

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

2

ԼՃ Լ Շ Ո Ի Ն Չ Մ Լ Տ Ե Լ Ն

Հ Ի Ն Ե Ի Ն Ո Ր Կ Տ Ա Կ Ա Ր Ա Ն Ա Ց

Րաւ ճգրիտ Թարգմանում Ե՛րթինեաց մե-
րոց՝ Ի հելլենականն հաւատարմագոյն ընա-
գրէ՝ Ի հայկականն թարգմառ :

Նորագոյն Ի լոյս ընծայեալ յընթերցագոյն Գրչագիր Գա-
լութեք, հաճապումք այլ և այլ օրինակաց, հանդերձ չա-
րեօր ծանօթութիւնք Բաբանին :

Յաշտատարուած է ՏԵ Հ. Յովհաննու Զօհրապեան
Վեպտի, Ի Թարանում Խեծին Միկիթարայ Բաբու-
նապետի և առաջին Արքայի :

Տպարիւր Կոստան Տ. Տ. Սրէթանուի Ագոյ Աճագոյի
Արհիւրի, և Առաջնորդի Ուրիմ Բին Ղազարու :

Բաժանեալ Ի Չորս Հասարս :

Հ Ա Տ Ո Ր Ե Ր Կ Ր Ո Ր Դ

Թարում բովանդակին հնգետասան գիրք. սկսեալ յա-
Թարաւորումք մինչև ցգ. Մակարայեցիս :

1805 Ի ՎԵՆԵՏԻԿ՝ ՌԻՄԻ

Ի Գործարանի Սէյն Ղազարու :

GLAD

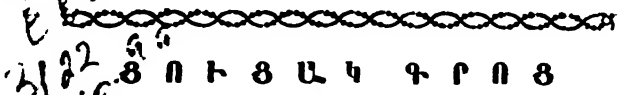
ENTER

3122

Book

V. 2

424P
 E
 3/22
 10
 8
 V. 2

Բովանդակելոյ յայս Երկրորդ Հատոր:

ա. Թագաւորութեց առաջին	5 :
բ. Թագաւորութեց երկր	72 :
գ. Թագաւորութեց երրորդ	128 :
դ. Թագաւորութեց չորրորդ	193 :
է. Մնացորդաց առաջին	254 :
զ. Մնացորդաց երկր	311 :
է. Գերբ Եղեբ առաջին	377 :
ը. Եղբայ երկրորդ	409 :
թ. Բանք Նիեմայ որդւոյ աջաղիայ	429 :
ժ. Եսթեր	457 :
ժա. Յուդիթ	480 :
ժբ. Տովբիթ	510 :
ժգ. Գերբ առաջին Մակաբայեցւոյ	534 :
ժդ. Գերբ երկրորդ Մակաբայեցւոյ	606 :
ժէ. Գերբ երրորդ Մակաբայեցւոյ	663 :

« Ի գրքորդ օրինաւ ձր յառաջսն զայս նախարարնքի գր-
տնի և որ ձեռագրեալ, Յառաջսն Նախարարեալ
Թագաւորութեց - զորի մարդիք յառաջսն լինել որ-
գինաց : Այլ տանի գարտնախմբի բանից որ ՚ի նա յգր ՚ի
Սրբ աշխարհ գրք յժողովն ձեռնիս՝ սն խառնարանիս
առանձին, յայնախ զտնարարեալ գնել ապահօր, ՚ի դեպ եւ
ձեռք և զայն խորհել ՚ի խնամի զոր այլ եւ գրաւած գր-
տեալ ՚ի գրքորդ յժողովն ձր : այլա՛մ գտնեալոյն ծառն,
նայն բաշտալ հեղադրել ին ձեռնագրի նախն :

Digitized by Google

զատան . յորոյ դարձարեցին զնոց ցիրանքն երանայիցի
 Բաբելոնացի , և յհրէիւսնի քանարն զարմն Բաբելոն այս :

Գլուխը Աւարին Թագաւորութեան :

20. Ս. Եղիանայ և Երիւոյ խնանց նորա :
 21. Տնանդն սամաւելի աղբիւր-տ ճորն :
 22. Չի մարային զնա Երեման սաւաղի աջ :
 23. Չի նաւերեալ զնա Կնի յարբին հեղեայ :
 24. Վէ երեւելի մահանայն :
 25. Չի Վելեին խաբար հորն որդիսն հեղեայ :
 26. Պարգում Կն առ հեղի Բառնալ զդան նորա :
 27. Սիւղին յայտնեայ Բանին Կն առ սամաւել :
 28. Չի խօսեցաւ Կն Բառնալ զքահանայութի Կանն հեղեայ :
 29. Պարգիւն Բիւ և Գերիւ քաղանային :
 30. Վէ ողբալի մահանան հեղեայ :
 31. Հարաւածի աղակայ և Դազանայ 'ի քաղանային :
 32. Թե զնայն Կաննեայ աշխարհիս խորհի Գաղաղանել
 զքաղանային :
 33. Թե զնայիս նաւոր տրայիցին զքաղանային :
 34. Թե Են ինչիս քաղանային 'ի Բեռնալա , և Վէ հարաւ
 Թիւ որ անդ :
 35. Չի խնայաւ քաղանային խորհարարս . և Վէ աղբիւր
 սամաւելի , և ջրայն որ Երեման աջ :
 36. Չի յաղբն սամաւել խորհարար Կն , և լինեայ զաշխարհիս
 սաւաղի Բիւ :
 37. Չի Բազաւոր ինդրեցին 'ի սամաւելի :
 38. Չի երոյս նորա սամաւել զհալս Բազաւորին :
 39. Չի էլ սաւաղ 'ի ինդրի խորհարար ինչի :
 40. Եւ զի զարանեայ նա սամաւել , որոյ և Կն յայտնաւ
 էր Վէ նորա :
 41. Չի հիարելալեայ սամաւել զսաւաղ :
 42. Թե զի Դաւաղ , և զի հարին նա Կանալ Նաւոր 'ի
 սամաւելի :
 43. Թե Թաւրեայ զիւր , և լինալա Բազաւորեայ նորա
 զսաւաղ :
 44. Թե զիարդ Գաւաղեայ սաւաղ զիւր և յաղեայ ան
 նայալի :
 45. Չի արբեալ նաւալարն 'ի սամաւել զսաւաղ :
 46. Չի արբալ Գաւա սամաւել առ Թաւրեային :
 47. Չի իջալեայ նա զԹաւրեային 'ի Կաղանի Կն , և էր Կն
 յայն 'ի լայնալ Բանին : և Բե զիւրեմ Գ ինչ Գաղա սաւաղ :
 48. Եւ Կն յաղանայ զաշխարհիս , և նաւալարանային Գաղանայ :
 49. Թե սաւաղ ողբալի մարայ , և իջալեայ զնա սամաւել :
 50. Թե Թաւրեայն Գաղանային 'ի Վելա , Բիւ , և Բե անդիս
 էին Երեւոյի Բայ 'ի սաւաղալ , և յաղանայ :

ԼԲ .

և սառնող պարսպաքեր պաշարել զնա անդ :

40. Չի եւ զաւիթն և իւրին, և գնացին անդի :

41. Եւ զաւիթն ի վտանն զիգա, և ինն առ նա յաւանս և զաւիթն, և զիգադի գառնակն զաւիթն :

42. Եւ սառնող պաշարել զաւիթն, և գառնակն հաւեալ առ նա, զաւիթն անդին :

43. Եւ զաւիթն սառնող զնեք զաւիթն . և զիգա զաւիթն եւ հաւ պաշարել նորա, և զիգա ի զաւիթն առ նա զաւիթն, և ի զաւիթն զնա սառնող : և ինն զաւիթն սառնող :

44. Առաւելաց զաւիթն առ նա զաւիթն հաւցանել սիւր :

45. Չի անարգանս զաւիթն նա զաւիթն զաւիթն :

46. Դիւթաց զաւիթն Բարիսնի . ի վերայ նա զաւիթն, և յառաջնալ ինն զնա զաւիթն : յաւիթն զաւիթն :

47. Թիւ յեք սաւա ինն սառնող զաւիթն նա զաւիթն :

48. Եւ ինն սառնող զաւիթն զաւիթն ինն նորա :

49. Եւ սառնող զաւիթն իւր ալաց աւան, և ինն զնեք հաւեալ ի զաւիթն զաւիթն . սիւր հաւեալ ի վերայ նորա սառնող զաւիթն և զաւիթն, և զաւիթն աղաղակաց առ զաւիթն :

50. Փաղաղակ ինն սառնող զաւիթն . ալ զաւիթն ինն յաւիթնալ զաւիթն՝ գնալ յաւիթն :

51. Եւ ինն զաւիթն առ անտառ ինն գնալ, և իւրաքան աւանս և աղաղակ զաւիթն ինն զաւիթն :

52. Թիւ սառնող աւանս զաւիթն զաւիթն, և զի հաւիթնաց անտառ զաւիթն զնեք իւր ի զաւիթն զաւիթն զաւիթն :

53. Թիւ զի իւրաքան սառնող զաւիթն Բարիսն սառնող զաւիթն, և զի զաւիթն զաւիթն իւր ինն, զաւիթն նա ի զաւիթն զաւիթն, և եւ զաւիթն ինն սառնող :

54. Չի հաւաց զաւիթն զաւիթն, և եւ սառնող սառնող, սառնող :

55. Չի սառնող ինն սառնող աղաղակաց զաւիթն զաւիթն զաւիթն :

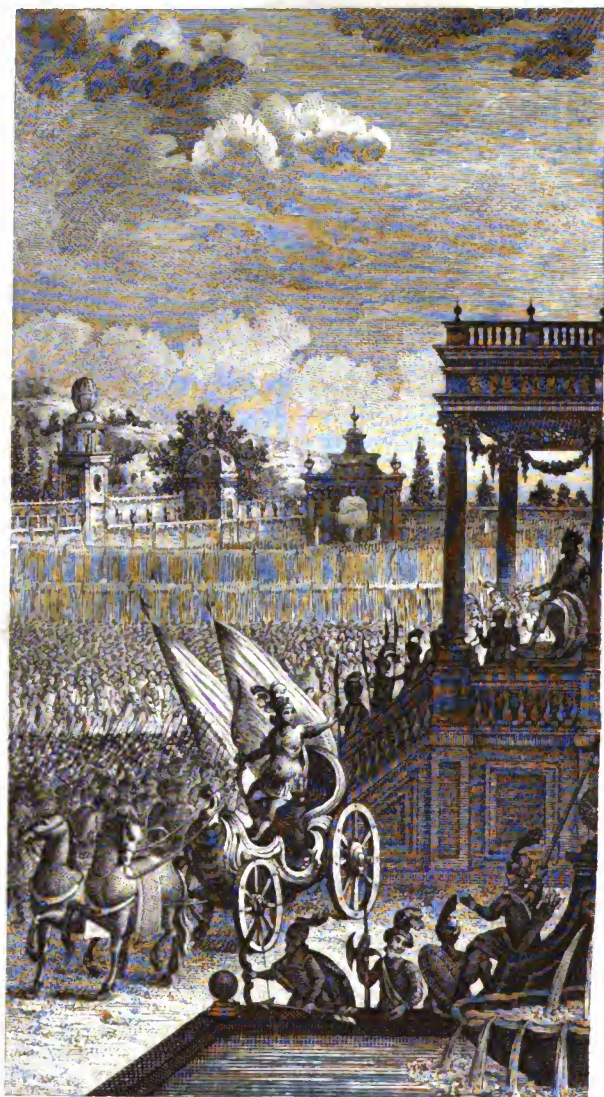
56. Չի զաւիթն սառնող հաւեալ զաւիթն ինն զաւիթն՝ Բարիսն զաւիթն զաւիթն, և զնեք հաւեալ նա :

57. Չի ինն սառնող զաւիթն սառնող զաւիթն :

58. Թիւ սառնող Բարիսն իւր սառնող զաւիթն :

59. Չի զաւիթն ինն ի զաւիթն զաւիթն . և զի սառնող սառնող և զաւիթն զաւիթն :

Հանգէս Թագաւորութե իշխացոց :

Թ. Բ. Բ. Ի. ՈՐՈՒԹԵԱՆՑ Բ. Ռ. Բ. Զ. Ի. Ն

ԳԼ. Ա.

Ի ԱՅՐ ՄԻ ԿՐ ՅԱՐԻՄԱ Ա

(Թեմայ, 'ի սեփայ') 'ի լեռնե եփրեմ. և
անուն նր եղևանա: Որդի յերեմիայի,
որդւոյ հեղեայ որդւոյ Թովկեայ, 'ի նա
սիր եփրեմ: * Եւ էին նր երկու եւ

2 նայր. անուն միումն աննա, և անուն երկրորդին՝ փեռ
նանա. և էին փեռնայի որդիք, և աննայի ոչ գոյր որ

3 դի: * Եւ ելանէր այրն աւուրց յաւուրս 'ի քաղաքի
իւրմէ յարմա(թեմայ) երկիր պաղանեւ, և զոհել ան
այ զօրութեց 'ի սելով: և անդ հեղի՝ և երկու որդիք

4 նր ուինի և փեռնէս քահանայք ան: * Եւ եղև օր մի և
զոհեաց եղևանա. և եւ փեռնայի կնոջ իւրում, և ու

5 սերայ նր և գտերայ նր մասունս. * և աննայի եւ
մեւմ. մի. զի ոչ գոյր նր որդի: Բայց զանաւ սիրեր եղ
ևանա՝ աւաւել քան զփեռնանա. և ար փակեաց զար

6 զանգ. նր: * զի ոչ եւ նմա որդի, ըստ նեղութե իւ
րում, և ըստ արամուհ անձին իւրոյ. և արամեալ եր
զանս այնորիկ՝ զի փակեաց ար զարգանգ. նր առ 'ի լատ

7 լոյ նմա որդի: * Եւ այնպէս առնէր ամբ ամբ յեղանել
8 նր 'ի առան ան. և արամիւր և լայր և ուս եր: * Եւ
ասեց ցնա եղևանա այր իւր. աննա: և ասեց ցնա. ամա
սիկ.

Գլ. Թ. (2) Ոհն. Եւ էին փեռնանայի որ. . և աննայի
ոչ գոյրն որդիք: (3) Ոհն. Եւ անդ եր հեղի, և եր:՝ Ու
տիւ. Եւ էին անդ հեղի, և եր:՝ (6) Բէյ. Զի ոչ եւ
նմա ար որդի: (7) Ոհն. Եւ արամեալ եր և լայր և.
(8) Ոհն. Եւ արամիւր եւ անդ:

սիկե եմ տեր : և ասէ ցնա . զի՞ է քեզ զի լաւ , և ընդէ՛ր
ոչ ուտես , և ընդէ՛ր հարկանէ զքեզ սիրտ քո . մէջաւ
եմ ես քեզ քան զտասն որդի :

- Բ * Եւ յարեալ աննա յետ ուտելոյ նորա՝ ի սելով . և եւ 9
կաց առաջի տն : և հեղի քահանայ նստէր աթոռով առ
սեւամա եռնաբին տն : * Եւ նա ցաւագին անձամբ եւ 10
կաց յաղօթի առ տը : և եւկաց լալով և ասէ . * անգնայ 11
տը , ելովէ սարաւով . եթէ հայելով հայեցես ի տաւ
ռապանս աղախնոյ քոյ , և յիշեսցես զիս . և տացես ա
ղախնոյ քում զբաւակ առն , եղաց զնա նուէր առաջի քո
մինչև ցօր մահուան իւրոյ . և գինի և արքեցուծի մի
արբցէ , և երկաթ մի ելցէ ի գլուխ նորա : * Եւ եղև 12
իբրև յաճախեաց կալ յաղօթս առաջի տն . և հեղի քա
հանայ միտ դնէր բերանոյ նր . * և նա խօսէր ի սրտի 13
իւրում , և շրթուէր իւր ոչ շարժէին , և բարբառ իւր
ոչ լինէր լսելի : և լուաւ նմա տը : Եւ համարեցաւ
զնա հեղի արբեալ . * և ասէ ցնա պատանեակն հեղ 14
եայ . մինչև յերբ կայցես յարքեցուծի , թափես ի
քեզ զգինիք քո , և գնալ յերեսաց տն : * Եւ պատաս 15
խանի ես աննա՝ և ասէ . ոչ այգալէս տեր , այլ կին
վառագնեալ եմ ես ողւով , և գինի և արքեցուծի ոչ է
իմ արբեալ . և հեղում զանձամբ առաջի տն : * մի հա 16
մարիբ զաղախնի քո դուտար ծանա , զի ի բազում
արքամուծի ես ի տերութե իմեկ վարանեալ կամ մինչև
ցայժմ : * Եւ նմա պատասխանի հեղի՝ և ասէ . երթ 17
ի բազարուի , և տն իշի տացի քեզ զամ խնդրուածս
քո զոր խնդրեցեր ի նմանէ : * և ասէ աննա . եգիտաւ 18
զգինի քո շնորհս առաջի քո : Եւ գնաց կինն զնանա
պարտ իւր , և եմուտ ի վանս իւր և հերաւ ընդ առն
իւրում , և խօսեցաւ , և երեք իւր այլ ոչ ևս տերե
ցան : * և կանխեցին ընդ առաւտն երկիր պագին տն , 19
և գնացին զնանապարտս իւրեանց : և եմուտ եղկանա
ի տուն իւր յարիմաթեմ . և մերձեցաւ առ աննա կին
իւր : Եւ յիշեաց զնա տը , և յղացաւ : * և եղև ի ծա 20
մանակի աւուրցն , և ծնաւ որդի , և կոչեաց զանուն
նր սամուէլ՝ ասէ , զի ի տն այլ զորումց խնդրեցի զսա :
- Գ * Եւ եւ այրն եղկանա և տմ առն նր զօհեւ ի սելով 21
զզոհ աւուրցն . և զսխտոս իւր , և զամ առանարդս
իւր տարաւ : * Եւ աննա՝ ոչ եւ ընդ նմա . զի առաց 22
ցեղս իւր , թէ մինչև ելցէ անգր մանուկս յարժամ հա
տու

(11) Ոման . Ելոյց սարաւով : (14) Ոման . Եւ ասէ
ցնա մանուկն հեղեայ : (16) Ոման . Տրամուծի իմեկ
վարանեալ , և կամ մի : (20) Ոման . Եւ ասէ , զի ի
տնէ զօ : (21) Ոման . Եւ եւ այր նր եղ : (22) Ոման .

- տալից զաւ 'ի ստեղծե . և յանգիման լիցի առաջի ան,
 23 և նոցի անգ. մինչև յայսփառան : * Եւ ասե յնա եղ-
 կանա այր իւր . որոնք ինչ բարի թուի առաջի ուսաց
 քոց . նիստ առեան մինչև հասարակաց զգաւ 'ի ստեղծե .
 և ար հասարակացէ որ ինչ ել 'ի բերանոյ քումս : Եւ
 նստան ինն և անոյց զորդին իւր' մինչև հասարակ զնա
 24 'ի ստեղծե : * Եւ ել ընդ նմա 'ի սեղան երեմանեալ զգ-
 ւարակաւ . և պանիւք , և որդուաւ նաչկայ , և ասիւ
 բով գինւոյ . և մտին 'ի սուռն ան 'ի սեղան . և մանուկն
 25 ընդ նստա . * և մտառացին առաջի ան : և պան հայրն
 նր զորհն՝ զոր առնեալ առաւրց յառաւրս ան :
 Եւ մտառց զմանուկն . և սպան զզուարակն զի փրկու
 26 թէ մանկանն : * Եւ մտառց անա մայր մանկանն ըզ-
 մանուկն առ հեղի , և ասե . յիս ար իմ . կենդանի ե
 անն քո . ես այն ինն եմ , որ կացի առաջի քո ընդ
 27 քեզ՝ * Կու յաղթես առ ար զմանկանս այսորիկ . և
 28 ես ար զինգրուածս իմ , զոր ինգրեցի 'ի նմանէ : * Եւ
 ասի զգա փախ ան՝ զնա առաւրս որդակ և կեցցե . և ե
 րջի զա՝ փախ ան : և պագին երկէր անգ. ան : Եւ յա-
 զնա իկաց աննա՝ և ասե :

ԳԼ . Բ .

- 1 աստառեցաւ սիրտ իմ 'ի ար , և բարձրացաւ եղ-
 ջեւր իմ յեմ իմ : ընգարմանեցաւ բերան իմ 'ի
 լիթ թշնամաց իմոց . ուրախ եղեց 'ի փրկութե քումս :
 2 * Չի ու գոյ ար իբրեւ զար . և ժլ գոյ արգար 'իբրեւ զեմ
 3 մար . և ժլ գոյ ար բայ 'ի բնն : * Այն պարծեք՝ և մի
 խախ զամբարտաւանս . և մի եղի մեծաբանութի 'ի
 բերանոյ մերե . զի ան գիտութեց ար , և ան պատ
 4 բասե զարուհաւս իւր : * Արեցաւք հորաց ահարա
 5 ցան , և տեղեք զգեցան զորութի : * Արեցաւք հայիւ
 նուաղեցին . և քաղցեալք բնակեցան յերկրի : զի ա
 մուլն մեաւ եւթն , և բաղմանինն նուաղեաց յորդանոց :
 6 * Տր մեռուցանե և կեցուցանե . իրուցանե 'ի գծոխ
 7 և հանե : * Տր աղքատացուցանե և մեծացուցանե . իող
 8 նարկեցուցանե և բարձրացուցանե , * կանգնե յերկրե
 զանեկն , և յարուցանե զաղքամս յաղքաւ : նստու
 9 ցանել քնոս ընդ զորաւորս ժողովրդեան . և աթու
 9 փառաց ժառանգեցուցանե նի : * Տայ զուխտս ուխ
 տա

Զգա 'ի ստեղծե : (23) Ուրա . Արա որդես ինչ բարի :
 (24) Օրինակի . Երեմանա և զուարակա :

ԳԼ . Բ . (1) Ուրա . Ուրա եղե 'ի փրկութի : (8) Ուրա .
 'Ետուցանե զնա Է զ' : (9) Ուրա . Զուխտ ուխտա

տաւորի . և օրհնեաց զամսարգարաց : զեւել իւրով զգ
րուք որանայ սիր Գոր . եր ալմար առնէ զհախաւ
կորդս իւր . եր Եր . և : Մի պարծեացի իմաստունն յի
մաստուծի իւր . և մի պարծեացի Կորն 'ի զօրու իւր .
և մի պարծեացի մեծասունն 'ի մեծուծի իւր : ալ ալ
նաւ պարծեացի ' որ պարծեցին , իմանալ և շանաչ
զմր , և առնել զիրաւունս և զարգարուծ 'ի մէջ երկրի :
* Տը Եւ յերկինս ' և որասաց , և ինքն գառի զծագս 10
երկրի ' որ արդարն է : ապ զօրուծի Թագաւորաց մե
րոց . և բարձրացուացի զեզմար . օծելոյ իւրոյ : * Եւ 11
Թողին զնա անդ առաջն ձն , և գնացին յարմարեմ
'ի առն իւրեանց :

Ե Եւ մանուկն սամուէլ ' կայր 'ի սպասու երեսաց Զն'
առաջի հեղեայ քահանայի : * Եւ որդիքն հեղեայ քա 12
հանայի ' որդիք Ժանոր , և ոչ շանաչէին զմր : * Եւ ի 13
բաւաւիք քահանային եկն առ 'ի Ժողովքսնէն' յամ
որ զոհէր : գայր մանուկ քահանային մինչդեռ եփեր
միսն , և երեքժամի մտահան 'ի ձեռին իւրում . * և ալ 14
կաներ զայն յաւազան , կամ 'ի սան մեծ պղծի' կամ
'ի պլյան , և զմտ որինչ գայր 'ի մտահանի առնէյր իւր
քահանայն : Ըստ այսմ օրինակի առնէին Զմ' ինչ որ
գային զոհել 'ի տուն Զն 'ի անկող : * և մինչև 25
ձենձերեալ էր ' գայր մանուկ քահանային , և ասէր
ցայրն որ զոհէրն . տաւ միս խորովելոյ քահանային ,
և ոչ առնում 'ի բնն միս եփեալ 'ի սանէ : * Եւ ասէր 16
այրն որ զոհէր ' ձենձերեացի նախ ճարպն ուղ օրէն է ,
և ապա աւցես քեզ յամէ որոց և ցանկեացի անձն քո :
և նա ասէր ' ոչ , բայց եթէ արգ : աղչես . և եթէ ոչ
տառ ' ուժգին աւելց : * Եւ էին այն մեղք մեծամեծք 17
յոյժ մանկանցն առաջն ձն : * Եւ սամուէլ մանուկն 18
պաշտէր առաջն ձն , արկեալ զիւրե եփուգ : * և երկու 19
փոքրիկ առնէր նմա մայրն իւր , և ասնէր նմա աւուրց
յաւուրս յեւանել չ առն իւրում զոհել զոհ աւուրցն :
* Եւ օրհնեաց հեղե զեզմանա և զիկն նր , և ասէ . հա 20
տուացի քեզ եր զաւակ 'ի կնոջեզ յայգմանէ փոխ
նակ փոխոյն զորեաւուր Զն : և գնաց այրն 'ի անդի իւր :
* Եւ այլ արար եր աննայի , և յաջաւ և ծնու և եւ 21
րիս ուստերս և երիս գտանքս :

2 Եւ մեծացաւ մանուկն սամուէլ առաջի Զն : * Եւ 44 22
զի Ժերացեալ էր յոյժ , և լսէր զմտ ինչ զոր առնէին
որ .

արաց : (10) Ոսնտ . Եւ բարձր առնէ եզիւր : (14) Ո
մանտ . Ամ որգուցն ինչ որ գացին զոհել Զն 'ի անկող :
(16) Ոսնտ . Եւ ասէր ցայն որ զոհէրն : (17) Ոսնտ յա
սիրա . Առաջն ձն , զի օրհնեալէին արե զմեղ Զն :

- որդիքն իմ արդիւնն էլի. և արդէս նշանադրանքն
զկանայս աւխտաւորս առ գրան խորանին գնացաւ ին։
- 23 * Եւ ասէ ցնն. ընդէր տանէք ըստ բանին ըստ ասի
մի, զոր ես լինեմ բանս 'ի թերանոյ ձեռ ժողովրդանին
- 24 Ին։ * Այլ արգենէք, զի ոչ է բարւոյ լաւն զոր ևս
- 25 Լեւմ, առ 'ի ծառայելոյ ժողովրդանին նոյ։ * Զի եւ
թէ մեղանելով մեղանելոյ եւր' անն, կապեն յարթս
զն իմ առ ձեռ. և եթէ ան մեղանելոյ, մի կապցէ յառ
զթմս զն իմ։ Եւ ոչ լինին ձայնի հորն խրանանց։ զի
կամեալ կամեր ձեռ եղանակ զնոսս։
- 26 * Եւ մանուկն ասումէն երթայր և մեծանայր * և հա
27 չմի եր նոյ և մարդկան։ * Եւ ինն հրեշտակ նոյ առ հե
զի և ասէ. տնայէս ասէ ձեռ. Բայանելով յայանեցայ
ձեռ ասն հոր քոյ մինչդեռ եին նք յերկրին երկուսոց
- 28 Լոյ ծառայք ասն փարաւանի. * և ընտրեցի դասն հոր
քոյ յեմ գաւազանացն էլի քահանայանալ ինն, և եւ
լանել առ սեղանն իմ, արկանել խանկս, և կրել զե
փաղն առաջի իմ և ետառ ասն հոր քոյ զեմ զառ 'ի
- 29 հոյն արգենէն իմ * 'ի կերպուր։ * Եւ ընդէր հայե
ցար 'ի խանկս իմ և 'ի զոհս իմ ժողովրդն անկամ։ և փա
ռաւորսցեր զարդիւն քո քան զիս, արհնելով զպատու
- 30 Զմ զսկիցն էլի' որ է առաջի իմ։ * Այլ տնայրիկ մոյ
պէս ասէ ձեռ ան երկ. առաջի թէ ասան քո և ասան հոր
քոյ չընկային առաջի իմ մինչև ջրախանան։ և արգ' ոչ
սէ ձեռ. քան լիցի ինն. այլ զփառաւորիս իմ փառաւ
- 31 Լորեցից, և որ արհամարհին զիս' անարգեալի։ * Աս
հա առաք եկեղեցին, և աստակեցից զգաւակ քո, և
զգաւակ ասն հոր քոյ. և մի եղիցի ներ 'ի ասն քում։
- 32 * և հայեցին ասնոյ * կազմեցան յեմ քարուխն զգոր
արասցէ ձեռ ան էլի. և մի եղիցի ներ 'ի ասն քում զեմ
- 33 առաք։ * Եւ այլ ոչ աստակեցից 'ի անդանոյ ինն. և
առ 'ի արեւոյ լալոյ խաւց, և մաշելոյ զաննն նոյ։ և ձեռ
- 34 մաշորք ասն քոյ անկցին արով արանց * և այն նշա
նակ լիցի քեզ' որ եկեղեցի 'ի վերայ երկնոսն արգենն
քոյ անկեալ և փնեհեաի. 'ի միւսմ առաքանցն եւ
- 35 կաշեան։ * Եւ յարաւցից ինն քահանայ. հաւատարիմ
որ զեմ ինն 'ի արտի խրում և յանձին խրում արաւ
ցն. և չինեցի նմա ասան հաւատարիմ. և չընկայի առ

(25) Օրինակ 4. Տն մեղանելոյն. ո՛ր կապցէ յառ'։ (29) 'ի
լաւ'. Աննելոյ զպատու ձեռ։ (29) Որինո. Պատու ձեռ
զսկիցն էլի, և առաւ'։ (30) Բազմ. Այլ տնայրիկ տնայրեա.
(33) Որինն. Եւ այլ ոչ աստակ'։ (33) Որինն. Աս. 'ի առ
բեւոյ արաւ ինն։ (35) Աստ. Զեմ ինն որ 'ի արտի ի.
մում, և յանձին իմում արաւոցն։

առի՛ն անկողնի խնայ զմե՛ս առաւրտ : * Եւ եղիցե՛ր նա՛մ որ 36
 Թողցե՛ր 'ի սանձ քամ՛մ, եկեացե՛ր երկի՛ր պապանե՛լ նմա
 քանզի՛ միտ աքծնաբոյ՛ն * , և նկանակի՛ն միոյ հացի . և
 ստեղծե՛ր, ընկնա՛լ զես 'ի ստեղծ մի քահանայութե՛ն քոյ, զի
 կերակոյց հաց :

Գ. Լ. Գ.

Եւ մանաւանդ ստանաւ ի սպասու ան առաջի 1
 հեղեղայ քահանայի : Եւ բան ան պատուական եր
 յառաքան յայնմակ . և ի՛նչ գոյր տեսիլ որ գաւառիկեր : 2
 * Եւ եղև յառաք յայնմակ ննջէր հեղի 'ի տեղաւ իւ
 քամ՛մ, և աչք նր սխառն ծանրանալ, և ի՛նչ կարեր տե
 ամեկ : * և Զորացն նոյ չէ . և եր անցեալ : և ստանաւ 3
 ննջէր 'ի սանայրին ան՛ աւր եր տապաւնակն նոյ : * Եւ 4
 կռեաց նր և ստե . ստանաւ ի ստեղծ : և ստե , աւա
 սիկ եմ : * և ընկնացաւ առ հեղի և ստե . աւապիկ եմ 5
 եւ , զի՛ կռեցեր գիւս : և ստե . ի՛նչ կռեցի զքեզ , զաւ
 միւր անգրեկն և ննջեա՛ւ և գարձաւ անգրեկն և ննջեաց : 6
 * Եւ յաւել նր միւս անգամ կռել՛ և ստե . ստանաւ ի
 ստեղծ : և յարեաւ ստանաւ ի զգաւ առ հեղի երկրորդ
 անգամ և ստե . աւապիկ եմ : զի՛ կռեցեր գիւս : և ս
 տե . ի՛նչ կռեցի զքեզ յարեալ եմ , զարձիւր անգրեկն՝ և 7
 ննջեա՛ւ : * Եւ ստանաւ նախածանեմ եր նոյ . և չէ . և 8
 յայնմեաց եր նմա բան ան : * Եւ յաւել նր միւս ան
 գամ կռել զստանաւ յերրորդամ նուազին : և յա
 րեաւ չորսն առ հեղի՛ և ստե . ստեղծ եմ եւ , զի՛ կռ
 չեցեր գիւս : և ինացաւ հեղի՛ ինչ նր կռե զմանակն : 9
 * Եւ բան հեղի յստանաւ . զարձիւր անգրեկն և ննջեա՛ւ
 որդեակ : և եղիցի եմե՛ն կռեացե՛ր զքեզ , տապաւնա՛լ իւ
 անայ նր , զի չեղիցե՛ր Ծառայ քո : և զնայ ստանաւ ի՛նչ 10
 ննջեաց 'ի տեղաւ իւքամն * Եւ մին նր եղաց 'ի մի՛ն
 և կռեաց զնա , ուր մանդաւն և միւսանգամ . ստանաւ ի
 ստեղծ : և ստե ստանաւ . իստեաց նր , զի չեղիցե՛ր
 Ծառայ քո :

Ի՞նչ * Եւ ստե նր յստանաւ . ահա եւ անեմ գրանա իմ 11
 'ի

(36) Ասիւս . Գլխա զի գանգի միտ աք՛ :

Գլ. Գ. (3) Որմն . Եւ Զորացն նոյ չէ եր յարգաւորալ .
 և ստանաւ : (4) Որմն . Եւ ստե , աւապիկ եմ : (6) Ո
 լմն . Ստեղծաւորի կամ , զի՛ կռել : (7) Իրաւ . Գլխա
 անծանեմ եր նոյ . կռեցի աչք 'ի քեզ : (8) Որմն .
 Զիւրորդ նուազին . . . եմե՛ն նր կռեաց զմա : (9) Ո
 լմն . Զիւրորդ իստեացաւ նր , և չեղիցե՛ր Ծառայ : (10) Որմն . Ու
 րեւ մանդաւն և միւս եւ անգամն :

- Դիմել էք. ուր զի նմի որ լսեցե զնոս՝ Եղեպոսն եր
 12 կոչեան տկանէջ իւր : * Եւսուր յայնմիկ յարուցից 'ի
 զք' հեղեայ զամ ինչ զոր խօսեցայ 'ի վերայ սանննի .
 13 սկսայց և կատարեցից : * որպէս պարտեցին նմա, եմն
 խնդրեցից զմե՛ծ 'Թամնն նր մինչև յաւիտեան . զի ա
 նորէնուե որդւոց նր, զի հայհայեին զամ որդիք նր,
 14 և նա ոչ խրատեր զնս : * Եւ ոչ լայնպէս . այլ երգուայ
 սանն հեղեայ, Թե ոչ քաւեսցի անորէնուե սանն հե
 15 զեայ խնկով և զահիւք մինչև յաւիտեան : * Եւ նմեաց
 սամուել մինչև յաւաւումն . և կանխեաց ի սաւաւումն,
 և երայ զգուրս սաննն նն : և սամուել երկեաւ պատ
 16 մել զանսինն հեղեայ : * Եւ ասե հեղի յսամուել . սա
 17 մուել որդեակ : և ասե . սեւասիկ ես : * և ասե . զի՛նչ
 և բանն խօսեցես ընդ քեզ . մի Թաքուցաներ յիննն .
 ճն և՛ն արասցե բնդ քեզ նն , և ճն և՛ն յաւելլե՛ ' Թե
 Թաքուցեա յիննն բան մի յամ բանից խօսեցեալոց յա
 18 կանն քս : * Եւ պատմեաց նմա սամուել զամ բաննն,
 և ոչ Թաքայց 'ի նմանն : և ասե հեղի . Տք որ ինչ բարե
 19 ճ ասուի իւր թիքն արասցե : * Եւ մեծացաւ սամու
 էլ . և եր նր ընդ նմա, և ոչ անկաւ յամ բանից նր
 20 'ի գետին : * Եւ գետնայ նմ ինչ 'ի գետնայ մինչև յերե
 ապեէ ' Թե շաւաւապիմ ե սամուել 'ի մարգարէս նն :
 21 * Եւ յաւել նր դուռակել 'ի սելով, Թե յայնեցաւ մի
 սամուելի 'ի սելով ի բանին նն . և հաւատարիմ եղև
 սամուել լինել 'ի մարգարէ նն, յամ ինչ 'ի Թաքայց
 երկրին մինչև 'ի Թաքս : Եւ հեղի ծեբացեալ էր յոյժ,
 և որդիք նորա երթային երթալով և չար էր նմա
 պարհ նոցա :

ԳԼ. Դ.

- 1 Եւ եղև ընդ սաւաւումն իւրայնի, Ժողովին ալ . Ժ
 ալցիքն 'ի զք' ինչ : և ել ինչ ընդգրկմնն 'ի պա
 տերազմ, և բանեկեցան յարինեղեր . և այլապիքն բա
 2 նակեցան յաթնի : * և Խախատին այլապիքն ընդ դեմ
 ելի, և խմբեցաւ պատերազմն և պարտեցաւ որդիք
 յերեսայ այլապիքայն, և հարան 'ի Խախատան ընդ
 հա

(13) Ռեմս . Սք անկրտաւն որդւոց . և նա ոչ խրատեր
 նր : (15) Աւր . Եւ երայ զգուրս սանն : (17) Ռեմս .
 Ընդ քեզ նր . . զմւ յիննն բան . . խօսեալոց յախանն
 քս : (18) Ռեմս . Տք որ ինչ բարե ե . ա : (21) Ռեմս .
 Եւսուր . մինչև յաւաւումն երկրի :

ԳԼ. Դ. (1) Ռեմս . Եւ ել ինչ ընդ նմի պատերազմ . .
 յախանեղեր : (2) Աւր . 'ի Խախատան անդ ընդ հա :

հաղարդ արունց : * և ևկն զօրն 'ի բանակն : Եւ ամեն 3
 ծերէն ի լի . ընդէր արդեւք պարտեաց զմեզ տր այսօր
 առաւրի այլազգեացն . առցո՞ւք առ մեզ 'ի սելովայ ըզ-
 տապանակ ուխտին այ մերոյ . և ելցէ 'ի միջի մերուս : 4
 և փրկեացէ զմեզ 'ի ձեռաց թշնամեաց մերոց : * Եւ ա-
 ռաքեաց ժողովուրդն 'ի սելով , և առին անտի զոտ
 պանակ ուխտին տն զօրութեց որ նստի 'ի քերովսն :
 և երկոքեան որդիքն հեղեայ ընդ տապանակի ուխտին
 այ ոփնի և փենեհէս դնացին : * Եւ եղև իբրև եկն տա 5
 պանակ ուխտին տն 'ի բանակն , աղաղակեաց տմ ինչ
 մեծաձայն , և հնչեաց երկիրն : * Եւ լուան այլազգիքն 6
 զբարբառ աղաղակին . և ասեն այլազգիքն . զի նչ է բար-
 բառ մեծի աղաղակին այնորիկ 'ի բանակի երբայնց
 ւայն : և գիտացին թէ տապանակն տն եկն 'ի բանակն :
 * Եւ երկեան այլազգիքն և ասեն . այն ամօք նչ եկին 7
 'ի բանակն : ապրեցո՞ւ զմեզ տր այսօր : Վայ մեզ զն ոչ
 եղև մեզ այսպիսի յերէկ և յեռանտ : * վայ մեզ . և ո՞ 8
 տարեցուցէ զմեզ 'ի ձեռաց ամօցն հզօրացն այնոցիկ :
 այն ամօք են՝ որ հարին զեգիպտոս տմ հարուածովք ,
 և յամ անապատին : * քաջացարժեք և լերուք արք : * 9
 աղաղակեք , գուցէ ծառայեցէք երբայնցւոյն զօրի
 նակ ծառայեցին ձեզ : Լեքուք արք և պատերազմեցուք
 ընդ նս : * Եւ պատերազմեցան ընդ նս . և փախան 10
 այր ի լի իւրաքանչիւր 'ի յարկս իւրեանց : և եղին հա-
 ջուածք մեծամեծք յոյժ . և անկան յիշէ երեոռան հա-
 ջար գառուց : * և տապանակն այ առաւ . և երկոքին 11
 որդիքն հեղեայ մեռան , ոփնի և փենեհէս :

ԺԱ * Եւ ընթացաւ այր յափնացի 'ի բանակէ անտի , և ևկն 12
 'ի սելով յառուր յայնմիկ : և ձորձք իւր պատառեալք՝
 * և հոգ զգլխով իւրով , * և եկն : և ահա հեղի նստէր 13
 անառով իւրով առ գրանն , և գիտէր զճանապարհն .
 զի էր սիրտ նր տաղանապեալ զն տապանակին այ : Եւ
 եմուտ այրն գոյժ արկանել 'ի քաղաքին : և աղաղա- 14
 կեաց քաղաքն . * և լուան հեղի զձայն աղաղակին և ա-
 սե . զի նչ է ձայն աղաղակին այնորիկ : և այրն փութա-
 ցան մտանել 'ի տալ գոյժ հեղեայ : * Եւ հեղի էր ա 15
 մաց իննըոռան և ութից . և ալք իւր զտանալ էին և ոչ
 տեսանէր : և ասէ հեղի ցարսն որ շուրջ կային զնովա ,
 զի նչ է բարբառ աղաղակին այնորիկ : * Եւ այրն փու- 16
 թացեալ եմուտ առ հեղի և ասէ ցնա . նս եմ որ եկի
 'ի

(3) Օրէնսի Ժ . Ուխտին տն այ մերոյ , և երկեց 'ի միջի
 մերուս : (3) Յօրէնակն պատիւ . 'ի իննաց թշնամեաց :
 (7) Որսն . Մեզ այդպիսի յերէկն և : (12) Որսն . Սար
 յափնացի : (15) Որսն . Որ շուրջ կային :

- 'ի բանակէ՛ անտի . և ես եմ՝ որ փախեալս այսոր 'ի աշտերազմէն : Եւ ասե՛ զի՛նչ գործ գործեցաւ որդեանկ՝
- 17 պատմեալ ինձ : * պատասխանի . եւս պատասխին՝ և ասե՛ : փախեալս այր Ելի յերեսաց աղաղակացն , և հարուանդ մեծամեծք էին 'ի ժողովրդեանն . և երկոյրն որդիքն քո մեռան ոփնի և փնեհեա . և տապանակն նոյ առաւ :
- 18 * Եւ եղև իբրև յեղեաց զտապանակն նոյ , անկաւ հեղի յաճողոյն յետո առ գրանն , և բեկաւ ողն նո՛ր՝ և մեռաւ . զի այր Ծեր էր և ծանրազեալ . և նա գատեաց
- 19 զիէլ ամաքանի : * Եւ նաւ նո՛ր՝ էին փնեհեալ յոյ՛ էր մերձ 'ի Ծնունդա . իբրև լուաւ զգոյծն՝ եթէ ասաւ տապանակն նոյ , և թէ մեռաւ սկեսրայրն նո՛ր և սյր իւր , ելա՛ց՝ և ծնաւ . զի պատեցան զնովաւ երկունք
- 20 իւր . * և 'ի ժամանակի իւրաւ՝ մեռաներ : Եւ ասեն ցնա կանայքն՝ որ շուրջ զնովան կային . մի երկնչիք զի աւար Ծնար : և այ ետ պատասխանի , և այ խնայաւ
- 21 սիրտ նո՛ր : * Եւ կոչեցին զմանակն վայ բարալթ , 'ի վր տապանակին նոյ , և 'ի վր սկեսրայրին նո՛ր , և 'ի վերաց
- 22 ասն իւրոյ . * և ասեն , բարձեալ են փաղը Ելի՛ յաւ . նաւ տապանակին ան . և վն մեռաներոյ սկեսրէին նո՛ր , և ասն իւրոյ :

ԳԼ . Ե .

- 1 Եւ աղաղակէն թռին զտապանակն նոյ , և տարան զնա ԺԺ
- 2 յարինգերայ յազովան : * Եւ ասին աղաղակէն զտապանակն ան՝ և տարան 'ի ասն դադանայ , և կանդ
- 3 նեցին զնա աւ դադանաւ : * և կանխեցին ազովապոյրն 'ի վաղն անգր , և մտին 'ի ասն դադանայ . և անին զցազան կործանեալ 'ի վր երեսաց իւրոց 'ի գետին առաջի տապանակին ան : և կանդնեցին զցազան , և կաջուցին զնա 'ի տեղով իւրաւ՝ Եւ ծանրացաւ մեռն ան 'ի վր ազովապուցն՝ և չորջարեաց զնա , և եհար զնա յերաստան իւրեանց , զազովան և դահման նորա :
- 4 * Եւ եղև իբրև կանխեցին չ տուաւան 'ի վաղն անգր՝ և ահա գազան կործանեալ կայր 'ի վր երեսաց իւրոց

յիւր .

(17) Ո՛հնո . փախեաւ այր Ելի յերես" : (17) Աստ . Մեծամեծք եղեն 'ի ժողովեանն : (18) Ո՛հնո . Եւ նա գատեցաւ զիէլ : (20) Ո՛հնո . Եւ 'ի ժամանակի յորում մեռ" : (21) Ո՛հնո . Եւ 'ի վր սկեսրէին նո՛ր : (22) Ո՛հնո . Եւ վն սկեսրեայրին նո՛ր մեռաներոյ , և ասն իւրոյ : ԳԼ . Ե . (3) Ո՛հնո . Առաջի տապանակին նոյ : (4) Յեբեալի գալուստ . Եւ եւն իբրև կանխե" : (4) Ո՛հնո . Եւ յորուեալք ընդ մեջ գետնին :

յերկիր առաջն տապանակի տխտին ան : և գլուխն գալ
 դանայ , և երկդքին թմբք ոտից նորա խորասակեալք և
 ցրակաւք քնգ մեջքեալին : և երկդքին դասակք ձե- 5
 աայ նք անկեակք զսեմովքն . * բայց միայն ողնայարն
 գազանայ միացեալ էր . վասն այնորիկ ոչ կոխեն թուրմը
 գազանայ զսեման տանն գազանայ . և թմ որ մտանէ 'ի
 տուն գազանայ՝ զսեման տանն գազանայ յաղովոտս մին 6
 չև ցոյտոր : պլ քայլելով քայլեն և անցանեն : * էւ
 ծանրացաւ ձեռն ան 'ի վր աղովայ . և ան 'ի վր նց
 հարուածա յերաստանս , և եւացցց միունս յանգա նց .
 և եղև չը չուկ մեծ մահաւ 'ի քաղաքին :

- ժԳ. Եւ անին անք աղովայ՝ թե ս'յնպէս է . ասեն՝ ոչ 7
 նաացի տապանակին էյ առ մեզ . զի ծանրացաւ ձեռն նք՝
 'ի վր մեր , և 'ի վր գազանայ՝ աստուծոյն մերոյ : * էւ 8
 առաջեցին ժողովեցին զթմ նախարարապետացեալն առ
 ինքեանս , և ասեն . զի՝նչ արացաւք տապանակին էյ
 էր : էւ ասեն գեթացիքն . փոխեցի տապանակն էյ
 էր առ մեզ : և փոխեցաւ տապանակն էյ 'ի գեթ : * էւ 9
 եղև յետ փոխելոյ նք անգր , լինէր ձեռն ան 'ի վերայ
 քաղաքին , և խոսովթի մեծ յոյժ . և չարարեաց զարս
 քաղաքին 'ի փոքուէ մինչև ցանձաւնս , և եհար զոտա
 յերաստանս իւրեանց : և արարին գեթացիքն իւրեանց
 երաստանս : * էւ առաջեցին զտապանակն էյ յասկա 10
 դն . և եղև 'ի մտանել տապանակին էյ յասկադոն . ըզ
 բարբ քաղաքն տապանակին՝ և ասեն . ընդէր գալ
 ձուցիք զտապանակն էյ էր առ մեզ , ապանանել ըզ
 մեզ և զժողովուրդս մեր : * էւ առաջեցին և ժողով 11
 ցին զթմ նախարարս արապեալն , և ասեն . առաջեցիք
 զտապանակն էյ էր 'ի նաոց 'ի տեղւոյ իւրում , և մի
 ապանեցէ զմեզ և զժողովուրդս մեր . զի եհաա չը չուկ
 մահաւ յեմ քաղաքիս ծանրացեալ յոյժ . յորմէ հետե
 եմմաւ տապանակն էյ էր անգր : * էւ կենդանիքն ար 12
 նչ կին մեռեալ՝ հարան յերաստանս իւրեանց . և նչ
 աղաղակ քաղաքին յերկինս :

ԳԼ. Զ.

Եւ էր տապանակն էյ յանգաւանինն այլազեայ 1
 զեւթն ամիս . և եւացցց յերկիր նց մահն : * էւ 2
 հո

- (5) Ոհնտ . Ողնայարն գազանայ . (5) Յայնդիտ . Թուրմը
 գազանայ զսեմն զան զաքմայ յաղով : (7) Այս . թե
 այն այնպիս է : (9) Այս . 'ի փոքուէ մինչև 'ի մեծա' :
 Գլ . Գ . (11) Ոհնտ . էւ մի տապանակն ան յանգաւանս :
 (2) Ոհնտ . Զի՝նչ արացուք տապանակին էյ :

Քեզ չցանկացաւ ինքն զսուբսն, և զկանն, և զսքեռաւիւր
նախն, և ստանն. զի՛նչ արասցուք տապանովին Թե,
զուցիւք մեզ՝ ի՛նչ տապանացուք զնա՛նի տեղի իւր:

3) խառնել . գերեզ առաքելները զապանակն նշյ իմ արևի-
տին ան, որ առաքելը զնա ունայն, այլ տալով տալիք
նա զհոգսուածայն, և ապա բռնիէնդէր՝ և հաշտեսցի է

4 մեզ. գտնվեցին Բերանայրցե մեռն նք՝ ի մէջ: * Եւ ա
մեն. զմեզ տալցեմք Է գանին նք: Եւ ասեն՝ Եւ Թուրք
Նախարարացն ալ տալցենց. հինգ երեսասունս ասկիս ա
բարկք, և հինգ մեւկն ասկի. զէ հարուսնք են ի մէջ,

5 և յիշատակ մեր, և ի ժողովրդականք: Թե արդ՝ արա-
րկէ զպատկերս երաստանայ մերոյ և զմանանի միանոց
մերոյ, ապաքանչայ երկրին: և առաք մն փառս, զի
Թեթևացուցի՞ զմեան իւր ի մէջ, և ի գիւղ մերոյ,

6 Է. յերկրէն ձերմէ : * Եւ ընդերձ ծանրացուցանէք զսիրտ
ձեր, որպէս ծանրացցիցէ զգիւղատաւ և փարաւան զսիրտաւ
խրեանց : Եւ ապա յերկրէն յարժամ խաղցից նորոգ, ապա՝ ուր

Հանդիման զե՞մ և դժայցն: * Եւ որդի՞սանէ և արարեց
սոյչ մի նոր, և երկուս երկնքն անդրամիտման առանց
որդաց, և լինցէ զերկնքն՝ ի սոյլն: Եւ զմիցէ զոր

13 * Եւ որ ի բերեալսնսն էին՝ հնազանդութեան ի ժն
հազիւսն . և ապաքինին զայն իւրեանց՝ և տեսին զտա

(3) Արտ. Մ^թ առաջինը զեռ ուս: (6) Արտ. Զեռառ
մեք, ուր ծառ: (6) Ուսու. Եւ ապա արձակեաց զնս,
և: (11) Արտ. Զառապանակն ան 'ի ապրիլն: (13) Ուսու.
Զառապանակն ար, առաքեալ: (14) Յիշատիկն, 'ի քառ:

եմուտ յանգատանն ովանայ բեթաափառացւոյ : և
 կանգնեցին անդ առ նովա վիճ' փ մեծ . և պատահեցին
 զփայտ սայլին , և զերկնէն հանին յաջակեղաքն : * Եւ 15
 զհասցիքն հանին զտապանակն նն , և զյուրքն արդար
 ընդ նոքն , և զանձման ոսկիս որ 'ի նոքն . և եզին 'ի վի
 ճիքն մեծի : Եւ արդ բեթաափառաց մատուցին ողբա
 կեցա , և զսկեցին զհա յաւուր յայնմիկ նն : * Եւ հինգ 16
 նոխարաքն այլապէս ախանէին , և գարձան յսկիտ
 րան : * Եւ երաւամբն ոսկիք' զոր ետան այլապէքն 17
 նն' ընդ գանին , փն ազովանոյ եր , և փն գաղայ , և փն
 առիաղանի , և փն գեթայ , և փն ահկարոնի : * Եւ մը 18
 կանքն ոսկիք' ըստ թուոյ նմ բազապայն այլապէս ,
 հինգեցան նոխարարացն , յաւուր բազապայ' փն ը
 ցաւան փերեզացւոյն , փն ը ցկն յորոյ վի եզին
 դաւապանի ուխտին նն . փն ը ցկսոր յանդին ովանոյ
 բեթաափառացւոյ : Եւ ոչ հանեցան որդիքն յերանոյ
 ընդ արտ բեթաափառացւոյն , զի տեսին զտապանակն 19
 նն : * Եւ եհար 'ի նոցանի յիսուն հարար և եւթանա 19
 սուն այր . և սուգ առ ժողովուրդն' զի եհար նր 'ի ժո
 ղովալանն հարուածս մեծամեծս յոյժ : * Եւ ասին 20
 արդ բեթաափառացիք . յի կարասցէ չոքիլ առաքի նն
 այ որոյս պարիկ . և արգ' առ մ' եղանկէ տապանակ
 նն 'ի մեղ : * Եւ աւարեցին հեշտակա առ բնակիչս 21
 կարիւթարիմոյ' և ասին . գարձուցին այլապէքն ըւ
 տապանակն նն , իջէք և հանէք զնա' առ մեղ :

Գ. Լ. Է.

ժ. 21) Եւ եզին արդ կարիւթարիմոյ , և հանին անտի զառ 1
 պանակ ուխտին նն . և տարան զնա 'ի սուն առի
 նագարայ որ 'ի բլրին . և զերկնազար որդի նր արեցին
 պահէլ զտապանակ ուխտին նն : * Եւ եզն յորի' յորմի 2
 հետէ կ'ր տապանակն 'ի կարիւթարիմ , բազմացան ա
 լուրքն և եզն առք բան : և հայեցաւ նմ սունն իջի
 զինի նն : * Եւ իստեցաւ ստմուել ընդ նմ ասին իջի' 3
 և ասէ . Թէ յնմ արտէ մերմէ գարձնալ կք առ նր , 'ի
 րայ

Եւ փառառեցին , այլ 'ի րա' . պառառե' (16) 'ի րա' .
 Եւ գարձան յառիաղան , հանախ անոյ 'ի բնո' . Թր և
 յառիաղան անոյ , յաւուր յայնմիկ : (17) Թրիւնիլի Գիւր .
 Աւարեցին Գի ընդ գա' (18) 'ի րա' . Եւ ոչ ինգա
 ցին որդիքն յառ' : հանախ անոյ 'ի բնո' : (19) Թրիւն
 իլի' հանախ ինգոյ բազմոյ բազմոյ զնի . Ծ Խ և Գ . այր :
 Գլ . Է . (2) իստ . Եւ հայեցան նմ սունն : (3) Աստ .
 Եւ ծառայեցէք նմա միայնոյ , և փր' :

Ա

- զոյց որոշեց զպատուական բարոյական խնայել, և զանաւան. և պատուականցն զսիրտս ձեր առնը, և ծառայեցէր նմա միայն, և փրկեացէ՛ զձեզ 'ի ձեռաց
- 4 պաշտօնացն : * Եւ 'ի բնոյ իւրարին որդիքն ելի զբա-
հայիման, և զանաւան աստարովԹայ, և ծառայեցին
- 5 նմա միայն : * Եւ անի սամուել. և փրկեցէր զամ-
բիլ 'ի ձեռս փառն, և Կալից յաղԹա. քն ձեր առնը :
- 6 * Եւ ժողովեցան 'ի մասեփառն : և հանին ընդ, և ե-
հնդ իրենի ստաղնն : և պահեցին յաւաք յայնմիկ :
և ասին՝ մեզաւ ստաղնն : և
- 7 Եւ գտանցան սամուել զարգիւն ելի 'ի մասեփառն : * և ժե-
րան պաշտօնքն ելին ժողովեցան որդիքն ելի 'ի մա-
սեփառն : և ելին նախարարք պաշտօնացն 'ի լք ելի-
և ըսան որդիքն ելի և երկնան յերեսաց պաշտօնացն :
- 8 * Եւ անի որդիքն ելի յամուել. մի գաղաթիւք 'ի գ-
լից զն մեր առնը քն քո, և փրկեացէ՛ զեկը 'ի մե-
- 9 ռաց պաշտօնացն : * Եւ ան սամուել զանի մի դի-
ցիկ, և Կան զնա ուղակեղ ան հանդերս. ամ ժող-
փրկեամբն : և որդեաց սամուել առնը զն ելի. և ըս-
- 10 ան նմա եր : * Եւ միջցեա մասուցանիք սամուել
զամբիլեղն, մեղանցան պաշտօնքն 'ի պատեփառն 'ի լք
ելի. և որտաց եր մեծաւ բարոյական յաւաք յայն-
միկ 'ի լք պաշտօնացն, և շտեմեցան և անկան որտա-
- 11 ղի ելի և ելին աղքե ելի 'ի մասեփառն : * Եւ հապտե-
ցին պաշտօնացն : և հարին զնմ միջի 'ի ներքի բեր-
- 12 քովայ : * Եւ ան սամուել զեմ մի, և Կանգնեաց 'ի
մեջ մասեփառն և 'ի մեջ պատեփառն. և երեսաց զնմա եր
պահեցէր, զեմ պահեցէր : և ասէ՛ միջիկ յայն զպ-
13 արեաց մեղ եր : * Եւ Կալից զնա պաշտօնացն. և
մէ և յաւելին 'ի լք սահմանեցն ելի : Եւ երեւ մեռն
- 14 ան 'ի լք պաշտօնացն. զեմ առաքս սամուելի : * և
զարձուցին զբաղարսն զոր առին պաշտօնքն յար-
եցն, և ետան զնորս անգրէն ելի, յառեցին, միջի-
ցէր, և զսահմանս ելի հանին 'ի ձեռաց պաշտօնացն :
և եր յաղաղութն 'ի մեջ ելի և 'ի մեջ սամուելացն :
- 15 * Եւ գտանց սամուել զիլ զամ առաքս կինաց իւ-
16 բոց : * Երթայր ամ յամ, և պատեք զբերել, և զպ-
զամգ, և զմասեփառն. և գտանք զիլ յամ արեւայն
- 17 յայնտիկ : * և գարձ իւր եր յարեմութեմ. զի տեղ
եր

(9) Որտեւ. Զորտեւ մի գիւղիկ, և Կան զնա յաղակեց
Որ և Կան. Զորտեւ մի գիւղիկ : (10) Որտեւ. Կան
ելի աղքե ելի 'ի մասեփառն : (12) Որտեւ. 'ի մեջ, մե-
սեփառն և 'ի մեջ, մեկնայն : Կանգնեցան զնմա
(16) Որտեւ. Եւ երեւ զնա ամ յամ :

Բ

Ինչ որ ասան նորա : Եւ անոր գաւառի զմէջ : Եւ զմեայ անդ
անդան տն :

ԳԼԸ.

ԺԸ Եւ եղև իբրև ծերացաւ սամուէլ, և աղայց զորդն 1
 իայ գաւառւորս իրի : * Եւ այս երևանաւ որդւ 2
 ւոյ նր. անգրանիանն յովէլ, և անուն երկրորդին ա- 3
 բիմ : Գաւառւորք ի բերրաբէն : * Եւ ոչ գնացին որ 4
 դիւն նր զանապարհս նր, և թիւրեցան զկեա զօրացա- 5
 ժուս : Եւ անուանին կարառ և թիւրեկն զկրաւունս : * Եւ 6
 ժողովեցան ամ արք իրի՝ և եկին առ սամուէլ յարև 7
 մեծեմ : * Եւ ասին զնա . դու անագիկ ծերացար, և 8
 և որդիք քո ոչ գնան զանապարհս քո : Եւ արդ՝ Կացն 9
 ի վերայնոր Թագաւոր գաւառէլ զմէջ ուղ և այլ աղայք : 10
 * Եւ չար Թագաւոր քանն յալս սամուէլի . զի առա- 11
 ջին թիւ առւր մեզ Թագաւոր գաւառէլ զմէջ : Եւ յազմս 12
 եկաց սամուէլ առ նր : * Եւ ասէ նր ցաւմուէլ . լուր 13
 ձայնի ժողովրդեանդ, ուղ և խոսեցան ընդ ընդ : զի ոչ 14
 եթէ գնայ անապարհսն, այլ փա մերժեցին ընթացա- 15
 լիւն ի վր նջ : * Եւ աս ամ զորոնց զոր արարին ընդին՝ 16
 յորէ յորէ հանի զառա յեգիպտոս միջև ցայտի . և 17
 Թագին զին և ծառայեցին աստուածոց ստորաց, ձմիւ 18
 փնս առանն ծագաւ և ընդ ընդ : * Եւ արդ՝ լուր ձայնի 19
 նջ . բաց գնեղով գնիցես վկայուի նջ, և պատմեացես 20
 նջ զկրաւունս Թագաւորի՝ որ Թագաւորեացի նջ : 21
 ԺԹ * Եւ խոսեցան սամուէլ զմի պատգամս նն առ ժո 22
 ղովանմանն՝ որ ինդրեցին ի նմանէ Թագաւոր, * Եւ ա 23
 մէ : Այս ինչ լիցին իրաւունք Թագաւորին որ Թա- 24
 գաւորեացի ի վերայ մեր . զուստերս մեր առցն, և ա- 25
 ռացն կառավարս և հեծեալս, և սարհանգանս առա- 26
 ջի հաւաց իւրոց : * Եւ կացուացն զառա իւր հաղարտ 27
 պիտս, և հարիւրապետս . և հանել զհանձն նորս, և 28
 կթիւ զիւր իւր նր, և առնել նմա զէնս՝ և անօթս կա- 29
 ռաց : * Եւ զգաւորս մեր առցն յիւլագործս, և ի խորս 30
 հարմարս, և ի հացեգեանց : * Եւ զանկա մեր, և զայ 31
 գիւս մեր, և զթիւնեմն մեր զաղիւս՝ առցն . և աացն 32
 նարկայ իւրոց : * Եւ զանման մեր, և զայգիս մեր առ 33
 նանորդեացն, և աացն ներքեմեաց իւրոց, և սարկեց 34
 իւր :

Գլ. Ը. (2) Որտեւ . Անգրանիան յովէլ . . . Գաւառւորք ի
 բերրաբէն : (3) ի լուս . Զկեա զօրացան զօրացաւոր-
 ք : (7) Որտեւ . Ուղ և խոսեցան ընդ ընդ : (10) Որտեւ .
 Զամ զպատգամս : (14) Որտեւ . Եւ զմեայ մեր զայ-
 նա : (14) Երկուսն զանման . Այս եւ անայն :

- 16 Երբայ : * Եւ զնապարս մեր, և զաղմկմայս մեր, և զանկ
զեւոյս մեր զաղմկեալ, և զկեա մեր՝ ապցի՛ և տառամոր
17 զեւոյս՝ 'ի գործ իւր : * և զհոտս մեր տառամոր գեոցե՛ .
18 և զառք եղիկէ նմանաւոյդ : * Եւ աղազակեալիք յաւ
ւար յայնմի յերեսաց Թաղաւորին մերոյ՝ զոր ընտրե
ցիկ մեզ, և ոչ լուիցեմեզ եր յաւաւրան յայնոսիկ . զի
19 զառք մեզին ընտրեցէք մեզ Թաղաւոր : * Եւ ոչ կա
մեցաւ ժողովուրդն լսել սամուէլի . և ասեն ջնա . ոչ
20 այգալիս է, այլ Թաղաւորեացի՛ 'ի վր մեր . * և եղի
ցաք և մէք իբրեւ զոյլ աղաւ, և դասեացի զմեզ Թա
ղաւորն մեր, և ելիկ առաջի մեր և պատերազմեացի
21 զպատերազմմեր : * Եւ լուսն սամուէլ զնմ բանս ժա
22 զմորդեանն . և խօսեցան զնն յակահա ան : * Եւ ասե
նր զսամուէլ . լուր մայրի նջ՝ և Թաղաւորեցն նջ Թա
ղաւոր : և ասի սամուէլ ցարս իլի, երթիցե՛ իւրաքան
չիւրոք 'ի քաղաք իւր :

ԳԼ. Թ.

- 1 Եւ երբ այդ ք յորդաւոյն բնիկաւմիս՝ և անուն նորա ի
կիւս, որդի աղիւլի, որդւոյ արեգոյ, որդւոյ բե
քով բաւայ, որդւոյ ափիայ . որդւոյ անն յիմնացալ :
2 Այս զորաւոր . * և եր նր որդի, և անուն նր սամուէլ .
այր բարի և անմնայ . և ոչ գոյր յորդիսն իլի այր լաւ
բան զնա . ուսովք չափ 'ի վեր բարձր էր քան զնմ եր
3 կիրն : * և կորեան էջք հօրն սաւուղայ : Ասէ՛ կիս ցաւ
ւաւ ջորդի իւր . ան ընդ քեզ մի 'ի մանկանցդ, և ա
րիւք երթալք խնդրեցէք զէշն : և գնացին, և անցին
4 ընդ լեռանն եփրեմի : * և անցին ընդ լեռանն սարի
այ, և ոչ գտին . և անցին ընդ երկիրն սաղիմայ՝ և ոչ
ուրեք էին, և անցին ընդ երկիրն յեմինացւոյն՝ և ոչ
5 գտին : * Եւ իբրեւ եկին 'ի սիփ . ասէ սաւուղ ցպատա
նաւին իւր որ ընդ նմա . եկ զարձցուք անդրէն, գու
6 ցե՛ Թաղաւ հօր մերոյ զէշն, և զմենց հօգասցէ : * և
ասէ յնա պատանին : Ահա այր մոյ է 'ի քաղաքիս յայդ
մի, այս փառաւոր, և զնմ զոր ինչ խօսիցի՛ լինելով
լիկի . և արգ՝ երթիցուք անդր, զի պատմեցէ մեզ
7 զնապարս մեր՝ և դնացուք : * Եւ ասէ՛ սաւուղ
ցպաւ

(20) Ռեւո . Եւ դասեացի զմեզ Թաղաւոր մեր : (21) Ռեւո .
Իւրաքանչեւ 'ի քաղաք իւր :
ԳԼ. Թ. (1) Ռեւո . Որդի աղիւլի որդւոյ արեգոյ .
իւս, առեալ . . . յեմինացալ : (2) Ռեւո . Բարձր էր քան
զնմ մայրն : (4) Ռեւո . Եւ անցին ընդ երկիրն սարի
այ : (6) Այս . Եւ զնմ էլ զոր խօսիցի :

յգատանին որ ընդ նմա . ահա երթալոյնդ , և զմէնդ
տանիցից անն նոյ . զի հաց ևս պակասեաց յամանոց
մերոց , և չիք ինչ որ կայցէ ընդ մեզ աւելի տանեղ
անն նոյ : * Եւ յաւել պատանիներու պատասխանի 8
ստուգող . և ասէ . ահա գտանի 'ի մեռիս 'իմում' չոր
բորդ . անկապեալ ընդ , և տալենս տանն նոյ : և պատմեա
ցի մեզ զմանապարհս մեր : * Եւ յառաջ 'ի մեջ ելի այս , 9
պէս ասէր իւրաքանչիւրդ՝ յորժամ երթայր հարցա
նել զան . եկայք երթիցաւք առ տնտեսդ : զի մար
գարէ՝ յառաջ տեսանող կոչեր ժողովուրդն : * Եւ ա , 10
սկ' ստուգ յպատանին իւր , բարւոյն է բանդ , եկեա
լ թիցուք :

ԻԱ Եւ յորան 'ի քաղաքն' ուր եր պրն նոյ . * և մինչեւ և 12
լանէին ընդ զառ 'ի վեր քաղաքին , գտին նոքա առ
կոնս որ ելանէին հանել ջուր . և ասին ցնն . եթէ
գուցե՝ աստ տեսանող : * Պատասխանի ետուն նոցա 12
առնիւնքն' և ասին . գոյ , ահա առիկ առաջի մեր այգր
արդ՝ արագեցեցէ * զի զմ աւուրս եկեալէ 'ի քաղաքս .
զի զս' է այսօր ժողովրդեանն 'ի բամա . * յորժամ 13
մտանիցէք 'ի քաղաքդ , ապա գտանիցէք զնա 'ի քաղա
քիդ , մինչեւ երթեալ իցէ նր 'ի բամա ուսել : քանզի
ոչ ուսե ժողովուրդն մինչև 'ի մտանել նր , զի նա օրհնէ
զցոհն , և ապա ուսեի կողմանցն . և արդ ելէք զի զմ :
աւուրս գտանէք զնա այգր : * Եւ ելին 'ի քաղաքն . և 14
իբրեւ մօին նոցա 'ի քաղաքամէջն , և ահա սամուէլ ել
ընդառաջ նց երթալ 'ի բամա : * Եւ եր ան յայտնեալ 15
յուանին սամուէլի աւուրս միով յառաջ քան զքալն սա
ւուղայ առնա . * եթէ վաղիւ 'ի սոյն ժամ առաջեցից , 16
առ քեզ այր յերկրէն ընկեալին , և օծցես զնա իշխան
'ի վր ժողովրդեան իմոյ ելի . և փրկեսցէ զժողովուրդ
իմ 'ի մեռաց այլազգեացն . զի հայեցայ 'ի տառապանս
ժողովրդեան իմոյ , քանզի եհան գոյիւն նց առիս : * Եւ 17
սամուէլ ետնս զաւուղ . և եր ասէ ցնա . ահա առիկ
է՛ այրն զարմէ՛ տապի քեզ եթէ նա իշխեսցէ ժողով
դեան իմում : * Եւ մատնաւ ստուղ առ սամուէլ 'ի 18
մեջ քաղաքին և ասէ . պատմեա ինձ՝ որ տուն իցէ տե
սանոցն : * Պատասխանի ետ սամուէլ և ասէ ցսա 19
առաջ . ես ինչն իսկ եմ , եւ առաջի իմ 'ի բամա , և կե
րի

(8) Ռեմարկ . Չորք մտան ինչ արեալ : (9) Այս . Զի զմեզ
գարէ՝ յիշ տեսա՛ : (11) Յարիսիս արեալ . Եւ անէին ընդ
զա՛ : (12) Այս . Ահա առիկ առաջի մեր այգր : (13) Ռե
մարկ . Առ ասէր ժողովրդն . . . գտանէք զնա անգր : (14) 'Ի
լուսն' . Եւ ապա ուսեի հիւսն . կանոնս ուսն : Ուր ասէ
կողմանիս հիւսն : (16) Ռեմարկ . 'Ի սոյն ժամաւ տեսա՛ :

- քիցն ընդիս այսօր . և արձակեցից զքեզ վաղիս . և
 20 զամ ինչ որ 'ի սրտի բնւմ է՝ պատմեցից քեզ : * Եւ վր
 ինչն երեքօրեից կորուսելոց մի ինչ ամեր զմտաւ՝
 քանդի գտնւի են : և մի իցեն վայելցուիք ելի՝ ելի
 21 մէք և ծմաւն հօր քոյ : * Վրաստանիսն իստաւուղ
 և տակ . մէ աղաքնն առն միոյ յիմնեցուոյ եմ ես՝ փռ
 քաւ գաւաղանի ցեղին ելի , և կրտսերոյ ցեղի յամ իշ
 խանութէ բնեխմանի . և ընդեր խանցար ընդիս ըստ
 բանիդ ըստ այգմիկ :
 22 * Եւ առ սամուէլ զտաւուղ և զպատանին նր , և առ իԲ
 րաւ զնոսա 'ի վանս իւր . և նա նց . անդի 'ի վերոյ կոչ
 23 նականացն իբրեւ զերեսան արամբ : * և առն սամուէլ
 ցնահակերն . ասուր ինձ զմանն զոր ետաւ ցեղ , զոր
 24 մէ ասացի դնել զնա առ քեզ : * և եփեաց խոհակերն
 զաղբին և զվնամն որ զնովաւ . և եգ զայն : առաջի
 տաւուղ : Եւ առն սամուէլ ցաւուղ . անաւառիկ
 նշխար , գիր զայդ . առաջի քո՝ և կեր . զի վնայուել լի
 ցի քեզ առ 'ի ժողովրդոց , և կրճեացեն : և եկեր առ
 25 լուղ ընդ սամուէլի յաւուր յայնմիկ : * և ել 'ի բաժնոյ
 'ի քաղսին : Եւ արկին անկողինս սաւուղայ 'ի տանինն՝
 26 և ննջեաց : * և եղև ընդ ելանել առաւօտան՝ կոծաց
 սամուէլ զսաւուղ 'ի տանեացն՝ և առն . արի եկ՝ և ար
 ձակեցից զքեզ , և յարեաւ սաւուղ և ել ինքն և սամու
 27 էլ արտաքս : * Եւ մնացեա իջանեին նոքա յեղբ քո
 զաբին , առն սամուէլ ցաւուղ . ասա ցապատանիդ . և
 անցցէ յաւաճ քան զմեզ . և անց : և գաւ կապցեն այսօր
 ասա՝ և ըսիցեն զպատգամս տն :

ԳԼ Ժ .

- 1 Եւ առ սամուէլ զսրուակն իւղոյ՝ և եփեղ 'ի գլուխ իԳ
 նր . և համբարեաց զնա , և առն ցնա . մէ աղա
 քնն ան զքեզ ար 'ի վր ժառանգութե իւրոյ ինքան ,
 և 'ի վր ժողովրդեան իւրոյ ելի . և գաւ ինքեացեն ժո
 զովրդեան տն , և փրկեացեն զնա 'ի ձեռաց թշնամեաց
 իւրոց շարժանակի : Եւ այն եղիցի քեզ նշանակ՝ ելի
 2 ար ան զքեզ . * իբրեւ երթայցեն այսօր յինն՝ գացեն
 երկուս արա առ զերեզմանաւն հաղբիլ 'ի լերինն բե
 նիա

(20) Ո՛հնէ . Մի ինչ ամել զմտաւ : (21) Ո՛հնէ . Յամի
 նաչուոյ . և անէս , յեմնացուոյ : (26) Յօրնաքն գալտեղ .
 Եւ ելն ընդ ելալ : (27) Ո՛հնէ . Եւ գաւ կաց այսօր :
 Գլ . Ժ . (1) 'ի ըստ . Եւ առ սամուէլ զպատան իւղոյ : Ո՛հ
 անէս անիկ 'ի բարձր . զպատան սրուակն եււղոյ : (2) Ո՛հնէ .
 Ուրոյ գտն 'ի բն' . . . և թողեալ հօր քո զիւցն , հագայ :

նկատման, զի մեծամեծս վազեցեն, և ասկեցն քեզ. 3
 դասն ելջն՝ յորոց դասն 'ի խնդիր երթեալ էիր. և
 թողեալ հօր քոյ զիրս իշոցն հազայ վասն ձեր. և ասե
 զի՛նչ արարեց մի որդւոյ իմոյ: * Եւ երթեցես անտի 3
 ևս անգոր, և հասցես մինչև 'ի կապնին գերազույ. և
 գացես անգ. երբն արս որ ելանիցեն առ ձե՛ 'ի բեթել. 4
 միջն բարձեալ ուլս երկն, և մուտայն բարձեալ երբն
 ամենա հացի, և միջն բարձեալ տիկ մի գինւոյ. * և 4
 հարցցեն զքէն 'ի խաղաղութի. և ասցեն քեզ երկուս
 պատուս հացի, և ասցեն 'ի ձեռաց նոցա: * և ասա 5
 մոցես 'ի բլուրն իւր, ուր է գունդ պղապեղեացն: Եւ
 եղիցի յորժամ մասնիցես 'ի քաղաքն, գիպեցես պա
 րու մարգարեից իշեւոց 'ի բամայ. և առաջինք սրինգ, 6
 և թմբուկ, և փող, և քնար. և խնդանք մարգարեա
 ցեալք: * և խաղապե 'ի զժ. քո հոգի նն, և մարգա 6
 րեացիս և դու ընդ նն. և դարձցիս յայր յայլ: * Եւ 7
 եղիցի յորժամ գայցեն նշանքս պաղբիկ 'ի զժ. քո, ա
 բասցեն գնա՛ ինչ զոր քատնիցե ձեռն քո՝ զի ձե՛ ընդ 8
 քեզ է: * Եւ իջցես յառաջ քան զիս 'ի դաղցաղա. և
 ահա ես իջից առ քեզ մատուցանել ողջակէզս և զոհս 9
 և խաղաղականս. զեւթն որ գաղարեացես մինչև եկից
 առ քեզ. և խնացուցից քեզ զորքն առնիցես: * Եւ 9
 եղև 'ի դարձագանձք զմեկուս իւր գնալոյ 'ի սամուել
 լէ, շքեալ նման ձեռքերս: և եկին հասին նման ձե՛ 10
 նշանքս յառաջ յայնմիկ: * Եւ եկն անտի 'ի բլուրն, և
 պահ պար մարգարեից ընդ առաջ նր. և խաղաք 'ի զժ 10
 նր հոգի իւր, և մարգարեացաւ 'ի մեջ նր: * Եւ եղև 11
 իբրեւ ծանեան զնա ամենեքին՝ որոց յերկին և յերանա
 տեսեալ էր զնա. եթէ ահա և նա 'ի մեջ մարգարեիցն 11
 մարգարեանոր, ասե ժողովուրդն իւրաքանչիւր ջըն,
 կեր իւր. զի՛նչ է պղ. որ եղև որդւոյ կիսեայ, կամ 12
 թէ և սաւաղ ընդ մարգարէս իցե: * և պատասխանի
 ես ոմն 'ի նոցանէ և ասե. և ով է հայր նր, եթէ ոչ 12
 կիս. զի այնորիկ եղև յառակս, թէ և սաւաղ 'ի մար
 ցարէս: * Եւ վախճանեալ զմարգարեանաւն, և եկն 13
 'ի բլուրն: * Եւ ասե ընտանի նր ցնա և ցնառայն նր. 14
 յո՛ւրպայք: և ասեն խնդրիլ քեզն, և իբրեւ տեսաք թէ
 չին ուրեք՝ մասիք առ սամուել: * Եւ ասե ընտանին 15
 ցաւաւաղ, պատմեալ ինձ զի՛նչ ասաց քեզ սամուել:
 * Եւ

- (3) Աստ. Եւ միջն բարձեալ երկն ա" . . և միջն բար
 ձեալ տիկ մի: (7) Ոմն. Զամենայն ինչ որ գատնիցե:
 (10) Աստ. Եւ մարգարեացաւ 'ի մեջ նր: (14) 'ի լուս".
 Եւ ասե հորեղբայր նորա ցնա. Կամայն ոմնոց 'ի բաբ":
 Որ ոմն. Եւ ասեն ընտանեան նր ցնա:

- 16 * Եւ տակ սաւուղ յընտանին իւր. պատմելով պատմապէս ինչ եթէ գտան էջքն: Բայց զբան Թագաւորութենէն ոչ եհան նմա՝ ի վեր, * զոր ասաց նմա սամուելէ: Ի՞նչ
- 17 * Եւ ժողովեաց սամուել զնո՞մ ժողովուրդն առ Թոր Գիլիմ: Ի՞նչ
- 18 մասեփայլ. * և տակ ջորգիան Ելի. Այսպէս խառնեալ Թոր Թեմ Ելի, և տակ. Մա եմ որ հանի զորգիան Ելի յեղիպատակ. և փրկեցի զմեզ ՚ի մեռաց փայրաւանի առ ջորգի եղիպատաց, և յնո՞մ Թագաւորութեաց նեղաց
- 19 մերոց: * և գուգայտար անարգեցեալք զնո՞մ, որ է՝ Գրիգիէ մեր յամենեցեանց որ շուրջ զմեւք են՝ և նեղեն զմեզ. և ասացեալք՝ ոչ պղպատես, այլ զի կացուպես ՚ի վր մեր Թագաւոր: Եւ արգ՝ կացեալ աւաթի տն՝ ըստ իշխանութեանց մերոց, և ըստ գաւազանաց մերոց, և ի հա
- 20 զարստարաց մերոց: * Եւ մատուց սամուել զնո՞մ գաւազանն ելի, և ել վիճակն գաւազանին բնիկամբնի:
- 21 * Եւ մատուց զգաւազանն բնիկամբնի ըստ յերդից, և ելանիցր վիճակն յերդն ամաստարեայ: Եւ մատուցին արդէն ամաստարեայ ըստ արանց. և ելանիցր վիճակն սաւուղայ որդւոյ կիսեայ: և ինդրէր զնա՝ և ոչ գտաւ
- 22 ներ: * Եւ եհարց միւսանգամ սամուել զԹոր՝ և եթէ գտցեմ՝ այսպէս պղծ: և տակ Թոր, աւագիկ Թաքուցեմ
- 23 է ընդ կարստեալ: * և ընթացաւ և առ զնա անաթ, և կացոյց զնա ՚ի միջ ժողովրդեանն. և բարձրացաւ քան
- 24 զնո՞մ ժողովուրդն Թիկամից չափ ՚ի վեր: * Եւ տակ սաւուղ զնո՞մ ժողովուրդն. և եթէ տեսանիցեալք զոր բնակացի իւր Թոր, զի ոչ գոյ նման գորա յամենեանն ՚ի մեզ: և ծանեան նո՞մ ժողովուրդն և ասան՝ կեցցեմ առ
- 25 քոյ: * Եւ ասաց սամուել ժողովրդեանն զերաւունս Թագաւորին. և գրեաց ՚ի մասնին, և Սգ աւաթի տն: և արձակեաց սամուել զնո՞մ ժողովուրդն. և զնոց իւր
- 26 բարանցիւրք ՚ի տեղի իւր: * և սաւուղ զնոց ՚ի տուն իւր ՚ի գաւառ: Եւ զնոցին որդեք զորութեմ զորոց
- 27 գրգռեաց Թոր՝ զսիրտս նոց ի սաւուղայ: * Եւ որդեք ժանաք ասեին, Եթէ ե սա՞ որ փրկիցեմ զմեզ. և անարգեցին զնա՝ և ոչ բերին նմա պատարագս:

ԳԼ.

(17) Որիւն. Եւ ժողովեալ սամուել: (21) Որիւն. Ցեղին մատարայ: (22) ՚ի լուս՝. Եթէ կացցեմ այսպէս պղծ, ետեպսն անոց ՚ի Բեաթ: (22) Որիւն. Ահաւանիկ Թոր քաւ: (22) ՚ի լուս՝. Ընդ կարստեմ. Կանայսն անոց ՚ի Բեաթ: (25) Որիւն. Եւ զնոցին իւրայք: (26) Որիւն. Որ զնոց զբռնեց: (27) Որիւն յաւելլաւ. Եւ ոչ բերին նմա պատարագս. իսկ նա եր Ելիէ խոյս:

ԻՅ Եւ եղև յետ ամենայ միայ աւուրց. եւ նախ ամենայ 1
 նայի, և բանակեցաւ զյարիստա զաղապարտաւ: Եւ 2
 ասին. նա արդ յարիսայ ցնաաս ամոնեացի. ուխտեալ
 ընդ մեզ ուխտաւ, և ծառայեցաւք զեղ: * Եւ ասին ցնմ 3
 նաաս ամոնեացի. այնու ուխտեցիք ընդ մեզ ուխտա.
 և թէ հանիցէք դեմ ակն մեր զաջայ. և եղից նախա 4
 արես 'ի զք մեմ իշի: * Եւ ասին արդ յարիսայ ցնաաս
 թնիլ աւուր մեզ աւուրս եւմն. և առաքեացաւք հրեշ 5
 ասկա յամ մահմանս իշի, և թե քցեմ որ որ փրկիցէ ըզ
 մեզ ելցաւք առ քեզ: * Եւ եկին հրեշտակքն 'ի գաւ 6
 քաաս առ սաւուր, և խօսեցան զքանան յակամն ժողովք
 զեանն. և ամբարձին ժողովուրդն զձայնս իւրեանց և 7
 լացին: * Եւ ահա սաւուր զայր ընդ առաւտն յան
 դայ, և ասէ սաւուր. զի'նչ իցէ զի լայ ժողովուրդն: 8
 և պատմեցին նմա զպատգամս որդաւցն յարիսայ: * Եւ
 խաղայ հագի նն 'ի զք սաւուրայ իբրև լուաւ զքանան 9
 փայնասիկ: և արամեացաւ բարկութի նք յոյժ: * Եւ
 աս երկուք եղին և յօշանց դնաս, և առաքեաց յամ 10
 սմահմանս իշի 'ի ձեռն հրեշտակաց' և ասե. որ որ ձէ եւ
 լընիցէ զհեա սաւուրայ և զհեա մամուկի, ըստ այգմ
 օրինակի արապքն փայնս նք: Եւ անկաւ ահ նն 'ի 11
 զք մեմ ժողովք զեանն իշի: և խաբարեցին իբրև զմ
 այր: * Եւ հանգին արար նք 'ի բեզեկ. մեմ այր իէլու 8
 ցի ելին զեցարիւր հաղար, և այր յուգայ եւմանաւ
 անն հաղար: * Եւ ասե ցհրեշտակն եկեալս. այդ 9
 պէս ասաքիք ցարս յարիսայ զաղապարտ. զաղիւ եղի
 ցի մեզ փրկութի ընդ ջնուացանել արեգականն: և եւ 10
 փին հրեշտակքն 'ի քաղաքն, և պատմեցին արանցն յա
 քիսայ, և ուրախ եղին: * Եւ ասին արդ յարիսայ ցնաաս 11
 ամոնեացի. զաղիւ ելցաւք մեք առ մեզ, և արաքիք. Է
 մեզ որ ինչ հանդ իցէ աւաքի մեր: * Եւ եղև 'ի վա 12
 զիւ անգր, և բաժանեալ սաւուր զժողովուրդն յերթս
 առաջս. և մտին 'ի մեջ բանակին յառաւտին պահուն,
 և հարկանէին զորդանն ամոնայ մինչ 'ի ջնանել արեւ
 ուն: և եղին մնացեալքն ցրուեալք, և ձէ մնացին 'ի
 նա

Գլ. ԺԱ. (1) Օրինակի. Յեա ամայ միայ աւ.": (1) Յե
 բնակին քիւր. Եւ ասին նա արդ յարի": (3) Յեբնային
 քիւր. Արդ յարիսայ փաս, թոյլ: Ուր ասին քեկ, ցնմ,
 թոյլ: (6) Ոման. Զքանա զայրասիկ: (8) Յեբնային եւ
 մայնս անայ ըստ այոմ իբրի Գրն իբր: Ամ այր իէլուցի
 ելին զեց Է Է... և այր յուգայ եւմանաւսն Է:

- 12 նայանի երկու 'ի մեռնի : * Եւ ասե ժողովուրդն յաւ
մուէլ . ող է որ ասացն' թեմի Թագաւորեսցի մեզ առ
13 առ . առաք 'ի մեռն զարան' և ապանցուք զնա : * Եւ ա
սե սամուէլ , մի որ մնացի յաւար յայտնի : զի որդե
արար մը զգրեալութի ին :
14 * Եւ խաւեցաւ սամուէլ ընդ ժողովրդեանն և ասե' Ի՞նչ
երթիցեաք 'ի գաղղաղաւ , և ապացուք նաւակառօն Թա
15 գաւորութե : * Եւ լողաւ մե՛ ժողովուրդն 'ի գաղղա
ղա , և ո՛ր անգ սամուէլ զսաւառ 'ի Թագաւոր առաջի
նն 'ի գաղղաղաւ . և զոնցն անգ զոն խաղաղակամա
տաւքի մե : և ուրախ եղև անգ սամուէլ և մե՛ ժողո
ղուրդն յոյժ :

ԳԼ . ԺԲ .

- 1 Եւ ասե՛ սամուէլ յեմ՛ արս ինչացիս : անաւստի ի՛նչ
լուայ մայնի մերում յեմի զոր ասացեք ինձ , և
2 Թագաւորեսցեցի մեզ Թագաւոր . * և արգ՝ առաջիկ
Թագաւոր ելանի առաջի մեր : և ո՛ր անգ ասե՛ ինչ
Թայ Նաայց . և արգիւք իմ աւագիկ . եւ 'ի միջի մե
րում : Եւ ես չիցայ , առաջի մեր 'ի մանկութե իմե
3 մեջն յայտար , անաւստի կամ ես , * անաք զիննն որ
աստիանի առաջի մե և առաջի օծելոյ նր : Եւ թե զեզն
արուք ասե , կամ զեւ ուրուք վարեցի , կամ յայԹա
հարեցի զոր 'ի մեռն . կամ թե զբիւցի ինչ զոր : յոյժ մե
այ ասե կամ , կամ կոչիս . առաք զիննն պատասխա
4 զն , և հասուցից մեզ : * Եւ ասե՛ յամուէլ . ոչ մե
զոր մեզ և ոչ զբիւցի զմեզ , և ոչ նեղեցի զմեզ , և ոչ
ասեր 'ի մեռնց ուրուք և ոչ ինչ :
5 * Եւ ասե՛ սամուէլ յժողովուրդն : զիս լիցի մը 'ի մե
թի մերում , և զիս օծեալս նր յայտար յաւար յայտնի .
մի ոչ գաղեք 'ի մեռն իմում և ոչ ինչ : և ասե՛ լիցի զե
6 կայ : * Եւ խաւեցաւ սամուէլ ընդ ժողովրդեանն և ա
մե . զիս լիցի մը՝ որ արար զմեզնն և զսահարն , որ
7 եհան զհարսն մեր յեզիպատան : * Եւ արգ՝ կացեք յա
մալ և զսամուէլ զմեզ առաջի մե . և պատմեցից մեզ
զմա արգարութեա զոր արար մը 'ի միջի մերում , և 'ի
8 հարսն մեր . որ յարմարեալ յախար և արգիւք նր յեզիպ
ատ , և լիցեալ զնն եզիպատ : և աղաղակեցին հարսն
մեզ

- (12) Որտե՛ . 'ի մեռն զարան , և ապանցուք զնա : (15) Յե
մուէլն գրեալ . Եւ ուրախ եղև անգ սամուէլ :
Գլ . ԺԲ . (2) Որտե՛ . Եւ արգ՝ առաջիկ Թագաւոր : (5) 'ի
թա՛ . Լիցի մը 'ի միջի մերում . անայնն անայ 'ի մեռն :
(7) Որտե՛ . Արգարութեա մե զոր արար 'ի միջի մե՛ :

մեր առ Թր, և առաքեաց Թր զմեզման և զսահայան, և
 Իհան զհարան մեր յեղիպատան, և ընտելեցից ի տեղ
 առիս յայտնի: Թ և մնացան զԹր ԹԹ Խրեանց, և մնա 9
 նեւոյ զնա ի մեռս սխառայ զբաղարին յարինայ առ
 քային սառնայ: * և ի մեռն պղտպեաց: և ի մեռս
 Թաղաւորին մեղարայ, և պատեալներն ընդ նոսա:
 * Եւ աղաղակեցին առ Թր և տանն մեղաց զի Թողաց 10
 զԹր՝ և ծառայեցաք բահաղեմայն և անասապն. և
 արգ՝ ապրեցա զմեզ ի մեռաց Թշնամեաց մերոյ՝ և ծա
 րայեցաք քեզ: * Եւ առաքեաց Թր զերոքոքող, և 11
 զբարան, և զերփնայե, և զամբնան. և ապրեցից զն
 մեզ ի մեռաց Թշնամեաց մերոյ շուքանակի, և բնա
 կեցեք զսառհաւթի: * Եւ տեսէք զի նախ ամենայն 12
 եկն ի զի մեր, և առաքեք. ոչ պղտպն, պղ զի Թա
 դաւոր Թաղաւորեաց ի զի մեր. և Թր ԹԹ մեր՝ Թա
 դաւոր մեր: * Եւ արգ՝ առաքի Թաղաւորոյ զոր ընդ 13
 քեցեք, և զոր խնդրեցեք. և ահա եւ մեզ Թր Թաղա
 ւոր: * Եւ ին երկնիցեք ի տե, և ծառայեցեք նախ, և 14
 լսիցեք ձայնի նր՝ և ոչ հետեցեք ի բերանոյ տն. և ըն
 ձեցեք դուք և Թաղաւորն՝ որ Թաղաւորեաց մեզ եր
 Թաւ զինի տն, ոչ եղեցի մեռն տն ի զի մեր և ի զի
 Թաղաւորին մերոյ: * Այս ԹԹ զքեզմեք ձայնի տն, 15
 և հետեցեք բերանոյ տն, եղեցի մեռն տն ի զի մեր,
 և ի զի Թաղաւորին մերոյ: * Եւ արգ՝ կայեք և տե 16
 տեք զանա զայս մեծ, զոր արասցի Թր առաքի ալաց
 մերոյ: * Ո՛ր առաքեմ հանձն ցարենայ եւն այսոր. կար 17
 դաջից առ Թր՝ և առցի ձայնս և անձրեւ, և գիտալիք
 և տեսիք՝ ԹԹ մեծ. և չարութ մեր՝ զոր արարեք առա
 ջի տն խնդրել մեզ Թաղաւոր: * Եւ կարգեց սամու 18
 եւ առ Թր, և եւա Թր ձայնս և անձրեւ յաւաք յոյն
 մեկ: * և երկնեւ ԹԹ Թաղաւորոյն յամենայն. կայ յա
 դմա առ Թր ԹԹ քո զն ծառայեցաց՝ և մի մեռցաւ: 19
 զի յաւերաց յամ մեզս մեր և ի չարեւ, և խնդրեցաք մեզ
 Թաղաւոր: * Եւ առե սամուել յԹաղաւորոյն մի երկն
 չեք. դուք արարեք զայլ ԹԹ չարեւ. բայց մի խառորե
 չեք ի տե, և ծառայեցեք տն յամ արան մերան: * և մի 21
 երկնայեցեք զմեռ արեւոյն, որ ոչ կնք մեռան, և ոչ փրկ
 կեն. քանզի չեն տեք: * զի ոչ մեռեալեան Թր դժառ
 վարդ իւր զն անուան իւրոյ մեծի. զի հեղութն առ
 զմեզ

(9) Այս. Եւ ի մեռս պղտպեաց. (13) Ո՛րն. Այս
 մեկ Թա՝... ահա եւ մեզ: (14) Այս. Եւ ոչ հետե
 ցեք բերանոյ տն: (19) Ո՛րն. Վն ծառայեց քոյ՝ զի մի
 մեռ" (21) Ո՛րն. Չհետ ոչ ընդեմ... և ոչ փրկեցեն:

- 23 զմեզ ար իւր ժողովուրդ : * Եւ ինձ քան լիցի մեղքն իւր ան, հեղձալ առ 'ի յաւնելոյ արթն վասն մեր . և ծառայեցէք ան, և ցուցից ձեզ զճանապարհ զբացի և
24 զուղի : * Բայց երկերուք 'ի անն, և ծառայեցէք նմեք Հիմարաւթիք յեմ որպէ մերմէ . քանզի անմէջ զմեծն
25 մեծան զոր արար ը մեզ : * և եթէ խաղապառք խաղ գտիցիք . և գտէք և թագաւոր մեր պատակիցիք :

Գ.Լ. Փ.Գ.

- 1 Որքի տարեւոր սաւուղ 'ի թագաւորել իւրում, և երկուս ամս թագաւորեաց 'ի վերայ ելի :
2 * Եւ ընտրեաց իւր սաւուղ երկու հազարս՝ պոյ յաւ Դիթ բանցն ելի . և էին ընդ նմա երկու հազարք 'ի մեղմաս, և 'ի լեւրինս բեթելոյ էին ընդ յաղնաթանու . հազար 'ի գարեառ բնիաֆնի . և զմեղարգս ժողովրդեանն ալ,
3 ձակեաց յիւրաքանցիւք բնակուիս : * Եւ եհար յաղնաթան զնասիք պղաղցի, որ էր 'ի բլբն . և լուսն պղաղցին : և սաւուղ փոյ եհար ընդ եմ երկինս՝ և ա
4 տէ, և թէ անգաննեցին ծառայքն : * Եւ լուսն եմ ինչ, ամեն եթէ եհար սաւուղ զնասիք պղաղցի . և յամեթ արար ինչ պղաղցին . և գտեաց ժողովուրդն զնեա
5 սաւուրոյ 'ի գաղաղա : * Եւ պղաղցին ժողովեալէն 'ի պատեալմ ընդ ելի . և ելին 'ի վր ելի երեսուն հազար կառայ, և վնց հազար հիմելոյ, և ժողովուրդի իրեւ զաւր առ եղեր ծովու բազմութի . և ինն և բառակեցան 'ի մեղմաս, յանդիման բեթորովոյ ընդ հա
6 բա : * Եւ ետես պր ելի եթէ անձնակ է նմա մերմէ, նայ առնա, և թաքեաւ ժողովուրդն յայրս, և 'ի գոմս,
7 և 'ի վնն, և 'ի խորտարատս, և 'ի ջրհոս : * և որ անցանելոյն էին ընդ յարգանան՝ անցին յերկիրն գաղաղ և գաղաղաւ :
Եւ սաւուղ գեա անգէն և ա էր 'ի գաղաղա, և եմ
8 ժողովուրդն թոթափեցան 'ի նմանէ : * և գաղաղեաց զեթն որ վկայուին՝ անգ և սասնց սամուել . և ոչ եին սամուել 'ի գաղաղա, և ցուեցան ժողովուրդն իւր
9 'ի նմանէ : * Եւ ստէ սաւուղ՝ մատուցէք զի արարից
10 օգնակեա և խաղաղական . և եհան զոգնակեցան : * և ելէ իրեւ կատարեաց մատուցանել զօղակեցան, և նա
առ

(23) Արս . Զճանապարհն զբացի :

Գլ . Ժ . (3) 'ի Լա . Եթէ անգաննեցին երրայեցին :

(4) Արս . Եւ լուսն եմ ելի . ամեն : (5) Ոմտ . Առեգք ծմ' . և ելին և բա' . բեթորովոյ, խմ բեթորովոյ : (7) Ոմտ . Ժողովուրդն թոթափեցաւ 'ի նմանէ :

սամուէլ: և եւ սաւուղ ընդ առաջ նորա օրհնել զնա: * Եւ ասէ սամուէլ. զի նշ գործեցեր: և ասէ սաւուղ. 11
 զի տեսի թէ ցրուեցաւ ժողովուրդ իմ յինէն, և դու
 ոչ եկիր ող ուխտեցեր՝ ի վկայութե աւուրցն, և այլ-
 ազգիքն ժողովեցան ի մաքմաս. * և ամացի՝ թէ արդ 12
 իշանիցն այլազգիքն ի վերայ իմ ի գաղգաղա. և զե-
 րեաս ան չէր ազաչալ. ժանցայ՝ և մտառցի զողջա-
 կէզան: * Եւ ասէ սամուէլ ցաւուղ. ի զնւր է. քեզ, 13
 զի ոչ պահեցեր զպատուիրանն իմ զոր պատուիրեաց
 ար. զի այժմ հաստատէր ար զթագաւորութի քո՝ և
 զք իլի մինչև յաւիտեան: * բայց արդ՝ մի կացցէ թա 14
 դաւորութի քո, և խնդրեսցէ իւր ար. այր ըստ սրտի
 իւրում. և տացէ զնա պատուիրանաւ իշխան ի վր ժո-
 ղովորեան իւրոյ. զի ոչ պահեցեր՝ զոր ինչ պատուի-
 րեաց քեզ ար: * Եւ յարեաւ սամուէլ, և գնաց ի գաղ 15
 գաղայ զմանապարհ իւր: Եւ մնացորդ ժողովրդեանն
 ելին զհետ սաւուղայ ընդառաջ պատերազմական ժո-
 ղովորեանն: և ի հաստանել նշ ի գաղգաղա ի գարատ
 բնիհամինի:

Ա Շանդէս արար սաւուղ ժողովրդեանն գտելոյ չնմա,
 իբրև վեցհարիւրոց արանց: * Եւ սաւուղ և յովնա 16
 թան որդի նր, և ժողովուրդն գտեալ ընդ նմ նստան
 ի գարատ բնիհամինի. և այլազգիքն բանակեալ էին ի
 մաքմաս: * Եւ երանէր ապականին յանդէ այլազ- 17
 գեացն յերիս սուաջս: առաջ մի՝ որ հայեր չէ ճանա-
 պարհն ոսկերայ յաղբւրն սողովկայ: * և առաջ մի չէ 18
 ճանապարհն որ հայեր ի բովորոն. և առաջ մի՝ ընդ
 ճանապարհն որ հայեր ի գարայէ յառեալ ի գայի սա-
 բային անապատին: * Եւ դարբին երկաթոյ ոչ գտաւ 19
 ներ յամ երկիրն իլի. քանզի ասէին այլազգիքն եթէ
 գուցէ առնիցեն երրայեցիքն սուսեր և գեղարդն: * Եւ 20
 իշանէին ամ իէլացիքն յերկիրն այլազգեաց, թեքել
 իւրաբանչիւր զգերանդի իւր և զգործի իւր, և իւրա-
 քանչիւր զփայտած իւր, և զմանգաղ իւր: * Եւ եկն 21
 կաւթը պատրաստ հանելոյ: և կահին՝ երեք սկեզք էին
 թափոյ և կացնոյ և մանգաղի յարդ հանգոյն նմին: * Եւ 22
 եղև յաւուրս պատերազմին որ ի մաքմաս. և ոչ գտա-
 նէր սուսեր և գեղարդն ի մեռին ամ ժողովրդեանն՝
 որ

(14) Ոման. Յիշխան ի վր ժողով: (15) Յօրեմային գա-
 խտէր. Շանդէս արար սաւուղ: (17) Ոման. Առաջ միոյ
 հայեր չէ: (18) Ոման. Որ հայեր չէ գարայէ յառեալ:
 (19) Ոման. Չգտանէր յամ երկիրն: (21) Ոման. Եւ
 կացնոյ և մանգաղոյ: (22) Ոման յաւելա. Եւ գտաւ մայն
 սաւուղայ և յովնաթանու:

որ էին ընդ սաւազայ ե չյո՞ւնաւմանս որդւոյ նր. 23 և դասե սաւազայ ե յո՞ւնաւմանս որդւոյ նր. * Եւ ել 'ի չափաբար պաշտօնացն յայնկոյս մարմնաւոյ. և հօր իւրում. ոչ եհան 'ի վեր:

ԳԼ. ԺԴ.

- 1 Եւ ելեւ որ. և ասե յաճախման արդի սաւազայ յպատանին զկապարճակիրն իւր. եկ անցցաւք 'ի կիրն պաշտօնացն յայնկոյս. և հօր իւրում. ոչ չափաբար 2 մայ. * Եւ սաւազ նստեր 'ի գլուխ բլրին ընդ նանին, եան 'ի մագդով. և էին ընդ նմա իբրեւ վեց հարիւր 3 այր 'ի ժողովրդանէն: * Եւ պրիա՝ որքի որդաւորայ եղբոր բարեկէն. որդւոյ փնինհետի որդւոյ զեան, քաւ հանայի այ 'ի անդով՝ որ կրէր զեփաւզն: Եւ ժողով 4 վարդն ոչ գիտէր եթէ երթեալ իցե յո՞ւնաւման * 'ի միջ կրնին, ընդ որ ինգրէր անցանել յո՞ւնաւման 'ի չափաբար պաշտօնացն 'ի կիրն. և քարաժայտք յայտմ. կողմանէ, և քարաժայտք յայտմ. կողմանէ: անուն փաւմ 5 բաղէն, և անուն փաւման սենարաւ. * և ժայտ մի 'ի հիւսաւայ որ երթայր ընդ մարմնաւ, և փաւմա ժայտ, որ երթայր 'ի հարաւայ 'ի դարայէ:
- 6 * Եւ ասե յաճախման յպատանին զկապարճակիրն իւր. և ԼԲ եկ անցցաւք 'ի կիրն անթլխաւիցն այնոցիկ. Թերեւս արտացէ ինչ մեզ. աք. զի ոչ ինչ եխտիր ին ապրեցու 7 ջանել բաղմնք կամ սակաւութ. * Եւ ասե ջնա կապարճակիրն իւր. արա՛ զամ ինչ յոր և յօժարեացե սիրտ. քա. ահաւասիկ ես ընդ քեզ եմ. ոչ սիրտ քա՛ սիրտ. 8 իմ: * Եւ ասե յաճախման. ահաւասիկ մեզ անցանելք 9 առ արան. և յափսիմերս երթիցուք ազ. նա, * և եթէ ասիցեն ցեղ. 'ի բաց կացէք այտի մինչև պատմեացուք 10 ինչ մեզ. զտեղի կայցուք՝ և մի ելցուք առ. նա: * Եւ որս թէ ասիցեն՝ ելէք առ մեզ. ելցուք, զի մասնեաց 11 զնոսաւ աք 'ի ձեռս մեր: այս լիցի մեզ նշանակ. * Եւ մաքն երկողեան 'ի կիրն պաշտօնացն: և ասեն պաշտօնացն՝ ահա երբայեցեքն ելանին 'ի ծակուց իւրեանց: 12 Եւ Թողոցեալ էին: * Եւ պապարտանի երուն արդ կրնացն՝ և ասեն զյո՞ւնաւման և զկապարճակիրն. և

ԸԷԷ

ԳԶ. ԺԷ. (1) Ոմեռ. 'ի և անցցաւք 'ի կիր': (2) Աստ. 'ի պարիս թրոյն չ նան': (4) Ոմեռ. 'ի միջ կրնին եր. Ե որ': (4) Ոմեռ. Ամուն փաւմ բեզէս: (7) Յօրեալին: Եւ ոչ սիրտ քա. Իայ 'ի ինչ և ինչ պիտիւն նշանի առ աստ հանել, հոմայն աղոյ: (8) Յօրեալին: Եւ յափսիմերս երթիցուք: (11) Ոմեռ. Ար Թողոցեալ էին:

մեծա Ելի : և ոչ արար նմա պատասխանի նք յաւար
 յայնմիկ : * Եւ ասէ ցաւուղ . մարութիւնք տղար զեմ 38
 աղգա Ելի , և զիտասմիւք և տեղիւն Թե զանս ոյր Ելին
 այսոր մարգա այսորիկ : * զի կենդանի է նր որ փրկեաց 39
 զիւն : զի Թե զյովնաթանայ որդւոյ իմոյ ասաց պատաս-
 խանի մահաւ փռացի : և ոչ ոք էր որ տղար պատասխա-
 նի յեմ ժողովրդեանն : * Եւ ասէ ցեմ այր Ելի , զհաւ 40
 զիւն 'ի Ծառայութի , և ես և յովնաթան որդի իմ և
 զարաք 'ի Ծառայութի : և ասէ ժողովուրդ ցաւուղ ,
 օրինչ հաւնոյ իցէ ասալի ալաց քոյ՝ աբա : * Եւ ասէ 41
 սաւուղ . Տ'ր ան Ելի . զի' է զի ոչ ևաւար պատասխանի
 Ծառայի քում յաւուր յայնմիկ . և Թե յիս իցեն այսոր ,
 և Ելե 'ի յովնաթան որդի իմ անօրինութիւնք՝ տուր
 յայնմութի : և Ելե 'ի ժողովրդեան քում Ելի իցէ ա-
 նիքսութի տուր քաւուր : Եւ արկին վիճակս յովն-
 աթանու : և սաւուղայ՝ և ժողովրդեանն . և եւ ժող-
 վուրդն արարա : * Եւ ասէ սաւուղ , արկեաք վիճակ 42
 Եւ և ընդ յովնաթան որդի իմ . և որում հանցէ նր
 զվիճակն մեացի . և ասէ ժողովուրդն ցաւուղ . մի լի-
 յի բանդ այդ : Եւ առիպեաց սաւուղ ղ ժողովուրդն .
 և արկին ընդ նա և ընդ յովնաթան որդի նր . և եւ վի-
 ճակն յովնաթանու : * Եւ ասէ Թաւադ Զարթաթան 43
 պատմա իմ զի' ոչ արարա : և պատմիւն նմա յովնա-
 Թան և ասէ , Զարթաթան Զարթաթեցի Ծառայ ցաւուղա-
 նին որ 'ի ղեպմի իմում տակաւ մի մեղք , և ասա մեռաւ
 նիւրմի' ևս : * Եւ ասէ ցեմ սաւուղ . օն և օն արասցէ 44
 Թան ան՝ և օն և անյաւեք , Ելե ա մահաւ մեռանի
 յիս այսոր : * Եւ ասէ ժողովուրդն ցաւուղ . քաւ լի 45
 յի Ելե մեռանիցի պատգ . որ արար զփրկութիւն զայս
 մեծ Ելի : կենդանիէ նր՝ Ելե անկեք 'ի հեցոյ զվեղ-
 նք յերկիր . զի ժողովուրդա յո արար զմեզա զայսո-
 սիկ : և Եկաց ժողովուրդն յաղթա առ ան զն յովնա-
 Թանու յաւուր յայնմիկ . և ոչ մեռաւ : * Եւ ցարմաւ 46
 սաւուղ յայլաղգեացն . և այլաղգեան զմայնի 'ի տեղիս
 իւրեանց :

* Եւ

(39) Յարթաթի - Զի Թե յովնաթանայ որդւոյ : (40) Ռեմե
 ալաթի օրինակաւ ասին զբանս զայս . Իսաւր լիւիւք 'ի ֆիւն ,
 և Եւ և յովնաթան որդի իմ Եւ Ելաթ 'ի ֆիւնի և և ասէ ժող-
 վուրդն : (41) Այս . Ծառայ յայնմիկ : (41) Ռեմե . Եւ
 Ելե 'ի յովնաթանու որդւոյ իմում . . . Ելի իցէ անօրին-
 ութի : (41) Երբ Ելի . Զովնաթանու : և սաւուղայ . և
 Զարթաթան . և եւ Ելի : (47) Ռեմե . Եւ ասա մեռանիւ
 ևս : (48) Ռեմե . Զարթաթան զայս մեծ Ելի . . . արար
 զմեզա զայս :

- 47 * Եւ եհան սաւուղայ Թագաւորել, և վիճակեցաւ 'ի ԼԵ
վք իլի. և տայր պատերազմ չուրջ ընդ ան՝ Թշմառիս
իւր. և ընդ մեղաբայ, և ընդ որդիսն ամսնայ. և ընդ
որդիսն եղամայ, և ընդ բեթովբայ, և ընդ Թագաւո-
րն սուրայ, և ընդ այլազգիսն. և ուր շրջէր՝ փրկէր
48 և անէր զօրութիւն սասաթիկս: * Եւ եհան զամաղէկ, և
49 աղբեցայ զիւլ 'ի ձեռաց կոնողաց նք: * Եւ էին որ-
գիք սաւուղայ. յաճախան, և յեստուր, և մեղքիսա-
ւէ: և անուանք երկնաց գոտերաց նք, անուն անգրան
50 կանն ներսը, և անուն երկրորդին մեղքոզ: * Եւ անուն
ինքն նք աքինոսմ գոտար աքինասայ. և անուն զօրա-
վարին նք արեւնէր, որդի ներնայ որդւոյ ընտանւոյ
51 սաւուղայ: * Եւ կիս՝ հայր սաւուղայ. և ներ՝ հայր ու-
րեւնայ. և որդիք յամիսայ որդւոյ արիւնլի երեսուն
52 և ութ: * Եւ էր պատերազմ սասաթիկ ը այլազգիսն
զամ սաւուրս սաւուղայ: Եւ տեսեալ սաւուղայ զամ
զօրաւորս և զամ որդի զօրութե, ժողովեաց զնոսա
առ ինքն:

ԴԼ. ԺԵ.

- 1 Եւ ասէ սամուէլ ցաւուղ. զիս առաքեաց ար օ.
ժամել զբեղ 'ի Թագաւոր 'ի վերայ Թողովրդեան
2 իւրոյ իլի. և արգ լնւր ձայնի պատգամաց ան: * Ասա-
պէս ասէ ար զօրութեց. արդ խնդրեցից զվերժ, զոր
արար ամաղէկ ընդ իլի. զիարդ պատահեաց նմա 'ի
3 ձեռնապարէի երանելոյ նք յեղիպտոսէ: * Եւ արգ երթ
և հարցես զամաղէկ, և զյարիմ. և զամ որ ինչ նք իցէ.
և մի ապրեցուցանիցես 'ի նոցանէ, և սատակեցնես
զնա. և կորուսցնես յառնէ մինչև ցկին, և 'ի ազայոյ մին-
չև ցանդիսն, և յարջաւոյ մինչև ցոլիւր, և յուղ-
տակ մինչև ցկչ:
4 * Եւ հրամանեա սաւուղ ժողովրդեանն, և հանգէս ԼԸ
արար նք յազնմ, չորեքհարեւր հազար գոստականաց, և
5 երեսուն հազարաց գոստականաց յաւգայ: * Եւ եկն սա-
ւուղ մինչև ցքազաքս ամաղէկայ. և դարանամուտ և
6 զն 'ի հեղեղատին: * Եւ ասէ սաւուղ ցկինեցին. երթ
խոյս սաւուր 'ի միջոյ ամաղէկացւոցն, զի մի սատակե-
ցէց

(48) Ոման. 'ի ձեռաց կոնողաց նք:
Գլ. ԺԵ. (1) Թորեմիսն պոլոնք. Եւ ասէ սամուէլ յա-
ւուղ. զիս ա՜: (3) Ոման. Եւ մի ապրեցուցանիցես 'ի
նմանէ... և յաւգայ մինչև: (4) 'ի քա՜. Եւ հանգէս
արար նք գաղաղ. Կանայն ոման 'ի բնա՜: (4) Ոման.
Չորեք հարեւր հազար արանց գոստականաց:

ցեղ զքեզ ընդ նմա . և գուարարեր ողորմութ ընդ ամ
որդիան իշխ յեղանելն նց յեղիպտոսի : և խնյա ետ կի
նեցին 'ի միջոյ ամաղեկայ : * Եւ եհար սաւաւղ զամա 7
զեկ յեղեա մինչև 'ի սուր , որ է հանգէալ եղիպտոսի :
* և կալաւ զմագաւորն ամաղեկայ զազադ . կենդան 8
ւոյն : և զամ արքն յարիմայ կոտորեցին սրով սուսե-
րի : * Եւ ապրեցոյց սաւաւղ և ամ ժողովուրդն զա 9
զադ կենդանի : և զընտիրս խաշանց , և զանգաւոց , և
զկերակրոց , և զայդեաց , և զամ բարութնց , և ոչ կա
մեցաւ սատակել զնն . և զամ գործ զանարդ և զարհա
մարհաւ սատակեցին :

ԼԹ * Եւ եղև բան տն առ սամուէլ և ասէ . * Զգնացեալ 10
եմ , զի Թագաւորեցուցի զսաւաւղ 'ի Թագաւոր . զի 11
գարձաւ յինէն յետս , և զբան իմ ոչ պահեաց : և արտ
մեցաւ սամուէլ : Եւ գործաց սամուէլ առ ար զգիւրն
ամ : * և կանխեաց սամուէլ և զնաց ընդ առաջ իշխ , 12
ընդ առաւօտն : Եւ արգ . եղև սամուէլ 'ի և ասեն . եկն
սաւաւղ 'ի կարմելոս և կանգնեաց իւր ձեռն , և գար
ձոյց զհառն և էջ 'ի գաղգազա՝ և եկն սամուէլ առ
սաւաւղ . և ահա նա մտառեցանէր ողջակեղս տն զա
ռաջինս աւարոյն զոր ամ յամաղեկայ : * Եւ եկն սա 13
մուէլ առ սաւաւղ , և ասէ ցնա սաւաւղ . արձեւել զառ
'ի ան . կայացի զոր ինչ խոսեցաւ ար : * Եւ ասէ սա 14
մուէլ . և զի նչ է բարբառ հախցդ այդոցիկ յականջս
իմ , և բարբառ արջառոցդ զոր նս լինմ : * Եւ ասէ սա 15
ւաւղ . յամաղեկայ ամի զայդ զոր ապրեցոյց ժող
վուրդդ , զընտիրս խաշանց և զարջառոց . զի զսկեցին
տն այ ցում . և զպղսն սատակեցին :

Խ * Եւ ասէ սամուէլ ցաւաւղ . անաս և պատմեցից քեզ 16
զոր խոսեցաւ ար ընդիս յայսմ գիւրի : և ասէ ցնա
խոսեաց : * Եւ ասէ սամուէլ ցաւաւղ . ոչ ապարեն 17
փոքր ես գու առաջի նք զորավար գաւաղանի ցեղին
իշխ . և զժ զքեզ ար 'ի մագաւոր 'ի մի իշխ : * և առաւ 18
քեաց զքեզ ար 'ի ձանապարհ , և ասէ ցեղ . երբ և
սատակեալ զմեզանչական յիդ զամաղեկ . և ասցեն ընդ
նս պատերազմ մինչև զախանեացն զնն : * և ընդէր 19
ալ լուար ձայնի տն , այլ յարձակեցաք գիւմէլ 'ի մի
աւարիդ . և արարեր չոր առաջի տն :

ԽԱ * Եւ ասէ սաւաւղ ցաւաւղ . զն լսելոյ իմոյ ձայնի 20
ժո

- (7) 'ի լառ' . Թեւեղատայ մինչև . հանձնն անոց 'ի Բաբ' :
(11) Թորիսիս գախուր . Ոչ պահեաց . և արբեցաւ սա
ձուռ : Եւ գալ : (13) Ուրն . Եւ իրբն եկն սամուէլ :
(14) Ուրն . Բարբառ հախց . այդորիկ յականջս :
(17) Ուրն . Գաւաղան 'ի ցեղին խորայեղի :

- ժողովրդեանն . և չորայ 'ի ճանապարհն զոր առաքեաց
 զիս Թր . և ամբ զազապ արքայ ամազեկայ , և զամա
 21 զեկ սասակեցի : * և առ ժողովուրդս յաւարե անախ
 հաս և անգնայս զքնաթրս սասակեանն առաջի նոյ զմ
 22 հէլ 'ի գազցադա : * Եւ ասե՛ սամուէլ . եթէ հաճայ 'ի
 ցե ան սղակե՛զ և զոհ իբրե զսեւ ձայնի ան . ահա լաւ
 և անկեղբու թն քան զսոհ ընտիր , և հապաղեալութի
 23 քան զճարաց խոյոց : * Զի հմայք մեղքեն , և ցաւս և
 ախառութիս ամե թերակիդ 'ի վր : զի արհամարհե
 ցիր զքան ան , արհամարհեցե՛ զսեւ Թր՝ չլինել թա
 24 գաւար 'ի վր ելի : * Եւ ասե՛ սաւաւզ ցաւմուէլ . մե
 զայ զի անցի զքանիւ ան , և քանիւ քով . զի երկեսոյ
 25 'ի ժողովրդեանն և լրւայ ձայնի նոցա : * և արգ՝ բարձ
 զմեզ իմ . և դարձիր ընդիս , և պագից երկիր ան նոյ
 26 քամ : * Եւ ասե՛ սամուէլ ցաւաւզ . ոչ դարձայց ընդ
 ցեզ . զի արհամարհեցիր զքանն ան . և արհամարհեզ
 27 ցե՛ զսեւ Թր չլինել թագաւար 'ի վր ելի : * և գաղ
 ձոց սամուէլ զերեսս իւր 'ի գնաւ . և բաւան եհար
 սաւաւզ ցաւմայ կրկնոցի նորս և պատասխանց զնա .
 28 * Եւ ասե՛ ցնա սամուէլ . պատասխանց Թր զմագաւա
 րութեդ 'ի ձեռաց քոց յելե այտոր , և առցե՛ զցա ըն
 29 կերի քամ լաւագունն քան զսեւ : * և բաժանեացի
 ինչ ընդ երկդ . և ոչ գարձցի , և ոչ զգնացի Թր . զի
 ոչ եթէ իբրե զմերդե 'ի զքնանալ . ինքնին ոպանանա
 30 ցի : * Եւ ասե՛ սաւաւզ . մեզայ . այլ մեծարեմ զիս ա
 ռաջի ճերաց ժողովրդեան իմոյ , և առաջի ելի . և գար
 31 ձիր ընդիս . և երկիր պագից ան նոյ քամ : * Եւ գար
 ձաւ սամուէլ զինի սաւաւզայ , և երկիր եպագ ան :
 32 * և ասե՛ սամուէլ . մատուցիք առիս զազապ թագա
 ւոր ամազեկայ . և մատենաւ առ նա ազապ գողալով .
 33 և ասե՛ ազապ . եթէ սցապես դանն իցե մահ : * Եւ
 ասե՛ սամուէլ ցաւաւզ . զորովնակ որգեկոտոր արար
 ուր քո զկանոցս , նոյնպէս որգեկոտոր լիցի 'ի կա
 նանց մայր քո : և սպան սամուէլ զազապ առաջի ան
 34 'ի գաղցադա : * Եւ գնաց սամուէլ յարիմաթեմ , և սա
 35 ւաւզ նշ 'ի առն իւր 'ի դարաս : * և ոչ ետ յանել օտ
 մուէլ անսանել զսաւաւզ մինչև յոր մահուան իւրոյ .
 զի սեպ ուներ սամուէլ 'ի վր սաւաւզայ :
 Եւ զքնացաւ Թր զի թագաւորեցայց զսաւաւզ 'ի վերայ իսի
 իսրայելի :

ԳԼ.

(21) Որտե՛ . Առաջի ան նոյ : (26) Յոյ՝ Դիտի . Եւ ասե
 սամուէլ ցաւաւզ . ոչ գար : (33) Որտե՛ . Որգեկոտոր
 լիցի 'ի կանոցս : (35) Որտե՛ . Մինչև յոր մահուան :

ԳԼ. ԺԶ.

Եւ ասէ Թոր ցտամուէլ . մինչև յերբ սուգ առնուա 1
 'ի վր սաւուզայ . և ես անարգեցի զնա՝ չթագա-
 ւորեւ 'ի վր ելի : լին զեղբւրքս իւզով , և եկ ասա-
 քեմ զքեզ առ յեսսէ՝ մինչև ջրեթգեհէմ . զի տեսի ես
 յորդուցն նորա թագաւորեւ ինձ 'ի թագաւոր : * Եւ 2
 ասէ սամուէլ , զեմրգ երթայ . և լսիցէ սաւուզ և
 ապանանիցէ՝ զիս : և ասէ Թոր . առ գու ինձ երբնջ մի
 յարջաւոց . և ասացես՝ զոհմէլ ան եկի : * և կոչեացես 3
 զյեսսէ 'ի զոհն : և ցուցից քեզ զինչ առնիցես . և օծ-
 ցես զոր ես ասացից քեզ : * Եւ արար սամուէլ զեմ 4
 զոր խօսեցաւ ընդ նմա Թոր , և եկն 'ի բեթգահէմ . և
 զարհուրեցան ծերք քաղաքին 'ի պատահել նմա . և ա-
 սէն՝ խաղաղուծի իցէ մուտք քս տեսանօղջ : * Եւ ա- 5
 սէ՝ խաղաղուծի է : զոհմէլ ան եկի . սրբեցարուք և
 արախ լերուք ընդիս այսօր : և որքեաց քչեսսէ և զոր
 գիս նր , և կոչեաց զնս 'ի զոհն : * Եւ եղև 'ի մտանելն 6
 նց . ետես զեղիար և ասէ՝ այլ և առաջի իսկ ան օծեալ
 իւր : * Եւ ասէ Թոր ցտամուէլ . մի հայր ընդ տեսիլ 7
 գորա , և մի 'ի մեծուծի հասակի գորա . զի անարգե-
 ցի զգա : զի ոչ եթէ ոնջ տեսանիցէ մարգ՝ տեսանե-
 ան . զի մարգ հայի յերեսս , և ան հայի 'ի սերտս : * Եւ 8
 կոչեաց յեսսէ զամենագաւ , և անց առաջի սամուէլի .
 և ասէ՝ և ոչ զգա ընտրեաց Թոր : * Եւ անցից յեսսէ 9
 զտամար . և ասէ՝ և ոչ զգա ընտրեաց Թոր : * Եւ ան 10
 ցից յեսսէ զեմթանեխն զորդին . իւր առաջի սամուէ-
 լի : և ասէ սամուէլ ցյեսսէ՝ ոչ ընտրեաց 'ի գոցանե-
 ան : * Եւ ասէ սամուէլ ցյեսսէ . մի գլափ ես մանկ 11
 տիգ : և ասէ՝ կայ մեւս՝ ես փղբրիկ և արածէ խաշն :
 և ասէ սամուէլ ցյեսսէ , առաքեմ և ան զնա . զի ոչ
 բաղմեսցուք մինչև 'ի գալ նր այսր : * և առաքեաց և 12
 ան զնա : և նա էր կարմիր , և աչք գեղեցիկ , և բար-
 ւոք տեսանելով ան : Եւ ասէ Թոր ցտամուէլ . արի օծ
 զգաւիթ , զի գա է բարի : * և ան սամուէլ զեղբւրն 13
 իւզայ , և օծ զնա 'ի մէջ եղբարց իւրոց : Եւ խաղաց հո-
 զի ան 'ի վր գաւծի յորէ յայնմանէ և առ յապա : և
 յարեաւ սամուէլ և զնայ յարիմուծիմ : * և հոգի ան 14
 վե .

ԳԼ. ԺԶ. (2) 'ի Բաղման պատի . Ան գու իս երբնջ մի :
 (6) Ոսմ . Եւ եղև 'ի մտանելն նր , ետես զեղի : (7) Ո-
 ծմ . Որպէս տեսանէ մարգ տեսանիցէ ան : (8) Ո-
 ծմ . Եւ ոչ զգա ընտրեաց իւր Թոր : (12) Ոսմ . Եւ
 բարւոք տեսանելով ան :

- Քրայսն՝ ի սաւուղայ: Եւ խեղճէր զնա այս չար՝ ի
 15 ձե: և և անեն ցնա ծառայքն իւր. անա այս չար՝ ի ձե
 16 խեղճէր զքեզ. * խանդոցին ծառայք քո առաջի քո, և
 խեղճեցնեն անտան մարտաւ այր մի որ գիւնիցէ երգեւ
 քարաւ. և եղեցի ի հասանել ի վր քո այսոյն չարի
 որ յայ, երգեացն քնարաւն և գեւոր լիցի քեզ, և հան
 17 դաւցն զքեզ: * Եւ ասէ սաւուղ ցծառայսն իւր.
 անկէ ինձ այր մի որ բարակք երգիցէ, և ամէք զնա
 18 ասիս: * Պատասխանի ետ մի ոմն ի մանկաւոյ նք և
 ասէ. անա անտի զորդի յեսանայ զբեթղահէմացի. և
 գիտի տալնոս, և այր իմաստուն, և այր պատերազ
 մեզ. և այր հանձարեւ, և շարտարարան. և այր գեղե
 ցիկ անշեամբ, և ար ընդ նմա:
 19 * Եւ ասաքեանց սաւուղ հրեշտակս առ յեսսէ, և ասէ, իսԳ
 ասաքեան ասիս զգաւիթ որդի քո որ ի հասի քում է:
 20 * Եւ աս յեսսէ արգաւ մի հացի, և ամի մի գինւոյ,
 և մէկ մի յայտեաց, և ասաքեանց ի մեռն գաւթի որդ
 21 ւոյ իւրոյ սաւուղայ: * Եւ եմուտ գաւթի. առ սա
 ւուղ, և կայր ի սպասու առաջի նք: և սիրեանց զնա
 22 յոյժ, և եղև նք կապարձակէր: * Եւ ասաքեանց սա
 ւուղ աս յեսսէ և ասէ. կացցէ գաւթի առաջի իմ, զի
 23 երգիս շնորհս առաջի աչաց իմոց: * Եւ լինէր յորժամ
 հասանէր այսն չար ի վր սաւուղայ, առնայր գաւթի
 զքեզն և նուագէր ձեռամբ իւրով, և հանգուցանէր
 զսաւուղ. և գիւրանայր նմա, և մեկնէր ի նմանէ այսն
 չար:

ԳԼ. ԺԵ.

- 1 Եւ ժողովեցին պլաղգիրն զբանակս իւրեանց ի պախտ
 անրազմ, և գումարեցան ի սոկքով հրեշտաւանի.
 և բանակեցան ընդ սոկքով և ընդ աղեկայ յափերցում
 2 մի: * Եւ սաւուղ և անք իւր ժողովեցան և նոցա ի
 հովիտն, և ձակասեցան ի պատերազմ ընդ գէտ քաւ
 3 աղցեացն: * Եւ պլաղգիրն կայրն ի վր լերինն յայտմ
 կողմանէ. և ինչ կայր ի վերայ լերինն յայտմ կողմ
 նէ, և հովիտն ի մէջ նոցա:
 4 * Եւ ել այր զորաւոր ի ձակասե պլաղգեացն՝ գողիւմի իւր
 անուն նք ի գեթայ: բարձրութի նք վնց կանգուն և
 5 թշու: * և ասաքաւորս ի գլուխ նք: և զբաճս վերառ
 զքե:

(18) ի լաւ. Յեսսեայ զբեթղահէմացւոյ կոմայն անեց
 Դեմոք: (22) ի լաւ. Կեցցէ գաւթի քարով իմ:
 Գլ. ԺԵ. (1) Ոման. Յափերցում. և անք, յափեր
 ցումն: (3) Ոման. Յայտմ կողմանէ. և անք, ի մէջ:

զգեցեալ. և եղև զբանից նր հիմարհալար սիկզ, պղծ
 ձայն և երկամայ, * և սուհապանք պղծմիջ 'ի վր բար 6
 ձից նր, և վահան պղծմիջ 'ի վր թիկանց նր. * և բուն 7
 գեղարդան նր իբրև զստորի ոտախանկայց. և տեգ նր
 'ի վեհհարեւր սկեղէ երկամայ. և զինակիր նր առաջի
 նր երթայր. * Եւ կն եկաց. ձայն ետ 'ի ձակասն ին 8
 և ասէ ցնն. ընդէր ելանէք ձակասեւ 'ի պատերազմ
 ընդգէմ մեր, ոչ ապաքէն ես այլազգի եմ, և գուք եւ
 բայցեք ծառայք սաւուղայ. ընտրեցէք գուք ձեզ այր
 մի և իջէ՛ առիտ, * եթէ կարասցէ կուսել ընդիս և 9
 հարկանել զիս՝ եղիցուք մէք ձեզ 'ի ծառայս. ապա
 թէ նս յաղթեցից և հարից զնա, եղիցէք գուք մէզ 'ի
 ծառայս և ծառայեալիք մէզ: * Եւ ասէ այլազգին. 10
 ահաւասիկ ես նախատեսցի զձակասդ. ինչ յաւուր յայտ
 միկ. տուք այր մի, և ես և նա մենամարտեցուք երկա
 քեան: * Իբրև լուսն սաւուղ և թմի՛նէլ զբանս այլ 11
 ազգւոյն, զահի հարան և երկեան յոյժ: * Եւ էր այր 12
 մի որդի առն եփրաթացւոյ, և նա 'ի բեթղահէմէ յու
 դայ, և անուն նր յեսսէ. և էին նորա որդիք մեծ: և
 մայր յաւուր սաւուղայ ծերացեալ հասեալ յարս: * Եւ 13
 գնացին երեք որդիքն յեսսեայ մեծագոյնք, եր
 թեալ զհետ սաւուղայ 'ի պատերազմ: և անուանք որդ
 ւոց նր երթեւոց 'ի պատերազմ. եղևաք յանդանիկն
 նր, և երկրորդն նր ամինադաք, և երրորդն նորա սա
 մաս: * և գաւիթ էր կրտսեր. և երեքին մեծագոյնքն 14
 երթեալ էին զհետ սաւուղայ: * Եւ գաւիթ գնացեալ 15
 դարձաւ 'ի սաւուղայ՝ արածէլ զոջնարս հօր իւրոյ, 'ի
 բեթղահէմ: * Եւ մատուցեալ այլազգւոյն՝ կանխեալ 16
 և անադանեալ արձանանայր սաւուրս. բառասուն: * Եւ 17
 ասէ յեսսէ ցգաւիթ ցորդի իւր. առ դու եղբարց քոց
 զարդու փոխնդոյս այսորիկ, և զտասն նկանակս զայ
 սոսիկ, և պնդես 'ի բանակն և տուր եղբարց քոց: * Եւ 18
 զտասն մաճառակս զկաթին՝ տացես հազարապետին.
 և տեսցես զողջոյն եղբարց քոց. և եթէ պէտք ինչ ի
 ցեն նոյ, իմացիս: * Եւ սաւուղ՝ և իմ այր ինչացի՝ 19
 էին 'ի հովիտս կաղնուոյն, պատերազմեալ ընդ այլազ
 գեան: * Եւ կանխեաց գաւիթ ընդ առաւտն. և ի 20
 թող զողջարան 'ի առաքաթականան: առ և գնաց՝ ոչ
 և

(11) (12) Բնդ. Եւ երկեան յոյժ: Եւ ասէ գաւիթ որ
 դի առն եփրաթա: (13) Ունդ. Երթեւոց 'ի պատե
 րազմն. և երրորդն՝ ամինադա: (15) Ունդ. Եւ գաւիթ
 գնացեալ էր 'ի սաւուղայ արա: (18) Ունդ. Եւ Եւ
 տասն զմաճառակս կաթինդ տարցես հազարա: (20) Ու
 նդ. 'ի անխանէ: և աղաղակեցին 'ի ձակասուն:

- և հրամայեաց նմա յհասե. և Յկն 'ի տափարուն և 'ի զլոն որ ելանէր 'ի ճակատն : Եւ աղաղակեցին 'ի պա-
- 21 տերազին . ։ և ճակատեցան ինչացիքն և այլազգիքն
- 22 հանգէ՞ղ միմեանց՝ նսկասա առ ճակատ : ։ Եւ եթող զաւ-
- թացս և 'ի ճակատն , և Յկն եհարց զողջունն եղբարցն
- 23 իւրոց : ։ Եւ մինչեւ նա խօսէր՝ ահա այրն յամինա,
- զի ելանէր . զազնոգ անունն նր, փղտայի 'ի գեթայ՝
- 'ի ճակատուց այլազգեացն . և խօսեցաւ ըստ նմին բա-
- 24 նոց : և լուսա գաւիթ : ։ Եւ ամ ինչ 'ի տեսանել իւր
- եանց զայրն՝ փափեան յերեսաց նր, և զարհուրեցան
- 25 յոյր : ։ Եւ ասե այր ինչ, եթէ տեսանէք զայրն զայն
- որ ելանէ, զի նախատել ելանն զինչ : և եղևի այր որ
- ապանանիցէ՝ զնա, մեծացաւսցէ զնա արքայ յոյր մե-
- ծաւթի, և զցաւոր իւր տացէ նմա կնուէ . և զտուն
- հոր նր արասցէ ազատ 'ի միջ ինչ :
- 26 ։ Եւ խօսեցաւ գաւիթ Է արան որ շուրջ կային զնա խԶ
- գաւ . և ասէ . զի՞նչ տանիցէ առն որ հարկանիցէ զայլ-
- աղան զզի, և բառնայցէ զնախատինս յինչ . զի զի՞նչ
- է այլազգին այն անթլփատ, զի նախատեաց զճակատս
- 27 նոց կենդանւոյ : ։ և խօսեցաւ Է նմա ժողովուրդն լը
- նմին բանից՝ և ասէ . այնպէս արասցէ առն՝ որ սպա,
- 28 ճանիցէ զնա : ։ Իբրեւ լուսա եղևոր եղբայր նր երեց՝
- զիտել նր Է արան, բարկացաւ որամտութիւն եղևոր
- գաւթի՝ և ասէ . ընդէր բնաւ ի՞նչ որ այսր, և յոյր ձեռն
- թաղեր զտփաւ ոչխարան յանապատի անդ . ես գիտեմ
- զհաղարութիւնք . և զբարսւի սրտիքոյ, զի զմ տեսաւ
- 29 ներքոյ զգտերազմս ի՞նչր : ։ Եւ ասէ գաւթի՝ և արգ՝
- 30 զի՞նչ արարի . ոչ ապագէն բանից իցեն : ։ և բարձաւ
- 'ի նման 'ի մեւս կողմն՝ և խօսեցաւ ըստ նմին բանից .
- և ես նմա պատասխանի ժողովուրդն լը առաջնոյ բա-
- 31 նոց : ։ Եւ լսւ եղեն բանքն զոր խօսեցաւ գաւթի ,
- և պատեցին առաջի սաւաղայ . և ան զնա առ ինքն :
- 32 ։ Եւ ասէ գաւթի ցատուզ . մի անկցի սիրտ տեսան
- իմոյ 'ի մերայ իւր . ծառայքս երթիցի : և մարտիցի՝ Է
- 33 այլազգւոյն Է այնմիկ : ։ Եւ ասէ սաւաղ ցգաւթի՝
- զուցի ոչ կարիցես երթաւ կռուել ընդ այլազգւոյն .
- զի գաւ մանուկ ես, և նա այր պատերազմոց 'ի ման
- կու

(23) Ո՛հնչ . Եւ մինչեւ նա Էնն խօսէր . և ահա այրն
ամենայն : (25) Ո՛հնչ . Եթէ տեսանիցէք զայրն զայն , որ
ելանիցէ : (26) Ո՛հնչ . Եւ զինչէ այլազգին : (27) Այո .
Այնպէս արասցի առն : Ո՛հնչ . Ըստ նմին բանի :
(28) Ո՛հնչ . Յոյր 'ի ձեռն թողեր : (28) Այո . Զապաւ
ոչխարակն յանա : (31) Ո՛հնչ . Եւ լուր եղեն բանքն :

կուծէ իւրմէ: * Եւ ասէ դաւիթ ցաւառւոյ. արածէր 34
 ծառայ քո զիսպէս հօր իւրոյ, և յորժամ գայր առեւծ
 կամ արջ, և աւանդր ոչխար 'ի հօտե անտի, * Եւ անէի 35
 զհետ նր' և հարկանէի զնա, և կորզէի 'ի բերանոյ նր.
 և եթէ յառնէր 'ի վերայ իմ, ունէի զգողոյն նր' և հար-
 կանէի և սպանանէի զնա: * Զառեւծ և զարջ սատա 36
 կէր ծառայ քո, և եղիցի այլազգին անծիլփառ իբրեւ
 զմի 'ի նոցանէն. և արդ' ոչ երթայց սատակեցեց զնա,
 և բարձից այսօր զնախատինս յեւէ. զի մ' դէ է այն
 անծիլփառ' որ նախատեաց զբանակս քոյ կենդանւոյ:
 * Եւ ասէ դաւիթ. Թր Թո' որ ապրեցոյց զիս 'ի ձե 37
 ապա առիւծուն, և 'ի ձեռաց արջոյն, նոյն ապրեցուս,
 ցէ զիս 'ի ձեռաց այլազգւոյն անծիլփառին այնորին:
 Եւ խտէ սաւառւոյ. երթ' և Թր եղիցի Է. քեզ: * և Էջ 38
 գեցոյց սաւառւոյ դաւիթի զվարապանակս իւր, և տաղը-
 ւարտ պղնձի 'ի գլուխ նր, և ազոյց նմա զրահս: * և 39
 ամ դաւիթ զսուսեր իւր ընդ մէջ 'ի վր զարապանա-
 կացն. և գծեաց 'ի գնալն մի անդամ և երկիցս. և ասէ
 դաւիթ ցաւառւոյ, ոչ կարեմ երթալ սորաք' զի չեմ հը-
 մուս. Կ. հանին զայն 'ի նմանէ: * Եւ ան զսուսն իւր 40
 'ի ձեռին իւրում. և ընտրեաց իւր հինգ քարինս ողորկս
 'ի հեզեկատեն, և եգ զնոսա 'ի հոգեւորման մնախաղին
 յոր սովոր երգարն ժողովել, և զպարսն 'ի ձեռին իւր
 41
 րում. և մերմնցաւ ան այրն այլազգի: * Եւ գնալի 41
 զայր այլազգին 'ի մերմնայր առ դաւիթ. և այր վա-
 հանակէր առաջի նր: * Իբրեւ հայեցաւ այլազգին և եւ 42
 տես զգնալ իմ' արհամարհեաց զնա. զի էր ողորկեանկ
 իսրաւեայ, և ապք գեզեցիկ: * Եւ ասէ այլազգին ցգաւ 43
 իմ. զիմրդ, չուն եմ ես, զի ցաղով և քարամբք գտա
 'ի վերայ իմ: Եւ ասէ դաւիթ. նա' և վատթար ևս ես
 քան զդուն: և նոզեաց այլազգին զդաւիթ գիպն իւ-
 րովք: * Եւ ասէ այլազգին ցգաւ իմ. Եկ առիս և քապ 44
 զմարմին քո թոշնոց երկնից և գաղանաց երկրի: * Եւ 45
 ասէ դաւիթ ցայլազգին. դու գտա 'ի վր իմ սրով և
 գեղարդեամբ և ասպարաւ, և ես' գտա 'ի վր քո ան-
 ուամբ ան զօրուեց ճակատուս իւր' զոր նախատեցեր
 այսօր: * և փակեցեք զքեզ Թր այսօր 'ի ձեռս իմ, և 46
 սպանից զքեզ. և առից զգլուխ քո 'ի քէն. և տայք զ-
 գէշքս' և զգիականս բանակի այլազգեացդ յաւուր
 յայր:

(39) Այս. Եւ ամ դաւիթի զսուսեր իւր 'ի վերայ վարա-
 պանա': (39) Յորինքին. Եւ ասէ դաւիթ սաւառւոյ:
 (40) Ոման. Սովոր երգարնին ժողովելոյ. և զպարսն:
 և ոմանք և զպարսն 'ի ձեռին: (43) Ոման. Ըսան և
 ցեմ ես... զդաւիթ գիտովք իւրովք:

յարգեմէ Թաշնց երկնից և դազանայ երեքի՝ և ծանկն
 47 ցն լամ երկեր՝ Թէ գոյ լամ 'ի մէջ Ելի : * և ծանկն լամ .
 և կեղեցիաւոյ՝ Թէ ոչ որով և գեղարդեամբ փրկէ նոր :
 48 * Եւ յարեմու պաշտօնին՝ և Եկն և մերձեցան ընդգիծ խե
 դամբ : և աշտպարեայ գաւիթ՝ և ընթացաւ 'ի շու
 49 կան ընդգիծ պաշտօնին : * Եւ մզնայ գաւիթ ըզ
 ման իւր 'ի մեփան, և առանի քար մի, և պարսա
 քարեայ և եհար զձախառ պաշտօնին : և եմու քարն
 ընդ առաւարան 'ի շախան, և անկան 'ի վր երեւոյց
 50 իւրաց յերկիր : * Եւ զօրացաւ գաւիթ քան զպաշտօնին
 պարսեան և քարեան * , և եհար զպաշտօնին և իսկան
 51 ընդ և առ քիւր 'ի մեռին նր : * Եւ ընթացաւ գա
 ւիթ և հարաւ 'ի վերայ նր, և առ զնորին սուսեր, և
 մերկայ զնա 'ի պատենից իւրաց, և իսկան զնա և եհար
 զգրուի նր : Իցեա տեսին զպաշտօնին Թեմուսու զօրա
 52ւոն նց՝ փոխեան : * և յարեմու աքք Ելի և յուզայ :
 առաջեցին և յարձակեցան զհետ նց մինչ 'ի մուտս
 գեթայ, և մինչ 'ի գրուառ ստեղծանի : Եւ անկան վե
 րաւորք պաշտօնայն զձախառնայն մինչ ցգրուառ
 53 գեթայ և անկործնի : * և զարձան աքք Ելի ապառաւ
 կեալ զհետ պաշտօնայն, և կոխեցին զտնակն նց :
 54 * Եւ առ գաւիթ զգրուի աշտպարին, և երեք զնա
 55 յեմ : և զքն նորա եգ 'ի վանս իւրում : * Եւ իբրեւ ե
 տես առաւ զգաւիթ ելեալ ընդգիծ պաշտօնին, և
 առ ցարեններ իւրան զօրան : զյր որդի և պատանեակդ
 աղդ արեններ : և սակ արեններ : Կենդանի և անձն զո
 56 որդայ՝ Թէ գիտիցիմ : * և սակ որդայ, հարց Թէ զյր
 57 որդի իցե պատանեակդ : * Եւ իբրեւ զարձաւ գաւիթ
 'ի հարկանեայ պաշտօնին, առ զնա արեններ՝ և առ
 զնա առաջի սաւուղայ : և գրուի աշտպարին 'ի մեռին
 58 նր : * և սակ զնա սաւուղ, զյր որդի եւ մանուկ գաւ :
 և սակ գաւիթ, որդի ծառայի քոյ յեմուսն Թեմուսու
 մոզայ :

ԳԼԻ ԺԸ :

Եւ երբ իբրեւ վախճանեաց զիսակն Է սաւուղայ
 և աղի յովնաթանս և տակցան զնա որդին գաւ
 Թի : և իբրեւ զնա յովնաթան ըստ անձին իւրում
 * Եւ

(47) Որան . Եւ ծանկն և կեղեցիաւոյ լամ լամ : (51) Ո
 լան . Եւ մերկայ զնա 'ի պա' : (52) Որան . Զքան
 պարսեան նմն մինչ 'ի գրուառ գեթայ և յստեղծանի :
 (57) Որան . Դարձաւ . 'ի պարսեանեայ պաշտօնին :

* Եւ սեռ զնա սաւուղ առ իւր յաւուր յայնմիկ . և ոչ 2
 ետ նմա գաւանալ 'ի առան հօր իւրոյ : * Եւ Բախտեաց 3
 ընդ նմա յովնաթան ռախա՝ առ 'ի սիրել զնա ըստ ան-
 ձին իւրում : * Եւ մերկացաւ յովնաթան զպաղիկն որ 4
 դիւրեւ ' և ետալոյն գաւթի , և զվարսպանակս իւր՝ մինչև
 ցտուանք իւր , և ցաղեզն իւր , և ցկամոր իւր և ցկա-
 պոյնս իւր : * Եւ երկնայր գաւթի մո՛ր ուրեք ուր և 5
 առաքէր զնա սաւուղ , և իմաստնաւնայր : և կացոյց զնա
 սաւուղ 'ի վերայ արանց պատերազմի . և հանչի եղև ա-
 ռաջի աչաց մո՛ ժողովազեանն . նա՛ և առաջի աչաց ծա-
 ռայիցն սաւուղայ : * Եւ եղև 'ի մասնն ըն նոցա՝ իւրեւ 6
 գարձաւ գաւթի 'ի սպանանելոյ զայլազգին , և ինչ պա-
 րաւորք չ առաջ գաւթի յեմ՝ քաղաքացն իւր իւրեւն՝
 պար առնուլ ընդառաջ սաւուղայ արքայի , թմբակէք և 7
 ռաւաթուք և ծնծայիւք : * և նուազէին կանայք խա-
 զալիկէ՝ և ասէին . Եհանր սաւուղ զհազարս՝ և գաւթի 8
 զքանւրս : * Եւ զպարեցաւ սաւուղ զմ բանից այնոցիկ՝
 և ասէ . գաւթի ետուն զքեւրս , և ինձ ետուն զհա-
 զարս . և արդ զի՛նչ իցէ պակաս նմա , բայց ելծէ իմա-
 գաւմարութիւն : * և ընդ ակամբ հայեր սաւուղ յորեկ 9
 յայնմանն՝ և առ յապա : * Եւ եղև 'ի վաղիս անգր՝ և
 հարաւ այս չար յեյ 'ի վր սաւուղայ , և մարգարեաւ 10
 նայր 'ի մէջ ասն իւրոյ , և գաւթի երգէր ձեռամբ իւ-
 րոյ՝ ոպ և հանապազն : Եւ գեղարգն 'ի ձեռնն սաւու-
 ղայ : * և ասէ հարկց հարեցից զգաւթի գեղարգամբս 11
 ընդորմն , և ձգեաց սաւուղ , և խնայ ետ յերեսաց նր
 գաւթի երկիցս : * Եւ երկեան սաւուղ յերեսաց դաւ 12
 թի . զի նր եր չ նմա , և 'ի սաւուղայ վերացեալ էր :
 * Եւ 'ի բաց արար զնա սաւուղ յիւրմե , և կացոյց զնա 13
 իւր հազարապետ . և եղանէր և մասնէր առաջի ժա-
 ղովազեանն :

ԽԸ * Եւ եր գաւթի խելամաւս յեմ՝ ձանապարհս իւր , և 14
 նր ընդ նմա : * Եւ ետես սաւուղ՝ թէ այնպի իմաւ 15
 ասն է յոյծ , ակնածէր յերեսաց նորա : * և մո՛ ինչ 16
 և յուգայ սիրէր զգաւթի . զի նա եղանէր և մասնէր
 առաջի երեսաց ժողովազեանն : * Եւ նաէ սաւուղ ցգաւ 17
 լիթ . ահաւասիկ գաւսար իմ երեց մերովք՝ ասց զնա
 քեզ կնաւթն . բայց ընր գաւ ինձ յորդի գորութե , և
 պատերազմեալ զպատերազմանս մն : քանզի ասանց սա-
 ւուղ ,

ԳԼ . ԺԷ . (4) Գայր պատի . Եւ ցկամար իւր և զիպարն
 իւր : (8) Այս զմբանին այնորիկ , . . և արդ զինչ պա-
 կաս և նմ : (15) Ոհու . Ելծե այնպի իմաստուն եր-
 յորի : (17) Այս . Ահա գաւսար իմ երեց : (17) 'ի սա' :
 Երեւել : (17) Ահա . քանզի ասեր սաւուղ : մի :

18 աղաղակեցին : * Եւ ասէ գաւթի ցտաւուղ . մի եմ ես՝
 և կամ կեանք աղգատահմի հօր իմոյ 'ի մէջ ինչ, զի լին
 19 նիցիմ փնայ արքայի : * Եւ եղև 'ի ժամանակի անկող
 զմեքոյ գուտար սաւուղայ՝ գաւթի, սաւաւ նա եղ
 20 բիւլի մեղրամացւոյ կնութի : * Եւ սիրեաց մեղքոյ
 գուտար սաւուղայ զգաւթի . և անգ. եղև սաւուղայ, և
 21 հանց թուեցաւ բանն յաւ նր . * և ասէ սաւուղ՝ ասց
 զնա նմա կնութի, և եղիցի նմա 'ի գայթաղուի : Եւ
 22 մօր : * Եւ պատուիրեաց սաւուղ ծառայից իւրոց և
 ասէ . խոտեցարեք գուք լսելեայն ընդ գաւթի և ա
 23 սիրեն զքեզ, և արգ՝ փեսայացիք գու արքայի : * և
 խոտեցան ծառայքն սաւուղայ յակահոս գաւթի քա
 24 ւմ բանիցս այսացիկ : Եւ ասէ գաւթի՝ Թեթե՛ իցե
 յառ մեր փեսայանալ արքայի . և ես այր մի տաւա
 25 լիթ : * Եւ ասէ սաւուղ, սխալեա՛ր աստա՛նք ցգաւթի .
 եթէ ոչ կամ արքայ զարմանա, այլ հարկուր անթլիա
 26 աւթի աղաղակեաց, ասեաւ զմեծ 'ի Թնամեաց ար
 27 քայի : և սաւուղ խորհեա արկանել զնա 'ի մեռա այլ
 28 թի : * Եւ ետես սաւուղ և ծանեաւ եթէ ար է ընդ
 29 նմա, և թմ ինչ սիրէր զնա . * և յաւել ևս անմանել
 'ի գաւթի : Եւ եղև սաւուղ Թնամեաւթի ընդ գաւթի
 30 զամ աւարտ նր : * Եւ ելին ի խոտե՝ աղաղակեցին, և
 եղև 'ի բազում ժամանակաց եւր նր : և խելամուտ եր
 գաւթի բան զամ ծառայան սաւուղայ . և պատուեցաւ
 անուն նորա յոյժ :

ԳԼ.

(19) Ոհնի . Եղբիւրի մեղրամացւոյ, (24) Աս . Եւ
 պատուեցին նմա ծառայքն իւր : (26) Ոհնի . Եւ չէ էթ
 լսեալ աւուրք : (27) Ոհնի . Եւ ես նմա սաւուղ զմեղ
 քոյ : (28) Ոհնի . Եւ թմ ինչ սիրէր զնա : (29) Յաւ գո
 ւաթ . Չամ աւարտ նր :

ԽԹԹ | Եւ խաւարացիս առաւել ընդ յովնաթանայ որդւոյ իւր
 Բ րում, և ընդ ամ ծառայս իւր սպանանել զգա
 ւիւր : * Եւ յովնաթան որդի սաւուզայ համեալ էր ընդ
 Գ Գաւիթի յոյժ : և պատմեաց յովնաթան գաւթի և ասե .
 հայր իմ ինչորէ սպանանել զգեղ . զչոր ընդ վաղիւ
 Զ Զնդ . առաւօրն . և Թաղթիթ , և Նսաթիթ 'ի Թաղթ
 տեան : * և ես ելից և կացից մօտ առ հօր իմում յան
 3 Գ զիման , ուր և իցես գաւանդ , և ես խաւարացի վնքս
 ընդ հօր իմում . և տեսից եմէ զինչ իցէ և պատմեցից
 Գ Գեղ : * Եւ խաւարացիս յովնաթան վն գաւթի բանս բա
 րէս ընդ սաւուզայ հօր իւրում, և ասե ցնա . մի մեղե
 ցէ ազգայ 'ի ծառայ իւր գաւթի , զի ոչ ինչ մեղաւ նա
 Գ Գեղ . և գործք նր բարութ են առ քեզ յոյժ : * և եգ
 զանձն իւր 'ի ձեռին իւրում, և եհար զաղաղցին . և
 արար փրկութ մեծ . և ամ ինչ տեսին և օւրախ եղին .
 և ընդէր մեղանքիցես յարին արգար՝ սպանանել ըլ
 Գ Գաւթի մարտապարտաց : * Եւ ըսաւ սաւուզ ձայնի
 յովնաթանու , և երգաւս սաւուզ և ասե . կենդանի
 է նր եմէ մեռանիցի : * Եւ կոծաց յովնաթան զգա
 Գ ւիւր , և պատմեաց նմա յովնաթան զնմ բանս զոյսու
 սիկ . և տար յովնաթան զգաւթի առ սաւուզ , և եր
 առաքի նր իբրեկ յերեկն և յեռանա :
 Ծ * Եւ յաւել ևս ընել պատերազմ , և զօրացաւ գաւթի
 Գ ասե պատերազմ ընդ ալաղցիան . և եհար 'ի նոցանէ
 հարստածս մեծամեծս յոյժ . և ժախտան յերեսաց նր :
 * Եւ եղև ոյս չար 'ի ցե և 'ի վերայ սաւուզայ . և ինչն
 Գ Զոտե'ր 'ի սան , և զեղարգն 'ի ձեռին նր . և գաւթի եր
 Գ Գէր ձեռք իւրով : * և ինչորէր սաւուզ հարկանել
 10 զգեղարգն ընդ գաւթի և ընդ արմն . և խուսեաց յե
 րեսաց սաւուզայ , և եհար զգեղարգն յորմն . և գա
 ւիւր ել զնոց և զերծաւ : * Եւ եղև 'ի գիշերին յայն
 11 միկ առաքեաց սաւուզ հրեշտակս 'ի ասե գաւթի պա
 ճել զնա . զի սպանցէ ցնա ընդ առաւօրն : Եւ պա
 մեաց գաւթի մեղքոյ կին իւր' և ասե . եմէ ոչ աղքե
 ցուցես զանձն քո 'ի գիշերիս յայտնի վաղիւ մեռա
 նե

ԳԼ. ԺԹ. (2) Աստ . Հրեշտակ էր ընդ գաւթի յոյժ :
 (3) Ունի . Զանգի ուր և իցես գու . և . (5) Աստ . Եւ
 արար նր փրկութ մեծ : (7) Ունի . Զամ զրանս զաղ
 սոսիկ նմա . . . և եր առաքի ձորա ուղ յերե' : (8) Ունի .
 Եւ եհար 'ի հարուածս . . 'ի նշէ : (10) Ունի . Եւ գա
 ւիւր ել և զնոց և զերծաւ :

- 12 նեղեց ես : * և իջց մեղքող զգաւիթ ընդ պատահանն :
 13 և փախեալ գնաց և ապրեաց : * Եւ առ մեղքող պա-
 ճառապատանս , և եդ 'ի վրմահնացն . և լեարդ այծե-
 եաց և կծիկ մաղցեդ 'ի սնարէ , և Թածիկաց զնա հառ-
 14 գերիւ : * Եւ առաքեաց հրեշտակս սաւուղ ' ունել
 15 զգաւիթ . և ասեն ' թէ խմէ : * Եւ առաքեաց 'ի վր-
 գաւիթի գարձեալ և ասէ . հանէք զնա մահնդն առ խա-
 16 և աղանից զնա : * Եւ եկին հրեշտակքն , և ահա պա-
 ճառապատանդն 'ի վրմահնացն , և լեարդ այծեաց և
 17 կծիկ մաղց 'ի սնարսն : * Եւ ասէ սաւուղ ցմեղքող
 ընդէր այսպիս խաբեցեր զնա , և արձակեցեր զվնա
 մին իմ և աղբցաւ : և ասէ մեղքող ցաւուղ ինքն ա-
 18 սաց թէ արձակեալ զնա , ապա թէ ոչ աղանանեմ զքեզ :
 * Եւ գաւիթ փախեալ և աղբեցաւ , և եկն առ սաւու-
 19 մուկը յարիմուծեմ . և պատանեաց նմա զնա մին զոր ա-
 20 րար նմա սաւուղ : և զնային սամուէլ և գաւիթ ' և
 19 նստան 'ի նաւաթհաւմա : * Աղդ եղև սաւուղայ և ա-
 20 սեն . ահա գաւիթ 'ի նաւաթհաւմայէ : * և առաքեաց
 սաւուղ հրեշտակս ունել զգաւիթ . և ասան զիկեղե-
 21 ցին մարգարեից մարգարեացելոց . և սամուէլ 'ի սոյր
 'ի վր նր : և եղև 'ի վր հրեշտակացն սաւուղայ հոգի .
 22 նյ , և մարգարեացան և նորա : * Եւ պատանցաւ սա-
 23 ւուղայ . և յաւել սաւուղ առաքել սյլ հրեշտակս . և
 մարգարեացան և նորա : և յաւել սաւուղ յառաքել
 22 սյլ հրեշտակս , և մարգարեացան և նորա : * Եւ քաղ-
 կացաւ սամուէլ թմ սաւուղ , և զնաց ինքն յարիմու-
 23 թեմ , և եկն մինչ 'ի ջրհորն մեծ ' որ 'ի սաղմոս , և ե-
 հարց և ասէ . ո՞ր է սամուէլ և գաւիթ . և ասեն ' ի
 23 նաւաթհաւմայէ : * Եւ զնաց անտի 'ի նաւաթհաւ-
 մայ : և եղև 'ի վր նորա հոգի նյ , և երկնայր երկնայով
 և մարգարեանայր , մինչև հասանել նմա 'ի նաւաթհաւ-
 24 մա : * և մերկացաւ զհանգերձ իւր ինքնին , և մարգա-
 րեացաւ սաւուղ նյ . և անհաւ մերկ զախն ողջն , և
 ջրիւնքն Թմ . զն այնորիկ ասեն ' թէ և սաւուղ 'ի մար-
 գարես :

ԳԼ.

(12) Որեւի . Գնաց ' եւ և աղբեցաւ . (14) Որեւի . Եւ ա-
 սեն , խմէ : (17) Յորիմայի պատեր . Եւ ասէ մեղքող
 ցաւուղ . ինքն ա ' : (18) Յորիմայի պատեր . Եւ եկն առ սա-
 մուէլ : (21) Որեւի . Եւ պատանցաւ սաւուղայ , և առա-
 քեաց սյլ : (23) Յորիմայի պատեր . Եւ երկնայր երկն-
 ան և մարգարեան : (23) Որեւի . Եւ զնաց 'ի նաւաթ-
 հաւմայ . . . մինչև հասանել նր 'ի նաւաթհաւմա ' :

ԾԲԼ Ի փոխեալ զաւիթ 'ի նաւածայհամայ, և եկն
 խօսեցաւ առաջի յովնաթամայ և ասէ. զի՞նչ ա- 1
 բարի, և զի՞նչ վնաս է իմ, և զի՞նչ մեղայ առաջի հօր
 քոյ՝ զի խնդրէ զանձն իմ: * Եւ ասէ ցնօ յովնաթամ. 2
 քանքեղ, ոչ մեղանկիցիս, զի ահա ոչ առնէ հայր իմ
 բան մի մեծ կամ փոքր՝ զոր ոչ յայտնէ յունկն իմ. և
 զիմարդ իցէ զի թաքուցանիցէ հայր իմ յինէն գրանդ- 3
 զպոչ. քի՞ պոչպէս: * Պատասխանի եւ զաւիթ և ա-
 սէ ցովնաթամ. գիտելով գիտէ հայր քո զի գտի չը-
 նարհա առաջի պապ քոց, և ասէ թէ մի գիտասցէ յով- 4
 նաթամ՝ գուցէ ոչ կամեցի. պլ կենդանի է ար և կեն- 5
 դանի է անձն քո, զի որպէս ասացի՝ վնասեալ է քնք-
 իդ և ք հայր քո մինչև ցմահ: * Եւ ասէ յովնաթամ 6
 ցգաւիթ. զի՞նչ ցանկալ անձն քո՝ և արարից քեզ: * Ա-
 սէ զաւիթ ցովնաթամ. ահա վաղիս ամսամուտ է. 7
 և ես նստելով ոչ նստայց ուսել հաց ընդ արբույժ. և
 առաքեցես զիս և թաքեալց 'ի գաւառի ստա մինչև, ցե- 8
 րեկս աւուրն երրորդի: * Եթէ առնելով առնիցէ պլց
 զինէն հայր քո, ասացես եթէ հրաժարեալով հրաժա- 9
 րեալց յինէն զաւիթ երթալ մինչև յովնաթամ քաղաք
 իւր. զի ցոհ աւուրց է անդ թմցեցին: * Եթէ ասա- 10
 ցէ՝ քաղաք է, խաղաղութ է ծառայի քում, ապա թէ
 խառն ապոցն պատասխանի՝ գիտալիք զի վնասեալ 11
 է չարութի առ 'ի նմանէ: * Եւ արացես ողորմուի
 ընդ ծառայի քում. զի յուրառն մուծեալ գնաւայ քո. 12
 ընդ քեզ. և թէ վնաս ինչ է ծառայի քում, գու իսկ
 սպան զիս. և ընդէր հապուցանիցես զիս առ հայր քո:
 * Եւ ասէ յովնաթամ. քան լիցի քեզ. զի եթէ գիտե-
 լով գիտացի եթէ վնասեալ է չարութի առ 'ի հօրե
 իմէ՝ գալ 'ի վր քո՝ եթէ ոչ 'ի քաղաքն իսկ քո պատ- 13
 մեցից քեզ: * Եւ ասէ զաւիթ ցովնաթամ՝ ո պատ- 14
 մեցէ ինձ եթէ խառն պատասխանի տացէ քեզ հայր
 քո: * Եւ ասէ յովնաթամ ցգաւիթ. երթ և մնա յան- 15
 դին: և գնացին երկուքեան յանգն: * Եւ ասէ յովնա- 16
 թամ ցգաւիթ. ար ամ իջի գիտէ՝ եթէ ոչ քննեցից
 զհայր իմ զերեք ժամուան, և եթէ բարի ինչ իցէ զգա-
 թէ

ԳԼ. Ի. (1) Ամբիս. 'ի նաւածայհամայ, և ե': (5) Ոմանս
 'ի գաւառի անդ մինչև: (5) Առ. Մինչև ցնօ գերեկս առ: (7)
 (7) Առ. Եթէ պատցէ թէ բար: (7) Ոմանս. խառն
 ապոցն քեզ պիտի: (8) Ոմանս. Վնաս ինչ է 'ի ծառայի
 քում: (9) Յոյնիսին պիտի. Չէ եթէ գիտեալով:

- 13 Թէ և եթէ չար՝ առաքելոց առ քեզ յանդառնալն և անհոն յաւելլելն, եթէ ոչ քանից զարարութիւն վնքո, և յայտնեցից յանդիմանս և արձակեցից զքեզ՝ և երթիցես ի խաղաղութիւն. և եւր զքեզ ար ընդ քեզ՝ ուր էր ընդ հոր խնամս: * Եւ իցէ Թէ մեղադրուես ևս կենդանի իցեմ, արասցես ընդդէմ իսկ 14 պարտութիւն, և եթէ մահու մեռանիցիմ, * մի բարձրեալ զարարութիւն քո ի աստեղ իմեղ մինչև զյաւիտեան: և եթէ ոչ՝ ի ջրերէլ անզլմամբս գաւթի զեւրպանցիւրոց 15 յերեսաց երկրէ, * զայն անուան յաւիտեանս. ի աստեղ գաւթի. խնդրեսցէ արձակեալ քո ի մեռաց Թնանաց գաւթի: 16 Եւ յաւել յաւիտեան երգանեցուցանել զգաւթմառ ԾԳ. 17 անք իմ. զի անբնաց զանմեռ սիրելւոյն իւրոյ: * Եւ առ ան յետ յաւիտեան. զայն ամենամեռս է, և խնդրես 18 յետ. * քանզի խնդրեսցի ամեն քո, և երեքորեսցի և երեկեսցիս ի անդիմանս ուր Թաքեարն յաւուրն գար 19 ԾԳ. և նստցիս առ երգարանս զայն: * Եւ եւր քեզիցեցի քեզք յորս անել և ձգել յամենապարտոյն: 20 * և արձակեցից զպատանեակն, և ասացից, Երթ գիտ զքեզին: Եւ եթէ ասելով ասացից զպատանեակն. ի քեզ և այսր է քեզին, և այսր առ զես, երեւոյր: զի խաղաղութիւն է քեզ, և չէն ինչ բանք՝ կենդանի է ար: 21 * Այս Թէ ասացից զպատանին. ի քեզ և անդր է 22 քեզին, քննոյր՝ զի արձակեալ զքեզ ար: * և բանիցս զոր խաղաղք՝ ես և գու, ահա ար լինցի վկայ ընդդէմ և 23 ընդ քեզ մինչև զյաւիտեան: * Եւ Թաքեալ գաւթի ԾԳ յանդիման: և եհալս ամենամեռս. և եմեռա արքայ՝ ի ան 24 նահապետս հաց: * և նստաւ արքայ յաւուրն իւրում որդեա մեռելուն և մեռանդամ ամենով յորմայնցն. և ժամանեաց յաւիտեան. և նստաւ արեւմեար ի կող 25 անմի սառալայ. և խնդրեսցաւ անդին գաւթի: * և ոչ խաղաղս սառալ և զի ինչ յաւուր յայնմից. քանզի առ ասց թէ զմեզ ինչ իցեն լինելոյ սուրբ, և չիցէ արբեալ: 26 Եւ երբ ի վաղիւ ամենամեռն յաւուրն երկրորդի, խնդ. ԾԳ. 27 րեսցաւ անդին գաւթի, և ասե սառալ զյաւիտեանս որ զի իւր. զի է՝ զի ոչ եկն որդին յետանայ երկէ և այս 28 որ ի անդամ: * Պատասխանի եւս յաւիտեան և անե զսառալ. հրաժարեաց յինն երթալ ի բեթզահեմ քա 29 զմի իւր. * ասե՝ արձակեմ զիմ զի զմի է յեղին մե

ԲԳ

(19) Այս. Եւ երեքորեսցիս, և խնդրեսցիս, և երեկեսցիս ի անդիմանս: (21) Սկսեալ. Գիտ զքեզին. . . և այսր է քեզք 2ին: (22) Եւ անդր է քեզին: (26) Սկսեալ. Բանդիսասաց Թէպէտ ինչ իցեն: (27) 'Իւս'. Երեկ և յետանգ ի անդամ: (29) Բազմակ. Եւ պատուիրեցին յիս երբ':

քոյ 'ի քաղաքին' . և պատուիրեցին զնա եղբարք իմ' . և
արդ եթէ գտի շորհա առաջի աչաց քոյ' երթայ առ
սից զեղբարս իմ' զասն այնորիկ ոչ եկն 'ի սեզանի առ
քոյի' : * Եւ բարկացաւ սաւուղ 'ի վր յովնաթանու' : 30
և ասէ ցնա՝ աղճկորդի անձնաման . ես ոչ գիտեմ,
զի գաղնաւոր ես գու. որգւոյն յեսսեայ' յամօթ քո , և
յամթ առականաց մօր քոյ : * զի զեմ՝ սաւուղ որչափ 31
արգին յեսսեայ կենդանի է՝ ոչ հաստատայի (Թազաւ
բութի քո . արդ. առաքեալ կալ զպատանին՝ զի որդի
մահաւ է նա : * Պատասխանի եւ յովնաթան սաւու
ղայ հօր իւրում , և ասէ ցնա . ընդէր մեռանիցի . զի՞նչ 32
դործեաց : * Եւ վերացոյց սաւուղ զգեղարդն 'ի վր
յովնաթանու . ապանանել զնա . և գիտաց յովնաթան
Թէ վնասեալ է չարութի 'ի հօրէ նր՝ ապանանել զգա
ւին : * Եւ գիտեաց յովնաթան 'ի սեղանոյ անտի առ 34
սակա բարիութի և արամաութի . և ոչ եկեր յաւուրն
երկրորդի ամսոյն հաց , զի բեկաւ վն գաւթի . զի վն
նարեաց վն նր հայրն իւր :

ԾԵ * Եւ եղև ընդ առաւօտն՝ Ալ յովնաթան յանդն , ուր 35
ժամագիր եղև գաւթի 'ի վկայութի . և մանուկ փղ
րիկ ընդ նմա : * և ասէ ցպատանեակն , ընթան զիս 36
զփրին զոր ձգեցից . և ընթացաւ պատանեակն . և նա
ձգեաց զփրին , և երեք զնա : * Եւ չոքաւ պատա 37
նեակն մինչև ցտեղի փրին զոր ձգեաց յովնաթան . և
աղաղակեաց յովնաթան զինի պատանեակին և ասէ , 'ի
քին և անդ է փրին : * և աղաղակեաց յովնաթան զինի 38
պատանեակին և ասէ . փութացեալ արագեալ և մի կաց
ցնա . և քաղեաց մանուկն յովնաթանու . զփրինս և եր
բեր առ ար իւր : * և պատանեակն ոչ ինչ գիտեր՝ բայց 39
'ի յովնաթանայ և 'ի գաւթի՝ զի գիտէին զդանն : * Եւ 40
եւ յովնաթան զգործին իւր ցպատանեակն , և ասէ
ցպատանեակն իւր . Արթ մուտ 'ի քաղաքն : * և եմուտ 41
պատանեակն , Եւ յարեաւ գաւթի յարդարայն , և ան
կեւ 'ի վերայ երեսաց իւրոց յերկիր , և երկիր եպար
նմա երկցս անգամ , և համբուրեանց իւրաքանչիւր զըն
կեր իւր , և ելաց իւրաքանչիւր 'ի վերայ ընկերի իւրոյ
մինչև ցմեք վտանան : * Եւ ասէ յովնաթան ցգաւթի , 42
Արթ 'ի իսաղաղութի . և ուր երգուաք մեք երկզքին յա
նուն ան և խօսեցաք , ար ընչի վկայ ընդիս և Ե. քեղ ,
և 'ի մեշ զաւակի իմոյ և 'ի մեշ զաւակի քոյ մինչև ցյաւ
ւր :

(30) Ոմեհ . Եւ բարկացաւ սաւուղ յոյժ 'ի վր յովնա' :

(30) 'Ի լաս' . Աղկորդի . Կանայն Բաղայ 'ի Բնա' :

(31) Բաղան . Ոչ հաստատեացի : (37) Ոմեհ . Մինչև
'ի տեղի փրին . . . 'ի քին և անդ է փրին :

43 Էփեսոս : * Եւ յարեալ գաւիթն և քանց : և յաղարկան
հոնաւ 'ի քաղաքն :

ԳԼ. ԻԱ.

- 1 Եւ սին գաւիթն 'ի նորա' առ աքիակէր քահանայ . Ծ. 2
և զարեալ քեցան աքիակէր 'ի պատահելոյ նր . և ա-
ռեցնաւ . զի՛ է զի գաւ. միայն եւ' և սրբ . է ընդ քեզ .
2 * Եւ առե գաւիթն յաքիակէր քահանայ . բան ինչ հը-
քանդեալ է ինձ աղբայն այսոր . և առեցնաւ մի որ գի-
տալոյն պատն զի որոյ առաքելոյն զքեզ , և ժամն որոյ
պատահելոյն քեզ . և հրամանեաւ մանկաւոյն 'ի պեղ-
ալն որ կողմնայ հաւատարմութի , փելմանն ելլանն :
3 * և արգ' եկն ինչ 'ի մեռիս քամ հինգ նկանակ հա-
4 յի' տեղ 'ի պետ-իմ , թի միշտ և գամնիցի : * Պա-
տարմանն եւ քահանայն այ և առեց գաւիթն . ոչ կոյ
հայ պիտ ընդ մեռալն իմոյ , այլ հայ արբաւմ . և
եկն ինչն զգալալեալ մանկան 'ի կանանց' կերպնն :
5 * Պատարմանն եւ գաւիթն քահանային' և առե . 'ի կա-
նանց մեկտալն եմք յերեկէ և յիսնանն , յերանել ինձ
'ի անապարհս արեցան և մանկան . զի և անապարհս
թի աղբն է . և ժամն այնորիկ այսոր արեցի գա-
6 ծաղ իմոյ . * Եւ եւ նմա աքիակէր քահանայ' 'ի դա-
ռաղարկս հայնն . զի չգայր անդ հայ , բայց 'ի հայնն
երեսայ , առեալ յերեսայ նն , քանչ առաջի հայ յերան
7 յաւաքն յարմ : առ զայն : * Եւ անդ եր փ 'ի մա-
ռալոյն առաւարտ յաւար յայնն 'ի ներանչ նեապարհ
առաջի նն . և անանն նր գաղիկ' առաքի , արաննր զի
8 բնա առաւարտ : * Եւ առե գաւիթն յաքիակէր , եկն
ինչ' առ ընդ մեռալն քով քեզարդն կամ սուսեր . զի
զաւսեր իմ և զիսնանն իմ ոչ առե 'ի մեռիս իմաւն
9 քանչ բանն աղբայի սախանայ զիս : * Եւ առե քա-
հանայն . ահա առեքն գաղարգաւ այսապաւն զիս
ապաւն' զոր աղանն 'ի հովիտն կողմ , և այն պատանչ
կոյ ձորան յապ զակաւն . եկն զայն ամառս ընդ
քեզ' առ , զի ոչ գոյ ասա' բայց յայնմանն : և առե գա-
ւիթն :

Գլ. ին . (1) Որն . Աքիակէր 'ի պատահանն նորա :
(2) Որն . Յաքիակէր քահանայն : (2) Որն . ինձ ար-
քայ այսոր . . . և հրաման եւ մանկաւոյն . . . այ հաւատար-
մութի 'ի փելմանն : (2) Յիսնանն . փելմանն ելլանն :
(3) Որն . Եկն ինչն 'ի մեռիս : (5) Առե . Եւ առեցնաւ
'ի կանանց . . . այսոր արեցի գաղ' : (6) Առե . Զի ոչ
գայր անդ , հայ զիս : (7) Որն . Եւ առաւարտ յայնն 'ի
ներանչ յաղարկս առաջի նն :

Էիթ՝ զիք իրրև զնա, տակ-ը զիս զայն: և ես նմա զայն: 10
 ԾԷ * Եւ յարեաւ գաւիթ և փախտաւ յաւուր յայնմիկ յե-
 րեսաց սաւուղայ, և եկն գաւիթ առ անդուս արքայ
 գիթայ: * և տանն ծառայքն անդուսայ ցնա. ոչ սահ է 11
 գաւիթ՝ Թագաւոր երկրին. ոչ սմա նուագէին պա-
 րաւորքն և տակին, եհանք սաւուղ զհաղաքս, և գաւիթ
 զքեւրս: * Եւ եգ. գաւիթ զքանսն 'ի սրտի իւրում, 12
 և երկեաւ յոյժ յերեսաց անդուսայ արքայի գիթայ:
 * և այլակերպեաց առաջի նր զերես իւր, և պատնաւ 13
 ձեցաւ յաւուր յայնմիկ. և կայքաւէր առ գուրս քաղա-
 քին, և ծորեցուցանէր զլորձուս իւր 'ի վր մօրուս
 իւրոց, և յափռիթէրս խաղայր: * Եւ տակ անդուս 14
 ցնառայս իւր. ահա տեսէք զայն՝ այսահար՝ և ընդէր
 մաւծէք զնա առ իս. * Թիթէ կարօտ ինչ իցեմ ես այսաւ 15
 հարգ, զի տեկք զգա այսահարել առաջի իմ. մի մտցէ
 գա 'ի առն:

ԳԼ. ԻԲ.

Դնայ անտի գաւիթ՝ և եկն զերծաւ յայրն ոգող 1
 մայ. և լուսն եղբարք նր և ամ տուն հօր. նր, և
 իրն առ նա անդր: * Եւ ժողովէին առ նա ամ վառ 2
 տեւք, և ամ պարտապանք, և ամ ցտապանէլս ոգ-
 աւիթ. և կր նչ զօրագլուխ: և էին ընդ նմա իրրև արք
 շորեքարեւր: * Եւ զնայ անտի գաւիթ 'ի մասեփաթ 3
 մովարայ. և տակ ցարքայն մովարայ. եղիցի հայր իմ և
 թոյր իմ առ քեզ, մինչև գիտացից թէ զինչ արասցէ
 ինձ ամ: * և աղաչեաց զերեսս արքային մովարայ. և 4
 ընակեցին առ նմա զամ աւուրս մինչև էր գաւիթ յան-
 ձաւին:

ԾԸ * Եւ տակ գնգ մարգարէ ցգաւիթ. մի նաւեր յան 5
 ձաւիզ, այլ արի և երթիցես յերկիրն յուզայ: Կնայ
 գաւիթ և եկն նոտաւ 'ի քաղաքին տարիթ: * Եւ լը 6
 ւաւ առաւուղ եթէ յայանեցաւ գաւիթ և աղքն որ ընդ
 նմա: և սաւուղ նստէր 'ի բլրին 'ի ներքոյ հերկին որ 'ի
 քամա. և գեղարգնն 'ի ձեռին իւրում. և ամ ծառայք
 նր կային շուրջ զնովաւ: * Եւ խօսեցաւ սաւուղ ընդ 7
 ծառայսն իւր որ կային շուրջ զնովաւ, և տակ ցնոսաւ.
 լուսա

(12) Ոման. Անդուսայ գիթայայ: (15) Բօրնալին փիե-
 ինչ իցեմ ես այսաւ: (15) Ոման. Դա 'ի առն իմ:
 Գլ. ԻԲ. (1) Ոման. Եւ զնայ անտի գաւիթ: (3) Ոման.
 Եղիցին հայր իմ. և եթէ զինչ ա: (4) Բօրնալին փիե-
 ր. մինչև էր գաւիթ յան: (6) Ոման. Եւ գեղարգնն որ 'ի
 ձեռին իւ: (7) Աստ. Եւ զամենեւեմ զէնչ առնիցէ:

- Ըստորագրեց որդիք ընծիա՞մբն . Ընտրեցա՞նք ձեզ առաջ՝ որդիքն յստեանց անգաւ և այգեւստանս , և զնա՞մ
 8 զմեզ առնիցէ հաղարասկեալս և հարկւարակեալս . * զի
 միտաբանաց կայք 'ի զք' իմ գաւք ամենեկեան . և մէջ
 կը որ յայտնեք յաւնին իմ 'ի գննել որդւոցն իմոյ ձեռն
 ընդ որդւոցն յստեանց . և չկը որ 'ի մէջն որում ցաւեք
 զի իմ , և յայտնեք յաւնին իմ . զի յարգոյ նորդն իմ ըզա
 ծառայ իմ 'ի մերոյ իմ թշնամի , որպէս յառաւր յայտ
 9 մեկ : * Պատասխանի եւս զովնէ ասորի , որ կայք 'ի զք'
 ըստեան սաւառայ , և ասէ . տեսի զորդին յստեանց եւ
 կեաւ 'ի նամբս առ աքիմէլէք որդի աքիտովբայ առ քաւ
 10 հանայ . * և հարցանէր նա նմա 'ի ան . և եւս նմա պաւ
 11 շա՛ր և զտաւերն գողեմաք . այդպէսոյ եւս նմա : * Եւ
 առաջեանց արքայ կոչեալ զաքիմէլէք որդի աքիտովբայ
 զքահանայ , և զնա՞մ որդիս հոր նո՞ր զքահանայս որ էք
 12 'ի նամբս . և եկին ամենեքին առ արքայ : * Եւ ասէ
 սաւառ . ըսք որդի աքիտովբայ : և ասէ անասիկ կամ ,
 13 իստեանց արք : * և ասէ ցնա սաւառ . զի 'ի զի միտաբա
 նեցէք զաւ և որդին յստեանց հախառակէ ինձ , ասել նմա
 հայ և առաւր , և հարցանել նմա ցոյ , և գնել զնա ինձ
 14 թշնամի , ող և յառաւր յայտմէ : * Պատասխանի եւս
 աքիմէլէք արքայի և ասէ . և ո՞վ է յնա՞մ ծառայս քո զաւ
 աստորիմ իբրեւ զգաւ իմ , և փեսայ արքայի . և ինչան
 15 նա՞մ հրամանի ցոյ , և փառասոր 'ի ասն քում : * Եւ թե
 մյոս սաւառ ինք ակունք իցեմ հարցանել նմա ցոյ . քան
 մի երբեք գիշէ արքայ 'ի զք' ծառայի իւրոյ այդպիսի
 բան , և 'ի մերոյ ասն հոր իմոյ . զի ոչ գիտե ծառայ քո
 16 յոմի յոյգմիկ բան մի մեծ կամ փոքր : * Եւ ասէ սաւ
 առ . մահա մեռցիտ աքիմէլէք՝ գաւ : և նա՞մ առն հոր
 17 ցոյ : * և ասէ արքայ ցաւարանգական որ կային շտաբ
 փոխա . մտախք և սպանէք զքահանայան նն , զի մեռն
 նց ի գաւթի է . զի գիտացին եթէ փախել նա՞մ և ոչ
 յայտնեցին յաւնին իմ : Եւ ոչ կամեցան ծառայքն աք
 քայի արկանել զմեա իւրեանց , և մեղանշել 'ի քահաւ
 18 նայան նն : * Եւ ասէ արքայ ցգովէկ . գարմիր գոա՞
 և պատահեա՞մ քահանայիցն նն : և գարմաւ զովնէ ու
 արի , և կտաքեանց զքահանայան նն . և սպան յառաւր
 յայտմիկ երեւհարկաւ և հինգ այր , զամենեանն որ կրէին
 19 զեփեւզն կտաւի : * Եւ զնամբս քաղաք քահանայիցն
 եհար

(9) Դիւա . Դովնէ եգամայցի , որ : (11) Ունա . Եւ
 առաջեանց արքայ կոչել զա՞մ : (13) Աւր . Զի միտաբան
 ցէք գաւք և որ՞ի : (13) Ունա . Հարցանել նմա 'ի անն :
 (16) Աւր . Եւ ասէ արքայ սաւառ : (18) Յօդեւի
 ծառայիւս որդի Գրի . Երեք Խ և Ե . այր :

եւորս արով սուտերն յառնէ մինչ ցին, իսպաղայ մինչ
ցանգիաց. յարժաւոյ և յիշոյ մինչ ցալեար բերանով
որոյ: * Եւ ապրեցան որդի մի աքիմէլիքայ, որդւոյ 10
աքիմադայ. և անուն նմաբաբար, և փախեալ գնեա
գաւթի: * և պատմեաց արիւթար գաւթի եթէ եւ
ապրեաց սաւուզ զամ քահանայան նն: * Եւ ասե գաւ 21
թիմ քարիւթար. գիտեի յաւուր յայնմիկ եթէ քաղնի
ապրի պատմելով պատմի սաւուզայ: Նս եմ պարտա,
կան ուղւոյ ասն հոր քոյ. * նթառ առիւ՝ և մի երկնէի, 23
զի ուր խնդրեցից զանմին իմոյ տեղի՝ խնդրեցից և
քեմ անմին, զի պահեցիս գաւ ասիս:

ԳԼ. ԻԳ.

ԾԹԻ՛, Եւ անգ եղև գաւթի և ասն, անա պղաղցից պաւ 1
տեղաղմն ընդ կելլա, և յափառեցին զիսաւ
րայն: * Եւ եւորց գաւթի ի նն և ասե, եթէ եւ 2
թալց և հարկանիցնմ զպղաղցիս զայնսիկ. և ասե մը
ցգաւթի. եթէ և հարկանիցն զպղաղցիս, և փրկեա 3
ցնս գիելլա: * Եւ ասն արք գաւթի ցնա՝ անա մը
ասան ի հրեասանի յերկելլա՝ եմ. և զիսաւ լինիցի
եթէ երկելլա՝ ի կելլա յաւուր պղաղցից: 4
Ե * Եւ յաւուր միւսանարամ գաւթի հարցանիլ՝ ի նն. և
պարտաբանի եւ նմա մը՝ և ասե ցնա. արի ել ի կելլ 5
լա՝ զի եւ մասնեցից զպղաղցիս ի մեռս քո: * և գաւ
նայ գաւթի և արքն որ չ նմա ի կելլա, և մարտաւ 6
չ պղաղցիս. և փախեան յերեսայ նմ, և ան զանա
ասն նմ, և եւոր ի նոյնն հարսածս մեծամեծս. և
փրկեաց գաւթի զանմիկն կելլայ: * Եւ եղև ի փախ 7
քնն արիւթարայ որդւոյ աքիմէլիքայ առ գաւթի, և
ինն ընդ գաւթի ել ի կելլա. և ունեւ զեփուզն ի
մեռն իւրում: * Եւ անգ եղև սաւուզայ եթէ եկն 8
գաւթի ի կելլա. և ասե սաւուզ, վաճառեաց զնա նմ
՝ ի մեռս իմ. զի փախեցաւ մեռալ ի քաղաք գրանց և
զանափակաց: * և հրաման եւ սաւուզ նմ ժողովք 9
գնանն իջանել ի պատերազմ ի կելլա. ունել զգաւ
թիմ և զարս նմ: * Եւ գիտաց գաւթի զսաւուզայ և
նն ու գաղարէ ի քարութե. և ասե գաւթի քարիւ 10
թար քահանայ, մասն զեփուզն նն: * և ասե գաւթի
մը նմ էլի, լեւիով լուաւ ծառայ քո՝ թէ խնդրէ սա
ւուզ

(23) Ոմեւ. Անմին իմում տեղի:

Գւ. Իք. (1) Ոմեւ. Անա պղաղցիցն. և յափառեա
ցին զիսաւրայն: (2) Աւր. Եւ հարցն զպղաղցիս
(7) ի կելլա. Եւ ասե սաւուզ. մասնեաց զնա նմ ի:

- առաջ գտել 'ի Թորայ կեկայ, ապականել զստեղծս զՅ
11 իմ. և եթէ պաշարեցի՝ և եթէ իջանիցի՝ այժմ միտք
ստառալ՝ ուն լաւաւ ծառայ քո ար ան իջի՝ պատահեաւ
21 12 ապի քում: և ասեալ ար՝ պաշարեցի: և իւր ասեալ գաւ
22 13 Եթէ մասնեացն՝ զիս կեկայցեալ և զարս իմ՝ ի
մեան ստառալայ: և ասեալ ար, մասնեացեալ:
13 և իւր յարեաւ գաւիթ, և արքն որ ընդ նմա իրեւել
րեպարեւր, ելին 'ի կեկայ և զմացին յո և զմացին: և
23 14 արք. եղև ստառալայ եթէ զերծաւ գաւիթ 'ի կեկայ,
և գազարեաց յեկանելայ:
14 և իւր նստաւ գաւիթ յանապատին 'ի մասերեթ յան
մաւիւն, և նստել 'ի լերին անապատին զիմայ 'ի մայր
լերին 'ի ԺԺԻն երկրին: և ինգրել քնա ստառալ զնմ
15 առաւրս, և ճշ մասնեաց զնա ար 'ի մեռս նր: և իւր և
1 16 ասեալ գաւիթ եթէ եկանեալ ինգրել զգաւիթ.
2 և գաւիթ նստել յանապատին 'ի մայր լերին զիմայ
16 նորում: և իւր յարեալ յոյժաման արգի ստառալայ, և
յոգաւ առ գաւիթ 'ի նորն. և հաստատեաց զմեռս իւր
17 'ի ար, և ասեալ ցնա՝ մի երկնիւր, զի ճշ գտել զքեզ
մեան ստառալայ հար իմայ. և գնա թագաւորեացեա 'ի
3 18 զիմե թէ այգալես: և և ուխտեցին զիս երկդեան
4 19 առաջ նն: և իւր նստել գաւիթ 'ի նորում. և յոյժ
5 19 թան զմայ 'ի ստան իւր: և իւր ելին զիմացին 'ի մայր
երկրին առ ստառալ 'ի բլաւն, և ասեալ. ո՛ր աւանդ
գաւիթ թագաւորեաց և առ մեզ 'ի մասերս յանձնու
6 20 նորոյն 'ի բլաւն երկրաւու, ք արքն յանձնուայ: և
արգ ըստ նմ յանկուած անձին արքայի իջի իջանե
լով առ մեզ. քանզի փակեացուք զնա 'ի մեռս արքայի:
21 և իւր ասեալ ցնա ստառալ. օրհնեալ եք գաւ. 'ի նն, զի
22 ցանեաց մեզ զՅ իմ. և արգ երթմայ և միջ ևս կաղմ
ցարուք, և զիմեցեք և անեալք զանգին ուր իցե ոտն
նր. հասեք փաղկապի անգր ուր ասացեքն թէ և,
23 գտեցի խորանանգիցե: և և բնեալիք և անեալք ք յնմ
անգրեաց ուր թագաւորեալ իցե, և գարմիք արեալ պառ
րատաւք, և երթիցնաւ ընդ մեզ: և եղեցի եթէ իցե
յերկրին՝ խաւեցից զնա նմ հաղարատարս յաւալայ:
24 և իւր յարեաւ և զմացին զիմացին յերեսաց ստառա
լայ. և գաւիթ և արք նորա եկն յանապատին մասնայ
առ

(12) Այս իմ 'ի մեռս ստառալայ: (14) Որհնա. 'ի մայր
առաջ լերին: (15) Եւ գաւիթ նստել յանապատին 'ի մայր
առաջ լեր: (19) Որհնա. Որ աւանդի... 'ի մասերս... 'ի
բլաւն երկրաւու: (20) Որհնա. Ըստ նմ յանկուած ար
քայն... քանզի և փակեցին 'ի մեռս արքայի:

առ երեկո ընդ աջմէ յերեսմոնայ : * Եւ գնաց սաւուղ : 25
 և արք իւր խնդրել զգաւթի : և անգ արարին գաւթի,
 և հիլ 'ի վէմն որ յանապատին մասնայ : և լուսա սաւուղ
 և անգեցաւ զհետ գաւթի յանապատն մասնայ : * Եւ 26
 Թայր սաւուղ և արք իւր՝ զայն կողմն լերինն, և գաւթի
 և արք իւր առ 'ի կողմն զայն կողմն լերինն : և եղև
 գաւթի Թաքստեամբ երթալ յերեսայ սաւուղայ : և
 սաւուղ և արք նր պատեցան զգաւթիւ և զարամիք նր
 ունել զնր : * Եւ եկն հրեշտակ առ սաւուղ և ասէ : 27
 Բուժա եկ այսր, զի արշաւեցին այլազգիք յերկիրս :
 * և գարձաւ սաւուղ չափել զհետ գաւթի, և չոգաւ 28
 ընդգէմ՝ ոչլազեացն : զասն այնորիկ կողեցաւ անդին
 այն վէմ բաժաննալ :

ԳԼ ԻԴ.

Եւ յարեաւ գաւթի անտի և նստաւ յանձնակս գաղ 2
 զայ :
 ԿԴ * Եւ եղև իբրև գարձաւ սաւուղ յայլազեացն, անգ 3
 եղև նմ և ասին . ահաւանիկ գաւթի յանապատին գաղ
 զայ է : * և ան ընդ իւր երկու հազարս արանց ընտրել 4
 լոց յամ Ելէ, և գնաց խնդրել զգաւթի և զարս նր,
 հանգեալ ելինայ որսոյն եղևրուայ . * և հիլ 'ի առ
 դասիս հափցն որ առ ճանապարհաւն . և անգ էր այր 5
 փ' և եմուտ սաւուղ հանգէլ : և գաւթի և արք նորս
 նստին 'ի ներքեմ՝ այրին : * Եւ ասին արքն գաւթի
 ցնա . ահա այս օր է, զորմէ ասաց նր ջեղ, մասնել
 զթնամիտ քո 'ի մեռա քո . և արասցես ընդ նա՝ որպէս 6
 և հանիլ Թուխ յաւ քո : Եւ յարեաւ գաւթի և եհատ
 զտառն լաւգիկն սաւուղայ գաղս : * և եղև յետ այնու
 րիկ՝ զքնացոյց զգաւթի յիրան իւր, զի եհատ զտառն 7
 լաւգիկն նր : * Եւ ասէ գաւթի ցարս իւր . քան լիցի
 ինձ 'ի ան, Թէ արարից քանից զայդ անառն իմում
 օծելոյ, ան, փնել 'ի նա զմեռա իմ . զի օծեալ ան է նա : 8
 * և հանեաց գաւթի զարսն իւր բանիւք, և անեա նց
 յառնել և սպանանել զսաւուղ : Եւ սաւուղ յարեաւ 9
 յայրէ անտի և հիլ 'ի ճանապարհն : * և յարեաւ գաւթի
 զիկն նր եւ յայրէ անտի . և ազարակեաց գաւթի
 զհետ նր և ասէ : անք իմ արքայ : և հայեցաւ սաւուղ
 'ի

(26) Ո՛հնէ . Պատեցին զգաւթիւ . . . յունել զնա :
 ԳԼ ԻԴ. (3) Ո՛հնէ . Եւ գնացին խնդրել զգաւթի . . . հանգ
 գեալ աղինայ : Ուր ուր . ելինայ որսոյն : (4) Ո՛հնէ .
 Հօսից նր առ ճանապարհաւն, և էր անգ այր փ . . . և
 արք նր անգ փ (5) Ո՛հնէ . 'ի Թիֆուս նր, և անեա :

- 10 Ի թիկունս իւր. և անկաւ գաւիթ ի վերայ երեսայ
 իւրաց յերկիր, և եպագ. նմա երկիր: * Եւ ասէ գաւ
 իթ ցաւաւ: ընդէր լսեա բանից ժողովդեանն որ
 11 ասեն թէ գաւիթ ինքզնի զանձն քա: * անա յառուր
 յայտիկ տեսնեա զքա քա: որպէս մասնեաց զքեզ ար
 այսոր ի ձեռս իմ յայրի անգ, և ոչ կամեցայ սպանու
 նել զքեզ. և խնայեցի ի քեզ, և ասացի թէ ոչ ձգե
 12 յից զձեռն իմ ի տէր իմ. զի օծեալ ան և նա: * Եւ
 անա հայր իմ. անա աստուկաւ զի քա ի ձեռն իմում.
 Յա հասի զասուն հանգերմի քոյ, և ոչ սպանի զքեզ:
 և ծանիր և անա այսոր, զի ոչ գոյ ի ձեռն իմում չա
 28 բաւի, և ոչ արհամարհուի, և ոչ ամբարշտուի, և
 ոչ մեղայ ինչ քեզ, և գաւ պաշարեա զանձն իմ անուղ
 13 զնա: * զան արասցէ ար ընդիս և ընդ քեզ. և ասցի
 տէր զլեւծ իմ ի քեզ, և ձեռն իմ մի եղիցի ի քեզ:
 14 * Որպէս ասէ հին աստուկուն. յանօրէն ձեռաց ելցի
 15 քա, և ձեռն իմ մի եղիցի ի քեզ: * Եւ արգ. զայր
 հեա ելեալ ետարդայդ ելի, և զմ հալածես. զհեա լան
 16 մից մեղիւյ՝ և զհեա լուսի մից: * եղիցի ար գաւ
 ասուր և իրարար ընդիս և ընդ քեզ. տեսցի ար
 3 և գաւեացի զպատասանս իմ, և արասցէ ինձ իրաւ
 17 անա ի ձեռաց քոյ: * Եւ եղի իբրեւ կատարեաց գաւ
 իթ խաւել զանա զայտոսիկ ընդ ասուղայ, և ասի
 4 ասուղ. այդ քմ ձայն իցէ որդեան իմ գաւիթ: և ամ
 18 բարձ ասուղ զձայն իւր և ելաց: * Եւ ասէ ասուղ
 5 զգաւիթ. գաւ արգար ետ քան զնա. զի գաւ հասու
 19 յեր ինձ բարիս, և ետ հասուցի քեզ բարիս: * և գաւ
 պատեցի ինձ այսոր զոր արարեր ինձ բարիս. և թի
 որպէս փակեաց զնա ար այսոր ի ձեռս քա՝ և ոչ սպա
 20 ներ զնա: * զի որպէս գասնե որ զԺնաթիս իւր ի նե
 զան, և արձակիցէ զնա բարեւա ընդ անապարհ, և
 7 ար հասուացէ նմա բարիս. ուն գաւ արարեր այսոր:
 21 * Եւ արգ գիտեմ զի Թադաւորելով Թադաւորեցես,
 22 և հաստատեցի ի ձեռս քա Թադաւորութիւն ելի: * և
 արգ. երգուի ինձ ի ար, զի մի աստուկեացեա զգաւ
 1 ասի իմ զի իմ իմ, և մի եղիցես զանուն իմ ի ասնի հոր
 23 ինչ: * Եւ երգուաւ գաւիթ ասուղայ. և զանց տա
 ւաւ ի տեղի իւր. և գաւիթ և արք իւր եկին ի մե
 ասրա յանձուկն:

ԳԼ.

(13) Յօշնաիկ գաւտեր. Պատ արասցէ ար ընդիս և ընդ
 քեզ: (17) Ոմեւ. խաւել զանա զայտոսիկ: (19) Ոմեւ.
 Ասոր եթի ուն փակեաց: (21) Ոմեւ. Թադաւորութե
 Թեք ելի: (23) Բարբ. ի մնաարայ յանձուկն:

ԳԼԵ ԻԵ.

- Լ** Եւ մեռաւ սամուել. և ժողովեցան իմ ինչ և Կա. 1
ծեցան զնա: և խաղեցին զնա՝ ի տան իւրում. յա
րիմաբեմ:
- ԿԵ** Եւ յարեաւ գաւթի և էջ յանապատն մմանայ: * Եւ 2
նք այր Ժ ի մման, և հօտք իւր ի կարմելոս. և այրն
մեծատուն եր յոյժ. և նր էին ոչխարք երեք հազարք,
և այրէ հազար. և եղեն կտուրք հօտիցն ի կարմելոս:
* Եւ անուն նր նարազ և անուն կնոջ նր արիգեա. և 3
կին նր առաւ խմսատուք և գեղեցիկ տեսւեամբ յոյժ.
և այրն ինտա և ջար խորհրդովք՝ և այր շնաբարոյ: * Եւ 4
լուաւ գաւթի յաւուր յայնմիկ և թէ կարէ նարազ կար.
մելացի զհօտս իւր, * առաքեաց գաւթի մանկունս
առան, և ասէ գաւթի ցմանկունան. ելէք ի կարմելոս՝ 5
և երթայք առ նարազ, և հարցէք յանուն իմ զոգջու
նէ նր: * և ասալիք՝ այսպէս ի տոյն աւուրս մզ իցես
գու և ասուն քո, և ամ ար ինչ քո մզ իցի: * Եւ արգ՝ 7
աւասիկ լուայ եթէ կտուրք են հօտից քոց որ չ մեզ
էին յանապատի աստ, և մէ արգելաց զգոտա, և մէ իւր
ւեցայ զգոտա և ոչ իւրք զամ աւուրս որչափ և էին չ
մեզ ի կարմելոս: * հօրց ցմանկաթք քո և պատմեցին. 8
քեզ: Եւ գտցմն մանկունիք շնորհս առաջի աւայ քոց,
դի ի բարի աւուր եկին, արգ՝ տացնս որչափ ինչ և
գտցէ ձեռնքս ծառայից քոց, և որգւոյ քոսմ գաւթի: 9
* Եւ եկին մանկունքն գաւթի, և խօսեցան զբանն չ
նարազայ, ըստ ամ բանիցն այնոցիկ յանուն գաւթի:
* Ընթոտացաւ, և ետ պատասխանի ծառայիցն. գաւ 10
թի և ասէ: մ գաւթի, կամ մ որգին յեստեայ. բազ
մացմալ են այսօր ծառայք գնացականք իւրացանիւր
յերեսաց տեսան իւրոյ: * Արգ առնուցամ զհօց իմ 11
և զգինի իմ և զգնելն իմ զոր զենդ կարողաց իմաց
պարտուանկա, և տայեմ արանց զորս մէ գիտիցեմ
ուստի իցեն: * Եւ գարձան մանկունքն գաւթի ի ճա 12
նապարհ իւրեանց. և եկին պատմեցին գաւթի ը բա
նիցն այնոցիկ:
- ԿԵ** * Եւ ասէ գաւթի ջարսն իւր. անէք ընդ մէջ իւրա 13
քանցւոր զաւուր իւր. և ամին ընդ մէջ այր իւրաբան
չիւր զաւուր իւր: ամ չ մէջ և գաւթի զաւուր իւր.
և եկին զհեա գաւթի իրքն արք տրեքարեւր. և երկե
րիւրն ևս անգլն նստան առ կարտաին: * Եւ արի 14
գեայ՝

Գլ. իւ. (5) Ունի. Եւ առաքեաց գաւթի: (8) Թրեա
լի. Հօրց ցմանկաթք քո: (14) Այր. կնոջ նարազու

- գերեց՝ քիչ նարազայ պատմեաց միտն ի մանկաւոյ ան,
տի է տե՛. ահա առաքեաց դաւիթ հրեշտակն յանաչ
պատեն օրհնել զանի մեր, և նա՝ խուսեաց ի նշնին,
25 * և արքն երախտաւոր էին մեզ յոյժ, և ոչ արգելին
զմեզ, և զի ինչք խուսցին զմեզ որչափ եղեմք ընդ նա
16 ի բացի. * և իբրեւ զպարթաւ էին մեզ զքայլ և զքերեկ՝
զամ առարան որչափ եմք ընդ նա, և արանեալք զնա,
17 չման. * Եւ արգ. գիտացնես և տեսցես զինչ գոր
ծեսցես. զի զնարեմէ է շարուն ի վերայ տեսան մե
րոյ, և ի վերայ նա՛ տան նր. և նա՛ մյր ժանտ է, և զչ
18 գոյ խաւել ընդ նմա. * Եւ աճարարեաց արիզես, և
նա երկերիւր նկանակ, և երկուս ամանս գինւոյ, և
հինգ փարս հասուցեալ, և հինգ արգու փրկեղոյ, և
կոյն մի չամիչ, և պաղաւտաւ երկերիւր. և եւ ի վր
19 իւր. * և տե՛ ցմանկան իւր. երկմայք յառաջագոյն
քան զնա, և եւ զամ զինի մեր. և առն իւրում՝ նարա
20 զոյ զչ եհան ի վեր. * Եւ եղև ընդ եղանել նր յէն,
և ընդ իջանել չ զանխուլ լիբինն, և ահա գաւիթ և
21 մէք նր իջանէին չ առաջ նր. և գիպեցաւ նի. * Եւ
տե՛ գաւիթ. զնի ուրեմն պահեցի զամ ինչ նարա
զու յանապատի անդ. և զի խուսցա՛ք անուլ յամի որ
ինչ կր նր և զչ ինչ. և հասոյց ինչ չար երախտեաց ի
22 մայ. * Եւ նա՛ն արապե՛ նմ գաւթի, և օնեմն յաւելե՛,
եթէ Բաղնի յամի նարազու մինչև ցառաւտան՝ որ զոր,
23 մեզ միջեց. * Իբրեւ ետես արիզես զգաւթի՛ փուլ մա
ցաւ և վաղեաց յիշոյն, և անկաւ առաջի գաւթի՛ ի վր
24 երեսաց իւրոյ, և երկիբ եպագ. նմ յերկիբ. * * և ան
կաւ առ առ նր և տե՛. յիս տեր միտս իմ. բայց խո
տեսցի արեմին քո յակամն քո, և լուիցես բանից ա
25 զանոց քոյ. * մի գիցե՛ մեր իմ զսիրտ իւր ի վր առն
ժանտի նարազոյ. զի ըստ անուան նր՝ և ինչն է. նա
բազ անուն նր՝ և անգամումն ընդ նմա. Եւ եւ աղա
26 խին քո զչ տեսի զմանկաւես քո զոր առաքեցեր. * և
արգ. կենդանի է մեր և կենդանի է անմն քո. ում ար
գել զքեզ մեր չչալ յարիւն անպարտ, պլ պահէ և զչ
մեան քո առ քեզ. և արգ. եղիցին իբրեւ զնարալ թշա
27 մէք քո՝ և որ խնդրիցեն տեսան իմոյ չարին. * Եւ արգ.
նա զօրհնուին զայս զոր երեւ արեմին քո տեսան ի
մեմ. և տացին մանկաւոյք որ կան առաջի տեսան ի
մեմ:

(17) Որեւ. Եւ արգ. գիտաւ զինչ գոր'... և նա պր
ժանդ. և ոչ գոյ. (18) Բաղնի. Եւ եր. ի վերայ իւրոյ.
(21) Որեւ. Չամ ինչն նարա'... և հասոյց ինչ չար ե
րախտեացն իմոյ. (23) Բարեալին ձիւեր. Եւ երկիբ և
արգ. եւ յերկիբ. (26) Այս. Տեսան իմում չարին:

մեռմի: * և բարձր գլխուս ապրիմոյ քոյ: Չի տաննելով աչ 28
բապէ: Երբ տեսան իմում տան հաւատարիմ: զի դպա-
ւերազմ տեսան իմոյ: Երբ պատերազմի, և չարութի մի
երեւիք դադի 'ի քեզ: * և ի յարիցե մարդ: հաւանել 29
զքեզ, և խնդրել զանձն քո: և եղիցի անձն տեսան ի
մոյ Երարեալ 'ի Երարի կենաց ան մոյ, և զանձն թըշ-
նամեաց քոյ պարտաբարեոցես 'ի մէջ պարտաւիաց: *
* Եւ եղիցի յորժամ որոացե Երբ տեսան իմում զամ 30
բարիս զոր խանցաւ անել 'ի զք քո, և տացե զքեզ
պատուիրանաւ առաջնորդ 'ի զք ելի: * մի լիցի պզտու 31
Թի և դայթազաւի 'ի սրտի տեսան իմոյ հեղուլ զա-
րիւն արգարտարապարտաքու պահեացի ձեռն տեսան
իմոյ առ իւր: և բարի արարցե Երբ տեսան իմում: և
յիւնացեզ զպզտիկն քո բարի տանել նմո: * Եւ տես 32
զաւիթ ցարեգեալ: օրհնեալ Երբ Ելի որ առաքեացն
զքեզ այսոր այսոր ընդ առաջ իմ: * և օրհնեալ բարդ 33
քո, և օրհնեալ լիցիս դու որ արգեղեր զիս այսոր աստ
չրթալ յարիւն, և պահել զնոն իմ առիս: * Բայց 34
կենդանի ե Երբ Ելի, որ արգել զիս այսոր յառնելոյ
քեզ չարիս: զի Թի չէիք փութացեալ և եկեալ չ ա-
ռաջ իմ: քանզի ասացի, Թի ոչ մեացե նաբաղոյ մինչև
ցլոյս առաւտու որ զորժով միջիցե: * Եւ առ դաւիթ 35
'ի ձեռաց նր զամ ինչ զոր երեւ նմո: և տես ցնա, և
'ի տեսն քո խաղաղութի: անա զի լուայ ձայնի քում,
և անիս առի երեսաց քոյ:

ԿԼ * Եւ գնաց արիւղեալ առ նաբաղ: և եր իրախութի 'ի 36
տան նր իբրե զերախութի Թազաւորի: և սիրտ նա-
բաղու զուարճացեալէր յիջեան, և ինչն արեալ եր
յոյժ: և իւ պատմեաց նմ բան մի մեծ կամ փոքր մինչև
ցլոյս առաւտոյն: * Եւ եղև չ առաւտոն, իբրե սթալ 37
փեցաւ նաբաղ 'ի գլխուոյ անտի, պատմեաց նմո կինն
իւր զբանս զայսոսիկ: և մեռաւ սիրտ նր 'ի նմ, և եղև
իբրե զքար: * և եղև իբրե աւուրք տան, և եհար Երբ 38
զնաբաղ, և մեռաւ: * Եւ լուաւ դաւիթ եթէ մեռաւ
նաբաղ, և ասէ: օրհնեալ տէր Երբ որ գտեսեաց զգա-
տասանս նախատանաց իմոյ 'ի ձեռաց նաբաղոյ, և
զմառայ իւր ապրեցոյց 'ի ձեռաց չարեաց, և զչարս 39
Թի նաբաղոյ դարձոյց Երբ 'ի գլուխ նր:

ԿԼԹ Եւ առաքեաց դաւիթ և խաղեալ ընդ արիւղեալ առ
նու

(32) Այս . Չքեզ այսոր ընդ առաջ իմ: (34) Այս .
Գառնելոյ քեզ չար: զի: (36) Այս . իրախութի տան
նր իբրե . . . մինչև ցլոյս առաւտուն: (37) Ո՛հնա . Եւ մե-
ռաւ սիրտ նր, և նա եղև իբրե զքար: (38) Ո՛հնա . Եւ
եղև իբրե աւուրք:

- 40 Եւ զիս թափաքեալս Եւ ի կենն ծառայքն գաւթի առ արեգեան 'ի հարմաւն, խոսեցան ընդ նմ' և ասեն . գաւթի ծառայեաց զմեզ առ քեզ ասնուլ զքեզ թափաքեալս :
- 41 Թե . Եւ յարեաւ երկիր եպագ 'ի վր' երեսաց իւրոց յերկիր և ասե . ահա ասիկ կայ արեգին քո 'ի սարկու :
- 42 Թի լուսնայոյ զատ ծառայից աստն իմոյ : Եւ Բու թայեալ յարեաւ արեգեաւ, ել յել . և հինգ աղջիկ գընացին զհետ նր, և չոգան զհետ ծառայիցն գաւթի, և
- 43 եղև նր' հին : Եւ զարեւմտամ առ գաւթի յեզրայելէ . և էին նր երկուքեան կանայք :
- 44 Եւ սառազ եւ զմեզոց գաւթի իւր զկին գաւթի, և փաշտեալք որդւոյ յանտեսոյ ուղմացոյ :

ԳԼ ԻԶ.

- 1 Եւ եկին զփառցիքն 'ի մառայկն առ սառազ 'ի բըլլաքն' և ասեն . ահա գաւթի թայեալս և առ մեզ 'ի բըլլին երեզառու' հանգեալ յանմանայ : Եւ յարեաւ սառազ կ' յանապատն զփայ, և ընդ նմ' երեքնազորք արանց ընտրելոց յելէ ' ինգրել զգաւթի :
- 3 յանապատն զփայ : Եւ բնակեցաւ սառազ 'ի բըլլին երեզառու հանգեալ յանմանայ 'ի վր' խանապարհին : Եւ գաւթի նստեր յանապատն : Երբե ետես գաւթի :
- 4 Թե եկն սառազ զկիննր յանապատն, Եւ ասաքեաց գաւթի լրանա . և գիտայ եկն եկեալն սառազ պատ :
- 5 բառաւթի 'ի կեղտ : Եւ յարեաւ գաւթի գաղտ և եկն 'ի տեղն ուր նստեր սառազ Եւ ետեսն գաւթի զտեղն ուր նմոց սառազ . և անդ արեւմեր' որդի ներսոյ զբաժար նորա : և սառազ ննջի 'ի ողորդա :
- 6 Եւ նա . և զօրն բանակեալք չորս զնովա : Եւ Գաւթի ասաքեանք եւ գաւթի և ասե ցարկակեք քեռացի, և ցարեան որդի չորսնայ եղբայր յովաթայ, և ասե . մ' մեզ ընդիս առ սառազ 'ի բանակն : և ասե արեա :
- 7 աս' եւ մեզ Եւ յել . Եւ մեկն գաւթի և արեսոսն 'ի քրն ցայք . և ահա սառազ ննջի 'ի պարզաշունն : և գեղարգն ցեալ յերկիր 'ի անարից նր . և արեւմեր :
- 8 և քրն ննջին չորս զնովա : Եւ ասե արեսոս ցաւթի : Գաւթից նր այտօր զմշտմիս քո 'ի ձեռս քո . որդ հարից զտա գեղարգամիս յերկիր միանգամ և ոչ կրկն :

(42) Որեւ . Եւ յան աղջիկ : և ան . և աղջիկ : Գլ . ԻՄ . (1) Որեւ . Եւ եկին զփառցիքն 'ի մառայկն : (3) Այս . Եւ բանակեցաւ սառազ 'ի բըլլ : (7) Որեւ . Եւ գեղարգն յեցեալ յերկիր 'ի անարից : (7) Այս . Եւ զքո նորա ննջին չորս :

կրկնեցից : * Եւ ասէ գաւիթ յարեալս . « Կարեալ 9
 ներ զգա . զի ո՛վ իցէ որ ձգիցէ զձեռն իւր յոճեալ ան
 և սրբիցի : * և ասէ գաւիթ . կենդանի է Խր . բայց և 10
 թէ Խր իրաւանցի զգա : և կամ թէ որ իւր եկեացէ և
 մեղի : կամ թէ 'ի պատերազմ մոցէ և յաւելիցի : * քան 11
 լիցի ինձ 'ի ան ձգել զձեռն իմ յոճեալ ան : բայց արդ՝
 առ զչեղարանդ 'ի սնարից գորա , և զկուճ ջրոյդ , և
 զնապոյտք 'ի մեզ : * Եւ առ գաւիթ զչեղարան և ըզւ 12
 կուճ ջրոյն 'ի սնարից նր , և զնապոյն յինքեանս : և ո՛չ
 որ էր որ անասնէր , և ո՛չ որ գիտէր , և ո՛չ որ էր որ
 յառնէր . զի ամենեքեան 'ի քան եկն , քանցի թմբու
 թի 'ի ան անկաւ . 'ի վերայ նց : * Եւ անց գաւիթ յայն 13
 փողն , և եկաց 'ի վր զլից լերինն 'ի բացեալ , և բա
 րամ ձանապարհ էր 'ի մէջ նց : * Բարբառեցաւ զայ 14
 լիթ 'ի զորն , և խօսեցաւ ընդ արեւմտեանս և ասէ : ո՛չ
 գտա պատասխանի արեւմտեանս : և ասէ . ո՛վ ես գաւոր
 կռես զիս առ արքայ : * և ասէ գաւիթ յարեւմտեան . ո՛չ 15
 ապաքէն այր քան ես գաւ , և ո՛վ է իբրեւ զքեզ 'ի մէջ
 ելի . և ընդէ՛ր ոչ պահես դրեր քո զարքայ . զի եմուտ
 ոմն 'ի զօրուէդ . սպանանել զմր քո զարքայ : * լի բա 16
 րի բանդ զոր արարեր . կենդանի է Խր զի որդեք մե
 ճու էք գուք որ պահէք զմր ձեր զարքայ զոճեալ ան :
 և արդ աւառիկ զեղարանն արքայի և կուճ ջրոյն մէջ
 է որ առ սնարս նր փայլն :

ՉԱ * Եւ ծանեաւ առաւուզ զմայն գաւիթի և ասէ . այդ մայն 17
 քո է սրգեան իմ գաւիթ : և ասէ գաւիթ . Ծառայ քո
 երմեր իմ արքայ : * և ասէ . ընդէ՛ր է այդ տեր իմ , 18
 զի մեռաւ ես զկնի Ծառայի քոյ : զի՛ մեռայ . և զի՛ ԳԵ
 առա յիս փառ : * Եւ արդ ըսիցի տեր իմ արքայ ըզւ 19
 բանս Ծառայի իւրոյ : եթէ նոյ շարժեալ է զքեզ 'ի վր
 իմ , ճննձերեցի զոհ քո . և եթէ որդւոց մարդեան
 անիճեալ լիցին դոքա առաջի ան . զի մեքեցին զիս
 այսօր չհաստատել ինձ 'ի Ծառանգութե ան . ասեն՝
 երթ Ծառայեան աստուածոց օտարոց : * և արդ՝ « 20
 անկցի արեւն իմ յերկիր առաջի երեսաց ան , զի է
 լեալ է Թագաւոր ելի խնդրել զանձն իմ , ոպ ընթա
 նայցէ ագառ . ընդ լերինս : * Եւ ասէ առաւուզ՝ մե 21
 զեքս գարձիք որդեան կմ գաւիթ , զի ո՛չ արարից քեզ
 շար . փոխանակ զի պատասխան է անձն իմ առաջի ա
 ջոց քոց . և ես յայմ աւաւր ժամանակի զբախեցիք և
 յառն

(10) Ո՛րն . Բայց եթէ Խր իւր իրաւն : (11) Ո՛րն . 'ի
 սնարից նորա : (15) Ո՛րն . Եմուտ ոմն 'ի զօրուէդ :
 (16) Ո՛րն . Զարքայ զտեր ձեր : (18) Ո՛րն . Եւ զի՛նչ
 գառա յիս փառ : (21) Այս . Զի ո՛չ ինչ արարից քեզ շար :

- 22 յանձնարեմ յոյժ : * Պատասխանի ետ գաւիթ և ա-
տե . ահաւաստի գերադրանն արքայի, անցցի մի'դք 'ի
23 մանկուայդ և առցի զսա : * և Եր հաստուսցէ իւրաքանչ
քէր ումէք ըստ արգարտւոյ իւրոց և ըստ հաւատար
մուք . Թէ մէկ մասնուոյ զքեզ Եր այսօր 'ի մեռս իմ' և
24 մշ կանցայ ձգել զմեռն իմ' յոմեալ նն : * և ուղ մեծա-
ցաւ անն զս աստ այսօր առաջի աչաց իմոց, անալէս մե-
ծաոցի աննն իմ' առաջի նն . և ամբարցուցի զին, և
25 աղբնուցի զին' յիմ' ներուիւն : * Եւ ասե առաւել
ցգաւիթ . օրհնեալ ետ գու որդեակ իմ' գաւիթ, և առ-
նելով արասնս, և զօրանալով զօրացին : Եւ զանց
գաւիթ զնախարհ իւր . և առաւել գարձու 'ի տե-
զի իւր :

ԳԼ. ԻԵ.

- 1 Եւ իսկուս գաւիթ 'ի սրտի իւրում և ասէ, արք չգի-
շմեմնիցիմ' յառուր միում 'ի մեռն սաւուղայ . և
չի ինձ բարի, եթէ մշ գարձուց յերկիրն փառացւոյ .
և եթէ ինչ 'ի խղիւղեցէ զին սաւուղ յիմ' քանակնս ինձ'
2 աղբնուցի 'ի մեռոց նորս : * Եւ յարեաւ գաւիթ, և
անց ինչ և ժեցարէր արքն որ ընդ նմա, և զանց
3 առ անբաւ օրդի մեծաւոյ' արքայ գեթայ : * և նստաւ
գաւիթ ընդ անբաւայ 'ի գեթ . ինչն և արք իւր' իւ-
րաքանչէր ասե իւրով : և գաւիթ և երկոքն կանայք
իւր, արքանով յարգայէլայի, և արեգեա կին նաբա-
4 զայ կարմնուցւոյ : * Եւ անգ եղև սաւուղայ եթէ փա-
խան գաւիթ 'ի գեթ, և մշ ևս յաւել խղիւղ զնա :
5 * Եւ ասե գաւիթ յանբաւ . եթէ եգիտ ծաւայ զո-
ջորհս առաջի աչաց զոց, ասցեն ինձ տեղի 'ի միում'
քաղաքայ յանգս, և նստայ անդ : և ընդէր նստիցի
6 ծաւայ զս 'ի Թագաւորեալ քաղաքի ընդ քեզ : * Եւ
ետ նմա անբաւ յառուր յայնմի գոնիկլայ . քո այնո-
րէկ եղև սիկէլայ արքայի հրէաստանի մինչև ցայսօր :
7 * Եւ եղև Թիւ առաւրցն զորս նստաւ գաւիթ յանգի
պաղաքեացն' առաւրջ շորից ամաց :
8 * Եւ ելանէր գաւիթ և անքն որ ընդ նմա էին, և առ չգի-
շմեմնիկն 'ի վր' իմ' գերադրացւոյն, և գեղերացւոյն,
և ամառնիւցւոյն . և ահա ընտէր երկիրն 'ի գեղաւ
սաւ

ԳԼ. ԻԵ. (1) Ոմեռ . 'ի մեռս սաւուղայ . . և եթէ խնդ-
րէնք զին սաւ' : (2) Ոմեռ . Անբաւ օրդի մեծաւոյ :
(5) Ոմեռ . 'ի Թագաւորեալ քաղաքի զո ընդ քեզ :
(7) Ոմեռ . Թիւ առաւրցն զոր նստաւ : (7) 'ի քա-
Առաջ երկուց ամաց :

սուրաց յապահովեաց պարտաւորաց մինչև ցեղեաց
 ասո : * Եւ հարկանէր գաւիթ զերկիւն և ոչ ապրի- 9
 ցուցանէր զայր և զկին . և աննոյր հաստ և անդեմյոյ ,
 և էշս , և սուղաս , և հանգերմս . և գառնայր և զայր առ
 անքուս : * Եւ ասէր անքուս ցգաւիթ . որում կողման 10
 • արջաւեցեր այսոր : և ասէ գաւիթ . 'ի կողմանս հարա-
 ւայ հրեառասանի , և 'ի կողմանս յերամեղի , և 'ի կողմանս
 կենեղայ : * զայր և զկին ոչ ապրեցուցի ամեն 'ի գեթ . 11
 ասեմ գուցե անգ լինիցի զմենզ 'ի գեթ , և ասիցեն լմե
 զայս ինչ գործէ՛ գաւիթ : Եւ այս խաւսանք էին նք
 զնմա առուրս որչափ և նստաւ գաւիթ յանգի ալլազ ,
 գեայն : * Եւ հաւատաց անքուս գաւիթ յոյժ , և ասէ՛ 12
 ամառելով ամառէ 'ի ժողովքսնէ իւրմէ յիշէ : և ե-
 ղիցի ինձ ծառայ յաւիտեան :

ԳԼ. ԻԸ.

Լ և երկ յառուրսն յայնսնի՛ ժողովեցան այլազգիքն 1
 բանակեց իւրեանց ելանել պատերազմել ընդ իւ-
 րայելի : և ասէ անքուս ցգաւիթ . գիտալով գիտազ-
 ցես՝ զի ընդիս ելանելաց ես 'ի պատերազմ , գաւ և արք- 2
 քո : * Եւ ասէ գաւիթ ցանքուս . այգադես լիցի : արք-
 գիտադեսն զինչ գործեսցէ ծառայ քո , և ասէ՛ անքուս
 ցգաւիթ . այգադես լիցի . անձնապահապէս արարեց
 զթեզ զամենայն առարս :
 ՀԴ * Եւ ասեաւել մեռաւ , և կոծեցան զնա ամ ինչ , և 3
 թաղեցին զնա 'ի քաղաքին իւրում յարիմաթեմ : և աս-
 աւազ երարձ զվհուսիս և զգէտս յերկրէ : * Եւ գաւմա- 4
 րեցան ալլազգիքն , և եկին բանակեցան 'ի սոփման . և
 ժողովեաց ասաւազ զնմա այր իլի , և բանակեցան 'ի
 գեղարուէ : * Իբրեւ ետես ասաւազ գրանակի ալլազ- 5
 գեացն՝ երկեան և զարհուրեցան սիրտ նք յոյժ : * և
 եհայրց սաւազ 'ի նե . և ոչ արար նմա պատասխանի 6
 ար երազովք և գաւչակութիւն և մարգարէիւք : * Եւ
 ասէ ասաւազ ցծառայս իւր . խնդրեցիք ինձ կին մի 7
 վհուկ , և երթայց առ նա և խնդրեցից նովա : և ա-
 սեն ծառայքն նք ցնա . ահա է՛ կին մի յայննգովք : * Եւ 8
 ծառայեցաւ ասաւազ , և զգեցաւ այլ հանգերմս . և գը-
 նայ ինքն և երթաւ արք ընդ նմա , և եկին առ կինն գի-
 շերի :

- (10) Ոման . Արջաւեցեք այսոր . և ասէր գաւիթ ցան՝
 ԳԼ. ԻԷ. (1) 'իւրս . Գիտելով գիտադես . Կոնդո-
 բայն 'ի Բնաբ . Ուր օրինակի օրնի , գիտելով զարասցես ,
 զի ընդիս : (6) Ոման . Երազովք և զգաւաւիթ , և մար՝ :
 (7) Բազան . Ահա է՛ կին մի վհուկ յայննգովք :

- ժրի: և ասեց ջնա. գիւթեան գու ինձ վհիսուդ, և հան
 9 ինձ զոր է՛ս ասացից քեզ: * Եւ ասեց կինն. ահա գու
 ինքեմ իսկ դիտես զոր ինչ արար սաւուղ. որպէս սա
 ասեցից զվհուկս և զգէտս յերկրէ: և արդ ընդերորդ
 10 սա զանձն իմ ապանանել զնա: * Եւ երգուածն նմա
 սաւուղ ՚ի ար և ասե. կենդանի է ար, եթէ պատու
 11 հեղի քեզ ֆրատս ՚ի բանիս յայսմիկ: * Եւ ասեց կինն՝
 12 զ՛ հանից քեզ: և ասե՛ զսամուէլ հան ինձ: * և ետես
 կինն զսամուէլ, և աղաղակեաց ՚ի ձայն մեծ. և ասե
 կինն ցաւուղ. ընդէ՛ր խարեցեր զիս և գու սաւուղ
 13 ես: * Եւ ասեց ջնա արքայ՝ մի երկնէք, տաւ զմ՝ ամ
 ան: և ասեց ջնա կինն. աստուածս անսանեմ ելեալս
 14 յերկրէ: * և ասեց ջնա՝ զի՛նչ գիտացեր: և ասեց ջնա.
 այր ուղղորդ ելեալ յերկրէ, և արկեալ զիւրե կրկնաց:
 Եւ ծանեաւ սաւուղ եթէ սամուէլ է նա. և անկաւ
 ՚ի ֆրայ երեսաց իւրաց յերկրէ՝ և եպագ նմա երկիր:
 15 * Եւ ասեց սամուէլ ցաւուղ. զի՛ լիկեցեր զիս ելեա
 նել ինձ: և ասեց սաւուղ, նեղեալ եմ յոյժ. և այլադ
 զից պատերազմին ընդիս: և անհեռացաւ յինչն, և
 ոչ լուա իմ՝ ոչ մարդարեիւք և ոչ երազովք: և արդ
 16 կռիցի զքեզ ցաւանել ինձ զի՛նչ արածեցից: * Եւ աս
 եց սամուէլ. զի՛ հարցանես զիս. և ար հեռացաւ ՚ի
 17 քէն, և եղև ընդ ընկերի քում: * և արար ընդ քեզ ար
 ուղ խանցաւ իմ մեան. և պատահեցէ՛ ար զԹագաւ
 արուծիք ՚ի մեաաց քոց, և ասցի՛ զդա ընկերի քում.
 18 գաւԹի. * զի ոչ լուար ձայնի մեծ, և ոչ արարեր ըզ.
 արամուԹի բարեաԹի նո՛ր յամպիկ. զի սկսի բանի
 19 արար քեզ ար զայդ յաւուր յայսմիկ: * և մասնեացէ
 ար զի՛ւլ քէ հանգերձ ՚ի մեռս աղաղակացն. և վազիւ՝
 Գաւ և արգիւք քո չ քեզ անկցին. և զբանակն իլի տացե
 20 ար ՚ի մեռս աղաղակացն: * Եւ փախեացաւ սաւուղ
 և անկաւ յանկելեաց ՚ի գերմին. և զարհուրեցաւ յոյժ
 ՚ի բանիցն սամուէլի, և զորուԹի ոչ ևս գոյր ՚ի նմա.
 զի ոչ եկեր հաց զախն ողբոյն և զգիշերն մեծ.
 21 * Եւ եմեաւ կինն առ սաւուղ՝ և ետես զի տաղնապեալ
 եր յոյժ, և ասեց ջնա. ահա լուաւ աղախն քո ձայնի
 քում. և եգի զպի իմ ՚ի մեռին իմում, և ունկնգիւր
 22 եղև բանիցն զոր խանցար ընդիս. * և արդ լուր և
 գաւ ձայնի աղախնոյ քոյ, և եղից աւաքի քո պատահ
 փ հաց և կերիցես, և եղիցի քեզ զորուԹի. զի երԹի
 ջնա

(9) Ռեմե. Սպանանել զսա: (13) Ռեմե. Ասա զոր ան
 ան: (14) Ռեմե. Այր ուղղորդեալ յերկրէ: (15) Ռ
 եմե. Եւ ոչ ևս լուաւ ինձ: (22) Թիւնալին գալտե: Եւ արդ ընդ և գաւ ձայնի:

զնա զճանապարհս : * Եւ մէկ կամեցաւ ուսանել, և բարեւ 23
նազատեցին զնա ծառայքն իւր և կէնն, և ըստեւ ձայն
նի նոյն, և յարեան. 'ի գեանոյն, և նստաւ յաթոռ : * Եւ 24
կնոջն մնուցեալ էր սրբմբ 'ի տան, և փութացաւ եղևն
զնա. և տաւ ալեւոր' թրեայց, և եփեաց բազարոյն. * և 25
մատաղց առաջն սաւուղայ, և առաջն ծառայից նոյն, և
կերան : և յարեան զնացին զչիւղերն զպի :

ԳԼ ԻԹ.

22 | Եւ ժողովեցին պապազեանքն ամբարանակս իւրեանց :
յափնէ. և բանակեցաւ ինչ յորինգովք յեղբայրեւ
նի : * Եւ նախարարք պապազեանցն հարիւրաւորք և 2
հազարաւորք : և գաւիթ և արք իւր երկուսն յետոյ
նոյն անքուսայ : * Եւ ամեն նախարարք պապազեանցն. 3
մ' են գրեաւ որ անցաննեդ : և ամեն անքուս ցնախարարս
պապազեանցն. մէկ գաւէ գաւիթ ծառայ սաւուղայ ար
քայի ինչ. և այս' երկու ամբեն զի առ մեզ է, և ոչ
ինչ գտի 'ի գան յորե յորմէ հետե անկաւ 'ի մեզ միշ
չե ցայտոր : * Եւ խոժոռեցան նմա նախարարք պապազեանցն. 4
գեանցն, և ամեն ցնա. գարձո գայրն, և երկնիցն 'ի տե
ղի իւր ուր կացուցնր զնա ամբ. և մի եկեղեցի ընդ
մեզ 'ի պատերազմ, և մի լիցն գաւառման բանակին : և
իւ համբիցն 'գա ընդ տեառն իւրում, եթէ ոչ գլխովք
արանցդ այգոյնի : * Ոչ այդ գաւիթ է, որում նը 5
ւազեցին 'ի պարս. և ամենին, եթէ եհար սաւուղ ըզ
հապարս և գաւիթ դրեւրս : * Եւ կոշեանց անքուս զգա
ւիթ, և ամեն ցնա. կենդանին է ար, զի ուղիք և բարին
ես գու յալս իմ, և մեւա քս և նչ 'ի բանակի սատրնդ,
իւ. և մէկ գտի 'ի քեզ շարուիթ յորե յորմէ հետե եկին
առին մինչև ցայտոր ժամանակին : Եւ յալս նախարար
քացն մէկ թուին գու բարւորք. * և արդ գարձին և երկն
'ի խաղաղութի, և ոչ արտացես շարուիթ յալս նախարարաց
պապազեանցն : * Եւ ամեն գաւիթ ցանքուս, զի նչ ա
րարին քեզ. և զի նչ գտեր 'ի ծառայի քում յորե յորմէ
հետե կի առաջն քս մինչև ցայտոր. զի ոչ գայրեմ պա
տերազմն ընդ թշնամիս ան իմոյ արքայի : * Պատառ
խանին ես անքուս և ամեն ցգաւիթ. գիտեմ զի բար
ւորք թուիս գու յալս իմ իւրե զհրեշտակ մի. այլ
նա

ԳԼ ԻԹ. (1) Ոման. Զամբարանակս իւրե : (2) Ոման.
Հարիւրաւորք և հազարաւորք : (4) Ոման. Եւ իւ համբ
ցի գա ընդ տեառն իմում, եթէ ոչ գլխով ան : (7) Ո
ման. Դարձին, և երկն գու 'ի խաղա : (8) Սալ. Թ
րե յորմէ էի : Ու. Ոման. Զարձե եկի առաջին :

- 10 'ի պատերազմէ՝ քէ և արդէ կանխեալ գու ընդ առաւօտն, գու և նոսալք տեառն քոյ որ եկեալ են ը քեզ, և երթայք 'ի տեղին յորում կացուցի զձեզ. և բան ինչ յառաջն մը գիշերս 'ի պատի բում, զի հաշիյ ես գու ազտի իմ. և վաղայարոյց լինիցիք 'ի ձանադարս և լուսացի ձեզ և զմառիկք:
- 11 Յեւ կանխեալ գու իմ և արդէ իւր գնալ ընդ առաւօտն, և պահել զերկիր այլապէս: և այլապէս ինչ լին պատերազմէ ընդ ձեզ:

ԴԼ. Է.

- 1 Եւ եղև ընդ մօտենել գաւթի և արանց նր 'ի սիփիլակ յառաւրն երկրորդի: և ամառէի անպատահեաց 'ի հարաւակողմն, և 'ի սիփիլակ. և նար զսիփիլակ և այրեաց զնա հրով. և և գերեաց զկանայս և զամ ինչ որ 'ի նմա 'ի փոքուէ մինչև ցնծ. և ժշ սպառնի զայր և զին, այլ գերեցին և զնացին զձանադարս իւրեանց. և եւ նին գաւթի և արդէ իւր 'ի բաղաքն. և ահա այրեցեալ էր քաղաքն, և կանայք նց և ուստեք և գտեք իւրեանց գերեացք: և և ամբարձին գաւթի և արդէ նր զձանադարեանց և լացին, մինչև ժշ ևս փայր 'ի նս զգուհ լալոյ, և երկնքին կանայքն գաւթի գերեցան, արկնովմ յաղարկացի:
- 2 Եւ արեգեա կին նարազա կարմնլացւոյ: և եւ նեղեցաւ գաւթի յոյժ. զի արաց ժողովուրդն քաղկեդէն զնա. և զարարեալ էր ոգի նմ ժողովրդեանն իւրաքանչիւր 'ի ժր մօտերոց և դատերոց իւրեանց: Եւ պարտաւ 7 գաւթի 'ի նր նմ փւր. և և առե գաւթի ցարխամար քաղանայ. որդի արկնլիւրաց. մասն զեփուգդ. և մօտաց արկնամար զեփուգն առ գաւթի: և և նարց գաւթի 'ի նն, և առե: արեք ցոյց զինի. գերգաւթին ոյնոյն, և նմ հասանիցեմ նց: և առե ցնծ ար. արեք զնայ և իսպանելով հասանեա, և թափելով Թափելոյ 9 ցնծ: և եւ զնայ գաւթի և արեք արեւոյ արդէ որ ընդ նին և եկին մինչև ցնծեղատն բաւարայ. և աւելցոյցին զնոյն:

(10) Յորձովն գոյտեք. Դու ընդ առաւօտն, գու և նոսալք: (11) Որմե. և և արդէ իւր գնալ. և և արդէ իւր գնալ: ԴԼ. Է. (12) Ասա. Բաւարն, Երրորդի: (6) Ասա. Զի զարարեալ էր ոգի: (8) Ասա. 'ի ժր գերեացքն, և և արեք: (9) Որմե, և և արեք արեւոյ արդէ որ ընդ նին:

զոհողի առին : * և պնդեցան դաւիթ չորեքսերէր ալ 10
 քամեք . և երկերիւք այլ . Թացին որք հառան յոյնեցոյ
 հեղեղաւորն բառացոյ : * Եւ դաւիթ այլ մի եղիպաացի 11
 յանգին և կալանդին , և ամեն առ դաւիթ յանգն . և
 հառան նման հաց և կերակու , և արքունցին նմա լուս : * և 12
 հառան նման կառոր մի պաղաւտաց , և երկուս : քանի
 եայաւ և կերակու . և հաստատեցան այնու ոգինք . քանի
 չէր կերակու հաց , և ոչ արքունի լուս զերիս տիւս և
 զերիս դիւերս : * Եւ ասէ ցնա դաւիթ : Ոյր ես դու , 13
 և ուսալի ես : և ասէ պատանեակն . եղիպաացի եմ ես
 Ժառայ ասն ամապեկացւոյ , և եթող զիս անրիմ . զի
 նքոսեցայ ես այս երրորդօր : * և մեք ասպատակեցաք 14
 'ի կողմանս հարաւոյ քերեթոյ , և 'ի կողմանս հրեառ
 ասնի , և 'ի հարաւափողմ քաղերաց , և գոկիկլակ աղբ
 ցած հրով : * Եւ ասէ ցնա դաւիթ . եթէ իջուցանիցեն 15
 զիս 'ի գեղգուրն յայն . և ասէ ցնա եղիպաացին . երգ
 ժւեր ինձ եթէ ոչ սպանցես զիս , և ոչ մատենես զիս
 'ի ձեռս քեռան իմոյ , և իջուցից զքեզ 'ի գեղգուրն :
 և երգուեալ նմա . * և իջոյց զիս անգր : Եւ ասա նորա 16
 ցրուեալ էին Է երեսն ամ երկրի , ուսեին և բնակէին .
 և ամենին ամ աւարդն մեծամեծօք , զոր առին յերե
 ղէն այլազգեաց , և յերկրէն յաւդայ : * Եւ եհան 'ի 17
 վր'նց դաւիթ . և եհար զնմ դաւիթ յիշանելոյ արու
 սեկին մինչև ցերեկոյ ' և 'ի վաղիւ անգր , և ոչ ապրե
 ցաւ 'ի նցէ այլ . բայց միայն պտտանեակք չորեքսերէր
 հեծան յուրոս և փախեան :

ՀԸ * Եւ Թափեաց դաւիթ զամ ինչ զոր առին ամապեկա 18
 ցերն . և զերկոսին կանայս իւր Թափեաց դաւիթ : * և 19
 ոչ սխալեցաւ 'ի նցէ 'ի փոքուէ մինչև ցմեծ . և յաւ
 տերաց և 'ի գտտերաց , և յաւարէն մինչև ցմեծ ինչ զոր
 առին 'ի նցէ ' զամ ինչ դարձոյց դաւիթ : * Եւ ասա դու 20
 իմ զամ հօտս և զանդեայս , և տաներ առաջի աւա
 րին . և աւարին անուն կոչեր ' Թէ այս աւար գաւթի
 է : * Եւ եկն դաւիթ առ երկերիւսն լեւալ յիշու 21
 այ զինչ գաւթի , և նապոյց զնմ 'ի հեղեղաւորն բառ
 ացոյ . և եկն ընդ առաջ գաւթի և ընդ առաջ կորն
 ար ընդ նմա : և մատենա դաւիթ առ զորն : և եհարց
 զաղբառէ նր 'ի խաղաղութ : * Եւ պատասխանի ետան 22
 նմա

(14) Պատմութիւն Հարաւոյ քերեթեաց : (15) Ուրի . Պատմ.
 ասիւր ինձ զի մի սպան : (16) Ուրի . Եւ ոչ տալես զիս
 Գնաւ : (17) Ուրի . Ընդ երեսն ամ երկրին : (18) Ու
 րի . Պատմութիւն արաւելի : (19) Ուրի . Զամ դար
 ձոյց դու : (20) Պատմութիւն . Թէ այս աւար գաւթի է :
 (21) Քաղաք . Եւ մատենա դաւիթ 'ի զորն , և ե : :

- 10 նման մեծ աղբ ժամաց և անդամներ յարանց պատերազմին
11 զայս որք երթեալ էին ընդ գաւթի, և ասին. եթէ զի
12 ոչ եղին հիւսմանս ընդ վեղ, ոչ ապուր գոցս յաւա-
13 րէ աստի զոր թափեցաք. բայց եթէ զիւրաքանչիւր
23 զին և զորդիս ասցին և գնացին՝ ի բայ : * Եւ ասէ
գաւթ. * Բարացի այգակս եղբարք իմ, յետ մատնե-
լոյ զնս մեզ ան, և պահելոյ զմեզ. և մասնեաց տր ի
24 մեռաւոր զգնդգմարն եկեալ ի վթ մեր : * և ո՛ր անասա-
15 յէ բանիցդ մերոյ այգայիկ, զի ոչ ինչ են ընդ հաս ի
մեջ. քանզի ըստ մասին երթալոյն ի պատերազմ, նոյն
զին եղիցին մասն վանապանին. ըստ նմին օրինակի բա-
14 25 ժանեացին : * Եւ եղև յորե յայնմանէ և անդր՝ իբրեւ
օրհնէ և իրաւանք ի մեջ ելի մինչ ցոյցօր :
26 * Եւ եկն գաւթն ի սիկիլակ. և ասացեալ յաւարն Հիւ-
15 անախի մերացն յաւալ, և ընկերաց իւրոց, և ասէ. այգ
27 մեզ օրհնէ՞ք յաւարն թշնամեաց ան, * որ ի բեթելց-
28 էք, և յաւանթ հարաւոյ, և որք յեթեր, * և յարոնք,
29 և որք յեթեմամիթ, և որք յեթամա. * և որք յերա-
16 քել, և որք ի բաղդաս յերեմիւլացոյն, և որք ի քա-
30 զաքս կիւնցոյն. * որք ի հաւան, և որք ի բաղրանս,
31 և որք յանաթաք. * և որք ի քեբուն. և որք յամ տե-
17 զե՛ն ընդ որ չընցաւ գաւթն ի նոյն և արք. իւր :

ԳԼ. ԼԱ.

- 1 Եւ այլազգեքն պատերազմէին ընդ ելի. և փոխան 2
արք ելի յերեսաց այլազգեացն. և անկանէին վի-
2 բաւորք ի լերինն գեղաւա : * Եւ հասին այլազգեքն
ի սաւաղ և յորդինն նոյն, և հարին այլազգեքն զյով-
նախան և զափնադար և զմէլ յիսաւի զորդիս սաւու-
3 զոյ : * և ծանրացան պատերազմն ի վթ սաւուղայ. և
գաւթ զնս անք կորովիք աղքատաւորք՝ և վերաւորեցաւ
4 ընդ կարաւանգան ի ներքս : * Եւ ասէ սաւուղ ցիւս
պարնակիքն իւր. մերկեան զուրք քո և խոցեան զին նո-
վա. գաւթն գալցին անթշխապն և կոցոտիցին զին,
և խաղաղցն զինն : և ոչ կամեցաւ կապարնակիքն՝ քան-
զի երկնեւ յոյս. և սեւ սաւաղ զտաւորն իւր և ան-
5 կեւ ի վթ նոյն : * Իբրեւ ետես կապարնակիքն եթէ մե-

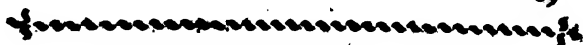
ԲԱՍԱ

(24) Որհնէ. Եւ ո՛ր անասացն բանիցս. ոչ են ընդ հաս. .
երթելոյն ի պարզմ. . մասն վանապանի : (27) Որհնէ.
Եւ հանեմք հարաւոյ : (28) Որհնէ. Երթեմամիթ. և
որք յեթեմամա : (30) Որհնէ. ի բաղրանս, և որք յա-
րաք : (31) Որհնէ. Դաւիթ ի նոյն և որք ընդ իւր :
ԳԼ. ԼԲ. (4) Որհնէ. Մերկեան զուրք քո : (5) Երթալին

աւա սաւուղ՝ անկաւե նա 'ի վր սուտերին իւրոյ և մե-
 աւա ընդ նմա: * Եւ մեռաւ սաւուղ՝ և երեքեան որ 6
 գիրք նք, և կապարձակիրն իւր. և թմ' արք նք յաւուր
 յայնմիկ 'ի միասին: * Եւ իբրև տեսին արք Ելի որ յայն- 7
 կոյս հովաքն, և որ յայնկոյս՝ յորդանանու. և թէ փա-
 խեան արք Ելի, և թէ մեռաւ սաւուղ՝ և որգիրք նորա,
 թողին զգաղաքս իւրեանց և փախեան. և ելին այլազ- 8
 գիրք և բնակեցան 'ի նոսա: * Եւ եղև 'ի վաղիւ անդր
 եկին այլազգիքն մերկացուցանել զգիտկուան. և զբ-
 ասին զսաւուղ և զերին որդիս նք անկեայս 'ի ընդին 9
 գեղարուայ. * զարձուցին զնա, և մերկացուցին զհան-
 գերձ նք, և հասին զգլուխ նք. և առաքեցին յերկիրն
 այլազգեաց շուրջանեկի աւետաւորս 'ի կուսս իւր- 10
 եանց՝ և 'ի Ժողովուրդն: * Եւ եղին զհարասին նք յազ-
 տարախոնն, և զմարմնս նք կախեցին զպարսպէն բեթ- 11
 սանայ: * Եւ լուսն զնոցանէն բնակիչս յաբիւայ զա-
 զաազացուց զորին, արեւրին այլազգիքն ընդ սաւուղ: 12
 * և յարեան թմ' այր զօրուէ, և գնացին զգիւշերն թմ'.
 և առին զմարմինն սաւուղայ և զմարմինն յովնաթանու- 13
 որդւոյ նք 'ի պարսպէն բեթսանայ, և բերին զնն յա-
 բիս. և այրեցին զնն անդ: * Եւ առին զսակերս նոցա
 և թաղեցին զնոսու ընդ անդիւն յարփայ. և պահեցին
 զեւթն օր:

Կարգեցաւ Թաթաւորութեց Աւագին:

գտաւիւր. Անկաւ և նա 'ի վերայ սուտերին: (7) Յօրէ-
 նակի. Յորդանանու. և թէ փախեալ արք Ելի... և
 բնակեցան 'ի նն: (7) Ո՛հնէ. Եւ բնակեցան ընդ նն:
 (10) Ո՛հնէ. Եւ եղին... յաստարառութիւն: (13) Ո՛հնէ.
 Եւ Թաղեցին զնն ընդ անիւն յարփայ:
 'ի լախանի' անէ. Կատարումն առաջին Թագաւորու-
 թեց: և անէ. Կատարեցաւ գիրք առաջին Թագա-
 ւորութեցն: Ըստ այսմ անին սոսմ և 'ի յաղորդ գիրք Բա-
 փաստութեց:

ԳԼԵԿԻ ԵՐԿՐՈՐԴ ԹԱԳԱՆՈՐԱԾԵՅ :

- ա. ( ) Ի սպան դառնի զայն որ ասաց՝ թե էս սպանի զսպան :
- բ. Ուրիշ դառնի՝ ի վերայ սառազր, և յաճախանա :
- գ. Չի օրին զդառնի՝ ի սեփեմ ի վերայ յառաջ :
- դ. Չի թագաւորեաց յեթաւնի որդի սառազր, ի վերայ մ. քառան յեւթի :
- ե. Կռիւն ի գաթաւան, ուր և սպանաւ ասացել :
- զ. Չի զգրանայր քառան դառնի :
- է. Տրտանի յեթաւնեայ, և սպանաւ լին արկններեայ :
- զ. Չի աստեղաց արկններ, առ դառնի՝ բռն ուխտի :
- թ. Չի խոտրաւ արկններ յախնի մի ինչ ինչ դառնի թաւարել նա :
- ժ. Ման արկններեայ, և սառն դառնի՝ ի վերայ նորա :
- ժա. Չի սպան դառնի զսպանաւն յեթաւնեայ :
- ժբ. Չի օրին զդառնի՝ ի վերայ մի ինչ :
- ժգ. Առ դառնի զին, և արագ զգրանի խաղաց և խաղացի և ինչ որդաց նորա :
- ժդ. Չի խոտրեայ ար զայլազին աստի դառնի :
- ժե. Չի ցարկեալ էհար զայլազին. ի նշան անքառնի :
- ժզ. Թե զաստ ողա առ քաղաքաւան, ինչ որդ խոտրեայր զառնի ցարկեալն ի քառն արեգաբայ :
- ժէ. Չի էհար դառնի ցարկեալն յէմ ի խոտն զոր ինչ խաղաց. և ինչ անքանեայ մարդ զդառնի :
- ժը. Ասաց դառնի յառն շինել քառն ա, և նա յարգեայ զնա ասանք քն ի նշան :
- ժթ. Պարգաւ քն առ դառնի՝ թե որդի և շինեայ ինչ քառն, և նա էլին նա ի հայր, և նա էլին ինչ որդի :
- թ. Գառնի դառնի ինչ այս, և խոտրաւ ինչ մեղ, խոտրաւն :
- թա. Կռիւն հարգաւ ինչ այսինի :
- թբ. Չի սեփեայ դառնի փեպն ինչապա, և յարաւ հիմա նառն զարգաւորեայ զլին յայ ի նիւն խաղաց քառնի :
- թգ. Սրան դառնի զարգաւոր. ինչ որդ աստեղաց նա արգան անքառն. անքառն արկնի :
- թդ. Չի արագ դառնի արգանի միմիկոսեայ, որդաց յաճախանա :
- թե. Աստեղաց դառնի միմիկոսել զանան արգան, անքան. որդ խոտրաւ զսեփեալն դառնի ինչեայ զարգան խոտել զարգաւոր :
- թզ. Չի աստեղացան զարգան նորա յաճախ և արկառ. և նորա արգան զառնեայ :

Ի՛հ. Ա՛նդ աստիճանքեալ դարձի, Լեփառադրեմ անցնալսցալս
Ժառանգ, լինիլիս նմա :

ԷԸ. Ի՞նչպե՞ս գտնվե՞լ առ ի՞նչ աղիւնք, առաքել յղացաւ ի՞նչ :

15. Ե- չէի գտնում իմ անհատական անունը և մեկնում էի տնակի :

Լ. Թե զի՞նչ գիտե՞ս խաբարս նախան ընդ դասի՛ն ինձն
անգիտի :

2. Ձի ի վերելն դասի գիրացն, աստիարացա ասեալ Բանն
 քն. և գի յարեմ ասա դասի գիրացան և ասելէրաւ :

18. Ընդհանուր հանգանակներ, եւ զինքնագլխանակներ առաջարկներ :

Ը. Չգտա գաւիթ և ան գլաւիւնի մահնացոյց, և յերիւնի աղէ
գլխէն յաւն առնի :

Ա. Չոր էրապ էս յախարափ անկեի զՏ Բաճարայ :

16. Ձի բռնադատելաց ամեն զինամար: Եւ ի զին ճիւղ նմա:

14. 2) Էլ իրա՞նք, և լուծե՞լ դուրսի բարկացաւ:

ԼԷ. Ձի ընդ նախապանեաց զՆահ' ապան արիւնազամ զՆշարայր իւր
գտանի :

፲፩. ኩህ ህፅ ተጠቅሞ ለፍትህና ለሰላም ጥራት ፡

2. Ձեռնարկի մեջ ներկայացված գաղափարները և
 առաջարկները:

[illegible]

ԽԱՅ. Չի հրամանաւ դաւի մեծ ցովոք զարեազում, Էմ, և զն
գիտայ և հիւսայ նորա ք

ՔԻՄ. ԶԺ աղբից ափետուղով զվառի Գաբույե, յակաբայ, Եփեա
ղեայ, յակաբայ Եփեա զիս առա աղբայ :

14. Զի նիկոս-Ք Գաբրիել ԿԲԵՄԸՄ, և Գաբրիել ՌԻՏԵ ԳԻԼ:

ԴՄ. Թե՛ իբրաքանն ասիքառիւնք, Բագաւորիւնք աբէսորսն =

խել. Զի խելեա գառիկ յախեալուն, և զի դարձոյ ձգտ
պատահեալն. և որպարիկեաց սագովիւ, գաւաղիւ թռեալն ըս
գիւրդի :

ԽԶ. Ձի Դաբոյց յեփս զխափ, յբէլ նմս զխաբուրդն արիւ
 Կոփէլայ: Եւ զի նին սիբն զաբանի մեկնիբանէն, զաբարաւ
 Զօր զնաւանց Դաւիթ:

[illegible][illegible][illegible]

Ֆ. Չար խաբս ախարսիկայ նիլի օրնազոնայ ըսդ հարն հոհ. և րժնիկայ խոհարարն նոքա ժամով հասանելն արանանելն գլխաւիկ :

ՃԺ. 21 ջրէաց խառնի զձէնստաւ խորհարարն արհաւիրէս :

ԺԲ. Ձի առաքելաց Գողգոթիէաց խառնի ամբանալ դաւիթի . զոր
 գէրացիալ աթիպոփել ինկոգամահ իշէ :

ԾԳ. Զաւեարդի խաղաղութեամբ ի Թեղի յովսէփաւ. և թիւ ոչս էին ոչ իւրախելին պատահիլ ի խաւսէլ անդ :

ԾԳ. Ձի պարտեզան զգին աճիստընոյ 'ի պարտեզանցն աւեր ու
 ռաւջի զգրաճիստաւի :

87.

- ՅԷ. Կարողեալ ճան հայրաւելցին աբխազացոյ :
- ԾԶ. Ձի դարպաւորաց յաւիժ զպարկաւոյն , և զի ուղեմնն ալ
 Բաւազուոյ :
- ԾԷ. Ձի էին բառի առ դաւիթ , և առայ՝ սպանառ աբխազոյ :
- ԾԸ. Ձի ալկայ դաւիթ զաբխազոյ , և խորշեան 'ի Նճանկ գրոն .
 և զժաբանեայ յաւիժ 'ի Վերայ դաւիթ , և նա յանկին խաւա :
- ԾԹ. Ձի էին ցեռն յարայ և այլոս դարձադանել զդաւիթ 'ի
 Գան խոյ , և խաւկոյն զյորդանան անքանել արտայի :
- Կ. Ձի անյիշուար էշն դաւիթ առ Վեթի , ինչեթ Գաւանա
 Եպր աբխազոյ :
- ԿԵ. Թե զի՛ն խաւորեայ զմիթիթովն առաջի դաւիթ :
- ԿԶ. Թե զի՛ն խաւորա դաւիթ ժոր ինքեւեայ՝ որ ինքեւեայ
 Էա :
- ԿԷ. Ելին Գաթ ցեղն ԷԼ և խաւիթն ժոր ար յարայ , ինքն
 աբխազակայ :
- ԿԸ. Արարաբեայ աբխի 'ի դաւիթ հանդեմ ինքեւա :
- ԿՃ. Պէ Գան հարկոյն : և զի յառաւեայ դաւիթ զաւճայի ժը
 ԳՄԷ ՎԻԷ . և նա յաւճայ :
- ԿԵ. Չորս յաւիթանոյ զնեթ աբխի խորթանոյ , և ճան աւճ
 ապայ 'ի յաւիթայ :
- ԿԶ. Խաւորա ինն ինաքան՝ և թափեայ զպարսն 'ի յաւիթայ ,
 հարձաթ Գլայն աբխի :
- ԿԸ. Թարսեղին սպանն Գաթաւապոյի զարթոս սաւապայ . և
 շառա Եր երկին : և լան զարկերաւոյն և ապաթմանն առ
 խաւայ :
- ԿԹ. Օգնաթի զա Գրեւեայ դաւիթ զնեթ որ ինքեայ Գա ԿԶ
 ալի :
- Կ. Գաւանի իրաւանքն նոյ հարթաթիւսի հանդեղն :
- ԿԵ. Վերկն խաւ 'ի դաւիթ , առաւեայ :
- ԿԶ. Առաթիւսիթ բարայն դաւիթ :
- ԿԷ. Ձի նախեայ դաւիթ նոյ զիտար լոհոյն ինկանկի :
- ԿԸ. Անաւան զդաւադան դաւիթ 'ի խաւիթանելին՝ եղանակ
 և խաւ :
- ԿԹ. Թե Գրեւեայ Եր զդաւիթ թաւել զնքեւ :
- ԿՃ. Գաթաթն նոյ առ դաւիթ զի երկոյ պարկոյն , յարայ ժը
 թայ զնան դաւիթ . և զի խաւիթեայ Գրեւն ԿԶ , և դարպաւորաց
 ճան յիտայելի :

ԹԵՂԵՒԱՐՈՒԹԵԱՆՆԵՐ ԵՐԿՐՈՐԴ

ԳԼ Ա

Ա **Ե** Ի ԵՂԵՒ ՅԵՏ ՄԵԿՈՒԱՆՆԵՐ 1
 սաւուղայ, և դաւիթ գարձաւ 'ի հարկոյ
 ներայ զամաղկ. և նստաւ դաւիթ 'ի օփ
 կելակ տաւրս երկուս: * Եւ եղև յետ 2
 տաւրս երկրորդի, և ահա այր եհաւ 'ի բանակէ զորան
 սաւուղայ, և հանդերձք իւր պատասխաւք, և հօգ. ըզ
 պլիտով իւրով: և եղև 'ի մտանել նոր առ դաւիթ. ան
 կաւ յերկիր և երկիր եպագ. նմա: * և ասէ ցնա դաւ
 իթ. ուստի՞ դաս գու: և ասէ ցնա 'ի բանակէն՝ ելի
 զերծեալ եմ ես: * Եւ ասէ ցնա դաւիթ. զի՞նչ զորոյց 4
 է պատկերս իմ: և ասէ, փախեաւ ժողովուրդն 'ի պալ
 տերաղմէն, և անկան բազումք 'ի ժողովրդեանն և մե
 ռան. և սաւուղ և յովնաթան մեռան: * Եւ ասէ գաւ
 իթ ջղապատենն որ պատմեաց նմա, զիւրդ գիտես ել
 թէ մեռաւ սաւուղ և յովնաթան որդի նր: * և ասէ 6
 պատանին որ պատմեաց նմա. զփայլեով գիտեցայ 'ի լի
 բինս գեղարուս, և ահա սաւուղ յեցեալ կայր 'ի նիկազին
 իւր. և ահա կառք և արդյանք հանդէպ գունդերեան
 'ի նա: * և հայեցաւ 'ի թիկունս իւր և ետես զիս, և կր
 չեայց զիս. և ասեմ աւաղիկ եմ ես: * և ասէ ցիս, մի
 ես գու. և տեսեմ, ամաղկեայի. եմ ես: * և ասէ ցիս. 9
 արի 'ի լիթ իմ և ազան զիս. զի կալաւ զիս մոլծ ան
 հարին. մինչ գեռ եմ շուշ իմ յիս է: * Եւ յարեայ 10
 'ի զերայ նր և սպանի զնա. զի գիտէի թէ մը է ապրա
 նաց, յետ անկանելոյն նր. և առի զթագն 'ի դիւղի նր,
 և դրոպարանիանս 'ի բազկէ նր, և բերի զնա տեսած է
 մեռմ այսր: * Եւ բուռն եհար, դաւիթ զհանդերձից 11
 իւրոյ և պատառեաց զնա. և եմ արք որ չ նմա պա
 տառեցին զհանդերձս իւրեանց: * և կոծեցան և պա 12
 հեցին և լացին մինչև ջընդերեկս 'ի զերայ սաւուղայ և
 յով.

ԳԼ. Թ. (2) Ո՛հնդ. Այր եհաւ 'ի բանակէն սաւուղայ: և
 (5) Ո՛հնդ. Եթէ մեռան սաւուղ և յովնա: (9) Ո՛հնդ. Մ
 ութն անհարին: (9) 'ի լաս. Զի մինչեւ եմ ես
 թոյնի թաղոց 'ի բնոք:

- յովնաթանու որդւոյ նր, և ի վր ժողովդդեանն յաւ
 13 րդ. և ի վերայ ասանն իւր զի հարանն սրով: * Եւ ա
 սէ գաւիթ յապատանին որ պատմեաց նմա, ուստի՛ ես
 դաւ: և ասէ. որգի՛ ասն պանդխտի մանդեկացւոյ՝ եմ
 14 ես: * ասէ ցնա գաւիթ. և զիարդ ոչ երկեար մգել
 15 զնեան քա ապականել զտեալն նն: * Եւ հոգեանց գաւ
 իթ զգի՛ ժանկուտն և ասէ. մատիբ պատահեա դմա.
 16 և եհար զնա և մեռաւ: * և ասէ ցնա գաւիթ. արիւն
 քա ի գլխեի քա. զի բերան քա խօսեցաւ զքնն և ասէ,
 Թէ Ես սարանի զտեալն նն:
 17 * Եւ ողբաց գաւիթ զտղա զոցա ի վերայ սաւուղայ Բ
 18 և ի վերայ յովնաթանու որդւոյ նր: * և ասաց գաւիթ
 ուսուցանել որդւոցն յաղայ քա աղքատաւորսն: և ա
 19 հա գրեալէ ի գիրս ուղարկէ: * Արմանայիբ իւր ի
 վերայ բլրոցն ի բարձունս քա վերաւորաց: զիարդ ան
 20 կան զբաղդքն: * Մի՛ պատմէք ի գիթ, և մի ապք
 զոյդ աւետիս յելա տակազնի: զի մի երբեք ուրախ
 լինի գաւորք պլաղեացն, և մի ցնծացնի գաւորք
 21 անծլփաւոյն: * Լերինք գեղաւոյ. մի իւրէ ի մեզ
 ցող. և մի եկեայէ ի վերայ մեր անձրև անգաւասանք
 որաւոյ: զի մեզ սարականցաւ աստար զբաւորաց:
 22 վա՛սանն սաւուղայ ոչ օծաւ իւզով: * Թարեմի՛ վերա
 ւորաց, և ի շարաց զորուորաց: աղբոն յովնաթանու
 ոչ գարձաւ ունայն յետս. և սուրն սաւուղայ ոչ ամբո
 23 փնցաւ գաւորականել: * Մաւաւ և յովնաթանն սի
 բելիք, և գեղեցիկք և վայելուչք: յանկնեալք ի կն
 գանութն իւրեանց, և ոչ անկնեցան ի մահուան իւր
 եանց: Թեթեալքն քան զարծուիս. զորացան տաւ
 24 սել քան զաւիճումն: * Դատեղք էլ իւրեկք ի վերայ
 սաւուղայ. լացիք ի վր նր որ զքեցուցանէր զմեզ կար
 միս: հանգերմ զարգուց մերոց: որ արկանէր զարգ
 25 աւելոյ ի վերայ հանգերմից մերոց: * Չիարդ անկան
 զբաւորքն ի մէջ պատերազմի: յովնաթանն ի վերայ
 26 բարձանց քոց վերաւոր: * Ստակ ինձ ի վերայ քո եղ
 րոցք իմ յովնաթան: գեղեցկացանք ինձ յոյն. գարմա
 27 նայի եղև սեր քա ինձ քան զսեր կանանց: * Չիարդ
 անկան զբաւորքն, և հոգեանն անօրէն պատերազմա
 կանք:

ԳԼ.

- (13) Թարեմիին գաւաւեր. Ուստի ես գաւ: և ասէ, որգի
 ասն: (15) Ունէ. Չմի ի մանկուտն իւրոյ. և ասէ:
 (20) Թարեմիին գաւաւք. Եւ մի ապք զոյդ աւետի: (22) Ո
 նա. Աղքատն յովնաթան: (24) Այս. Աղքատացանէր
 մեզ. զարգաւ մերոյ. Ինձ, զարգանն մերով: (25) Ո
 նա. ի վր բարձանց քոց վերաւորեցաւ:

ԳԼ. Բ.

Գ. Եւ եղև յետ այնորիկ և եհանայ գաւիթ 'ի ան և ա
 սե. եթէ ելանիցեմ 'ի մի 'ի քաղաքացն յաւադայ :
 և ասեց զաւթի 'ի քաղաքացն յաւադայ : և ասեց 'ի
 քաղաքացն : * Եւ ել գաւիթ 'ի քաղաքացն . և երկուքն զա
 մայր իմ արեւմտեմ յաւադայ լացի , և արեւմտեմ եկին նա
 թաղու կորմելադայ : * և արեւմտեմ եհան գաւիթ իւ
 թաղանէն . և ասեց իւթով . և բանակեցին 'ի քաղաքացն քեւ
 րանի : * Եւ ի վին արք հիւստանի 'ի անին անգ ըլ
 գաւիթ թագաւոր 'ի վերայ ասան յաւադայ : և արեւմտե
 ցին գաւիթ իւթով , եթէ արք յարեւմտեմ քաղաքաց
 լայ թաղանցն զաւադայ : * և ասեցեայ գաւիթ հիւ
 ասեմ առ ասեւմտեմ յարեւմտեմ քաղաքացն , և ասե
 ցանա գաւիթ . արեւմտեմ ել գաւթ 'ի ան , զի արարեւ
 զաւթ զգաւթն զայն 'ի վերայ ասեւմտեմ զաւադայ
 անելայ ան , և թաղանցն զեւ և զարեւմտեմ զարգի նա
 թա : * Եւ արգ 'արեւմտեմ իմ ընդ մեզ արեւմտեմ և
 իւթաւորանի . և եւ հասեցի մեզ ընդ բարեւմտեմ
 այնորիկ զար արարեւ զաւթն զայն : * Եւ արգ 'զորաւ
 ցին մեզ մեր , և ընդ մեզ յարեւմտեմ . զի մեւաւ
 անին մեր զաւադայ . և զիս թ. ասեմ յաւադայ 'ի թա
 գաւոր իւթով :

Դ. * Եւ արեւմտեմ արգի ներեւայ զարեւմտեմ ասեւմտայ մե
 զարեւմտեմ զարգի ասեւմտայ , և արարաւ զեւ 'ի բա
 նակն : * և թագաւորեցի զեւ 'ի վերայ քաղաքացն
 ասանի , և 'ի վերայ թագաւորայ , և 'ի վերայ յաւադայ , և 'ի
 վերայ երկրան , և 'ի վերայ բանականի , և 'ի վերայ ան
 * Եւ ևր անայ քաղաքանի յարեւմտեմ արգի ասեւմտայ
 յարեւմտեմ թագաւորայ 'ի վերայ ելի , և երկուս ասե
 թագաւորայ . անց 'ի ասանն յաւադայ ' որ եկին զեւ
 գաւթի : * Եւ եղև ասեւմտեմ զորա թագաւորայ զա
 ւիթ 'ի քաղաքացն 'ի վերայ ասանն յաւադայ ' անց եւթն և
 ամիս ընդ :

Ե. * Եւ ել արեւմտեմ արգի ներեւայ և ծառայք յարաւ
 թեւայ արգաւ յաւադայ 'ի բանակացն 'ի քաղաքացն :
 * Եւ

Գլ. Բ. (3) Այս . Եւ բանակեցին 'ի քաղաքացն քեւ : (4) Ա
 նեւ . Թագաւորեւ 'ի վերայ ասանն յաւադայ : (5) Անեւ .
 Զար արարեւ զաւթ զգաւթն : (5) Անեւ , Օմելայ այ :
 (6) Անեւ . Զի արարեւ զաւթն զայն : (7) Այս . Իւթ
 եւանց 'ի թագաւոր . Իւթ , թագաւոր : (10) Անեւ . Բայց
 'ի ասանն յաւադայ որ եկին ընդ գաւթի : (11) Անեւ . 'ի
 քաղաքացն , և 'ի վերայ ասանն յաւադայ :

- 13 * Եւ յովար որդի շարունայ եւ ծառայք դաւթի եղին
'ի քերթան, և զխնայան մանանց 'ի ժմ ազներն դա-
բաւանի. և նաան նոքա անտի ազներն դարաւանի, և
- 14 ապա ասի: * Եւ ասէ արեւներ ջյովար. յարկուն
մանկութ և խաղաղուն առաջի մէր: և ասէ յովար, յա-
- 15 բիցն: * Եւ յարեան, և անցին թուով 'ի մանկանցն
բնիմանի երկոտասանք, և յերուսթեայ որդւոյ սա-
- 16 աւայ: և 'ի մանկանցն դաւթի երկոտասանք: * և կա-
լան այք իւրացանչեւ մեռամբ զըրեւն ընկերի իւրոյ,
և անք 'ի կողք ընկերի իւրոյ. և անգին անկանին և
մաւանին: և կոչեցաւ անուն տեղւոյն յոյնորիկ զի՜նակ
- 17 դաւանանայ, որ է 'ի դարաւան: * Եւ եղև պատերազմ
իմաս յոյն յաւաք յայնմիկ. և պարտեցաւ արեւներ:
- 18 և ապա եկ ջառքի ծառայիցն դաւթի: * Եւ անգ եկն
երեք որդիք շարունայ. յովար, և արեսա, և ասայ
ել: և ասայել թեթև էր ոտիւք իբրև զմի յայնմանց
- 19 'ի գաղտի: * Եւ պնդեցաւ ասայել զհետ արեւներեայ.
և ոչ խառորեցաւ երթալ յալ և ոչ յաշխակ 'ի հետոյ
- 20 արեւներեայ: * և հայեցաւ արեւներ 'ի թիկունս իւր'
21 և ասէ. եթէ գմէ իցես ասայել: և ասէ՝ ես եմ: * և
ասէ ցնա արեւներ. խառորեալ գաւ յալ կամ յաշխակ,
* կա՛յ քեզ մի 'ի մանկաւոյդ, և առ գութ քեզ զպատու
զմասի նի: և ոչ կամեցաւ ասայել խառորել 'ի հետոյ
- 22 նի: * Եւ յաւել ևս արեւներ ասել ցասայել, 'ի բաց
հայ յինն. զի մի հարկի զքեզ ընդ գետին, և զիմազ
ամբարմից զըրես իմ առ յովար. և մէք լինիցի այն:
- 23 գարձիք առ յովար եղայր քո: * և ոչ կամեցաւ թա-
կանել: Եւ ետար զնա արեւներ նիզական ընդ մեռ
կալան, և եւ նիզակն ընդ զմաս նի, և անկաւ անգին
և մեռաւ 'ի ներքոյ նի: Եւ ընկեր որ միանգամ գոյք
ցանցն ցոյն ուր անկաւ ասայել և մեռաւ՝ գանգի առ-
- 24 նոյր: * Եւ պնդեցան յովար և արեսա զնի արեւներ
եայ. և արեւն եմաւ. և նոքա մտին մինչ ցըլուրն. ամ
մեծայ որ է յանգիման գոյեայ, ընդ ճանապարհ անա-
- 25 պառն գարաւանի: * Եւ ժողովեցան որդիքն բնիաւ
միմի զմի արեւներեայ. և հայն 'ի վերայ բլրոյ մոյ:
- 26 * Եւ կոչեայ արեւներ զյովար և ասէ. մի թե իսպա՛ն
առաջե՛ս սուր, կամ թե ոչ գիտիցես զի դառնուելին
զմե՛ն ճանն. մինչ ցերբ ոչ ասիցես ժողովրդեանն գաւ-
- 27 նա՛լ 'ի հետոյ եղարց իւրեանց: * Եւ ասէ յովար-
կն:

(13) 'Ի շարունայ. Աւ. Զարդին գարաւանի: Ուր ունի. Աւ.
այնքն գարաւ: (15) Ասայ. Երկոտասանք յերուս-
թեայ որդւոյ սա: (16) Ունի. Եւ սուր իւր 'ի կողք ընդ:
(24) Ասայ. Մինչ ցըլուրն ամ: (27) Յոյնորիկ գիւն:

կենդանի է ար. զի եթէ քո չէր խօսեցեալ, յայգումէ
 իսկ ելանէր ամբարտաւանքէն և զհետ եղբօր իւրոյ :
 * Եւ փոշ հհար յովար, և մեկնեցան ժողովուրդն իմ, 28
 և մէկն ևս պնտեցան զհետ իշի, և ոչ ևս յաւելին պատե-
 րազմէր : * Եւ արեւներ և արբ նի՞ գնացին Է արեւելս 29
 զցիւղին զայն ողջոյն - և անցին ընդ յորդանան՝ և չու-
 դան ընդ իմ ձգեալն : և եկին 'ի բանալան : * և յովար 30
 դարձաւ յարեւներեայ, և ժողովեաց զիմ ժողովուրդն :
 Եւ հանգէս եղև Ծառայիցն դաւթի որ կոտորեցան՝
 ինն և տասն ամն՝ և ասացել : * և Ծառայքն դաւթի հա 31
 րին յորդանոցն բերեալմէն, և յարանց արեւներեայ ե-
 րեք հարիւր և զաւթուան այր : * Եւ բարձին զասացել, 32
 և թաղեցին զնա 'ի գերեզմանի հօր իւրոյ 'ի բերձղա
 հէմ : և գնացին յովար և արբ նի՞, և լուսացաւ նի՞ 'ի
 քերթոն :

ԳԼ. Գ.

21 Եւ կ'ը պատերազմ աստիկ 'ի մէջ տանն սաւուղայ՝ 1
 և 'ի մէջ տանն դաւթի - և տունն դաւթի երթայր
 և զօրանայր, և տունն սաւուղայ երթայր և անարա-
 նայր : * Եւ ծնան դաւթի որդիք 'ի քերթոն. անդառ 2
 նիկ նի՞ ամմոն յաբնառմայ յեզրայեղացայ : * և երկ 3
 բորդ նի՞ դաւթա յարեւելայ կարմեղացայ : և երրորդն՝
 արեսաղոմ, 'ի մասպեայ գտներէ թողմայ արգայի գե-
 տուրայ : * և չորրորդն արգոնիա, որդի արգիթայ : և հին 4
 ցերորդն՝ սափաաիա, որդի ամփաաղայ : * և վեցերորդն՝
 յեթրամ, յեղթայ կնոջէ դաւթի : Սղբա ծնունդք
 դաւթի 'ի քերթոն :

22 * Եւ եղև 'ի լինել պատերազմին 'ի մէջ տանն սաւու 6
 զայ և 'ի մէջ տանն դաւթի, և արեւներ ունէր զտունն
 սաւուղայ : * Եւ սաւուղայ կ'ը հարձ փ, որում անուն 7
 էր ռիսփա, գուստոր յուղայ : Եւ ասե յեղուսթի որ
 գի սաւուղայ ցարեւներ. * Ընդէր մտանես գու առ 8
 հարձ

ԳԼ. Զ. Զի եթէ Գ. 27 խօսի (27) Յերիմիայի : Ելանէր ամ
 բոխ իւր : (29) 'ի լուս. 'ի վրայ՝ Ձգեալն. Զանալի՞ ա
 նապատն : Ուր այլ ոման՝ երեւա 'ի բար' : Է իմ ձգեալն.
 'ի լուս. Զանալի՞ն՝ Յանապատն ձգեալ 'ի գետով : (32) Ու
 ման. Զովար և արբն որ ընդ նմա, և լուսացաւ :
 ԳԼ. Գ. (2) Ոման. Եւ ծնան դաւթայ որդի... և եր
 անդրանիկ նի՞ ամմոն : (4) Ոման. Որդի անեղապայ :
 (5) Այս. Սղբա ծնան, դաւթի 'ի քերթոն : (7) Այս.
 Անուն էր ռիսփա : (7) 'ի լուս. Ռիսփա գուստոր յու
 զայ : Կանայն ոման 'ի բար' : (8) Ոման. Ընդ զուի

- հարձ հոր խնց, և բարեպաշտ արեւներ յայտ փո բանին
յեբուսթեայ, և ասէ ցնա արեւներ: Թիթէ շան գլուխ
իցեմ ես՝ որ արարի ողորմութիւն այսօր ի վերայ ասան
սաւուղայ հոր քայ, և ի վերայ եղբարց և ի վր բարեկ
կամայ, և ոչ եղէ անձնատուր ի տունն դաւթի: և
- 9 Ինչպէս ինչէն այսօր վրէժ կնոջ միայ: * Եւ և անարաւ
յէ ան արեւներայ և ան և ան յաւելլէ նմա, եթէ ոչ
որդէս երգաւու ար դաւթի, այնպէս արարից նմա:
- 10 * Բաւանդի վթադաւորութիւնն սաւուղայ, և կանգնեց
զմադաւորութիւնն դաւթի ի վր իւր և ի վր յաւայ:
- 11 ի գանայ մինչ ցերսարեւ: * Եւ ոչ ևս կարաց յե
բուսթէ տալ պատասխանի արեւներայ բան մի յեր
կուլէն:
- 12 * Եւ առաքեաց արեւներ հրեշտակս առ դաւթի ի
Թեոպրու երկիր՝ առ Ժամայն, և ասէ. ուխտեա ընդ
իս զախաքո, և ահա ձեռնիմ ընդ քեզ, դարձուցաւ
- 13 Եւ առ քեզ զամ տունն իւր: * Եւ ասէ դաւթի՝ բազ
ւոյ է. ես ուխտեցիք չքեզ ուխտ, բայց բան մի ես
ինչպէս ի քէն՝ մի տեսցես զեքեսս իմ, եթէ ոչ ան
ցես զեղբայր դուստր սաւուղայ ի գայն քում տեսաւ
- 14 Եւ զերեսս իմ: * Եւ առաքեաց դաւթի առ յեբուս
թի որդի սաւուղայ հրեշտակս և ասէ. առաք ցնա զին
իմ զեղբայր, զոր ասէ ես ընդ հարկւր անթլխատու
- 15 Թեց աղաղակացն: * Եւ առաքեաց յեբուսթէ՝ և առ
16 ցնա յաւել իւրով փախիւլէ որդւոյ տէրայ: * և եր
թայր այդ նր զհետ նր և լայր, մինչ ցարարեիմ: և ո
տէ ցնա արեւներ, երթ դարձիր. և դարձաւ:
- 17 * Եւ խոսեցաւ արեւներ ընդ ծերս իւր և ասէ. երկէ թ
և ետանտ ինչպէիք զգաւթի Թադաւորել ի վր մեր:
- 18 * և արգ՝ արարէք, զի ար խոսեցաւ զմ դաւթի և ա
տէ. ձեռամբ Ժառայի իմոյ դաւթի փրկեցից զին և
մեռաց աղաղակացն և ի մեռաց ամ Թիւսանայ իւր:
- 19 Եւ այն: * և խոսեցաւ արեւներ յախաննս բնիքամբի:
Եւ ցնայ արեւներ խոսել յախաննս դաւթի ի քեզ
բան, զամ ինչ որ հաշիւ Թուեցաւ յայն երկ, և յայն ամ
- 20 ասան բնիքամբի: * Եւ և կն արեւներ առ դաւթի ի
քերթան, և չ նմա քսան այդ. և արար դաւթի արեւ
21 ներայ և արանցն որ ընդ նմա խորխուրթ: * Եւ ա
տէ արեւներ զգաւթի. յարեայց և զնայից և Ժողովե
ցին առ տէր իմ արքայ զամ իւր, և ուխտեցին չքեզ
ուխտ:

Եւ Ես: (10) Ասք. Բաւանդ վթադաւորութիւնն սաւ:
(14) Ուխտ: Ընդ հարկւրայ անթլ: (16) Երթալիս ար
իւր: Ասք նր զիս նր և լայր: (21) Երթալիս արե
ւ: Եւ Ժողովեցին առ տէր իմ:

ուխա. և թաղաւորեացն 'ի վերայ ամենեցուն ողայ.
յանկայ անձն քո:

Եւ առաքեաց զաւիթ զարեւներ, և զնոց խաղա-
զութիւն: * Եւ տնա ծառայք զաւիթ և յովար եկին 22
յասարառակե, և աւար բաղում ածին ընդ իւրեանս:
և յովար չէր չէ զաւիթ 'ի քերթոն յորժամ արձակեաց
գնա և զնոց խաղաղութիւն: * և յովար և նա զորն նշ 23
կին. և սեպ եղև յովարայ և ասեն. եկին արեւներ որ
գի ներեայ առ զաւիթ, և արձակեաց գնա' և զնոց խա-
ղաղութիւն: * Եւ եմուտ յովար առ զաւիթ արքայ և 24
ասե. զի՞նչ գործեցեր զայդ, զի եկին արեւներ առ ինչ.
և ընդիւր արձակեցեր գնա խաղաղութիւն: * և եկե ոչ գի 25
տիցես զարուի արեւներեայ որդւոյ ներեայ. զի խա-
ղաւ զքեզ եկին, և խնայել զմուտ և զիւր. և տեղեկաւ
նալ նա զինչ և գործեցես: * Եւ ել յովար 'ի զաւիթ, 26
և արձակեաց հրեշտակս զինի արեւներեայ, և քարձու-
ցին զնա 'ի ջրհորոյ անտի սելիւրայ. և զաւիթ ոչ գի
տեր: * Եւ գարձոյց զարեւներ 'ի քերթոն. և խոտորեւ 27
ցոյց գնա յովար 'ի կողմնաց գրանն խօսել չէ նմա գա-
ւառանութիւն. և եհար ընդ մեակուշն' և մեռաւ. և զ
արեւնն առայելի եղբար յովարայ: * Եւ լրաւա զաւիթ 28
յետ իմորիկ և ասե. անգորտ եմ' եւ և թաղաւորու-
թիւն 'ի տե միշտ քրափանտ' յարեւներ արեւներեայ
որդւոյ ներեայ: * Եւ յայտն 'ի գլուխ յովարայ և 'ի զի 29
նա՞ տան հոգ նշ. և մի պակասեաց 'ի պաննն յովարայ
մորմոտեմ' և բորտաւ, և մուրդ' որ չըլիցի 'ի յըպոյ,
և արամահ, և սովամահ: * Եւ յովար և արեւտա եղ- 30
բայք նշ ապառին արեւներայ. փոխանակ զի ապառ
զեղբայք նշ 'ի գարաւն 'ի պատերազմն: * Եւ ասե 31
զաւիթ զյովար, և ցնա՞ ժողովուրդն որ չէ նմա. պա-
տանեցեք զանգերն մեր, և զգեցարուք քուրմ. և
կոծեցարուք սառիկ արեւներեայ: և արքայ զաւիթ
երթայր զնա գաղաղացն: * և թաղեցին զարեւներ 'ի յ
քերթոն: և տեւարձ արքայ զմայն իւր և ելաց 'ի զի 32
գերեզմանի նշ. և ելաց նա՞ ժողովուրդն 'ի վերայ ա-
րեւներայ: * Եւ սա ողբա արքայ 'ի զի արեւներայ, 33
և ասե, մի՞թե ող մեռանիցի՞ անգլամ, մեռաւ արեւ
ներ. եկին ըստ մահուանն նարաղայ մեռաւ արեւ
ներ. * մեռք քո մէ կապեցան, և առք քո մէ ալիւնցան 34
'ի չըլծացաւ. և ոչ մտաւար իրեւ զնարաղ առաջի որդ-
ւոց

(24) Որտեւ. Արձակեցեր գնա, և զնոց խաղաղութիւն:
(26) Որտեւ. 'ի ջրհորոյ անտի սելիւրայ: (30) Որտեւ. Սպառ
գառայել զըլիցի: (34) Որտեւ. Եւ ոչ մտաւար իրեւ:
Ողբ այս կարգաւ իսկի: Առջև ողբ անգլանիցն առաջի

այս անկրատան և անկար . այլ ուր անկանդին առաջ
 ըն անկրատայ անկար : և ժողովեցան նա՛ ժողովուրդն
 35 լու զնա : * և եկն նա՛ ժողովուրդն առ ընթերս դաւ-
 թի՛ Բնդեռա աւուր կայր : Եւ երգուաւ դաւթի՛
 և առ : Ո՛հ և զն արասցէ ինձ նո՛հ' և զն և զն յաւերջե-
 եթէ ոչ մահանդէ արեգակն և ապա շարակեցից հաց,
 36 և կամ սոյլ ինչ նա՛ : * Եւ գիտաց նա՛ ժողովուրդն , և
 հանց Թուեցաւ առաջն նց նա՛ ինչ զոր արար արքայ
 37 առաջ ժողովրդեանն զբարութե : * Եւ գիտաց նա՛
 ժողովուրդն և նա՛ ինչ յաւուր յայնմիկ և եթէ ոչ յար-
 38 քայն եղէ արամանել զարեւմեք որդի ներեայ : * Եւ
 առ արքայ ցնաապան իւր . ոչ գիտեց եթէ տառաջնորդ
 39 մե անկաւ յաւուր յայնմիկ յեղէ : * և զի սա՛ աղքատ
 կան է այսոր , և յարքայն կայուցեալ է : և արքդ այլ
 26 գոյն որդեք չարահեայ խառապոյնք զան զխնն : հա-
 առացի նք չարին ըսա չարութե իւրում :

ԳԼ. Գ.

1 Եւ լուսն յերաւմիկ որդի տաւաղայ եթէ մեռաւ ԺԱ
 2 արեւներ 'ի յերթն , լուսնն մեռաւ իւր , և նա՛
 3 սոյլ էլի լուսն : * Եւ արք երկու զգիտաւոր զնգիցն
 յերաւմեայ որդայ տաւաղայ , անուն Ժուան բառ
 նա , և անուն երկարգին Երեւոյ : որդիք Երեւոյն ը-
 րաւմեայ . յարգւցին իննիւմիկ : զի և բերումն որդ-
 3 ապն իննիւմիկ 'ի համարն էր : * և Ժափեռան բերում-
 Թայեքն 'ի զննեայն : և եկն անգ Կանգիտայն աղք-
 4 միւշ ցարար : * Եւ յաւանմանու որդայ տաւաղայ
 եր որդի Ժ հուլմ առիւք , որդիւմայ հնդից . և զնա 'ի
 հասանել գաւթն տաւաղայ և յաւանմանու որդւց
 նք յարքայն նա գայեալ իւր և Ժափեռա : և երկ-
 ընդ Ժափեռանն իւրում 'ի գաղմեղ , անկաւ և կաղաւ
 5 ցաւ . և անուն նք մեմբիկաւմիկ : * Եւ գնացին որդեքն
 ան :

անկրատայ անկար . գախար մա ակնայ հանդիսն այլ մամ
 Բուրի . իս 'ի մեմբու լուսն գոյնիւր յար գրանի 'ի բնութե
 Ժափե Գրեալ . 'ի լուսն . երկայ 'ի նորան ելանալի՛ Երեւ . Բ
 'ի Ես Ժափեռն : իս յարմիկ Ժափե յարմ Ժափե Ժափե 'ի
 33 Երեւոյ . Եւ առ արքա , Ժեւն ցար Բան , և ժողովեցան
 նա , Բաղդալ Բաի Ժեւալ , և 'ի նորա Ժափեռանի գրեալ :
 (35) Բնութ . Եւ անոր շաւեցից հաց : (38) Բնութ . ԱՆ
 Եւ այսոր յեղէ :

ԳԼ. Գ. (2) Բնութ Եւ արք երկու գաղաթ զն գիցն յե' .
 անգար . յարգւալ : (4) Այս . Բնութ . Եւ երկ 'ի Ժափե
 Բալ . և Բնութ 'ի Ժափե լին իւրում 'ի գաղմեղ : (5) Բն

անմահայ բերավթացայ՝ և երաբ և բաանա, և մտին 'ի
 տաժաժամու աւուրն 'ի տան յերուսթեայ. և նա՝ նըն
 ջէր յանկաղնի 'ի հատարակ աւուրն. * և բարապոն 6
 տանն սրբի ցորեան, և նիրհեաց և 'ի քուն իմուտ. և
 և երաբ և բաանա եղբարք զգեցին. * և մտին 'ի տանն. 7
 և յերուսթե ննջէր 'ի գահոյս իւրում 'ի սենեկի. և
 հարին զնա և սպանին. և հասին զգլուխն նր, և աւին
 զգլուխն, և զնային զնանապարհն արեւելից զնո՞ գի
 շին: * և բերին զգլուխն յերուսթեայ առ գաւիթ 'ի 8
 քերան, և տան ցարջայ, ահա գլուխ յերուսթեայ
 որդւոյ սաւուղայ թշնամոյ քոյ, որ ինգէր զանձն
 քո. և արեա տեսան մերում արքայի զքեզինգրուի
 'ի թշնամոյ իւրոց, ու յաւուր յայտնի 'ի սաւուղայ
 թշնամոյ քումն. և 'ի գաւաիէ նր: * Եւ ապա տախ
 թի եա գաւիթ և երաբայ և բաանայ երաբ նր՝ որդւոյ
 և մահայ բերավթացայ՝ և տաէ ցն. և նա զանի և ար
 փրկեաց զանձն իմ յնո՞մ նեղութիւն. * զի սր պատմեաց 10
 ինձ թէ մաւաւ աւուղ, և նմա թուէր թէ աւետիս
 տայցէ աւաթի իմ, կալայ և սպանի զնա 'ի սկիւլակ.
 որում օրէն եր ինձ տալ աւետեայ: * Եւ արդ՝ արք
 յարք՝ սպանեք զայր արգար 'ի տան իւրում յանկաղնի.
 և արդ ինգրեցին զարեան նր 'ի ձեռաց ձեռոց, և սա
 տակեցին զնոյ յերան: * Եւ համան եա գաւիթ 12
 մանկեայ իւրում, և սպանին զնա, և կորեցին զձեռաւ
 և զտաւ նոյ, և նախեցին 'ի զքերան. և
 զգլուխն յերուսթեայ թաղեցին 'ի գեղեղմանի արեւ
 ներեայ որդւոյ ներեայ 'ի քերան:

ԳԼ. Ե.

ԺԲ. Եւ եկին թմ ցեղքն իւր առ գաւիթ 'ի քերան. իւր 1
 տեղան և տան. ահաւասիկ սկիւրդ քո և մարմնիք
 քո եմք: * և յերեկն և յեսանա մինչ եր ապուղ թա
 դաւոր 'ի զքերան. զնա եր որ մուծանէիր և հանէ՜, 2
 զիւր. և տայ քեզ ար. զնա հովուեցես ժողովրդ տն
 իմոյ իւր, և զնա զնոյս յաւաճորդ 'ի միջոյ իւր: * և 3
 եկին թմ ծերքն իւր առ արքայ 'ի քերան. և աւետեայ
 ի նա աւետ արքայ գաւիթ 'ի քերան աւաթի մն: Եւ
 տին զգաւիթ թաղաւոր 'ի զքերանայն իւր: * Արգե 4
 անայ

Նմա. Եւ մտին 'ի տաժաժամի: (10) Որում. Զի որ պատ
 մեայն ինձ եթէ... որում օրէնն եր ինձ:

Գլ. Ե. (2) Որում. Եւ տաէ քեզ ար. գաւ. ժողովրդան
 իմում իւր: (3) Որում. Զգաւիթ 'ի թաղաւոր 'ի զքերան: (4) Յորումն. զսկիւրդ. Եւ աւետեայ. Գաւիթ 'ի թաղաւոր:

անց երեսնից գաւիթ 'ի Թագաւորն իւրում և քա
 5 առան ամ Թագաւորեաց : * Եւթն ամ և վեցամիս
 Թագաւորեաց 'ի քերքն 'ի վր յազայ . և երեսունն
 քիս ամ Թագաւորեաց 'ի վր ամ իլի և յազայ յեմ
 6 * Եւ չգնե գաւիթ և արք նորա յեմ առ յերաւոնցն ժԳ
 բնակեալ յերկրն . և ասացե : գաւթի 'ի է մշ մացես
 գա այս . քանզի ընդգէմ դարձան կոյրք և կաղք . և
 7 ասն . մի մացե այս գաւիթ : * Եւ առ գաւիթ ըլ
 8 փն և դամբոյ նք . փն է քաղաք գաւթի : * Եւ ասե
 գաւիթ յառա յայնմի . ամ որ հարկանիցե արով ըլ
 յերաւոնցն . և մասիցե արով և 'ի կաղ և 'ի կոյրք և
 յասեղիս անմն գաւթի : զի այնորիկ ասն . կոյրք և
 9 կաղք մի մոցն 'ի ասն ան : * Եւ նառե գաւիթ յամ
 բոցն . և կոչցաւ այն քաղաք գաւթի . և շինեաց զիս
 քաղաք գաւիթ , չափանակի ծագե 'ի ծագ , և զառնն
 10 իւր : * և երթալով երկայր գաւիթ և մեծանայր . և
 11 նր ամենակալ Յր ընդ նմա : * Եւ աւարեաց քերամ
 արգայ արբաթի հեղատիս առ գաւիթ , և փայտս եղև
 ննայ , և հիւսնան փայտից , և արասարապետս քարանց .
 12 և շինեցն անն գաւթի : * Եւ գիտաց գաւթն եմն
 հաստատեաց փա նր Թագաւոր 'ի վերայ իլի . և թե
 րարքացաւ Թագաւորուն . նք զի ժողովքեան նորա
 13 իլի : * Եւ առ ևս գաւիթ կանայս և հարնս յեմ 'իսա
 գնալոյ նք 'ի քերքն . և եղն գաւթի և այլևս ոռ
 14 անք և գաւերք : * Եւ այս են անամիք ծնելոց որդ
 ւոց նորա յեմ : ամենակ , յսիրամ , նաման , գաղա
 15 ման , * յերաւոյ , թեմառա , ելիաղա , նալեգ , նա
 16 փեկ , * յննամա , էփաամա , բաթիգալ , էփաալեա :
 17 * Եւ լուսն պղաղգիկն եմն անալ է գաւիթ Թագաւ ժԳ
 ար 'ի վերայ իլի , և ելն ամ պղաղգիկն ինդրել զգա
 18 ւթի . Եւ լուսն գաւիթ և ել յամբոյն : * և պղաղ
 գիկն եկն հաթն , և խառնեցան 'ի հովիտս արամայն :
 19 * Եւ եւորց գաւիթ 'ի ան և ասե . եմն եղից 'ի վր
 պղաղգեան , և մասնեացն զնն 'ի մնա իմ : և ասե
 նր ցաւիթ ըլ . զի մասնելով մասնեցից պղաղ
 20 գիկն 'ի մնա ք : * Եւ եկն գաւիթ 'ի վերմաս իւր
 մասիցն , և կապեաց անդ պղաղգիկն : և ասե գա
 ւիթ . Տո խրամաւոյ զմշմախ իմ աւաթի իմ , ող
 խրամաւոյն ըսրք . զի այնորիկ կոչցաւ անան անդ
 ւոյն

(8) Քնեւ . Որ հարկանիցե զերաւառ . . արով 'ի կաղն
 և 'ի կոյրք յամ' : (11) Քնեւ . Հեղատիս առ գաւիթ և
 փայտն զննայ : (13) Այս . Քերա գաղայ նորա 'ի քե
 րան : (14) Քնեւ . Կաման . և դաման : (15) Քնեւ .
 թեմառա , ելիառա : (18) Այս քիտի փոխ անի .

այն տխորիկ 'ի վր խրամառայ : * և Թողն անդ զառ 21
տաւածա իւրեանց, և առ զնա գաւիթ և արքն որ ընդ
նմա, և արքեցին զնա հրով :

ժԵ * Եւ յաւերին պաղաղեցն միւս անգամ ելանել, և գաւ 22
մարեցան 'ի հովիտս արաւնայ : * Եւ եհարց գաւ 23
ւիթ 'ի թէ և ասէ, և թէ ելից 'ի վերայ պաղաղեացն,
և մտանեացն զնա 'ի մեռս իմ : և ասէ ար. մի երաներ
ընդդէմ նց, գարձիբ 'ի նոցանէն, և եկեացն 'ի թեւե
նց մեռ 'ի լալանն : * և եղիցի յորժամ լիցես զմայն 24
չարժման անասաւն լալանից՝ յայնժամ իջես առ նա.
քանզի յայնժամ ելցէ ար աստիք քո կոտորել 'ի պա
տերազմի պաղաղեացն : * Եւ արար գաւիթ ող հրա 25
ման եռ նմա ար. և եհար զպաղաղեան 'ի գարաւանէ
մինչև յգաղերա :

ԳԼ. Զ.

ժԶ * Եւ ժողովեաց միւսանգամ գաւիթ զնա երկուս 1
արդս յիւէ իբրե իւթանասուն հազար : * և յա 2
րեաւ զնայ գաւիթ՝ և նա ժողովարդ նր Է նմա յիւ
թանայն յաւարյ 'ի զառիկերն ընդ որ ել ասպանակին
այ, յորայ վերայ կռեցաւ անուն նն նոցորումնց, որ
նախ 'ի քերովէս 'ի վերայ նր : * Եւ եհան եդ զառ 3
արանակն նն 'ի վերայ արդի նորայ. * և առ զնա 'ի առ 4
նէ ամենագարայ բլրացայ. և որս և եղարդ նորա ար
դից ամենագարայ՝ վարէին զսայն հանդերձ ասպա,
նախան, և եղարդ նր երթային առաքի ասպանակին :
* Եւ գաւիթ և որդիքն իւր խաղային առաքի ասպա 5
նակն նն՝ տաւաղ և նաւագարանդ գրաւթ, և եր
գովք, և քնարդ, և սրնդդ, և թմբկդ. և ծննդայ
իւք, և փաղձ, * և եկին մինչև յկալն ամենագարայ : 6
Եւ ձգեաց որս զնուն իւր 'ի ասպանակն այ ունել
զնա, և կարաւ զնա : զի Թիւրեաց զնա զուարթն յա
նելայ անտի զնա : * Եւ բարկացաւ ար ողայ, և եհար 7
զնա անդ ամ զս յանդգնութեն. և մեռաւ անգէն առ
ասպանակին նն առաքի այ : * Եւ արանայն գաւիթ՝ 8
զի խրամառայն ար խրամառութի յալա. և կռեցաւ
տեղին այն խրամառութի ողայ՝ մինչև յայտար : * Եւ 9
եր

Եւ խառնեցան 'ի հովի' : (21) Ոմնո. Եւ արք նր ընդ
նմա : Որ աս խառնոս արտաի. Որ ընդ նմա, և արքն
փոս հրով : (25) Քաղաւ. Որդէս և հրաման եռ :
Դւ. Է. (5) Ոմնո. խաղային առաքի նն տաւաղ...
և սրնկդ և քնարաւ : (8) Ոմնո. խրամառայն ար 'ի
խրամառութի յալայ մինչև :

- Թափեալ գաւթի՝ ի նե յաւուր յայնմիկ և ասե . զիմաց
 10 մասնիցէ առիս տապանակդ նոյ : * և ոչ կամեցաւ գաւթ
 ինքն ասելն զտապանակ ուխտին նա՝ ի քաղաքն
 11 քեզգարաց զեթնացոյ : * և նստաւ տապանակն նա՝ ի
 12 նոսր ար զարեգգար և զնա՝ տուն նոյ : * և պատմեցին
 զաթի և ասեն , որհնեաց նոյ զառնն արեգգարայ՝
 և զնա՝ ինչ որ նոյ զմ տապանակին նոյ :
 Եւ չգաւ գաւթի և եհան զտապանակն նա՝ ի տանէ փե
 13 արեգգարայ ի քաղաք գաւթի ուրախութի : * և եկին
 ընդ նախ որ բաւանային զտապանակն՝ եւ ինքն գաւ պա
 14 րաց , և ասանդ զուարակի և գաւանդ : * Եւ գաւթի
 հարկանէր զառիկս նաւագարանացն առաջի նա . և
 15 եր գաւթի զքեցեալ պատմուեալն հանգերմեալ : * և
 գաւթի և նա՝ տունն ելի հանին զտապանակն նա՝ հալա
 16 կաւ և ձայնիւ փողոյ : * Եւ եղև ի հպել տապանակին
 ի քաղաքն գաւթի , և մեղքող գաւթար տառաղայ հա
 17 րէր ընդ պատահանն . և ետես զգաւթի արքայ զի կա
 քաւեր՝ և նաւագիւր զնաւագարանն առաջի նա , ան
 18 զանեաց զնա ի օրաք իւրում : * Եւ քեզին զտապա
 նակն նա , և եղին զնա ի անգաղ իւրում ի միջ խորա
 նին զոր եհար նա գաւթի : Եւ մտաոյց գաւթի ոչ
 19 ըսկեղս առաջի նա՝ և խաղաղական : * և իրքե կատա
 ռեաց գաւթի մտաւ յանել զողջակեղան և զխաղաղա
 կանս օրհնեաց զտողջակեղան յանուն նա զորութեց :
 20 * և բաղանայ նա ժողովքեանն , յնա՝ զգաւթին ելի ի
 զանայ մինչ ցերեաքեկ , յանն՝ մինչ ցիկն , իւրա
 քանիւր ումէր բլիթ մի հաց , և պատառ մի ի կաւ
 կարայից , և քաղաք մի ի տապակէ : և զնայ նա ժող
 21 վարքն իւրաքանչիւրոք ի տուն իւր : * Եւ գարմա
 գաւթի օրհնել զտուն իւր : և ել մեղքող գաւթար տա
 ռաղայ ընդ ասալ գաւթի : և օրհնեաց զնա և ասե .
 քանի՜ փառաւորեալ եր այսօր արքայ ելի , որ հալանն
 ցաւ այսօր առաջի աղանանց և ծառայի իւրոց , զոր
 21 օրհնակ հալանիցի հալանելով մի ոք ի կաքաւացոյ : * Եւ
 ասե գաւթի ցմեղքող . առաջի նա՝ կաքաւեցից . օրհ
 նեալ է նոյ նա , որ ընտրեաց զնա քան զայլ քո , և
 քան

(10) Ի լում . Արեգգարայ զեթնացոյ : (12) Ոհեռ . Եւ
 զնա՝ ինչ որ զմ տա : (14) Ի լում . Պատմուեալն քեզի
 զնայ . ասեցաք ձեան ի թափ : (19) Ոհեռ . Յնա՝ զորա
 թին նոյ : (19) Աւս . Բլիթ մի հացի , և պառ : (21) Յ
 նա գաւթի օր ի լում . քան . Եւ կաղաղ զնա քան զայլ
 քո և քան զնա՝ տունն նոյ :

քան զնո՞ւ ասան նորա . և կացոյց զքս քան զհայր քո և քան զնո՞ւ ասան նր . և կացոյց զիս առաջնորդ . ի վերայ ժողովրդեան իւրոյ իլի : * Եւ խաղացից և կաբաւեւ 22 յից առաջինն , և հորանեցալց սոյնպէս ևս քան զեւ . և եղէց անպիտան յայս քո . և ընդ ազախնայս ընդ որս ասացեր փառաւորեւ՝ փառաւորեցայց : * Եւ մեզք 23 զայ գտանք սաւաւայ մէ եղև որդի մինչև ցոր մահ , սան իւրոյ :

ԳԼ Ե .

ԺԸ Եւ եղև յորժամ նստաւ գաւիթ ի տան իւրում . և 1
 Թր հանգոյց նմա յնմ . Թշնամեաց իւրոց չուրջաւ
 նակի : * Եւ ասէ արքայ ցնաթան մարգարէ . ահաւա 2
 սիկ ես բնակեալեմ ի տան եղևնափայտից , ի տապալ
 նակն նոյ չընդիցի ի մէջ խորանի : * Եւ ասէ նաթան ցար 3
 քայ , զնո՞ւ որ ինչ իցէ ի սրտի քում , երբ և արա . զի
 Թր ընդ քեզ ե :

ԺԹ * Եւ եղև ի գիշերին յայնմիկ . եղև քան նն առ նաթան 4
 և ասէ : * Երբ և ասա ցծառայ իմ գաւիթ . այսպէս 5
 ասէ Թր . մէջնեացես գաւ ինձ ասան բնակելոյ : * զի 6
 մէջ բնակեցայ ի տան յորէ յորմէ Գեան հանի զորդիսն
 իլի յեղիպտոսէ մինչև ցայս օր . և չընէի յիշատանի խո 7
 րանաւ , * ասենայն ուրեք ուր չընէի ի մէջ նո՞ւ իլի , ե
 թէ խօսելով խօսեցայ երբեք Է միւսմ ցեղի իլի՝ ում՝ 8
 և հրամանեաւ հովուել զժողովուրդ իմ զիէլ , ասել
 թէ ընդէր ոչ լինեցէք ինձ ասան եղևնափայտեայ : * Եւ 9
 արք՝ այսպէս ասացես ցծառայ իմ գաւիթ . այսպէս
 ասէ Թր ամենակալ . առի ես զքեզ ի վանաց հօտից ,
 լինել քեզ յառաջնորդ ի վր ժողովրդեան իմոյ իլի . 10
 * և էի ընդ քեզ նո՞ւ ուրեք ուր և երթայիր : և ասաւ
 ինցի զնո՞ւ Թշնամիս քո յերեսաց քոց . և արարի զքեզ
 անուանի ըստ անուանց մեծամեծաց որ ի վր երկրի :
 * Եւ եգից տեղի ժողովրդեան իմոյ իլի , և անկեցից 10
 ցնա . և բնակեցէ ասանմին . և մի ևս հազարցի , և
 մէջ ևս յաւելցէ որդի անօրէնուէ լինել զնա իրիւ զա
 ւաթինն : * յաւուրցն յորոց կարգեցի գաւառորս ի վր 11
 ժա

(22) Ոման . Եւ հորանեցալց սոյնպէս ևս :

ԳԼ Ե : (1) Ոսիւն . Հանգոյց ցնա : Ուր անտի ի Թաւր
 նի երեւ . Եւ Թր ժառանգեցոյց նմա , ի լուսնոյն նշու
 նիլի : Հանգոյց՝ և ծառայեցոյց : (2) Ոման . Եւ ասաւ
 նակն նոյ նապիցի ի մէջ խո : (6) Սայ . Եւ չընէի յիշա
 վանի : (7) Ոման . Որում և հրամանե : (9) Յօրինակի .
 Յերեսաց քո : (10) Ոման . Որդի անօրէնուէ լինել :

- Ժողովրդեան խնայելիք . և հանգուցից զքեզ յամ լըջ
 նամեաց քոց . և պատմեսցէ քեզ ար զի շինեսցես նմոր
 12 տուն : * Եւ եղիցի եթէ լլցին աւուրք քո, և ննջես
 ցնա ընդ հորք քո, յարուցից զդուստի քո յնա քո, որ
 եղիցի յարուցիչէ քում : և պատրաստեսցից զարքայ
 13 ուժի քո նման : * և նա շինեսցէ տուն անուան խնայ . և
 14 կանգնեցից զաթուռ նր մինչ ցյաւիտեան : * Եւ եղից
 նա 'ի հայր, և նա եղիցի ինչ յորդէ . և եթէ եկեսցէ
 աներուսթի նր՝ յանգիմանեցից զնա, և խրատեցից
 զնա զաւարանաւ արանց, և տանջանաւ որդւոց մարդ
 15 կան : * Բայց զազորմութի ոչ մերժեցից 'ի նմանէ, ոչ
 16 մերժեցի յորոց մերժեցին առաջի երեսաց խնայ : * Հաւ
 ատարիմ լիցի անուն նր, և արքայութի նր առաջի իմ
 մինչ ցյաւիտեան . և աթուռ նր կապցի կանգուն առա
 17 ջի իմ մինչ ցյաւիտեան : * Ըստ ամբանիցս այսոցիկ,
 և ըստ ամբանիցս այսորիկ, այնպէս խօսեցաւ նա,
 Թան ընդ գաւիտայ :
 18 * Եւ երբեք արքայ գաւիթ և նորաւ առաջի նա, և
 ասէ . Ո՛վ եմ ես ար իմ ար . և մ'տուն իմ, զի սիրե
 19 ցիք զնա մինչ ցյաւ վայր . * և ոչ փոքրեացայ սակա
 ւիկ ինչ առաջի քո ար իմ ար : և խօսեցար վն ամն ծա
 ւայի քո յերկար . և այս է օրին մարդոց ար իմ ար :
 20 * Եւ զի՛ ևս յաւելուցու գաւիթ խօսել առ քեզ : և
 21 գաւիթին գիտես զծառայք ար իմ ար : * վն ծառայի
 քո արարեք, և լը ամսրոք քո արարեք զամ զանծու
 22 թիս զայս ծանուցանել ծառայի քում, * վն մեծացու
 ցանելոց զնա ար իմ ար : Զի վն ոչ իբրեւ զքեզ, և չի
 23 ան քոց 'ի բէն 'ի վր ամբ զոր լուսք աննջող մերովք :
 * և ոչ է ազգ 'ի վր երկրի իբրեւ զժողովուրդ քո զեկ
 որում առաջնորդեաց ամ, փրկել իւր ժողովուրդ
 զեկ քեզ անուն, և առնել քեզ մեծութի և յայնու
 մերեկ քեզ յերեսաց ժողովուրդ քո զոր փրկեցեր
 24 գաւ քեզ յերկայտութ, զանգս և զբնակուիս . * և պա
 տրասեցեր գու քեզ զժողովուրդ քո զեկ 'ի ժողովուրդ
 25 մինչ ցյաւիտեան . և դու ար՛ եղեր նոցա յամ : * Եւ
 արք' տեր իմ, զբանն զոր խօսեցար վն ծառայի քոյ և
 ամն նր, հաւատարմացն մինչև յաւիտեան . և արա՛ ուն
 26 և խօսեցար . * և մեծասցի անուն քո մինչև ցյաւիտեան :
 Եւ արք' ար ամենակալ, ամ 'ի վերայ ամ ելի . տուն

ծա

- (15) Ո՛վս . Բայց զազորմութի իմ ոչ... որ մերժեցի
 յորոց մերժե՛ : Ո՛ր օրնա՛ 4 . Ո՛ր մերժեցի որ ոչ մե
 ժեցին առաջի ե՛ : (17) Ո՛վս . Եւ արան ընդ գաւիթ :
 (24) Ո՛վս . Եւ գու ար եղեր նոցա ամ : (25) Ո՛վս .
 Հաւատարմացն մինչև ցյաւիտեան :

Ծառայի քոյ դաւթի եղջի կանգուն աւաթի քո : * զի 27
զմէ եւ Թր ամենակալ ԹԹ Ելի :

Ի ԱԵԼ արգ անխտեցար մեծապի անուն քո մինչև զյա
ւիտեան՝ առ Թր ամենակալ ԹԹ Ելի, յայտնեցէր յունկն
Ծառայի քոյ և ասացեր, չինեցից քեզ տուն : զի այն
բիկ եգիտ Ծառայ քո զսիրտ իւր կալ առ քեզ յազմ
հապթա զպսոսիկ : * Եւ արգ Թր իմ Թր, զմէ եւ ԹԹ : 28
և բանք քո եղջիկն ԹԹ Թր իմ, և զոր խտեցար զի Ծա
ռայի քոյ զամբարուհիս զայս : * և արգ սկսիւր օրհնել 29
զառն Ծառայի քո լինել աւաթի քո յաւիտեան, զի զմէ
Թր իմ Թր խտեցար : և յօրհնութի քումն օրհնեացի
տուն Ծառայի քոյ յաւիտեան :

ԳԼ Ը.

Ի Բ և եղև յետ այսորիկ եհար դաւթի զայլապիսն և 1
վանեաց զնս, և ագ դաւթի զգառուցեալսն ի ձե
նաց աշխարհացն : * Եւ եհար դաւթի զմովար : և յա 2
փեաց զնոսա պարանգը, և գառացից զնս յերկիր : և
եղև երկու պարանգն պարանգնայ, և երկու պարանգն
ապրեցուցանելու և եղև մովար դաւթի ի Ծառայս պա
տարադաբերս : * Եւ եհար դաւթի զազարազար զոր 3
գի ոտմանայ՝ զարքայ սուբայ, յերթալ նր արկանել
զնուն իւր ի վերայ գետոյն եփրատայ : * և առ զնորա
դաւթի հազար կառս, և եւթն հազար հեծեցոյ, և 4
քսան հազար հեռեակաց : և քսկեաց դաւթի զամ
կառսն, և եթմգ իւր ի նոցանէ հարիւր կառս : * Եւ 5
զայր ասորին ի դամասկոսն օգնել ազրաազարայ ար
քայի սուբայ : և եհար դաւթի յասորեցն քսաններ
կառ հազարս արանց : * և եգ դաւթի պահակս յառ 6
րիս հանգկալ դամասկոսի : և եղև ասորիք դաւթի ի
Ծառայս պատարադաբերս : և փրկեաց Թր զդաւթի
ԹԹ ուրեք ուր և երթայր : * Եւ առ դաւթի զապա 7
րանջանսն ոսկիս որ էին ի Ծառայսն ազրաազարու ար
քայի սուբայ՝ և երբ յեմ Եւ առ զայն տաւաղիմ
արքայ եգիպտացոյ յերանել իւրում յեմ յառար
աորովմայ որդւոյ սագմանի : * Եւ ի մտաբակայ առ 8
արքայ դաւթի յընտիր ընտիր քաղաքաց ազրաազարայ
պղինձ, որով արար սողման զմովար պղինձի, և զսեւան
և զաւաղանսն, և զամ կահն :

Ի Գ * Եւ լուաւ Թովու արքայ էմաթայ, եթէ եհար գա 9
ւթ

(27) Ո՛հնէ : Մեծապի տուն քո մինչև յաւ :

Գլ. Ը. (2) Օրհնալ Գ. Եւ յափեաց զնս պարանգը, հա
ւասարեաց գետինն : և գառացից զնս յերկիր : (9) Ու

- 10 Եւ զամ զորն ազրասաղարայ . * Եւ անապետաց Թովու
զեզգաւրա զորգի իւր ան ազրայ գաւիթ հարցանիւ
զնապաղութի նր . Եւ օրհնեաց զնա՝ փախանակ զի սա
տակեաց զազրասաղար . զի այր՝ գնու պատերազմու եր
նա ընդ Թովուց, Եւ հակառակի կայր նմա ազրասաղար . Եւ
'ի ձեռս նր եին անօմը ոսկեղէնք Եւ արծաթեղէնք, Եւ
- 11 անօմը պղնձեք : * Եւ սրբեաց զայն սրբայ գաւիթ ան
ընդ արծաթայն Եւ ընդ ոսկեղին, զոր սրբեաց յամ պա
- 12 տերազմաց արոց յաղթեաց . * յեզգովնայ, Եւ ի մեզարոց,
Եւ յորգաւոյն ամենայ, Եւ յաղաղակեացն, Եւ յամաղեկայ,
Եւ յաւարի ազրասաղարայ որգւոյ ռովոյ սրբայն սա
- 13 բայ : * Եւ արար գաւիթ անուն : Եւ ի գաւնաղ իւրում
Եւ հար գաւիթ զաւարիս ի գաւեղեմ յաւնուտան հա
- 14 զար : * Եւ եզ յեզամ պաշտկապանս յամ եզգովնայն,
Եւ եղեն ամ եզգովնայնք ծառայք արքայի :
- Եւ փրկեաց իր զգաւթ ամ ուրեք ուր Եւ երթայր : Ի Դ
- 15 * Եւ Թագաւորեցեց զգաւթ ի վերայ ամ ելի . Եւ աւ
նէր գաւիթ իւրումն Եւ արգարութի ի վր ամ ժո
- 16 զովքեան իւրայ : * Եւ յաւար՝ որգի շարահնայ . Եւ ի
վերայ զգաւն . Եւ յովսափաա որգի աղեաց ի վր յեւա
- 17 տակաց : * Եւ սաղմն՝ որգի պիտաւորայ . Եւ աղեմնէն
որգի արխամարայ քահանայք : Եւ ասա՝ զպարտեա
- 18 * Եւ բանեա որգի յովսափայն իւրհրդակեց Եւ յերե
թին, Եւ օմեղեթին Եւ որգեք գաւթի խոռապեալք եին :

Գ Լ Թ

- 1 Եւ սակ գաւթ, եթէ իցե՞ որ միայեալ ի տանն
սաւուղայ, Եւ արարեց ընդ նմա ողորմութի զո
- 2 յաղաթման : * Եւ ի տանն սաւուղայ եր մանուկ
փ . Եւ անուն նր սիրա . Եւ կռեցին գնաւա գաւթ, Եւ
սակ յնա արքայ . եթէ գնու իցեա սիրայն : Եւ սակ, Եւ
- 3 եմ ծառայ քս : * Եւ սակ արքայ . եթէ իցե՞ որ միայեալ
'ի տանն սաւուղայ՝ Եւ սրբայն ընդ նմա ողորմութի
նայ : Եւ սակ սիրա ջարդայ . Եւ որգի փ յաղաթմանս
- 4 հաղմ սակ . * Եւ սակ արքայ . ուր է նա : Եւ սակ սիրա
ջարդայ . Եւ Ե՛ ի տանն միջերայ որգւոյ ամեղեթ զո
- 5 գարտապայ : * Եւ սաւուղեաց արքայ գաւթ Եւ ան
զնա

հնա . Եւ լուաւ Թովուա արքայի : (11) Յօրինանիս պա
խաւ . Արքեայ զայն արայ գաւթ : (13) Ռեւո . Զաւա
րեա ի գարեթեմ : (18) ի Կառ . ի վրայ քրեթեմ Եւ
օմեղեթին, Եւ անիս՝ աղեղնաւորք Եւ պարտաւորք :

Գ Լ Թ . (1) (3) Յայն դաւաթ . Եւ արարեց . Եւ արա
րեց : (4) Ռեւո . Աղեղնայն գարտապայ :

փառքս՝ ի սանէ մարտիոյ որդւոյ ամենի կեղաբարաց
 ւոյ: * Եւ եկն մեմփրոսմէ որդի յովնածանու որդւ
 ւոյ սաւուրայ աւ արքայ գաւիթ, և անկաւ ի վերայ
 երեսաց իւրոյ՝ և երկիր եղաւ: Եւ ասէ ցնա գա
 ւիթ՝ մեմփրոսմէ: և ասէ, աւասիկ եմ ծառայ քո: 6
 * և ասէ ցնա գաւիթ. մի երկնէր, զի անեղով արա
 բից Զ քեզ զտապման զն յովնածանու հոր քոյ. և
 դարձուցնէ քեզ զեմ անգա սաւուրայ զհոր՝ հոր քոյ. և
 և գաւ՝ աւասիցես հայ հանապաղ՝ ի սեղան խմամ: * Եւ 8
 երկիր եղաւ. մեմփրոսմէ և ասէ. մի է ծառայ քո՝
 զի հայեցաք ի լոյսն մի մեռեալ իմանող ինձ: * Եւ կո
 9
 ջնայ արքայ զտիրա զծառայ սաւուրայ՝ և ասէ ցնա.
 զեմ ինչ որդի-սաւուրայ, և զեմ որ ամեն նր, ետաւ որդւ
 ւոյ տեառն քոյ: * և զործեսցեն գնա զերկիրն, գաւ և 10
 որդիք քո, և ծառայք քո. և մուծցես ի տառն տեառն քո,
 հայ, և կերիցեն զայն. և մեմփրոսմէ՝ որդի տեառն
 քոյ՝ կերիցէ հայ հանապաղ ի սեղան խմամ: Եւ սի
 բայի եկն որդիք հոգեւորական, և ծառայք քոսն: * Եւ 11
 ասէ սիրա ցարդայ. ըստ անի զոր հրաման ետ տեր իմ
 արքայ ծառայի իւրում, միմպէս արասցէ ծառայ քո:
 Եւ մեմփրոսմէ ուսեր հայ ի սեղանայ գաւիթ՝ իւ
 րէ զի յորդայն արքայի: * Եւ մեմփրոսմէայ կր 12
 որդի մի փոքրիկ, և անունն նր միքա. և եմ բնակում
 ամեն սիրայի՝ ծառայք մեմփրոսմէայ: * և մեմփրոս 13
 մէ բնակէր յեմ. զի հանապաղ ի սեղանայ արքայի ու
 տեր. և ինչն եր կալ յերկուց ոտից իւրոց:

ԳԼ Ժ.

ԻԵՆ Եւ զէ յեա այնորիկ՝ և մեռաւ արքայ որդւոցն ու 1
 մեռայ, և թագաւորեայ անուն որդի նր ընդ նր:
 * Եւ ասէ գաւիթ. արասցաք ողորմումն ընդ անդ 2
 նայ որդւոյ նստայ՝ զորորինակ արար հոգի նր ընդ իմ
 ողորմումն: և առաքեալ գաւիթ միւրմարել զեա ի
 մեռն ծառայից իւրոց վասն հոր իւրոյ. և յալան ծա
 ռայն գաւիթ յերկիր որդւոցն ամենայ: * Եւ ասեն 3
 իջանայ որդւոցն ամենայ ցանա տերն իւրեանց. միմէ
 փառաւորիկ ինչ զհայր քո առաջի քո առաքեալ առ
 քեզ գաւիթ միւրմարելս, ոչ, այլ զի որոնեացն ըզ
 րապաղս, և գիտեսցեն զսա. և լրանեն զսա առաքեալ
 գաւ:

(7) Դիւս՝. քեզ զեմ ինչ սաւուրայ. հանգոյն մեռե
 ի Բաթ՝: (13) Այս՝ Երկնայոցն ասից իւրոց:
 Գլ. Ժ. (1) Դիւս՝. Եւ թագեայ անուն որդի նր, հաւ
 յայն մեռե ի Բաթ՝: (4) Երկու օրինակ և ին ըր օրինակ

ԹԱԳԱՒԱՐՈՒԹԵԱՆՑ 8

- 4 գաւթի զննուայ իւր առ քեզ : * Եւ կալան զննուայ զաւթի, և եղևրն զմօրուս նշ, և կարեայ զգրաստս
5 նշ 'ի միայ մինչ ցեղք, և արձակեաց զնն : * Եւ պատ-
մայն գաւթի վն արանցն . և առաքեաց գաւթի ընդ
անաղ նշ զի եկն արքն անարգեալ քյոյժ : և ասէ ար-
քայ . նաստրուք յերկրով մինչ ամենայն մօրուք ձեր ,
6 և ապա գարջիք : * Եւ տեսին որդիքն ամենայ եթէ
տեսն արարին ժողովդեանն Կաւթի, ամալքեցին որ
գիշն ամենայ և 'ի վարձու կալան զասորիս սովբայ, և
զասորիս սուբայ քան Կաղար Կաւթիայ, և զարքայն
ամալիկայ Կաղար արամիք, և 'ի ստովբայ երկոտասան
Կաղար արանյ :
7 * Եւ ասէ արքայ գաւթի, և ամալքեաց զյովար և զնմ **ԻԶ**
8 զորն զբաւար : * Եւ ելին որդիքն ամենայ և ձախտե-
ցան 'ի պատերազմ առ զբան քաղաքին ասորուց սու-
բայ, և սովք և ստովք և ամալիկ եկն միայն յանգին :
9 * Եւ ետես յովար' եթէ եկին Կասին 'ի վր նր առա-
ջայ և զնիկ, ընտրեաց յնմ երեսասորուց Ելի, և ձն
10 կասեցայ ընդ գիւմ ասորուց : * և զնապորգս զօրուն
ես 'ի մնաս արեսայ եզօր իւրոյ, և ձնկասեցան Ե-
11 զնմ որդեացն ամենայ : * Եւ ասէ' եթէ յալժահարեռ
ցին զես ասորիքն, եղիլիք ինմ 'ի փրկուի . և եթէ որ
գիշն ամենայ յալժահարեացն զքեզ եղիցուք ապրե-
12 ցուցանիլ զքեզ : * քալ լեր' և ժրասցուք 'ի վր ժողո-
վրեան մարդ' և 'ի վերայ քաղաքաց նյ մարդ . և նր
13 արասցէ զնմայն առաջի աղայ իւրոյ : * Եւ մատաւ-
յովար և զորն որ ընդ նմա 'ի պատերազմ Ե ասորին .
14 և փախան ասորիքն յերեսայ նր : * Եւ որդիքն ամե-
նայ իբրեւ տեսին եթէ փախան ասորիքն, փախան և
նոքս յերեսայ արեսայ, և մահն 'ի քաղաքի : և գար-
ձա յովար յորգացն ամենայ' և եկն յնմ :
25 * Իբրեւ ետես ասորին եթէ պարսեցան առաջի Ելի : **ԻԵ**
16 գումարեցան 'ի միտին : * և ամալքեաց ագրասալար և
ժողովուց զասորին յայնմ կողմնէն գերայն 'ի քաղա-
մակ' և եկին Կասին' ելամ և սովբակ ի փանք զօրացն
17 արքայորայ յառաջ քան զնա : * Եւ անգ եղև գաւ-
թի . և ժողովուց զնմ ի Ել և անց ընդ յորգանան, և
եկան 'ի քաղամակ և ձնկասեցան ասորիքն ընդ գիւմ
18 գաւթի սով ընդ նմա պատերազմ : * և փախան ասո-
րիքն յերեսայ Ելի : Եւ կոտորեաց գաւթի յասորուցն
եւթն

ԳԿԵ - Եւ կարեաց զգրաստս նշ : Իսկ այլ եղի անին կապիսի
ձրան, զգրաստս : (6)(8) ՈՒԿԱՆ . Եւ 'ի խառովայ . . . և
խառով : (13) ՈՒԿԱՆ . Եւ մարսեաւ յովար : (13) ԱՆԿ
'ի պարզմ Ե ասորիան : (16) ՈՒԿԱՆ . Յառաջ քան զնն :

եւ թնկարիւր կառս, և քառասուն հազար հեծելաց, և զտոքակ ինքան զորան նք եհար, և մեռաւ անդէն: * Իբրեւ տեսին թմ թագաւորը ծառայք ագրաաղարու: 19
Թեւ պարտեցան առաքի իջի, անձնատուրք եղին. և տխտեցին և խա լի իջի, և ծառայեցին նց: և երկեան պարիքն այնուհետեւ ապրեցուցանել զորդիսն աննկայք

ԳԼ. ԺԱ.

Լ և եղև 'ի գառնալ տարւոյն' 'ի նոյն ժամանակ եւ լից թագաւորացն. և առաքեալ գաւիթ զյովաք և զԺառայա իւր ընդ նմա, և զԹմ ինչ. և պատակեցին զորդիսն ամենայ, և նստան զապրաթաւ. և գաւիթ նստէր յեմ:

ԻԸ * Եւ եղև լի երեկոս և յարեաւ գաւիթ յանկաջնե իւր 2
մէ, և զգնայր 'ի վերայ ասնեայ ասն թագաւորին. և ետես' ի ասնեացն կին մի լուացեալ, և կինն գեղեցիկ տեսեամբ յոյժ: * Եւ առաքեալ գաւիթ և խնդրեալ 3
զկինն, և ասէ. ոչ գտէ բերասարեւ' գաւաթ եղեարայ' կին ուրիալ քեռացւոյ: * և առաքեալ գաւիթ հրեշ, 4
տախ և առ զնա, և եմեաւ առ նա, և ննջեալ լի նմա. և նա էր արեալ 'ի գառնանե իւրմէ: * և գարձաւ 'ի 5
տուն իւր և յաղաւ. կինն, և առաքեալ պատմեալ գաւթի' և ասէ. յոյժ եմ ես: * Եւ առաքեալ գաւիթ 6
առ յովաք' և ասէ, առաքեմ առ իս զուրիա քեռացի: և առաքեալ յովաք զուրիա առ գաւիթ: * և եկեալ 7
ուրիա նմա առ գաւիթ. և եհարց գաւիթ զոջնա նէ յովաքայ, և զոգջուանե զորան, և զոգջուանե պատե րազմն: և ասէ ուրիա' ոգջոյն է: * Եւ ասէ գաւիթ 8
ցուրիա. արթ կը 'ի տուն քո և բաւս զոտս: և ել ուրիա 'ի ասնե արքայի. և ել զկնի նք պարզե' ի ձեռա նէ արքայի: * և ննջեալ ուրիա առ գրանն արքայի 9
ծառայան նք, և ոչ էջ 'ի տուն իւր: * Եւ պատմեցին 10
գաւթի և ասեն, եթե ոչ էջ ուրիա' ի տուն իւր: և տ օէ գաւիթ ցուրիա, ոչ 'ի նսնապարհե եկեալ ես գու' ընդէր ոչ ինչ ուրիա' ի տուն քո: * Եւ ասէ ուրիա ցգաւ 11
իթ. առաքանակն այ և ինչ և յուգա բնակեալ եմ 'ի վրանս. և ար իմ յովաք և ծառայք տեսան իմոյ' բնա կեալ

ԴԼ. ԺԱ. (2) Ոման. Եւ կինն գեղեցիկ էր տեսեամբ: (5) Ուրիա. Եւ առաքեալ պատմեալ: (9) Այս. Առ գրանն ասնն արքայի: (10) Ոման. Ընդէր ոչ ինչ գաւ 'ի տուն: (11) 'Ի լուս'. Բանակեալ եմ 'ի բացի: (11) Ոման. Տապանակն տն և ինչ... և ննջել ընդ կնոջ իւրում. և թե արքայի:

- կեալ եւ՝ թոյցի՝. և եւ մասնիցեմ՝ ի տաճն իմ, ուստի
 և բնակել և ննջել չ կնոյ իմում. և զեմք լինիցի այն.
 12 Բնիզանի է անմի քո թէ արարից զբանդ զայդ. և Եւ-
 տակ դաւիթ ցաւրիա. նիստ այսօր ասա, և զաղիւ աղ-
 ձակցից զբեզ. և նստաւ ուրիա յեմ յաւուր յայնմին :
 13 Եւ ի վաղիւ անգր կըլնայ զնա դաւիթ. եկեր ասա-
 լի նք՝ և արք, և արբեցաւ. և ել անազանին՝ ննջեաց
 յանկոյնի իւրում ընդ ծառայս տեսան իւրոյ, և ի
 տան իւր ոչ էլ :
 14 Եւ եղև ընդ աստուան, և գրեաց դաւիթ հրովար իմ-
 ասակ աս յովար, և ասապեաց դաւիթ ի ձեռն ուրիայ :
 15 Եւ գրեաց ի հրովարտակին՝ և ասե. մասն զուրիա չ
 գեմ աստակացեալ պատերազմին, և գարձիք չ կրակ
 16 ի նմանէ, և հարցի և մեացի : Եւ եղև ի պահել յու-
 ժարայ զբազմն. և եւ զուրիա ի տեղին՝ ուր գիտեր
 17 Թէ արք զրուե էին անգր : Եւ երին արք քաղաքին ի
 պատերազմ չ յովարայ, և անկան ի զօրմէ ծառայիցն
 18 դաւիթ՝ և մեան, և ուրիա քեապի մեաւ : Եւ եւ
 ասպեաց յովար և պատմեաց արքայի զեմ զրոյց պա-
 19 տերազմն. Եւ պատուէր եւ հեղառակին և ասե. ի
 վախճանել քամիմ զբոցս պատերազմիս խառն չ ար-
 20 քայի, Եւ եղիցի եթէ ելցե ցասումս արքայի, և ասապե-
 ցեզ՝ եթէ ընգէր մերձնայից ի քաղաքն մարտնել :
 և ոչ գիտէի եթէ ի վերաստ ի պարսպայն նեառնից
 21 լինին : Եւ յիւր զարիմիկէ զորդի յորտեղայ՝ ար-
 ւայ ներեայ. ոչ ասպեան կին մերկեր երկանի ընկէց
 ի մերայ նք ի վերաստ ի պարսպէն, և մեաւ ի թա-
 մասի. ընգէր մտեցայց ի պարիտան : և պատուեա թե
 22 և ծառայ քո ուրիա քեապի մեաւ : Եւ չոգաւ հը-
 բեղապն յովարայ աս արքայ յեմ, և եհան և պատմեաց
 դաւիթ զեմ ինչ զոր պատուիբեաց նմա յովար զեմ
 իրա պատերազմն : Եւ բարկացաւ դաւիթ ի վր յու-
 ժարայ, և ասե յհեղառակն. ընգէր մերձնայից ի քա-
 լաքն մարտնել. ոչ գիտէիք եթէ հարկանելոց եք ի
 պարսպէն. ոչ եհար զարիմիկէ արգի յորտեղայ :
 ոչ ասպեան կին մերկեր երկանի ընկէց ի վերայ նք
 ի պարսպէն, և մեաւ ի թամասի. ընգէր մերձնայից
 23 ի պարիտան : Եւ ասե հեղառակն յգաւիթ. զի աս
 պատմեցան ի վերայ մեր արք, և ելին աս մեզ ար-
 տաք :

(15) Որեւ. Ընդ կրուսնին ի նմանէ : (16) Որեւ. Եւ եզ-
 զուրիա ի տե՛ : (17) Որեւ. Եւ մեաւ ուրիա քեապ :
 (20) Որեւ. Կեառանից լինեին : (21) Զօրիմիկն. Ընդ-
 կը մտեցայց ի պա՛ : (23) Այդ. Զի. աստակացան ի
 վերայ մեր արք, և ելին :

անքն՝ և հասարակ լի վերայնց մինչև ցգուռն քաղաքին՝
 * և ներսառնիք եղին աղեղնաւորքն ի ծառայս քո ի վե. 24
 բուստ ի պարսպէ՝ անտի, և մեռան ի ծառայից արե-
 քայի. և ծառայ քո ուրիմ քեռացի մեռաւ: * Եւ ա. 25
 սե գաւիթ ցհրեղտակն. այսպէս ասասցես ջրովաբ.
 Թի թուեացի չար բանդ յայս քո. զի երբեմն այսպէս
 ուսեալ սուր, և երբեմն մյնպէս: աստեղացոյ զպարեւ,
 բազմ ընդ քաղաքիդ և կործանեացես զգա, և զօրացոյ
 զանձն քո:

Լ * Եւ երբեւ բուստ կինն ուրիայ եթէ մեռաւ ուրիա 26
 այր իւր, կոծեցաւ ի վերայ ասն իւրոյ: * Իբրեւ անց 27
 սուգն, առաքեաց գաւիթ և ամբողջաց զիս ի տուն
 իւր. և եղև նմա կին, և ծնաւ նմա որդի: և չար թշ-
 ւեցաւ բանն՝ զոր արար գաւիթ յայն ան:

ԳԼ. ԺԲ.

Լ Եւ առաքեաց ար զիսթան մարգարէ աս գաւիթ. 2
 և երեսուս առ նա, և ասէ ցնա: արք երկուս էին ի
 քաղաքի միում. մին մեծատուն, և միւսն աղքատ: * Եւ 3
 մեծատանն էին 4օտք և անդեալք բազում յոյժ: * Եւ 3
 աղքատին և ոչ ինչ. բայց որոշ մի փոքր զոր ասացեալ
 և աղքեցուցեալ և անուցմալ էր զնա, և հասնատեալ
 էր ընդ նմա, և ընդ որդիս նր ի մասին ի հացի նորա
 ուտեր և ի բաժանիէ նր ըմպէր, և ի ծոց նր ննջէր. և
 կր նր իբրեւ զգուար: * Եւ եկն անցաւոր աս այրն. 4
 մեծատուն. և խնայեաց անուղ ի 4օտից իւրոց և յան-
 զէնց իւրոց աննել հիւրոյն անցաւորի եկելոյ աս նա.
 և ետաւ զորոշ աղքատին և արար աննն եկելոյ կերա-
 կուր ոռ նա:

Լ Եւ բարկացաւ արամեութիւն գաւիթ յոյժ ասնն: և 5
 ասէ գաւիթ ցնաթման. կենդանի է ար զի որդի մահու-
 ե այրն որ արար զայն. * և զորոշն առաժեացի եւթմաւ. 6
 տիկ, փոխանակ տունելոյ զամեն զայն, զի զի ոչ խնայ-
 եաց: * Եւ ասէ նաթման ցգաւիթ. զու ես այրն որ 7
 արարեր զայն: այսպէս ասէ ար ԹԺ Եւ եւմ որ 2
 ծի զքեզ թաղաւոր ի վր ԹԺ Եւ եւ փրկեցի զքեզ
 ի ձեռաց սաւառայ: * և ետաւ քեզ զտուն տնտան քոյ,
 և զկանայս տնտան քո ի ծոց քո. և ետաւ քեզ զիկել և
 զու

(25) Ոմանք. Ուսեալ սուր, և երբեմն այսպէս:
 Գլ. ԺԲ. (3) Ոմանք. ի հացէ անտի նր ուտեր: (4) Ի
 բազան պախի. Կերակուր. Իսկ օրինակի փ այսպէս անի.
 Եւ ան զորոշ աղքատին, արար անն եկելոյ աս նա
 կերակուր: (9) Բազանք. Եւ եթէ անկաւ եղէ:

- պատգայ. և թէ սակաւ իցէ. յաւելցից քնդ գլխն չափ. 9 և քնդներ անարգեցեր զբանն նն առնել չար առաքի պաշտ նր: Չուրիս քնապցի հարկեր դու պրով, և զիկն նր առնի դու քնդ կնուս. և զնա սպաններ սրով որդ. 10 ւայն ամենայ: * և արգ՝ մի հեռապի սուր ՚ի տանեք քամեմ մինչև ջրախտան՝ փոխանակ զի անարգեցեր զնա, և առնի զիկնն ուրիայ քնապաղաղինը քնդ կնուս. 11 թէ: * Այսպես առե նր, ահա եւ յարուցից ՚ի վերայ քո չարիս ՚ի տանեք քամեմ. և առից զկանայս քո առաջն աչաց քոց, և տայ ընկերի քոմ: և նմանցե լէ կա. 12 նայս քո յանդիման արեգականս պոսորիկ: * զի գու ա բարեր զայդ ՚ի ծածուկ, և ես արարից քանից զայդ յանդիման նմ իլի, և առաջի արեգականս պոսորիկ: 13 * Եւ առե գաւթի յնաթան. միջայն նն: և առե նա թան ցաւիթ. և եր անցից զքե զմեզ քո՝ և մի մեռ. 14 յիս: * Բայց քանզի զայցապաշտներով զայցապաշտեր զթշտափս նն բանիւն այնուիկ. որդին քո զոր ծնաւ նկըց է քնդ՝ մահաւ մնացի: 15 * Եւ զնայն նաթան ՚ի տուն իւր. և եհար նր զմեռ. ԼԲ նախն, զոր ծնաւ կինն ուրիայ գաւթի, և հիւանդաւ. 16 ցաւ: * և ինդրեայ գաւթի յայ զմ մանկանն, և պաւ հեաց գաւթի պահա, և եմուտ անկաւ ՚ի վր զեանայ: 17 * և յարեան ՚ի վերայ նր ծառայք տանն յարուցանել զնա. և ոչ կամեր յառնել ՚ի գեանայն, և ոչ եկեր ընդ. 18 նա հայ: * Եւ եղև յառաքի եւթներորդի մեռանել մանկանն. և երկեան ծառայքն գաւթի պատմել նմա եթէ մեռաւ մանուկն. զի ասացին եթէ միջգետ կեն գաւթի եր մանուկն՝ խանցայք չ նմա՝ և ոչ լուաւ ձայնի մերում, և զիարդ ասացուք նմա թէ մեռաւ միջ. 19 նախն, և գործիցէ չարիս: * Եւ ետես գաւթի. եթէ չնկն ծառայք նր. և ինացաւ գաւթի եթէ մեռաւ միջ նախն, և առե գաւթի յծառայսն իւր, եթէ մեռանը. 20 իցէ մանուկն. և տանն՝ մեռաւ: * Եւ յարեաւ գաւթի ՚ի գեանայն, և լուացաւ, և օծաւ, և փոխեայ զհանդերմ իւր, և եմուտ ՚ի տունն յոյ, և երկիր եպադ նմա: և եմուտ ՚ի տուն իւր, և ինդրեայ հայ ուտել. 21 և եգին առաջի նր հայ՝ և եկեր: * Եւ տանն յնա ծառայքն իւր. զմիջ է բանդ. այդ զոր արարեր զմ մանկանն. միջգետ կենդանին էր, պահեկի, և լայիկ. և պրեկիկ. և երբև մեռաւ մանուկն՝ յարեաւ կերար. և 22 արբեր: * Եւ առե գաւթի. միջգետ կենդանի էր մեռ նախն՝ պահեկի և լայի. քանզի տանի, ո գիտե ողորմաւ.

(13) Ո՛հեհ. Եւ մի մեռցես: (14) Այո. Արդեն քո որ մնանըց է: (21) Ո՛հեհ. Մինչ կենդանի եր, ուս՝:

մեղցի եր, և կեցցե մանուկն: * արգ՝ որովհետեւ մեղ 23
 աւա. մանուկն, եւ ընդէ՛ր պահիցեմ. միմեկ կորո՛ղ և
 ցեմ դարձանցանել զնա պարեկն: եւ՝ առ նա՛ երբնայոց
 եմ, և նա առիւն ոչ դարձցի: * Եւ միմեկարեաց դաւ 24
 իմ զքերթարեկէ զիկն իւր. և եմուտ առ նա և նշխանաց
 ընդ նմա: և յորացաւ և ծնան. արգի. և կոշեաց զանուն
 նր՝ սողունն: և եր պիտեաց զնա. * և առաջեաց ՚ի ձեռն 25
 նախնայ մարգարիկ, և կոշեաց զանուն նր՝ յեզեզի
 վասն ան:

19. * Եւ պատերազմեցաւ յովոր յաւարսմ արգւոյն ա 26
 մանայ, և եհաւ. յառնուլ զքաղաքն Թադուարումն:
 * և առաջեաց յովոր հրեշտակաւ առ դաւիթ և թախ. 27
 պատերազմեցայ ընդ ռաբակմայ, և հասի յառնուլ ըզ.
 քաղաքս քոց: * և արգ ժողովեալ զմայորդս ժողովը 28
 զեանդ, և քանակեացիւ զքաղաքաւս, և առցին զաւ.
 զի մի եւ առից զքաղաքս՝ և կոշեացի անուն իմ՝ ի զի
 սարս: * Եւ ժողովեաց դաւիթ զնա՝ ժողովուրդն և 29
 յազաւ յաւարսմ, և պատերազմեցաւ ընդ նմա և տա
 զնա: * Եւ տա զպսակն մեղքանայ Թադուարին նշ ՚ի 30
 զգնայ նր. և կշիւ նորա տալանդ մի սսկւոյ, և ախանց
 պատուականաց. և եր ՚ի զգնութի գաւթի. և զառ. քա
 զպիկն՝ թաղում յոյժ: * և զժողովուրդն որ եր ՚ի նմա՝ 31
 եհանն արտաքս և արկ ընդ սղոցաւ. և քեբանուք եր
 կամեաք, և չքնցաւ յանկր զնոսա աղիւսաւ. և այնպէս
 առնեք ընդ նա՝ քաղաքս արգւոյն ամնայ: և դարձաւ
 գաւթի և նա՝ զարն յեմ:

ԳԼ. ԺԳ.

17. Եւ եղև յորա այնորիկ, և արխաղանայ արգւոյ գաւ 1
 Թիւեր. քոյ մի յոյժ գնեցիկ անպէտմա, և անուն
 նր Թամար. և սկիտեաց զնա ամեն արգի գաւթի. * և 2
 նեղեր ամեն՝ մինչև հիւսնգանայ նա՝ մի Թամարայ զեռ
 իւրոյ. զի կիցուէր նա. և ծանր եր յաջա ամենի առնել
 ինչ նմա: * Եւ եր ընկեր ամնայ, և անուն նր յովոր 3
 դարս.

(25) 'ի լուս' - 'ի զի' եզեցի, նշանակի՝ գրուանա; Կանգոյի
 անոց 'ի թախ' - դր և անոյ գրիկ երգի: (26) (27) (29) Ու
 ձեռ. Եւ արտաքսմ: (30) Ունեւ. Եւ զառ. քաղաքին եհան
 թաղում յոյժ: (31) Ունեւ. Եւ արկ ընդ սղոցաւ:
 Գլ. ԺԳ. (1) Անուն յանկրի գրաւիկս մի ոչ գրի գրաւի.
 այլ, Գրի՝ Արխաղովմ. և Գրի՝ արխաղովմ, կամ, արկ
 սղոցաւ. և Էրիկն և՛ արխաղովմ. ըստ որում առ իւրաքանչիւր
 տիպի և մի Կանգնարեքս. Գրիկի միւրմ: (1) Ունեւ. Գնե
 զեցիկ յոյժ անպէտմա: (3) Ունեւ. Եւ անուն նմա

- գտնել, որդի տամայ եղբոր գաւթի : և յառաջաբ. այլ
 4 խնաման յոյժ : * և ասէ ցնա . զի՛ է՛ զի այգալէս ծխա-
 բիս որդի արքայի տղաուն այգուն՝ և ոչ պատմես ինձ,
 և ասէ ցնա ամեն : զԹամար զքոյր արեսողմայ եղբոր
 5 իմոյ սիրեմ ես : * Եւ ասէ ցնա յառաջաբ. ննջեա՛ ի
 նախնիս քո և հիւանդացիւր, և մտցէ հայր քո տեսանել
 զքեզ . և աստացես ցնա . մտցէ Թամար քոյր իմ և ա-
 բացի ինձ իմա . և արասցէ առաջի ետեւ իմոյ կե-
 րակուր, զի տեսից և կերակց ի ձեռաց նր :
 6 * Եւ անկաւ ամեն և հիւանդացաւ . և երեսնա արքայ ԼԵ
 տեսանել ցնա . և ասէ ամեն ցարքայ . եկեսցէ Թամար
 քոյր իմ առիս, և արասցէ առաջի իմ կերակուր բլի
 7 Թըս, և կերակց ի ձեռաց նր : * Եւ առաքեաց գաւթի
 առ Թամար ի տուն և ասէ, երբ՝ ի տուն ամենի եղբոր
 8 քոյ, և արանմա կերակուր : * և ցնայ Թամար ի տուն
 ամենի եղբոր իւրոյ, և նա անկեալ ցնէր . և առ հայտ
 և Թրեաց, և արար առաջի նր բլիթս . և եփեաց ըզ-
 9 բլիթս : * և առ գտապակն՝ և Թափեաց առաջի նր .
 և ի կամեցաւ ասել : Եւ ասէ ամեն . հանէք զմե՛ տըր
 յինկն արտաքս : և հանին արտաքս զմե՛ տըր ի նմանի :
 10 * և ասէ ամեն ցԹամար . ասեղիս արտիկս : ի սմնեակն,
 և կերակց ի ձեռաց քոյ : և առ Թամար զբլիթսն զոր
 արար, և ասարաւ ամենի եղբոր իւրում ի սենեակն :
 11 * և մտաւ յնա տակ : և նա քնուէ եհար ցնմանէ և
 12 ասէ ցնա . ի՛նչ ննջեա՛ ընդիս քոյր իմ : * Եւ ասէ ցնա .
 մի եղբայր իմ, մի տառապեցուցաներ զիս . զի ոչ գոր-
 ծի այգալիս ինչ ի մէջ ելի, և մի առներ զայգ անդգա-
 13 մաւթի : * և ես յո՛ տանիցեմ գնափասանս իմ . և գու-
 ընիցիս իբրեւ զմի յանդամայ ի մէջ ելի : և արդ՝ խռ-
 14 սեանց ընդ արքայի, և ոչ արգելու զիս ի քէն : * Եւ
 մէ կամեցաւ ամեն լսել ձայնի նր . և բանահարեաց և
 բանագրասեց զիս, և տառապեցայց զիս, և ննջեաց
 ընդ նա :
 15 * Եւ ասեաց ցնա ամեն ասեղութի մեծ յոյժ . զի մե՛ ԼԶ
 եր ասեղութիս որ տեսեաց զիս . և անհնաբին վերջին
 արեալն քան զառաջին սերն, զոր սիրեաց զիս : և ա-
 16 տէ ցնա ամեն . արի և ցնա : * և ասէ ցնա Թամար, մեծ
 եր ջարկեաւ այս քան զայն զոր արարեր ընդիս, արձա-
 կելց. քո զիս : Եւ ոչ կամեցաւ ամեն լսել ձայնի նր :
 17 * և կոշեաց զգտաանին իւր զփերակացաւ ամեն իւրոյ .
 և ասէ ցնա . հան զքա յինկն արտաքս, և փակեա՛ ըզ-
 գուր .

յառաջաբ. : (5) Որեւի . Եւ ասցէ ինձ իմա : (13) Որ-
 եւի . Եւ ես յո՛ տանիցեմ զմե՛ : (15) Բարեւ . Աքի
 ցնա : (17) Որեւի . Եւ փակեա՛ զգուրդդ զինի նորա :

գուրաք զինի գորա : * և էր զնովաւ պարեգոտք ա 18
 սրճեագործք և կռնկէնք . զի սյնպէս զգնեալն գըս
 աեղք Թագաւորաց կոյսք զձորձա իւրեանց : և եհան
 զնա ապաստարն արտաքս . և փակեանց զգուրն զինի
 նք : * Եւ ան Թամար մոխիր , և արե զգլխով իւրով , 19
 և զպարեգոտան կռնկէնս զոր զգնեալէր պատահեաց :
 և եգ զմեռա իւր 'ի վր զլիւոյ իւրոյ , և երթայր լա
 լով և լայր : * Եւ ասէ ցնա արեսողով եղբայր նք . մի 20
 Թէ ամն և եղբայր քո եղև չ քեզ . և արգ' քոյր իմ լու
 կաց , զի եղբայր քո է . մի ամեր զմաաւ քով խոսէ լը
 բանք զայդ : և նստան Թամար այրութի 'ի տան արե
 սողովոյ եղբոր իւրոյ : * Եւ լուսաւ արցայ զքանս զայ 21
 սասիկ և բարկացան յոյժ , և ոչ արամեցոյց զոգի ամն
 նայ որդւոյ իւրոյ՝ զի սիրէր զնա . զի անգրասիկ նք էր :
 Եւ * Եւ ոչ խօսեցաւ արեսողով չ ամննայ 'ի չարէ մինչև 22
 ցարի . զի արեսող արեսողով զամնն զն բանին զոր
 տառապեցոյց զԹամար զքոյր նք : * Եւ եղև յետ ե- 23
 ըմոյ աւուրց , և էին կառւրք արեսողովոյ 'ի բեթմա
 րոն մերձ յեփրեմ . և կռնաց արեսողով զամ սրգիս
 արքայի : * և եկն արեսողով առ արքայ և ասէ ցնա . 24
 ահաւանիկ կառւրք են ծառայի քում , երթեցէ արքայ
 և ծառայք իւր ընդ ծառայի քում : * Եւ ասէ արքայ 25
 ցարեսողով : մի որդեակ իմ , մի երթիցաք ամննեքան
 մեք , և մի ծանրացոաք քեզ . և ստիպեաց զնա , և ոչ
 զովմ . ապա Թէ ոչ՝ գոնէ եկեացէ ընդիս ամնն եղբայր
 իմ : և ասէ արքայ . ընդկր երթիցէ չ քեզ ամնն . * և 27
 ստիպեաց զնա արեսողով : և արձակեաց ընդ նմա զա
 մնն , և զամ զորդիս արքայի : Եւ արար արեսողով իրա
 խութի ըստ իրախոսե Թագաւորի : * Եւ պատուէր 28
 ետ արեսողով մանկաւոյ իւրում և ասէ . աեակք , յոր
 ժամ զուարթացի սիրան ամննի 'ի գինւոյ , և ասացից
 ձեզ հարեք զամնն՝ և սպանէք զնա . մի երկնչեք . զի ոչ
 ապաքէն են իցեմ որ հրամայեցեմ ձեզ . քաջաբերեցա
 րոք և լերուք յորդիս զբոսէ : * Եւ արարին մանն 29
 ամն արեսողովոյ ամննի՝ որպէս հրամայեաց նչ արե
 սողով և յորեան նմ որդիք արքայի , և հեծան յիւրա
 քան

- (18) Ոմեկ . Ապրեհաբոք կռնկէնք... գասեղք Թա
 գաւորի : (19) Այս . Եւ երթայր երթալով և լայր :
 (23) Ուս . Յետ երեմայ աւուրց... 'ի բեթմարոն
 յեփրեմ : (24) Այս . Կառւրք են ծառայի քոյ : (26) Ո
 մեկ . Եւ ասէ ցնա արքայ : (28) Յոննայի նչեք . Ես
 ասացի ձեզ հարեք : (28) Քաջ . Քաջաբերեցաւ և լերուք :
 (29) Այս . Եւ հեծան այր իւրաքանիւր :

- 30 քանի՜ք 'ի ջարաղ խրում, և փախան: * Եւ եղև
միջոցեա նոցա եկին 'ի ճանապարհին, գոյն եկին առ դա-
ւիթ և ասին, հոտորեաց արեսողոմ՝ զեմ որդեա ար-
քայի, և ճշ եթուլ 'ի նոցանէ և ճշ մի: * Յարեաւ ար-
քայ պատահեաց զհանգերմա իւր, և անկում 'ի վերայ
գետնոյ: և եմ ծառայք նք հոյն շուրջ գնովա պա-
32 տահալ զհանգերմա իւրեանց: * Պատահանի եւս
յովնազար որդի սամայ նզար գաւթի՝ և ասէ. մի
սասցէ անի իմ արքայ թէ եմ որդիք արքայի մեռան.
զի սմոն միջին մեռաւ: քանզի 'ի բերան արեսողոմոյ
կայր, յորէ յորմե ստապեցոյց զմամար զգոյր նք.
33 * և արգ մի գիցե արքայ 'ի որսի խրում պանգ և ա-
սացէ, թէ եմ որդիքն արքայի մեռան. այլ զի ասին
34 մարն մեռաւ: * Եւ փախեաւ արեսողոմ, և երարմաւ
սանին գկան զայա իւր և եանա, և ահա ժողովուրդ
բազում գայր՝ Է ճանապարհն 'ի նմանէ առ հողմաբ
էրթին ընդ դաւ 'ի վայրն: և եկին գետն պատմեաց ար-
քայի՝ և ասէ. անսի արս 'ի ճանապարհին որսնիւնոյ
35 առ հողմաբ էրթին: * Եւ ասէ յովնազար յարքայ.
ահա որդեք արքայի եկին, թ բանի ծառայի քս նոյն
36 պէս եղև: * Եւ իբրև փախանեանց զեռնէն, և ահա
որդիքն արքայի եկին. և ամբարձին զանոն իւրեանց
և լացին: այլ և արքայ և եմ ծառայք իւր լացին լալիւն
մեծ յոյժ:
37 * Եւ արեսողոմ փախեաւ, և չգաւ առ Թաղմէրմ և Ը
որդի եմուգոյ արքայի գետուրայ՝ յերկիր մեղաւայ:
և անգ առ դաւիթ արքայ 'ի վր որդւոյն իւրոյ զեմ
38 աւարտ: * և արեսողոմ փախեաւ, և գնաց 'ի գեթուր,
39 և եր անգ ամե երկա: * Եւ գաղարեաց արքայ գաւթի
յիւլանելոյ 'ի վր արեսողոմոյ, քանզի միթմարեցաւ 'ի
վերայ ամենայ որ մեռան:

ԳԼ ԺԴ.

- 1 Եւ ինացաւ յովար՝ որդի չարահայ, եթէ է սիրա ԼԹ
2 արքայի 'ի վր արեսողոմոյ: * առաքեաց յովար
ԴԹեկաւ, և առ անսի եկն մի իմաստուն: և ասէ ցնա:
անգ առ և զգեցիր հանգերմ որդոյ. մի օժանդիս իւ-
ղով, և եղևեա իբրև զինն մի սպայեալ 'ի վր բազմե-
կայ

(31) Յորմայի գետն. ծառայք նքայն շուրջ: (33) Ու-
նեւ. 'ի որսի գում զբանգ, և ասացէ: (35) Ռեւի.
Նոյնպէս և եղև: (38) Ռեւի. Եւ գնաց 'ի գեթուր:
և լինէր անգ ամե երկա:

ԳԼ ԺԴ. (2) (3) Յորմայի. Յարար որդի չարահայն:
Է G

Եւայ մեռելայ . * Եւ եկեացնա առ արքայ , և խօսեացնա 3
 ընդ նմա ըստ բանիս ըստ պատկի : Եւ Եր. յովսէփ . բանա
 'ի բերան նր : * Եւ եմնաւ կենն թեկեացի առ արքայ , 4
 և անկաւ 'ի վր երեսայ իւրոյ 'ի գետին' և ասէ . ապ
 ընցս զիս արքայ ապրեցս : * Եւ ասէ ցնա արքայ . զի
 Ե. քեզ . և նա ասէ . կարքի իսկ տագնապ կ' ինձ . կին մի 5
 այրի եմ ես . մեռաւ այր իմ . * և աղփանայ քոյ երկու
 որդիք էին , մարտեան ընդ միմեանս երկուքեան յան
 գի . և ոչ ոք եր որ համազէր 'ի մէջ նց , և եհար մին 6
 զմեռ եղբայրն և սպան զնա : * Եւ ահա յարուցեալ է
 եմ աղչն 'ի վր աղփանայ քոյ . ասեն' տուր զապամօղն
 եղբոր իւրոյ , և սպանցուք զնա փոխանակ անձին եղ
 բոր իւրոյ , և բարեցուք զժառանգականն քո . և շնու
 ցանեն զիպծանն իմ զմնացեալ , առ 'ի ջնորոյ առնի . 7
 մուտ մնայորդ . և անուն 'ի վր երեսայ երկրի : * Եւ 8
 ասէ արքայ . կրթ ողջամբ 'ի տուն քո . և ես պատուի
 բեցից վր քո : * Եւ ասէ կենն թեկեացի . յիմ վր առ 9
 քոյ անորմութեն , և 'ի վր ասն հօր իմոյ . և արքայ
 և ամուս իւր քաւեալ : * Եւ ասէ արքայ . մի վ եր խա 10
 սեացի ընդ քեզ . և անցես զնա առ իս' և ոչ ևս մերձեա
 ցի առ քեզ : * Եւ ասէ . յեկեացէ արքայ զմոր նծ իւր , 11
 'ի յանախն մերձաւորի արեանն ապականել . մի ջըն
 ջեացն զորդեակն իմ և ասէ զաւիթ . կենդանի է ար
 եմէ անկցի 'ի հերոյ որդւոյ քոյ մեզ մի 'ի գետին :
 Եւ * Եւ ասէ կենն . խօսեացի աղփանն քո առաջի տեսուն 12
 իմոյ արքայի բան մի : և ասէ , խօսեաց : * Եւ ասէ կենն . 13
 ընդէր խորհեցար այգալիս ինչ 'ի վր ժողովբեանն
 նո . կամ թէ 'ի բերանայ արքայի իցէ բանն այն վա
 առ' լցարձուցանել արքայի զմերժեալն յիւրմէ , * զի 14
 մահաւ մեռանիցի . և իւրեւ զուր 4եդեալ յերկիր ոչ
 ամբողջիցի . և ոչ ամենագու նծ զողին . և խորհիցի ոք
 մերժել յինքենն զմերժեալն : * Եւ արդ եկի խօսել 15
 առ արքայի տեսուն իմոյ զբանս զայս . զի տեսանիցէ
 զիս ժողովուրդն և ասիցէ' թէ աղփանն քո խօսեցաւ
 ընդ արքայի , թերեւ արասցի արքայ զբան աղփանոյ
 իւրոյ : * զի լուիցէ արքայ և փրկեացէ զիս 'ի ձեռաց 16
 ասնոյ որ խնդրէ ջնքել և զիս' և զորդի իմ 'ի ժառան
 ցաւ թէ նոյ : * Եւ ասէ կենն . եղիցի բան տեսուն իմոյ 17
 արքայի 'ի զոհս : զի իւրեւ զհանցաւ նոյ սննպէս է անր
 իմ արքայ 'ի լսել զբարի և զար . և ար նծ քո եղիցի
 ընդ

(4) Ռեւտ . 'ի վր երեսայ իւրոյ 'ի գետին : (5) Ունտ .
 ջիւ է 'ի քեզ : (7) Այո . Եւ շնուցանիցեն : (16) Այո .
 ջնքել զիս և զորդի իմ : (18) Ռեւտ . Մի թաքուցա
 նոր բան յինն . . հարցից չքեզ :

- 18 չեզ քեզ : * Եւ պատասխանի եւ արքայ՝ և ասէ ցեղին՝
 մի թագաւորներ յինչն դրան զոր եւ հարցնց քեզ : և
 19 ասէ կինն . խօսեալքն տեր իմ արքայ : * Եւ ասէ արքայ .
 քթիկ ձեռն յովորայ ինչն յնմի յայգանկ ընդ քեզ : և
 ասէ կինն . յարքայ . կենդանի է անձն քո տեր իմ ար
 քայ , և թիկ ինչ յով կամ յասեակ յնմե զոր խօսեցաւ
 տեր իմ արքայ . զի ծառայ քո յովոր՝ նա պատուիրեաց
 ինձ , և նա եդ ' ի բերան աղօթնոյ քոյ զնմ թան զայ .
 20 ասիկ , * վն բաշտելոյ յերեսաց թանիս այսորիկ՝ զոր
 արար ծառայ քո յովոր դրանս զայստակ . և տեր իմ
 իմաստան է քա իմաստութե հրեշտակի նյ՝ զիտեւ
 զնմ ինչ որ յերկրի :
 21 * Եւ ասէ արքայ զյովոր . Թահապիկ արարի քեզ Եսս
 Թանի քամ ըստ այսմիկ . երբ գարձո՝ ան զպատա
 22 նեակն զարեսողմ : * Եւ անկեւ յովոր ' ի վր երեսաց
 իւրոց յերկիր , և երկիր եպագ նմա , և օրհնեաց զար
 քայ : և ասէ յովոր . այսօր գիտաց նառայ քո եթե
 գտի շնորհս յաջ քո՝ տիր իմ արքայ զի արար ար իմ
 23 արքայ զքան ծառայի իւրոյ : * Եւ յարեաւ յովոր և
 24 գնաց ' ի գեթուս , և ան զարեսողմ յնմ : * Եւ ասէ
 արքայ . գործքի ' ի տան իւր , և զերեսս իմ մի տես
 ցէ : և գարձաւ արեսողմ ' ի տան իւր , և զերեսս աղ
 25 քայի մշ ետես : * Եւ իւրեւ զարեսողմ մշ գոյր յնմ
 ինի , ալ . Թեղեցիկ գովելի յոյժ . ' ի թանկից ասից իւ
 26 րոց միջև ' ի գլուխ իւր մշ գոյր ' ի նմա արտա : * և ' ի
 փոքրել զհերս իւր՝ լինէր ' ի սկսանելոյ առաջ յա
 ւարս փոքրել , զի կորի ծանրանայք ' ի վերայ նր : և
 յորժամ փոքրէր , կռկր զհեր գլխոյ իւրոյ երկերիւր
 27 սիկզ Ե արքունեանն սկեզ : * Եւ ծնան արեսողմնոյ
 երեք ուստեղք՝ և գաւար մի և անուն նր թամար . և
 նա էր կին գեղեցիկ յոյժ տեսչեամբ , և եղև կին առ
 բովանց որդւոց սաղմունի , և ծնաւ նմա զայլիս :
 28 * Եւ նուաւ արեսողմ յնմ աւարս ամաց երկուց , իսբ
 29 և զերեսս արքայի մշ ետես : * և առարեաց արեսողմ
 առ յովոր յնել գնատաւ արքայ , և մշ Կամեցաւ երկու
 առ նա . և առարեաց երկրորդ անգամ առ նա , և մշ Կա
 30 մեցաւ երկուց : * Եւ ասէ արեսողմ զծառայս իւր :
 գիտե՛ք զի վնմեկ գնանոյ յովորայ լի գարուով մա և
 ախ , երկուցք այրեցէք զնա հրով . և այրեցին ծա
 ւայքն արեսողմնոյ զվնմեկ յովորայ հրով : Եւ եկին
 ծա

(19) Յիսկին քիւր : Ձեռն յովորայ ին յամենայնի :
 (20) ինի . վն բաշտելոյ երեսաց : (21) Աստ . Ըստ
 քանի քամ ըստ այգմիկ : (22) ինի . Թագաւոր ամաց
 երկուց : (30) Աստ . Գիտե՛ք զվնմեկ գնանոյ :

Ծառայքն յովորայ առ նա պատուեալ զհանգերմս
 իւրեանց՝ և ասեն . այրեցին Ծառայքն արեսաղանց
 զվիճակն հրով : * Եւ յարեաւ յովոր և եկին առ արք- 31
 տաղամ'ի տուն : և ասէ ցնա . ընդէր այրեցին Ծառայք
 քո զվիճակն իմ'հրով : * Եւ ասէ արեսաղամ'ց յովոր : 32
 յղեցի առ քեզ և ասեմ . եկ այսր յղեցից զքեզ առ ար-
 քայ , ասել' Թէ ընդէր եկի 'ի գեթաուբայ . լու եր
 ինձ տակաւին անդ լինել , քան ոչ անասնել զերեստ
 արքայի . և Թէ Վասն ինչ կայցէ յիս' սպան զիս : * Եւ 33
 եմնւտ յովոր առ արքայ , և պատմեաց նմա : և կոչեաց
 զարեւաղամ . և եմնւտ առ արքայ , և երկիր եպող . նմա ,
 և անկուս 'ի վերայ երեսաց իւրոց : առաջն արքայի : և
 համբուրեաց արքայ զարեսաղամ :

ԳԼ ԺԵ .

ԽԳ. Եւ եղև յետ այնորիկ , և արար արեսաղամ' կառա և 1
 երկվարս , և յիսունայր սուրհանգակ առաջի իւր :
 * Եւ կանխէր արեսաղամ' և կայր առ ճանապարհի գը- 2
 րանն : և լինէր' իմ'այր որոյէր գառ' գալ առ արքայ
 'ի գատաստան . բարբառէր առ նա արեսաղամ' և ասէր
 ցնա : յորմէ քաղաքէ ես գու , և ասէր այրն , 'ի միայ'ի
 ցեղիցն էլի է Ծառայ քո : * և ասէ ցնա արեսաղամ' . ա- 3
 հա բանք քո բարի են և գիւրիցք , և որ ունինգիր լի
 նիցի քեզ' լիք առ 'ի յարքայէ : * Եւ ասէր արեսաղամ' .
 ոչ կայր ցանկեր . զիս գատաւոր 'ի վերայ երկրիս . և ա- 4
 ռիս գայր իմ'այր , որոյ եր հակառակուսի և գատաս-
 տան , և առնէի' նմա իրաւունս : * Եւ լինէր յորժամ
 մերձենայր առ նա այր երկիր պազանել' նմա , ձգէր
 զձեռն իւր և առնէրն մատուցանէր , և համբուրէր ըզ- 5
 նա : * Եւ ասէր արեսաղամ' ըստ բանիս ըստ այսմիկ
 իմ'էլի եկելոյ 'ի գատաստան առ արքայ . և յանկու- 6
 ցանիւր յինքն արեսաղամ' զսիրտ իմ'արանց էլի :

ԽԴ. * Եւ եղև 'ի կատարել չորից ամաց , ասէ արեսաղամ' 7
 ցհայր իւր . երթայց և հատուցեց զաւխտս իմ'զոր ուի- 8
 տեցի ան'ի քերքոն : * զի ուխտիւք ուխտեաց Ծառայ
 քո մինչ եի'ի գեթաուբ յապրիս . ասեմ , եթէ դարձու-
 ցանելով դարձուցէ զիս եր յեմ , պաշտեցից զմ' :
 * Եւ

(33) Ոման . 'ի վերայ երեսաց իւրոց յերկիր առաջի :
 ԳԼ ԺԵ . (2) Ոման . Եւ ասէ այրն , 'ի միայ : (3) Ոման .
 Եւ ասէր ցնա արք' : (4) Ոման . Հակառակուսի'ի
 գատաստան : (5) Յորնալիս պալտեի , Առ նա այր եր' :
 (6) Աստ . Չսիրտս իմ'արանց : (8) Ոման . Մինչ բնա-
 կէի ես 'ի գեթաուբ յապրիս :

- 9 * Եւ ասէ՛ց յնա արքայ . Սրբ խաղաղուք : և յարան
 10 գնաց 'ի քերբոն : * և առաջեաց արեսազամ պատուի
 բանս յամ յեղս իշի , և ասէ . 'ի լսել ձեր զձայն եղբոր
 11 ասում 'ի քերբոն : * Եւ չ արեսազամայ գնացին անք
 երկերիւր . հրաւիրեալք : և երթային միասեալք , և
 12 ժշ գիտէին ամենէն զդրոյցան : * Եւ առաջեաց արե-
 սազամ և կոշտաց զարեատիկ թեկուացի խորհրդակից
 գաւթի 'ի քաղաք իւր 'ի գովյա 'ի զոհել իւրում ըզ-
 զհան : և եղև ժողով տաստիկ . և ժողովուրդ բազում
 13 երթեալ ընդ . արեսազամայ : * Եւ հասա գաւթիան առ
 գաւթի և ասէ , եղև սիրտ արանց իշի զհետ արեսա-
 զամայ :
 14 * Եւ ասէ՛ց գաւթի յամ ծառայս իւր որ չ նմոյնմ խե-
 արիք և փոխիչուք . զի ոչ գոյ մեզ փրկուի յերեսաց
 արեսազամայ . փաթացարմէք գնան , զի մի արադիցե
 և հարկանիցե զմեզ , և արկանիցե 'ի վր մեր չարիս . և
 15 հարկանիցե զքաղաքս սրով առսերի : * Եւ ասեն ծա-
 ռայքն արքայի՛ց ցարքայ : բաս ամի զոր և կամիցի անք
 16 մեր արքայ՝ տհաւասիկ փոխե ծառայք քո : * Եւ ել
 արքայ և ամ ասեն նորա 'ի հետիոտա : և եթալ արքայ
 17 ասան կին 'ի հարմից անտի իւրոց պահել զտանն : * և
 ել արքայ և ամ ծառայք նք հետեանէք , և կացին առ
 18 ձիթենույն որ յանապատի անդ : * Եւ ամ ծառայք նք
 միջամիջե անցանէին առ նովա : և ամ քերթթին և
 19 հետեանէք 'ի գեթայ՝ և անցանէին առաքի գաւթի : * Եւ
 ասէ արքայ յեթթի գեթայի : ընդէր գաղցես և գաւ-
 ընդ մեզ . գարմիր անդրէն և բնակեալ ընդ արքայի ,
 զի այլ ասուր ետ գաւ . և խոփուցար 'ի անդալէ քում
 20 մե 'ի գեթայ՝ և եկիր . * և այսօր խոփուցեմ զքեզ զԵ-
 նայ ընդ մեզ . և ես երթովյ յտ և երթալոց իցեմ բազ
 գաւ գարմիր , և գարմն զնոյրաքս քո չ քեզ : և արադ
 21 յե ընդ քեզ ար ոգորմութի և նշնարտաւ : * Պատաղ
 խոնք ետ եթթի արքայի՛ և ասէ : կենդանի ե տը , և
 կենդանի ե անք իմ արքայ . զի 'ի անդալ ուր ար իմ
 արքայ իցե , և 'ի մահաւ և 'ի կեանս՝ անք եղիցի և ծա
 22 ալ քո : * Եւ ասէ արքայ յեթթի . եկ անց ընդիս :
 և

(10) Որեւ . Եւ առաջեաց . . զհետ պատու իրանս յամ
 (12) Ռիտ . Ժողի բղձ երթայք : Ուր անտ . Երթալ
 ընդ . ա՛ : (14) Բազան . Զի մի արադիցե և հարկանիցե
 մեզ . և արկանիցե 'ի վերայ մեր : և անտ . Եւ հասա
 նիցեն 'ի վր մեր չարիք . և հար՛ : (18) 'ի լուս՝ . Եւ ան
 ցանէին առաքի արքայի . կամայն անոց 'ի թագ՛ :

և անց եթէի գեթացի . և ամ ծառայք նր, և ամ ամ
բոխ նր ընդ նմա : * Եւ ամ երկիրն լայր մեծապէս, 23
և ամ զօրն անցանկէր ընդ հեղեղատն կեդրոնի : անց
և արքայ Է հեղեղատն կեդրոնի . և ամ զօրն և արքայ
երթային ընդ երեսա շահապարհին անապատի : * Եւ 24
ահա զազովք և ամ զկառացիք ընդ նմա, բարձին զառ
պանակն ուխտին ան 'ի բեթարա, և կացուցին զառ
պանակն այ . և եւ 'ի բեթարա մինչև կատարեաց ամ
ժողովուրդն անցանկէ 'ի քաղաքէ անաի : * Եւ ասէ 25
արքայ ցազովք . գարձ զառպանակդ այ 'ի քաղաք,
և նսացի 'ի տեղաշ իւրում . եթէ գտից շարհա առաջի .
ան' գարձուցի զիս, և ցուցցի ինձ զգա' և զիայն 26
լուծի գորա . * ապա թէ այսպէս ասացէ ցիս թէ 26
չեմ հաճեալ ընդ քեզ, ահաւառիկ կամ, արացէ ինձ
որպէս հանցի իցէ առաջի ալաց նր : * Եւ ասէ արքայ 27
ցազովք քահանայ . տեսիք . զի գաւ քահանա խաղա
ղութի 'ի քաղաք, և արքանսս որդի քա, և յովաթան
որդի արխաթարայ' երկզքին որդիք ձեր Է ձեզ . * և 28
ահա ես բանակիցիմ յազովք անապատին, մինչև
կեսցէ զրոյց 'ի ձեռն' պատմել ինձ : * Եւ գարձուցին 29
սազովք և արխաթար զառպանակնցն, և նստաւ անգ :
* Եւ դառիմ ելանկէր ընդ զառ 'ի զինն միմեկեաց, 30
երաներ և լայր . և զգաբի իւր ծանկեալ . և ինքն եր
թայր բոկ, և ամ ժողովուրդն ընդ նմա ձորձ զգլխով .
այր իւրաքանչիւր ելանկէն և լային : * Այդ եղև գաւ 31
թի' և ասեն . և արխաթից ընդ ժողովեալն առ արև
սողմնից ե : և ասէ դառիմ . ցրուեալ զխորհուրդն ա
բխտովալայ ձր ամ իմ : * Եւ եհաւ դառիմ 'ի հոգն' 32
ուր երկզն երկիր այ :

Եւ 2 Եւ ահա ընդ առաջ նորա քուսի արաքացի բարեկամ
դառիմ պատառեալ զպատմուածն իւր' և հեղ 'ի գլուխ
նր : * Եւ ասէ ցիս դառիմ . եթէ անցանկէն ընդիմ' 33
քնան լինիս ինձ . * ապա թէ գարձցիս 'ի քաղաք ա 34
ասացես ցարեսաղոմ, եթէ անցին եղբարք քա . և ար
քայ կաթողին եր զինն իմ, և անց հայր քա . և արդ
ծառայ քա եմ արքայ, և թող կացից առաջի քա . ծա
ռայ հոր քոյ եի յայնժամ, և արդ քա ծառայեմ ես ար
քայ : և ցրեացես յինն զխորհուրդն արխաթիւլայ :
* Եւ ահա ընդ քեզ սազովք և արխաթար քահանայք : 35

(24) Ոմեռ . Եւ կացուցին զառպանակն ան : (25) Ոմեռ .
Եթէ գացի շարհա առ : (26) Ոմեռ . Ապա թէ այնպէս
ասացէ ցիս եթէ չեմ . ող և հաճայ : (28) Ոմեռ . Եւ
ահա ես բանակիցիմ : (31) Ոմեռ . Ցրուեալ զխորհուրդն :
(32) Ոմեռ . Ուր եղաւ նա երկիր այ :

- և ինչպիսիք թան զոր լսեցես 'ի տանեկ արքայի' պատանեցից
 36 սագաթից և արեւմտացու քահանայից : և և ահա ենք
 նա երեւելան . որդիք իւրեանց , աշխուստ որդի տա
 զամից , և յովանեան որդի արեւմտաց . և ապաքեզ
 37 ընդ 'ի մեան նշ ապա զամ թան զոր և լսեցես : * Եւ
 եմաս քառի բարեկամ գաւթի 'ի քաղաքն . և արեւոյ
 զամ մասնեք 'ի քաղաքն :

ԳԼ. ԺԶ.

- 1 Եւ գաւթի անցեալ էր ասկաւիկ ինչ ըստ հաւսոյ :
 Եւ ահա սիրա պատանի մեմիկրաւմեայ ընդ ա
 ռով նի . և զայցք իւրոց բեռնաւորաց , և 'ի նոսա երկե
 րեւր նկանակ , և հարեւար լամեայ , և հարեւար արմաւ .
 2 և մեք մի գնաւոյ : * Եւ ասե արքայ ցոխաւ . զի'նչ է
 այդ : և ասե սիրա . եւ զգ. նստելոյ արքայի , և հարգ և
 արեւագ 'ի կերակուր մանկանցդ , և գնեիք' ընդելի
 3 լսելոցդ յանապատի տա : * Եւ ասե արքայ . միք է
 որդի տեւան քոյ : և ասե սիրա ցոխայ 'ահա նորդ
 յեմ . զի ասե' արքայ զարմաւորեն ինչ աղան իկի ըն
 4 Թագաւորութի էր ինչ : * Եւ ասե արքայ ցոխաւ .
 ահա քեզ լիցի նա ինչ որ է մեմիկրաւմեայ : երկիր
 եղաք սիրա և ասե . զամ շորհա ասալի քո տեք իմ
 արքայ :
 5 * Եւ եկն արքայ գաւթի մինչ ցաւաւրիւն և ահա և խն
 լաներ անտի միք յաջաւանան պանն սաւաղայ , և
 անան նի անկի . որդի գերեայ , իւրանելի ելաներ և
 6 անկաներ . * և մեք քարինս գաւթի , և ամենեցուն
 որոց ընդ արքայի գաւթի : և նա Թագաւորին , և նա
 7 զարապք կին ընդ աղան և ընդ ահեկե արքայի : * Եւ
 այսպեա ասեք անմիկ յանկանելն զնա . և ի իւր այդ . ա
 8 բնանց' և այդ անորեն * զարմայ 'ի քեզ նի զամ ա
 բիւն տանն սաւաղայ . զի Թագաւորեցեք Թագանակ
 նի . և եւ նի զԹագաւորութի քոյ 'ի մեաւ արեւոյ
 միք որդւոյ քո . եղլոց քեզ զարկաք . զի այր' արեւանց
 9 եւ գաւ : * Եւ ասե արեւաս որդի շարահայց ցգա
 լիւ . ընդէր անինան . այնպեա շաք մի մեռեալ զամ
 10 իմ զարքայ , անկից և ասից զգլուխն : * Եւ ասե ար
 քայ

Գլ. ԺԶ. (1) Թագաւոր . Թագանի մեմիկրաւմեայ . . . և
 հարեւար լամեայ , և իւր արմաւ : (2) Որմե . 'ի կերակուր
 մանկանոց : (4) Որմե . Եւ նոյն ինչ որ ինչ է մեմիկր
 (9) Որմե . Եւ ասե արեւաս որդի շարահայց ցոխայ .
 ընդէր : (10) Բայն . Թագ անկանց այնպեա : և անտ
 Եւ ասե նա և անկանց այնպեա :

քայ՝ զի՛ կայ՝ իմ և ձեր որդիք շարուհայ. թո՛ղ ամառ
 նմա, թո՛ղ անիծանէ՛ պիտէս. զի՛ Եր ասաց նմա անի-
 ծանիւլ զգաւիթ. և մի ասացե՛ թէ ընդէ՛ր արարե՛ր
 այգպէս : * Եւ ասէ գաւիթ ցարեասա և ցեմ ծառայ : 11
 իւր. անաւանիկ որդի իմ որ ելեալէ յորովայնէ իմէ՛
 անիւրիկ զանձն իմ, միշտս ևս որդին յեմնայ. թո՛ղ
 ամառ նմա և անիծցէ, զի՛ Եր ասաց նմա. * Թերևս ամառ 12
 զէ՛ Եր զատուապանս իմ, և հասուացէ ինձ բարիս փո-
 խանակ անիծից նի՛ յառաք յայսմիկ : * Եւ երթայր 13
 գաւիթ և արքն որ ընդ նմա զձանապարհն. և սեմիկ
 երթայր մօտ առ նա ընդ կողաց լեռինն, երթայր և ա-
 նիծանէր, և քարինս 'ի կողմանէ նի՛ ընկեմայր, և հնդ
 ցանկեր 'ի վերայ : * Եւ Բկն արքայ և Թմ զարն որ ընդ 14
 նմա աքիառեալք, և հանգեան անդ :

ԽԸ * Եւ արեսողմ և Թմ ինչ մասն յեմ, և աքիառփել ք 15
 նմա : * և եկև իբրեւ եկն քուսի արաքացի բարեկամ 16
 գաւիթի առ արեսողմ, և երկիր եղադ նմա. և ասէ
 քուսի ցարեսողմ, կեցցէ՛ արքայ :

ԽԹ * Եւ ասէ արեսողմ ցըռուսի. սնդ գաւթ եր քո ընդ 17
 բարեկամին քում. և ընդէ՛ր ոչ չոգար ընդ բարեկամին
 քում : * Եւ ասէ քուսի ցարեսողմ, ժշ այգպէս է, 18
 այլ զհետ այնորիկ՝ զոր ընտրեաց Եր, և ծաղովուրդս
 այս՝ և Թմ այր ելի երթայր՝ և նորս եղից, և ընդ նմե՛
 նաւայց : * և երկորդ անգամ մեմ ծառայեցեմ ես, մշ 19
 ապաքեն առաքի որդայ նի. որպէս ծառայեցի առա-
 ջի հօր քում, նիյնպէս եղից առաքի քո :

Ծ * Եւ ասէ արեսողմ ցարեսողմ. առիք խորհուրդ 'ի 20
 միջ թէ զի՛նչ գործեացուք : * Եւ ասէ աքիառփել ցա 21
 բիստում. մեմ առ հարնահօր քո զորս եմոպ պահել
 զառան իւր, և լուիցե թմ ինչ թէ յամեն արարե՛ր
 զհայր քո. և զօրացին ձեռք ամենեցուն որք են ընդ
 քեզ : * Եւ հարին վրան արեսողմայ 'ի տանին, և ե 22
 մուտ արեսողմ առ հարնահօր իւրայ յանգիման Թմ
 ելի : * Եւ խորհուրդ աքիառփելայ զար խորհէր յա 23
 ասքան թաւմինս, որպէս թէ հարցանիցե ոչ բան յայ,
 այնպէս եր Թմ խորհուրդն աքիառփելայ, և առ գաւ-
 թի և առ արեսողմայ :

ԳԼ.

(19) 'իւրամ'. Առ նա ք հաղեամայ ըն'. հանգեան անի
 'ի բնաք'. Ուր անեա ես. ընդ հաղեայ : (16) 'ի բարեան
 պիտէս. Առ արեսողմ, և երկիր իզոպ նա : (19) Բա-
 րաք. Որպէս ծառայեցի հօր քում : (21) Ոմեա. Որ
 ընդ թեզ են : (23) Ոմեա. Որ հարցանիցե ոչ : (23) Որ-
 խան. Աքիառփելայ, առ գաւթի և առ արեսողմ :

պատահեալ զնովաւ՝ ուղ իշանիցէ ցաղ 'ի ժիւր երկրի . և
 ոչ ապրեցուցուի զնիւ, ոչ զլոյս : * Այլա թէ 'ի քաղաք 13
 մասնիցէ՝ առցէ իմ ինչ քաղաքին այնմիկ պարսնս , և
 քաղաքացուք զնմ մինչև ցենդեղատու : զի մի միտացէ անդ
 և մի մի քար : * Եւ պսէ արեգոգով և իմ այր ինչ՝ քաղ 14
 և խորհարդօք քուստայ արարացուոյ՝ քան զխորհարդ
 արեգոգեղայ : և ինք ետ հրաման ցրել զքաղ խորհարդն
 արեգոգեղայ . զի անցէ ինք 'ի վերայ արեգոգեղայ զա
 մենայն շարինն :

ԾԲ * Եւ ասէ քուսի արարացի ցաղովի և ցարխաթար քա 15
 հանայս . զայս ինչ և զայս խաւսա ետ արեգոգեղ արե
 ցոգեղայ՝ և ծերոց ինչ , և զայս ինչ և զայս՝ ետ խորհե
 ցայ : * Եւ արգ՝ առաքեցէք ժողովապետի՝ և պատմեցէ 16
 դաւթի և ասացէք . մի անշանիցիս զայս գիշեր յառ
 բովի անապատին , այլ փութաովի անցանել , գուցէ
 կանիցէ դարբայ և զնմ ժողովուրդն որ ընդ նմա : * Եւ 17
 ցովիս թան և արխաթա կային առ աղբերն՝ ուղցեալայ ,
 և չոգաւ աղբերն մի և պատմեաց նոյն . և նոցա գնացին
 և պատմեցին զայս արքայի դաւթի . զի ոչ կարէին մտա
 նել կրել 'ի քաղաքին : * Եւ ետես զնմ պատմեալ 18
 մի , և պատմեաց արեգոգեղայ . և չոգան երկուցին , և
 մտին 'ի տուն ասն միոյ 'ի բաւաւրիմ . և նորապիս գտա
 մի 'ի տան , և մտին քնդօք : * և ան կինն՝ և կափոյց ըլլա 19
 խուփն 'ի ժիւր գրին , և ցամեցեցուցանել 'ի ժիւր նոյն արա
 բովի . և ոչ ել բանն 'ի վեր : * Եւ եկին ծառայքն ա 20
 քնադոցայ առ կինն՝ ի տուն անդ , և ասին . մեր են ա
 քնադոցա և յովիս թան : և ասէ ցնն կինն . անցին յայն
 եղա ջրոյդ . և նոցա խնդրեցին զնմ՝ և ոչ գտին , և գար
 ձան յնմ : * Եւ և զի յեա գնացին նոյն , եկին 'ի դարչն 21
 չոգան՝ պատմեցին արքայի՝ դաւթի , և ասին ցարխաթար .
 արեք և անցէք ըստ ջուրդ . զի զայս ինչ և զայս խա
 հեցաւ մի ձեր արեգոգեղ : * Եւ յարեաւ դաւթի և 22
 իմ ժողովուրդն որ ընդ նմա , և անցին ընդ յարգա
 նան մինչև 'ի լուսանալ առաւօտան , մինչև ոչ միտաց
 և ոչ միայ տարաք՝ որ ոչ անց ընդ յարգանան : * Եւ ա 23
 քնադեղ իրեն ետես թէ ոչ եղև խորհարդն նոյն , հան
 գերմիաց զիչ իւր , և յարեաւ գնաց 'ի տուն իւր 'ի քա
 �ղաք , և հրաման ետ տան իւրում , և խեղդ արի՝ և մե
 ռաւ , և թաղեցան 'ի զերեղմանի հոր իւրոյ :

ԾԳ * Եւ գաւին Էհան 'ի բանակս . և արեգոգով անց ընդ 24
 յար

(16) Ոման . Եւ զնմ ժողովրդ նոյն ընդ նմա : (18) Ոման .
 Եւ մտին 'ի տուն մի 'ի բաւաւրիմ : (19) 'ի բաւաւրիմ . 'ի քն
 արայ՝ արաբովի . Էհանի՝ նաւան և պատաւտ : և այլ ո
 ման Էհանի . բանջար : (22) Ոման . Ինչև զլուսա

- 25 արգանան՝ թիքն և ձմ ինչ ընդ նմա : * Եւ զամենայն
 13 կայսց արեւադամ փախանակ յովարայ՝ ի վթ զօրուն : և
 ամենայն՝ որդի էր առն արամ անունն էր յովթար յեղ-
 14 ղայեղացի : նա եմուտ առ արիգեայ գուսար յեւստայ
 26 քոյր զարուհեայ մեր յովարայ : * և բանակեցաւ արեւ-
 27 ադամ և ձմ ինչ յերկրին զաղաադու : * Եւ եղև իբրև
 եհան գաւթն ի բանական, վերսի որդի նաաաայ յու-
 15 բամայ արգուցն ամենայ և մարդի որդի ամիկի ի դա-
 28 արարայ, և բերդի զաղաադացի յաղեղիմայ, * բե-
 16 ղին անկապինս տասն , և օթոցս և սանս տասն , և ա-
 նմա բարի , և ցորեան , և գարի , և ալեւ , և փոխինդ ,
 29 և սլուն , և սալն , * և մեղք , և կողի , և պարարուհակս ,
 և արծա գիւղիկս . և մատուցին գաւթն և զօրուն որ
 ընդ նմա աւել : զի էր զօրն քաղցեալ և ծարաւ , և
 Լծեալ յանապատի անդ :

ԳԼ. ԺԼ.

- 1 Եւ հանդէս արար գաւթն զօրուն որ ընդ նմա , և ծո-
 կայց ի վթնց հաղարապետս և հարկւրապետս :
 2 * և առաջեայ գաւթն զերթր մասն զօրուն ի ձեռն
 յովարայ . և զերթր մասն ի ձեռն արեստայ որդւոյ շա-
 րուհեայ՝ եղբոր յովարայ , և զերթր մասն ի ձեռն եթ-
 1 թնայ գեթնայոյ : և ասե գաւթն զօրուն . ելաներս
 3 ելից և ես ընդ ձեղ : * Եւ ասեն՝ ոչ ելցես . զի եթն
 փախելովք . ոչ գիցեն ի վթ մեր գիւրս . և եթն կի-
 1 սոյ եկա ի մէջ մեռանիցիկն՝ ոչ գիցեն ի վթ մեր ԸԶ-
 սիրտ . և գա իբրև զտան հաղար ի մէջ ես . և արգ-
 2 լուէ թէ գաւ ի քաղաքի իցես՝ զի լինիցիս մեղ յոյ-
 4 նականութն : * Եւ ասե ցնն արքայ . որ ինչ հանի իցի
 տառի մեր արարից : և եկայ արքայ յնց առ գրանն .
 և ձմ զօրն ելանեք ըստ հարիւրաւորաց և ըստ հազա-
 5 րաւորաց : * Եւ պատուէր ես արքայ յովարայ և ա-
 րեստայ և յովթնայ՝ և ասե . խնայեալիք ի պատա-
 նակ իմ արեստդամ : և ձմ զօրն լուաւ ի պատուի բնի
 6 արքայի ձմ ի խանացն վս արեստդամայ : * Եւ ել ձմ
 զօրն յանաաան ընդգէմ ինի , և եղև կոխ յանաաոկն
 7 եփեղմայ . * և պարակցաւ անդ զօրն ինի աւաղի ծա-
 րալցն գաւթն . և եղև խաղապետս մե յաւալ յոյն
 միկ :

նալ տասն' : (24) Օգիտի Գ. Դաւաոր նաաաայ քոյր ըս' :
 (29) Ոման . Եւ որմա գիւղիկս :
 Գը ԺԷ. (3) Ոման . Զի եթն փախելով փախիցիկն . *
 ի մերայ մեր սկստ : (3) Այս . Զի գաւ իբրև զտան
 հա' : (5) Ոման . 'ի պարպնեալն արեստդամ :

միկ . և անկան քսան հազար արանց : * և եղև անգ. պղ. 8
տերազմն՝ ջրուհաւ ընդ ձմ երեսս երկրին : և յառա
խեմաց անտառն ուտեւ ի զօրուէն քան զորս եկեր սուրն
յաւուրն յայնմիկ :

ԾԵ * Եւ գիտեցաւ արեսողոմ անաշխ ծառայիցն գաւթի . 9
և արեսողոմ կր հեծեալ ի ջուրաջ իւրում , և եմուտ
ջորին ընդ Թաւ կապեալաւ մեծաւ , և պատեցաւ գլուխ
նր ընդ կապեալան , և կախեցաւ ընդ երկինս և ընդ եր
կիր , և ջորին անց ի ներքոյ նր : * Եւ ետես այր մի , և 10
պատմեաց յովարայ և ասէ . ահա տեսի զարեսողոմ
կախեալ զկապեալոյն : * և ասէ յովար զայրն որ պատ 11
մեաց նմա . և ահա տեսեր՝ և ընդէի՛ր ոչ հարեր զնա ընդ
գետին . և ես տայի քեզ պրօք յիսուն սկեզ արծաթոյ՝
և սուսեր մի : * Եւ ասէ այրն զյովար , եթէ կշտելով 12
իսկ առնուի ի ձեռաց քոց հազար սկեզ արծաթոյ մէ
չգէի զձեռն իմ յորդի արքայի . զի յականջումեր պատ
ուիրեաց արքայ քեզ և արեսայ և եթթեայ , և ասէ՝
զգոյ՛ջ լինիջիջ պատանեկին արեսողոմայ , * մի ինչ զէջ 13
նա առնել անձին նորա . և ձմ քան ոչ Թաւրիցի յար
քայէ , և գու կայցես ի բացեմայ : * և ասէ յովար՝ զի 14
այդորիկ իսկ անցից առաջի քո : Եւ ժա յովար երկու
նետս ի ձեռին իւրում , և եհար զնա ի սրախ արեսա
ղոմայ մինչդեռ կենդանի կայր ի կապեմն : * և պատե 15
ցան տասն մանկունք ի զինակրացն յովարայ , և հարին
զարեսողոմ և ապանին զնա :

ԾԶ * Եւ եհար յովար զփոյն եղջերեայ , և դարձաւ զորն 16
որ ընդ նմա , զի մի երթիցեն զհետ Էլե . զի ինայեաց
յովար ի զորն : * Եւ առ յովար զարեսողոմ , և ընկեց 17
զնա ի վիհ մեծ յանտառին ի խորին յոյժ . և ձմ ինչ
փախեալ այր իւրաքանչիւր ի բնակուե իւր : * Բայց 18
արեսողոմ մինչդեռ կենդանի եր՝ կանգնեաց իւր ար
ձան . և կանգնեաց ի յարին զարձանն ի հովիտս Թա
գաւորաց . քանզի ասաց թէ չիք իւր որդի որ յեկեց
զանուն նր : և կոչեաց զարձանն յիւր անուն . և կոչեաց
զնա ձեռն արեսողոմայ մինչև ցայտոր :

ԾԷ * Եւ պիմանաս՝ որդի սագովկայ ասէ , ընթացմէյ տա 19
բայց

(8) Ոհնի . Յրուհաւ չ երեսս ձմ գաղտին , և յառ՝ .
ուտեւ ի զօրուէն քան զորս եկեր սուրն ի զօրուէն
յաւ : (8) Յօրնալին պոխեք . ի զօրուէն Կան զոր Էլե
տար յաւուրն յայն՝ : (9) Ոհնի . Էլե Թաւ կապեալաւ
մե : (11) Ոհնի . Յիսուն սկեզ արծա : (12) Այր . Եթէ
կշտել իսկ առնուի : (15) Այր . Եւ պատեցան տասն
մանուկ : (16) Յօրնալին պոխեք . Եւ դարձաւ պրն ոչ
ընդ նմա : Ուր ասին . Զորն իւր ընդ նմա :

- բայց աւետիս արքայի. զի արար նմա ար իրաւունս' ի
 20 մեաց Թշնամեաց իւրաց : * Եւ ասէ ցնա յովար . իչ
 ես գուսն արքայի աւետիսայ յաւուր յայտմիկ, և տացես աւե-
 տիս յայլում աւուր . բայց յաւուր յայտմիկ մի տացես
 21 աւետիս, քանզի որդի արքայի մեռաւ : * Եւ ասէ ցրու-
 սի' երթ պատմեա՛ արքայի զոր ինչ տեսեր . և երկիր ե-
 22 րդագ քուսի յովարայ և եւ : * Եւ յաւել ևս արիմաստ
 որդի սագովկայ' և ասէ ցրովար, և զի' ինչ վնդիցի եթէ
 ընթանայեմ' և ես զինի քուսեայ : և ասէ յովար . և ընդ
 23 եկ, մէ ինչ են քեզ աւետիքն յոգուս երթալայ : * և աս-
 տէ արիմաստ . զի' է' Թէ ընթանայեմ' և ասէ ցնա յո-
 վար' ընթա : և ընթացաւ արիմաստ ընդ Տաճարայրն
 24 ինքարայ' և անց զքուսեա : * Եւ գաւիթ նստեր ի
 միջ երկնացանց գրանցն : և գնաց գէտն 'ի տանիս քը-
 րանն 'ի պարկաւն . ամբարձ դալս իւր և ետես, և ահա
 25 սյր ընթանայր միայն հանգեայ իւր . * և աղաղակեաց
 գէտն և սկզբ արար արքայի : Եւ ասէ արքայ, եթէ
 միայն է' աւետիք են 'ի բերան նորա : և գալով գայր' և
 26 մերձեալայ : * և ետես գէտն մեւս ևս այր ընթացեալ .
 և աղաղակեաց գէտն 'ի գուռն' և ասէ , ահա մեւս ևս
 այր ընթանայ միայն : և ասէ արքայ , և նա աւետաւոր
 27 է : * Եւ ասէ գէտն , տեսանեմ' զընթացս աւաղնոյն
 իբրեւ զընթացս արիմաստայ որդւոյ սագովկայ : և ասէ
 28 արքայ' այր բարի է նա, և բարի աւետեղք գայ : * Եւ
 աղաղակեաց արիմաստ և ասէ ցարգայ . ողորմ է . և
 երկիր եղագ 'ի վր երեսաց իւրաց յերկիր , և ասէ .
 օրհնեալ է նոր նմ քո, որ փախեաց զարս ատելիս քո
 որ ամբարձին զմեռս իւրեանց 'ի վր տեսան մարդար .
 29 քայլ : * Եւ ասէ արքայ , եթէ ողորմ իցէ մանկանն
 իմոյ արեւտղանոյ . և ասէ արիմաստ , տես ի տաւր մեծ
 աւետի տաւրեանց յովար ծառայ քո' արքայ զիս զմեւ
 30 ուր քո . և մէ գիտացի Թէ զինչ իցէ անց : * և ասէ
 արքայ . դարձիւր և արձանացիւր : և գարձաւ և եկաց :
 31 * Եւ եհաա քուսի , և ասէ ցարգայ . աւետիք տեսան
 իմոյ արքայի . զի արար քեզ նոր իրաւունս այսոր 'ի մեւ
 32 ուր նմ յարուցելոյ 'ի վր քո : * Եւ ասէ արքայ ցրու-
 սի . եթէ ողորմ իցէ մանկանն իմոյ արեւտղանոյ . և աս-
 տէ քուսի' երկնոյն իբրեւ զմանուկն Թշնամիք տեսան ի
 մոյ արքայի , և նմ յարուցեալ 'ի վր քո 'ի շարուի :
 33 * Եւ խառնեցաւ արքայ, և եւ 'ի վերնատուն գրանն էծը
 եւնոյ : և պատէս ասէր 'ի ընչ իւրում . Որդեան իմ ա-
 բե

(13) Բայց . Եւ ասէ , զի' է' եթէ ընթա' : (29) Որհնա .
 խառնեց մեծ : (32) Որհնա . Մանկանն արեւտղանոյ :

ընտաղում, արեսողում որդեակ իմ, ո՞տայր զմահ իմ փոխանակ քո . ես փոխանակ քո արեսողում որդեակ իմ, որդեակ իմ արեսողում .

ԳԼ. ԺԹ.

Եւ պատմեցան յովարայ՝ և ասեն . ահաւանիկ ար, 1
 քայլ լայ և սգայ՝ ի վերայ արեսողումայ : * և եղև 2
 փրկութիւն յաւուր յայնմիկ ի սուգ. եւմ զօրուն . զի լու-
 ւաւ զօրն յաւուր յայնմիկ, ասեն թէ արամեցան ար 3
 քայլ վն որդւոյն իւրջ : * Եւ խորշիւր զօրն յաւուր
 յայնմիկ մասնել՝ ի քաղաքն, ուղխորդիցի զօր ամաշե- 4
 ցեալ յորժամ փախելիցի ի պատերազմ : * Եւ արքայ
 ծածկեաց զերեսս իւր, և կական բարձ ի մոյն մեծ՝ 5
 և ասէ . Որդեակ իմ արեսողում, արեսողում որդեակ
 իմ : * Եւ եմուտ յովար առ արքայ ի սուն՝ և ասէ . 6
 յամեն արարեր այսօր զերեսս եւմ ծառայից քոց, որ
 ապրեցուցին զքեզ այսօր՝ և զանմիւս ուստերաց և
 գատերաց քոց, և զանմիւս կանանց և հարմից քոց . 7
 * սիրել զառելիս քո՝ և ասել զսիրելիս քո : և ուսու-
 ցեր այսօր՝ եթէ ոչ ինչ համարիս զելեմանս քո, և ոչ
 զծառայս քո . և ստուգեալ գիտեմ այսօր, զի եթէ Բ- 8
 բխողում կենդանի էր՝ մեք ամենեքեան մոռեալ կայք,
 և այն էր քեզ հաւնի : * Եւ արգ՝ յարեցեալ ել և իւ-
 սեաց ի սիրոս ծառայից քոց : զի ի նոր երգունալ, և
 թէ ոչ եղանիցես այսօր, եթէ աղանիցի առ քեզ այր 9
 մի զսիրտս զայս . և գիտաւ իր յանձն քո, թէ չար լի-
 նիցի քեզ այն՝ քան զեւմ չարիս որ եկին ի վերայ քո ի
 մանկութեան քուսմէ մինչ ցայժմ : * Եւ յարեաւ արքայ 10
 և նստաւ ի գրանն . և եւմ զօրուն պատմեցին և ասեն,
 ահա արքայ նստի առ գրանն . և եմուտ եւմ զօրն ա-
 ութի արքայի : և ինչ փոխեաւ այր իւրաքանչիւր ի
 բնակութեն իւր :
Եւ եւմ ժողովուրդն խզնիւր յեւմ ցեղան ի իր և ասէին . 9
 արքայ գաւիթ փրկեաց զմեզ յեւմ թշնամեաց մերաց,
 և նա ապրեցոյց զմեզ ի ձեռանց աշխաղեաց . և արգ՝
 փոխառական է յերկրէս և ի թագաւորութեն իւրմէ,
 յարեսողումայ : * և արեսողում զոր օծալք մեզ՝ մեռաւ 10
 ի պատերազմ . և արգ՝ գաւք զի՛ լուեալ կայք ի գաւք
 ձուցանելոյ զարքայ : և պատգամ եւմ ի իր եկն առ ար-
 քայ : * Եւ արքայ գաւիթ առաքեալս առ սագովի և 11
 առ արխաթար քահանայս՝ և ասէ . խոտցարժաք ընդ
 ծերս

Գլ. ԺԹ. (6) Ռեւտ. Եւ այն հաւնի էր քեզ : (11) Ռեւ-
 տոն. Առ սագովի և արխաթար քահանայս :

- Սերա յուզայ և ասացէր . ընդէր լինից յետինք դարձաւ յանկէ զարքայ 'ի տան իւր . և պատգամ ամ ի ինչ քնն
- 12 առ արքայ : * Եւ ասե գաւիթ ցնդան յուզայ . ոսկերք իմ և մարմնիք իմ գուգ . ընդէր լինից յետինք դարձաւ :
- 13 Գաննէ զարքայ 'ի տան իւր : * Եւ ցամասայի ասասիցէր . մէջ արքայ իմ և մարմնի իմ եւս գուգ . և արգ . անկան արտազ զն իմ ան և ան և ան յարկիցէ , և իմէ ոչ ինչան զօրան լինիցիս ասաղի իմ զամ ասուրս փոխանից յովարայ :
- 14 * Եւ գարձից զոկրա ամ յուզայ իբրե և ան և ան միտ , և ասալիցին առ արքայ և ասեն . գարձիք գու . և ամ ծա :
- 15 ասցր քո : * և քարձաւ արքայ , և եկն մինչև զարգաւ նան : Եւ արք յուզայ եկին 'ի գաղղաղայ ' երթալ ընդ ասաղ արքայի , և անցուցանէլ զարքայ ընդ յարգանան :
- 16 * Եւ անարգանից անկէ 'ի որդի գերայ որդայ յիմնայ ' ի քաւարիմայ , և էլ ընդ ասն յուզայ ընդ ասաղ ար :
- 17 քայի գաւիթ . * և հաղար այր ընդ նմա 'ի բնիտիմէ նէ , և դիքա . պատանի ասին ասուղայ , և հնդեասաւ նիքին որդիք նք ընդ նմա , և քաննիքին ծաւայք նորա :
- 18 ընդ նմա . և հաղմիցին զարգանան ասաղի արքայի : * և հարին սպասաւորաւն անցուցանելոյ զարքայ : և ան զին անցաւորք զարմուցանէլ զառան արքայի , և ասա նէլ զգործութի ասաղն այսայ նք :
- Եւ անկէ 'ի որդի գերայ անկաւ 'ի զքերեայ իւրայ ա :
- 19 ասղի արքայի ' մինչ անցանէր ընդ յարգանան , * և ասն ցարքայ . մի համարեացի անկ իմ արքայ ' անօրէնութի . և մի յիշեացէ զոր ինչ յանցեաւ ծաւայ քո , յաւուր յարաւ ելանէր անկ իմ յեմէ , դնէլ արքայի 'ի արտի իւ :
- 20 քուս . * զի գիտաց ծաւայ քո թէ մեղայ . և անասալից և և եկի այսօր յաւաղագոյն քան զամ ասան յովանիայ ,
- 21 իջանէլ ընդ ասաղ անասն իմայ արքայի : * Եւ պատաւ իսանի եւս արեւոսա որդի շարուհեայ ' և ասէ . միմէ փո իսանից այնորիկ մէ մեռանիցի անկէ , զի անէծ զանաղ :
- 22 ան : * Եւ ասէ գաւիթ . զի 'կայ' իմ և ան որդիք շա ղաւեայ , զի լինիք գուգ իմ այսօր 'ի քաւարիմաւն . մի ոչ մեռցի այսօր այր յեկէ . միմէ մէ գիտիցեմ եւս ,
- 23 զի այսօր իմագաւոր եմ 'ի զք ինչ : * և ասն արքայ ցեւ մի , մէ մեռցի . և երգուսն նմա արքայ :
- 24 * Եւ անմիտալմէ որդի յովանիանա . որդայ ասաղ ԿԱ

չայ

(12) 'ի քո' . Եւ ասէ գաւիթ ցնդան յուզայ : արեւելք ցնդան : (13) Յարմարիս քիւր . Լինիցիս ասաղի իմ զամ ասա : (18) Ոմա . Մինչև անցանէր ընդ : (19) Ոմա . Եւ մի յիշեացէ անկ իմ , զոր ինչ : (22) Ոմա . իմ և ան որդի շարու . . . միմէ մէ գիտիցեմ զի այսօր : (22) Այս . Այսօր թագաւորեմ եւս 'ի զք ինչ :

զայ էջ ընդ առաջ արքայի . և ոչ եր գարմանեալ գտա
 իւր . և ոչ եր հասնալ զնշանգունս իւր . և ոչ եր փո-
 քեալ զմեղութս իւր . և ոչ եր արարեալ զընչոյ իւրովք .
 և ոչ եր լուսցեալ զհանդերձս իւր . յորէ յորմէ հետե
 գնաց արքայ՝ մինչև ցօրն յորում ենն նա խաղաղութիւն :
 * Եւ եղև իբրև եմանս յեմ , եւ ընդառաջ արքայի : և 25
 ասէ ցնա արքայ . զի՛ է՝ զի ոչ գնացեր ընդիս մեմիկ
 բոսիւն : * Եւ ասէ ցնա մեմիկբոսիւն : տէր իմ առ 26
 քայ . Ծառայ իմ արհամարհեաց զիս , զի ասաց Ծառայ
 քօ ցնա՝ թէ կապեալ եմ եւ . և հեծալց 'ի նա և գնալ
 ցից ընդ արքայի . զի կալ է Ծառայ քօ . * և զպարտոյց 27
 ընդիս Ծառայ քօ զքեզ տէր իմ արքայ . և տէր իմ առ
 քայ արար զբարին իւր առաջի իւր իբրև զհրեշտակ
 նոյ . և արգ՝ արտ որինչ բարի է յայտ քօ . * զի ոչ եր 28
 եմ տուն հօր իմոյ՝ եթէ ոչ արք մահու տեսան իմոյ
 արքայի , և կարգեցեր զԾառայ քօ ընդայնոսիկ որ ու
 տեն զեղան արքայի . և արգ՝ զի՛նչ իրաւունք կան իմ
 տրուհեան . բողոք ունել միւսանգամ առ արքայ : * Եւ 29
 ասէ ցնա արքայ . զի՛ ևս խախտ դրանս քօ . ասացի թէ
 գնա և սիրա բաժանեցիք զազարակն : * և ասէ մեմիկ 30
 բոսիւն ցարքայ . զեմ իսկ առցէ , որովհետեւ ենն առ
 քայ խաղաղութիւն 'ի տուն իւր :
 * Եւ բերդելի զազարակացի էջ յապելիմոյ , և անցայ 31
 զարքայ ընդ յորդանան . յազարիկի զիս 'ի յորդանա
 նէ : * և բերդելի՛ պրծնի եր յոր՝ , որդի ամաց ութ 32
 անիս . և նա կերակրեաց զարքայ մինչ բնակէր 'ի բանակու
 զի պր մէ եր յոր՝ : * Եւ ասէ արքայ ցերդելի . գու 33
 անցցես ընդիս՝ և կերակրեցիք զծերունիք քօ ընդիս
 յեմ : * Եւ ասէ բերդելի ցարքայ . քանի՛ ինչ իցն ա 34
 աւարց կենաց խնոյ , զի ելանիցեմ ընդ արքայի յեմ .
 * որդի ամաց ութանից եմ ես պսօր , միթէ գիտցեմ 35
 ինչ 'ի մէջ բարայ և քարի . կամ թէ իմանայցե՛ Ծառայ
 քօ զոր ուտեմ , կամ զոր ըմպեմ . կամ թէ լսիցեմ առ
 կալին զմայն գուսանաց և վարձակաց . և ընդէր լինի
 զի Ծառայ քօ բեռն տեսան իմոյ արքայի : * Սաղմոս 36
 ինչ անց Ծառայ քօ ըստ յորդանան չ արքայի . և ըն
 գէր հասունցանիցես ինչ արքայ զհասունցանից զայդ :
 * նապի Ծառայ քօ՝ և մեռցի 'ի քաղաքի իւրում , և 'ի 37
 գերեզմանի հօր իւրոյ . և ահա Ծառայ քօ քա
 մաւմ անցցի ընդ տեսան իմում արքայի . և արտ նմա
 որ ինչ բարի թուի առաջի ապայ քոց : * Եւ ասէ առ 38
 քայ , անցցի ընդիս քամաւմ , և ես արարից նմա որինչ
 բա

(24) Ունի . Մինչև յորն՝ յորում (27) Ունի . Առաջ
 զբարին առաջի իւր : (36) Ունի . Ծառայ քօ չ յորդանան :
 Ե

բարե ինչ առաջի ապացիւնդ . և զեմ որինչ անն ունի
ցիս յինն՝ արարէց քեզ :

- 39 * Եւ անց եմ ժողովուրդն Է յորդանան, անց և ար ԿԳ-
քայ . և համարեալ արքայ զբերդէի, և օրհնեաց ըզ-
40 նա . և գարձաւ 'ի անդի իւր : * Եւ անց արքայ 'ի գաղ-
գաղայ, անց և քամաւմ ընդ նմա . և եմ ժողովուրդն
յազայ անցին Է արքայի, և կէս ժողովուրդանն իլի :
41 * Եւ ահա եմ այր իլի եկին առ արքայ՝ և ասին ցնա .
զի՞ է՝ զի գողացան զքեզ եղբարք մեր այր յաւալայ, և
42 անցուցին զարքայ և զառն իւր ընդ յորդանան : * Եւ
դատաւականի եւս այր յաւալայ՝ ասն իլի՝ և ասէ . քանզի
մերմաւոր իսկ է իմ արքայ . և ընդէր գժկամակ եղբր
զմ բանիս այսորիկ . միմէ ասեցաւ կերամք ինչ յաւ-
քայէ, կամ իմէ պարգէ՛ եւս մեզ, կամ իմէ զրեւն ինչ
43 երամբ զմեր : * Պատասխանի եւս այր ինչուցի առն
յաւալայ՝ և ասէ . առան ձեռք իմ եւս յարքայի, և անդ
բանիկ եւս եմ քան զմեզ : նա՛ և 'ի դաւթի՛ . եւս 'ի վեր
եմ քան զքեզ . և ընդէր այգալէս Թնամանեցեր զիս :
և մշ եղէ 'ի համարի բան իմ, նախ՝ ինչ գարձուցանել
զարքայ առիս : և իտապցաւ բան անն յաւալայ՝ քան ըզ-
բան անն իլի :

ԳԼ Ի .

- 1 Եւ անգ իրախուսեաց պր անօրէն, և անուն նորա ԿԴ .
ապրէ երգի բարբայ պր յեմնացի, փոզ եհար
եղէբաւ՝ և ասէ . չիք մեր մասն 'ի գաւթի, և մշ ժա-
ռանդաւ յորդին յետեայ . լուեալ այր իւրաքանչեւ
2 'ի բնակուի քո ինչ : * Եւ եւ եմ ինչ 'ի գաւթի զինի
ապրէայ՝ արգալ բարբայ, և այր յաւալայ յորան զհեա
Թագաւորին իւրեանց 'ի յորդանանէ մինչև ցնա :
3 * Եւ եմաւ գաւթի 'ի առն իւր յեմ, և առ արքայ ԿԵ .
զառն կանայս զհաբաիւր զարեթոզ պահել զառնն,
և եւս զնոսա 'ի առն պահեալի, և կերակրեալ զնն .
և առ նոսա մշ եմաւ : և էին նեղեալք, զի մինչև ցոր
4 մահաւան իւրեանց կեցին այրիք : * Եւ ասէ գաւթի .
յաւ

(41) Ոմեռ . Այր իլի եկն առ արքայ : (42) Ոմեռ . Այր
յաւալայ ասնն իլի, և ասէ : (43) Ոմեռ . Եմ եւս քան
զքեզ, նաեւ գաւթի . կամ, 'ի գաւթի՛ նա : (43) Յօգնաւ
ԿԵ . Եւ ոչ եղև 'ի համարի բան մի :
ԳԼ Ե . (1) Ոմեռ . Եւ չի ժառանգաւթի յորդին յա-
ւալայ, այր իւրա՛ : (3) Յօգնալի ցալալի . 'ի առն իւր
յեմ : Ուր մեռ . Եւ եմաւ գաւթի յեմ : (4) Ոմեռ .
Եւ ասէ արքայ ցամեայի . . . և գաւ ուրբ . եայ : Կեռ

ցամեայի . ձայնեա՛ն առիս զեմ՝ այր յուգայ զերթիս ա՛ռ
 ւուրս , և գուայոր եկեսցես : * և զնայ ամեայի ձայն 3
 նե՛կ զուգայ , և յամեայ 'ի ժամանակէն զոր ե գ նմա :
 42 * Եւ ասե գաւիթ ցարեստ . արգ՝ տոնէ մեզ չար սա 6
 բեէ որդի բազորայ զմ արեսպոմնյ . արգ՝ առ գու չ
 քեզ զմապս տեսան քոյ , և պնգեայ զհեա նք . գու
 ցե գտանիցե իւր քաղաքս ամուրս , և ամիցե տտուե
 րածս 'ի վք աչայ մերայ : * Եւ ելին զհեա նք արեռ 7
 սա և արք յովարայ , և քերեթին և օփելեթին , և ամ
 քորաւորք , և ելին յեմէ պնտել զհեա սարեէ որդւոյ
 բազորայ : * Եւ միեզեռ եին նգու առ վիթին մեծի որ 8
 'ի գարաւան , և ամեայի եմուտ առաջի նք . և յովար
 զբեցեալ եր վարապանակս զբա՛հից . և 'ի վք նք տու
 սեր չ մեջ , ծանեալ առ միջոյն պատենիւք հանգերմ .
 և այն կր թերապամեալ : * և ասե յովար ցամեայի , ե 9
 թե ո՞ք իցես եղբայր . և կալաւ յովար օքով ձեռամբն
 զմերաւացն ամեայայ համբուրել զնա : * Եւ ամեայի 10
 ոչ զգուչարա 'ի արոյն որ եր 'ի ձեռին յովարայ . և ե
 հար զնա նովաւ յովար ընդ անտուշան , և վայթեցաւ
 որովոյն նք յերկիր , և ոչ կրկնեաց նմա . և մուտաւ ա
 մեայի : և յովար և արեստ եղբայր իւր պնգեցան
 զհեա սարեէայ որդւոյ բազորեայ : * Եւ այր օնն եկն 11
 եկաց 'ի վերայ ամեայայ յերթասարգացն յովարայ՝
 և ասե . որ որ սկիւցե զյովար կամ զգաւիթ , երթիցե՛
 զհեա յովարայ և արեստայ : * Եւ ամեայի կայր թու 12
 թուաւոր յարեանն 'ի մեջ շանապարհին . և տեսեալ
 ասնն եմէ գտեղի տեսալ կայ ամ զօրն , տապալեաց
 ցամեայի 'ի շանապարհէն յանգն , և բնկեց 'ի վք նք
 հանգերմ . քանզի տեսանէր զեմ՝ ոք եկեալ կացեալ 'ի
 վերայ նք : * և իբրե փոխեցաւ 'ի շանապարհին , ան 13
 ցանէր ամ՝ այր իլի զհեա յովարայ պնգել զհեա առ
 բեկայ որդւոյ բազորեայ :
 43 * Եւ անց ընդ ամ ցեղան Ելի յարեւ և 'ի բեթմադա՝ և 14
 ամ ընտիր ընտիրն ժողովեցան և եկին զհեա նք : * և 15
 հասին և պատեցին 'ի վերայ նք զարեւ և զբեթմադայ .
 և կուտեցին բլուր հողոյ հանգեպ քաղաքին , և հանգ
 նեցաւ իբրե զպատուար . և ամ զօրն որ ընդ յովարայ
 եղծանէր կարծանէր զպարիտան : * Եւ աղապհեաց 16
 կին

տառ 'ի լաւ" . նշանակի 'ի սխառե . նշանա գու առիս
 զեմ՝ որդիսն յուգայ յաւուր երգի , և գու այսր եկեա
 ցես : (8) 'ի լաւ" . Եւ յովար զբեցեալ եր վարապանակս
 զհանգերմ իւր . և 'ի վք նք . համայն անց 'ի բա՛հ" .
 (10) օննուր . ընդ անտուշան . և վարեցաւ . 13 , վայթե
 ցաւ որովոյն : (11) օննուր . Զնմա յովարայ : Եւ ամ" :

- կին մի խնամում 'ի պարսպեն և ասե. չուսերա՞ք զլաւարձա՞ք, ասացիք ջրովարձ մտա՞ր այս և խօսեցայց
- 17 ք իւր: * և մասնաւ առ նա: և ասե կինն. եթէ դմէ իցես յովար. և ասե, նա եմ: և ասե ցնա. լծաք բաւից աղբանայ քայ: և ասե յովար. 'ի լանջ երեւոյ եմ
- 18 ես: * Եւ խօսեցաւ. և ասե. բան նաւեր յառաջինս. և ասեին՝ հարցանելով հարցաւ յարեւ և 'ի գան. եթէ պակասեցաւցնն, եթէ ասպատակեցնն, հաւատալ ըիմէ ելի, հարցանելով հարցեն յարեւ, և ասա թէ
- 19 պակասեցաւ ցանիցնն: * Աս եմ խաղաղարար հասաւ առ թիւ ելի, և գաւ ինգրես կոտորել զքաղաքս ելի.
- 20 ընդէր ընկզմա զմասանդաւն նն: * Պատասխանի եւ յովար՝ և ասե. քաւ լիցի ինն, քաւ լիցի թե ընկզմա
- 21 ցից և ապականեցից: * Այ այգադես ե բանգ. զի այս մի 'ի լեանէ երբեմն ասրեկ անուն նր արգի բոցորեայ, համարձ գնում իւր 'ի վերայ արքայի գաւթի. ասւք ինն զնա մայն, և գնացից 'ի քաղաքէ աստի: և ասե կինն զյովար. ահա գլուխ նր ընկերայի առ քեզ ընդ
- 22 պարխաթս: * Եւ եմնաւ կինն առ նա մարդովարդն, և խօսեցաւ ընդ նա քաղաքին խնատաւ ի խրով հասաւ նել զգլուխն ասրեկայ արգաւ բոցորեայ: և հաւին ընկեցին զնա առ յովար: և փոյզ եհար եղիբեւանն, և ասեւցան 'ի քաղաքին յայնմանէ այս իւրաքանչիւք 'ի բնակութեա իւրեանց: և յովար դարձաւ յնմ առ արքայ:
- 23 քայ: * Եւ յովար կր 'ի վերայ նա՝ զօրանն ելի. և բաւեա արգի յովեկեայ 'ի վր յերեմայն և ասե լեմայն.
- 24 * և ազանկրամ 'ի վերայ հարկաց. և յոճափառ արգի
- 25 սքիլաթմայ յիւստակաց. * և ասադաի գարապեաւ. և
- 26 ասգաթի և արխամար քահանայք. * և իրան ար յարեւն եր՝ քահանայ գաւթի:

ԳԼ. ԻԱ.

1 Եւ եղև ուղ յաւարա գաւթի վերիմասն. ամ զաւմի գինի. և ինգրեսայ գաւթի յերեսայն նն: և առ տե ձր. զն ասաւզայ և զն արեանց ասն նր կ' մնացայց:

(18) Ոմնո. Եթէ պակասեցին. եթէ ասպատակեցին. հաւատարիմ ելի հարցանեն յարեւ: (21) Բոյնալին. Ուրդի բոցերմայ: (21) Ոմնո. Տուք ինն զքա մայն: (22) 'ի լաւ'. 'ի քաղաքեն առ 'ի նմանէ. և անխի անայ 'ի բաւ'. Ուր եւ անո սեկն. 'ի քաղաքեն առ 'ի յայն մանէ: (24) Ոմնո. Ուրդի սքիլաթմայ. . . և ասա գայ գարապեաւ:

ԳԼ. ԻԱ. (1) Ոմնո. Ամ գաւթ փէ . . և զն արեանց սքի

այդ, զի կոտորեաց զգաբաւանացիսն ։ ։ ։ Եւ կռեաց 2
 արքայ գաւիթ զգաբաւանացիսն, և ասեց զնն ։ և գաւ
 բաւանացիքն ընն որդիք իւրի, այլ յարեանէ ամուսնաց
 ւոյն, և որդիքն իւրի երգումնն՝ և խնդրեաց սաւուղ
 հարկանել զնն, նախանձ աւետել զն որդւոյն իւրի և
 յուզայ ։ ։ Եւ ասեց գաւիթ զգաբաւանացիսն . զի՞նչ 3
 արարից ձեզ . և ի՞նչ քաւեցից, և օրհնիցեք զժառանգ
 դուք ինն ։ ։ Եւ ասեց զնն գաբաւանացիքն . ճշգրտ
 ամբարձարձ . և ոսկի առ սաւուղայ և ի տան նր . և ճշ
 պիտի մեզ այր սպանանել յիւրի ։ և նա ասեց, և արգ
 զի՞նչ ասեց զի արարից ձեզ ։ ։ Եւ ասեց յարքայ . այր 5
 որ սպառեաց զմեզ և հալածեաց զմեզ, որ համարե
 ցաւ սատակել զմեզ, զնա ապականեցուք . զի մի կաց
 ցե յեմ սահմանս իւրի ։ ։ ասացին մեզ եւթն արք յորդ
 ւոյ նր, և յարագեացուք զնն ինն զգաբաւանացիսն
 ընտիրս ինն ։ Եւ ասեց արքայ . ևս ասաց ձեզ ։ ։ և խնայ 7
 եաց արքայ ի մեծօրէնութե որդի յովնաթանու որդ
 ւոյ սաւուղայ՝ զի երգումնն ինն՝ որ ի մեջ յովնաթա
 նու որդւոյ սաւուղայ և ի մեջ գաւթի ։ ։ Եւ առ ար 8
 քայ զերկուս որդիսն ռեափայ գտաւ արքայ զորս ծնաւ
 սաւուղայ, զերմանթի և զերբուլթի . և զհնդեաին որ
 դիսն մարմարայ գտաւ ր սաւուղայ, զորս ծնաւ եսգ
 րիւնի որդւոյ բերդեւեայ մովսէմացւոյ . ։ և ես զնն 9
 ի մեծ գաբաւանացւոցն . և յարագեցին զնոսա ի լե
 րիսն առաքի ինն . և մեզ անկան եւթմանքին նորա ի
 միասին . և մեծան նորա յաւուրս հնձոց, յաւաթաւոր
 ի սկզբան հնձոց գարեաց ։ ։ Եւ առ ռեափայ գուտար 10
 այրայ քաւք և արկ ի վերայ նց ի վեմին խեղճան հնձոց
 գարեաց, մինչեւ կաթեաց ի վերայ նց ջուր յերկնից .
 և ճշ ասյր թող թռչոց երկնից հանգչել ի վերայ նց
 ի առեւ, և ճշ գաղանաց անապատի ի գիւրերի ։ ։ Եւ 11
 պատմեցաւ գաւթի զոր ինչ արար ռեափայ գուտար
 այրայ՝ հարձ սաւուղայ ։ և լքան ։ և եհաա ի վերայ
 նց դան որդի յովնայ՝ ի ծննդոց սկսցից ։ ։ Եւ չի 12
 քաւ գաւիթ և առ զոսկերսն սաւուղայ, և զոսկերսն
 յովնաթանու որդւոյ նորա յարանց յարկայ գաղաւ
 դու ,

նք եւ ։ (2) Երբնայն զիւր . Եւ իւրեայ արքայ գաւթ . զգ
 բաւանացիսն ։ (2) Ոման . Եւ որդիքն իւր երգումննն ։
 (4) Ոման . Եւ ճշ ե պիտոյ մեզ այր սպա ։ (5) Ոման .
 Այր որ համարեցաւ առ ։ (8) Ոման . Զերմանթի և
 զերբուլթի ։ (8) Բիւր . Եւ զհնդեաին որդիսն մեզ
 քաւայ գտաւ ր սա ։ (10) Երբնայն . Եւ առ ռեափայ
 գուտար ։ (11) Երբնայն մերս համայն այր թող թռչ
 ոց հարձ սաւուղայ ։ և և լքան ցի իւրեայ լալիքս Բիւ

- 'գու : որ գողացան զնմ'ի հրապարակացն թեմանայ .
 զի արձանացուցին զնմ անդ . այլազգիքն՝ յաւուր յո
 13 բում հարին զնոսա այլազգիքն 'ի գեղարուէ : * և եհան
 անաթ զտսկերսն սաւուզայ՝ և զտսկերսն յովնաթանու
 14 որդւոյ նորա : Ժողովեաց և դարապետացն * յերկրին
 բնիմաքնի , 'ի գերեզմանն որ է մարձ առ կիս հայր նր .
 և անդ թաղեցան : և արարին զնմ ինչ զոր հրամայեաց
 15 արքայ : և լուսն ամ երկրին յետ այնորիկ : * Եւ եղև
 միւս անգամ պատերազմ այլազգեացն ընդ ելի . և եջ
 16 պաղադիան . և լցան գաւիթ : * Եւ արեւստ 'ի յեսթի ,
 որ էր 'ի ծննդոցն ռափայ . և կշիւ նիզակի նր յերկրա
 17 թուր սկիզբ կուսն պղնձոյ , և ինքն ունէր ընդ մեջ իւր
 17 Թուր . և խորհէր հարկանել զգաւթի . * և ռզնեաց
 գաւթի արեւստ որդի շարուհեայ , և եհար զայլազ
 գին և սպան զնա : յայնժամ երդուան արք գաւթի՝ և
 18 տան , թէ ոչ ևս երջես ընդ մեզ 'ի պատերազմ , և ոչ
 18 շիջուցես զնրադդ ելի : * Եւ եղև յետ այնորիկ , եղև
 միւսանգամ պատերազմ 'ի գէթ Է այլազգիքն : յայն
 19 ժամ եհար սովորս ռփայցի զսեփառն 'ի ծննդոցն ռա
 19 փայ : * Եւ եղև միւսանգամ պատերազմ յուրմբ ընդ
 20 այլազգիքն . և եհար ելեանան որդի արիովգիմայ թեթ
 20 զահեմուցայ զչղփադ գեթացի . և փայտ նիզակի նր
 21 իրեւ զատորի ստապնանկաց : * Եւ եղև միւսանգամ
 պատերազմ 'ի գէթ . և եր անդ այր մի անուն մագառն ,
 և մատուցը մեռաց նր և ոտից վեց վեց քսան և չորք
 21 Թուով . և նա ծնաւ ռափայ . * և նախաստեր զիէլ . և ե
 հար զնա յովնադար որդի սամայ՝ եղբոր գաւթի :
 22 * Զորեքն սղա ծնան ռափայ 'ի տան 'ի գէթ . և ան
 կան 'ի մեռա գաւթի՝ և Գ մեռա ծառայից նր :

ԳԼ ԻԲ .

- 1 Եւ խառնեալ գաւթի ան զքանորհնութեա այսպ կթ
 2 րիկ՝ յաւուր յորում փրկեալ զնա տը 'ի մեռաց
 3 ամ Թշնամեայ իւրոց , և 'ի մեռաց սաւուզայ . * և ասէ .
 3 Տը վիմ իմ և տարութի իմ , և փրկիլ իմ ինձ . * ամ պա
 հապան եղիցի ինձ . յուսացեալ եղեց 'ի նա . վերակա
 ցմ

(16) Ռեւի . Եւ արեւստայ 'ի եսթեայ , 'ի ծննդոցն ռա
 փայ : (18) Ռեւի . Եհար սովորայ քովացի : (20) Ռեւի .
 Ասոր մի մագառն . իմ , մագառն : Ռա տիմ . 'ի մեթ
 գիան : (22) Ռիմ . 'ի ռափայ 'ի տան գեթայ :
 Գլ . ի Բ . (3) Ռեւի . Ամ իմ պահապան եղի : (3) Աստ .
 Յանիքաւ փրկեացես զնա տը :

ցու իմ, և եղև և քրիստոս իմոյ . պաշտպան իմ, և ա
պաւն քրիստոս իմոյ . յանիբաւէ քրիստոս զիս ար :
* Զօրհնեալն զմեր կարգացից , և 'ի Թշնամեաց իմոյ 4
տարեցայ : * Զի պաշտպան զիս Զաքարիայն մա,
հաւ . ուրիշ անորհմուն տաղմապեցուցին զիս : * Եւ 6
կուր մահա պատեցան զին . Ժամանեցին ինձ որո
գայիք մահա : * 'ի ներգութն իմում կարգացից ա
մեր , և առ նմ իմ ազազակեցից . և լուիցն ինձ 'ի առ
մարեւորայ իւրմէ ձայնի իմում . և ազազակ իմ յա
կանջն նր : * Հայեցաւ և խառնեցաւ և շարժեցաւ եր 8
կիր , և հիմունք երկնից խառնեցան և տապաւեցան . զի
բարկացաւ նց ար : * Եւ ծուխ 'ի բարկութն նր , և հուր 9
'ի բերանոյ նր կերիցէ . կայծակաւք բորբոքեցան 'ի
նմունն : * և խոնարհեցոյց զերկինս և ել , և մեք 'ի ներ 10
քոյ ոսից նորա : * Եւ նաաւ 'ի վերայ բրոքից , և 11
Թոեաւ , և երեւեցաւ 'ի վր Թեւոյ հոգնոյ : * Եւ զիս 12
արեւ ծածկութի իւր , շուրջ գնովաւ խորան իւր . և
խաւար ջրոց Թանձրացոյց զամպս օդոյ : * 'ի լուսոյն 13
առաջի նր բորբոքեցան կայծակաւք հոյ : * և որոտայ 14
յերկնից ար , և բարձրեալն ետ զմայն իւր : * Եւ ա 15
ռաքեալ զնետա իւր , և ցրուեաց զն . փայտաակե
ցոյց զփայտաակունս' և զարհուրեցոյց զն . * և երեւ 16
ցաւ յորդուիք ծովաւ . և յայտնեցան հիմունք ակեղե
րաց 'ի ստատն մն , և 'ի շնչելոյ հոգնոյ բարկութն նր :
* Աւարեաց 'ի բարձանց և առ զիս . ձգեաց զիս 'ի ջրոց 17
բազմաց . * Կորդեաց զիս 'ի բռնուէ Թշնամեաց իմոյ , 18
և յառեւեաց իմոյ , զի տառակայան քան զիս : * Ժամա 19
նեցին ինձ առաքել ներգութն իմոյ . եղև ինձ ար հա
տատութն . * և եկան զիս յանգար , և ապրեցոյց զիս 20
զի հանդեաւ ընդիս . * Եւ հատոյց ինձ ար ըստ արգա 21
րութն իմում . և ըստ արգութն մեռաց իմոյ հատու
ցէ ինձ ար : * Զի պանդի զնանապարհա մն , և ոչ 22
ամպարշտեցայ յոյ իմն : * Զի նմ իրաւունք նր ա 23
ռաքի իմնն . և յարգարութեց նր ոչ հեռացայ : * և 24
եղից նմա անբիծ , և յառաջագոյն զգուշացայ յան
րեւութն իմն : * Եւ հատուցէ ինձ ար ըստ արգա 25
րութն իմում . և ըստ արգութն մեռաց իմոյ առաջի
արաց նորա :
2 * Ընդ որոյն սեւք եղեցես , և ընդ առն կատարելոյ 26
կատարեցիս . * և ընդ ընտրելոյն ընտրեալ եղեցես , 27
և

(7) Բաւարս . Եւ բուիցն 'ի տանարե իւրմէ : (12) Ոմանս .
Եւ եղ զիսաւար 'ի ծածկութն : (13) Ոմանս . Լոյս առաջի
նր . բոր : (16) Ոմանս . Եւ 'ի շնչել հոգնոյ : (24) Ոմանս .
Եւ եղէ նմա . . զգուշացայ յանորհմութն :

28 և ընդ թիւերէն թիւերացիս : * Զի գու զոգովուրդ
անանի՝ փրկեացեա , և զայս ամբարտաւանից խնարհե-
29 ցուցեա : * զի զհա ես չբազ իմ ար . և գու ար լու-
30 սաւորեացեա ինձ զհաւար իմ : * Զի քե՛ ընթացայց մի-
31 նաքնեալ . և ամ իմով անցից ընդ պարիսպ : * Ան իմ
հոր . որոյ անարատ է ճանապարհ իւր . բան ան հոր
32 քննեալ , զերակացուս է ամ ապաւինելոց իւրոց : * Ո՛վ
է հոր բայց ի քնն ար . և սվ է հաստիչ բայց յայ մերմէ :
33 * Հոր , զորացուցանէ զիս զօրութիւն . ձգեմց անարատ
34 ճանապարհս իմ : * զնե՛լ զոտս իմ իբրե զեզերուաց .
35 և ի զք բարձանց կայուցանէ զիս : * Ուսուցանէ ըզ-
մեռս իմ ի պատերազմ . և հաստատեաց արեմ պնձի
36 զբազուկս իմ : * և Եսաւր ինձ պաշտպանութիւն փրկու-
37 ին իմոյ : և Հաղանգութիւն իմ յաճախեաց ինձ : * Ընդ
արձակութիւն ի ներքոյ զնացից իմոց . և սչ սպաննեցան
38 բարձք իմ : * Հալածեցից զԹնամիս իմ և ապականե-
39 յից զնս , և սչ գարձայց մինչև սպանեցից զնս : * Խոր
սակեցից զնս՝ և մի կանգնեցին . անկցին ի ներքոյ ու-
40 սից իմոց : * Եւ զօրացուցեա զիս զօրութիւն՝ ի պատե-
րազմ . և կորացուցեա ի ներքոյ իմ զյարուցեալսն ի
41 զք իմ : * և զԹնամիս իմ գարձուցեա յետս յինն , և
42 զտանըն իմ կոտորեցեր : * Աղաղակեցին՝ և սչ զք ի
43 յե որ օղնեաց . առ ար՝ և սչ լուաւնից : * և լեօթ զնս
իբրե զհող երկրի . և իբրե զկաւ դռնաց մանրեցից
44 զնս : * և փրկեացեա զիս ի կռուոյ Ժողովրդաց , և պա-
կեացեա զիս ի գլուխ աղաց : Ժողովուրդ զոր սչ զք
45 սկի՝ Ժառնայեաց ինձ . * և ի լուր ունկան լուան ինձ :
46 Որդիք օտարաւիք սանցին ինձ , * որդիք օտարաւիք
ընկեցին ի բաց . և սխալեցին ի պաշարման իւր
47 եանց : * Ենեղանի է ար՝ և օրհնեալ է պահապան իմ .
48 և բարձրացիւ ան իմ պահապան փրկուե իմոյ : * Հոր
ար որ առնէ զմեծինգրութիւն , խրատէ զոգովուրդս
49 ի ներքոյ իմ : * և հանէ զիս ի Թնամիաց իմոց . և յա-
րուցելոց ի զք իմ բարձրացուցէ զիս . յառնէ անիւրս-
ւաւ .

(30) Ռիւս . Մենադինեալ : Ուր սմնդ . միադինեալ :
(31) Ռիւս . ՏԻ ան իմ հոր : (33) Աւս . Հոր որ զօ-
րացուցա՝ : (34) Ռիւս . Զոտս իմ որպէս զեզերաց :
(35) Ռիւս . Եւ հաստատեաց իբրե զադմ՝ : (41) Աւս .
Դարձուցեր յետս : (44) Ռիւս . ի կռուոցն Ժողովրդոց :
և սմնդ . ի կռոյ Ժո՝ : (45) Ռիւս . Որդիք օտարաց սան-
ցին ինձ , և ի լուր անկանլաց լուան ինձ : (46) ի լուս՝ .
Եւ սխալեցին ի պաշտամանից իս՝ . համայն սմնդ ի
Բ՝ : Ռիւս . և սմնդ . ի պաշարմանից իւրեանց : (49) Աւս .
Բարձրացուցեա զիս :

ուսման փրկեցեալս զիս : * Աստուծոյ աշխարհի գոհացանց 30
 զսէն 'ի մէջ ազգաց ար, և անուան ըստ սաղմոս ա-
 սացից : * Մեծապաշտանէ զփրկութի թագաւորի, և 51
 առնէ ռոբորմութի օծելոյ իւրում դաւթի' և զաւակի
 նր մինչև ջրաւիտեան :

ԳԼ ԻԴ.

ՀԱՆՈՒՆ ԵՆ ԲԱՆԴ ԴԱՒԹԻ ՎԵՐԶԻՆԵ : ՀԱՆԱՏԱՐԻՄ 1
 ԴԱՒԹ ՈՐԳԻ յԵՍԵԿԱՆՈՒՆ, և ՀԱՆԱՏԱՐԻՄ ԱՅՐ . զՈՐ
 ԿԱՅՈՅ ԹՐԵՍԵՆԱՆ ԵՄ 'Ի ՎԵՐ ԵՄԿՈՐԱՅ : և ՎԱՅԻԼՈՒՆ ԵՆ
 ԵՐԳԵ ԵՂԻ : * ՀՈՐԴԻ ԵՆ ԽՈՒՆԵՄԱԼ յԵՍ, և ԲԱՆ ԴՈՐԱ 'Ի 2
 ԼԵՂՈՒԻ ԻՄՈՒՄ . * ԱՍԵ ԵՆ ԵՂԻ . ԸՆԴԻՍ ԻՍԿ ԽՈՒՆԵՄԱԼ 3
 ԱՄՀԱՊԱՆՆ ԵՂԻ : ԱՌԱՔԻՆԱՆԱՏԱՅԻ 'Ի ՄԱՐԳ . ԵՂ ԵՈՐ
 ԿԱՅԻ ԳԵՐԿԻԼԱԳԵ ԵՆ և զԵՄ , * 'Ի ԼՂՅՈՒ ՄԱՆԱՆՈՒՄ : 4
 ԾԱՊԵՆԱԼ ԳՈՐԵՂԱՅԻ ԸՆԳ ԱՌԱՊԱՆՈՒՄ և ՈՒ ԴՈՒՄԱՐԵՄ
 'Ի ԼՂՈՒՄ . և Ի ԲԵՐԵ ԱՆՃԵՐԵՄ ԴԱՅՐԱՅՈՒՄ ԵՐԿԵՐԵ . * զԻ 5
 ՈՒ ԵԹԵ ԱՅՈՒ ԱՌԱՆ ԻՄ Ե ԸՆԳ ՀՂՐԻՆՈՒՄ : ՈՒՄԱՆ յԱՆԻ
 ԱՆՆԱԿԱՆ ԵՂ ԻՆՃ ԱՄԱՐԱՄԱՆԱԿԱՆ յԵՄ ԺԱՄԱՆԱԿԻ
 ԱՄՀԵԼ . զԻ ԵՄ ԳԵՐԿԻՄԵՆ ԻՄ, և ԵՄ ԿԱՄԵ ԻՄ ԵՐ : ԶԻ
 ՄԻ ԸՈՐԵՅԵՍԵՅԻ * ԱՆՈՐԵՆՆ : Ի ԲԵՐԵ ԳԻՈՒՆ ՄԵՐԺԵՄԱԼ ԵՆ 6
 ԱՌԱՔԻՆԱՆՈՒՄ ԵՐԱՄՈՐՈՒՄ ԵՐ ՈՒ ՃԵՆԱՄԻՐ ԱՌԱՊԱՆՈՒՄ . * և ԱՅՂ
 ԽԱՍԵՍԵՅԻ 'Ի ՆՍՈՒՄ . և զԵՄ ԵՐԿԱՄԵ և զԻՄԱՆ ՆԻՂԱԿԻ
 ՀՐՈՒՄ ԱՅՐԵՍԵՅԻ . և ԸՈՐԵՅԵՍԵՅԻՆ ԱՌԱՊԱՆՈՒՄ ԻՄԱՆՈՒՄ : 7

ՀԲ * ԱՅՈՒ ԱՆՈՒՄԱՆԵՐ ԵՆ ԳՈՐԱՎԱՐԱՅԻ ԴԱՒԹԻ : յԵՐՈՒՄԱԹԵ 8
 ԲԱՆԱՆԱՅԻ 'Ի ԵՍԵՆ ԵՐԻՐ ՄԱՍԻՆՆ : ԱՐԻՆՈՒՄ ԱՄԱՆԱՅԻ ,
 'Ի ՎԵՐ ՈՒԹՀՈՐԻԼՈՒՄ 'Ի ՄԻՈՒՄ ՆՈՒԱՊԻ : * ԵՒ յԵՍ ՆՐ 9
 ԵՂԵԱՆԱՆ ՈՐԴԻ ՀՈՐԵՂՐՈՐ ՆՐ՝ ՈՐԴԻ ԱՌԱՊԱՆՈՒՄ , 'Ի ՄԵՂ
 ԵՐԻՅ ԳՈՐԱՎԱՐԱՅԻ ԴԱՒԹԻ . յԱՆՄԱՄ 'Ի ՆԱՍԱՆԱՆ ԴՈՐԱ
 զԱՅԼԱՊԵՐԻՍ , ՈՐ ԳՈՒՄԱՐԵՄԱՆ 'Ի ԱՄԱՆԱՆԱՅԻ . * և ԻՐԱՄ 10
 ԽՈՒՄԱՆԱՅԻ ԱՅՐ ԵՂԻ . և ՆԱ յԱՐԵՄԱԼ և ԵՀԱՐ յԱՅԼԱՊ-
 ԵՐԱՅԻ՝ մինչև մատղեցաւ ձեռն ՆՐ ԱՐՈՒՄ . և ԱՐԱՐ ՄՐ
 ԳԵՐԿԻՄԵՆ մեծ յԱՌԱՐ յԱՅՆԱԿԻ . և զՈՐ ՆԱՄԵՐ յԵՍՈՒՄ
 ՆՐ . ԲԱՅՅ ՄԻԱՅԻ 'Ի ԿԱՍՈՒՄԱՆ : * և յԵՍ ՆՐ ՈՒՄԱՆԱՆ ՈՐ 11
 ԳԻ ԱԻՍԱՅ ԱՐՈՒՄԱՆ : ԵՒ ԺՈՂՈՒՄԱՆ ԱՅԼԱՊԵՐԻՆ 'Ի
 ԵՍ

(51) ՈՒՄԱՆ . ԶԳԵՐԿԻՄԵՆ ԹԱԳԱՆՈՐԻ ԻՐՈՒՄ . . . մինչև
 յաւիտեան :

ԳԼ ԻԴ . (1) ՈՒՄԱՆ . ԵՒ ԱՅՈՒ ԲԱՆԴ ԵՆ ԴԱՒԹ . . . զԻ ԿԱ
 ՅՈՅ ԹՐԵՍԵՆԱՆ : (3) ՈՒՄԱՆ . ԶԵՐԿԻԼԱՊ ԵՆ և զԵՄ : (5) ՈՒՄ
 ԱՆՆԱՆ . ԱՌԱՔԻՆԱՆ ԻՐԵՐ : (7) ՈՒՄԱՆ . ԵՒ ԱՌԱՊԱՆՈՒՄ 'Ի
 ՆՍՈՒՄ : (8) ՈՒՄԱՆ . ԱՌԱՔԻՆՈՒՄ ԱՄԱՆԱՅԻ 'Ի ՎԵՐ ՈՒԹՀԱ
 ՐԻԼՈՒՄ ԳԵՐԱՆՈՐԱՅ 'Ի ՄԻՄ : (10) ՈՒՄԱՆ . ՄԻՆՉԱՆ ԱՐԱՐ
 ԱՌԱՊԱՆ ձԵՐԱՆ ՆՈՐԱ . ԲԱՅՅ և ԱՌԱՊ 'Ի ՆԱՄԱՆՈՒՄ ՆԱՄԱՆԱՅԻ
 մատղեցաւ : (11) ՈՒՄԱՆ . ՈՐԴԻ ԱԻՍԱՅ ԱՐՈՒՄԱՆԱՅԻ :

- Ենան , և անգ եր վիճակ անգի լի՝ ռազմաբ . և զորն
 12 Բաժնեալ յերեսաց ալլաղլեացն : * և արձանացաւ 'ի
 մէջ վիճակին , և տալիցոյց զնա , և հար զալլաղլեան .
 13 և արար նոր փրկութի մեծ : * Եւ ի վին երեք յերեսանից ,
 և ի վին 'ի կասովա առ գաւիթ ' յայրն ողորոմայ : գունդ
 ալլաղլեացն բանակեալ էին 'ի հովիտս ռափայնոցն .
 14 * և գաւիթ եր յայնժամ յամբողին :
 Եւ անմար ալլաղլեացն եր յայնժամ 'ի բեթղահէմ : 29
 15 * և յանկացաւ գաւիթ ' և ասէ . ո՛ր արբուցանէր ինձ ջուր
 16 'ի ջրհորոյն բեթղահէմի որ առ գրանն է : * և գունդ
 ալլաղլեացն էին 'ի բեթղահէմ . և հատին երեք զորաւ
 վաղց զնանսին ալլաղլեաց ' և հանին ջուր 'ի ջրհորոյն
 բեթղահէմի որ առ գրանն . և ասին և եկին առ գաւիթ .
 և ո՛չ կամեցաւ ըմպել զայն , ալ նոսրեաց զայն
 17 նա , * և ասէ . քաւ լիցի ինձ նոր անեղ զայդ , եթէ
 զարին արանց երթելոյ ողորոմ չափ ' ըմպեցեմ . և
 ո՛չ կամեցաւ ըմպել զայն : զայն արարին երեք զորաւ
 18 վաղցն : * Եւ արեսաս ' եղբայր յովաբայ որդի շարուհ
 եայ , ինքն իշխան 'ի մէջ երկցն . և նա կանգնեաց զնի
 զափ իւր 'ի վր երեքարկւոց վերաւորաց . և նորա ալ
 19 նուն * 'ի մէջ երկցն յայնցանէ փառաւորեալ , և եղև
 20 նշ իշխան . և մինչև յերիսն ո՛չ եհաս : * Եւ բանեա որ
 գի յովիգեայ որդի ան զորաւորի , որոյ բազում գործ
 գործեալէր 'ի կարէելա . և նա հար զերկուս որդին
 ագրիւն ժովաբայոյ . և նա էլ և սպան զանեւն 'ի
 21 մէջ գրին յաւուր մեան . * և նա սպան զայրն երեւելի
 զայրն եգիպտացի . և 'ի մեռին եգիպտացւոյն էր նի
 զափ իւրի գնայա կամրջն . և էլ առ նա նիզական , և
 յափշտակեաց զնիզակն 'ի մեռաց եգիպտացւոյն , և
 22 սպան զնա նորին նիզակաւ : * զայն արար բանեա որդի
 23 յովիգեա : * և նր անուն 'ի մէջ երկցն զորաւորաց . յե
 րկցն փառաւորեալ , և առ երինն ո՛չ հասանէր ' և կար
 զեաց զնա գաւիթ 'ի վերայ համբարաց իւրոց :
 Եւ այն անումնք են զորաւորացն գաւթի արայի : 29
 24 * Առայել եղբայր յովաբայ , նա էր 'ի մէջ երեսանիցն :
 25 Եւ մանան որդի ելիուգայ հոր եղբոր նր 'ի բեթղահէմ :
 26 * Եւ անա ռաւգայի : անլում կելովթացի : * ալլամփեւ
 ԼՄ

(13) Ուիւն . ի վին երրորդ յերեսանից : (16) Ուիւն . Եւ
 րորդ զորաւորաց . ալ հանս . զորաւոր : (17) Ուիւն .
 Անեւ զայն . . արանց երթալոց . . երեք զորաւոր :
 (18) (19) Ուիւն . Եւ նորա անուն յերինն : 'ի մէջ ե' :
 (20) Յագիւն . Գործեալ էր 'ի բանկեւոյ : (23) Ուիւն .
 'ի երկցն փառաւորեալ : (25) Ուիւն . Մամա ռաւգա
 յի . անլում , իս , անլումն նեղովթացի :

լատացի : իրա՞ս որդի եսկաթայ թեկուացի : * Աբիե 27
 զեր անաթովթացի՝ յորդուոցն ասովթացւոյն : * Էլուն 28
 աղիոյացի : նոերէ նեաոփաթացի : * Ալափ , որդի 29
 փամփանայ : անաովէ նեփլաթացի : Եթթի , որդի ուի
 Բայ ի գաբաթեթայ որդւոցն բենիամինի եփրաթացւոյ :
 * Ագգայի ի ձորոյն գովանայ : * արիելուն ի դաշտա 30
 վայրացի ագգայի ի նաբալայ : գասրիէ լադաբարացի : 31
 ամմոն բարաամացի : * Եղիսա սալարունացի : որդի ա 32
 սանայ , յովնաթան : * սամնան արովգացի : եղիան , որ 33
 դի արեգայ արաթիրացի : * Ալիփապեթ , որդի ասի 34
 բաղւոց՝ որդի ամալայ : եղեաբ , որդի աքիտոփեայ գա
 դամնացւոյ : * Ասարէ կաբմեղացի : աուուր երբացի : 35
 * Գադա , որդի նաթանայ ի զօրութի որդի գաղտա 36
 գայ : * Էլիէ ամմոնացի : Գեւորբե բեբրովթացի , կա 37
 պարանկիր յովաբայ որդւոյ շարուհայ : * Իրաս յե 38
 թերացի : գարէի՝ բեթանացի : * Ուրիա քեաացի : ընդ 39
 ամ երեսուն և եւթն : Այլք ի Կեղեղատեն գաղա
 բիւնի որդւոյ արաբովթացւոյն :

Գ Լ . Ի Դ .

46 Եւ յաւել արամուսթն նն բորբոքել ի վր ելի . և 1
 գրգռեաց զգաւթի ի նստա և ասե . Երթ թուսեա
 զիւն և զյուգա : * Եւ ասե արքայ ջրվաբ ի լիան զը 2
 բուն որ ընդ նն . չընեա ընդ ամ ցեղսն ելի ի գանայ
 մինչ ցերսաբեկ , և հանգիս արա ժողովրդեանդ . և
 գիտացից զթիւ գոցա : * Եւ ասե յովաբ ջարբայ . յա 3
 մելցէ Թր ի ժողովուրդն որչափ երն . հարեւր պատիկ .
 և անսին ալք անաւն իմոյ արքայի . և անր իմ արքայ
 ընդէր կամիցի զբանդ զայդ : * Եւ սասեկացաւ բանն 4
 արքայի առ յովաբ և առ ի լիանս զօրուն : և ել յովաբ
 և ամ ի լիանք զօրութի յերեսաց արքայի առնել հան
 դէս ժողովրդեանն ելի : * Եւ անցին ընդ յորդանան , 5
 և պատեցան ընդ արունք յաջմէ քաղաքին , որ ի մէջ ձգ
 րոյն :

(28) Ոման . Ելուն աղեայացի : (31) Ոման . Գասրիէ
 արաբագայի . ամմոն բարաամացի : (33) Յօրեմի .
 Որդի արեգայ արաթիրա : (34) Ոման . Որդի ամբա
 ջույ : (36) Ոման . Գադա որդի նա : (37) Ոման .
 Եղիէ ամմոնացի : (38) Ոման . Իրաս յեթերացի . գա
 բէի բեթթանացի :
 Գ Լ . Ի Դ . (1) Ոման . Երթ թուսեա զիւն և զյուգայ :
 (3) Ոման . Յաւելցէ Թր ամ ի ժո : (3) Ոման . Ի ժո
 ղովուրդն որչափ եղեն : (3) Այլք . Հարելւրապատիկ :
 (5) Ոման . Ընդ արունք ընդ աջմէ քաղաքին :

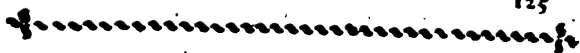
- 6 բոլորն դառալիք և եղևադարու . * և անցին ընդ դառադար ,
և 'ի Թաբաթան , և յԵփեսոս , և յադասի . և հասին 'ի
7 դան , և պատեցան զսիգանաւ . * և եկին 'ի մափաթար
ախարափ . և յնմ քաղաքս ի Եսպլոյն , և քանանապոլոյն :
Եւ եկին 'ի հարաւոյ կողմանէ 'ի յուզայ և 'ի բերառ
8 բնէ : * և շրջեցան ընդ թմ երկիրն , և եկին հասին 'ի
9 հաւաթըն ինն ամսոյ և աւարց քսանից ' յնմ : * Եւ ետ
յովար դհամար հանգիսի ժողովրդեանն արքայի : և ե
ղև ինն ութ հարեար հազար արանց դարու . սուսերա
մարեաց : և այդ յուզայ հինգ հարեար հազար արանց
մարեաց :
- 10 * Եւ եհմբ զգաւ իմ սիրան իւր յեա Թաւելոյ զԺող 42
վարդն . և ասէ գաւ իմ ցմբ : մեզայ յոյժ զոր արա
բին . և արգանցն զանօրէնութի 'ի Թառայէ քաւմի .
- 11 զի ընդառնայնացայ յոյժ : * և յարեաւ գաւ իմ ընդ ա
ւաւսան : Եւ բան ան եղև 'ի վր դադայ մարդարեի
12 անաւանքի աւ գաւ իմ և ասէ . * Երբ ի սահմանց ընդ գաւ
թի , և ասացես . այրաբն ասէ ար . երբն ինչո ասեմ
'ի վր ք . ընտրեսցես քեզ մի 'ի նոցանէ ' և արարից քեզ
13 զայն : * Եւ եմաւ գադ աւ գաւ իմ , և պատմեաց նմա
և ասէ ցնա . ընտրեալ քեզ լինել , եթէ եկեսցէ սով զե
րես ան յերկիր ք . կամ զերիս ամիս փախչել յեր
սոյ Թշամեաց քոց , և լինիցին հալածենէլ զքեզ . կամ
լինել զերիս աւարսման յերկիր քում : և արգժանիք
14 և ամա , զի 'նչ պատասխանի տաց աւարդին իմոյ : * Եւ
ասէ գաւ իմ ցրագ . վասնզէ ինմ յնմ կողմանց յոյժ :
բոլոր արգանիցայ 'ի ձեռս ան . զի քաղեմ են զԹու
Թիք նորա յոյժ , և մի անկայց 'ի ձեռս մարդոյ : և ընտ
րեաց իւր գաւ իմ զանհի . և հին աւարք հնաց ցորե
15 նոյ : * Եւ ետ ար մահ յեկէլ յառաւասէ մինչ ցնալը
ժամ : և սկսաւ օտաակաւմն 'ի ժողովրդեանն . և մեռաւ
'ի ժողովրդենէ անտի 'ի գանայ մինչ ցերեսարենէ , եւ
16 Թամասան հազար արանց : * Եւ ձգեաց հրեշտակն նոյ
զմեան իւր յնմ ապահանել զնա : և մի ի Թարեցաւ ար
'ի վր շարեացն . և ասէ ցհրեշտակն որ ապահանէր զԹ
Գ

(6) Այդ . Եւ յեթան և յադասէ : (7) Ոման . Յուզայ
'ի բերաթարէ : (8) Ոման . 'ի Էփեսոս ինն ամսոյ և աւ :
(9) Օրինակ 4 . Ժողովրդեանն առաջի արքայի : (9) Յիւ
նայն Բառագրով դնի . Յուզայ եւ ճ ճ արանց : (10) Ո
ման . Չոր արարի : (11) Ոման . Մարդարեի և անա
նայն : (12) Ոման . Եւ ընտրեսցես քեզ մի 'ի նոցանէ :
(14) Ոման . Բոլոր անկեայց 'ի ձեռս ան : (16) Ոման .
Չձեռս իւր յնմ : . . զանայ յերաւասայ : Այդ օրինակ 4 .
հոյր աւ կալիցն անայ յերաւ :

դովուրդն • շատ է, արդ ամբողջական քո : և հրեշ-
տակ անկայր ան կալոյն ուռնեայ յերուսաղայ : * Եւ 17
ասէ դաւիթ ցար, իբրեւ ետես զհրեշտակն որ հարկա-
նէր զժողովուրդն, ասէ՝ անասիկ կամ • ես մեղայ, ես
հովիւս յանցեայ • և դոքա սլնարբդ զի՞ արարին • եղեցի
ձեռն քո յիս՝ և ի տուն հօր իմոյ : * Եւ եկն դադ առ 18
դաւիթ յաւուր յայնմիկ՝ և ասէ ցնա • եւ և կանգնեա
ան սեղան ի կալն ուռնեայ յերուսաղայ : * Եւ եւ դա 19
ւիթ ըստ բանին դադայ, ուն և պատուիրեաց նմա ար :
* Եւ իոնարհեցաւ ուռնա իբրեւ ետես զարքայ, և զծա 20
ռայս նր երթեալս առնա : և եւ առնա և երկիր եպտդ
ան ի վր երեսաց իւրոց յերկիր : * Եւ ասէ ուռնա • 21
զի՞ է զի եկն տէր իմ արքայ առ ծառայ իւր : և ասէ դա
ւիթ՝ գնեւ ի բէն զկալս, շինեւ սեղան ան • զի դադա
րեսցէ ապականուի ի ժողովրդենն : * Եւ ասէ ուռն 22
նա ցդաւիթ • առցէ և մատուցէ տէր իմ արքայ ան,
ուն և հաճոյ իցէ առաջի աչաց նր • անասիկ եղինքս
յողակեղ • և անիւքդ և կահ եղանցդ ի փայտ : * զիմ 23
եա ուռնա արքայի : և ասէ ուռնա ցարքայ : ար մեծ քո
օրհնեսցէ զքեզ : * Եւ ասէ արքայ ցուռնա • ոչ այդ 24
պէս՝ այլ գնելով գնեցից ի բէն՝ գնոց • և ոչ մատուցից
ան այ իմոյ ողակեղս ձրի : Եւ գնեաց դաւիթ զկալն,
և զեղինսն արծաթոյ յիսուն սկեղ : * և շինեաց անդ 25
դաւիթ սեղան ան այ, և եհան ողակեղս և խաղաղա-
կանա ի վր նր : Եւ յաւել սողովան ի սեղանն յետոյ՝
զի փոքր էր զառաջինն : Եւ ըսաւ ար երկիրն՝ և ար
գեղաւ սատակուան յիսրայելէ :

Կարգեցաւ Թագաւորսնէն Երեւոյր :

(16) Յօրնալին • Ուռնեայ յեր : (21) Յօրնալին դաւ-
իթ • Զի՞ է զի եկն տէր : (22) Ուռնա • Եւ անասիկ
եղինքս • և անիւքս և կահ :

ԳԼՈՒԽ ԵՐՐորդ ԹԱԳԱՆԱՐԱԹԻՅ:

20. ( ) Ի զարգ շատ լցանգեր դառին. և զի ծափաց
 21. «Գրաս առ Բեթան» խոսանալ Բերաբեկաց իբրեւ:
 22. Չի պրանիս անյամբ Բաթաւարէլ Զանայր:
 23. Թե՛ զի՛ն իբար էր նախն ճարգարի Բերաբեկի զաղան
 24. նէ, և ի՛նչ զի՛ն իօտեցաւ ընդ դառնի:
 25. Չի հրանանա դառնի Բաթաւարէկաց սաղանն, և նախա
 26. յառաւ դառնի:
 27. Չի մեռ ռիփի աշխիկաց սաղանն զարանիս ՚ի քան
 28. իւր:
 29. Չի գաբաւեր էր դառնի սաղանն յմծայիկն և ՚ի ճարդ
 30. խոյն. և ինչ նմաց ընդ հարս իւր:
 31. Թե՛ յիշխի գաբաւաւ սպան սաղանն զարանիս և զյա
 32. լնի. և ճիւղաց զաթիւմար ինճարեան, և խոյրց զաղան ի
 33. զխաղախն:
 34. Չի մա սաղանն զաղաւարն խաղաւանի, և զն շինաւանդ
 35. և զաղաւանդ ՚ի խաւայ:
 36. Թե՛ Յիշ ասք և լան խաղաւանն զար շինեաց յեր շինաթի
 37. դառնի:
 38. Թե՛ յիշխի գաբաւաւ սպան սաղանն զանգի որդի գե
 39. լնայ:
 40. Չի հաղար զաղաւան ճարայց սաղանն ՚ի Գաթաւան ՚ի զի
 41. սեղանիս ընդ արար Բեթեւիկէ, որ խոյր անդ ասաղի խաղանի
 42. զար խաղաւան ճիւղայ:
 43. Թե՛ Երեւոյս Կր սաղանն և ասէ, խնդրեմ զար ինչ խ
 44. փ. և խնդրեաց շինաւանդի. և էր նմա:
 45. Թե՛ Չի արար նա դաբաւարան ՚ի միջ երկուց խանայ:
 46. Թե՛ Մէ ինճարեան և երկարաւան Գաթաւանայի ՚ի միջայ Իշի.
 47. անայ անայ քաւ ասիկ: քանն սաղանն և զն ասար ասար
 48. ծախի. և զն խաւայ և յիւր նար:
 49. Թե՛ Թե՛ խաղաւանայ սաղանն քան զն ճարդի. և իօտեցաւ
 50. ասաւ և օրհնաւի, զխոյրից զանաւան և զլիւնայ:
 51. Թե՛ Չի օրհնէր սիւրմ խոյրիս. և սիւրմ սաղանն շինէ քան
 52. քի յաղաւ քաղան:
 53. Թե՛ Թե՛ զի՛ն իօտեցաւ Կր ընդ սաղանն ՚ի շինիկն զքանն.
 54. և հաղաւանն ճարգարաւ զն շինաւանդ, դառնի, և լան
 55. սեղան և ծախան. և զն քան դաթիւն խաղաւանի:
 56. Երեւոյրեւիլ Բեթեւայի զաղանիկն Գաթիւ. և յաղաւան
 57. զն ասի սեղանիս և զն աղաւանայի և աղայ խաղան:
 58. Թե՛ Չի քաբաւ սաղանն ան ինչիւրեան Իշի զաղաւանի ՚ի
 59. ներս ՚ի Գաթիւ ընդ արհիւրեան. ևս և զն սաղաւ արհաւի
 60. դառնի, և հաղիս զաղաւան:

Ե. Չի լինի խառն քն պատան անգուլ, և ինչ զինչ խօսեցաւ սողանն :

ԹԹ. Չի օրհնեաց սողանն զմեծ Լիւի ուր ուխտեաց դառնի՝ ինչ որդի Կո սողանն շինեացէ ինչ քանն :

ԻԲ. Դաւթիւ աղօթի սողաննի առ քր զն հասարարան օրն առն դառնի :

ԻԳ. Ինչդարաւոր մարգարեաւն զն քնալեւոյ քն ի գառարին, և մարմանաւոյն ԿԻ. և զն լսելոյ քն ան ինչդար աղօթի :

ԻԴ. Ինչ զնաւոր օրհնեաց զքր յեք աղօթիին. և յարդարեաց ԸԼ ծաղկաւորն հասարարիւ յմեծ :

ԻԵ. Չի պատարաւ քրէդարանն արաց քն ԳԺ ան բազմաւն Լիւի, և նաւաւորսիս գառարին :

ԹԽ. Եւ երեսեաւ քն սողանն ի ինն անգամ խոսարմիւ և սպանաւորս : Եւ զի ԿԻ քն օրհնեաց սողաննի : և զի նաւ ԲԼ ինն սողաննի ունի :

ԻԶ. Չի ինչ քի ինն անգամ գառարագոր առ սողանն :

ԻՁ. ՄԷ ունի նիւալոյն և իւրալիւայ սնուարն, և այլոյ իսկից և բազմաւն քանիւն սողաննի :

ԻԻ. Թն ինուեր քուլ սողանն յառնալեաց սանաւ իւր իւ նաւ, որ ԿԻ սպանալին զնա յն :

Լ. Չի խոսարեաց սողանն յն զնեք ծաղկալեւոյն. և քաւ խոսաւ քր պատարաւ զմարգարեաւն ի քանն նորա :

ԼԱ. Չի յարոյ քր սպան սողաննի զարեւ զարմաւոյն զն խոսեցաւ ինչիւր, և պատան գառարայնի :

ԼԲ. Չի օրհն օրհնեաց ի սպանաւ յերբովմայ, և բազմաւն զմարգարեաւն քանն զնալին Լիւի, և նա յանն սողաննի իւ ինա յնիւր :

ԼԳ. Թափաւորեաց սոբովմ, և ինուեր ծաղկաւորն ի ննա ին իննաւորն հարին. և ինչ զնն խոսարեւոյն զն ԺԺքն. և իւր զնն իննալին :

ԼԴ. Չի ինն սոբովմ զնաւորս ԺԺքն՝ անհարանն :

ԼԵ. Չի զն ինն քն իննաւոյն իննալին քանն զնն ի ննալին :

ԼԶ. Եւ զի աղանաւորաւ զն՝ քանն ինն զնաւորս ինն :

ԼԷ. Չի իննաւորեաց իւր ինն զնն զնաւորս ինն. և սոբովմ ինն քր պատարաւ :

ԼԸ. Չի օրհն քր սոբովմ զպատարաւ : Եւ զի աղան իննալին զնն իննալին իննալին իննալին Լիւի, և ինն ինն քն :

ԼԹ. Սնաւ հաւաւ մարգարին քանն ինն զպատարեաց զննալին, և քոսարոյ զնն իննալին, և դարձաւ ինն ի քն :

Խ. Չի իննալին ննա մարգարին ԺԺքն ուր իննալին դարձաւ ԸԼ նա սպան հայ. և ինն քն անհարան իննալին զն սոբովմ. և ԺԺքն քանն զն : Եւ գառարն քն քանն իննալին իննալին օրհնաւ, ինն քն քանն իննալին, և նա ինն : և զի նաւոր որդի նորա օրհնեաց զն նորա :

ԽԱ. Չի իննալին հաւաւ սոբովմ. և յաւարա նորա ԸԼ սոբովմ իննալին, և նա զննալին գառարին :

ԽԲ.

ԽԲ. Յոթնութան ամի յերեփնայ, Բազաւորի ափն, և գլ-
նայ ևս 'ի ճաւ հոյ իւրոյ:

ԽԳ. 'ի յսան ամի յերեփնայ, Բազաւորի սան, և արար ուղ-
ղաւթ. և լարյեաց զարայն ստորաց ընդգէն Բաւաս, արայի
իւրայնի:

ԽԴ. 'ի չորրորդ ամի տայի սպան Բաւա զնախա, և Բազաւ-
որաց ան ի և Բ. և արար լարիւ. և 'ի ի և Է. ամի տայի Բա-
զաւորաց եւս որդի Բաւաս ահա իրիւս, և սպանա:

ԽԵ. Յերեսան ամի տայի Բազաւորաց զյոթնիւսաւորս իսն, և
այլեաց զնա ամի, և Բազաւորաց ան ծի. և շինեաց զս-
նար. և արար լարիւ և ճաւա:

ԽԶ. Յերեսներորդ ամի տայի' Բազաւորի արտաթ
որդի ամի, ան ի և Բ. և շինեաց զերիւս:

ԽԷ. Յաւաս արտաթն իսկեցան երկնիս յանյնայ, և իսն և
զնա 'ի սարեփն, ուր և յարայ զորդի ինքն ու զնա ընկաւա:

ԽԸ. Չորսն աւ իսկա, և զարանեաւ արտաթն' համայեաց
ձաւիւս զիւ. և զարգարնիս յեղբիւրս 'ի իարգիւս:

ԽԹ. Թե զարգ արայանեաց զտարնիս լու անգաւար զսին:

Կ. Եւ իւ զարգ իսն իտաւորեաց զնիւս արարաւորսն. և
իտարեաց զարանիս իւրայ:

ԾԱ. Չի յարեա եւսիս եւս անյն ԾԵ, և զի ողորանացաւ
յարգեա սպանեալ զիւս:

ԾԲ. Երեսներ իսկայի. և իտաւորեալ 'ի հրեւրայի գնաց աւ-
նա զաւարս իտաւորսն և իսն 'ի յարգի. և ամաւորսն լիւս քն
զիւս, համան 'ի քնի սանեալ եւն և իսկեաց զիւսն:

ԾԳ. Արանի տարաց զարգիւրաց զարմարիւ, և իսնիւս քն իւ
արտաթ եւնի և զարգիւ, և յարկեաց նա:

ԾԴ. Երկն անթալ յարկեալ շինեաց զարայն տարաց, և
արայեաց:

ԾԵ. Չի լու այլ Բանի գանել եւ զիսն ճարգարիւ, և Բա-
ւիս քն սպանացաւ 'ի լիւրս արտաթն:

ԾԶ. Չի 'ի զարմաւ արայիս իւրայ նինգ իսեալ 'ի յեղբիւ-
րս յարկեալսն և Բանի. և իսն արայ ժու այլ արտաթ:

ԾԷ. Պարտմ լիւրեաց 'ի քնի լու այլ 'ի իսնիս իսկեաց ան
գան արտաթն:

ԾԸ. Պարտմիւսն արտաթ և յանգիւթ արայ յարա զարգ
արան ժու արտաթ զարտաթն. և արա ճարգարիւս ճարգ
լիւրիս:

ԾԹ. Լար Բանի քն 'ի իսնիս Գիւս սպանա արտաթ 'ի զարգ
արայ ժու:

Կ. Յոթն չորրորդ արտաթն Բազաւորաց յանգիւթ որդի
տայի ան յան և հիւս. արար ուղղաւթի և ճաւա:

ԿԱ. Յոթն իսկեաւորսն իւրայ յանգիւթայ Բազաւորաց իսկ
արայ որդի արտաթն ան իսկա, և արար լարիւ, և ճաւա:

Թ Ե Գ Ե Ի Ո Ր Ո Ւ Թ Ե Ե Ե Ն Յ Ե Ր Ր Ո Ր Դ

Գ Լ Ը

- Ա** Ե Լ Ի Ս Բ Գ Ը Ս Յ Դ Ս Ի Ի Թ Ծ Ե Ր Ա 1
 ցեալ է անցեալ զառուրդք . և ծածկէին
 զնա հանգերովք , և ոչ ջրանոյր : * Եւ 2
 ասեն ծառայք նր . խնդրեցեն թն մարդ
 արքայի աղջիկ մի կոյս . և կազցէ առաջի արքայի , և
 եղբջի դարմանել . և նմեացէ ընդ նմա , և ջրուցի տէր 3
 մեր արքայ : * Եւ խնդրեցին աղջիկ մի գեղեցիկ յամ
 սահմանացն Ելի , և գտին զարիսակ սոմնացի . և ամին
 զնա առ արքայ : * Եւ եր աղջիկն գեղեցիկ յոյժ , և ջր 4
 ուղչանէր զարքայ՝ և պաշակէր զնա . և արքայ ոչ գի
 տաց զնա :
Բ * Եւ ագոնիա՝ որդի աղբիմայ ամառանայր . ասե , Ես 5
 Թագաւորեցից : և արար իւր կառու հեծեալս , և յի
 սուն այր սուրհանդակս ընծանալ առաջի նր : * Եւ 6
 հայրն ոչ արգելոյր զնա . և ոչ երբեք ասէր , Թե ըն
 գիկ արարեր զայդ : և ինքն եր գեղեցիկ տեսանելով .
 և զնա ծնաւ յեա արեսողոմայ : * և եղեն բանք նր 7
 յովաքայ որդւոյ չարուհեայ . և ընդ աբխաթարայ քա
 հանայի . և օգնէին ագոնիայ : * Եւ սագովկ քահանայ , 8
 և բանեա որդի յովիգայեայ , և նախան մարգարէ , և
 սեմէի , և Բէի . և որդիք զօրաւորք գաւթի՝ չէին քա
 հեա ագոնիայ : * Եւ եղեն ագոնիա ոչխարս և եղնա 9
 և գառինս՝ առ վիմին զտղեթայ . որ է մեա յերկիրն
 Խիկեկայ . և կռեայ զամ եղբարս իւր զորդիս ար
 քայի , և զամ զարս յուգայ զծառայս արքայի : * Եւ 10
 զնախան մարգարէ՝ և զբանեա , և զօրաւորսն , և զառ
 զանն զեղբայր իւր ոչ կռեայ :
Գ * Եւ խօսեցաւ նախան մարգարէ Ը բերսարեայ մը 11
 առ

ԳՆ . Խ . (8) Յոննայի Զրամ որդեա և յոյ գրողիտ , ա
 նան՝ զառաջին գլխի , Որդի յովիգայեայ . և ապա յեկեայ
 անկարի զնի նա . որդի յովիգայեայ : (9) Ապ . Զամ
 զեղբարս իւր Ե Յոննայի ընդ մէջ 9 և 10 հետեայ զնի
 խաղանիլ լոյսեր իւր . և ապա սխալ . Եւ զնախան : (11) Ո .
 նա . Եւ անր իմ արքայ գաւթի :

Ը

- ազնանի՝ և ասէ . ո՛չ լուար զի Թագաւորեանց ազո
նիս որդի ազնեայ . և տէր մեր արքայ գաւիթ ո՛չ գի
12 տայ : * Եւ արգ՝ Էկ տայ քեզ իրաւս , և արքեպոս
13 յնս զանձն քո , և զանձն որդւոյ քոյ սողոմանի : * Երբ
մաս առ արքայ գաւիթ , և խօսեացիս ընդ նմա՝ և ա
սացիս : ո՛չ գու տէր իմ արքայ երգուար ազանոց
քում և ասացի , թէ սողոման որդի քո Թագաւորես
յն յեա իմ , և նա նստցի յաթոռ իմ : և այն զի՛նչ է զի
14 Թագաւորեանց ազանիս : * և ահա մինչքեռ գմւ խալ
15 յնս անդ չ արքայի , ևս մակչ և լցից զքանդ քո : * Եւ
եմուս բերսարեկե տա արքայ՝ ի տնեակն , և արքայ ծե
րացեալ եր յոյժ . և արխակ սոմեացի կոյր ի սպասու
16 արքայի : * խնարհեցաւ բերսարեկե՝ և երկիր եղադ
17 արքայի : Եւ ասէ արքայ . զի՛ է քեզ : * և նա ասէ . տէր
իմ արքայ , դու երգուար ի քիւր տծ քո՝ ազանոց քում
և ասացի , թէ սողոման որդի քո Թագաւորեսցէ յեա
18 իմ , և նա նստցի յաթոռ իմ : * և ահա ազանիս Թա
19 գաւորեաց . և գու տեր իմ արքայ ո՛չ գիտացեր : * և
եղեն արքառեւ ոչնարս և գառնիս բաղումս , և կոչեաց
զում որդեա արքայի , և զարխեար քահանայ , և զյո
վար իջնան զորան : և զսողոման զծուայ քո ոչ կոչեաց :
20 * Եւ տէր իմ արքայ՝ աչք նմ իջի ի քեզ են , պառ
մնչ նց թէ ո՛ նստցի յաթոռ տեառն ինչ արքայի յեա
21 նր : * և եղցի եթէ ննջեացէ տէր իմ արքայ ընդ հարս
իւր , և լինիցիմ նա և որդի իմ սողոման քնասապարդ :
22 * Եւ մինչքեռ նա խօսիւր ընդ արքայի , եկն նախն
23 մարգարէ : * և պատմեցաւ արքայի և ասեն , աւասիկ
նախն մարգարէ , և եմուս առաքի արքայի , և երկիր
24 եղադ արքայի ի վերայ երեսաց խրոց յերկիր : * Եւ
ասէ նախն . տէր իմ արքայ՝ գմւ ասացի եթէ ա
զանիս Թագաւորեսցէ զինի իմ , և նա նստցի յաթոռ
25 իմում : * զի կչ պարս , և եղեն արքառ և ոչնարս և
գառնիս բաղումս . և կոչեաց զում որդեան արքայի , և
զիջնան զորան , և զարխեար քահանայ . և ահա ու
մն և ըմպեն առաքի նր , և ասեն՝ կեցցէ արքայ ազո
26 նիս : * Եւ զիս զծառայ քո , և զսազովի քահանայ՝ և
զքանեա որդի յովիդայեայ , և զսողոման զծուայ քո
27 ոչ կոչեաց : * Եթէ ի ձեռն տեառն ինչ արքայի եղե
րանն այն . և ոչ ցուցեր ծառայի քում թէ ո՛ նստցի յա
Թառ տեառն ինչ արքայի յեա նր :
28 * Պատառեանի եա գաւիթ արքայ՝ և ասէ . կոչեցիք ի
առ իս զբերսարեկե : և եմուս առաքի նր , և եկաց յան
դի

(14) Բնու . խօսեացիս անդ ընդ արքայի . և ես մակչ և
սոյն : (21) Աստ . խալ լինիցիմ ես :

գիման նք : * և երգուաւ արքայ և ասէ . կենդանի է 29
 ար, որ փրկեալս զանձն իմ յամ' նեղուէ . * զի ողբեր 30
 դուայ 'ի ար ամ իշի' և ասեմ, եթէ սողոմոն որդի քո
 թաղաւորեացէ յեա իմ, և նա նսացի յաթուռ իմ փա
 խանակ իմ, եթէ ոչ այսպէս արարից յաւուր յայտնի :
 * Եւ խոնարհեցաւ բերասարէէ 'ի վր երեսաց իւրոց 31
 յերկիր, և երկիր եպագ արքայի' և ասէ . կեցցէ՛ տեղ
 իմ արքայ գաւթիմ յաւիտեան : * Եւ ասէ արքայ գա 32
 ւթիմ . կեցցէ՛ք առիս զսագովի քահանայ' և զնախման
 մարգարէ, և զբանեա որդի յովիգայեայ' և մտին ա
 ռաջի արքայի : * Եւ ասէ ցնն արքայ . առկէ ընդ մեզ 33
 զծառայս տեսան մերոյ . և հեծուցէ՛ք զսողոմոն զորդի
 իմ 'ի Զորաջն իմում, և իջուցէ՛ք զնա 'ի գեհոն : * Եւ 34
 օծցան զնա անդ օսգովի քահանայ' և նախման մարգա
 րէ 'ի թաղաւոր 'ի վր իշի . և փոյզ հարէք եղբերեաւն ,
 և ասաթիք' կեցցէ՛ արքայ սողոմոն : * և եղբք զկնի նք , 35
 և մացէ և նսացի յաթուռ իմում, և նա թաղաւորեացէ
 ընդ իմ . և նա ետու հրաման լինել նմա առաջնորդ 'ի
 վերայ իշի և յուգայ : * Եւ պատասխանի եա բանեա 36
 որդի յովիգայեայ արքայի' և ասէ . եղիցի՛ այգպէս .
 հաւատարմացուցցէ՛ ար ամ տեսան իմոյ արքայի . * և 37
 որպէս կ' ար ընդ տեսան իմում արքայի, եղիցի և
 ընդ սողոմոնի . և մեծացուցցէ՛ զաթուռ նք քան զաթուռ
 տեսան իմոյ արքայի գաւթի : * Եւ ԲՅ սագովի քա 38
 հանայ, և նախման մարգարէ, և բանեա որդի յովիգայ
 եայ, և քերթիմ և ոփերթիմ . և հեծուցին զսողոմոն
 'ի Զորաջն արքայի գաւթի, և տարան փա 'ի գեհոն :
 * Եւ ան սագովի քահանայ զեղբերն իւրոյ 'ի խորա 39
 նէն և օծ զսողոմոն . և եհար զգողն եղբերեայ, և ասէ
 ամ Ժողովուրդն' կեցցէ՛ արքայ սողոմոն : * և ել ամ 40
 Ժողովուրդն զհեա նք, և պար առեալ պարուր ուրմի
 լինէին մեծաւ ուրախութիւն . և հնչեաց երգիւրն 'ի բար
 բառոյնց : * Եւ լուսն ագոնիս և ամ բազմապէս նք, 41
 և կատարեցին նորա զուսելն : և լուսն յովար զմայն
 եղբերոյն' և ասէ . զի'նչ է բարբառն որ հնչէ 'ի քաղա
 քին : * Եւ մինչքեռ նա խօսէր' ահա յովախման' որ 42
 զի աքիաթարու քահանայի եհաս : և ասէ ագոնիս .
 մեա' զի այր զօրութիւն ես գաւ, և բարուիս աւետաւ
 բանեա : * Պատասխանի եա յովախման և ասէ զագա 43
 նիս . և կարի իսկ քաջ . տեր մեր արքայ գաւթիմ թա
 զաւ

(30) Ո՛հնէ . Եւ եթէ ոչ այգեղ արարից յաւուրս յայո' :

(37) Ո՛հնէ . Ընդ տեսան իմոյ ար' : (39) Բաղաս . Եւ
 ան սագովի զեղբերն իւ' :

(40) Ո՛հնէ . 'ի բարբառոյնն :

(41) Ո՛հնէ . Եւ լուսն ագոնիս և ամ Բազմապէս նք :

- 44 զառարկեցոյց զսողմանն : * և առաքեալաց չ նմա արքայ զառգովն քահանայ, և զնախնայ մարգարէն, և զքանեա որդի յովիգայեայ, և զյեբերթին և զովեղէթին . և հե-
- 45 ծաւցին զնա 'ի ջորաւն արքայի, * և օծին զնա սագովն քահանայ և նախնայ մարգարէ 'ի Թագաւոր 'ի գահան . և երկն անտի ուրախութի, և հնչեաց քաղաքն . և այն
- 46 է բարբառն ' զոր լուարուք : * Եւ նստան սողմանն յա-
- 47 թան արքայուէ : * և մահն ծառայէն արքայի օրհնել զտէր մեր զարքայ զաւթի ' և ասեն . մեծացուցե՛ ձծ զանուն սողմաննի որդւոյ քոյ՝ քան զանուն քո , և մեծացուցե՛ զաթոռ նք քան զաթոռ քո : Եւ երկիր և
- 48 որդ արքայ յանկողնէ իւրմէ : * և ժյուպէս ասաց արքայ . օրհնեալ է քո ձծ ելի՝ որ եա ինձ այսօր 'ի զաւազէ իմե՛ նստել յաթոռ իմ . և այք իմ տեսանեն :
- 49 * Եւ զարհուրեցան, և յարեան ձմ կոշնականքն ազո նիայ . և գնացին այր իւրաքանչիւր զձանապարհ իւր :
- 50 * Եւ ագանեա երկեաւ յերեսաց սողմաննի, և յարեաւ
- 51 չաւառ բռնան հնար զեղջերաց սեղանոյն : * և անդ եղև սողմաննի՝ և ասին . ահա ագանեա երկեաւ յարքայէ սոս զամանն՝ և անի գեղջերաց սեղանոյն՝ և ասէ, երգուիցի ինձ այսօր արքայ սողմանն, եթէ ոչ սպանցէ զծաւոյ իւր օրով : * Եւ ասէ սողմանն, եթէ լինիցի յորդի զօրութի, ոչ անկցի 'ի հերոյ նք մաղ մի 'ի գետին .
- 53 ապա թէ չարութի գացի 'ի նմա՝ մահու մեռցի : * և առաքեալաց արքայ սողմանն, և իջաց զնա 'ի վերուստ 'ի սեղանոյ անտի . և եմուա երկիր եպագ. արքայի սողմաննի . և ասէ ցնա սողմանն, եթ 'ի տուն քո :

ԳԼ . Բ .

- 1 Եւ մերձեցան աւաւրք զաւթի մեռանելոյ . և պա 2
- 2 * ասախանի եա սողմաննի որդւոյ իւրում, և ասէ :
- 3 Եթ և եղիցես յայր : * և պահեացես զպահպանութեա նն այ քոյ, գնալ 'ի ձանապարհ նք . և պահել զպառախանն նք և զիրաւունն, և զպատաստանն և զվայաւութեա նք . զգրեալս յօրենս մովսիսի . զի 'ի միտ առնուցաւ զոր առնիցես, ըստ ձմի զոր պատուիրեմ քեզ :
- * 26

(44) Յօրեմիայի վերջ . Եւ հեծուցին զնա 'ի ջոր' : (45) Ունա . Ասին է . . զոր լուար : (47) Ունա . Մեծացուցե՛ ձծ զանուն : (47) Ունա . Յանկողնէ իւրմէ : (52) Ունա . Լինիցի որդի զօրութի : ԳԼ . Բ . (2) Ունա . Եւ եղիցես այր : (3) Ունա . Չգրեալս յօրենս մովսիսի :

- * Զի հաստատեացէ ւոր զբան իւր զոր խօսեցաւ զն 4
 իմ' և ասէ, եթէ պահեսցեն որդիք քո զնանապարհս
 իւրեանց գնալ առաջի իմ' չըմարտուի յամ' սրտէ իւր-
 եանց' և յամ' անձնէ իւրեանց, ասէ՝ մի սատակեացի
 այր յաթոռոյ ելի : * Եւ դու ինքնին գիտես, զոր ինչ 5
 արար ինձ յովաբ որդի շարուհեայ, և զոր ինչ արար
 ընդ երկուս իշխանս զօրաց ելի՝ ընդ արեւններ որդի
 ներեայ, և ընդ ամեալի որդի յեթերայ, և սպան զնն .
 և խնդրեաց զարիւն պատերազմի 'ի խաղաղութե . և
 ես զարիւն անպարտ 'ի կեանս իւրում, 'ի մէջ իւր, և
 'ի կօչէկոս ոտից իւրոց : * և արասցեն ըստ իմաստուե 6
 քում . և ոչ իջուցեն զալիս նր' խաղաղութի 'ի գժոխս :
 * Եւ որգւոցն բերդելեայ զաղաաղացւոյ արասցեն 7
 ողորմութ . և եղեցին ընդ այնոսիկ որ ուտիցեն 'ի սե-
 ղանոյ քումմէ . զի այնպէս մերձեցան յիս 'ի փախելն
 իմում յերեսաց արեսողոմայ եղբոր քոյ : * Եւ ահա 8
 ընդ քեզ է սեմէի որդի գերեայ որգւոյ յեմինայ բա-
 ւորիմացւոյ . և նա անէծ զիս անէծս ցաւագինս, յա-
 ւուր յորում գնացեալ երթայի 'ի բանակս . և նա էջ
 ընդառաջ իմ' ի յորդանան, և երգուայ նմա 'ի ւոր' և
 ասեմ, եթէ ոչ սպանից զքեզ սրով : * և մի անպարտ 9
 առնիցես զնա, զի այր իմաստունն ես դու, գիտասընթ
 որպէս առնիցես նմա . և իջուցես զալիս նր' արեամբ
 'ի գժոխս : * Եւ ննջեաց գաւիթ ընդ հարս իւր, և 10
 թաղեցաւ 'ի քաղաքի դաւթի : * և աւուրք զորս թա-
 դաւորեաց գաւիթ 'ի վերայ ելի՝ ամբ քառասուն : 'ի
 քերթոն թագաւորեաց ամս եւթն . և յեմ թագաւո-
 րեաց ամս երեսուն և երիս : * Եւ սողմունն նստաւ յա 12
 թոռ գաւթի հոր իւրոյ՝ ամաց երկուսասանից, և պատ-
 րաստեցաւ թագաւորութի նր' յոյժ :
 Ե * Եւ եմնւա ագոնիա որդի ագիթայ առ բերսարէ 13
 մայր սողմունի, և երկիր եպագ նմա : և ասէ, խաղա-
 ղութի է մուտք քո : և ասէ՝ խաղաղութի է : * Եւ ա 14
 սէ՝ բանք ինչ են իմ ընդ քեզ : և ասէ՝ խօսեաց : * Եւ 15
 ասէ ցնա՝ դու ինքնին գիտես զի իմ էր թագաւորու-
 թին . և յիմ վերայ եզ ամ իէլ գերեսս իւր 'ի թագա-
 ւոր . և դարձաւ թագաւորութի, և եղև եղբոր իմում
 զի՝ ի ան եղև նմա : * և արդ՝ խնդրի մի խնդրեմ' ի քէն, 16
 մի դարձուցաներ գերեսս քո յինէն : և ասէ ցնա բեր-
 սարէէ՝ խօսեաց : * Եւ ասէ ցնա, ասացցես ցողորմն 17
 ար

(8) Այս . Բաւուրիմացւոյ : (8) Ոյան . Յանէծս ցա-
 ւագինս : (15) Յօրնալին պատիւ . Զերեսս իւր 'ի թա-
 գաւոր : (16) Ոյան . Մի դարձուցես գերեսս քո :
 (17) Ոյան . Զարիսակ սամնացի 'ի կնութէ :

- արքայ, զի ոչ գարձուցէ զերեսս իւր 'ի քէն. և առ
 18 յէ՛ ինձ զարխտակ սոմնացի կնուծէ : * և ասէ բերսա
 19 բէէ՛ բարւօք է, ևս խօսեցայց զի քո չարքայի : * Եւ
 և մուս բերսաբէէ առ արքայ սողոմոն խօսել ընդ նմա
 զի ազոնիայ . և յասն եկաց արքայ ընդառաջ նր, և
 համբարեաց զնա . և նստաւ յաթոռ իւրում, և եգաւ
 20 աթոռ մօրն արքայի, և նստաւ ընդաջմէ նր : * և ասէ
 ցնա՛ խնդիր մի փոքր խնդրեմ ես 'ի քէն, մի գարձու
 ցանիցես զերեսս քո յինէն : Եւ ասէ արքայ . խնդրեա՛մ
 21 մայր իմ . զի ոչ գարձուցից զերեսս իմ 'ի քէն : * և ալ
 ոէ . տացի արխտակ սոմնացի ազոնիայ եղբօր քում
 22 կնուծէ : * Պատասխանի ետ արքայ սողոմոն՝ և ասէ
 ցմայր իւր . և ընդէր խնդրիցես զարխտակ սոմնացի ա
 զոնիայ, այլ խնդրեա՛մ նմա զԹագաւորութիւն . զի նա
 երէց եղբայր է քան զիս, և նր արխտար քահանայ,
 և յովաբ որդի շարուհեայ սպարապետ և բարեկամ :
 23 * Եւ երգաւաւ արքայ սողոմոն 'ի տր՝ և ասէ . օն և օն ա
 րասցէ ինձ Խձ՝ և օն և օն յաւելցէ՛ եթէ ոչ հակառակ
 24 անձին իւրոյ խօսեցաւ ազոնիա զբանդ զայդ : * Եւ
 արդ՝ կենդանի է եր, որ արար զիս և եդ յաթոռ գաւ
 Թի հօր իմոյ, և նա արմր ինձ տուն որպէս և խօսեցաւ
 25 եր, եթէ ոչ այսօր իսկ մեռցի ազոնիա : * Եւ առա
 քեաց արքայ սողոմոն 'ի ձեռն բանեայ որդւոյ յովի
 զեայ, և սպան զնա : և մեռաւ ազոնիա յաւուր յայն
 26 փկ : * Եւ ցաբիաթար քահանայ ասէ արքայ . երթ յա
 նաթովթ յազարակ քո, զի այր մահու ես գու յաւուր
 յայտփի . և ոչ սպանից զքեզ, զի կրեցեր զտապանակ
 ուխտին ան առաջի հօր իմոյ . և զի չարչարեցար ան
 27 ուրբէ՛ ուր չարչարեցաւ հայր իմ : * Եւ եհան սողո
 մոն զարխտար՝ չինէլ քահանայ ան . առ 'ի կատարե
 լոյ բանին ան զոր խօսեցաւ 'ի վերայ տանն հեղեայ 'ի
 28 տելով : * Եւ լսւր եհաս մինչև առ յովաբ . զի յովաբ
 միտեալ էր զհետ ազոնիայ, և ոչ միտեցաւ զհետ առ
 զոմոնի . և փախեաւ յովաբ 'ի խորանն ան, և բուռն եւ
 29 հար զեղնեայ տեղանոյն : * Եւ անգլ եղև սողոմոնի՝ և
 ասեն, Թէ փախեաւ յովաբ 'ի խորանն ան . և ահա ու
 նի զեղնեայ տեղանոյն : և առաքեաց սողոմոն առ յո
 վաբ՝ և ասէ . զի՛ եղև քեզ զի փախար 'ի տեղանդ . և
 ասէ յովաբ, զի երկեայ յերեսաց քոց, և փախեայ առ
 30 քեայ և ասէ . երթ սպան զնա, և Թափեա՛մ զնա : * Եւ
 շոգաւ բանեա որդի յովիզեայ առ յովաբ 'ի խորանն
 ան,

(19) Յօրեալին գովաւր . Աս արեայ սողոմոն խօսել :

(29) Ռեա . Չի փախար 'ի տեղան անդ :

ան, և ասէ զնա . այսպէս ասէ արքայ՝ Եւ այտի : և ասէ յովաբ՝ չեղանեմ քանզի աստէն մեռանիմ : և դարձաւ բանեա որդի յովիգեայ , և խօսեցաւ ընդ արքայի՝ և ասէ . զայս ինչ խօսեցաւ յովաբ , և զայս ինչ եա սպառափանի : * Եւ ասէ զնա արքայ . երթ' և արած նմա 31
 ուղ և ասացն , և սպան զնա , և թաղեալ զնա . և բարձրցնա այսօր զարիւնն զուր զոր եհեղ յովաբ՝ յինէն և 'ի տանէ հօր իմոյ : * դարձողց Թր զարիւն անիրաւու 32
 թե նր' 'ի նորին գլուխ , որպէս պատահեաց երկուց արանց արգարոց և քաջաց քան զնա , և սպան զնոսա սրով . և հայր թմ' սչ գիտաց զարիւննց . զարեանէր որդի ներեայ զսպարապեան իւր , և զամեայի որդի յԵթերայ զսպարապեան յուգայ : * և դարձան արիւնք 33
 նց 'ի գլուխ գորա , և 'ի գլուխ զաւակի գորա յաւիտեան . և գաւթի և զաւակի իւրոյ և տան իւրոյ և Եթուոյ իւրոյ՝ եղիցի խաղաղութի 'ի ան յաւիտեան : * Եւ ել բանեա որդի յովիգեայ , և պատահեաց յովա 34
 բայ և սպան զնա , և թաղեաց զնա 'ի տան իւրում յա նապատին : * և եա արքայ զբանեայ որդի յովիգեայ 35
 փոխանակ նր' 'ի զօրավարուն : և թաղաւորունն ուղղէր յԵմ : և զսագովկ քահանայ եա արքայ փոխանակ արիւթարու 'ի քահանայ առաջի ան :
 Եւ եա Թր սողմոնի հանձար և իմաստութի բազում յոյժ , և լայնութի արտի իբրև զաւակ առեղք ծովու . և բազմեցաւ հանձար սողմոնի քան զնմ' արգւոց նախ նեայ , և քան զիմաստնոց եգիպտացւոց : Եւ առ ըզդուստրն փարաւոնի , և ած զնա 'ի քաղաքն գաւթի , մինչև կատարել նր' զտունն իւր . և նախ զտունն ան , և զպարիսպն Եմի շուրջանակի , զԵւթն ամ արար և հասարեաց : Եւ էին սողմոնի եւթանասուն հազար բեռնակրաց , և ութսուն հազար քարահատաց 'ի լիւրին : Եւ արար սրղոմոն զԾովն , և զմոյթան , և զաւաղանան մեծամեծան . և զսիւնն . և զըրարուխն սրաւհին . և զԾովն պղծի : Եւ շինեաց զքարձաւանդակն մահարձանգը , և անջրպետեաց զքաղաքն գաւթի : և արգա զուստրն փարաւոնի ել 'ի քաղաքէն գաւթի 'ի տունն

(33) Ոմանք . Արիւնք նոցա 'ի գլուխ նորա : (35) Ու
 ին . Եւ եգ արքայ . . և զթաղաւորունն ուղղէր : Արա
 նօր Ռիւնիէլ Բանս պիւտլ' Եւ եա Թր սողմոնի , գին
 զալիս նր' արեամբ 'ի զԾովն . որ է ըստ ընդիւր օրինակաց
 Բեագրի Եօթանասնից . Երեմի իւրի իմ Երկարագիւլ զմահին
 35 . Երեւել համեմատութի համարոյն լարինացոյն Բագրանաւ .
 յորում պոխարն Բանս : (35) Ոմանք . Մինչև կատարել
 նր' . . և զպարիսպս Եմի : . . . Եւ զսիւնն և զըրարուխն

տան իւր զոր շինեաց նմա . և ասաց շինեաց զբարձաւանդակն : Եւ աստիճանն մասաւցանէր երկցս 'ի տարւոյ ողորմակեց և խաղաղականն 'ի վերայ սեղանոյն զոր շինեաց ան, և արկաններ խմանկա առաջի ան . և կատարեաց զտունն :

Եւ այս են իշխանք որ կային 'ի վերայ գործոյն սաղմանի . երեքհազար և վեցհազար գործավարք ժողովքեանն, որ գործէին զգործն : Եւ շինեաց զասուր, և զմակգով, և զաղեր, և զքեթորոն վերին, և զբալաւաթ : բոլց յիս շինելոյն նր զտունն ան, և զպարիսպն եմփշաբանակի, ասաց շինեաց և զքաղաքն զայնոսիկ : Եւ փնջեա կենդանի էր գաւթի՝ պատուիրեաց որ զամենի, և ասէ՝ ահա ընդ քեզ է սեմի՝ որդի գերեայ՝ որդի զաւակի յեմփնայ 'ի քերթոնէ . նա անկէ՛ց դիս առնէս զաւագինս յաւուր յորում գնացեալ երթայի՝ 'ի բանակս : Եւ նա էջ ընդառաջ իմ յափն յարգանմանա . և երգուայ նմա 'ի ար, թէ ոչ մեռցիս սրով : և արգ՝ մի տանիցես զնա անպարս . զի այր իմաստունն ես գաւ, և գիտացես զինչ անիցես նմա, և իջուցես զայնս 36 նր արեամբ 'ի գծախ : * Եւ աստիճանայ արքայ և կռիւաց զսեմի, և ասէ ցնա . շինեա՛ գաւ քեզ տունն յեմ, 37 և նիստ անգ, և մի ուրեք ելանիցես անախ : * և եղիցի յաւուր ելանելոյ քոյ՝ թէ անցանիցես ընդ հեղեղամեկ գրանի, գիտելով գիտաւորի զի մահաւ մեռանիցես, և արիւն քո 'ի գլուխ քո եղիցի : և երգուաւ նմա ար 38 քոյ յաւուր յայնօրէ : * Եւ ասէ սեմի՛ ջարդայ, բաւրի՛ է բանգ զոր խօսեցար անէր իմ արքայ, այնպէս ալ 39 բաւցէ ծառայ քո : և նստաւ սեմի՛ յեմ ամեներիս : * և եղև յաւերից ամաց՝ փախման ծառայք երկու՝ սեմիայ առ անքուս՝ որդի մասրայ արքայ գեթայ . և անգ Եղև սեմիայ և ասեն, ահա երկու ծառայք քո 'ի գէթ են : 40 * Եւ արեաւ սեմի՛ և հանդերձեաց զէշ իւր, և գնաց առ անքուս ինդրել զծառայս իւր . և չոգաւ սեմի՛ և 41 ամ զծառայսն իւր 'ի գեթայ : * և պատանդաւ սաղմուռնի՝ ասեն, թէ չոգաւ սեմի՛ յեմ 'ի գեթ՝ և գարձայ 42 զծառայս իւր : * Եւ աստիճանայ արքայ և կռիւաց զսեմի՛ և ասէ ցնա . մէ երգմեցուցի զքեզ 'ի ար, և եգի քեզ վիշոյութի՝ և ասեմ . յաւուր յորում ելանիցես յեմ՝ և երթայցես յաջ կամ յահեակ՝ գիտելով գիտաւորի զի մահաւ մեռանիցես : և թաացեր ցես՝ բարբի՛

սրահին : Ժ (35) 'ի լաւ . Զաւակի յեմփնայ 'ի բաւորն : Ուր անէ . զաւակ 'ի յեմփնայ 'ի քերթոնն . . . թէ ոչ մեռ քե սրով : (39)(40) Ուր . Առ անքուս որդի : (42) Օրէնա՛ի : Եւ ասացեր, բարբի՛ է բանգ զոր ասացեր ցես :

է քանիզ զոր լրացայ : * և արդ՝ գիտից է զի ոչ պահե 43
ցեր զերգումն ան, և զպատուերն զոր պատուիրցի
քեզ : * Եւ ասե արքայ ցանկեք՝ դաւ ինքնին գիտես 44
զարուսթ քո, զոր գիտե սիրտ քո զոր արարեր քեզաւ
Թի հոր իմոսմ : և հատուց ար զարին քո՝ ի դուռն քո :
* և արքայ սաղամն օրհնեալ է, և ամուս դաւթի պատ 45
քանտ առաջի ան յաւիտեան : * Հրամանն ետ արքայ 46
սաղամն քանեայ օրդույ յովիգայեայ : և եւ սպան ըւ
նա, և մեռաւ :

ԳԼ. Գ.

ԺԱԼ՝ * Ի հառառակել թագաւորունն սաղամնի, ինաւ 1
մաւթի արար սողմնն ընդ փարաւանի արքային
եգիպտացւոց, և ան զգաւար նորա՝ և ան ի քաղաք
դաւթի, մինչև հառարեայ շինել զտուն իւր՝ և զտուն 2
ան, և զպարիսպն եմի շուրջանակի : * Սակայն ժողո
վուքդն արկանեին խնակս ի վերայ բարձանց. զի ոչ
շինեցաւ տուն անուան ան մինչև ցաւուրսն ցայնսիկ :
* և սիրեաց սաղամն զար՝ քնալ ըստ հրամանայ դաւ 3
Թի հոր իւրոյ, քալց ի բարձունս և նա զօհեր՝ և ար
կաներ խուկս : * Եւ յարեաւ քնայ արքայ ի գաւա 4
ւան զօհել անդ, զի նա տառեղ բարձրագոյն և մեծ
եր : հաղար ողջակէզ եհան սողմնն ի վերայ սեղանոյն
այնորիկ ի գաւաւսն :

ԺԲ՝ * Եւ երեւցաւ ար սաղամնի ի քան գիշերոյ : և ասե 5
ար ցաղամն, ինգրեա՛ դա քեզ ինգիր ինչ : * Եւ ա 6
սե սաղամն, գաւ արարեր ողորմութի մեծ ընդ դաւ
Թի հոր իմոյ, որպէս և չքեցաւ առաջի քո ճանարտու
Թի և արգարութի և ուղղութի սրտի ընդ քեզ : և պա 7
հեցեր նմա զաղորմութիս զայս մեծ՝ ասլ որդույ նի
նստել յաթոս նի՝ սե և յաւուր յայսմիկ : * Եւ արդ՝ 8
ար ան իմ, դաւ ետուք զծառայ քո փոխանակ դաւթի
հոր իմոյ, և ես եմ մանուկ փոքր, և ոչ գիտեմ զեւ և
զմեա իմ : * և ծառայ քո ի մեջ ժողովրդեան քո է՝ զոր 9
ընտրեցեր ժողովուրդ քո՝ բազում, անթիւ և անհամար
ի բազմութի : * և ասցես ծառայի քում սիրտ լսելոյ 10
և դատելոյ՝ զժողովուրդ քո արգարութի, խելամուտ
լինել ի մեջ բարոյ և շարի : քանզի ո՛ր կարեղ գաւաւ
զայս ժողովուրդ քո գնանր : * Եւ հաճոյ թուեցաւ 10
բանն առաջի ան, զի ինգրեաց սողմնն զայն բան :
* Եւ

(43) Յօրնային նիւեր : Զեարդ է զի ոչ պահեցեր :
ԳԼ. Գ. (2) Ոմեռ : Մինչև յաւուրսն ցայնսիկ : (8) Ո
մեռ : Եւ ժողովուրդ քո բազում, անթիւ :

- 11 * Եւ ասէ ցնա ար. փոխանակ զի խնդրեցիր յինն
զբանդ զայդ, և ոչ խնդրեցեր քեզ առաքաւս բաղումս,
և ոչ խնդրեցեր քեզ մեծութիւն, և ոչ խնդրեցեր զան
ձինս ընծամեաց քոց. այլ խնդրեցեր գու. քեզ խնդաւ
12 մեզա լինել լսելոյ զիրաւունս. * ահա արարի լը բա
նիգ. քամ. ահա ետն. քեզ սիրա իմաստուն և հանձն
բեզ. իբրեւ զքեզ ոչոք եղև յառաջ քան զքեզ, և յետ
13 քո ոչոք յարեցի նմանոյ քեզ: * Եւ զոր ոչ ևս խնդրե
ցեր՝ ետն. քեզ, զմեծութիւն և զփառս, որպէս զոր եղև
14 նման քեզ ի թագաւորոս զամ առաքաւս քո. * և եթէ
գնդացես ի շանապարհս իմ պահել զհրամանս իմ և
զպատուիրանս իմ որպէս և գնաց գաւթիմ հայր քո, և
15 բաղմացուցի զառաքաւս քո: * Եւ զարթեաւ սողման՝
և ահա երան իր: և յարեաւ եկն յետ, և եկաց առաջի
անգանոյն յանգիման տապանակի ուխտին տն ի սինն.
և մտայոց ողբակեցս, և արար խաղաղականս. և արար
խրախութիւն մեծ իւր և ամ ծառայոյ իւրոց:
- 16 * Յայնեամ երեւցան երկու կանայք պռնիկք՝ աք ժԳ
17 քայն, և կայն առաջի նր: * և ասէ մի կինն, յիս ասեր
իմ. Ես և կինս այսէաք ի միում տան, և ծնայ ի տանն:
18 * և եղև յառաքին երրորդի ծնուն. և կինս այս. և մեք
առանձինն կայք, և ոչոք գոյր ընդ մեզ ի տանն՝ բաց ի
19 մեջ յերկոցանոց ի տանն: * Եւ մեզա որդի սորա
20 ի գիշերի, քանզի նմեաց ի վերայ նր: * և յարեաւ ի
հասարակ գիշերի, և ան զմանուկն իմ ի գրկաց իմոց.
և աղբակն քո ի քուն եր, և նմեցոյց զնա ի ծոց իւ
րամ. և զորպէն իւր զմեռեալ նմեցոյց ի ծոց իմում:
21 * Եւ յարեալ չ առաւտան գիշերուցանել զորդին իմ,
և նա՝ եր մեռեալ. և հայեցայ չ նա այգունն, և ահա
22 չի որդին իմ զոր ծնայ: * Եւ ասէ մեզա կինն, ոչ.
այլ որդի քո է մեռեալն, և որդի իմ կենդանին: և
մեռան ևս ասեր, այլ որդի իմ կենդանին, և որդի քո
23 մեռեալն: * և խոսեցան առաջի արքայի. Եւ ասէ ցնն
արքայ. գու. տես թէ այս որդի իմ է՝ որ կենդանիս
է, և որդի գորա մեռեալն: և գու. տես՝ ոչ այլ որ.
24 դին քո մեռեալն, և որդին իմ կենդանին: * Եւ ասէ
արքայ. առեք աւիս զսուրն. և բերին զսուրն առաջի
25 արքայի: * և ասէ արքայ. կարեցիք զմանուկն զտան
գիւց զկենդանի յերկառ, և տուք զկենն նր գնմ, և
26 զկենն նր նմա: * Եւ պատասխանի ետ կինն՝ որոյ որ
գին

(12) Որտեւ. Եւ յետ քո ոչ յարեցի: (13) Այս. Եւ զոր
ոչ ևս խնդրեցեր: (18) Այս. Բաց ի մեջ երկոցանոց:
(20) Որտեւ. Զմեռեալն նմեցոյց ի ծոց: (21) Որտեւ,
Ընդ նա այգոյն, և ահա:

դին կենդանի էր, և ասէ ցարդայ. քանզի խոռովեանն
ազկը նր' ի վերայ որդւոյն իւրոյ, և ասէ՝ մի աւեր.
տուր նմա զմանուկն կենդանի՝ և մահու մի սպանալ.
նէք զնա: և մեանն ասէր, մի իմ լիցի՝ և մի գորա, կտրե-
ցէք ի մէջ: * Պատասխանի ետ արքայ և ասէ. տուք 27
զմա զմանուկն կենդանի, որ ասաց թէ անգը զգա
նմա՝ և մահու մի սպանանէք զգա. նա է մայր գորա:
* Եւ լուաւ իմ իհէլ զլատաստանն զոր գտանցաւ ար-
քայ, և զանի հարան յերեսաց արքայի. զի տեսին թէ 28
խառտութիւն էր և ի նմա ասանել իրաւունս:

ԳԼ. Դ.

ԺԴ. | Եւ եր արքայ ազոմնն թագաւորեալ ի վրէլի: * և 1
այս էին իշխանք նր: Աջարեա որդի սագովկայ՝ 2
քահանայ: * Ելիարեփ, և աբիա որդիք սիսայ՝ գալիւք. 3
և յովսափաա՝ որդի աբելիգայ ի վերայ յերեսակաց:
* և բանեա որդի յովիգայիւ ի վերայ զորաց: և սա 4
գովի՝ և արիաթար քահանայք: * և աղարեա որդի նա 5
Թանայ ի վերայ գործավարաց: և զաբուլ՝ որդի նա
Թանայ քահանայ բարեկամ արքայի: * և աբիսար՝ կը 6
հրամատար: և Ելիանի՝ հաղարապետ: և Ելիափ որդի
սափայ շահապ: և ազոնիրամ որդի աբգովայ ի վերայ
հարկաց: * Եւ էին ազոմննի երկոտասան գործաւ 7
կալք ի վերայ իմ իշի, տալ աննիկ արքայի և տան նր
մին մի ամիս ի տարւոյ: * Եւ այս են անուանք նր. 8
բեկն որդի ովայ՝ ի լեբրին եփրեմ: * Մի՛ որդի Գա 9
կարայ ի մաքմա, և ի սաւարիմ, և ի բեթաափա, և
յոյիլումֆիլէ ցրեթանան: * Որդի եսգայ՝ յարաբաւթն. 10
նր սղոթ և իմ երկիրն ոփերայ: * Որդի ամինաբարայ 11
և իմ նեփաղովք, որոյ տափաթ գուսար ողոմննի՝ եր
նր կնուլն: * Բաանա՝ որդի այիլովթայ, զթանալք և 12
զմարգով, և զիմ տունն սանայ. որ առ Ելտարթաւ
նաւ,

(26) (27) Ոման. Մի՛ սպանեք: (28) Ուսան. Թիւ իմաւ
տունն ան է ի նմա:

ԳՂ. Դ. (5) Ոման. Եւ զաբիուք որդի նաթա: (6) Յւ
բնակին Բաա հրամատար. Բաթանաթի գրի հրամատար.
Ելիւր ի Գլի իրեալ, որով Բեթա ամարիի գրի անգով
գաղափարի իւրայ սաղել, յաւելալ ի գրոյն զման ան, և
տունել հրամանատար. համայն այլոյ գրեպրայ մերայ յայտ
վայրի: Բեթա և ի գան. Է. 2. 4. 6. և ևս անտ որ անի
հաղափար մերան օրինակի՝ հրամատար: (11) Աստ. Որդ
այ ամինաբարայ: (12) իւլա՝ Որ առ Ելտարթաւ
նայ, համայն անայ ի Բեթա: (12) Ոման. Եւ ի բեթ.

- նաւ, 'ի ներքոյ եզրայելի, և 'ի բնութիւնս մինչ ցաւ
 13 բեւեմաւ, և մինչ ցանմբարաւ : * Եւ մնաւ որդի գաւ
 բերայ յաւով զազաւազ . նք աւով յայնոյ որդւ
 աւ մանասէի 'ի գազաւազ . նք վիճակն երգարա որ 'ի
 բասան . վաթասան քաղաք մեծամեծք պարսպաւորք
 14 պիւնակաւ : * Այնպէս որդի որդւայ 'ի մայր
 15 նեմ : * Այնպէս 'ի նեմ ժողովմ . սա աւ զմանեմս
 16 գաւոր սողուննի կնուէ : * Բասանս որդի քաւայ
 17 յաւեր և 'ի բաւաւով : * Յովսափատ որդի փուարայ
 18 յիսաքար : * Սեմէի որդի ելայ 'ի բնիկաւ : * Գաւ
 19 բեր որդի ագայի, յերկրն գազաւազաւ . յերկրն սե
 հանի ագայի ամով հացաւ, և սովայ արքայի բասաւ
 20 նաւ : 'Եւ պիւն յերկրն * յուգայ : Եւ ինչ բազում էր
 իբրեւ գաւազ աւ եզր ծովու բազմութիւն . ուստի և
 21 ընդին և ուրախ լինէին : * Եւ սողունն 'ի իւրն եր
 թագաւորութեց, 'ի գետայ երկրն այլապէս մինչ
 'ի սահման եղիպատի : բերէին պատարագաւ և ծաւ
 22 ալիքն սողուննի զորմ աւուրս կենայ նք : * Եւ այս
 ունիկէ էին սողուննի 'ի միում աւուր . երեսուն քաւ
 23 նաւայ, և քաւասուն քաւ ալիք գերմակայ : * և ասան
 եղն ընտիր, և քան ի ով արտաւան, և հարիւր ու
 յաւ : Թեզ զեղերու և զայծեան, և զընտիր ընտիր
 24 հաւաւ պարարեաց : * Սի եր ի իւրն ամի յայնկոյս
 գետայ 'ի թափայ մինչ ցաւաւ, ամ թագաւորութե
 թեց յայնմ կողմանէ գետայ : և եր նա խաղաղութե
 25 յամ կողմանէ շաւրանակի : * Եւ ընտիրաւ եր յուգա
 և ինչ վաւաւութիւն . իւրաքանչիւրք ընդ որ ծով և չ
 թըննաւ իւրով . ուստի և ընդին 'ի գետայ մինչ
 26 զբարարեկ զամ աւուրս սողուննի : * Եւ էին սողուն
 նի քաւասան հազար մասակ միայ 'ի կաւա, և երկու
 27 ասան հազար երկուսայ : * և ասայն պիւնաւ ունիկ
 գործակալն արքայի սողուննի : և զամ հրամանս սե
 զանոյն արքայի՝ զիւրաքանչիւր ամիս : և ոչ սխալէին
 28 բան մի : * 'Եւ պիւն և զգարին և զարդն երկվարայն
 և կաւամուտն, բերէին 'ի տեղն ուր էր արքայ՝ իւ
 րաքանչիւրք ըստ սակի իւրում :
 29 * Եւ եւ իւր խնամաւոր սողուննի՝ և հանձար բազում ժե
 յոյժ, և ինչպէս արտի իբրեւ զաւազաւ եղեր ծովու :
 * և

ասայն մինչ յարեմուսւլա, և մինչ ցանմբարաւ :
 (13) Սիւն . Յարիւրայ որդւայ մեմա' . (17) Այն . փա
 րաւայ յիսաքար : (19) Սիւն . Որդի յուգայ 'ի յերե
 ղն . . . արքայի բասան և նարի յերկրն : (20) Սիւն .
 Աւ երբ ծովու : (25) Այն . Ընդ որ ծով իւրով և ընդ
 թըննաւ : (29) Սիւն . Աւ եզր ծովու :

* և բազմացաւ խմաստութիւն սողմանի յոյժ, քան ըլ- 30
հանճար ամ նախնեաց մարդկան, և քան զամ խմաստ
նոց եգիպտոսի: * Եւ խմաստացաւ քան զամ մար- 31
դիկ: և խմաստացաւ քան զքեթան վարապետ, և զե-
ման, և զքաղաքալ և զգարգան՝ որդիս մաւուշայ: և եր-
անուանի յամ ալլա շուրջանակի: * Եւ խօսեցաւ սո- 32
ղոմոն երկս հաղար առակս. և էին օրհնուիք նր հինգ-
հաղար: * և խօսեցաւ զփայտից զեղնափայտէն որ ի 33
լիբանան, մինչև ցլոպայն որ յորմն ելանէ: և խօսեցաւ
զանանոց, և զթաւնոց, և զձկանց: * Եւ գային ամ 34
ազգք լսել զխմաստութիւն սողմանի և յամ թաղաւո-
րաց երկրի որ լսէին զխմաստութիւն նր:

ԳԼԵԵ

ԺԶԼ, և առաքեաց քիրամ աղբայ տէրոսի զծառայս իւր 2
առ սողմոն. քանզի լուաւ թէ զնա օծին ի թա-
գաւոր փոխանակ գաւթի հօր իւրոյ. զի սիրէր քի-
րամ զգաւթի զամ աւուրս: * Եւ առաքեաց սողմոն 2
առ քիրամ, և ասէ. * գու ինքնին գիտես զգաւթի ըլ- 3
հայր իմ զի ոչ կարաց շինել առն անուան ան նոյ ի-
մոյ, յերեսաց պատերազմացն որ շուրջ էին զնովաւ,
մինչև տալ ան զնոսա ընդ ոսիւք նորա: * Եւ արդ՝ ցաւ 4
ծղոյ նոր ամ իմ շուրջ զինե, և ոչ գոյ մնասակար՝ և ոչ
պատահար չար: * և ահա ես ասեմ շինել տուն ան 5
ուան ան նոյ իմոյ. ուն խօսեցաւ նոր ամ լէ գաւթի հօր
թմու, և ասէ. որդի՛ քո զոր տաց փոխանակ քո յա- 6
թմու քո՝ նա շինեացէ տուն անուան իմոյ: * Եւ արդ՝
հրաման աուր, և հարցեն ինձ փայտ ի լիբանանէ. և
ահա ծառայք իմ եզիցին ընդ ծառայս քո. և զվարձս
ծառայութե քո տաց քեզ՝ ըստ նմի զոր և ասացես: 7
զի գու ինքնին գիտես, զի ոչ գոյ մեր այր որ գիտէ
հարկանել փայտ իբրե զսիգոնացիս: * Եւ եղև իբրե
լուաւ քիրամ զբանս սողմոնի, ուրախ եղև յոյժ՝ և
ասէ. օրհնեալ նոր ամ այսօր, որ ես որդի խմաստուն
գաւթի ի վր բազում ժողովրդեանն այնորիկ: * Եւ 8
առաքեաց քիրամ առ սողմոն՝ և ասէ. լուայ վն նմի
զոր առաքեցեր առ իս. ես արարից զամ զխամ քո:
եղնափայտ և մայր * ի լուսցեն ծառայք իմ ի լիբաւ 9
նա

(31) Ո՛հնէ. Որդի սամաւուշայ: (33) Ո՛հն. Մինչև ցո-
պայն որ: (33) ի լուս. ի լէ՛ յորմն, նախնի՛ պարեսպ:
ԳԼԵԵ. (3) Յօրիսային պատեհ. Գիտեալ դատի զհայր
իմ: (6) Ո՛հնէ. Եթէ ոչ գոյ մեր այր: (7) Ո՛հնէ. Օրհ-
նեալ է ամ այսօր: (9) Այս. Զնն լստոս ի ծովու:

- Նաեւ 'ի Ժող, և ես արարից զնո լսաւ 'ի Ժողու' մինչև
ցածի յոր առաքեսցես առ իս, և հանից յեզր, և գտ
առցես: և արասցես զկամո իմ ապլ հաց տան իմոյ:
- 10 * Եւ ապա քերամ սողոմնի եղևնափայտս, և մայրս,
11 և զնա զկամոնք: * և սողոմնն ապա քերամայ քսան հա
զար քառ ցորենոյ, և քսան հազար սպիտո իւրոյ միւ
12 լոյ, զոր ապա սողոմնն քերամայ 'ի տարւոջ: * Եւ ետ
առ իմաստութի սողոմնի, ոնչ և խօսեցաւ ընդ նմա:
13 և եր խաղաղութի 'ի մէջ քերամայ և 'ի մէջ սողոմնի,
14 և ախտեցին սախա 'ի մէջ իւրեանց: * Եւ արկ արքայ
սողոմնն մարգահարկ յնախիւ, և եր հարկն երեսունհա
15 զար արանց: * և առաքեր զնո 'ի լիբանան տասն հա
զար յամանն' փոխանակաւ կային ամիս մի 'ի լիբանան,
և զերկուս ամիս 'ի տունս իւրեանց. և բազմիրամ 'ի
16 վերայ հարկին: * Եւ էին սողոմնի եւ թանառուն հա
զար բեւեակրաց և ութսուն հազար քարահատաց 'ի
17 լիբան: * Թող զփշանա կացուցեալս սողոմնի 'ի զթ
գործոյն, երեւազար և հինգ հարիւր 'ի վերայ Ժողով
18 գեանն որ գործէին զգործն: * Եւ հրամանն ետ ար
քայ և բերին վեմ մեծամեծս և քարինս պատուականս
19 'ի հիմն տանն, և քարինս անտալս, * և տալեցին որդիքն
սողոմնի, և որդիքն քերամայ, և բիւլացիքն. և պատ
րաստեցին զփշան և զքար, զերին ամն շինել զտունն:

ԴԼ. Զ.

- 1 Եւ եգի յամն չորեքարիւրորդի և քառասներորդի.
եղանելոյ որդւոցն իլի յեգիպտոսէ: յամն չոր
բորդի յամանն երկրորդի թագաւորելոյ արքայի սո
2 զմանի 'ի վերայ իլի. շինէր զտունն նոն: * Եւ տունն
զոր շինեաց արքայ սողոմնն նոն' վաթսուս կանգուն
երկայնութի նո, և քսան կանգուն լայնութի նո, և
3 քսան կանգուն բարձրութի նո: * Եւ կամարակաւ ա
ռաքի տանն' 'ի քսան կանգնոյ երկայնութի նո, հան
գեալ բարձրութի տանն, և 'ի տասն կանգնոյ լայնութի
նո, առաքի երեսաց տանն: և շինեաց զտունն և կառաւ
4 բեաց զնա: * Եւ արար տանն պատուհանս հայեցիկս
5 Ժամուկս: * և առ զորմովք տանն պատուարս չուրջա
նակի: * և առ զորմովք տանն չուրջանակի տաճարին և զա
6 բերդն: Եւ արար կողմանոցս չուրջանակի: * և կողմա
նոցին նեղանոյ 'ի հինգ կանգնոյ լայնութի նո, և միջ
նոյն

(16) Ունի. Որ գործէին զգործն: (18) Ունի. Եւ որ
գեան քերամայ և լիբացիքն. և պատ:
ԴԼ. Զ. (6) Ունի. Եւ միջոյն 'ի վեց կանգնոյ լայնութի:

նոյն վեց կանգնող լայնութիւն, և երրորդին յեւթմն կանգնող
 նոյ լայնութիւնն քանզի անջրարեւոյն և առան չափ
 ջանակի արտաբերւած կողմանի տանն . զի մի հարկանի
 ջին ընդ որմն տանն : * Եւ 'ի շինել տանն' ապառաժ 7
 և անգործ քարամբը շինեցաւ . և մեւրճ և Թմ ինչ եր
 կաթի մէջ հնչեաց 'ի շինել նր' : * Եւ գաւռն կողմանցն 8
 'ի ներքոյ աշոյ ուսոյ տանն , և ելանելի չափանակաւ
 'ի միջինն , և 'ի միջնոյն յերրորդ յարկն : * Եւ շինեաց 9
 զառւան , և կատարեաց զնա . և գրուագերաց զառւան
 տախտակամածք պահանգք և յորինուածով եղենաւ
 փայտից : * և շինեաց զկողակա Թմ տանն , 'ի 'իսկ կանգ 10
 նոյ բարձրութիւն նորա , և պատեաց զկողական եղենաւ
 փայտիւ :

ժԻ * Եւ եղև բան նն առ սողոմոն' և ասէ . * Զառւեղ զոր 11
 շինեա գաւ' եթէ ըստ հրամանաց իմոց զնադեմ և զի 12
 բաւական իմ արացեա' և պահեսցես զԹմ պատուիրանս
 իմ գաւ' զնորք , հաստատեցից զբան իմ ընդ քեզ , զոր
 խօսեցայ ընդ գաւթի հոր քոյ . * և բնակեցայ 'ի մէջ 13
 որդւոցն ինչ , և ոչ թողից զԹողովուրդ իմ զիել : * Եւ 14
 շինեաց սողոմոն- զառւան , և կատարեաց զնա : * և շին 15
 նեաց զորմն տանն 'ի ներքուստ յեղենափայտից , 'ի յաւ
 տակէ տանն մինչև ցորման և մինչև յգերանման , և ալա
 տեաց չափանակի փայտիւ : 'ի ներքուստ և գրուագերաց
 'ի ներքոյ տանն կողմանոցք մայրիւք : * և շինեաց քան 16
 կանգուն 'ի ծագէ որմոյն զմի կողմանոյն 'ի յատակէ
 տանն մինչև յհիծանն : Եւ արար 'ի ներքոյ կողմանի
 նր զգաղիւն 'ի սրբութիւն սրբութեցն : * 'ի քառասուն 17
 կանգնոյ եր առան , տանարն ներքին : * և գրուագերաց 18
 զառւան 'ի ներքոյ եղենափայտիւք զկամարն և զիւ
 զակն , և զգորշուածն զԹմ յեղենափայտից . և ոչ երեւի
 քարն * հանգէալ գաբիրայն 'ի մէջ տանն 'ի ներքուստ 19
 կողմանէ : և պատրաստեաց զնել անգ զառապանակ
 ուխտին նն : * Եւ հանգէալ գաբիրայն քան կանգուն 20
 յերկայնութիւն , և քան կանգուն լայնութիւն , և քան
 կանգուն բարձրութիւն նորա . և գրուագերաց զնմ ոսկե
 ւով ձուլով : Եւ արար սեղան եղենափայտայ : * և 21
 գրուագերաց սողոմոն զառւան 'ի ներքուստ ոսկեւով
 զլատով . և հաստատեաց ոսկի բեւեռք հանգէալ գաբի
 րայն :

(8) Այս . Եւ գաւռն կողմանոցին 'ի ներքոյ . . զբանա
 կաւ 'ի մէջ' : (9) Ոման . Պահանգք և յորինուա' : (12) Ո
 ման . Եւ զհրամայնս իմ արացեա : (12) Ոման . Գնալ
 զնորք , հաստատեցից զբան իմ Ու ման . զբան իմ :
 (18) Ոման . Եւ զկամարն , և զիւ : (20) Այս . Եւ քան
 կանգուն 'ի լայնութիւն : Ու ման . 'ի բարձրութիւն նր :

- 22 բայն՝ և պատեաց զնա սակաւ : * և զամենայն տանն զի
 սակաւ մինչև 'ի սպառ ամենայն տանն : և ամենայն ներ
 23 քին կողման գարբիայն՝ արար թիթղունս սակիս : * Եւ
 արար 'ի ներքս 'ի գարբին երկուս քերովբէս 'ի փայլ
 աից նախ : 'ի տանն կանգնոյ մեծութի մոյն՝ կռով
 24 * և 'ի հինգ կանգնոյ թէ մի նորս , և 'ի հինգ կանգնոյ
 թէ ներքորդ : տանն կանգուն թէկ 'ի թե . թեւոյ նր :
 25 * յոյնպէս և երկրորդի քերորէին միմ չափով , մի բա
 26 վանքախաթի քրովբէն : * և բարձրութի միոյ քրով
 բէ 'ի տանն կանգնոյ . նոյնպէս և երկրորդի քրորէին :
 27 * Եւ ե գ զերկուսն քրորէան 'ի մեջ տանն ներքնոյ , և
 արարանայ զթեւս նոյ . և հասանէր թե միոյ յորմն , և
 հասանէր թե քրորէին երկրորդի՝ յորմն երկրորդս և
 28 թեք նոյ 'ի մեջ տանն հասանէին թեէ 'ի թե : * և պա
 29 տեայ զքրորէան սակաւ : * Եւ զնա՝ որմն տանն շաւր
 ջանակի քանգակաւ զբնայ գրաւ քերորս և արմա
 մեխ , և գրաւածս հայելիս 'ի ներքապոյնն և յար
 30 տալին : * և զտակ տանն գրաւագեաց սակաւ զներք
 31 նոյն և զարտաքնոյն : * Եւ գրաց գարբիայն արար
 32 գուրս 'ի փայտից գիւյ . և սեամս հինգեկինս . * և եր
 կուս գուրս 'ի փայտից մայրից , և քանգակս 'ի նոյնան
 մեծութի քերորս և արմամեխ , և թիթղունս թառա
 յեալս , և պատեաց սակաւ . և ի նաներ 'ի վերայ քր
 33 թէն և արմաւենեայն սակին : * Այնպէս արար գը
 34 բայ տանորին սեամս 'ի փայտից գիւյ չորեկինս : * և
 երկուսն զքանն փայտս մայրս երկուսիկս , մի մ
 35 գուան . և ծինէր նոյ երկուսիկէ : * Եւ գուան երկ
 րորդ չքանակաւ՝ գրոյնալ 'ի նմա քերորս և արմաւե
 ին , և թառցեալ թիթղունս , և պատեալ սակաւ ի
 36 ջանելով 'ի վերայ յորմնսւածոյն : * Եւ ի նոյնայ զգահն
 ներքին երկրորդեանն յանապից , և պարփալ գոր
 37 ծեալ յեզնափայտից : * Եւ մին չարարդի արկ հին
 38 տանն նն , յամեանն զինս . * յերկրորդում ամեանն .
 և յամն մատաւաներորդի յամեանն մի բաւ . այն և
 ամեն եւ թերորդ . կատարեցաւ տանն ըստ նմ բա
 նի

(24) Որմն . Թե մի նորին : (29) Որմն . Եւ գրաւաւածս
 ... և յարտաքնոյն : (30) Որմն . Եւ զտառակ տանն :
 (31) Որմն . 'ի փայտից գիւյ . և սեամս հինգեկինս :
 (33) Որմն . Արար և գրաց տանորին . չորեկինս :
 (35) Այս . Որակաւ ի թեղով : Ուր զմեծ . 'ի վերայ յորմ
 նսւածին : (36) Որմն . Երկրորդեանն յանապից , և :
 (37) Որմն . Արկուս հինն տանն նն : (38) Որմն . Եւ
 յերկրորդում ամեանն յամն մատաւաներ . . . այն և
 միմ եւ թերորդ . կատարեցաւ :

նի նք, և ըստ նմ յորինուածոյն իւրոյ: և շինեաց զնա
զեւթն տմ:

ԳԼ. Ե.

Եւ զիւր տունն շինեաց սողոմոն զերեքասասն տմ, 1
և կատարեաց զնմ գտունն իւր: * Եւ շինեաց 2
զատն անտառին լիբանանու՝ Կարիւր կանգուն երկաշ
նութի, և յիսուն կանգուն լայնութի նք, և երեսուն
կանգուն բարձրութի նք. և երկից կարգաց սեանցն
եղենափայտից, և ուսը եղենեայք 'ի վր սեանցն: * և 3
կյարկ գտունն 'ի վերայ կողմանոցայ սեանցն. և թիւ
սեանցն քառասուն և հինգ, և հնգետասան կարգ: * և 4
պատուարք երեք, և անջրպետք առ. անջրպետք երեք
կին: * Եւ նմ գրուիք, և նմ անջրպետք չորեքուած 5
պատուարաւորք. և 'ի գրանէ 'ի գումն երեքկին: * Եւ 6
զկամար սեանցն արար յիսուն կանգուն յերկայնուի,
և երեսուն 'ի լայնուի. զօգեալ կամարքն հանդեպ մի
մեանց. և սիւնքն և խարիսիք 'ի գիմնց կողմանէ կա
մարացն: * Եւ զկամար աթոռոցն ուր գատէր 'ի կա 7
մար և սանին, արար և յարկ եղենափայտիւք 'ի յա
տակէ մինչև ցառակ: * և տան նք յորում նոսցի՝ արան 8
մի կամարակապ ըստ նմն գործոյ: Եւ տուն գտերն
փարաւանի զոր առ սողոմոն՝ ըստ նմն օրինակի, կա
մարակապ: * նմ 'ի բարանց պատուականաց. յափով 9
յանդոփից կցեալ ընդ միմեանս յերկարաւոր 'ի ներքոյ
և արաւայոյ, 'ի հիմանէ մինչև ցառաստաղն: * Եւ որ 10
տարբառ 'ի արահին մեծի հաստատեալ քարամբք մի
ծամեծօք տասն կանգնէիւք և ութ կանգնէիւք: * և 11
'ի վերուստ կողմանէ քարամբք պատուականօք թ նմն
լափոյ անտաշիւք: Եւ եղենափայտիւք * զարահն մեծ 12
ըստ զանակի երեքկանգնեանս յանտաշից. և կարգ մի
մեծուցեալ եղենափայտիւ: Եւ շինեաց զարահ տանն
նն, զերեքին կամարաց տան նն հանդեպ տաճարին:
* Եւ

Գլ. Կ. (2) Յօրնալին. Եւ ուսը և զենեայք: (3) Բա
զմտ. Եւ արկ տունն 'ի վր: (6) Ոման. Եւ խարիսիք
նց 'ի գիմնց: (7) Ոման. Աթոռոյն. որ գատէր 'ի կա':
(8) Ոման. Յորում նոսցի... ըստ նմն կամարակապ:
(9) Յօրնալի Գրամ գրեմ 'ի վերայ տալին որդի Բաւի
յերկարաւոր իրին իւրիս նշանակեալ, թերևս անբարի Բաւ
նալ զայն, և տանել յերկարաւոր, ըստ որում իմացաւ ընդօրէ
նալ զորն. Թեպէտ և նմ գրեալիւք մի համայն անպիս
տանի որդի և Երա: (9) Ոման. Մինչև ցառաստաղն:
(12) Այս. Երեքկարգեանս յանտաշից, և:

Թ

- 13 * Եւ աւագնեաց արքայ սողմանն, առ զգորամ 'ի տիւ ժԸ
14 բան, * որդի կնոջ այրւոյ, և նա կ'ի յեղէն նեղմանդ
և հայր ն'ր այր տիւրացի, ճարտարապետ պնծոյ,
և ըն արուեստիւ և խնամուածք և գիտութիւն, գործել
զեմ գործ պնծոյ: և եմուտ առ արքայ սողմանն: և
15 արար զեմ գործն: * Եւ ձուլեաց զերկուսն սրահն
կամարի տանն. ու թ և տանն կանգուն բարձրութի
սանն. և չուրջ զնովա չափ չորեքտասան կանգուն
չարժանակի թանձրութի սանն. և 'ի չորից մասանց
16 մասնէն: նոյնպէս և երկրորդ սրահն: * Եւ երկուս
խոյակս արար առ 'ի վ'ր գլխոյ սաննն ձեռ պնծիւ.
հինգ կանգուն բարձրութի մոյ խոյակին, և հինգ կան
17 գուն բարձրութի երկրորդ խոյակին: * Եւ արար եր
կուս վանդակս ծածկել զխոյակն, և արար երկուս ևս
վանդակս ծածկել զերկրորդ խոյակն. գործ կախալ
18 նա: * և երկուսունց սաննն նուաձևս պնծիւ 'ի վան
դակապատան, գործ կախապանաւ. կարգ առ կարգ:
19 Եւ ոյնպէս արար երկրորդի խոյակին * 'ի վ'ր գլխոյ
սաննն, գործ չուշանագործ առ կամարաւ 'ի չորից
20 կանգնոց: * Եւ պատուար 'ի վ'ր երկուսունց սաննն:
և 'ի վերուստ 'ի կողմանոցայ խոյակին պատուար: և
նուաձևացն երկերեւե կարգ չուրջ զերկրորդի խոյա
21 կան: * Եւ կանգնեաց զսրահն կամարի տանարին և
կանգնեաց զթ սրահն, և կողեաց զանուն ն'ր յարամ.
և կանգնեաց զսրահն երկրորդ, և կողեաց զանուն ն'ր
22 բառ: * և 'ի վ'ր գլխոյ սաննն գործ չուշանագործ:
23 և կապարեցաւ գործ սաննն: * Եւ արար զծովն ձու
լածոյ, տան կանգուն չթմանէ 'ի շուրթին, գործ բռ
լարի նոյնաձև, հինգ կանգուն բարձրութի ն'ր, և գո
գետք 'ի երեսուն և երեք կանգնովք պատէին զնա չուր
24 ջանակի: * և ներսուկ 'ի ներքոյ նորա' չարժանակի պա
տէին զնա 'ի տանն կանգնոյ չուրժանակի, երկու կարգ
25 մութից ձուլեալք 'ի ձուլին ն'ր հաստեալք: * Եւ եր
կաստան եղն 'ի ներքոյ ծովուն. երեքն հայեին ընդ
հիւսւթի, և երեքն հայեին ընդ ծով, և երեքն հայեին
ընդ հարաւ, և երեքն հայեին ընդ արեւելս. և ծովն 'ի
վ'ր ն'ր 'ի վերուստ կողմանէ. և ամենեցուն թիկունք
26 'ի տանն: * Եւ թանձրութի ն'ր թղաւ և չուրթն ն'ր
եր

(13) Այս եւ առ զգորամ 'ի տիւ": (15) Ռահտ. Սրահն
'ի կամար տանն: (15) 'ի լաւ". Մասանց: մասննէն:
(18) Բյւրձովն. կարգ առ կարգ: (21) Ռահտ. Եւ կո
ղեաց զանուն ն'ր բառ: (23) Այս. Երեսուն և երեք
կան": (24) Այս. Եւ ներսուկ 'ի ներքոյ... երկու կարգ
մա": (26) Օրինակ. Իսրէ զուրթ գործ բաժանի":
Ճ K

Երբև զգործ չըթան՝ բաժանի. և բոյս չուշանի 'ի վր
 նր. և տանէր իբրև երկուս հազարս մարս : * Եւ ա 27
 բար զմեքենովթա տանս պղնձիս . հինգ կանգուն եր
 կայնութի միոյ մեքենովթայ, և չորք կանգունք լայ
 նութի նր, և վեց կանգունք բարձրութի նր : * Եւ այս 28
 գործ էր մեքենովթայն խորչք խորչք 'ի վր, և խորչք
 'ի մէջ առանցիցն : * և 'ի վր խորչից նց 'ի մէջ առան
 ցիցն, առեւծք, և եզինք, և քերոքք . և 'ի վր առան
 ցիցն նոյնպէս : և 'ի վերոյ և 'ի ներքոյ առիւծուցն և ե
 զանց՝ տեղիք գործ առ 'ի թափ : * և չորք անիւք պղնձիք 30
 միում մեքենովթայն, և առանցք պղնձիք . և 'ի շորե
 ցունց կողմանց նց ուրք նց 'ի ներքոյ առաջանացն, * և
 ուրք ձուլեալք հանգոյնք մարդոյ առ ընթերակացք :
 * և բերան նր 'ի ներքուստ 'ի խոյակէն և 'ի վեր կանգ 31
 նաւ : և բերան նր գործ բոլորչի . նոյնպէս 'ի կանգնոյ,
 և 'ի կիսոյ թանձրութի նր : Եւ առ բերանով նր ճա
 խարակեայ հաստատուն չորքքիւսի և ու բոլորչի . * և 32
 չորք անիւք 'ի ներքոյ հաստատունցն, և ձեռք յանիւսն,
 և 'ի մեքենովթան . և բարձրութի միոյ անուայ 'ի կանգ
 նոյ և 'ի կիսոյ : * և գործ անուոցն՝ երբև զգործած ա 33
 նուոց կառայ, և ձեռք նց՝ և պարանոցք իւրեանց, և
 թիկունք իւրեանց, և ձմ արար նց ձուլածոյ : * Եւ 34
 չորք ուրք 'ի վր չորքունց անիւանց միոյ մեքենով
 թայն . անգատին 'ի մեքենովթայն ուրք իւր : * և 'ի 35
 գլուխ մեքենովթայն կէս կանգնոյ մեծ բոլորակ չուրջ
 զնովաւ 'ի վր գլխոյ մեքենովթայն : և սկիզբն ձեռաց
 նր՝ և խորչք նր անգատին 'ի նմանէ : * Եւ բանային 'ի 36
 սկիզբն ձեռաց նր, և խորչք նր քերոքք, և առիւծունք,
 և արմաւենիք կանգնեալք առ նովաւ . իւրաքանչիւր
 հանգեայ երեսայ իւրոյ 'ի ներքս և չուրջանակի : * Ըստ 37
 նմն օրինակի արար զնմ զտասներսին մեքենովթան .
 մի պայման՝ և մի չափ՝ և մի օրինակ ամենեցուն : * Եւ 38
 արար տասն պուտնարգս պղնձիս . և ուներ պուտնարգ
 մի քառասուն սափոր 'ի չորից կանգնոց պուտնարգ մի
 չափով : և պուտնարգ մի 'ի վերայ միոյ մեքենովթայ
 տասներոցունց մեքենովթայն : * Եւ երգ զմեքենովթան 39
 հինգ՝ յուսոյ տանն յաղմէ, և զհինգն յուսոյ տանն 'ի
 ձախմէ . և ծափս յուսոյ տանն ընդաջմէ՝ ընդ արեւելս 'ի
 հարաւոյ կողմանէ : * Եւ արար քիրամ զտանն, և ըզ 40
 ըէ

(27) Այս 'ի Թափնայ յոյս գլխի և այլաք գրէիէ Գիւ՝ ալ
 նիս մեքենովթա, մեքենովթայն, ևն : (29) Ո՛ման . Դործ
 զառ 'ի Թափի : (32) Ո՛ման . 'ի կանգնոյ և 'ի կիսոյ կանգն
 ոյ : (36) Ո՛ման . Եւ քերոքք և առիւծունք : (38) Ո՛ման .
 Եւ 'ի չորից կանգնոց : (40) (45) Յօւրման . Եւ զտանն :

- ընտելան, և տաշտան: և կատարեաց քերամ առնել
 41 զամ գործն զոր արար արքայ սողոմոնն 'ի տան ան: * Սիւնս
 երկուս, և չընանակս քանդակագործից սեանցն 'ի վր
 գլխոյ սեանցն: Երկուս երկուս վանդակապատս, ծած
 կել զերկոսին չընանակս քանդակագործացն որ էին
 42 'ի վր սեանցն: * զնանաձևն զքրեքարիւր երկոցունց
 ժանդակացն, երկու կարգ նանաձևաց միոյ վանդակի,
 ծածկել շուրջ զերկոսին չընանակս մեղքենով[ծացն] 'ի
 43 վերայ երկոցունց սեանցն: * Եւ զմեղքենով[ծացն] և ըզ
 44 պուտնարգան տասներսին 'ի վերայ մեղքենով[ծացն]: * և
 զծովն զմ: և զերկոտասներսին եղևնան 'ինեքզայ ծո
 45 վան: * Եւ զսանսն, և զընտելան զերկոսին: և ըզ
 տաշտան: և զամ կահն զոր արար քերամ՝ արքայի ու
 զոմոնի 'ի տունն ան: Եւ սիւնք քառասուն և ութ տանն
 արքայի, և տանն ան: զամ գործ զարքայի պատրաս
 տեաց քերամ պղնձի համօրէն: և իւր կէտ պղնձոյն
 որով արար զամ գործան զայնոսիկ 'ի բազմութ անսի
 46 յոյժ: և իւր գլխի կէտ պղնձոյն փայլնոյ: * Ա
 քան յորդանանու ձուլեաց զայն արքայի, 'ի Թանձրութ
 Թե երկրին 'ի մէջ սողոմոնով[ծացն], և 'ի մէջ սիրար[ծացն]:
 47 * Եւ ետ արքայ սողոմոն յամ կահն, քանզի կարի յոյժ
 48 եր բազմութ: և իւր գլխի Թիւ պղնձոյն: * Եւ արար
 սողոմոն զամ կահն որ 'ի տան ան: զզոհանոցսն ոսկի:
 49 և զսեանսն յորոյ վերայ հացն պատարագի ոսկի: * Եւ
 զառանափն հինգ ընդ աջմէ, և հինգ ընդ ձախմէ հան
 գեղ գաբիրայի 'ի զմտ ոսկոյ: Եւ զբազմակալսն, և
 50 զճգաղանսն, և զարգարիսն ոսկիս: * և զգրանդան,
 և զրեւանսն, և զտաշտան, և զսկուտաւակսն, և զառափսն
 ոսկիս զուս: և զգրունս տանն ներքոյ զսրբուս՝ սրբու
 51 Թեցն: և զգրունս տան տաճարին ոսկիս: * Եւ բովան
 դակեցաւ ամ գործն զոր արար արքայ սողոմոն ըզ
 տանն ան:

Եւ տարաւ արքայ սողոմոն զսրբութիւն գաւթի հոր ԺԹ
 Իւրոյ, և զամ սրբութիւն սողոմոնի՝ զարծաթ և զոսկի
 և զկահն ետ 'ի գանձս տանն ան:

ԳԼ.

- (40) Ո՛հնա. Զոր արար արքայի սողոմոնի: (41) Ո՛հնա. Եւ չընան քանդակագործ: 'ի վերայ գլխոց սեանցն:
 (45) Այս. Սողոմոնի 'ի տանն ան: (46) Ո՛հնա. Զու
 լեաց զայն արքայ 'ի Թանձրութ երկրի: (46) Ո՛հնա. Եւ
 'ի մէջ սիրար[ծացն]: (48) Այս. Զզոհանոցն ու
 49: (49) Ո՛հնա. Եւ զբազմակալսն: (50) Այս. Տանն
 ներքոյ զսրբու: (50) Ո՛հնա. Եւ զգրունս տաճարին ոսկի:
 (51) Ո՛հնա. Եւ 'ի գանձս տանն ան:

Յայնժամ եկեղեցացոյց արքայ սողոմոն զեմ ծերս
 ելի, հանգերձ ամ գլխոք զառապանացն համբար
 ձեւոց հարց որդւոց ելի առ արքայ սողոմոն 'ի սխոն,
 հանել զառապանակ ուխտին ան 'ի քաղաքէ գաւթի'
 այն է սխոն: * Ե եկեղեցացան առ արքայ սողոմոն ամ
 այր ելի, յամսեանն անթանի' ամփածնին, այն է ամփան
 եւթներորդ: * Եւ ելին ամ ծերք ելի, և բարձին քա
 հանայքն զառապանակն: * Ե հանին զառապանակն ան,
 և զխորանն վկայութե, և զեմ սպասն սրբութե որ 'ի
 խորանին վկայութե: * Ե հանին զայն քահանայքն և
 զեւայիք: * Եւ արքայ սողոմոն և ամ ժողովուր գն ելի
 զառմարեալք առ նա, հանգերձ նովա առաջի տապալ
 նակին: զնուին արջառ և ոչնարս անհամարձ և ան
 թիւս 'ի բազմուէ: * Եւ տարան 'ի ներքս քահանայքն
 զառապանակ ուխտին ան 'ի տեղի իւր, 'ի գաբիք տանն
 սրբութե սրբուէցն՝ ընդ թեւովք քրորէիցն: * զի քր
 օքնն թաւացեալ թեւովք 'ի վր տեղոյ տապանակին,
 և ծածկեցին քրորէքն զառապանակն, և զսրբութեւ ն
 'ի վերուստ: * Եւ կային 'ի վր սրբեցեւոցն, և հայէին
 գլուխք որբեցեւոցն 'ի սրբութեց անտի հանգեալ գա
 բիւոյն, և արտաքս ձգ երեւին: և եղեն անդ մինչև յայ
 սոր: * Եւ ձգ ինչ դոյր 'ի տապանակին, բայց երկու
 տափաակքն քարեղէնք, տափաակք ուխտի, զորս եգ
 անդ մովսէս 'ի քորէք: զորս ուխտեաց ար Է որդիսն
 ելի յերանել նչ յերկրէն եգիպտացւոց:
 Ի * Եւ եղև իբրև եղին քահանայքն 'ի սրբութե, և ամգն
 ելից զառանն ան: * Եւ ձգ կարեր քահանայն կալ 'ի սպա
 սու յերեսաց ամպոյն: զի փառք ան լցին զառանն:
 * Յայնժամ ասէ սողոմոն. Տ'ը ասաց հովանի լինել
 միգով: * շինելով շինեցի քեզ տուն բնակութե. հառ
 տառութե ամփոռոյ քում յաւիտեան:
 ԻԱ * Եւ գարձոյց արքայ զերեսս իւր, և օրհնեաց զեմ
 ինչ: և ամ եկեղեցին ելի կայր: * Եւ ասէ. Օրհնեալ
 եւր ամ ելի այսոր: որ խսեցաւ բերանով իւրով մ
 զաւթի հոր խնոյ: և ձեռք իւրովք ելից' և ասէ: * Յ
 բէ յորմէ հանի զժողովուրդ իմ զինչ յեգիպտոսէ, ոչ
 ընտ

ԴԼ. Ը. (1) Ոման. Ամ զառապանացն համբարձեցեւոց:
 Ուր յօրհնակն 'ի Էք հի իւրեւ եղեալ, 'ի տա', նշանով' բ:
 (1) Ուրմ. Այս է 'ի սխոնէ: (2) Ոման. Անթանի' ամ
 'ի ամփան: (11) Այս. Եւ ոչ կարէին քահանայքն կալ:
 (15) Ոման. Օրհնեալէ ար ամ: (16) Ոման. Ոչ ընտ

- ընտրեցի 'ի քաղաքի միւմ ուրիշ 'ի գաւազանայ ելի չինել առն' զի լինիցի անուան իմոյ . և ընտրեցի զգաւ
 17 իմ լինել 'ի զի Ժողովրդեան իմոյ ելի : * Եւ եղև 'ի
 որտէ գաւթի հոր իմոյ չինել առն անուան ան մոյ իլի :
 18 * Եւ առեալ արքայս իմ . փոխանակ զի եկն 'ի
 որտէ քա չինել առն անուան իմոյ' բարւաւք արարեալ ,
 19 զի եղև 'ի որտէ քաւմ . * բայց զուսն չինեացեալ գառնն ,
 այլ որդիք քա որ եղանկ յերանայ քոյ' նա չինեացեալ առն ,
 20 անուան իմոյ . * Եւ կանգնեաց արքայս իւր զոր խա
 սեցաւ . և կայի եւ փոխանակ գաւթի հոր իմոյ , և
 նապայ յաթոռն ելի ուղի խաւարաց արքայս . և չինեցի առն
 21 անուան ան մոյ իլի . * Եւ եղի անդ անդի տապանակիս ,
 որ եւ ուխտն ան զոր ուխտեաց արքայս հարսն մեր , 'ի
 հանել նոր զնապայ յերկրին եզրիստացաւ :
 22 * Եւ յարեաւ ազոնն յերեսայ անգանդն ան' առաջի
 ան երկրեացայն ելի , և ասարածեաց անգաւ իւր յեր
 23 կինս , * Եւ առեալ . Տէր ան ելի . քիչ իրեւ զքեզ ան յեր
 կինս 'ի զիւր և յերկիր 'ի խոնարհ' որ պահեցիր զուխտ
 և զպարտեալ ծառայի քում զնայեցի առաջի քոյ ան
 24 որտէ իւրազ . * պահել ծառայի քում գաւթի հոր ի
 մոյ , զոր խառնացաւ նմա , և խառնացաւ քերանով քով ,
 և մեղք քով խառնեցաւ որտէս և յաւաւք յայտնի :
 25 * Եւ արգար 'ան ելի , պահեալ ծառայի քում գաւ
 թի հոր իմոյ , զոր խառնացաւ նմա և ասացաւ . ոչ բարձր
 քա այլ յերեսայ իմոյ որ նախից յաթոռն ելի , մայրն
 թէ զգաւարացին որդիք քա նախարարաց իւրեանց գե
 նալ առաջի իմ , ուղի և զնայեալ գաւ առաջի իմ :
 26 * Եւ արգար 'ան ելի , հաւատարիմ լիցի բանն քո
 27 զոր խառնացաւ ծառայի քում գաւթի հոր իմոյ . * Եւ
 բնակիցի' ան ի մարդեան որ 'ի զի երկրի : երեւեալ
 'ի երկրից երկրից չին քեզ բաւական , արգար զերկր
 28 առն զոր չինեցի : * Եւ արգար հայեաց յաթոռն ծա
 ռայի քում , և 'ի խնդրուածս իմ , արքայս ելի , լսել
 պարտաւանայ աղօթից ծառայի քոյ որ կայ առաջի քո
 29 առ քեզ . * լինել բայց ապա քոյ զքոյդ և զքերեկ , 'ի
 անգաւար զորտէ ասացաւ իմ եղիցի անուան իմ անդ , 'ի
 լսել աղօթից զոր աղաւթն ծառայ քոյ 'ի անգաւար յայտ
 նի * 'ի առեալ և 'ի գիշերի , և լսեցին մայրն ծառայի
 քոյ :

բոցի քաղաք 'ի միւմ ուրիշ գաւազանի իւրայելի :
 (18) Աւս . Ցգաւթի քոյ քոյ իմ : (19) Բաւար . Որե
 լանից յերա' : (21) Աւս . Որե և ուխտն ան : (25) Որ
 'ան . Որտէս և գաւ զնայեալ . իս յայտ լի գաւ :
 (28) Որտէ . Պարտեալ ծառայի քո : (29) Որտէ . Ձեռ
 աղաւթն ծառայ քո :

քոյ. և ժողովրդեան քո իլի. զոր կայցեն յաղթս 'ե
 տեղառն յայսմիկ: * և գաւ լուիցեն 'ի տեղառն քո 30
 կուլմէ քոյ յերկինս, և արատցեն և քաւեացեն, * զոր 31
 ինչ որ մեղիցէ ընկերի իւրում: Եւ եթէ առջե 'ի ձ ք
 նք անեծս անեծանել զնա, և խոտաովան լիցի առաջի
 սեղանոյ քոյ 'ի տանս յայսմիկ, * և գաւ լուիցեն յերկ 32
 նից, և արատցեն և քաւեացեն զժողովրդաք քո զիւլ: Եւ
 Յանորինել անորինին, առ ըստ շանապարհոյ նք 'ի
 գլուխ նք: և արգարացուցանել զարդարն. առ ըստ
 ըստ արգարուլմէ նք: * Եւ 'ի պարակ ժողովրդեան 33
 քո իլի առաջի թշնամեաց, յորժամ մեղանիցեն քեզ
 և գաւնայցեն առ քեզ 'և խոտաովան լիցին անուան
 քում. և յաղթս կայցեն, և աղաւիցեն առ քեզ 'ի տանս
 յայսմիկ: * և գաւ լուիցեն յերկնից, և քաւեացեն ըզ 34
 մեզ ժողովրդեան քոյ իլի. և արատցեն զնորս յեր
 կիրս զոր ետուր հարց նք: * Եւ յարգելուլ երկնից 35
 և 'ի լինել անմրի, զի մեղուցեալ իցեն քեզ. և յա
 ղթս կայցեն 'ի տեղառն յայսմիկ, և խոտաովան լինի
 զին անուան քում, և 'ի մեղաց իւրեանց գաւնայցեն,
 յորժամ նկան առնիցեն զնա. * Լուիցեն յերկնից, և 36
 քաւեացեն զմեզ ծառայից քոց. և ժողովրդեան քոյ
 իլի. զի զուլցեն նք շանապարհ ըստի զնալ 'ի նա. և
 տացեն անմրե յերկիր քո զոր ետուր ժողովրդեան
 քում 'ի ժողովրդառն: * Եւ առ եթէ լինիցէ յերկրի, 37
 կամ թե ման լինիցի, կամ թե հրայրեացք, կամ գա
 լուին, կամ ջորեակ, կամ ժանգ եթէ լինիցի. և նե
 զիցէ զնա թշնամի իւր 'ի միւսմ քաղաքացն իւրոց. նմ
 պատահար և նմ գաւ: * Ամենայն աղօթք 'և նմ ինչ 38
 բաւանք որ լինիցին նմ մարդոյ, նմ ժողովրդեան քոյ
 իլի, ուն զիարդ գիտիցեն իւրապանելուր զսխաւս արտի
 իւրոյ, և տարածեացէ զմեզս իւր 'ի տանս յայսմիկ: * և 39
 գաւ լուիցեն յերկնից 'ի պատրաստ բնակաւմէ քում
 մէ, և քաւեացեն և արատցեն. և տացեն առն ըստ նմ
 շանապարհոյ իւրոց, ուն և գիտիցեն զտիրս նք. զի
 գաւ միայն գիտիս զտիրս նմ որդւոց մարդկան: * զի 40
 երկնցն 'ի բէն զնմ առաքս իւրեանց՝ որչափ և կեց
 ցին 'ի ձ ք երեսոց երկրի, զոր ետուր հարց մերոց:
 * Եւ օտարառն որ ոչ իցէ 'ի ժողովրդեան քում մէ իլի, 41
 և նա եկեալ իցէ յերկրի հեռաստանէ. * ուր և լուիցէ 42
 զանուանէ քում մէ մեծէ, և զմեռանէ քում մէ հզորէ,
 և

(32) 'ի տանս. Երկնից. անդուցեն և քաւեացեն և գաւ
 տանս. Կոմայն տան 'ի Երեմ: (35) Որման. Եւ յաղթս
 կայցեն: (37) Առաքս. իւր 'ի միւսմ 'ի քաղաքացն իւրոց:
 (38) Ուսան. Ուն զիարդ գիտիցէ իւրաքս:

- և պատգմէ քուսմէ ձգելոյ . և եկեացէ և յաղօթս կացցէ
- 43 'ի սեղաւթս յայտմկ . * և գու լուիցեն յերկնից 'ի պատարասս բնակուէ քուսմէ , և արասցեն ըստ ամի զոր և կարգացեն առ քեզ օտարապին : զի ծանխցեն ամ աղցք երկրի զանուն քո , և երկիցեն 'ի քէն ող և ժողովուրդ քո իւր . և ծանխցեն զի անուն քո կոչեցեալ է 'ի վր
- 44 ամեն զոր շինելի : * Եւ եկե՛ք ելանիցէ ժողովուրդ քո 'ի պատարասս ընդ Թշամիս իւր 'ի շանապարհի յորմէ գարձուսցեն զին . և կացցեն յաղօթս յանուն ամ 'ի շանապարհի քաղաքիս զոր ընտրեցի , և 'ի ամեն պար
- 45 շինելի անուն քում . * և գու լուիցեն յերկնից աղ թիցնց և խնդրաւորոցնց , և արասցեն նց իրաւունա .
- 46 * քանզի մեղանչեցին քեզ , զի չիք մարդ որ ոչ մեղանչէ : Եւ եկե՛ք անցն 'ի վերայ նց , և մանանցեն զին առաքի Թշամիաց . և գերեացեն զին գերեւք իւրեանց
- 47 յերկիր Թշամիայ 'ի հաւանք կամ 'ի մտաւոր . * և գարձուսցեն զերեսս իւրեանց յերկրին յոր գերեցան . և գաւանդցեն և ապաքեցեն զքեզ յերկրին գերաւմէն իւրեանց , և առիցեն ' մեղաց անորիննցաք անխաւէ
- 48 ցաք . * և գարձցեն առ քեզ յամ սրտէ իւրեանց , և յամ անձնէ իւրեանց ' յերկրին Թշամիաց իւրեանց յոր փոխեցի զին , և յաղօթս կացցեն առ քեզ վան շանապարհի երկրին իւրեանց զոր ետաւր հարցն նց , և քաղաքիս զոր ընտրեցի , և ամեն զոր շինելի բն
- 49 ան քում . * և լուիցեն յերկնից 'ի պատարասս բնա կուէ քուսմէ աղթից նց և խնդրաւորոցնց , և արաղ
- 50 ցեն նց իրաւունա : * և քուսուսցեն զանիւրաւուն նց զոր մեղանչ քեզ . և ընամ որչամարհանաց նց զոր բոլ համարիցեն զքեզ . և ասցեն զնոսա 'ի գնուի առա
- 51 ջի գերաց իւրեանց , և գնացիս 'ի նն , * զի ժողովուրդ քո և ժառանգաւք քո են ' զորս հաներ յերկրին եգիպտ
- 52 ասցալ 'ի միջոյ երկամոյն հաղցաց : * Եւ երկուն ալք քո և ակաւք քո բաց 'ի խնդրաւորոցն ծառայի քոյ . և 'ի խնդրաւորոցն ժողովրդան քո իւր ' լսել նց յամի ո
- 53 բովք և կարգացցեն առ քեզ : * զի գու զատուցի զին քեզ 'ի ժառանգուէ յամ ժողովրդնց երկրի . ող իւր անցաք 'ի մեռն մովսիսի ծառայի քոյ 'ի հանել զհարան մի յերկրաւորսն ար ար :
- Յայնժամ խանցաւ աղանն զմ ամեն իրիւս կատարեաց ի յի

չէ

(43) Որնէ . Եւ ասցեն ըստ ամի զոր : (44) Որնէ . Եւ 'ի շանապարհի յորմէ գու գարձուսցեն : (45) Աւր . Եւ զեկեցեն յերկնից : (46) 'ի լուի . Մեղանչեցեն քեզ . անիցաք անց 'ի քեզ : Որ անէ . Եկե՛ք անցն 'ի վր քոյ ... և գերեցեն զին : (48) Որնէ . Որ փոխեցի զին

66 լավ է տրամե լինելով առաջի մէջ մերոյ գեւթն օր՝
* Եւ գեւթն օր, առաքս չորեքտասան: * Եւ յաւաքն
աթերորդի արձանեաց զժողովուրդն. և օրհնեցին
զորոց և գնացին իւրաքանչիւր ի բնակութիւն իւր
եանց, ինքութեւն և սրտիւ զուարթութեւն ի վր իմ
բարեացն զոր արար քր իմ ծառայի իւրում գաւթն՝
և ելի ժողովրդեան իւրում:

ԳԼ. Թ.

- 1 Եւ եղև իբրև կտաարեաց սպարման շինել զառնն
մն, և զառնն արքայի. և զիմ հանգերմանս ող
գմանի զոր կամեցաւ առնել:
- 2 * Եւ երեկցաւ քո սողմանի երկրորդ անգամ, ող 12
- 3 երեկցաւ անդ ի գաթաւան: * Եւ առեց ցնա քր. լա
ւայ մայրի պղծից քոց և պնդատանաց զոր պաշտօն
ցար առաջի իմ, արարի զեղ ըստ իմ արժեքից քոց.
որդեցի զառնն զոր շինեցեր զնել զանուն իմ անդ
յաւիտեան. և եղեցին աչք իմ և սիրտ իմ անդ զիմ
- 4 առաքս: * Եւ զուեթե գնացեն առաջի իմ, որպէս
կնայ գաւթն հայր քո սրբութեւն արտիւ և ուղղութեւն
առնել ըստ իմ զոր պատուիրեցի նմա, և զհրամանս
- 5 իմ և զպատուիրանս իմ պահեցես՝ * կանգնեցից զա
թոռ Թագաւորութեւն քո ի վր ելի յաւիտեան. ող
խաւեցայ զաւթի հոր քում և ասացի. մի պահասացե
- 6 քո այք առաջնորդ յիշէ: * Ապա թե գառնալով գառ
նայեցե դուք և որդիք մեր յիշեն. և ող պահեցեք զուք
զպատուիրանս իմ և զհրամանս իմ զոր ետ մովսէս ա
ռաջի մեր. և երթայեք և ծառայիցեք աստուածոց ք.
- 7 տարոյ՝ և երկիր պապանիցեք նոցա, * բարձից զիշել
յերկրեն զոր ետաւ նշ: Եւ զառնեգ զայդ զոր սրբե
ցի անուն իմոյ՝ ընկեցից յերեսաց իմոց. և եղեցի ինել
- 8 յապահանութեւ և ի խոսս ընդ իմ ժողովուրդիս. * և
առնեգ բարձրացեալ ի զրդյս. իմ որ անցաւ ինել առ
գաւթն՝ զարմարեցի, և չընեցե և ասացե. ընդ քր ա
- 9 զար քր այրալէս երկրիս այսմիկ և տանս այսմիկ: * և
ասացան՝ փոխանակ զի Թողն զար իմ իւրեանց քր
մհան զհարս նշ յեգիպտոսէ ի տանէ ծառայութեւն, և
բաւան հարին զաստուածոց օտարաց, և երկիր պապեն
նշ

(66) Ոման. Եւ յորն ութերորդի. . . զժողովուրդսն . . .
և արտի զուարթութեւն. . . զոր արար քր գաւթի ծառ:
Գլ. Թ. (3) Ոման. Արարից զեղ ըստ իմ: (4) Ոման.
Եւ գնաց հայր քո գաւթն: (5) Ոման. Բնայք յերեսաց
իմոց առաջնորդ ելի: (8) Ոման. Ար անցաւ ինել առ գաւթն:

նց և ծառայեցին նց. զի այնորիկ ած ար'ի վր դոցա
 զնմ շարեաք զայդոսիկ : Յայնժամ եւհան սողմանն ըզ-
 րաւարն փարպուսն'ի քաղաքէ գաւեթ'ի տունն իւր՝
 զոր շինեաց իւր : * Եւ եղև յաւարան յայնտիկ յամն 10
 քան զոր շինեաց սողմանն զերկոսն տունսն՝ զտունն
 նմ և զտունն արքայի : * Եւ քերամ արքայ տիւրոսի 11
 մեռնաու էր սողմանն, եղևափայտիւք և փայտիւք
 մայրից, և ոսկւով, և նմ կամիք իւրովք : Յայնժամ
 ետ արքայ սողմանն քերամայ քան քաղաք'ի գալիչեա :
 * Եւ էլ քերամ'ի տիւրոսէ և չոգաւ'ի գալիչեա տեսաւ 12
 նմ զքաղաքն զոր ետ նմն սողմանն, և ոչ եղև նմն հա-
 յայ : * Եւ ասն' զի'նչ են քաղաքս այսորիկ զոր ետուր 13
 ինձ և դայր : Եւ կոչեաց զնմ սահմանա իւր մինչև ցայս-
 օր : * Եւ երբ քերամ սողմանն հարիւր և քանն տաւ 14
 զանդ ոսկւոյ : * Եւ այս են հանգերմանք աւարին, զոր 15
 եհան արքայ սողմանն շինել զտունն նմ, և զտունն ար-
 քայի, և զմելոն, և զքարմաւանդական, խննդ զերամն
 քաղաքի գաւեթ, և զտուր, և զմայրեան, և զպարիսպն
 Եմ, և զեմեր, և զմակեգգով, և զքաղեր, * փարաւ 16
 նի արքայի եգիպտացւոյ. քանզի ել և մա զքաղեր,
 և այրեաց զնա հրով. և զքանանային որ նաւոր'ի քա-
 ղաքին՝ սպան, և ետ զնա պարտաւական գտեր իւրում
 կնոջ սողմանն : * Եւ շինեաց սողմանն զքաղեր, և ըզ- 17
 րեմորոն զնելլին : * Եւ զքաղաթ, և զմերմանք յամն 18
 պատի և յերկրի մեդ. * զնմ քաղաքս բնակուծնց որ 19
 կին սողմանն, և զքաղաքս կառաց, և զնմ քաղաքս և
 ցիվարաց, և զհանգերմանս սողմանն, զոր հանգեր-
 մաց շինել յնմ, և'ի յիւրանան, և յնմ երկրին. * զի 20
 զիւնելոյ նր նմ ազգին մնացելոյ յամուրհացւոցն, և
 'ի քեռացւոց, և'ի փերեղացւոց, և'ի խեւացւոց, և'ի
 քանանացւոց, և'ի յերուսացւոց, և'ի գերգեռացւոց,
 որ ոչ յորդաւոցն էլին էին. * որդիք նց մնացելոյ յետ 21
 նց յերկրին, զոր ոչ կարացին որդիքն էլին սատակել.
 Եւ արեւմտոսա սողմանն ընդհարկզք ծառայութե մինչև
 ցայսօր : * Եւ յորդաւոցն էլին ոչ ետ սողմանն'ի հանգեր 22
 մաւորու. զի նոքա արք պատերազմազք էին. և ծա-
 րաքք նր, և իշխանք նր և սպառազեմք նր, և Կեծեալք
 նր :

(10) Ո՛հնէ. Ամս քան զոր : (13) Այս. Զնմ սահմանս
 մինչև ցայ' : (15) 'իւրա'. 'ի յիւր, հանգերմանք, նշան-
 ք'ի սակ հարկի : (15) Ո՛հնէ. Զքերամ քաղաքին գաւ. * և
 և զմայրեան և զպարիսպան երուսաղէմ : (20) Ո՛հնէ. Եւ
 Յամուրհացւոյ և 'ի քեռացւոյ, ևն : (20) Յիւրման
 պատիւ. Եւ 'ի գերգեռացւոց : (22) 'իւրա'. Ոչ ետ սո-
 ղմանն'ի ծառայութե. զի :

- 23 նք. * Եւ այս են իշխանք որ կային 'ի վր գործոյն առ
զաննի. հինգ հարիւր և յիսուն, որ անեին զժողո-
24 վուրդն որ գործէին զգործն: * Բայց զուսարն փա-
րասնի ել 'ի քաղաքեն դուրսի 'ի տունն իւր, որը ըն-
25 նեաց նմա. յայնժամ շինեաց զմելոն: * Եւ հաներ առ
զանն երէցս անգամ 'ի տարւոյ ողջակեզս և խաղաղա-
կան 'ի վերայ սեղանոյն զոր շինեաց նն, և արհաներ
26 խանկա առաջի նն. և բովանդակեաց զտունն: * Եւ
արար նաւ արքայ սողունն 'ի գառնոնգաբեր, որ է մերձ
27 յերկր՝ յերկր վերջոյ ծովուն յերկրին եզամայ: * Եւ
տաղտեաց քերամ ընդ նաւն 'ի ծառայից իւրոց նա-
ւորդս հմուտ նաւարկուի ծովու չ ծառայս սողուննի:
28 * Եւ չգան 'ի սովորեալ. և առին ամառի ոսկի չորեքհա-
րիւր և քան տաղանտ, և բերին արքայի սողուննի:

ԳԼ. Ժ.

- 1 Եւ արհանն արքայ լուսու զանուն սողուննի՝ և զա ին-
նոն նն, և զիմաստութի սողուննի. և եկն փոր-
2 մել զնա առակոյ: * Եւ եկն յիմ զորու ծանու յոյժ. և
ուղտուք որ բարձուլ բերէին խուկն, և ոսկի բա-
զում յոյժ, և արհան պատուականս. և եմուտ առ սո-
զանն, և խանգաւ ընդ նմա զամ ինչ որ էր 'ի սրտի
3 իւրում: * Եւ մեկնեաց նմա սողունն զամ բանն նք, և
նչ էր բան սխալեալ յարքայէ զոր մէ մեկնեաց նմա:
4 * Եւ ետես կենն զամ իմաստութի սողուննի, և ըզ-
5 տանն զոր շինեաց: * Եւ զխորտիկան սողուննի. և զա
Թառ ծառայից նք, և զխորդ պաշտօնից նք, և զհան-
գերմանս նք, և զմատուռակս նք. և զաղակեզս նորս
6 զոր մատուցանէր նն, և յիմարեցաւ: * Եւ ասէ ցար-
քայ սողունն. Չմարիտ էր բանն զոր լուսայ յերկրին
7 իմում վր բանից քոյ՝ և վր իմաստութե քոյ: * Եւ մէ
հաւատայի խոսելուցն առիւ, մինչ ինձէն եկի և ան-
մին ոչք իմ. և անա 'ի կէս չի՝ զոր պարտեցին ինձ ի
մատուութեք զոր յաւելիւր և բարուի, և ամ համբա-
8 ւան զոր լուին յերկրին իմում: * Երանելի են կա-
նայք:

(23) Ո՛հնէ. Եւ այս են իշխանք որ: (23) Աստ. Ո՛ր
գործէին 'ի գործն: (26) Ո՛հնէ. 'ի գառնոնգաբեր, որ:
(27) Ո՛հնէ. Արս նորարդս հմուտ:
Գլ. Ժ. (3) Յարիւսի նիւր. Ստալեալ յարաւ զոր ոչ:
(4) Ո՛հնէ. Եւ ետես արհան զամ: (5) Ո՛հնէ. Եւ զառ-
մաթ ծառայից նք, և զխորդ: (7) Ո՛հնէ. Եւ ոչ հա-
ւատայի խոսել: ... և ամ համբաւացն զոր լուին: (8) Ո՛-
հնէ. Եւ երանելի են կա: ... չտե՛ն զամ իմաստութե քո:

Եւ այս քո՝ և երանելի ծառայք քո որ կան առաջի քո՝ և
 համապատասխան զիմաստութի քո : * և եղիցի ար ար 9
 քո օրհնեալ որ հաճեցաւ Ե. քեզ առջ զքեզ յաթուգ
 ելի . զս սիրելոյ ան զի ել հատառակ յաւիտեան : և կա
 յոյց զքեզ արքայ 'ի վր նց , առնել իրաւունս և ար
 դարութ յառեանս նց : * Եւ եւ սողոմոնի հարկւր և 10
 քան ապանա սակոյ , և խառնկա բազումս յոյժ , և ա
 կանս պատուականս . և ոչ էին եկեալ այնպիսի խոռնկք
 բազումք և անուշուշք , զորս եւս տիկինն սարայ ար
 քայի սողոմոնի : * Եւ նաւն քիրամայ որ բերէր օսկի 11
 'ի սովիերայ , երբ 'ի սովիերայ փայտ անտառ բազում
 յոյժ , և ականս պատուականս : * և արար արքայ զԷ 12
 փայտան անտառս մոյլծա տանն նն , և տանն արքայի , և
 քնարս և տաւիլս երգեցողաց . և շէր եկեալ այնպիսի
 փայտ անտառ յերկիրն , և ոչ երեւցաւ ուրեք մինչև
 ջայտօր : * Եւ արքայ սողոմոն եւս տիկինոյն սարայ զեւ 13
 ինչ զոր կամեցաւ և զոր խնդրեաց , բայց յայնմանէ զորս
 առեալ էր նր 'ի ձեռս արքայի սողոմոնի : և դարձաւ և
 զնաց յերկիր իւր 'ի կրն և ծով ծառայք իւր : * Եւ էր 14
 ելիւ օսկւոյն եկելոյ սողոմոնի 'ի միւսմ արեւմ զեց հաւ
 բիւր և վաթսուն և վեց տաղանտ օսկւոյ . * Եւ զհար 15
 կացն կարգելոց , և զվաճառաց վաճառականաց , և զեւ
 Թագաւորաց այլի կողման , և նախարարաց երկիրն :
 Եւ արար արքայ սողոմոն երեքարեւր նիզակ օսկի 16
 փռածոյ , և երեքարեւր գահեկան 'ի վերայ միոյ նիզա
 կի : * և երեքարեւր զէն օսկի կուս , և երեք մանր օսկի 17
 'ի վր զէն . և եւս զայն արքայ 'ի առն անտառին լեռա
 նանու : * Եւ արար արքայ աթոռ փղոսկրեայ մեծ , և 18
 պատեաց զնա օսկւով փորձով : * վեց աստիճան աթոռ 19
 օսկի , և զեւք եղանց 'ի Թիկանց կողմանէ աթոռոյն ,
 և ձեռք աստի և անտի 'ի վր աթոռոյն նստելոյ , և եր
 կու առիւծունք կային առինթեր ձեռացն : * և եր 20
 կոտասան առեւծք կային 'ի վր վեցեցունց աստիճա
 նացն աստի և անտի : և ոչ եղև այնպիսի յեւ Թագա
 ւորութն : * Եւ նմ կահ սպասու արքայի սողոմոնի 21
 օսկի գործեալ . և առաջանք օսկիք . և նմ կահ տան
 անտառին լեռանանու օսկւով պատեալ . և ոչ գոյր ար
 ծաթ , քանզի ոչ էր համարեալ արծաթ յաւուրս սո
 ղը

(10) Ոման . Եւ ոչ եկեալ էին այնպի : (13) Ոման . Եւ
 զոր ինչ խնդր . . 'ի ձեռն արքայի սո : (14) Յօրեմայի
 Թագաւոր ապոկի գրեալէ . վեց ք և 49 : (17) Ոման . Եւ
 երեք հարկւր մանր օսկւոյ 'ի վր զէն : (20) Ոման . Եւ
 երեք տասան կորիւնքն կային 'ի վերայ վեցե . (21) Օրե
 նալի . Քանզի էր համարեալ արծաթ :

- 22 զաննի՝ Թէ իցէ ինչ : * զի նաւ Թարսասցի եր սոր, մանի՝ արքայի ի Ծովու Մեծի քիւրմայ, և յերեւմ գայր արքայի նաւ ի Թարսուէ՝ ոսկւոյ և արծաթոյ, և
- 23 ժանեաց փաղ, և կապկալ, և սիրամարգալ : * Եւ մեծացաւ սողոմնն քան զամ Թագաւորս երկրի, մե
- 24 Ծաւք և խնամուք : * և եւմ Թագաւորք երկրի ինչ, բէին տեսանել զերեսս սողոմնի, և լսել զմասսաւն
- 25 նր, զոր եւս նր ի սիրտ նր . * և նոքա բերէին իւրաք բանչիւր զպատարագս իւրեանց, անօթս արծաթե, զնա և անօթս ոսկեզնն, և հանգերնս . ստաշն, և
- 26 խանկս, և միս, և ջորիս, ամբ ամբ : * Եւ ժողովեաց սողոմնն կանուս հեծեալս . և երն սողոմնի քառասուն հազար միջ մասակք կառաց, և երկուսասան հազար երկվարաց . և եր զնա ի քաղաքս կառաց, և որ ի արքայի յեմ : Եւ եր ի խանն եւմ Թագաւորաց ի գեառոյն մեծի յարազգիս, և մեծի ցասեմանս Եգիպտացոյ :
- 27 * Եւ եւս արքայ դարձաւ Ե զսակի՝ յեմ իբրեւ զքարին, և զգեմափայտ իբրեւ զմիւլամբնին ի գաղտի բազմու
- 28 Թէ : * Եւ եւր երկվարաց սողոմնի յեգիպտոս, և ի Թեկուայ վաճառք արքայի . և աւանին ի Թեկուայ
- 29 զնովք . * և երանելին եւր կառաց յեգիպտոս, փոխա նակ արծաթոյ, և մի ի հարկուր և յիսուն արծաթոյ . և նոյնպէս Թագաւորաց ամենեցունց, քեսափնայ, և Թագաւորացն ասորաց որ ընդ Ծովակոյնն երանելին :

ԳԼ ՎԱ

- 1 Եւ արքայ սողոմնն եր ի զաւեր . և աւ իւր կանայս ի Թատարափս բազումն, և զգաւարն փարաւոնի : և մեկարացիս, և ամենային, և երովմեցեցիս, և ասորիս,
- 2 և քեսադիս, և ամովհայիս . * և յաղագն յորոց վե շարեաց նր որդւոցն իլի շմանել առ նն, և նոքա մի մեցեն առ մեզ . Թէ դուցէ խտորեցաւ ցանիցն զսիրտս մեր զմի կուցն իւրեանց, ի նոսա յարեցաւ սողոմնն
- 3 սիրելի : * Եւ երն նր կանայք անվնայք եւմ հարկուր, և հարկք երեք հարկուր . և խտորեցուցին կանայք նր զսիրտ նոքա :
- 4 * Եւ երեւ ի ժամանակի Ծերունն սողոմնի, և կանայք և նր խտորեցուցին զսիրտ նր զհետ աստուածոց օտաբաց . և մէ եր սիրտ նր կատարեալ ընդ մն թյ իւրոյ
- 5 իբրեւ զսիրտն գաւթի հոր իւրոյ : * Եւ զնաց սողոմնն զհետ :

(27) Առաջ . ի գաղտն բազմութի :

Գլ ՎԱ . (2) Անտ . Եւ յարազգեաց յորոց վեարեաց նր յարգւոցն իլի : (5) (7) Անտ . Եւ զհետ մեղքանայ :

զհետ աստարտայ դարելույ սիգոնացւոց, և զհետ մեզ
քոմայ դարելույ որդւոցն ամենայ: * և արար սող
ման չոր տառիկ ան, և ոչ չազաւ զհետ ան իբրև զգա
ւիմ զհայր իւր: * Յայնժամ շինեաց սողոման զբարձա
ւան դալին քամակայ կռօցն մովարաւ 'ի լերինն հանգեալ
եմք, և մեզ քոմայ կռոց որդւոցն ամենայ, և աստար
տայ դարելույ սիգոնացւոց: * Եւ այնպէս արար ծած
կանանց իւրոց օտարոտաց: արկանէին խնկնա, և զը
հէին կռոց իւրեանց: * Եւ բարկացաւ նոր սողոմանի,
զի խոտորեցոյց զօրիտ իւր 'ի անէ նոյ իլի որ երեւցաւ նմա
երկիցս: * և պատուիրեաց նմա վշ բանին տյնորիկ, ա
մենեկն շերթալ զհետ աստուածոց օտարաց, և պահել
և առնել զոր պատուիրեաց նմա նոր ծած: * Եւ անէ նոր
յստղամոն, փոխանակ զի եղև այդ ընդ քեզ, և ոչ պա
հէցեր զհրամանս իմ, և զպատուիրանս զոր պատուիրե
ցի զեզ: պատառելով պատառեցի զԹագաւորութեզ
'ի ձեռանէ քումի, և տայ զչաժառայի քում: * բայց
'ի քս աւսերս ոչ արարից զայն վն դաւթի հօր քոյ, այլ
'ի ձեռանէ որդւոյ քոյ առից զչա: * Սակայն զամԹա
գաւորութեզ ոչ առից: գաւազան մի տայ որդւոյ քում
վան դաւթի ծառայի իմոյ, և վանն եմք քաղաքի զոր
ընտրեցի:

ԼԱ * Եւ յարոյց նոր սատան սողոմանի զազեր զեգոմայեցի 14
'ի դաւակէ Թագաւորութեն եգովմայեցւոց: * Եւ եղև 15
'ի սատակել դաւթի զեգոմ, յերթալ յովարայ ինանի
զորսն Թագել զվիրաւորան: զի կոտորեցին զամ արու
յեգոմ: * զի զվեցամիս նստաւ անդ յովար, և ծած եղև 16
յեգովմ, մինչև սատակեաց զամ արու եգովմայեցւոց:
* Եւ փախեաւ ազեր 'ի նքն և ծած արք եգովմայեցի 'ի 17
ծագայից հօր նք և մնին յեգիպտոս: և ազեր 'ի մնաւ
փոքր եր: * և յարեան արքն 'ի քաղաքէ անտի մեգիա 18
մեւ և եկին 'ի փարան, և առին ընդ իւրեանս արս 'ի
փարանէ և եկին յեգիպտոս առ փարաւոն արքայ եգիպ
տացւոց, և խմուտ ազեր տա փարաւոն, և եւա նմա
տուն, և կաղգեաց նմա հաց: և եւա նմա զեռին: * և 19
մեքիտ ազեր շնորհս առաջի փարաւոնի յոյժ, և եւա նմա
կին զքոյր կնոջ իւրոյ՝ զքոյր Թեկեմնայ զերեց: * և 20
ծնաւ քոյրն Թեկեմնայ ազերայ զգանբաւթ զորդի նք,
և անոյց զնա Թեկեմնա 'ի մեջ որդւոցն փարաւոնի: և
եր գանբաւթ 'ի տան փարաւոնի 'ի մեջ որդւոցն փա
րա

(11) Ոմանք. ԶԹագաւորութեզ քո 'ի ձեռան: (15) Ոմանք.
Թագելով զվիրաւորան: (15) Յօրնալին 'ի քաղաքի քո
գորի գեղի իւրեալ 'ի լոս: և նշանալի լալիւրիս 'ի հիշ Բերե
զի: և տանել 'ի կոտորեցին: համայն ալոյց 'ի քաղաքի:

- 21 բառնի : * Եւ լուաւ ազեր յեգիպտոս եթէ նմիակց
գտաւ ընդ հարս իւր, և թէ մեռաւ յովաք իշխան զը
բուն . և ասէ ազեր ցփարաւուն, արձակեալ զիս և գառ
22 ձայց յերկիր իմ : * և ասէ փարաւուն ցազեր զի՛նչ պա
կան է քեզ առ իմ՝ զի ինչորես երթալ յերկիր քո : և
ասէ ցնա ազեր՝ զի արձակելով արձակեալես զիս . և
23 գաղձաւ ազեր յերկիր իւր : * Եւ յարցայ նր ստաւան
սողմանի զաւղան զորդի եղիսացայ, որ փախեալ յազ
24 քիւցան առ նա աքք, և էր իշխան գնդին, 'ի կոտորել
զնի գաւթի . և գնաց՝ 'ի գամասկոս՝ և նստան 'ի նմա . և
25 թագաւորեաց 'ի գամասկոս : * և եղև հեկառակ ելի
զամ առաքս սողմանի : այս է չարութիւն ազերայ . և
ծանրացասումն եղև իարայել, և թագաւորեաց յեր
կիրն եգիպտայ :
26 * Եւ յերթովամ՝ որդի նաբասայ եփրաթացի 'ի սաւ ԼԲ
բիւրայ, և անուն մօր նր սարուա կին այրի, և նա էր
որդի կնոջ այլայ՝ Ծառայ սողմանի . և ամբարձ զձեռն
27 իւր յարցայ : * և այն իրը եին զի վերացց զձեռն իւր
յարգայ սփոմն : Եւ արցայ սողման շինեաց զարձա
ւանդակն, և երկց զերամ քաղաքին գաւթի հօր իւրոյ :
28 * և այն յերթովամ՝ հզօր զօրութիւն . իբրև ետես սօ
ղման զպատանեակն եթէ այր գործայ է, կացոյց զնա
29 'ի վր հարկաց բեռնակրաց ամեն յովանփայ : * Եւ եղև
'ի Ժամանակին յայնմիկ եւ յերթովամ՝ յեմէ . և եգիպ
զնա աքիս սկընացի մարդարէ : 'ի ճանապարհի, և մե
կոտացոյց զնա 'ի ճանապարհէն . և աքիս զգեցեալ էր
30 հանգերձ նոր . և երկոքեան 'ի գաղթին : * Եւ բաւուն
եհար աքիս զհանգերձէն իւրով զնորայ որ 'ի վր իւր,
31 և պատանեաց զնա յերկոտասան կապերոս . * և ասէ
յերթովամ . առ գաւ քեզ զասան կապերոս : Չի
պարսէս ասէ նր Եւ ի, ահա ես պատանեցից զԺալ
գաւորութիւն 'ի ձեռաց սողմանի, և ասց քեզ զասան
32 գաւազանն . * և երկու գաւազանքն եղիցին նորա՝ վն
գաւթի Ծառայի իմայ, և վն եմի քաղաքի զոր ընտրե
33 չի յամ ցեղիցն ելի . * փախանակ զի երթալ զիս, և եր
կիր եպագ . աստարտայ գաղթելոյ սկզբնացոյ, և քա
մովայ կաւոյ մովարայ, և մեկ յովանայ զապրտուոյ որդ
ւոցն ամենայ . և ոչ գնաց 'ի ճանապարհս իմ՝ պանել

444

(23) Ոճնի . Յագրաաղարայ արքայէ : (24) Այս . Եւ
գնացին 'ի գամասկոս : (25) Այս . Եւ թագաւորեաց
յերկրին եգո : (26) Ոճնի . Եփրաթացի 'ի սամիրայ :
(27) Ոճնի . Չի և արցայ սողմանի : (30) Ոճնի . Եւ պա
տանեաց զայն եր : (33) Ոճնի . Եւ զնմարտուեա իմ, և 9

առաջութիւն առաջի իմ, զհիմարտութեան և զգաւաւորութեան իմ իբրեւ զգաւիկի՝ զհայր իւր։ * Եւ ոչ առի զեմ թա 34
գաւարտութիւն ի մեռանէ նր. զի հակառակութիւն կացից
հակառակ նմա զեմ աւուրս կենաց նր. զի գաւթի ծա
ռայի խնայ զոր ընտրեցի, որ պահեաց զպատուիրանս
իմ և զհիմարտութեան։ * Եւ առից զԹագաւորութիւն ի 35
մեռանէ նր, և տայ քեզ զտասն գաւազանսն. * և որդւ
այ նր տայ զերկուս գաւազանսն, զի մնալոյ շրտագի
ծառայի խնում գաւթի զեմ աւուրս առաջի իմ յեմ
քաղաքի զոր ընտրեցի գնել զանուն իմ անդ։ * Եւ 37
զքեզ առից, և Թագաւորեսցես որոց և ցանկացի անձն
քո. և գու եղիցես Թագաւոր ի վր իլի։ * և եղիցի 38
եթէ պահեսցես զեմ ինչ զորես պատուիրեմ քեզ, և
գնացես ի նանապարհս իմ, և արասցես ուղղութիւն ա
ռաջի իմ, կցուլանալ պատուիրանաց խնոց և հրամա
նաց խնոց՝ ոմ արար գաւթի՝ ծառայիմ. և եղից ընդ
քեզ, և շինեցից քեզ անն հաւատարիմ որպէս շինեցի
գաւթի. և տայ քեզ զիլէ։ * և չարչարեցից զգաւակն 39
գաւթի զիւն յորիկ. բայց ոչ զամենայն աւուրս։ * Եւ 40
խնդրեաց սողոմոն սպանանել զյերորդամ. և յարեաւ
յերորդամ և փախեաւ յեգիպտոս առ սաւաակիմ աղ
քայ եգիպտացոց. և էր յեգիպտոս մինչև մեռաւ աղ
զոմոն։ * Եւ մնացորդ բանիցն սողոմոնի, և եմ ինչ 41
զոր արար, և եմ խնատառութիւն նր, ոչ աւանիկ գրեալ
է ի գիրս բանից սողոմոնի։ * Եւ աւուրք զորս Թագաւ 42
ւորեսց սողոմոն յեմ ի վր եմ իլի ամբ քառասուն։
Եւ ներեաց սողոմոն ընդ հարս իւր, և Թագեցին զնա 43
ի քաղաքի գաւթի հօր իւրոյ։ Եւ Թագաւորեաց ուղ
րովամ որդի նորա ընդ նորա։

ԳԼ ԺԲ.

Եւ չապաւ արքայ ռորովամ ի սիկիմ. զի ի սիկիմ 1
գայր եմ իլէ Թագաւորեցուցանել զնա։ * Եւ 2
եղի իբրեւ լուաւ յերորդամ որդի նաբատայ, և ինքն
էր տակաւին յեգիպտոս յորմէ հետն փախեաւ յերե
ստաց արքայի սողոմոնի, և գարձաւ յերորդամ յեգիպ
տոսէ. * և առաքեցին և կոչեցին զնա։ Եւ եկն յերորդ 3
մամ և եմ եկեղեցին իլի. և խօսեցաւ եմ ժողովուրդն
ընդ արքայի ռորովամայ՝ և ասեն։ * Հոյս քո ծանրաւ 4
ցոյց

(34) Ուրի. Եւ ոչ առից զեմ Թագաւորութիւն։ (42) Ու
նաւ. իլիւն ամս քառասուն։

ԳՂ. ԺԲ. (4) Այս. ի խիստ ծառայութիւն հօր քո։
(4) Ուրի. Ձգր եգ. ի վերայ մեր։

- ցոյց զանուր մեր, և դու Թեթեայն 'ի խիտ ծանրու-
 Թէ հոր քոյ, և 'ի ծանր անքոյ նք զոր ետ 'ի ժր մեր. և
 5 Ծառայեցանք քեզ: * Եւ ասէ ցնն. երթայք մինչե ցե-
 6 րէս աւուրս, և դարձիք առ իս: և գնացին: * Եւ խոր-
 հեցաւ արքայ ուղղովամ ընդ ծերան որ կային առաջի
 աղաւթի հոր նք մինչդեռ կենդանի էր, և ասէ. զեմրդ
 խորհիք և աացուք պատասխանի ընդ Ժողովրդեանն:
 7 * Եւ խօսեցան ընդ նմա և ասեն. եթէ յաւուր յայս
 մի գնիցիս Ծառայ Ժողովրդեանն այնմիկ և Ծառայեա-
 ցես նչ, և անասացես նչ, և խօսեսցես ընդ նմ բանս
 8 բարեա, և իջիցին քեզ Ծառայք զմեաւուրս: * Եւ եթող
 զխորհուրդ ծերացի զոր խորհեցաւ ընդ նմ, և խորհե-
 ցաւ ընդ մանկաին անընդակից իւր որ կային առաջի
 9 նք. * և ասէ ցնն. զի՞նչ տայք խրատ, և անց պատառ
 խանի Ժողովրդեանն որ խօսեցան ընդ իս և ասեն, Թե-
 10 Թեայն յանրոյն զոր ետ հայր քո 'ի ժր մեր: * Եւ խո-
 րեցան ընդ նմա մանկաին անընդակից իւր որ կային
 առաջի նք և ասեն: Այսպէս խօսեսցիս յականջս ժո-
 ղովրդեանն որ խօսեցան ընդ քեզ և ասեն, հայր քո
 Ծանրացոյց զանուր մեր' և դու Թեթեայն 'ի մէջ
 11 յայտես խօսեսցիս ընդ նմ. Ծիկոյի իմ ստուար է քան
 ծանր, և ես յաւելից յանուրն մեր. հայր իմ խրատեաց
 զմեզ զանիւք' և ես խրատեցից մեզ քղքովք:
 12 * Եւ եկն մեք իւր առ արքայ ուղղովամ յաւուրն եր
 13 բորդի' ուր խօսեցաւ ընդ նմ արքայ և ասէ, դարձիք
 14 առ իս յաւուրն երրորդի: * Եւ պատասխանի ետ ար-
 քայ Ժողովրդեանն խառութի. և եթող ուղղովամ ընդ
 15 խորհուրդս ծերացի զոր խորհեցան չ նմա, * և խօսե-
 ցաւ ընդ նմ ըստ խորհրդեան մանկաւոյն' և ասէ. հայր
 իմ Ծանրացոյց զանուր մեր, և ես յաւելից յանուր
 մեր. հայր իմ խրատեա զմեզ զանիւք, և ես խրատեցից
 16 զմեզ քղքովք: * Եւ ոչ լուաւ արքայ Ժողովրդեանն,
 զի եր խառութի 'ի նե. զի հաստատեացէ մք զքան
 իւր զոր խօսեցաւ 'ի մեռն արքայ յիւղովացոյ, զի յե-
 րորդամոյ որդւոյ նարատայ:
 16 * Իբրեւ անսին մեք իւր' եթէ ոչ լուաւ նչ արքայ. պա-
 տասխանի ետ Ժողովուրդն արքայի և ասէ. 2^{րդ}ն բա-
 ժին

(6) Ո՛հնէ: Սոգոմնի հոր իւրոյ: (6) Այլ: Եւ աացուք
 պինի Ժողովրդեանն: (8) Ո՛հնէ: Ընդ մանկաին ընդ անըն-
 դակիցս: (10) Ո՛հնէ: Ծիկոյի իմ. քան զմէջս հոր ի
 մոյ: (11) Ո՛հնէ: Հայր իմ խրատեա զմեզ: (14) Ո՛հնէ:
 Հայր իմ Ծանրացոյց յանուր: (15) Քիչ: Զի հանաւս
 ցե՛ զոր իս: (16) Ո՛հնէ: Բանին կայ մեր և դաւթի:

ժին կայ մեր ընդ գաւթի. և ոչ գայ մեր ժառանգութի
ընդ որդւոյ յիսակոյ. պնդեմք ի բնակութիւն քո ի էլ:
և արդ. դու արածեալ զառնն գաւթի. և գնաց ի էլ ի
բնակութիւն իւր: * և որդւոյն էլ ի որ նստին ի քա 17
զարք յուզայ՝ Թագաւորեաց ուրովմ:

ԼԶ * Եւ առաքեալ արքայ ուրովմ զարգանիրամ հարկաւ 18
պեա՛ւ և քարկոնեցին զնա նմ ի էլ քարամեղ և մեաւաւ.
և արքայ ուրովմ աշտպարեաց ելանել ի կառա իւր
և փախել յեմ: * և արհամարհեաց ի էլ զառնն գաւ 19
թի մինչ ցայսօր:

ԼԷ * Եւ եղև իբրև լուաւ նմ ի էլ եթէ գարնաւ յերազ 20
վամ, սառաքեցին և կռեցին զնա նմ ժողովուրդն, և
Թագաւորեացն զնա ի վերայ էլի. և ոչ որ եր զմի
առնն գաւթի, բայց միայն ի գաւազանն առնն յու
գայ և բնեմամին: * Եւ ուրովմ եմաւ յեմ, և եկե 21
զեցացոյց զժողովուրդն յուզայ և զգաւազանն բնեմա
մին ի հարկաւ և ութնական հարար երկասարգաց պա
տերազմեաց՝ պատերազմել ընդ առնն էլի, գարնաւ
ցանել զԹագաւորութիւն ուրովմայ որդւոյ սպումնի:

ԼԸ * Եւ եղև բան նն առ սամեաւայր մյ՝ և առն: * Խառ 22
նայ ընդ ուրովմայ որդւոյ սպումնի արքայի յաւ 23
գայ, և ընդ նմ առնն յուզայ և բնեմամին, և ընդ
մնացորդս ժողովուրդանն և ասացին: * Այսպէս առն 24
մր. մի ելանեց և մի սպայէր պատերազմ ընդ եղբարս
մեր ընդ որդին էլի, գարնայ իւրաքանչիւրդ ի առն
իւր, զի յիննն եղև բանն այն: և լուան բանի նն, և
գաւազանցին յերթաւոյ ըստ բանին նն: * Եւ շինեաց 25
յերազովմ զսիկիմ ի լերինն եփրեմայ՝ և բնակեալ ի
ննա: և ել անտի և շինեաց զփանուել: * Եւ ասէ յեւ 26
բարովմ ի որսի իւրաւմ. ահա արդ. գաւառացի Թաշ
գաւորութիւն իմ ի առնն գաւթի, * եթէ՛ ելանել 27
ժողովուրդս զոհել զահա ի առն նն յեմ. և գաւառացի
սիրտ ժողովուրդանն այսորիկ առ մր, և առ անրիւր
եանց ուրովմ արքայ յուզայ. և սպանանելոյն զիս, և
գաւառացին առ ուրովմ արքայ յուզայ: * Եւ խառ 28
հեցաւ արքայ, և չոգաւ արար երկուս երկնքս անկեա.
և ասէ ջժողովուրդն, շնա լիցի մեզ ելանել յեմ. ա
հա աստուածք քո ի էլ՝ որ հանին զքեզ յերկրն եգիպտ.
տաղաց: * և եղ զմին ի դան՝ և զմեան ի բեթել: 29
* Եւ եղև բանն այն ի միւզա. և երթայր ժողովուրդն 30
առաջի երեսոց միոյն մինչ ցգան: * և արար ասն ի 31

ԼԳ

(22) Ո՛հեւ. Առ սամեաւայր մյ: (24) Ո՛հեւ. Եւ ըս
տան բան ի ննն, և գաւ: (28) Ո՛հեւ. Եւ չոգաւ արար
երկնքս երկուս անկեա: (31) Բիշի. Եւ արար ասն ի

- վր բարձանց . և արար քուրմն զմանն ինչ ժողովրդ .
 32 եանն որ ոչ էին 'ի տանց զեւայ : * Եւ արար յերրորդ
 վամ ան յամենանն ութերորդի՝ յաւուր հնգերասանն
 երորդի նորին ամնայ՝ ըստ ասեինն որ յերկրին յուգայ ,
 և եւ 'ի սեզանն զոր արար 'ի բեթել՝ զոհել երնջոցն զոր
 արար : Եւ կոչոյց 'ի բեթել քուրմն բարձանցն զոր ա
 33 րար : * և եւ 'ի սեզանն զոր արար 'ի բեթել, որ որ հրն
 գետասան եր ամնայն ութերորդի 'ի ասեինն : ստեղծ 'ի
 որսե իւրեմ . և արար ասն որդւոցն իւրոյելի : և եւ 'ի
 սեզանն զոհել :

ԴԼ. ԺԳ.

- 1 Եւ անա ոյր նյ եհաս 'ի յուգայ բանիւ ան 'ի բե ԼԹ
 Թել, և յերրորդամ կայր 'ի վր սեզանոյն իւրոյ
 2 զոհել 'ի վր : * Եւ կոչեաց զսեզանն բանիւ ան՝ և ա
 սե . սեզան սեզան . այսպէս ասե ար . անա որդի ծնցի
 ասն զաւթի՝ Թովդիս անունն նր : և զոհեաց 'ի վր
 քո քուրմն բարձանցի՝ որ զոհեն 'ի վր քո , և տկերս
 3 մարդկան այրեաց . 'ի վր քո : * Եւ եւ յաւուր յայն
 օրի նշան՝ և ասե , այս նշան է զոր խօսեցաւ ար՝ և ա
 սե , անա սեզանդ պատաստեցի , և հեղի պարարտու
 4 Թիգ որ 'ի վր դորս : * Եւ եղև իբրև լուաւ արքայ
 յերրորդամ զբանս ասնն նյ բարբառելոյ 'ի վր սեզա
 նոյն որ 'ի բեթել՝ ձգեաց արքայ զմեռն իւր 'ի սեզա
 նոյ անտի և ասե , կալարիւք զգա . և գառացաւ մեռն
 5 նյ՝ զի ձգեաց 'ի նա , և ոչ կարաց զարմուշանել զնա
 6 աս ինչն : * և սեզանն պատաստեցաւ . և հեղաւ պարար
 տաին 'ի սեզանոյ անտի , ըստ նշանին զոր եւս այրն նյ
 7 բանիւ ան : * Եւ ասե արքայ յերրորդամ յայրն նյ . ա
 զալեա զերեսս ան նյ քոյ , և արաւ աղօթս զն իմ և զարձ
 8 ցի մեռն իմ աւիս : և աղաչեաց այրն նյ յառաջի ան , և
 զարմաւ մեռնն արքայի առ նա , և եղև իբրև զառա
 9 ջինն : * Եւ խօսեցաւ արքայ ընդ ասնն նյ՝ և ասե .
 մեռա ընդիս 'ի տուն՝ և մարեա , և ասե քեզ պարգևս :
 8 * Եւ ասե այրն նյ յարքայ . եթէ տացես ինձ զկես
 ասն քոյ , ոչ մոխ ընդ քեզ . և ոչ կերպոյց հաց , և ոչ
 9 արեւոյ ջուր 'ի սեզաւն յայտնի . * զի այսպէս պատ
 ասի :

վր բարձանց : (31) Որսե . Չմանն ինչ 'ի ժողովրդեանն :
 (32) Որսե . Տնս յամենանն ութերորդի :
 ԴԼ. ԺԳ. (2) Թովդիս՝ անունն Թովդիս , խորագրեալ
 նշանի : (4) Այս . Չեռն նր՝ զոր ձգեաց 'ի նա . և ոչ :
 (5) Որսե . Այրն նյ ըստ բանի ան : (7) Որսե . Եւ
 ասե քեզ պարգև : (9) Այս . Եւ արքայն զնոյնն չնցն :
 Լ 2

ուրեղացի ինձ ար բանիւ. և ասէ. մի ուտիցես հաց, և
մի ըմպիցես ջուր. և մի գնացես ընդ նոյն ճանապարհ,
ընդ որ երթամացես : * և գնաց գնանապարհ իւր. այլ 10
նչ ընդ նոյն ճանապարհ ընդ որ եկին՝ գնաց 'ի բեթել, և եկին 11
Ի * Եւ մարգարէ մի ծեր ընափեալ էր 'ի բեթել, և եկին 11
որդիք նորա և պատմեցին նմա զամ գործան զոր արար
այրն իւր յառաջ յայնմիկ 'ի բեթել, և զբանսն զոր խօսե-
ցաւ Է արքայի. և դարձուցին զերեսս հօրն իւրեանց,
* և խօսեցաւ ընդ նոյն հայրն նց և ասէ, ընդ որ ճանա 12
պարհ գնաց : և ցուցին նմա որդիք նր ընդ ճանապարհն
ընդ որ գնաց այրն իւր եկեալ էր 'ի յուզայ : * Եւ 13
ասէ ցորդիս իւր. կազմեցէք զէշն. և կազմեցին նմա
էշ. և ել 'ի նոյն. * և գնաց զհետ ասնն իւր, և եղիտ զնա 14
նստեալ ընդ կազնուք. և ասէ ցնա՝ եթէ գով իցես
այրն իւր եկեալ 'ի յուզայ. և ասէ, ես եմ : * Եւ ասէ 15
ցնա. եկ ընդիս 'ի տուն, և կեր հաց : * և ասէ. ոչ կա
րեմ գառնալ ընդ քեզ, և ոչ գալ ընդ քեզ. և ոչ կե-
րայց հաց և ոչ արբից ջուր 'ի տեղւոյս յայնմիկ : * զի 17
միջպէս հրաման տուեալ է ինձ բանիւ ան և անացեալ,
թէ մի ուտիցես անդ հաց, և մի ըմպիցես ջուր. և մի
գառնայցես ընդ նոյն ճանապարհ ընդ որ երթացես :
* Եւ ասէ ցնա. և ես մարգարէ եմ իբրեւ զքեզ. և հրեշ 18
որակ ան խօսեցաւ ընդիս և ասէ, գարձն գնա յաւ քեզ
'ի տուն քո, և կերիցէ հաց և արբցէ ջուր. և ստեաց
նմա : * և գարձաց զնա ընդ իւր, և եկեր հաց 'ի տան 19
նր, և արբ ջուր : * Եւ լինէր մինչգեռ նստեին նոքա 20
'ի տեղանն, եղև բան ան աս. մարգարէն որ գարձաց
զնա. * և խօսեցաւ ընդ ասնն իւր եկելոյ 'ի յուզայ' և 21
ասէ : այսպէս ասէ ար. փոխանակ զի գառնացուցեր
դրանն ան, և ոչ պահեցեր զպատուէրն զոր պատուի-
րեաց քեզ ար ան քո. * և գարձար' և կերար հաց, և 22
արբեր ջուր 'ի տեղւոյս յայնմիկ՝ զորմէ խօսեցաւ ընդ
քեզ և ասէ, մի ուտիցես հաց' և մի ըմպիցես ջուր. արդ
մի մայցէ մարմին քո 'ի գերեզման հարց քոց : * Եւ եղև 23
յես ուտելոյն նր հաց և ըմպելոյ ջուր, հանդերձեաց
նչ մարգարէին. և գարձաւ և գնաց : * և եղիտ զնա 24
տուած 'ի ճանապարհին, և սպան զնա : և էր մարմին
նր ընկեցեալ 'ի ճանապարհին, և էշն կայր առ նմա, և
տուածն կայր առ մարմինն : * Եւ ասաւ արքան 25
ան

(9) Բաղասի. Ընդ որ երթացես : (11) Ոսնի. Ծեր
ընափեղ 'ի բեթել : Ուր օրինակի մի. գնացեալ էր 'ի բե-
թել : (12) Ոսնի. Զճանապարհն ընդ որ գնաց... որ
եկեալ էր 'ի յուզայ : (20) Ոսնի. Եւ եղև բան ան
աս. մարգարէ : (24) Բաղասի. կայր առ մարմինն : (25) Ու-

- սեպն մեռեալ ընկեցեալ 'ի ճանապարհին, և առեւծն
կայր առ ընթեր մեռելոյն. և մեռն և խօսեցան 'ի քաղա
26 քին՝ ուր մարգարէն ծեր ընտկեալ էր: * խրիւ լուաւ,
որ գարձոյն զնա 'ի ճանապարհին, ասէ. այն սյրն այ
է որ գառնացոյց զբանն ան, և ետ զնա Ծր առիւծու
և երեկ զնա, և ոսկան զնա րոտ բանին ան զոր խօսեցաւ
27 ընդ նմա: * Եւ խօսեցաւ ընդ որդիոն իւր և ասէ. հան
28 գերմեցէ՛ք զէշն, և հանգերմեցին. * և զնաց և եղիտ
զմարմին նորա ընկեցեալ 'ի ճանապարհին. և էշն և ա
ռեւծն կային առ մարմնին. և ոչ եկեր առեւծն զմար
29 մն առնն այ, և ոչ երեկ զէշն: * Եւ առ մարգարէն ըշ
մարմնն առնն այ, և եղ զնա 'ի վր խոյն, և գարձոյց
զնա և եկն 'ի քաղաք մարգարէին ծերոյ կոծել և թաւ
30 զել զնա: * և ցածոյց զգին նորա մարգարէն 'ի թաղել
զնա 'ի գերեզմանի իւրում. և կոծեցան զնա և ասնն,
31 զայ եղայր: * Եւ եղև յետ կոծելոյն զնա, խօսեցան
ընդ որդիոն իւր և ասէ. եթէ մեռանիցիմ ես, թաղեա
ընդ զնա յայտմ գերեզմանիւր թաղեցաւ այրո այ, առ
ասկերս գորա գիշիւր զնա զի ապրեսցին ասկերք իմ ընդ
32 ասկերս գորա: * Գի լինելով լինիցի բանն զոր խօսե
ցաւ բանիւ ան 'ի վր սեղանոյն 'ի բեթէլ, և 'ի վերայ
33 ասնց բարձանց որ 'ի սամարիա: * Եւ յետ բանիցո այ
ոցիկ ոչ գարձաւ յերոբոզամ 'ի շարեաց իւրոց. և
գարձաւ և արար 'ի մասնէ Ժողովրդեանն քուրմս բար
ձանց. որ կամեր ընդր զձեռն իւր: և լիներ քուրմ բար
ձանց: * Եւ եղև բանն այն 'ի միջոտանն յերոբոզամայ,
34 և 'ի սատակումն և յապահանուի յերեսաց երկրին:

ԳԼ ԺԴ.

- 1 'Ի Ժամանակին յայնմիկ հիւանդացաւ արիա որդի յե
2 րոբոզամայ, * և ասէ յերոբոզամ ցկին իւր. արի
և ալակերպեաց, և մի գիտասցեն թէ գու կին յերզ
բոզամայ իցես, և երթիցես 'ի սելով. ահա անդ է պգիտ
մարգարէ. նա խօսեցաւ վն իմ թագաւորել 'ի վր Ժզ
3 զովրդեանն այսորիկ: * և ան 'ի ձեռին քո աննն այ
հաց, և բլթիս որդւոց նք, և չամիշ և ստոման մի մե
զու, և երթիցես առ նա. և պատմեսցէ քեզ զի՛նչ լի
4 նեւոյ իցէ մանկանն: * Եւ արար այնպէս կինն յերզ
բո

Խն. Տեպն զմեռեալն՝ ընկեցեալ: (33) Ոման. Եւ ա
րար 'ի մանասէ Ժողովրդեանն քուրմս... ընդր զձեռս
իւր: (34) Յիւնալին պախեր. Եւ յապահանուի: Դ
Դ. Ժ. (3) Ոման. Եւ ան 'ի ձեռն քո... և նա պատ
մեսցէ քեզ զի՛նչ լինելոց է մանկանն:

բովանալ, և յարեաւ և գնաց 'ի տէրով, և եմեւաւ 'ի տուն
աքիայ . և այլն ծերացեալ 'ի տեսանելոյ, և վասնալ
ալք իւր 'ի ծերութեան: * և ասէ Թր ցարքա, ահա
կինն յերոբոզամայ գայ հարցանել բան 'ի քէն զմ որդ
ւոյ իւրոյ, զի հիւանդ է . զայս ինչ և զայս ասացես
նմա: * Եւ եղև 'ի մտանելն նորա, և ինքն յանձնանժո
քնէր . և եղև իբրեւ լուաւ աքիա զձայն ոտից նր, 'ի
մտանելն նր և 'ի բանալ, ասէ՝ մեւա կին յերոբոզամա .
ընգէր իցէ այդ զի յանձնանժոք լինիս . և եւ եմ առա
քեալ առ քեզ խառնութի: * Երբ և ասալ յերոբոզամ,
այոպէս ասէ Թր ԹԹ Ելի . փոխանակ զի բարձրացու
ցի զքեզ 'ի միջոյ ժողովրդեանդ, և ետաւ զքեզ յառաջ
նորդ: 'ի վերայ ժողովրդեան իմոյ Ելի: * և պատասխեցի
զմագաւորութիս 'ի տանէն գաւթի, և ետաւ զնա քեզ .
և ոչ եղբր իբրեւ զմառայ իմ գաւթիմ որ պահեաց զպատ
ուիրանս իմ, և եկն զկնի իմ ԹԹ արտիւ իւրով, ասնել
ուղղութի առաջի իմ: * և չարացաք ասնել բան զա
մենեւսն որ եղևն յառաջ բան զքեզ . և գնացեր և ա
բարեր քեզ աստուածս օտարոտիս, և ձուլածոյս՝ բար
կացուցանել զիս . և զիս ընկեցեր յետո 'ի մարմնոյ քում
մէ: * Վշ այսորիկ ես ամից չարիս 'ի վր տանն յերա
բովամայ, և սատակեցից զյերոբոզամայ որ միջեց զոր
մով, կծկեալ և լքեալ 'ի մէջ Ելի . և հաւաքեցից զհնա
տանն յերոբոզամայ, ուղ հաւաքիցի ազգ մինչև սպանել
զնա: * զգիտեալս յերոբոզամա 'ի քաղաքի՝ կերիցեն
չունչ, և զմեռեալս յանդի՝ կերիցեն թուլունչ երկնից .
զի Թր խօսեցաւ: * Եւ գու արի գնա՝ 'ի տուն քո, և 'ի
մտանել ոտից քոց 'ի քաղաքն՝ մեւցի մանուկն: * և կո
ծեացին ԹԹ Ելի, և Թաղեացեն զնա . զի նա միայն յերա
բովամայ մտցէ 'ի գերեզման . զի գտաւ 'ի նմա բան բա
րի զմ Թն նոյ Ելի 'ի տան յերոբոզամայ: * և յարուցե
Թր իւր Թաղաւոր 'ի վր Ելի, որ հարցէ՝ զտուն յերա
բովամայ յաւուր յայսմիկ: * Եւ արդ զի՛նչ էա . հար
ցէ Թր զիէլ ուղ չարժի եղեզն 'ի ջուր, և խեղցէ Թր
զիէլ յերկրէս բարութե յայսմանէ զոր ետ հարց նոյ,
և հոսեացէ՝ զնա յայնկոյս գետոյն . փոխանակ զի արա
րին իւրեանց անտառս բարկացուցանել զնր: * և մեւ
նեացէ Թր զիէլ զմ մեղացն յերոբոզամա, որ մեղաւ
և

- (5) Ոման . Ահա կին յերոբոզամա . . . զայս ինչ և զայս
ինչ ասացես: (6) Յօրինալիս պատեր . Եւ ես էմ առաջ:
(9) Ոման . 'ի յետո 'ի մարմնոյ քում մէ: (10) Ոման . Վշ
այսորիկ . . . տանն յերոբոզամա: (13) Ոման . Եւ կծկեա
լսն զնա . . . զի գտաւ 'ի նա բան բարի: (15) Ոման . Զոր
եւ Թր հարց նոցա:

- 17 և մտայն զիչէ : * Եւ յարեաւ կինն յերողովմաւ , գր-
նաց 'ի սարկիրա . և եղև իբրև եմաւ առաջի գրան տանն ,
18 մաւաւ մանուկն : * և կոծեցան զնա , և թաղեցին նա՛
իչէլքաւ բանին նն զոր խաւեցաւ 'ի ձեռն ծառայի իւ-
19 թոյ տղայ մարգարի : * Եւ մնացորդ բանից յերող-
վմայ , թէ միշտի պատերազմեցաւ , և միշտի թագա-
ւորաց . ահա գրեալ են 'ի գիրս բանից աւուրց թա-
20 գաւորացն իլի : * և աւուրց զորս թագաւորեաց յերա-
բովմ , ապա քան և երկու . և նմեայ ընդ հարս իւր :
Եւ թագաւորեաց նաւաւ որդի նք ընդ նորա :
21 Եւ աւրովմ որդի տղամանի թագաւորեաց 'ի վթ յաւ խԱ-
գայ : որդի քառասուն և մի ամաց աւրովմ 'ի թագա-
ւորէլ իւրում , և եւթնասուն ամ թագաւորեաց յեմ
քաղաքի զոր ընտրեաց նք զնէլ զանուն իւր անդ , յեմ
22 ցեղեցն իլի : և անուն մեր նք նաւմա ամանացի : * Եւ
արար աւրովմ շար առաջի նն . և նախանձեցաւ ընդ
նա զոր արարին հարք նք , և ըստ մեղաց նոցա զոր մե-
23 ղան . * և շինեցին նոքա իւրեանց բարձունս և անտառս
'ի վթ նա՛ զլրջբարձու , և 'ի ներքոյ նա՛ վարսաւոր ծա-
24 աւ : * և նուեղք եղեն յերկրին , և արարին յեմ գաւ-
րուց աղբացն զոր երարձ նք յերեսաց որդւոցն իլի :
25 * Եւ եղև 'ի տարւոյն յորում թագաւորեաց աւրովմ ,
26 եւ առաւելիմ արքայ եղիպատի 'ի վերայ նք : * և առ-
ջեմ գտնմա տան նն , և զգտնմա տանն արքայի , և զնի
զախս սոկիս , զոր առ գաւիթ 'ի ձեռաց տգրաղարայ
արքայի ստրայ , և տարաւ յեմ զեմ զոր սն : և առ-
27 զգնման սոկիս զոր արար ստղմն : * Եւ արար արքայ
աւրովմ փոխանակ նք զննս պղնձիս : և գինեցին 'ի վթ
նք զարարուից սուրհանգակացն որ պահէին զգրուան
28 տանն արքայի : * և լինէր յորժամ մասներ արքայ 'ի
տանն նն , բառնային զայն սուրհանգակն , և յեցնու-
29 ցանէին զնա 'ի տեղի թեւէ սուրհանգակացն : * Եւ մնա-
ցորդ բանիցն աւրովմայ , և ամենայն ինչ զոր արար .
նչ տանից գրեալ են 'ի գիրս բանից աւուրց թագաւո-
րացն յաղայ :

* Եւ

(17) Այս . Եւ զնայ 'ի սարկիրա : (21) Թոլեալին . Եւ
մն ամանացի : Ուրտնիս . նաւմ : (22) Ունիս . Զոր ա-
րարին հարքն : (23) Ունիս . Եւ շինեցին և նոքա իւր" :
(25) Ունիս . Եւ եղև 'ի հինգերորդ տարւոյն յորում
թագաւորեաց : (26) Ունիս . Ագրաւարայար" : (27) Ունիս .
Եւ գինեցին 'ի վերայ նք զ" : (28) 'ի լաւ . 'ի վերայ 'ի
տեղի թեւէ , նշանի . ահ . ք' ալիւպա . անեկի : սի . ք'
փուս . 'ի թեկուս : յիւր և օմնիս տնին 'ի Բաբելոն : 'ի
Թեւ սուրհան' : և օրիտի . 'ի թեւակ սուրհան' :

ԽԲ * Եւ պատեճալմ էր 'ի մէջ ժողովանայ և 'ի մէջ յերես 30
 զամայ զեմ պատար : * և նմեաց ժողովամ ի հարս իւր 31
 և Թագեցաւ ընդ հարս իւր 'ի քաղաքի գաւթի . և անուն
 մեր նր նաանն ամմանայի : Եւ Թագաւորեաց արքա
 որդի նորա ընդ նորա :

ԳԼ ԺԵ

Եւ յամին աւթ առանն երգի Թագաւորութեն յե 1
 բորովանայ որդւոյ նորասայ . Թագաւորէ ա 2
 բիււ որդի ժողովանայ 'ի վր յաւապ : * և երեքամ Թա 2
 գաւորեաց 'ի վր եմ . և անուն մեր նր մատաք գաւաթ 3
 արեսողանայ : * Եւ գնաց 'ի մէջ հոր իւրոյ զոր արար 3
 աւաղի ան էյ իւրոյ , և ոչ էր սիրտ նր կատարեալ ընդ 4
 ան էյ իւրոյ իբրև զսիրան գաւթի հոր իւրոյ : * զի 'ի 4
 մեռն գաւթի եւ անա տր ան մատարդ յեմ : զի կա 5
 ցուցե զորդիսն յեմ նր , և հաստատեացի զեմ : * ող 5
 արար գաւթի ուղղութի աւաղի ան , և ոչ խոտարեցա 6
 յամէ զոր պատուիրեաց նմա զեմ աւաթ կենաց իւ 6
 րոյ . բայց 'ի բանին ուրիայ քեռացայ : * Եւ պատե 6
 ճալմ էր 'ի մէջ արիայ և 'ի մէջ յերողովանայ զեմ ա 7
 լաւա կենաց նր : * Եւ միացորդք բանից արիայ և ան 7
 ինչ զոր արար , ոչ աւանիկ քեռալ են 'ի գիրա բանից 8
 աւաթ Թագաւորացն յաւապ : և պատեճալմ էր 'ի 8
 մէջ արիայ և 'ի մէջ յերողովանայ :
 ԽԳ * Եւ նմեաց արիււ ընդ հարս իւր , և Թագեցաւ 'ի քա 8
 ղաքի գաւթի . և Թագաւորէ աստ որդի նր ընդ նր :
 * Եւ յամի քանն երգի յերողովանայ արքայի ելի Թա 9
 գաւորէ աստ 'ի վր յաւապ : * և քաւառուն և մի ամ 10
 Թագաւորեաց յեմ . և անուն մեր նր մատաք գաւաթ
 արեսողանայ : * Եւ արար աստ ուղղութի աւաղի ան 11
 իբրև զգաւթ հայր իւր . * և երարմ զնուերս յերև 12
 ընն , և ընթեաց զեմ խարդախուն զոր արարին հարք 12
 նր : * Եւ զմատաք զնայր իւր 'ի բայց արար 'ի անիւնու 13
 թէ . քանզի արար ժողովս յանառան իւրում . և կտա 13
 րեաց աստ զամրոցս նր , և այլեաց հրով 'ի հեղեղաւին 14
 կեդրոնի . * սակայն զբարձունսն ոչ երարմ . այլ սիրտ 14
 նր կատարեալ էր ընդ ան զեմ աւաթ իւր : * և երեւ 15
 զսխանս հոր իւրոյ , և զսխանս զիւր 'ի միջ 'ի ասուն ան .
 ար

ԴԷ . ԺԷ . (2) Թորնային մատարմ զնի այրպե . Եւ ք ամ
 Թորեայ : Ուր անն . և զք ամ Թա : (5) Ոման . Բայց
 'ի բանէն աւրիպի : (11) Աստ . Զգաւթ զհայր իւր :
 (13) Թորնային դաւաք . Եւ զմատաք զնայր իւր 'ի բայց
 արար : (14) Աստ . Բայց սիրտ նորա կատար :

- 16 արծառնքի և ասկի և անսթա : * Եւ պատմեալսմ ճր 'ի մեջ
աստղի և 'ի մեջ բառապայ արքայի ելի զեմ աւաւաւ նշ :
17 * Եւ եւ բառաւ արքայ ելի 'ի վր յաւաւ, և շինեալ զաւ
մա, զի մի լիցի մասնեւ և ելանեւ աստղի արքայի յաւ
18 զայ : * Եւ աւ ասա զեմ արծառն և զոսկի գաւաւ 'ի
գաւնաւ ասանն ան, և 'ի գաւնաւ ասան թագաւորին, և եւ
զայ 'ի մեւա ծաւայից իւրաց : Կ աւաւեալ զնա ասա
արքայ աւ որդին ագեւայ ' որդւոյ արեւնեայինայ որդ
ւոյ աղայի լի արքայի ասորւոյ բնակելոյ 'ի գաւաւսկոս
19 և ասե : * Եւ ասեմ ուխտ ' ընդիս և ընդ քեզ, և 'ի մեջ
հոր իմոյ և 'ի մեջ հոր քոյ : ահաւասկի աւաւեցի քեզ
պատարազ ագեւաւ և ոսկի, և լոյս զուխտ քո որ ընդ
20 բառապայ արքայի ելի, և գնացի ' յինն : * Եւ յաւաւ
որդի ագեւոյ արքայի աստղի : Կ աւաւեալ զինն ան
իւր 'ի քաղաքն ելի : և եհար զային, և զգան, և զա
բեւ, ասանն մասեւ, և զեմ զքեւեւեւեւ մինչև յեմ եւ
21 կիւրն նեւթեւային : * Եւ եղև իբրև լուաւ բառաւ,
գաւաւեւոյ 'ի շինելոյ զաւմա, և գաւաւ 'ի թերսայ :
22 * Եւ արքայ ասա պատուիրեալ իմ յաւաւ որ էին յե
նակիմ, զեւաւցին զքարինն ուսմոյ և զեւոյս նր, զոր
շինեալ բառաւ : և շինեալ նորոց արքայ ասա զեմ
23 բոլորն բնեւային և զգեւանոցն : * Եւ մնացորդ բաւ
նիցն աստղի և իմ զբոլորն նր, և իմ ինչ զոր արար,
և քաղաք զոր շինեալ, ոչ աւանիկ գրեւաւն 'ի գիրս
բանից աւաւոյ թագաւորացն յաւաւ : բայ 'ի ծամաւ
նակի Եւրաւմե իւրոյ ցաւեցին ոտք իւր :
24 * Եւ նեւեւոյ ասա ընդ հարս իւր, և թագեւաւ ընդիս
հարս իւր 'ի քաղաքն գաւթի : և թագաւորն յովաւ
25 փաւ որդի նր ընդ նր : * Եւ նաւաւ որդի յերորդաւ
մայ թագաւորն յեւի, յամին երկրորդի աստղի արքայի
26 յաւաւ : և թագաւորեալ 'ի վր ելի անն երկուս : * Եւ
արար չոր աւաւի ան : և գնաց զնաւաւարհ հոր իւրոյ,
27 և 'ի մեջ իւր որովք յանցոյց զիէ : * Եւ նաւաւ զն
գաւ բառաւ որդի արքայ 'ի վր ասանն իւրաւարաւ, և ե
հար զնա բառաւ 'ի գաւաւման ալալեւոյ : և նաւաւ
28 և իմ ինչ նաւեւն զգաւաւմանաւ : * Եւ ալանն զնա բաւ
աւ, յամին երկրորդի աստղի արքայի յաւաւ ' և թագաւ
29 աւորեալ ընդ նորս : * Եւ եղև իբրև թագաւորեալ,
և հար

(18) Որսն : Որդւոյ արեւնայինայ : (19) Այս : Ահա
աւագիկ աւաւե : (20) Որսն : Եւ եհար զային և զգան :
(22) Որսն : Եւ զգեւանոցն : (23) Որսն : Զաւեցին զ
աւաւ : (24) Որսն : Եւ թագեւոյ յովաւաւ : (25) Որ
սն : Թագաւորն իւրային յամին երկ : (27) Որսն : 'ի
ցաւաւմանն յալալեւոյ : (29) Որսն : Զոր զաւաւն :

Եւոր զեմ տանն յերորդամու . և ի թաղոյ զեմ
 շնաւոր տանն յերորդամու . մինչև տասանի զնա բա-
 րանին ան զոր խանցաւ . 'ի ձեռն Ծառայի իւրոյ պիւղ
 սկզնացայ , * վն նմ մեզացն յերորդամու ' որ մեզաւ 30
 և յանցոյց զինչ 'ի զայրացուցանել իւրում , որովք զայ
 բացոյց զոր նմ իլի : * Եւ մնացորդ բանից նաբա 31
 ապ , և նմ ինչ զոր արար , մէ աւանիկ գրեալ են 'ի
 գիրս բանից աւուրց (Թագաւորացն իլի) : * Եւ եր գալ 32
 տերազմ 'ի մէջ ասայի և 'ի մէջ նաբաւայ արքայի ձե-
 զեմ աւուրս նց : * և յամեն երրորդի ասայի արքայի 33
 յուրայ (Թագաւորի բառաւ որդի պիւղ 'ի վն նմ իլի
 'ի Թերսաւ ամա քսան և յորք : * և արար չոր ժողովի 34
 նն . և գնաց զնաւապարհ յերորդամու որդւոյ նաբա
 ապ , և 'ի մեզա նաբա որպէս յանցոյց զինչ :

ԴԼ. ԺԶ.

Լ և եղև բան ան 'ի ձեռն յեռայ որդւոյ անանիայի 1
 առ բառաւ ' և ասե . * Բաբելոնի զի բարձրացաւ 2
 ցի զքեզ յերկրէ , և ետու զքեզ առաջնորդ 'ի վն ժող 3
 զովքեռան իմոյ իլի , և գնացեր զնանապարհն յերազ-
 զամու , և յանցուցեր զժողովուրդ իմ զինչ , բարկա-
 ցուցանել զնա անապիւր իւրեանց . * ահա ես յարուցից 3
 զհնաբառայ և զհնաւան նք . և ասց զտուն քո իւրե-
 զտունն յերորդամու որդւոյ նաբաւայ : * Որ մեզա 4
 նիցի բառայ 'ի քաղաքի ' շուրջ կերիցեն , և որ մեզա
 նիցի նորա 'ի գաւառի ' կերիցեն զնա Թագաւոր երկնից :
 * Եւ մնացորդ բանից բառայ , և նմ ինչ զոր արար , 5
 և զորութեան նք , մէ աւանիկ գրեալ են 'ի գիրս բանից
 աւուրց (Թագաւորացն իլի) : * Եւ ննջեաց բառաւ Է 6
 հարս իւր , և Թագուցաւ 'ի Թերսաւ . և Թագաւորեալ ելաւ
 որդի նք ընդ նորա . յամի քսաներորդի ասայի արքայի :
 * Եւ 'ի ձեռն յեռայ որդւոյ անանիայ մարգարէի իա- 7
 սեցաւ նք 'ի վերայ բառայ ' և վն տան նք , զեմ ջա-
 րին զոր արար աւաթի նն 'ի բարկացուցանել զնա զա-
 ժովք ձեռայ իւրոց . առ 'ի լինելոյ իւրե զտունն յեր- 8
 քովամու , և վն հարկանելոյ զնա . * յամեն քսաներորդ
 գի և վեցերորդի արքայի յուրայ : Եւ Թագաւորեաց
 ելաւ որդի բառայ 'ի վերայ իլի 'ի Թերսաւ ամա երկուս :
 * Եւ ժողովեաց 'ի վերայ նք զամրի Ծառայ իւր իւրեան 9
 եկ

(33) Ունի . Եւ յամեն եւթներորդի ասայի արքայի :
 (33) Յիւնիս . Բառաւ որդի արքայի ' թվն նմ :
 Գլ . ԺԷ . (1)(2) Ունի . Որդւոյ անայի առ բա՝ . . . անա-
 ւովք իւրեանց : (9)(10)(12) Ունի . Զամրի : (9) Ռ

- ձինքդ արդարապէս . և նա ըմպեր և արբեալէր՝ ի տանն
- 10 արտայ հանգնեալսն ի թերաս : * և եմուս զամբի ,
և եհակ զնա և սպան , յամբ քաներորդի եւթներորդի
- 11 տասնի արբայի յուգայ : և թագաւորեաց չ նի : * Եւ
եղի ի թագաւորել նի՝ և նստել յաթոռն իւրոսն , և
հար զնա տանն բառասայ՝ և սէ եթալ նմա որ միշտե
- 12 զարեմ , և զներձաւորս նորա և զարեւեման նի : * Եւ
ընկեաց զամբի զնա տանն բառասայ՝ Լ ը բանին նն զոր
խանցաւ . ի վերայ տանն բառասայ՝ ի ձեռն յեւայ մար
- 13 զարեի . * զն նա մեղացն բառասայ՝ և էլայ որդւոյ նի
որ մեղաւ , և սէ յանցոյցն զիւր , բարեկացուցանել զնոր
- 14 նն էլ ի հնամտէ իւրեանց : * Եւ մայորդ բանիցն
էլայ , և նա իւր զոր արար , ոչ աւանդի գրեալնն ի
գիրս բանից աւուրց թագաւորացն էլի :
- 15 * Եւ քաներորդի եւթներորդի տասնի արբայի յու խե
զայ , թագաւորեաց զամբի աւուրս եւթն ի թեր
- 16 սայ : և բանալն էլի ի գարաթոնի ալլազեանց . * և լլա
աւ ժողովուրդն ի բանակի անդ՝ ասեն , գամարն
ցաւ զամբի և եհար զարբայն . և թագաւորեացն
էլի զամբի զարեւոր զրուան ի վի էլի յաւուր յանմիկ
- 17 ի բանակին : * Եւ ել ամբի , և նա իւր ընդ նմա ի գաւ
18 բաթանէ , և նստաւ զթերասաւ : * և եղի իբրեւ նստե
զամբի թէ յանաւ եղի քաղաքն՝ եմուս ի սեղեակ
մի տանն արբայի . և այրեաց ի վի նի զտանն արբայի
- 19 հրով : և մեռաւ . * զն մեղաց իւրոց զոր արար՝ առնել
ընդ աւաթի նն . և զնայ զնա նստաւորս յերրորդաւ
մայ որդւոյ նարասայ , և ի մեղս նի զոր արար որովք
- 20 յանցոյց զիւր : * Եւ մայորդ բանից զամբեայ՝ և
խաւիք նորա զոր խմբեացաւ , ոչ աւանդի գրեալ են ի
- 21 գիրս բանից աւուրց թագաւորացն էլի : * Եւ յանժամ
բաթանեցաւ ժողովուրդն էլի , կես ժողովուրդեանն լի
ներ զնա թամնայ՝ որդւոյ զամբայ թագաւորե
ցաւցանել զնա , և կես ժողովուրդեանն լինել զնի աւ
22 բնայ : * և յաթոռնայ ժողովուրդն որ զնի աւ
բնայ ,

հետ : Զամբի ծառայ նի : (9) Երբնալին . ի տան նարաս
հանգ . ի թերաս : Ուր սահա . ի վերայ տանն արտայ :
(10) Որեւ . Եւ եհար զնա , և սպան զնա : (11) Որեւ .
Ի թագաւորել նի և ի նստել յա . . . որ միշտ զոր
մեղ : (12) Որեւ . Ընդ նմա ի գարաթոնն : (13) Երբ
նալն արեւ . Եւ ի մեղս նի զոր արար , որովք : Ուր սահա .
Եւ զնայ զնստաւորս յերրորդաւ . . . արար սէ
յանցոյց զիւր : (21) Որեւ . կես ժողովուրդեանն լինել զնի
թամնայ որդ : (22) Որեւ . Որ եր զնի ամբայ , և
գարեանց զամբն որ եր զնա թամնայ :

չեայ, և որքանցա ժողովորդն որ զինա Թամնայ
որդայ գաղթեմայ. և մեաւ Թամի, և յաղամ եղ-
բայք նր'ի Թամնայի, յոյնիկ. և Թագաւորնայ ամբ
յնա Թամնայ: * Թամն երեսներորդի և առաջներորդ 23
գի առաջի սրբայի յուղայ. Թագաւորն ամբի'ի վերայ
նրի ամս երկաստան: 'ի Թերայ Թագաւորնայ ամս
մայ: * Եւ ստացաւ ամբի զէտան ամերան' 'ի սամ- 24
բայ անան լերին երկայ տաղանայ արծաթայ. և
քինայ զէտանն, և կոխայ զանուն լերինն զոր շինեաց՝
յանուն սամերեայ անտան լերինն սամբուն: * Եւ ալ 25
բայ ամբի չար առաջի մն. և չարացաւ քան զմա՝
զեալս յառաջ քան զնա. * և զնայ զմա՝ ճանապարհս 26
յերորդանայ որդայ նարատայ, և 'ի մեզս նր' որովք
յանցայ զիւր 'ի բարկացուցանել զմր ամ իւր անող
ամք իւրեանց: * Եւ ճաջորդք բանից ամբեայ՝ և 27
ամ իւր զոր արար, և զորուն նր' զոր արար, մէ աւանիկ
զբեալ են 'ի գիրս բանից աւարց Թագաւորայն իւր:
Խ2 * Եւ նմեկայ ամբի Է հարս իւր, և Թաղեցաւ 'ի սալ 28
մարիա. և Թագաւորնայ սքառար որդի նր' Է նր': * Եւ 29
սքառար որդի ամբեայ Թագաւորնայ 'ի զք իւր, յամն
երեսներորդի և ալմերորդի առաջի սրբայի յուղայ: *
Թագաւորնայ սքառար որդի ամբեայ 'ի զք իւր 'ի սալ
մարիա ամս քանն և երկուս: * Եւ արար սքառար որդ 30
գի ամբեայ չար առաջի մն քան զամենեանն որ յալ
առաջ քան զնա եին: * և ոչ ինչ եր նմա ընդհատ՝ գը 31
նալ Է մեզայ յերորդամայ որդայ նարատայ. և ան
կին գլխարկել գուտար յովրաղայ արքայի սիդանայւոց
և զնայ և Ժառայիայ բահաղու՝ և երկիր եղանք նմա:
* և կանգնեաց սեղան բահաղու 'ի տան գարշելեայ նր' 32
զոր զինեաց 'ի սամարիա: * Եւ արար սքառար անտաւ. 33
և յառել սքառար առնել առ 'ի բարկացուցանել զմր
ամ իւր, քան զմա՝ Թագաւորնայ: Եւ եղեալս յառաջ քան
զնա: * Եւ ուրս նր' շինեաց արիւն ընթելայի զերե- 34
քով. արերոնաւ անգրանկաւ իւրով արկ նմա հիմունս,
և սեգուբաւ կրսերաւ իւրով կանգնեաց զգրունս նր'.
ըստ բանին մն, զոր խօսեցաւ 'ի մեռն յետուայ որդ
ւոյ նաւեայ:

ԳԼ.

- (23) Այս. Երեսներորդի և առաջներորդի: (24) Ոմանս
Ձեռնանն սեմերան 'ի սամարեայ 'ի տեառնէ լերինն:
(25) Ոմանս. Եղեալս յառաջագոյն քան: (26) Ոմանս.
Եւ զնայ յմա՝ ճանապարհս: (28) Ոմանս. Եւ Թքիւր ալ
քառար որ': (33) Ոմանս. Աւ 'ի բարկացուցանելոյ:
(34) Ոմանս, Ձերիքով, արիւրոնաւ... կրտսերով իւր:

ԳԼ. ԺԵ.

- 1 Եւ ասէ եղիս մարգարէ 'ի Թեղբեայ դադապու խե
յադապ . կենդանի է ար ամ զօրութեց ամ էլի
որոյ կայի առաջի նք, եթէ եղեցի յամս յայտարի ցող
2 կամ անձրեւ, բայց եթէ բանիւ բերանոյ խնյ : * Եւ
3 եղե բան ան առ եղիս' և ասէ . * գնա աստի ընդ ար
կելս' և Թաղեցես 'ի հեղեղատին քուսթու, որ է յան
4 գիման յորդանանու . * և եղեցի ըմպել ընդ ջուր 'ի հե
ղեղատէն . և հրաման տաց ագուաւուց կերակրել ըզ
5 քեզ անգ : * Եւ գնաց, և արար եղիս լո բանին ան .
և չոգաւ և նստաւ 'ի հեղեղատին քուսթայ յանգիման
6 յորդանանու : * և ագուաք բերէին նմա հաց և միս չ
առաւտան, և հաց և միս ընդ երեկս . և 'ի հեղեղատին
7 ըմպէր ջուր : * և եղե յես աւուրց, և ցամաքեցաւ հե
8 ղեղան զի ոչ եղե անձրեւ 'ի վր երկրի : * Եւ եղե բան
9 ան առ եղիս' և ասէ . * արի և գնա 'ի սարեփթա սի
գանացայ, և նստցես անգ . և ահա պատուիրեալ է
10 իմ անգ կնոջ միոյ պարւոյ կերակրել զքեզ : * Եւ յա
րեաւ զնայ 'ի սարեփթա 'ի գուռն քաղաքին . և ահա
անգ կին մի քաղէր փայտ . և աղաղակեաց զկնի նք ե
ղիս' և ասէ ցնա . առ դու ինձ սահաւ մի ջուր ամա
11 նով և արբից . * և զնայ բերել : և աղաղակեաց զհետ
նք եղիս և ասէ . առցես ինձ պատառ մի հոյց 'ի մեռին
12 քում : * Եւ ասէ կինն . կենդանի է ար ամ քո, եթէ
գուցէ իմ նկանակ . բայց եթէ որչափ բռնմեք մի աղեւթ
'ի սափորի, և սահաւ մի եւզ 'ի կամփասկի . և ահա քա
ղեմ կրկուսա երկուս, և մտից արարից զայն ինձ և
13 մանկանց խնյ . և կերիցուք զայն' և մեռցուք : * Եւ
ասէ ցնա եղիս . քաջալերեայ միւս և արա ըստ բանի
քում . այլ արասցես նախ ինձ անտի նկանակ մի փոք
րիկ և բերցես ինձ . և ապա արասցես քեզ և մանկանց
14 քոց : * Չի պատկէս ասէ ար ամ լիլ . սափոր աղեւթն
մի պահտեսցէ, և կամփասկ իւղոյն մի նստալեսցէ :
մինչև յոր տալլայ ան անձրեւ 'ի վերայ երեսաց երկրի :
15 * Եւ գնաց կինն, և արար ըստ բանին եղիայի . և կե
16 ըաւ սա և նա' և որդիք նք : * և յորե յայնմանն սափոր
ալ .

ԳԼ. ԺԵ. (1) Ոհնէ . 'ի Թեղբեայ դադա' . . . յամս յայտ
ցող : (3) Ոհնէ . 'ի հեղեղատին քուսթայ : (4) Ոհնէ .
Հորդանան տամ ագուաւուց : (6) Աստ . Եւ հաց և միս չ
երեկոյս : (9) Ոհնէ . Կնոջ մի պարւոյ : (12) Աստ . Եւ
մեռից և արարից : (12) Ոհնէ . Եւ կերիցուք զայն' և մի
մեռցուք : (14) Ոհնէ . Մինչև յոր տալլայ ան : (16) Յադ

այլեւն ոչ պակասեաց, և կամֆասէ իւզոյն ոչ նուազեաց ըստ բանին ան, զոր խօսեցաւ ար' ի ձեռն եղևոյի: * Եւ եղև յնա բանիցս այսոցիկ հիւանդացաւ որդի 17 տիկնոջ ասան, և եր անա նր ստատիկ յոյժ, մինչ ոչ մնաց ի նմա չունչ: * և ասէ ցեղիս, զի' կոյ' իմ և քո 18 այրդ մյ, մտեր առ իս յիշատակել զանորենու թիս իմ, և ազանանել զորդի իմ: * Եւ ասէ եղևս ցիկնն, տուր 19 ցիս զորդիդ քո: և առ զնա' ի գրկաց նր, և եհան զնա ի վերնատունն յորում ինքն նստեր, և արար զնա' ի կողմն ի վերայ մահճաց իւրոց: * և ազաղակեաց եղևս' 20 և ասէ. ոչ ինձ ար, որ վկայդ ես այլույն առ որում ես բնակեալ եմ. զաւ չարարեցեր զորդի նորա մե առցանել: * Եւ քեաց երիցս ի մանուկն, և կարգաց 21 զնր' և ասէ. ար եմ իմ, զարձցի չունչ մանկանս ի քա: և եղև այնպէս: * և ազաղակեաց, և լուաւ ար ձալ 22 նի եղևոյի, և զարձաւ չունչ մանկանն ի վերն' և կեն զանայցաւ: * և առ եղևս զմանուկն' և իջոյց զնա' ի վեր 23 նստանէ: անախ ի տունն և ետ ցմայր իւր. և ասէ եղևս, անա զի' կենդանի է որդիդ քո: * և ասէ կինն 24 ցեղիս. ահա արդ գիտացի ի թէ այլ մյ ես գու. և բան ան չգմարիս' կ' ի բերան քո:

ԳԼ. ԺԸ.

Եւ եղև յնա առաջ բաղմաց' և բան ան եղև առ 1 եղևս յամն երրորդի, և ասէ. երթ և երևեաց պատարաւ, և ասց անձրն. ի վր երևաց երկրի: * և 2 չգգաւ եղևս երևել պատարաւ: և սով սաստիկ եր ի սամարիս: * Եւ կոյեաց պատար զարդիս. զհաղարաւ 3 տես իւր. և արդիւս երկիւղած եր ի նե յոյժ: * և 4 եղև ի կոտորել յեղաբելայ զմարգարէսն ան, և առ արդիւս հարիւր այր մարգարե, և թաքոյց զնա յիսուս յիսուս յայրի' և կերակրեաց զնա հացիւ և ջրով: * Եւ 5 ասէ աղբոյ ցարգիւս. եկ յիջեացուք ընդ երկիրդ առ իմ աղբերդ ջրոց և առ հեղեղապար, թերևս քացուք խոտ և աղբերցուցուք զձիս և զձորիս, և ոչ ստատիկն ցին յանասանց: * և բաժանեաց իւրեանց զձանապարհն 6 չջլել. պատար գնաց ընդ մի ձանապարհ մայն, և առ գիւս. գնաց ընդ այլ ձանապարհ մայն: * Եւ եր ար 7 գիւս.

Հիշ. 2. Զոր խօսեցաւ ար' ի ձե' (18) Թորմաթն. Մտեր առ իս յիշա' (18) Բնմդ. Թիշատակել զանիթաւու թիս իմ (20) Ար. Առ որում ես բնակեմ: Գլ. ԺԸ. (4) Բնմդ. ի կոտորել յեղաբելի. . . առ արդիւս (6) Ուսն. Եւ պատար գնաց ընդ մե'.

- գիտ. 'ի ճանապարհին. և եկն ել եղիս ընդատաղ նք
 միայն, և աշակարհաց արդիւս, անկաւ. 'ի զք երեսաց
 8 իւրոց. և սատ. եթէ գու իցես տէր իմ եղիս: * և աշ
 ակ եղիս. եւ եմ: երթ սաս ցտեր քո. թէ ահաւասիկ
 9 եղիս: * Եւ սատ արգիւս. զի'նչ մեղայ, զի մտանէս
 10 զմտաց քո. 'ի մեռաւ արաւսու ապանանել զիս. * Կեն
 զանի է նք ան քո, եթէ իցէ ապգ կամ թագաւորու
 թի՛ տր մշ առաքեաց տեր իմ ինդրել զքեզ. և ստեն
 թէ չ' արեզ. և այդեաց զթագաւորուին և զայլարհ
 11 նք զի մշ եղիս զքեզ: * Եւ արգ գու ստես, թէ երթ
 12 և պատմեաւ տեսան քում. թէ ահաւասիկ եղիս: * և ե
 ղից թէ եւ երթայցնմ' ի քեն, և հոգի ան առնաւ ցու
 զքեզ յերկիր զոր մշ գիտիցնմ, և մտանիցնմ պատմել
 արաւսու, և մշ գտանիցն զքեզ, և ապանանիցն զիս.
 13 և մտաւ քո երկիւզան է 'ի մանկութե իւրան: * Եւ
 մշ պատմեցաւ տեսան իմում զորինչ արարի եւ 'ի կռ
 արել յեղաբեաց զմարգարեան ան. թագաւորի 'ի մար
 14 ցարեկն ան հարիւր այր' յիսան յիսան այր յայրի'
 15 և կերակրեցի զն հայիւ և չորով: * և արգ' գու ստես
 ցիս, երթ և սաս տեսան քում թէ ահաւասիկ եղիս,
 16 15 և ապանանիցն զիս: * Եւ սատ եղիս. Կենգանի է նք
 զորուեց, որդի կացի առաջի նք. զի այսոր երեւցայց
 16 նմա: * Եւ զնայ արգիւս. Է առաջ արաւսու. և պատ
 մեաց նմա. և ընթացաւ արաւսու և զնայ ընդ առաջ ե,
 17 զիսի: * Եւ եղև իրիւ ետես արաւսու զեղիս, ստե աշ
 18 քաւր ցեղիս. եթէ գու իցես խանգարիչն ելի: * Եւ
 սատ եղիս, եւ մշ խանգարեմ զինչ, այլ գու և տուն
 հոր քո. 'ի թողաւ մեր զնք ան մեր' և երթալ զհեա
 19 բահալանիցն: * Եւ արգ առաքեաւ ժողովեաւ առիս
 զնմ ինչ 'ի թեսան կարմելս, և զմարգարեան բահա
 զու զարեւարիւր և զյիսուն, և զմարգարեան անմեղ
 զարեւարիւր և զյիսուն, և զմարգարեան անառապ
 զարեւարիւր. որ ռաւեն զեղանն յեղաբեաց:
 20 * Եւ առաքեաց արաւսու ընդ ան ինչ, և ժողովեաց ըլ. խի
 21 մարգարեան 'ի թեսանն կարմելս: * և և մարմեցայ եղիս
 զնմ ժողովուրդն. և սատ ցնն եղիս, մինչ ցնրի կռ
 զայց յերիսու հեա. եթէ նք է ան' երթայց զհեա
 նք, և եթէ բահալի իցէ' երթայց զհեա նք: և մշ եւ
 22 ժողովուրդն նմա պատասխանի: * Եւ սատ եղիս ցեա
 զ.

(9) Ռեւ. Զմտաց քո... ապանանել զիս: (12) Ռեւ. Երեւալան է 'ի անն 'ի մամ': (14) Ռեւ. Ասես ցիս թէ երթ, և ա': (18) Ռեւ. 'ի թողաւ մեր զնք ան: (20) Ռեւ. 'ի թեսանն 'ի կարմելս: (21) Յիսակի գու խի: Եւ սատ ցնն ելիս, մինչ: (22) Այլ. Եւ մար

Գովուրդն. Աս թաղերն էմ մարգարե ան մայն, և
 մարգարեքն բահաղու չորք հարկուր և յիսուն, և մար
 ցարեք անասանն՝ արեքարեար: * Տաշին մեղ երկուս 23
 եղին, և ընտրեցան իւրեանց զմին, և յօշեցան և գե
 ցին ի զք փայտից, և հուր մի գեցին. և ես արարից
 զմեա եզին, և եգից ի զք փայտից, և հուր մի մատու
 ցից: * և կարգացկէր զանուն աստուածացն մերոց, և 24
 ես կոչեցից զանուն ան նոյ իմոյ. և եղիցի ան՝ որ ըւ
 լիցէ հրով նա է ԱՅ: Պատասխանի ետուն ան՝ ժո
 դովուրդն՝ և ասին, բարի է բանդ զոր խօսեցար: * Եւ 25
 ասէ եղիս ցմարգարեան ամեմոյ. ընտրեցկէր զուրք մեղ
 զուարակ մի, և արարկէր յառաջագոյն, քանզի գուր բա
 զումք էր. և կարգացկէր զանուն աստուածացն մերոց,
 և հուր՝ մի գեցէ ի զք: * Եւ ասին զզուարակն զոր 26
 ես նոյ, և արարին. և կարգացին զանուն բահաղու՝
 յայդուէ մինչև ցհասարակ օր. և ասէին՝ ըսար մեղ բա
 հաղ՝ ըսար մեղ: և ոչ գոյր բարբառ. և մէ ունին գրու
 թին: և ընթանային շուրջ զանունովն զոր արարին: * Եւ 27
 եղև ի մէջօրէին՝ և այլապեսաց զնոսա եղիս թեղբայցի
 և ասէ. մեծաձայն կարգացէր զի աստուած է՝ Թերեա
 պրօսանք ինչ իցին նմա, և միանգամայն Թերեա ասնի
 ցէ հրաման, կամ թէ ի քման իցէ՝ և յառնիցէ: * Եւ 28
 կարգային մեծաձայն, և ցանին ըստ օրինի իւրեանց
 որով և գեղարգամէր մինչև ցհեղուլ արեան ի զք նոյ:
 * և եղև իբրև մեղմեցան յընդերեկան, և մարգարեալ 29
 նային մինչև ցժամանակ մատուցանելոյ գոհին. և մէ
 գոյր ձայն: Եւ խօսեցաւ եղիս թեղբայցի չ մարգա
 րէս զարեւելեացն՝ և ասէ. ի բաց կացէր, արդ՝ ես արա
 լից զողջակէզն իմ: և ի բաց կացին՝ և գնացին:
 Ծ * Եւ ասէ եղիս ցժողովուրդն՝ մատարեք ասիս, և 30
 մատանն ան՝ ժողովուրդն առ նա. և ողջացոյց զանունն
 ան զկործանեալ: * և մեա եղիս երկոստասան քար՝ ըստ 31
 Թուոյ ցեղիցն Ելի, ոնց խօսեցաւ ան ընդ նմա և ասէ՝
 ինչ եղիցի անուն քո. * և ինեաց զքարման յանուն 32
 ան, և արար ծով որ ասնէր երկուց գրուաց սերմն
 շուրջ զանունով: * Եւ եգէզ զերսան ի վերայ սեղա
 նոյն զոր արար, և յօշեաց զողջակէզն, և եգէզ ի վերայ 33
 զերտիցն, և եգէզ ի վերայ սեղանոյն: * և ասէ. ասեք
 ինձ յորս ասիորս ջրոյ, և հեղկէ ի զք ողջակէզիդ և ի 34
 զք շերտիցդ: և ասէ կրկնեցէր. և կրկնեցին: և ասէ,
 երեք

քարէք բահաղու արք չորեք հար" (23) Այս. Տաշին
 մեղ երկուս: (26) Ոսիս. Եւ արարին զանուն բահա
 ղու: (26) Ոսիս. Եւ ոչ գոյր բարբառ և ունին գրու
 թին: (28) Ոսիս. Յիսկուլ արեան ի զք նոյ:

ԺԱ

- 35 երեքիննչկեր . և երեքիննչկին : * և գնայր ջուրն ջուրջ
 36 գանդանմին , և դմալն լինն ջուր : * Եւ եղև 'ի Ժամնա
 մասաւսյանն լայ պատարապին աղաղակեաց եղիս յեր
 կինս , և ասէ ար ան՝ արքահամա . և սահակայ և ելն .
 սյարք ծանկչեն եկնէ գաւ ևս ար ան՝ Եղի , և ես ծա
 37 անչ քա . և ես արարի գարնա զպայտով : * լուր ինձ
 ար . լուր ինձ հրով : և ծանկչէ ժողովարգս ' Թէ գաւ
 ես ար ան , և գաւ զարձուցիւր զգիրս ժողովրդեանս
 38 պարիկ յաս : * Եւ անկաւ հուր 'ի անն յերկնից , և
 եկիւր զաղթակեղան և զգերսան , և զհարն և զուրն որ 'ի
 39 ծաղկն լայնեաց հուրն : * Իբրեւ ետես ան՝ ժողովարգն
 40 անկան 'ի զք երեսաց իւրեանց և ասն ' արգարի ար
 40 անէ ան , ար անն ան : * Եւ ասէ եղիս զծաղկուրգն .
 կարարաւք զմարդարեան քահաղաւ , և մի որ ասարեացի
 'ի նոցանն , և կալան զնաս . և իջլայ զնն եղիս 'ի հե
 ղեղանն կեանի և կոտորեաց զնն անդ :
 41 * Եւ ասէ եղիս ցարասար . և ի կեր և արք . զի ասնաւ ԾԱ
 42 մայն անձրեի է : * և եւ լայ արասար ուտել և ըմպել : և
 եղիս եւ 'ի պաւի լերինն կարմնայ . և խոնարհեցաւ
 43 յերկիւր , և եղ զգերսս իւր 'ի մեջ ծնկայ իւրաց . * և
 ասէ ցարասանմին իւր . և իւր հայեաց ընդ մանասարհ
 ծաղկա : եւ և հայեցաւ պատանեակն , և ասէ . ոչ ինչ է :
 և ասէ եղիս , անէ գաւ զարձիւր եւ իմն անգամ . և գալ
 44 ծաւ պատանեակն եւ իմն անգամ : * Եւ եղև յես եւ իմ
 նորորգաւ ' նաւապին , և ասէ անկ մի փոքրիկ իբրեւ
 զմեմ ասն՝ հաներ ջուր : և ասէ՝ և իւր ասն ցարասար .
 ընտ փնասս քո և ել , գալցե հասանիցէ քեզ անձրե :
 45 և եւ եղև մեջ նա պար և անգր գառնայր՝ երկնից մեջ
 ցան անգամ : և հալմով , և եղև անձրե մեծ : և լայր և
 ան երկնայր արասար յերկայել : * և ձեւն ան եղև 'ի զք ե
 ղայց , և անգերայ զմեջ իւր և ընթացաւ արաւի ա
 ցարսար , մեջն մասնեւ յերկայել :

ԳԼ . ԺԲ .

1 Եւ պատանայ արասար յերկայել կեմ իւրում զնո՞
 զար արար եղիս . . և արաւեւ կոտորեաց զնո՞ մեջ
 2 զարեան արով : * Եւ ասանցեաց յերկայել . հրեշտակս աս
 եղիս՝

(38) Յայր պաւստի . հուր 'ի անն յերկնից : (39) Ուտե .
 Անկանեին 'ի զիւրայ երեսաց : (40) Յորնալին պաւստի .
 եւ իմաց զն եւ իս 'ի հեղե' : (43) Ասար . եւ եւ և հայե
 ցաւ . (44) Ուտե . իբրեւ զմեմ ասն հաներ : (45) Ուտե .
 եւ անգերայ զմեջ իւր :
 ԳԼ . ԺԲ . (3) Ուտե . եւ արարեաց . . հրեշտակ ար . Կ' :
 ԺԲ M

եղիս՝ և ասէ . եկե՛ք քու . եղիս եղիս՝ և եւ յերարկէ ,
 և և ճն արարչին իմանալուանցն՝ և ճն և ճն յանկրնն ,
 եկե՛ք ոչ զայն : Ի սիսն ժամու . եղից զանձն զո իբրե
 զանձն միկն Իննցանի :

- ԾԲ * Եւ երկեւ . եղիս՝ և յարեաւ զնայ առանձինն , և 3
 եկն Ի իբրտարէն յերկիրն յազայ . և եկող անգ զը .
 պատանեալն իւր : * և ինքն գնաց յանապատ առաք 4
 մից ճանապարհ , և չոգաւ և նստաւ ընդ բնակեւեաւ .
 և ինդրեաց մեկն անձին իւրաց , և ասէ . ըստ է արգ. մը՝
 առ զողի իմ յիննն տը . զի ոչ եմ եւ ըստ զան զհարս
 իմ : * Եւ ի ըսնք երմաւ և ննջեաց ընդ անկողն , և ահա 5
 տն մերձեցաւ Ի նա՝ և ասէ . արի և կնր : * և հայեցաւ
 եղիս , և ահա ի սմարից նը նկանակ հաճարդ և կուժ 6
 ջրոյ , և յարեաւ . եկեր և արք . և գարձեալ ննջեաց :
 * Եւ գարձեալ հրեշտակն տն երկրորդ անգամ միգ 7
 ձեցաւ առ նա՝ և ասէ ցնա . արի կնր , զի զարմամ է
 Ի քէն և անդր ճանապարհ : * և յարեաւ . եկեր՝ և 8
 արք , և գնաց զցաւծի կերակրոյն այնորիկ հրաւա
 սուն տիւ և զքառասուն տիւր , մինչ ցնաունն մի՝ Ի
 քորիւր : * և երմաւ անգ յայն՝ և գարձեաց Եւ աչ 9
 հա զան տն եղեւ առ նա՝ և ասէ . զի՛ եւ գաւ առա ի
 զիս : * և ասէ եղիս . նախանձեցայ զնախանձ տն ամե 10
 նախալի . զի թողն զքեզ արգ. մը իմ , գտեաւս քո հաք
 ծանեցին , և զմարդարեւ զո հատորեցին արտ . եւ միայն
 մնացեալ եմ , և ինդրեն զանձն իմ առնալ զնա : * Եւ 11
 ասէ , երբեւ գաւ զաղիս՝ և հայցնս ի իբրին անգ առա
 ջի տն . և ահա տը անցի , և հնգմ մեծ ուժգինն որդե
 քնն զանկից և զկնն իսրաւիկից առաջն տն , և ոչ ի
 հոգնեմ . և յեւ հոգնի շարժումն , և ոչ ի շարժումն 12
 մը : * և յեւ շարժումն հոգ , և ոչ ի հոգնեմ տը . և 13
 իբրե լուսաւ եղիս անձնեաց զերեսս իւր մեղինեաւն .
 և ել և եկաց ի ներքոյ այրին : և ահա բարբառ առ նա
 և ասէ . զի՛ եւ գաւ առա ի զիս : * Եւ ասէ եղիս . նա 14
 խանձեցայ զնախանձ տն ամենակալի , զի թողն զուխ
 քո որդեմ իմ , գտեաւս քո զանեցին , և զմարդ
 քնն քո հատորեցին արտ . եւ միայն մնացեալ եմ , և
 ինդրեն զանձն իմ առնալ զնա : * Եւ ասէ ցնա տը . 15
 գնա և գարձիք զճանապարհ քո , և երթիցես զճանա
 պարհ անապատին գամասկեայ , և երթիցես և օնցես
 զու

(6) Պնն . Գնանակ հաճարի և կուժ . . . և գարձաւ ննջ
 թայ : (7) Այս . Եւ գարձաւ հրեշտակն : (10) Այս .
 Զանձն իմ առնալ զնա : (11) Պնն . Ինդրեն զան
 տիցն : (12) Թայս զիս . Զայն մեղեց օգոյ , երես տը :

- 16 զարդել 'ի Թագաւոր սաղաւոյ: * Եւ զէն ողբի
ամենանայ 'ի Թագաւոր 'ի վերայ իշխ. և զեզխակ որդի
սափաւոյ յարեւմտաւայ՝ օծցես 'ի մարգարէ՝ փոխաւ
17 նոսէ քո: * և եղիցի՝ զարդեալն 'ի արոյ ազայելի՝ սպան
ցն յեւ. և զարդեալն 'ի արոյ յեւաւայ՝ սպանցել եղի
18 անէ. * և Թագցես գույնի եւ թն հազար արանց զամ
արոյ մէ իցե կրկնեալ ծունր բաւազու. և զամ բերան
19 արոյ մէ իցե պարեալ զնա: * Եւ զնայ անիւր, և եւ
գիւս ժողովեալ որդի սափաւոյ, և նա վարէր երկոսաւ
ան եղամից, և զյոգբզոյց եղանց աւաթի նք, և ինքն
'ի վերայ երկաստանիցն. և եհասեգիս առ նա, և ըն
20 ինց զմարդեալն իւր 'ի վք նք: * և եթող եղիսե զե
զնան, և ընթացաւ զնա եղայի, և ասէ՝ համբարե
ցից զհոյր իմ և զմայր իմ, և եկից զնի քո: և ասէ
յնա. Սրբ՝ զարմիր անգրէն. զնի առնեալց եք՝ արաւ
21 բի բեւ: * Եւ զարձաւ 'ի նմանէ. և առ զջրզա զյոգբ
եղանց, և երկն. և զարծեալ եղանցն հազար զնոսաւ,
և եւ ժողովրդեանն և երան, և յարեաւ զնայ զնա
եղայի, և պաշտեալ զնա:

ԳԼ Ի.

- 1 Եւ որդի աղբորոյ՝ արքայ սաղաւոյ ժողովոց զամ ԾԳ.
զրա իւր, և եւ և նաւաւ զամարեաւ, և երեսան
և երկու Թագաւորք ընդ նմա, և իմ երկվարք և կառք
իցին և նաւան զամարեաւ, և ասիցին պատերազմ ընդ
2 նմա: * Եւ աւաղեալց հրեշտակս առ արքաւոր արքայ
3 իշխ՝ ի քաղաքն, * և ասէ յնա. սպասես ասէ որդի աղբ
րոյ, արծաթ քո և ոսկի քո իմ է. և կանայց քո և ու
4 գեք քո գեղեցիկք՝ իմ են: * Պատասխանի եւ արքայն
իշխ և ասէ. ուր իսակցար տէր իմ արքայ, քո իմ եւ և
5 իմ ինչ իմ: * Եւ զարձան հրեշտակքն՝ և ասին. սխա
լեա ասէ որդի աղբորոյ. եւ յեցի զն. զարծաթ քո և
6 զոսկի քո՝ և զկանայս քո և զորդիս քո ցին տալեա: * զի
զաղե 'ի սոյն ժամաւ աւաղեցից զնաւայս իմ, և յու
զնայն զաւան քո և զաւան ծառայից քոց, և եղիցին
ցանկապէս աւայ նց, յոր արկանիցն զմեւ իւրեանց՝
աւա

(16) Ուրեւ. Եւ Թագեց ինչ յիշե եւ: (20) Թոյս գոյա
թ. Զնի առնեալ եր արարե բեւ: (21) Աւս. Եւ յա
րեաւ և զնայ զնա:
Գլ. Բ. (4) Աւս. Եւ իմ ինչ իմ: (5) Թոյս գոյաթ.
Եւ զկանայս քո և զորդիս քո ցին տա: Ուր անիւ. յիս
առցես: (6) Ուրեւ. Աւաղե 'ի սոյն ժամաւ աւաղե: և
զաւան ծառայից:

առցեն : * Եւ կաշեաց արքայ իւր զամ ծերակերտս երկ- 7
 րին և ասէ . « Գերատաշիք և տեւիլիք՝ զի չարին իմն ինդրե-
 նա , զի առաջեաց առ իս զուստերաց իմոց և զգառե-
 րաց իմոց . զարծաթ իմ և զոսկի իմ ոչ արգելի ի նմա 8
 նէ : * Եւ ասեն ցնա ծերքն՝ և ամ ժողովուրդն , մի
 լսեր և մի յանձն . առնուր : * և ասէ ցհրեշտակս որդ- 9
 ւոյն ագերայ . « առաջիք ցտերն ձեր ցարքայ . զիմ ինչ
 զոր առաքելներ առ ծառայքս յառաջնում նուազին՝
 արարից , բայց զայդ բան ոչ կարեմ առնել : և զնացին
 արքն՝ և գարձուցին նմա պատասխանի : * Եւ առա- 10
 ջեաց առ նա որդին ագերայ՝ և ասէ . « Ընկ՛ն արու-
 ցեն ինձ գիւն և « Ընկ՛ն յաւելցեն , եթէ բաւեացէ հոգ
 սամարեայ ազիւսովք հանգերձ , ամ զօրականի հե-
 տեակաց իմոց : * Եւ պատասխանի եւ արքայն իւր և 11
 ասէ . « չնա եւ արդ՝ մի պարծեացի կորն իրքե զուղիւն :
 * Եւ եղև իրքե պատասխանի եւ նմա զբախ զայս . և 12
 իրքն ՚ի գինւով էր , և ամ Թադաւորք զը ընդ նմա ՚ի
 խորանս . և ասէ ցծառայս իւր , շինեցիք պատնէշ . և
 եգին պատնէշ չափը զքաղաքան : * Եւ ահա մարգա- 13
 րէ ոմն մատաւա առ պքաւար արքայ իւր՝ և ասէ . « այս
 պէս ասէ ար , եթէ տեսանիցեն զայն ամբոխ մեծ , ա-
 հա եւ մատնեցից զնս այսօր ՚ի ձեռս քո . և զգիտացե՛դ՝
 թէ նս եմ ար : * և ասէ պքաւար՝ իւր : և ասէ , պարզեն 14
 ասէ ար . մանկուսով իշխանաց գաւառաց : և ասէ ա-
 քաւար . « ի նախ գրգռեսցէ զպատերազմն . և ասէ՝ զու :
 * Եւ հանգէն արար ծառայից իշխանաց գաւառաց , 15
 և եգին երկերիւր և երեսուն . և ապա հանգէն արար
 ամ ժողովուրդանն . և ամ որդւոց զօրութի եւթն հա-
 զար արանց : * և ելանէր զմիջօրեա . և որդին ագերայ 16
 ընդ գինի մտեալ էր և արեալ ՚ի սոկքով , ինքն և ե-
 րեսուն և երկու Թադաւորքն օգնականք նր : * Եւ ե- 17
 լին նախ մանկուսից իշխանաց գաւառացն . և առաքե-
 ցին առ որդին ագերայ , և պատմեցին նմա և ասին .
 « արք ելին ՚ի սամարեայ : * Եւ ասէ ցնա . եթէ ՚ի խա 18
 զազուլթ ելանիցեն՝ կաշիք զնոսս կենդանիս , և ե-
 թէ ՚ի պատերազմ ելանիցեն՝ կաշիք զնս կենդանիս :
 * Եւ ելին ՚ի քաղաքն մանկաւ իշխանաց գաւառացն , 19
 և զքն զինն նց : * և եհար իւրաքանչիւրդ որում գի- 20
 տեցաւ . և փախեան ասորիքն , և հալածեաց զնս ինչ :
 և ապրեցաւ որդին ագերայ՝ արքայ տաղաւոր հեծեալ
 միով՝ հանգերձ երկեք ամսեք հեծեալովք : * և ել ար- 21
 քայն իւր , և առ զերիվարս և զկառա , և եհար յասոր-
 ւոց

(7) Աստ . Կաշեաց արքայն իւր : (8) Օգնուի . Եւ
 ասեն ցնա ծերք իմ և : (15) Ոմնս . Արքայ զօրութի :

- 22 Լոյ հարուածն մեծամեծն : * Եւ մատեաւ մարգարէն,
առ արքայ Ելի, և ասէ ցնա . զօրծցիբ և գիտա, և ասն
զինչ զօրծեացես . զի 'ի գարձի տարւոյս այսորիկ որ
զի ագերայ արքայ ասորւոյ ելանելոյ է 'ի վերայ քո :
- 23 * Եւ ծառայք արքային ասորւոյ ասեն ցնա . Ի՞նչ լե-
րանց է Ի՞նչ Ելի, և ոչ Ի՞նչ գաշտաց . քն այնորիկ յաշ-
թահարեցին զմեզ . եթէ տայցեմք ընդ նմ պատերազմ
- 24 'ի գիւրի՝ յաղթեմք նց : * և զայս բան արասցես . 'ի բաց
արա զԹագաւորսն յիւրաքանչիւր տեղւոյն, և գիւր Է
- 25 նոսա նախարարս : * և փոխանակեսցուք քեզ զօրս ընդ
զօրացն որ անկան 'ի բէն, և երկվարս Է երկվարացն,
և կառս ընդ կառացն . և տացուք ընդ նմ պատերազմ
'ի գիւրոյ՝ և յաղթեսցուք նց : և անսաց բարբառոյնց,
և արար այնպէս :
- 26 * Եւ եղև 'ի գառնաւ տարւոյն, հանգէս արար որդիքն Դի-
ագերայ՝ ասորւոյ . և ել յափեկայ 'ի պատերազմ ընդ
- 27 Ելի : * Եւ ուր ինչ Ելի արարին հանգէս՝ և երկզնդե-
ցան և հասին յառաջս նց : և ճակատեցան որդիքն Ելի
ընդդէմ ասորւոյն իբրեւ երկու երամակք այժից . և ա-
- 28 օրեքն լսին զերկերն : * Եւ մատեաւ այրն Ի՞նչ և ասէ
ցարդայն Ելի . այսպէս ասէ ար, փոխանակ զի տացին
ասորեքն Թէ Ի՞նչ լերանց է ար Ի՞նչ Ելի՝ և ոչ Ի՞նչ գաշ-
տաց . նա տացէ զօրն զայն զմեծ 'ի ձեռս քո, և գի-
- 29 տացեմ Թէ Ի՞նչ եմ ար : * Եւ բանակեցան նոցա ընդ
գեմ՝ տոցա զԵլին օր : և եղև յաւուրն ութերորդի ընդ
խառնեցաւ պատերազմն . և եհար ինչ յասորւոցն հա-
- 30 ռիւրհազար հեռեակայ 'ի միումաւուր : * և մնացեալքն
փախան յափեկայ 'ի քաղաքն իւրեանց . և անկաւ պա-
րիսպն 'ի վթ քսան և եւթնհազար արանց մնացելոյ :
Եւ որդին ագերայ փախեաւ և եմուտ 'ի տուն իւր տե-
- 31 նեակ 'ի անեկէ : * և ասեն ցնա ծառայք իւր . ահա
լաթիկ գիտեմք զի Թագաւորք տանն Ելի Թագաւորք
ողորմութե են, արկցուք քուրձս զմիջով մարովք . և
չուանս 'ի գլուխս մեր, և ելցուք առ արքայն Ելի . Թեր-
- 32 ևս ապրեցուցեք զանձինս մեր : * Եւ զգեցան քուրձս
'ի միջս իւրեանց, և եգին չուանս 'ի գլուխս իւրեանց .
և ասեն ցարդայն Ելի, ծառայք որդի ագերայ մեզ,
կեցցեմ անն իմ : և ասէ, եթէ տակաւին կենդանի է
ցե՛

(22) Ոմանք . Եւ գիտեմ և ասն : (23) Ոմանք . Թէ տա-
ցուք ընդ նոսա պա՛ : (24) Այս . Եւ գիւր ընդ նոցա
նախա՛ : (26) Ոմանք . Եւ ել յաբեկայ պարզել Է Ելի :
(28) Ոմանք . Եւ գիտացես Թէ ես եմ ար : (29) Այս .
Եւ եղև յաւուրն եւթնհազար : (32) Ոմանք . Եւ զգեցան
քուրձս զմիջս իւրեանց :

ցե՛ եղբայր իմ քի : * Եւ արքն հմայցին՝ և նուիրեցին՝ 33
 և քաղեցին զբանսն՝ ի բերանոյ նր. և ասեն՝ եղբայր. քո
 որդի ազերայ անա է : և ասէ, մեկը՝ և անկը զնա :
 և եւ առ նա որդին ազերայ. և հանին զնա առ նա ի
 կառան : * Եւ ասէ ցնա. զքաղաքսն զոր ան հայր իմ՝ 34
 ի հորե քու մեկ՝ զարձուցին առ քեզ, և հանցնա քեզ
 հարկս ի գամասկոս, ունի եդ հայր իմ՝ ի սամարիայ. և
 ասէ. և ես արձակեցիք զքեզ ուխտիւ : և եդ ընդ նմա
 ուխտ, և արձակեաց զնա :

ԾԵ * Եւ այր մի յորգւոց մարգարէիցն ասէ ցնեկեր իւր 35
 բանիւ նն, հար զնա. և ոչ կամեցաւ այրն հարկանել
 զնա : * և ասէ ցնա. փոխանակ զի ոչ լուար մայրի մե, 36
 ահա իբրեւ դնասցես յինէն՝ սպանցէ զքեզ առեւծ : և
 իբրեւ դնաց ի նմանէ, եդիա զնա առեւծ՝ և սպան ըզ :
 նա : * Եւ եդիա մի այր և ասէ՝ հար զնա : և եհար ըզ : 37
 նա այրն՝ եհար և ջաղմփեաց : * Եւ չոգաւ մարգա 38
 քէն՝ և եկաց առաջի արքայի ի վերայ շահապարհին, և
 կապեաց պատանեաւ զայս իւր : * և եղե իբրեւ անցաներ 39
 ընդ այն արքայ, և նա աղաղակեաց առ արքայ և ասէ.
 Ծառայ քո եւ ընդ զորու ի պատերազմի, և ահա այր
 մի ամ առիս այր, և ասէ՝ պահեա՛ զայրդ զայդ, սպա
 թէ զերծանելով գերծցի, եղիցի անձն. քո ընդ անձին
 դորա, կամ աղաղակ մի արծաթով կշռեսցես. * և եղե 40
 մինչ Ծառայ քո մայր և անդր հայեր, և նա չմիր ուրեք :
 Եւ ասէ արքայն իւր ցնա. ահա և այդ յինէն կողմեւ
 նէ դաւ է, սպանելի ուրեմն : * և փութացաւ ի բանց 41
 առ զպատանին յալաց իւրոց. և Ծանեաւ զնա արքայն
 իւր թէ՛ ի մարգարէից անտի է : * Եւ ասէ ցնա. այդ 42
 պէս ասէ արքայն փոխանակ զի հաներ դաւ զայրն փոխաւ
 կար ի ձեռաց իմոց, եղիցի անձն. քո փոխանակ անձին
 նր, և Ժողովուրդ քո փոխանակ Ժողովրդեան նր : * և 43
 դնաց արքայն իւր ի սառն իւր տերեաւ և լքեաւ, և
 եկն ի սամարիա :

ԳԼ. ԻԱ.

ԾԶ Եւ եղե քեա բանիցս այսոցիկ, այդք մի էր նաբաւ Է
 Թայ յեղբայրացւոյ, մերձ առ կաւ պատարու աղ
 քայի

(33) Ոմեհ. Եւ եղե առ նա որդին ազեր : (39) Ոմեհ. Եւ
 կապեաց պատանեաւ զա : (41) Ոմեհ. ի մարգարէից
 անտի է նա : (42) Ոմեհ. Եւ Ժողդ որ փոխանակ Ժմ :
 ԳԼ. ԻԱ. (1) Օրիւնի Գ. Մերձ առ կաւ արքունիս ա
 քայա : Եւ այլ օրիւնի Գ. Այդի արքունիս մի էր նա
 Ժողովայ. մերձ առ կաւ պատար : Ուրեհ. Մերձ առ պա

- 2 քոյն տանտեւոյ : * Եւ խոսեցաւ արքայ ընդ նաբաւ-
թոյն և ասէ . տաւր ինձ զայգին քո , և եղիցի ինձ 'ի
պարտեղ բանջարոյ , զի մերձ է 'ի տուն իմ . և տայ քեզ
զիւ պղծ լաւ քան զնա : և եթէ հաշոյ իցէ առաքի քո ,
տայ քեզ արծաթ գինս այգւոյ քոյ . և եղիցի ինձ 'ի
- 3 պարտեղ բանջարոյ : * Եւ ասէ նաբաւթ ցարքոյ , քաւ-
լիցի ինձ յոյ իմեմ տաւ քեզ զծառանդութիւն հարց ի
- 4 մոյ : * Եւ եկն պատար 'ի տուն իւր արեւալ ' և լքեալ ,
զի բանին դար խոսեցաւ ընդ նմա նաբաւթ յեղբայր իւր
ցի , և ասէ . ոչ տայ քեզ զծառանդութիւն հարց իմոյ :
և նմեաց 'ի փոխին իւր . և ծածկեաց զերեսս իւր , և
- 5 ոչ եկեր հայ : * Եւ եմուտ առ նա յեղաբէլ կին իւր ,
և խոսեցաւ ընդ նմա և ասէ . զի 'խոսկեալ է ագի քո'
6 և ոչ ուստիս հայ : * և ասէ ցնա . զի խոսեցայ ընդ նա
բաւթոյ յեղբայր իւրոց , և ասեմ . տաւր ինձ զայգին
քո ընդ արծաթոյ , և եթէ կամիս տայ քեզ այլ պղծ
փոխանակեմ և ասէ , ոչ տայ քեզ զծառանդութիւն հարց
- 7 իմոյ : * Եւ ասէ ցնա յեղաբէլ կին իւր . արգ մոյգպետ
աւանդես զթագաւորութիւն 'ի վր իմ . արի կեր հայ'
և ամսանեալ . և Սո տայ քեզ զայգին նաբաւթոյ յեղ
- 8 բայրելոց : * Եւ գրեաց հրովարտակ յանուն պառա-
բաւ , և կիցեաց ժառանգեալն . նր . և առաքեաց զհրովար-
տակ առ ծերս և պաւ աղառս քաղաքին նր , որ քնա
- 9 կեալ եկն ընդ նաբաւթոյ : * և գրեալ էր 'ի հրովար-
տակին այսպէս . պահեցիք պահս , և նստուցիք զնա ,
- 10 բովն 'ի գլուխ ժողովրդեանն . * և նստուցիք երկուս
արս արգիս անորինաց հանգիւլ նորս , և վայելեցն
զմանէ ' և առաքեն , թէ օրհնեցեր զան՝ և զարքայ .
- 11 և հանցեն զնա և քարկոծեցեն , և մեռցին : * Եւ արա-
բին արքադարեկն նր ծերբ և աղառք օր նստեին 'ի քա-
ղաքին նր՝ ան առաքեաց պաւ նր յեղաբէլ , զարքինակ
- 12 գրեալ էր 'ի հրովարտակն : * Կարգեցին պահս , և
- 13 նստուցին զնաբաւթ 'ի գլուխ ժողովրդեանն . * և եկին
երկու արք . արգիս անորինաց , և նստան հանդես նր ,
և վայելցին արքն աղառափութիւն զնաբաւթոյ առաքի
նր ժողովրդեանն ' և ասեն , թէ օրհնեաց նաբաւթ զան՝
և զարքայ . և հանին զնա արառքոյ քաղաքին , և քարկո-
ծեցին զնա քարամբիք ' և մեռաւ : * և առաքեցին առ

յի-

քանիս կայ ապա : Որ երեսնայն ժրտն և այլ ռիտէ՝ զն
նաւս զառաքին գրէն նաբաւթ , և յիւր նաբաւթ : արգիս
և զի իւր : (2) Որիտ . Հաշոյ իցէ առաքի ապա ընդ :
(3) Որիտ . Քաւ լիցի ինձ 'ի տն իմեմ : (7) Որիտ . Սա
պետ աւանդս զթագաւորութիւն : (10) Որիտ . Եւ հանցեն
զնա , և արքանցին և միւրքի :

յեղարեւել՝ և ասեն, քարկոծեցաւ նաբովթ՝ և մեռաւ :
 Թէ իբրեւ լուաւ յեղարեւել՝ Թէ քարկոծեցաւ նաբովթ՝ 15
 և մեռաւ : ասէ յեղարեւել ցաքապա . աքի ժառանգեալ
 զայգին նաբովթայ յեղարեւելայ՝ զոր ոչ ետ քեզ չ
 արեւովայ . զի ոչ է նաբովթ կենդանի՝ քանզի մեռաւ :
 * Եւ եղև իբրեւ լուաւ պապա՝ Թէ մեռաւ նաբովթ 16
 յեղարեւելայ, պատառեալ զհանգերձս իւր՝ և քուրճ
 զգեցաւ : Եւ եղև յետ այնորիկ, յարեաւ պապա՝ և
 էջ յայգին նաբովթայ յեղարեւելայ ժառանգեւ :
 Թի * Եւ խօսեցաւ Թոր ընդ եղևայի թեղարեւելայ՝ և ասէ . 17
 * արի էջ ընդառաջ պապաբաւ արքայի նի զոր ի սաւ 18
 մարիա . զի նա էջ յայգին նաբովթայ ժառանգեւ ըզ
 նա . * և խօսեցայն ընդ նմա՝ և ասացես . այսպէս աւ 19
 սէ Թոր . որպէս սպաներ և ժառանգեցեր, զի այգորիկ
 այսպէս ասէ Թոր ի տեղով ուր լափեցին չուճք և խողճ
 զարիւն նաբովթայ, անդ լափեցեն զարիւն քո, և
 քողճ լուսացին յարեան քուսմ : * Եւ ասէ պապա ցեւ 20
 զիս . եթէ գամբ զիս թշնամի իմ : և ասէ՝ գաի . զի ի
 զուր հպարտացար գործեւ չար ազարի մն, առ ի բար
 կացուցանելոյ զիս : * Այս նա ամից ի վերայ քո չաւ 21
 զիս . և բարեգեցից զինի քո, և ստաակեցից զպապա
 բաւ՝ որ միգիցէ զորմով . և զնեղեալն և զչեղեալն յեւել .
 * և առց զառն քո իբրեւ գառնն յերգաղմուս արգալ 22
 նաբառայ, և իբրեւ գառնն բայասայ օրգալ պիւայ, զի
 բարկութեցն օրով քարկացուցեր զիս և յանցուցեր
 զիւն : * Եւ առ յեղարեւել խօսեցաւ Թոր՝ և ասէ, չուճք 23
 կերիցեն զիս առ պարսպին յեղարեւելի : * զմեռեալ աւ 24
 քապառ, ի քաղաքի՝ կերիցեն չուճք . և զմեռեալ նի ի
 գաղտի՝ կերիցեն թռչունք երկնից : * Ստեղծեալ ի զուր 25
 մեծամեռաց պապա առնել չար առաջի մն . ուղիմա
 բեցոյց զիս յեղարեւել կին իւր : * և գարեացաւ յոյժ եր 26
 թալ զհետ գարեւելայն լը Թոր զոր արար ամուսնա
 ցին, զոր ստաակեալ Թոր յերեսաց օրգաղմոս նի : * Այս 27
 զի բանին զոր սարկացաւ արքայ յերեսաց մն, և եր
 թայր լաղով, և պատառեալ զպատմութեան իւր, և ըզ
 գեցաւ քուրճ ի վր մարմնոյ իւրոյ . և պահեաց և ըզ
 գե .

(15) Այս . Եւ եղև իբրեւ լուաւ : (15) Ոման . Զի չէ
 նաբովթ կեն : (16) Ոման . Եւ յարեաւ պապա . Ժա
 ժանգեւ զիս : (18) Այս . Եւ նա էջ յայգի նաբովթ :
 (21) իւրա . ի վերայ որ միգիցէ զոր . Կենսիկ ,
 որպէս Թոր : և ի վերայ . Եւ զնեղեալն , Կենսիկ ,
 գալ զհետ Թոր և զարմակեալն : (22) Ոման . Որով
 բարկացուցին զիս : (26) Ոման . Եւ գարեացաւ յոյժ :
 (27) Այս . Եւ զի բանին զի սարկացաւ :

28 Բայց լայնի, և գնա՛նք փորակոք : ք լու հզի բան ան 'ի
29 ք տեսնի՛ր զի սորժացաւ արձապ յերեսաց իմաց . փոխու
նակ զի անկեալսնաց յերեսաց իմաց , ոչ անից չարիս յա
ռաքս ն՛ . արշալուռս արգելոյ նք անից չարիս 'ի վե,
բայ տան նորա :

ቀ.ረ. ኩ.ረ.

1) Եւ նստան զերեսամ, և ոչ եր պատերազմէ՝ ի մէջ առ
տարւոյ և ի մէջ իւրի։
2 * Եւ երբ յափն երբորդի կը յովափանտ արքայ յու-
3 գայ առ արքայ իւրի։ * Եւ ասե արքայն իւր ցնաւայն
իւր. մէ գիտեք եմն մար և ռամնիմ զազատագու. և
մէք լսեալք իմեք տոնուլ զնա ի մնաւոյ արքային առ
4 տարւոյ։ * և ասե արքայ իւր ցյովափանտ, և լինա ընդ
մէջ յառման զազատագու. ի պատերազմ, և ասե յովա-
փանտ ցարքայն իւր. ոպ ետ, նոյնպէս և գհւ. և ոպ
զմք իմ, զմք քո. և ոպ երկվարք իմ, երկվարք քո։
5 * Եւ ասե յովափանտ արքայ յուգայ ցարքայն իւր. ու-
6 զե հարցցեալք տխր զմր։ * Եւ ժողովեալ արքայն իւր
զմմ մարգարէս իւր իւրեւ արտ չորմարեււր. և ասե ցնմ
արքայ, երկմայ յառման զազատագու. ի պատերազմ
մէ զմեզի կապոյց. և ասեմ՝ եւ, և տալով ապեմ մր
7 ի մնաւ արքայն։ * Եւ ասե յովափանտ ցարքայն իւր.
Եյն՝ ոք արգիւնք աստ մարգարէ քն՝ մէ չիցե. և հարց
8 ցաւք զմր նովաւ։ * և ասե արքայ իւր ցյովափանտ, և
աստ մր մի հարցանել նովաւ զմր, և ետ ասեցի ըզ
նա, զե ոչ խոսի զմեն ըստի, այլ շար. միքիա որդի
յոմեալ։ և ասե յովափանտ արքայ յուգայ. մի աստա,
9 ցե սիգարէս արքայ։ * Եւ կոչեալ արքայ իւր ներքինի
մի և ասե. վաղվազակի մմ այսր զմեքն որդի յոմեալ։
10 * Եւ արքայ իւր և յովափանտ արքայ յուգայ, նստեմն
արք իւրգանչիւր յամու իւրում վառեալ ի գրտան
սամարեալ. և նմ մարգարէն մարգարէանայն առա,
11 ըն նմ։ * Եւ արար իւր սեզեկիա որդի քանանու. եզ
ընւրս երկմիմն և ասե. սյսպէս ասե մր. որդեք իւրմ,
կեւ

ԳԷ. ԷԲ. (5) Ռեհա. Հարցեց աստուծոյ զմեր: (6) Յայն պաշտօնի. Զամենայն ժարգարեա իւր իրբն: (6) Յօրէմայիմ. Յաւանեմ զարդաւ: (8) 'Ի լաւ'. Ասոր փէ հաւրցաւ ննջ. հանդոյն ձեռք 'ի բաշ': Ուր ունեմ այր փէ նշ հար': (8) Ռեհա. Մեղա ողորդ յեմբայ: (10) Աստ. Մարդաւ ընտանայն առաջի նշ:

- 28 Բնիկն հայ ներսեմէն և ջուր ներսեմ արդոյն :
 29 * Եւ ել արքայ իւր՝ և յովսափաս արքայ յազայ ընդ
 30 նմա յառնալ գաղատալ : * Եւ ասն արքայ իւր Յովս-
 փաս արքայ յազայ . պղծակերպեցոյց և մոխի ի պա-
 տերազմ , և գաւ զգնցիւր զիմ հանդերձն : և պղտկեալ
 31 տեցաւ արքայն իւր , և եմուր ի նախասն : * Եւ որ-
 քայն ասարեայ պատուէր եւս կառապետաց իւրոց և
 ասն , զի մարտնչեցիւր ընդ մեծի կամ ընդ փոքու , այլ
 32 փայն ընդ արքայն իւր : * Եւ եղև իբրև տեսնի կա-
 ռապետացն զյովսափաս արքայ յազայ . և ասնն ցփ-
 մանա , Թուի թէ աս իցէ արքայն իւր . և պատեցնի
 33 զնա պատերազմել : և աղազակեաց յովսափաս : * և եղև
 իբրև տեսնի կառապետացն և թի չի նա արքայն իւր՝ գաղ-
 34 ձան ի նմանի : * և մկեաց զի ասն կորսնալով զաղեղն
 իւր , և եհար զարքայն իւր ընդ զահն և ընդ թղթա-
 ռաքն : Եւ ասն ցկառապետն իւր՝ գաղմմ զմեան քո՝
 35 և հան զեա ի պատերազմիս զի խոյնեւ իմ : * Եւ սասա-
 կացաւ պատերազմն յառաւ յայնմի : և արքայ կայր ի
 փք կառայն ընդգէմ ասարեայն յայդաւ միջև ցերե-
 կոյ . և հասեր արեան ի փրկն ամառ , և ընդդ զնոց կա-
 36 ռայն . և իբրև ընդ երեկս եղև՝ Ել ուղին : * Եւ եկաց
 զարազ զարան ի բանակին՝ ընդ մասնել արեան՝ և
 37 ասն . ի բարանչիւր ի բարաք իւր՝ և յերկիր իւր . * զի
 մեռաւ արքայ : Եւ եկն ի սամարիա , և Թաղեցն զար-
 38 քայ ի սամարիա : * և լուացին զիսմառ յառաջմա գա-
 մարեայ . և լիւելին խաչ և յաւի զարեան նի . և բազ
 39 լուացան յարեանն , լը բանին ան զոր խառնալ : * Եւ
 մայրաք բանիցն սքաարու , և ամ ինչ զոր արար . և
 տանն փղտկերայ զոր շինեաց , և ամ զարաքն զորս
 արար . ահաւանիկ դրեալ է ի գիրս բանից աւուրց
 40 Թագաւորացն իւր : * Եւ նիջեաց սքաար ընդ հարս
 41 իւր , և Թագաւորեաց դոդիս արդի նի ընդ նի : * Եւ
 յովսափաս որդի ասայի Թագաւորեաց ի փք յազայ :
 42 Թամն չարարդի սքաարու արքայն իւր . * Թագաւ
 րեաց յովսափաս : որդի երեռան և հինգ ամաց եր ի
 Թա

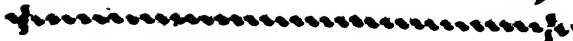
օի . Եւ ջուր ներսեմէն արդոյն , միմ (28) Ոսեմ . Լուս-
 րուր զոք մեմեան : (35) Թաղեցն իւր իւր . Եւ
 զիմ սամարեայն յայդ . Թա ի լուս . Եւ անիկ սաղ-
 ապն , հանայն այլ . Զարազ և մի երա : (36) Աս-
 իւրաքանչիւր ի բարաք իւր : (42) Ոսեմ . Դաւաթ
 սաղապայ , և անի . սաղապայ :

Թագաւորել իւրում. և քան և Հինգ ամ Թագաւորեաց
յնմ և անուն մոր նորա ասուքա գուտար ասողայ :
* Եւ գնաց յամ ճանապարհս ասայի հօր իւրոյ, և ոչ 43
խանութեան. ի նմանէ տունել, ուղղութի առաջի ան.
* Բաց ի բարձանցն զի ոչ երարձ՝ քանզի տակաւին զը 44
հեր ժողովարդն, և արկանէր խունկս ի վերայ բար
ձանց : * և խաղաղութի էր յովսափաւ ընդ արքային 45
ելի : * Եւ մնացորդք բանիցն յովսափաւում, և զօրու 46
մեք զոր արեւ, և մըլափ պատերազմեցաւ. ոչ տաւ
նիկ գրեալ են ի գիրս բանից տակարց Թագաւորացն
յուզայ : * Եւ զտելորդս նուիրելոցն որ մնացին յա 47
ուրս հօր նր՝ քաղեաց յերկրին : * Եւ Թագաւոր ոչ 48
գոյր յեզմ հաստատեալ : * Եւ արքայ յովսափաւ ա 49
բար նաւաս Թարսացիս, երթալ յովիկոյ զոսկւոյ, և
ոչ գնացին՝ քանզի խորտակեցան նաւքն ի գափոնդա
քեր : * Յայնժամ ասէ դրոզիս որդի պաւստու ցյով 50
սափաւ երթիցեն Ծառայք քո ի Ծառայք իմ, և նաւք
քո ընդ նաւս իմ. և ոչ կամեցաւ յովսափաւ : * Եւ 51
նմեաց յովսափաւ ի հարս իւր, և Թաղեցաւ առ հարս
իւր ի քաղաք գաւթի հօր իւրոյ. և Թագաւորեաց յով
սափաւ որդի նր ընդ նորա :

42 * Եւ դրոզիս որդի պաւստու Թագաւորեաց ի վերայ 52
իւր ի սամարիս. յամին եւ լինաւ տանորդի յովսա
փաւայ արքայ յուզայ. և Թագաւորեաց ելի ամս եր
կուս : * և արար չոր առաջի ան. և գնաց զճանապարհս 53
պաւստու հօր իւրոյ, և զճանապարհս յեղաբելայ մօր
իւրոյ, և ի մեզս տանն յերորդամայ որդւոյ նախապայ
որ յանցոյցն զիւր : * և Ծառայեաց բահալիմացն, և եր 54
կեր եղաք նց. և բարկացոյց զմոր անձ ելի ըստ անձ ե
ղելոցն յառաջ քան զնա :

Կաթարեցաւ Թագաւորութիւնը Երրորդ :

(43) Ունիւ. Յամ ի ճանապարհս ասայի : (49) Ունիւ.
Արար նաւս Թարսացի. զի խորտակեցան նաւքն ի
գափոնն գաբեր : (51) Աստ. ի քաղաքի գաւթի հօր
իւրոյ : (52) Աստ. Եւ Թագաւորեաց յարայելի ամս :
(54) Բաղաս. Ըստ անձ եղելոցն :
Ի վերանսի. յերկանի Թագաւորութեան Երրորդն :

ԳԼՈՒԿԸ Չորրորդ Թագաւորութիւնը :

20. **Թ** Եւ հիւանդացեալ որոշեալ արտաքինեաց աստուծոց հար-
ցանել զհամայն զի կենաց . և ելին աս ևս պարգաճ
հաւա 'ի ինն ելեալի :
21. **Ձ** Եւ իւրոց ելին հար և ի ինչ շինուած պարսկեան արողիս օ
22. **Թ** Եւ զեղբարդ ևս յիսուան արցնելու , ելապա ընդ եր-
բարին և խօսեցաւ ընդ արուկայ . որ և վառաւ անորդի ըստ թա-
նի նորին :
23. **Ձ** Եւ թագաւորաց յալամ ելեալոց արուկայ 'ի վերայ իւն օ
հերկուրդ ասին յալամայ որդայ , յաւախապայ՝ ասն թք . և արագ
ջորին : (Եւ զայս զգուշեալ իալ՝ զի իբնաբանութի ինն և Գւ-
րեան :)
24. **Մ** Կլեանտն ելեալի հրեշտն խառտ յերկին . և զի Գալիսա
եւթեկ յերեւոյն :
25. **Գ** Բաւկայ ելեալի զհաւաքոյն ըստն ներսովի , և անեծ ըս-
տն յիսուան անուկնայ , և ինն 'ի սամարիա :
26. **Մ** Կլեանտն յիւն յալամ ելեալոց արուկայ զարդին արաւախ
և զի հարկապա եր պարսկաւ հալեալային :
27. **Գ** Գաւազդեցաւ յալամ յաւախաք և երանայելոյն 'ի վերահա-
լաւ , և ըստ Բանին ելեալի աստաքացեալ զըստն , հարին ասոց
օրի զնախ , Գնեւ զանայ թագաւորն զարդին , և 'ի թաց խոյնն
'ի նահի :
28. **Բ** Բաւա իսլաւ ինն արդի աս ելեալի , և նա ապրիւտ օրն
այո զնաւն , որով հարաց յարգաւն :
29. **Ձ** Եւ յարցն ելեալի Գառաւ որդի թոքն սամաւոցա օ
30. **Թ** Եւ Գառաւ հաւաւի , և ապրիւտ յարաց զնա ելեալի :
31. **Ձ** Եւ ընդ թանգարով ընկալաւ զնալսն :
32. **Ձ** Եւ ասլա նկանալտ յազնեայոց զհարկաւն թանխ ել :
33. **Ձ** Եւ աստիւայ արայն ասարաց զնիւնն թորս աս աղ-
տան իւն որին զնա . և նա Գաւախաւեալ պարսկեայ զհաւ-
րիւն իւր :
34. **Ձ** Եւ որինայ զնա ելեալի լաւացմով 'ի յարսնան , և աղ-
թովեայ :
35. **Ձ** Եւ Գալիսայ զԲարսաւթի ասան 'ի գիկելի զնան ագա-
հաւին :
36. **Ձ** Եւ Լեւոնայ խոյնն զերկնն 'ի գիւր յարսնանա :
37. **Ձ** Եւ Լեւոնայ զարսն ասարաց և ան 'ի սամարիա , եւ ին-
րովիւ և աղթովեայ :
38. **Ի** Իւր հանիւիւր իսանայ 'ի սովի պալարան սամարիայ , և
զի հարկաւեալա ելեալի զի խաւով աստաքաւին :
39. **Ձ** Եւ իսաւապաւ պալարիւն խոյնն գիկելի , և 'ի մե-
շեաւ ասլայն ինն աստաքաւին :

Իս .

- Եւ. Պատահեց ինչ իշխանի Բագն ամենայն իրեն յերկայ առ ինչ պահիսպանալ յայլապիս :
- ԵԲ. Ձի յիս իսին ափ գաղթաւ քին, և գաղթաց Դիւս յալ-
լան քին ցարս Ըն ելիսէի :
- ԵԳ. Ելի ելիսին Դի գաւառիս, և մարգարեացաւ Ռաֆաւորել
ապրիսին չար Բանին Կն առ Էլիս :
- ԵԴ. Ռաֆաւորելաց անարաց ապրիս, և ԴԷ. ամեն յալլանայ
արտաբէնայ՝ Ռաֆաւորել յալլան օրդի յալլափապ, յԵմ, և արդր
չարիս. և արարաբէնայ Դի նմանի Էրանայէջին :
- ԵԵ. ՄԷաւս յալլան յԵմ. և յերիսպանս ամեն յալլանայ, ա-
լաւարս Ռաֆաւորելաց արալիս արդի յալլանայ, արդի Դի ԵԵմ, և
չալլան արաւառս խոյեյին պրսն ապրիսին Դի պարեւապի :
- ԵԶ. Արաւիկայ ելիսին մարգարէ Դի յաւանի քաղաքաւ. և
նի զիս Ռաֆաւոր Էլի չար Բանին Կն առ Էլիս :
- ԵԸ. Դաւանայիցաւ յիս Դի զԲ յալլանայ յեւրայել. և օպան զիս
Դի ինանին նախաւիս, զիս նմեն և զարալիս Ռաֆաւոր յուրայ :
- ԵԱ. Արիւսանաւի Ըն ապրիսին Ռաֆաւորացաւ :
- ԵԲ. Ձի նպասիկաւ մահաւաքի ինդրեցաւ Դի յեւրայելայ մօրեն
յալլանայ զԵլիսին նախաւիս :
- ԵԳ. Սպանեն Էրանաւան արդիսն արաւառս, և Կառաւան և
Էրիսն ելիսարսն արալիս :
- ԵԴ. Ձի առալի օրդայիս արաւառս. ԷԴ. յիս և արաւիկայ
չաւան արաւառս :
- ԵԵ. Ձի արաւառիս արան յարալիսին Բանաւաւ, և չար յալ-
լան զԵմաւաւ. ալ յերեյիսն ալ Էլիս Դի Բայ. Բայ Ըն Էրիսանի
ար ինդրեայ միւս Դի Էրս ալիս քաւաւ նմա Ռաֆաւորել : և զի
ապրիսն նիւր զԵլի :
- ԵԶ. Քան և ափ ափ Ռաֆաւորելաց յիս, և Ընաւս :
- ԵԱ. Գաղալիս գաւառ յեւրայելի Ռաֆաւորելաց ԵԵմ ան Էլիսն
և զի Դի յալլաւ Կանաւայ միս զալլաւ Ռաֆաւոր յուրայ :
- ԵԲ. Ձի ապանա քաղալիս, և արաւառի չար յալլան Ըն իս
մաքի ապանայ քաղալիս. և զիսման ալալիս ԵԵմ իս Գ. Գ.
իս արաւառիս :
- ԵԳ. Ձի արանիս զալլաւ ԵԵմ. Ռաֆաւորելաւ ան Կառաւան :
- ԵԴ. Դի Կան և Էրիս ամեն յալլաւ Ռաֆաւորելաց յալլաւ ար-
դի յիս. և արալիս նիւրայ յալլիսին Դի արաւառս և
Ընաւ :
- ԵԵ. Յերիսան և յեւան ամեն յալլաւ Ռաֆաւորի յուրայ Ռա-
ֆաւորել յալլա արդի յալլաւաւ Էլի ան Էրիսաւան, և յալ-
լիս անաւիս արալի յուրայ, ԷԴ. արալիսին ԵԴ :
- ԵԶ. ՄԷաւս ելիսին. և յալլիսին Կալիս Կալիսին յալլաւ :
- ԵԱ. Ձի ինայեայ Կ. Դի յիս յերեայ ալալիսին Ըն արալիս
արաւառս :
- ԵԲ. Ձի յիս մահան ալալիսին մա յալլա զալլաւ. ար ա-
լալ Դի յալլաւայի կօքն ելաւ :
- ԵԳ. Յերիսար ամեն յալլաւ ալալիսին Էլի Ռաֆաւորելաց ան
իս

- միս հարկ յաւան ահա ինչ յէ՛. ոգան հրաւանդաւ հոյ իտոյ, և
 ինչ զիտմ 'ի յոյն աղջից քան հապար :
- ԽԳ. Գրգռեալ ահաիս զայն 'ի պարեմաց, և զարմառ
 'ի իմանէ. և յիս հիմնաքանակ ահա արանաւ ահաիս յիտոյ :
- ԽԺ. Թափառեալ աղիս յիտառալէ :
- ԽԻ. 'ի հիմնաքանակ ահա ահաիս թափառեալ յիտմ աղ
 զի յաւան, և զիտ 'ի յոյն, և և ուստապարս ինչ - ալ ցար
 բանի յաւանա քանաիս ինչիտայ Կր յիտէ :
- ԽԿ. Միտառ յիտմալ, և թափառեալ աղիս հոյ ինչ
 ահա ինչ :
- ԽԼ. 'ի քան և ինչ ահա յիտմալ, աղիս ինչ թափառեալ
 աղիս ահա յիտակ ինչա - և աղիս Բարս - և ինչ Բարսեալ և
 Բարս :
- ԽԼԵ. Յերեան և ինչ ահա աղիս, թափառեալ ինչ զիտ
 ինչ, աղիս յիտմալ, աղիս ինչ, և աղիս յիտմ, և հոյ
 քան քանիս յիտայ :
- ԽԼԶ. Յերեան և ինչ ահա աղիս թափառեալ յիտմ աղ
 զի Գ. և աղիս յիտմ :
- Խ. Յերեան և ինչ ահա աղիս թափառեալ յիտմ աղ
 քան, և ինչա զիտ հոյիս իտայ, աղիս ինչ աղիսալ :
- ԽԲ. 'ի ինչալ (Կառանիկ) աղիս աղիս, թափառեալ
 ինչ ինչիտ աղիս յիտմալ, ահա քան . և աղիս զիտ ինչիտ
 աղիս աղիս :
- ԽԳ. 'ի ինչ. աղիս աղիսալ, ինչ ինչիտ աղիս աղ
 զիտ, ահա քան : Աղիս ինչա զիտ թափառեալ յիտմ ինչ
 ինչ. և աղիս զիտիտ աղիս աղիս ինչ :
- ԽԺ. Յերեան աղիս ինչիտ թափառեալ յիտմ աղիս
 ինչ ահա ահա քան և ինչ, և աղիս յիտմ . և ինչ Կառ 'ի ինչ
 զիտալ յիտմ զիտ 'ի ինչիտ և ինչալ :
- ԽԻ. Միտառ աղիս և թափառեալ ինչիտ :
- ԽԿ. Յերեան աղիս աղիս թափառեալ ինչ աղիտ աղիտ
 ինչ, ահա ինչ : Աղիս ինչա աղիտալ 'ի աղիտալ ինչիտ
 ինչ յիտմ աղիտ աղիտալ յիտմ :
- ԽԼ. Աղիտալ ինչիտ և ինչիտ, և աղիտ ինչ աղիտ
 աղիտալ ինչիտ 'ի աղիտալ . աղիտ աղիտ յիտմ ինչ .
 և ինչ ինչիտ աղիտալ ինչիտ :
- ԽԼԵ. Պարսիս ինչալ ինչիտ, և աղիտալ աղիտ
 աղիտալ ինչիտ . ինչ աղիտալ ինչ :
- ԽԼԶ. Եւ ինչիտ 'ի ինչալ, և աղիտալ աղիտալ Գ
 աղիտ աղիտալ :
- Խ. Զի ինչիտ աղիտ, յիտայ, աղիտալ աղիտալ . և ինչիտ
 ինչիտալ աղիտալ ինչիտ հոյիտալ ինչալ :
- ԽԲ. Զի յաղիտ ինչիտ և ինչիտ 'ի ինչալ աղիտ ինչիտ
 ինչիտ . և ինչ ինչիտալ աղիտալ 'ի ինչալ :

ԽԿ.

44. Չի բարձրանի որքի խաչ, հիւանդացոս կոչիլիս 'ի հահ :
 44. Եւայ կոչիլիս ասաղի քն . և շատա նմա և էր նմա նշա,
 նալ իննայ պատմաքի յիսա աշխատ :

45. Չի էլին աս նա բաժնեւորի գաղափար, և ինն վիճել
 խաչացաւ իսայի աս կոչիլիս :

46. Ամբաստանաթի պոլիսն ճանաչի, իսկ գիւրիւն չի 'ի բա
 թնակ, և անդիսն դառնալն և ապաշխարել, պարսի 'ի գիւր
 անդ մաքարայն :

47. Ամբաստանաթի կոչիլիս անդիս, և հահ նալին :

48. Գալուսի անդապառնին յաւիտ, :

49. Չի սրբիւնայ յաւիտ պատմաքի և պաշտարն թնակն 'ի խաչ,
 և աչիւնայ պաշտար գրաւի, և արար պատմիկն :

50. Չի ապահաւ յաւիտ աս էրապ գիտալ 'ի խաչանակն :
 51. Թափառաւիկայ յաւիտալ որքի յաւիտայ ան էրիս, և հան
 վա նկատաւ, և արաւ յիգիպաս, որ անդին ճառա :

52. Եւլալիս որ և յաւիտիս էլ խաչ յաւիտալ, ան քան : 'ի
 սարս երբորդ ամին էլ պատմիկն նախադրանաւոր, և հապաւ
 դեւայ, զհրեապան . և արաւ պատմիկն : Եւ 'ի միտան ամին
 սարս էլ դաւիտաւ նախադրանաւոր, զէլ յաւիտիս ապահ . և զիս
 նիս խաչանաւիցայ :

53. Թափառաւիկայ յաւիտիս որ և յաւիտիս ամին էրիս, և արար
 արար :

54. Եւ երբորդ անգամ նախադրանաւոր, և գիւրի վարեայ զի
 անիս որ և յաւիտիս . յա զիսիկն ճառ նմա . և խաչանաւիցայ
 պիտիլիս որքի յաւիտայ : Եւ երբորդ անգամ ան զիս, խաչա
 ցայ զիսիկն, և վարեայ 'ի բաժնեւոր :

55. Չի աչիւնայ նախադրան քանակն և զիս, և զիսն ան
 բաժնի 'ի բաժնեւոր :

56. Չի խաչայ նախադրանաւոր պատմալիս 'ի վերայ, մաքա
 րայ երեւի :

57. Ճառալիցան մալիսայն աս գաղափար . և էին խաչել նա
 խաչակն և ապահ պատմալիս, և որ մալին կոման միկն յիգիպաս :

58. Չի յերեւելորդ խաչելորդ ամ գիւրալին յաւիտիս, որ
 և յիսիկն, որքի էլ յիկնայ, պատմալիցայ զիս խաչանաւոր : Սո
 յնա պատմիկն . և նա պատմալիկն :

Թ Ե Գ Ե Ի Ո Ր Ո Ւ Թ Ե Ե Ն Ց Չ Ո Ր Ր Ո Ր Դ

Գ Լ Ը

- Ե** Ի Ն Ը Կ Ա Զ Ե Ա Ց Մ Ո Վ Ա Բ Ա
- 1 զիկէլ յիս մնականելոյն աղաարու: * Եւ անկառ ողորկա՝ ի վանգանկապատէ մերնա տանն իւրոյ՝ ի սամարիա և խոթացաւ: և առաքեաց հրեշտակս, և ասեցին. երթանք հարցելք ի բահաղ զձանձիկ աստուածն ակկարոնի, թէ ապրիցնո՞ւ ես յախտէ աստի յայտմանէ. և զնաջին հարցանել ի նմանէ: * Եւ հրեշտակ մն կոչեաց զեղիս թեղապցի և ասե. արի՛ երթ Է առաջ հրեշտակացն ողորկայ աղքայի սամարիայ, և ասացես զնա: առ ի չչոյի՝ այ ի մէջ ելի երթալք դուք հարցանել ի բահաղ զձանձիկ աստուածն ակկարոնի: * ոչ այգապես: այլ այգապես առ ան ար. ի մահիւնոյ յոր ելեր՝ ոչ իջես ալտի, այլ ի գմբ՝ մահա մուգիս: և չապա եղիս, և ասեցին. աս. * Եւ գարձան հրեշտակն առ նա: և ասեցին, զի՛ ե 6 զի գարձարուք: * և ասեցին զնա. այր մի ել ընդ առաջ մեր, և ասեցմաղ. երթալք գարձարուք առ արքայի՛ որ առաքեացն զմեզ, և ասա՞մք զնա. միտպէս ասե ար, առ ի չչոյի՝ այ ի մէջ ելի՛ երթաւ հարցանել ի բահաղ զձանձիկ աստուածն ակկարոնի: ոչ այգապես. այլ ի մահիւնոյ յոր ելեր՝ ոչ իջես ալտի, այլ մահա մուգիս: * Եւ խոտեցաւ ընդ նա՝ և ասե. զի՛ նշ նշանք եմ ասնն որ ել ընդ առաջ մեր, և խոտեցաւ ընդ մեզ ըջ 8 բանագ զայգապիկ: * Եւ ասեցին զնա. այր թաղարմի, և դոսի մաշեղենն ամենալ ընդ մէջ իւր: և ասե. եղիս թեղապցի է այն: 9 * Եւ առաքեաց առ նա ի ձեան յիսնապետ, և զյիսուս Բ նք: և ել և եկն առ նա: և եղիս նստէ՛ր ի վր գլխոյ ԼԵ.

Գլ. 20. (2) Ո՛հնէ. իւրոյ որ ի սամարիայ... ի բահաղ զձանձիկ... և թէ ապրիցնիմ: (3) (6) Ո՛հնէ. Առ ի չչոյի՝ ան ի մէջ ելի: (4) Ո՛հնէ. Եւ ոչ այգապես: (4) ի լառ՝. Ի մահիւնոյ քո. համայն այրոյ ի քնի: (6) Այլ. Այլ ել ընդառաջ: (6) Ո՛հնէ. Ոչ այգապէս է. այլ ի մահիւնոյ: (7) Ո՛հնէ. Այր թաղարմի, և դոսի մաշէ՛:

ԺԳ N

երկնս. և խօսեցաւ յիսնապետն՝ և ասէ զնա. «այդք նոյ, արքայ կոչեաց զքեզ՝ ԿԶ պառի. * Պատասխանի եւս և 10
զնա և ասէ զիսնապետն. «եթէ այր նոյ իցեմ՝ ես՝ իջեմ
հուր յերկնից՝ և կերիցէ զքեզ և զիստունսք թաւ. և ԿԶ
հուր յերկնից, և եկեր զնա և զիստունս նոյ:

Գ * Եւ յաւել արքայ առաքել առ նա այլ յիսնապետ և 11
զիստունս նորա: և եւ խօսեցաւ յիսնապետն՝ և ասէ
զնա. «այդք նոյ, այսպէս ասէ արքայ՝ ԿԶ պառի զաղվա-
ղակի: * Պատասխանի եւս եզնա՝ և ասէ զնա. «եթէ այր 12
նոյ իցեմ, իջեմ հուր յերկնից և կերիցէ զքեզ և զի-
ստունս թաւ. և ԿԶ հուր նոյ յերկնից՝ և եկեր զնա և զի-
ստունս նոյ: * Եւ յաւել ևս արքայ առաքել յիսնապետ 13
երրորդ. և զիստունս նոյ. և եւ եկն առ նա յիսնապետն
երրորդ, և անկաւ. 'ի վր ծնգաց իւրոց առաջի եղիայի՝
և աղաչեաց զնա, և խօսեցաւ ընդ նմա և ասէ. «այդք
նոյ, պատասխանի անմա իմ, և անմիջ ծառայից թոյ
այսպիսի յիսնիցս առաջի այսպ թոյ. * զի ահա անկաւ 14
հուր յերկնից, և եկեր զերկուս յիսնապետն զառա-
ջինս, և զիստունս նոյ: և արդ՝ պատասխանի անմիջ
ծառայից թոյ յայս թաւ: * Եւ խօսեցաւ հրեշտակ նա 15
եզնոյ և ասէ. «ԿԶ ընդ գմա, և մի երկնիցիս յերեսաց
նոյ: Յարեաւ եզնոյ, և եւ ընդ նմա առ արքայ. * և իս 16
անցս ընդ նմա և ասէ. «Գործանակ մի առաքելսր հը-
րեշտակս հարցանել 'ի բահալ զնանքի մատուածն ակ-
փաքանի: * Եւ առ 'ի զգայն նոյ 'ի մէջ ելի 'ի հարցանել
'ի նման: և զայդպէս, այլ 'ի մահիւնս յոր ելեր՝ մի
թիւս պառի, այլ մահաւ մեռցիւ: * և մեռաւ 17
նա ան զոր խօսեցաւ եզնոյ:

Դ Եւ յովքամ որդի պրատքու. Թագաւորի 'ի վր ելի 'ի
գամարիս ամա երկուստան, յամի աւթուտաներորդի
յովապետաց արքայի յաւանց. և արար չոր առաջի նա,
թոյց իւ իւրեւ զեղարա իւր, և իւ իւրեւ զմայր իւր: Եւ
երարմ զարմանան բահալու, զոր արար հայր նոյ և իսր
առնեաց զնա. ասկայն 'ի մեզս տանն յերարովանայ որ
յանցայն զնա՝ յարեցաւ, և իւ մեկնեցաւ 'ի նոցանէն: և
արամանցաւ բարկու ի նոյ 'ի վերայ տան պրատքու: և
Եւ Թագաւորաց յովքամ եղբայր նոյ ընդ նորա, յամի
երկ.

(10) Օրինակ. Եւ կերիցէ զքեզ և զիստունսք թաւ. և
եկեր զնա և զիստունս նորա: (12) Որին. Եւ այրեցմ
զքեզ և զիստունսք թաւ: (13) Բաղան. Եւ անմա ծա-
ռայից թոյ պառ: (15) Սար. Ընդ երկնից և ասէ, ԿԶ
նոյ. և ասէ. և յարեաւ եզնոյ: (16) Սար. 'ի մէջ ելի
հարցանել: (17) Իսրայիլ. 'ի վր ելի 'ի ամաւիս...
զոր արար հայր նոյ. և իսրայիլայի զնա: (17) Որին. Յամի

Երկրորդի յովրանայ արքայի յազայ՝ որդւոյ յովրանայ
 18 առա, զի մէ գայր նորա որդի : * Եւ մնացորդք բանիցն
 պահելայ և ամ ինչ զոր նորա, ոչ աւանիկ գրեալ են ի
 գիրս բանից առաջ Թագաւորացն ելի :

ԳԼ Բ.

- 1 Եւ եղև ի վերացուցանել ան զեղիայ շարժմանն Ե
 յերկինս . և գնացին եղիս և եղիսեկ ի գաղղա
 2 զա : * և ասե եղիս ցեղիսեկ, նիստ գու աստ՝ զի ար
 առաքեալ զիս ի բնիկէլ : Եւ ասե եղիսեկ . կենդանի
 3 եմ ի բնիկէլ : * Եւ ելին որդիք մարգարեիցն որ ի
 բնիկէլ առ եղիսեկ, և ասեն ցնա, Եւ գիտիցեմ զի
 4 պարտ առնու ար զանբդ ի գլխոյ քուսմի : և ասե՝ գի
 5 անմ և ես, լուս լերուք : * Եւ ասե եղիս ցեղիսեկ .
 նիստ գու աստ՝ զի ար առաքեալ զիս յերեքով և ա
 6 լե . կենդանի է ար, և կենդանի է անմն քո՝ Եւ թա
 7 յեկ զքեզ, և եկի՛ն յերեքով : * Եւ մատնան որդիք մար
 8 ցարեիցն որ յերեքով առ եղիսեկ, և ասեն ցնա . եթէ
 9 գիտիցեմ զի պարտ առնու ար զանբդ ի գլխոյ քուսմի :
 10 և ասե, գիտեմ և ես՝ լուս լերուք : * Եւ ասե ցնա և
 11 զիս . նիստ գու աստ, զի ար առաքեալ զիս յորդա
 նան : և ասե եղիսեկ . կենդանի է ար, և կենդանի է
 12 անմն քո՝ Եւ թա յեկ զքեզ, և գնացին երկուքսն . * և
 յիսուս ալ յորդաոյ մարգարեիցն, և կացին ի հան
 13 գիւղի ի քաղաւ . և երկուքսն կացին յերեւ յորդա
 14 նան : * Եւ առ եղիս զմաշխանիս իւր, ծալեաց և ե
 15 հար զիս . և բաժանեցաւ ջուրն յայնոյս և յայն
 16 յայն, և անցին երկուքսն ընդ ցամաք : * Եւ եղև ընդ
 17 անցանին նշ, ասե եղիս ցեղիսեկ, խնդրեմ զինչ ա
 18 բարից քեզ, մինչդե վերացեալ իցեմ ի քին : և ասե ե
 19 զիսեկ . եղիցի կրկն օգիգ քո ի վերայ իմ : * Եւ ասե
 20 եղիս . զժուարկնս խնդրեցր, բայց եթէ անանիցես
 21 զիս յամառանդն իմում ի քին՝ եղիցի օքնուկս, ապա
 22 թէ ոչ՝ մի եղիցի : * Եւ եղև մինչդե գնացին նորա,
 և խօսեցին երկուքսն : Եւ ահա կառք հրեղենք և երկ
 վաղք հրեղենք, և անջրպետեցին ի մէջ երկոցուանց . և
 վե

երկրորդի յովրա՝ (17) Երկուքսն միմե, Առաջի յա
 զայ որդւոյ յովրանայ, զի ոչ գայր նորա որդի :
 ԳԼ Բ. (1) ԲԱՆԻ . Շարժմանն յերկինս, և գնաց եղիս :
 (2) ՈՒՆԱ . Եւ երկուքսն կացին յերեւ յոր՝ (3) ՈՒՆԱ .
 Ասե եղիս . եղիսեկ խնդ՝ վերացեալ եմ ի քին .
 երկն օգիգ քո : (11) ՈՒՆԱ . Երկուքսն և խօսեցին . և ահա :

վերացաւ եղիա շարժմամբ յերկինս : * Եւ եղիսէն հայ 12
կը և ազազակէր, հայր, հայր, հառքք էլի և հիծեալք
նր. և այլ մէկ ու ետես զնա : և շուռն եհար զհանգեղ
մից իւրոց, և պատառեաց յերկուս ծուէնս : * և առ 13
եղիսէն զմաշկեակն եղիայի զոր ընկէց 'ի վր նր : Եւ
գարձաւ եղիսէն, և եկաց առ եղերն յորգանանու : * և 14
առ զմաշկեակն եղիայի զոր ընկէց 'ի վր նր, և եհար
զըռուսն՝ և ասէ . մէր ես Թր ԹԹ եղիայի ափփով . և ե
հար զըռուսն, և բաժանեցան յայսկոյս և յայնկոյս, և
անց եղիսէն : * Իբրեւ տեսին որդիք մարգարեիցն որ 15
յերեքով 'ի հանգեղայն, և ասեն, հանգեալ ոգին և
զիայի 'ի վր եղիսէի . և եկին ընդ առաջ նր, և երկիր
պագին նմա 'ի վերայ երկրի : * Եւ ասեն, ահա առիկ 16
են ընդ ծառայս քո որդիք զորուծն արք յիսուս . եւ
Թիցեն և ինգրեցեն զտէրն քո, գուցէ առ զնա հոգի
մն, և ընկէց զնա առ յորգանանու, կամ 'ի վերայ միոյ
ուրուք 'ի վերանց, կամ 'ի վր միոյ ուրուք 'ի բլրոց :
Եւ ասէ եղիսէն . մի առաքէք : * և բաժապատեցին ըզ 17
նա մինչև ամաչէր : և ասէ՝ առաքեցէք : և առաքեցին
յիսուսն այր . և ինգրեցին գերիս աւուրս՝ և մէ գտին
զնա : * և գարձան առ նա, և նա նստէց յերեքով : և ա 18
սէ ցնսսաւ եղիսէն . ոչ ասացի ձեզ ԹԹ մի երթալք :

2 * Եւ ասեն արք քաղաքին ցեղիսէն . ահա առիկ քնա 19
կուծի քաղաքին բարի է, որպէս և տերք իսկ տեսա
նէ : և ջուրքս չար, և երկիրս անդաւանկ : * Եւ ասէ ե 20
ղիսէն . առէք առիս կուծ մի նոր, և դիք այգը : և բե
րին առ նա : * և ել եղիսէն յականս ջուրցն, և արկ 21
անգր ակ և ասէ՝ այսպէս ասէ Թր . բժշկեմ զըռուս
զայգոսիկ, և մի ևս լիցի այսի մահ և յանդաւանդի :
* և բժշկեցան ջուրքն մինչև ցայտօր Թ բանին եղիսէի 22
զոր խօսեցաւ : * Եւ ել անաթի 'ի բեթէլ . և մինչքեռ և 23
լանէր ընդ ճանապարհն, մանկաթի մանրիկ լիին 'ի բո
ղաքէն, աղաղակէին 'ի նա և ասէին . ել կնգակ, ել
կնգակ : * Իարձաւ 'ի Թիկուսս իւր և ետես զնմ . և 24
տնէծ զնա յանուս Թն՝ և ասէ . որդիք յանցանաց և գո
տարկուէ : և ելին երկու արջք յանառաւ և պատա
ռեցին 'ի նցնէ քառասուն և երկուս մտնկուսն : * Եւ 25
գնաց

(14) Ուսն . ջուրն . և բաժանեցաւ յայս (16) Բա
ղաթ . Եւ ասեն ցնա . ահա առա . . . առ զնա հոգին Թն :
(19) Յօրեաթիս պատեր . Որպէս և տերք իսկ : (21) Ու
սն . Եւ ել եղիսէն յականս ջուրցն, և արկ անգ աղ . .
զըռուս զայսոսիկ . և մի ևս լիցի այգ, իմ . սա 'ի մահ
և անդաւանդի : (23) Ուսն . Ելանէր զճանապարհն . . . ե
լանէին 'ի քաղաքէն և տղա . . . ել կնգակ ել կնգակ :

գնաց անտի 'ի շնորհն 'ի կարմեղուն, և անտի դարձաւ
'ի սամարիա :

ԳԼ. Գ.

- 1 Եւ յոգնամ որդի պաշտառու Թագաւորեաց 'ի վերայ Ե
Ելի 'ի սամարիա, յամի եւթնուտասներորդի յով
սափաւայ արքայի յուգայ. և Թագաւորեաց ամն եր
2 կտասան : * և արար. չար առաջի ան, բայց ոչ իբրե
զհայր իւր, և ոչ իբրե զմայր իւր. և կործանեաց զար
3 ձանն իւր զոր արար հայր նր : * Սակայն 'ի մեղս յե
րարժանայ որդւոյ նորաստայ որ յանցալցն զեւլարե
4 ցաւ, և ոչ մեկնեցաւ 'ի նոցմեկ : * Եւ միմսն արքայ
մովարայ էր նեկաթ. և ապր արքային Ելի հարկս, հա
րիւհազար մարդաց, և հարիւհազար խոյսց գեղմեա
ւարայ :
- 5 * Եւ եղև յես մեռանելոյ պաշտառու, նշանեաց ար Ը
6 քայն մովարու զարքայն Ելի : * Եւ ել արքայ յովարմ
յաւուր յայնմիկ 'ի սամարեայ, և հանգէս արար Ելի
7 և դնաց : * Եւ առաքեաց առ յովսափաւ արքայ յու
գայ՝ և ասէ. արքայ մովարու նշանեաց զիս, ելմէ եր
Թայցնէ ընդիս 'ի պատերազմ 'ի վր մովարու : և ասէ՝
Ելից. զի ունի գու և ես, և ունի զօրք քո՝ զօրք իմ, և ունի
8 երկվարք քո՝ երկվարք իմ : * և ասէ, ընդ մի ճանապ
արհ Ելից. և ասէ. ընդ ճանապարհ անապատին ե
9 գոմայ : * Եւ դնաց արքայ Ելի և արքայ յուգայ, և ար
քայ եգոմայ. և պատեցան զեւթն օր 'ի ճանապարհին,
և ոչ գոյր ջուր 'ի բանակին, և ոչ անասնոյն որ չէ նն :
10 * Եւ ասէ արքայ Ելի. ոհ, պաշարեաց ար զերիս Թա
11 գաւորաւ եկեալս, ասլ զսոսա 'ի ձեռս մովարայ : * Եւ
ասէ յովսափաւ. ոչ գուցէ աստ մարդարե ան, և հարց
ցուք զմի նովաւ : և պատասխանի ես միմն 'ի մանկա
ւոյն արքայի Ելի՝ և ասէ. և աստ եղիսեկ որդի սափա
22 ապ որ արկաներ ջուր ձեռաց եղիայի : * Եւ ասէ յու
սափաւ, գոյ բան քն չէ նմա : և իջին առ նա արքայն
Ելի՝ և յովսափաւ արքայ յուգայ, և արքայ եգոմայ :
13 * Եւ ասէ եղիսեկ ցարքայն Ելի. զմի կայ՝ իմ և քո :
երմ

ԳՆ. Գ. (1) Ոհնտ. Թագաւորեաց Ելի. յամի ութնու
տասներորդի : (4) Ոհնտ. Եւ ամովս արքայ. էր նե
կեթ... և ապր Ելի հարկ : (4) Դուս. 'ի վրայ՝ նեկաթ.
նշանի՝ չարեա : և առայլ անն. խաշնաստա. հոտաբոյծ :
(7) Առ. ջի ունի գու և ես, և ունի : (8) Ոհնտ. Ընդ
ճանապարհս անապատ : (9) Ոհնտ. ջուր բանակին և
ոչ անասնոցն : (13) Ոհնտ. Մի արգեւիք կոչեաց ար :

երբ առ մարգարեան հօր քոյ, և առ մարգարեան մը
 քոյ: և ասէ ցնա աղբայն իշի. միմէ արգելք կոչեաց
 Իր զերիս թագաւորսս եկեալս՝ առջ զսոսա 'ի մեհա
 մովարս: * Եւ ասէ եղիսեւ. կենդանի է Թր զօրս: 14
 Թեյ, որոյ կայի առաջի նորս, եթէ չէր առնալ ան
 յովսափաայ արքայի յուգայ, թէ քննա. հայրի իսկ,
 'իքեզ, և տեսանիք զքեզ: * Բայց արգ՝ ան տախ սաղ 15
 մասասաց: և եղև իբրև նուագեաց սաղմոսասացն, եկն
 'ի զք նր ձեռն ան, * և ասէ. այսպէս ասէ Թր, արա 16
 բիւք զհեղեղաագ. զայդ. գնաւս գուգս: * Զի այսպէս 17
 ասէ Թր. իշ տեսանիցեք հողդ, և ոչ տեսանիցեք անձրև. և
 հեղեղաագ լցնի ջրով, և արքիւք գնալ. և տեսաւ
 մեր, և գրեաւ մեր: * և միմէ թէ է այդ յայտ ան: և մաս 18
 նեցիկ զմովար 'ի մեհա մեր, * և հարջիւք զեմ՝ քաղաքս 19
 ամրացեալ, * և զեմ՝ քաղաքս բնակրս, և զեմ՝ մաս աղ
 նիւ կոտորեալիւք, և զեմ՝ աղբուրս ջրոյ խցիւք, և զեմ՝
 վիճակս բարիս՝ անպիտանացուցիւք քաղաքս: * Եւ 20
 եղև ք առաւան յորեմ զոհն երանիւք, և ահա ջուրք
 պային յերկն եգամայ, և լցաւ երկիրն ջրով: * Եւ եմ 21
 մովար լուաւ թէ ելին թագաւորքն պատերազմել ք
 նս, և ելին յեմ գառն անուայ և 'ի վեր, և կանխեցին
 ընդ առաւան, և կային առ սահմանան: * Եւ ծա 22
 գեաց արև 'ի զք ջուրքն, և ետես մովար 'ի հանգիւղայն
 զուրան կարմիր իւրե զարեան: * և ասին՝ արեան այն 23
 սրոյ ե. կռուեցան ընդ միմեան թագաւորքն, և հա
 բին այր զհնկեր իւր. և արգ հանալ յաւար մովար, * և 24
 մաքն 'ի բանակն իշի: Եւ յարեան իկուցիցն՝ և հարին
 զմովար. և փախեան յերեսայ նց: և մասնեղով մաս
 նկին և հարկանիկն զմովար, * և զքաղաքն կորեանը 25
 ցին: և յեմ վիճակ բարի ընկեցին այր իւրաքանչիւք
 զքար իւր, և լցին զնա: և զեմ՝ աղբուրս ջրոյ խցին.
 և զեմ՝ փայտ զաղնիւ հարին, մինչև թագուլ զքարինս
 արմայն քախտալս, և պատեցան պարսաւորք՝ և հա
 բին զնա: * Եւ ետես արքայն մովարայ թէ ստրակա 26
 ցաւ քան զնա պատերազմն, առ ք իւր եւ մեհարիւր
 այր՝ առեկրածիդս, հասանել երեմայ առ արքայն եւ
 զմայ, և ոչ կարաց: * Եւ մա զորդին իւր զանգրաւ 27
 նիկ

(19) Որեմ. Եւ հարջիւք զեմ՝ քաղաքս, և զեմ՝ քաղաք
 բնակր, և զեմ՝ զնա աղ: (24) Երկնային. Եւ մաս
 ներով մասնեկն և հարկանիկն զմովար: (25) Որեմ.
 Մինչև 'ի թագուլ. իմ. զթագուլ. քախտալս, և պա
 տեցան պարսաւորք: (26) Որեմ. Եւ ոչ կարացին:
 (27) Որեմ. Եւ եղև զեմ. մեմ. իմ, զեմ. մեմ: Եւ 'ի
 ցաւ. Կրեան նկնային՝ ահարկուցին մեմ:

նկի պարտն. զոր Թագաւորացոյց փոխանակ իւր, և
Թէան զնա աղանկել 'ի իւր պարտոյն. և եղև զիւր մեծ
'ի թերոյ Տէր, և չուանցին 'ի նմանէ, և դարձան յերկիր
խաբանց:

ԳԼ. Դ.

- 1 Եւ կին մի 'ի խանանց որդւոց մարգարէիցն, ապա Թ
զանկեր առ եղեսեկ և ասեր. ծառայ քո պէր իմ
մասն. և գառ ինչն զխնա զի ծառայ եր երկիւզած
'ի ան. և փոխառան եկն ասնաւ զերկաթն զորդիս
2 իմ իւր 'ի ծառայութ. * Եւ ասէ զնա եղեսեկ. զի'նչ
արարից քեզ. պատմեալ իմ զի'նչ եղա 'ի ասն ջուս.
և նա ասէ, ոչ գոյ 'ի ասն աղանկոյցոյ' և ոչ ինչ. բայց
3 իւր սրով սնանկեցիք: * Եւ ասէ զնա, երբ խնդրեալ
քեզ ամեն յոյժ գրացեաց քոյ՝ ամենա ունայնա, և մի
4 սակաւացանցանիցես առ մայրս և փակեացես զգրուածն
ընդ գետ ջու, և ընդ գետ որդւոց քոյ. և արկցես յոյժ
5 ամենան միջնաւոյն, և ապես: * Եւ գնաց 'ի նմանէ՝
և փակեաց զջուսն ընդ գետ իւր, և ընդ գետ որդւոց
իւրոց. նորա մատուցանեկն առ նա, և նա արկաներ
6 միջնա լոսն ամենքն: * և ասէ ջորդիս իւր, մատու
ցից ասիս և այլ ամեն, և ասնն զնա. ոչ է այլ ամեն:
7 և եկաց եղևն: * Եւ չուաւ՝ պատմեալ ամենն իւր, և
ասն եղեսեկ. երբ զանաւան զեղևն, և հասաւցանա
զառիստեան քո. և գառ և որդիք քո կեցիկը մնացեալ
խաբան: *
8 * Եւ եղև որ, և անց եղեսեկ 'ի պալէս. և անդ եր կին ի
մի մեծ, և հալաւ զնա ասեղ հաց. և լինէր 'ի շատ ժա
մանակ 'ի մասնել իւրոսմ անդր. իջաներ ուսեղ և
9 ընկել: * Եւ ասէ կինն ջորս իւր. գիտեմ, զի այրն
10 այ սուրբ է, և նախադարձք նր առ մեք է. * արտա
յուր նա մի քանաւան մի փոքրիկ, և գիտաք 'ի նա մե
հին և սուրան և ամեն. և աղանակ. և երկցի 'ի գալ
11 նր առ մեք մեղմ անդր: * Եւ եղև որ մի, և եկն անդր,
12 և ամեն 'ի զնա ասան, և նմանց անդր. * և ասն
յգանել ջորաւանան իւր, և շնեալ ասիս զամենայն
զայն:

ԳԼ. Դ. (1) Ունի. Տի ծառայ քո երկիւզած եր 'ի ան:
(2) Այլ. Սրով սնանկեցիք: (4) Այլ. Փակեացես ըն
դաւրսն: (6) Թոյնալիս զաւանդ. Եւ այլ ամեն, և ասն
քո, ոչ է այլ ան, և եկաց: (7) Այլ. կեցիկը մնացե
լով իւրոսմ. Բայ սնու. կեցիկը մնացելով իւր: (8) Ու
նի. Այլ յաւարտեր իջաներ ուսեղ է ըն: (11) Այլ.
Եւ եղև որ, և եկն... և նմանց անդ:

զայն : և կոչեաց զնա . և եկաց առաջի նորա : * և ասե- 13
ցապատանին , եսա՞ ցնա . ահա կազմեցեր մեզ զայս ամ'
կազմած , զի՞նչ պարտ իցե առնել քեզ , եթէ իցն'
բանք ինչ քո առ արքայ , համ առ իշխան զորան : և
նա ասե . 'ի մեջ ժողովրդեան իմոյ բնակեալ եմ ես :
* Եւ ասե , զի՞նչ պարտ իցե արնել նմա . և ասե գեեղե 14
պատանեակն նի , և կարի իսկ քով , քանզի որդի մէ զայ
նմա , և այլն իւր չի ինչ ծեր : * և ասե՝ կոչեմ զնա : և 15
կոչեաց զնա , և եկաց առ գաւթն : * Եւ ասե ցնա ե- 16
ղիսե . 'ի ժամանակի յայնմի 'ի սոյն առուրս ունիցիս
'ի գիրկս մանուկ , և նա ասե . մի անի , * այրգ այ , մի
ստեր արկնից քում : * Եւ զացառ կինն , և ծնաւ որ 17
գի 'ի ժամանակի յայնմի , մինչքեւ կենդանի էր . անի
խօսեցաւ ը նմա եղիսե . * և հաստատեցաւ մանուկն : 18

ԺԱԵ Երկ իբրե եւ նա առ հայր իւր 'ի հնձօղն . * ասե 19
ցհայրն իւր . դու՛ս իմ դու՛ս իմ , և ասե ցապատանին ,
տար զգա առ մայր իւր : * և տարաւ զնա առ մայր 20
իւր , և նիջեաց 'ի մեջ ծնեաց նի մինչև ցովորեայ , և մե
հաւ : * Եւ եհան զնա , և կոչմեցայց 'ի մահի՛ն առնն 21
այ . և փակեաց ընդդէմ նի . և եւ , * և կոչեաց զայր իւր՝ 22
և ասե , առաքեա՛ առիս զմի ոգ 'ի մանկաւորդ , և եւ մի
յիշոցդ , և պնդեցայց մինչև առ այրն այ և դարձայ :
* Եւ ասե , զի՞նչ գի երթան գաւ առ նա այսօր , զի մէ 23
ամսամուտս եւ և մէ շաբաթ . և նա ասե , ողջոյն է : * և 24
հանգերձեաց զեւն , և ասե ցապատանին իւր . վարեա՛ և
զնա . և մի ունիր ինն եղանել 'ի գա . բայց եթէ ասա
ցից չեղ՝ թէ եկ այսր , և եկեացես . * և երթիցես առ 25
այրն այ 'ի լեռանն 'ի կարմիրու : Եւ երկ իբրե ետես
եղիսե կոչնալն նի առ նա , և ասե ցգեեղի ցապատ
նեակն իւր . ահա այն ստիացին է . * ընծա՛ ընդգուտ 26
նի և ասա՛ թեա . ողջոյն է քեզ , և ողջոյն է ասն քում ,
և ողջոյն է մանկանն : և նա ասե՝ ողջոյն է : * Եւ եկն 27
առ եղիսե 'ի լեռանն , և բաւան եհար զուրից նի . և
մատեաւ գեեղի մերժել զնա : և ասե եղիսե , թոյլ
առուր գմա , զի անձն դորա ցաւագին է . և ար թաքց
յինն , և ոչ պատմեաց ինձ : * Եւ նա ասե . միթէ ինչ , 28
բեցի՛ որդի 'ի տեւնէ իմմէ , ոչ ասացի թէ մի խաբեր
ղիս :

(13) Աստ . Եթէ իցեն քո բանք ինչ . . և համ առ իշ :

(14) Աստ . Քանզի որդի ոչ գայ նի : (20) Բայ . Եւ նա
ընաց 'ի վերայ ծնեաց նորա : (24) Ոման . Եւ նա հան
գերձեաց զեւն . . և մի ունիր ինչ եղանել . . ասացից
քեզ եթէ եկ : (25) Աստ . Չգալ նորա առ նա . և ա
սե : (26) Օրինոյ Ժ : Ողջոյն է քեզ . ողջոյն է ասն քում .
ողջոյն է մանն : (27) Բայ . Զի անձն նորա ցաւա :

- 29 զիս : * Եւ ասէ եղիսէկ յգեւորի . ան գառի չ միջ քո ,
 և ան զցուպդ իմ 'ի մեռին քո և երթ . և եթէ գառնիկ
 յես զսյր որ մի օրհնեսցես զնա . և եթէ օրհնեսցէ ըզ-
 քեզ այր որ մի ապցես նմա պատասխանի . և գիցես
 30 զցուպդ իմ 'ի վր երեսաց մանկանն : * Եւ ասէ մայր
 մանկանն . կենդանի է արև կենդանի է անմահ քո , թէ
 Թողի զքեզ : և յարեաւ եղիսէկ և գնաց զհին նորա :
 31 * Եւ զեղի անց առաջի նց . և եգ զցուպն 'ի վր երե-
 սաց մանկանն , և ոչ գոյր բարբառ . և ոչ լսել : և դարձ
 և աւ ընդառաջ նր , պատմեաց նմա և ասի . ոչ յարեաւ
 32 մանուկն : * Եւ եմուտ եղիսէկ 'ի տունն , և անա մու-
 33 նուկն մեռեալ , և կողմանեցուցեալ 'ի մահիդն նր : * և
 եմուտ եղիսէկ 'ի տունն , և փակեաց զգուրսն ընդ գէմ
 34 երկոցունց . և եկաց յաղօթս առ ար . * և եւ և անկաւ
 'ի վր մանկանն . և եգ զբերան իւր 'ի վր բերանոյ նր ,
 և զաչս իւր 'ի վր աչաց նր . և զմեռն իւր 'ի վր մեռաց
 նր . և կծկեցաւ 'ի վր նր , և ջեռաւ մարմնն մանկանն :
 35 * Եւ դարձաւ և զգնացաւ 'ի տանն յայտիոյս և յայն
 կոյս , և եւ և ծածկեաց զմանուկն . * և ծածկեաց զմու-
 նուկն մինչ յեւթն անգամ . և երաց մանուկն զաչս իւր :
 36 * Եւ բարբառեցաւ եղիսէկ առ գեւորի . և ասէ . կոչեմ
 այսր զտոմարցն . և կոչեաց զնա . և եմուտ առ նա : և
 37 ասէ եղիսէկ , առ զորդիդ քո : * Եւ եմուտ կինն և
 անկաւ առ ասս նր , և երկիր եղադ նմա յերկիր . և ան
 38 զորդին իւր ' և եւ : * և եղիսէկ դարձաւ . և գաղչաղա :
 Եւ ծով էր յերկրին . և որդիք մարգարեիցն նստեին ա ժի-
 առի նորա : և ասէ եղիսէկ յառասնեակն իւր . կառւ
 գաւ զամեն մեծ , և եփեաւ եփոյ որդւոցդ մարգարեից :
 39 Եւ եւ յանգն քաղել արիով . և եգիտ որ թ յանգին ,
 և քաղեաց 'ի նմանէ ազոփ լի շալսիաւ իւրով , և եկն
 40 և արկ 'ի տան եփոյին . քանզի ոչ չանաչէր . * և արկ ա-
 ռառի արանցն առաւ : Եւ եղև յուտելն նց յեփոյն աչ-
 տի , աղաղակեցին և ասեն , մահ է 'ի սրտի աստ ' այրդ
 նյ :

(29) Երբնայն գառի . Եւ առ զցուպդ իմ 'ի մեռին :
 (29) Որնա : 'ի մեռին քո . . զայր որ , մի արհամար-
 հեսցես զնա . . մի ապցես պատասխանի : (30) Որնա .
 Եւ ասէ կինն , կենդանի է արև և : (34) Երբնայն պա-
 խաւ . Եւ եւ և անկաւ 'ի վր : (34) 'ի բաղան գառի .
 Եւ զմեռն իւր 'ի վր , և աչս նր : (35) Բայ . Եւ դարձ
 և աւ և գնաց 'ի տանն յայտիոյս : (35) Այս փակեմ ու-
 նին , Եւ ծածկեաց զմանուկն : (38) (39) (40) Որնա . Եւ
 եփեաւ եփոյ : 'ի տան եփոյին : յեփոյն անտի : (39) 'ի
 քո . 'ի վր . արիով . և անայի , բանար զայրի :
 (39) Երբնայն պիւր . Եւ քաղեաց 'ի նմանէ ազոփ լի շալ :

նոյ : և ոչ կարացին ուտել : * Եւ ասե՛ տակէ պէտր և 41
արեկէք 'ի սան պղար : և ասե եղբսէ ցլեղի ցլատա
նեաին իւր . արկ առաջի ժողովրդեանդ . և կերիցեն .
և ոչ եղբ ֆրատ թնշ 'ի սանէ՛ անտի :

ժԳ * Եւ Թին տխր 'ի բեթարիսայ, և երկր տանն նոյ Նկա 42
նախ յառաջնոց արմատաց նկանակս դարեղենս, և պա
ղապատ բախեղաթաւ . և ասե՛ տուր ժողովրդեանդ
և կերիցեն : * Եւ ասե սպասաւորն նորա . զի՛նչ առց 43
զայս առաջի հարիւրոց արանցդ : և ասե , տուր ժո
ղովրդեանդ և կերիցեն . զի սյսպէս ասե ար . կերի
ցեն և նշխարեցեն : * և եգ առաջի նոցա և կերան , և 44
Թողին նշխար ըստ բանին ան :

ԳԼ Ե .

ժԴ | Եւ նեեման իշխան զօրուն ասորաց , եր պի մեծ 1
առաջի տեառն իւրոյ , և պատշէլի երեսոց . զի
նովաւ ետ ար փրկուի ասորաց : և այլն հզոր զօրու
թիւ եր , և բարոտեալ : * Եւ ասորիքն մեկնակալենք՝ 2
եւին և գերեցին յերկրն Ելի աջիկ մի փոքրիկ , և եր
առ Թոն նեեմանայ . * և ասե ցտիկին իւր . յանկարծ 3
երթայր տերդ իմ առաջի մարգարէին նոյ որ 'ի սամա
րիա . և տնգէն աւաքեր զգա 'ի բորոտութի իւրեմ :
* Եւ եմուտ 'ե պատմաց տեառն իւրում և ասե . այս 4
պէս և սյսպէս իտեցաւ աջիկն որ յերկրն Ելի : * Եւ 5
ասե արքայն ասորաց զնեեման , կրթեաւ առաքեցից
հրովարտակս առ արքայն Ելի : և գնաց . և առ 'ի մե
ռին իւրում տասն տաղանս արծաթոյ , և ֆեցհազար 6
գանկեան , և տասն պատմուռնս հանգերմեալ : * և
մարաւ հրովարտակս առ արքայն Ելի : Եւ եր գրեալ 7
սյսպէս , արդ իբրեւ հասցե առ քեզ հրովարտակդ այդ .
ահա արաքեցի առ քեզ զնեեման Ծառայ իմ , և առա
քեցինս զգա 'ի բորոտութի իւրեմ : * Եւ եղե իբրեւ 7
ընթերցաւ արքայն Ելի զհրովարտակն , պատառեաց
զհանգերմա իւր՝ և ասե . ֆթէ ան իցեմ ես՝ սպանա
նել կամ կեցուցանել , զի առաքեաց առ իս աւաքել
զայդ . 'ի բորոտութի իւրեմ . բայց գիտաղմբ և տես
ըն

(41) Աստ . Եւ արեկք 'ի սան անգր : (42) Աստ . Առ
մտեաց , և նկանակս դարե՛ : (42) Ունի . Բախեղեթաւ :
(43) Ունի . Չի սյսպէս ասե ար . կերիցեն և յաւելցի :
ԳԼ Ե . (1) Ունի . Զօրուք , և եր բարոտեալ : (3) Ու
նի . Անկարծ երթայր տեր իմ : (3) 'ի լաւ . 'ի ֆրատ՝ ա
ւաքեր . նշխար , արեկ : (6) Յայս պատիւ . Եւ եր գե
րեւ սպառ : (7) Ունի . Արաքեցուցանել զայդ . 'ի բո՛ :

- 8 Յիշ զի պատմաւի իմն նա առիւ : * Եւ եղև իբրև լը-
ւաւ եղիսէի այրն ինյ՝ եթէ պատասեաց արքայն ին
զհանգերմս իւր, առաքեաց առ արքայն Ելի և ասէ.
քնգի՛ր պատասեցեր զհանգերմս քո, եկեացի՛ առիւ
նեւեման, և գիտացի թէ՛ գոյ մարդարե յելի :
- 9 * Եւ եկն նեւեման երկուորք և հառք, և եկաց առ ժե
10 զուրա տանն եղիսէի : * և առաքեաց եղիսէի առ նա
հընչաւի՛ և ասէ, երբ լուս եւթն անգամ՝ ի յորդա-
11 նան, և զարձցի մարմին քո և սրբեցիս : * Եւ բար
կացաւ նեւեման, դնաց և ասէ : ես ասէի թերևս ելցի՛
առ իս, և կացցէ յաղթու և կարգապէ զանուան ան իյ
իւրոյ, և գիցէ զմեան իւր՝ ի վ թ անդույս, և առաքե-
12 յէ գորտաւութիւն : * ոչ լաւ իցին նաքանա և փարձա-
րա զեղք զամենակաթ քան զամ ջուրս Ելի . և ընդիբ
մէ երկուայ և լուացայց ի նոսա, և սրբեցայց : և զար-
13 ձաւ և գնաց արամաւութիւն : * Եւ մատենն ծառայք նի
և խանդան ընդ նմա, և ասին յնա . հայր, եթէ մեծ
իւր բան խանդեալ եր ընդ քեզ մարդարեին, ոչ աղա-
քին պարա եք ասել : Թող թէ զի ասաց՝ լուացիդ և
14 սրբեցիս : * Եւ էջ նեւեման՝ և մարտեցաւ ի յորդա-
նան եւթն անգամ ը բանին եղիսէի . և զարձաւ մար-
մին նի իբրև զմարմին մանկան մատաղոյ՝ և սրբեցաւ :
- 15 * Եւ զարձաւ առ եղիսէի, ինքն և ամ բանակն իւր,
և եկն եկաց առաջի նի՝ և ասէ . ահա գիտացի թէ՛ մշ
գոյ ան յամ երկրի՝ քոյց միայն ի մէջ Ելի . և արգ՝ ան
16 օրհնաւ ի ծառայէ քումմէ : * Եւ ասէ եղիսէի . կեն
զանի՛ք ին որոյ կացի առաջի նի, եթէ առից ին : և
17 ստիպեաց զնա առնուլ . և մէ հաւանեցաւ : * Եւ ասն
նեւեման . իսկ որովհետև մէ՛ ապցին ծառայի քումբն,
ոքի զուգից ջորուոյ ի հաղոյ երկրիս . զի մէ ևս արաւ
յէ ծառայ քո ողբակեղս և զոհս աստուածոց ատարաց,
18 քոյց միայն ան * զի բանիս այսորիկ . և քաւեոյէ քո
զմաւայ քո՝ ի մասնել արեան իմոյ ի տուն օւմանայ
երկիրպագանել նմա . յորժամ յեմուցու ի մեռս իմ,
և երկիր պապանիցեմ ի տան օւմանայ՝ ի պապանելն
նի երկիր ի տան օւմանայ . և քաւեոյէ քո զմաւայ
19 քո զի բանին այսորիկ : * Եւ ասէ եղիսէի յնեւեման .
երբ խաղաղութիւն : և դնաց ի նմանէ յերկրին Ելի :
- 20 * Եւ ասէ զեղիսէի պատմանսն եղիսէի . ահա ինալ ժե
եաց

(11) Թորնայի . Ես ասէ թերևս ելցի : (11) Աս .
Եւ կացցէ, և կարգապէ : (12) Թորնայի . Բան զամ
ջուրս Ելի : (13) Ունա . Ընդ քեզ մարդարեին . . Թող թէ
ստաց : (17) Օրնայի . Բայց միայն նի : (19) Թորնայի .
Եւ գնաց ի նմանէ յերկրին Ելի : (20) Ունա . Չառնուլ

եաց ար իմ'ի նեման ասորի, չառնուլ 'ի ձեռանէ ճշ
յորաց մատուցն. կենդանի է ար՝ եթէ ոչ ընթացայց
զհետ նորա, և առից ինչ անտի: * և սնդեցաւ գետի 25
զհետ նեմանայ: Եւ ետես զնա նեման՝ ընթացեալ
զհետ նր. և դարձաւ 'ի կառացն ընդառաջ նր և ասէ՝
տղջն է: * Եւ ասէ՝ գետի, ողջոյն է. տէր իմ առաւ 22
քեաց զիս առ քեզ և ասէ, ահա եկին առիս երկու
պատմանեք 'ի լեռնէն եփքեմի յորդուոցն մարգարէից,
տեւր նչ տաղանա մի արծաթոյ, և երկուս պատմու
ճանա հանգերձեալս: * Եւ ասէ նեման. Թէ այդպէս 23
իցէ, առ երկոս տաղանոս արծաթոյ. և բռնադատեաց
զնա, և ծրարեաց երկս տաղանոս արծաթոյ յերկուս
պարկս, և երկուս պատմուճանա հանգերձեալս. և ետ
յերկուս ծառայս իւր՝ և բարձին առաջի նր. * և եկին 24
'ի մթինն, և տա 'ի ձեռաց նչ, և եզ 'ի տան. և արձա
կեաց զարան՝ և զնացին: * և ինքն եմուտ և կայր աւ 25
առջի տեառն իւրոյ: Եւ ասէ ցնա եղիսեէ. ուստի՝
գաս գետի: և ասէ գետի. չիք երթալ ծառայի քոյ՝
ոչ յայակոյս և ոչ յայնկոյս: * Եւ ասէ ցնա եղիսեէ, 26
ոչ սիրա իմ զնաց յորժամ դարձաւ այրն 'ի կառացան
տի ընդառաջ քո. և արգ՝ առեր զարծաթն և զհան
գերձան 'ի ձիթենիս և յայդիս, և յարջառս և յոխտառ,
և 'ի ծառայս և յաղճանայս: * Եւ բորոտութիւն նեւ 27
մանայ յարեացի 'ի քեզ՝ և 'ի զաւակ քո յաւիտեան: և
իւրեանայ նր բորոտեալ իբրեւ զձինն:

ԳԼ. Զ.

ԺԵ Եւ ասին որդիք մարգարէիցն ցեղիսեէ. ահա աւ 1
սիկ տեղիս յորում մէք բնակեմք՝ նեղ է մեզ. * եւ 2
թիցուք մինչև զյորդանան, և առցուք անտի այր իւ
րաբանիւր գերան մի, և արասցուք մեզ անդ բնակու
թի: և ասէ. երթայք: * Եւ ասէ մի ոմն, եկ և գա 3
մեզմով երթիցես ընդ ծառայս քո: և նա ասէ. ես ե
կից: * և զնաց ընդ նոսա: և չոգան 'ի յորդանան, 4
հարկանէին փայա: * Եւ ահա մին՝ մինչդեռ ընկեալս
զհեմանն, անկաւ երկաթն 'ի ջուրն. և վայեաց, և ա
սէ, ոչ ար. և զայն յանօթ առեալ էր: * Եւ ասէ այրն 5
այ.

Ինչ 'ի ձեռա': (24) Ոմնո. Եւ եկին մթինն, և տա 'ի:
(25) Ոմնո. Եւ ասէ, չիք երթեալ ծա': (26) Ոմնո. Եւ
անդ առեր զարծաթն:

ԳԼ. Դ. (1) Ոմնո. Յորդամ մէք բնակեալ եմք, նեղ
զմեզ: (5) Ոմնո. Եւ վարեաց և ասէ, ոչ ար: (6) Ո
մնո. Յայր վայր անկաւ:

- 7 փայտ, և ընկեց անդր. և ի վեր եկաց երկամբն : * և
 ասէ, փերացո՛ւ քեզէն. և ձգեաց զձեռն իւր և տն զնա :
 8 * Եւ արքայն ասորւոյ տայր պատերազմ չէլի. խոր. ժԸ
 հեցաւ ընդ ծառայս իւր և ասէ, ի տեղւոյ մի յերմինի
 9 բանակեցայց ի գարունի : * Եւ առաքեաց եղիսէն առ
 արքայն իլի՛ և ասէ. զԵ՛Յ լեր գուցէ՛ անցանիցես չ
 10 այն տեղի, զի անդ թաքուցեալ նաղին ասորիք : * Եւ
 առաքեաց արքայն իլի ի տեղին զոր արաց նմա եղի
 սէն * և գարանայոյդ արար զնա, և զգուշացաւ ան
 11 տի ոչ մի անգամ և ոչ երկիցս : * Եւ զայրացաւ անձն
 արքային ասորւոյ զն բանին այնորիկ, և կոչեաց զձե
 ապա իւր և ասէ զնն. ոչ պատմէք ինձ, եթէ մ՛մտա
 12 նէ զիս արքային իլի : * Եւ ասէ մի ոմն ի ծառայիցնր.
 ոչ տէր իմ արքայ. պլ եղիսէն մարգարէ յելի պատ
 մի արքայի իլի զնմ բանս քո՝ զոր խոսիցիս իսննեկի
 13 քեզ քոյ : * Եւ ասէ. երթայք տեսէք՝ ուր իցե նա.
 և առաքեցից ըմբռնեցից զնա : և պատմեցին նմա և ա
 14 սնն, ահաւանիկ ի գովթայիմէ : * Եւ առաքեաց անդր
 կառս և երիվարս՝ և զօր ծանր. և եկին գիշերի և պա
 15 տեցին զքաղաքն : * և կանխեաց յառնել ի պալատն ե
 ղիսէն, և ել զնաց : և ահա զոր պատահելէր դրազա
 քան, և երիվարք և կառք : և ասէ զնա պատանեակն՝
 16 տէր՝ զի՛ գործեացուք : * և ասէ եղիսէն. մի երկնէր,
 17 զի ընդ մեզ բազմւմ են քան ընդ նն : * Եւ եկաց յա
 ղութն եղիսէն՝ և ասէ. Տը բաց զայս պատանեկիս՝ և
 տեսցէ : և երաց ար զայս նք, և ետես և ահա լեռանն
 18 լի էր ձիովք, և հրեղէն կառք շուրջ ղեղիսէիւ : * և
 իջին առ նա : Եւ եկաց յաղթն եղիսէն առ ար՝ և ա
 սէ. հոր զազդդ զայդ չապուհ : և եհար զնն չապուհ
 19 Ը բանին եղիսէի : * Եւ ասէ զնն եղիսէն, ոչ այս ձա
 նապարհէ՛ և ոչ այս քաղաք. եկայք զկնի իմ և տարայց
 զմեզ առ այրն զոր խնդրէք : և պարտւ զնն ի սամա
 20 բն : * Եւ եղև իբրև եմուտ ի սամարիա, ասէ եղի
 սէն. բաց ար զայս նք՝ և տեսցեն : և երաց ար զայս
 21 նք և տեսին. և ահա եին ի մէջ սամարիայ : * իբրև և
 տես զնն արքայն իլի, ասէ ցեղիսէն. եթէ հարկանե
 22 լով հարկն զգոտա հայր : * և ասէ՝ մի հարկաներ, բայց
 եթէ

(8) Այս. ի տեղի մի յերմինի : (8) ի լաւ. ի լի՛ յերմին
 նի. Եւստի՛ յայտնիք : (10) Ոման. Եւ գարայոյդ արար
 զնա : (11) Այս. Եթէ մի մտանէ զիս : (12) Այս. Եթէ
 տէ մարդէ իլի : (14) Այս. Եւ եկին ի գիշերի : (15) Ո
 ման. Առնել ի պալատն եղիսէի : (20) Ոման. Բաց ար
 զայս սոցա. իմ, գոցա : (22) Ոման. Եւ ասէ եղիսէն, մի

ԳԼ. Է.

- 1 Եւ աստ եղիսնէ. լուր պատն նն. այսպէս աստ թր,
քանզի զաղիւ այս ժամ իցէ գրիւ մի Յաշնոյ աշ-
կնդ մոյ, և երկու գրիւք գտուոյ՝ սկիզ մոյ՝ ի դրունն
- 2 աստորիւյ: * Եւ պատասխանի եւս սպառազնին յորոյ
տղայ յանոյ՝ ի մեռն նր՝ եղիսնէ և աստ, եթէ սահման
յերկնաւ տրապէ թր, միթէ լինիցի՝ բանգ այդ: և աշ-
տ եղիսնէ. ահա անոցնա աշք քովք, և անտի մի կն-
րիցն:
- 3 * Եւ էին արք շրք բորոտք առ գրան քաղաքին, և աշ-
տն այր ցնդեր իւր. զի՛ նստիմք ասա՝ և մեռանիմք:
- 4 * Եթէ անոց՝ եթէ մայուք՝ սով է ի քաղա-
քին, և մեռանիմք անգ. և եթէ աստն նստիցիմք՝ սա-
կայն մեռանիմք. և արգ՝ եկեմք դիմացուք ի բանակն
ասորւոց, եթէ ապրեցուցնն զմզ՝ կեցուք, և եթէ
- 5 սպանցնն զմզ՝ մայուք: * Եւ յարեան ընդ արշա-
լաւըն մահմի՝ ի բանակն ասորւոց, և էին ի մասն
ինչ բանակն ասորւոց. և ահա ոչ գոյր անգ մարդ:
- 6 * զի թր հնչեցայ ի բանակն ասորւոց շաղին կառայ,
և բարաւ գորու մեծի. և ասնն այր ցնդայր իւր՝ արգ՝
ի վարձու կալաւ. ի վր մեր արքայն ինչ զթագաւորս
- 7 քնացուց, և զթագաւորս եգիպտացուց: * և յարեան
և փախան չ մահմն, և թողին զգրանս իւրեանց, և
զմիւ ինքեանց՝ և զնչա իւրեանց՝ ի բանակն որդես և
- 8 կոյնն, և փախան մարգարուր: * Եւ մահն բորոտք
միւլէ ի մասն մի բանակն, մահն ի վրան մի և կերան
և արբն. և ասնն անտի արծաթ և ոսկի և հանգերմա,
և գնացին՝ և չգան թաղուցն: և վարձան և մահն յովչ
- 9 վրան, և ասնն անտի՝ և չգան և թաղուցն: * Եւ ա-
տն այր ցնդեր իւր. ոչ այսպէս է զոր մէքս առնեմք,
մրս այս՝ մր առնանց է, և մէք լուրցնիմք. և մայցեմք
լուսոյ առաւտու, և գտանիցիմք յանօրհնութ. բայց
արգ՝ եկեմք մայուք և պատմեսցուք զայս ի ասն թա-
- 10 գաւորն: * Եւ մահն և աղաղակեցին առ գրան քաղա-
քին, և պատմեցին նց և ասնն. մուք ի բանակն ասոր-
ւոց, և ոչ գոյր անգ այր՝ և ոչ մայն մարգայ, բայց մայն
միք կապեալք, և էշք կապեալք, և վրանք նց նոյնպէս
կան:

ԳԼ. Է. (3) Որհնէ. Եւ աստ այր ցնդեր. և մեռանի-
ցեմք: (5) Որհնէ. Ընդ արքայուան: և անտ. ընդ ար-
շալուան: (5) Յարեանն գոյտեւ. Ոչ գոյր անգ մարդ:
(7) Օրհնէ մի. Եւ փախան մարգարուր: (9) Որհնէ. Եւ
գտանիցեմք անօրհնութիւն. զայս ի ասն թաղաւորի:

կան : * և աղաղակեցին պարապանքն , և անդ արարին 11
 'ի տուն Թագաւորին 'ի ներքս : * Եւ յարեաւ արքայ 12
 գիշերայն , և ասէ յԾառայս իւր . պատմեցից ձեռք զոր
 ինչ արարին մեզ աստիքն . գիտացին ' թէ մեք սովիմք ,
 եղին ' ի բանակէն և Թագեան ' ի բացի , ասին ' Թերեւս
 ելցեն ' ի քաղաքէն , և ըմբռնեսցուք զնա կենդանայն .
 և մնացեալ ' ի քաղաքն և ելցուք : * Եւ պատասխանի եւ 13
 մի ոմն ' ի Ծառայից նորա և ասէ , առցին հինգ ' ի ձեռն
 մնացելոյ որ մնացեալ են յամբ բազմուէ Ելի նուազու-
 թի , և առաքեսցուք անդր և տեսցուք : * և ասին եր 14
 կուս հեծեալս ձեռն . և առաքեաց արքայ զհեա ար-
 քային սասուաց և ասէ . երթայք և տեսիք : * Եւ գլ- 15
 նացին զհեա նոյ մինչև ջրագանան . և ահա ամ ճանաչ-
 պարհն լի եր հանդերձիւ և կահիւ ' զոր ընկեցին սաղ-
 բիքն ' ի խուճնալելն իւրեանց : և դարձան հեշտակէն
 և պատմեցին արքայի : * և ել ժողովուրդն , և յապառ 16
 կեաց զրանակն , ասարուց : Եւ եղև գրիւ նաշնայ ' սկեղ
 միոյ արծաթից , և երկու գրիւք դարւոյ ' սկեղ Ե քա-
 նին մն : * Եւ արքայ կացոյց ' զսպառազէնն ' յորոյց 17
 նոյր արքայ ' ի ձեռս նոյ , և կոխեաց զնա ' ի խաւան ժո-
 ղովուրդն առ գրանն , և մեռաւ ոմն և խօսեցաւ այրն
 մոյ , որ խօսեցաւ յիջանել հեշտակին առ նա : * Եւ 18
 եղև որպէս և խօսեցաւ եղիսէն ընդ արքայի ' և ասէ ,
 թէ երկու գրիւք դարւոյ սկեղ միոյ լինիցին , և գրիւ
 նաշնայ սկեղ . և եղիցի վաղիւ ' ի սկիս ժամ ' ի գրուան
 սամարեայ : * և պատասխանի եւ սպառազէնն եղիսէի 19
 և ասէ , եթէ սահանս յերկինս արասցէ մք . միմէ լի
 նիցի ' բանդ այդ . * և ասէ եղիսէ ' ահա տեսցես աչք 20
 քոյք , և անտի մի կերիցես : * Եւ եղև նմա այնպէս . 21
 և կոխեաց զնա ժողովուրդն ' ի խաւան առ գրանն , և
 մեռաւ :

ԳԼ Ը .

Եւ խօսեցաւ եղիսէն ընդ կնոջն զորոյ կեցոյց զոգ 1
 գին ' և ասէ . արի գնա գու ' ի տուն քո ' և ընթ
 պանդուխտ ուր և պանդխտիցես , զի կոշեաց մք սով
 ' ի վերայ երերիս . քանզի եկն իսկ սով զեւթն ամ ' ի վր
 երկ

(11) Այս . Եւ աղաղակեցին բարապանքն : (13) Բաշ .
 Խնացեալ են աստէն յամբ բազմ : (15) Ոմն . Եւ գնա-
 ցին զհեա նոյ մին : (16) Յայլ . պատի . Սկեղ միոյ ու-
 ծախ , և երկու : (17) Ոմն . Կոխեաց զնա ' ի խաւան
 ժողովան առ գրանն :

ԳԼ Ե . (1) Այս . Գնա գու և տուն քո . և ընթ . . . քի
 ժի

- 2 Եղիշին : * Եւ յարեաւ կինն և արար ըստ բանին եղի
մայր . և գնաց ինքն և տուն իւր , և պանդխտեցաւ յերե-
րին աղաղակաց եւթն տմ :
- 3 * Եւ եղի յնա կատարելոյ ամացն եւթանց , գարձաւ ԻԲ
կինն յալաղակաց , և եկն բողոք հարկանել առ արքայ
- 4 զի ասն իւրոյ և զի անգւոյ իւրոյ : * Եւ արքայ խո-
տեցաւ ընդ գեեղեաց պատանեկին եղիսեխ առնն նոյ և
ասէ . պատմեա՛ գու ինձ զեմ՝ մեծամեծան զոր արար
- 5 եղիսեխ : * Եւ եղի 'ի պատմելն նի արքայի՝ Թէ ո՛րպէս
կենդանացոյց զորդին զմեռեալ , և՛ ահաւանիկ ուռաղի
անկաւ . կինն զորոյ կենդանացոյց զորդին նի եղիսեխ .
աղաղակէր առ արքայ զի ասն իւրոյ և զի անգւոյ իւ-
րոյ : և ասէ գեեղի . տէր արքայ , այս կին է , և այս որ
- 6 գի գարա , զոր կենդանացոյց եղիսեխ : * Եւ եհարց
արքայ ցիկնն՝ և պատմեաց նմա . և ետ նմա արքայ ներ-
քինի մի և ասէ . գարձա՛ գմա զեմ՝ զարդիւնսն , և զեմ՝
զարձախն անգոյն , յորէ յորմէ եթող զերկիրս մինչև
ցոյժմ :
- 7 * Եւ եկն եղիսեխ 'ի գամասկոս . և որդի ագերայ առ ԻԳ
քայ ասորուոյ հիւանդանայր : և պատմեցին նմա և ա-
- 8 սեն . և կին այրն նոյ այսր : * և ասէ արքայ ցաղաղել-
մա 'ի ձեռին քում մաննայ , և եւ ընդ առաջ առնն նոյ ,
և հարց զմի նովաւ , և ասացես . եթէ կեցցեմ՝ 'ի հի-
- 9 ւանգութե՛ տառի իմե՛ յայտմանէ : * Եւ գնաց աղայել
ընդ առաջ նի , և տա մաննայ 'ի ձեռին ուղտուց քառասնից .
չոգաւ եկաց առաջն նի և ասէ . հայր եղիսեխ . որդի
քո որդի ագերայ արքայ ասորուոյ առաքեաց զիս առ
քեզ՝ և ասէ . եթէ կեցցեմ՝ 'ի հիւանդութե՛ տառի իմ՝
- 10 մէ յայտմանէ : * Եւ ասէ ցնա եղիսեխ , երթ և ասմ
ցնա . կերով կեցցես : և եցոյց ինձ ար զիմահու մեռա-
- 11 նիցի : * և եկաց առաջն երեսաց նի պատկասեալ . և
- 12 ելաց այրն նոյ : * Եւ ասէ աղայել . ընդէ՛ր լառ տէր իմ :
և ասէ՛ գիւմմ՝ զինչ գործելոց ես ընդ որդիսն իլի , զա-
մուրս նոյ՝ արձիգ արարցես , և զընտիրս նոյ՝ արձիգ կատո-
րեսցես , և զաղայս նոյ՝ սատակեսցես , և զլոյսն նոյ՝ հերձ
- 13 ցես : * Եւ ասէ աղայել . մի՛ է ծառայքս շուն մի , Թէ
տանիցե զբանգ զայդ : և ասէ եղիսեխ , եցոյց ինձ ար
- 14 Թագաւորն՝ քեզ 'ի վի՛ ասորուոյ : * Եւ գնաց յեղիսեխ
և

և եկն իսկ եւթն տմ 'ի վի՛ երկ' : (5) Ո՛նտ . Տէր ար-
քայ , և ասէ , այս կին է : (7) Յօրէմայի . Եւ որդի ա-
գերայ արքայի ասոր' : (8) (9) Յօրէմայի . Եթէ կեցցեմ
'ի հիւ' : (9) 'ի Բաղան պոկտի . Ողբի 40 որդի ագե' :
(14) Բաղան . Եւ գնաց աղայել և եմուտ առ տէր :

և եմուտ առ տեր իւր : և տսէ ցնա՝ զի՛նչ ասաց եղի
տէէ : և ասէ՝ ասաց ցնա թէ կելով կեցցէ : * և եղի 15
վաղիւ անդր՝ և առ մաքման և եթաց ՚ի ջուր և արկ զե-
րեսցը իւրովք՝ և մեռաւ :

ԻԴ Եւ թագաւորեաց աղայել ընդ նր՝ * Յամի հինգերոր 16
գիտովքամայ որդւոյ աքաաբու արքայի ելի : Թագա-
ւորեաց յովքամ որդի յովսափատայ արքայի յուգայ :
* Որդի երեսուն և երկու ամաց էր ՚ի թագաւորել իւ 17
բում : և ութ ամ թագաւորեաց յեմ : * և գնաց զձա 18
նապարհս թագաւորեաց ելի , ոնդ արար տունն աքաա-
բու : զի գուտար աքաաբու էր նր կնուծի . և արար
չար առաջի եմ : * Եւ ոչ կամեցաւ ար ապականել 19
զյուգայ վն գաւթի ծառայի իւրոյ՝ որպէս և ասաց
տալ նմա շրագ , և որդւոց նր զեմ աւուրս : * Եւ յու 20
ուրս նր նշխահեաց եգոմ ՚ի ներքուստ ձեռին յուգայ ,
և թագաւորեցոյ ՚ի վր իւր թագաւոր : * Եւ ելով 21
բամ ՚ի սիսվր , և եմ կառք ընդ նմա . և եղև ընդ վա-
ղայարոյցս լինելոյ գիւրդոյն , և եւար զեգոմն զպա-
տեալն զեւրեաւ և զեղանս կառացն . և փափեաւ զօրն
յիւրաքանչիւր խորանս իւրեանց : * և նշխահեաց եգոմ 22
՚ի ներքուստ ձեռին յուգայ մինչև ցայտօր : Յայնմ ժա-
մանակի նշխահեաց և ձորնա : * Եւ մնացորդը բանից 23
յովքամայ , և եմ ինչ զոր արար . ոչ աւանիկ գրեալ
են ՚ի գիրս բանից աւուրց թագաւորացն յուգայ :

ԻԵ * Եւ ննիեաց յովքամ ընդ հարս իւր , և թաղեցաւ ընդ 24
հարս իւր ՚ի քաղաքի գաւթի հօր իւրոյ . և թագաւո-
րեաց զբողիս որդի նր ընդ նր : * Յամի երկուսասան 25
երորդի յովքամայ որդւոյ աքաաբու արքայի ելի թա-
գաւորեաց զբողիս որդի յովքամայ արքայի յուգայ :
* Քսան և երկուս ամաց էր զբողիս ՚ի թագաւորել իւ 26
բում , և ասրի մի թագաւորեաց յեմ : և անուն մօր նր
գոգողիս գուտար ամբեաց արքայի ելի : * Եւ գնաց 27
զձանապարհ տունն աքաաբու . և արար չար առաջի եմ
ոնդ և տունն աքաաբու . քանզի փեսայ էր տանն աքաա-
բու : * և գնաց ընդ յովքամայ որդւոյ աքաաբու ՚ի պա 28
տերազմ ՚ի վր աղայելի արքայի ասորւոց յուամաթ գա-
ղաագ , և հարին ասորիքն զյովքամ : * Եւ գարձաւ ար 29
քայ յովքամ բոչիւն ՚ի յեղաղիւն ՚ի վերացն զոր խոցե-
ցին

(15) ՚ի լուս . ՚ի լիւրայ մաքման , նշանալի . սիմ . աւ . ք . ՚ի
մաթ . և ասիւղաւ անին՝ ընկողին : (16) Սմաթ . Որդի յով-
սափատայ ՚ի յուգայ : (17) Բիւհ . Եւ քառասուն ամ
թագաւորեաց յեմ . և գնաց : (26) Գոթողիս գուտար :
(28)(29) Սմաթ . Յաւամովթ գաղա : (29) Աս . Որդի
յովքամայ արքայ յուգայ՝ ել տէ :

ցին զնա ասորիքն յուսմամբ՝ 'ի պատերազմել նք ընդ պաշտելի արքայի ասորւոց : Եւ դքսիւս որդի յովթամայ արքայի յուգայ՝ կ'ը տեսանել զյովթամ որդի պաւսարու յեղբայրել, զի հիւանդանայր նա :

ԳԼԹ.

- 1 Եւ եղիսնէ մարգարէ կաշեաց զմի յորդաւոց մարգաւ 12
 րելից՝ և ասէ ցնա . պնդեալ զմէջքո , և ան զար-
 բուակ իւզդայ՝ 'ի ձեռին քուսմ . և երթ յուսմամբ գաղաադ :
 2 * և մացեն անգր , և անպցեն գու անգ . զէտու զորդի
 յովթամասայ զորդի ամնանայ . և մացեն և յարուսցեն
 զնա 'ի միջոյ եղբայրելւոց . և ասարցին զնա սենեակ
 3 'ի սենեակէ : * և ասցեն զարուակգ իւզդայ , և արկցեն 'ի
 գլուխ նք , և ասասցեն . այսպէս ասէ ար . օծի զքեզ
 Թագաւոր 'ի զք իլի : և բացցեն զգուռն և փախիցեն ,
 4 և մի մնասցեն : * Եւ զնաց պատանեակն մարգարէ յուս-
 5 մամբ գաղաադ , * և եմուտ անգր . և ասա ի իսնից զ-
 րուսն նստիին . և ասէ , բան ինչ է ինձ ընդ քեզ իշ-
 րանգ : և ասէ յեու , առ մի յամենեցունց 'ի մէնջ : և ա-
 6 ղէ՛ առ քեզ իշանգ : * Եւ յարեաւ եմուտ 'ի սենեակն ,
 և արկ զեւզն 'ի գլուխ նք . և ասէ ցնա . այսպէս ասէ
 ար աս իլի . օծի զքեզ 'ի Թագաւոր ժողովրդեան ան
 7 'ի վերայ իլի . * զի սատակեցեն զտունն պաւսարու
 տեառն քո յերեսաց քոց . և ասցեն զվրէժարեան ծա-
 ւայից իմոց մարգարէից , և զարեանց ամ ծառայից ան
 8 'ի ձեռաց յեղբայրելայ , և 'ի ձեռաց ամ ասն նորա : * և
 սատակեցեն զտանն պաւսարու՝ որ միջիցէ զորմով . և
 9 զնեղեալն և զմնացեալն յիլէ : * տալ զտունն պաւսարու
 իբրեւ զտունն յերսբովմուտ որդւոյ նաբասայ . և իբրեւ
 10 զտունն բառասայ որդւոյ պքայ : * և զյեղարել կերի-
 ցեն շուք 'ի վեճակին յեղբայրելի . և մէջ դք իցէ որ թա-
 11 ղիցէ : Եւ երաց զգուռն և փախեաւ : * Եւ յեու ել
 առ ծառայ տեառն իւրոյ . և ասեն ցնա , ողջոյն է ,
 զի՛ եկն առ քեզ միլիկն այն : և ասէ ցնա . գուք ինչն
 12 գիտեք զայրն՝ և զբաշտպանն նք : * Եւ ասեն . անիրա-
 ւութի է այդ՝ պատմեալ մեզ՝ և ասէ ցնա յեու . այսպէս
 և այսպէս իտեցաւ ընդիս , և ասէ . այսպէս ասէ ար .
 13 օծի զքեզ Թագաւոր 'ի զք իլի : * Իբրեւ լուսն՝ փութալ
 ցան

ԳԼԹ. (1) Բերեալին . իւզդայ 'ի ձեռ քուսմ : (2) Բա-
 ղամ . Որդւոյ ամնանայ : (4) Ուսն . Պատանեակն մար-
 ցարէի : (7) Ուսն . Եւ սատակեցեն զտունն : (8) Ու-
 տալ . Եւ զմնացեալն յիլի : (12) Ուսն . Եւ ասեն ցնա ,
 անիրա՛ : (13) Ուսն . 'ի զք միջոյ աշտիմանացն :

ցան և ասին իւրաքանչիւր զբաշկոն իւր, և եղին 'ի ներք
քոյ նր' 'ի վր' միոյ աստիճանացն ուր նստին : և փոշ
հարին եղջերեան : և ասեն, Թագաւորեաց յեռ :

Ի Ե * Եւ զօրսօղով եղև յեռ որդի յովսափատոյ որդւ 14
ւոյն ամուսնայ 'ի վերայ յովրամայ, և յովրամ զգուշա
ցեալ էր յուսմամբ գաղանգ : քնքն և ամ 'ի էլ յերեսաց
աղայի յարայի ասորւոց : * և գարձաւ յովրամ ար 15
բայ բժշկել 'ի յեղբայրել' 'ի վերայ անան զոր խօցեցին
զնա ասորիքն 'ի պատերազմել նն ընդ աղայելի արքայի
ասորւոց : Եւ ասէ յեռ, եթէ իցէ որդի մեր ընդ իս' մի
ելցէ փախստական 'ի քաղաքէն երթալ պատմել 'ի յեղ
բայել : * Եւ հեծաւ յեռ և զնաց, և էջ յեղբայրել : Զն 16
յովրամ արքայ ելի բժշկել 'ի յեղբայրել 'ի նեմիցն զոր
խօցեցին զնա յուսմամբ 'ի պատերազմել ընդ աղայելի
արքայի ասորւոց : զի նա զօրաւոր էր և այր զօրուէ
և ննիւնաց անդ : և որդիւն արքայ յուգայ էջ անսանել
պոփքամ : * Եւ գէտն ել յաշտարակն յեղբայրել, և եւ 17
տես փոշ 'ի գալն յեռայ և ասէ : փոշն անսանեմ ես :
և ասէ յովրամ, ան հեծեալ մի և առաքեալ ընդ առաջ
նն, և ասացէ ' ողջոյն է : * Եւ չոգաւ հեծեալն միոյ 18
ընդ առաջ նր' և ասէ : այսպէս ասէ արքայ ' Թէ ողջոյն
իցէ : և ասէ յեռ, զի կայ քո և ողջանի, գարձիր զինի
իմ : և պատմեաց գէտն և ասէ, եհան 'ի նն հեշտակն
և ոչ գարձաւ : * Եւ արձակեաց երկրորդ հեծեալ մի 19
միոյ' և ասէ, այսպէս ասէ արքայ ' Թէ ողջոյն իցէ : և
ասէ յեռ, զի կայ քո և ողջանի, ոչարձիր զինի իմ :
* և պատմեաց գէտն և ասէ, եհան 'ի նն ոչոսա, և ոչ գար 20
ձաւ : և որ ամէրն ամ զյեռ զորդին ամուսնայ : քան
զի տագնապաւ եհան : * Եւ ասէ յովրամ : Ընեա : և 21
լծեցին կառս : և ամբարձաւ յովրամ արքայ ելի, և որդ
զիւն արքայ յուգայ' այր յիւրաքանչիւր կառս իւր, և
եղին ընդ առաջ յեռայ : և գաին զնա 'ի վիճակին նա
բաւթայ յեղբայրելայոյ : * Եւ եղև իբրև ետես յովրամ 22
զյեռ, և ասէ ' ողջոյն է յեռ : և ասէ յեռ, զի նչ ող
ջոյն է, տակաւին պոռնկուծի քաղաքելոյ մօր քոյ' և
կախարդուէ նր յաճախիցեն : * Եւ գարձոյց յովրամ 23
զկառս իւր և փախեաւ, և ասէ ցղթօղիւս : գաւ է որդ
զիւն :

(15) Ոման . 'ի քաղաքէս . խմ, 'ի քաղաքէ աստի . . պատ
մել յեղբայրել : (19) Ոման . Երկրորդ հեծեալ մի միոյ ,
և ասացէ , այսպէս . . Թէ ողջոյն է : (20) 'ի լա' . 'ի
վ' և որ ամէրն . Նշանակի . սիմ . և վարեն իբրև զվա
րելն յեռայ : (21) Ոման . Ել լծեա . . և ամբարձ յովր' . .
այր իւրաքանչիւր 'ի կառս : (23) Ոման . Եւ գարձոյց
յովրամ զձեռս իւր և փախեաւ :

- 24 գիտ : * և ընդ գիրկս եմուտ, և եհար զյովրամ չ մէջ
 Թիկանց նր, և եւ նետն ընդ սիրտ նր, և կծկեցաւ 'ի
 25 վերայ ծնգաց իւրոց : * Եւ ասէ ցաղապէս ապառա-
 զէնն իւր . ընկեալ զգա 'ի վիճակի ագարակին նարով
 Թայ յեղբայրեացւոյ, զի յիշմ մինչեւ ես և դու հե-
 ծեալեաք 'ի զոյգս՝ զկնի տքաաբու հօր գորա . ի ար առ
 26 'ի վերայ գորա զառաածս զայս : * Եւ Թէ ոչ զարիւնն նա-
 բովԹայ՝ և զարիւն որդւոց նորա զոր տեսին երէկ՝ ա-
 սէ ար, հառուցից նմա 'ի վիճակիս յայսմիկ՝ ասէ ար :
 և արգ առ ընկեալ զգա 'ի վիճակ այդր Եւ բանին տն :
 27 * Եւ զգողիս արքայ յուգայ ետես և փախեաւ չ ճա-
 նապարհն բեթանդանայ : և պնդեցաւ զհետ նր յեռ-
 և ասէ . հայտ, և զգա և ս : Եւ եհար զնա 'ի կառան մինչ
 գետ ելանէր չ զառ 'ի վերն բերայի, որ է յերգառամ :
 28 և փախեաւ 'ի մակեդոնով, և ամի մեռաւ : * և հանին
 զնա ծառայք իւր յիմ . և Թաղեցին զնա 'ի գերեզմանի
 իւրում ընդ հարս իւր 'ի քաղաքին դաւթի :
 29 * Եւ յամին մատասաներորդի յովքամայ արքային Ելի, իւ
 30 Թագաւորեաց զգողիս 'ի վերայ յուգայ : * Եւ եկն յեռ-
 յեղբայրէ :
 Եւ յեղբայրէ լուաւ, և ծարրեաց զաչա իւր՝ և զարգաւ Իմ
 31 րեաց զգլուխ իւր՝ և հայէր չ պատահանն : * և յեռ-
 մասնէր 'ի քաղաքն . և ասէ՝ ողորն իցէ զամրի տիրաւ
 32 պան : * Եւ ամբարձ գերեաս իւր 'ի պատահանն՝ և ա-
 սէ . ով ես գու, կջ առիս : և հայեցան առ նա 'ի խո
 33 նարհ : և ընկեցին զնա : և ցարտեցաւ յարեան նր զոր
 34 մովքն և զմիովքն . և կոխեցին զնա առաժուր : * Եւ
 Խնքն եմուտ եկեր և արգ . և ասէ, տեսէք զանիծեալն
 35 զայն՝ և Թաղեցէք զնա զի դուսար Թագաւորի է : * Եւ
 չողան Թաղել զնա, և ոչ ինչ գտին 'ի նմանէ, բայց ըզ-
 36 գագաթնն և զոտնն և զԹաթա ձեռացն . * և գարձան
 պատմեցին նմա : և ասէ . բան տն է զոր խօսեցաւ 'ի
 ձեռն եղբայի Թեղբայրոյ՝ և ասէ . 'ի վիճակին յեղբայր-
 37 լի կերիցն չուռք զմարմինս յեղաբեկոյ . * և եղիցի գին
 յեղաբեկոյ իբրեւ զանգ 'ի վր երեսաց անգոյ վիճակին .
 զի Թ Լիկիցի տակ նշ՝ Թէ այս է յեղաբեկ :

ԳԼ.

(25) Աստ . 'ի վիճակ ագարակին նարով' : (26) Ոման . 'ի
 վիճակ անգր ըստ բանի : (28) Բնաւի, Լնգ հարս իւ-
 բում 'ի քա' : (30) Ոման . Եւ յեղաբեկ լուծաւ . և ծաղ-
 րեաց : (35) Թերեալին Խիտեր . Եւ ոչ ինչ գտին 'ի նմանէ :
 (36) Ոման . Եւ գարձանն և պատ' : (36) Աստ . Զմարմինն
 յեղաբեկոյ : (37) Ոման . 'ի վր երեսոյ մեզոյ 'ի վիճակն

ԳԼ. Ժ.

Լ Եւ պրաարուէին որդիք եւ թանապուհն ի սամարիա :
 և գրեաց յեռ հրովարտակ՝ և առաքեաց ի սամարիա առ իշխանսն սամարիայ և առ Ծերոս և առ դայեակոն պրաարու՝ և ասէ : * Իբրեւ հասանիցէ առ ձեզ հրովարտակդ այդ, ընդ ձեզ են որդիք տեառն ձերոյ, և ընդ ձեզ կառք և երիվարք՝ և ընդ ձեզ քաղաքք ամուրք՝ և զէնք : * և տեսանիցէք զլաւ և զուղիկ յորդուոց տեառն ձերոյ, և հաստատեցէք զնա ի վր ամթուոյ հօր իւրոյ : և տայցէք պատերազմ ի վր տան տեառն ձերոյ : * Եւ երկեան յոյժ, և ասեն . ահա երկու թագաւորքն ոչ կալան զգէմնք, և մեք զիւրդ օւնիցիմք զգէմ : * Եւ առաքեցին ի տանէն և ի քաղաքէն, և Ծերքն և դայեակեք առ յեռ . և ասեն . Ծառայք քո եմք մեք, և զոր ինչ սասայցես մեզ՝ արասցուք : և ոչ թագաւորեցուցուցուք զոր, այլ զոր ինչ բարին է առաջի քո՝ արասցուք : * Եւ գրեաց առ նմ հրովարտակ երկրորդ՝ և ասէ . եւ թէ իմ էք գուք՝ և ձայնի իմում լսէք . առէք զգլուխս արանց որդուոց տեառն ձերոյ՝ և բերէք առ իս վաղիւ ի սոյն ժամու յեղբայել : Եւ որդիք արքայի՝ եին արք եւ թանապուհ . և ճոխք քաղաքին անուշանէին զնոսա : * Եւ եղև իբրեւ եհաս հրովարտակն առ նոսա, կալան զորդիսն արքայի՝ և սպանին արս եւ թանապուհ, և եւ զին զգլուխս նոցա ի կողովս, և առաքեցին առ նա ի յեղբայել : * Եւ եին հրեշտակն և պատմեաց և ասէ, բերին զգլուխս որդուոցն արքայի : և ասէ . գիւք զնմ երկուս զքահանս արտաքոյ քաղաքին մինչև յառաւօտ : * Եւ եղև ընդ առաւօտն եւ և եկաց, և ասէ ցնմ ժողովուրդն . արդար էք գուք . ահա ասիկ ես յարեայ ի վր տեառն իմոյ և սպանի զնա . տեսէք զսոսա ամփոփմ կոտորեաց : * զի մի անկանիցի ի բանէն ամ յերկիր, զոր խօսեցաւ արքային ձեռն ծառայի իւրոյ եղբայ : * Եւ եհար յեռ զամ մնացեալս ի տանէ պրաարու ի յեղբայել, և զնմ մեծամեծս նորա, և զծանթս նորա, և զբուրմս նմ, առ ի շթողղոյ նմա մնացորդ : * և յարեաւ զնաց, և չաբաւ ի սամարիա : Եւ մինչդեռ ի բեթա կադ :

ԳԼ. Ժ. (3) Ոհն . Եւ տեսանէք զլաւ . . և հաստատեցէք : (4) Այս . Եւ երկեան յոյժ յոյժ և ասեն, ահա : (5) Այս . Այլ որ ինչ բարին է : (6) Բազմակ . Վաղիւ ի սոյն ժամ ի յեղբայել : (9) ի լա . ի վրոյ՝ ամփոփմ . նշանի . այժմ : (10) իմն . Դիտացէք այժմ զի մի ան :

- 13 կնգ՝ հովուաց՝ ի ճանապարհին եր • * և եգիտ յեռ զեղ.
բարս զբողոքայ արքայի յուգայ, և ասէ • այր էք գուգ:
և ասեն, եղբարք դեղեկայ եմք մեք, և իջար յողջոյն որդ.
14 ւոց արքայի, և որդւոց զորացելոյս: * Եւ ասէ • կա-
լարուք զգոտս կենդանիս • և կալան զնն կենդանիս,
և կտարեցին զնն ի բեթակագ՝ արս քառասուն և եր-
կուս • և ոչ մնաց ի նոգանէ այր:
- 15 * Եւ զնայ անտի, և եգիտ զյովնագար որդի ռեքա ԼԱ
րայ ք առաջ իւր, և օրհնեաց զնա: և ասէ ցնա յեռ •
եթէ իցէ՞ սիրտ քո ուղիղ ի բրկ զտիրա իմ, ըստ սրտի
քում: և ասէ յովնագար՝ է: և ասէ յեռ • եթէ իցէ,
առւար ցիս զձեռն քո, և եռ զձեռն իւր • և եկան զնա
16 առ իւր ի կառսն: * և ասէ ցնա • եկ ընդիս՝ և տես
17 զնախանձ իմ զմ ան: և նստոյց զնա ի կառսմբւր: * և
եմուտ ի սամարիս, և եհար զնա մնացորդս արաարու
ի սամարիս • մինչև ապականել նմա զնոսա ըստ բանին
ան զոր խօսեցան ընդ եղբայի:
- 18 * Եւ ժողովեաց յեռ զնա՝ ժողովուրդն՝ և ասէ ցնն • ԼԲ
արաար ծառայեաց բահաղու սակաւ ինչ • յեռ՝ ծա-
19 ռայեացէ նմա բազում: * Եւ արդ՝ նա մարդարեք բա-
հաղու, զնա ծառայս նր և զքուրմս նր կոշեցէք առիս:
և այր որ մի զբեկեացէ • զի զոհ մեծ է բահաղու: և ար-
զբեկեացէ, մի ապրեացի: և յեռ արար խաբանօք, զի
20 կտարեացէ զծառայս բահաղու: * Եւ ասէ յեռ • սրբե-
21 ցէք նուերս բահաղու: և քարոզ կարգացին: * և ա-
ռաքեաց յեռ ընդ նա ինչ, և եկին նա ծառայք բահա-
ղու • և ոչ մնաց ար ոչ եկն • և մտին ի տունն բահաղու,
22 և լցաւ տունն բահաղու ծայր ի ծայր: * Եւ ասէ յեռ
ցմբմալն • հանկէ զպատմութեանս ձեռն ծառայից բա-
23 հաղու: և հանին նոցա զպատմութեանս: * Եւ եմուտ
յեռ և յովնագար օրդի ռեքեայ ի տունն բահաղու:
և ասէ ցնառայսն բահաղու • օրնեցէք և տեսէք՝ թէ
իցէ՞ որ աստ ք ձեզ ի ծառայից ան • բայց գուգ միայն
24 ծառայք բահաղու: * և եմուտ առնել խունիկս և ողջա-
կեղ յեռ: Եւ յեռ կացոյց իւր արաարոյ երեքարեւր
և ութսուն այր, և ասէ • այր որ ապրեացէ յարանցն
զոր

(13) Յօրհանի գոթեր • Եղբարք դեղեկայ եմք մեք • և ի՛:
(13) ի լաւ՝ • ի վերայ՝ զորացելոյս նշանի • ակ • աշխարհ
հասկենալս: (15) Աստ • Ընդ • սրտի քում: (16) Որհն •
ի կառսն իւրում: (19) Բազում • ջի կարուսցէ զծա-
ռայս բա՛: (21) Բազում • Եւ ոչ մնաց այր որ ոչ եկն:
(21) Որհն • ի ծայրէ ի ծայր: (22) Որհն • Յօրհան
աղն • և հանին զնոցա պատմութեանս: (24) Որհն • Եւ
եւթսունս այր • • • որ ապրեցաւ յարանցն զոր:

զոր ես հանեմ'ի ձեռս ձեր, անձն նորա փոխանակ ան-
 ձին նորա : * Եւ եղե իբրեւ կատարեաց առնել զողջա 25
 կեղան, և ասե յես յաւրհանգական և յապառապէնս .
 մտէք հանէք զնն, և այր մի եղջէ 'ի նոցանէն . և հա-
 րին զնա սրով սուսերի . և ընկեցին սուրհանգակէն և
 սպառազեմք . և զնացին մինչև զքաղաք տանն բահա-
 ղու : * և հանին զարձանն բահաղու, և այրեցին զնա : 26
 * և կործանեցին զարձանն բահաղու, և քակեցին ըզ- 27
 տունն բահաղու, և կարգեցին զնա 'ի լուսարիս մինչև
 յայսօր : * և ապականեաց յես զբահաղ յիւն : * Բայց 28
 'ի մեղացն յերոբոամու որդւոյ նաբատայ որ յանցոյցն 29
 զիւն զճ մեկնեցաւ յեսու, յերնջոցն ասկեաց, որ 'ի բե-
 թեւ և 'ի դան : * Եւ ասե ար ց յեսու, փոխանակ զի քա 30
 ջուցար աջնել ուղղութի առաջի իմ, ըստ մամ' որինչ
 'ի սրտի իմում արարեր տանն աքաղաղու . որդիք չոր
 ընդդէ նստցին քեզ յաթող. իւն : * Եւ յեսու զճ զգու 31
 շացաւ զնալ յորէնս ան մայ իւն յամ' սրտն իւրմէ . և զճ
 մեկնեցաւ 'ի մեղացն յերոբոամայ որ յանցոյցն զիւն :
 * Հաւուգուն յայնոսիկ սկսաւ ար կոտորել յամ' սահ 32
 մանս իւն . և եհարոյնոսա ազայել յամ' սահմանս իւն,
 * 'ի յորդանանէ և ընդ արևելս, զամ' երկիրն զգաղաագ 33
 և զգաղայ' և զառքենի' և զմանասէի . յարոյնբայ, որ ե-
 յերբը հեղեղատին առնովայ, և զգաղաագ և զբատան :
 * Եւ մնացորցք բանիցն յեսուց և ամ' ինչ զոր արար, և 34
 ամ' զօրուի նք, և ամ' խումբքն զոր խմբեաց զճ աւանիկ
 զբեալէն 'ի գիրս բանից աւուրց թագաւորացն իւն :
 * Եւ ննջեաց յեսու ընդ հարս իւր, և Թադեցին զնա 'ի 35
 սամարիա . և Թագաւորեաց յովսէփայ որդի նք Է նք :
 * Եւ աւուրք զորս Թագաւորեաց յեսու, 'ի վերայ իւն 36
 ամբ քսան և ութ 'ի սամարիա :

ԳԼ. ԺԱՆ

ԼԴ Եւ գոգոդկա մնայր զքողիայ, ետես եմէ մեռան որ 1
 գէք նք, կորսյս զամ' զաւակ Թագաւորութեն :
 * Եւ ան յովսէփէն գուստրարքայի յովթամայ եղբայր 2
 զքողիայ, զյովսա զորդի զքողիայ, և գողոցաւ զնա 'ի
 մի

(25) 'ի լուս' . Մտէք հարեք զնն . կտնայն այլոց 'ի բնա' :
 Ուր ոման . հարեք զգտու : (26) Աւր . Եւ հանին զոր
 ձան տանն բահաղու : (27) 'ի լուս' . 'ի վերայ' 'ի լուսարիս .
 նշանալի, յաղբոցս : յոր ոման, յաւելան 'ի լուս' . և' աղա-
 բահանոցս . իմ, աղաղոցս :

ԳԼ. ԺԱ. (2) Ոման . 'ի սպանեւոցն զնա և զգայեան
 նք 'ի սանեկէ անկողնոց :

- ժողով որդւոցն արքայի սպանելոցն, զնա և զգործակ
նր 'ի սննելի ընկողնոց, և թաղոյց զնա. յերեսաց դռ
3 գողխայ՝ և ոչ մեռաւ: * Եւ էր ը նմա 'ի տանն նն թաւ
քուցեալ տմն վեց: և գողովն թաղաւորեալ էր 'ի
4 վր երկրին: * Եւ յամին եւ թներորդի առաքեաց յովի
գայի, և առ զհարիւրապետան, և զգործին և զաստիւ,
և ած զնոսա 'ի տունն նն, և ուխտեաց նց զուխտ նն.
5 և եղոյց նց յովիգայի զորդին արքայի: * Եւ պատուէր
եա նոցա՝ և ասէ. այս բան է զոր առնիցէք. երրորդ
մասն 'ի ձկնի մացէ չարաթամուա. և պահեալիք զպահ
6 պանուի տանն արքունի 'ի գրանն. * և երրորդ մասն
'ի գրանն ճանապարհացն. և երրորդ մասն 'ի գրանն զկնի
7 օժընդակացն՝ պահեալիք զպահպանութի տանն: * Եւ
երկու ձեռք 'ի ձեռք. եւ որ ելանիցէ ընդ չարաթաւ
մուտան զգուշեալ տանն նն. զգուշացի պահպանու
8 թի տանն նն արքայի. * և պատեալիք զարքայի. այս,
և գործի իւր 'ի մեռին իւրում: և որ մտանիցէ 'ի սա
ղերովն՝ մեռցի: և ինքն էր ընդ արքայի 'ի մտաներն
9 նորա և յերանելն նր: * Եւ արարին հարիւրապետքն՝
զնա զոր պատուէրնոց յովիգայի իմաստան: և առնոյր
այր զարս իւր, և զմուգն 'ի չարաթամուտան հանգերձ
եղալքն 'ի չարաթամուտն. և մտանէր առ յովիգայի քա
10 հանայ: * Եւ եա քահանայն հարիւրապետացն զհզար
գունան, և զքաղաքակ զէնն արքայի դաւթի որ կայր
11 'ի տանն նն: * Եւ յարեան օժընդակքն՝ այր և գործի
իւր 'ի մեռին իւրում. յաջոյ ուսոյ տանն, մինչև ցձա
խոյ ուս տանն և սեղանոյն, և տանն արքունի շուքու
12 նակի: * Եւ առաքեաց զարքայորդին, և եգ 'ի վր նր
զերգերն և զվկայութիւն. և թաղաւորեցոյց զնա՝ և օժ
զնա. և ծածկա եհար և ասէ. կեցցէ՛ արքայ:
13 * Եւ լուաւ գողովիս զմայն ընթանալոյ ժողովք գեանն, և
14 և եմուա առ ժողովուրդն 'ի տունն նն: * և ետես, և
ահա կայր 'ի վր սեանն ըստ օրինի իւրում, և երգիւք
և փաղարք շուքլ զարքայի. և եւմ ժողովուրդք երկրին
ինդային, և փոքա հարկանելին փողովք: և պատուեաց
գողովիս զհանգերմա իւր, արքայեաց և ասէ, դաւ
15 է, դաւ է: * Եւ պատուէր եա յովիգայի քահանայ
հա

(4) Բնի. Յովիգայի: իսկ ուխտ. յովիգայ: (4) 'ի լուս' .
'ի վր՝ զգործին և զաստիւ. նշանալի: Եւմ. զաւժանդական:
ակ. զգլխոյն: (6) Ուխտ. Օժանդակացն և պահեա':
(7) Այս. Պահպանութի տանն նն առ արքայ: (8) 'ի
լուս' . 'ի վրայ' . 'ի սաղերովն', նշանալի. ակ. փողոցն:
(12) Ուխտ. Եւ եա 'ի վրայ' նր զյարգերն: (12) 'ի լուս' .
'ի վրայ' զերգերն. նշանալի, զարքունի: (15) Յովիգայի:

հարիւրապետացն ոստիկանաց զորուն՝ և ասէ ցնոսա .
 հանէք զգա 'ի ներքուստ ոստիկանութեայդ , և որ մտա
 նիցէ զինի գորա՝ մեռցի սրով . քանզի տեսայ քահա
 նայն թէ մի մեռցի 'ի տանն տն : * Եւ արկին ձեռն 'ի 16
 նա , և մտին ը ճանապարհ մտից երիվարաց տանն ար
 քունի , և մեռաւ տնդ : * Եւ օւխտեաց յովիգայի ուխտ 17
 'ի մէջ տն՝ և 'ի մէջ արքայի , և 'ի մէջ ժողովրդեան , լի
 * նէլ ժողովուրդ տն և 'ի մէջ արքայի և 'ի մէջ ժողովր 18
 դեանն : * Եւ եմուտ ամ ժողովուրդ երկրին 'ի տուն 18
 քահապետ , և կործանեցին զնա՝ և զսեղանս նր , և ըզ
 պատկերս նր խորտակեցին մանր : և զմաթան զքուրման
 քահապետ սպանին յանգիման սեղանոյն : Եւ եղ քահա
 նայն ոստիկանս 'ի տան տն : * և աս զհարիւրապետան՝ 19
 և զքոռին՝ և զուսիմ , և զեմ ժողովուրդ երկրին , և
 իջուցին զարքայ 'ի տանն տն : և եմուտ ը ճանապարհն
 սուրհանգակաց գրան տանն արքունի , և նստոյց զեմ
 յաթոռն թաղաւորաց : * Եւ ուրախ եղև ամ ժող 20
 վուրդ երկրին . և քաղաքն դադարեաց : և զգողողիայ
 սպանին սրով 'ի տան արքայի : * Որդի եւ թն ամաց 21
 յովաս 'ի թաղաւորել իւրում :

ԳԼ . ԺԲ .

Ստին եւ թնեքորդի յեռայ թաղաւորեաց յովաս . 1
 և քառասուն ամ թաղաւորեաց յեմ : և անուն մօր
 նր սարիա 'ի բերսարէէ : * և արար յովաս ուղղութի 2
 առաջի տն զեմ աւուրս զորս լուսաւորեաց զնա յովի
 գայէ քահանայ : * Բայց 'ի բարձանցն ոչ մեկնեցան . 3
 և անդ տակաւին զոհէր ժողովուրդն , և արկանէր
 խունկս 'ի բարձունսն : * Եւ ասէ յովաս ցքահանայն . 4
 զեմ արծաթ սրբութեցն մտեալ 'ի տուն տն՝ արծաթ
 իւրաքանչիւր առն անցելոյ 'ի համարի ողւոյ , զեմ
 արծաթ որ անկանիցի 'ի սիրա մարգոյ բերել 'ի տուն 5
 տն . * սաւցեն յիւրեանս քահանայքն , այր իւրաքան
 չիւր

Եւ ասէ ցնա , հանէք : (15) Ոման . Սաղարովթայդ :
 (16) Այս . Երիվարաց տանն արքայի : (17) Ոման . Լի
 նէլ 'ի ժողդ տն : Ուր յեք այսորի իբնաւի իբնաւի Բա
 նին և 'ի մէջ արքայի և 'ի մէջ ժողդեան , պատի յոխտ .
 օրդէս և ընդօրինաիոյ ժրան գողաբարի զանց առնէ զնա :
 (18) 'ի լաս . 'ի վերայ և զմաթան , հանալի . ակ . զերկե
 րիւր : Ուր սկան . Եւ զմաթան զքուրմն բա :
 Գլ . ԺԲ . (3) Ոման . Բայց 'ի բարձանցն ոչ մեկնեցաւ :
 (4) 'ի լաս . Արծաթ գնաց իւրա . համայն տնայ 'ի
 Բնէ : (5) 'ի լաս . Այր իւրաքանչիւր 'ի գնաց իւրեանց :

- չէր 'ի վաճառէ իւրեանց . և նոքա կազմեսցին զբեզէկ
 6 տանն ան . յամ' իմբ ուր գտանիցի անգրեզէկ : * Եւ
 եղև 'ի քսաներորդի և յերկրորդի ամի յովասու արքայի'
 7 ոչ կազմեցին քահանայքն զբեզէկ տանն ան : * Եւ կո
 շեաց արքայ յովաս զյովիգայէ քահանայ , և զքահա
 նայան' և ասէ ցնն . Ընգէր ոչ կազմեցէր զբեզէկ տանն
 ան : և արգ' մի ևս առնուցուք արծաթ յամ' վաճառացն
 8 ձերոց , այլ 'ի բեզէկ տանն ան տալիք զայն : * Եւ ուխ
 տեցին քահանայքն չառնուլ արծաթ 'ի ժողովրդենէն ,
 9 և ոչ կազմել զբեզէկ տանն : * Եւ ան յովիգայէ քա
 հանայ տապանակ մի' և ծակեաց ծակ 'ի բերան նի' , և
 եգ զնա 'ի կողմանէ սեղանոյն ան . և ետուն քահանայքն'
 10 օր պահէին զգուռնն' զամ' արծաթ գտեալ 'ի տանն ան :
 11 Կնդեցին զարծաթն գտեալ 'ի տանն ան : * և ետուն զար
 ծաթն և զպատարտաւալն 'ի ձեռս գործելեաց զգործս
 կահու տանն ան : և ետուն ցհիւսունս փայտից' և ցշի
 12 նոցա գործել 'ի տանն ան . * և ցնկարիչ' և ցնարտար'
 և ցքարակոփս քարանց դնել փայտ և քարս տաշեալս ,
 կազմել զբեզէկ տանն ան . յամ' ինչոր ելանիցէ 'ի
 13 տունն կազմել : * Բայց զի մի լինիցին տանն ան գը
 բուք արծաթիք , և բեւոք , և տաշոք , և փողք . ամա
 նօթ ոսկի * և անօթ արծաթի' * յարծաթոյ մտելոյ 'ի
 14 տունն ան . * այլ զի գործեաց գործոյն տացնն զայն ,
 15 և կազմեսցին զտունն ան : * Եւ ոչ առնէին համար ա
 բանցն յորոց ձեռս տային զարծաթն , տալ գործաւո
 16 բաց գործոյն , զի յաւատ գործէին : * և արծաթ վասն
 մեղաց և զի յանցանաց' ոչ մտանէր 'ի տունն ան , այլ
 17 քահանայիցն լինէր : * Յայնժամ ել ազայել արքայ ա
 տրուց , և ետ պատերազմ' ընդ դեթայ և ան զնա : և
 18 եգ ազայել զերես իւր ելանել 'ի զի' եմի : * Եւ ան
 յովաս արքայ յուգայ զամ' զարբուծիսն զոր սրբեաց
 յովսափատ , և յովքամ , և դեղիս հարբ նի' . և թագաւ
 19 արքայ , և զիւր սրբութիւն , և զամ' արծաթ գը
 տեալ 'ի գանձս տանն ան' և 'ի տանն թագաւորին . և ա
 ռաքեաց ազայելի արքայի տաւրաց , և գնաց յեմի :
- 19 * Եւ մնացորդք բանիցն յովասու , և ամ' ինչ զոր ա ԼԶ
 բար

(5) 'իւլաս' . 'ի վերայ' զբեզէկ տանն . նշանով . պիտոյի
 կազմած . Ուր օրնս ոսկի . կազմեսցին կազմած եկ տանն
 ան : (6) Որնս . 'ի ինքզի և յերրորդի ամի : (10) Յօրե
 նօյն . Գտեալ տանն ան : (11) Այլ . Զարծաթն զպատ
 րաստեալն . . կահի տանն ան : (14) Որնս . Այլ զի գոր
 ծունեաց : (15) Որնս . Զի 'ի յաւատ' գործէին :

բար • ոչ աւանիկ գրեալ են 'ի գիրս բանից աւուրց թա-
գաւորացն յուգայ : * Եւ յարեան ծառայք նք , և եգին 20
նմա գաւառանութի , և հարին զյովաս 'ի տան մաւալ-
նայ բնակեալ 'ի գաղաադ : * և յովաքաղար որդի յե-
մաւուծայ ' և յեղեբուծ որդի նք , պանաանգք ծա 21
ռայք նք ' հարին զնա և սպանին . և թաղեցին զնա ընդ
հարս իւր 'ի քաղաքի գաւծի : և թագաւորեաց ամեռ
սիա որդի նք ընդ նորա :

ԳԼ . ԺԴ .

ԱՅ ' Ի քսաներորդի և երկրորդի ամի յովասու որդւոյ զ 1
քողիայ արքայի յուգայ , թագաւորեաց յովաքաղ
որդի յեուայ 'ի զթելի 'ի սամարիա ամա եւ թնուտաան :
* Եւ արար չափ առաջին ան , և գնաց զհեա մեղացն յե- 2
րորովամայ որդւոյ նաբատայ ' որ յանցողցն զիէլ , և ոչ
մեկնեցաւ 'ի նոցանէն : * Եւ բարկացաւ սրտմտուծք 3
թր իւր , և ետ զնա 'ի ձեռս ազայելի արքայի ասորւոց ,
և 'ի ձեռն որդւոյ ագերայ որդւոյ ազայելի զնա ա-
ւուրա : * Եւ ազալեաց յովաքաղ զերեսս ան . և լուաւ 4
նմա ար . զի ետես զնեղութի իւր նեղեաց զնա առ-
քայն ասորւոց : * Եւ ետ ար քրիկի իւր . և ել 'ի ձե- 5
ռանէ ասորւոց : և նստան որդիքն իւր 'ի բնակութեա
իւրեանց ուղ յերէկն և յեռանգ : * Սակայն ոչ մեկնե- 6
ցան 'ի մեղացն յերորովամայ որդւոյ նաբատայ որ յան-
ցոյն զիէլ , այլ 'ի նա գնացին : նա ' և անտառն կայր 'ի
սամարիա : * Եւ սչ մնաց յովաքաղայ զոր , այլ հեծեալք 7
յիսուն ' և կառք տասն , և տասն հազար հեռեակաց .
զի կարոյս զնա արքայն ասորւոց , և եգ զնա իբրե զհող
'ի կոփուան : * Եւ մնացորդք բանից յովաքաղու ' և ամ 8
ինչ զոր արար ' և զորութիւնք նք , ոչ աւանիկ գրեալ են
'ի գիրս բանից աւուրց թագաւորացն իւր : * Եւ նրն 9
ջնաց յովաքաղ ընդ հարս իւր , և թաղեցին զնա ընդ
հարս նք 'ի սամարիա :

ԼԸ Եւ թագաւորեաց յովաս որդի նք ընդ նք : * Յամի եւ 10
բեռներորդի և եւթներորդի յովասու արքայի յուգայ
թագաւորեաց յովաս որդի յովաքաղու 'ի զերայ իւր 'ի
սամարիա ամա երկուտաան : * Եւ արար չափ առաջին 11
ան ,

(21) Այս • Եւ յովաքաղար որդի յեմաւուծայ : (21) Ու-
նա • Պանաանգք ծառայք նք :

ԳԼ . ԺԴ . (1) Ունա • Եւ երրորդի ամի յովասու արք :

(3) Այս • Եւ 'ի ձեռս որդւոյ ագեր : (4) Ունա • Եւ
ետես զնեղութի իւր զոր նեղեաց զնա : (5) Ունա • Ուղ
երէկն և յեռանգն :

- 20ն, և ոչ մեկնեցաւ յամ մեղաց յերոտովամու որդւոյ
- 12 նաբատայ որ յանցողցն զիէլ, այլ ի նոսա գնաց: * Եւ
մնացորդք բանից յովասու՝ և մամինչ զոր արար, և զօ
րու թիւք նք զոր արար ընդ արքային յուշայ, ոչ աւա
նիկ գրեալ են ի գիրս բանից աւուրց թագաւորացն
- 13 Ելի: * Եւ ննջեաց յովաս ընդ հարս իւր և յերոտ
ովամ նստաւ յաթառ նք: * և թաղեցաւ յովաս ի սամա
րիա ընդ թագաւորս Ելի:
- 14 * Եւ եղիսեէ հիւանդացաւ հիւանդութի, որ և մե ԼԹ
աւա իսկ: և ել առ նա յովաս արքայ Ելի, և եւաց ի
վերայ երեսաց նք՝ և ասէ. հայր՝ հայր, կառքդ Ելի և
- 15 հեծեալք նք: * Եւ ասէ ցնա եղիսեէ. առ դու զաղեղն
- 16 քո՝ և զնետո քո: և առ զաղեղն և զնետա: * և ասէ ցար
քայն Ելի. մնաւ ընդ աղեղնդ ձեռք քովք: և եմուտ
ընդ աղեղնն ձեռք իւրովք: և եդ եղիսեէ զձեռն իւր
- 17 ի վք ձեռաց արքային. * և ասէ. բաց զգատառահանդ
որ է ընդ արեւելս. և երաց: և ասէ եղիսեէ. ձգեա՛. և
ձգեաց: և ասէ նեա փրկութիւն քն, և նեա փրկութիւն
ընդդէմ ասորւոց. և հարցես զասորիս յափեկ մինչև
- 18 ի սպառ: * Եւ ասէ ցնա եղիսեէ. առ դու քեզ նետա
և առ: և ասէ ցարքայն Ելի: ձգեա՛ և հար զգետինդ:
- 19 և եհար արքայն երկցա՛. և եկաց: * Եւ արտմեցաւ ի
վերայ նք այրն այ, և ասէ՝ եթէ հարեալէիր հնգիցս՝
կամ վեցիցս, յայնժամ հարկանէիր զասորիս մինչև ի
- 20 սպառ. և արգ՝ երկցս հարցես զասորիս: * Եւ մեռաւ
եղիսեէ, և թաղեցին զնա: Եւ մեկնակաղէնքն մովալ
- 21 բու ելին յերկիրն ի գալ տաբւոյն: * և եղև ի թաղել
նց զայր մի. և ահա տեսին զմեկնակաղէնսն՝ և ընկե
ցին զայրն ի գերեզմանն եղիսեի. և գնաց և մերձեցաւ
յոսկերսն եղիսեի՝ և կենդանացաւ. և կանգնեցաւ ի
վք ոտից իւրոց:
- 22 * Եւ աղայէլ արքայ ասորւոց նեղեաց զիէլ զամ ա իօ
- 23 աւրս յովաքաղու: * և ոգորմեցաւ նց ար, և զթացաւ
ի նոսա, և հայեցաւ ի նն, վն ուխտին իւրոյ՝ որ ընդ
տորսամու և ընդ սահակայ և ընդ յակոբու. և ոչ կա
մեցաւ ար ապականել զնն. և ոչ ընկէց զնն յերեսաց
իւրոց:
- 24 * Եւ մեռաւ աղայէլ արքայ ասորւոց, և թագաւորեաց իսկ
- 25 որդի աղերայ՝ որդի նք ընդ նք: * Եւ դարձաւ յովաս
որդի յովաքաղու, և առ զքաղաքսն ի ձեռաց որդւոյ
աւ

(14) Այս . Որով և մեռաւ իսկ: (14) Յօրեալին ալիսեի .
Եւ եւաց ի վերայ երեսաց նք: (15) Ոման . Եւ առ զա
ղեղն իւր և: (20) Ոման . ասք և փարս . Մեկնակաղէնսն .
զմեկնակաղէնսն: (21) Ոման . Եղև թաղել նց զայր մի:

ազերայ՝ որդւոյ ազայելի. զորս առ 'ի ձեռաց յովա
քաղաւ հօր նր՝ 'ի պատերազմին : երիցս եհար զնա յո
վաս, և գարձոյց զքաղաքսն ելի :

ԳԼ. ԺԴ.

ԽԲ. Յամֆ երրորդի յովասու որդւոյ յովաքաղաւ ար 1
քայի ելի, Թազաւորեաց ամասիա որդի յովասու
Թազաւոր յուգայ : * Որդի քասնևհինգ ամաց էր 'ի 2
Թազաւորել իւրում. և քասն և ինն ամ Թազաւորեաց
յեմ : և անուն մօր նորա յովագին յեմէ : * Եւ արար 3
ուղղութի առաջի ան, բայց ոչ իբրև զգաւիմ զհայր
իւր : ըստ ամօ զոր ինչ արար յովաս՝ հայր իւր արար :
* այլ զբարձունսն ոչ եբարձ. և տակաւին ժողովորդն 4
զոհէր. և արկանէր խունկս 'ի բարձունսն : * Եւ եղև 5
իբրև հաստատեցաւ Թազաւորութին 'ի ձեռս նր, և
եհար զծառայս իւր որ հարին զարքայ զհայր նր. * և 6
զորդին սպանողացն ոչ սպան. ուն գրեալ է 'ի գիրս
օրինացն մովսիսի. զորօրինակ պատուիրեաց ար. և ա
ռէ. * մի մեռցին հարք վն որդւոյ, և մի որդիք մեռցին
վն հարց. * այլ իւրաքանչիւրդ 'ի մեզս իւրում մեռցի :
* Եւ եհար զեգոմ 'ի մայիլս տասն հազար, և առ ըզ 7
վէմն պատերազմաւ. և կոչեաց զանուն նր յեկթովէլ
մինչև ցայտօր :

ԽԴ. * Յայնմ ժամանակի առաքեաց ամասիա հրեշտակս առ 8
յովաս որդի յովաքաղաւ որդւոյ յեռւոյ արքայի ելի՝
և ասէ. * Եկ յանդիման լիցուք միմեանց երեսօք : * Եւ 9
առաքեաց յովաս արքայ ելի առ ամասիա արքայ յու
գայ և ասէ. * ահբան 'ի լիբանանէ յեռաց առ եղևնա
փայտն որ 'ի լիբանան՝ և ասէ, տուր զքուստր քո որդւ
ւոյ իմում կնուէ, և անցին գազանք անապատի որ 'ի
լիբանան՝ և կոխեցին զահբանն : * Հարկանելով հարկ 10
զեգոմ, և հպարտացոյց զքեզ սիրտ քո. մեծարեաց և
նիստ 'ի տան քում. և բնդէր գրգռէ զքեզ չարութի
քո, և անկանիցիս գու և յուգայ ընդ քեզ : * Եւ ոչ 11
անսաց ամասիա : Եւ ել յովաս արքայ ելի, և երևե
ցան երեսօք ինքն և ամասիա արքայ յուգայ 'ի բեթսա
մաս

ԳԼ. ԺԴ. (1) Բաղաճ. Յամֆ երրորդի յովասոյ որդ. :
(3) Ոման. Բայց ոչ ուն զգաւիմ զհայր : (4) Բաղաճ. Բայց զբարձունսն ոչ է : (5) Ոման. Թազաւորութին
'ի ձեռին նր : (7) 'ի տա. 'ի Սէրայ 'ի մայիլս. և անպի
'ի ձորն աղայի : (9) Յօրնալին գալտէր. Եւ առաքեաց
յովա արքայ ելի : (9) Ոման. Ահբանն 'ի լիբանան ա
ռաքեաց առ եղևնափայտն :

- 12 մեւս հրէատասնի : * և պարտեցաւ յուզա յերեսաց իշխ,
 13 և փախեալ այր իւրաքանչիւր 'ի բնակուի իւր : * Եւ
 զամասիպ զարքայ յուզայ՝ զորդի յովասու որդւոյ յա
 զաքաղէայ՝ կալաւ յովաս որդի յովաքաղաւ արքայ իշխ
 'ի բնթասմեւս . և եկն յեմ, և եհնա զպարիսպն եմի 'ի
 գրանէ եփրեմի մինչև 'ի գուռն անկէանցն , չորեքարեւոյ
 14 կանգաւն : * Եւ սա զոսկի և զարծաթ և զեմ՝ անթմ
 դասեւ 'ի տանն նն , և 'ի գանձս տան թագաւորին , և
 15 զորդիս խառնակուեցն . և փորձաւ 'ի սամարիա : * Եւ
 մնացորդք բանից յովասու՝ և որ ինչ արար զօրութի
 իւրով , և պատերազմն զոր պատերազմեցաւ ընդ ամե
 տայ արքայի յուզայ , ոչ աւանիկ գրեալ են 'ի գիրս
 16 բանից առուրց թագաւորացն իշխ : * Եւ ննջեաց յու
 վաս ընդ հարս իւր , և թաղեցաւ 'ի սամարիա չ թա
 րաւորս իշխ . և թագաւորեաց յերորովամ որդի նր չ
 17 նր : * Եւ եկաց ամասիա որդի յովասու՝ արքայ յու
 գայ՝ յետ մահուանն յովասու որդւոյ յովաքաղայ թա
 18 գաւորի իշխ՝ ամս հնգետասն : * Եւ մնացորդք բա
 նից ամասեայ՝ և եմ ինչ զոր տարար , ոչ աւանիկ գրեալ
 19 են 'ի գիրս բանից առուրց թագաւորացն յուզայ : * Եւ
 գուռեարեցան 'ի վր նր գուռից յեմ , և փախեալ 'ի լա
 քիս . և առաքեցին զկնի նր 'ի լաքիս՝ և սպանին զնա
 20 անդ : * և բարձին զնա ձիովք , և թաղեցաւ յեմ ընդ
 հարս իւր 'ի քաղաքի գաւթի :
 21 * Եւ սա եմ ժողովուրդն յուզայ զաղարիա , և նա՝ երխի
 ամաց վնջառանից , և թագաւորեցուցին զնա փոխա
 22 նակ հոր իւրոյ ամասեայ : * Նա շինեաց զելամ . և
 զարձայց զնա անգրէն 'ի յուզայ , յետննջեայ արքայի
 ընդ հարս իւր :
 23 * Յամի հնգետասներորդի ամասեայ որդւոյ յովասու՝ խե
 աքայի յուզայ թագաւորեաց յերորովամ որդի յովա
 սու արքայի իշխ 'ի վր իշխ 'ի սամարիա՝ ամս քառասուն
 24 և մի : * և արար չոր առաջի տն . և ոչ մեկնեցաւ յեմ
 մեղաց յերորովամոյ որդւոյ նաբասայ՝ որ յանցողն
 25 գիւլ : * Նա մերժեաց զտահման իշխ 'ի մաիցն եմա
 թայ մինչև ջնովն արարայ ըստ բանին տն այ իշխ՝ զոր
 խօսեցաւ 'ի ձեռն ծառայի իւրոյ յովանու որդւոյ ա
 26 փմութեայ մարգարէի 'ի գեթքարայ . * զի երես զառ
 ուս

(13) Յորիսիւ . Մինչև 'ի գուռն անկեացն : Ուր տնտ .
 ցգուռնն անկեանց : (14) 'ի տա . 'ի վրայ՝ խառնակու
 թեցն , նքնաթի , թէո . ք Բեդիփոն տնի , գարդէրեացն :
 (19) Որտե . Եւ փախեալ 'ի լաքիս : (22) Բազմ . Նա
 շինեաց զելամ : (25) Որտե . Գեթթայ արքարայ . Խ
 տնտ . 'ի գեթաս կարերայ : (26) Որտե . Զի երես զառ

ուսանան ինչ զորո՞ւ գտնուէ, և ստիպաւ աւարս և նեղեալս, և անտարացեալս և լքեալս, և ոչ ոք էր որ օգնէր ինչ: * Եւ ոչ խտեցաւ ար ջնջել զգաւակ ինչ 'ի 27 ներքոյ երկնից. և փրկեաց զնա ար 'ի ձեռաց յերթովամու որդւոյ յովասու: * Եւ մնացորդք բանից յերթ 28 բովանայ, և ամ ինչ զոր արար, և զօրուիք նոյն զոր պաշտօնացեալ. և ոչնչ գարձաց զգամասկոս՝ և զեմամբ անգրէն առ յուզայ յիկն: ոչ աւանիկ գրեալ են 'ի գիրս բանից աւուրց թագաւորացն ինչ:

ԽԶ * Եւ ննջեաց յերթովամ ընդ հարս իւր՝ ընդ Թագաւ 29 արս ինչ, և Թագաւորեաց զաբարիա որդի նոյն փոխառնակ հօր իւրոյ:

ԳԼ. ԺԵ.

ԽԵ Յամօ քսաներորդի եւթներորդի յերթովամայ արքայի ինչ, Թագաւորեաց ազարիա որդի ամասեայ արքայի յուզայ: * Որդի վեշտասան ամաց էր 'ի Թա 2 գաւորել իւրում. և յիսուն և երկուս ամս Թագաւորեաց յեմ. և անուն մօր նոյն յերկնիցն: * Եւ արար բարի առաջի ան ընդ նոյն զոր արար ամասիա հայրն: * Բայց 'ի բարձանցն զոր ոչ եբարձ: և տակաւն ժողջ 4 վուրգն զոհէր և արկաներ խունկս 'ի բարձունսն: * Եւ արկ ար ձեռն 'ի Թագաւորն, և էր բորոտեալ մինչև ջոր մահուան իւրոյ. և նոտէր 'ի տան ափփուսով: և յովամով որդի արքայի էր 'ի վր տանն գատել զժողովուրդ երկրին: * Եւ մնացորդք բանից ազարիայ, 6 և ամ ինչ զոր արար. ոչ աւանիկ գրեալ են 'ի գիրս բանից աւուրց թագաւորացն յուզայ: * Եւ ննջեաց ա 7 զարիա ընդ հարս իւր, և Թագաւորն զնա առ հարս իւր 'ի քաղաքի գաւթի: և Թագաւորեաց յովամով որդի նոյն ընդ նորս:

ԽԶ * Յամօ երեսներորդի եւթներորդի ազարիայ արքայի 8 յուզայ՝ Թագաւորեաց զաբարիա որդի յերթովամայ 'ի վր ինչ 'ի սամարիա ափսս վեց: * Եւ արար շոր ա 9 առաջի ան որպէս արարին հարցն նոյն, և ոչ մեկնեցաւ 'ի մեղացն յերթովամայ որդւոյ նաբատայ որ յանցոյցն զինչ: * Եւ գումարեցան 'ի վր նոյն սեղնում որդի յա 10 բի.

գատաւ". և տակաւ աւուրս և նեղ' (29) Աստ. Եւ Թագաւորաց ազարիա որդի ամասեայ փնակ հօր իւրոյ: Գլ. ԺԵ. (2) Ունիւ. Եւ անուն մօր նոյն յերկնիցն: (5) 'ի լաւ'. 'ի վրայ՝ ափփուսով: և ակ. 3րդ ա. 3րդ ա. Ժամուկ: (8) Ունիւ. Երեսներորդի և ութերորդի: (9) Ունիւ. Եւ ոչ մեկնեցան 'ի մեղաց: (10) Ունիւ.

ԺԴ

- բխայ, և կերգատմ, և հարին զնա՝ յանդիման ժողովք
 գեանն և սպանին զնա : և Թագաւորեաց սեղծում Է
 11 նք : * Եւ ձնացորդք բանից զպարիայ, ահա գրեալ
 12 են 'ի գիրս բանից աւուրց Թագաւորացն Ելի : * Այս
 է բան ձն՝ զոր խանցաւ առ յեռ և ասէ . որգիւր չար
 բնոցք նստցին քեզ յամուսն Ելի . և եղև այնպէս :
 13 * Եւ սեղծում որդի յարիայ Թագաւորեաց յամին Է-խի
 թաներորդի ութերորդի ազարիայ արքայի յուգայ :
 և Թագաւորեաց սեղծում մանայեմ մի աւուրց 'ի սա
 14 մարիա : * Եւ ել մանայեմ որդի գազգայ 'ի Թերսի
 լայ, և եմուս 'ի սամարիա, և Էհար զսեղծում զորդի
 յարիայ 'ի սամարիա, և սպան զնա, և Թագաւորեաց
 15 Է նք : * Եւ ձնացորդք բանից սեղծումայ, և զուսու
 բուծեց նք զոր գումարեցաւ՝ ահաւանիկ գրեալ են
 'ի գիրս բանից աւուրց Թագաւորացն Ելի :
 16 * Յայեմ ժամանակի Էհար՝ մանայեմ զԹերսա՝ և զԿամ
 Բնչ որ 'ի նմա, և զաւհմանս նք 'ի Թերսայէ . քանզի ոչ
 բացին նմա, և Էհար զնա՝ և զԿիս նք պատահեաց :
 17 * Յամի երեսներորդի իններորդի ազարիայ արքայի
 յուգայ, Թագաւորեաց մանայեմ որդի գազգայ 'ի
 18 Վք Ելի 'ի սամարիա ամս տասն : * և արար չար աւու
 ջի ձն . և ոչ մեկնեցաւ յամ մեզայն յերորդամու որդ
 19 ալ նորասայ՝ որ յանցոյցն զիէլ մեզք իւրով : * Եւ
 ել փուս արքայ ասորեստանեայց 'ի Վք երկրին : և մա
 նայեմ եւ փուսայ հազար աաղանա արծաթոյ՝ լինել ձե
 րին նք ընդ նմա, հասաատել զԹագաւորուին 'ի ձեռն
 20 սորա : * Եւ արկ մանայեմ զարծաթն 'ի Վք Ելի՝ 'ի Վք
 ամ զորաւորի զորուք՝ ասլ արքային ասորեստանեայց
 յիսուն սիկլ արծաթոյ առ այր մի : և գարձաւ արքայն
 21 ասորեստանեայց՝ և ոչ եկաց յերկրին : * Եւ ձնացորդք
 բանիցն մանայեմայ, և Կամ Բնչ զոր արար . ոչ աւանիկ
 գրեալ են 'ի գիրս բանից աւուրց Թագաւորացն Ելի :
 22 * Եւ նմեաց մանայեմ ընդ հարս իւր :

Եւ

Որդի արիայ, և կերգատմ : (13) Ոմնոք . Երեսներորդի
 իններորդի : (17) 'ի լուս . Երեսներորդի ութերորդի . Կամ
 յայն անոց 'ի Բաբ' : (19) Յայեմային պախտիք . Ձեռքն նք
 ընդ նա : (19) Ոմնոք . ԶԹագաւորուին 'ի ձեռքն, իմ .
 'ի ձեռքս նք : (20) Ոմնոք . Յիսուս սկեզ արծաթոյ առ :
 (20) Յայեմային այսդե գրեալ եր Բան, և ոչ Ե ա յ յերկ
 րին . Բերա այսա խնդիւր Կրնն վէրդալ Գաղաթիւ իւր
 յայտ ասել, զփառանք ին փշի պարսպելով ուղղորդու
 քէ . ըստ որում պարսք ձեռնյա դնել ասդին 'ի համայնոյ
 Բնայոց : (22) Ոմնոք . Եւ Թագաւորեաց փախէէ . իմ,
 փախէիս որդի նք :

ՈՒՆ P

զատան արքայ ասորաց, և զփակէէ որդի ունեւայ :
 38 * Եւ նշեաց յովաթամ ընդ հարս իւր, և թաղեցաւ ծո-
 աւ հարս իւր 'ի քաղաքի գաւթի հօր իւրոյ . և թա-
 գաւորեաց պաշտ որդի նր ընդ նր :

ԳԼ. ԺԶ.

1 { } ամբ եւթնուստաներորդի փակէի որդւոյ ունեւայ
 2 թագաւորեաց պաշտ որդի յովաթամայ : * որդի
 ամաց քանից էր պաշտ 'ի թագաւորեւ իւրում, և վեշ-
 աստան ամ թագաւորեաց յեմ . և մէ տարւ ուղղութի
 3 իւր . * և զնաց զճանապարհ յերթաւամայ որդւոյ նա-
 քատայ արքայի էլի : նա զորդիս իւր անցոյց ը հօւր
 4 ւոյն էլի : * և զոհեր և արկաներ խուռնկա 'ի թարձուան
 և 'ի վերայ բլրոց, և 'ի ներքոյ անտառախիտ ծառոց :
 5 * Եւ յանձնեւ և զատան արքայ ասորաց, և փակէէ որդի
 6 զնա 'ի վերայ պաշտ . և մէ կարեկն պատերազմել * 'ի
 ժամանակին յայնմիկ : և զարձոյց ուստն արքայ ասոր-
 7 ւոյ զայիլաթ յասորիս . և եհան զհրեայն յայիլաթայ .
 և եկին եգամայեցիք յայիլաթ, և ընակեցին անդ մինչև
 8 յայտար : * Եւ առաքեաց պաշտ հրեշտակս առ թագ-
 ւաթփաղսար արքայ ասորեստանեաց և ասէ . Ծառայ
 քո՝ և որդի քո եմ ես՝ եւ և փրկեա՛ զիս 'ի ձեռաց ար-
 9 քայն ասորաց, և 'ի ձեռաց արքային էլի յարուցելոց
 10 'ի վր իմ : * Եւ առ պաշտ զարծաթ և զոսկի զքանալս
 'ի գանձ տան անն և 'ի տան թագաւորին, և առաքեաց
 9 արքային ասորեստանեաց պատարագս : * Եւ լուաւ
 նմա արքայն ասորեստանեաց . և եւ արքայն ասորեւ-
 տանեաց 'ի գամասկոս և առ զնա, և վարեաց զնա 'ի
 10 գերուէ 'ի կիւրկն . և զաւստն ստան : * Եւ չոգաւ տը-
 քայ պաշտ ը առաջ թագաւթփաղսարայ արքային ա-
 սորեստանեաց 'ի գամասկոս . և տեսեալ զսեղանն որ 'ի
 գամասկոս, և առաքեաց արքայ պաշտ առ ուրիա քա-
 հանայ զնանաթի սեղանոյն, և զմէ նր . ըստ ամ գոր-
 ծուաւ

(38) Յօդնային միտեր . Եւ Խաղեցաւ առ հարս իւր 'ի քաղաքի :
 Գլ. ԺԶ. (2) Ոսիս . Ամաց քանն և հնգից էր արքայ
 պաշտ 'ի թա' : (3) Ոսիս . Եւ ան զորդին իւր անցոյց :
 (5) Ոսիս . Որդի ունեւի . . . և պաշտեաց զնա 'ի վր :
 (6) Յօդնային . Եւ զարձոյց պատն : (6) Ոսիս . Զայիւ-
 թալ . . յայիլաթայ : (6) 'ի լա' . 'ի վր' . եգամայեցիք
 նրմիկ . ասորիք : (10) Ոսիս . Եւ տեսեալ զսեղանն որ 'ի :

ծառածոյն նք : * Եւ շինեաց ուրիա քահանայ զսեղանն 11
 ըն ծառի՝ ունի և առաքեաց արքայ աքաղ 'ի դամասկոսէ ,
 նմինպէս արար ուրիա քահանայ մինչև 'ի գաղ աքաղայի
 աքաղու 'ի դամասկոսէ : * Եւ տես զսեղանն , և մատնաւ 12
 արքայ 'ի սեղանն , և 'ի վեր և ճենճերեաց զողջակէզս
 իւր 'ի զղոհս : * և նուիրեաց զնուէրս իւր , և եհեղ զաւ 13
 բիւն խաղաղականաց իւրաց : * Եւ զսեղանն պղնձի որ 14
 կայր առաջի ան փոխեաց յերեսաց տանն ան 'ի տեղու
 ջէ իւրմէ , և եգ զնա 'ի կողմանէ տեղանոյն ընդ հիւս
 ւսի : * և պատասէր եա արքայ աքաղ ուրիա քահա 15
 նայի և տան . 'ի վերայ միծի սեղանոյդ մատուցանիցես
 զողջակէզս առաւօտինս , և զղոհս երեկոյինս , և զողջա
 կէզս արքայի և զղոհս նք . և զողջակէզս ժողովրդեան :
 երեկինս , և զոհս նք և զնուէրս նք , և զամ արիւն ող
 ջակիղաց , և զամ արիւն զոհից 'ի վերայնք հեղուցուա .
 բայց սեղանն պղնձի եղիցի ինձ յառաւօտինս : * Եւ 16
 արար ուրիա քահանայ ըստ ծառի ունի պատուիրեաց նմա
 աքաղ արքայ : * Եւ կոտորեաց արքայ աքաղ զպղնձն 17
 մեքենովթացն , և փոխեաց 'ի նոցանէ զաւաղանն , և
 զծովն իջցայ 'ի զլուցն պղնձեաց երկոտասանեցունց որ
 'ի ներքոյն նք , և եգ զնա 'ի վր քարեղէն խարսխի : * և 18
 զհիմն աթոռոյն շինեաց 'ի տան ան , և զմուտ թաղա
 ւարին զարտաքին դարձոյց 'ի տուն ան , յերեսաց ար
 քային ասորեստանեաց :

ԾԵ * Եւ մնացորդս բանից աքաղու զոր արար . ոչ աւա 19
 նիկ գրեալ են 'ի գիրս բանից աւուրց թագաւորացն
 յուդայ : * Եւ ննջեաց աքաղ չ հարս իւր , և թաղե 20
 յառ առ հարս իւր 'ի քաղաքին գաւթի . և թագաւո
 րեաց եղեկեա որդի նք ընդ նք :

ԳԼ . ԺԵ .

ԾԶ } Ծառի երկոտասաներորդի աքաղու արքայի յուդայ , 1
 թագաւորեաց ովսէէ որդի ելայ 'ի վր ելի 'ի սա
 մարիա ամս ինն : * և արար չոր առաջիւ ան , բայց ոչ 2
 իբրև զթագաւորսն ելի որ էին յառաջքան զնա : * 'ի 3
 վերայնք ել տաղմանասար արքայ ասորեստանեաց . և
 եղև նք ովսէէ ծառայ , և տայր տանել նմա մաննայ :
 * Եւ եգիտ արքայ ասորեստանեաց յովսէէ վնա . զի 4

աւ

(15) Ոման . Եւ զամ արիւն զոհից նք 'ի վերայնք որ :
 (20) Ոման . Եւ թաղեցաւ ընդ հարս իւր 'ի քղզի :
 ԳԼ . ԺԵ . (1) Ոման . Որդի ելայի : (3) Ոման . Եւ ե
 զև նմա ովսէէ ծառ : (3) 'ի լուս' . 'ի վերայնք մաննայ . Կա
 նախ . սիմ . ք' . Իմաստ . յայանի ինչ : (4) Ոման . Եւ եգ

- առաքեալաց հրեշտակս առ սովա արքայ եգիպտացւոց ,
 և ոչ եւս մանա աղբային ասորեստանեաց 'ի տարւոյն
 5 և կապեալաց զնա արքայն ասորեստանեաց ,
 և կապեալ զնա 'ի տան բանաի : * Եւ եւ արքայն ասո-
 րեստանեաց յամ երկիրն . եւ և 'ի սամարիա , և պաշա-
 6 թեաց զնա ամս երկա : * Յամին իններորդի ովեսայ՝ առ
 արքայ ասորեստանեաց զամարիա . և խաղացոյց զիէլ
 յասորեստանեայս , և ընակեցոյց զնս յալաւ , և յա-
 րով , և զգետովն դովզանայ , և զերամբն մարաց :
 7 * Եւ եղի իբրեւ մեղան որդիքն Ելի ան նայ իւրեանց որ
 եհան զնս յերկրէն եգիպտացւոց՝ 'ի ձեռաց փարաւո-
 նի արքայի եգիպտացւոց , և երկեան յաստուեաց օ-
 8 տարաց : * Եւ զնային ը կրօնից ազգացն զորս երամ
 ար յերեսաց որդւոցն Ելի : Եւ թագաւորքն Ելի որ
 9 չափ ինչ արարին * և սրափ ինչ պաշտօնեցին որդիքն
 Ելի . բայց ոչ այնպէս ինչ զան նայ իւրեանց : Եւ զինեցին
 իւրեանց բարձունս յամ քաղաքս իւրեանց , յաշտարաւ
 10 Կէ պահպանացն մինչ ի քաղաքն ամուր : * Եւ կանգ-
 նեցին իւրեանց արձանս և անտառս յամ բլուրս բար-
 11 ձունս , և 'ի ներքոյ ամ անտառափիս Գաւոց : * Եւ ար-
 կին իսնկս յամ բարձունս , իբրեւ զամ ազգան զորս
 մեթեաց ար յերեսաց նոցա : Աբարին զովոս , և ըն-
 12 կերպակեցին առ 'ի բարկացուցանելոյ զնր : * Եւ պաշ-
 տեցին զկուռ , որովք ստաց նց ար . լնե մի առնիցեք
 13 զբանդ զայդ ան : * Եւ եգ վկայութի ար ընդ Ելի և
 ընդ յաւդայ 'ի ձեռն ամ մարգարեիցն իւրոց , և ամ
 անանողացն իւրոց , և ասե . դարձարուք 'ի ձանապար-
 հաց ձերնց չարաց , և պահեցեք զպատուիրանս իմ և
 զիրաւունս իմ , և զամ օրէնս զոր պատուիրեցի հարց
 ձերոց , զորս առաքեցի առ ձեզ 'ի ձեռն Ծառայից ի
 14 մոց մարգարեի : * Եւ ոչ լուան նց , և խառացուցին
 զօրն իւրեանց քան զօրն հարց իւրեանց , և ոչ հաւա-
 15 տացին 'ի ար ան իւրեանց : * Եւ ընկեցին 'ի բաց զհաս-
 քատունս իւրեանց . և զգալինսն զոր կեանց չ հարս
 նց , և զվկայութիս նր զոր ուխտեաց նց ոչ պահեցին .
 և զնային զհեա սնտեաց , և անտեցան զհեա ազգացն
 որ չուրջ զնորդ . յորոց պատուիրեաց նց ար չառնել
 ըստ

ցոյց զնա 'ի տան բանաի : (5) Յօրնալին գալտիւր . Եւ և
 'ի տարիս , և պա' : (6) Աս . Եւ արով , զգետովն
 դով : (9) Աս . Պաշտօնեցին որդիքն Ելի բան , ոչ
 այնպէս ինչ : (9) 'ի լու' . 'ի վերոյ բարձունս , նշանի
 բաղինս : (11) Ոմեհ . Եւ արկանեցին իսնկս . յերեսաց
 նր . և ընկեքապեցին : (13) Ոմեհ . Եւ եւ վկայութի
 ար : (15) Օրնալ 4 . Եւ զգալինս զոր կրեաց չ հարս :

ըստ նմին օրինակի: * Թաղին զեմ՝ պատուիրանսն նն 16
 Եյ իւրեանց, և արարին իւրեանց ձուլանոյս երկուս
 երկնիս, և երկէք պագին զօրութե երկնեց, և պաշտե-
 յին զբահայ: * և անցուցին զուտտերս և զքատերս իւր 17
 Եանց ընդ հոգ, և գիւթեցին գիւթութիս, և հմայե-
 յին հմայս: և համարմակեցան առնել չար առաջի՝ նն
 Եա՝ ի բարեկացուցանելոյ զնա: * Եւ բարեկացաւ նր 18
 Ժյժ իւր, և մերժեաց զնն յերեսաց իւրոց: և ոչ մնաց՝
 բաց միայն ցնդն յուզայ: * Եւ միայն և յուզայ՝ ոչ պա 19
 Էնցին զպատուիրանս նն Եյ իւրեանց, և զնացին լը
 Կրճիցն իւր զօր արարին: * և մերժեցին զնր յեմ՝ զա 20
 Եակեն իւր: և շարժեաց զնն՝ և եւ զնն՝ ի մեռա առա-
 բառուաց իւրեանց, մինչև ընկէց զնն յերեսաց իւրոց:
 Եւ * Սաղայն իւր առ Եամբն իսկ գաւթի Թաղաւորեցու 21
 ցին զյերոսովամ՝ որդի նաբառայ: և մերժեաց յերոսով-
 ամ զիւր ի զնացեց նն, և մեղցց զն՝ մեղանս մեծա
 մեծս: * և արարին որդիքն իւր լը նմ մեղաց յերոսով 22
 զամու զօր արար: և ոչ մերժեցան ի նոցանէն, * մինչև 23
 Ժոխեաց նր զիւր յերեսաց իւրոց, ոչ և խօսեցաւ նր
 ի մեռն նմ ծառայից իւրոց մարգարեից: և վարեցաւ
 իւր յերկրէ իւրմէ յաստրեստանեաց մինչև ցոյսօր: 24
 * Եւ ամ արքայն աստրեստանեաց ի բարեկոնէ, և ի 24
 քաւթայ, և յոյայ, և յեմթայ, և ի սեփարուխմայ,
 և ընակեցան ի քաղաքս սամարեայ Ժոխանակ որդւոցն
 իւր, և Ժառանգեցին զսամարիս, և ընակեցին ի քա-
 ղաքս նր: * Եւ եղև ի սկզբան ընակումն նց անդ, ոչ 25
 երկնան ի նէ: և առաքեաց նր առեւծս, և կոտորէին
 զնն: * և խօսեցան ընդ արքային աստրեստանեաց և ա 26
 անն, ազգքն զոր Ժոխեցր՝ և նոսան Ժոխանակաւ ի
 քաղաքս սամարեայ, ոչ գիտեն զիրոնս Եյ երկրին, և
 առաքեաց նր ի նն առեւծս, և Եհա կոտորեն զնն: 27
 Զանգն ոչ գիտեն զիրոնս Եյ երկրին: * Եւ հրամանեա 27
 արքայն աստրեստանեաց՝ և ասէ: ասարայք անգր զմոք
 ի քահանայիցն գերեւոյ անախ՝ զի երթեալ ընակեաց
 անդ, և ցուցցէ զիրոնս նն, և լուսաւորեսցէ զնն իրա-
 ւամբք Եյ երկրին: * Եւ ասարան զմի ի քահանայիցն 28
 զոր գերեւցին ի սամարեայ: և նոսաւ ի բեթէլ, և լու-
 սաւորէր զնոսա, զի երկնեցին ի նէ: * Եւ արարին 29
 անգր անգր աստուածս իւրեանց, և եղին ի սաւան
 բար

{20} Որն: Մինչև ընկէց զնա յերես: (21) Որն: Թա-
 ղաւորեցոյց զյերոսովամ: (21) Ան: Եւ մեղցց զնն
 մեղա մեծս: (24) Որն: Եւ ամ արքայն աստրեայ ի
 բա: և ի սեփարուխմայ: (27) Որն: Տարայք անգ
 ... և ցուցցէ զիրոնս Եյ:

- բարձանցն զոր արարին սամարացիքն . իւրաքանչիւր
աղչէն 'ի քաղաքս իւրեանց յորս ինքեանք բնակէին :
30 * Եւ արք բարեշնի արարին զտըքովք և զբանովք ,
և արք քաւթայ՝ արարին զանգեղ , և արք եմեմայ՝ ա
31 բարին զաօխմովք . * և այլացիք արարին՝ զարգաղէր ,
և զնեբաա , և զԹարթակ , և զսեփարուիմ , ուր այրէին
զորգէս իւրեանց 'ի հուր՝ ագրամելէայ , և սամելէայ :
32 աստուածոց սեփարուիմայ : * և երկնիցին 'ի Խէ , և Բը
նակեցուցին զգարշէլիսն իւրեանց 'ի տառնս բարձանցն
զոր արարին 'ի սամարիա իւրաքանչիւր աղչաց յորում
բնակէին : Եւ երկնիցին 'ի Խէ , և արարին իւրեանց
33 քուրմս բարձանց : * և երկնիցին 'ի Խէ , և պաշտէին
զաստուածս իւրեանց , ըստ կրօնից աղչացն՝ զորս Խծ
34 արժեաց անախ : * Եւ մինչև ցայսօր առնեն նոցա ը
կրօնից նց , և երկնիցն 'ի Խէ . և առնեն ըստ կրօնից նց ,
և ըստ իրաւանց նց՝ և ը օրինաց : և ըստ պատուիրոյ
նին զոր պատուիրեաց նր որդւոցն յաղտայ , որում
35 եգ անուն իէլ . * և ուխտեաց նր ուխտ՝ և պատուի
րեաց նց և ասէ . մի երկնիցիք յաստուածոց օտարաց ,
և մի երկիրպագանիցէք նց , և մի պաշտեցէք զնս , և
36 մի զոհիցէք նց . * այլ ան այ օր Եհան զնից յերեքեն
եգիպտացւոց մեծաւ զօրութիւն , և բարձր բաշխաւ . 'ի
նմանէ երկնիցիք , և նմա երկիրպագանիցէք , և նմա
37 զոհիցէք : * Եւ իրաւանց և գաղտնականաց և օրինաց ,
և պատուիրանացն զորս դրեաց ձեզ՝ զգալանայլէք
38 առնել : և մի երկնիցիք յաստուածոց օտարաց : * և
զուխտն զոր ուխտեաց ընդ ձեզ՝ մի ցրիցէք . և մի երկն
39 ցիցէք յաստուածոց օտարաց . * այլ 'ի Խէ այ ձերմ
երկնիցիք . և նա փրկեցէ զնից յոմ Թշտեանց ձե
40 րոց : * և մի առնիցէք լինիք կրօնից նց զոր նոցա առ
41 նիցեն : * Եւ երկնիցին աղչեն այնպիսի 'ի Խէ . և գրո
շընց իւրեանց ծառայէին , և որդիք նոցա , և որդիք
որդւոց նց , որդիս և արարին հարք իւրեանց՝ առնեն
մինչև ցայսօր :

ԳԼ.

- (30) Ռճնի . Արարին զտըքովք . Խծ , զսամելովք :
(31) Ռճնի . Զարեգաղէր . . և զսեփարուիմ . . և սամեմ
էլէայ : (32) Ռճնի . իւրաքանչիւր աղչէ աղչէ յորում
բնակէին : (34) Ռճնի . Եւ մինչև ցայսօր առնեն . . և
երկնիցն 'ի Խէ . և առնեն ըստ կրօնից նոցա , և ըստ
պատուիրանաց նց , և ըստ օրինաց : (40) Աստ . Եւ մի
առնիցէք լինիցէք կրօնից :

ԳԼ. ԺԸ.

ԾԸ. Եւ եղև յամի երրորդի ովսկի որդւոյ ելայ արքայի 1
 էլի. Թագաւորեաց եղեկիա որդի պապաւ ար 2
 քայի յուգայ. * Որդի քանեկինգ. ամաց եր 'ի Թա 3
 գաւորէ իւրսւմ, և քանեկ ինն ամ Թագաւորեաց յիմ. 4
 և անուն մի նր արուծ' գուտար զարքայ. * և արար 5
 ազգութի տառի նն, ը ամի զոր արար գաւիթ հայր 6
 նր. * Կա երարձ գրարձանն, և խորտակեաց զամ 7
 արձանն, և կոտորեաց զանապան, և զոնն պննէի զոր 8
 արար մովսէս, զի մինչ ցոյն աւարս զոհէին նմա որ 9
 գիւն էլի, և կռնցին զնա նեւսլան. * Ի մի ամ էլի 10
 յուացաւ. և յետ նր նման նմա ոչ եղև յամ Թագա 11
 ւորս յուգայ, ելեղեալն յառաջագոյն քան զնա. * Յա 12
 րեցան 'ի մի, և ոչ մեկնեցաւ 'ի գնացից նր. և պահեաց 13
 զպատուիրանն նր զոր պատուիրեաց մովսէս. * և եր 14
 մի ընդ նմա. յամի զոր ինչ ասներ' խելամուտ լինէր. 15
 Եւ եղեակեաց զարքայն ասորեստանի և ոչ ծառայեաց 16
 նմա. * և նա եհար զալազգիսն մինչ ցազայ և մինչ 17
 ցառմանն նր, յաշարակէ պահապանայն մինչ ցառ 18
 զարն ամուր. * Եւ եղև յամ չորրորդի եղեկիա ար 19
 քայի. մին է ամ եւթննորդ ովսկայ' որդւոյ ելայ ար 20
 քայի էլի, եւ սաղմանասար արքայ ասորեստանեաց 'ի 21
 վր ամուրիա, և պարեր զնա. * և առ զնա 'ի կատա 22
 րն ամաց երկոյ, յամի վեցերորդի եղեկիայ արքայի. 23
 մին ամ ինննորդ. եր ովսեայ արքայի էլի. Առ զառ 24
 մարիա. * և խաղացոյց արքայն ասորեստանեաց զամ 25
 մարիա յասորեստանեայս, և նաալոյց զնաա յառաջ, և 26
 յարովք' առ գնաովն գովզանայ' և ըրամբն մարաց. 27
 * զի ոչ լուան մայնի նն նոյ իւրեանց, և անցին զուի. 28
 առ նր ըստ ամի զոր պատուիրեաց նա մովսէս ծա 29
 ոյ նն, ոչ լուան և ոչ արարին. 30

ԾԹ. Եւ յամ չորեքտասներորդի արքայի եղեկիայ, եւ 13
 սենեքերիմ արքայ ասորեստանեաց 'ի վր ամուր ամուր 14
 քաղաքացն յուգայ, և առ զնա. * Եւ առաքեաց եղև 15
 կիա արքայ յուգայ հրեշտակս առ արքայ ասորեստ 16
 նեաց 'ի լաբիս' և ասէ. մեզայ, գարձիւր յինէն. և զոր 17
 ինչ գիցես 'ի վր իմ բարձից. և եգ արքայն ասորեստ 18
 առ.

ԳԼ. ԺԹ. (2) Այս. Դուտար զարքայից. (7) Այս. 29
 Զոր ինչ և ասներ' խելամուտ (9) Ոմն. Եւ սաղմա 30
 նասար. 'ի սամարիա. (10)(11) Այս. Արքայի էլի, 31
 առաւ սամարիա, և խաղա' (13) Ոմն. 'ի վր ամուր 32
 քաղաքացն յուգայ, և առ զնա.

- ամենայն ի վերայ եղեկիայ արքայի յուզայ երկրորդն էր
 15 առաջինն արծաթայն, և երեսուն տաղանտ ծակայ : * և
 ետ եղեկիա զամ արծաթ գտեալ ի սաննն, և ի գանձո
 16 սանն թագաւորին : * ի ժամանակի յայնմիկ կոտորեալ
 եղեկիա զգորանս տանարինն : և զտեմանն զոր պա
 տեալ ստիւով եղեկիա արքայ յուզայ, և նա զայն ար
 17 քային տարեւտանեալ : * Եւ առաջեալ արքայ առա
 բեւտանեալ զԹարաթա՝ և զաւարտարիս՝ և զաւարտակ
 ի լաբիայ առ արքայ եղեկիայ զորոս Թանու ի վերայ
 եմի. և ելին և եկին յեմ, և կացին ի վր ջրանին վեր
 նոյ աւաղանին, որ է ի ճանապարհի ազարակին թափ
 18 չի : * և ազարակեցին առ եղեկիա : Եւ եկին առ նա
 եղեկիմ որդիքեղեկայ հազարապետ, և սովմեաւ գըղ
 բապետ, և յովսէօ որդի առաքայ՝ որ ի վերայ յերաւա
 19 կաց : * Եւ սանն ցնտաւ աւափակ. ասացէք ցեղեկիայ
 արքայէս ասէ արքայ մեծ՝ արքայն տարեւտանեալ զվրն
 20 իցէ յոյն յոր գու յուսացեալ իցես : * քայց թէն ա
 սիցես՝ եթէ բանք չթանց և խորհուրդ՝ պատերազմ
 վնարիցէ. և զորութի պիտի իցեն ի պատերազմ և
 21 արդ. յո՞ յուսացեալ նշանեցեր զիս : * ասն յուսա
 ցեալ իցես ի ցնապն եղեկիայ ջաղախեալ յեգիպ
 տոս. յոր թէ յնաւցու այր՝ մասնիցն ընդ ձեռս նր,
 և խոցիցէ զնա. այնպէս փարաւոն արքայ եգիպտաց
 22 աջ ամ յուսացելոյ իւրոյ : * Եւ զի ասացեր ցիս՝ թէ
 ի նր ամ յուսացեալ եմք. ոչ գա այն է, զորոյ մեր
 ժեռայ եղեկիա զբարձունս նր, և զանդանս նր. և տակ
 23 գէք յեմ : * Եւ արդ. աղէ խառնեցարուք ի տէր իմ
 արքայ տարեւտանեալ. և սանն քեզ երկուս հապարտ
 երկվարայ, եթէ կարասցեն. տալ գու քեզ հեծեալս
 24 ի վր նր : * և զիարգ կարիցես զգէմ ունել միոյ ու
 բուք կուսակալի ի ծառայից, տեառն իմոյ ի յեանոց.
 զի յուսացեալք ես յեգիպտոս ի կառս և յերկարս :
 25 * Իսկ արդ. քառանց ամն ինչ ելանիցեմք ի տեղիս յայդ
 ապականել զսա. ար ասաց ցիս. Եւ յերկիրն յայն և
 26 ապականեալ զնա : * Եւ սանն եղեկիմ որդիքեղեկայ,
 և սովմեաւ, և յովսէօ առաքայ՝ ցաւափակ. խօսեաց ի
 Ժալ

(18) Այս. Եւ եկին առ նա եղեկիմ, (20) Յայս պա
 խոհ. Եւ խորհուրդ պատերազմ վնարիցէ : (20) Ոման. Եւ
 զորութի պիտի իցէ պատերազմ : (21) Յաբիմիս պա
 խոհ. Յուսացեալ ինչ ի ցնապն : (23) Ոման. Եւ տա
 ցէ քեզ երկուս հա՛ : (25) Իսա. Ելեալ իցեմք ի տե
 ղիս յայս. համայն ամանք ի քառ : (26) Յաբիմիս. Եւ
 յովսէօ առաքայ :

ժառանգս քո ապրերեն, քանզի լսեմք մեր. և մի խօսիր
հրեարեն յականքս ժողովրդեանդ որ կան'ի պարսպիդ :
* Եւ տսէ ցնծ առփասկ . միթէ առ ամէն քո' կամ առ 27
քեզ ապրեաց զիս տէր իմ խօսել զբանս զպարսպիկ .
մէ ապաքեն առ արագ որ նստին 'ի վերայ պարսպիդ ,
աւանդ զազր իւրեանց , և ըմպել զմէզ իւրեանց ձեռք
հանգերձ : * Եւ յարեաւ առփասկ , և ազազակեաց մե 28
ժառանգս հրեարեն' և խօսեցաւ և տսէ . Լուսորմբ ըզ-
պատգամս արքայի մեծի , արքային ասորեստանեայց .
* այսպէս տսէ արքայ . մի հպարտացուցե զձեզ եղբ 29
կիս , զի ոչ կարե ապրեցուցանել զձեզ 'ի ձեռաց ի-
մաց : * և մի յուսացուցե զձեզ եղբկիս 'ի նք , և ա 30
տասցե թէ փրկելով փրկե զմէզ քր , և ոչ մատնեցի
քաղաքս 'ի ձեռս արքային ասորեստանեաց . * մի լսեք 31
եղբկեայ . Ձի այսպէս տսէ արքայն ասորեստանեաց .
արարեք ընդիս օրհնութի , և ելէք առիս . և կերէցէ
այր իւրաքանչիւր զայդի իւր , և զթղենի իւր , և արբցէ
ճուր 'ի ջրհորայ իւրմէ . * մինչե եկից և առից և տարայց 32
զձեզ յերկիրն որ իբրե զերկիրս ձեր է . երկիր ցորե-
նայ և գինայ , այգեաց և հացի , երկիր ձիթենեաց իւ-
ղայ և մեղու . և կեցէք և ոչ մեռանիցեք . և մի լսեք ե-
ղբկիայ , զի խարե զձեզ և տսէ , թե քր փրկեացէ ըզ-
մէզ : * Միթէ փրկելով փրկեցին աստուածք ազգացն 33
գիւրդքանիւր աշխարհ 'ի ձեռաց արքային ասորեստա-
նեայց : * մէր է աստուածն եմաբայ և արփաբայ . և 34
մէր է աստուած սեփարովայ քաղաքին , անայ և գա-
ւայ . միթէ փրկելով փրկեցին զաւամարիս 'ի ձեռաց ի-
մաց : * մի ոչ յամ աստուածոց աշխարհաց , որ փրկե- 35
ցին զերկիր իւրեանց 'ի ձեռաց իմաց . զի փրկեացէ քր
զեմ 'ի ձեռաց իմաց : * Եւ լսեցին և ոչ ետուն նմա պա 36
տախանի , զի պատուէր տուեալ էր արքայի թէ մի
ապրցէք նմա պատախանի : * Եւ եմաւ եղբակիմ որ 37
գի քեզկեայ հազարապետ , և սովմնաս գպրապետ , և
յովաք արգի աստփայ որ 'ի վերայ յեշտապեաց առ ե-
ղբկիս , պատառեալ զհանգերձս . և պատմեցին նմա
զպատգամս առփասկայ :

ԳԼ.

(27) Առաջ . Եւ առ քեզ առաքեաց : (29) Ունիս . Ձի
փարե ապրեցուցանել զձեզ : (30) Ունիս . Եւ ոչ մատ-
նեացի քաղաքդ 'ի : (32) Բաղամ . Մինչե եկից առից
և տարայց : (34) Առաջ . Միթէ փրկեցին զաւամարիս 'ի
ձեռաց : (35) Ունիս . Որ փրկեցին զաւամարիս իւրեանց :
(36) Յօրէնային պատիւ . Պատուէր տուեալ էր արքայի :
(36) Ունիս . Եւ թէ մի տայք նմա պատախանի :

ԳԼ. ԺԹ.

- 1 Եւ եղև իբրև լուսաւ արքայ եղև ինա, պատառեաց Կ
զհանգերն իւր, և զքեցաւ քուրձ. և եմուտ 'ի
2 տունն նն: * Եւ առաջեաց զեղիակիմ հազարապետ' և
զսովմաս գալապետ, և զմերս 'ի քահանայեցն քրմապ-
3 զան առ ետայի մարգարէ որդի ամեօնայ: * և ասե-
ցնաւ. Այսպէս ասե եղև ինա, որ ներգաւ ին և կշտաւ
բանաց, և զայրացուցանելոյ օրս այս. զի հասեալ են
4 մանկունք յերկունս, և զիք զօրուս 'ի ծնաներն: * Թեր-
ևս լուիցե թծ քո զպատգամս առփաակայ, զոր առա-
քեաց զնա արքայն ասորեստանեայ տեր իւր' նախա-
ամէլ զնո՞ կենդանի' և հայհոյել բանիւք, զորս լուսա-
ւոր թծ քո. և արասցես աղօթս 'ի վերայ միացորդաց
5 որ միացին: * և եկին ծառայք արքայի եղև ինա առ
6 ետայի: * Եւ ասե ցնա ետայի. այսպէս աստաղիք նմ
մերում. այսպէս ասե ար. մի երկնչի յերեսաց պատ-
գամացն զորս լուսար' որովք հայհոյեցին զնա ծառայք
7 արքային ասորեստանեայ: * ահա ես ասայ 'ի նա այս-
և լուիցե գէջ, և գարձի յերկիր իւր, և կործանե-
8 ցից զնա սրով յերկրի իւրում: * Եւ գարձաւ առփ
սակ և եգիս զարքայն ասորեստանեայ պատերազմեալ
9 ընդ զքանայի. և զի լուսաւ թե յունայ 'ի լաբիայ: * և
նա լուսաւ զթարաղայ արքայէ եթովպացուց, ասեն'
ահա եւ պատերազմել ընդ քեզ. և գարձաւ անգրէն.
10 Եւ առաջեաց հրեշտակս առ եղև ինա և ասե. * այս-
պէս խառնիք չ եղև ինա արքայի յուգայ' ամէլ, մի
հարապալուցեց զքեզ թծ քո, յոր գուն յուսացեալ
ես. ասել' թե մշ մասնեացի եկե՞մ' ի մեռա արքային ա-
11 րորեստանեայ: * Ահա գու քեզէն իսկ լուսար զնո՞
նեզ զոր արարին Թադաւորք ասորեստանեայ չ թո՞
12 աշխարհս նզովել զնն, և գու փրկիցի՞ն: * մի թե փրկե-
ցի՞ն զնն աստուածք ազգացն զորս աստակեցին հարք
իմ, զքովցան, և զքառան, և զափաթ, և զորդիս ե-
13 զանայ առ ծովերերն. * մըր է արքայն եմուտայ' և
արքայն ագփաթայ, և արքայ քաղաքին սեփարուխայ,
14 անայ, և այնայ: * Եւ սո եղև ինա զհրովարտեան 'ի
մեռաց հրեշտակացն, և ընթերցաւ զնն. և եւ 'ի տունն
15 նն. և տարածեաց զնն եղև ինա առաջի նն: * Եւ ե-
կեց

ԴԷ. ԺԹ. (4) Ոհն. Թերևս լուիցե ար. քո. և: (5) Ո-
հն. Եւ եկին... առ ետայի: (9) Այս. Լուսաւ ըչ-
Թարաղայ ար: (12) Այս. Ազգացն զորս ապականե-
ցին հարք իմ: (13) Ոհն. Անայ և տայ:

կայ յաղթն եղեկիս առաջի ան՝ և ասէ . Տք Եւ ի
որ նստիս 'ի քրորէս . գնւ ես փայն Եւ յամ Թագա-
ւորութիս երկրի . գնւ արարեր զերկինս և զերկիր :
* Խանարկեցմ ար զունկն քո և լուր . բնց ար զաչ քո 16
և անս . և լուր զբանս աննքերիմայ՝ զոր առաքեաց նա
խառնչ զԵւ կենդանի . * զի արգարե ար՝ աւերեցին 17
Թագաւորք ասորէստանեայց զաղգս և զերկիր նոցա .
* և ետուն զաստիւածս նց հրոյ , զի չէին Եւք , այլ ձե 18
ասորքն մարգկան , փայտ՝ և քար , և կորուսին զնս :
* Եւ արգ՝ ար Եւ մեր՝ փրկեալ զմեզ 'ի ձեռաց նր . և 19
Եւնիցեն Եւ Թագաւորութեք երկրի , զի գնւ ես ար
Եւ փայն :

ԿԱ * Եւ առաքեաց ետայի որդի ամուսայ առ եղեկիայ՝ և 20
ասէ . սցապէս ասի ար զորութեց Եւ իլի . զոր կացեր
յաղթն առիս վն աննքերիմայ արքայի ասորեստան
եայց՝ լուսայ : * այս բան է զոր խօսեցաւ ար վն նր . 21
Արհամարկեաց , անգոսնեաց զքեզ կոյս գուտար սիւ-
նի . զլուսի շարժեաց 'ի վր քո գուտար եմք : * զո՞ նա 22
խառնցեր և հայհոյցեր , և յոյր վերայ բարձրացուցեր
զբարբառ քո նախառել . և ոչ ամբարձեր 'ի բարձունս
զաչ քո 'ի նրն իլի : * 'ի ձեռն հրեշտակաց քոց նախառե 23
ցեր զար և ասացեր . բազմութի կտուց իմոյ ելի 'ի
բարձրութի լերանց 'ի կողմն լիբանանու , և կատարե-
ցի զմեծութ եղենափայտիցն նր , և զընտիր ընտիր նո
նից նր , և հասի յեզր սպառուածոյ անտառին կարմե-
լայ : * Ես պահեցի՝ և արբի զճուրս օտարոտիս . և ա 24
ւերեցի Թաթիւս ոտին իմոյ զամենայն գետս օտարոտիկս :
* Միկեզ լեցե՛ լուսալ 'ի հեռաստանէ զայդ զորարա 25
րի յաւուրց յառաջնոց . պտղեմի գգա՝ և անի հասուցի .
և եղեն 'ի հպարտութի գերեզմարաց պատերազմազոց .
քաղաքք՝ ամուրք * բնակեալք 'ի նոսա տկարացան ձե 26
նստի և զարհուրեցան , և ամաչեցին , և եղեն իբրեւ ըլ-
խոս վայրի , և իբրեւ զգալարի բանջարոյ և զգալարի
տանեաց . և կոխան առաջի հասելոց : * Արդ՝ զնիստ 27
քո , և զեւ և զմուտ քո գիտեմ , և զարամաութի քո .
* 'ի բարկանալ քո ինձ , և խայտալ քո եւ յականջս ձե
իմ

(16) Ոման . Լուր զբանս աննքերիմայ : (18) Այս :
Այլ զորքն ձեռաց մարգկան , փայտ : (19) Ոման .
Ամենայն Թագաւորք երկրի : (20) Ոման . Տք Եւ զ-
րութեց Եւ իլի : (21) Յօրնայի գովաւեր . Զոր կացեր
յաղթն առիս վն : (22) Այս . Եւ ամբարձեր 'ի բար-
ձունս : (23) Ոման . Յեզր սպառուածի : (25) 'ի լուս' .
Զայն զոր արարի : (27) Ոման . Արդ զնաեւ քո և զեւ :
(28) 'ի լուս' . 'ի վր կարթ . նշանի , շրտալի : (28) Յօրն

- իմ: և արկից. կարթ 'ի քիթս քո, և գանգանաւանդ 'ի կզակս քո, և գարձուցից զքեզ ընդ նոյն ճանապարհ ընդ որ եկիր: * Եւ քեզ այս նշանակ լիցի - կերիցես այս ամ զինքնեակս, և յամին երկրորդի զինքնեկաց կից նեակս. և յամին երրորդի՝ տերմանք և հունձք և տունձք 30 սրբեաց. և կերիջիք զպառու նոցա, * և յաւելցի ապրեալ տանդ յաւալ. մնացեալն արձակեոցէ արմատս. 31 'ի թոնարհ և պտուղս 'ի վեր: * զի յեմէ ելցէ մնացորդ, և 'ի սիռն շուռն ապրեալ: նախանձ մն զօրուսց արատ 32 ցէ զայս: * Վս այսորիկ այսպէս ասե իմ - արքայն աւարեաւանեաց մի մեցէ 'ի քաղաքդ յայդ, և մի ձգեացէ 'ի գա նետս, և մի պատեսցէ զգա վահանօք, և մի 33 կռուեսցէ զգա վաւ հոգ: * ընդ ճանապարհ Է որ եկն՝ ընդ նոյն դարձցի. և 'ի քաղաքդ յայդ մի մեցէ ասե իմ: 34 * և վերակացու եղեց քաղաքիդ այգմիկ փրկել զգա վս 35 իմ և վն գաւթի ծառայի իմոյ: * Եւ 'ի հասանել գի շերտն եւ հրեշտակ մն, և եհար 'ի բանակէն ասորեալ, տանեալց հարիւր և ութսուն և հինգ հազար. և կան խցին ընդ առաւօտն, և ահա իմ մարմնիք մեռեալ: 36 * Եւ չուեաց գնաց, և գարձաւ տնեքերիմ արքայ ա 37 սորեաւանեայց՝ և բնակեաց 'ի նինուռ: * Եւ եղև միջգետ և երկիր պաղանկեր 'ի տան նեարդայ առաւօտոց իւրում, ագրամելք և սարասար որդիք նր հարին գնա պով, և ինքեանք դերձան յերկիրն արարալայ: և թաղաւորեաց ասորգան որդի նր ընդ նր:

ԳԼ Ի.

- 1 (1) աւուրան յայնստիկ հիշարեցացաւ եղեկիա 'ի մահ: կբ Եւ եմուտ առ նա ետալի որդի ամուսնայ մարգաւ կգ րե, և ասէ ցնա. այսպէս ասե իմ՝ հրաման տուր վս 2 տան քո, զի մեռանին գու և ոչ ապրեոցին: * Եւ գարձուց եղեկիա զերեսս իւր յորմն, և եկաց յաղթմ 3 առ իմ և ասէ: * Սվ իմ, յիշեալ ուղ գնացի առաջի քո չեմարտութիւն և կոտարեալ արտիւ, և զարին առաջի 4 քո արտիւ: և ելաց եղեկիա լալիւն մեծ: * Եւ կբ և սայի

նալին. Եւ գագանաւանդ. (28) Աստ. Ընդ ճնդրս Է որ: (29) Ուստ. Կերիցես յայս ամ զինքնեակս: (31) Աստ. Եւ 'ի սիռն շուռն: (32) Աստ. Վս այնորիկ այսպէս: (32) Ուստ. Եւ մի ձգեացէ 'ի գաւ: (36) Ուստ. Եւ չուեալ գնաց: (37) Ուստ. 'ի տան ետալայ առաւօտոց իւրում, և ագրամ: (37) 'ի լաւ. 'ի վրայ՝ արարալայ, և նշանալի, և սիմ. քո սիմաւս գնի. հայոց: Դւ. Ե. (1) Ուստ. Վս տան քում. և ոչ ապրեոցին:

սայի 'ի սրահին միջուսմ. և բան մի եղև. առ նա և առ
 սե: * Գաղմիք անգրկն, և ասասցես ցեղեկիս ցառաջ 5
 նորդ ժողովրդեան իմոյ. այսպէս ասէ մեր մեծ գաւթի
 հոր քոյ չ լուսոյ աղօթից քոյ և տեսի զարատաւս քո-
 ահա եւ բռնեցից զքեզ: և յառարն երրորդի ելլես
 'ի տունն ան: * և յաւելից յառարն քո տմն հնգեալ 6
 ասն. և 'ի ձեռաց արքային ասորեստանեայց փրկեցից
 զքեզ, և զքաղաքդ զայդ. և վերակացու եղց քաղա-
 քիդ այգմիկ, զի իմ և զմ գաւթի ծառայի իմոյ: * Եւ 7
 ասէ եսայիս՝ առցեն պաղատես թող. և առաւ. և
 գիցեն 'ի վիճի վերիդ' և ողբացին: * Եւ ասէ եղեկիս 8
 ցեսայի. զի՛նչ նշան է թէ բռնեցի զիս մը, և ելա-
 նիցեմ 'ի տունն ան յառարն երրորդի: * և ասէ եսայի. 9
 այս նշան է 'ի ան. զի արատցն մը զբանն, զոր խաւ-
 ցաւ. երթիցէ ստուերն զտանն աստիճանդ: * Եւ ա- 10
 սէ եղեկիս. գիւրբնէ ստուերին գառնալ դատան աս-
 տիճանդ. և ասէ. ոչ այգպէս է. այլ քարէջի ստուերն
 զտանն աստիճանդ անգրկն յետս: * Եւ աղաղակեաց 11
 եսայի մարգարէ առ մը. և դարձաւ ստուերն զտանն
 քաւմիք աստիճանդ անգրկն յետս զտանն քաւմիք առ
 աստիճանդն որդաղու:

ԿԴ * 'ի ժամանակին յայնմիկ առաքեաց մարգարէ քաղ 12
 զան որդի քաղ գառնայ արքայ բարեշունի հրովարտեալ և
 որատարագա առ եղեկիս, զի լուսա թէ հիւանդացաւ
 եղեկիս: * Եւ սուրբն եղև 'ի նմ եղեկիս. և եղլոյ նմ 13
 զնմ ասուն նարովմայ, զարծաթ, և զոսկի, և զխուշ-
 կրս, և զիւզանուշուշու. և զտունն անօթոց, և որ ինչ
 զտանէր 'ի գանձն նմ. և ոչ էր տեղի զոր ոչ եղլոյ եղ-
 կիս 'ի տանն իւրում, և յնմ ինքանուշ իւրում: * Եւ 14
 եմուտ եսայի մարգարէ առ եղեկիս արքայ և ասէ ցնա.
 զի՛նչ խաւցան սղբդ այգպիկ, և ուստի՛ եկին առ քեզ.
 և ասէ եղեկիս, յերկրի հեռատանն եկին առ իս 'ի
 բարեշունի: * Եւ ասէ՝ զի՛նչ տեսին 'ի տանն քում և ա- 15
 սէ եղեկիս. զնմ ինչ որ 'ի տանն իմում էր՝ տեսին, և
 ոչ ինչ էր 'ի տանն իմում զոր ոչ ցուցին նմ, այլ և ոչ 'ի
 գանձն իմ: * Եւ ասէ եսայի ցեղեկիս. լուր զբանն ան. 16
 * ահա առարք գան, և առցի նմ որ ինչ 'ի տանն քում 17
 է, և զոր ինչ գանձեցին հարք քո մինչև ցայսօր, և եր-
 թիցէ 'ի բարեշուն, և մի ինչ մասցէ. զի բան է զոր խա-
 սն.

(7) Ոման. Եւ գիցես 'ի վերայ վերին, և ողբացի:
 (9)(10)(11) Բաւան. Աստիճանդ: (12) Ոման. Մա-
 րովարտեալ քաղ գառնան: (13) Ոման. Չոր ոչ եղլոյ նոցա
 եղև: (14) Այս. Եսայիս մարգարէ առ արքայ եղև:
 (15) Այս. 'ի տանն արքային բարեշունաց:

- 18 անցաւ ար: * և որդիք քո, որ ելանդեան 'ի լին' առցին,
 և եղիցին ներքինիք 'ի տան Թագաւորին բարեկարգ: 19
 * Եւ ասէ եղեկէս ցեալի. բարի է բանն ին զոր իւ
 սեցաւ: և ասէ՝ եղիցի խաղաղութի և շնորհալութի յա
 20 ռաքս իմ: * Եւ մնացորդ բանից եղեկից' և իմ զօ
 բութիք նք, և սպարաւ զբարութեան, և զբոճուզն, և
 ան Գուր 'ի քաղաքն, ոչ աւանիկ գրեալ են 'ի գիրս
 բանից աւաւրց Թագաւորացն յուզայ: 21
 * Եւ ննջեաց եղեկիս ընդ հարս իւր. և Թագաւորեաց Կե
 մանապէ որդի նք ընդ նք:

ԳԼ ԻԱ.

- 1 Որդի ամաց երկուստանից մանապէ՝ 'ի Թագաւորել
 իւրում. և յիսուն և ինն ամ Թագաւորեաց յեմ.
 2 և անուն մք նք եփսիբա: * Եւ արար չնր առաջի
 3 ան ըստ գարշուն աղպացն, զորս երարմ ար յերեսաց
 4 որդւոցն իւր. * և գարձաւ շինեաց զարձուան զոր
 կործանեաց եղեկիս հայր նք. և կանգնեաց զեղանն
 5 բահալու: և արար անտառս, ուղ արար արատա ար
 6 քայ իւր. և երկիր եկագ ամ զորուն երկնից, և ծա
 7 րայ իւր. * և շինեաց սեղան 'ի տան ին. ուղ ասաց
 8 արձ. իմ եղից զաժմա իմ: * և շինեաց սեղան ամ զօ
 9 բուն երկնից յամ արահս ասանն ան: * Եւ անցոյց զոր
 10 դիս իւր Է հաւր. և հմայեր, և հաւահարց լինիք. և
 11 արար զհաւիս, և գետս: և յանսխեաց աննել չար ա
 12 ռաջի ան առ 'ի բարեկացութեան լոյ զնա: * Եւ եգ Ըշ
 13 գրոշնալս անտառաց 'ի տան ին. զորմն ասաց ար ցլա
 14 լիմ և ցաղաման որդի նք, լիմ 'ի տանս յայտնի և յեմ
 15 զոր ընտրեցի յամ յեղից իւր, եգից զանուն իմ յաւի
 16 անան: * և ոչ յաւերից չարմել զունն իւր յերկրէդ զոր
 17 ետաւ հարց նք: զք զգուշանայցնն աննել զամ որ լիմ
 18 պատուիրեցի նք, և ըստ ամ պատուիրանի բանին զոր
 19 պատուիրեաց նոցա ծառայ իմ մեղեւս, և ոչ ըստան:
 20 * Եւ միջորեցոյց զնո մանապէ առնել չար առաջի ան՝
 21 առաւել քան զաղպան՝ զորս ապականեաց ար յերեսաց
 22 որդւոցն իւր: * Եւ խոսեցաւ ար 'ի մեռն ծառայից
 23 իւրաց մարգարեից' և ասէ: * Փոխանակ դի արար մա
 24 յաւ

(20) Բաղաս. Եւ ամ զորուն նք: և զբոճուզն. և ան:
 Գլ. ին. (1) Այս. Որդի երկուստանից ամաց մա
 նապէ: (3) (5) Ոմեռ. Աննայն զորութեց երկնից:
 (7) Բաղաս. Եւ ցաղաման ցորդի նք: (8) Այս. Ըս
 ամ պատուիրանին, զոր պատուիրեաց: (11) Այս. Եւ
 յանջեաւ և յուզայ:

նստե արքայ յուզայ զգարչելիս Կ զայսոսիկ զարս ա.
 ապեւելան զեմ զոր արար ամալրհացին առաջի իմ, և
 յանցեալ յուզայ կռովք իւրեանց . * զի այնորիկ այս 12
 ախս ասե Թ ԹԷ . ահա ես ամեմ չարիս 'ի զք նմ
 և 'ի զք յուզայ, զի ԹԷ որ լսիցե, հնչեցեն երկողին
 անանջ իւր . * և ձգեցից 'ի վերայ ԹԷ զչափն սամա 13
 բեայ, և զէշեա տանն արատարու : Եւ ջնջեցից զեմ ուղ
 շէմ ջնջեալ որ կործանիցի 'ի վերայ երեսայ իւրոց :
 * և մերժեցից զմնացորդս ժառանգուէ իմոյ . և մատ 14
 նեցից զնոսա 'ի ձեռս Թշնամեայ իւրեանց, և եղիցին
 յափշտակուէ և յաւար Թմ Թշնամեայ իւրեանց . * Ժու 15
 խանակ զի արարին չար առաջի իմ, և բարկացուցա
 նէին զիս յօրէ յօրմէ հետե հանի զնա յեղիպտոսե մինչ
 ցայտոր : * Եւ և արեւն անպարտ եհեղ մանասե բա 16
 զիւմ յոյժ, մինչեւ ելից զեմ Ծայր 'ի Ծայր . Թմ զմեզ
 իւր որովք մեզոյցն զյուզայ՝ առնել չար առաջի նն :
 * Եւ մնացորդք բանից մանասեի' և Թմ ինչ զոր արար . 17
 և մեզք նր զոր մեղաւ, ոչ աւանիկ գրեալ են 'ի գիրս
 բանից աւարց Թագաւորացն յուզայ :

ԿԶ * Եւ ննջեայ մանասե ընդ հարս իւր, և Թագեցաւ 'ի 18
 պարտիզի տան իւրոյ, 'ի պարտիզիւ ուղայ . և Թագաւոր
 եայ ամին որգի նր ընդ նր : * Իբրեք քանեկերկուց Գ 19
 մայ ամին 'ի Թագաւորել իւրում, և երկաստասն ամ
 Թագաւորեաց յեմ և անուան մօր նր մնացողի Թ՝ գաւար
 արուսայ յետեբեղայ : * Եւ արար չար առաջի նն, ուց 20
 արար մանասե հայր նր : * և գնաց յեմ ճանապարհս 21
 յոր գնաց հայր նորա, և պաշտեայ զկուռս զոր պաշ
 տեայ հայր նր, և երկիր եպագ նց : * և եթմզ զմր Թմ 22
 հարց իւրոց, և ոչ գնաց 'ի ճանապարհս նն : * Եւ գաւ 23
 մարեցն Ծառայք ամինայ 'ի զք նր, և սպանին զար
 քայ 'ի տան իւրում : * և եհար Թմ ժողովուրդն զեմ 24
 գումարեալսն 'ի զք արքայի ամինայ, և Թագաւորե
 ցայ ժողովուրդ երկրին զյովսիայ որգի նր ընդ նր :
 * Եւ մնացորդք բանիցն ամինայ զոր արար, ոչ աւա 25
 նիկ գրեալ են 'ի գիրս բանից աւարց Թագաւորացն
 յուզայ : * Եւ ննջեայ ամին ընդ հարս իւր, և Թա 26
 զեցին զնա 'ի գերեզմանի իւրում 'ի պարտիզին ուղայ :

ԿԷ Եւ Թագաւորեայ յովսիայ որգի նորա ընդ նորա :

ԳԼ

(12) Ոմեհ . Զի Թմ որ եղիցի, հնչեցեն : (14) Աստ .
 Եւ եղիցին 'ի յափշտակ : (16) Ուստ . 'ի Ծայր 'ի Ծայր :
 (19) Աստ . Դաւաթ արուսայ յետեբեղայ :
 (18)(19)(23) Ոմեհ . Ամին :

ԺԵ

ԳԼ. ԻԲ.

- 1 Որդի ամաց ութից յոթիս 'ի Թադաւորել իւրում,
և երեսուն և մի ամ Թադաւորեաց յեմ. և անուն
մօր նր յեղիդա. գուտոր յեղիդայ 'ի բառուրովնայ :
- 2 * Եւ արար ուղղուի առաջի նն, և գնաց յեմ ճանաչ
պարհա գաւթի հօր իւրոյ. և ոչ խոտորեցաւ յաջ կամ
- 3 յահեակ : * Եւ եղև յամի ութուստաներորդի յոթիսայ
արքայի յուգայ, յամանան և լծներորդի առաքեաց
արքայ զսափան զորդի ետելիայ զորդի մաստգամայ զգլուգ
- 4 բապեա տանն, և ասէ. * երթ առ քեզիս քահանայ
մեծ, զի ձուլեցին զարծալն մանալ 'ի տուն նն, զոր
- 5 ժողովեցին պահպանեալքն կշուղ 'ի ժողովրդենէն. * և
ասցին զայն 'ի ձեռս գործաւորաց գործոյն ցլեքալ
կացուս տանն նն : և ետուն ցգործաւորս գործոյն 'ի
- 6 տանն նն, գորացուցանել զքեզեկ տանն նն, * ցհիւ
սունս և ցլիսօգ և ցճարաարս, գնել փայտ և քարինս
- 7 կոփածոյս առ 'ի կազմելոյ զքեզեկ տանն նն : * բայց
ոչ առնէին համար արծաթոյն տուելոյ նց. քանզի յա
- 8 լատ գործէին : * Եւ ասէ քեզիս քահանայ մեծ ցառ
փան գպրապետ : մասունն օրինաց գաի 'ի տան նն : և
- 9 ետ քեզիս ցտափան. և ընթերցաւ զայն, * և տարաւ
առ արքայ զպատգամն : և ասէ, ձուլեցին ծառայք քո
զարծալն գտեալ 'ի տան նն. և ետուն զայն 'ի ձեռս
- 10 գործաւորաց գործոյն վերակացուաց 'ի տան նն : * Եւ
խօսեցաւ սափան գպրապետ Ք արքայի 'ի ասէ. մեզ
տանն մի ետ ցին քեզիս քահանայ. և ընթերցաւ զայն
- 11 սափան առաջի արքայի : * և եղև իբրև լուսաւ արքայ
զքանս մասենն օրինացն, պատառեաց զհանգերմս իւր :
- 12 * Եւ պատուէր ետ արքայ քեզիս քահանայի, և ալ
քիկամայ որդւոյ սափանայ, և պրօրերայ որդւոյ միւ
քեի, և սափանայ գպրապետի, և յասայեայ ծառայի
- 13 արքայի 'ի ասէ. * երթոյք ինգրեցէք 'ի նն. զի իմ և
զի նմ ժողովրդենեդ 'ի զի նմ յուգայ, վան բանից
մասեննեդ գտելոյ այգորիկ. զի մեծ բարկուել նն բոր
բա

ԳԼ. ԻԶ. (3) Ոմն. Զորդի ետելիայ որդւոյ մասող
մայ զգպրապետն, և ասէ : (4) Աստ. Զոր ժողովեցին
պահպանեալքն կշուղ : (5) 'ի լուս. 'ի լի' զքեզեկ. նշան
ի : սիմ. զկազմածս : (7) Ոմն. Քանզի յաւարս գոր
ծէին : (9) Ոմն. Գտեալ 'ի տուն նն : (12) Ոմն. Եւ
պրօրերայ որդ. : (13) 'ի լուս. Երթալք հարցէք 'ի ննէ :
(13) Ոմն. Եւ զի բանից մասեննեդ գտելոյ յոյգու
րիկ. իմ, այգորիկ գտելոյ :

բարեալ է 'ի մեզ. փոխանակ զի ոչ լուան հարք մեր
բանից մատենիդ այգորիկ պանել ըստ թմ գրելոյդ
զմէնը : * Եւ գնաց քեզկիս քահանայ, և պրկեամ, և ա. 14
քորովք, և սափան, և յապրիս, առ ողջս մարգարէ՝
կինն անդովնայ արգւոյ թեկանայ, որգուց արտայ պատ
մեանակի : և հա բնակէր յեմ 'ի մատենա. և խօսեցան չ
նմա : * Եւ սակ ցնն. այսպէս առէ ինչ թմ ի ին. առա. 15
ցէք ցայսն որ առաքեաց զմեզ առ իս : * այսպէս սակ 16
թր. ահա ետ ամեմ չարիս 'ի վրտեղոյդ այգորիկ, և
'ի վր բնակչաց գարա ը. թմ բանից մատենին զոր բն
թեքցաւ արքայ յուգայ : * փոխանակ զի թաղին զիս, 17
և արկանէին խանկա պատուանոց օտարաց : զի բար
կացուացին զիս գործովք ձեռաց իւրեանց, և բարբա
քեցի սրամատի իմ 'ի տեղով յայգովի, և մի շնքի :
* Եւ ցարքայ յուգայ որ առաքեաց զմեզ խնդրել զնր, 18
զնրս սատաղեք. այսպէս սակ թր թմ. ինչ : բանքն զոր
լուար՝ այս են : * փոխանակ զի կազաացաւ սիրտ քո, 19
և պատկառեցեր յերեսաց ան իբրև լուար զոր ինչ իւր
սեցաւ 'ի վերայ տեղոյդ այգորիկ, և 'ի վերայ բնակ
չաց գորտ լինել յապրիսանութի և յանհնա, և առ
տառեցեր զհանգերմա քո, և լացեր առաջի իմ. և ետ
լուայ՝ սակ թր : * Վասն այգորիկ ետ յաւելում զքեզ 20
առ հարս քո, և ժողովեցին 'ի տեղով քում յեմ. և
ոչ անցին աչք քո զչարիսն զոր ետ անից 'ի վերայ տեղ
ւոյդ այգորիկ :

ԳԼ. ԻԳ.

Եւ գարնուցին արքայի զպատգամն զոր յոնաց արք 1
այ : և ժողովեաց առ ինքն զնմ ծերս յուգայ՝ և
զնմ : * և եւ արքայ 'ի տունն թն. և թմ այս յուգայ՝ և 2
թմ բնակիչք եմի չ նմա, և քահանայք և մարգարէք՝
և թմ ժողովուրդն ընդ նմա 'ի փոքուէ մինչև ցնեմ : և
ընթերցաւ յահանջս նց զնմ բանս մատենի ուխտին
գտելոյ 'ի տանն : * Եւ եկաց արքայ 'ի վր սեանն, 3
և ուխտեաց ուխտ առաջի նն՝ երթալոյ զնրա թն, և
պահելոյ զպատուիրանս նն, և զվկայութիս նն, և զի
բաւունս նն յեմ սրտէ՝ և յեմ անձնէ : կանգնել ըզ
բանս ուխտին գրեղոյ 'ի մատենին յայնմի : և եկաց թմ
ժողովուրդն յուխտի :
ԿԸ Եւ պատուեց ետ արքայ քեզկիս քահանայի մեմի, 4

(17) Ռեմ. Զբարկացուցին զիս : (18) Ռեմ. Բանքն
զոր լուար այգորիկ. փոխանակ զի : (19) Ռեմ. Լուար
զինչ խօսեցաւ : (20) Այս. Զնմ չարիսն, զոր ետ քո :

- և քահանայիցն երկրորդաց, և պահապանաց կռոյն՝
հանել 'ի տաճարէն ին զքամ անօթ գործեալ բահադու,
և անառապն, և զօրում երկնից, և պրեաց զին ար,
տաքայ եմք 'ի սահմանովն կեդրոնի, և արկ զմխիթ ՆՊ
- 5 'ի բեթել: * Եւ այրեաց զքովմարիմն զոր տուեալ էր
արքային յուգայ, և արկանէին խունկս 'ի քարձուհան,
և յնմ քաղցրս յուգայ, և շուք զեմու: և զինկար,
կուսն զարեգական և զլուանի՝ և զաստեղաց՝ և զնմ զգ
- 6 բուս երկնից: * և զանապոն 'ի տանէ ին արտաքայ եմք
'ի հեղեղատն կեդրոնի: և պրեաց զայն 'ի հեղեղատին
կեդրոնի, և մանրեաց իբրե զփոշի: ցանեաց զմխիթն
- 7 նարա 'ի գերեզմանս որդւոց ժողովրդեանն: * Եւ քա
կեաց զտուն կազէսիմացն որ 'ի տան ին: և յորում
- 8 կանայքն արկանէին զպատմուձանս անառապն: * և
եհան զնմ քուրմն 'ի քաղաքէն յուգայ: Եւ պրեաց
զքարձուհան: որ արկանէին խունկս քուրմն, 'ի քա
րայ մինչ ցրերսարէէ: և քակեաց զտուն գրանցնար
առ գրանգով գրանն յետովայ իշխանի գրանն 'ի ձախ
- 9 մե առ գրան քաղաքին: * Բայց մշ ելանէին քուրմ
բարձանցն 'ի սեզան ին ար յեմ, ելէն ոչ ուտէին բա
- 10 զարձ 'ի մէջ կարաց իւրեանց: * Եւ պրեաց զմզ
փոթ, որ 'ի ձոր որդւոցն ետմայ, առ 'ի շանէլայ առն
- 11 զուսար իւր կամ զգուսար զրոցով մեքրմայ: * Եւ
պրեցին զէնս զորս ետ արքայ յուգայ արեգական՝
'ի մուսոր տան ին 'ի գանձանակի նախնայ ներքինւոյ
արքայի, որ 'ի փարուիմ: և զկառան արեգական այրեաց
- 12 հրով: * և զսեզանս որ 'ի վերայ ասնեաց զերեստանն,
զոր արարին Թագաւարք յուգայ: և զսեզանն՝ զոր ա
րար մանաս յերկուս սրահս տանն ին: և քակեաց
զայն արքայ, և կործանեաց անտի, և ընկէց զհորն ՆՊ
- 13 'ի հեղեղատն կեդրոնի: * Եւ և զտունն որ 'ի գիմաց
եմք ընդ ալմէ լերինն մասմայ, զոր շինեաց սօղոմոն
արքայ էլի աստարտայ դարչելայ սիգոնացւոյ, և քա
մն

ԳՂ. ԻԶ. (4) Ոման. Եւ պահապանաց կռոյն հանել:
(5) 'ի լուս. 'ի Է՝ զքովմարիմն. նշանալի, ահ, քսիւնալոս,
զմէ հեման: (6) Աւս. Եւ ցանեաց զմո: (7) Աւս. Յը
րում կանայքն անկանէին: (8) Ոման. Յոր արկանէին.
իմ, առ արկանէին: (10) Յերէմայ. Որդւոցն ետմայ.
(11) 'ի լուս. 'ի Արայ՝ գանձանակի, նշանալի, սիմ. առ
պաշտօնաբէն: (11) Ոման. Եւ գանձանակին. . . որ 'ի փո
քուրմ: (12) Ոման. Յերկուս 'ի սրահս տանն: (13) 'ի
լուս. 'ի Է՝ Մոսամայ. նշանալի. սիմ. ապականէին ա
պականութեց: (13) Ոման. Սիգոնացւոյ. . . և մոգը
մայ. . . որդւոցն անմայ:

մովսայ զազրտուայ մովսայ, և մեղքոմայ դարձելայ
որդւոցն ամենայ՝ պղծեայ արքայ : * Եւ խորասկեայ 14
զարձանան, և կատարեայ զանառան. և ելելից զանդես
նչ ոսկերք մարդկան : * Եւ զսեղանն որ 'ի բեթելք 15
բարձր, զոր արար յերոտովամ որդի նաբասայ որ մե
ղոյցն զեւէլ. և զայն ևս սեղան վարձար կործանեայ և
խորասկեայ զքարինս նր, և մանրեայ իւրն զփոշի, և
այրեայ զանառան : * Եւ հայեցաւ յովսիս, և ետան 16
զգերեզմանս որ 'ի քաղաքին. և առաքեայ և սոս զտա
կերս 'ի գերեզմանայն' և այրեայ 'ի վր' սեղանոյն, և
պղծեայ զնա ըստ բանին ան, զոր խօսեցաւ այրն նոյ,
մինչ ևայր յերոտովամ 'ի տանին 'ի վր' սեղանոյն : Եւ
զարձոյց զաչ իւր 'ի գերեզման անն նոյ որ խօսեցաւ
զբանս զայսոսիկ : * Եւ ասէ՝ զի՛նչ է կոթաղն այն զոր 17
եւ ստանան : և ասեն ցնա արք քաղաքին. այրն նոյ է՝
որ եկն 'ի յուզայ, և բարբառեցաւ զբանս զայսոսիկ
'ի վր' սեղանոյն բեթելայ : * Եւ ասէ, թոյլ տուք զայն 18
մի որ շարժեսցէ զոսկերս նր. և գտան ոսկերք նր ընդ
ոսկերս մարդարէին եկելոյ 'ի սամարիայ : * Եւ և զամ 19
տունս բարձանց զոր 'ի քաղաքս սամարիայ արարին թա
գաւորք իւր աս 'ի բարկացուցանելոյ զնր, մարժեայ
յովսիս արքայ իւր. և արար ըստ ամ գործոցն զոր ա
րար 'ի բեթել : * Եւ ճննմանեայ զամ քաւրմս բարձանց 20
որ եկն անդ 'ի վր' սեղանայն. և այրեայ զոսկերս մարդ
կան 'ի վերայ նոյ. և գարձաւ յեմ : * Եւ պատուէր եւ 21
արքայ ամ ժողովրդեանն և ասէ. արարեք զգատիկ
անն նոյ մերոյ, ոպ և գրեալ է 'ի մատենի ուխտիս այսո
րիկ : * Զի՛նչ եղև զգատիկն այն յաւուրս գատաւորացն 22
զոր գատեին զեւէլ, և յաւուրս թագաւորացն իւր, և
թագաւորացն յուզայ : * Բայց զի յովսիս ասաներորդի 23
ամի յովսիայ արքայի եղև զգատիկն այն ան յեմ : * Եւ 24
զվհուկս, և զգէտս, և զթերափմն, և զկուռս, և զամ
գարձիւն եղեալս 'ի յուզայ և յեմ, ետարձ յովսիս.
զի հաստատեսցէ զբանս օրինացն գրելոյ 'ի մատենին,
զոր եգիտ քեզիկս քահանայ 'ի տան ան : * Եւ անն նմա 25

ճ

(15) Ոման. Եւ մանրեայ 'ի փոշի : (16) 'ի լուս'. 'ի վր'
'ի քաղաքին. նշանալի. սիմ. 'ի լեւրինն : (16) Ոման. Մինչ
ևայր յերոտովամ : (18) 'ի լուս'. Եկելոյ 'ի սամարիայ.
համայն ոման 'ի բնաբ' : (21) Ոման. Արարեք զգատիկ
անն նոյ մերում : (22) 'ի լուս'. Յաւուրց գաւառացն. հո
մայն ոման 'ի բնաբ' : (23) Յօրինալին գոտաւեր. Զատիկն
այն ան յեմ : (24) Ոման. Եւ զվհուկս և զգէտս : (24) 'ի
լուս'. 'ի վերայ' զթերափմն, նշանալի. զտանահմայս :
(25) Յօրինալին արդի. Եւ յեմ զարուծէ խորի :

- մէ եղև յառաջ քան զնա թագաւոր, որ գարձաւ առ
 արամ սրան իւրմէ, և յամ անձնէ իւրմէ, և յամ զը
 րուծէ իւրմէ, ըստ նմ օրինացն մովսինի. և յետ նր
 26 ոչ եկաց նման նմա: * Սակայն ոչ գարձաւ ար 'ի սրտ
 մառութէ բարկուէ իւրոյ մեծէ՝ զոր արամտեցաւ բար
 կութիւն իւրով 'ի վր յուգայ զն զայրացութեցն որովք
 27 զայրացոյց զնա մանասէ: * Եւ ասէ ար, նա և զյու
 գայ մարտեցից յերեսաց իմոց, ուղ մարտեցի զինչ: և
 մարտեցից զգաղազ. զայդ զոր ընտրեցի զնմ, և զտունդ
 զորմէ ասացի թէ եղբցի անուն իմ անդ:
 28 * Եւ ճաջորդք բանիցն յովսիայ՝ և ամ ինչ զոր արար՝ Կթ
 ոչ աւանիկ գրեալ է 'ի գիրս բանից աւուրց թագաւ
 29 ւորացն յուգայ: * Զաւուրոն յայնոսիկ էլ փարաւոն
 նեքաւով արքայ եգիպտացւոց 'ի վերայ թագաւորին
 ասորեստանեաց առ եփրատ դետով: և զնաց յովսիա
 արքայ ընդառաջ նր. և սպան զնա 'ի մակեդով 'ի տե
 30 սանէն նորա զնա: * և բարձին զնա ծառայք նորա 'ի
 մակեդովայ, և բերին զնա յեմ. և թաղեցին զնա 'ի գե
 բեղմանի հօր իւրում:
 Եւ առ ժողովուրդ երկրին զյովսեայ որդի յովսիայ, 2
 և օծին զնա՝ և թագաւորեցուցին զնա փոխանակ հօր
 31 իւրոյ: * Որգէ քսան և երկց ամաց եր յովսեայ 'ի թա
 գաւորել իւրում, և երկս ամիս թագաւորեաց յեմ:
 և անուն մեր նր ամիսով գուտար երեմիայի 'ի վրքոյ:
 32 * և արար չոր աւաթի ան ըստ նմի զոր արարին հօրք
 33 նր: * Եւ փոխեաց զնա փարաւոն նեքաւով 'ի գեղաւ
 թա յերկիրն եմաթայ զթագաւորել նմ յեմ. և արկ
 հարկ երկրին հարկւր տաղանտ արծաթոյ և տառն տա
 զանա ռակայ:
 34 * Եւ թագաւորեցոյց փարաւոն նեքաւով 'ի վրնց զե. 2Ա
 զիսկիմ որդի յովսիայ արքայի յուգայ փոխանակ յով
 սեայ հօր իւրոյ. և փոխեաց զանուն նր յովակիմ. և
 35 զյովսեայ առ տարաւ յեգիպտոս, և մեռաւ անդ: * Եւ
 զարծաթն և զղակին նա յովակիմ փարաւանի. սակայն
 չգտով գրեցին զերկիրն ասլ զարծաթն բանիւ փարա
 ւանի՝ այր ըստ կարի իւրում ետուն զարծաթ և զղակի
 հանգեթ ժողովրդեամբ երկրին ասլ փարաւանի նե.
 քա

(27) Ոհնէ. Թէ գիցի անուն իմ անդ: (28) Աստ. Ու
 աւանիկ գրեալ են 'ի գիրս: (29) 'ի լաւ. 'ի վերայ՝ Նե
 քաւով. Կալ: (29) Ոհնէ. 'ի վերայ արքային
 արաւոյ: (30) Աստ. Զնա 'ի գեղեղմանի իւրում:
 (31) Ոհնէ. Եւ երկս ամիս թագեաց յեմ. 'ի գեղեղման:
 (34) Ոհնէ. Առ և տարաւ յեգիպտոս: (35) 'ի լաւ.
 Աստ. Ը սակի իւրում. Կալայն օհնէ 'ի վերայ:

քաւովայ : * Որդի քաննեհինգ ամաց էր յովակիմ 36
Թագաւորել իւրում . և մնասան ամ Թագաւորեաց
յնմ . և անուն մեր նքնելլափ՝ գուտար յեգգեւայ յաւով 37
մայ . * և արար չար առաքի նն ըստ նափ զոր արարին
հարը նորա :

ԳԼ ԻԴ .

( ) աւուրս նքնել նորաքաղաքստար արքայ բարեւո 1
( ) նի , և եղև նքնաւայ յովակիմ ամս նքնա . և զար 2
մեւ վասարանջեաց 'ի նմանէ : * Եւ առաքեաց նմա ար
զմեհնակաղինն քաղքեացւոց , և զմեհնակաղինն ա
սորւոց , և զմեհնակաղինն մովարայ , և զմեհնակաղինն
որդւոցն ամաքայ . և առաքեաց զնն յերկիրն հրեա
ւանի ստաակել զնն ըստ բանին նն զոր խաեցաւ 'ի
մեռն ծառայից իւրոց մարգարեից : * Քանզի բարեւո 3
թի նն կր 'ի վր յուզայ մարմել զնա յերեսաց իւրոց՝
գի մեղաց մանասի , ըստ նափ զոր արար : * և զն ահ 4
արար արեանց զոր եհեղ , և ելլից զնմ անպարտ ա
րեամբ . և ոչ կտանցաւ ար ցաննուլ : * Եւ մաքարոք 5
բանիցն յովակիմայ , և ամենայն ինչ զոր արար . ոչ ա
ւանիկ գրեալ են 'ի գիրս բանից աւուրց Թագաւո
րացն յուզայ :

ՀԲ Եւ ննջեաց յովակիմ Է հարս իւր : * և Թագաւորեաց 6
յովակիմ որդի նքնի նքնի : * Եւ ժշ և ս յաւել արքայն 7
եգիպտացւոց ելանել յերկիրն իւրմ . քանզի առ ար
քայն բարեւոն 'ի հեգգեւանն եգիպտացւոց միշտ ցգե
աղն եփրատ , զնմ ինչ որ էր արքային եգիպտացւոց :
* Որդի ամաց ու Թուաւանից էր յովակիմ 'ի Թագաւո 8
րել իւրում , և երկս ամիսս Թագաւորեաց յնմ . և ա
նուն մեր նքնելլափ , գուտար ելեմուծայ յնմ : * և 9
արար չար առաքի նն , ըստ նափ զոր արար հայր նքն :

ՀԳ * 'ի ժամանակին յայնմիկ ել նորաքաղաքստար արքայ 10
բարեւոն յնմ . և եկն քաղաքն 'ի պաշարումն : * և ել 11
մեւա արքայն բարեւոցւոց 'ի քաղաքն . և ծառայք նքն
պաշարեալ պահէին զնա : * Եւ իւր յովակիմ արքայ 12
յուզայ առ արքայն բարեւոցւոց՝ ինչն և ծառայք իւր ,
և մայր իւր և իշխանք իւր , և ներքինիք իւր : և առ զնն
արքայն բարեւոցւոց . յամի ու Թերորդի Թագաւորու
թի

(36) Ունեհ . Գուտար յեգգեւայ յովակիմ :
ԳԼ . ԻԳ . (2) Օրենալ Գ . Եւ զմեհնակաղինն : (6) Ունեհ .
Եւ Թագաւորեաց յովակիմ որդի : (8) Ունեհ . Անեւթա
գուտար եգիպտաց : (10) Ունեհ . Եւ եկն 'ի քաղաքն 'ի
պաշարումն :

- 13 Թէ իւրոյ : * Եւ եհան զեմ գանձաւ տանն ան, և զգլ,
գանձաւ տան Թագաւորին . և Խաղաղաց զեմ անձն
սակերէնս զոր արար անգամն արքայ իջէ 'ի տանարին
14 ան ըստ բանին ան : * Եւ Խաղաղաց զեմ եհմ, և զեմ
իջեանս, և զեմ 'զերուորս զորս Թէ 'ի գերուէ, տանն
հաղար գերեաց . և զեմ հիւսուան և զգանինս, և իշ ոք
15 անց ըսց յաղաղաց երկրին : * Եւ Խաղաղաց զը
վաքմ 'ի բարեշուն, և զանոր Թագաւորին, և զհանայտ
նր, և զհերքեմէն նր, և զգորուորս երկրին զարեաց 'ի
16 գերուԹէ յեմ 'ի բարեշուն : * և զեմ արդ գորուէ արս
եւթն հաղար : և զհիւսուան և զգանինս հաղար արդ,
ամենեքեան զորուորք պատերազմոցք : և զարեաց զեմ
17 արքայն բարեշունաց 'ի գերուԹէ 'ի բարեշուն : * Եւ
Թագաւորեցոյց արքայն բարեշունաց զեմ Թմանիա արդ
18 պէ նր ընդ նր, և եդ անուն նմա սեգեկիա : * Որդի
բան և մի անց եր սեգեկիա 'ի Թագաւորեշ իւրում .
և մտասան ամ Թագաւորեաց յեմ, և անուն մոր նր
19 ամուսնիլ գուտար երեմայի 'ի զարեայ : * և արար ընդ
20 աւոյի ան ըստ նմի զոր արար յովաքմ : * զի արա
մտուԹէ ան մր 'ի վերայ եմ և յուգայ, մինչ և ընկեա
յն զնաա յերեսայ իւրոյ : և նշանեաց սեգեկիա զար
քայն բարեշունաց :

ԳԼ ԻԵ .

- 1 Եւ եղև յամն բններորդի Թագաւորուէ նր, յամ
սեանն ասաներորդի որ օր տանն էր ամուսն . եմն
նարաբազմաւոր արքայն բարեշունի, և եմ զարք իւր
'ի վերայ եմ, և բանակեցաւ զնովա, և շինեաց ըսգը
2 զնովա պարիսպ : * Եւ պարսկացաւ բարքն մինչ
3 յամն մտասաներորդ սեգեկիայ արքայի, * և յամն
բններորդ . և սասակացաւ ամ 'ի քաղաքն, և իշ գոյք
4 հաց մարդրեան երկրին : * Եւ իրամուտեցաւ քա
ղաքն . և եմ արք պատերազմի նշին արտարս գեղերի 'ի
նանապարս գրանն 'ի միջ պարսպացն, որ էր առ պարս
սկիւան արքունի . և քաղաքեցին պատերէն ըսգը
5 զքաղաքան . և դնայ ի նանապարսն արաղայ : * Եւ
պնակ

(14) Ո՛հեհ . 'ի գերուէ, տանն հաղար գե' : (15) Ո՛հեհ .
Վարեաց 'ի գերուԹէ : (16) Ո՛հեհ . 'ի գերուէ 'ի բա
րեշուն : (18) Ո՛հեհ . Վարեշ գուտար յերեմայ 'ի գուտ
նայ : (20) Ո՛հեհ . Մինչ և ընկեց զեմ յեր' :
ԳԼ ԻԵ . (4) Ո՛հեհ . 'ի գեղերի ի նանապարս գրանն ի
միջ պարսպացն, որ է առ պարս' . ընդ նանապարսն ա
րաղայ : (5) 'ի քա' . 'ի վ' յարադմ . նշանի . սեգ .

պանծացաւ զորն քաղաքացւոց զհետ թագաւորին, և
 հասին նմա յարաբողիմ երկբովայ. և իմ զօրք նք ցըր
 ունցան 'ի նմանէ: * և կալան զթագաւորն, և անին առ 6
 արքայն բաբելոնի 'ի գերզնիայ: և խոսեցաւ ընդ նմա
 գառաւառանք: * Եւ զորդիան սեղեկիայ սպանին ա 7
 ուղի նք, և զալան սեղեկիայ կուրացոյց. և կապեաց
 զնա կապանք և տարաւ 'ի բաբելոն:
 Զիս * Եւ խաւսեանն հինգերորդի, որ օրեւթն էր ամիոյն. 8
 այն ամ իննեւտասներորդ էր նաբուքոդոնոսորայ ար
 քայի բաբելացւոց. եկն նաբուքարդան գահնապետ՝
 յանգիմանակայ արքային բաբելոնի յեմ: * և այրեաց 9
 զտունն նմ, և զտուն թագաւորին. և զամ տունս Եփ,
 և զամ տունս այրեաց հրով: * և զպարիսպն Եփ շուր 10
 քանակի քակեցին իմ զօրքն քաղաքացւոց որ Է գահ
 նապետին: * Եւ զուելլորդս ժողովրդեանն զմնացեալս 11
 'ի քաղաքին, և զանկեալսն յարքայն բաբելացւոց. և
 զայլ ևս խուժան ժողովրդեանն, խաղացոյց նաբու
 քարդան գահնապետ: * և յաղթատաց երկրին եթով 12
 գահնապետն յայդեգործս և յարդիւնարարս: * Եւ 13
 զսիւննսն պղնձիս զերկոսին որ 'ի տան նմ, և զմէնքե
 նովման, և զծովն պղնձի որ 'ի տան նմ, խորտակեցին
 քաղաքացեցն, և բարձին զպղնձ նց 'ի բաբելոն: * Եւ 14
 զաննն, և զկառասայսն, և զտաշտան, և զառուփս, և զամ
 անօթս պղնձիս որովք պաշտէին՝ առին: * և զբուր 15
 ուտան, և զափեանն արծաթիս և զսակիս առ գահնա
 պետն: * Եւ զսիւննսն զերկոսին, և զծովն զմ. և զք 16
 մէքենովման զոր արար սպոման 'ի տան նմ. և մէ գորդ
 կշիռ պղնձայ իմ անօթոցն. * յուրուտասն կանգնոյ 17
 բարձրութի միայ սեանն. և քովթար պղնձի 'ի վք նք.
 և բարձրութի միայ քովթարայ՝ յերկի կանգնոց: և սա
 բակ.

յանդինին: Ուր սման. յաբողիմ երկբովայ: (7) Այս.
 Եւ զորդիան սե. . . սպան առաջի նք: (8) Ոման. Այն
 ամ ինն և տասն էր . . . արքային բաբելացւոց յեմ:
 (9) Ոման. Եւ զամ տունս Եփ այրեաց հրով: (11) Ո
 ման. Եւ զմնացեալս քաղաքին, և զանկեալս յարքայն
 բաբելոնի: (13) 'ի լա'. 'ի վք' և զմէնքենովման. և զ
 նալի. ալ. զթակոյիսն: Ուր սման. և զմէքենովման
 պղնձի: (15) Ոման. Եւ զափեալսն զարծա': (16) Յ
 բնակին. Սոգոմոն տան նմ: (17) 'ի լա'. 'ի վք' և քով
 թար. և զանալի. սիմ. Եւ այր սեանն: (17) 'ի լա'. 'ի
 վքայ' և սարակ. և զանալի. ալ. կողակ: (17) 'ի լա'.
 'ի վք' քովթարայն. և զանալի. սիմ. վանգակ: (17) Ոման.
 Եւ իմ. և տասն. . . միայ քովթարայ. . . և սարայ և նան
 ձնք 'ի վերայ քովթարայն:

- բակ, և նախանձը 'ի վր քովթարայն շուրջանակի նմ
պզնմի: Ըստ նմին օրինակի և սեանն երկրորդի 'ի վր
- 18 սարսքին: * Եւ ան գահճապետն զսարայիս քահա
նայն զառաջինն, և զսոփոնիս զերկրորդ քահանայ, և
- 19 զերիս պահապանն կառն: * և 'ի քաղաքէ անտի ան
նէրքնի մի, որ էր ոստիկան արանց պատերազմապա
և հինգ այր 'ի յանգիմանակացաց արքայի գտելոյ 'ի
քաղաքին: և զգալապետ ինքան զօրուն զկարգիչ ժա
ղովրդեան երկրին, և եւթն այլ այր 'ի ժողովօրենն
- 20 երկրին զգտնալո 'ի քաղաքին: * ան զնն նարու զար
գան գահճապետ, և տարու զնն առ արքայն բարեւոյ
21 նի 'ի գերլաթա: * Եւ եհար զնն արքայն բարեւոնի,
և սպան զնն 'ի գերլաթա յերկրին եմամայ: և գերե
ցաւ յուգայ յերկրէ՝ իւրմէ:
- 22 * Եւ ժողովուրդն որ մնաց 'ի յուգայ, եթող նարու ՀԵ
քաղնոսսր արքայ բարեւոնի: և կացից 'ի վր նց ԸԼ
գողգոթիս որդի պեղկամայ որդւոյ սափանայ:
- 23 * Եւ լուան նմ ինքանից զօրուն նորա՝ և արք նց՝ եթէ ՀԶ
կացոյց արքայ բարեւոնի 'ի վր նց զգողգոթիս: և եկին
առ գողգոթիս 'ի մասեփա: իմայել որդի նաթանայ,
և յովնան որդի կարէի, և սարայիս որդի Թանայեմայ
սովփամայի, և յեղոնիս որդի մաքսեմու, ինքեանից
- 24 և արք իւրեանց: * և երգուան գողգոթայ՝ ինքեանից և
արք իւրեանց: և ասէ ցնն, մի երկնից յասպատակէ
քաղգեացւոցն: նստայք յերկրիս, և ծառայեցէք ար
- 25 քային բարեւոնի, և բարի եղիցի ձեզ: * Եւ եղև յամ
սեանն եւթներորդի, եկն իմայել որդի նաթանայ
որդւոյ ելխամայ 'ի դաւակէ Թադաւորաց: և ասան
այր ընդ նմա, և հարին զգողգոթիս և մեաւա, և զհրէ
- 26 այսն և զքաղգեացիսն որ էին Ը նմա՝ 'ի մասեփա: * Եւ
յարեաւ նմ ժողովուրդն 'ի փոքուէ՝ մինչ ցանծ, և
ինքանից զօրուն՝ մահն յեղիպատոս: զի երկեան յերեսաց
քաղգեացւոցն:
- 27 * Եւ եղև յերեսներորդի և յեւթներորդի ամի գերու ՀԷ
ԹԵՆ

(18) Ոմանք. Չսարայի քչն զառաջին: (19) Ոմանք. Եւ
զգալապետն ինքանից զօրուն... և եթն այր 'ի ժող
վրդենն երկրին, և զգտնալո 'ի քաղաքին և ան զնն
(19) 'ի լուսն: 'ի վր եւթն այր. նշանի. վաթսուան այր:
(22) Յօրինալին. Եւ ժողովուրդն որ մնաց: (22) Ոմանք.
Որ մնաց 'ի յուգայէ, եթող: (23) Այս. Եթէ կացից
'ի փերայ արքայն բարեւոնաց զգողգոթիս, եկին....
որդի նաթանայ... որդի Թանայեմայ: իմ, նաթա
նայեմայ սովփամայի... մաքսեմայ: (24) Ոմանք. Նստա
լոսք յերկ: (27) Ոմանք. Յերեսներգ և եւթներգ ամի..

Թէն յովակիմայ արքայի յուգայ, յամենան երկնաւ
 աներորդի, 'ի քսան և յեւթն ամսոյն, բարձրացել
 իշմարուգադ արքայ բարեւոյնի յամեն յորում Թագաւոր
 եաց' զգլուխ յովակիմայ արքայի յուգայ, և եհան զնա
 'ի աննի բանտին իւրոյ, * և խօրեցաւ ք նմա քաղցրու 28
 Թք. և արի զաթոռ նր' 'ի զերիյ քան զաթոռս Թագաւ
 ւորացն որ ընդ նմա 'ի բարեւոյնի : * Եւ փոխեաց ըզ. 29
 հանգերձ բանտին նր. և ուտէր հանապաղ հաց առա
 թի նր զնմա աւուրս կենաց իւրոյ : * և սոնիկ նր առ 30
 ձիկ հանապաղորդ. առաւ նմա 'ի ասնի Թագաւորին,
 համարով օրըստօրէ զնմա աւուրս կենաց իւրոյ :

Կարգեցաւ Թագաւորակէջ Չորրորդ :

Իշմարուգադ արքայ բարեւոյնի, յամեն Թագաւորութիւն
 իւրոյ' զգլուխ : (28) Այս. Քան զաթոռ Թագաւորացն : (28) Ոմեկ. Թագաւորացն որ 'ի բարեւոյնի : (29) Այս. Զհանգերձս բանտի նորա : (30) Ոմեկ. 'ի ասն Թագաւորին :
 'ի խիշանի օմեկ. Կատարումն, իմ. Կատարեցաւ Թագաւորութիւն Չորրորդ զգլուխ :

ՅԱՌԱՋԱԲԱՆ ԱՌԱՋԻՆ ԵՒ ԵՐԿՐՈՐԴ ՄՆԱՑՈՐԴԱԾ.

Երևի ե գիրք Թագադրացոյ յայլ ե յայլ պարտաւոր չարագրեալ,
ե յեքոյ 'ի ֆ հասարեալ. Բայց անուանի գրադոյն մէ ին
յոյր, որդեա ե մէ քաղաքացոյն գրադոյն, ե մէ քաղաքացոյն
Բաւան : Եւ ին ընդիւր : իմ զի 'ի մէջ յազմ ընդեանն անուալ
նիս ինն նորա. ե անփառնի լիմանդեան հարի զննել զանուան
խաբեանց. իմ զի անխաբաւորս անուալ էին : իմ զի 'ի քաղաք
նաքնից հասարեանց որ հասարեանց : ե զի քաղաքն իւրացն ծանր
խաբաւ զննել զանուան : Կամ զի քաղաքն ինն Բաւան ե զի ընդ
նաքնից իմ 'ի քաղաքն իւրացն, յարց պարտաւոր չարագ
րոյ 'ի քաղաքն զանուան իւրեանց : Բայց ծանանն յարան 'ի
ֆ հասարեան գիրքս հասն յիւր, երևի ծան զարդի զարաւ
Բիւն 'ի Բաբելոնի, լից ծանան 'ի խաբալ Բիւն 'ի նմանն :
որ էն ըս իւրիս որդիս 'ի հորն այսորի : Զարաթիւ : ա.
նանիս. սեթեթիս. սանայիս. նալարիս. էննանի. անանիս, 'ի
արա ասարս երևի հասարան գրոյ : Աւ զի մէ խաբալիցն
անուանիս այս անխաբաւորս, խաբելիս ե այլոց անուանիս իւ
նի զաս, որդեա անիւր են երբայեցի, երկանան ե Խաբանան
(Գու). իմ ին յայլոց եւ Բայց են ծանան 'ի որ յաւաքանին
յիւն. որդեա նաւան ե անանիս որդիս քաւի, յարց յաւիկ ե
իմ զի քաղաքն իւրացն Խաբանից իւրեանց զի անիս Ըն անալ
Ծանանի լիւնիւր Ծանիս. այլ զի ե նա որդիս քաղաքան
ե զալիս լիւնի : Բայց ին ասարի իւրա աս զի 'ի գիրքն Բա.
որմ Լիս, Բիւնի Գու, խաբելի 'ի քաղաքացոյն խաբանից որ Բա.
զամ ինն յար խաբիս քաղաքն զնայն. այլ հասանիս 'ի նիս
նալիցն անալարանի լիւնիւր զանան 'ի խաբա հարցն. զար
մէ Ըն քաղաք, եր քաղաքիս, այլ Ըն զիւրիս հարցն ու զ ա.
ծելոյ : Կամ խաբալիցն Բաբելոնի որ Գիս. որմ ե ինն խաբան
որմանց զալիս, զի աննին յալիս : իմ զի իւնն գիրքս Բա.
որդիս 'ի նիս անալ զանան. զի քաղաքն ինն զնայն 'ի իւ
նանի գրեւոյն, 'ի անալիս քաղաքն իւրեանց անալ 'ի մէջ անիս
դեմ, ե իւր, ե գիւնիս, ե իւրեանիս 'ի նիս զալիս անալ ան 'ի
գիրքն, ու 'ի հարցն զիւրեան, ե քաղաքն ինն Բաբելոնի
'ի քանին խաբիս. ե զնանիս եւ Բաբելոն անալիս Բաբելոն
այ : իմ ին քաղաքն Ըն զնայն, զար խաբելից քալիս
ե անանի 'ի քաղաքն նի, ե զի հարցն զալիս անիս նի 'ի
քանին անալիս, Բա 'ի խաբան զի խաբելից քալիս, ե իւր
գիրք անալ քալիս Բաբելոն քաղաքն զիւր : իմ զալիս իւ
րեան 'ի Բաբելոն անալիս խաբանի զի խաբելից անիս : Եւ զի
խաբելից քալիս երկաւան իւրեան իմ զիւրից ըս իւրեան
ան անայ 'ի լի անալիս քանին արալի : Եւ զի խաբելից քալիս

+.

խաղաղութիւն զի քաճաղքին, և պարտաւորեաց ի խաբ. և ի ք զհանգալ
ման շինուածոց քաճաղքին սողուննի որդւոյ իւրոյ : Եւ այլ
բազում ինչ զորս յերկրորդ քաջորդան 'ի մէջ ափէ Եփսոս զաղագա
համար խաղաղութեան, մայն պանն դաւնի խոռն մինչև յփերին
'ի Բաբելոն, և յառաջին ան ի խորոյ :

ԳԼՈՒԽ ԱՇՈՔԻՆ ՄԻԱՅՈՐԴԱՅ :

Ա. Յարամայ, մինչև զնոյ :

Բ. Ազգի երկի որդւոցն նոյի, որդ յեմանասան և երկու լե
զաւ Բաժանեցան :

Գ. 'ի սեմայ, մինչև յաբրահամ, հանդերձ սեմա մեքասան ծը
նունար :

Դ. Ուրդիտ աբրահամա որ 'ի հագարայ էն' երկրորդան ազգ :

Ե. Մոսկոն և որդ 'ի Եփսոսայ' երկրորդան ազգ :

Զ. Ուրդիտ Էսաւայ լեզաւան ազգ : և զառեղին զան և ուն
ազգ :

Է. Ուն խաղաղութ քանն Էսաւայ :

Ը. Եւ յէք նոյա մեքասան իւլանտ :

Թ. Երկրորդան որդիտ յալոբայ :

Ճ. Տանն յաղայ 'ի խաբիսայ, մինչև զԳալիլ քանն ազգ :

Ժ. Ձի 'ի քաննին խաբիսի և Բեւելիկ :

ԺԲ. Ուրդիտ դաւնի մինչև զԵբրահեմ. և 'ի Եբրահեմիկ մե
լն զաննիւ, յորս առաւր Գրեցաւ Գրքո աջ :

ԺԳ. Ծնունդտ Էլբարն առաւրտ :

ԺԴ. Կալուածտ որդւոցն յաւաննի :

ԺԵ. Ձի առեկն գաղաւ և մանասիւն զաղանն իւլուլ լեդ Եյ :
և յալոբայցն լինելոյ' գերեաց զն խաղաղութազար :

ԺԶ. 'ի քաննին խաղաղութ որդիտ աբրահայ, հանգան, և որդիտ խո
ղաղանայաղեթ մինչև զԳալիլի ուր Գերլ լեգաւ 'ի Բաբելոն :

ԺԷ. 'ի նոյն քաննին խաղաղութ որդիտ առաւրտայ, իւրիս և որդիտ
նոյա յորոց առնուել. և յորդաւոց նշ առաւրտայ իւրգիւլայ 'ի

դաւնայ : և այլ 'ի քաննին Գերլաննի և մեքարեայ :

ԺԸ. Քաղաղութն աղաւիւնուել, յորս Բեւելեցան զնայաղիտն :

ԺԹ. Հանդերձ որդւոցն իւրաւորաւ, և իւլուլիմայ, մանասիտ .
Էրդեթ, աւերայ, Բելիւսիսի :

Ի. Թե 'յի էկն դանապանտ և իւլանտ Գործոյ քաճաղքին :

ԻԱ. Մահն առաւուրայ և որդւոց նոյա :

ԻԲ. Թաղաւորեաց դաւիլ 'ի Բեբան. և մա զԷմ :

ԻԳ. Քաղաւիլտ զգրաւանարն դաւիլ :

ԻԴ. Ժաղաղեցան 'ի Բեբան յամ զԷլիլի' նրէտ հաղիւր երկուն
և Էմն հաղար, և լրէտ հաղիւր, և խաղաղեցայն զաւալի
ամ Էմ :

ԻԵ. Եւ զի ուլ առաւուր Բաբլին զաղանն 'աղան ամ զաղ
աղանայ :

ԻԶ. Բաղիւլանուել Բեբան, լեդ դաւիլ, և լան որդւոցն որ
ծնան նմ յԷմ :

ԻԷ.

ԲԷ. Եւհար դասին երկիցս զայլազգիս :

ԲԸ. Եւհան դասին զքաղաքսին 'ի քանկն ամէրդարաց, և հանձ
 քայ 'ի խորանն զոր ինքն խաղէաց :

ԲԹ. Կարգեաց զլեւաքային սաղմատացս առաջի քաղաքսին, Եմ :

Ը. Կարգեաց քահանայս և 'ի քաթառն առաջի խորանին և ու
 զանոյն՝ զոր արարն Բեւելէկէ :

ԸԱ. Աւաց դասին շինել քանն Ծյ, և առաց Գբ՝ ու զոս այլ
 որդին քն շինեացէ ինչ քանն, և գոհացաւ զնոր այնր զԳնէ :

ԸԲ. Սպան դասին զարտայն յԺԲնայ, և քիշեաց ժնէն ցնթոր
 քիթովորեաց զԷրոմ, և հարկեաց զքամառսն :

ԸԳ. Սրբեաց քն զանոնն ոսկէլին, զոր առաքեաց նմա արտայն
 անթիոսն :

ԸԴ. Առաքեաց դասին ժոկեարել զհանն. և նորա նախադաշ
 զհրէցաւսն, 'ի թշնամաթի ինն՝ և յաշնէցաւ :

ԸԵ. Չի յայլ և յայլ պարեքազմանս անխն ոխայն անձնանիտ :

ԸԶ. Բարխուբէանն Ծյ ի Բբն ինքնայորդոր դանիմ Բանաբլումն,
 քրքեաց զդասին Թանել զԻել, և 'ի լինել հարաւածոյ մահան
 յէկէ, Էկայ 'ի Գղի դասին Բարեխոս :

ԸԷ. Երայց քեզ դասին զքեղի քանարին զլաշն արանայ՝ աք
 նանգեւեաց օղան, որ և ընկաւաւ ԾԺ զաշնիկուն հրով :

ԸԸ. Կայոյ դասին քարահաքս և հիստանս, և նիւթ քանա
 ղին, և քաղալիեաց զաղանն և զիշխանն 'ի քարծն :

ԸԹ. Կայոյ դասին քառասունքս յլեւաքայնայն, և դարմանեզ
 աղաքաց : և զի որդիքն մովսիս Թանայն յլեւաքայնն :

Թ. Որդաւոր անարանի սարով 'ի քանկն իշխազարս, և ամիւ
 Թար, ի Բանարայ. և որ ըսք խորատնէլիւր դասուն 'ի պաշտնն :

ԹԱ. Իշխանտ և գոյծովար դասին, Ծմ յեղիքն :

ԹԲ. Պապանիւր Էք՝ աղաւանի պանել զօրկն Ծյ, և Էք նմա զհան
 քանան շինաւածոյ քանարին :

ԹԳ. Չի նպար իշին իշխանտն 'ի նիւթ քանարին :

ԹԴ. Չի Ը պարիկ գոհացաւ դասին, և յանխեաց քն զԺ
 զԼարդն :

Մ Ն Ը Յ Ո Ր Դ Ե Յ Է Ռ Է Զ Ի Ն

ԳԼ Ա

Ա ԴԱՄ. ՍԵԹ. ԵՆՈՎՍ: 1
 * Կայինան. մազազայէլ. յարեգ: * Էնդ, 2
 մեկնուստոյ. քանէ. նոյ: 3
 Բ * Առգիւնչի' սեմ. քամ. յարեթ: * Որ 4
 գիւ յարեթի' գամեր. մազազ. մազայն. յովիգան. 5
 եզնան. Թարէլ. մառ. և Թիւսոյ: * Եւ որգիւ գա 6
 մարայ' ազանադ. և հոթիւթ. և Թարգամ: * և որ 7
 գիւ յովիգանայ' ելիսա. և Թարգիւ. կիտայիւ' և հոգ 8
 գայիւ: * Եւ որգիւ քանայ' սարա. և իւս. և սարա 9
 Թա. և հոթիւ. և սարաիւթա: և որգիւ հոթիւայ' 10
 սարա. և դեզան: * և քաւ ծնաւ զնեմաթի. ապակաւ 11
 զինել հոթայ' որսորդ. 'ի վերայ երեթի: * Եւ մեարթի' 12
 ծնաւ զաւգիւնցիս, և զարթիւնցիս, և զանիւնցիս, և զնեմաթիւնցիս: * և զարթարթիւնցիս, և զքաւ 13
 զնեմաթիւնցիս, ուստի ելին անաթի փղապաղ. և զքաւ 14
 Թարթիւնցիս: * Եւ քանաան ծնաւ զպիւղոն զանգրանիկ 15
 իւր: և զարթիւնցիս. * և զերթուսային. և զամուրհա 16
 ցիս. և զգերգեթային: * և զհեւային. և զարաւեցին. 17
 և զարսեմային: * և զարաւային. և զամաւային. և 18
 զամաւային: * Որգիւ սեմայ' եզլա' և սարա. և 19
 արթարաւ. և զիւղ. և սարա. և որգիւ արամայ հոգ. 20
 և եմով. և գամեր. և մոսոր: * Եւ արթարաւ ծնաւ 21
 զկայինան. և կայինան ծնաւ զսաղա. և սաղա ծնաւ զե 22
 բեր: * Եւ երեթայ ծնան երկու որգիւ, անուն միուն 23
 փաղէկ, զի յաւուրս նոյ բաժանեցաւ երկիր. և անուն 24
 եզբոր նոյ յեկան: * Եւ կիտան ծնաւ զեւմովլադ. և զը 25
 սա

'ի վերագիր գրոյս անին սման. Գլուխ Մնացորդաց
 Աւարին:

Գլ. 20. (2) Ոման: Կայինան. մազաղէլ. իմ. մազա
 զիւլ: (6) Ոման: Արթիւնէլ և հոթ: (8) Ոման: Փուլ
 և քանաան: (9) Ոման: Եւ սերեթաւ: (10) Ոման:
 Եւ քու ծնաւ զմեարթիւ: (11) Ոման: Եւ զնեմաթիւ
 զիւնցիս: (17) Ոման: Եւ որգիւ արամայ հովսեմայ, և:

- 21 ստորոք . և զարամովք . * և զկեղծութան . և զեղեղ . և
22 զգեկեան . * և զխաման . և զարիմեղ . և զսարս . * և
23 զսոխիք . և զխի . և զսոխամ . ամենեքեան սոքա օրգիք
յեկանայ :
- 24 * Որգիք սեմայ՝ ելամ . և սասուր , և արփայսագ . Գ
25 Կայինան , սաղա . * Երեք . փաղկ . Բաղա . * սերուգ .
26 Կարպի . Բառայ . * Արամ , նա ինքն է արքայամ :
- 27 * Եւ որգիք արքայամու՝ խաւհակ , և խաւհեղ : * Սոքա Դ
28 Եւ ծնունդք խաւհեղի նարեովք . և կեղար , և նարգեղ ,
29 մարամ . * մասան . և իդամու , մասան , քաղաք . Բա
30 ման . * Խաուր . նափեց . և կեղան , արքան որգիք իւ
31 մայեղի :
- 32 * Եւ որգիք քաուրայ հարնին արքայամու , և ծնու
նան զեմրան , և զյեկան , և զմարան , և զմարգան , և
զյեքոն , և զսովեղ : Եւ որգիք յեկանայ՝ սարա . և
զեղան : և արգիք զեղանայ՝ Բագուել . և նարգեղ : և
33 սասուրիք . և լատուսիք . և լոմկին : * Եւ որգիք մա
գիանայ՝ զեփար . և ոփեր . և ենդ . և արիքա . և եւ
34 դան . ամենեքեան աք որգիք քաուրայ : * Եւ ծնաւ ար
քամ զխաւհակ : և որգիք խաւհակայ՝ Եաւա , և յափա
35 * Որգիք Եաւայ՝ եզիփաղ . և հապառնեղ . և յեւել . 2
36 և եզղամ . և կորե : * Որգիք եզիփաղայ՝ Թեման . և
սովմար . սափար . զոթամ . և կեղեղ : և Բամար՝ հարն
37 և զեղաղարու ծնաւ նմա զամաղեղ : * և որգիք Բագուել
38 լի՝ նարեղ . զարեհ . ամե . և մոզե : * Եւ որգիք սեի
րայ՝ զոթան . սորաղ . սերեղոն . անա . զեսոն . և ա
39 րար՝ և Կեթան : * և որգիք զոթանայ՝ քոփ . և և
40 ման : և քոք զոթանայ՝ Բամա : * արգիք սովմարայ՝
զովկամ . և մանարեթ . և զերեղ . և սովմար . և յով
նան : և արգիք սերեղոնի՝ այիա . և ոլլան : և որգիք
41 անայ՝ զեսոն . և ալթամա գուաւար անայի : * և որգիք
զեսոնի՝ աղամա . և եսերամ . և յեթրան . և քուան :
42 * և որգիք սատարայ՝ բաղան և աղուկամ և յովկայմ և
սեկամ . և արգիք զեսոնի՝ ալթ . և տան :

* Եւ

(20) Ռան . Եւ յեկան ծն' : (21) Ուան . Եւ զգեկ
ան և զերան . և զիամա : (24) Զոնան պափա . Կայան .
սաղա : (32) 'Ի լա' . Սարա և Թեման և զեղան . համա
յայե անայ 'Ի Բա' : Ուր և այլ անոն . սարա և մարգեղան :
(32) Ռան . Եւ զատուսիք և զոլկին : (35) 'Ի լա' .
Եւ եզղամ և կորե : (36) Ռան . Եւ գոթամ . և Բա
մա հարն : (36) Այլ . Հարն եղիփաղու ծնաւ : (39) Ռ
ան . Դեսոն և ալթար : (40) Զոթանին . Եւ որգիք սե
զեղանի : (40) Ռան . Այլ և անա . և եզիփամա գուա' :
(41) (42) Ռան . Իսի որգիք զեսոնի , ամբան և եսերան .

Ե * Եւ այսպիսի Թագաւորք եղի որք Թագաւորեցին յե 43
 դոմ, յառաջ քան զԹագաւորել Թագաւոր որդւոցն
 Ելի: Բազակ որդի մեփովայ. և անուն քաղաքի նր գե-
 նաքա: * և մեռաւ քաղաք, և Թագաւորեաց փոխաւ 44
 նակ նր յորաք, որդի զարեհի 'ի բոսորայ: * և մեռաւ 45
 յորաք. և Թագաւորեաց փոխանակ նր սասովմ յերկ-
 րին Թեմնացւոց: * Եւ մեռաւ սասովմ. և Թագաւորեաց 46
 փոխանակ նր ագադ, որդի բարազայ. որ եհար զմե-
 գիսովմ 'ի գաշտին մովաբայ. և անուն քաղաքի նր գե-
 թեմ: * և մեռաւ ագադ: և Թագաւորեաց փոխանակ 47
 նր սամաա 'ի մասեկա: * Եւ մեռաւ սամաա, և Թա 48
 գաւորեաց փոխանակ նր սաւուղ յորոտովթայ, որ առ
 քետեղերն եր: * և մեռաւ սաւուղ, և Թագաւորեաց 49
 փոխանակ նր բաղաննոն որդի աբորովթայ: * և մե 50
 ռաւ. բաղաննոն որդի աբորովթայ, և Թագաւորեաց փո-
 խանակ նր ագադ, և անուն քաղաքի նր փոգովթ, և ա-
 նուն կնոջ նր մետաբեէլ՝ գուսար մաարազայ: * և մե 51
 ռաւ ագադ:

Ը Եւ այս են իշխանք եգովմայ: իշխան Թամանայ. իշխան
 գովմայ. իշխան յեթեր: * իշխան եգիսակամաա. իշխան 52
 եփաա. իշխան փինոն: * իշխան կենեղ. իշխան Թեմն. 53
 իշխան սարսար: * իշխան մագեգիէլ. իշխան զափով 54
 սիթմ: Սղբս են իշխանք եգովմայ:

ԳԼ. Բ.

Թ Եւ այս են անուանք որդւոցն Ելի. Ռորեն. շեղ 1
 ւոն. գէի. յուգա. խաքար. զաթուղոն: * Դան. 2
 յովսէփ. բենիամին. նեփթաղիմ. գադ. ասեր:
 Ժ * Եւ որդիք յուգայ. Էր, և աւնան, սեղովմ: Երեք սո- 3
 քա ծնան նմա 'ի գասերեն շաւայ քանանացւոյ. և Էր
 անգրանիկն յուգայ չար առաջի տն. և սպան զնա: 4
 * Եւ Թամար՝ նու. նր ծնաւ նմա զփարէս, և զզարայ. ա- 4
 մենեքին սղբա որդիք յուգայ հինգ: * Որդիք փարէսի՝ 5
 եսրովմ և յեմուէլ: * և որդիք զարայի՝ զամրի, և Է- 6
 Թան, և եման, և քաղքաղ. և գարա. ամենեքեան հինգ:
 * և

և Իթրան և քերան: Որդիք եսերայ՝ բելհան և յաւան
 և յաական. և որդիք զեմուի. ովս: (44) Ոման. Որդի
 զարայի: (45) Ոման. Թեմնացւոց: (50) Ոման. Ամե-
 տաբեէլ գուսար: (51) Ոման. Եւ եին իշխանք եգով-
 մայ: (54) Ոման. իշխան մեկեգիէլ:

ԳԼ. Բ. (3) Ոման. Երեքեան սղբա. սաւայ. երմ, շեղ
 աւայ քանա: (5) Ոման. Եւ որդիք. եսրոն և համուլ:
 (6) Ոման. Եւ քաղքաղ և գարա. ամենեքեան սղբա հինգ:

- 7 * և որդիք քարմնայ, աքար խափանիչն էլի՝ որ ան
8 բնեցաւ ի նոյն : * և որդիք Եթանայ՝ աղարիա :
9 * և որդիք Եսրոմայ որդ ծնան նմա . յերաժէլ - և ով
10 բամ - և դորեւ - և արամ : * Արամ ծնաւ զամինաբար .
և ամինաբար ծնաւ զնասսոն զիշխան տան յազայ :
11 * և նասսոն ծնաւ զսաղման : և սաղման ծնաւ զրոտ :
12 * և րոտ ծնաւ զովբեդ : և ովբեթ ծնաւ զյեսակ : * Եւ
13 յեսակ ծնաւ զանդրանիկն իւր զեղբար, և զամինաբար
14 երբորդ, և զսամա երբորդ . * և զնաթանայէլ չոր
15 բորդ . և զհապայի հինգերորդ . * և զսամ վեցերորդ .
16 և զչաւիթ ութերորդ : * Եւ քորդ ի՞նչ սարկա, և ար
բիդեա : և որդիք սարուհեայ . արեսա, և յովար, և
17 ասայէլ . երկք : * և արբիդեա ծնաւ զամնայի . և հայր
ամնայի յեթի մայելայի :
18 * Եւ քաղեր որդի Եսրոմայ ան զազուբա կին իւր . և ժԱ
ծնաւ զերինովթ : և սղբա են որդիք ի՞նչ . յովասար, և
19 սովբար, և ունա : * և մեռաւ ազուբա, և ան իւր քա
20 զեր զեփրաթ . և ծնաւ նմա զովբ . * և ովբ ծնաւ զով
21 բի . և ովբի ծնաւ զերսելիէլ : * Եւ յեսայ յայտրիկ և
մեռա Եսրամ առ գուստր մաքերայ հորն գազամայ, և
նա առ զնա . և ինքն եր ամաց վաթսուն . և ծնաւ նմա
22 զանգուր . * և անգուր ծնաւ զյայիր . և կին ի՞նչ քոսն և
23 երկք քաղաքք ի գազաագ : * Եւ ան զլեուր . և զա
րամ . զլեուրն յայիրայ ի նոցանէ . զհանաթ և զաւանա
նի, վաթսուն քաղաքք, զամենեանն որդւոցն մաքի
24 բայ՝ հորն գազաագու : * Եւ յեսայ մեռանդոն Եսրով
մայ, և կն քաղեր յեփրաթ : և կին Եսրոմայ արեա,
25 ծնաւ նմա զսագամ զհայր թեկուայ : * Եւ կին որդիք
յերեմիէլն անդրանիկան Եսրոմայ, անդրանիկ հաւ
26 մա, և բասն, և աւան . և ասովմայ եղբայր ի՞նչ : * Եւ
կիր կին սել յերեմիէլի, և անուն նորա ատարա . նա ե
27 մայր ունումայ : * և կին որդիք հաւմայ անդրանիկան
28 յերեմիէլի՝ մասա, և յաբն, և ակոր : * և կին որդիք
ունումայ՝ սամայի, և յազայի : և որդիք սամայի՝ նա
29 բագ, և արիսուր : * և անուն կնոջն արիսուրայ՝ արե
անա .

(7) Ուլան . Աքար խափարիչ էլի : (8) Յերմայի . Եւ
որդիք Եթանայ : (9) Ուլան . իսկ որդիք Եսրմի . . յեր
մեւէլ և զարամ և դորեւիւ : (11) ի լաւ՝ զսաղման : և
սաղման : (15) Ուլան . Եւ զչաւիթ և Եթանիք : իսկ այլ զ
անա . Եւ զսամ վեցերդ . և զչաւիթն, և զչաւիթ
ութերդ : (17) Ուլան . Եւ հայր ամնայի, յեթեր իւ
մայելայի : (25) Օրինակն ուլանայ, վարդիւր անասանն ի
նովեմայ Յուսի . Կանա . 41 . աղապարիք ի ներս մաժու
նկարանոց . Եւ բասն . և որդիք զերսելի, աղամա, ևն :
ժե R

անա . և ծնաւ նմա զաղարար , և զմիջեղ : * և որդիք 30
 նազազայ՝ սաղաթ , և արփեմ : և մեռաւ սաղաթ , և
 ոչ գոյր նր որդի : * Եւ որդիք արփեմայ՝ յեսայ : և 31
 որդիք յեսայի՝ սաւսան : և որդիք սաւսանայ՝ արփի :
 * որդիք արփիայ՝ աքիսամ , և յեթեր , և յովնա 32
 Թան . և մեռաւ յեթեր , և ոչ գոյր նր որդի : * և որդիք 33
 յովնաԹանայ՝ փաղէթ , և ողազա : Սղան են որդիք
 յերեմիէի : * Եւ ոչ գոյրն սաւսանայ ուսաեքք , այլ 34
 գաւեթք միայն : Եւ սաւսանայ եր ծառայ եգիպտացի ,
 և անուն նր յովքաղ . * և եւս սաւսան զգուսարն իւր 35
 յովքեմի ծառայի իւրում կնուէր , և ծնաւ նմա զեթեթի :
 * և յեթեթի ծնաւ զնաԹան . և նաԹան ծնաւ զարեգ : 36
 * Եւ արեգ ծնաւ զսփիաղ , և սփիաղ ծնաւ զովքեգ : * և 37
 ովքեգ ծնաւ զյէու : և յէու ծնաւ զաղարարն : * և ալ 38
 զարթաւ ծնաւ զքիզիէս , և քիզիէս ծնաւ զեգիէսաս : * և 39
 եգիէսաս ծնաւ զսոսոմէ . և սոսոմէ ծնաւ զսաղիյում : 40
 * և սաղիյում ծնաւ զյեքոնիաս . և յեքոնիա ծնաւ զե 41
 զիսամ : * Եւ որդիք քաղերայ եղբոր յերեմիէի՝ մա 42
 բիսա անգրանիկ նր . սա է հայր զիփայ , և որդիք մա
 բիսայ հոր քերքոնի : * և որդիք քերքոնի՝ կոբի , և Թափ 43
 փաի , և հոսկում : * Եւ սեմուս ծնաւ զհուսամ զհայրն 44
 յերաիայ . և յերաիայսա ծնաւ զսաղիամ : * և որդիք 45
 նր մաուի , հայր բեթաղայ : * Եւ զեփա հարձ քա 46
 զբայ ծնաւ զսաան , և զսովա , և զգեղեկ : * և որ 47
 գեղ ագայի՝ հուսկում , և ովԹամ , և գերսոմ : և փալ
 զնա , և զեփա , և սաղափ : * և հարձն քաղերայ մով 48
 քա ծնաւ զտերեր , և զԹալեմ : * Եւ ծնաւ սաղափ 49
 զհայրն մաղեմայ . և զսաւաղ զհայրն մաղամնայ , և
 զհայրն բաղայ . և զուսարն քաղերայ սալա : * Սղան 50
 եին որդիք քաղերայ : Որդիք ովքայ անգրանիանն եփ
 քաթայ , սովքաղ հայր կարիաթարթիայ : * սաղափն հայր 51
 բեթալամնայ . հայր բեթեթեմ . արի հայր բեթեգաթ
 րայ : * և եին որդիք սովքաղայ հորն կարիաթարթիայ . 52
 * արտեմի , ամանիթ , Թիւմափայէ , և հաթաթիաւր : 53
 եթաղիմ , և եփիթիմ , և սամաթիմ , հեմասարին : 'ի նա
 ցանկ՝ և լին ասրաթացիք , և եսթաւուղացիք : * Որդիք 54

սա

(32) Ուիսն . Եւ որդիք եղլիա եղբոր արթամայ , յեթեր ;
 (33) Ուիսն . Սղան եին որդիք : (42) Ուիսն . Եւ որդիք
 արթեմ հոր : (43) Ուիսն . Եւ Թափեմ . և հոսկում . և
 սեմա : Եւ սեմա ծնաւ . . . զհայրն յերաիայայ : (49) Ու
 իսն . Եւ գուսարն քաղերայ սալա : Ուր ուիսն . սա
 սալա : (52)(53) Ուիսն յաւիյո . Հորն կարիաթարթիայ ,
 որ փոսնէր զման հանգստիան : Եւ 'ի փոխի խաթաթարթիայ
 արթեմի . աման : (54) Ուիսն . Տուն յովքաղայ , և կես :

ապրանքի, բնութեմ, և ներառութի, առարկութ. առան
55 յովորդ, և կեանքանկայ, եսարայի: * առհմ գալարացն
որդ բնակելին 'ի գալարեա. ազաթեիմ, և սամամիթիմ.
ապրանքիմ: Միքալ են առանք որդ եղնի յեմամայ, հոր
առն հաւաքայ:

ԳԼ. Գ.

- 1 Եւ ապա են որդիք գաւթայ որդ ծնան նմա 'ի բերդ ժի
րոն. անգրանիկն ամեն՝ յաբինովամայ յեղբայե-
լացայ. և երկրորդն գաղուխ՝ յաբիգեայ կարմեղաց-
2 ալ: * երրորդն արեստղամ, որդի մովթայ՝ գառեր թող-
մայ թագաւորին գեողւրայ: չորրորդ աղոնիա որդի
3 ադիթայ: * հինգերորդ սափաթիա՝ յաբիտաղայ: Թե-
4 ցերորդ յեթրամ, յաղցեայ կնոջէ իւրմէ: * Սքալ ծնան
նմա 'ի բերդոն. և թագաւորեաց անդ. զնւթն աօ' և
զմիշ ափս: և երեսուն և երես ամս թագաւորեաց յեմ:
5 * Եւ ապա ծնան նմա յեմ, սամաա, աովթաբ, նաթան,
6 և սողմուն 'ի բերատրեացւոյն 'ի գառերէ ամիւրի: * և
7 յերասար, և եթիսամա, * և եղիփալէա, և նազեբ, և նա-
8 փեհ, և նափիթ, * և եղիսամա. և եղիթազա. սքալ ինն
9 և տանն * որդի գաւթայ, առանց որդւոց հարմից նր.
10 և թամար քոյր նց: * Որդիք սողմունի, հարովամ, և
աբիսա որդի նր. ածա որդի նր. յովսափաա որդի նր:
11 * Յովրամ որդի նր. դեղեաա որդի նր. յովաա որդի
12 նորա. * Ամասիա որդի նր. աղարիա որդի նր. յովա-
13 թամ որդի նր: * աքազ որդի նր. եղեկիա որդի նր.
14 մանասե որդի նր. * ամուլ որդի նր. յովսափա որդի նր:
15 * Եւ որդիք յովսիայ. անգրանիկ՝ յովաբազ. երկրորդ
16 յովակիմ. երրորդ. աեգեկիա. չորրորդ. ափոււմ: * Եւ
որդիք յովակիմայ. յերոնիաա որդի նր, սեգեկիաա որ-
17 դի նր: * Եւ որդիք յերոնիայ. ասիթ. սաղաթեհ որ-
18 դի նր: * Մեգիթիւրամ. և փազայիաա. և սովսամով. և
19 նարատիաա. և սանեստար. և յերոնիաա: * Եւ որդիք
ապրանքիւրի. զորատրեւ. և սեմի: և որդիք զպորտա-
րեւի. մասողամա. և անանիաա. և սաղամե քոյր նց:
* և

(55) Որնոք. Ազաթեիմ, և սամամայիմ:

ԳԼ. Գ. (3) Որնոք. Յեգաւթայ կնոջն իւրմէ: (5) Որ
նոք. Եւ սողմուն 'ի բերատրեացւոյն: (3)(9) Որնոք. Ա-
քա ինն: Ամեհուն սպառնիկ են որդիք գաւթ: (11) Որ
նոք զմի Որդեայ՝ իսգի գամասիա, զաղարիա, և ապա
զյովսաա (13) 'ի գաւթ. Ամուլ որդի նր. համայն զանոց
'ի բար': (19) Որնոք. Չորրորդ. ապղոււմ: Որ ունի.
սաղոււմ: (14) Որնոք. Եւ սովսամով. և նազադիաա:

* և ասեալս . և ոտդ . և բարաբրեան . և ասապիս . և ալ 20
 անգամսդ՝ մեծ : * Եւ որդիք տնանիայ՝ փաշտեալ , և 21
 յեսիա որդի նր . հաւաքայիս որդի նր . ոռնա որդի
 նր . արդիս որդի նր . սեբեհիա որդի նր : * Եւ որդիք 22
 սեբեհիայ , սամայիս : և որդիք սամայայ , քեատուա ,
 և յովէլ , և բերիա , և նովագիա , և սափաա , և սափեք ,
 և ց : * Եւ որդիք նովագիայ՝ եզիոնէ , եզեկիս , եւ 23
 բիկամ . երեք : * Եւ որդիք եզիոնեայ՝ ովգուիա , և 24
 եղիասիբ , և փադայիա , և ահիուբ , և յոշան , և գալ
 զայիա , և անանիա , եւ թն :

ԳԼ . Դ .

Որդիք յուգայ , փարէս , եսրոմ , և քարթ . և ովբ , և 1
 սուբադ : * և կերիա որդի նր : և սուբադ ծնաւ 2
 զլէթ . և յէթ ծնաւ զաբիսայի , և զլագա : Սղբն են
 ծնունդք սարաթիայ : * և սղբն են որդիք ետամայ , 3
 յեսրայէլ , և յեսմա , և գարէս . և անուն քեալ նոցա
 Թսեփեփոն : * Եւ փանուէլ հայր գեղուբայ . և եղեր՝ 4
 հայր սաւաանայ : Եւ սղբն են որդիք ովբայ անգրան
 կանն եփրաթայ՝ հօրն բեթզաշեմայ : * Եւ աղբուբայ՝ 5
 հօրն Թեկուայ՝ էին երկու կանայք . աղա , և նոսրա :
 * և ծնաւ նմա նոսրա զըքոբամ , և գեւփադ , և զթեման , 6
 և զասթերան : ամենեքեան սղբն նորդիք նոսրայ : * և 7
 որդիք աղայ , նարեթ , և ասասար , և եթնագի : * Եւ 8
 կոփս ծնաւ գեղովբ , և զսովբերա :

ՃԳ. Եւ այս են ծնունդք եղբօրն հաբեբայ որդւոյ յարի- 9
 մայ : * Եւ էր գարէս փառաւոր քան զեղբարն իւր , 10
 և մայրն կարգաց զանուն նր իգարէս , և ասէ՝ ծնայ
 իբրեւ զգարէս : * Եւ կոչեաց իգարէս զան իւրի՝ և ալ 10
 սէ . և թէ օրհնելով օրհնեացես զիս , և յանախեացես
 զսահմանն իմ . և եղիցի ձեռն իմ ընդիս . և արաոցես
 զթուութի մէ խոնարհեցուցանել զիս : և ան ձեռն իմ զիմ
 նր զամ զոր ինչ խնդրեաց : * Եւ քաղեա հայր եղբաւ 11
 սայ ծնաւ զմաքիբ . սա է հայր ասարոնայ : * Եւ ալ 12
 պանթօն ծնաւ զսարոփա , և զփեռէ , և զթանա , և

ԸԷ .

(20) Ոման . Եւ ասորասեփ . հինգ : (21) Ոման . Աբիա
 որդի նր . սենեքիա որ՝ :

ԳԼ . Դ . (3) Ոման . Անուն քեա . Իմ , քերց նց : (4) Ո-
 ման . Հայր սաւաանայ : (8) Ոման . Չեղնովբ և զսով-
 բերա : (8) Յօթնային . Ծնունդք յեղբօրն հրոն : (10) Ու-
 ին . Չեռն քա ընդ իս : (10) ի լուս . Եւ արաոցես գի-
 սութի . կամայիս , անայ ՚ի բաբ : (12) Ոման . Եւ ասպա-
 թօն ծնաւ : Ուր ուր . և ասաբօն : (12) Ոման . Եղե-

- 13 Լայ : սարս Ենարը հակապ : * Եւ որդիք կենեղայ, գո
 14 Եւ մանկի Ենաւ զգործարայ . Եւ սարայիս Ենաւ զյա
 15 Եւ զայրն գերաստիմայ . քանզի հիւսուիք էին : * Եւ
 16 որդիք քաղերայ յեփանէ, եւսպա, Եւ նաամ : Եւ որդիք
 17 փա, Եւ Թիրա, Եւ եորայել : * Եւ որդիք ետրիէլի, յե-
 18 Թեր, մովթազ, Եւ գափեր : Եւ ազոն Ենաւ զյեթեր, Եւ
 19 զմարոն, Եւ զյեսմա, Եւ զայիարա, Եւ զհայրն սեթեմանայ :
 20 * Եւ էին նր Ենաւ զարեգ, զհայրն գեգովթայ, Եւ զյա-
 21 րար զհայրն սաբուիլա, Եւ զյեթեթիէլ զհայրն զովմանայ :
 22 Եւ սորա Են որդիք բեթեթիէլ զստերն փարաւանի,
 23 զար սա մովթազ : * Եւ որդիք կնով ովգեայ՝ քեռն նազ
 24 փանայ . Եւ գամա հայր կեսիայ . Եւ սիմէոն հայր յովմա
 25 մայ : Եւ որդիք նայեմայ հոր կէիլայ, որաքմ, Եւ յեփ-
 26 Թեման, Եւ մաքարի : * Եւ որդի սիմիուանայ ամուն, Եւ
 27 հաւաննով որդի անանայ, Եւ Թիզոն . Եւ որդի սեթայ
 28 զովթաթ, Եւ որդի զովթաթայ . * որդիք սեղուանայ : Ու
 29 գիթ յուզայ, էր՝ հայր փերազայ . Եւ զագաս հայր մա
 30 գեսայ . Եւ Ենանգը նյ՝ երգաթ, արուպան, նեւո
 31 բա, Եւ յովանիմ, * Եւ սորք քուզերայ, Եւ յովա, Եւ սա
 32 բափ, Եւ որք բնակեցին ՚ի մովթա . Եւ զաղմուզ նյ զա
 33 յեթար ՚ի նովթակիմ : * Սաքա էին բրուար որք բնա
 34 կէին յանաթիմ . Եւ սաղերա, ընդ Թադաւորին ՚ի Թա
 35 գաւորութե նր . զորացան, Եւ բնակեցին անգ :
 36 * Ու որդիք շեւանի՝ նարուէլ, Եւ յամին, Եւ յարիբ . զա ճԴ
 37 բեհ, սաւուզ : * Սաքեմ որդի նր, բառան որդի նր,
 38 առեման որդի նր, մաքրա որդի նր, * Եւ մուէլ որդի
 39 նր, սարուգ որդի նր, զարուր որդի նր, Եւ սեմէլ որդի
 40 նր : * Եւ սեմայ որդիք վեց . Եւ գոտերը տասն . Եւ եր
 41 քարց նյ ոչ էին որդիք բաղուէլ . Եւ Եմ առհմն նյ ոչ
 42 առաւելաւ իբրի զորդիս յուզայ : * Եւ բանակեցին ՚ի
 43 բերասորին : Եւ սամու, Եւ մովցազա, Եւ սերսուզա, * Եւ
 44 բաւազա, Եւ քուսսոթ, Եւ Թուզազայ : * Եւ բաթուզ, Եւ
 45 երմա, Եւ սիկիզազ, * Եւ բեթմարա, Եւ քարորա, Եւ կէսն
 46 սեով .

սեով, յոմ . ետեղովն կենեմ : (14) Ուստ . Սա զի հի
 սուսք էին : (17) Ուստ . Եւ զյեսմա Եւ զայիարա, Եւ :
 (18) Ուստ . Եւ զյարբեր զհայրն սա : (19) Ուստ . Եւ
 սեմիան հայր յով : (20) Ուստ . Եւ որդի սամիուանայ :
 (20) Ուստ . Զովթաթ, Եւ բեհզահեթ . Եւ որդիք զով :
 (22) Ուստ . Եւ զարմուզ նյ զարեթարինայ Թուէթիմ :
 (27) Ուստ . Եւ սեմայ որդիք վեցաւսան՝ Եւ գոտերը վեց,
 Եւ երարց նր ոչ էին : (28) Սաք . Եւ բնակեցին ՚ի բեր

սեռովիմ և տունն իւրացայ և սկսեցին : Այսպիսի
 են քաղաքը նշ մինչ ցաղաւյ դաւիմ : * Եւ քաղաքը նշ 32
 երամ, և երեսմեկ, և թղթան, և ետան, և թեկին : քա
 ղաքը 4ինդ : * Եւ նա քաղաքը նշ, և շուրջ քաղաքը 33
 իւրեանց մինչ ի բնակ : այս են կալուածքը նշ և զի
 նախ իւրեանց : * Եւ մասորաք, և ամաղկի, և յովեա 34
 որդի ամաղկայ : * և յովէլ, և յեսու, որդի ամաղկայ, 35
 որդի ամաղկայ, որդի ամաղկի : * և եղիմնէ, և յեկեթա, 36
 և յասթէ, և յասուիա, և ամսայիա, և եղիմնէ, և իսմայել
 և բաննա, * և զուգա որդի ամաղկայ : որդի աղովնէայ, 37
 որդւոյ յեղիայ, որդւոյ սամարիայ, որդւոյ սամարիայ
 * Սղբանն որանցին յամուանս իշխանայն, յաղգս իւր 38
 եանց : Եւ ի տունս ամաղկի իւրեանց բաղմանց յամա
 թուիմ : * և գնացին մինչ ի գաւ ի գերբաւ մինչ 39
 յարեւելից գայեայ, ինդրել արօտս ամաղկայ իւրեանց :
 * և գաին արօտս բաղման և բարիս : և երկիր ընդաւ 40
 ձակ առաջն նշ, և իսպաղաւթն և 4ամաղկաւթն : զի
 զի յորդանց բամայ էին, որք բնակէին անդ յաւալ :
 * Եւ եկին նոքա գրեալք յամուանն յաւալս եղեկիայ 41
 արքայ յուգայ : և հարին գնակիյս նշ, և զմնեցին
 զորս գաին անդ, և նոյնցն զն մինչ յաւալս յայտ
 և բնակեցին փոխանակ նշ : զան զի արօտս ամաղկայ
 իւրեանց գաին անդ : * Եւ ի նոյնն յորդանց շնա 42
 անի գնացին ի ընտան սերայ արք 4ինդ հարիւր : և
 փաղատիա, և նոմադիա : և հապայիա, և ողիէլ : որ
 դիւր յեթեմիայ իշխանը նոյս : * և հարին գնացորդան 43
 որք էին մնացեալք յամաղկայ, և բնակեցին անդ մին
 չն յորս յայտ :

ԳԼԵ

ԺԵ Եւ որդիք արքինի անգրանկանն իւր : զի զի նա էր 1
 անգրանկի : և յեւանելն նշ յանկողինս 4որ իւ
 լոյ ետ զորհնուէ նշ որդւոյ իւրում յովեմայ որդւ
 ւոյ իւր : և ոչ համարեցաւ յաղգ յանգրանկաւթնն իւ
 րում : * զի զի յուգաս զորաւոր էր ուժով յեղաարան 2
 իւրում : և էր իշխան նշ : և եղի օրհնուէն յովեմայ :
 * Եւ որդիք աւուրինի անգրանկանն իւր ենդք, և փաղ 3
 փուս, և սորմի, և քարմի : * Որդւոյ յովեւայ, անմի, 4
 և բեբնա որդի նշ : և որդիք գովայ : * որդիք սե
 անի : որդի նշ բաաղ : * որդի նշ բեկէա, զոր գերեալ 6
 թաղ :

արքին : (39) Ունիւ : Մինչ ի գաւն ի գերբաւայ : (41) Ա
 նիւ : Մինչ յորս յայտ : (42) Այս : ի ընտան սերայ :
 ԳԼԵ (1) Ունիւ : Ետ զորհնուէն նոյս :

- Թագաճառարար արքայապետանի . նա էր իշխան
 7 ռուբինի : * և եղբարք նր՝ ի տոհմն իւրեանց , և ի վի
 ճակն իւրեանց , յազգին իւրեանց : Իշխան յովել : և
 8 զաբարթա : * Եւ իւրեղէի որդի աղուլայ , որդի ամայ ,
 որդի յովելի . նա իմասնաց յարուեր , և ի նազաւ , և ի
 9 քնւման : * և յարեւելս բնակեաց , մինչև ի դաշ յանա
 պատն ի գետոյն եփրատայ . զի զի անասուն բազում
 10 էր նոյն գաղատագ : * Եւ յաւուրսն անառայ արարին
 պատերազմ ընդ բնակելոյն . և անկան ի մեռսն նոյ բնա
 կեալոյն ի խորանսն մինչև յամ յարեւելոյ գաղատագու :
 11 * Որդիք զազայ յանդիման նոցա բնակելոյն ի բաւան
 12 մինչև ի մեղքէ : * յովել անգրանիկն , և սափա երկ
 13 բորան . և անայի որ էր գալիւր ի բաւան : * և եղբարք
 նոյ բնակեցան ի տուն տոհմն իւրեանց : Միւրայել ,
 և մառազամ , և սոքայի , և յովրէ , և յարան , և աղիա ,
 14 և ավրէգ : * Եւ թն սոքա որդիք աբիւրայիայ : Որդիք
 աբիւրայ , որդւոյ ագայի , որդւոյ զաղատագու , որդւոյ
 միւրայիւի , որդւոյ յեսայ , որդւոյ յեգաղեայ , որդ
 15ւոյ սոքիւրուլայ , * որդւոյ աբգիւիւի , որդւոյ գաւնեայ .
 16 իշխան ասն տոհմն * բնակչաց ի գաղատագ . ի բաւան
 և յաւանսն , և յամ շարժ գաւառան սարաձնայ մինչև
 17 յելս ամենեցուն * համարոցն նոյ . յաւաքս յովելու
 մայ արքայի յուլայ , և յաւաքս յերորովանայ արքայի
 18 իւրի : * Որդիք ռուբինի , և զազայ , և կիսայ ցեղին մա
 ճասէի՝ յորդաջն զօրութն , միւր որ անառային զահանս
 և սուսաբոս , և շարէին աղիւղանս , և անայ էին պա
 տերազմ , զանասուն և չորս հազարք՝ և եւթն հարիւր
 19 և վաթսու . որք ելանէին ի մարտ , * և անէկն աղ
 տերազմ ընդ աղարացիսն , և ընդ սաւրոցիսն , և ընդ
 նափնայիսն , և ընդ նաբեղանացիսն , և ընդ նաբմաւ
 20 ցիսն : * և զօրացան ի վր նոյ , և ասան ի մեռս նոցա
 աղարացիքն , և ամ խորանք նոյ . զի զի աս ամ դաշ
 ցին ի պատերազմն՝ և լուաւ նոյ , զի յաւայան ի նա :
 21 * Եւ գերեցին զպարաւասութիւն նոյ . ուրաւ հինգ հա
 զար , և յոյժարաց երկերիւր և յետն հազար , իշխել
 22 կուս հազարս , և սգիս արանց հարիւր հազար : * զի
 զի վերաւոր բազում անկան , զի ի մէկ եղև պատե
 բազմն . և բնակելոյն փոխանակ նոյ մինչև ի գերութիւն
 23 իւրեանց : * Եւ կես ցեղին մանասէի բնակեաց յերկրին
 բաւ

(8) Ռոբին . Որդի ասան . որ : (9) Ռոբին . Յանազա
 ւին ի գետոյն : (13) (14) Ռոբին . Եւ ավրէգ եւթն : Մա
 ճա որդիք աբիւրայիայ . որդ : (17) Ռոբին . Համարոցն
 նոցա անցն յաւաքս : (20) Ռոբին . Աղարացիքն և ամ
 իշխանք նոցա : (23) Ռոբին . Բնակեաց յերկրին ի բաւաւ

բասանայ մինչև ի բաաղերմոն, և սանիր, և ի լեառնն հերմոնի, և ի լեբանան. ինքեանք բաղման: * Եւ 24 այսօրիկ են ի լեանք տանց տօսմից նշ. ովքեր, և յեւսի, և հիլիէզ, և եզիէլ, և յերեմա, և յովգիա, և ի գիէլ, որք զօրաւորք ուժով. որք անուանեք ի լեանք տանց տօսմից իւրեանց: * Եւ բախաղանց եզն յայ 25 հարցն իւրեանց, և պոռնկեցան զհետ աստուածոց զտարաց երկրին՝ զորս երարձ ան յերեսաց նշ: * Եւ 26 յարդց ան ի լե՛ զհոգին փանովայ արքային ասորեա տանեայց, և զհոգի թագլաթփաղեաւարայ արքային սուբայ, և գերեաց զհոգին, և զգազգի, և զհետ յե. զին մանասի, և տարաւ զնոսս ի բաղա և ի բարովք, առ գետեղերն գովանայ, մինչև յորս յայա:

ԳԼ Զ:

ԺԶ Որգիք զեւայ, գեթոն, կահաթ, և մերարի: * Որ 1
գիք կահաթու, ամրամ, և սահառ. քերուն, և 2
զիէլ: * և որգիք ամրամայ, անարոն և մովսէս, և մա 3
իւամ և որգիք անարոնի՝ նաբազ, և աբիուգ. եթա 4
զար, և իթամար: * Եւ եզեաղարծնաւ զգեհէս. փե 4
նէկս ծնաւ զարեասու. * արեասու ծնաւ զբորքի. բոր 5
քի ծնաւ զբորք. * արգիայ ծնաւ զարեաս. արեաս ծնաւ 6
զմարեովթ. * մարեովթ ծնաւ զամարիաս. ամարիաս 7
ծնաւ զպրեռովթ. * պրեռովթ ծնաւ զսագովկ. սագովկ 8
ծնաւ զարեմաս: * արեմաս ծնաւ զաղարիաս. ա 9
ղարիաս ծնաւ զյոնթաս: * յոնթաս ծնաւ զաղարիաս. 10
սա էք. քահանայ ի տանն նոյ, զոր չինեաց սօղոմոն յեմ: * Եւ ծնաւ արարիա զամարիաս. ամարիաս ծնաւ զա 11
թիռովթ: * արթիռովթ ծնաւ զսագովկ. սագովկ ծնաւ 12
զսեղլամ: * սեղլամ ծնաւ զքեզիկիաս. քեզիկիաս ծնաւ 13
զաղարիաս: Գաղարիաս ծնաւ զարեաս. արեաս ծնաւ 14
զյովսեգեկ: * և յովսեգեկ գնաց ի գերուժէն Շյաւ 15
գայի և եմի ի ձեռն նաբուքոնոսորայ: * Որգիք զեւ 16
նայ՝ գեթոն, կահաթ, և մերարի: * և այսգիք ան 17
ուանք որգեացն գեթոնի՝ զոբենի, և սիմի: * Եւ որ 18
գիք կահաթու, ամրամ, և սահառ. քերուն, և ոգիէլ:

* Որ

նայ մինչև ի բաաղեւրմոն... և ի լեառնն ահերմոնի: (24) Այս. Եւ ի գիէլ. և արք զօրա՝ (26) Ոհան. Թագա զամբաղաւարայ արքային ասորայ, և գերեաց զառ. բնի... մինչև յորս. Իս, յաւուրս յայա: Գլ. Զ. (1) Ոհան. Գերուն, կահ: (6) Ոհան. Եւ գիս... և արեաս... և ամարիաս: (12) Ոհան. Եւ արթիռովթ: (17) Այս. Զօբենի և սեմի:

- 19 * Արգիւն մերարեայ, մեղքի, և մեղքի : և պարգիւն պահեց
20 զեկեայ : և աղքատի խրատեց : * զեկեայն, և զուրեկեայ
21 որդւոյն խրատ : յեկեայն որդի նր, * յովաք որդի նր :
աղքատ որդի նր. զառա որդի նր. յաթրի որդի նր :
22 * Արգիւն կահաթու. զառա որդի նր. կորի որդի նր. ժե
23 աթիւ որդի նր. * Կղկանա որդի նր. աթիւաթ որդի նր.
24 աթիւ որդի նր. աթիւա որդի նր. * Կթ որդի նր. և
25 բեկե որդի նր. սաւառ որդի նր. * Եւ որդիւն եղկա
26 նայ, ամառ, աթիւ : * Կղկանա որդի նր. սուփի որ
27 դի նր. կանաթ որդի նր. * Կղկաթ որդի նր. յերոսա
28 որդի նր. Կղկանա որդի նր. * Արգիւն սամուէլի. անդ
29 բանիւն նր յովէլ, և կրկնորդն արեա : * Արգիւն մերա
րեայ, մեղքի, նարար. զարեւն որդի նր. անմի որդի
30 նր. աղա որդի նր. * սամառ որդի նր. անդիա որդի
31 նր. աթիւ որդի նր. * Եւ սղան են զորս կապալ զա
ւթի 'ի վր կրկնորդայն' ի տան տն, 'ի զապարեցուցա
32 նէլ զառապանակն : * և եկն պաշտանեայք առաջի խորա
նին տանն վրայաւ ին նուազարանեղ, մինչ ինեայ սղ
զանն զառան տն յեմ. և կապին 'ի կարգին խրատեց
33 'ի պաշտանն խրատեց : * Եւ սղան են որ կապին և
որդիւն խրատեց. եման' թողն սամուէլի, 'ի կորեայ կա
հաթայի : Յորդանն կահաթու. եման սաղմոսանու
34 աք. որդի յովէլ, որդւոյ սամուէլի : * որդւոյ եւ
կանաթ. որդւոյ յերեմիէլ. որդւոյ Էլիէլ. * որդւոյ
35 Թովկայ. * որդւոյ սուփիայ. * որդւոյ Կղկանայ. * որ
36 ալ մաւթայ. * որդւոյ ամառայ : * որդւոյ Կղկանայ.
որդւոյ յովէլ. որդւոյ աղարիայ. որդւոյ սամանայ :
37 * որդւոյ Թաթայ. որդւոյ աթիւայ. որդւոյ բապա
38 թայ. * որդւոյ կորեայ : * որդւոյ յերաբայ. * որդւոյ կա
39 հաթու. * որդւոյ զեկայ. * որդւոյ Ելի : * Եւ եղապս նր
սամի, որ կապ Է աթիւ նր. Սաթի որդի բարաբիայ :
40 որդւոյ սամայ. * որդւոյ մերայիլ. * որդւոյ զառ
41 աթայ. * որդւոյ մերայ. * որդւոյ անանիայ. * որդւոյ
42 աղարիայ. * որդւոյ յաթիայ : * որդւոյ սղայ. * որդւոյ
43 զամայ. * որդւոյ սեմայ : * որդւոյ յեկեայ. * որդւոյ
44 զեկեայ. * որդւոյ զեկայ : * Եւ որդիւն մերարեայ եւ

բաք

- (21) Ռեւ. Եղապս որդի նր. աղքատ որդի նր. : (21) Ռե
ւ. Աղքատ որդի նր. զեման որդի նր. զառա որդի նր. :
(24) Ռեւ. Տաթի որդի նր, աթիւ որ : (25) Առա.
Առա, աթիւ : (27) Ռեւ. Կղկառ որդի նրա :
(32) Ռեւ. Եւ կապին զառ կարգին խրատեց : (35) Ռե
ւ. Որդւոյ մաթայ : (38) Ռեւ. Որդւոյ յերաբա
րայ : (40) Ռեւ. Որդւոյ մերայ : Ռեւ. աթիւ. մերայ :
(42) Առա. Որդւոյ աթիւ :

բարբ նշ՝ի ձախմբ. Եւթան որդի կիսանայ. որդւոյ աղ
դիւայ. որդւոյ նմանումայ : * որդւոյ ասորիւայ. որդւոյ 45
ամենաթիւայ. որդւոյ քեզիւայ : * որդւոյ ամենաթիւայ. որդւ 46
ւոյ բառնայ. որդւոյ սեմերայ : * որդւոյ ամենաթիւայ. 47
որդւոյ մեռնայ. որդւոյ մերարեայ. որդւոյ զեւայ :
* Եւ նոցաբար նշ ըստ ասանց տոհմից իւրեանց, զհաս 48
յնի. որունաւք յոմ՝ի գործ պաշտաման խորանին տանն
այի : * Եւ անարին և որդիք նր Եթէին խուհիս ի վր 49
անիւնայ ողակիցայ, և ի վր սեղանին ինկոցն, յոմ
ի նորսն սրբութեմ սրբութեան. քաւել զն ին լը ամ
զոր պատուիրեան մեզէս ծառայ էյ : * Եւ սոքս են 50
որդիք անարանի. Եթէազար որդի նր. Գեհէիս որդի
նր. արթու որդի նր. * բովիս որդի նր. ալիս որդի 51
նր. զարա որդի նր. * մերառթեմ որդի նր. ամարիւմ 52
որդի նր. արթուր որդի նր. * սազովի որդի նր. ա 53
քեմիս որդի նր :

ԺԸ * Եւ այսորիկ են բնակութեմ նշ՝ի զեզա իւրեանց, ի 54
տահման իւրեանց՝ որդւոյն անարանի՝ի տոհմին կա
4աթու. զն զի նա եղև խիստ իշխան : * Եւսուն նոցա 55
զքերոն յերկրին յուգայ. և զպատուցեալն նր չուրջ
զնովալ : * և զգաշտն քաղաքին, և զգեղսն նր ետուն 56
քաղերայ որդւոյ յիմնեայ : * Եւ որդւոյն անարանի 57
ետուն զքաղաքս ապաւինութեան. զքերոն, և զզգ
նա, և չուրջ զպատուցեալն նշ, և զեղսն՝ և զպատու
ցեալն նր : և զեթմանով՝ և զպատուցեալն նր : * և 98
զիւթեր՝ և զպատուցեալն նր : և զգաքի՝ և զպատու
ցեալն նր : * և զասան՝ և զպատուցեալն նր : և զքեմ 59
անիւս՝ և զպատուցեալն նր : և զքեմեր՝ և զպատու
ցեալն նր : * Եւ ի յեղէն բնիկանի, զգաքեկ՝ և զք 60
զպատուցեալն նր : և զգալեմի՝ և զպատուցեալն նր : և
զգաքեկ՝ և զպատուցեալն նր. զանաւթով՝ և զպատու
ցեալն նր : զանթով՝ և զպատուցեալն նր : Եւ քաղաք
չորեքատան. քաղաք տոհմից իւրեանց : * Եւ որդ 61
ւոյն կահաթու մնացելոց լը տոհմից իւրեանց ի յեղէն
կէսոյ յեղէն մանասէի՝ վիճակը քաղաք տան : * Եւ 62
որդւոյն գեթանի ըստ տոհմից իւրեանց ի յեղէն ի
ալիարայ, և ի յեղէն ասերայ, և ի յեղէն նեմիւայի
մայ, և ի յեղէն մանասէի՝ ի ըստան քաղաքս չորեքա
տան : * Եւ որդւոյն մերարեայ ըստ տոհմից իւրեանց 63
ի

(45) Ուիս. Որդւոյ ամենաթիւայ : (46) Ուիս. Որդւոյ բա
աննայ : (51) Ուիս. Որդի որդի նորա : (57) Ուիս. Եւ
զուսնա, և չուրջ : (60) Ուիս. Եւ զանաւթով. և
զալեմի. քաղաք երեքատան : (61) Ուիս. Վիճակա
քաղաքս տան : (62) Ուիս. Քաղաքս երեքատան :

'ի ցեղին ռուբինի, և 'ի ցեղին դազայ, և 'ի ցեղին զաշ
 64 բուզանի, զինակաւ քաղաքս երկոտասան : * Եւ ետուն
 որդիքն իւր զեւսացւոցն զքաղաքն, և շուրջ զգատու
 65 ցեալն նշ : * և ետուն զինակաւ 'ի ցեղէ որդւոցն յու
 գայ, և 'ի ցեղէ որդւոցն շմաւոնի, և 'ի ցեղէ որդւոցն
 66 լանիթաւի : * Եւ զքաղաքն զայնսիկ զորս կոչեցին յուն
 67 աստուծոց իւրեանց 'ի ցեղին եփրեմի : * և ետուն նշ
 զքաղաքն աստուծի : Զսիւքեմ, և շուրջ զգատու
 68 ցեալն նշ : * և զլեւիտի' և զգատուցեալն նշ, և զը
 69 բեթարան' և զգատուցեալն նշ : * և զելովի' և զգա
 տուցեալն նշ : և զլեւիտիան' և զգատուցեալն նշ :
 70 * Եւ 'ի իկոյ ցեղին մանուսի, զնեւի' և զգատուցեալն
 նշ, և զիբեմանի' և զգատուցեալն նշ : Ըսա առհիւ
 71 որդւոցն կահաթու մայորդայ : * Որդւոցն զեթու
 72 նի ըսա առհիւ իւրեանց 'ի իկոյ ցեղին մանուսի :
 զգատու' ի բաւան' և շուրջ զգատուցեալն նշ : Գնա
 73 մովի' և զգատուցեալն նշ : * Եւ 'ի ցեղին խաբարայ,
 զինգէս' և զգատուցեալն նշ : Գնա գիր' և զգատու
 74 ցեալն նշ : * Գանգա' և զգատուցեալն նշ : Գանա
 75 և զգատուցեալն նշ : Եւ 'ի ցեղին ասերայ, զմատա
 76 ցեալն նշ : Գնա գան' և զգատուցեալն նշ : Գնա
 77 ցեալն նշ : Գնա գան' և զգատուցեալն նշ : * Եւ
 որդւոցն մայորդայ մայորդայ 'ի ցեղին զարուշանի :
 78 զնեւան' և զգատուցեալն նշ : Գնա գէս' և զգատու
 ցեալն նշ : Գնա գան' և զգատուցեալն նշ : Գնա գով
 79 և զգատուցեալն նշ : * և յեղեբն յարգանանու երկ
 80 քով, յարեմայ յարգանանու : 'ի ցեղին ռուբինի,
 զասոր յանագաթն' և զգատուցեալն նշ : և զյասա
 81 ցեալն նշ : և զգնաթան' և զգատուցեալն նշ : * և
 զնեւ

(65) Ռանի : Կոչեցին զնա յանուանի : (66) 'ի լուս' : Եւ
 առհիւ որդւոցն կահա' : Կահայի ոմայ 'ի բնի' : (68) Ու
 մանի : Եւ զլեւիտան : (69) Եւ զլեւիտան, և զգա
 (70) Ռանի : Եւ զիբեման : (71) Ու զլեւիտան : և զգանգ :
 (72) Ռանի : Եւ զիբեման : (73) Ռանի : Եւ զյասա
 ցեալն : և զյասա : (74) Ռանի : Եւ զյասա : (75) Ռանի : Եւ
 զյասա : (76) Ռանի : Եւ զյասա : (77) Ռանի : Եւ զյասա : (78) Ռանի : Եւ
 զյասա : (79) Ռանի : Եւ զյասա :

գլխերսն՝ և զգրաւորեալսն նշ. և գլխեր՝ և զգրաւորեալսն նորա:

ԳԼ. Ե.

Եւ որքն են որդիք խաղարայ՝ Թովգայ, և փուա, 1
 և յասուբ, և սամբամ, չորք: * Եւ որդիք Թովգայ՝ 2
 աղի, և հուսփայիտս, և յերիել, և յեմու, և յերամ, և
 սամուել: Իննանք ըստանց տոհմից իւրեանց. և Թուգ, 3
 և անան, զորաւորք ուժով ըստ ազգին իւրեանց: և դունգը
 նշ յասուբս գաւթայ. քսան և երկու հազարք, և վեց 4
 հարիւր: * Եւ որդիք ողիայ՝ յեղեբիտս: և որդիք յե- 3
 գեբիայ, վիքայել, և աբգիտս, և յովել, և յոխտս. Եւ
 խանք ամենեքեան: * և ընդ նոցա ազգին իւրեանց, 4
 ըստ տանց տոհմից իւրեանց, զորաւորք կարգեալք ի
 պատերազմ, երեսուն և վեց հազար. վեց զե թագմացու- 5
 ցին կանայս և որդիս: * և եղբարք նշ յամ տահման իսա- 5
 քարայ զորաւորք ուժով, ութսուն և եւթն հազար՝ Թիւ 6
 նշ ամենեցուն: * Որդիք քենիամփնի՝ բաղիէ, և բղոր, 6
 և ազիել, երեք: * Սղբն են որդիք բաղիայ. ասերան, 7
 և աղի, և աղիել, և երեմովթ, և աւրի, և Էնգ: Իննանք 7
 դանց տոհմից իւրեանց զորաւորք ուժով. և Թիւ նոցա 8
 քսան և երկու հազարք, և երեսուն և չորք: * Որդիք Բո- 8
 ճորեայ՝ զամարիտս, և յովա, և եղիեզեր, և եղիմփէ, 9
 և նաւ, և ամարիտ, և երիմովթ, և աբիու, և անա- 9
 Թովթ, և եղմիթմ, ամենեքեան սղբա որդիք բողորեայ. 9
 * Իննանք տանց տոհմիցն իւրեանց ըստ ազգին իւրեանց 9
 զորաւորք ուժով, և Թիւ նշ քսան հազար և երկիւրիւր: 9
 * Եւ որդիք աբգիելի, բաղասան. և որդիք բաղասանու, 10
 յեովս, և բինիամփն, և աւովգ, և քանասան, և եզան, 10
 և Թարսիս, և աբիսասար: * ամենեքեան սղբա որդիք աբ- 11
 գիելի իննանք տոհմիցն իւրեանց զորաւորք ուժով, և 11
 եւթնուտասան հազար և երկիւրիւր, որք ելանելին զորա- 11
 Թճ պատերազմել: * և սափիմ, և ափիմ, և որդիք սով- 12
 բայայ՝ սորաւ. և որդի նշ յաթներ: * Որդիք նեփթու 12
 գիւնի՝ յաթիել, և գովի, և սահաւ, և սեփթու. որդիք 13
 բովգայ: * Որդիք մանասի՝ երիել, գոր. ծնաւ. նաւ 14
 հարճն ասորի. և ծնաւ զմարիւր զհայրն գաղասգու: 14
 * և մարիւր սու. կին յափինա, և սեփինա. ամուսն քեւ նշ 15
 մոտ,

Փշ. Է. (3) Ռմնտ. Եւ յովել, և յեղիտս: (6) Ռմնտ. Եւ
 բղոր և ազիել: (8) Աստ. Եւ որդիք բողմ' (10) Ռ-
 մնտ. Եւ որդիք ազիելի. . և բնիւթմփն: (11) Թիւնալի
 Էլիւր. Եւ երկիւրիւր, պէ եղա: (12) Ռմնտ. Եւ որդիք ու-
 բայայ: (14) Ռմնտ. Հարճն իւր ասորի: (15) Աստ. Եւ

- մոռաց, և անուն երկրորդին ստեփան. և ծնաւ ստեփան.
 16 զայ գառաբը: * Եւ ծնաւ մոռաց կինն մաքերայ որդի,
 և կռեաց զանունն նր փարէս, և անուն եղբոր նր սորոմ.
 17 և որդւոյ նր ուղամա. * որդի ուղամայ՝ բազիմ: Սղբ
 են Գրգիբ գաղաազայ. որդիք մաքերայ որդւոյ մանա:
 18 սէր: * և քոյր նր մաղէթէթ ծնաւ զէսաւգ, և զարին:
 19 զեր, և զմոռաց: * և եկին որդիք սեմբայ՝ այլն, և սիւ.
 20 քեմ, և զակերիա, և անիամ: * Եւ որդիք եփրեմի մեռ
 թաղա, և բարազ որդի նր, և թասաթ որդի նր, և եփրազ.
 21 որդի նր, նոմէն որդի նր, զարեգ որդի նր, * սողթնք
 որդի նր, եղբր սորդի նր, եղեազ որդի նր. և սպանին զնմ
 արք գեթացիք ծնեալք յերկրն, զի զի իջին առնաւ
 22 զանանունսն նր: * և սուգ առ եփրեմ հայրն նր յաւուրս
 23 բաղումս. և եկին եղբարք նր մօխթարեւ զնա: * և եմուս
 առ կինն իւր՝ յաջաւ և ծնաւ որդի. և կռեաց զանուն
 նր բարիա, զի զի իւր ժամանակի ծնաւ ասէ՝ ի առն
 24 իմում: * և գուսար նր սառա. և մնաց որդւոն այնորդիք
 չնեաց զգեթորոն ներքին և զվերին: Եւ որդիք ողանայ՝
 25 սէրա, * և հաափայէ որդի նր, և հասէթ, և թաղե
 26 որդի նր, զոդա որդի նր, և թասն որդի նր: * և ա.
 27 մոսգ որդի նր, եփսամա որդի նր, * նուն որդի նր,
 28 Յեսու որդի նր: * Եւ կարուածքն նր բնակութի իւր
 և նոց յեթէզ, և գեօզ նորին յարեւելս. գաղեր՝ և գեօզ
 նորին, և սիւքեմ՝ և գեօզ նորին մինչև ի գաղա և ի
 29 գեօզն նր: * և մինչև ի սահմանս որդւոցն մանասէի.
 քեթասն՝ և գեօզ նր. թանաք՝ և գեօզ նր. գաղաազ՝
 և գեօզ նր. մակեդոն՝ և գեօզ նր. գողք՝ և գեօզ
 նր: ի նմ բնակեցան որդիքն յովսէփու՝ որդւոյ իւր:
 30 * Որդիք սեբայ՝ յեօնա, և յասուր, և յեսովա, և յե.
 31 սու, և արարիա, և սարա քոյր նր: * և որդիք բարեայ՝
 32 քեբեր, և մէգթեգ. նա ինքն է հայր զերեթայ: * և բա.
 բեր ծնաւ զյափաղէս, և զսովեր, և զքովթաս. և բզ.
 33 սովթամ զքոյրն նր: * Եւ որդիք յափեղատայ, թեակքի.
 34 բամայել. և ասթթ. սղբ են որդիք յափեղատայ: * և
 որդիք սովերայ՝ աքիու, հաազա, և ոզա, և արամ:
 35 * և որդիք եղամայ եղբորն ստեփարայ՝ յամանա, և սեղէս,
 36 և ամասալ: * Որդիք սովթարայ՝ առնափար, և սոսաղ.

ծնան ստեփանթայ: (16) իւսա՝. Եւ որդի նր ուղամա:
 թառ ութան. Որդւոյ նր ուղամա և ակէէմ: (19) Ռիւն.
 Որդիք սեմբայ, այլն: (20) Ոմեմ. Եւ եղազ որդի
 նր: Ռառ ութան. Եղեազա: (27) Ոմեմ. Յեսուէ որդի:
 (29) Ոմեմ. Բաղաազ և գեօզ: (31) Ոմեմ. Հայր զերե.
 թայ: (32) Ութան. Եւ քեբեր... և զքովթամ: (33) Աս.
 Եւ որդիք յափաղատայ... Դք եկին որ: (36) Ոմեմ, Ու.

և բարի, և յեմա, * և բաար, և ովք, և սեմա, և աղ 37
 դեա, և յեթեր, և բեերա : * և որդիք յեթերայ, յափի 38
 նա, և փաափա, և արա : * և որդիք ովքայ, որեք, և ա 39
 նիեք, և հոայիել : * Ամենեքեան սղա որդիք ստերայ, 40
 ամենեքեան իշխանք և պեղք առհմիցն, ընախք զորապետ
 աժով, իշխանք և առաջնորդք : և թիւ նոցա ի մեզոս
 պատերազմի արք. քան և վեց հազարք :

ԳԼ Ը.

Եւ բնիամին ծնաւ զբողոք զանգրանիկ իւք, և զաղ 1
 քեզ զերկրորդն, և զարա երրորդ : * և զնափա չու 2
 բարգ, և զհաափա հինգերորդ : * Եւ էին որդիք բա 3
 բեգայ, արեգ, և գերա, և աբիսուգ, * և աբիսուէ, և 4
 մաաման, և գերան, * և սովփան, և պերան, և սովփմ : 5
 * Սղա եւ որդիք ովքայ : և սղա իշխանք առհմիցն, բը 6
 նակէին ի դարէս, և գերեցին զնոսա ի մանաքաթի : 7
 * Եւ նոսմա, և աբիա, և գերա, նա ինքն է էգզամ : և 8
 ծնաւ զաղար, և զպերաք : * և զաարիմ ծնաւ զմովամ, 8
 ինա արձափելոյն զնա : և ովփմ, և բաարա : * և բագա 9
 կին նք ծնաւ նմա զյովբար, և զսաբա, և զմովաա : և 10
 զմեղքամ, * և զյեուա, և զսերիա, և զմերմա : սղա 11
 իշխանք առհմիցն յովսիմայ : * Եւ ծնաւ մովսիմ զաղի 12
 աովթ, և զաղփաղա : * և որդիք աղփաղայ՝ ավեգ, և մի 13
 սղիել, սեմեր : նա չինեաց զնովսով, և զաղի : և զգեուղ 14
 նք : * և զբարիգա, և զսամա : սղա եւ իշխանք առհմից 15
 որ ընակէին յեզամ : և սք հալածեցին զընակէան գե 16
 թայ : * Եւ եպարք նք՝ մովսէք, և յարիմաթ, * և ագա 17
 բադիա, և աղովք, և սադեր, * և միջայել, և յեմփաք 18
 և յովթա, և յեգիա : Որդիք բարիագայ, * զաբգաիա, 19
 և մեղքամ, և աղակի, և աբար, * և յեսամարի, և եգի 20
 եզա, և յարաք : որդիք եգիպփայ, * յակիմ, և զեքրի, և 21
 զաբգի : * և եգիփիէ, և սազթի, և երիել, * և աղաիա, 22
 և բերիգա, և բարեա, և սամարիամ : Որդիք ամարեայ՝ 23
 * յեմփան, և ովթեգ, և եգիէգ : * և աբգան, և մեքրի, 24
 և անան, * և անանիա, և ամբի, և անգամ, և անաթով, 25
 թիա, * և աթին, և յեմփաիա, և փանուէլ : Որդիք սով 26
 սե :

գիք սովարայ առնա : Ուր ունիւն, Սովիասայ :

ԳԼ Զ. (2) Ոմնի. Եւ զհոափէ հինգերորդն : (3) Ու
 չիւ. Եւ էին որդիք բաբելայ : (8) Ունիւն. Եւ զաարիմ
 ծնաւ զմովսէ. . . և նովսիմ : (9) Ոմնի. Եւ զսերիայ և
 զմովսայ : (12) Աղա. Եւ զնեաց զովսով : (13) Ոմնի.
 Եւ սղա եւ իշխանք : (15) Ունիւն. Եւ աղովք. և ագեր :
 (18) Ոմնի. Եւ եսիգա և յովսա :

26 անկողնի՝ * սամուելի, և սարայի, և գոթողիս, * և ա-
 27 բախիս, և հեզիս, և զհերի: որդիք երումայ: * Սո-
 28 քա իշխանի տոհմից լը ազգ իւրեանց առաջնորդք: և
 29 սոքա բնակեցան յեմ: * և ի դարաւոն բնակեաց հայրն
 30 դաբաւանի, և անուն կնոջ նր մնապա: * Եւ որդիք նր,
 անդրանիկ սաբգոն, և յեսուր, և կիս, և բաղաւամ, և
 31 նէր, և նաբոգ, * և զհգուր. և եղբայրք նր՝ զադուր,
 32 * և մաղաղով, որ ծնաւ զսամաս: Եւ աղա զէմ յոն-
 գիւնն եղբայրց իւրեանց բնակեցան յեմ ընդ եղբարսն
 33 իւրեանց: * Եւ նէր՝ ծնաւ զկիս, և կիս՝ ծնաւ զսա-
 ւաղ. և սաւաղ ծնաւ զյոնիւթան, և զմէգիսաւէ,
 34 և զամնազաթ, և զիմույէլ: * Եւ յոնիւթան ծնաւ ըր-
 35 մանիբաաղ. և մանիբաաղ ծնաւ զմիքա: * և որդիք մի-
 36 յայր, փիգան, և մաղաթ, և թարէ, և քաադ: * Եւ քաաղ
 ծնաւ զսովիգա. և յովիգա ծնաւ զգաւթմաթ, և զա-
 37 զովթ, և զգամարիս: և զամարիս ծնաւ զմեսա: * և
 մեսա ծնաւ զքանաա, և զհոսափեա որդի նր. և զնիւնա
 38 որդի նր, և զնսէլ որդի նր, * և զյովսէլ. վնց որդիք:
 և այդոքիկ անուանիք նց, եղբիկամ անդրանիկ նր, և իս-
 մայէլ, և սարախա, և աբդիսա, և անան. ամենեքեան
 39 աղա որդիք եսէլի: * Եւ որդիք եսէլիցանայ եղբոր նր.
 սափամ անդրանիկ նր, և աւաա երկրորդ, և եփիփափէն
 40 երրորդ: * Եւ էին որդիք եղիամայ զորաւորք աղբ ու-
 ժով, որ լստէին աղբուան. և բաղմապուցին որդիս,
 և զորդիս որդւոց. հարիւր և իննսուն. ամենեքեան սո-
 քա յորդաւցն բնիւթանի:

ԳԼ Թ.

1 Եւ եմ իէլ ըստ Թաւրն իւրեանց գրեալք սոքա՝ ի
 գիրս Թագաւորացն իւր՝ և յուգայ, հանդերձ բնա-
 2 կերպին ի բաբելոն, վն մեղացն իւրեանց: * Եւ որ բը-
 նակեալ էին յառաջին կալուածսն իւրեանց՝ ի քաղաքն
 3 իւր, քահանայք և զհասցիք, ողբ տուեալ էին. * յեմ
 բնակեցան. յորդաւցն յուգայ, և յորդաւցն բնիւթանի,
 4 և յորդաւցն եփրեմի և մանասի: * Եւ գովթի որդի ա-
 միւթայ, որդւոյ ամարիայ. որդւոյ փարեսի՝ որդւոյ
 5 յուգայ: * ի տեղումայ՝ անդրանիկ նր առեա. և որդիքն
 6 նր. * Եւ յորդաւցն զարայի, և յիէլ, և եղբայրք նր, վնց հա-
 ըլւր

(28) Աւս. Տահմից ըստ աղբին իւրեանց: (32) Ուն-
 թը ծնաւ զսամմա: (38) իւն. իւն. իւն. վնց որդիք,
 նշանի. հինգ որդիք:
 ԳԼ Թ. (4) Ուն յաւելա. Որդւոյ ամարիայ, որդւոյ
 իւր, որդւոյ Բանայ. յորդաւցն փարեսի: (6) Ուն. Եւ

ըիւր և իննսուն : * և յորդանոցն բնակեցին՝ սաղովմ 7
որդի մասովայ, որդւոյ գաղեայ . որդւոյ աստեղովայ . * և 8
յերեմայ որդի յերեմայ . և եղամ որդի ողեայ, որդւոյ աւ
քորայ . և մասաղամ որդի սափատայ, որդւոյ աւգուս
լի . որդւոյ յաբեմայ : * և եղբարք նք ըստ աղգին իւր 9
եանց . իննհարիւր յիսուն և վեց . ամենեքեան աղբ պետք
տահին իւրեանց, ըստ տանց աղգին իւրեանց :
Ի * Եւ ի քահանայիցն՝ յովիգայի, և յովարթի, և աբին, 10
* և աղարիսայ որդի քեզեայ, որդւոյ մասողովայ, որդւ 11
ւոյ սաղովկայ, որդւոյ մարիովթայ, որդւոյ պրիտով
թայ . առաջնորդ տանն նշ : * և որդիսայ որդի յերեմայ, 12
որդւոյ փասուրայ, որդւոյ քեզեայ : և մասն որդի աւ
գիկելի, որդւոյ եղբայ, որդւոյ մասողովայ : և զաստեղով
որդի ասերայ : * և եղբարք նք, իշխանք տանց տահին 13
հաղար և եւթնհարիւր և իննսուն . աղբ որդւարք տ
փով ի գործ պաշտաման տանն նշ : * Եւ ի յեւթանայւոցն 14
սամաս որդի ասուրայ, որդւոյ եղբիկամայ, որդւոյ ա
սարիայ, որդւոյ որդւոյն մերսերայ * և բաղբաղ, և աւ 15
րէս, և գովղէզ, և մաթանիսայ որդի միգայի, որդւոյ
զեքերայ, որդւոյ ասափայ : Որդիսայ որդի տամայ, 16
որդւոյ գովղաղայ, որդւոյ ինիթովայ : և բարաքիս
որդի ասայի, որդւոյ եղեանայ . որ բնակեք ի գեղան
նեառփատայ : * Եւ գաւապանք՝ սալլոմ, և ափուր, և 17
աեփան, եման, և եղբարք նք . սալլոմ իշխան . * փն 18
չե ցայտ վայր, ի գրան թագաւորին յարեւել : այսոցն
են գրուիք բանակաց որդւոցն գեայ : * Եւ սաղովմ 19
որդի կովթայ, որդւոյ աբիսափայ, որդւոյ կորիայ .
և եղբարք նք ի տանն հօրն իւրեանց, կորիայիքն ի վր
գործոց սպասուն . որք պահէին զպահպանութեա խո
րանին, ինքեանք և հարք իւրեանց ի բանակին նն, և պա 1
հէին զմուսն : * Եւ փննէէս որդի եղեաղարու իշխան 20
էր ի վր նշ առաջինն . և նոքա ընդ նմա : * զաղարիս 21
որդի մասողովայ՝ գաւապան գրան խորանին վայուն :
* ամենեքեան ընտիրք ի գրուած . երկերիւր և երկուս 22
սան : սղբա էին ի սրահան նշ, և թին իւրեանց : և
զաւ

յիկել և եղբարք նոցա : (6) Երեմայի բաւորով ընդ,
որդւ : (7) Ոման . որդւոյ գաղեայ : (8) Ոման . որդւոյ
սաղորայ . . . որդւոյ յերեմայ : (9) Երեմայի . Ընդ :
(9) Ոման . Տահին իւրեանց (10) Աւգ . Եղբարք, և
յովիգ : (12) Ոման . որդւոյ եղբայ . . . և զաստեղով
(13) Երեմայի . Ընդ : (14) իւր . . . որդւոյ որդւոյն մ
րարիայ . կամայն բաղայ ի բն : (16) իւր . ի գեղան
նեառփատայ : (22) Երեմայի բաւորով . միգ : (23) Ու
լան . Եւ զնոսա կայդայ գաւթ :

ԺԻ

- 23 աստուծոյն նշ: * Սրբա և որդիքն նշ 'ի վերայ գրանց
 24 ասին ան, և 'ի ասան խորանին որդ պահելին * 'ի չորե-
 25 ակն կողմնս գրանն՝ յարեւելս, և 'ի ծովակողմն, 'ի հիւս-
 26 նակս՝ հանգերմ նորդ: * Վս զի հաւատարմութի էին
 27 չորդ զբաւորդ գրանցն, որ էին զհատարմք՝ 'ի լի տանց
 28 ասնային: * Եւ 'ի նացանէ 'ի վերայ սպասուց պարտա-
 29 նանն. զս զի Թաւով բերելին զպատան, և Թաւով սա-
 30 նելին: * և 'ի նացանէ կային 'ի լի կանէ պարտութեցն,
 31 և նաւհալսն, և զկնալս, և իւղոյ, և կնգրիկն, և պլոց
 32 ինկոյն: * Եւ յորդւոց բահանայիցն էին իւղիվեացք
 33 իւղոյն և ինկոյն: * մատարմեան 'ի զհաւացոյցն, նոս եր-
 34 անգրանինն արարվեայ կորեացւոյ. հաւատարմութի 'ի
 35 լի գործոյ զահլին՝ և թապակի մեծի բահանային: * և
 36 բանան բահանայի յորդւոյն իւրոյ 'ի լի հային ա-
 37 ռովագրութե՝ պարտարմել չորտմէ 'ի չորտմ: * Եւ
 38 որդա սաղմատարմաք, իւրտմք տահմն զհաւացւոյ,
 39 կարգեալք 'ի սորոս աւուրցն. զս զի 'ի սուս և 'ի գե-
 40 լերէ էին 'ի գործն: * Սրբա իշխանք տահմն զհաւաց-
 41 ւոյ, ըստ սղգին իւրեանց իշխանք: և սրբա բնակեցան
 42 յիմ, * և 'ի գարաւանի:
 43 Եւ բնակեաց հայրն գարաւանի յեւել, և անան կնալ
 44 նի մարա, * և որդի նի անգրանիկ տարոն, և յաւեր,
 45 և կիս, և բաւալ, և ներ, և նաւարդ, * և զեգուր: և եղ-
 46 արք զպարտոյ՝ պիտն, և զեքրի, և մակեղակ: * և
 47 մակեղակն ծնաւ զամաւ: և սրբա 'ի մէջ եղարցն իւր-
 48 անց բնակեցին յիմ չ եղարս իւրեանց: * Եւ ներ-
 49 ծնաւ զկիս. և կիս ծնաւ զպարաւ. և սուսւղ ծնաւ
 50 զյաւանթան, և զմկ զիսուս, և զամինազար, և զբաւալ:
 51 * և որդի յաւանթանու մեծիկբաւալ ծնաւ զկիս: * Եւ
 52 որդիք մարդի՝ ծինն, և մարովք, և Թարա: * և բաւալ
 53 ծնաւ զյաւանթան: և յաւալքա ծնաւ զյաւանթանով, և
 54 զաւանթանով. և զամրի ծնաւ զմաւա: * և մաւա ծնաւ
 55 զպանար: ամիս որդի նորա. եղևաւոր որդի նորա:
 ևս

(23) 'ի չորս'. Եւ որդիքն իւրեանց 'ի լի գր'. հանձնին
 անոց 'ի թագ': (31) իւրեւ. Եւ մատարմեան: (34) Յգին
 նախն գտնուի: Եւ սորոս բնակեցան: (35) թիւն. Հայրն
 գարաւանի յայնել: (42) թիւն. Եւ քաղ, իմ. գարալ
 իւր ուլան. Եւ զաւանթանով և զամրի, և ամրի ծնաւ:

եռանդ որդի նորա : * Եւ եռանդի որդիք ընդ : և այս 44
 որդիք անուանի նոյա , եղբիւսմ անգրանիկ նորա , և
 իսկոյնի , և արքիա , և արգիա , և ամարիա , և անան :
 արքի որդիք ամենի :

Գ. Լ. Ժ.

Եւ այլապէս պատերազմեցան ի ինի , և փախան 1
 յերեսայ աղապղեացն . և անկան վրաստայ 'ի լե-
 բնա գեղարույ : * և անգրանի աղապղեքն զհնա սա 2
 ւաւայ , և զհնա արգաւայն նորա , և հարին այլապղեքն
 զյամբան , և զամբագար , և զանդ յերեսէ զարգիան
 սաւաւայ : * Եւ անորայա պատերազմի 'ի վերայ սա 3
 ւաւայ , և զամբ զնա արգիւստայ արգիւստի և զա-
 ւաւայ , և զանգրանի յաղապղեացն : * Եւ անս անուա 4
 ցիպարանիքն իւր . ձգեա զսաւ քս և իսկեա զնա
 զաւա , և զաւա եկեայն անթլիպայն այնպիկ , և
 իսկապեան ինն : և սչ կամեցա կապարանիքն նորա՝
 փո զի երկուս յայտ . և սա սաւաւ զսուրն , և անկա-
 'ի զի նի : * և եռես կապարանիքն նի թէ մեռա սա 5
 ւաւ , անկա և նա 'ի զի որդն իւրի և մեռա : * Եւ 6
 մեռան սաւաւ , և երկուքն արգիքն իւր յաւար յայն
 փկ . և ամ ամն նի փանդամեյն մեռան : * Եւ եռես 7
 ամ այր ինի որդ 'ի հանգրաւանն հին , եկի փախա-
 ինի , և եկի մեռան սաւաւ և արգիք նի , և որդն զսա
 զայր իւրեանց և փախան . և եկին աղապղեքն և բա 8
 նանիցան 'ի նն : * Եւ եղև 'ի վապիւն ' եկին աղապղեքն
 կապարանի յիւրաւորան , և զամբ զսաւա և զարգիա 9
 նի անկապա 'ի լեբին գեղարույ , * մերկացուցին ըզ ,
 նա . և սաին զգլուխ նի , և զնն նի , և սապեցին յեր-
 կի աղապղեայ , շարժանակի աւետարանի կայն իւր 10
 եանց ' և ժողովրդանն . * և եղին զնն նի 'ի տան աւ
 սաւոյն իւրեանց . և զգլուխ նի եղին 'ի տան գաղա 11
 նայ : * Եւ լրան ամենեքեան որ ընտելեալ էին 'ի գա-
 զապ , զոր ինչ արարին աղապղեքն ընդ սաւաւ և ի 12
 ինչ . * և յարեան 'ի գաղապղե ամ այր զրատայ , և
 ամին զմարմինն սաւաւայ և զմարմինն արգաւ նի , և 13
 ընդին յարիս ' և թաղեցին զանկաւ նի ընդ կաղանիս
 յարիս : և պահեցին սաւաւս եւ ինն : * Եւ մեռա սա 13
 ւաւ

Գլ. Ժ. (1)(8) Ոման . Գեղարուայ : (2) Ոման . Եւ
 զանգրանի : (4) Երկուքն գաղապղե . կապարանիքն
 նի : (6) 'իւրա' . Եւ երկուքն արգիքն իւր : Ուր անան .
 Եւ մեռա սաւաւ և արգիք : (7) Այս . Եւ անկա-
 ցան 'ի նն : (10) Այս . Արատանցն իւրեանց :

ևս չլսանալ թան իւր, զորս անորինցաւ 'ի նոր.
 ըստ բանին նոյն զի ժշ պահեաց. զի զի եհարց սաւաղ
 զհետն խնդրել. և պատասխանի տարտ նմա սամուել
 14 մարգարէ. * և ինչ խնդրեաց զնոր. և պահեցնաւ. և գար
 ձայն զթագաւորուն գաւթի որդւոյ յետեաց:

ԳԼ. ԺԱ.

- 1 **Ե**ւ եկն նո՛ւմ ի՛նչ առ գաւթի 'ի քերթոն, և ասեն. **ԻՌ**
 2 ահա առիկ ստեղծ քո և մարմնիք քո եմք: * և
 յերեկն և յաւանա՝ մինչ էր սաւաղ արքայ՝ գաւ. էր.
 որ հանկեր և մուծանէր զինչ. և ասաց նոր նոյն քո
 3 լիցես առաջնորդ 'ի վերայ ինչ: * Եւ եկն նո՛ւմ ծնըն
 ինչ առ արքայ 'ի քերթոն, և եր. արքայ գաւթի ուխտ
 4 չնոսա 'ի քերթոն առաջի նոյն. և օծին զգաւթի թաւ.
 գաւոր 'ի վր ինչ, իւ բանին նոյն զոր խտեցաւ 'ի ձեռն
 5 Թաւ. և անդ յերուսաղիմ բնակէին յերկրին: * և ա
 6 Եւ առ զամրոցն սիոնի, այն է քաղաք գաւթի: * և
 ասէ գաւթի. նո՛ւմ որ հարցէ զյերուսաղիմ յետաջա
 7 նոյն յովաք որդի սարուեայ, և եղև իշխան: * և նստաւ
 գաւթի յամրոցին. զի այնորիկ կոչեաց զնա քաղաք
 8 գաւթի. * և զինեաց զքաղաքն շուրջանակի. և պատե
 9 բազմեցաւ և առ զքաղաքն: * Եւ երթայր գաւթի եր
 թալով և մեծանայր. և նոր ամենակալ էր ի նմա:
 10 * Եւ սորան իշխանիք էին զօրացն գաւթի, որք զօրաւ **ԻԳ**
 նային ընդ նմա 'ի թագաւորութե նոյն, և ընդ նո՛ւմ ինչ,
 որք թագաւորեցաւ զանէին զնա ըստ բանին նոյն 'ի վր
 11 ինչ: * Եւ այս թիւ զօրաւորացն գաւթի. ի զաւանդ
 դի տքամանի, առաջին յերեցն. նո՛ւմ մզեաց զսուրն իւր
 միանգամայն 'ի վերայ երեքհարիւր վերաւորացն 'ի մի
 12 ում ժամանակի: * և յետ նոյն եղևազար որդի գաւթայի
 13 արուքայւոյ. նո՛ւմ յերես զօրաւորսն * էր իւ գաւթայ
 'ի փաստագամին: Եւ ալլաղցիքն ժողովեցան անդր 'ի
 պատերազմ. և էր մեծն ինչ անդառառանին լի գարեաւ.
 14 և զօրն փախեաւ յերեսաց այլաղցեացն: * և եկաց 'ի
 մէջ մասինն և պահեաց զնա. և հարին զայլաղցիսն. և

ա.

Գլ. ԺԱ. (2) Ո՛ւմ. իմում ինչ, և գաւ լիցես: (4) Ու
 մա. Եւ արք երկրում, որ է յերուսա: (6) Ո՛ւմ. Որդի
 սարուեայ: (11) Աւա. Միանգամ 'ի վր երեք հար:
 (13) Ո՛ւմ. Ընդ գաւթի 'ի փաստագամին:

արար ար փրկութի մեծ : * և ինն երեք տարեաւն իւ 15
 խանացն 'ի վեցն առ դաւիթ յայրն ոգոտմայ : Եւ առ
 նաւ աղաղակեացն էր բանակեալ 'ի հովանն սկայից : * և 16
 դաւիթ յայնժամ էր յամբողջն . և զոր պաղաղեալն էր
 յայնժամ 'ի բեթզաֆեմ : * և ցանկացաւ դաւիթ և ա 17
 սէ ո՛ր որբուցանէր ինձ ջուր 'ի ջրհորոյն բեթզաֆեմ
 որ առ դրանն : * Եւ պատահեցին երեք զբանակ այլ 18
 ազգեացն , և հանին ջուր 'ի ջրհորոյն բեթզաֆեմ , որ
 է առ դրանն , և առին և եկին առ դաւիթ . և ոչ կա
 մեցաւ դաւիթ ըմպել զայն , և նախիրեաց զայն ան : * և 19
 ասէ՛ թափշ լիցի ինձ անձ առնել զբանդ զայդ , եթէ
 զարինն արանցդ այգոցիկ արբից յանձինս իւրեանց .
 զի զի ոգւովքն իւրեանց բերին զայդ : և ոչ կամեցաւ
 ըմպել զայն : զայս արարին երեք զորաւորքն : * Եւ ա 20
 բեստս եղբայր յովաբու էր իշխան երիցն . նա՛ ձգեաց
 զսուրն 'ի վերայ վեց հարիւր վիրաւորացն 'ի միւսմ ժաւ
 մանակի . և նա էր անուանի * 'ի մէջ երիցն 'ի վերայ 21
 նց . բան զերկուսն փառաւորագոյն . և էր նց իշխան .
 և մինչ յերիսն ոչ ժամանէր : * Եւ բանեաւ որդի յո 22
 վեգայեայ , որդի ասն զորաւորի . և թաղում էին գործք
 նր 'ի կասեակէ . նա՛ եհար զերկուս որդիսն արիւն բաւ
 նեայ , և նա էլ և եհար զառեւծն 'ի մէջ գոթն յաւաթ
 ձեան : * նա՛ եհար զայրն եգիպտացի՝ զայր երեւելի 23
 հինգականգնեան , և 'ի ձեռն եգիպտացւոյն նիզակ իբրեւ
 զսուորի զստայնանկաց . և էլ առ նա բանեաւ բրաւ ,
 և եհան 'ի ձեռանն եգիպտացւոյն զնիզակն . և սպան
 զնա նիզական նորին : * Զայս արար բանեաւ որդի 24
 յովեգայեայ . և անուն նորա 'ի մէջ երից զորաւորաց .
 * բան զերիսն փառաւորագոյն , և առ երկանն ոչ ժաւ 25
 մանէր . և կայոց զնա դաւիթ 'ի վր թահկն իւրոյ :
 * Եւ սգաւ էին զորաւորք զորացն . Սաայել եղբայր 26
 յովաբայ . եղանանն որդի զովգայի 'ի բեթզաֆեմ .
 * սամովթ արովբայի . աքիզեղէս փազմնացի . * սմբէ 27
 որդի Թեկուացւոյն . աքիզեղէր անաթովթացի : * Սով 28
 բաք սամովթացի . եզիպք ոմնացի . * մովաբէ նեաափա 29
 ջի . եզեադ որդի բասնայ նեաափաթացւոյ : * եթայի 30
 որդի հոեփայի 'ի բլբլոյն բենիամինի . բանեաւ փարաւ 31
 Թանայի . * ուրի 'ի նեքեղայ . գաաաաբիէլ սարաթաւ 32
 յի :

(17) Սայ . Որ առ դրանն է : (18) Ոմն . Որ էր առ
 դրանն : (20) Ոմն . Զսուրն իւր 'ի վերայ վեց հար' :
 (22) Ոմն . Գործք նր 'ի կասեակէ : (23) Ոմն . Եւ
 'ի ձեռն . նա՛ , 'ի ձեռն եգիպ' : (30) Ոմն . Մովա
 բէն եաափաաացի . . բասնայ նեաափաացւոյ : (32) Ուրի .
 Գաաաայ արիւն սարաթաւ :

33 ցի։ * Աքամովք բարամայի։ Եղիար ասաղարանայի՝
 34 * որդի ասամայ գովթնացայ։ յովնթան որդի մազէի
 35 արարացայ։ * աքիար որդի աքարայ արարացայ։ Ե-
 36 զբառազ որդի ովբայ։ * Փերովմէ քուրսթայի։ * աքիար
 37 ոփերովմայի։ * ասարա կարմնիցայի։ Դնարէ որդի աս-
 38 բիայ։ * յովէլ եղբայր Դնարէայ։ մարար որդի ագա-
 39 բայ։ * սեղեկովմանայի։ Կասար արերունայի՝ կապար
 40 Դնարէ յովարայ որդւոյ սարուհայ։ * Խրատ ուրեթա-
 41 ցի։ գաղեթ յեթերացի։ * ուրիաս քեռացի։ Զարադ
 42 որդի սոսղայ * որդւոյ սեղբայ՝ Ի հուրենայ, Իլիան
 43 Ի լիլ երեսնից։ * անան որդի մաղբայ։ յովսափաս
 44 մաթթանայի։ * Ողիաս ասարովթայի։ սամաա, և
 45 յեւեղ երգիք քովթանացայի, արարացիք։ * յեգիէլ
 որդի սամարայ, և յովսաղ եղբայր Դն, աթովսացիք։
 46 * յեգիէլ մաթթանայի։ այիրար՝ և յովսէ որդի Դորա,
 եղնամացիք։ յեթեմա մովարացի։ ափէլ, և որեգ, և
 յասիէլ մովսաթացիք։

ԳԼ ԺԲ.

1 Եւ սղոս եկին առ գաւիթ՝ Ի սիկեղակ։ մնչքեռ
 Դնարէլ էր յերեսայ սաւուղայ որդւոյ կիսնայ։
 և ողոս էին Ի զորաւորմն օգնականք Ի պատերազմին։
 2 * և աղեղամբ յաշուց և յահեկաց, և պարսաւոր քա-
 րամբք՝ և Դնարէ։ Յեղբայրն սաւուղայ՝ Ի բնիխմէ-
 3 Դն * Իլիան։ Աքիեղեթ, և յովսա որդի սամայ՝ սարա-
 մովթայի։ և յեէլ, և ափաղեա որդիք աղմովթայ։ բա-
 4 բաբեա և յեւէլ, անաթմացիք։ * Սամաա գարսաւուղ-
 ցի, զորաւոր Ի միջ երեսնից, և Ի լիլ երեսնից։ յե-
 րեմիաս, և եղեկիէլ, և յովնան, և զարադ՝ Ի գաղե-
 5 բանայ։ * Եղիսաղ, և յարիմութ, և բաւաղեա, և սա-
 6 մարիա, և սափատիաս յարիփեղայ * Իկանայ, յասիայ,
 7 եղեկէլ, և ովսորայ, և յեղբամ՝ աղորացիք։ * յովէլ և
 8 զարադիայ, որդիք յերոմայ գեգովթացայ։ * Եւ Ի
 գաղաթագայ երոշեցան առ գաւիթ, և յանապատէն զօ-
 բա

(38) Ոմնի։ Մաղաթ որդի ագարայ։ (41)(42) Ոմնի։
 Զարադ որդի սաւուղայ։ Աքիսա որդի սեղբայ՝ Ի
 ուրենայ։ (43) Ոմնի։ Անան որդի մաղբայ։ Կոմ,
 մաղբայ։ (44) Ոմնի։ Սամա և յեւէլ։ (46) Ոմնի։ Յե-
 լիէլ մաթթանայի։

Գլ. ԺԲ. (3) Ալիս. Սարսմովթացայ. և յեղեկէլ...
 և յեւէլ, անաթմովթացիք։ (5)(6) Ոմնի։ Եղիսաղ... և
 սափատիաս յարիփեղայի։ Եղիանայ և յասիայ... և ու-
 զորա։ (7) Ոմնի։ Որդիք յերոմայ գեգովթացայ։

րաւորք ուժով . անք որ հարկանեին պատերազմ, աշ
ռեալ վահանս և աշտեայս, և դէմք նց իբրեւ զգէմս աշ
ռիւծու, և թեթեւագոյնք ասիւք իբրեւ զայծեմունս 'ի
վր լեւանց արագութիւն : * Եղբ' իշխան . արգիւս' 9
երկրորդ . եղբար' երրորդ . * մասման' չորրորդ . յերեւ
մաս' հինգերորդ . * եթեթի' վեցերորդ . եկիկէլ' եւթ
ներորդ . * յոշան' ութերորդ . եղզարած' իններորդ . 12
* յերեմաս' տասներորդ . միջաբանա' միտասաներորդ : 13
* Սղբս յորգւոցն դադայ իշխանք զօրացն 'ի հարիւրսն 14
ժողբ . և մեծ 'ի մեջ հազարացն : * Սղբս են որք անցին 15
ընդ յորգանան յամենանն առաջնում, և նաեւ լին յեմ
յատական իւրում . և հալածեցին զեմ բնակիչս հով
տացն' յարեւելից մինչև յարեմուս : * Եւ եկին յորգ
ւոցն բնիքամբնի և յուգայ' յօգնականութի գաւթի :
* և դաւթի եւ ընդ առաջ նց, և ասէ ցնս . եթէ խա 17
զազուէք եկիք առ իս' եղեցի ոիրա իմ չ ձեզ, ապա
թէ մասնել զիս թշնամաց իմոց եկիք' ոչ չգնարաու
թիւ ձեռին, տեսցէ' Թոմ հարցն մերոց' և յանգիմանեա
ցն : * Եւ զօրացոյց հոգին զամեսսա, զիշխան երեւ 18
նիցն . և ասէ' եթէ դաւթի որդի յեստեայ' և զօրգ. քո'
խաղաղուէ քեզ, և խաղաղուի օգնականաց քոց . զի զի
օգնեաց քեզ Թոմ քո : և ընկալաւ զնս գաւթի, և կա
ցոյց զնս իշխանս զօրացն : * Եւ 'ի մանասէե գիմեցին 19
առ գաւթի' 'ի գալ ալլազցեացն 'ի վր սաւուղայ 'ի
պատերազմ, և մշ օգնեաց նց . զի զի խորհրդու եղև
զօրագլխացն ալլազցեաց, որք ասացին եթէ գլխովք
արանցք ալլազցիկ գառնայ դա առ տէր իւր սաւուղ :
* 'ի գնալն նր' 'ի սիկելակ, դիմեցին առ նա 'ի մանա 20
սէե, եղնա, յովքարագ, և եղիւ, և սաղթի . իշխանք
հազարացն որք եին մանասէի : * և նոքա գումարեցան 21
չ գաւթի 'ի վր հինին . զի զի զօրաւորք եին ուժով,
ամենեքեան իշխանք 'ի վր զօրուն : * քանզի աւուրց 22
յաւուրս գային առ գաւթի, 'ի զօրութի մեծ իբրեւ զ
բութի նյ :

Ի՛ . * Եւ այսոքիկ են անուանք իշխանաց զօրուն, որք եւ 23
կին առ գաւթի' ի քերթն, գարձուցանել զմադաւ
րութին սաւուղայ առ նա' ըստ բանին նյ : * Որդիք 24
յաւուրս վահանակիրք և տիգաւորք, վեցհազար և ութ
հա

- (12) Ունի . Եղզար իննեթո՛ւ : (14) Օրէնի Գ . 'ի հար
իւրսն ժողբէ : (18) Ունի . Խաղաղուի չ քեզ, և խա' :
(19) Ունի . Վն զի խորհրդով եղև զո՛ւ : (20) Ունի .
Յօղարագ, ինդիկէլ, միքայէլ . յօղարագ . . . որք եին 'ի
մանասէ : (21) Ունի . Ուժով ամենան . և իշխանք :
(22) Ունի . Քանզի յաւուրց յաւուրս :

- 25 հարիւր զօրաւորք՝ ի պատերազմի : * Եւ յորդանոցն շնա-
ւանի հօրքը ուժով ի պատերազմել, և լինի հաղար և
26 հարիւր : * Յորդանոցն զնեայ . շրք հաղար և վեց հա-
27 րիւր, * և յուզաս աւաճնորդ . Եւ յորդանոցն ահարա-
28 նի ընդ նմա երեք հաղար և և լինի հարիւր . * և սազովն
մանուկ հօր ուժով ի տանն հարիւրոյ . և ի խանդ քան
29 և երկու : * Եւ յորդանոցն քանիսմանի յեղբարցն աւ-
ւալայ երեք հաղար, և յալովք ի նոցանն եկն վերա-
30 կացուք տանն սաւուդայ : * Եւ յորդանոցն եփրեմայ,
քանի հաղար և ութ հարիւր զօրաւորք ուժով, արքա
31 նաւանիք ըստ տանց տակնոցն իւրեանց : * Եւ ի կիսոյ
ցեղն մանասի ութուասան հաղար, որք անուանե-
32 ցան յանուանն Թազաւորեցուցանել զգաւիմ : * Եւ
յորդանոցն իսպարայ որք գիտէին զհանաք ի ժամա-
նակի ճանաչելով թէ զի՛նչ առնիցեն Ելի յիշխանուն
իւրեանց՝ երկրիւց . և ամենեքեան եղբարք իւրեանց
33 չ չն : * Եւ ի զաւուզանն՝ որք ելանէին ի մարտ պա-
տերազմի՝ պատերազմական գործնաւ, յիսուն հաղար՝
34 օգնել զաւիմ՝ մը տանայն անուն : * Եւ ի նեփթալի-
մայ իշխանք հաղարք . և չ չն վահանաւորք և ափզա-
35 ւորք երեսուն հաղար : * Եւ ի գանայ կարգեալք ի
36 պատերազմ քան և ութ հաղար և ութ հարիւր : * Եւ
յսանայ՝ որք ելանէին օգնել ի պատերազմի, քանա-
37 տան հաղար : * Եւ յոյն՝ կողմանէ յարգանանա, ի
յաւաքին, և ի գագայ, և ի կիսոյ ցեղն մանասի,
ամ պատերազմական գործնաւ՝ հարիւր քան հաղար .
38 * ամենեքեան սոցա որք պատերազմեց իսպարայք ի
մարտ . իսպարայական անձամբ եկին ի քերքն Թազա-
ւորեցուցանել զգաւիմ ի վի իւրի . և այլ միացորդն
Ելի իսրահայնն մի՝ Թազաւորեցուցանել զգաւիմ :
39 * Եւ եկն անդ աւուրս երես, ուստի և ընդեկին . վո
40 զի պարտասեցին նոցա եղբարքն իւրեանց, * և սահմա-
նակիցք նոցն, մնչև յիսպար, և ի զաւուզան . և ի
նեփթալիմ . և բերէին նոցա ուղտուք և իւղք և ըզուովք
և եղանք կերակուրս, արեւ, և Թուզ, և յամի, և
զինի, և մեծ, և զուարակս և ոչխարս բազումս . վասն
զի ուրախութի եր յելի :

ԳԼ.

(27) Յօրիմայի գոտեք . Ընդ նմա երեք հաղար : (28) Յե-
րիմայի . Եւ սասովն մանուկ : (29) Ունի . Սաւուդայ՝
արքա հաղարք . . վերակացուք ցեղի տանն : (34) Ունի .
Երեսուն և եօթն հաղար : (35) Ունի . Եւ ութ հաղար
և վեց հարիւր : (38) Աստ . Ամենան չք : (40) Ունի .
Եւ բերին նոցա ուղտուք . . և ըզուովք . . . արեւ . . . վո
զի յուրախութի եր յիսպար :

ԳԼ. ԺԳ.

ԻՆ Եւ խորհրդաւ դաւիթ ընդ հաղարարեանսն և հա
 1 բերապետան, և ընդ թոմ իսրահէն: * և ասէ զա
 2 լիթ ցամ եփեղցին իլի: Եթէ իցի բարութեդ 'ի մեզ,
 և 'ի մեծ նոյ մերմէ յաշոխցաւ: ասալիցաւք առ Խա
 բարան մեր որ մնացեալ են ցամ իլի: և ընդ նմ քահա
 նայք և զհասցիք 'ի քաղաքն կալուածոց իւրեանց, և
 3 ժողովեցին առ մեզ: * և բերցաւք նոյնր առ մեզ զապ
 անակն նոյ մերոյ: զի զի ոչ խնդրեցին զնա յառաքն
 սաւառայ: * Եւ ասաց թոմ եփեղցին՝ ասեմք այնպէս: 4
 զի զի ուզիմք բանն յաշո թոմ ժողովեալն: * Եւ և
 5 կեղցացոյց զաւիթ զթոմ ինչ 'ի սահմանայն Խաբարու
 սի մինչև յեմաթ, ասեմք զապանակն նոյ 'ի քաղաքն
 յարիմայ: * և ևհտն զնա զաւիթ 'ի թոմ ինչ և ինչ 'ի քա
 6 ղաքն զաւիթ, որ Կրյուգայի: բերմիլ անախ զապաւ
 նակն նոյ նոյ որ նախ 'ի վի քերովբէից, յորոյ վի Կռ
 ճիցաւ անուանի: * Եւ Խաբին զապանակն նոյ 'ի վերայ 7
 ասայլի նորոյ, 'ի ասանկն անմնազարայ: և ասաւ և Խաբար
 նր անէին զսայլն: * Եւ դաւիթ և թոմ ինչ խաբարին 8
 սուալի նոյ թոմ զօրութիւն, Երգովք սաղմոսաց՝ ասալիք
 և քնարօք և թմբկօք և ծնծղայիւք և փողովք: * և ևհտն 9
 մինչև 'ի կալն քելովեաց: և ձգեաց ողա զմեռն իւր աւ
 նել զապանակն, զի զի թիւրեաց զնա զուարակն: * Եւ
 բարկացաւ թոմ սրտմտութիւն 'ի վի ողայ: և ևհտ 10
 զնա անդ յաղաքս ձգելոյ նր զմեռն իւր 'ի տապանակն:
 և մեռաւ անդ առաջի նոյ: * Եւ տրտմեցաւ զաւիթ: 11
 զի զի խրամատեաց թոմ խրամատութի յողա: և Կոջեաց
 զտեղին զայն խրամատութի ողայ մինչև յօրս յայտ: * Եւ 12
 Երկեաւ դաւիթ յեյ յաւուրն յայնմիկ և ասէ, զիմրդ
 տարայց առ իս զապանակն նոյ: * և ոչ դարձայց զաւ 13
 լիթ զապանակն առ ինքն 'ի քաղաք զաւիթ: և իս
 տորեցոյց զնա 'ի տունն արեգիւարայ քեռացոյ: * Եւ 14
 նստաւ ապանակն նոյ 'ի ասան արեգիւարայ ամբաս Ե
 բիս: և օրհնեաց թոմ զարեգար, և զթոմ ինչ նր:

ԳԼ.

ԳԼ. ԺԳ. (1) Ոմեռ: Եւ ընդ հաբիւրապետան: (2) Ո
 մեռ: Եւ ասալիցաւք: և ընդ նմ քահանայքն զա
 ասցիք: (3) Ուիթ: Թաւաւրան սաւառ: (6) Ոմեռ: Ու
 նստեր 'ի վերայ քերով: (7) Ոմեռ: Անէին զապանակն
 (11) Ոմեռ: Խրամատութի ողայ: (12) Ոմեռ: Զապ
 անակն նոյ: (13) 'ի Եսա: 'ի վերայ քեռացոյ, Եւ
 իս: զեռացոյ: (14) Այս: Եւ զթոմ որ ինչ նր:

ԳԼ. ԺԳ.

- 1 Եւ առաքեաց զԲրամ արքայ տիրոսմ հեղափոխա
գաւիթ, և փայտս մայրս. և շինողս որակց, և հիւ
2 տանս փայտից՝ շինել իմա տունն : * Եւ ծանեաւ գաւ
ւիթ եթէ պատարասանաց զիս արքայի վրէ : զի զի ա
նկաց 'ի քարձրութի թաղաւարուն նր, զի ժողովրդ
3 եան իւրաց իջի : * Եւ առ գաւիթ այլ ևս կանոցս յեմ
4 և ծնան իմա այլ ևս աւանդք և գտանքք : * Եւ պիտոյրի
նն անուանիչ նշ որք ծնան իմա, և եկին նորա յեմ : առ
5 մարա, և արար, նազման, արզման, * և յերաւար, և
6 երկաւաւ, և երկեփակեաւ : * և նազելի, և նափաւ, և յառ
7 փիւ : * և երկեփակեաւ, և բազկեացաւ, և երկեփակեաւ :
8 * Եւ լուսնն աղբաղբեան եթէ օծաւ գաւիթ թաղաւ
արքայի վրէ արքայի, և եկին արքայազնեան ինքեւ զբա
9 գաւիթ : բաւաւ գաւիթ, և ել ընդ առաջ նշ : * և աղբ
աղբեան եկին, և հանգիսեցան միմեանց 'ի հովիտան
10 սկայից : * Եւ եհարց գաւիթ ցեմ՝ և ասէ : եթէ ե
կից 'ի վերայ աղբաղբեանց, և աղբեան գնն 'ի մեռաւ իմ
11 և ասէ ցեմ արքայ. և ասաց զնոսա 'ի մեռաւ քո : * Եւ
ել գաւիթ 'ի բաւաղբաւանին, և եհար զնն գաւիթ : և
ասէ գաւիթ, իրաւանանց ան զթշաւիս իմ մեռաւ
իմ, իբրեւ զիրաւանաւն ջրոյ : յաղապա աղբիկի կռ
չեաց զանաւան անգիւշն այնորիկ իրաւանաւնի փարս
12 սկայ : * և թողն անգ. զաւանանս իւրեանց : և ա
13 ասց գաւիթ աղբի զնն հրով : * Եւ յաւանքն այլ ևս
14 աղբաղբեան : և հանգիսեցան 'ի հովիտն սկայից : * Եւ
եհարց գաւիթ գարնեալ զան : և ասաց ցեմ ան. մէ
երկեցեա զննի նշ. գարնի 'ի նոցանի, և թողեա զնն
15 մարդ 'ի ասնձիսն : * և երկեցի 'ի լեւել քո զնոյն շարեւ
ման ծայրից ասնձեանց, յայնձեմ ելցեա 'ի պատերազ
մել : զասն զի ելցի ան ասնձի քո հարկանել զբանակ
16 աղբաղբեանց : * Եւ արար ուր պատարեանց իմա ան.
և եհար զբանակ աղբաղբեանց 'ի փարսմանից միմե
17 'ի գաղերա : * Եւ եղև անան գաւիթի յամ երկրի : և
արքայ զերկիւղ նր 'ի վերայ ան աղբաղբ :

ԳԼ.

ԳՎ. ԺԳ. (4) Ոման. Եւ եկն իմա յեմ : (5) Ոման. Եւ
երկար, և երկեփակեա : (8) Ոման, յաւելաւ. ինքեւ զբա
ւիթ : արքայ լուսն գաւիթ : (9) Ոման. 'ի հովիտն.
իմ, 'ի հովիտն սկայից : (10) Աստ. Եւ ասցեմ զնն :
(15) Ոման. 'ի լեւել քո զնոյն :

ԳԼ. ԺԵ.

Եւ արար իւր տանա 'ի բաղադի գաւթի: և պատ 1
բաւտեայ զանդի տապանակին յայ, և արար նմա
խորան:

ԻԸ * Յայնժամ ասաց զաւթի. ոչ սոյլ ումիք է բաւտեայ 2
զտապանակն յայ, բայց միայն զեւտացւոյն. մի զի զնի
բնորեայ տը բաւտեայ զտապանակն իւր, և պատել ա
ռաջի նի մինչև ցաւխտանա: * Եւ ժողովեաց զաւթի 3
զամ իել յեմ հանել զտապանակն ան 'ի տեղին, զոր
պատրաստեայ նմա: * և ժողովեաց զաւթի զորդին 4
ահարանի, և զեւտացիան: * Յորդւոյն կահալու. ու 5
բիել իշխան, և եղբարք նի հարիւր քան: * Յորդւոյն 6
մերարեայ՝ սայեսա իշխան, և եղբարք նի երկերիւր յե
տան: * Յորդւոյն գեթանի՝ յովել իշխան, և եղբարք 7
նի հարիւր երեսուն: * Յորդւոյն եղեսափանայ՝ սա 8
մարեսա իշխան, և եղբարք նի երկերիւր: * Յորդւոյն 9
քեբանի՝ եղել իշխան, և եղբարք նի ութսուն: * Յորդ 10
ւոյն ողելի՝ ամիսաբա իշխան, և եղբարք նի հարիւր
և երկուսուն: * Եւ կոչեաց զաւթի զաղապի և զա 11
բիւթար, զբահմայան և զեւտացիան. և զաբիել, և
զասիաս, և զաղիլ, և զամայեսա, և զեղել, և զա 12
միսաբա. * և ասէ ցնի. զմեք էք իշխան տահից զա 12
տացւոյ, զմեք սրբեցարմեք և եղբարք մեր, և հանիք
զտապանակն յայ՝ ի տեղին զոր պատրաստեցի նմա: * ոչ 13
տաղդին զի ոչ էիք գուք յառաջ, իրամատեայ ան մեր
'ի մեզ, մի զի ոչ ինդրեցար իրաւապէր զնա: * Եւ որբե 14
ցան քահանայն և զեւտացիք բերել զտապանակն յայ
ելի: * և ասին որդիք զեւտացւոյն զտապանակն յայ, 15
ան և պատուիրեաց մովսէս բանիւ յայ լո գոց, բաւ
նալեզն 'ի վերայ ուսոց իւրեանց: * Եւ ասէ զաւթի 16
ցիշխանն զեւտացւոյն. կացուցիք զեղբարսն մեր որք
երդեն զաղմոսս՝ նուագարանք երգոցն, քնարք, և
արնգոք, և ծննդայիք, ամիսանալ զմայեսա 'ի բարձունո՝
ուրախուն ձայնիւ: * Եւ կացուցին զեւտացիք զնա 17
ման որդի յովելի. և յեղբարք նի զասափ որդի բա
րաբեայ. և յորդւոյն մերարեայ յեղբարք նի զեթան
որդի կեսեայ: * Եւ ընդ նի եղբարքն իւրեանց կրկ 18
բորդք. զաբարեա, և յովել, և տափրամովթ, և եղել.

և

Գլ. ԺԵ. (2) Ոհնի. Զտապանակն յայ և պատ. . . մինչև
յաւխտանո: (3) Ոհնի. Զտապանակն յայ 'ի տեղին:
(8) Ոհնի. Սափասա իշխան (12) Ոհնի. Սայ եղի 'ի տե
ղին զոր (18) Ոհնի. Եւ տափրամովթ, և եղել:

- և անանիաս, և եղիսար, և բաննեաս, և մամեաս, և մա-
 ասթիաս, և եղիփաղա, և մակեդիաս, և արեգգոմ, և
 19 յեղի, և ողիաս՝ գանապանքն: * Եւ սաղմոսանուաղքն -
 ամեն, և ասափ, և էթան: ասաղքը պղնձեք, լանթ
 20 ասնել զմայն: * Չաղարիաս, և ողիել, և սեմիրամովթ,
 և ելիել, և անանիաս, և եղիսար, և մասիաս, և նաթայ,
 21 իսա՝ քնարք և արեմովթ: * և մասաթիաս, և եղիփալ
 զաս, և մակեդիա, և արեգգոմ, և յեղի, և ողիաս՝
 22 սրնգը: աննեթիաս՝ զօրացուցանել: * և քոնիաս իշ-
 իան զւսացւոցն, իշիան՝ ի վերայ երգոցն: զի զի էր
 23 հանձնարեղ: * Եւ բարաքիաս, և եղիանա՝ գանապանք
 24 սաղմոսակին: * Եւ սովրանիաս, և յովսափա, և նա
 թանիել, և աման, և զաղարիաս, և բանիաս, և եղի-
 զեր, քահանայքն յուսացեալք փողովք առաջի տապա-
 նակին այ: և արեգգոմ, և յիսա՝ գանապանք տա-
 25 պանակին այ: * Եւ գաւիթ և ծերքն իշի, և հաղարա,
 պեաք, երթային հանել զտապանակ ուխտին ան՝ ի տա-
 26 նին արեգգոմայ ուրախութի: * Եւ եղի ի զօրացու-
 ցանէն այ զիշխանն՝ որ բարձին զտապանակ ուխտին
 27 ան: զինին եւթն զուարակս, և եւթն խոյս: * և գա-
 ւիթ զգեցեալ էր պատմեաւան բեհեզեզն: Եւ ամ
 զւսացեան բարձին զտապանակ ուխտին ան, և սաղմո-
 սանուաղքն: և քոնիաս էր իշիան երգոցն՝ որք նը-
 28 ւաղին: Եւ գաւիթ զգեցեալ պատմեաւան բեհեզե-
 28 զն: * և ամ իշի հանին զտապանակ ուխտին ան հալա-
 կաւ մայիւ յարեղեան, և փողով և ծննդայիւք նուա-
 29 զերով քնարք և ասաղք: * Եւ եղի մինչքեռ տապա-
 նակն այ գալք ի քաղաքն գաւիթի, և մեղքոզ գուտոր
 սուսաղայ կարիսուեալ ընդ պատուհանն, ետես զար-
 քայ գաւիթ զի կաշուէր և խաղար: և անգոսնեայ
 զնա ի միաս իւր:

ԳԼ. ԺԶ.

- 1 Եւ սարաւ ի ներքս զտապանակն այ, և հաստը
 տնայ զնա ի մէջ խորանին՝ զոր պարտաւանայ
 նմա գաւիթ: և մատուցին ուղակեղս՝ և զփրկութեցն,
 2 առաջի այ: * Եւ կատարեայ գաւիթ մատուցանել
 զօղակեղան՝ և զփրկութեց: և օրհնեայ զփողովուրդն
 3 յանուն ան: * և բաղիւնայ ամենայն իշի յաննէ մինչե-
 ցին

(19) Որհնէ. Տաղքը պղնձեք: (20) Որհնէ. Եւ նաթիաս՝
 քնարք: (21) Որհնէ. Եւ մասաթիաս, և եղիփաղեաս, և
 մակեդիաս: (29) Որհնէ. Տապանակն ան գալք:

ԳԼ. ԺԷ. (1) Եւ զփրկութեցն այ: (3) Որհնէ. Եւ պա-

- 29 փռալք՝ և զօրուհի : * ասուք ան զփառս անուան նր : առ
 30 և երկրպագեցէք ան 'ի որտէս սրբուհի նր : * և երկեցէ
 31 քրեանց նր ամ երկիր : յաջողեսցի երկրի՝ և մի առ
 32 ասնեսցի : * Ուրախ եղիցին երկինք՝ և ցնծացէ եր
 33 կիր : և ասացեն 'ի հեթանոսս , թո թագաւորեաց ՚
 34 * հնչեսցէ ծով լիւսի իւրով : փայտք անդաւանի և
 35 ամ որ է 'ի նմա : * յայնժամ ուրախ եղիցին ամ ծառք
 36 անտառի , զի եկն գտանել զերկիր : * խոստովան եղե
 37 րուք ան՝ զի բարի է զի յաւիտեան է ողորմութի նր :
 38 * Եւ ասացէք՝ կեցո զմեզ ամ փրկուհի մերայ , և ասա
 39 րեցո զմեզ 'ի Թշուառաց մերոց : զի օրհնեսցուք զանուն
 40 քո ՄԲ , և պարծեացուք յօրհնութեա քո : * Օրհնեսց
 41 թք ամ Ելի յաւիտեանից մինչև յաւիտեան : և ասացն
 42 ամ ժողովուրդն : ամեն : և օրհնեսցին զքր : * Եւ եթմզ
 43 անգ առաջի առաքանակի կառնարանացն ան՝ զասափ
 44 և զեղբարս նր , պարտել առաջի առաքանակին յամ ժամ
 45 օրհնութի : * Եւ արգողոմ է եղբարք նր զաթման և
 46 ութ : և արգողոմ՝ եր որդի իգիթուանայ : և ովսե է 'ի
 47 գանապանն :
 48 * Եւ զազովի քահանայ , և զեղբարս նր զքահանայսն Լ
 49 առաջի խորանին ան 'ի բաղնա՝ որ 'ի դարաւան , * մեզ
 50 առաջանել ուղծակէզս ան 'ի վերայ անգանայ ուղծակիզացն
 51 հանապաղ առաւօտաց և երեկորին , և ըստ ամի զօր
 52 ինչ գրեալ է յօրհնան ան՝ զոր պատուիրեաց որդւոցն
 53 Եկի 'ի ձեռն մովսիսի ծառային այ : * Եւ ընդ նմա և
 54 ման , և իգիթովմ , և այլք ընտրեալք յանուանէ , օրհ
 55 նեն զքր՝ զի յաւիտեան է ողորմութի նր : * և ընդ նմ
 56 փայք և մնծայք , նուագել քնարօք երգոցն այ : և որ
 57 գեթ իգիթուանայ 'ի գրանն : * Եւ զնայ ամ ժող
 58 վուրդն իւրաքանչիւրօք 'ի տուն իւր : և դարձու գո
 59 լիմ օրհնել զիւր տունն :

ԳԼ. ԺԵ.

- 1 Եւ եղև իբրև բնակեաց զաւիթ 'ի տան իւրում , աւ
 2 սի գաւիթ ցնծման մարդարե : ահա եւ բնակեմ
 3 'ի տան մկր փայտիք՝ և ասաքանակ ուխտին ան է ընդ
 4 զբաղնիք : * Եւ ասէ նախն ցգաւիթ . զամ որ ինչ է
 5 յան

(29) Այս . Եւ երկիր պագէք ան 'ի : (33) Որտէս . Ու
 րտէս լիցին ամ : (37) Որտէս . Եւ եթմզ զնա անգ առա՝
 (40) Որտէս . Առաւօտաց և երեկոյին , և ըստ ամի օր
 Ինչ : (40) Ուրտէս . 'ի ձեռն մովսիսի ծառային՝ ամ :
 ԳԼ. ԺԵ . (1) Որտէս . Եւ առաքանակն անն ինք փռալք՝

3 յանձին քում արաւ . զի զի նո՛ւ չ քեզ է : * Եւ 'ի գիւ
 4 չերին յայնմիկ եղեքան նա առ նախնան . և ասէ . * երբ
 և ասալ զգաւիմ ծառայ իմ . Այսպէս ասէ նր . ոչ
 5 շինեսցես գաւ ինձ առն ընակելոյ 'ի նմա . * զի զի ոչ
 երբեք ընակելի 'ի տան 'յորէ յորմէ հանի զիէլ յեզիւ
 առակ մինչ յորս յայր : Էի խորանաւ 'ի վայրաբնակս ,
 * նմ ուրեք ընդ որ անցին որդիքն Ելի . եւ թէ խաւ
 6 լով խաւեցայ ընդ միում 'ի զեղեցն Ելի , և 'ի գառաւու
 րայ նր , որոյ պատուիրեցի հոգուել ժողովրդեան ի
 մոյ և ասացի . ընդէր ոչ շինեցեք ինձ առն 'ի մայր
 7 փայտից : * Եւ արգ ' այսպէս ասացես զծառայ իմ
 գաւիմ . Այսպէս ասէ նր ամենակալ , առ զգեղ 'ի
 վերջէ վրանաց հոգուացն , առ 'ի լինել աւաջնորդ ժո
 8 ժովրդեան ինձ Ելի : * Եւ եթ ընդ քեզ նմ ուրեք ուր
 և երթայիր . և աստակեցի զնմ Թշնամիս քո յերեսաց
 քոյ . և արարի քեզ առն ը անուան մեծամեծաց որք
 'ի վերայ երկրի : * Եւ արգ եղից զանդի ժողովրդեան
 9 իմոյ Ելի . և անկեսցես զգա , և ընակեսցէ աւանձինն ,
 և ոչ ևս հաւատցէ ինչ , և ոչ ևս յաւելցէ անիրաւուն
 10 խոնարհեցուցանել զգա ուն խկզբանն , * և յաւուրցն
 յորոյ կարգեցի գառաւորս 'ի վր ժողովրդեան իմոյ .
 Ելի , և նկան արարի զնմ Թշնամիս քո : Եւ արգ ' ա
 11 չնցուցից զքեզ , և շինեցից զքեզ ևս նր : * Եւ եղեցի
 յորժամ լրջին աւուրք քո ջունեսցես ընդ հարս քո :
 Եւ յարուցից զգաւակ քո յնա քո , որ եղեցի յորովայ
 12 նէ քումն . և պարտաստեցից զԹագաւորուէ նր . * նմ
 շինեսցէ ինձ առն . և ուղղեցից զաթոռ նր յաւիտեան :
 * Եւ եղեցի 'ի հայր , և նր եղեցի ինձ յորդի . և զո .
 13 զորմաւ ինն ոչ արարից 'ի բաց 'ի նման . ուն մարմեցի
 յայնցանի որք յաւալքան զքեզ էին : * Եւ հաւատա
 14 ըմ լիցի նա 'ի տան իմում . և Թագաւորուէ նր մինչ
 յաւիտեանս . և աթոռ նր եղեցի ուղղեալ մինչ յաւի
 15 տեան : * Ըստ նմ բանիցս այսոցիկ , և ըստ նմ անո
 քեանս : * Եւ եկն արքայ գաւիմ նստաւ առաջի նն ' և ասէ .
 16 մի նմ ես նր նո՛ւ , և կամ զի 'նչ առն իմ . զի սիրեցեր
 զիս մինչ յաւիտեան . * Եւ ոչ փոքրեացան այսոցիկ ա
 17 ուղի քո նո՛ւ . խաւեցար յաղագս ասն ծառայի քոյ յեր
 40

(5) Ոմեւ . Եւ խորանաւ 'ի վայրաբնակս : (7) Այս . 'ի վեր
 յէ վրանաց հոգուացն : (7) Թորնալին աթառն . ժողովրդեան
 ինձ Ելի : (8) Ոմեւ . Եւ արարի քեզ անուան ըստ :
 (11) Ոմեւ . Նշնեսցես ընդ հարս քո : (15) Ոմեւ . Տեւ
 ըստն այս , նշնակես . . ընդ գաւաթի : (17) Ոմեւ .
 Թագաւոր ծառայի քո յերեսացքոյն :

- կարագրեն, և հայեցար գու յիս տեսչեմք մարդոյ .
 13 բարձրացուցեր գու զիս ար ան : * Եւ զի՛նչ հա յա-
 լելուցու գաւիթ փառաւորել զքեզ . գու գիտես ըզ-
 19 ծառայս քո : * Ըստ սրտի քում արարեր զամ գնեծութե-
 20 քս ար : * Ո՛չ որ է նման քեզ, և ոչ գոյ բաց 'ի քէն . Ը
 21 ամի զորս լուար ակնիջք մերովք : * Եւ ոչ որ է իբրեւ ըզ-
 ժողովուրդ քո զի՛նչ ազգ 'ի վր երկրի որում առաջ-
 նորդեաց նմա ան փրկել իւր ժողովուրդ, և գնել զա-
 նան իւր մեծ և երեւելի, հանել յերեսաց ժողովրդեան
 22 քոյ զոր փրկեցեր յեզրիպտոսէ զազգան : * Եւ եզրի ըզ-
 ժողովուրդ քո զի՛նչ 'ի ժողովուրդ քեզ յաւիտեան . և
 23 գու եզրի ի՞նչ յան : * Եւ արգ ար զքանն զոր խոտե-
 ցար ընդ ծառայի քում և յազապ տան նր, հաւատա-
 24 քիմ լինի մինչ յաւիտեան . * Զոր ասացեր ար՝ ար ա-
 մնալիս ան ի՛նչ, լծէ ասուն դաւթի ծառայի քոյ եզրի
 25 յի ուղեմալ առաջի քո : * Վն զի գու ար բացեր զունկն
 ծառայի քոյ չինել քեզ տուն . յազապ պարտիկ եզրիս
 26 ծառայ քո կալ յազմոս առաջի քո : * Եւ արգ ար .
 գու ես ան : և խոտեցար վասն ծառայի քոյ զբարիագ-
 27 զոյգտիկ . * սկսիք այսուհետեւ օրհնել զասուն ծառայի
 քոյ, լինել առաջի քո յաւիտեան : Վն զի գու ար օրհ-
 նեցեր՝ և օրհնեալ յաւիտեան :

ԳԼ ԺԸ.

- 1 Եւ եզր յիս պարտիկ՝ եհար գաւիթ զայլազգեան, ԼԲ
 և վանեաց զնս . և առ զքէն՝ և զքեռզս նր 'ի մե-
 2 ռաց պրազգեացն : * Եւ եհար զմովար, և երկն մովա-
 3 բացեան ծառայք գաւթի քերել ընծայս : * Եւ եհար
 գաւթի զագրաազար արքայ սեւապ 'ի յեմաթ, յեր-
 4 թալ նր հաստատել զմեան իւր 'ի վր գետոյն եփրա-
 4 տայ . * և առ գաւթի զնր հազար կառս՝ և եւթն հա-
 զար ձիոց, և քսան հազար արանց հետեակաց . և քա-
 5 կեանց գաւթի զամ կառան, և եթող 'ի նոցանէ հարիւր
 5 կառս : * Եւ երկն ասորին 'ի գամասկոսե օղնել ագրա-
 ազապայ արքայի սեւապ . և եհար գաւթի յատրեանց
 6 քսան եւրկու հազարս արանց : * և եզր գաւթի ամ-
 քոց յատրեա 'ի գամասկոսի, և երկն գաւթի ծառայք
 քերել նմա ընծայս : և ասորեցոյց ար զգաւթի յեմ ան-
 զիս

(20) 'ի Լսա" . Եւ ոչ որ գոյ բաց 'ի քէն . հանդիսի մանց
 'ի Բաբ" : (22) Սահ . Եզրի ի՞նչ ան :

Գլ . ԺԸ . (3) Աստ . Զագրաազար արքայ սեւապ յե-
 մաթ : (4) Սիսե . Եւ եւթն հազար ձիան, և եւթն հա-
 զար արանց : (7) 'ի Լսա" . 'ի ծառայոն ագրաազարս :

դիւ ուր և երբեք: * Եւ աւ գաւիթ զմեմեական ու 7
կեղեկ, որ էին 'ի ծառայան ագրապարայ, և երբ
զայն յեմ: * Եւ 'ի միտերեմայ, և յընտիր ընտիր քա 8
ղաքացն ագրապարու: աւ գաւիթ պղնձ բազում
յոյ: և 'ի նոցանէ որար աղոմն զծովն պղնձի, և ըզ
մեմեան, և զհահան պղնձիս:

ԼԴ * Եւ լուսն Թովու արքայ եմեմայ՝ եթէ եհար գա 9
ւթ զմ զորութեան ագրապարայ արքայի աւապայ .
* և առաքեալ զգաւում զորդի իւր աւ արքայ գաւիթ 10
հարցանել զմեմեան 'ի խաղաղութն, և օրհնել զնա . զՅ
դի պատերազմ արքայ ը նմա ագրապար, և եհար ըզ
նա . քանզի այր Թովու էր Թովու՝ ագրապարայ: և
եմ առօրէ ոսկերէնք և արծաթեղէնք 'ի մեմա նր: * և 11
զայնոսիկ արքայ գաւիթ ան ընդ արծաթայն և ոսկե
այն զոր աւ յեմ աղաքացն . յեղմայ, և 'ի միտարայ,
և յորդուցն ամենայ, և յալաղսեանց, և յամապեկայ: * Եւ 12
արքայսոս որդի սարուհեայ եհար զեղով 'ի հով
տին եղովայ՝ ութուսասն հազար . * և ՍԶ 'ի հովտին 13
ամրոյ, և էին եղմայցիք ծառայք գաւթի: և զիկեայ
ար զգաւիթ յեմ աղէս ուր և երբեք: * Եւ Թագաւ 14
արքայ գաւիթ 'ի վերայ եմ էլի . և եր' առնել իրա
ւանս և արդարութիւն եմ ժողովեղէան իւրում: * Եւ 15
յովար որդի սարուհեայ 'ի վր զորացն . և յովսափատ
որդի աքիզուկայ յեղատեայ գալիր: * Եւ սագովի որ 16
գի աքիտովայ, և արիւմէկք որդի արիւթարայ՝ քա
հանալք: և առնաւ գալարապեա: * Եւ բաննաւ որդի յա 17
վեգայայ՝ 'ի վր քերեթեայն և սիկեթեայն: և որդիք
գաւթի առաջինք փոխանորդք արքայի:

ԳԼ. ԺԹ.

ԼԵ Եւ եղև յես այսորիկ մեմաւ նասա արքայ որդուցն 1
ամենայ . և Թագաւորեայ անան որդի նր ընդ նր: * Եւ 2
ասէ գաւիթ, արապոյուք ողորմութն ընդ անաւ
նայ որդույ նասաւ, ուն արար հայր նր ընդիս աղա
մուի: և առաքեալ հրեշտակս գաւիթ՝ միտարել զնա 3
զն հօր նր: և եկին Գալալլէս գաւթի յերկիր որդուցն
ամենայ միտարել զնա: * Եւ ասին ի ճեմնքն ամենայ 3
ցանան . միմէ փագաւորել գաւիթ զհայր քա առաջի
քա առաքեայ քեզ զմիտարելսդ, ոչ առաքեն գի քըն
նա

(8) Յօրեմայի գոյտեր, պղնձ բազում յոյ: (9) Ունիւ .
Չքմ զորութեան ագ: (12) Աւս . 'ի հովտին աղոմայ:
(15) Ունիւ . Որդի սարուհեայ . . . որդի աղաւաղայ յեղմ:
Գլ. ԺԹ. (3) Ունիւ, Միտարել զնա զն հօրն իւրայ:
ԺԼ

- նետցին զբաղարար, և զիսկն զերկիրս եկին ծառայքն նի
 4 առ քեզ: * Եւ ան անան զծառայան դաւթի, և գերե
 5 զն, և եհատ զգրգռեան նի զհասարականն մինչ և 'ի
 6 զնր. և արձակեաց զնն: * Եւ եկին պատմել զաւթի
 7 զն արանցն: առաջեաց ընդ առաջ նի. զն զի եկին ամու
 8 յնցեալք յոյժ, և ասե արքայ. նաարանք յերեւոթ,
 9 մինչ աննայն մարութ ձեր, և ասաւ եկեալք: * Եւ
 10 անտն որդիքն ամենայ՝ թէ ամառեաց զորն զաւթայ,
 11 առաջեաց անան և որդիքն ամենայ հազար առաջան առ
 12 ծախայ, և 'ի վարձու կալան իւրեանց յասորեայ միջա
 13 զեաց, և յասորեայ մաղարայ և առաջայ՝ կանու և հե
 14 ծեալ: * և 'ի վարձու կալան իւրեանց երեսուն և եր
 15 կու հազարս կառաց, և զարքայն մովարայ և զգոր նր.
 16 և եկին բանակեցան յանդիման մեղաբայ: և որդիքն ա
 17 մենայ ժողովեցան 'ի քաղաքացն իւրեանց, և եկին պա
 18 տերաղմել: * Լուաւ դաւթի, և առաջեաց զյովար և
 19 զգորնք զորաւորացն: * Եւ եկին որդիքն ամենայ՝ և
 20 ճակատեցան 'ի պատերաղմ առ դրան քաղաքին. և թա
 21 զաւարքն եկեալք բանակեցան առանմին 'ի դաւթին:
 22 * Եւ ետես յովար՝ թէ եղին գեմ յանդիման պատերաղ
 23 մի ընդ նմա, առաջն երեսաց՝ և զինն. ընտրեաց յեմ
 24 երիտասարդացն ելի. և կարգեաց ընդգեմ ասորեայն:
 25 * և զմնացորդս զորան՝ ետ 'ի ձեռս արեստեայ եղբոր
 26 իւրոյ, և կարգեաց ընդգեմ որդեայն ամենայ: * Եւ
 27 ան՝ եթէ զորացն քան զմեղ ասորին, ինչն մեղ 'ի
 28 փրկուի, և եթէ որդիքն ամենայ զորացն քան զքեզ,
 29 ապրեցուցին զքեզ: * Քաջ լեր՝ և զբաղարար զն ժու
 30 ղարդեան մարում, և զն քաղաքաց նի մարդ, և նր որ
 31 ինչ բարի ինչ յալս նր՝ արացե: * Եւ ճակատեցաւ
 32 յովար և զորն որ ընդ նմա ընդգեմ ասորեայն 'ի պա
 33 տերաղմին, և փախեան 'ի նմանն: * և որդիքն ամենայ
 34 տեսին թէ փախեան ասորիքն, փախեան և նորս յերե
 35 սաց յովարայ և յերեսաց արեստեայ եղբոր նորս, և
 36 մեկն 'ի քաղաքն: և եկն յովար յեմ: * Եւ ետես առ
 37 րին եթէ յաղմեանց նմա ինչ, առաջեաց հրեշտակս և
 38 եհան զասորեստեանայն յայնմ կողմանն գետոյն. և
 39 զաղմեաց զորաւար զորացն ագրառաղարու առաջն նի:
 40 * և պատմեցին դաւթի: Գտմարեաց զեմ ինչ, անց
 41 ընդ յորդանան՝ և եկն 'ի վր նի, ճակատեցաւ ընդգեմ
 42 նի.

(5) Ուրեմ. Ամենայն մարութ ձեր: (6) Օրնալի. Եւ
 'ի վարձու կալան զն յասոր': (7) Օրնալի. Ժողովե
 ցան 'ի քաղաքն իւրեանց: (13) Ուրեմ. Ան ժողովեան մե
 րոյ: (14) Ուրեմ. Զովար և զորն նր ընդ նմա ընդգեմ:
 (16) Ուրեմ. Եւ զաղմեաց զորաւար զորացն ագրառաղարայ

նց, և հարգեցաւ զաւրիմ ընդդէմ ասորւոյն . և պա-
տերազմէր ընդ նմա : * Եւ փախեալաւ ասորին յերեսաց ԴՅ
գաւթայ . և հոտորեաց զաւրիմ յասորեաց եւթն հա-
զար հառաց, և քառասուն հազար հեռանակաց . և զամ-
փաք զօրափոր զօրուցն տպան : * Եւ անսին ծառայքն 19
ազատազարու . եթէ անկան առաջի իլի, եզին մեկտ
ընդ գաւթայ, և ծառայեցին նմա : և ոչ ևս համեցաւ
ասորին օգնել որդւոցն ամենայ :

ԳԼ Ի.

Լ Եւ եղև ՚ի միւսամ տարւոյն յերանել Թադաւորացն, 1
ան յազար զամ գունգա զօրացն, և ապախանեաց
զամ երկիր որդւոցն ամենայ : եկին և նստան շուրջ
զհաւարածաւ . և զաւրիմ նստէր յեմ : և մե յազար ըզ- 2
հաւարած, և հործանեաց զնա : * Եւ մե զաւրիմ ըզ-
պատին մեղքանայ Թադաւորին նց ՚ի գլխոյ նր . և զը-
տաւ կէտն նորա տապանաւ ոսկւոյ, և ՚ի նմա անն պատ-
ուական : և եր ՚ի գլուխն զաւթայ : և աւար բազում 3
յոյժ երեր : * և զժողովուրդն որ եր ՚ի նմա՝ եհան . և
սղոյեաց սղոցք և ուրապք երկնթեւք . և մյնուխ ա-
րար զաւրիմ մե քաղաքաց որդւոցն ամենայ : և զար-
մաւ զաւրիմ և մե քուն իւր յեմ :

ԼԵ * Եւ եղև յեա այնորիկ՝ Եղև միւսամգամ պատերազմ 4
՚ի զաւրիմ իւր ալլաղգիտն : յայնժամ եհար սուրաքէ ուս-
թացի զանպիկաւ յորդւոց սկայեցն և զանեաց զնա :
* Եւ եղև զարմեալ պատերազմ ընդ ալլաղգիտն, և ե- 5
հար եղէմանն որդի յայերոյ զիւեմ զեզաւորն գաղթա-
զաւ զեթաւոյ . և փայտ նիզակի նր իրքե զանորի ու-
սալեանեկաց : * Եւ եղև զարմեալ պատերազմ ՚ի գեթ . 6
և եր այր մե մե յոյժ, և մնառնք նր զեց զեց, քան
և չորք . և նա եր յորդւոց սկայեցն : * և Եղևաններ 7
զիւել . և եհար զնա յոփաղաք որդի սամեայ, որդի
նաբոր զաւթայ : նոքա եղին հաւաքայ ՚ի գեթ . ամենե-
րեան կին արք հսկայք : և անկան ՚ի մնաւ զաւթայ, և
՚ի մնաւ ծառայեց նր :

ԳԼ.

(18) Օգնալ 4 . Եւ հոտորեաց զաւրիմ յասորեսաւ
նեացն . . և զսովիակ զո՝ :

ԳԼ Ե. (1) Ունի . Ի միւսամ տարւոյն ելանել Թա՝ :
(2) Ունի . Սեղադոմայ . . ՚ի գլխոյն նր . . . ՚ի գլուխն
գաւթի : (4) Ունի . Եւ յեա այնորիկ եղև մե . . . սու-
րաքէ ուսթացի : Իմ, ուսթացի : (5) Ունի . Եւ ե-
հար անան որդի յայի : (7) Ունի . Եւ եհար զնա յոփա-
թան որդի : (7) Ունի . Սղոս եղին ՚ի հաւաքայ :

ԳԼ. ԻԱ.

- 1 Եւ եկաց բանասրկու 'ի մէջ Էլի. և գրգռեցաց զգաւ Լ. 2
 2 Լիթ Թուաւ Գիւլ : * Եւ ասէ գաւիթ ցաղաք ' և
 ցիւտանս զբուն : Երթայք Թուաքիք զիւլ 'ի բերասրկէ
 միջի ցգան . և բերեք առիւս , և գիտացից զԹիւ ԶՅ :
 3 * Եւ ասէ յաղար . յաւելցէ ար 'ի ժողովուրդ իւր , ան
 են գորա ' հարիւրապատիկ . և աչք տեսան իմաց տես
 ցին . զի ամենեքան ծառայք են տեսան իմաց , և ընդ
 կիւ խնդրէ տեր իմ զայգ , զի մի լինիցի մեղք 'ի ժողովուր
 4 դեանդ Էլի : * Եւ բանն արքայի զորացաւ 'ի վր յաղ
 արք : և եւ յովար ' և եկն յեմ սահմանս Էլի , և եկն յեմ :
 5 * և եւ յովար զԹիւ համարց ժողովրդեանն ' գաւթի :
 Եւ էր ամ իւլ հաղարք հաղարաց , և հարիւրապար
 արանց որ ձգէին սուսեր . և յաւաս յարեց հարիւր յի
 6 սան հաղար արանց սուսերաւորաց : * Բայց զգիւ և
 զգեմաթն մէջ Թուաւ 'ի մէջ ԶՅ . զի զի ապականացաւ
 7 բանն արքայի աւ յովարայ : * Եւ չար երեսցաւ առաջի
 8 նոյ զի իրացն այնոցիկ . և եհար զիւլ : * Եւ ասէ գա
 ւիթ ցան . մեղս յորդ , զի արարի զիրազ զայգ . և արգ
 'ի բանց բարձ զարուս ծառայի քոյ , զի զի ընդունայ
 9 նացայ յորդ : * Եւ խտեցաւ ար ընդ գաղայ տեսանալի
 10 աւ գաւիթ ' և արե . * Երթ ' խտեաց ընդ գաւթայ և
 առաջայ : Այսպէս ասէ ար . Երթ ինչ եւ ասեմ
 'ի վր քո , ընտրեմ անձին քում 'ի նոցանէ ' և արարից
 11 քեզ : * Եւ եկն գաղ աւ գաւիթ ' և ասէ ցնա . Այս
 12 պէս ասէ ար . ընտրեմ քեզ . * Կամ երկու ամս սովոյ
 կամ զերիս ամսս , փոխել քեզ յերեսաց Թշնամեաց
 քոց , և սուր Թշնամեաց քոց եղիցի 'ի սատակել զքեզ .
 կամ զերիս առաքս սուր ան ' և մահ յերկրի քում . և
 հրեշտակ ան սատակեաց յեմ ժառանգութեան Էլի . և
 արգ ' ան զիւլ բան ապա պատախանի որ առաքեալն
 13 զիս : * Եւ ասէ գաւիթ ցգաղ . ներուծէ է ինձ յոյժ
 երեքեան այգոցիկ . բայց անկայց 'ի ձեռս ան . զի զի
 քաղվեմ են գիւթուք նր յոյժ , և 'ի ձեռս մարդեան մի
 14 անկայց : * Եւ եւ ար մահ յիւլ . և անկան յիւլէ եւ
 15 Թանտաւն հաղար արանց : * Եւ առաքեաց ան զհրեւ
 ասին

Գլ. Իա . (1) Թիւսիկ . Եւ եկեաց բանասրկու 'ի մէջ :
 (1) Ռեւ . Եւ գրգռեցաց զգաւիթ : (3) Ռեւ . Եւ
 աչք տեսան իմաց տեսանն : (5) Այս . Եւ ձգէին սու
 սեր : (6) Ռիւ . Բանն արքայի աւ յովար : (13) Թ
 թիւսիկ գաւիթ . Ի ձեռս ան . ան զի քաղում են :
 (15) Ռեւ . Թառաքեաց զանձ քո :

տակն յեմ սատակել զնա . և մինչեւ սատակեր՝ ետես
 ար, և զգացաւ 'ի վր չարութեն, և ասէ ցհրեշտակն
 որ սատակեր . շատ վրի քեզ, Թողացն զմեան քո . և
 հրեշտակ անկայր 'ի կալն ունեայ յերուսաղայ : * Աճ 16
 բարձ գաւթ զայա իւր, և ետես զհրեշտակն ան, զի
 կայր 'ի մէջ երկնի և երկրի, և սուրն իւր ձգեալ 'ի մե-
 ակն իւրում, և կարկառաւ 'ի վերայ եմ . և անկան
 գաւթ ' և ծերքն զգեցեալ քուրձս 'ի վերայ երեսաց
 իւրեանց : * Եւ ասէ գաւթն ցած . մէ ապաքէն եմ ա 17
 սացի Թուել զժողովուրդդ . նսեմ որ մեղայն, առնե-
 լով արարի զարկագ . և ոչխորք պղղորի զի՝ արարին .
 Եւ ան ' եղիցի մեան քո յիս և 'ի ասուն հոր իմոյ, և մի
 'ի ժողովուրդ քո կորուսանել ար :

ԼԻ * Եւ ասէ հրեշտակն ան զգագ . թատ ցգաւթ ' զի ելցէ 18
 կանգնեսցե անգան ան 'ի կալն ունեայ յերուսաղայ :
 * Եւ մէ գաւթն Ե բանին ան, զոր խոսեցաւ յանուն 19
 ան : * Եւ գարձաւ ունեա իբրեւ ետես զարաց և զը 20
 բոսին սրբան նր ընդ նմա ծածկեալս . և ունեա կա-
 սայր 'ի կալն ցորեան : * Եւ եկն գաւթն առ ունեա . 21
 և եւ ունեա 'ի կալոյն, և երկիր եպագ գաւթայ 'ի վր
 երեսաց իւրոց յերկիր : * և ասէ գաւթն ցուանա . անը 22
 ինձ զանգիդ քո զայդ զեայդ, և շինեցից սպգ անգան
 ան, արծաթոյ որքան արծիցէ՝ տացնա ինձ զգա . և
 գագարեսցեն հարուանքն 'ի ժողովրդսնէն : * Եւ ասէ 23
 ունեա ցգաւթն . ան գաւ քեզ, և արասցէ ան իմ
 արաց զարարն առաջի իւր . անա ետու զեղինոք յող-
 ջակեզս . և զփայտ սայլիցդ . և զցորեանդ 'ի զոհս . զնմ
 ետու քեզ : * Եւ ասէ աքրայ գաւթն ցուանա . մէ այդ 24
 պես, սպ զնեղով զնեցից արծաթոյ որքան արծիցէ .
 և մէ առից՝ որինչ եք, մատուցանել ողակեղ ձրի ան :
 * Եւ ետ գաւթն ունեայ զն անգայն նր՝ վեցհարիւր 25
 սիկզ արծաթոյ կշատ : * Եւ շինեաց գաւթն անդ աւ 26
 ան ան . և եհան ողակեզս՝ և զն փրկուե . և գաւաց
 առ ար . և լուաւ նմա հրով յերկնից 'ի վերայ անգանոյ
 ողակիզին, և ծախեաց զողակեզան : * Եւ ասէ ար 27
 ցհրեշտակն . գարձս զսուր քո 'ի պատեանս, * 'ի ժա 28
 մանակն յայնմ 'ի անսանել զնա գաւթի . զն զի լուաւ
 նմա

(16) Ունեա . 'ի մէջ երկնի և 'ի մէջ երկրի : (16) Յորե-
 նային միւր . Եւ սուրն իւր ձգեալ 'ի մէջ' : (22) Ունեա .
 Որքան արծան իցէ, տացնա : (23) Ունեա . Ահա ետու
 քեզ զեղինոք . . . և զցորեանս 'ի զոհս : (24) Ունեա . Որ-
 քան արծան իցէ : (25) Ունեա . Եւ ետ . . . ցուանայ զն
 ան : (25) Ունեա . Սիկզ ոսկւոյ կշատ : (26) Ունեա . Եւ
 կաւաց առ ար : (28) Ունեա . 'ի ժամանակն յայնմ :

- նմա նք 'ի գաղն ուսնայ յերուսաղայ. և եղնն անգ. 29 * Եւ խորանն ան զոր արար մովսէս յանապատն, և անգան ողջակիւղացն 'ի ժամանակին յայնմիկ էին 'ի բաշ 30 մա գարաւանի. * և մշ կարէր գաւիթ երթալ առաջի նր' խնդրել յայ. զի զի տաղնապետն յերուսայ արդ չընտանին ան:

ԳԼ. ԻԲ.

- 1 Եւ ասէ գաւիթ. այս է տուն ան նայ. և այս անգան ողջակիւղաց էլի: 2 * Եւ անայ գաւիթ ժողովել զամ եկան յերկրին էլի. և կայցոյց քարահատս հասանել զքարինս կոփածոյս' և 3 շինել զտունն նայ: * և երկաթ բազում 'ի բնեւս գրացն և գրանն, և զըջանակն արար գաւիթ, և պղինձ բաշ 4 զամ յոյժ որդի մշ գոյ կէտ: * և մէյր փայտս որդի մշ գոյր թիւ. զի զի բերէին սիգոնացիքն և տիւրացիք 5 մայրփայտս յանապատն գաւիթի: * Եւ ասէ գաւիթ, սողմոնն որդի իմ մանուկ փոքր է. և տունս զոր շինեի ան, ան և 'ի վեր անուամբ' և 'ի փաւս ամ երկրի. պառ բառացից նմա նիւթս: և պատրաստեաց գաւիթ յա 6 նախութի յաւանք քան զվախման իւր: * Եւ կռեաց զսողմոնն զորդի իւր, և պատուիրեաց նմա շինել ըզ 7 տունն անուան ան նայ էլի: * և ասէ գաւիթ ցողմոնն, արգեանկ' իմ եղև 'ի մտի շինել տուն անուան ան նայ: 8 * և բան ան եղև առիս' և ասէ. արիւն բազում չեղեր, և պատերազմուես անձամբնս արարեր. մշ շինեացես գաւ տուն անուան իմայ, զի զի արիւն բազում չեղեր 9 'ի վր երկրի առաջի իմ: * Այն ծնցի քեզ որդի, և նա եղիցի մյր հանգստեան. և հանգստցից զնա յամ թշնամեաց ըւրջանակի. քանզի սողմոնն անուան է նր. և զխաղաղութի և զհանգստութի տանց 'ի վր էլիցաւ 10 աւրս նր: * Եւ շինեացէ տուն անուան իմայ. նա եւ զիցի ինձ յորդի, և ես եղեց նմա 'ի հայր, և ուղեցից 11 զաթոռ թագաւորուի նր յեմ մինչև յաւիտեան: * Եւ արգ' արգեանկ իմ, եղիցի ընդ քեզ ան, և յաջողեաց. 12 և շինեացես տուն ան նայ գոյ, ուղ խառնցաւ զի քո. * և

տաւ

- (28) Ոսիւն. Եւ եղնն անգ զոհս: (29) Ոսիւն. Դժաւ մանակին յայնմ: (30) Յօրթալին. Դ գամս գարաւանի: ԴԼ. ԻԲ. (2) Աւր. Թերկրէն էլի. և հասանել քարինս կոփ: (3) Ոսիւն. Այ գոյր կէտ: (4) Ոսիւն. Մեծ է 'ի վեր անուամբ: (7) Ոսիւն. Եղև 'ի մտի իմում շինել: (9) Ոսիւն. Եւ խաղաղութ և հանգստութ տանց 'ի վր: (10) Աւր. Թագաւորուի նր յեմ մինչև: (12) Ոսիւն.

տացէ քեզ Թր հանձար. և խնայուածն. և զորացուցե
զքեզ 'ի վր իշի. և պահեսցես առնել զօրհնս ան ձյ
քոյ. * և յայնժամ յաջողեսցիս: Եթէ պահեսցես առ
13 նեղ զհրամանս և զիրաւունս զոր պատուիրեաց Թր մով
սիսի 'ի վր իշի: քաջ լեր' և զորացիր. մի երկիցես' և
մի զարհուրիցիս: * Եւ ասա ես ըստ ազգատուծե ի
14 մում պատրաստեցի 'ի տուն ան ոսկի տապանքս հա
րիւր հազար, և արծաթ տապանքս հազար հազար, և
պղինձ և երկաթ. որոյ ոչ գոյ թիւ. զմ զի բազում է
յոյժ, և փայտ և բարինս' պատրաստեցի: * և գույա
15 ւելցես յայնգ բազմութե առնել զմքն արտեւանից, չի
նօսք բարանց, և հիւսուան փայտից, և եմ իմաստուն
յեմ գործս * սակալն' և արծաթոյ' և պղինձոյ' և եր
16 կանդոյ, որոյ ոչ գոյ համար. արդ' արիւն և արա, զմ զի
Թր քեզ ե: * Եւ պատուիրեաց գաւթի եմ իշիս
17 նացն իշի' օգնել սողմանն որդւոյ իւրում. * և ասէ. 18
մէ ապաքէն Թր ընդ ձեզ է. և հանգոյց զձեզ շուրջա
նակի. զմ զի ետ 'ի ձեռս ձեր զքնակիչագ երկրիդ. և
ճաղանգեցաւ երկիրդ առաջի ան, և առաջի ժողովր
դեան նր: * Եւ արդ' անգ զսիրտս ձեր և զանձինս ձեր' 19
ինգրել զԹր եմ մեր. արիւր և չիեցէք զարուես ան
ձյ մերոյ, ասնել 'ի ներքս զտապանակ ուխտին ան' և
զտապս սրբութեն ձյ 'ի տուն զոր չինեք անուան ան:

Գ. Լ. Ի. Գ.

Եւ գաւթի եր ծեր ըն աւուրք: և Թաղաւորեաց 1
սողման որդին փոխանակ նր 'ի վր իշի. * և ժա
2 զովեաց զեմ իշիս անն իշի, և զքահանայս և զգեւանցիս:
ԼԹ. * Եւ մտին 'ի Թիւն գեւանցիքն յերեսնամանից և 'ի վեր. 3
և եղի Թիւն նց ըստ գլխոց իւրեանց' արք ութ հազար
և երեսուն: * և 'ի նցնէ գործավարք 'ի վերայ գործոյ 4
տանն. և քսան և չորք հազարք դպիրք, և գատաւորք
վեց հազար: * և չորք հազարք գանապանք. և չորք հա
5 զարք օրհնելիք ան. նուագարանեքն որովք արարին օրհ
նել զԹր: * Եւ որոշեաց զնոսա գաւթի յօրսրստօրե
պաշտամունս զորդին գեւոյ. զգեւանն, զհաւթի,
6 և զմերարի: * Եւ գեթուն, և եղեագան, և սեմէի. 7
* որ

Քեզ խնայուածն և հանձար Թր: (15) Այս. Յուշե
ցես յայդ: (16) Այս. Եւ պղինձ և եր: (19) Ուխտ
խնդրել զԹր եմ մեր:

Գլ. Ի. (1) Այս. Ծեր և ի աւուրք: (3) Յօրհն
իւ. Ըստ գլխոց իւրեանց' փեւ շ: (4) Ուխտ. 'ի վերայ
գործոյ տանն: (6) Այս. Յօր ըստ օրե պաշտոն:

- 8 * որդի եղևաւանայ իշխան իշխ. և եթամ, և յալիլ, * և
 9 որդիք սեմայ. սաղմբիթ, և աղիել, և արան. և երեք
 10 սորա իշխանք տանին եղևաւանայ : * Եւ որդիքն սե-
 մայ՝ յեթ, և զիզա, և յովաս, և ընրիա. սորա և որ
 11 զիք սեմայ չորք : * և եր յեթի իշխան, և զիզա երե-
 քորդ. և յովաս, և ընրիա մէ յանախեդին որդիս. և .
 12 եղին 'ի առան տանին 'ի միւս համարի : * Որդիք էա-
 համու. սմբամ, և սահա. քերթան, և աղիէլ չորք :
 13 * Որդիք սեմայ՝ ահարոն, և մովսէս. և որդեցաւ
 ահարոն սուրբ լինել 'ի սրբուիս որդութեան 'ի նին և
 որդիք իւր մինչ զյաւիտեան, ծխել խուսկա առաջի
 14 ան : * Եւ մովսէս սքան յոյ, և որդիք նի կոնցան 'ի
 15 ցեղն զեհայ : * Որդիք մովսէի՝ գերամ, և եղիազար :
 16 * Որդիք գերամայ՝ սուրաբէլ իշխան : * և եր որդի
 17 եղիազարու հաբիա իշխան, և մէ գորդ յալ որդի ե-
 ղիազարու. և որդիքն հաբիայ անցին 'ի քարձրան :
 18 * որդիք սահաւայ՝ սաուլ, և մովէ իշխանք : * Որ
 19 զիք քերթանի՝ յերիա իշխան, անբիա երկրորդ, և զ
 20 զիել երրորդ, և յեհեմաս չորրորդ : * որդիք ողիելի՝
 21 միւրիա իշխան, և յեմաս երկրորդ : * Որդիք միւր-
 ընայ՝ մուրի, և մուսի. որդիք մուրեայ՝ եղիազար, և
 22 կիս : * և մուս եղիազար. և մէ գոյին նի որդիք, յալ
 գամբը մայն. և աւին զին որդիքն կիսայ եղիազարն
 23 իւրեանց : * Որդիք մուսայ՝ մովզի, և եգեր, և արի
 24 մովթ, երեք : * Սորա որդիք զեհայ քսանց տանից
 իւրեանց. իշխանք ցեղին իւրեանց, քս համարս իւր
 եանց, և ըստ թուոյ անուանին, քս գլխոյն իւրեանց,
 25 աննին զգործ պարտաման 'ի ասն ան 'ի քսանամանից
 26 ան : * Եւ զեհայիցն ոչ քսանային աննեքան ըզ-
 27 խարանն և զան սորա նի 'ի պարտաման նորին. * զի զի
 'ի քանն գաւթայ 'ի վերինն էր թիւ. որդւոյն զեհայ
 28 'ի քսանամանից և 'ի վեր : * վանդի կացոյց զին 'ի մեռս
 որդւոյն ահարոնի պաշտէ 'ի ասնն ան, 'ի սրահն և
 'ի սենեակն, և 'ի սրբութեան, և 'ի զի ամ սրբութեան,
 29 և 'ի պաշտամանն ասնն յոյ. * հացին առաջագրուէ,
 և

(10) Աս. Սի որդիք սեմայ : (11) Աս. Յեթ իշխան :
 (12) Աս. Մինչ յաւիտեան : (19) Ոհն. Եւ յեհե-
 մայ չորրորդ : (20) Ոհն. Միքա իշխան : (24) Ոհն.
 ըստ համարոյ իւրեանց... պաշտաման ան : (28) Աս.
 "ի մեռն որդւոյն ահարոն" : (29) Ոհն. Հացին գաւթ,
 լազրութե. և 'ի զի նախայ պաշտարանիցն :

և 'ի վերայ նախնայ պատարագացն, և քաղաքացն, և բա-
ղարջացն, և տաղակին, և զանգեղացն իւզով, և յամ'
շափան, * հաշ առաւտարց, և օրհնել և խոստովան ըն 30
նել ան: Նշոյնպէս և ընդ երեկս: * և 'ի վերայ ամ մա 31
տուցերաց ողբակերաց ան, 'ի շաբաթան, և յամանմուսա,
և 'ի տան, ըստ թուոյն, ըստ իրականն: 'ի վր' նոցին
յամ' ժամ' ան: * Եւ պահեցին զպահանուութա խորա 32
նին վկայութե, և զպահանութեա որդւոցն ահարա
նի եղբարցն իւրեանց պաշտել 'ի տանն ան:

ԳԼ ԽԻ.

- Լ** Եւ զորդիւն տփարանի զատոյց: 1
- Որդիւք ահարանի՝ նարագ, և արխագ, և եղիւ- 2
- զար, և իթամար: * և մեռան նարագ և արխագ առա- 3
- ջի հոն իւրեանց. և որդիւք ոչ գոյին նշ. և քահանայա- 4
- ցան եղիւզար և իթամար՝ որդիւքն ահարանի: * Եւ զա- 5
- տոյց զնս գաւթն. զսագովկ յորդւոցն եղիւզարու, և 6
- զաբիմովկ յորդւոցն իթամարայ, ըստ համարոյն իւր- 7
- եանց, և ըստ պաշտման իւրեանց. և լն տանց առն- 8
- միցն նշ: * Եւ գտան որդիւք եղիւզարու յաղակագոյն 9
- յիւրեանս զորաւրացն՝ ըսն զորդիւն իթամարայ. և ո- 10
- րդեաց զնս. և զորդիւն եղիւզարու. հայոյց իշխանս 11
- տանց տահմիցն, արս վիշապտան: և զորդիւն իթամա- 12
- րայ լն տանց տահմիցն, արս աւթ: * Եւ զատոյց զնս 13
- ըստ վիշակին նշ. զն գի եկն իշխանք սրբութեցն, և 14
- առաջնորդք 'ի տանն ան. և յորդւոցն եղիւզարու, և 15
- յորդւոցն իթամարայ: * և գրեաց զնս սամէաս որդի 16
- նաթանայիւրի զպիր զհաւացւոցն՝ յանգիման հալ ալ- 17
- քայի՝ և իշխանացն. և սագովկայ քահանայի, և աբի- 18
- մովկիւայ որդւոյ արխամարայ: Եւ իշխանք տահմից քա- 19
- հանայիցն զհաւացւոցն 'ի տանե ազգին իւրեանց, մի 20
- մի առ որդիւն եղիւզարու, և մի մի առ որդիւն իթա- 21
- մարայ: * Եւ եւ վիշակն առաջին՝ յարիւսայ: և երե- 22
- րորդն՝ յադինայ: * և երրորդն՝ քարեմայ. չորրորդն՝ 23
- անուրինայ. * հինգերորդն՝ մեզքեայ. վեցերորդն՝ մե- 24
- քեայ. * եւ թմերորդն՝ ակկուսայ. ու թմերորդն՝ արիւսայ. 25
- * թմերորդն՝ յեսուայ. տասներորդն՝ անքինայ. * մե- 26
- տա 27

(32) Այս. Եւ պահեցին զպահանութեա:

Գլ. Խ. (4) Ռանս. իշխանս 'ի տանց տահմիցն: (5) Ռ-
նան. Ըստ վիշակի նոցին: (6) Յօշնալին. Ստամաս
որդի նա: (6) Ռանս. Դպիր 'ի զհաւացւոյն... և իշ-
խանք տահմիցն և զհաւաց': (11) Յօշնալին 'ի տանքորդն
օրեալ մեկն յեղե խաղաղ զնին պաշտ. Դ երորդն.

տառաներորդն՝ եփեսոսայ . երկտասաներորդն՝ առ
 13 զափխայ . * երեքտասաներորդն՝ օփփայ . չորեքտասան
 14 ներորդն՝ իզլայելի : * հնգեասաներորդն՝ բեփայ .
 15 վեցասաներորդն՝ եմմրայ . * եւթնասաներորդն՝
 16 եզլայ . ութնասաներորդն՝ ափեսայ . * իննասան
 17 ներորդն՝ օփեթիայ . քսաներորդն՝ եղեկիելի . * քսանե
 րորդ աւաջներորդն՝ յաղինայ . քսաներորդ երկրորդն՝
 18 զամուելի . * քսաներորդ երրորդն՝ զազայիայ . քսա
 19 ներորդ չորրորդն՝ մոզայ : * Այս է համար նոյ ըստ
 պաշտամանն իւրեանց մասնել ի առանն ան . ը իրաւ
 անց իւրեանց . ի ձեռն ահարանի հօրն իւրեանց . ուն
 20 պատուիրեաց ար ԹԵԼԻ : * Եւ որդւոցն զեւայ մնա
 ցելոց . որդւոցն ամբամայ՝ աուբայել , յուգայիա , ա
 21 բազիա : * յորդւոցն արիայ՝ իշխան յեսիա : * և յորդ
 22ւոցն սարայիայ՝ աղամովթ : և յորդւոցն սաղմոնայ՝
 23 յանաթ : * և յորդւոցն քեզրանի՝ յեզիու առաջին . ա
 մասիա երկրորդ . յեզիել երրորդ . յեկիմա չորրորդ :
 24 * Որդիքն ողիւելի՝ միւրա առաջին . և յուստ երկրորդ :
 25 և որդի միւրայ՝ սամբ : * և եղբայր միւրայ՝ յեսիէ : որ
 26 գիւր յեսիայ՝ զաբարիա : * Որդիք մարարայ՝ մոսլի ,
 27 և մուսի : ողիա որդի նոյ . բանիա * որդի նոյ . և զադ
 28 քուր , և որդիա : * մոսլի , եղիազար , և հիս որդի նոյ .
 29 * և որդի հիսայ՝ իսմայել : * և որդիք մուսայ՝ մոսլի ,
 30 և յեզեր , և յերիմովթ : Սփա էին որդիք զեւացւոց
 31 ը անց առհմէն իւրեանց . * առին և նոքա զինակս ,
 ուն և եղբայրն իւրեանց որդիքն ահարանի , առաջի թաւ
 գաւորն . Եւ սագովի . և պիւնովիք՝ յիշխանաց առհ
 մէց քահայայիցն , և զեւացւոցն ցեղքն՝ որք կացին իրեն
 զեղբարն իւրեանց զիրարապոյնն ,

ԳԼ . ԻԵ .

1 ( ) որս կայսյց պաւթ արքայ՝ և իշխանք զորանն ի
 2 զարնն , Է որդին ասափայ , և եմմայ , և եգի
 թամայ : որք երգէին սաւգը և քնարը և ծննդայիւր :
 3 Եւ եղի թիւ նոյ որք՝ զարնէին զգործս իւրեանց : * Որ
 4 գիւր ասափայ՝ զաւգուր և յովսէփ , և նաթանիա , և
 5 յեսիել : որդիք ասափայ մեծ առ թագաւորն : * Եւ
 6 իգիթամայ որդիքն՝ զաբարիա , սուրի , և յեթի , և
 7 զաբարիա

Թժ երորդն . Թժ երորդն , ևն : (13) Այս . Երեքտասան
 երորդն օփփայ : (20) Որդի . Սաւայել . յազայիայ :
 (22) Որդի . Սաբիա . աղամովթ : (23) Որդի . Եւ յորդ
 ւոցն քեզրանի : (31) Որդի . Եւ ի զեւացւոցն ցեղքն :
 (31) Որդի . Զիրարապոյնն :

սեմէի, և ասորական, և մասթանիկան, զից՝ հանգերձ
 հարան իւրեանց իգիծումու երգէին զհարան զգո-
 հուծիս և զորհումսն ին : * Եւ որգիւր եմանայ՝ բոկ 4
 զիսս, և մասթանիկա, և ողիւլ, և սորայել, և յերի-
 մովթ, և անանիսս, և անան, և եղեման, և գեթողա-
 թի, և հանմովթի, և եղեր, և սեբանապան, և մեղա-
 մովթ, և յովթերի, և մաղիովթ : * Ամենեքեան սորա 5
 որգիւր եմանայ, որը նուազէին առաջի արքայի բա-
 ձիւքն ից՝ բարձրացուցանել եղեբեան : Եւ ես թժ
 որգիւր եմանայ հնգեասասն, և զասերս երես : * ամե- 6
 նեքեան նորա հանգերձ հարան իւրեանց երգէին որհ-
 նուծիս ի տանն ին : ծնծղայիւր և տաւրք և զհարնք
 մերձ առ արքայն : և ասափ, և իգիծովթ, և եման : * և 7
 եղեմով և զհանգերձ եղարարն իւրեանց, որը ու-
 սեպ էին զերզան ին : ամենեքեան հանձարեղան եւ
 հերիւր և ուծումն և ուծ : * Արկին և նորափնակա 8
 հանապաղորդ պապաման, և փղառ և մեծի՝ կառա-
 բելոցն և որը ուսանէին : * Եւ եւ զիման առաջին ա- 9
 սափայ և արդաւց նր, և եղարարն իւրայ : յուսեփ առա-
 ջին, զորգիւր երկրորդ՝ ինքն և եղարար իւր և որգիւր
 իւր երկուսասն : * Երրորդ՝ զաւգուր, որգիւր իւր և 10
 եղարար իւր երկուսասն : * Չորրորդ՝ եղի, և որգիւր
 իւր՝ և եղարար իւր երկուսասն : * Հինգերորդ՝ նա 12
 թանիկան, որգիւր իւր՝ և եղարար իւր երկուսասն :
 * Վեցերորդ՝ բոկիսս, որգիւր իւր՝ և եղարար իւր եւ 13
 կուսասն : * Եւթներորդ՝ յաուել, որգիւր իւր՝ և եղ- 14
 արար իւր երկուսասն : * Բւծերորդ՝ խիսս, որգիւր 15
 իւր՝ և եղարար իւր երկուսասն : * Իմներորդ՝ մալմա 16
 նիսս, որգիւր իւր՝ և եղարար իւր երկուսասն : * Տաս 17
 ներորդ՝ սեմէի, որգիւր իւր՝ և եղարար իւր երկուս-
 սան : * Մհասասներորդ՝ եղիւլ, որգիւր իւր՝ և եղ- 18
 արար իւր երկուսասն : * Երկուսասներորդ՝ սաբիսս, 19
 որգիւր իւր՝ և եղարար իւր երկուսասն : * Երեքա- 20
 սաներորդ՝ սուրայել, որգիւր իւր՝ և եղարար իւր եւ
 կուսասն : * Չորեքասաներորդ՝ մասթանիկան, որ 21
 գիւր իւր՝ և եղարար իւր երկուսասն : * Հինգեասան 22
 երորդ՝ յերիմովթ, որգիւր իւր՝ և եղարար իւր երե-
 սասն : * Վեցասաներորդ՝ անանիսս, որգիւր իւր՝ 23
 և եղարար իւր երկուսասն : * Եւթնասաներորդ՝ 24
 եղ-

Գլ. Թ. (4) Այս. Եւ եղեմովան, և գեղողովթ :
 (7) Թղեմովթ. մժը : (8) Ուս. Ըստ փղառ և մեծի
 կարելոց : (9) Այս. Թղեմով առաջին : Թղեմովին ես
 այս խաղաղութեան վրէն շքան և շորրորդն՝ այսպէս արեւ
 Գլ. Թ. (19) Այս. Ասորիկան :

- եղբայրասան, որդիք իւր՝ և եղբայրք իւր երկուստասան։
 25 * Ութուստաներորդ՝ անանի, որդիք իւր՝ և եղբայրք
 26 իւր երկուստասան։ * Իննուստաներորդ՝ մեղեթի, որդիք
 27 իւր՝ և եղբայրք իւր երկուստասան։ * Քսաներորդ՝ և
 28 զիսթ, որդիք իւր՝ և եղբայրք իւր երկուստասան։ * Քսան
 և առաջներորդ՝ յեթերի, որդիք իւր՝ և եղբայրք իւր
 29 երկուստասան։ * Քսան և երկրորդ՝ զեղզեթի, որդիք
 30 իւր՝ և եղբայրք իւր երկուստասան։ * Քսան և երրորդ՝
 մաղթովթ, որդիք իւր՝ և եղբայրք իւր երկուստասան։
 31 * Քսան և չորրորդ՝ հառվեթիեղեր, որդիք իւր՝ և եղ-
 բայրք իւր երկուստասան։

ԴԼ. ԻԶ.

- 1 Եւ ի դասուցեալս գրանցն յորդուցն կորխայ. մե-
 2 առաւ որդի կորխայ յորդուցն ասափայ * և մե-
 3 րորդ՝ արգիսա, երրորդ՝ նաթանա. չորրորդ՝ * յու-
 4 ժիւ. և աջրամ՝ հինգերորդ. յաթաթան՝ վեցերորդ. և
 4 լիսիւն՝ եւթներորդ. * Եւ ի գլխմանայ որդիք՝ սասմաս
 անգրանիկ, և յաւաղաբազ՝ երկրորդ. յաւաղա երրորդ-
 5 սաղար՝ չորրորդ. նաթանայիւ՝ հինգերորդ. * ամեն
 վեցերորդ. խաղար՝ եւթներորդ. փեղաթի՝ ութն-
 6 բորդ. վն զի օրհնեայ զնա աս. * Եւ սասանայ որդե-
 7 իւրայ, վն զի հօրք եին. * Որդիք սեմայ, աղամի, և
 հաափայիւ, և յովսեփ, և եղբայրք իւր, արիս, և եղբայրք
 իւր որդիք զօրաւորք ուժով. եղիու, և սամաթիսա;
 8 և իգրահա. * ամենքեան սորա որդիք արեգամ, ին-
 9 ցան և երիս. արգեգամայ, * և սեղեմայ՝ որդիք և
 10 եղբայրք հասունք՝ ութուստան. * Եւ յետմայ յորդ-
 ւան մերաբեայ որդիք՝ շամարի, որում պահէին ըն-
 11 գլխաւորուք. զի ոչ գլխ անգրանիկն ի միջի, և առ
 11 մի զնա հօրք իւր սկիզբն. * քեղիկա՝ երկրորդ, նաա-
 բեղ երրորդ, զաբարիսա՝ չորրորդ. ամենքեան սորա
 ու.

(28) Այս. Յեթերի. (31) Ոսեմ. Հառվեթիեղեր.
 Գլ. ԻԷ. (1) Ոսեմ. Մառաւ որդի կորխայ. (6) Ոսեմ.
 Եւ սամանայ որդեայ նր. (8) Յորիսիւ. Չորեմսիւ.
 (10) Յորիսիւն ի յորդի Թաթանի, յիս սկիզբն, Գաղաթիս
 զի Թաթա, ի յառանցն յիսիսիս նաթաթի ի միջի.
 սկիզբն Եղիւ. Ուր ոսեմ ունի սկիզբանն գիւնդիկա.
 և ոսեմ. սկիզբն սկիզբանն գիւնդիկա երկրորդ.

ուսայեայ որդիք, և եղբայրք նր՝ արեւատանք : * Սոցա 12
 Եւ թաժին վիճակաւ գրանցն գլխաւորութեայ՝ հաշ շա-
 րաթմասոր առաջի եղբայրն իւրեանց, և պաշտել ի
 տան ան : * Եւ արկին վիճակ ըստ փորձն և ըստ մե- 13
 ծին, ամեց աղջատահմն իւրեանց ի գրուես գրուես :
 * Եւ ել վիճակ գրանն արեւելից՝ սեմայ՝ և զաքարիայ 14
 որդւոյ նր : Թովագ խորհրդական ի միտս իւր. արկա-
 նիկն վիճակս, և ել նմա վիճակն Է կողմն հիւսւտոյ :
 * Եւ արգեւզովոյ Է հարաւակողմն կոյս : և որդւոց 15
 իւրոց ընդգրկմ տանն առաքայ : * յերրորդեան՝ տեմին 16
 ովասայ Է արեւմուտակոյս . գրամիցն հանգերմ որսկա-
 պանին, ելից ճանապարհին . պահ առ պահ ընդ ար-
 եւելս : * Իսկ զնապիցն վեց վեց յաւուր Է կողմանս 17
 հիւսւտոյ : չորս չորս յաւուր ընդ կողմանս հարաւոյ .
 չորս չորս յաւուր՝ յասափինն . երկուս երկուս ի փո-
 խանկել : * Եւ Է արեւմուտ չորս : և ի ճանապարհ եր- 18
 կուս երկուս փոխանակաւ : * Այս վիճակ թաժնիւ 19
 դարապանայ որդւոցն կորխայ՝ և որդւոցն մերարեայ :
 * Եւ զնապիցն եղբայրք իւրեանց հանգերմ ի վերայ 20
 գանձին տանն ան, և ի վերայ գանձին սրբոյն սրբոյ :
 * Որդիքն աղագանայ որդւոյ գերաւմ աղագանայ Է 21
 խանք աղջայ տահմն աղագանաւ : և գերաւմայ՝ յեկել :
 * Եւ զեթամ, և յովել՝ եղբայրք նր ի վր գանձին տան 22
 ան : * Եւ ամբիմ, և իտահա, լեւրոն, և ողել : * Եւ 23
 սեղիել . գերաւմանց, մուշեանց, զորպիւրիւք ի վր 24
 գանձուցն : * Եւ եղբայր նր եղիապար, արիա որդի 25
 նր, յաւեի որդի նր, յովրամ որդի նր, զէբրի որդի
 նր, * Եւ Բիցն սաղաթիմ և եղբայրք իւր ի վր ամ գան 26
 մուն սրբոյն սրբոյ . զոր նուիրեայ գաւիմ, և իշխանք
 տահմն՝ հարեւրապետք և հաղարապետք և իշխանք
 զգրութեցն : * զոր առեալ էր ի քաղաքաց ամառի ա 27
 ւար, և նուիրեալ էր ի նոցանէն, զի մի նուազեոցի
 զորեք չմուսանայ տանն եյ : * Զոր նուիրեցին սամու 28
 ել տեսանալն . և շաւուղ կիսեանց, և արեւներ նե-
 րեանց,

- (13) Այս . Եւ ըստ մեծին, ըստ տանց աղ : (15) Յե-
 բնափն . Եւ արգելովոյ ընդ : (16) Ոյան . Սեմեան և
 ովասայ : (16) Յերիափն . Հանգերմ սկապանին :
 (17) Այս . Եւ երկուս երկուս ի փոխանակել : (19) Ո-
 յան . Այս վիճակք թաժանիւ դարա : (20) Յերիա-
 փն . Հանգերմ ի գանձին տանն : (20) Ոյան . Եւ ի վե-
 րին սրբոյն սրբոյ : (21) Ոյան . Գերաւմ և աղագանայ :
 (22) Ոյան . Որդիք յեկելի զեթամ, և յս : (24) Ոյան .
 Եւ սեղիել . Որդի գերաւմայ որդւոյ մանսի՝ զորպիւր :
 (25) Ոյան . Զէբրի որդի նր . և զէլիմ որդի նր : Եւ Բիցն

- բնանց, և յովոր որդի շարունկայ: Եւ թմ' նուերդ
 29 որ էին 'ի մեռս սաղովմեայ և եղբարդ իւրոյ: * յեստե
 րի, և ընծանիւ, և որդեք իւր: և գործքն գործոյն ալ
 30 ապրնայ 'ի լք' նի, զի գրեցին' և վնարիցն * 'ի բեր
 բանիւ: սագիտս և եղբարդ իւր: որդեք զորդս հա
 զար և եւթնհարիւր: Եւ 'ի լք' ստեփաննու' ելի յայն,
 կոյս յարգանանու գեաղքն ընդ. արևմուտս, ամ' գործ
 31 ստալաման ան, և 'ի գործ արցունի * քերթոնեա ու
 բիտս իշխան, քերթոնեա ազգատոհմիցն իւրեանց հով
 գերմ: Յամեն քառասներորդի Թագաւորուն հաւ
 թի, այս յաշարհագրի անդ գտաւ. սոր զորութեց 'ի
 32 նի, յաղէրն գաղաղիտացաց: * և եղբարդ իւր որդեք
 զբաւորք: երկուհազար և եւթնհարիւր, գլխաւորք
 ստեփն:

Եւ կայցց զնս արքայ գաւթն 'ի վերայ գնդին հաւ, իսկ
 բնայ և գաղայ' և ինս ազգին մանասէի գնդին: Ըս
 թմ' բանից նոյ. բանից արցունի:

ԴԼ. ԻԵ.

- 1 Եւ որդեք ելի իւրաքանչիւր Թուոյ նահապետք ալ,
 գառտեմին հաղարաւորք և հարիւրաւորք: և հա
 մարաւոր գաղիք: որ արցունին 'ի ժողովրդեանն յամ'
 համարս արցունի, ըստ իւրաքանչիւր գործոյն համե
 րոյ ելին և մօին ամոյ ամոյ յամ' ամիսս տարւոյն,
 2 ընտրութիւն * Աւաթին համարոյ առաջնոյ ամեանն՝
 յիշատալ, և բազմեւ, և ընտրութիւն երկոյ նի քսան և
 3 չորս հազարք: * Յորդաւոյ փարեայ, որ գլուխն էր թմ'
 4 իշխանացն զբայ, և յամեանն առաջնոյ: * ընտրութիւն
 Ամոյն երկրորդի, գաւգայի, և գաղթի, և մագաղա
 սովթ առաջնորք, և ընտրութիւն նի քսան և չորս հա
 5 զարք: * իշխանք զորութիւն: Երրորդն յամեանն եր
 6 բորդի. բանեաս յովգադ' քանանայ իշխան. և յամ
 7 բորութիւն նիւրոյ: * Յամեանն չորրորդի, սաւրիւ
 եղբարդ յովգաւ, և զարգեաս որդի նի և եղբարդ իւր
 զինի

(32) Յոյնային. 32. գլխաւորք: Ուր անեւ. բնէ: (32) Ու
 ին. 'ի վերայ գնդին ուստիմայ և գաղայ: (32) Աւս.
 Մանասեան գնդին... 'ի բանից արցունի:
 ԳԼ. ԻԵ. (4) Աւս. Զամ համարս արցունի: (2) Ունե.
 Յառաջ համարոյ առաջ: (2) Յոյնային. Երկոյ նի իշխոյ:
 (4) Ունե. Գաւգայի. և գաղթի: (7) 'ի սա'. Արեւտս
 եղբարդ յովգաւ. համայն անեւ 'ի քան':

զինինքն . և ընտրուին բաժնի նր քսան և չորս հազարը :
 * Զինգերորդ ամենանն՝ Հինգերորդ իշխան սալթուկի , 8
 յիկիա . և բաժին մասին նորա քսան և չորս հազարը :
 * Վեցերորդ յամենանն՝ վեցերորդ իշխան էկեռ որդի 9
 եկզեայ թեկուացւոյ . և մասն բաժնի նր քսան և չորս
 հազարը : * Եւթներորդու՝ ամենանն՝ եւթներորդ 10
 իշխան , քեզիպաղումեանց յորդւոցն եփրեմայ . և մասն
 բաժնի իւրոյ քսան և չորս հազարը : * Ութներորդ յամ 11
 սենան ութներորդի , ուսաբեկի եւթայիանց զարայեայ .
 և մասն բաժնի նր քսան և չորս հազարը : * Իններորդ 12
 յամենանն իններորդի , աբիւնեք որ յանաթովեայն ,
 որ 'ի բենիսամին երկրի . և մասն 'ի բաժնի իւրում քը-
 ան և չորս հազարը : * Տասներորդ յամենանն տասն 13
 երորդի , մաարի նետուպաթեանց զարայ . և մասն բաժ-
 նի իւրում քսան և չորս հազարը : * Մեասասներորդն 14
 յամենանն մեասասներորդի , բանախա 'ի փարաթու-
 նեայ , յորդւոցն եփրեմ , և 'ի զատուցեալուն նր քսան և
 չորս հազարը : * Երկուսասներորդն յամենանն երկու 15
 տասներորդի , բազգայի 'ի նետուփաայ , որդի գա-
 թունիկի : և 'ի զատուցեալս նր քսան և չորս հազարը :
 * Եւ 'ի ցեղացն երե , առաքինի իշխան , եղիպար որդի 16
 զեբբեայ . և շուռանի , սափաախա որդի մալքեայ . * և 17
 զեբբեայ , առաքիա որդի տամուելի . և ահարանի՝ սազովի
 որդի : * Եւ յուգայ , եղիաք յեղբարցն գաւթի . և ի 18
 սաբարայ՝ ամարխա որդի միքայելի : * և զարոււնի , 19
 սամէաս որդի արգիայ . և նեփթաղեմայ՝ յարիմուֆ որ-
 դի ողիւլի : * Եւ եփրեմի՝ ովսեր որդի ողիայ . և կիւայ 20
 ցեղին մանասէի՝ յովել որդի փաղգիայ : * և կիւայ ցե- 21
 ղին մանասէի որ եր 'ի գաղաազ , յաղայի որդի զադ-
 դիայ . որդւոցն բենիամինի՝ առիւէլ որդի աբեններայ :
 * Դանայ՝ եղրիւէլ որդի յովրամայ : Սորա էին նահա 22
 պետք ցեղիցն ելի : * Եւ մշ առ գաւթի զթիւն նոցա 23
 'ի քսանամենից և 'ի վեր . զի զի ար ասաց բազմացու-
 յալ

(11) Ուլան . Ուսաղ եկինեմայիանց : (12) Ունե . Եւ
 մասն բաժնի իւրոյ : (13) Յաբիւսիւ . Մաարինե տաղատ :
 (15) Ունե . Եւ երկուտասանե . . քողգայի նետուփաայ :
 (16) Ունե . Ուսաբեն իշխան . եղիւզեր որդի զեբբեայ :
 (17) 'ի լաա . Սաբիա որդի կամուէլի . համայնն ոման
 'ի բաթ : (18) Ունե . Սաղովի որդի յուգայ և ե-
 զիաք : Ուսաբեն . Սաղովի : Որդւոցն յուգայ , եղիաք :
 (19) Ունե . Որդի աբգիուէլ : (22) Ունե . Եւ գանայ
 եղբրեւ որդի յովրամայ : Ասաբեն 'ի բաբեն օրնալի Ռերո-
 տու Գ զապարի Ռողլալ , 'ի լաա . նաանալի 'ի մէլ Բերեւ , դադ
 և ասեր , համայնն ոմանց 'ի բաթ :

- 24 ցանկէ զինչ իբրեւ զստանդս երկնից : * Եւ յովոր որ
գի սարուհեայ սկսաւ Թուել զժողովուրդն : և ոչ կո
տարեաց : և եղև յաղագս այնորիկ բարեութի 'ի զք ելի :
, և ոչ յարգեցաւ Թիւն 'ի գիրս բանից առուրց Թաղա
25 ւորին գաւթի : * Եւ 'ի վերայ գանձուց արքային տալ
մովթորդի մովգիւնի : և 'ի վերայ գանձուց անդասաւ
նայ 'ի գեղցն , և 'ի առան , և յաշարակս , յովաթման
26 որդի ողիւն : * Եւ 'ի վերայ երկրագործացն որք գոր
27 ծէին , եղբաւ որդի քեղուբայր * և 'ի զք ազարակացն ,
սեմի արխմաթացի : և 'ի վերայ շահարանացն գիւղից
28 գինւոյն , զարդի որդի սեփինայ : * Եւ 'ի զք ձիւն
ննացն և մոլաթիւննացն որք 'ի գանդաւ քաղաքն ա
գի քեզեկոնի : և 'ի զք շահարանայ ձիւնոյն յովաս :
29 * Եւ 'ի վերայ արշաւոց արստականաց որք էին 'ի 44
30 վիսան . ստիկանս որդի ազայիայ : * և 'ի զք ուզաւցն
ուքիսաւ ամուլայի : և 'ի զք իշոցն յագիտաւ մարտով
31 նայի : * Եւ 'ի զք հասիցն յովազ ազարայի : ամենե
քան սոքա վերակացուք տապաւածացն գաւթի ար
32 քայի : * Եւ յովաթման հարեղայր գաւթի 'ի արհրգու
կից , սյր հաննարեզ . և ինքն քաղաքս : և յեկել որ
33 գի արխմնայ ընդ որդիս արքայի : * Եւ արխմովն
'ի արհրգակից արքայի : և քաւթաւաթին բարեկամ ար
34 քայի : * և զին 'նորա արխմովն մար 'ի նա : և յովի
քայիայ որդի բաննայ . և արխմար : և զորավար զ
բացն արքայի յովաք :

ԳԼ ԻԸ.

- 1 Եւ Ժողովնայ գաւթի զամ ի խանան իշի , զիւսան իսի
գաւաւորացն , և զամ ի խանս արանիցն , 'ի սաղաս
անձնապահաց Թաղաւորին : և զիւսան հաղարու
րացն , և հարիւրաւորացն , և գանձապահացն , և որք
էին 'ի վերայ տապաւածացն նորա . և զգորաւարն , և
2 զգաւորագանդս զորավարացն յեմ : * Եւ եկաց գաւթի
արքայ 'ի մէջ եկեղեցայի և ասէ . լուսարուք ինձ եղ
բարք իմ և Ժողովուրդ իմ . Դստաի իմում եղև զինել
առան հանգանանս ասպանակի ուխտին ան , և կայան
սուից ան մերայ . և պատրաստեցի ես 'ի բնակութիւն յայն
զիւաղանդ զայդ . ոսկի , և արծաթ , և պղինձ , և արծաթ ,
և

(24) Ո՛հն . Եւ ոչ յարգեցաւ գիրն 'ի գիրս բանից :
(25) Աւր . Ազմովթ որդի մովգիւնի : (28) Ո՛հն .
Եւ մովթիւննացն : (30) Ո՛հն . Ուքիսաւ ամուլեկայի :
Ուրախ . Խանայեկայի :
ԳԼ ԻԸ. (2) Ո՛հն . Եւ հացոյց գաւթի արքայ 'ի մէջ :

և երկաթ , և փայտ բազում : * և ասաց լեռ ջինս . և շ
 շինեացես զու ինձ տուն , անուանել զանուն իմ 'ի վր
 նր . զի զի այլ պատերազմեալ ես զու , և հեղեղ արին
 բազում : * Եւ ընտրեաց նր լեռ յեմ աղբայ զինել , և
 յեմ իր ընտրեաց զյուզատ , կանգնել զմագաւ
 բութն իւր յաւիտեանս : և 'ի տանն յուզայ ընտ
 րեաց զտուն հոր իմոյ և յորդւոյ հոր իմոյ 'կամեցաւ
 զիս լինել խաղաւոր 'ի վր լեռնի : * և յեմ որդւոյ
 իմոյ ' զի զի որդիս բազումս ես ինձ նր , ընտրեաց
 զսողմնն որդի իմ , նստուցանել յաթոս թագաւորու
 թնն նն 'ի վր ինի : * Եւ ասաց ջինս լեռ . սողմնն սը
 զի քո շինեացի զտուն իմ , և զարան իմ . զի զի ընտրե
 յի զնա լինել ինձ որդի . և ես եղէց նմա 'ի նոյր . * և
 ուղղեցի զմագաւորութն նր փնչ յաւիտեան , և թե
 ցորացի պահել զպատուիրանս իմ և զերաւունս իմ
 իբրեւ յաւուրս յայտնի : * Եւ արգ ' գիւր առաջի երե
 սաց լեռ եկեղեցւոյս նն , և յահնջս նոյ մերոյ . պահել
 ջեք և ինդրեցի զլեռ պատուիրանս նն նոյ մերոյ . զի
 ժաւանդեցիք զերկիրս բարի , և ժաւանդեցուցանի
 ջեք որդւոյ մերոյ յեա մեր փնչ յաւիտեան : * Եւ
 զու սողմնն որդի իմ , ծանիր զլեռ հարցն քոյ , և ծա
 ույրեալ նմա կատարեալ սրտիս , և մաղ կամաց քոյ .
 զի զի զլեռ սիրա քննէ նր , և զլեռ խորհուրդս նմա
 չի : և թե ինդրեացես զնա , գացի քեզ . և եթե թողես
 զնա ' լոյսի զքեզ 'ի ապա . * Տես այժմ , զի նր ընա
 րեայ զքեզ շինել նմա տուն 'ի սրբութն . զորացի և
 արա : * Եւ ես գաւիթ սողմննն որդւոյ իւրում զը
 րինակ տաւարին ' և սեներկաց նր , և զանձարանաց նր ,
 և զերնաւանցն , և շտեմարանացն ներքեայ , և տանն
 քաւութն : * և զորինակ զոր ունի 'ի մաի իւրում ,
 սրահից տանն նն , և զլեռ շտեմարանացն շաղկաւակի ,
 յաթարս տանն նն , և մթերից սրբութնցն : * և մա
 ցորդացն , յաւարանից 'ի պաշտն քահանայիցն , և զե
 տացւոյ յեմ գործ պաշտամանց տանն նն , և շտեմա
 րանացն անօխոյ պաշտույ տանն նն : * Եւ զմա
 կաւոյ նոյ ' զսահայ և զարծաւոյ * զհիւս աշտանակաց
 ետնմա . և զբազմականցն նմանութիս . * և զհիւս ակ
 զանոցն առաջագրութն . և զիւրաքանդիւր ուրաք ակ
 և .

(4) Այս . Ձմագաւորութն իւր յաւիտեան : (8) Ու
 յնա . Որդւոյն մերոյ զինի մեր : (9) Այս . Ձեմ սիրտս
 քննէ : (9) Ունա . Եւ եթե ինդրեացես : (13) Այս . Եւ
 մայորդացն յորամեից 'ի պաշտն : Ու յնա գաւաթ ,
 Տանն նն : Եւ քեմարանիս անօխ պաշտոյ քան քն :
 (15) Ունա . Եւ զբազմականցն նմանութն :

ճԹ

- 17 կեղծն, տեղանոց : նդնպես և զարծաթեղենացն : * և զմատանացն, և զնախքանոցացն, և զառաքելոցն սոփեղենաց . և զքիթոս սոփեղ, և արծաթոց, և զափոցն զիւր
18 բարանդիւր սւրբ : * Եւ զսեղանոց խնկոցն 'ի մարութ սոփեղ զիւրութիւն եցոյց նմա, և զօրինակ քերովելոցն որոց տարածեալք զմեան իւրեանց, և հովանի ու
19 նէին 'ի վիժ տապանակի ուխտին նն : * Ձեռք գրով 'ի մեռանէ նն եւս գտիւմ սողմանի, ըստ եղելոյ 'ի նմա
20 իմաստուն և ըստ օրինակին : * Եւ ասէ գտիւմ ցառ զամեն որդի իւր . զօրացիւր և քաջ լիւր, արաւ և մի երկիցեա, և մի զարհուրեացիս . զի զի ար նմ իմ է ընդ քեզ . ոչ թողցէ զքեզ, և ոչ լքցէ մինչև կատարեացես ձեռք գործ սպասու ասնն նն : Եւ ասա սյգ է օրինակ տաշարին, և սենեկաց նորա, և արահից նի, և վերնաւ տանցն, և շտեմարանացն, ներքնատանցն, և ասնն քա
21 լուէ . և օրինակ տաշարին նն սյգ է : * Եւ օրամեկ քահանայեցն և զեւաղուոց, յեռք 'ի պաշտամունս ասնն նայ, և ընդ քեզ եղիցի յեռք իրա, նմ զք որ յօժարեացէ խնամաւորք ըստ համբոյն արուեստից . իշխանքն, և նմ ժողովուրդք, յեռք 'ի բանս քո :

ԳԼ ԻԹ

- 1 Եւ ասէ գտիւմ արքայ ցեռք եկեղեցին . սողմանն որդի իմ զոր ընտրեաց իւր ար, մանուկ փոքր է, և գործս մեծ է . զի զի ոչ մարդոց է շինուածս, այլ նն
2 նայ : * Ըրա նմ զարուծէ իմոյ պատարասանցի նիւթս ասնն նայ իմոյ . սոփի, և արծաթ . պղնձ, և երկաթ . փոքրս, և քարինն անկեանց և կամարաց, և քարինն ընտիրս, և ակամա պատուականս, և այլ պատարասաւ
3 քաղում : * Եւ ևս զի հանդիմ լինելոյն իմ 'ի ասն նայ ի մոյ եղև ինձ զորս նախորդից նն, սոփի և արծաթ . և ասհաւաղիկ ետաւ զարդ 'ի ասնն նայ իմոյ 'ի բարձրուէ . բոց յայնչանէ զոր պատարասանցի 'ի ասնն արուեսն,
4 * և իրա հազարս աստղանոս սոփի 'ի սովվերայ, և եւթն հազար աստղանոս ընտիր արծաթ, օժանել նորոց զարմ
5 տաշարին * 'ի մեռն արուեստաւորաց : Եւ որդք յօժարիցն մտոք ընդ զմեա իւր պատր նն :
6 * Եւ յառաջամոյց եղեն իշխանք տոհմոցն, և իշխանք իսԳ
որդ

(20) Ոստ . Ընդ քեզ է . . . մինչև կատարեացէ : (21) Ոստ . իշխանք և նմ ժողովուրդք յեռք :
Գլ . ԻԹ . (3) Ոստ . Վս հանդ զինելոյ իմ . 'ի ասնն նն իմոյ . և եղև ինձ . . . 'ի ասնն արուեսնցն : (5) Ոստ . Եւ որդք յօժարեալ իցն մտոք :

որդւոյն էլի, հաղարտութեաց և հարիւրապետաց, և վե-
րակացուք քործոցն, և քառասունութեաց արքայի. * և 7
հառուն 'ի գործ տանն ան, ոսկի՝ տապանաւ հինգ հա-
զար, և բնւր գանձեան. և արծաթ՝ տապանաւ տանն հա-
զար. և պղինձ՝ տապանաւ բնւր և ոսթ հազար. և եր-
կաթ՝ տապանաւ հարիւր հազար: * Եւ զյր ուրուք ք- 8
առաքա՛ր պատուական, հառուն 'ի շահմարանն տանն
ան, 'ի ձեռս յերկելի որդւոյ երոզմի: * Եւ զուարճա- 9
յաւ ժողովուրդն յաղագս յառաջամիտ լինելոյն. զի զի
լի սրտիւ եղն յառաջամիտք ան, և դաւիթ արքայու-
րան եղև մեծապէս: * Եւ օրհնեաց արքայ գաւթ զար 10
առաքի եկեղեցւոյն՝ և ասէ:

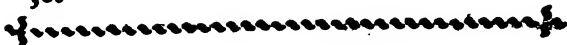
ԽԻ՛-Օրհնեալ է ար ան էլի հարցն մերոց յաւիտեանից մինչ
չև յաւիտեանս: * Քմ է ար մեծութի, և զօրութի, և 11
պարծաթ, և յազթութի, և կարողութի. զի զի գե-
ամենեցուն որք են յերկինս և 'ի վր երկրի՝ տիրես. յե-
րեսաց քոյ դողան ամ թագաւորք և ազգք: * 'ի քնն 12
է մեծութի և փառք. գուես ամենեցուն իշխան և ար.
և իշխան ամ իշխանուեց. 'ի ձեռին քում է՝ զօրութի և
հարստութի. և 'ի ձեռին քում՝ ամենակալ մեծութի,
զօրացուցանել զան: * Եւ արք ար՝ գոհանալք զքնն, 13
և օրհնեմք զանուն պարծանացդ, քոց: * 'ի՛ եմ ես՝ և 14
ս է ժողովուրդ քո. զի կարացաւք յօժարամիտ լինել
քեզ յայտ մօ: զան զի քս է ամ ինչ՝ և 'ի քոյցդ՝
առաք քեզ: * Զքի պանդախտք եմք մեք առաքի քո և 15
նժգեւեք ոչ ամ հարք մեր. իբրև զտուեր են աւարք
մեր 'ի վր երկրի, և ոչ գան մեր ծնացումք ինչ: * ար 16
ան մեր՝ ամ բազմուիս պս, զոր պատրաստեցի շինել
գառն անուան արտութի քոյ, և 'ի ձեռանն քումնի,
և քս է ամենայն ինչ: * Եւ ծանեալ ար՝ եթէ գուես 17
որ քննես զսիրտս, զարգարութի սիրես. և մեք պարզ
սրտեւք յօժարամիտք եղեալք յայտ յմօ: և արք՝ զժո-
ղովուրդս քո որ գառն աստ, տեսի ուրախութի լի,
եղեալ առ քեզ յօժարամիտ: * Տի՛ ամ արքահամու, 18
և իտահախայ, և էլի հարցն մերոց, պահեալ զայս՝ 'ի միտս
և 'ի սիրտ ժողովրդեան քոյ յաւիտեան. և ուղեան ըզ-
սիրտս նչ առ քեզ: * Եւ աղոմննի որդւոյ իմում անար 19
սիրտ բարի առնել զպատուիրանս քո, և զվիսյաւիս
քո, և զհրամանս քո. և 'ի կատարումն անել զպատ-
րաւ

(8) Ոման. 'ի ձեռն յերկելի որդւոյ: (12) Այս. Ամե-
նեցուն իշխան ար. և ինչ: (14) Այս. Ձի կարացալ
յօժարամիտ: (14) Ոման. Եւ 'ի քոյցդ առաւ քեզ:
(17) Ոման. Թօժարամիտք եղեալք... զժողովուրդ քո:
(18) Ոման. 'ի միտս և 'ի սրտի ժողովրդեան:

- 20 բառաւթն տան քոյ : * Եւ տան գաւթն ցեմ՝ եկեղէ-
ցին , օրհնեցէք զան անձեր : և օրհնեաց անձ եկեղէ-
ցին զան անձ հազցն իւրեանց : և խանարհեցաւ զը-
21 ծունկս՝ երկիր պագինն , և արքայի : * Եւ եղին գա-
ւթն ան զոհս . և մատչց ողակէ՛ղ այ՝ ի զպղին ա-
ռաճոյ աւուրն , զուարակս հազար , խոյս հազար , զա-
ռինս հազար , և զնուէրս նց . և զզման յաճախուք անձ
22 Ելի : * Կերան և արբին առաջն ան յաւուր յայնմի ու-
րախութի : Եւ Թագաւորեցացին երկրորդ անգամ՝
զսողոմն որդի գաւթի . և օծին զնա անձ ի Թագաւոր .
23 և զսագաթն ի քահանայութի : * Եւ նստաւ սողոմն
յաթու գաւթի հօր իւրոյ , և յաջորդաւ . և հնազան-
24 զեցաւ նմա անձ ի Ել . * Ի խանդ և զօրաւորք , և անձ ող-
25 զիւր արքայի գաւթի հօրն նր՝ հնազանդեցան նմա : * Եւ
մեծացնց անձ զսողոմն : Ի վերուստ առաջն անձ Ելի , և
նա նմա փառս Թագաւորաւ . որ ուր ունէր եղև ամե-
26 նեցուն Թագաւորացն որք յառաջքան զնա : * Եւ գա-
ւթն որդի յեանայ Թագաւորեաց ի վր՝ Ելի անձ քա-
27 ռասուն . * Ի քերրան ամս եւթն , և յնձ ամս երեսուն
28 և երեք : * Եւ փառնեցան բարի ծերութի , զի ա-
ւուրք՝ մեծութի և փառք : և Թագաւորեաց սողոմն
29 որդի նր փոխանակ նր : * Եւ մեացեալ բանք արքայի
գաւթի՝ առաջնք և վերջնք , գրեալ են ի բանս սա-
մուէլի տեսնողի , և ի բանս նաթանայ մարգարէի , և
30 ի բանս գագայ տեսանողի . * յազգես անձ Թագաւ-
րութի նր , և հարստութի նր . և ժամանակք որ եղին
նր ի վր Ելի , և ի վր անձ Թագաւորութեց երկրի :

Կատարեցաւ Մնացորդայ Աւայի :

(22) Ոհնէ . Յաւուր յայնմ ուրա : (24) Ոհնէ . Ի խանդ
զօրաւորք : (25) Ոհնէ . Եւ ետ նմա փառս Թագաւ-
րութի : (30) Յօրնայի . Եւ ժամանակք որ են նորա :
Ի խիւսիս սեմէ . Կատարեցաւ Մնացորդայ Աւայի :
և օհնէ . Կատարեցաւ Աւայի Մնացորդայ :

ԳԼՈՒԽ ԵՐԵՐԱՐԳ ՄԵՆՈՅՈՐԱԿԱՅ :

- Թ. Թի հազար աղակեր էման սողմանն այն ի գոթաւան . զ
բամ էրեւեալն է, ասէ՛ խնդրեալ զինչ խմա . և
խնդրեալ զանձն . և էք նմա Գր :
- Ք. Չի խնդրեալ ի սիրամայ աբուէսպաւաբա և խայտ ի լի
բանակէ , և նա առաջեայ նմա :
- Գ. Հանգամանէ զձեռնածոյ քանձորին , և նմ խնդրեալն էք :
- Դ. Չի քարան պապականին ի ներքս ի դաբիին , և քանն
չաւ աւելով . և յեք խնդրեալն սողմանին՝ հար էլ և ելեք պա-
ղակերան ի նաւախաթան անդ :
- Ե. Կրկին երեւեալ նմա Գր զձեռնածոյ զնա :
- Զ. Վէ քաղատան զը Եք սիրամ սողմանին , և զն ճայեղաց աղ-
գանք որ ի զին նմա հարկաբար :
- Է. Չի խնդրեալ զնապային ըսք հրամանացն դաւին ի լի
խաւաթանէ քարեայ :
- Ը. Չի էին առ ևս քիլիկին սաբայ , զն միտ հարաբարէն աղ-
զմանին : և թի ճայեղագր բանից նի ի գիրս ճարգարեանն՝ նախ-
նայ , և ախայ , և արկայ :
- Թ. Թի զան խնդր պապականեայն առաւելմայ բաժանեցան
քանն ցեղան ի քանն դաւին . և զն քաղատան զը զինեայ նա
և անայցայ :
- Ժ. Չի յանկան զնապային յառեւալ . և պարտային զնապա-
ւաբարէն յէմ . և զի զառայինն բարի էր յառեւալ , և ի թիւ-
բնն էլ ի լի նի առաւելմէ ի գիրպային :
- ԺԱ. Թափառարեայ արիւ . և քանդեալ ի լի յերեւելմայ նա
խաթեայ զնապապայինն էք , և ինն պարծեղ յնմ ի պապան
քանանայինն յէմ . որ և զնեայ զյերեւելմայ զնմ առաւ իւր :
- ԺԲ. Թափառարեայ առ , և էր բարի առայինն քն և պարեալ .
և էլ ի վերայ նի զարեւ ի թիւեային հազար հազար . և քանեայ
առ Գր , և ի պարեայ զնիւրիս և զնապանին՝ մնլ մլ ճաւ աղ-
բեալ . և մա առար թիւն :
- ԺԳ. ի բանից աղարեայ ճարգարէի պարեալ առայինն յնմ՝ արար
նաւախաթա ռեղանայն , և արեայ բնաւին զյաւալ :
- ԺԴ. Ել ի լի նորա բաւա արայ իւր . և նա առաջեայ գանձ
որդայ , արեայ , որ էլ և միտեայ ի նմանէ զբաւա :
- ԺԵ. Ել և զի զն այր իրի յանդիմանեայ անանիւ ճարգարէ զը
առ , թի զի մլ յնմ՝ այլ ի ճարգ յառաջար . ըսք որ բարեալեալ
էր զն ի բանին . և ի յաւել արից նի մլ խնդրեայ զն , այլ
խնդրեայ բիւլիլն , և մաւա :
- ԺԶ. Գրեւալին յառաւելմայ . և զի յերեւալ նի ըսք առաւելմայ
աղբեայն զնա Գր ի սրայ առարայն , որդեալ վնայինն անանիւ
ճարգարէ :

ԺԷ .

ժԷ. Թափառելոյն 'ի լէն Երա ահմն մալաք և մննչիւ. Զապալայ
յաւախաք առ Կր. և 'ի յնոսն ուղեւէ մարգարէի տալալէրեաց
զա Կր. և 'ի իարգիւն ընդդէմ ինչամկայն և նառափէլ զտալման
Յ: զմկանս հարին ինչամկան, ուստի առին. ոստա առաք յոյժ :
Եւ զի խնամաւի աբար ընդ արաախա՝ խորագնէցաւ նառ նք :
Եւ ին յնոս գրեաց զմիւս խափաւորաց իւն :

ժԸ. Թափառելոյն յալաւ և արաք չար արաւքի Կն, և ապա
բաճիւնայ 'ի նմանի երոմ : Գրեաց առ Կա՝ եւ իւն մարգարէ և ա
ոհ, զի իւղէր զԿր՝ չարալար հիւանդաւիք մեռանիս. և հիւան
որալայն նք, և մեռաւ :

ժԹ. Թափառելոյն որալիս, և արաք չար, և ետպան զնա յնա՝
այն ոք ընչեաց զտանն արաախա :

Ժ. Թափառելոյն գաբալիս. և յեք. եւսն ագ ապանաւ. և
Թափառելոյն յալաւ, և արաք Բարի, և յեք մահաւն յալիւրեայ
բանանայի դաքլաւ. 'ի ինառա. և յանդիմանեալ յալալիւրայ, որդոս
յալիւրեայ՝ ապան զնա. ընդ որոյ չարալար հիւանդաւիքն՝ ապա
նառ յիւրոյն :

ԺԵ. Թափառելոյն ամախա և արաք սախա ինչ Բարի, լաւիւնայ
յիւնի ընդ իւր 'ի մարք ընդ երոմ, և մէ քարաւ ընդ իւր. և
հար զէրոմ և մա զաբառաւծա նոյն Բար յապառաւծա. մարնե
ցաւ 'ի յնա յալաւաւ արգայի իւն, և յեքոյ յիւրոյն ապանաւ :

ԺԶ. Թափառելոյն ուղիս և արաք ուղղաւի. այլ հապաքացեալ
մարեաւ ինչալիւ. և եր Բարոքեալ մննչ մեռաւ :

ԺԷ. Թափառելոյն յալաւ և արաք ուղղաւի. և նա հարիւնայ
զորդիւն ամանայ :

ԺԸ. Թափառելոյն առաւ և արաք չարիս. և զնչեաց զնա ուսան :
և միւ հարաւծա եւհար 'ի յոստայ իսկէ, և Գրեւնայ զյառա. և
զբա սլեք մարգարէ յեքա եք դաքլոսոյնիւ. յնա եք առաւ
'ի Թափառելոյն և 'ի ինառա նք, և մեռաւ :

ԺԹ. Ամապալաք գալալ եւսիս արաք զապիլի յաննանն երկրա
դաւմ. և զի հիսին սարաւայ եկից զալմեարսն ոք արապադայ տա
ղալին և զնչ Գեհանի :

ԺԿ. Թափառելոյն մանաւ. և յանախեալ 'ի չարիս, ածաւ իւ
պանոս 'ի Բաբելոն, և 'ի լցանգիւն դաքլաւ ապալեայ զմի, և
դաքլոսոյ զնա 'ի Թափառելոյն իւր, և Կալալեայ զմի մննչ
մեռաւ :

ԺԸ. Թափառելոյն ամալ, և արաք չարիս զբա արաք մանաւ,
և ապանաւ յիւրոյն :

ԺԹ. Գալեաք յալիւրայ ոք որիւնայ զյառա. և այրեայ զամիւր
որմայն : արաք զապիլի, յորինեայ զալաք բանանայից չար պա
մանին դաւաւ, ապանաւ 'ի խառանի՝ զբ ուղբայ երեմա :

ԺԿ. Թափառելոյն որալիս և արաք չարիս. իպեայ զնա իւ
բաւան և ած յեկիպառ՝ ուստի մէ դաքլաւ :

Լ. Թափառելոյն յոյ խառան զեւիսիմ ոք և յալեւիմ, վա
րայ որալեայ. և եր հարիս 'ի լէ երկի :

ԼԹ. Թառաւս եւսիսիմ յալալիւրայ իւ նաք ուստի ուստի զառաւ
զնն,

զինն, եւն նմա նշխարին ծառայ. և դռնքս ապաքանքեալ :

ԼԺ. Եւ 'ի վէ եք նախադարձաւոր, և խաչեաց զնա, իմ ըստ
ոմանց՝ սպանի, և զի ասկ յասն ինչ առնուալ 'ի սպասուանքն քնն,
իարժէս քաց ինչ այժմ քարաւ զշանիկն :

ԼԻ. Թափառեալաց որդի սորա յետնիւ . և յետ երէնյ ամաց
ապաքանքեալ . և ապա ոմանք երբորդ գաւ ասին նախադարձու
արայ և խափառեցաւ զանէլ զերէնիւ, և քանէլ զյետնիւ,
յարժամ և զերէնիւ . և յինն ամին սերէնիւ, գաւ դարձեալ նա
քաղաքանաւորայ զմէրզինն . իսկ այժ Երէնյ ասէն գաւ նախա
դարձաւորայ յէմ :

ԼԿ. իսկ յառաջին ամին իմացաւ Եւթանասունն ամ լցաւ իսկ զԷզ
նի յարգաբեւարէն Երէնիւ, և ըստ զմանն ետայեաց՝ հրահան էք
իմացաւ եւթանէլ գերայն յէմ և զինն զպատեն քնն :

Մ Ե Ա Յ Ո Ր Դ Ե Յ Ե Ր Կ Ր Ո Ր Գ

ԳԼ Ա.

- Լ** Ի ԶՕՐԱՑԱԻ ՍՈՂԱՄՈՂ Ա
- որդի գաւթի՝ ի Թագաւորուն խորում.
 1 և եր եւ իւր ընդ նմա եր. և մեծացոյց
 2 զնա՝ ի բարձրութիւն. * Եւ ստաց սողունն
 3 ցամ ի ԷԼ, ցհաղարարեաւ և ցհարիւրապետս, և ցհալ
 4 տաւորս, և ցամ ի շնանս առհմիցն. * Եւ զնաց սողունն
 5 և եւմ եկեղեցին ընդ նմա, ի բարձաւանդակն դարաւ
 6 անի. ուր եր անդ խորանն վայրութեւն այ, զոր արար
 7 միմէս ծառայ ան յանապատին. * Բայց զաւապանակն
 8 այ եհան գաւթի՝ ի քաղաքէն կարիւմարիմայ. զն զի
 9 պատրաստեաց նմա խորան գաւթի յեմ. * և անդանն
 10 պղնձի զոր արար բեռեկեղ որդի ուրիայ որդւոյ յով
 11 րայ, մեղ եր առաջի խորանին ան. Եւ խնդրեաց ինքն
 12 սողունն և եկեղեցին. * և եհան անդ սողունն ի վերայ
 13 պղնձի անդանոյն առաջի ան ի խորանին, և մատոյց ի
 14 զՔ նի ողբակեղահաղար. * ի գիշերին յաղմիկ երևե
 15 ցաւ եւմ սողունն, և ասէ ցնա. խնդրեաւ զինչ տաց
 16 քեզ. * Եւ ասէ սողունն ցնա. զաւ արարեր ընդ գաւ
 17 թի հոր խնամ ողորմութեւն մեծ. և Թագաւորեցաւ ցնա
 18 զն փոխանակ նի. * և արգ եր եւմ՝ հաւատարիմ լիցն
 19 անուն քո ի զՔ գաւթի հոր խնայ. զն զի զաւ Թագաւ
 20 րեցաւ ցնա զն ի զՔ բաղում ժողովրդեանն, որ և
 21 իւրն զհալ երկրի. * Եւ արգ՝ զխմատաւթն և զհան
 22 նաւ տացն ինձ, զի ելանիցեմ առաջի ժողովրդեանն
 23 քոյ պարկի, և մասնիցեմ. զն զի ո գաւթի զժողով
 24 ՚ զուրգս քո զմեծ զայս. * Եւ ասէ եւմ ցաղունն. փո
 25 խաւ.

Դ Սբնափի Գրոյս յօրինալին երեւել եր՝ Մնացորդ Երեւ
 րորդ. Բայ ասեալ յայլոյ եղաւ ասփն համայնի տաւրոյն
 Մնացորդաց Երկրորդ. Բեղեք և օրինալ փոխեք՝ Մնա
 ցորդք Երկրորդք:

ԳԼ Թ. (3) Յօրինալին. ի բարձաւանդ գաւառ՝ (5) Ու
 ան. Եւ զանդանն պղնձի զոր արար բեռեկեղ որդի.
 (10) Բաղում. Ո՞ր գաւառացի զժողով. (10) Յօրինալին գա
 ւառ. Զօղմիցս Կ զմեծ. (11) Այս. Զի գաւառացի

խանակ զէ եղև այդ 'ի սրտի քում, և ոչ խնդրեցեր մե
ծուի ընդից, և ոչ փառս, և ոչ զանձինս հաղթաւոր-
դաց քոց, և առուրս բազումս ոչ խնդրեցեր. այլ խնդ-
րեցեր դու քեզ զիմաստութի և զհանձար, զի գառի-
ցիս զժողովուրդ իմ յորոյ վր թագաւորեցուցի ըզ-
քեզ: * Չիմաստութի և զհանձար. տամ քեզ, և զմե- 13
ծութի, և զինչս և զփառս տաց քեզ. ոեղ զի ոչ եղև
նման քեզ 'ի թագաւորս յառաջագոյն քան զքեզ, և
զինի քո ոչ լինիցի այդպէս: * Եւ եկն սողոմոն 'ի բա- 13
մայ գաբաւոնի յեմ, յերեսաց խորանին վիպուհ. և
թագաւորեաց 'ի վերայ ելի: * Եւ ժողովեաց սողոմոն 14
կառս և հեծեալս. և եղեն նմա հազար և չորեք հարիւր
կառք, և երկաստան հազար հեծելոց. և ելժող զնս 'ի
քաղաքս հեծելոցն, և զօրն քր ք արքայի յեմ: * Եւ 15
եգ արքայ զսկի և զարծաթ իբրև զքարինս յեմ, և ըզ-
մայրս 'ի հրեաստանի, իբրև զմալթագնիս 'ի դալտի
բազմութի: * Եւ երբ ձիոցն սողոմոնի յեգիստոսէ: 16
և զինք վառաւուց արքայի: * Երթեալ զնէին. և ելաւ 17
նմին անեկն յեգիստոսէ կառս մի վեց հարիւր արծա-
թոյ, և մի հարիւր և յիսուս: և այնպէս ամ թագաւո-
րացն նեղաւուցոց, և թագաւորացն ասորեաց 'ի ձեռս
նց բերեին:

ԳԼ. Բ.

Բ Եւ ասաց սողոմոն շինել զտուն անուան նն, և ըզ- 1
տուն թագաւորութի իւրոյ: * Եւ ժողովեաց 2
սողոմոն եւ թանաթան հազար արանց բռնանիքաց, և
աւթասանհազար քարահատաց 'ի լերինս. և վերակա-
ցուք նց երեքհազար և վեցհարիւր: * Եւ առաքեաց 3
սողոմոն առ քիրամ արքայ փիլիստի' և ասէ. օեղ արա-
բեր ք հօր իմոյ գաւթի, և եռուր նմա մայր փայտո, 4
շինել իւր տուն բնակելոյ 'ի նմա: * Եւ արգ' ահա նս
օրգի նր' շինեմ տուն անուան նն նոյ իմոյ, արբել զնս
նմա, ծիսել առաքի նր խունկս, և առաջագործին յեմ
ժամ: և մատուցանել ողջակէզս հանադազ առաւօտուց
և երեկորին, և 'ի շաբաթս, և յամսամուսս, և 'ի տունս
նոյ մերոյ, յաւիտեան զայն յելէ: * Եւ ասանա զոր նս 5
շինեմ մեծ է. զո զի մեծ է ամ մեր քան զեմ ասա-
րամս. * և ոչ կարտոցէ շինել նմա տուն. զի եթէ եր- 6
կինք:

զիցիք իմ: (1) Ոման: Թարոյ վր թգրեմ: (17) Աստ:
Ամ թգրոցն քերտացոց. իմ, քերտացոց:
ԳԼ. Բ. (3) Ոման: Ընդ հօրն իմեւմ գաւթի: (4) Աս-
տան: Եւ 'ի տունս նն նոյ մերոյ, յաւիտեան:

- կենդանի երկրից ոչ տանին զփառանք. և զմեզ
 եւ շինելից նմա տան. այլ զի ծիսեացեն խաւիս առաւ
 7 շի նք. * Եւ արգ՝ առաքեալ ինձ այր իմաստուն, որ
 գիտիցե գործել զտակի և զարծաթ, և զպղնձ, և զեր-
 կաթ, և զծիրանի, և զխարժիր, և զխապուստակն, և ըզ-
 րակն. և որ գիտիցե քանդակել զքանդակա ընդ և
 մաստուն իմ, որք են ՚ի հրկապանի և յնմ. զորապառ
 8 բառեաց զաւելի հայր իմ. * Եւ ասաք բերել ինձ
 փայտ մայր, և սարգոյ, և թեղաւոր ՚ի լիբանանի.
 Ըն զի եւ գիտեմ, իբրեւ զծառայս քո ոչ որ գիտե հա-
 տանել փայտ ՚ի լիբանանի. և արգ ծառայս քո երկրի
 9 ցնի Է ծառայս իմ, * պատրաստել ինձ փայտ բազում.
 10 Ըն զի տունս զոր եւ շինեմ, և մեծ և փառաւոր. * Եւ
 զարծանիցն որք հասանեն զփայտն ՚ի կերպուր եւ
 առ հայ՝ ունիկ ծառայից քոց՝ քանհաղար քոս ցորեւ
 նոյ, և քանհաղար քոս գարւոյ, և քանհաղար լափ
 11 զմաւոյ, և մեծ քանհաղար լափ. * Եւ ասաց թիբամ
 արդոյ տիրանի գրով, և արձակեաց առ ասորմն. Վք
 սիրելոյ նն զծառայուր իւր, և ա զքեզ ՚ի զք գացաւ
 12 թաղաւոր. * և ասե թիբամ. արհնաւ և. նոր նն ին
 որ արար զերկին և զերկիր. որ նա զաւելի արցայի
 որդի իմաստուն, գիտել զհանձար և զիմաստուն. որ
 շինեաց զտուն նն, և զտուն թաղաւորումն իւրոյ.
 13 * Եւ արգ՝ ահա աւաղակցի քեզ այր իմաստուն, որ զի
 14 ան զհանձար՝ զգիրամ զծառայ իմ. * մայր գորա՝ և ՚ի
 զտանեացն գանոյ, և հայր գորա՝ արարեալացի. գիտե
 դարձել զտակի և զարծաթ, և զպղնձ, և զերկաթ, և
 զքարին, և զփայտ, և անկանել զծիրանին, և զխա-
 ւաւաքին, և զքեկն, և զխարժիր, և քանդակել քան
 զակ. և իմենել զնմ հնարս զորա տացնս ցրա՝ ընդ
 իմաստունս քո և Է իմաստունս զաւելի տեսն ինոյ
 15 հոր քո. * Եւ արգ՝ զցորեանն և զգարին և զմեքն և
 զցնին, զոր ասաց տեր իմ. տացե ծառայից իւրոյ.
 16 * և մեզ հասանեմք փայտ ՚ի լիբանանի Է նմ պիտայից
 քոց. և անցուք զնն ընդ Եով լառաս ՚ի յուզպե, և հա-
 ւարեացն գրն յնմ.
 17 * Եւ ծառայաց ասորմն զնմ արս պանդախաս յնմ Գ
 զմեք թաղան զայ թուեաց զնն զաւելի հայր նք. և
 դասն հարկար յեսուն հաղար, և երեք հաղար և զնոյ
 18 հարկար. * և արար ՚ի նոյ եւ թանստուն հաղար բեւ
 նակ.

(8) Պնեւ. Եւ արարցաւ, և թեղաւոր. (9) Ուն. Եւ մեծ
 փառաւոր. (10) Պնեւ. Եւ գնեի Եւ լափ. (12) Բա-
 րդ. Զտունն նն, և զտուն. (13) Պնեւ. իմաստուն
 և որ գիտե. (18) Պնեւ. Եւ զերեւ հաղարն.

Նախքան, ամենան հազար, քարահասար, և զերեք հազարս և զքեց հարիւրսն՝ գործաւարտ 'ի ՎՃ նոյ։

ԳԼ. Գ.

Եւ ահա. ստորանն ընեւ զտունն յեմ՝ 'ի շրջինս առ 1
մուրհայտոյն, ասի երևեցաւ նոր գաւաթի հարնթ. 2
Վանդաւ յորում պատրաստեաց գաւաթն, 'ի կնի առ 3
նոյ յերեսացւոյ։ * Եւ ահա. ընեւ յարհանն երեւ 4
բարդի, յամեն շարքարդի Թաղաւորութեան իւրոյ։ * Եւ 5
ահա. ստորանն ընեւ զտունն նոյ. Երկայնութ չափոյ 6
առաջայն 'ի քաղաքն հանգնոյ և լայնութի 'ի քան 7
հանգնոյ։ * Եւ երբմ գեմ յանդիման տանն, երկայնութի 8
նն առաջին՝ և լայնութի տանն հանգնոյ քանինոյ. և 9
բարձրութե քանն հանգնոյ։ և պատեաց զնա սակաւ 10
արտով 'ի ներքուստ։ * Եւ զտունն մեծ՝ գրաւակեաց 11
մեկոյ փայտեալ, և պատեաց սակաւ արտով, և քանգաւ 12
կեաց 'ի նմա արմատեմա, և չլծայադրծա։ * Եւ զտե 13
գարեաց զտունն սկանդ պատուակեաց 'ի փառս, և 14
սակաւ արտով 'ի սեփարութեաց։ * Եւ պատեաց զտունն 15
սակաւ, և զորմն, և զգրումն, և զմեղունն՝ և զգաւրս, 16
և քանգակեաց քարոս յորմն։ * Եւ արար զտունն արտ 17
ութե արտութեմն, զերկայնութն նոր առաջոյ կալմանե 18
'ի քանն հանգնոյ, և զպնութեմն 'ի քանն հանգնոյ, և 19
պատեաց զնա մաքուր սակաւ 'ի քորդես՝ վեցհարիւր 20
առաքանաւ։ * Եւ կէս բեռանցն միոյ միոյ կշառմէ յի 21
տան սկիզ սակաւոյ։ և զվերնատունն պատեաց սակաւ։ 22
* Եւ արար 'ի տան արտութե արտութեմն քորդես և բ 23
կաւս դարձ. և պատեաց զնա սակաւ։ * Եւ Թեք քորդ 24
բեկնն երկայնութե քանն հանգնութե Թե մի 'ի հինգ հանգ 25
նոյ, կցեալ յորմն տանն, և Թեք մեւ 'ի հինգ հանգ 26
նոյ՝ կցեալ 'ի Թե քորդեմն մեւոյ։ * Եւ Թեք քորդեմն 27
մեւոյ 'ի հինգ հանգնոյ կցեալ յորմն տանն. և մեւ 28
Թեք 'ի հինգ հանգնոյ կցեալ 'ի Թե քորդեմն մեւոյ։ 29
* Եւ Թեք քորդեմն տարածեալք 'ի քանն հանգնոյ. և 30
Թեքանք կային 'ի ՎՃ սակց իւրեանց, և զերեք նոցա 'ի 31
տունն։

Գլ. Գ. (1) Ոմնո. Զտունն նն յեմ, 'ի շրջին տնուր հաշտոյն։ (2) Թորմակին յե բառի՝ երևեցաւ, յափշտ դնի՝ նմա, որ և լալերդիւ նշանալի բառաւ. զորով և միս զնոց արարտ համայնս այլոյ։ (4) Այս. Եւ բարձրութե հար իւր և քանն հանգնոյ։ (4) Ոմնո. Եւ պատեաց զտունն սակաւ ար։ (8) Ոմնո. Առաջի կալմանե 'ի քանն հանգնոց։ (9) Այս. Եւ կէս բեռանցն միոյ միոյ։ (11) Ոմնո. Քանն հանգնոյ. և Թեք մի 'ի հինգ։

- 14 տունն : * Եւ արար զվարդգընն 'ի Կաղարատակէ և 'ի Ժերանւոյ, 'ի Կարմիրոյ և 'ի Բեհեզոյ, և անկաներ 'ի նմա
15 քերովբէս : * Եւ արար առաջի տանն սիւնս երկուս, յերեսուսն : Հինգ կանգնոյ թարձաւն. և զխոյակս նոյ
16 'ի Հինգ կանգնոյ : * Եւ արար վանդակապատ 'ի զաւրիւն, և եգ 'ի վր զլիւոյ սեանցն. և արար նոճաճկ հարկւր, և եգ 'ի վր շղթարդարծապն : և կանգնեաց զսիւնսն առաջի տաճարին, զմէս յաջմէ, և զսիւնսն յահեկէ. և կոչեաց զանուն այնորեկ որ յաջմէն եր' ուղղուէ, և զանուն այնորեկ' որ 'ի ձախմէն եր' զօրուէ :

ԳԼ. Դ.

- 1 Եւ արար սեղան պղնձի, 'ի քրտն կանգնոյ զերկայ, նաւթի, և 'ի քսան կանգնոյ զլոյսիս, և զբարձ
2 բաւթի 'ի տանն կանգնոյ : * Եւ արար զԾովն հալածոյ 'ի տանն կանգնոյ զաւրիւն, բոլորակ շուրջանակի, և 'ի Հինգ կանգնոյ զբարձաւթի, և շուրջանակի յերեսուսն
3 կանգնոյ : * Եւ նմանուի ի կանց 'ի ներքոյ նր', որք շուրջ կային, 'ի տանն կանգնոյ շուրջ պատեալք զնաւ վաս. և ձուլեցին զքաւարակն ի ձուլածոյն իւրեանց.
4 * Եւ արարին զնոսա երկոտասան զուարակս. երեքն հայեին 'ի հիւստի, և երեքն հայեին յարեմուսս, և երեքն հայեին 'ի հարաւ, և երեքն հայեին յարեւելս.
5 և Ծովն 'ի վր նոյ, և յետոյցն իւրեանց 'ի ներքոյ : * Եւ Թանձրուէ Ծովուն թղան, և շուրթն նր' իբրև զշուրթն բաժակի, քանդակեալ բոյս շուշանի, և տանէր երկուս
6 հաղարս չափ. * և Կատարեաց զնա : Եւ արար առաջան տանն. և եգ զՀինգն յաջմէ, և զՀինգն 'ի ձախմէ. լուսնալ 'ի նոսա զգործ ողջակիզացն, և ողողէ 'ի նոյ : և Ծովն առ 'ի լուսնալ 'ի նմա քահանայիցն զին
7 քեանս : * Եւ արար զաշտանակսն ոսկիս տանն ի յօրինուածոյն իւրեանց. և եգ զնա 'ի սառնարին, զՀինգն
8 յաջմէ և զՀինգն 'ի ձախմէ : * Եւ արար սեղանս տառն, և եգ 'ի տառարին, Հինգ յաջմէ և Հինգ 'ի ձախմէ : և 9 արար տառսն ոսկիս հարկւր : * Եւ արար զբահն քոյ հանդիպն. և զբահն զմեծ. և զգրոնսն արահին, և 10 զգրոնսն նոյ պատեաց պղնձով : * և զԾովն եգ յանկեան
11 տառարին յաջմէ կողմանէ իբրև յարեւելս առաջի : * Եւ

(15) Աստ. Յերեսուսն և 'ի Հինգ կանգնոյ : (16) Որտե՞ս Եւ զանուն այնոր որ 'ի ձախմէն :
Եւ Գ. (2) Որտե՞ս Ծովն հալածոյ : (4) Որտե՞ս Հայեին ընդ հիւստի... հայեին ընդ հարաւ : (7) Յարեւելս. Զքաւարակն ոսկիս տանն : (11) Աստ. Եւ զԿատարսն :

արար քերամ՝ զմահանան և զկաթսայս, և զկաթկարայս
 անգանոյն, և զնո՞մ զկահն նր: Եւ կատարեաց քերամ՝
 տունել զնո՞մ գործն զոր հրամայեաց արքայն սողոմոն
 'ի տանն իւ: * Զսիննան երկուս, և 'ի զքի նշ զնոյակն, 12
 և 'ի զքի խոյակաց սեանցն զքովթարովթան զերկոսեան,
 և զվանգակագործան զերկուս՝ առ 'ի ծածկել զնոյակս
 քովթարովթայն, որք էին 'ի վերայ գլխոց սեանցն:
 * Եւ զանգակս ոսկեղէնս լորեքհարիւր յերկոսեան վան 13
 զանգապատոն. և զերկուս աղքատ նոնաձեացն 'ի փուս՝
 վանգակագործին՝ ծածկել զերկոսեան խոյակն որ էին
 'ի զքի սեանցն: * Եւ զանգեղնովթան արար տան, և 14
 զաւազանսն 'ի վերայ մեղքեղնովթայն: * և զծոփ զփ: 15
 և զաւարակս երկոստան 'ի ներքոյ նր: * և զկաթկա 16
 րայս. և զքաւանալիս: և զաննն. և զմահաննն. և զնո՞մ
 կահն նշ զոր արար քերամ. և աւարաւ արքայի սողոմոն
 նր 'ի տունն նն: 'ի մաքուր պղնձոյ, * յնգարձակուս 17
 երկրին յորդանանու ձուլեաց զայն արքայի 'ի թանձ
 րուծե հողոյն 'ի տանն սղբովթայ, 'ի մէջ սագաթայ:
 * Եւ արար սողոմոն զնո՞մ սպասն զայն բազում յոյժ: 18
 զն զի ոչ պակասեաց կրել պղնձոյն: * Եւ արար տ 19
 սողոմոն զնո՞մ սպաս տանն նն. և զաննն ոսկի, և զայլ
 սեղանսն. և 'ի վերայ նշ պղնձն զառաջաւորուն: * և 20
 զառանձնակն: և զմաքուսնն լուսոյ Ե յորինուածոյն
 յանգիման գարբիւղն 'ի մաքուր ոսկեղոյ: * և ճրագա 21
 րանք իւրեանց, և բազմակալք իւրեանց: * և աաղքն, 22
 և խնկամանքն, և բուրուառքն 'ի մաքուր ոսկեղոյ: և
 գուրք տանն ներքոյ 'ի որբուի սրբուեցն: և զգրուած
 տաննարին ոսկեղէնս:

ԳԼ Ե.

Եւ կատարեցաւ նո՞մ գործն զոր արար սողոմոն 'ի
 տանն նն: և աւարաւ 'ի ներքս սողոմոն զսրբուեան
 դաւթի հոր իւրոյ, զարծաթն և զոսկին. և զսպասն նա
 'ի գաննն տան նն:

Դ * Զայնժամ եկեղեցացոյց սողոմոն զծերան իլի, և զնո՞մ 2
 իշխանս ցեղիցն, զառաջնորդս տոհմից որդւոցն իլի
 յնո՞մ, հանել զտապանակ ուխտին նն 'ի քաղաքէ դաւ
 թի նա և սիօն: * Եւ ժողովեցաւ առ արքայ նո՞մ այր 3
 իլի

(11) Թորնալին. Եւ զկատարայս սեղա՞մ: (15) Ոնն. Եւ
 զաւարակս քժ 'ի զքի նր: (17) Ուլան. Զուլեաց զայն
 արքայ 'ի թանձրուծե: (20) Ուլան. Զանգեղնան գարբի
 րային: (22) Աւս. Տանն ներքոյ 'ի սր:
 Գլ. Ե. (1) (5) Ոնն. Եւ զսպասն: Եւ զնո՞մ սպասան:

- 4 Եւ ի տանին . այն է ամբան եւ թնեցորդ . * և եկին առ
մանեքեան ծերքն Ելի : Եւ առին ամանեքեան զհատու
5 ջիքն զտապանակն և հանին զնա . * և զխորանն վիպորու
Թի , և զամ սպասն սուրբ որ էր ի խորանին . և հանին
6 զայն քահանայքն և զհաւացիքն : * Եւ արքայ սողունն
և ամ ժողովուրդն Ելի , և երկիւղաւնքն , և ժողովեալքն
նոցա առաջի տապանակին . զհետին զաւարակս և ոչ
խորս , որոց մէջ զայր Թիւ և մէջ համար ի բաղմունէն :
7 * Եւ տարան ի ներքս զհաւացիքն զտապանակ ուխտին
ան ի տեղին իւր՝ ի գաբեր տանն ի սրբութիւն սրբու
8 Թեցն , ի ներքոյ Թեոց քերորեկցն : * և եր քերորեկցն
Թաուցեալ զմեա իւրեանց ի վերայ տապանակին , և
ծածկէին քորեկցն զտապանակն , և զքառնալիւն նր ի
9 վերուստ : * և չուց ռանէին բառնալիքն , և հայեին զգ
րուիք բառնալիքն ի սրբութեցն ի զմեա գաբերայն .
10 և մէջ երեւին արտաքս և էին անդ միշտ ցոյսօր : * Եւ
մէջ Ելի էր ի տապանակին՝ բոլրց երկմաւ տապանակն զար
կէ անդ մովսէս ի քորեկ , զորս ուխտեաց ար ընդ որ
11 գինն Ելի , յաւանելն նշ յերկրէն եղխապոսի : * Եւ երկ
երբեւ ելին քահանայքն ի սրբութեցն . զն զի ամանե
քեան քահանայքն որք զտան անդ՝ սրբեցան : և մէջ էին
12 կարգեալ օրըօրե պաշտօնեայքն , * և զհաւացիքն սաղ
մոսանսուգք . ամանեքեան յորդուոցն աստփայ և եմա
նոց և ի զիմովմայ , և յորդուոցն նշ , և յեղբարցն նշ .
որք զյեղեալէին զպատմութեանս բնկեղեղէն . և առա
ջք և քնարգ և սրնդգ , կային յարեւելից կողմանէ սե
ղանոյն . և ընդ նմ քահանայք հարկւր և քսան՝ հարկու
13 նէին փառս : * Եւ եղև միանգամայն մայն ի հարկանել
զփաղն , և յերգել զաղման , և ամբառնալ զմայնսն
միաբան տակով . խոստովան եղերուք և օրհնեցնէր զնր :
և բարձրացուցին զմայնսն փողովքն և ծնծղայիւք , և
զորմովք երգայն : և ասացին խոստովան եղերուք ան ,
զի բարի է զի յաւիտեան է ողորմ նր : Եւ ասան լրաւ
14 ամոգով փառացն ան . * և մէջ կարէին քահանայքն կալ
ի պաշտամանն յերեսաց ամեղայն . զն զի լրին փառքն
ան զառանն նյ :

ԳԼ. Զ.

- 1 Յայնժամ խառնյաւ սողունն : Տը ասաց բնակել ի
2 մասափոխի : * և ես շինեցի տուն անուան քում ըլ
սրբու

(12) Յայնովին . Քահանայք ճի . (13) Աստ . Եւ զոր
ծեղերդոյն : (13) Ոման . Զի յաւիտեան է ողորմութիւն
Գլ . Է . (1) Ոման . Տը իմ ասաց բնակել ի մի :

արաւ թիւն քո սեւ պատարասեցի՝ բնակել ի տմե յաւի
 տեանս : * Եւ գարձոյց արքայ զերեսս իւր, և օրհնեաց
 զամբ հեկեղեցին Ելի : և ամբ հեկեղեցին Ելի փայր շուրջ :
 և ասեւ : * Օրհնեալ է ար ամ Ելի : որ խօսեցաւ թեւ
 բանով իւրով ք զաւթի հօր իմում, և ձեռք իւրով
 ելլայ : * Եւ ասեւ : յորե յորեմէ հանի գոողովուրդ իմ յերե
 ղէն եգիպտոսի : ոչ ընտրեցի քաղաք մի յամ ցեղիցն Ելի
 շինել ինձ տուն, զի լինիցի անուան իմ անդ : և ոչ ընտ
 րեցի զայր որ լինել առաջնորդ : ի վր ժողովրդեան ի
 մոյ Ելի : * Եւ արդ՝ ընտրեցի զամբ լինել անուան իմոյ
 աստ : և ընտրեցի զգաւթի՝ զի լինիցի ի վր ժողովր
 դեան իմոյ Ելի : * Եւ եղև ի արտի գաւթի հօր իմոյ շի
 նել տուն անուան ամ մոյ Ելի : և ասաց ար ցաւթի
 հայր իմ : զմ զի եղև ի արտի քում շինել տուն անուան
 իմոյ՝ բարեւոյ արարեր զի եղև արդ : ի արտի քում : * Բայց
 ապիպեալ գաւ ոչ շինեացես ինձ տուն, այլ որդի քո որ
 եղանէ յարաւային քումսն, նա շինեացէ տուն անուան
 իմոյ : * Եւ կանգնեաց ար զբան իւր զոր խօսեցաւ :
 և եղև եւ փոխանակ գաւթի հօր իմոյ : նոսա յաթոռն
 Ելի ուր խօսեցաւ ար, և շինեցի զտունս զայս անուան
 ամ մոյ Ելի : * և եղի աստ զասարանակ ուխտին զոր ուի
 տեաց ընդ որդիսն Ելի : * Եւ եկաց յանդիման սեղա
 նոյն ամ առաջի ամ հեկեղեցւոյն Ելի : և ամբարձ զմեռս
 իւր : * Վս զի արար սողոմոնի խաբիտս պիմի, և եղ
 զնա ի մեջ սրահի՝ աամարին : ի հինգ կանգնոյ զերկայ
 նաւթի նր, և ի հինգ կանգնոյ զայնու թիւն, և յերկոյ
 կանգնոյ զարձու թիւն նր : և եկաց ի վր նր : անկաւ
 ի փրայ ծնկաց իւրոյ առաջի ամ հեկեղեցւոյն Ելի, և
 ամբարձ զմեռս իւր յերկինս, * և ասեւ : Տը ամ Ելի :
 ոչ որ է նման քեզ ամ յերկինս, և ոչ ի վր երկրի : որ
 պահես զուխտս և զողորմութիւն ամենեցուն, որ գնան
 առաջի քո ամ արտիւք իւրեանց : * Չի պահեցեր ծա
 րայի քում գաւթի հօր իմոյ, զոր խօսեցար ընդ նմս
 և ասացեր : խօսեցար թերանով քով, և ձեռք քո լցնի
 այսօր : * Եւ արդ ար ամ Ելի, պահեալ ծառայի քում
 գաւթի հօր իմում, զոր թիւ խօսեցար ք նմս և ասա
 ցեր : ոչ պահասեացէ քո այր յերեսաց իմոյ որ նստցի
 յաթոռն Ելի : բայց փայն թիւ պահեցին որդիք քո
 զնանապարհս իւրեանց գնալ առաջի իմ, ուր գնացիք
 գում առաջի իմ : * Եւ արդ ար ամ Ելի, հաւատարմիմ

ԷԼ

- (8) Ամսի : Յ գաւթի ցհայր իմ : (9) Բաղաս : Որ ելցէ
 յարաւային : (11) Ամսի : Զառապանակ ուխտին ամ :
 (16) Ամսի : Որ նստիցի յաթոռն : փայն ելի պահեացէ :
 (17) Յ փայնի պահեցի : Էլիցի բանն և գաւթի :

- 18 լիցի բանն. քո գաւթի. * եթէ տաւազանք բնական
 19 այս զոր շինեցի : * Եւ արդ՝ հայեացիս յազօթս ծա-
 20 րայի քոյ, և 'ի խնդրութեան իմ ձոր ձն, լռել զազաւանս
 21 և զազօթս, զոր ծառայ քո ազալէ՝ առաջի քո այսօր,
 22 * լինել քոյ առաջ քոյ և մտայ 'ի տանս յայտմ 'ի տուն
 23 և 'ի գիշերի. 'ի տեղաւորս յորում ասացր կոչել զանուն
 24 'ի տան, առ 'ի լռել զազօթս զոր ծառայ քո առաջ
 25 'ի տեղաւորս յայտմ * Եւ լռելիցես զխնդրութեան ծառայի
 26 քոյ, և ժողովրդեան քոյ իլի, զորին ազաւանս 'ի տեղ-
 27 աւորս յայտմ. և դու լռելիցես 'ի տեղաւորէ բնական քոյ
 28 յերկնից, լռելիցես և քաւիշ լիցիս : * Զորին մեղան-
 29 շից ար ընկերի իւրում, և առնուցաւ նորմս յազազս
 30 այսորիկ նորմէլ զնա : և եկեսցէ կացցէ առաջի տեղա-
 31 նայ 'ի տանս յայտմի : * և դու լռելիցես յերկնից, և
 32 արասցես, և գտանցիս զծառայսն քո՝ հատուցանել
 33 լով անօրինին. տակ լը ճանապարհաց նի 'ի գլխս նի,
 34 և արդարացուցանել զարգարն. և տակ իւրաքանչիւր
 35 տակք լը արգարութի իւրում : * Եւ եթէ վանեացի
 36 ժողովարդ քո ինչ առաջի Թշնամեաց, եթէ մեղիցեն
 37 քեզ՝ և դարձցին, և խոտաովան լիցին անունս քում,
 38 և յազօթս կացցեն և պաղատեցին առաջի քո՝ 'ի տանս
 39 յայտմ : * և դու լռելիցես յերկնից. և քաւիշ լիցիս մե-
 40 ղաց ժողովրդեան քոյ իլի. և դարձուցան զնս յեր-
 41 կնի զոր ետուր նի՝ և հարց նոցա : * Զարգելու քո
 42 զերկնս մէ լինել անձրե, թէ մեղիցեն քեզ. և յազօթս
 43 կացցեն 'ի տեղաւորս յայտմ, և օրհնեցին զանուն քո,
 44 և 'ի մեղացն իւրեանց դարձցին, զի զի նկմն արաւ
 45 յնս : * և դու լռելիցես յերկնից, և քաւիշ լիցիս
 46 մեղաց ծառայից քոյ, և ժողովրդեան քոյ իլի : զի զի
 47 յայտնեցես նի զճանապարհն բարի որ գնասցեն 'ի
 48 նմա. և ապցես անձրե՝ 'ի վի յերկրի քոյ, զոր ետուր
 49 ժողովրդեան քում 'ի ժառանգութի : * Սով եթէ լինի
 50 յի 'ի վի յերկրի : մահ եթէ լինիցի. խորշակահարում,
 51 և գարունին. և մարտի, և քորեակ եթէ լինիցի : եթէ
 52 նեղիցէ զնս Թշնամի յանդիման քաղաքաց իւրեանց :
 53 Ըստ ձմ հարուածոց, և լը ձմ ցաւոց, * ձմ ազօթիւք և
 54 ձմ պաղատանք, որ լիցիցին ձմ մարդոյ, և ձմ ժա-

ղի

- (20) Ռիւն. Ասաց քոյ 'ի վերայ տանս այտմ 'ի տունէ :
 (24) Ռիւն. Եւ եթէ մեղիցեն քեզ : (26) Ռիւն. Նկում
 տրասցես : (27) Ռիւն. Յոր գնասցեն 'ի նս, և ապցես :
 (28) Այս. Եւ գաղութն և մարտն, և : (29) Այս. Ամ
 աղւնք և ձմ պաղատանք : (39) Ռիւն. Ծանկից մարդ. .

զարգեան քո էլի: եթէ ծանկոյտ մարդ զորոտութի
 իւր և զսիրտ իւր, և ամբարձցէ զմեռս իւր 'ի տունս
 յայտ: * Եւ գաւ լուիցեն յերկնից 'ի պատարաստ բնաւ 30
 կուծիք քումս: և բռնկեացեն, և տացեն առն ըստ
 իւրում, ուղ և ծանկոյտս զսիրտ նր. զի զի գաւ մայրն
 շահաւորս զսիրտս որդւոց մարգկան: * ուղ զի երկնցեն 31
 'ի շահապարհաց քոց զամ աւուրս զոր կեցցեն նոքա
 'ի վր իրենաց երկրին զոր ետուր հարցն նոցա: * Եւ 32
 ամ օտարական որ ոչ իցէ 'ի ժողովրդենէ քումս յեկե-
 թիս. և եկեացէ յերկրէ հեռաստանէ՝ զի անուան քոյ
 մեծի և հզոր մեռիկն քոյ, և բարձր բազկի քոյ. և եկեն
 ցեն և յաղթան կացցեն 'ի անդուշտ յայտ: * և լուիցեն 33
 յերկնից 'ի պատարաստ բնակուէ քումս: և արասցեն
 զսա ամ քոր ինչ և Գարգասցէ առ քեզ օտարականն.
 զի ծանկոյտն ամ ժողովուրդք երկրի զանուան քո, և եր
 կիցեն 'ի քեզ՝ ուղ և ժողովուրդք քո ինչ, և գիտացցեն
 եթէ կոյցեալ է անուան քո 'ի վր տանս այսորիկ զոր
 շինցի: * Եթէ ելցէ ժողովուրդք քո 'ի պատարաստ 'ի 34
 վր Թշնամաց իւրոց 'ի շահապարհ՝ յոր առաքեացեն
 զնա: և յաղթան կացցեն՝ առ քեզ 'ի շահապարհի քո
 զպսիս այսորիկ զոր ընտրեցիր զսա, և տանս զոր չի
 նեցի անուան քում: * և լուիցեն յերկնից պաշտառ 35
 նաց և աղօթից նց, և արասցեն իրաւունս նց, * զի զի 36
 մեզանքն քեզ: քանզի ոչ գոյ մարդ որ ոչ մեզանք: և
 հարցն զնա, և մասնեացեն զնա առաջի երեսաց Թշնա
 մաց. և գերեւով գերեացին յերկիր Թշնամացն, յեր
 կիր հեռաւոր կամ մերձաւոր: * և գարձցին քորիւք 37
 իւրեանց յերկրին յոր փոփոխեցան անգր. գարձցին և
 ազաւսցեն զքեզ 'ի գերուէն իւրեանց. և ասացցեն,
 անգրք անորինեցաք: * և գարձցին առ քեզ յամ սրտից 38
 իւրեանց, և 'ի բոլոր անձնէ իւրեանց յերկիր գերու-
 թեն. և յաղթան կացցեն 'ի շահապարհ երկրիս այսո-
 րիկ զոր ետուր հարցն մերոց, և քաղաքիս զոր ընտրե-
 ցիր, և տանս զոր չինցի անուան քում: * Եւ լուի 39
 ցեն յերկնից 'ի պատարաստ բնակուէ քումս աղօթից
 նց և պաշտամնաց իւրեանց. և արասցեն իրաւունս.
 և

'ի տանս յայտ' (31) Այս. Զորս կեցցեն: (32) Յոյն
 նախ իբի. ինքն. և եկեացէ ինչ յերկրէ հե: (33) Ու-
 խնդ. Եթէ կոյցեալ է ար անուան քո: (34) Յորինիս.
 'ի շահապարհ' 'ի քոքիս այտ': (35) Այս. Գաղատա
 նաց նոցա և աղ: (36) Այս. Յերկիր հեռաւոր կամ
 մերձաւոր: (37) Ուխն. Յոր փոփոխեցան անգր... մեզք և
 անորի': (38) Ուխն. Յերկիր գերուէն... զոր ետուր
 հարցն նց: (39) Ուխն. Ժողովրդեան քո մեզուցեցաք
 Ի

- յայնկոյս գրանցն, կանգունս հարկւր յերկայնուէ, և զայնուէ նք 'ի հիմանէն հաստատեաց վաթսուսն կան,
- 4 գումն : * Եւ արար զքրուսն նք անգրէն . և բարձրութիւն նք կանգունք եւ թանապան, և լայնուէ նք 'ի քաւասանս կանգնող . Գլխս զօրութեց զօրավարաց զօրաց
- 5 նք, և 'ի կարգս հրամանի հետեակաց նք : * Եւ արար պատերազմ յաւուրսն յայնոսիկ նարուքողոնոսոր արքայ ընդ արքային արքաքսազայ 'ի գալաթն մեծի, որ
- 6 է 'ի սահմանս հապաւայ : * Եւ ժողովեցան գումուրեցան առ նա բնակիչք լեւնակողմանն, և նոմ որ բնակեալն զքերոնն եփրապայ, և զգիզաթու, և զհիւզասոյ և գետով, և զգալան արիովքայ արքային եղիմացուոյ . և ժողովեցան ազգք բազումք յոյժ պատերազմ
- 7 յալ ընդ որդիսն քիզովթայ : * Եւ առաքեաց նարուքողոնոսոր արքայ ասորուոյ առ բնակիչս պարսից, և առ բնակիչսն արեմտեայց, զբնակիչսն եփրէկեցուոյ և զգումասկոսի և զլիբանանու, և զնոմ բնակիչսն որ բնու
- 8 կեալ էին գէմյանդիման ծովեզերեայցն . * և որք յալգէն կարմիկացուոյ եւ, և զգազաադ, և զգիւրն գալե
- 9 լեա, և զնոմ գալան յեղգայեւ : * և զնոմ շամբին, և որ 'ի քաղաքս նք էին . և յայնկոյս յորդանան գետոյ մինչեյնմ . և 'ի բնեանն, և 'ի քեզուս, և 'ի կազես . և 'ի գեւ
- 10 ոսյն եգիպտացուոյ, և 'ի տափնաս, և զաւամուսն . * և զնոմ երկիրն գերսեմ, մինչև 'ի գալ 'ի մեմփա . և 'ի սաւնեա, և զնոմ բնակիչս եգիպտացուոյ, մինչև 'ի սահմանս
- 11 եթովպացուոյ : * Եւ ստահեալ ապախա արարին զբանսն նարուքողոնոսորայ արքային ասորեստանայցն նոմ բնակիչք երկրին . և ոչ հաւանեցան ընդ նման եղթալ 'ի պատերազմ . քանզի ոչ երկեան 'ի նմանէ . և էին առաջն նոցա հրէշտակք վատթարեալք և անարգեալք
- 12 յոյժ : * Եւ բարկացաւ նարուքողոնոսոր 'ի վք երկրին յոյժ . և երգաւալ յիւր թագաւարութն և յաթոսն իւր եթէ խնդրեցից ես ասե զքեզ 'ի լեբանց անտի, եփրէկեցուոյ, և գումասկացուոյ, և ասորուոյ, սպառնչ զամենեւորն որով իմով, զբնակիչսն մովարու, և զորդիսն ամունայ . և զնոմ զհրէաստան, և զնոմ եգիպտացիս, մինչ
- 13 չե 'ի սահմանս երկուց ծովուցն : * Եւ պարտաւանցաւ և նահապետեաւ նոմ զօրութիւն իւրով 'ի վք արքաքսազայ արքայի, յամբ եւթն և տասներորդի . և զօրացաւ 'ի

(4) Աստ . Զքրուսն նք անգէն : (5) Ոման . Ար 'ի սահմանս հապաւայ : (6) Ոման . Եւ զհիւզգիպտազ գե . . . ընդ որդիսն եթովթայ : (7) Ոման . Գէմյանդիման ծովեզերայցն : (10) Ոման . 'ի գալ մեմփայ : (11) Աստ . Հրէշտակք վատթ : (13) Ոման . Բաթի հնգետասն բոցի

ԼԱ . ԻԻ

ի պատերազմին իւրում, և դարձոյց առ իւր զեմ' զը-
բաւիս արժարացազայ, և զեմ' երկխորս նց, և զեմ' զէնս
և զկառս նց. * և տերեւոյ' ի վր' Զաղարաց նր: և լաղաւ 14
մինչև յեկրատանս, և կալաւ զպարտական նր. և քան
զեր և աւար հարկաներ զհրապարակս նր. և զզարգ-
նր զներ' ի նախատինս նորուն: * Եւ առ նա զարժար 15
սագ' ի սահմանս հաւաքաւայ. և սպան սատակեաց զնա
սրով իւրով: * և դարձոյց անգրէն զզօրս իւր որ եկեալ 16
եկն ընդ նմա յայլազեաց անտի բաղմութի յոյս: Եւ
երջանգ յանհոգութե և յուրախութե, ինչն և նմ' զորք
իւր զաւարս հարկեր քան:

ԳԼ. Բ.

(1) ամին ունի և սատաներորդի, յաւարս երկոսասաւ 1
(2) ներորդի ամսին աւաջնոյ' հանգէս առներ զը-
բաց իւրոց, և խորհէր ընդ նոսա զի ինգրեացէ զգրէմ
յեմ' երկրէ, * և կալեաց նա զեմ' մեծամեծս իւր, և 2
զկուսակալս իւր. * և ասէ ցնս զխորհուրդս կամայ իւ- 3
րոց: և կատարեաց զեմ' շարիս երկրին ի բերանոյ իւր-
մէ յականջս զօրացն: * Եւ նց պատասխանի տաւեալ 4
սանն. սատակեացի նմ' մարդ զխմակաց թնգաւորի,
և որ աչ հնազանդեացի բանի հրամանաց նր: * Եւ եղև 5
իւրեւ կատարեաց զխորհուրդս զայս, կոչեաց նաբուքը
զանասոր արքայ սատանաներոց զհոգեփնտէս զաղա-
բապետ նմ' զօրաց իւրոց' և ասէ ցնս. Այսպէս ասե-
աջայ մեծ տէր' ի վր' նմ' եղբրիս. ահաւանիկ դու
եղանկեցիս ցաւաջի երեսաց իմոց, և ընդարեցնոս անցեմ
դու ընդ քեզ որք յուսացեալ են ի զօրութն իւրեանց,
հետեալս հազարս հազար քան. և քաղմութի յոյս
հենեցոց բերս երկոսասան: և ելցես գու ընդ կողմն
սրբաւանից. քանզի ապախոս արարին զքանիւք հրամա-
նաց իմոց: Եւ պատահրեացես նց, զի պատրաստես
ցնն զերկիրն և զքաւրան. զի եղանմ' ես բարկութի և
մեղ' ի վր' նց, և ծածկեմ զերեսս նմ' երկրի, և առնեմ
կու:

.. և զհաւսս նր: (15) Ոման. Ի սահմանս հաւաքաւայ:
Պրո Բ. (4) Ոման. Գիմեզարմք թգրի. և որ աչ հնա-
զանգեցան բանի: (5) Ոման. Չհոգեփնտէս զաւալա-
բապետ: Ի գիր յայս' ոչ և ի նախալարգիւն Եւթերայ' գրէմ
զոր նմ' գրեցեաց թիւոյ այլ և այլ Էլանախս գրին յաբուս' ան-
տանի իւր. ոչ' ձորափնտէս. և' հոգեփնտէս. և հոգա-
փնտէս, հոգափնտ, և հոգեփնտնէ: նայեալ և բերալ
զաւայս, բերաւալս. բերտաւիս. և բերալաւաւ: զորս
զոր խորտակեալ զեղեարն հոգեալեայս օրնալի թիւոցն:

- կարան ստից զորութիւնով, և մասնեցից զիս 'ի յափշ,
տակուծի նո՞ւ զորաց իմաց. և զկրուարք նշ 1856-ին ըզ-
մորս և զծարձորս իւրեանց, և զկողմապապսցեն յարե-
նէ նշ. և անից եւս զպերուծի 'ի վերայ նշ 'ի ծագաց
երկրի: Եւ գու. ելանիցեն պատիցենս պաշարիցենս ինձ
զսահմանս նշ. և ապա մասնեցեն զեզ. զանձինս իւր-
եանց. և պահիցենս ինձ զնո յաւար ներուէ և կշտա՞ծ
6 բանաց նշ: * և ոչ անխաղաղեցե անիս իմ 'ի զբ' այնոցիկ
որ ապախա արարին զիս՝ տալ, զնո 'ի մահ և յափշտա-
կուծի յետ երկրի ջուտ: զի կենդանի նո՞ւ եւս զորութի
Թագաւորութիւն իմով. խառնայ' և անեն՝ զնո՞ւ զկամս
իմ. և գու. մի զանց աննիցենս, և մի զմիով բանիւ զոր
նտու. քնի հրաման. այլ կատարելով կատարեացեն զնո՞ւ
ոնք և ասացի զեզ: և ոչ յերկարեցենս անել զայդ:
7 * Եւ ԿԼ հոգովորուն յերեսաց անառնիւ իւրոյ. և կռչեաց
առ ինքն զնո՞ւ իշխանս և զզորապետիս ասարաց, և ընտ-
րիք 'ի նոցանէ և Թուկի արս 'ի պատերազմ. ոնք և հը-
րաման եւս նմա անին իւր՝ բուրս երկատասան. և ըզ-
8 հեծելազորս աղեղնաւորս՝ բուքս երկոտասան: * և
կարգէր կազմէր զնո՞ւ ճակատաւալս 'ի պատերազմ: Եւ
ան նա իւրս և գրատաս բազմանս յոյժ, բառանք ըզ-
կահ և զկարասի, և խաշն՝ և արիստոս, և երամակս այ-
9 ծից 'ի զարմանս իւրեանց, որոց մէ. գոյր Թիւ: * և
10 ասոր նո՞ւ նշ Թաշակ 'ի ճանապարհ, * ունի և արծաթ
11 'ի տանի Թագաւորին բազում յոյժ: * Ե՛ւ ինքն և նո՞ւ
զորքն ընդ նմա 'ի պատերազմ, զի պատրաստեցէ Թա-
գաւորին՝ ելանել ծածկել զերեսս նո՞ւ երկրին արեւ-
մտեայց՝ զինու. կառք և երկմարդ, և ընտիր ընտիր
հետեակիք, և որ այլեւս խառնեալ եին 'ի նո իբրեւ ըզ-
բազմուծ մարտոյ, և իբրեւ զաւազ երկրի. զի ոչ գոյր
12 Թիւ բազմուէ նշ: * Եւ զնոցին նոցա 'ի նինսէ քա-
ղաքէ՝ զնոց երկց աւարոց 'ի գալանս բեկեղիկեայ, և բա-
նակեցան նոցա մերձ առ յերկին 'ի ճախակողմն վերին
կէրեկիայ. և առ զնո՞ւ զորս իւր՝ զհեծեալս և զհետեակիս,
13 և զհնա և զկառս, և զնոց նա անախ՝ 'ի իւրեակողմն: * և
եհար նա զգուգ, և զգուգ. քանգէր և աւար հարկա-
ներ զնո՞ւ նրդիսն հաւամանայ և զինանցելի, որ բնա-
կեալ էին ընդ՝ երեսս անապատին, ընդ հարաւակողմն
14 քեհմանայ: * Եւ անց ընդ եփրտա գետ, և շրջեցա-
նա Է միջապետս, և եհար զանեայ զնո՞ւ քաղաքս բար-
ձունս

(7) 'իւտ'. Աղեղնաւորս երկոտասան հազար: Ուր զ
նո՞ւ անին 'ի բառանի. բիւրս երկուս հազարս: (11) Ո-
նո՞ւ. Ելանել ծածկել զնո՞ւ երկիրն: և մահ. Չնո՞ւ
երեսս երկրին: (14) Ասոյ. 'ի մի ձորոյն նաբորդնա
H h 2

ձուռնս որ 'ի վր ձորոյն նարովքոյ էին, մինչև 'ի սահմանն ծովուն : * և հասանէր ունէր զդահմանն էիլի 15
 Կեցւոյ, և հարկանէր ստտակէր զեմ գիմազարմս իւր :
 Եւ եկին մինչև 'ի սահմանն յափեթայ 'ի հարաւակողմն,
 որ է գէմ յանգիման արարիայ . * և արգելեալ փակեաց 16
 զեմ որդիան փագիամու, և հրձիգ արար զեմ յարկս
 և զհարանս նր, և աւերէր քանդէր զեմ դռնս խաւանց
 նց : * Եւ Կը նա 'ի դաշնն դամասկոսի յաւուրս հնձոց 17
 ցորենոյ, և հրձիգ արար զեմ զանգս և զազարակս նց,
 և զհասս և զանգետայ նց արար յապականութի . և ըզ-
 քազարս նց աւար հարկանէր, և զմանկունս նց ջարդ
 գէր . և հարկանէր ստտակէր զերիտասարդս նց 'ի բե-
 րան արոյ : * Եւ անկաւ ան և երկեւզ 'ի վր բնակաց 18
 ծովեքերեայց՝ տիւրոսի և սիդոնի, և 'ի վր բնակացն
 սիւրիայ, և իւկինեայ . զեմ բնակիչսն յեմանու : Եւ
 որք բնակեալ էին յազովտոս, և յասկազոն՝ երկեան
 յոյժ 'ի նմանէ .

ՅԼ. Գ.

Եւ առաքեցին առ նա՝ խօսել չ նմա բանիւք իւր 1
 զնպուէ, և ասեց . * ահաւասիկ մեք ծառայք նա 2
 բուքողմնասարայ եմք, և կացեալեմք առաջի քո՝ արտ
 չ մեզ ող և հաւնոյ թուի քեզ : * զի ահա տուիր մեր, 3
 և եմ դաշտք ցորենոյ, և հողք և անդեայք՝ և եմ գոմք
 խաւանց մերոց՝ առաջի ալաց քոց, արտ որպէս և բարի
 թուի քեզ . զի ահա և քաղաքք մեր և բնակիչս նց ծա-
 ռայք քո եմք, և կ մուտ 'ի սոսս, որպէս և բարի թուի քեզ : * Եւ եկին արք հրեշտակք առ հոգափեռնէս, և 6
 պատմեցին նմա թ բանիցս թ այսոցիկ : * և եղ 'ի ծռ 7
 վեզն ինքն և զօրք իւր, և պահապանս կացուցանէր 'ի
 քաղաքս բարձունս : Եւ առ նա՝ ի քաղաքաց անտի արտ
 ընտիրս պատերազմակիցս իւր : * և ելին ընդառաջ նր 9
 քաղաքն այնոքիկ * երզովք և տոակզք՝ և ծնծղայիւք 10
 և թմբկզք : * և փորեաց նա զսահմանս նց . և 'ի բաց ըն 11
 կեց զեմ զանառաւ նց : * Եւ եր հրաման տուեալ նմն 12
 սա

(18) Ոմանք բնակաց սիւրայ . . յազովտոս և յասկազոնի
 Գլ. Գ. (2) 'ի լուս . . Ող և հաւնոյ թուի առաջի քո :
 (3) Ոմանք . Առաջի ալաց քոց են . . ող և բարւոք թուի
 քեզ : Ուր ասին յաւելահմար . 4 . 5 . 6 . : Եւ ինքն Քրայինս
 ափայլեալ 'ի ներքոյ օրինի քո : Մէտ և ուր քրքի մէ ծառայ
 քո էի : Եւ առ զի խաղաղութիւն, և խառնութիւն զծառայ
 ասին զի, ող հաւնոյսոյի քեզ : և եկին : (11) Ոմանք . Զքմ
 զանառաւ նց :

- 13 աստակել զաստուածս երկրին . * զի մայն նարուգը
գանոսորայ պաշտօն տարցին նմ աղգը և աղինը . կար
14 գասցեն զնա աստուած : * Եւ եկն նա գէմ յանգիման
եղբայր լուսնայ , որ մերձ էր առ բնակիչան , որ է գէմ
15 յանգիման սարոյն մեծի հրէաստանի : * և բանակե-
ցաւ նա 'ի մէջ գայեայ և բիշանու . և եղև անգ . մայն
մի ժողովել ռաճիկս և գարմանս զօրաց իւրոց :

ԴԼ. Դ.

- 1 Ի բրե զայն լուսն որդիքն Ելի և բնակիչքն հրէաստա-
նի , զոր արար հողովեռնէս ընդ աղգս և ընդ հե-
Թանոսս , և զօրագլուխը արքային անորեստանեայց . և
մրդէս քանգեաց զնմ մեհնանս նց , և արար զնս յա-
2 պականութի . * և երկեան նորա յորժ յերեսաց նք . և
զն Եփ . և տանն նոյ իւրեանց խռովեցան . զի ընդ այն
ժամանակս էին գարմեալ 'ի գերուէ անտի իւրեանց .
և իրբե նորք էին ժողովեալք 'ի հրէաստան . և զսեղանն
նն նոյ իւրեանց ' և զապասն և զտունն 'ի պղծուէ ան-
3 տի գնդուս էին սրբեալ : * Եւ առաքեցին նորա յնմ
սահմանս շամբի , և 'ի կոնորեթորով , և 'ի բեժմային ,
և յերեթով , և 'ի բաղթա , և 'ի սովմայն , և 'ի հովտան շա-
4 զմայ : * և հասին կալան զնմ գլուխս լերանց բարձանց ,
և պարտեցին զգեօզս որ էին 'ի նս . և կազմեցին և ե-
գին անգ զգարմանս 'ի գործ պատերազմի . զի լս այն
5 ժամանակս էին հնձեալ զանգս նց : * Եւ գրեալ յա-
գակիմ քահանայ մեծ ' որ էր յառուրան յայնոսիկ յեմ ,
բնակչաց բառիկուայ , և բեատմեալեայ , որ է ընդ գէմ
եղբայրնայ , ընդ գէմ գաշտին ' որ է մերձ առ դովթալ
6 իմ . * և ասէ ' ելէք կայէք զանցս լեռնային կողմանն :
զի լս այն էին մոճաք 'ի հրէաստան . և էր գիւրին նց
արգելուլ զնս , քանզի ննդ էին անցք կրճից ' զոր կարէին
7 պահել արք երկու : * Եւ արարին որդիքն Ելի ' ող և
հրամայեաց նց յովակիմ քահանայ մեծ , և ծերակոյտը
8 ժողովրդեանն իլի որ նստէին յեմ : * Եւ կարգացին
առ նոր նմ այր Ելի ' յնմ արտէ իւրեանց . և խոնարհե-
ցուցին զանձինս իւրեանց ' ինքեանց և կանայք իւրեանց .
* և

(14) Ոհնէ . Եղբայր լուսնայ : (15) Ոհնէ . Դ մէջ գայեայ
և բաշանու . Ոհր ուլան . բաշանու .
Գլ . Գ : (2) Ոհնէ . Եւ տանն նն նոյ իւրեանց . . նորք
էին ժողովեալ հրէաստան : (2) Այս . Դեռ ևս էր սրբե-
ալ : Ոհր ուլան . և սեղանն . . և սպապն և տունն 'ի պղ' :
(3) Ոհնէ . կոնորեթորով . . և յերեթով : (6) Ոհնէ . ջի
էին նեղք անցք : (8) Ոհնէ . Եւ կարգացին առ նք :

* և թմ պանդուխտք և վարձկանք՝ հանգերձ անասնոց 9
 իւրեանց պաշարեցան, և արձաթագին ծառայք նոցա
 արկին քուրձ զվիշովք իւրեանց : * և թմ այր իլի կա 10
 նաեւք և մանկամէր իւրեանց որ քնակեալ էին յեմ' ի
 գուշա իջեալ առաջի տանաւորն տն աղալէին, և արկին
 մեկիր զգլխովք իւրեանց, և թաթափէին զքուրձն ա-
 ռաթի տն, և զարբուէն տեղանքն քուրձ արկանէին. և
 կարգացին նոքա աք. թմ իլի ի միասին յամորտէ, զի
 մի մասնեացէ ի յափշտակութի զաղայս նշ յաւար, և
 զկանայս նշ յաւար, և զքաղաքս ժառանգուէն նշ յա-
 պահանութի, և զարբուէն ի պղծութի և ի նախապնին՝
 և յայսն հեթանոսաց : Եւ լուաւ մը ձայնի նշ, և է-
 տես զնեղութիս նշ : և էր ժողովուրդն ի պահա բա-
 զումն ընդ թմ հրէաստան և յեմ առաջի արբութեցն
 տն ամենակալի : * Եւ յովակիմ քահանայ մեծ՝ և ամե 16
 ներեան որկային առաջի տն՝ քահանայք և պաշտօնեայքն
 տն քուրձ զքեցեալէին, և մատուցանէին զողակեզ
 հանապաղորդս և զաղութս, և զկամաւ յօգարուէն, և
 զպատարագս ժողովրդեանն : * և էր մեկերն ի վերայ 17
 վարչաժողոկաց նշ որ կայր ի վիճ զլիսց նշ. և գոլեին
 առ մը յեմ արտէ իւրեանց յայցելութի և ի բարիս
 առնել տանն իլի :

ԳԼ Ե.

Եւ պատմեցին հոգովեռնեայ զորագլխի զորացն ա 1
 սուր, և թէ որդիքն իլի պատրաստեցան ի պա-
 տերազմ, և զանցս լեռնային կողմանցն փակեցին, և
 պարսպեցին զթմ գլուխ լերանց բարձանց, և թաղու-
 ցին ի գաշտս որդեայթս : * Եւ բարկացաւ յոյժ հո 2
 րովեռնէս բարկութի մեծաւ. և կոչեաց նա զթմ իշ-
 րաննն մովաղայ, և զզորագլուխն ամոնիայ, և զթմ
 նախարարս ծովեղերեայս : * և ասէ ցնծ. պատմեցէք 3
 դուք ինձ որդիք քանանու, մի են ժողովուրդս այս որ
 նախն ի լեռնակողմանս. և զի նշ քաղաքք են յորում
 քնակեալ են սոքա՝ և կամ քաղմութի զորաց նշ. և իւ-
 է դժ նշ և կամ զորութի. կամ մի է թաղաւոր նշ և
 առաջնորդ զորաց նոցա : * և ընդէր թիւրեցին զմաս 4
 իւր.

(9) Ոմեռ. Եւ վարձկանք իւրեանց : (10) Ոմեռ. ի գուշա
 իջեալ առաջի տն... և թաթափէին զքուրձն : (10) Ու-
 խն. Զաղայս նշ և զկանայս նշ յաւար : (16) Ոմեռ.
 Եւ թաթափէին որ կային առաջի :

ԳԼ Ե. (1) Ոմեռ. ի գաշտ որս : Ուլիս. ի գաշտի :
 (3) Ոմեռ. Բնակեալ են նոքա... և կամ մի է թաղ :

5 քան քան զեմ բնակիչս արեգմանայս : * Եւ ասէ ցնա
 սպիտիւր աստիւորդ թմ որդւոյն ամենայ . լուսից տեր
 քանից ծառայի քոյ , և պատմեցից քեզ զնշմարխան՝ զն
 ժողովքեանդ որ բնակեալ են 'ի ընդհակողմանդ յայգմ
 որ մերձ առ քեզս է . և սկինչ ելանէ տառԹն 'ի բերա
 6 նոյ ծառայի քոյ : * Ժողովուրդս այս են յազգէ քաղ
 7 գեացւոց . * և պանդխտեցան զառաքինն 'ի միջագետս .
 զի մէկունցան պաշտել զգիտ հարց իւրեանց յերկրին
 8 քաղաքացւոց . * և ելին նոքա 'ի հայրենի երկրեն իւր
 եանց . և երկիրս ստգին նոյ երկնաւորի զոր շնորհաւորաւ
 ծանեան : և եկեալ զնային նոքա 'ի միջագետս՝ և պան
 9 զխտեցան անդ առաքս բազումս . և ասէ ցնա թմն նոյ՝
 ելանէլ նոյ 'ի պանդխտութեն և գալ յերկիրս քանա
 նա . և բնակեցին անդ , և մեծացան ասիւով և արծա
 9 Թով և անասնով բազում : * Եւ իջին նոքա յերկրաւորս ,
 քանզի եղև տով յերկրին քանանացւոց , և պանդխտե
 ցան անդ մինչև սնան , և եղեն անդ բազում յոյժ . և
 10 մէկը Թիւ ազգի նոյ : * և յարեալ 'ի վր նոյ արքայն ե
 զիպապաւոց՝ չարարել զն ցառովք , և ազիւսովք , և
 11 արկին զն 'ի ծառայուէ : * Եւ կարգացին նոքա առ
 թմ իւրեանց , և եկար նա զերկիրն երկապապաւոց հար
 ուածովք անբժշկութե : և հալածեցին հանին զնս ե
 12 գիպապաւոցն յերեսաց իւրեանց : * և ցամայեցոյց թմ
 13 զմօռ կարծիք առաքի նոյ , * և ած զնս 'ի ճանապարհն
 սինոյ , և 'ի կապեսբառնեալ . և հանին զեմ բնակիչս ա
 14 նապաւին : * և բնակեցուցին յերկրին ամովհազւոց .
 և զեմ զերեսաւնայիս աստակեցին զորաք իւրեանց :
 Եւ անցին նոքա Էյորդանան , և ժառանգեցին զեմ
 20 երկիրն . * և մերժեցին հանին յերեսաց իւրեանց ըզ
 քանանացին , և զգերեղացին , և զլեբաւմացին , և ըզ
 օբեքմ , և զեմ գերգեացիս , և բնակեցին յերկրին ա
 21 ւորս բազումս : * Եւ մինչ մէկունցին առաքի թոյն
 իւրեանց՝ Կր ընդ նոսա թմ բարութե . զի թմ որ ա
 22 տեալ զանխառաւԹն եր ընդ նս : * և յորժամ 'ի բոյց
 մերժեցին իւրեանց զճանապարհս ուխտին նոյ , սա
 ասկեցան 'ի պատերազմունս բազումս յոյժ . և գերե
 ցան յերկիր տար որ մէկ իւրեանց էր . և ասաւրն նոյ
 իւրեանց եղև 'ի կործանումն . և քաղաքք նոյ մեռնեցան
 23 'ի մեռս Թշամեաց նոյ : * Եւ յոյժմ գարձան առ Թր
 ան

(5) Ռիսն . 'ի կողմանդ յայգմ : (8) Ռիսն . Եւ անասնով
 բազում : (13) Բաբել . 'ի ճանապարհ սինեայ 'ի կա
 փեսբառնեալ : (14) Ռիսն . Եւ ժառանգեցին նոքա
 զեմ եր : (22) Ռիսն . Ար ոչ էր իւրեանց :

Ինչ իւրեանց՝ և ժողովեցան 'ի գերուէ իւրեանց ուր
 էին ցրուեալք, և կողան զքաղաքն զեմ ուր էր սրբու-
 թիւն . և բնակեցին 'ի ժողովոցմանն, զի էր աւերակ :
 * Եւ արգ. այժմ տէր, և թիւ անգիտութիւն ինչ ինչ 'ի 24
 ժողովրդական նց, և մեղանշեցին այ իւրեանց, անկա-
 լեալ սպասեցուք այսմէ, զի այս է նց զայժմադու-
 թիւ . և ապա գումարեացուք 'ի վրանց, և ասցուք 'ի վր
 նց պատերազմ : * Ապա թիւ չեցէ ինչ նց անիրաւութիւն 25
 առ ձեռն իւրեանց՝ զանց արացուք առ նոքոր տէր .
 գուցէ պաշտպանեցէ նց ար ձեռն իւրեանց, և լինիցմբ
 մէք յամբ 'ի նախաանայ ձմ երկրի : * Եւ եղև իբրև 26
 դադարեաց արիւմբ 'ի խոտելոյ զբանա զայս, արանջեաց
 ձմ բանակն որ շուրջ զխորանաւն : * և ասին իրեանցն 27
 չհոգովեան, և որ բնակիչքն էին ժողովրդեայց և մե-
 վաբացուց, զի պատուհասեացէ արիւմբ . զի մէկն
 երկնիցմբ մէք յարգուցն էլի . ժողովուրդ որ ոչ ունի
 կար ինչ զորուս պատերազմի : * Արգ. եղևուք մէք, և 28
 լիցին նոքա կերակուր ձմ զարաց քոց տէր հոգովեան :

ԳԼ. Զ.

Եւ յորժամ դադարեցին 'ի խոտելոյ իւրեանց, որ
 շուրջ էին զխորանաւն իւրեանց և ասէ հոգովեա-
 նէս զարագուի զարացն ասուք՝ ցոյցիմբ, առաջի ձմ
 զարացն այլապէսաց : Ո՞ր էս դու արիւմբ, որ գիտե-
 կայ ես ժողովրդեանն այլապէսաց անմեղուն՝ և առ
 որդիս մովաբայ, և որ վարձկանքս են յեփրեմայ : * զի 2
 մարգարեացար մեզ ունի և օրս այս, և արեւ ելմէ մի
 ապաքութեան նց . և ոմէ է ձմ բաց 'ի նախաքողանոսա-
 րայ : Նա ասմբէ զգորութիւն, և աստակէ զնա յերե-
 րէ . և ոչ փրկէ զնա ձեռն նց : * Այլ մեք ծառայք նք 3
 վանեմք զնա իբրեւ զայր մի . և ոչ կարացեն կալ ընդ
 գէմ հեծելազոր երիվարաց մերոց, և ջնջեացուք զնա
 նոքոր . և զերթինս նց արքայանեմք յարեւն նոցա . և
 դառաք նոցա լցցին գիականիք նց : և ոչ ևս կարացեն
 կալ առաջի մեր, այլ կորնշելով կորնշեցին : * ասէ ար. 4
 քայ

(26) Ռանդ . Որ շուրջ էին զխորան : (27) Ռանդ . Ոչ ոչ
 նին ինչ կարի զորութիւն 'ի պարզմի : (28) Ռանդ . Եւ
 լինիցին նոքա . . . զարաց մերոց :

ԳԼ. Զ. (1) Ռանդ . Եւ յորժամ դադարեցին 'ի խոտ
 վել իւրեանց . որ էին շուրջ զխորան : (2) Ռանդ . Եւ
 աստակէ զնա յերեսաց երկրէ : (3) Ռանդ . Եւ ոչ ևս
 կարիցեն կալ . . . այլ կորնշելով կորնշեն :

- քայ նախաւքողանսոր անէր. եւմ երկրի. քանզի ասաց՝
 5 և ոչ ընդունայնացան բանք բերանոյ նր. * Այլ գու-
 աբիովք վարձկան ամենայ և խօսեցար զբանս զայս յա-
 նիրաւունքս իւմ. և ոչ ևս յաւելցեա անասնել զերեսս
 իմ յորէս յայտմանէ մինչև խնդրեցից վրէժ յազգէն որ
 յեղիպատակն ելին. և ասպա անցցէ սուր զորաց խնց
 6 ի կողս քո. * և կործանեացիս ի վերաւորս բազումս
 յորժամ գարձայց: այլ այժմ գարձուցին զքեզ ծա-
 աւայք իմ՝ ի լեւնակողմն և պահեացին զքեզ յանցս քա-
 զպքի միոյ որ յանցս շնոնապարհացն է, և մի կորնչեցիս
 մինչև սասանկոսցիս նորք հանգերձ: և եթէ յաւաստ
 արտիւ քով եթէ ոչ մտանին՝ յայդ ինչ մի գտան լինի-
 ցիս: զի խօսեցայ՝ և ոչ ձնցանէ բան մի՝ ի բանից խնց:
 7 * Եւ Սա հրաման հաղովեռնէս. ծառայից. իւրաց որ
 կային՝ առաջի նր, կապել զաբիովք, և տանել զնա ի
 8 բնակուղա, և մտանել զնա ի մեռս որդւոցն իլի: * և
 կապան զնա ծառայք նր, և անին զնա արաւարոյ բանա-
 կին ի գալա անգր, և գնացին նոքա ի գալառ անաթ,
 և եկին ի լեւնակողմն աղբերցն ի ներքոյ բնակուղայ,
 որ է շամբին: Եւ իբրեւ անաթն զնա արք. քաղաքին ի վր
 զլիւթ լերինն, առին նոքա զգէնս իւրեանց և յորձա-
 կեցան ի վր նոց՝ ի գլուխ լերինն. և եւմ այր պարտա-
 9 ւոր կապան զելս նոց. քարաձիգ արարին ի վր նոց. * և
 մահն նոքա ի լեւնասամբն, և կապեցին զաբիովք, և
 ընկեցին զնա առ լեւնասինն. և նոքա գնացին գալ-
 10 ման առ աներն իւրեանց: * Եւ իլին որդիքն իլի ի քա-
 զպէ անաթ և հասին ի վր նր՝ և լուծին զնա, և տա-
 բան ի բնակուղա. և կացուցին զնա ի իշխանս քաղա-
 11 քին իւրեանց * որք եին յաւուրսն յայնոսիկ՝ ուրիա որ-
 գի միջեայ յաղպէ շմուռնի, և քարմ որդի եղբէնի:
 12 * Եւ Ժողովեցին զեւմ զճերս քաղաքին և զեւմ երկաւ-
 սարգոս, և զեւմ կանայս յեկեղեցին: և կոշեցին զաբիովք
 ի մէջ եւմ Ժողովրդեանն. և հարցանէր զնա օգիս, և
 թէ զի եր եղև ի քեզ այդ անոց. և նա ասիր պատառ-
 իանի, և պատմեր զբանս խորհրդոյն հաղովեռնեայ.
 և զեւմ բանն զոր խօսեցաւ ինքն ի մէջ իշխանացն որդ-
 13 անցն ասուր. * զորինչ մտնգամ մեծարանեալ խօսե-
 14 ցաւ. հաղովեռնէս զի ամեն իլի: * Եւ ի գնւնս իլեալ
 եւմ

- (5) Այլ. Որ խօսեցար զբանս... սուր զորացս խնց:
 (6) Որ. Գաղաքի միւմ... մի գտանհասցիս. զի իւ-
 սեցայ և ոչ անցցէ բան մի: (7) Որ. Որք եւցին ա-
 ռաջի նր, անել և կապել զա՝: (8) Որ. Եւ քա-
 ձիգ արարին: (11) Որ. Եւ քարմ որդի մեղսիւնի:
 (12) Որ. Եւ հարցանէր զնա... զբանս խորհրդոյն:

Իմ ժողովուրդն երկրն երկիր պատանեին նոյ, ազա
ղակէին և ասեին : * Տը Իմ երկնից՝ ակն զամբարանս 15
աւանուէն նոյ, և ողորմեաց խնայեալսն ողջեա մնում,
և նայեաց ի սրբունքս քո Իմ յաւուրս յայսմիկ : * և ու 16
զաշէցին : Եւ միեմարեցին զպիտիւր, և զովեցին յոյժ
զնա : * և առ զնա սգիս յեկեղեցւոյ անտի և ասարաւ ի 19
տուն իւր : * և արար նմա կոչումն ծերացն և քահա 20
նայեցն : և կարգացին զգլխերն զայն Իմ առ Իմ եկի :

Գ Լ Ե

Եւ ի վաղիւ անգր պատուելեաց հոգովեան զօրաց 1
իւրաց, և ժողովեցան որ եկեալն էին նմա յօգնա
կանուէն, չուէլ զնալ ի բեախզուա, և ի վր ելեց լեւ
նակազմանն, և հասարնէլ առ պատերազմ ընդ երգիւն
նոյ : * Եւ կազմեցան պատրաստեցան՝ զնացին յաւուրն 2
յայնմիկ, Իմ այր պատերազմի, և Իմ հեռակազօր
պատերազմողացն հարիւր եւ մանասուն հազար, և հե
ծեալզօրքն վառեալք երկոստասն հազար : Եւ զգլ
ուսմիկն Իմ, և զկահ և զկարասի բազում ստասիկ յոյժ :
* Եւ բանակեցան նոքա ի հովիտն որ մերձ էր ի բեախ
զուա ի վր աղբերն : և հանին զառաքս բանակացն 3
հարաւակողմն ի լայնութի մինչև ի դովմայեմ, մինչև
ի բեղբեմ, և յերկայնուէն ի բեախզուա մինչև ի կիսմ,
որ է ընդդէմ յեղբայեւումայ, այս կնքնե յեղբայեւ :
* Եւ որդիքն ելի իրեւ տեսին զայնչափ բազմութիւն 4
խռովեցան յոյժ, և ասեին այր զընկեր իւր : այժմ լի
զուն նոքա զԻմ երեսս երկրի, և ոչ լեբիք բարձուիք,
և ոչ ձօռք և բլուրք կարասցեն կալ առաքի զօրութե
գոյր : * Եւ պահն որդիքն ելի այր իւրաքանչիւր ըն
դեն իւր, և լուցանեին ջուհս ի վր աշտարակացն բա
զմին, և կային պահեին զԻմ գլխերն զայն : * Եւ յա
ւուրն երկրորդի եհան հոգովեանէս զԻմ գահեւազօրն 6
զէմ յանգիման որդւոյն ելի որ էին ի բեախզուա, և
հաս նա ի վր ելեց բազմին նոցա, և զաղբերս ջրոցն
քննեաց, և աշտարակը պաշարել զնա : և հարկաներ ի
վր նոյ բանակս բանակս յարանց պատերազմողաց : և
կնքն չուէր զնայր անգրին ի բանակն իւր : * Եւ մա 8
տեան

(20) Ոմանս : Եւ արար նա կոչումն :

Գլ. Ե. (3) Ոմանս : ի հովիտն որ է . . որ էր ընդդէմ :
այսինքն յեղբայեւ : (3) Այս : Եւ հարին զառեկս բա
նակացն : (4) Ոմանս : Այժմ լեզուն նոքա : (5) Ոմանս :
Եւ կային և պահեին զայն : (6) Ոմանս : Եւ զաղբիւր
ջուրցն քննեաց : (8) Յօգնալիս պատեր : Եւ Իմ խալի

սեան առ նա նա՛մ որդիքն ամենայն, և նա՛մ ժողովք և
առաջնորդք որդւոցն մովսրաւ, և զօրագլուխք ծաղկ-
9 զերեւոյցն՝ և ասեն : * Լուիցի՛ բանից ծառայից իւրոց
տէր մեր : զի մի լիցին հարուածք զօրաց քոց : զի ժա-
ղովուրդ որդւոցս ելի ոչ են յաւաստեալ ի նիգական իւր
եանց, և ոչ ի զէնս, այլ ի վր լերանց բարձանց իւր
եանց յորում բնակեալ են ի նս : ոչ իսկ հնար և հա-
սանել ի նս : Եւ արգ տէր՝ մի տար գաւ չ նս մարտ
պատերազմի՝ ոմ և լինի պատերազմ, և ոչ անկցի մի այր
ի զօրաց քոց : այլ հանգարտեալ և մնա գաւ ի բանալ
կիս քում, և ապրեցուցես գաւ զօրս քո : այլ կալցին
ծառայք քո դապերս ջուրցն որ ելանէ ի լեռնոտանէ
անտի : բանդի անտի ըմպեն նա՛մ բնակիւք քաղաքիդ : և
աստակին նորա՝ թ մարտայ, և ապա ինքեանք իսկ մատ
նեցեն զքաղաքն ի ձեռս քո : և նա՛մ զօրավորք մերովք
ելանեմք ի վերայ լերանց բարձանց որ մերձաւորքս ի
ցին, և բանակեացուք ի վր նց իբեկ զայր մի : քանզի
ապաւեցին նորա ի սովոյ և ծարաւոյ, ինքեանք և կա-
նայք իւրեանց և օրդիք իւրեանց մինչք՝ եկեալ իցե՛ն ի
վր նց սուր : ասպատակ անկցին ի հրապարակս քաղա-
քին իւրեանց, և հատուցեն նց զհատուցումն շարու-
Թն նց : Բոխանակ զի ի կռիւ կացին և ոչ հնազանդե-
10 ցան ընդ խաղաբութի : * Եւ հանց թաւեցաւ խոր
հուրքն՝ հողմեռնեայ և նա՛մ ծառայից նր, և հրաման
եա անել ոմ և խօսեցան : և գնաց բանակ որդւոցն
ամենայ, և ընդ նս հազարք հինգ յորդւոցն ասուր, և
բանակեցան նորա ի ձոր հովտին, և հասին կալան նո-
քս զապերս ջուրցն զորդւոցն ելի : Եւ ելին օրդիքն
հսաւայ, և օրդիքն ամենայ, և բանակեցան ընդ կողմն
երկին ընդգէմ գովթայեան : և առաջեցին ի նշնեն
ի հարաւակողմն կոյս՝ և ընդ հիւսսի ընդգէմ եգրե-
րեկայ՝ որ է մերձ ընդ քուշ, որ է ի վր ձորոյն քու-
մուրայ : և այլ զօրք ասորեստանեայցն բանակեցան ի
գալան՝ և ծածկեցին զնա՛մ երես երկրին : և այլ առ
միկն՝ կահիւ և կորասով և խորանոց հանգերձ բանա-
կեցան անգէն թլմ մեծութի : Եւ օրդիքն ելի գոգե-
ցին առ ձր նմ իւրեանց, զի զահի հարեալ ապաւեալ
եին օրդիք նց : քանզի պատեալ պաշարեալ էր զնոնա
Թնա.

և առաջնորդք : (9) Ունի : Ընդ նս պատերազմ մարտի,
և ոչ անկցի մի այր ի զօրաց քոց : (9) Աստ : Եւ ապրե-
ցուցանես գաւ : (9) Ունի : Չհատուցումն շարութի
իւրեանց : (10) Ունի : Եւ գնացին յորդւոցն ամենայ,
և ընդ նս հա : (10) Ունի : Մերձ ի քուշ, որ է ի վր
ձորոյն քումուրայ : (10) Թելեային գալտեք : Կառաց և

Թշնամեաց նց. և ինչ էր հնար նց երանել 'ի միջոյնց. և կային պաշարեցին զնոսա զորքն ասուրայ զինու. կա ոգը և երկվարք իւրեանց զաւուրո երեսուն և չորս: * Եւ լքան պարտաւեցան իմ բնակիչք բնակեալայ: 11 և իմ ամանք նց սպառեալ էին 'ի ջրոյ, և գուրք մզառեալ Թափեալ էին. և ոչ գոյր ըմպելի միտմ աւուր, ի զոր ըմպէին չափով և կշռով ըմպէին: * և 'ի վարանի 12 և 'ի տարակուսի կային կանայք և մանկունք նց. և երեսասարգք նց լքեալ էին 'ի Ծարաւոյ, և գործաւք կային ընդ հրապարակս քաղաքին, և չանցս գրանցն. և ոչ ուսանք էր նց միթարուէ: Եւ ժողովեցան իմ ժողովուրդն 'ի վր ողբոյ, և 'ի վր իշխանաց քաղաքին, երկասարգք և կանայք և մանկանք, և լացին նք ձայնիւ մեծաւ, և ասեն առաջի իմ Երոյց ժողովրդեանն: * Իսկա արարցէ իմ 'ի մէջ մեր և 'ի մէջ ձեր, զի արաւ 13 բէք առ մեզ իրս անիրաւուէ, առ 'ի չեանելոյ ձեր 'ի խաղաղութի ընդ որդիսն ասուր: * և արգ' ոչք է որ 14 օգնէ մեզ, այլ մասնեաց զմեզ իմ 'ի մեռանց, զի առ պատա անկուք մեք առաջի նց, և 'ի կորուստ մեծի Ծարաւոյ: * Արգ այժմ ազաւցէք գուր զին, և ասեալ 15 յաւար նոցա զքաղաքս իմ: * զի լաւ է մեզ լինել 'ի 16 յափշտակութի նց և 'ի Ծաւայութի և կեցցեն անմիջ մեր. քանզի ոչ կարեմք անսանել զմա՛, աղայոց և ըզկանանց աչք մերովք, զի պակասեալ սպաքեալ են ոչ գեք նց: * արգ վկայեմք ձեզ առաջի երկնից և երկրի, 17 և նոյ հարցն մերոց սր խնդրէ զժրէժ անձանց մերոց, և ըստ մեզաց հարցն մերոց. զի մի արասցէ լը բանիցս արարցիկ յաւուրս յայտասիկ: * Եւ եղև լալուսն և ող 18 բուսն մեծ 'ի վր եկեղեցւոյն աննեցուն 'ի միտման, և կռիւցին նոքա առ իմ իմ ձայնիւ մեծաւ: * Եւ ասէ 23 ցնն ողիս. քաջալերեցարուք եղբարք, և համբերեցէք աւուրս ևս հինգ, յորում աւուր առաքէ իմ զօգորմու Թի իւր 'ի վր մեր: * զի ոչ Թողու նա զմեզ 'ի սպառ. 24 * և յորժամ անցանիցեն այս աւուրք, և ոչ եկեացէ 'ի 25 վր մեր օգնութի արարից ձեզ լը բանիցս արարցիկ: և արձակեաց զժողովուրդս 'ի ատեն իւրեանց. և յաւաարակս և 'ի պարիսպս քաղաքին զգուշանալ 'ի Թշնամեացն: և էին 'ի վարանս և 'ի մեծ տարակուսանս:

ԳԼ.

Ելիւրոս իւրեանց: (13) Ոման. 'ի մէջ մերում և 'ի մէջ ձեր: (14) Ոման. Առաջի նք, և 'ի կոր': (14) Ոման. 'ի կորուստ մեծ 'ի Ծարաւոյ: (17) Ոման. Թաւուրս յայտասիկ: (18) Ոման. Եւ ողբուսն մեծ յեկեղեցւոյն: (25) Այս. Եւ ոչ եկեացեն 'ի վր մեր. և արձակեաց զժողովուրդն: Ուր ասին. 'ի վր մեր օգնութի արար':

ԳԼ . Բ .

- 1 **Լ**ուսաւ յաւուր յայնմիկ յուգիթ Գուարս մարտ
րեայ . որգւոյ դքողեայ . որգւոյ յովսեփու . որգւ
ոյ ոգիէ լեայ . որգւոյ եփիւնայ . որգւոյ եփիւսու . որգւ
ոյ քեփեայ . որգւոյ եգիպտու . որգւոյ նաթանայեղի .
որգւոյ սամամիւղեայ . որգւոյ սարս սագգէ . որգւոյ
2 **Ելի** : * Եւ այր . նք մանասէ՛ յազգէ նորուն , և 'ի հայրե
նեայ նք : և մեռաւ այր . նք յաւուրս հնձոց գարեայ .
3 * **զի**՝ կայր նա 'ի վր հնձողաց իւրոց 'ի գաշտին . զի յըն
թանալ խորշակին և գաղ հասանել 'ի վր գլխոյ նորս .
յորմէ և մեռաւ իսկ 'ի քեփիզուս 'ի քաղաքի իւրում .
և թաղեցաւ նա առ հարս իւր յազարակին որ մերձ էր
4 առ գովթայիմն , և 'ի քաղսոմն : * Եւ նստէր յուգիթ
5 այրի 'ի տան իւրում ամն երեմ և ամիսս չորս : * և ա
բար նա տաղաւար 'ի տանիս անն իւրոյ . և ած քուրձ
'ի վր միջոյ իւրում . և էր արիեալ զիւրն հանգերձ աջ
6 բուրձն . * և պահէր նա՝ զամ աւուրս այրունն իւրոյ .
բալց միայն զոր շաքաթուն և զամամուից և զարեկալ
7 նացն : և զըւրախութն տանն **Ելի** : * Եւ էր նա գեղե
ցիկ յոյժ տեսանելով . և եթող նմա մանասէ այր նորս
ոսկի և արծաթ , ծառայս , և աղախնայս , և անգա և ա
գարակո , և անասուն . և ինքն յուգիթ գարմանէր զայն :
8 * և ոչ ոք ինչ տակր զն . նք ամն չարուն . զի երկիւղած
9 էր նա յոյժ 'ի նէ : * Եւ իւրն լուսաւ նա զբանն ժող
վրդեանն զոր խօսեցան ապիրատութիւնք ընդ ինանին .
զի պաշտեալ էին նոքա 'ի ծարաւոյ : և լուսաւ յուգիթ
զբանն ոգիւս զոր խօսեցաւ ընդ ժողովուրդան , և ոչ
վկայեաց նոցա՝ մասնել զքաղաքն յետ հինգ տաւրն 'ի
մեռս ոստրեստանեացն : Եւ առաքեաց զնաժիշտն իւր՝
որ էր 'ի վերայ նա ընչից իւրոց , և կոշեաց զողիւս , և
զքաղբին , և զքաղբն , և զծերոն նա՝ քաղաքին իւրոյ .
10 * և եկին առնա : և ասէ ցն՝ . Լուարուք ինձ բնակիւք
քեփիզուայ , զի ոչ ուղիղ են բանք մեր զոր խօսեցարուք
առաջի ժողովրդեանդ յաւուրս յայսմիկ . և երգմամբ
հաս

Գլ . Ե . (1) Ոսեմ յաւուր . Որգւոյ եփիւսայ , որգւոյ ո
նանայ , որգւոյ քեփեի , որգւոյ քեփեի . որգւոյ եգի
տու : (2) Այր . Եւ այրն նք : (3) Յովսեփի Գիւն . Զի
կայր նա 'ի վր : (5) Ոսեմ . 'ի վր միջոյ իւրոյ : (9) Այր .
Չբանն ժողովրդեանն : (9) Ոսեմ . Զոր խօսեցաւ նա
ընդ ժողովրդեանն յետ հինգ տաւր : (9) Յովսեփի
Գլ . Եւ ոչ ուղիղ են բանք մեր զոր խօսեցարուք
առաջի ժողովրդեանդ յաւուրս յայսմիկ . Եւ զքաղ
բին և զքաղբին :

հաստատեցէք զոր խառնարուքն առաջի ելլ 'ի միջի ձե-
րում, և տասցէք մասնել զթաղաքս 'ի ձեռս Թշնամեաց
մերոց, և եթէ ոչ եր առաքէ զօգնականուի մեզ: * Եւ 11
արդ քաւք որ փորձէքք զան յաւուրս յայսմիկ. արդ-
հաստատանալ կայ այդ 'ի մէջ որդւոց մարգկան: * Եւ 12
ահա այժմ զնոր զամենակալ ոչ հարցէք, և ոչ ինչ գե-
տացէք: * զի խորուի սրտի մարդոյ ոչ գտանի, և բանից 13
արտից նց ոչ հասանէք: զի արդ զան որ արար զայս ան-
քննել մարթիցէք, և զիտանն գիտիցէք, և կամ 'ի խոր
հուրդս նր հայեցիք: քաւ լինի ձեզ եղբարք: մի բար-
կացուցանիցէք զնոր ան մեր: * Եթէ ոչ կամիցի յաւուրս 14
հինգ օգնել մեզ: նա ունի զիշխանութիւն. յորս կամի
պաշտպան լինի մեզ յորում և իցի, և կամ տատակել
զմեզ առաջի Թշնամեաց մերոց: * Այլ գուրք մի գրաւ 15
ւէք 'ի ձեզ զխորհուրդս ան ել մերոյ: զի ոչ ոնկ մարդոյ
է ելանալանալիք, և ոչ ոնկ որդւոյ մարդոյ զի ասանի: *
* այլ այժմ կացեալ անկալցուք գտանել 'ի նմանէ զս, 16
զորմութի, աղաչեսցաւք և կարգանցուք առ նա յօգնա-
կանութի մեզ: և լուիցէ ձայնի ազօթից մերոց' եթէ
իցի նմա հանի: * զի ոչ երբեք յարուցեալի այգպիտի 17
'ի վր ազգիս մերոյ, և ոչ ընդ է այգպիտի օնիչն ցալ
սոր, ոչ յազգիս մերում, և ոչ 'ի տոհմի մերում, և ոչ
'ի ժողովրդեան մերում, և ոչ 'ի քաղաքս մեր: Ոչ առ-
գանն երկիր ձեռագործաց * որպէս եղև յաւուրսն ա 18
առաջին: զմ որոյ մասնեցան 'ի սուրբ 'ի յափառակա-
թի հարքն մեր, և կործանեցան կործանութիւն: ան ա
առաջի Թշնամեաց իւրեանց: * Այլ մեզ զայլ ան ոչ գե 19
տացաք բայ 'ի նմանէ յոր յաւանքն զի ոչ ամենա առ-
նէ զմեզ: * և ոչ զողջա մերմասնել այսպէս' որպէս և 20
ուխտեցէք գուրք: և կամ աւար հարկանել զարքութեան
մեր: և կամ թէ չնորիցէ զլիւծ անարդանաց Թշնա-
մեաց սրբուն, և զմահ զեղբարցս մերոց, և զցեղա-
թի երկրիս, և զսանդուհի ժառանգութեան մերոյ գաղ-
մուցանի 'ի գլուխս մեր, յամ հեթանոսս' ուր և ծա-
ռայեցեմք նց: և եղիցաւ յամբ և 'ի նախապիտ առա-
ջի այնոցիկ որոց ստացեալն իցէ զմեզ: զի ոչ ուրեւ
յի

(11) Որ փորձեցէքք զան: (12) Որ քաւք զնոր զա-
մենակալ հարցէք, և ոչ: (13) Որ արտի մարդոյ ոչ
գտանի: * ոչ հասանիցէք: (14) Բաղան. Օգնել ձեզ: *
պաշտպան լինել մեզ: (15) Այլ: Արդ այժմ կացեալ:
(16) Այլ: Եւ ոչ եղեալ է այգպիտի: (17) Որ ասէ: Ոչ
պաշտան երկիր ձեռս: (18) Որ ասէ: 'ի կործանութիւն մեզ:
(20) Որ ասէ: Մասնել ոնկ և ուխտեմ: (20) Բաղան: Եւ
եղիցաւ մեզ յամբ:

- գի ծառայութեան մեր նշ յուրախութեան, այլ յանար
գութեան և ի կործանումն նշ արասցէ զմեզ արած մեր :
- 21 * Եւ արգ եղբարք՝ ցուցցուք մէք եղբարց մեր, զի ի
մեզ կան կոտորել ոգիք նշ, և արքութեանն և սեպանն
և ասանքն հաստատեալ կայ ի մեզ և արգ՝ ի վր ամ
այսորիկ գահացարուք զայ մերմէ, որ փորձեն զմեզ.
- 22 Եւ զհարսն մեր : * Յեղեղէ միշտ արար ընդ արքա
համան, և մեզ արար ընդ ասհակոյ, և կամ ընդ յակե
բայ ի միջոցեան ասարուց, ի հովուել նր խաչանցն հա
րանու եղբար մեր իւրից : * զի ոչ եթէ արարիս զնոսայն
փորձեաց աս ի անհաշիւ զխորհուրդս արարի նոցա, և
զմեր մեզ ոչ ինդրեցէ : այլ ի իրաւուն և ասուցա
նէ ի ստեցար, և ոչ որ է որ ընդդէմ գաւանց րանից
քոց : զի ոչ միայն այսօր յայանեցաւ իմաստունիք քո,
այլ յաւելցն առաջնայ գիտաց ամ ժողովուրդի զհան
նարիք քո : զի զի բարուք են ստեղծուածք արարի քոյ :
այլ ժողովուրդս նարուեաց յոյն, և հարկ եղև մեզ
առնել՝ ոչ և ի ստեցար ընդ գոսս : և ամել ի վր մեր
- 29 զերգումն զորով ոչ կտրեմք անցանել Թ * արգ եղբար
գա ինդրումեմք զամ, զի կին արգեւր եւ գու, և
ասուցեցէ ար գանձիկ և լցցին կուրքս : և ոչ եւս ար
30 կտեցար : * Եւ ասէ ցն յուգիթ - լուարուք գու
թիւ : և արարից եւ իրարմ, որ պատանացի աղջաց մի
31 չէ յաղան, և արգուց մինչ յորդիս : * Իսկ և արգի
առ գրան քաղաքիս զգիւնրս զայս, և եղից եւ նախ
ասուր իմով և յաւելիս յայս յոր ուխտեցիք մասնել
զքաղաքս զայս ի մեռս թշնամեաց մերոց, այցելու լի
33 ցի արած ի մեռն իմ : * և գուք մի քննէք զքարծան
իմ զոր գործելոց եմ քանզի ոչ ինչ ասացից մեզ, մե
34 չէ հասարեցի այն զոր եմ առնեմ : * Եւ ասէ ոգիս
իշխանգն հանգերմ ցնա : Կնա գու ի խաղաղութեան և
արած էլի եղիցի Է քեզ ինդրել զգիւթ ի թշնամեաց
մերոց : Եւ նոքա գարձան ի ասղաւարէ անախ յուգ
Թայ յիւրաքանդիւր տեղիս պահպանուն պարսպայն :

ԳԼ

(21) Ոման. Ծուցցուք մէք եղբարց մերոց : և Կահաւ
ցուք զայ մերմէ : (22) Ոման. Ընդ արքա համան : (23) Յ
գիսիս այս գրի. Ոչ արար ըն ասհակ՝ : Սար ընդդէմսին
ի լաւ. և անախ ի ներս Բերել գ. և ամել ընդ : (28) Ո
ման. Զամ ինչ զոր ա : (28) Ոման. Եւ ի բարուք մտաց
իմ : (28) Աս. Եւ ի ստեցար ընդ նա : (29) Յգիսիս
Եւ ոչ և պահպանեցար : (30) Ոման. Եւ արգուց մինչ
յորդուց արգիս : (34) Ոման. Եւ ասէ ցն ոգիս իշ

Եւ անկաւ յուզիթ 'ի վ թ երեսաց իւրոց . և 'ի բաց 1
 առ զքուրձն որ զգեցեալ էր ինքեան , և ցանեաց
 մեծեր 'ի վ թ զիւրոյ իւրոյ : և էին 'ի նմին ժամու խաւնէք
 մատուցեալք երեկոյնիք յեմ 'ի տաճարին նն : և կար
 զայն նա ձայնիւ մեծաւ առ նր նն . և ասէ յուզիթ :
 « Տը նա հորն իմոյ շնուանի , որում ետեւր զսուրն 'ի 2
 ձեռն խնդրել զվրէժն յայլազգեաց , * որք լուծին զար
 դանգ կուսին 'ի պղծութի , և մեղացուցին զանգամն 3
 'ի նախատինա , և խաղաղապէս զխաւսուին 'ի թշն
 նամանա . որ ոչ երեն հաճոյ արաջի քո . զն որոյ ետուր
 իսկ զիշխանն նց հանգերձ անկողնովքն որով գատու
 պարտեցանն յարիւն . և սատակեցեր զմատայն հան
 դերձ տերտմիք իւրեանց , և զհարսն 'ի վերայ ամուսնոց
 իւրեանց . և ետուր զկանայս նց յաւար , և զգատերա 4
 նց 'ի զերուի , և զեմ զաւարն 'ի բաժինն որգւոց սի
 բղիւսց քոց որ նախանձեցան զնախանձ քո . և զարջանա
 զքեզ յազնակեանի : Եւ արդ նր նն իմ , լուր ձայ
 նի ազանոյ քոյ , և նայեաց 'ի խնդրուածս պրուդս .
 « զի գեւ արարեր զայն յառաջ ընդ նն , և յեւ պնդ 5
 ընկ : և այժմ , և որ գաղտն է զայն գեւ խորհեցար . և
 որ եղև ուղ և կամեցար , և յանգիման եղին քեզ ուղ և
 խորհեցար : * և ասացին , ահաւասիկ մեք . զի նմ'նա 6
 նապարհք քո պատրանս էն , և գատաստմիք քո կան
 խաղկապ էն : « Չի ահաւասիկ անորեստանեայն ելից
 զորք իւրովք զերկրս . և բարձրացան հեծելովք երկ
 վարացն , և հպարտացեալ մեծամեծեաց 'ի բազուկ հե
 տեպկացն բազմուն , և յուսացան 'ի նիզակս և 'ի սպա
 ռաղնուին , և 'ի կորովս ազնիւսորացն և պարսաւս
 բացն . և ոչ գիտացին թէ գեւ նր ես որ խորտակեա 7
 զպատերազմունն , և նր է անուն քո : Փրկեա զմեզ 'ի
 նեղութեն : * և զրուեալ զզորուին նց նր ամենեակալ : 11
 և խորտակեա ընկեա զզորութիւն նց բարկութիւն քով .
 զի կամեցան ազնել զորութիւն քո և զյարկս անուան
 բնակութիւն փառաց քոց , և կործանել երկաթով զեղ
 ջերս անգանոյ սրբոյ քոյ : * Եւ այժմ և տես զամբար 12
 տաւանութիւն նց , և առաքեա զբարկութիւն քո 'ի վ թ
 զիւրոց նց . և տեւր ձեռն ազանոյ քոյ , և պրուդս զ
 բու

ԳԼ. Թ. (1) Ոմեւ . Չգեցեալ էր ինքեան : (1) Բնի .
 Մատուցեալք երեկոյնիք : (4) Աս . Եւ եղև ուղ ես
 կամեցար : (11) Ոմեւ . Չեղելուս տեղանոյ :

- 15 րաւք զոր խորհնցոյս առնել. * և հանք կործանեալ զգծաւայն խաբանեք շրժանց իմոց, և զիշխանն ծառայիւք իւրովք. և խորտակեալ զսաստեղծն նոյ՝ ի ձեռն կնոջս :
- 16 * զի ոչ եթէ ՚ի բազմուէ եք զօրուիք. և ոչ կարգք քո յայնս է որ հօրքն են. այլ խոնարհաց ես Եր Թծ, և կարտելոյ ես օգնական, տկարաց ես ընդգանելու թէ՛ կարտելոյ ես խնդրակ, անդաւից ես փրկիչ :
- 17 * Այլ Եր Թծ հօրն իմոյ, և Թծ ժառանգութեն իմի. Եր Եր Թծ իմի և երկրի, արարիչ ջուրց. Եր Եր Թծ ստաց :
- 18 ուստից քոց գնւ ես : * շուր անթիւն ապաւնոյ քոյ. առնւ ինձ բանս զի խտեցալց զնս ՚ի կործանումն նոցին՝ որ եկեալ են ՚ի զք կատկարանաց քոց, և ՚ի քերայ անն քոյ՝ և բարձունս սիանի, և ՚ի զք բնակութե արգ :
- 19 և ոչ քոց, զի խորհնցան զխորհուրդս իմաստ. * և ծառս զբարձր բազուկ քո ժառանգութե քոյ, եթէ գնւ ես Թծ՝ որ տիրես Թծ զօրութեց և իշխանութեց. զի ոչ ոք է որ պաշտպան լինի ազգս Ելէ բաց ՚ի գին Եր :

ԳԼ. Ժ.

- 1 Եւ իրեւ գաղապեաց յուգիմ յազմից իւրոց, և հասարեաց զբանս զայս. և յանն եկաց յերեսացն
- 2 խոնարհելոյ. * և կոչեաց զնաժելան իւր, և ել. ի ստան իւր նա ուր կատարէր զառուրս շաքաթուց, և զաւարս
- 3 անիցն : * Մերկացան յիւրեմ զսուրբն զոր զգնցեալն էր, և ՚ի բաց եհան զհանգերմն աքրութե իւրոյ, և լըւաց զմարմնս իւր ջրով, և օծաւ իւզով անուշիւ. և եհիւս զհեր զգնոյ իւրոյ, և կապեաց զապարտւն ՚ի շակատ իւր. և զգնցան զհանգերմ ուրախութե իւրոյ, զոր զգնեոյր առ կենդանութե առն իւրոյ մանասեի :
- 4 * և ագաներ հոջիկս ոսկեզօծս. և արկաներ ապարան ջանս ՚ի ձեռս իւր, և արկաներ քայլոս յանցն պատռականաց ընդելլուգեալս մարգարտով ՚ի պարանոց իւր, և մատանիս ՚ի մատունս իւր, և զգարչապահանգս ՚ի գլուխ իւր. և յոյկնէր կազմեր Թծ զարգու իւրով, և պայծառանայր առաւել յոյժ առ ՚ի խորել և պատրել

(16) Ուսն. Եւ ոչ կարգք քո յայնս է : (16) Ուսն. Որ հօրապոյնքն են. . . անյուսաց ես փրկիչ : (17) Եր Թծ. Արարիչ ջուրց, խորհուրդով նշանի : (17) Ուսն. Թաղաւոր Թծ անգնումանոց քոց : (18) Բազուկ. Եւ բարձունս սիանի : և գնով Գ. Եւ ՚ի բարձունս սի : (19) Ուսն. Զբարձր բազուկ ժառանգ : ԳԼ. Ժ. (Յ) Ուսն. Եւ արկաներ քառս. . . և զգարչապարհանգս ՚ի գլ. . . որ տիրանիցն զնա :

րեզ զամենեւին 'ի գեղ յերեսաց իւրոց՝ որ տեսանելոնն
 զնա : * Եւ ետ ցաղախինն իւր զմախազն . և ելից զնա
 փոխնգով և պաշտօնաւոր է հացիւք սրբոց . և զհագազ
 քան զինւոյ, և զգրուակն իւրոյ . և սրբեր կաղմէր զնա՝
 բոտ օրինի իւրեանց, և տայր ցաղախինն իւր : * Եւ
 ելին նոքացի գուռն քաղաքին քնախղուայ . և տեսին
 անդ զաղիս զի կայր առգրանն՝ և զայլ քանիսայս քա
 ղաքին ընդ նմա, և զքարբին, և զքարմին : * Եւ իբրե
 տեսին նոքա պուգիթ՝ զի էր փոխալ նր զգեղ երե
 սաց իւրոց՝ և զգետն հանգերմին իւրոյ, զարմացան
 նոքա Է գեղ նր յոյժ : * և ասեն ցնա . Եւ նմ հարցն
 մերոց տացի քեզ քորհա, և կառարեացի զկամս սրաի
 քոյ 'ի ցնծութի և յաւրախութի որդւոցն ելի, և 'ի քա
 բութի եմի : և երկիր պագին եյ : * Եւ ասէ ցնի յաւ
 գիթ . հրամայեցէք ինձ բանալ զգրուան քաղաքիս, զի
 ելից ես՝ կառարել զբանս զոր խոսեցայ ընդ իս : և
 հրամայեցին գունապանացն բանալ, ոպ և խոսեցանն՝ և
 արարին այնպէս : * Եւ ել յուգիթ թիւն և աղախինն
 իւր Է նմա : և միտ գնէին նմա արք քաղաքին յերմալն
 նր, մինչև եղև նա ընդ լերամբն, մինչև անց նա Է ծոր
 ծոր հովիտն . և ապապէս տեսին զնա : * Եւ երմային
 նոքա ընդ ծործոր հովտին ուզիլ ընդ հանապարհն : և
 ապաստեցին նց պահապանքն ասորեստանեացն, * և
 կալան զնոսա . հարցին և ասեն՝ քո ես գու՝ և ուսաթ
 քառ, կամ յո՛ երմաս : Եւ ասէ ցնի յուգիթ . գնաւոր
 եմ ես երբայեցեղ, և փախուցեալ եմ ես յերեսաց նց,
 զի մասնեւից են նոքա 'ի կերակուր ձեզ . * և ես եկի
 ձեզ պատի չաղափեռնեաց իշխանի զօրաց ձերոց՝ պառ
 թել նմա զբանս չմարտութի, և ցուցանել նմա զնա
 նապարհն ընդ որ երմայցէ, և տիրեացէ նա լեռնային
 կողմանցն . և ճլ միում ումեք լիցի մեան 'ի զօրաց գորա :
 * Եւ իբրե լուան արքն զբանս յուգիթայ, և նայեցան
 նոքա յերեսո նր, և էր առաջի նց գեղեցիկութ յոյժ . և
 ասեն ցնա . * ապրեցուցեր գու զանձն քո այսօր . արգ
 փութալ գու իջանել տեսանել զերես տեսան մերոյ,
 և մատիցես գու առ խորան նր մեք հանգերմ, և տա
 ցուք զքեզ 'ի ձեռս նր : * և յորժամ կազցես առաջի
 նր, մի երկնչիքս 'ի սրաի քում, այլ պատմացես գու
 նմա

(5) Ոմեռ . Եւ ետ ցաղախինն զմախազ իւր . . և պաշտաւ
 րեզ . . և զհանդաղական զինւոյ . . Է սրբին իւր . . և տայր
 յաղախինն իւր : (7) Ոմեռ . Զանգերմին նր, և զար :
 (12) Ոմեռ . Եւ կամ աւսաթ քառ : (13) Ոմեռ . Ընդ որ
 գնացիք և տիրես : (14) Ոմեռ . Եւ նայեցան ընդ երեսո
 նր : (15) Ոմեռ . Միտ 'ի խորան նր մեք հան :

- Նման բնութանցդ որդեցիկ . և բարի արասցէ քեզ . Եւ
 ընտրեցին իւրեանց արտ հարիւր . և յեղցին ընդ նմա :
 և անին զնա 'ի խորանն հողովեանեայ . և պատկեցին
 զգեղեցիակն նր , և զգարն ' յամ քանակին . և գային 'ի
 անասնել զնա մինչ գեւ կայր արտաքոյ խորանին հող
 17 փեւանեայ , մինչքեւ պատկին հողովեանեայ . * և զար
 մանային յոյժ ընդ գեղեցիակնն նր , և ք ամ որդեւոցն
 18 Խի : * Եւ ասնն այր ջընկեր իւր . իսկ արգ մ' կարե
 չար ինչ խորհել 'ի զք ալքիս այսորիկ որք ունին զայդ
 պիսի գեղեցիակն կանայք նց : արգ՝ մչ պարտին ապ
 րել արք նց , զի եղիցին գասերք նց մեզ կնուծն . զի
 թէ ասարնն՝ Քնաս են նորա ամ երկրի : Եւ ելին սպա
 սաւորքն հողովեանեայ և ամ ծառայք նորա , և տարան
 19 զնա 'ի խորանն : * և հողովեանն նստեր 'ի գահայն իւր .
 և եր փակեալ զնա վարագուրք շարժանակի . զորս եր
 ընդերուդեալ սահաղ և մարգարտով և ակամբք պատ
 ուականք : Եւ իբրեւ լուսն . նա զյուզմայ , ել նա ար
 տաքս 'ի սրահ խորանին ջահիւք և լապտերք արծա
 20 թեզ , քանիք գիւրեր : * և իբրեւ կանս զնա հողովեա
 նէս , զարմացաւ ընդ տեսիլ գեղոյ նր : Եւ անկեալ 'ի
 խոնարհ երկիւր պագաներ յուգիթ հողովեանեայ . և
 կանգնեցին զնա ծառայք նր :

ԳԼ ԺԱ

- 1 Եւ ասէ զնա հողովեանէս . համարձակեաց էին գու ,
 և մի երկնիւր . զի ես մչ չարչարեմ զմարդ որ կա
 մի ծառայել նաբուքողոնոսորայ արքայի որ տիրէ ամ
 2 երկրիս : * Եւ արգ ժողովուրդ քս այդ՝ որ բնակեալք
 է 'ի լեւանակաղանդ , եթէ մչ եր ապտամբեալ գոցա
 յինն , մչ եր իմ առեալ զնիզակ իմ 'ի զք գոցա . ոչ
 3 գորա քերտեղ արտաքն անձանց իւրեանց զայս : * Արգ
 աստ գու ինձ , զն որոյ ես գու փախուցեալ 'ի նիցնն ,
 և եկեալ ես առ մեզ . քաջալերեաց զի 'ի փրկութն եւ
 կեալ ես , զի կենդանի ես 'ի գիւրիս յայմիկ . և զամ
 աւուրս քս , և ոչք է որ քնասի քեզ . այլ բարի լիցի
 քեզ , ոչ և լինի ծառայից տեսն իմոյ նաբուքողոն
 4 սորայ : * Եւ ասէ զնա յուգիթ . ընկալ զքանս աղախ
 նոյ

(18) Ո՛հնէ . Որ ունին զայսպիսի գե' : (18) Թորնալին .
 Եւ ելին պարտաւորք հողովեա' : (19) Ո՛հնէ . Ընդերու
 դեալ մարգարտով և մարգարտով և ակ' : (19) Ո՛հնէ . Եւ
 լապտերք արծաթեղինք :
 ԳԼ ԺԱ . (3) Ո՛հնէ . Որ քնաս 'ի քեզ : (4) Ո՛հնէ .
 Պատմ տեսն իմում . քանից աղախնոյ քում :

նոյ քոյ, և խառնացի աղախին քո առաջի քո. և ոչ մէջ
տառութի պատմած տեսան իմում' ի գեղերէս յայրմիջ :
եթէ զնա եկեսցես և լուիցես բանից աղախնոյ քոյ,
գործ կատարեալ գործն է քեզ ԹԺ, և ոչ անկցի բան
քո ընդունայն. * զի կենդանի է նաբուքոզոնոսոր առ 5
քոյ ԹԺ երկրի, և կենդանի է զարուծի նր որ առաջ
քեաց զքեզ յազգուէ ԹԺ մարդոյ. զի ոչ եթէ մարդ
գիկս միայն ծառային նմա' ի ձեռն քո, այլ և գաղանց
վարի, և անասունք' և թռչունք երկնից քն կեցցեն նա
քաղոզոնոսոր և ԹԺ տուն նր. * զի զի լուսն զեմազ
տառութի և զհանձար անձին քոյ որ և պատմեալ իսկ է
յեմ երկրի. զի գու միայն ես բարեխոր յեմ' ի թա
գաւորուէ նր, և հզոր ես բանիւք, և պանծելի ես' ի
մէջ պատերազմից զարացա : * Արդ զբանսն զոր խառն
7
ցաւ աբիովը' ի խորհրդան աննկի քում, լուսն և մեզ.
և զի խնայեցին 'ի նա աղբ բեռնուղուայ' և նա պատ
մեաց զԹԺ ող և խառնցաւ ընդ քեզ : և արդ' այժմ տէր
մի անցաներ զբանիւք նր, այլ հաստատեալ զնոսա' ի
երտի քոյմ. քանզի ճշմարիտ են : * զի ոչք կարէ չաք 8
չաքիւ զաղգա մեր, և ոչ սուր թշնամոյ միտսն մեզ.
բայց յորժամ մեղանչեցեն նոյ իւրեանց : * Եւ արդ մի 9
միտսիցիս տէր իմ, գու և զորք քո. քանզի հասեալ իսկ
է ժամանակ մահու նոյ' զի մեղացն զոր մեղան նոյն իւր
եանց. քանզի արարին նոքա մեղս մի՞ծ անօրէնութի :
* զի պահասեցին նոյ ջուրք և կերակուր. * խորհեցան 10
նոքա և արկին զձեռս իւրեանց յանտառան զոր ոչ էր 11
հրամայեալ ուտել' նոյն իւրեանց. * և զպատուցոր 12
նոյ' և զտասանորդո գինւոյ և իւղոյ որ էր սրբեալ քա
հանայիցն որ պաշտօնեալքն են յեմ, առաջի նոյն մարդ.
սկսան ուտել զայն' զոր ոչ էր օրէն ուտել նոյ' բայց
միայն քահանայիցն : և առաքեցին յեմ, զի որք անգն
իցեն' արասցեն այնպէս. զի որոյ լինէր նոյ թաղութի :
յեւ 'ի ձեռն քահանայիցն : և արդ յորժամ արարին
զայս մեղս, և մատնին 'ի սատակումն. * Արդ' ես ա 13
զախին քո յորժամ գիտացի զայս' փախեալ 'ի նոյնէն :
և առաքեաց զիս առնել Է քեզ գործ մեծ' զորմէ վար
մասցի ԹԺ երկիրս որ միանգամ լուիցեն զայն : * զի ա 14
զախին քո ԹԺ ապաշտ է, և աղաքում զքայլ և զբերեկ
զնր ԹԺ երկնից : Եւ արդ միացից ես առ քեզ տէր
իմ.

(5) Ո՛հնէ. Այլ և գաղանց վայրենի : (8) Ո՛հնէ. Վնու
ոչ զմեզ : (12) Ո՛հնէ. Եւ իւղոյ զոր էր սրբեալ քա
(12) Այս. Զի որք անգն իցեն' արասցեն այնպէս :
(13) Ո՛հնէ. Եւ առաքեաց զիս ար առնել : (14) Ո՛հնէ.
Եւ պատմէ ինձ յորժամ մեղանն նմա :

- իմ. և ելցե աղափին քո՝ ի գիշերիս յայտնի ի Ծործորն
հողմին, և կացից յազգիս առ ար ամ իմ. և պատմե
17 ինձ յորժամ մեղանան նմա. * և ես գամ և պատմեմ
քեզ. և դու ելցես ամ զօրօք քովք հանգերէ, և ոչ ի
ցէ ի նոցանէն որ ապրիցէ ի քէն. և ասարկց զքեզ ընդ
մէջ հրէաստանի, մինչև ասարայց զքեզ յեմ, և արիցես
զաթոռ քո ի միջի նր, և ժողովեցես զնա ող զհօս՝ ու
բոց ոչ իցէ հովիւ. և ոչ հաջեացէ շուն մի ընդուս իւ
րով ընդ գէմքո: և ինձ պատմեցաւ այդ լինել յայ, և
18 եկի զուշանել քեզ: * Եւ հաճոյ Թաւեցան բանք նր
առաջի հոգովեռնեայ՝ և առաջի ամ Ժառայից նր, և
19 զարմանային ընդ իմաստութի նր, և ասեն. * ոչ գառ
նի կիս գեղեցիկ համեմատում, ի Ծաղաց երկրի մինչև
ի Ծաղա՝ իմաստութի բանիւք և վերջեցեալ երեսաց
20 իւրոյ: * Եւ ասէ զնա հոգովեռնէս. բարի արար ամ
զի՝ առաքեաց զքեզ՝ առաջնորդել ժողովրդեանս. զի
լինցի հօրացեալ տէրուիս մեր՝ և որք ապրտամբեցին
ի մէջ կորիցին: Եւ արդ տեսանեմ զքեզ կայստա
21 տեսեալս: և բարի զամ բանս քո. * զի թէ արածցէ
ող խօսեցար՝ ամն քո եղիցի նա և իմ ամ. և դու ի
տան նորուքոգոնոսարայ նապիս, և եղիցիս անուանի
բան զամ երկիր:

ԳԼ. ԺԲ.

- 1 Եւ հրամայեաց ասնել զնա ի տուն գանձին: Եւ
հրամայեաց նմա ուռնիկս յիւրից խորակաց, և ի
2 գինւոյ անտի զոր ինքն ըմպէր: * Եւ ասէ յուգիթ ձգ
կերայց ես ի գոցանէն, զի մի լինիցին ինձ ի գայթաթ
զուր, ալ տացն ինձ հրաման՝ ուտել ինձ անտի զոր
3 բերին ինձ ի քաղաքէ անտի: * Եւ ստէ զնա հոգովեռ-
նէս, եթէ պահանսցէ այն՝ ուտաի՝ ապուք քեզ նման
4 նց. զի ոչ ոք է ընդ մեզ յազգէք քուսմէ: * Եւ ասէ
զնա յուգիթ. կենդանի է անձն քո անք իմ, եթէ ձգ
Ժափե աղափին քո զկերակուրն որ եկեալն է ընդիս
մինչև արասցէ ի ձեռն իմ զոր խօսեցաւ: Եւ ամին
զնա Ժառայքն հոգովեռնեայ ի խորան անգր. և ննջեաց
նա անգ մինչև ի մէջ գիշեր: Եւ յարեաւ յուգիթ յա
ռա

(17) Ուտի. Չն իբրեւ զհօս որոյ ոչ գուցէ հովիւ:
(18) Այս. Եւ ասէին. ոչ գառնի: (21) Ուտի. Չի
թէ արասցես ող Ժառայար:
ԳԼ. ԺԲ. (2) Ուտի. Չի բերի ի քաղաքէ: (4) Յիւ
նայն գոտեի. Եւ ննջեաց նա անգ մինչև: (4) Ուտի.
Թառաւորան պահա:

առաւօտին՝ պահտան . * և առաւօտայ թա հողովեռնէն և
 ասէ . հրամայեցով տէր իմ թողաւ զպղծութիւն իւր և
 լաննէր իսկ յաղթմա : * և հրամայեցաւ հողովեռնէն պա- 6
 հապանայն՝ մի արդեւուլ զնա : Եւ եղև նա 'ի բանա-
 կի անգ՝ առաքա երկա : * և ելանէր նա 'ի գիշերին 'ի 7
 ձորն քառիզուայ . և մկրտէր 'ի բանակի անգ՝ յաղթու-
 ջուրցն ըստ օրինի հրէիցն : * և իբրեւ մկրտէր՝ կայր յա- 8
 զթմա առ մը ձած էլի զի յաջողեացն զձանապարհս նր ,
 'ի փրկուի սրգուց ժողովեցեան իւրոյ : * և նա մտա- 9
 նէր սրբեան . և լինէր 'ի խորանին՝ մինչև առնոյր տա-
 նէր զիւր կերակրաբան առ ինքն իւրեկա : * Եւ եղև 10
 յառաւիւս չորրորդի , արար հողովեռնէն կաշուեղ ծա-
 ապիցն իւրաց միայն . և կոչեաց 'ի կոչուանն՝ և մէ զմի
 զք յատարաց անտի : և ասէ ցաղաւ . ցնեցրինն իւր ,
 որ էր հաղարապեա հաւատարիմ 'ի վր ձմ ընկի նր :
 Երէ հաւանեցն գու ասէ զկիկն հեթապեցի որ է առ 11
 քեզ , ուսնէ և բնակէ ընդ մեզ : * և զի նէ այդ պայմ-
 կատականայ , թողաւ մեզ զպղպիսի կին , և ոչ բնա-
 խոսէ ընդ նմա . արգելէ ոչ անցուք զմարդդ և մեր ,
 մեղուցուք առ մեզ . գուցէ ծանր ինչ առնիցի զմեզ :
 * Եւ ել քաղաւ յերեսաց հողովեռնէն . և եմուտ առ 12
 նա և ասէ ցնա . մի գտեալաքնցի աղաքինդ . զեղեցիկ
 դաւ առ տէր իւր և փառաւորել 'ի նմանէն . և բնակէ
 ընդ նմա զգիւր ուրախութեն մեք հանգերմ . և եղի-
 ցիս գու այսօր իբրեւ զգուսար մի յորդուց ասուրայ ,
 որովան 'ի սպասու նորա զողոնստոյ աղաքի : * Եւ 13
 ասէ ցնա յաւգիթ . և մի զք եմ ես որ ընդգէմ դառ-
 նամ ցնա իմամ : * զի զնմ որ ինչ հաճոյ է առաջի աչաց 14
 քոց փութայով առնեմ . և եղիցի ինձ 'ի ցնութն մինչև
 յոր մահուան իմոյ : * Եւ յարեաւ զարդարեցաւ զար- 15
 գաւ իւրով ըստ զարգաւ կանանց , և մատեաւ նաճիլա-
 իւր , և արկ նմա բազմական 'ի գեանի գէմ յանդիման
 հողովեռնէն զակումբն մաշկեայ , զոր ան նա 'ի բազ-
 գաւայ 'ի հանապազորդ սպաս նմա . և բազմեցաւ յո-
 գիթ 'ի վր նր : * և յիմարեցաւ հողովեռնէն 'ի գութ 16
 երե-

(7) Յերնային նիւեր . Եւ ելանէր նա 'ի գիշերին : (7) Ո-
 մանք . Եւ մկրտէր նա 'ի բանա : (10) Անուն Բաղաւ . 'ի
 փելս յայտ գրէին յմօրնայն մէր աղապետ . 'ի փրկաց զնի պէտք
 եղանակոյ . զի ըստ մեծի մտին փրկ՝ բաղաւ . և ելէին գա-
 թու . նան մերի առ մանս աղաւգ : զի 'ի մէջ ըստ գոգնածի
 ամարէր մապեա երես համեմա Բաղաւ : (14) Ո-
 մանք . Զի զնմ ինչ որ հաճոյ է . . . մինչև յոր մահուն ի-
 մոյ : (15) Ոմանք . Զոր ան նա 'ի գաղաւուայ 'ի հանա :
 (16) 'ի Բաղաւն նիւի . Երեսայ նր , և խառնեցաւ անն նր :

- ծրեալայ նր, և խառնեցաւ անձն նր : և ներ ՚ի ցանկաւս
անձն լինել ընդ նմա . և խնդրեր հաղորդունէս խառնել
17 զնա յորէն յայնմանէ յորմէ նաեւ զնա : * Եւ ասէ ցնա
հաղորդունէս . արք դու և ընդ առ մեզ ուրախ : * և ա-
սէ յուզիթ՝ աշտեր , զի մեծացան յիս կեանք իմ աշտր՝
18 քան զմա առաքալ ՚ի ծննդեանէ իմմէ : * և աս . կերակր և
արք առաջի նր զոր պատարտանայ նմա ազախինն իւր :
19 * Եւ ուրմէ եղև հաղորդունէս ՚ի վերայ նր . և արք նա
գինի տառախէ յոյժ , ապաքի սչ էր արքեալ նր աշխարհ
յառուրս իւրում յորէ ծննդեանէ իւրմէ :

ԳԼ . ԺԳ .

- 1 Եւ իբրեւ երեկոյ եղև փաւթացայ զժառայսն իւր
զնալ արտաքս . և բազու փակեաց զորուրս իւր
ընկն : և զնալն նորա յիւրաքանչիւր անկողնաւ իւր
2 եանց արտաքայ քան զխորանն : * քանզի կէն ամենե-
քեան խնկը և վտառակը ՚ի բազում գինեպրութեաց ան-
3 տի : * և մնացին յուզիթ և հաղորդունէս մայն ՚ի խո-
4 բանին : * Եւ հաղորդունէս մահալ ՚ի գահոյս իւր ՚ի քան-
5 եղև , և եր թմբեալ յոյժ ՚ի գինեայ անտի : * Եւ ա-
սէ յուզիթ ցաղախինն իւր՝ զի կապցէ արտաքայ խորա-
նին և սպասեցէ նմա՝ յորժամ ելանիցէ արտաքս ան-
6 զ յոյժ առաւրան , զի ասաց նմա թէ երթամ կալ քե-
ղծա ըստ սովորութեն . և ընդ բազուայ խտնեալ . 10
բանիցս այսոցիկ : * և զնալն ամենեկեան ՚ի աննկէ-
անտի , և ոչք մնաց ամենեկն անդ : Եւ եկաց յուզիթ
առ գահոյս նր և ասէ . Տը քո զորութեց՝ նախայ ՚ի
ժամուս յայտմի ՚ի գործո մեծաց խնդ և ՚ի բարձրու-
7 թե եմ . * զի տշտմ է ժամանակ այց առնել քեզ ժա-
ռանգութե քում , և աննել զգործս զայս ՚ի մեռս իմ ,
ի քառասնամե թշտմեաց մերոց ողբ յարուցեալ են ՚ի
8 զք մեր : * Եւ մտաեաւ առ քանուռ գահոյսն , որ եր
ընդ անարան հաղորդունեայ , և եկան զգաղոյն նր յաղ-
9 գերէ նր . * և կարու զհերաց նր և ասէ . զորացն զիս
10 ան իչի յառաւրժ յայտմի : * Եւ եհար ՚ի պարանոցի նր
կերկրո զբաւել իւրով : և հասեալ ետարձ զգլուխ նր
11 * և ինտաղեցոյ ընկէց զմարմն նր ՚ի գահոյսն անտի
և յետ ժամու մոր՝ ել և ետ նաժշտին իւրում զգլուխն
12 հաղորդունեայ . * և ընկէց ՚ի մախաղ կերակրոյն իւրոյ :
Եւ

(17) Ո՛հնէ . Եւ ընդ ընդ մեզ ուրախ :

ԳԼ . ԺԳ . (5) Առ . Եթէ երթամ կալ յա՛ : (6) Ո՛հնէ
յաղաւ . Եւ եկաց յուզիթ յայտմ առ գահոյս նորա :

(11) Ո՛հնէ . Եւ յետ ժամու մոր . . . նաժշտին իւրոյ զգլու

Եւ եղին երկուքին՝ Իսկուսին ըստ սովորաւն խորանայ,
 և անցին նորա քառ բանակն, և շրջեցան եկին չ ձորն:
 և ելին նորդ ի լեռանն բեախդուայ: * և եկին նորա ի 13
 գրունս քաղաքին: Եւ ասէ յուզիթ ի հեռատանե
 շաղահաղանս գրանցն. բացկը բացկը արգ զգրունսդ,
 զի ընդ մեզ է ար ամ մեր, արասցէ ևս զորու յելի,
 և իջնիսմէ: Ի շնամեաց մերոց. ուղ և արար այսօր:
 * Եւ եղև իբրև լուսն արք քաղաքին նր զմայն նորա, 14
 փութացան ի լանդէ ի գրունս քաղաքին խորանայ, և
 փորդացին նորա զքանանայսն և զմերս ժողովրդեանն:
 * և ժողովեցան ի փորուէ մինչև ցնեծամեծս, քանզի 15
 զարմացեալ էին նորա յոյժ ընդ գնալն նր: Եւ բացին
 զգուռն քաղաքին, և ասին զնս ի ներքս: * և լուցին 16
 զքաղաքս խորանայ, և կացին շուրջ փորդս: Եւ ու 17
 սէ յուզիթ բարձրաձայն բարբառով. արդիւր էլի որ
 նեցկը քան, * որ ճշ մերժեաց զոգորմուէ իւր ի տա 18
 նեւ ի լի. այլ եհար վանեաց զմշնամիս մեկն մեռն իմ:
 ի գեղերս յայտիկ: * Եւ եհան զգուռն ի մարտին 19
 և եցայ ճշ, և ասէ ցնս, անաւասիկ զլուսն հողփեւ,
 նեայ զորագլխի զորացն ասուրայ. և անս վարդապետ
 պատուականդ չ որով անկեալ գնէր յարեցուն իւ
 բում և աստուկեաց զնս ար ամ ի մեռն կնօն: * Կեն 20
 քանի է ար որ պահեաց զիս ի ճանապարհին յայտիկ
 յորում գնացին. զի խաբեաց զնս անսիւ երեսաց ի
 մոց ի կորսւստ նմին, և ճշ արար նա ընդիս պղծութե
 ի ճախարհին անմին իմոյ: * Եւ գոհացան ամ ժողո 22
 վորդքն, և խոնարհեալ երկիր պագին նոյ. և ասեն մեռ,
 մայն ամենեքին. օրհնեալ ես գու ար ամ մեր, որ յա
 մեթ արարեր այսօր զմշնամիս ժողովրդեան քոյ: * Եւ 23
 ասէ ոգիս յուզիթ, օրհնեալ ես գու գուսոր յոյ
 բարձրելոյ, քան զամ կանայս որ ի վերայ երկրի: * և 24
 օրհնեալ ար ամ որ արար զերկինս և զերկիր. որ յա
 ջողեացն բեզ ի վր դլիոյ ի խանիգ այգօրին լեռնամե
 մերոյ: * և ճշ պահասեացէ անուեդ քո ի մարգկանէ, 25
 տա ի յիշելոյ զքեզ աստիկ. նոյ մինչև յաւիտեան. և ու
 քասցէ զքեզ ար ամ իմ ի բարձրութե անմին քո, և
 այցելու լիցի քեզ ի բարիս. փոխանակ զի ճշ խնայե
 ցեր գու յանմն քո զմ աստապանեաց աղգի մերոյ: Եւ
 իմեզ

(13) Աստ. Չորութիս յելի: (15) Ոմն. Ընդ ի
 մեծամեծս: (15) Բաղն. Նորա յոյժ ընդ գնալն նր:
 (18) Ոմն. Վանեաց զմշնամիս մեռ: (23) Ոմն. Եւ
 նայս ի վերայ երկրի: (25) Աստ. Զի ոչ պահասեցի
 ու: (25) Ոմն. Աղգի մերում. այլ խորհրդեր գու
 զքեզ. և հարուածացս մերոյ, գնացեալ քո ուղի:

խնդրեցիք ինձ. կործանման հարաւանաց մեր. քան
26 նախեալ քո ուղիղ զնննապարհս առաջի ան մերոյ. քան
ասե իմ ժողովուրդն՝ եղիցի եղիցի:

ԳԼ. ԺԴ.

- 1 Եւ ասե յուզիկն ցնն. լրաարձաք գուշ ինձ եղբայր
դքր. ասեմն ձեզ. և առեք զգլուխս զայս, և կա՛
խեցեք զսաղաւթի ժահարմանաց պարսպաց քաղաքին:
- 2 * և եղիցի յորժամ մերկասցի առաւաստն և ծաղկացի առ
քեզակն յերկիր, վառեցարձաք իմ արք զբաւորք որդ
անբաղձի, և կացուցանիցեք՝ ի վերայ ձեր զօրավարս, և
եղանիցեք արաւոյն քաղաքին, իբրև թէ իջանիցեք՝ ի
գաւառ անգր՝ ի թիւ մի արարեալստանայ որդւոցն առաւր:
- 3 և անգր մի իջանիցեք. * ող խառձ հարկանիցեք նոյ՝
և նոցա առցն զքնն իւրեանց, և զնասցն՝ իբրեւն բա՛
նակն իւրեանց, և յարուցանիցն զօրապետական առ
աւր. և ժողովեալք զիմնացն՝ ի խորանն հողովեալ
- 4 ներայ, և զնա եւ զասնիցն. * և անկանիցի՝ ի վերայ նոյ
ան, և ի քաղաքս դարձցն նոցա յերկրաց. մերոց:
- 5 * և դուք զինք մեռալ, և իմ բնակիչ ցասմանացս ելի՛
առաւանս արեւալ զանիկեք ցնն յիմ նննապարհս նոյ
Եւ արք միջոք արարեալ զայս, կռիցեք առ իս զա
գիւրիս աննայի, զի ներայն զայս ար. զնոցան եկա՛ր
զառւնս ելի. որ. կապեալն զնա, և մի անեւ այսր՝ ի
մահ: Եւ կարգացին զարեւոյ՝ ի ասանն ողիայ: և իբրև
եկն ետես նա զգլուխն հոգեմեռեալ՝ ի մեռն անն
միջ՝ ի ժողովրդեանն, անկաւ. ի վր երեսայ իւրոց՝ և
Յաւաղեցան և իբրև անգլն՝ զօրացաւ, անկեալ. ապ
առաւ յուզ(Թայ) երկիր եպագ նմա՝ և ասե. օրհնեալ ես
գու յիմ բնակեալմեա յուզայ. և ընդ ապա իմ ուր և
լիցն զանուն քո զարմնացին: և արք՝ պատմեալսն
ինձ, միջ արարեք յաւաք յոյսակ: Եւ պատմեալ նմա
յուզիկն առաջի իմ ժողովրդեանն իւրոյ, զոր էր նի
արարեալ յորե յոյնմանն յորում եւ նա միջն ցեղն
ժամ: Եւ իբրև գաղարեայ յուզիկն՝ ի խաւց իւրոց,
աղաղակեալ ժողովուրդն մեռնայն փառաւորն զնն
- 6 ի քաղաքին իւրեանց: Եւ իբրև ետես արեւոյ զարն
իմ զօր արար իմն ելի, հաւատայ յիմ իմ արախ իւ
րով. և թշտեալէր ի մարմն անթշտաւան իւրոյ, և
- 7 յաւելաւ նա ի ասանն ելի մինչև ցայս օր: * Եւ յոյ
ժամ

Գլ. ԺԴ. (2) Գլխաւիկն. իբրև թէ իջանիցե՛ք: (3) Ու
նա. Եւ իբրև եկն ետես նա. . ի մեռն անն: (7) Ու
յիւ. Եւ զանոցաւ իմ արք ի քն իւր: (7) Ունի:

ժամ ծագեալայ առաւան, կախեցին զլէռնին հարկին ու
 նեայ 'ի պարսպի անտի . և վառեցաւ ծած այր զգին իւր .
 և ելին նոքա առնել զայն ընդ անցահողման 'ի վր ըն-
 րինն : և որդիքն ասուր իբրեւ տեսին զնս' ազգ արարին
 նոքա առ առաջնորդս իւրեանց, և եկին նոքա առ զը-
 րազլուխ և առ իշխանս և առ հաղարապետս նշ . և 8
 զանցին նոքա 'ի խորանն հողովեանեայ, և ասին ջակ-
 նիկապեա նր, արգ մուտ յարս զանրդ մեր . զի իշխ-
 ցին ծառայքն 'ի վր մեր 'ի պատերազմ . զի սատակեա
 ջուգ զնոսա 'ի սպառ : և վառ եմուտ բազու և բաժնեայ 13
 զգուրս աննեկին . զանգի կարծեց 'ի իշխն իցե հան,
 դերձ յուզմու : և իբրեւ որդ ետ նմա պատասխանի, 14
 զաջալերեալ եմուտ 'ի ներք 'ի աննեական, և ետես զի
 անկեալ կայր 'ի վերայ զեանայն մերի, և զլուին իւր
 բարձեալ էր 'ի նմանն : Եւ գոյեայ բազու ժոյնին :
 մեծաւ, և բաժով և ողբամեր յոյժ, և պատասխանց նա
 զպատմաւնն իւր . և եմուտ նա 'ի աննեական յուզ . 15
 թեայ 'ի ոչ եզեա զնա . և ել ընթացաւ նա առ զորսն
 և ասի . և աստատմեցին ծառայքն, զի արար ամբ 26
 նախատանայ կին մի հերթայցի տան արարի նաբու-
 ջուգանորայ, զի ահաւառիկ հողովեան յերկիր կոր :
 ծանեալ, և զլուին իւր զի առ նմա : և Եւ իբրեւ լուան 17
 զայս բանս իշխանս զորայն ասուրայ, պատասխանցին ու
 մանկեան զպատմաւնն իւրեանց և երկեան յոյժ .
 և զգեցին նոքա 'ի մէջ բանեկին : 18

ԳԼ ԺԵ

Եւ իբրեւ լուան որդ 'ի զբանն եկն, յեմերեցան զի 1
 իրացն որ եղին : և ասիաւ 'ի վր նշ մի և գո 2
 զանն յոյժ . և ասաւ ոչ մեային ամենեկն այր ընկերի
 իւրուան և և հեղեալք զառեալք առ հասարակ 'ի փո, 3
 ինասա զարձակ 'ի գաղտակողմանն և 'ի լեռնահողմանն
 և յուզի զդեմեղուտ . և զարձեալ անտի փափառեալք 4
 ընկին . և ասաւ ծած այր պատերազմով որդուցն էլի
 յարձակեցան 'ի վր նշ : և Եւ առաջեայ պիտ 'ի բեա 5
 մեծեմ, և 'ի քաղա, և 'ի կովս, և յամ սահմանս էլի
 աստաւարս զի իրացն որ եղին . զի ամենեկին առ հա
 սարակ ժողովեացին և մայքն զհեա նշ սատակել զնս :
 և Եւ իբրեւ լուան որդիքն էլի, ամենեկեան առ հասա 6
 զի

Ազգ արարին նոքա յառաջնորդս իւր : (14) Ասաւ Եւ
 լալով և ողբամեր մեծաւ յոյժ : (15) Ուրեմ . Եւ որ
 զեմքն և ասի : (17) Ուրեմ . Լուան զայն բանս :

ԳԼ ԺԵ . (5) Ուրեմ . Եւ 'ի քաղա, և 'ի կովս, և յամ

- բազ յարձակէին անկանէին 'ի վերայ նշ, և կոտորէին հարկանէին զնո մինչև 'ի քորս. սոյնպէս և եհմացիքն առնէին: և ամենեքեան որք 'ի լեռնակողմանցն եկեալ էին՝ պատմեցին նշ որ եղև 'ի բանակին. և որք 'ի գաղատագնէին, և որք 'ի գալիլէայ, հասանէին հարկանէին զանէին զնո, մինչև անցուցանէին զնո ընդ դամասկոս:
- 7 և ընդ սահմանս նո: * Եւ այլ բնակիչքն բեաիզուայ ելանէին անկանէին 'ի վր բնակչացն բնագրացն ասորայ, աւար հարկանել՝ ժողովել զառ զապուռ բանոց կացն, յորս յղկացան լցան մեծացան յոյժ բնակիչքն
- 8 բեաիզուայ: * Եւ որքիքն Ելի գարմանս 'ի կոտորածն անախ. և սկսանէին ժողովել զհապուռ կողոպտալ զանէ կելոցն: և զեղջն և արարակքն լեռնակողմանցն և դաշտակողմանցն եկեալ առնուին զմեացորդս յոյժ աւա:
- 9 բացն: * Եւ յովակիմ քահանայ մեծ և ծերոկոյս որդւանցն Ելի որք բնակեալ էին յեմ, եկին տեսանել զբոլբոլեան զոր արար ար ամ Ելի, և տեսանել զյուզիմ:
- 10 և խօսել ընդ նմա զնաղալուն: * Եւ իբրև մահալ տնջ ան զնա՝ օրհնեցին զնա ամենեքեան միարամ: և ամէն ցնա: գմբ բարձրութի Եմ. գմ. ցնեալմի Ելի. գմ.
- 11 պարծանք ազգիս մերայ. * զի արարեր զայս ամ բարալմիս մեազ քաջ Ելի. և հաշնցաւ ընդ նո ամ. և օրհնեալ եղիցիր: Գու յամենակարէն նշ մինչև յաւիտեան:
- 12 * և ասէ ամ ժողովուրդն՝ եղիցի: * Եւ ժողովուրդն
- 13 կրկին զաւար բանակին զաւարս երեսուն: և ետան յազմեայ զկորսան հաղովանեայ, և զամ զարմար իւրանին՝ և զպահպան. և զամ զպատան զսկիւայ և զարծախոյ նո: և նո ասեալ կուակի զայն 'ի սոյլս իւր. և 'ի վր գրաստաց իւրաց և բերի 'ի ներք 'ի քաղաքն:
- 14 * Եւ եկին առ նա ամ կանայք որդւոցն Ելի տեսանել զնա. և կրկնեցին զնա. և հուազէին նմա իբրս պալտոք: և ասեալ նո մաս արմատեանայ և ձիւնեանայ:
- 15 Ծագիցա՝ Կանգերձ, և ասէր նոցա: * Եւ սոյն կանայք մեծամեծ տեղեացն զայն զուեգապաւնիք՝ գովել ընդ նա: և ամ իել զմեծ երկնային նոցա վտանայք և կաշմեալք՝ պակս գունակս գունակս 'ի զուլս իւրեանց և օգնեալք ամենեցուն 'ի բերանս իւրեանց Գառաւալ բնէլ զնո:

ԳԼ.

(7) Ռօս. Զառ և զապուր բանակացն. . լցան և մեծացան: (8) Ռօս. Զհապուռս և զկողոպտալ անկելոցն. . և զաշտակողմանց. և եկեալ առ: (11) Ռօս. Եւ օրհնեալ լիցի զաւ յամ: (13) Ռօս. Եւ 'ի վերայ գրաստաց իւր' և բերին 'ի ներք:

ԳԼ. ԺԶ.

Լ և անառ յուզիթ օրհնել զօրհնուին զայս. և ամ
 ինչ նուագին ընդ նմա : * և առկյուզիթ. Եր
 գեցեք ան թրմիզ , և օրհնեցէք զնա ծնծապիւք . և
 ուղեցեք նմա երգս և օրհնուին : Բարձր արարէք զնա
 անառապէք զանուն նր : * զի ամ խորասկէ զլառե
 րաբնան ար . * և զբանակն նորա 'ի մեջ ժողովրդոց :
 Բերեաց զիս 'ի ձեռաց հալածաց խնայ : * Ե'ն ասուք
 'ի լեւրանցն հիւսուոյ . Ե'ն 'ի քիւրաւորս զօրք իւրովք .
 որոց բազմութիւն ծածկեաց զձորս . և բազմութիւն երե
 վարաց նր ծածկեաց զբուրս : * և ասանց հրձիգ առ
 նել զսահմանն իմ , և զերիտաւորս իմ ընդամուս
 հարկանել . և զաղայս իմ աւար հարկանել . և զկուսած
 իմ վարել 'ի գերութն : * Տք ամ ամենակալ կործա
 նեաց զնս 'ի ձեռն կնոջ : * զի ոչ անկաւ հզօրն նց յե
 րիտասարդաց , և ոչ որդիք տիտանացոց սատակեցին
 զնա , և ոչ բարձունք հակայք յարեան 'ի վր նր . ոչ
 յուզիթ գուտար մերարեայ , զեղեցիութեան երեսաց
 յոյժ խաբեաց զնա : * զի մերկացաւ զհանգերմն աչ
 բութն իւրոյ 'ի բարձրութն այնոցիկ որք կռվեալք
 էին յելն : * Եւ օժ զերեսս իւր յանդը իւրոյ . և յօրի
 նեաց զզգումն իւր զարգու իւրով . և ան զշարասեան
 'ի խաբութն նր . * և 'ի զեզ ոտից կռիւց նր մարե
 ցաւ սիրտ նր . և զեղեցիութն նր քրեանց զանմն նր .
 և եանց զաղայն ընդ փող նր : * Դառացան պարսիկք
 'ի բազորաւութն նր . և մարք 'ի քաղութն նր խափե
 ցան : * յոյժ ժամ աղաղակեցին տառապեալքն իմ , և
 գոչեցին հիւանդքն իմ , և յաղթեցան . Բարձրացուցին
 զձայնս իւրեանց և լքան : * Որդիք անջնանց խոցան
 ցին զնս . և ուղ զորդիս անանկաց պանդխտաց կտա
 րէին . և կորեան 'ի պատերազմէ ան իմոյ : * Օրհնե
 ցեց զմք ամ իմ յօրհնութն նոր : * ար մեծ ես գաւ
 և փառաւորեալ . զբանելլիւ ես զօրութեք անպակաս :
 * Բնից ծառայեցին իմ ստացուածքս քո . զի անացնր
 և եղին . Ժապետեցր զհոգիք քո ' և ստացան և շինեցին ,
 և ոչոք է որ ընդգէմ կայ ձայնի քոյ : * Բանղն լերինք
 'ի

ԳԼ. ԺԷ. (8) Ոման . Դուտար մերարայի : (9) Ուն .
 Գեղեցիութեւն երեսայ : (10) Ոման . Զանդը իւրոյ .
 Զարգու իւրով . և ան նա զշարասեան : (13) Ուն .
 Զայն ժամ աղաղակե' : (15) Ոման . Զօրհնութն 'ի նոր :
 (17) Զօրհնակն . Զհոգիք քո . Խորհուրդ իւրեանի :
 (18) Բազմութն . Զի ամ առկյուզի զոհ :

- 19 Ի հիմանէ. քրոջն հանգրժստանեցան. և վերապահ
 շի երեսաց քոյ իբրեւ զմեմ հաշեցան. և երկիւզածաց
 քոյ քաւի լինիս գու իշ: և ամ սակաւիկ զոհ ի հոտ
 20 անուշուծե, և շնին ճարպն՝ քեզ յողջակէզսէ: * արդ
 որ երկիւզածն է՝ նա մեծ է յաւիտեան: * Վայ աղքատն
 այնոցիկ որք յարուցեալ են ի վր աղգիս մերոյ. և եր
 21 ամենակալն ինգրեացէ վրէժ ի նոցանէ յաւուրն դա,
 22 աստանի: * և ապ հուր և զորդունս ի մարմինս իշ,
 23 և լացցեն նորա ի ոգման մինչև յաւիտեան: * Եւ իբրեւ
 չոգան նորա յեմ, երկիր պագին ար. և յորժամ սրբե
 24 ցաւ ժողովուրդն, հանին զողջակէզսն իւրեանց, և զկա
 25 մայականն և զպատարաքս իւրեանց: * Եւ եհան նուի
 րեաց յուգիթ վամ զկահն և զկարասին հոգոփեռնեայ,
 26 և եւ զայն ի նուէրս ան ար. * և ուրախ լինէր ժող
 27 վուրդն յեմ զէմ յանգիման սրբոցն զամիսս երկս: և
 28 յուգիթ մնայր ընդ նոսա: * և յետ աւուրցս պոսոցիկ՝
 լուեցին գնացին իւրաքանչիւր ի ժառանգութիւն իւր
 եանց: Եւ յուգիթ գնաց ի բեաթղուա, և գարմանէր
 29 զտուն իւր: * և եղև ի ժամանակէ անաթիայիմանէ փա
 30 րաւորքեր անուն նր ընդ ամ երկիր: * և բազումք ցան
 կացան նմա զամ աւուրս կենաց նր, յորմէ հեռէ մե
 աւա մանասէ ոյրն նր և յաւելաւ ի ժողովուրդ իւր:
 28 * Եւ լինէր յուգիթ մեծացեալ և պատուեալ օր քան
 զօր: և ծերացաւ նա անգին ի տան առն իւրոյ ամս
 հարիւր հինգ. և ազատեաց նա զնաժիշտն իւր: և մե
 աւա նա ի բեաթղուա. և թաղցին զնա ի շիրմի առն
 29 իւրոյ մանասէի: * և սուգ առին ի վր նր ամ տունն
 երկ զաւուրսեւծն: Եւ բաժանեաց նա զինչս իւր՝ մինչ
 չի մեռեալ էր ինքն՝ ամենեցուն որ աղքատկանք էին մե
 նասէի առն նր, և ամենեցուն որք մերձաւորք էին իւր:
 30 Եւ յայդէս բաժանեաց: * Եւ մչք էր որ զարհուրեցու
 ցանէր զորդին Եւ յաւուրս յուգիթայ, և յետ մեռա
 նելոյ նորա զաւուրս բազումս:

Վարդիտ Յուգիթ:

(21) Օրինակ 4. Եւ լացցեն նորա ի դրամն: (29) Ու
 խնայ. Մերձաւորքն էին իւրոյ: (29) Որմն. Ստապեա
 բաժանեաց:

Ի Եփեսոսի, Բոսն. Վատարեցաւ Յուգիթ զիւրա:

ՆԱԽԱԳԳՈՒԹԻՒՆ ՏՈՎԱԹԱՅ

ՏՊԵՐԻ ԴՓԵՐԷԼՈՅ Է ՍՈՂՈՆԱՍԱՐԱՅ, Ե ԲԼԱՅԷԱՅ ԴՆԻՆՈՆԷ .
 Ի՞նչ յեփ այնք ԻԲԵՆ՝ յԵՆԵԻԵՐԻՄ ԴԱՐՅԱՍ ԱՆՈՒՄԷՆԷ, ՂԵՄ
 ՂԵՄԻՍ ԴՆԵՐԻՅԻՆ ՍՊԱՆՆԱՆԷՐ ԴՆԻՆՈՆԷ, ՂԵՐԱ Ե ԲԼԱՅԷՐԻՍ ԳՈՎԵՐԻՆ :
 ՎԵ՛րոյ ինքրԷԼՈՅ ՂԵՄ ՍՊԱՆՆԱՆԷՆ ՍԵՆԵԻԵՐԻՄ . յԵՐՈՅ ԷՐԷԼՈՅ ԺԱ
 ԲՈՒՅԷԱՆ . յԵՓ ՍՊԱՆՆԱՆ ՍԵՆԵԻԵՐԻՄՈՅ յԱՐԴԱՆՈՅ ԻՐՈՅ ԴԱՐՅԱՍ
 ԳՈՎԵՐԻՆ ԴՆԻՆՈՆԷ : ԳՈՒՂԱՅԷԼՈՅ ՂԵՄԷՐԻՆ ԵՒ, Ե ՂԵՐԻԿՂԱՆԻՅ
 ԳՈՇԱՐԻՆ ԴՆԱԲՈՒԴԱՐՈՆԱՐԱՅ, ԵՍ Ե ՂԵՄԵՐԴՓԵՐԱՅԻՆ, Ե ՂԵՄ
 ԲԱՐԻՆ ՂԻՆՈՆԻ ԳՈՇԱՐԻՆ . ՂԵՄԱՆԻՆ ԽՈՒՊԱՅԻՄԱՆԻՆ յԵՐԻՐԷ, Ե
 ՂԵՄԱՆԱՆ յԱՅ՝ ԿԵՐԱՆԱՅ : ՊԵՄՈՒՆԷՐ ԵՓ ԱՐԴԱՆՈՅ ԻՐՈՅ ԳՈՒ
 ՐԻՄ ԷԼԱՆԷՆ ԴՆԻՆՈՆԷ . ՂԵՐ ԽՐԺԱՆԷԼՈՅ Է ԶՈՓ ԲԱՆԻՆ յԱՆՈՒ
 ՅԱՍ . ՈՐ ԵՂԵՍ ՄԱՍ ԳՈՒԲԻՄԱՍ . ՂԵՐ ԳԵՐԷԱՆ ԽՐԺԱՆԷՐԱՍ ՆԻՆՈՆԷ
 ԴՆԱԲՈՒԴԱՐՈՆԱՐԱՅ՝ Ո՞՞՞ ՍՊԱՆՆԱՆՈՅԱՆ ՆԱՄԱՏ : ԵՄ ԽԱՆԻՄԱՆ
 ԳՈՅԻՆ Է ԻՐԱՍ ԳՈՎԵՐԻՄԱՅ, ԴԱՆ ՂԵՐԷՐԻՆ ԵՒ :

Տ Ո Վ, Ի Թ

ԴԼ. Ա.

ԳՐԻՔ ԲԱՆԻՅ ՏՈՎԱԹԱՅ .
 * ՈՐԴԱՆՈՅ ՄԱՐԻՆԻՔԷՆՈՅ . ՈՐԴԱՆՈՅ ԱՆԱՆԻՔԷՆՈՅ :
 * ՈՐԴԱՆՈՅ ԱՆԱՆԱՆՈՅ . ՈՐԴԱՆՈՅ ՂԱՐԱՅԻՔԷՆՈՅ . ԴՆ
 ՂԱՆԱՆԷ ՍԱՐԻՔԷՆՈՅ . յԱՐԴԱՆ ԶԵՓԻՄԱՅԻՄՈՅ : * ՈՐ ՂԵՐԱՆ
 ԶԱՆ ԵՄԱՆՐԱՍ ՆԻՆՈՆԱՐՈՒ ԹԱՂԱԼԱՐԻՆ ՍԱՐԻՔԱՄԱՆ
 ՆԵՆՈՅ՝ ԴԻՐԵՂԱՆԷ . ՈՐ Է ԸՆԴ ԱՂԻՆ ԿՈՂԻՄԱՆՅԻՆ ԶԵՓԻՄԱ
 ՂԻՄՈՅ՝ ԴՂԱՅԻՔԷՆՈՅ՝ ԴՔԵՐԱՅ ԱՆԷՐ : * ԵՄ ՄՈՒՐԻՐՁ ՂԵՄ
 ՆԱՊԱՐԿԱ ՇԻՄԱՐԱՄԱՆԻՐԷ ՂԵՆՈՅ՝ Ե յԱՐԴԱՐԱՄԱՆԻՐԷ ՂԵՄ
 ՄԱՆՐԱՍ ԿԵՆԱՅ ԻՄՈՅ . Ե ՈՂԻՐՄԱՆԻՐԷՄ ՂԱՊՈՒՄԱՆ ԱՐԱՐԻ
 ԵՍ ԵՂԱՐԱՅ ԻՄՈՅ . Ե ԱՂԻՔԻՆ ԻՄԱՄՈՐ ԸՆԴԻՆՆԵՐ ԷՐԻՆ յԵՐԷ
 ԲԻՆ ՍԱՐԻՔԱՄԱՆՆԵՆՈՅ՝ ԴՆԻՆՈՆԷ : * ԵՄ յՈՐԺԱՄ ԷՐ ԵՍ
 ԴՂԱՄԱՆԻՆ ԻՄԱՄՈՐ յԵՐԷՐԻՆ ԵՐԷ, Ե ՔԻՆԶԵՐԱ ՄԱՆՆԱՆԷՆ
 ԷՐ, ՄՈՐ ԱՂԻՔԻՆ ԶԵՓԻՄԱՅԻՄՈՅ ԿՐԻՆ ԻՄՈՅ ՍԵՐԺԵՆՈՅ՝ ԴՆ
 Է :

ԳԼ. Ա. (1) ՈՒՄԱՆ . Դ ՂԱՆԱՆԷՆ ՄԱՐԻՆԷՆՈՅ : (4) ԱՆՈՅ .
 ԹԵՐԵՐԻՆ ԵՐԷ . . . Դ ԲԱՅ ԵՔԵՆ Դ ՄԱՇԱՐԷՆ ՇՔԷ : ՈՐ
 ՄՈՒՄԱՆ . ԵՄ Դ ԲԱՅ ԵՔԵՆ :

եղին 'ի ասանալէն եմէ . զոր ընտրեալն երբ յամ' ազգացն
 էլի զգնէլ յամ' առհմա . և սրբեցաւ տաճարն ընտելու-
 թէ բարձրելոյն , և շինեցաւ յամ' առաքա յաւիտենից :
 5 * Եւ իմ' ազգքն որք ապաստամբքէին 'ի զոհն լն բաճաղաւ
 6 երկնուն , և տանն նեղութեամբայ հօրն իմոյ : * Եւ ես
 միայն երթայի բազում անգամ յեմ' ի տանս ապրեկալ
 . նայ , ոպ և գրեալ է իմ' իրէ հրամանաւ յաւիտենից .
 . զպատուք և զաստանորդս զարդեանց , և զպատարադան
 զոր տնէին . և տայի զայն քահանայիցն որդւոցն ահա
 բոթի , առաջի սեղանոյն յամ' արգեանցն : Եւ զտասա
 նորդան ապրի որդւոցն զնեայ , որք պաշտանեայքն երն
 7 յեմ' : * և զերկնորդս առասնորդան ժողովէի և վաճա
 ռէի , և երթայի ծախէի զայն իմ յեմ' ըստ իմ' տարն .
 8 կանի : * և զերրորդն ապրի որդս արժանի եր . ոպ պատ
 աւիրեայ զերաւրս մայր հօրն իմոյ . զի որք մեացեալ
 9 էի ես 'ի հօրէն իմէ : * Եւ յորժամ եղի այր' առի ես
 ինձ կին 'ի զաւակէ հայրենի իմոյ , և ծնայեա 'ի նմանե
 10 զտուրի : * Եւ յորժամ զերի վարեցայ 'ի նինուէ , իմ'
 եղբարք իմ' և ազգ իմ' աւանին 'ի հայէ անմի հեծանու
 12 սացն . * և ես պահեցի զանձն իմ' , զի մի կերայց քան
 13 զի յիշէի ես զան յամ' անձնէ իմէ : * Եւ ես ինձ բարձ
 րեալն շնորհս' և գեղեցկութի՞ն առաջի նեմեսարոյ , և
 15 էի նր զանառական . * երթայի ես 'ի մարս : և եգի ես
 'ի պահապի առ զարայիկայ եղբօրն մուրիայ , 'ի հաղ
 18 քա յերկիրն մարաց' արծաւ(նոյ) քանքարս տասն : * Եւ
 յորժամ մեռաւ նեմեսար , և թաղաւորեայ սենեկե-
 րիմ' որդի նր փոխանակ նր . և զի եր խառլ յամս նր
 19 ոչ եղև ինձ երթալ յերկիրն մարաց : * Եւ յաւաւրսն
 մեսարոյ ողորմութեա բազումս առնէի ես եղբարց ի
 20 մայ . * զհայ իմ' տայի քաղցելոց , և զմոր իմ' մերկոց .
 և զոր սեռանէի ես յազգէն իմէ թէ մեռեալէր , և ընէ
 . կնիւնէն զնա արաւելոյ պարսպին , և իս թաղին : և
 կամ թէ յորժամ սպանաներ զդք սենեքերիմ' արդայ'
 21 * յորժամ եկն փոխառակսն 'ի հրեաստանն . զորդ
 'նայի

(5) Ուրեմ . Եւ իմ' ազգք նր ապաս' : (5) Յօրինալին . Զ
 հնէն բաճաղա : (7) Ուրեմ . Եւ զերկն . առասնորդս առ
 սանորդան ժո' : (8) Ուրեմ . Ի երաւս մայր հօրն : Ու
 տիւն . զերրորս մայր : (9) Ուրեմ . Առի ես ինձ կին
 զաննա 'ի զաւակ' : Ուր տիւն . 'ի զաւակէ հայրենաւոյ ի
 մայ : (12) Ուրեմ . Զան յամ' արտէ իմէ : (15) Ուրեմ .
 Առ զարայէլ եղբօրն . յերկրէն մարաց : (18) Ուրեմ .
 Եւ զի եր խառլուի յամս նորս : (20) Ուրեմ . Եւ զհաղ
 քարէ իմ' մերկոց . և զոր . - եթէ մեռաներ , և : (21) Ու
 յան . Մարմնոյ գիտեանցն , և ոչ զտաւ :

նայի և թաղէի զնո՝ վն զի զբազմամս կտառեաց արա-
մառութի իւրով, և յետոյ խնդիր արար մարմնաց գիւ-
կանցն, և ոչ եգիտ : * Եւ եմուտ միմե ի նինուէաց 22
ւոց անտի, և իմացուցանէր Թագաւորին վն իմ զգիւ-
կունսն թաղելոյ : և թաքեայ, զի գիտացի ես եթէ
ինդրէն սպանանել զիս : և զահի հարեալ փախաւոյ
զնացի : և յափշտակեցան իմ ինչք իմ՝ * և ոչ մնաց բնաւ 23
ինչ, բայց միայն կայ կիներն իմ : և տուքի որդին իմ : * Եւ 24
ոչ անցին աւուրք յիսուն : մինչև սպանին զնա երկոցին
որդիքն իւր : և փախան նոցա ի շերինս հարց : Եւ
Թագաւորեաց ասորգանորդի նք բնդ նք : և կարգեաց
նա զարեւորարոս զանոյել որդի եղոր իմոյ ի վր իմ
իշխանաց Թագաւորութեն իւրոյ, և ի վր իմ տան իւ-
րոյ : և աղաչեաց արեւորարոս զԹագաւորն վն իմ, * և 25
եկին գարձուցանել զիս, և եկին ես ի նինուէ : Եւ եր
արեւորարոս տակառապետ, և իմ գիր համարոյ ելի մաի
տան Թագաւորին՝ ի ձեռին նք : և կացոյց զնոսաբը
դոյն երկրորդ իւր : և եր նա եղբորորդի իմ : և յոր
ժամ եկին ես ի տունն իմ, և ետուն ինձ զանեա կէնն
իմ, և զտուքի զորդին իմ :

ԳԼ Բ.

Եւ ի տանն մեծի որի տուքն յեւթներորդ շարաւ 1
Թուն, արարին ինձ շահ մեծ : և բազմեցայ ու-
տել և բնութի : * և տեսի ես առաջի իմ խորանկա բաղ- 2
մապատկիս, և ասեմ ես ցորդին իմ : երթ մեծ գու յեղ-
բարցն մերոց յաղքատաց զորս և գտանես, և ես մնամ
քեզ : * Եւ եկն և ասէ : հայր, միմե յաղքէս մերմէ՝ ու 3
րոյ Թափեալ են ոտք նք, և անկեալ պնդուիք նք : և
կայ ի հրապարտի անգ մեռեալ : * և իմ մինչեւ եր շաւ 4
շահեալ յոգայ առի զնա և բերի ի տուն իմ մինչեւ
մուտ արեգակն : * և ընդ երեկս լուացայ և ումեի 5
զհայն իմ արամութի : * Եւ յիշեցի ես զմարգարեու- 6
թին՝ ամոսայ՝ ոնչ և ասացն : գարձցին տարեկանքն մեր
ի սուգ, և իմ սուրախութիւք մեր ի արամութի : և լացի 7
յոյժ : * և յորժամ եմուտ արեգակն, փորեցի և թա- 8
ղեցի զնա : * Եւ մերձաւորքն իմ այսոյն տանեկն և աւ
տեկն,

(22) Ոմեռ. Թիւ խնդրէ նա սպանանել զիս : (23) Ու
իս. Բայց միայն անեա կայ կիներն իմ : (25) Ոմեռ. Ելի
և մեի տան Թագաւ՝ :

ԳԼ Բ. (1) Աստ. Եւ արարին ինձ շաւ : (3) Ոմեռ. 6
Որ ես Թափեալ ոտք նք : (8) Ոմեռ. Երկնքի ի մեռալ
նել... եկեալ Թաղել զգիւկունսն :
ԼԲ

- անին, արգ ոչ ևս երկնի մեռանել վասն իրացս այս
յեկ. զի զն որոցհալածեցան. զարձակ եկեալ թա
9 զի զգիտկունսն: * Եւ ՚ի նմին գիշերի գարձայ իբրե
10 թաղեցին: * և ննջեցի ես պղծեալ առ որմն զաւթին
18 և զերեսոխմ ոչ ծածկեցի: * Եւ ոչ գիտէի թէ ճնշ
զուկք նստէին յառաստապս անդ. և ալք բացզբ ՚ի վեր
հայերի, և ծրակէին ձալքն ջերմաջերմ յալս իմ: և երթ
եալ իմ առ բժիշկս ոչ ինչ օգնէին ինձ: և պիպաբարոս
գարձաներ զես ոտնդք իւրովք, մինչև չոգայ ես յեղ
19 մայրդայ: * Եւ կինն իմ մանէր և գործէր ձեռք իւ
20 բովք և տայր տերանցն: * և նոքա տային զգարձա նք.
21 և յաւելին և ետուննմա ուղ մեւահա: * և յորժամ եկն
նա առ իս, սկսաւ կազմել ընդիս. և ասեմ ես ցնա,
աւտով բերեր գաւ զուլգ զայդ, միթէ գողունիկ է,
տուր անդր ցանարս իւր. զի ոչ են ինձ օրէն ուտել
22 զգողունի: * և ասէ կինն իմ, պատիւ ետուն ինձ զն
գարձուց իմոց: և ես անհաւատացի նմա, այլ ստիպէի
տալ ցանարս իւր. և ես իբրե զամբի հարկանէի ՚ի
նմանէ: և նա ասէ ցիս. ուր են արգ ողորմութիւնք քո
և արգարուիքն. զի ահաւատիկ յայտնի եղեն քեզ:

ԳԼ. Գ.

- 1 Եւ ես արտնայցայ և լացի. և յարեայ կայի յաղթմ
2 զայրազին որսի. * և ասեմ. Արդար ես գու
նք՝ և թմ գործք քո, և թմ խնայարհք քո ողորմու
թիւ և զգաւատաւանս՝ և զչմարտն և զարդարն գաւառ
3 մինչև յաւիտեան: * նայեալ առ իս և յիշեալ զիս, և մի
հաւատցաներ ինձ լը մեղս իմ. և լը չարիս իմ, և հարց
4 իմոց որք մեղան առաջի քո: * զի անցին նոքա զպատ
ուիրանդք քովք, ետուր զմեզ ՚ի յաժշտակութն և ՚ի
զերուծի և ՚ի մահ, և յառախ նախատանայ ընդ թմ
հեթանոսս ուր և ցրուեալքս եմք: Եւ արգ այժմ քր
5 բազմամ են իրաւունք ճմարտուի քոյ * զոր արարեր
ընդիս և ընդ հարս մեր. զի ոչ արարաք զպատուիրանս
6 քո, և ոչ ևս զնացոք ճմարտուի առաջի քո: * արգ՝
արտ ընդ իս ըստ հաճուի. կամոց քոց. և տուր հրա
ման առնուլ զագի իմ, զի ինչց արձակեալ ՚ի հոգայտ
և եղկց հոգ. վասն զի լուս է ինձ մեռանել քան զայր
կեանս

(18) Այս. Եթէ ճնշզուկք նստին յառաս: (18) Ու
նա. Ծրակէրմ յալս իմ: (21) Ոմեւ. Միթէ գողն
իցէ: (21) Երթեալն պիտի. Օրէն սփել զգողունի:
Գլ. Գ. (4) Այս. Եւ ետուր զմեզ ՚ի յա: (5) Ոմեւ.
Ընդ իս և ընդ հարսն իմ:

Ինչպէս իմ. Կի նախապէս ստանալ լուսոյ, և արտաբեր
 րապարհւմ է յիս. արձանեմ գիտ 'ի վերայ իմոյ 'ի տեղին
 յաւիտեանից, և մի գարնուցաներ զերեսս քո յինչն :
 Գ. Բանդի և 'ի նմին իսկ աւտար էր լուսեալ նի զերսոյ : 7
 որ էր անցեալ ընդ սարքս Է գուտարն հաւաքուելոյ .
 որ էր յեկրատանս 'ի մարաց գաւառին : Գ. զի նախ
 տեղին զառիկին ազանալը հօրն իւրոյ զոր էր տուեալ
 արանց եւթն . և ազմեգ . և ազմե շար ազանանկէր զնս ,
 մինչև մարձեցեալ էին 'ի նա ըստ օրինի արանց և կա
 նանց : և նախապէս զնա ազանալը և ասեին . ոչ է
 մանաս' զի հնգձուցանեա զարագ քո , զի ահա եւթն
 տար տուեր , և ոչ 'ի միւսմ ոչ վայելեցեր . Գ. արգ զմեզ 9
 զի' տաննն , ընդէր և ոչ գու ընդ նմ կտրեալ . զի ոչ
 տեսանեալ մեզ զգաւակ քո մինչև յաւիտեան : Գ. Զայս 10
 իբրեւ լուսաւ առիկին' արտաբերալ յոյժ , և կամեր իսկ
 գիւ զինչն : և ասէր' մի եմ ես միամեր հօրն իմում . արգ
 եթէ տանեւ զայս 'նախապէս առնեմ' նմա , և իբուցա
 նեմ ես զմերուի նի ցաւգ 'ի գծիս : Գ. Եւ կտրի նա 11
 յազեթն ընդ պատուհանն որ էր ընդգեմ եմի : և ա
 սէր . Գ. Օրհնեալ ես գու մը ան իմ . և օրհնեալ է ա , 13
 նունգ քո սուրբ և պատուական մինչև յաւիտեան : Գ. և 14
 արգ մը . բոլորով որտիւ իմեմ ազանցի գեղ . Գ. և ա 15
 սացի հրաժարեւ հոգւոյս 'ի մարմնոյս իմի . զի մի ևս
 յաւեցից ըսել զնախապէսն . Գ. զի գու մը գիտեա զի 16
 տուրք եմ ես յեմ մեզայ կոստուքս իմով : Գ. և ոչ է իմ 17
 ազանեալ զանուն իմ և զանուն հօր իմոյ , և միամեր
 եմ ես հօր իմոյ . և ոչ գոյ որդի որ ժառանգէ զսա ,
 և ոչ իւր եղբայր մերձաւոր , և ոչ եղբորորդի' զի պա
 մեցից ես զանն իմ' նմա կնուցեմ . զի ահաւապիկ կո
 րեան իմ եւթն տար , արգ զի' ոչ օգուտ է ինձ բնա
 կեալ : արգ եթէ ոչ կամիս զմեռանելուտը 'նայեա առ
 իս' և ոգորմեա իմ . զի մի ևս լուսոյ ես զնախապէսն : Գ. Եւ լսելի եղեն առեթ երկոցունն առաջի մեծին հը 24
 ռափոյելոյ : Գ. և առաքեցաւ նա բժշկել զերկոսունն . 25
 առաքիմոյ' կեղեւ զլուսնն յաւայ նորա . և զստայի
 զգտերն հապաւելի հանել զազմեգ գեւ , և տալ զնա
 կին տաքիայ որդւոյ առաքիմոյ . զի զի տաքիայ անկ
 իսկ էր ժառանգել զնա : Եւ 'ի նմին ժամանակի գար
 2016

- (8) Ոման . Որ էր տուեալ ար' . և ազմեգնս գեւ շար :
 (10) Ոման . Միամեր հօրն իմոյ : (10) Ոման . Արգ եթէ
 տանեմ' զայս : (15) Ոման . Զի մի ևս լսելեմ' զնախ' :
 (17) Սոյ . Եւ ոչ է իւր եղբայր : (17) Ոման . Եւ այնպէս
 յիս և ոգորմեա : (24) Ոման . Առաքիկ երկոցունն :
 (25) Ոման . Զայսն յաւայ նի :

ձու առաքելն և եման 'ի տունն իւր . և ստացա գումարն
հապաւելաց եւ 'ի վերնաասնէ իւրմէ :

ԳԼ. Դ.

- 1 Եւ յաւար յայնմէն յիշեաց զարծաթն , զոր եգ առ
գարայելայ 'ի հապաւելացապոյն յերկրին մարաց .
և առն նա 'ի միտս իւր . եւ խնդրեցն մահն անձինս ի
մայ , ընդէն ոչ կոչեմ դառաքեալ զարգին իմ , և յուշաւ
2 նեմ նմա զեմ մինչ ի մեռեալ իցեմ : * Եւ կոչեաց զնա
3 և առն ցնա . որդեակ իմ . * և իմէ մեռանիցիմ ես ' Թա
զեմէն զիս ' և մի անարգիցես , և կամ անտես առնի
ցես զմայրս քո . այլ պատուեսցես զսա զեմ աւուրս ին
նաց քոց , և արասցես անա զեմ ինչ որ հաճից է անա ,
4 և մի արամեցուցանես զսա . * և յիշեսցես զաւ զի բա
զամ չգտանս կրեաց զի քո ' յորժամ էլի որ դու յորովայ
5 նին : * և յորժամ մեռանիցի ' Թաղեսցես ընդիս ' ինմէն
6 յիւրի : * Եւ յիշեալ գու զմոր ամ քո զեմ աւուրս ին
նաց քոց . և մի մեղանիցես զաւ , և կամ անցանիցես
զպատուիրանք նի . այլ առնիցես զարգարութի յեմ
'ի կեանս քո . և մի զնասցես զաւ 'ի նսնապարհս անի
բաւութն . զի յորժամ առնիցես զաւ զնսնապարութի
յաղողեցին ամ գործք քո . և աննեցան որոց գոր
7 ծնէ զարգարութի : * Եւ ինչից քոց առնիցես զարգարու
թն . և մի ազանիցէ ակն քո յորժամ առնիցես զողոր
մութին . և մի զարձուցանիցես զերեսս քո յեմ ազ
բաւոյ . և 'ի քեզն ոչ զարձուցցէ նի ամ զերեսս իւր :
8 * Ողբալ և իցէ քո ըստ նմին բազմաւ արասցես զաւ
9 զարմուխն . * և իմէ սակաւ իցէ քո ըստ սակաւին , և
10 մի յապաղիցես առնել զողորմութիսն . * զի գանձս բաւ
11 ինս գանձեացես քեզ յաւարն կենաց քոց . * զի ողբ
մուկք քոքն 'ի մահուանէ . և ոչ տան մահանել 'ի խա
12 ւարն : * պարգեք բարիք են արգրմութիսն աննեցան
13 որ առնեն զնա առաջի տյ : * Եւ զգիւ լինիլիք քու
ան

ԳՎ. Գ. (1) Յորինիսն միտս ոչ և գրեկի , այլ ամ գրեկի
մի , անուն ' Գարայել , աստի օրեալ յաղապաւն գրեց գրի
Գարայել . զոր հո ամ արիս փողեա երաւ ըստ քեմարին գաւ
բայել : (3) Որինս . Եւ մի անարգեացես . . անա զեմ որ
ինչ . և մի արամեցուցանիցես : (5) Որինս . 'ի նմին զի
մի իմում : (6) Որինս . Եւ կամ յանցանիցես զպատու . .
յեմ կեանս քո : (7) Որինս . Եւ մի ազանիցէ ակն քո .
յորժամ առնիցես զաւ զողորմութիսն , և մի զարձու
ցանիցես զաւ զի : (13) 'ի խաղանս պատի . իւրեանց . և
օրհնեան յորիս իւրեանց . և զաւաթ : (13) Որինս . Եւ մի

անմին քուսի պոռնկութիւնք. և ասանցուս գու կին՝ ի
զաւակէ՛ հարց քոց. և մի առնուցուս գու կին՝ յազգե
օտարէ. զի որդիք մարգարէից եմք՝ նոյի, արքանա
մեւ, սահակայ, և յակոբու հարցն մերոց առաջնոց :
յիշեալ գու որդեակ՝ զի սոքա ասննեքեան առին կա
նայս յեղբարց իւրեանց, և օրհնեցան յորգիս իւրեանց :
և զաւակ նց ժառանգեսցէ զերկիր : Եւ գու որդեակ՝
սկերեսցն զեղբարս քո, և մի գարձուսցես զերեսս քո,
և մի գարձուցանիցես զսիրտ քո յեղբարց քոց, յորգուց.
և ի դատերաց ժողովրդեան քոյ, առնուլ քեզ ի նշնե
կին : * Վն զի յամբարտաւարութե՛ կրօնաւս և խու 14
վուծի յոյժ. և ի պղծութե՛ պակասուի և կարօտուի
մեծ. զի պղծութիւն է մայր սովոյ : * Եւ զարձք զարձ 15
կանի քոյ առ քեզ մի ազցին, այլ հատուցեն գու առ
ժամայն. և թէ ծառայեսցես գու նոյ՝ հատուցէ քեզ
ի բարիս : զգլխ լինիլիւր գու որդեակ յամ գործս քո,
և լեր գու խրատեալ յամ կեանս քո : * և զոր գու ա 16
տես՝ ումեք մի առնիցես : Քինի արեւոյուն մի ըմպի
ցես. և մի երթայցես գու արքեալ ի ճանապարհ : * ի 17
հացէ՛ բուսմն տացն քաղցելոց, ի հանգերձէ բուսմն.
մերկոց. և եմ որ յաւելուցուն քեզ՝ առնիցես ողորմու
թիւ : * սփռեսցես գու զհացն քո ի վր գերեզմանայ ալ 18
գարոց, և մի տացես զայն մեղաւորաց : * խորհուրդ՝ 19
յամ մարդոյ խնդրեսցես. և մի խորհամարեսցես զեմ
խորհուրդս պիտանեաց : * Եւ յամ ժամ օրհնեսցես 20
գու զմր եմ քո, և ի նմանէն խնդրեսցես գու՝ մեզ
ուղղեսցին ճանապարհ քո, և եմ խորհուրդ քո և զը
նակք քո յաջողացին. զի եմ խորհուրդ մարդոյ ոչինչ
են. այլ եմ ինքնին տայ զխորհուրդս բարեացն, և զորս
կամ խոնարհեցուցէ ուղ և հաճոյ է նմա : Եւ արգ
որդեակ իմ, յիշեսցես գու զեմ զպատուիրանս իմ զոր
պատուիրեմ ես քեզ. մի ջնջեսցին նպաս ի սրտէ բուս
մն : * Եւ արգ՝ ես ցուցանեմ քեզ զտասն քանդար ալ 21
ծախոյն զոր եզի ես ի պահ առ գաբայելայ որդւոյ
գաբրիւայ, ի հապաւ յերկրին մարաց : * Եւ մի երկն 23
չեցիս որդեակ զի ազատացալ յոյժ. գան քո բազում
ինչք

գարձու՞. գու զսիրտ : (14) Ույն. Եամբարտաւութե՛ ե
կն : (14) Ունտ. Եւ կարօտուի յոյժ, զի պղ : (15) Ո
նտ. Եւ քեզ մի առնիցին. . և եթէ. ծա : (16) Ունտ. .
Եւ զոր ատեսա գու, և ումեք. . և մի երթիցես գու :
(20) Ունտ. Եւ ալ եմ ինքն տայ զխոր. . խամարհեցու
ցանէ, և ուղ հաճոյ է : (21) Ունտ. Որդւոյ գաբրիւայ :
(23) Ունտ. Գան քեզ բազում ինչ : Ուր տես. Գան
քո բազում ինչք :

ինչք և տապալումք՝ եթէ երկնեցիս գու յեյ, և ի
բայ լինիցիս յամ մեզայ. և արասցես գու զհանդս ոչ
առջի նորա :

Գ. Ե.

- 1 Եւ պատասխանի եւս տուքիս՝ և ասէ ցնա. հայր՝
2 արարից զամ ինչ զոր պատուիրեցեր ինձ : * այլ
եւ զիւրդ կարացից զասանել զարծաթն, զի ոչ գիտեմ
3 զայրն : * Եւ նա նմա զգիր առնն որում կայր զանձն
4 յաւանդի : * և ասէ ցնա. խնդրեա՛ս գաւ քեզ այր որ
եկեացէ քեզ. և եւս ասց զվարձա նր՝ մինչև կենդա
5 նիս եմ, և երթիցիս առցես զարծաթն : * և զնաց տու
իւ ինդրել ընդ իւր վարձաւոր : Եւ երթաւ նա զհաւա
6 ժայել հրեշտակ : * և նա ոչ գիտեր մի իցէ նա : * և ա
7 սէ ցնա տուքիս. կարե՛ս գալ դու ընդիս ի հապառ
սրկիրն մարաց. և կամ ե՛ս գու տեղեակ խելարմուտ
8 տեղեացն : * Ասէ ցնա հրեշտակն. եկից եւ ընդ քեզ,
և շանապարհն տեղեակ եմ, և շանապարհ զգարայել
9 զեղբայրն մեր : * Եւ ասէ ցնա տուքիս. մնա՛ դու վայ
րիկ մի աստեն՝ մինչև միցի հարցից եւս զհայրն իմ և
10 ասէ ցնա՝ երթ, և մի յամիցես : * Եւ եմուտ պատմեաց
հորն, ահաւասիկ գաի ընկեր որ գայ ընդին : և ասէ
ցնա հայր իւր. կոչեա՛ս դու զնա առ իս զի գիտացից թէ
յորակ՝ ազգէ է նա, և կամ թէ հաւատարիմ է գալ ք
11 քեզ : * և նա կոչեաց զնա ի ներքս. և ողորն ետու
16 միտանց : * Եւ ասէ ցնա տուքիթ՝ եղբայր՝ յորմի՛ ցե
17 դեցն մերոց եւս գու՝ պատմեմ ինձ : * և ասէ ցնա. զնոյ
զատահմ իմ խնդրեա՛ թէ վարձաւոր որ երթայ ք որդ
ւոյդ քում : և ասէ ցնա տուքիթ, կամեմ եղբայր՝ գի
18 անել զազգն քս և զանուն : * Եւ ասէ. անուն է իմ ա
19 զարեա անանիա որդի մեծի եղբարցն քոց : * Եւ ասէ
ցնա տուքիթ. ոչլ եկիր եղբայր՝ և մի ցտանուր ինձ զի
խնդրեցի զազատահմ քո գիտել. զի գու եղբայր իմ
իսկ ես, ի բարի և յազնուական յազգէ. զի շանապար
և եւս զանանիա և զյաթման՝ և զորդիսն, և զսեմա, և
զմեծի. յորժամ երթայաք մեք ի միասին երկիր պա
զանել յեմ, և մատուցանել զանդրանիկս և զաստա
նորդս

Գ. Ե. (3) Ոման. Զգիր առն առ երում կայր : (4) Ո
ման. Զայր ոչ որ եկեացէ : (5) Բաղանի : Իւր վարձ
աւոր : (8) Ոման. Եւ շանապարհն եւս զգեա : (9) Ոման.
Վայր մի աստեն՝ մինչև հար : (17) Ոման. Եթէ վարձ
աւոր որ երթայ ընդ : (18) Առ. Անուն իմ ազգիս
(19) Ոման. Զանանիա և զյաթմանն : (19) Ոման. Եւ

նորգա արգենաց. և զն մուրեցան նոքա ըստ մուրեցու
 թն եղբայրն միտոյ : յարմատոյ և յազգէ մեծամեծաց
 ես եղբայր : * Այլ արգ. աստ գու ինձ, զի՛նչ տայցեմ 20
 քեզ վարձս. գրամ մի յաւուր, և զուռնիկն ունի որդ
 ւոյն իմում : * և յաւել ևս 'ի վարձն քո' եթէ ողբաք 21
 քառնայցեք այսրէն : և հաճոյ թուեցաւ նոցա ասել
 յարգէս : * Եւ ասէ ցնա տուբիւս. պատրաստեալ գու 22
 որգեակ 'ի ճանապարհն, և յաջողեսցի ձեզ. և պատ
 րաստեաց մանուկն զթաղակ ճանապարհին : և ասէ ցնա
 հայրն իւր. գնա գու որգեակ ընդ ասեդ ընդ այգմիկ,
 այլ որ բնակեալն է յերկինս ասէ՝ յաջողեսցի զճանա
 պարհն ձեզ, և հրեշտակն նր ազգեկից լիցի ձեզ : * Եւ 23
 ելին գնացին երկուքեան 'ի միասին, և շուն պատանե
 կին ընդ նս : Եւ ասէ մայրն նր լալով. տուբիթ՝ զի՛
 արձակեցիք զորգեակն 'ի մէնջ. ո՛չ գաւ է ցուպ ծերու
 թն մերոյ, մտանել և ելանել առաջի մեր : * արծաթ 24
 արծաթոյ մի ժամանեաց. այլ եզիցի փոխանակ որգե
 կին մերոյ : * քանզի որ պատրաստեալ էր ձեզ յայ՛ բաւ 25
 ասկան է մեզ : * Եւ ասէ ցնա տուբիթ. մի լիցի քեզ
 արամութն քոյր. զի ողբաք եկեսցէ, և աչքքս տես
 ցեն զնա : * զի հրեշտակ նր բարի առաջնորդէ՛ նր, և 27
 աջողեսցէ զճանապարհս նր. և գարձցի այսրէն ողբու
 թք : * Եւ ասա գազարեաց մայրն 'ի լալոյ անտի : 28

ԳԼ. Զ.

Եւ նոքա գնացին 'ի ճանապարհն : Եւ եկին 'ի գեան 1
 գեղեթ, և հանգեան անդ առ ափամբն : * և պալ 2
 տանեակն ել լուանալ յեզր գետոյն. և վաղեսաց ձուկն
 մի 'ի գետոյ անտի, և կամեր կլանել զպատանեակն :
 * Եւ հրեշտակն ասէ ցպատանեակն. բռնո՛ւ հար՛ կանչ 4
 զձուկնդ. և կալաւ պատանեակն զձուկն, և հան գնա
 'ի ցամաք : * Եւ ասէ ցնա հրեշտակն. բաց գու զփոր 5
 ձկանդ, և հան զսիրտդ և զէարդդ՝ և զէզիդ, և գիբ
 զքուշութն : * և արար պատանեակն ուն և ասաց ցնա 6
 հրեշտակն. և զձուկնն խորովեցին և կերան. և ասա
 գնացին երկուքեան 'ի միասին, մինչև մտա եզն յեկաւ
 տանա : * Եւ ասէ պատանեակն ցհրեշտակն. ապարիտ 7
 եղբայր՝ վն ոյր բարձուք զսիրտս՝ և զէարդս՝ և զէզիտ
 ձեզ

յազգէ 'ի մեծաց ես : (21) Ո՛հնէ. Յաւելից ևս 'ի վարձ
 քո : (22) Ո՛հնէ. Եւ յաջողեսցի քեզ : (27) Ո՛հնէ.
 Առաջնորդեսցէ նր, և յաջողեսցէ զճանապարհն նր :
 ԳԼ. Է. (1) Ո՛հնէ. Անդ առ ափն : (5) Ո՛հնէ. Եւ գիբ
 զքուշութն : (7) Ո՛հնէ. Վն որոյ բարձուք զսիրտս :

- 8 ձկանն : * Եւ ասեց յնա՝ սիրազ՝ ելեալ գա, եթէ զոր
ուսի գե՛կ կամ այսն պիտի, զայս արժանն է ծխել առաւ
9 ջի անն կամ կնոջ, եւ այլ ճշեա գիւտհարեացիք : * Եւ լե-
զին՝ եթէ որ ուսի զլուսն յաշա իւր, օծանի սովաւ եւ
10 բռնիքի : * Եւ իբրեւ մերմեցան նոքա՝ ի հաագուե, * ա-
11 սէ հրեշտակն յպատանեալն : Եղբայր՝ այսօր ունիմք
մեք հանգիւել առ հաագուելայ, եւ նա ինքն աղքատկան
է քս : Եւ է՛ նի գուտար, եւ արնան է նորա սառա : արդ
12 խօսեցայց եւս զի՛ նի, զի տացէ զնա քեզ կին : * զի քեզ
անկէ է ժառանգութի աղջկանն : Եւ գու միայն եւս յաղ-
գէ նի, եւ աղջկին արգարեւ բարւոյք է, զգնաստ է եւ ի
13 մատառն : Եւ արդ լուր ինձ, * Եւ խօսեցայց չ հօր աղջ-
կանն, եւ յորժամ գարձուք մեք այսրէն՝ ի հաագուաղ-
ւոց անտի՝ արտայուք քեզ զհարսանիսն : քանզի գիտեմ
եւս զհաագուել, զի ոչ տացէ զնա ասն օտարի լը օրի
նայն մովսիսի, որ ոչ է մերձաւոր արնան : զի զի եւ
զժառանգութի քեզ արժանն է առնուլ քան եմ մար
14 գոյ : * Յայնժամ ասէ պատանեալն զհրեշտակն : Եղ-
բայր աղարիա՝ ի՞մ այսպէս լուեալ է զի աղջկանն, թէ
տուեալ է զնա եւթն ոսն, եւ ամենքեան նոքա մե-
15 լեալն յառապատի անդ : * Եւ եւս մի եմ միամօր հօրն
իմում : Երկնիմ գուցէ մտանիցեմ, եւ մտանիցիմ մոլ
եւ տաղիկն : զի ուսի գաղթիկն գե՛կ, եւ սիրէ զնա : Դ
բում ոչ մերմեաց մեղանել ումեք, բայց միայն որոց
մերմեանն առնուլ զնա կնութի : արդ եթէ առնեմ
զայս՝ երկնիմ գուցէ ինդրանիցեմ եւս զայսրն իմ եւ
զմեքն իմ ցուղք՝ ի վի իմ՝ ի գերեզմանն իւրեանց : Եւ
16 արդի այլ ոչ գոյ որ թաղէ զնա : * Եւ ասեց յնա հրեշ-
տակն : ոչ յիշես գու զբանս պատուիրանաց հօրն քոյ,
առնուլ քեզ կին յաղգէ քումն : Եւ արդ լուր գու ինձ,
17 զի քեզ եղեցի նա՝ ի կնութի : * Եւ զի գիւին մի ինչ հո-
գար, զի ի գիւրիս յայտիկ ապցես գու զնա քեզ կնու-
18 թի : * Եւ յորժամ մտանիցես յառապատս անդր՝ ա-
ցես գու անխնայաւն կրակ յորում խուռիք ծխեալ
են, եւ դիցես գու՝ ի վի նի՝ սրտէ անտի եւ ի բրդէ
19 ձկանն՝ Եւ ծխեացես : * Եւ հոտաւիցէ գեն, եւ փախիցէ :
20 Եւ ոչ եւս գարձիկ անդրէն մինչև յաւիտենից : * Եւ յոր-
ժամ

(8) Ոմանք : Եթէ որ ուսի գե, կամ : (9) Ոմանք : Եթէ
որ ուսիցի զլուսնն՝ ի յաշա իւր : (10) Ոմանք : Եւ արդ լուր գու ինձ :
(11) Ոմանք : Եւ արդ լուր գու ինձ : (12) Ոմանք : Եւ արդ լուր գու ինձ :
(13) Ոմանք : Եւ արդ լուր գու ինձ : (14) Ոմանք : Եւ արդ լուր գու ինձ :
(15) Ոմանք : Եւ արդ լուր գու ինձ : (16) Ոմանք : Եւ արդ լուր գու ինձ :
(17) Ոմանք : Եւ արդ լուր գու ինձ : (18) Ոմանք : Եւ արդ լուր գու ինձ :
(19) Ոմանք : Եւ արդ լուր գու ինձ : (20) Ոմանք : Եւ արդ լուր գու ինձ :

ժամ մասնիցեք դու և աղբիկն՝ ի սենեակ անդք, յարի
 ջիւր գուրք երկրորեան՝ և գուրքից աս ողորմանն ան լու
 լով մեծաւ . և կեցուցի զձեզ, և ողորմացի ձեզ . * զի 21
 քեզ էր պատաստեալ խեղդանի իւրեմ, և զաւ ապ
 րկցուցես զնա . և նա ընդ քեզ եկեացի ի առն քո, և
 կարծեմ թէ որդիք լինին քո . ի նմանէն : * Եւ իբրեւ 22
 լուաւ զայս աստիւս, անկաւ նա գաւթ չ աղբիկան,
 և արի նր կցեցան ի սեր նր :

ԳԼ Է .

Եւ եկին նորա յեկրատան, և մօտն նորա ի առն 1
 հապուելայ . և ի ընդառաջ նշ ասաւ, և աղբիկն
 եւ յն՝ և նորա նմա, և ասաւ զնոսա ի առն : * Եւ 2
 հապուել ասէ ցհեզնա ցհին իւր, տեսանե՛ն զի նման
 է պատանեակս տուրիծայ եղբորորդւոյն իմոյ : * Եւ 3
 հարց ցնն հապուել և ասէ . ուստի՞ էք եղբարք : և
 ասեն ցնա . յորդուցն նեփթաղիմայ եմք որք գերեալի
 են ի նինուէ : * Եւ ասէ ցնն, ճանաչե՛ք զուր զաւու 4
 բիծ զեղբայրն մեր : և ասեն՝ ճանաչեմք : և ասէ ցնն,
 ողբ է : * և նորա ասեն . մղբ է, և կեղեցանք է : և ասէ 5
 աստիւս, հարց իմ է : * Եւ յարուցեալ վաղվորակի հը
 ապուել համբարեաց զնա, և ելաւ յայտ . * և օրհնեաց 7
 զնա՝ և ասէ ցնա, բարւոյ և բարեբարի առն որդի : և
 իբրեւ լուաւ թէ տուրիծայ կային աչքն, ելայ . * և 8
 արամեցաւ ի նրն՝ և հեզնա կինն իւր, և ասաւ գոռապ
 նշ : Եւ ընկալան՝ և հանգուցին զնն մեծաւ ուրախաւ
 թիւ : * և զենին նշ խոյ մի ի խաշանց, և յօրհնեցին և 9
 զին առաջի նշ խորակիս բազումն : Եւ ասէ տուրիս
 ցհապայել . եղբայր աղարիս՝ արդ խօսեաց դու վն
 որոյ խօսեիրն դու ի ճանապարհի մեզ, զի եղիցի այն
 պէս : և գարնոյց զրանցն անգրէն աս հապուել : Եւ 10
 ասէ հապուել ցառաբիս, կեր արդ և ուրախ լիւր զի
 քեզ անկ է առնուլ զմանուկն իմ . բայց տանմ քեզ
 զնմարիտն, ետու ես զմանուկդ իմ եւ լին առն, և յար
 ժամ կամիին մասնեւ աս դա՛ մեռանէին ի նմին զի
 շերի՛սայ դու այժմ որդեակ իմ ապրախ լիւր : * Եւ ա 10
 մէ տուրիս . ոչինչ ճաշակեմ ես աստ՝ մինչև հաստա
 տեք ասին զերար : * Եւ ասէ հապուել . և աս զնա 13
 քեզ

Գլ. Է. (2) Յայս պատի . Եւ հապուել ասէ : (3) Ոմանք .
 Եւ հարց ցնն . . . ուստի էք գուրք եղբարք : (3) Ոմանք .
 Եւ հեզնա կինն նր, և . . . զնն մեծաւ խեղդուք : (5) Ոմանք .
 Եւ զենին նորա խոյ մի . . . վն որոյ խօսեիրն ի ճա
 նապարհի . . . զմանուկն իմ . . . արդ դու այժմ :

- քեզ ին նրբեաց. զի գու եղբայր ես ազնկանն, և քեզ
 14 լիցի: * ալ ողորմանն ձե՛ծ աշողեացէ՛ մեզ 'ի բարին:
 15 * Եւ կռեաց նա զստուա զբուսարն իւր, և կաշաւ նա
 զմեռանէ նք, և ետ զնա տուրիայ կնուէ: և ասէ եւ
 հաւաստի ըստ օրինացն մոգսիսի առ գու զնա. և ասի
 16 գու զնա առ հայր քո: և օրհնեաց զնա: * Եւ կռեաց
 նա զհեզնա զիկնն իւր, և ասեալ նա տայր ազնկանն
 զնա ինչ զսանն. և հաստատէր մուկսիք և կնքեր:
 17 * և ապա սկսան ուտել և ըմպել՝ և ուրախ լինել: * Եւ
 18 կռեաց հաւգուէլ զհեզնա զիկնն իւր՝ և ասէ ցնա. քոյր
 պատարաստեալ գու զմեռ սենեակն՝ և ասի անգր զազ
 19 ջիկն: * Եւ արեւր ուլ և հրամայեաց նմա, և տարաւ
 զնա անգր, և ելաց. և ջիկն մտքեր մայրն զարտաւ
 20 սուս ազնկանն. * և ասէր ցնա. քաջալերեաց գուսար
 մը երկնից և երկրի տացէ՛ քեզ ուրախութի և ցնծու
 թի, փոխանակ արամութեաւ պարիկ. քաջալերեաց
 գուսար՝ քաջալերեաց:

Գ Լ Ը.

- 1 Եւ իբրեւ կատարեցին նոքա ծառէլ զընթրիան, տա
 2 րան զտուրիա առ ազնիկն: * Եւ իբրեւ եմուտ
 յերեաց նա զքանան հաւաքայելի. և առ նա զամիւսա
 խառն զկրակն խնդոցն. և եգ 'ի վք նք զսիրա մկանն
 և զերարդն՝ և ծխեաց: և իբրեւ հաստեցաւ քան զհառ
 զայն՝ փախեաւ 'ի վերին կողմն սահմանացն եգիպտո
 3 սի. * և կապեաց զնա հրեշտակն. Եւ իբրեւ մօին յան
 4 կողին երկոցին: * յարեաւ տուրիա 'ի գահայից անտի՝
 և ասէ. արի և գու քոյր՝ և կապցուք յաղօթս՝ և ողոր
 7 մեսցի մեզ ձե՛ծ: Եւ սկսաւ տուրիա կալ յաղօթս: * և
 ասէ. Օրհնեալ ես գու մը ձե՛ծ հարցն մերոց, և օրհ
 նեալ է անուն քո մը՝ և փառաւորեալ. մինչև յաւի
 տեանս. օրհնեացնն. զքեզ երկինք և ձե՛ծ ստացուածք
 8 քո: * Դու արարեր զազամ՝ և ետաւր նմա օգնական
 զեւս, հաստատութի նմա զիկնն նք. և 'ի նշնէն եղև
 ձե՛ծ զլուսկ մարդկան. գու ստացեր՝ եթէ ոչ է բար
 9 ւոր լինել մարդոյն միայն. արացուք նմա օգնական
 9 նման նմա: * Եւ արգ մը՝ ոչ եթէ զս պոռնկուէ ինչ
 առնամ ես ինչ զքոյրս զայս՝ այլ քննարուէ՛ նայեաց
 10 մը * և օղորմեաց ինչ, զի 'ի միասին ծերացուք: և

և

- (18) Յորնալիս գախեր. Եւ ասէ ցնա քոյր, պատր':
 Գ Լ Ը. (2) Յորնալիս քիտ. Յերեաց նա զքանան հառ':
 (2) Ունա. 'ի վերին կողմն 'ի սահմանացն եգիպտո': (8) Ու
 նա. Դու մը արարեր զազամ':

ասէ աղբիկն ընդ նմա : Եւ ննջեցին երեսուն 'ի միա
սին 'ի գերեզման յայնմեկ : * Եւ լալաւ հապառել . և 11
փորեաց նմա գերեզման . * քանզի երկնէր , եթէ գու 12
ցէ ի նա մեռանիցի : * Եւ եկն հապառել 'ի տան իւր . 13
* և ասէ ջնեգնա ջկին իւր . յէնս գու զի որ յաղտէ 14
նայ այգի , և տեսցէ թէ կենդանի է . ապա թէ ոչ
թաղեացոց զնա' և մի որ գիտացէ : * Եւ եմուտ ա 15
զգիւնն , և կրես գերկտեսան զի ննջեին : * և ել նա և 16
սխառեաց նշ ' եթէ կենդանի են : * Եւ օրհնեաց հը 17
ապառել զան՝ և ասէ . օրհնեալ ես գու ար տն յամ
օրհնութեա և 'ի փառս քո . և օրհնեսցին զքեզ ամ սուրբ
քո , և ամ ստեղծուածք քո , և ընտրեալք քո օրհնեա
ցին զքեզ մինչ յաւիտեան : * Օրհնեալ ես գու ար 18
ան զի ուրախ պարեր զես , և ոչ անց ընդ իս ող և
կարծիքն . այլ բառ բազում ողորմութեք քո պարերք
գու ընդ մեզ : * Օրհնեալ ես գու ար զի ողորմեցաւ 19
երկնուայ մեղաբուցս . արա գու ար ընդ սոսա զ
զորմութեա քո . կատարեալ գու զկեանս սոցա ողբով
և ուրախութեա : * Եւ հրամայեաց նա ծառայից իւրոց 20
ինուղ զգերեզմանն : * և արար նշ հարսանիս աւուրս 22
լոբեքատան : * Եւ ասէ յնա հապառել . երգմեցաւ 23
ցանեմ զքեզ մի զնացես գու աստի մինչ կատարես
ցին աւուրք չորհրատան հարանեացս . * և ապա աւ 24
ցես գու զկես ընչից իմաց , և երթիցես գու և աղբիգ
խաղաղութի աւ հայրն քո . և զայլն ամ առնուցուք
յործամ մեռանիցիսէ ես և կինս իմ :

ԳԼ Թ.

Եւ հոգեաց տաւրի զհապառել' և ասէ յնա . Երայր 1
աղարիս , * աւ գու ընդ քեզ պատանի մի , և եր 3
կուս ուղտս . * և զնա գու 'ի հապառեա մարաց աւ գու
ցայել , և բեր գու ինձ զարծաթն անաի , և զնա առեալ
Է քեզ անցես 'ի հարսանիս . * մի զի երգուաւ հաւ 4
գուել եթէ ոչ արձակեմ զքեզ . * արգ հայրն իմ 'ալ
մարէ դաւարս . և եթէ յամեմք' մեծաւ վառք 'ի արա
մեմքն ընի : * Եւ զնայ հապառել' և հանգեսա աւ 6
գաւալելոյ , և ես նմա զգիր մուրհակին . և երկր նմա
զպարեան կնքսն հանգերմ , և ես յնա : * Եւ կանխեալ 12
ընդ

(11) Յօրնային . Եւ փորեաց նա գերեզման : (17) Ու
նա . Եւ օրհնեալ հապառել զան : (23) Ունա . Զքեզ
զի մի զնացես . . աւուրք չորհրատան :
Գլ . Թ . (3) Ունա . Աւ գու քեզ պատանի : (6) Այլ .
Եւ երբ նա զպարեան : (6) Ունա . Եւ ես նոցա :

ընդ առաւանձն՝ զնային նոքա 'ի հարսանիս անդր : և
հանեցաւ առբիւս ընդ կիկն իւր :

ԴԼ. Ժ.

- 1 Եւ առբիւթ հայրն նշ գնա՝ առաւրս խնդրէր 'ի պատի
իւրում : Յորժամ հասարեցան առաւրք ժամն
- 2 նախելոյն՝ և ոչ կիկն . * և ասէ . արգելք մեռաւ . դա
բայել , և ճրք եւ նմա դարձան . և նա ոչ հասի դաշ
- 3 յամեթոյ : և արածմէ եր նա յոյժ : * Եւ ասէ ցնա կիկն
- 4 իւր . հարեաւ մանուկն , զի յամեաց այսպա՝ * և ակաւ
- 5 նա լմալ և սգալ զնա . * և ասէ . ոչ է ինձ պետա արգելակ
իմ և ոչ ինչ . այլ ընդկէր ընա . Թող զքեզ լցաւ աշայ
- 6 իմոց : * Եւ ասէ ցնա առբիւթ . լմաւ ընր , և մի հա
7 դար . ոչ ը է : * և նա ասէ ցնա . դու լուս ընր , և մի
իտարեր զնա , զի մանկիկն իմ հորեաւ : Եւ ելանէր զոր .
հանապաղ և գայր 'ի ճանապարհն ընդ որ զնայցինն 'ի
առեւ հայ ոչ ուսեր , և 'ի գիշերի ոչ զագարեր 'ի սգաւ
լոյ դառբիւս զորդին իւր . մինչև հասարեցան առաւրք
չորեքասան հարսանեացն , զոր երգուաւ հապուել
- 8 լինել նշ անդ : * Եւ ասէ առբիւս ցնադուել . աք
ձակեալ զնա , զի հայր իմ և մայր իմ ոչ եւ ակն ունին
- 9 անհանել զնա 'ի հայոց : * Եւ ասէ ցնա աներն իւր .
հայ մաւ դու . առաւ առիւս , և նա յղցից մանկուսն առ
- 10 հայրն քա , և նոքա պատմեցեն նմա զն քա : * և ասէ
առբիւս . ոչ է այդպէս , այլ արձակեացիս զնա առ հայր
իմ : Եւ յարեաւ հապուել՝ և եւ նմա զառաւ զկին
նր , և զկէս ընծից իւրոց , և զմաւայ և զաղախին և զա
11 նասուն և զարձամ . * և օրհնեաց զնա . և արձակեաց
և ասէ՝ յարգեացի ձեզ արգելակ իմ արձան երկնից մինչև՝
- 12 մեռեալ իցեմ եւ : * Եւ ասէ ցնա առբն իւր . պառ
ուեալ դու արգելակ իմ զսկեսուրն քա , և զսկեսուրցն ,
քանզի արգ . նոքա են քա հայր և մայր , և 'ի բոց ընր
- 13 դու 'ի բանից ասելուց . և համբարեաց զնա : * Եւ
հեզմաս ասէ ցնադուել . եղանք սիրելի՝ արջուք առ
ցի զքեզ ար 'ի առն քա . և ասցի անտանել ինձ դուսակ
'ի սառայի գասերես իմն . զի բերելոցայ եւ առաւ
ըն .

ԳԼ. Դ. (1) Թորնալին բաժանման գրի բառ , այսպէս՝ ժա
մանակ և լոյն . զոր այդ անին արդեւ և երա : (2) Ոմեւ . Եւ
արտում է նա յոյժ : Ուր ակն . եղև նա յոյժ : (7) Ո
մեւ . Չի մանուկն իմ հարեաւ : (8) Ոմեւ . Տեսանել
զնա 'ի հոգւոց : Ուր ակն . 'ի հոգւալ : (12) Ոմեւ . Գնա
զի անդ նոքա են քա հայր : (12) Թորնալին գտեալ . Եւ
քա են քա : (13) Ոմեւ . Տրամեցաւ յանկեցեալ դառաւ :

Ընծան. և արգ՝ յանձն յանձնմ զուս քեզ, և յանձն լիցի. և արամեցուցանիցես զուս յես այստեղի :

ԳԼՈՒԽ

Եւ արամեքիս երթալոյ, և օրհներ զան, զի յաջողեալն 1
 նմա զճանապարհն նր՝ օրհներ հաւաքուել զկիսն
 իւր, և նա երթալոյ ընդ նս. փնջե մերձեցան նորա ի
 նինուէի : * Եւ ասէ հաւաքուել ցառաքիս. արգ ոչ գի 2
 տես գու եղբայր՝ որպէս թողեր գու զհայրն քո : * Եւ 3
 յառաջ անցուք մէք քան զիկնդ քո, և պատրաստեալ
 ցառ մէք զստանն : * Եւ ան. քու ի ձեռն քո զքեզի ձկանն : 4
 և գնացին նորա. և եկն շուն զկնի նորա : * Եւ աննա՝ 5
 նաակր և սպասեր ըստ սովորուէն ճանապարհին որդւ
 ւոյն իւրոյ : * Եւ ետես նա զնա զի գայր, և ասէ՝ ահա 6
 ասիկ որդին քո գայ. և այրն որ ընկերն չոգաւ ընդ
 նմա : * Եւ ասէ հաւաքուել. գիտեմ ես զի բանան ասք 7
 հօրն քոյ : * Աւրգ օծ շուրջ զաշտն զքեզիդ, և նա կսկծե 8
 ցուսցէ և հանցէ զլուսնն յաշտ նորա, և տեսանիցէ :
 * Եւ ընթացաւ ընդառաջ աննա, և անկաւ ի վր արւ 9
 բանոցի որդւոյն իւրոյ՝ և ասէ ցնա. տեսի՛ ես զքեզ
 որպէսիկ իմ, արգ՝ այստեղեան անհոգ մեռանիմ : և լա 10
 ցին երկոցին : * Եւ ատրիթ եղաներ արտաքոյ առ գը
 բունն, խաբխաբեր զլորեր. որդին ընթացաւ առ նա, և 11
 յարուցաներ կանգնէր զհայրն իւր : * Եւ ցաներ նա 12
 զքեզին յառ հօրն իւրոյ, և ասէր՝ Ժողովան հայրիկ և
 համբերեալ : * Եւ իբրեւ եկաց վայր փ, վաղարարկի կե 14
 զեկցան և անկան ըստուէն յաշտ նր. * Եւ ետես նա 15
 զորդին իւր, և անկաւ նա զպարանոցաւ նր : * Եւ լոյր, 16
 և ասէր. Օրհնեալ ես ամ ամ, և օրհնեալ է անուն քո
 յաւիտեան : և օրհնեալ են ամ սուրբք քո հրեշտակք :
 * զի խրատեցեր՝ և ողորմեցար ինձ, զի տեսանեմ ես 17
 զառաքիս զորդի իմ : Եւ եմուտ որդի նորա ի ներքս
 խնդուիթ, և պատմեաց նա հօրն իւրում զմեծամեծան
 որ եղեն նմա ի մահա : * Եւ եւ ատրիթ ընդառաջ 18
 նրաւոյն իւրոյ խնդուիթ, և օրհներ զան առ գրունան
 նինուէի, և զարմանային սյք տեսանէին ցնա, զի յըն
 թանալն իւրում տեսանէր : * Եւ ատրիթ գոհանայր 19
 առաջի նց, Թէ որպէս ողորմեցաւ նց ամ : և իբրեւ մտ
 եղէ

ԳԼՈՒԽ (1) Ոստի. Զճանապարհն նր : (10) Ոստի. Եւ յարուցաներ և կանգնէր : (18) Բաբ. Առ գուրան նինուէի : (19) Ոստի. Առաջի նր, և Թէ ուղ ողորմեցաւ նմա ամ : (19) Ոստի յաւելլա ասիկն համար 20 : Եւ եկին արիստարտ և նաւիա եղբայրդիս նորա : Եւ արարին :

եղև առաքիթ առ հարսնի իւր, օրհնեաց զնա և ասեւ .
 եկէր ողջութե քուսար, օրհնեալ է ան՝ որ անգ ըզ-
 քեզ առ մեզ, և հայրն քո և մայրն քո : և եղև ուրաշ
 խաւթն ամենեցուն եղբարցն նր որք եին իննիսուհի :
 21 և և արարին նմա անգ հարսանիս աւուրս եւթն :

ԳԼ. ԺԲ.

- 1 Եւ հոշեաց առաքիթ զառաքիս զորդին իւր՝ և ասեւ
 2 ցնա, անս արդ որդեակ զվարձս անագ որ եկն
 3 քեզ. և յաւելուլ յայն արժան է : * Եւ ասեւ ցնա՝
 4 հայր, ճիշդ պակասե՛ ինձ եթե ասեմ զմա զկէս ընկեց
 5 իմ ողջացեց, և զարծաթն իմ երկր, և զքեզ նոյնպէս
 6 արժացայց : * Եւ ասեւ ծերն . յերաւի է աւլ նմա : * Եւ
 7 հոշեաց նա զհրեշտակն՝ և ասեւ ցնա . ան գու զկեսս
 8 այնր անք զոր բերերն : * Եւ հոշեաց յայնժամ զնոսս
 9 զերկոսին՝ և ասեւ ցնա . Օրհնեցէք գուք զան, և խոս
 10 տովան եղբարք գուք նմա . և ասեւք նմա զխառս . և
 11 խոստովան եղբարք առաջի ան կենդանեաց զն այդք
 12 զոր արարդ ընդ . զի բարի է օրհնել զան, և բարձ
 13 րացուցանել զանան նր . և զպատգամս զործնց նր
 14 պատուով անժացուցանել, և մի յապաղէք խոստովան
 15 ինել նմա : * Զխորհուրդ Թագաւորի բարւոյք է ծան
 16 կել, այլ զարծս նր յայնեւլ փառք : Զբարիս դոր
 17 ծեռքէ, և չար ձեզ ոչ պատահեացէ : * Բարի են ա
 18 զանք՝ պահք և ողորմութիւնք և արգարութիւնք . բարի է
 19 անկաւիկ մի արգարութիւն, քան զբազում ինչս անիրա
 20 ւութիւնք . բարի է առնել զողորմութիւն՝ քան զնել ըզ-
 21 րանան ասելոյ . * զի ողորմութիւն ի մահուանէ փրկէ .
 22 և նա ինքն արեւ յամ մեղաց . որք առնեն զողորմութիւն
 23 և զարգարութիւն՝ լըցին կենդ . * և ոյք մեղանքնն՝ պա
 24 անբազմաք են իւրեանց կենացն : * Արդ՝ ոչ ծածկե
 25 ցից ես ի ձեզ բան մի . զի ասացի իսկեթե զխորհուրդս
 26 արքայի ծածկել բարեւք է, այլ զգործս նր յայնեւլ
 27 փառք : * Երծամ հացեր գու յաղթմ և նու թո առ
 28 աս, նս մատուցի զսիրտապիս աղթից ձերոց առաջի
 29 արքայն : և յորժամ Թագէիր գու զմոռեալան՝ նս ընդ
 30 քեզ էի : * և յորժամ ոչ զանգառեցար ի յառնելն և
 31 Թագաւ զնանք քո, զի երթիցես և ամփոփիցես զմե
 32 ւալն :

Գլ. ԺԲ. (4) Որհնեւ. Երաւի է աւլ զմա : (5) Երեւ
 նախնայիւր. Եւ հոշեաց նա զհրեշ՝ (6) Որհնեւ. Զքանն
 ասելոյ : (11) Այլ . Ծածկել բարւոյք է : (13) Որհնեւ
 Եւ ամփոփեցես գու զմոռեալն :

եւան՝ ոչ մնալոցս զտեղ յարժամ ցարկան գործելիք :
այլ լէ քեզ էի : * Եւ առաքեալս զիս ան բռնիւ զքեզ 14
և զնաւն քո ստաւա : * Եւ եմ հաւատարիւ յեւթանց 15
անտի՝ ի արարցն հրեշտակաց՝ որք հանեն մատուցանեն
զազմն սրբոցն , և մտանեն ազալի փառաց սրբոցն :
* Եւ խառնեցան երկզքին՝ և անկան ի վերայ երեսաց 16
երկնիք , խաղաղութի լիցի մեզ՝ և զան օրհնեցէք :
* զի մէ եմէն խնով ինչ շնորհք եկի ես , որք կամեք այ 18
մերոյ եկի . օրհնեցէք զնա յաւիտեան : * զի զի զան 19
զաւարան գոր յարանելի ես մեզ , ոչ կերայ և ոչ արբի ,
այլ խորն տեսիլ տեսանեցէ : * Եւ արդ՝ այժմ խոստ 20
վան եղբրուք այ մերում , զի ելանեմ ես առ այն որ
առաքեալս զիս : և գրեցէք գուք զայս ամ որ եղև՝ և
կատարեցաւ : * և գրեցաւ ի գիրս : և այլ ոչ ևս տե 21
սին զնա : * Գահանային զգործոցն և զմեծաւնեծացն 22
այ , և ուր երեւցաւ նց հրեշտակն ան :

ԳԼ. ԺԳ.

Լ Եւ տարիք գրեալ զազմն ի շնծաւ և ասե . Օրհ 1
նաւ է ան որ կենդանին է յաւիտեանս՝ և աղքատ
աւելի նր . * զի նա հարկանի և արարի , իրացանէ ի 2
գործն և հանէ . և ոչք ե որ փութի ի մեռաց նորա :
* խոստովան եղբրուք նմա որդիք ելի առաքի ազգաց . 3
* զի նա ցրուեաց զմեզ անգր ի նն : յարանեցէք զմե 4
ծաւթն նր , բարձրացուցէք զնա առաքի ամ կենդա
նեաց , զի նա իսկ է մը ամ մեր . ան հայր մեր մինչե 5
յամ յաւիտեանս : * և Թանջեցէ զմեզ յամ յանդու 6
առնիս մեր . և գարմեալ արարեալս մեզ , և ժողովեա
ցի զմեզ յամ ազգաց յորս և ցրուեցաք ի նն : * եմէն 8
գարմիք գուք ի նա բարբառ սրտիւ մերով և յամ
տանէն , և արաջիք գուք արաջի նր զշնորհաւորութի .
յոյնիսմ գարմցի նա առ մեզ . և մի ծանկեացե նա 9
զերեսս իւր ի մէնը : * և տեսանիցէք գուք՝ զարտելի 10
ցնն ընդ մեզ . և խոստովան եղիցէք գուք նմա ամ բե
րանովք մերովք . և օրհնեցէք զմր որ արգարն է , և
բարձր արաջիք զմազատարն յաւիտեանից : * Եւ ես 11
գրեցիք գերուեա խնով գահացոյ զմեանէ , և ցուցից .

ՅԻՐ.

(14) Ուստի . Եւ զնու քո զստաւ : (15) Ուստի . Որք հա
նեն մնաւ : Պարտիս . Որք հանեն և մատուցանեն :
ԳԼ. ԺԳ. (1) Ուստի յանդու . Եւ աղքատն նր յամ յա
րանիս : (4) Ուստի . Ձի նա ցրեաց , զմեզ : (8) Ուստի .
Եմէն գարմիք գուք ի նաւս քո :

- զորութիւն և զմեծութիւն նր արգանց մեղաւորաց և արգ.
 դարձարուէ մեղաւորք և արարէք զարդարութիւն առաջ
 թի նորա . զի ով գիտէ, հանձնացի՝ և ողորմեացի մեղ:
 9 * Այլ ևս զան իմ օրհներցից՝ և անձն իմ զԺաղաւորն
 10 երկնից, և ցնծացայց ևս ի մեծութիւն նր: * ասացան
 զայս նմ արգ, և խոստովանեղեն նմա յեմ՝ ի քաղաքն
 11 սուրբ: * և խրատեսցե՛ն նա զարգիս ժողովրդեան քոյ,
 12 և զարձցի և ողորմեացի արգւոցն արգարաց: * Դռհաւ
 ցես զու զմէ քարերարէ, և օրհներցես զու զԺաղա
 ւորն յաւիտենից: զի գարձնալ զխորանն իւր շինեսցե՛ն
 13 ի քեզ ուրախութիւն: * և բերիկեացին ի քեզ որ գե
 ղեալքն են: և սիրեսցեն զքեզ որք ըստուացեալքն են
 14 յեմ արգան յաւիտենից: * Ազգք բարոյակք ի հնաւա
 րանէ եկեացեն: յամուսնն նոյ բարձնալ բերիցեն զդ
 ւսնս արաւախութեանց ի մեռս իւրեանց, մատուցանել
 զայն ժաղաւորն երկնաւորին: և ասցեն քեզ զուրա
 16 խալթի արգէ մինչև յարգ: * Եւ անխնայ լինին նմ
 տանլիք քո, և եկեսցեն օրհնուէք ի վերայ սիրելեաց
 17 քոյ: * ցնծան և ուրախ ըլր զու ի վր արգւոցն ար
 գարաց: և ժողովեացին նոցա ի միասին, և օրհներցեն
 18 զմեր արգարութեց ի միասին: * Եւրանակք իցեն որք
 սիրեացեն զքեզ, և ցնծացեն նոցա ի խաղաղութե
 քամ: և երանի իցէ այնոցիկ որք արամեցանն ի վր
 բեկման քո, զհամբարն ի քեզ բերիկեացին, ի անաւ
 նել նոյ զիտան քո: և ուրախ լինին մինչև յաւիտենաւ
 19 * Անձն իմ օրհներցէ զան զԺաղաւորն մեծ: * զի շի
 20 նեացի եմք ի քարանց պատուականաց, ի շափեաց և
 ի սուտակէ, և այլ ևս պատուական քարամիջ: պա
 21 րեալք քո և աշտարակք, մարտիցքն քո յաւանդարդ
 22 քոյ: * և եմ հրապարակքն եմք բիւրեղ և զահմանի և
 23 արգիւն տկամիք կազմեացին: * Եւ ասացան յամ
 նայն ժողոցս նմ. աղիւսիս: և օրհներցեն՝ և ասիցեն.
 օրհներցէ նմ որ բարկեացայց զամենայն աշտարակ յա
 ւիտենաւ:

ՓԼ.

(10) Ռիսն . Եւ խոստովան եղիցին նմա: (12) Ռիսն .
 Դռհաւացես զու զմ թարերա՛ւ: (14) Ռիսն յաւելաւ հա
 յար 15 . "Քանզի զանան հի իւլեցին ի իւլ: Եւ անին՝:
 (19) Ռիսն յաւելաւ ասին հանար. 20 . "Եւրանէի իւլն ին
 իւլիկն մարդոյ պատկի ինչ, առ ի սէտակէ յիմ դարդ
 ասիաւ: Զի չինաւ: (21) Ռիսն . Եւ զի չինացի եմք
 ի քարանց ... անարարացքն քո: (23) Ռիսն . Եւ ասաւ:
 ցեն, օրհներցէ նմ որ:

Եւ իբրեւ գողցարեաց տաւ բիթ յորհնութենեայ յար 1
 մանկ : * Եւ էր ինքն ամաց յետուսեալ յորժամ 2
 կացին աչք նր , և յետ ամաց ութից՝ բացանք միտանէ
 դամ աչք նր : * Եւ առնէր նա ողորմութիւն . և յաւել 3
 եր կրկնել 'ի նէ եյ , և խոստովան լինել նմա : * Եւ 4
 ծերացաւ նա յոյժ : * Կռնայց նա զորգին իւր , և զոր 5
 ին որդւոյն իւրոյ՝ և ասէ ցնա . որդեակ՝ առ դու զոր
 գիտ ըր , զի ահաւասակ ես ծերացեալ եմ և մերձ եմ
 'ի մեռանել : արգ երթ գու յերկիրն մարաց որդեակ
 իմ . * զի հաւատամ ես , ունի և խօսեցաւ յաւան մար 6
 դարե վն նինուսէի եթէ կործանեացի , և յերկիրն մա
 րաց եղիցի խաղաղութի մինչև 'ի ժամանակ մի : Զի .
 խաղաղք մեր ցրուեացին 'ի բարի երկրէս , և եւեմ եղի
 ցի աւերակ և անապատ , և տունն այ 'ի նմին հրձիգ լի 7
 ցի , և յաւեր լիցի մինչև 'ի ժամանակս : * Եւ դարձեալ
 ողորմեացի 'ից նմ . և դարձուցէ զնոսա մեղքէն յեր 8
 կիրն , և շինեացին նորա զտունն . ոչ եթէ ըստ օրինա
 կի առաջնոյ՝ մինչև լիցին ժամանակք յաւիտենից : և
 յետ այսորիկ դարձցին 'ի գերութէ աստի , և շինեա
 ցին զեւեմ փառք՝ և մեծաւ պատուով և տաճարն այ 'ի
 նմին շինեացի յամ ազգս յաւիտենից , շինուան փառա
 ւորս ունի և խօսեցան զմանե մարդարեւն : * Եւ նմ 9
 հի ժանոսք դարձցին շինարարութիւն երկնել 'ի նէ եյ .
 և կործանեացին և 'ի բաց մերժեացն զիւրուս իւրեանց .
 * և օրհնեացն նմ հի ժանոսք զմեր , և ժողովուրդն խա 10
 առան լիցի առ նմ իւր : Եւ քաղաքացուցէ նմ զժող
 րդուրդն իւր . և ցնծացեն ամենեկեան ոյք սիրեն զմեր
 նմ շինարարութիւն և արդարութիւն . և արաջիք գուք զ
 զորմութիւն հարց ձերոց : * Եւ արգ՝ որդեակ իմ , գնա 11
 գու աստի . զի լինելով լինի զոր ասաց մարդարեւն յա
 նան : * Այլ գու պահեացնս զօրէնս և զհրամանս . և
 ընր գու ողորման և արդար , զի բարի լինիցի քեզ : 12
 * Եւ Թաղեացնս զիս՝ և զմարք ընդիս , և մի ևս հանգի
 ցես՝ գու 'ի նինուսէ : Որդեակ իմ , տես գու մրպէս ա
 բար ագամ աքիաբարայ որ մեղց ցնա , մրպէս 'ի Թա
 ւոյ տարաւ ցնա 'ի Խաւար , մրքաի չոր անցոյց ընդ
 նա : այլ աքիաբարոս ապրեցաւ , և նմա հառուցումն
 անդ .

ԳԼ. ԺԴ. (2) Յաղնայն . ինքն ամաց . ԺԶ . (5) Որդեակ .
 Եւ զորգին որդւոյն իւրոյ : (6) Որդեակ . 'ի բարի երկրէն :
 (7) Յօրնայն պալատի . Փառք՝ և մեծաւ պատուով : Որդ
 անակ . փառք մեծաւ և պատուով .

- արեգին հասուցաւ, և էջ նա փախանայ նր'ի խաւարն ։
 և մանասէ արար զողորմութիւն, և ապրեցաւ յաւուր
 մահու՝ զոր Թաղալցն նմա . և ազամ անկաւ յորողայթ՝
- 13 և կորեաւ ։ * Եւ արդ. գու. արդեակ իմ, տես, որպի
 սի առնե ողորմութիւն, կամ որպէս փրկէ արգարուի ։
 Եւ իբրեւ զայս ասաց, կատարեաց զհոգին 'ի վր' մահ
 անցն . զի եր նա ամաց հարիւր և յիսուռն ։ և Թաղեաց
- 14 զնա արգին իւր լի փառք՝ և բարի վախճանաւ ։ * և
 յորժամ մեռաւ անձա՝ Թաղեաց և զնա առ հօրն իւր
 ում ։ Եւ զնայ առաքիա կնաւ իւրով և որդւովք իւ
 րովք հանգերձ յեկրատանս մարաց՝ առ հաադուէլ ա
- 15 ներ իւր ։ * Եւ ծերացաւ նա պատուով մեծաւ, և Թա
 ղեաց նա զաներն իւր՝ և զղղրանչն, փառք և պատ
 ւով . և ժողանդեաց զառնն նոցա, և զառնն առւ
- 16 բիծաց հօրն իւրայ ։ * Եւ մեռաւ նա ամաց հարիւր և
- 17 քսան և եւթն, յեկրատանս մարաց ։ * և մինչքն մե
 ռեալ էր նա, զուաւ ինչն զկործանմանէն նինուէի՝
 զոր գերեաց նաբուքագնոսոր առուերսն ։ և ուրախ
 եղև առաքիա՝ մինչքն մեռեալ էր նա, 'ի վերայ նինուէի .
 փոխու եւս զհաւանալով զայ . որում փոքր յաւիտեանց
 յաւիտենից ։ ամէն ։

Կարգեցաւ Տօլէիի ։

(13) Ունեւ . Զհոգին իւր 'ի վր' մահ : (13) Թաղալի .
 Ամաց քն : (14) Թաղալի գաւառ . Թաղեաց և զնա :
 (16) Թաղալի . Ամաց քն : (17) Առա . Եւ մինչքն
 մեռեալ էր նա . նր' 'ի վերայ նինուէի :
 'ի վերանի ունեւ . Կարգեցաւ գեր Տօլէիի : .

ՆԱԽԱԴԲՈՒԹԻՒՆ ԱՌԱՋԻՆ ՄԱԿԱԲԱՅԵՑԻՈՑ

Ս աղան, մինչ ցրլին շինաած պարսկին Էֆ, և յերկոսս
սան ամ իշխանաբէն հրէից նէեմայ, խաբաս ասին զժա
մանին գիրք եբրայեցոյց. իսկ անքի և յառաջ՝ ոչ ևս: Պնակ
զի երկերեւոր (յիսուն) և հինգ ամաց միջոցաւ յեք նէեմայ իջեւ
է ծամանքին անքիսացայ եպիֆանէայ՝ առ որով պարսմախ մախ
բայեցաւ: և ՚ի միջոց յայս ՚ի յաւելպոց և յափրիխանէայ առեալ
Էսթէրի զանաանս Գահանայապետիցն որ քիբէն ծառւորեանն՝
նշանայէ ՚ի խնան ծանանայաց: Բայց զի առ անքիսացաւ մէջն
իւնցելով զառաջին մախբայեցոցն իրս վնասել ապէ ինչն եւ
զէքի, որ Գահանան և աւելի ամօր յառաջէ Գան զանքիսացաւ
Էպիֆանէա. այս երբոր մախբայեցոցն ճանաւորի. զի առ մէջն
անքիսացաւ հանդիպի պղզեմէս փղզոպառլը, առ որովք իրէ նը
բորք մախբայեցոցն: Ինչ քէ զի՝ նշ այսմ պարսմաւ, ոչ անիմ
առել. և ոչ զի և առ մահաւորն զնանի ասն զքիբորք մախ
բայեցոցն իրս խաբարել. և յայք է ՚ի գրոյ առքի, զի առաջինն՝
և ոչ երբորք մախբայեցին հասարանն զպարսմախ մինչ ցրմ
սան, իալցի զայս ոք ան և անքիք իմ գրելին սիւսել, իմ
խաբքի գրոց խոխել: Բայց քէ ոչ գրեաց զպարսմախ զայս.
և իմ զի՝ նշ պարսմաւ, Բեպէս և զէրասայեալ միջոց ծամ
նային ոչ նշանայէն ինչ գիրք հրէից՝ յեք նէեմայ, Բայ յեռն
բայ իրան. այլ զայս ին մէջ վայոցն զոր իրէցին հրէայք ին ան
պաշտօնէ յանքիսանց. և ին մէջ Գահանին մախբանց, և
մէծագոյն առ նշ քի խնանց՝ գրեցին միծաւ զգաւառք, և
նաւաւոր ՚ի հասարակաբէն մախբարեանն Գանիէն, որ նշ
նայեաց զանց ծամանային անքիք: Այլ ան յերկրորդ մախ
բայեցոցն ապէ, քէ յասն իրաւեանքի ՚ի հինգ գիրս Բաքանէաց
զպարսմախ մախբայեցոցն լայն և ճոխ բանիւ. զորս յեպոյ
առեալ համաօրեցին ին հեղք ըմբերողաց: Արք՝ Էրնի յեւ
իւրանց գրոց զի ՚ի միջն նախագրեալ օրնայի, ՚ի հագից գրոցն
առեմ յասնէաց երկուս ամանք համաօրեցին. յայք է՝ զի յայլ
և յայլ քիւլին իմ ծամանայ ք ուսքի ք ինչ զոր համայնին,
և ք ինչ զոր յաւելուն մ Գան քի: Բայց զանաանս իւրեանց ոչ
եղին ըստ առաջինն պարսմախ, զոր ՚ի Գահանայեցն և ՚ի Բա
Գահանայեցն յառաջբանն աւարտ:

Գրեալք Առաջին գրոցն Մախբայեցոց:

Ձ. Իսկ յեք հաբար և յիսուն ամ մահաւորն ապիտանորքի Բա
Գահանայեցոցաւոր և Բաքանիք անքիսացաւ խաբարել. և նա բանալ
ցաւոր զի՝ նշ իստապաշտօնի, եք պարսկաւ ըստ վնասեալ
որք:

պարտեալ իրաւորացոյ, և դաճեալ յոլով առաքաւ . եւ յայնչ, իւր
զապէտաց զտաճարն եւ, և սպան զԲաղդասն 'ի հրէից :

Բ . Առաքելաց ապա զգրաւարդ որ 'ի Բաղդասն առեալ զգանձն և
զաւրաց 'ի միջնաբերդն Էֆի հելմանոս յորգայն հրէից,
պղծեաց զտաճարն սուրբ, և խառնալսեցոյն զայլու 'ի հրէից .
և այս զմեկուս զմայն խառնեաց :

Գ . Զիւրեղեաց ճապարի Ժանան, որդւոյն 'ի Ռաբիմ . և
իմն սպառաւորն անդիտաւ 'սփռելն զսպասն 'ի պալատն խոցն .
որոյ ընդդէմ խոցեալ ճապարի, սպան զհրէայն որ զհիւաց խոցն,
և ինն Բաղդաս ընկերս նախա յամարս լեռանց :

Դ . Սղանին որդն անդիտաւ 'ի լեռնամար հրէից 'ի լաբանա
հազար ոգի . իոյ ճապարի հար ընկերս նհար սաքալեայ 'ի նա
ցանց Բաղդաս 'ի լաբանա . խոցանց զԲաբելոն, լցնեց զնա
բնն, և պայծառ յալճաւիք ինքեալ լախանց :

Ե . Զուրա ճախիկ զգրաւարդ հրէից 'սպան զապաւեալ, և իւր
խոց ընկն սպարաւեպ անդիտաւ . և ինն խոց միծառ ճախանք :

Զ . Պիւնիւայ անդիտաւ յանդիտ ժաղապի առաւել սպաւել զաւր
խոցն պարսից . յանն առաւ զարդին և զարն իւր իննն լիւ
սեայ, պարսից քանեալ նա ընկն սաքալել զհրէայն յերկի :

Է . Առաքել լիւսեալ երիս զգրաւարդ 'ի լի հրէից . զոր յուր
գալեանտ սաքալապի հարեալ առին յաւարի . իոյ ապա լիւսեալ
նկեալ ճախաւեալ, պարսեալ լիւսեալեալ քառանայր անեալ :

Ը . Սղանից յաւառ զտաճարն որ պղծեալ եր յերկն ահա . զի
նկեայ զհրէայն սին յաղապալն ահա յերկեայ հելմանոս :

Թ . Պիւնիւայ քառանի յաւառ, և իւրապ իւրայ 'ի ճաղա Բա
ղդաս, լիւսեալ զիւննիւս, զհրէայն ժրեալ 'ի խոցանա խոյ
ման' զամարս հելմանոս քանդելով : և զի պարսեայն յանդիտաւ
զապաւեալ, և իւրն յերկեայ գիւրգիւս, 'ի հարաւած սաքալի :

Ճ . Անդիտաւ 'ի պարսից խախտեայ անկեալ 'ի Բաբելոն, լաւան
զեօթ պարսաւք զարն 'ի հրէապան . սպաւելիւ ելել, զի Գալի
ժա զարեւ զարանց ընդ ելն . յաննեալ գիւրգիւս, զարն, և
զի Բաբելոնիցանց զարդին իւր, և ինն անդին լաւա մոտանց
մեծ . Զապաւեալիցայ լիւսեալ զհարանց անդիտաւ, որ և 'ի
Բաբելոն լաւաւոս զարդեալ հրէից ելն զրոս և իւրս զա
ղապից զԲելոն . որոս ճախիկանտ 'ի գիւր հարն քառանք .
առ և իւրապառ առաւն իւրայր յաւարի խոցանեալ զիւր
ժի նկանաւ ' ճիւղաւ ընդ նոս : իոյ նա առ զԲելոն, և
պարսեայ լիւ . և հապաւիք խոցեալ ճապար ընդ, և խոցե
նկեայ զարդեալ նոս :

ԺԲ . Պիւնիւայն սելեւկեայ հառնեայն Բաբելոնիցայ ժալի
զերկայ . և ընդանեալ սպան անդիտաւ . առ նա յաննա ան
դին Բաբելոնց զաւարայն' մին իւրեալ քանանայանքն, և նա
էպ ընդ նա զԲաբելոն . որ ոչ խոցաւ ընդանել զաւար : եւ
ապա նկանել, և սպանեացա քանդելն հրաւ, և ճախաւեալ
ընդ յաւարի' սպանել ինն և զարն . և խոցեալ գիւրգիւս յե
առն զարդեալ եւ :

ԺԳ. 'Ի համբաւ յաղթանքն հառնալոյս' Դեռն ապ Են քանեայ յաւառյի, զոր ընկաւեալ դաւաճեալ՝ Գրեշնիս Դեմքերեայ Գ Գլան լիւ հրեկոյ. որոյ մէ անասելալ Գրամարեայ զորս ընդ յալինայ, և Բաթիւրեայ. որոյ Բաթապէս պարսկեալ յաւառյի, անկաւ 'ի պարեւազնն :

ԺԶ. Յէպ Են Էլայ յաժնաւ, և որդիսն ամբրեայ հրամանա Բաթիւրեայ, իսկան զյաժնանկն Էլբայր յաժնաւեայ, զորս խաւ Բապէս առին զընծ յորդաոյն ամբրեայ 'ի հարանեկայ անգի : Բաթապէս Բաթիւրեան, իսկան զԲապէս : յալինայ Բաթիւրեայ զորս Բաթապէս Էլբայր և հարաւ յայ. Բաթիւրեա իբրեւ մէ իարայ իսկ Են զյաժնաւն' լոգաւ և այլ մէ Դաքիս :

ԺԷ. Թաթաւարեայ աղետանդրաւ անգիտեանց 'ի պարզութեա. և պարսապեր 'ի մարք ընդ Դեմքերի. առաւել Դեմքեր առ յալ Եանան Բան հալաւն : Լաւաւ աղետանդրաւ' և առաւելայ յաժնաւնաւ Բաթ և Ծիրանին, և Էլն Են աղետանդր. զոր Բա ինչ, սալս յէնայ Դեմքեր առ յաժնաւն Բապէս խաւաճեալ յգլե զնա առիւր, որան մէ իսկան յաժնն, այլ Ենայ ընդ աղետանդրի :

ԺԸ. Սպանա Դեմքեր առաւել աղետանդրի, և աղետանդր ինչ սպանել Էրֆիպեա, պարզեի՝ Գլան զԲաթապէս զյաժնաւն :

ԺԹ. 'Դեմքեր որդի Դեմքերեայ' 'ի իրեպեայ առ Էրեալ հարեւ Ենեպ Են, յանգի. և պարսաւին, և զորս 'ի յէնան աղետանց առաւել 'ի մարք ընդ յաժնաւն. զորս առաւել հարեալ յաժն Բան' Գրեւ աղետայ և աղետան. իբրեւ պարսի յաղետանդրե անի Բաթիւ. առան և զալիարե հանդերձ անհանգի :

ԺԽ. Պարզութեա անի աղետանդրաւ Ենեպեալ յիսն զորեկայ զալաւար ինչային միւն յալեւին, և հանեալ 'ի Ենան զառապեւ Էպ Դեմքերի : Իոյ զալեւել արտայիլ հարեալ զգլանն աղետանդրի մարայ պարզեայ, և յառաւել Էրբայրի մաւա պարզեա :

ԺԿ. Թաթաւարե Դեմքեր. Իոյ յաժնաւն անգիտալ Գլանեայ Իոյ զալաւ 'ի Էրեայ միւնալեպրե Էն, ընդ որ Բաթիւնայր Դեմքեր. առ որ Էլեալ յաժնաւն' Բապէս պարսիս և Գլիպա հալ իայ Գլեալ 'ի Ենան զառաւայր :

Ժ. Ապարամբեալ զորս 'ի Դեմքերեայ Բաթաւարեայանել Գլան Գրեաւ աղետանդրեան. ինդրեայ յաժնաւն 'ի Դեմքերեայ' Գալ Են 'ի յէնա զմիւնալեպրե Էն, զոր խաւապաւ և մյլ Են' Գալն զի Գալն Են զորս 'ի հրեկոյ Գլխապաւ զի մ' սպանցի. որովք իբրեւ իրիւնաւ' մէ Են Էլայ 'ի խաւապանն :

ԺԲ. Թաթաւարեայ պրիսն զանգիտաւ. յորմէ 'ի պարսկեան մարտի' յաղթահարեալ Դեմքերի Գլան խաւապայ :

ԺԳ. Մեծապեա պարսկեայ անգիտաւ զյաժնաւն անի աղետ Են և Բաթիւ (Գլեպ). և զԵնան Էլբայր Են պարսկեայ 'ի Ծաւայ միւն յեֆիպա. և մէ իարային իլխան Դեմքերի խալա Գլն զյաժնաւն : այլ իային Գլնա խաւապ պարսկեայ յալաւալ :

ԺԴ. Առաւելայ Երբեկայ յաժնաւն զանգիտաւ առ հարանեկայ. և յալ Են իսկաւ Գրեկին Էլբայր Գալ հրեկոյ զպարսկեային, և յալ Բաթիւ Երեալ :

ԺԵ.

ԲԺ . Պատմաբանը դառնալ 'ի վերայ, յաշխարհումս իշխանի դե-
մքրի, որոյ ընդ առաջ եղեալ պարտադիր գիշերամարտի . յոր
մէ պարտաւորեալ իշխանացի խիտ առ խիտ խաբայիս վտանգաւ իւր
գլին և խախտան :

ԲԵ . Պատմա-իտ յաշխարհումս 'ի վերայ, արաքացոյց , դաժանալա-
ւոյ , յազգեացոյց . և զի ամառ շինաւածովս խախտալ պաշարեաց
նեղելու զոր 'ի գիշերաբերին Եփ , մէ քաղաք մաս իմ ել . նաև
զարդարանի ամբայոյց զնի :

ԲԿ . Խնդրեմք քրիստոնէականութեւ, այլ խախտեմք 'ի յաշխար-
հայ . իբրև յայտնի պարտաւորեալ մէ խորհրդ անել, նկնդարեմ իւր
ժողովոյ զգործն 'ի նմանէ . իսկա զնա 'ի պարտաւորեաց . և սպան
զոր ընդ նմա : Սկսոյն զնա , և խոստոյն զչմանն 'ի քրիստոնէ .
առ ոք յաշխարհ քրիստոնէ ըն ըն պարտաւոր արծաթեայ ձանձիմ զյաշխար-
հան . արքա քաջ զարծառն և զարդարան պարտաւոր : իբրև առաջ պան
զյաշխարհան . զոր Բարդես խախտալ շմանն առ հորն և եղբարցն :

ԲԸ . Սկսան քրիստոնէականութեան ժամանակ և խախտալ խորհրդ : Շմանն
ամբայոյց զնիսին , և խնդրեաց հալածանք 'ի դեմքրեաց . յանկն
առ և արքա խաղաղութի և ազգաբարձի հրեկոյ : պաշարեաց շմանն
և մա զնա . նեղելոյն և արքա 'ի գիշերաբերին , և երան զնա 'ի
յնա շմանն . զոր արքեւալ թախիւր 'ի ներսն օղակաւն գնդան ,
և խոստոյց զյաշխարհան արքի իւր ապարադեք պրտան :

ԲԹ . Այն դեմք 'ի մար և 'ի պարսկա , առնալ ինկուն և
մարտնել ընդ քրիստոնէաց , ընթանեցաւ 'ի պարսկեացի և երան
'ի Բանդի : Եւ յաւորաւ շմանն մեծաւ խաղաղութեմ և Բարե-
խաղաղութեմ խոստոյց հրեկոյ :

ԲԺ . 'ի քրիստոնէականութեմ իշխան հաւանելոյն առ շմանն . որոյ
արքայեաց զնեղելոյն և զնա խախտալ . զի այն երկոյն անգամ հաւ-
որաբանաւ ախար հալածան 'ի միջի սոցան . և զի ընդարձակս քա-
ղաք հաւանելոյն զչմանն 'ի հաղապարտեալ պարտաւոր 'ի նորա :

Ը . Անդիտաւ դեմքրեացի օրէ օրեացի 'ի պարտաւոր մեծապիս
զչմանն խաղաղ և ազգաբարձի հարկայ , և ինքն զնեղ մարտալ քրի-
ստոնէաց 'ի միջի խախտեաց 'ի Բարե- խաղաղութեաց , և
անք պաշարեաց :

ԸԲ . Ելին հասն հալածալիս հաւանելոյն առ պարտաւոր եր-
գեպիս , և առ ալ խախտալ 'ի անոյց , պարտայ , յաշխարհ և
յաղաղ , զի պարտաւոր լինին հրեկոյ , և մի ոք նոյա մեղքն :

ԸԸ . Պարտաւոր լինելոյն անգամ հաւանելոյն ընդ շմանն , իբրև
ժողովոյ քրիստոնէ 'ի նմանէ , եւ զոր 'ի միջի խախտեաց , յաւորի
առնալ զնեղելոյն . որոյ ընդարձակ քաւարեաց շմանն զգործն և
զարդարան , արքա զնա արքա հալածալ , զխախտեալս 'ի Բարե-
խաղաղութեաց հալածալ այրելին , և քաղաքն յաղաղութեմ :

ԸԹ . Անդիտաւ քրիստոնէականութեմ , շմանն իշխանութեմ ,
նկնդարեմ մի զչմանն արքային 'ի մեծարան խոստ . իբրև ընդ
գիշեր մարտ , սպան զչմանն և զարդարան արք ընդ նմա ելին 'ի
Բարե- խաղաղութեմ : Յալածանելոյն արքի մի իբրև լուսա զպարտաւոր
հորն և զնեղելոյն , զպարտաւոր անկն . և եղի Բարե- խաղաղութեմ ,

և խառն զիշխանութիւն յեւ հօրն . և 'ի նմանէ որդի Դ հօրն
 Բնւն ցնէրովքէս, յորոյ աստոր ծնաւ քն :
 Աւր' ին ծանանախ պատճառէ Գրոյս արտոյիկ, 'ի Բագաւորե
 լայն անփութայ իրենէլոյ Բնւն 'ի մահն շխառնի, անբ Գառ
 սուն և հիւսփ, և անփի Բնւն ցնէրովքէս անբ ինծաւն և վնց :
 Բայց Գիրքս մախարայեաց, զ'ի մահաւանին աշխատարդի' աշ
 յեւ քանն անբ, յերբոր ամին խառնարէս, որ զնի քիշկաւի
 արիւրէս, ինն ամին Բագաւորեաց մախարայեաց' սխառնի Բաւել
 զԾանանախ յանաղն :

Գ Ի Ր Վ Ե Ռ Ե Ջ Ի Ն Մ Ը Կ Ը Ի Ը Յ Ե Յ Ի Ո Յ

ԳԼ Ը.

Լ ԵՏՏ ՀԱՐՈՒԱԾՈՑՆ Ա
 զհրաւիրի կայսեր մահեգանացւոյ որդ
 լոյ փիլիպպեայ . որ խաղաց զնայ նա
 յերկրէն քնաւմացւոյ, 'ի ծանանախի զի
 հարկանէր զգարնհ արքայ զպարոնց և զպարթեւաց .
 և որ Թագաւորեաց իսկ յեան' , 'ի վերայ յանայ աշ
 խարհին և հառմոց : * Եւ զորաժողով լինէր մեծաւ պա
 տերազմաւ, զամուրս հարկանէր, զբազում Թագա
 ւորս 'ի սմուր սուսերի իւրոյ սատակէր : * ամենոր զօր
 բազում ազգաց ազգաց հեթանոսաց . և տարսեր եր
 կիրս ամառալի նի : * Զորաժողով լինէր զօրք բազ
 մօք, և հասանէր 'ի վր երկրի, յամ պետուէնն զօրա
 թնց, * և զաշխարհս ամ 'ի հարկի կացուցանէր : * Եւ
 յեան պար անկանէր 'ի մահինն իւր և զմիտս մահա
 ջներանէր : և իբրեւ ետես թէ մեռանիմ, * կոշտայ նա
 զժառանգան գայեկորդիան իւր, զարեան փառաւորեաց
 'ի նմանէ, որ ընդ նմա իսկ մեռալ էին 'ի մահեկութե .
 և բաժանեաց և եա նց զարքայութիւն իւր, միջգետ
 թնցն

Գլ. Ը. (1) Ոման. Գնաց նա յերկրէն քնացւոյ . . . որ
 և Թագաւորեաց իսկ . . . և հառմոց : (3) Ոման. Աւ
 նոր զաւար բազում : (6) Ոման. Եւ զմիտ մահաւ . . . ե
 թէ մեռանի : (7) Ոման. յաշխարհորդիան իւր :

- 8 թիւն կենդանի եր: * Եւ թագաւորեաց ազգսանդրոս
9 ամս երկոտասան՝ և մնաւ: * Յետ նի՝ զատեալ հաս-
տատեցան կային յիւրաքանչիւր տէրութե զայնկոր
10 գիւն իւր, * Թագ կայսցին իւրաքանչիւր յետ մահ
ռանն նի: Եւ որդիք նի յետ նի՝ ամս բազումս. բազմա-
ցուցին զանօրէնութիւն, և լին զերկիր շարեզ իւրեանց:
11 * Ի նոցանէ բոլոր արմատ շարի, շառաւիղ գառնու-
թե անօրէնն անտիւր, որդի անտիւրայ արքայի, որ
եր մնացեալ՝ ի պատանգս՝ ի հոռմ ջաղաքի: Եւ թագա-
ւորեաց նա յամն հարիւրորդի երեսներորդի եւ թմն-
12 բորդի թագաւորութեն յունաց: * Յաւուրս ժաման-
ակացն այնոցիկ, ելին զառան յորդադն իւր արք ա-
նօրէնք, ի բանս պատիրս՝ ի բանս հրապուրանաց ար-
կին պատումս՝ և ասնն. եկալք՝ երթիցալք իւրս գի-
ցաք և գալինս կանցուք՝ ընդ նո՝ ազգս հեթանոսաց՝
որ շաղ գնեքք բնակեալ են. զի յաւուրն ժամանա-
կաց հետէ՝ յորմն անջատալ մեկնեցալ մեք ի նոցանէ,
շարիք բազումք կարեալք եկին հոռն ի վերայ միւր:
13 * Հանիլ թաւեցաւ բանն ի միտս բազմաց, * յօժարե-
14 ցին ամենք ի ժողովրդենն անտի երթալ յանգիման
լինել թագաւորին: Եւ նա նի ի իմանութե թագաւորն՝
15 զորմէլ զնո՝ իրաւունս ը օրինացն հեթանոսաց: * Եւ
գիւնեցին հրապարակս մահնիցն յեմ ըստ օրինացն հե-
16 թանոսաց: * Եւ հաստատեցին իւրեանց օրինս անթիւա-
տաւ, և ապստամբ եղն յաւանէ կտակարանացն ար-
բաւթն. զուգեցան ընդ հեթանոսս, յօժարեցին կան-
17 ինքնն սանել զարիս: * Եւ իբրեւ աշուղցաւ թագա-
ւորութեն առաքի անտիւրայ, և գ. ի մահ իւրում նո՝
թագաւորել և ի վերայ երկրին եգիպտացւոց՝ միաբա-
18 նել զերկոսին թագաւորութեան: * Ի իմանց խաղաց
գնաց նա ի վերայ երկրին եգիպտացւոց զորք բազ-
19 մեք՝ կառք և փղք, և նաւուք բազմք, * տալ պատե-
րալմ ընդ պաղովկայ թագաւորին եգիպտացւոց: ի
պարտութե մանեցաւ պաղովկոս յերեսաց նորս, և
փախտական լինեք առաքինի: Յայնմ մարտի բազում
20 վիրաւորք անկանէին: * Բազմատակ սփռեք ընդ աշ-
խարհն նո՝ անտիւրոս. վեղ հասանէին, արաքարանգ
զաւ

(9) Ի Բէն գաւտի. Յետ նի զպիւղ հաստա: (11) Ոմեւ. Արմատ շար, շառաւիղ. որ անբնանեալ ի պատանգս: (12) Ոմեւ. Յորմն անջատեցաք: (17) Յարմալին պիւղ-
իւք. թագաւորել և ի վ: (17) Ոմեւ յաւելան. Եւ ի
վերայ Բագաւորութե երկրին և: (19) Ոմեւ. Եւ յայն
մանէ բազում վիրաւորք անկա: (20) Ոմեւ. Արագ
արանգ զորմ ժողովին:

զաւարն ժողովէին, և տանուին զամենորն նո՛ւմ երկրիքն եգիպտացւոց: * Եւ յետ հարուածոց եգիպտացւոցն 21 զարձաւ անտիգոս: Յամին հարիւրորդի քառասներորդի երրորդի * եկն եհաս 'ի վերայ քաղաքին եհմաց: 22 Եւ մեծաւ պատերազմաւ: * և եկն եհմաս 'ի սրբաւ 23 անգր մեծաւ հպարտութիւն: և առ նա զսեղանն ոսկի, և զաշտանակն լուսոյ, և զնո՛ւմ կո՛ւզ զանձին: զսեղանն պատարապաց, զսկիւնն, և զաաշտան, և զխնկապացն, և զվարադրանն նո՛ւմ: զպսակնն, և զզարդն ոսկի: * Եւ 24 զառաքիւնն գիմնաց յանգիման տանային. և եղևեաց ձուլեաց զնո՛ւմ. և առ նա զարծաթն և զոսկին, զքննն և զզարդն, և զնո՛ւմ զկահն պատերազմին. և առ նա ըզ զանձն: Ծածկեալս զոր եգիպտ, և զնո՛ւմ անօթ ցանկալի. և գնաց նա յերկիր իւր: * Եւ հեղ արինն բազում: և 25 զարծեաց մահունո անհամարս. խօսեցաւ զամբարտաւանութիւն մեծաւ հպարտութիւն: * Եւ եպս սուր մեծ 26 'ի վերայ իլի: ընդ նո՛ւմ տեղիս իւրեանց * հեծեցին իւր 27 խանք և ծերք: Կուսանք և երեսասորգք ակարացան. և զնո՛ւմ գեղ կանանց. * և նո՛ւմ փեսայից լի եղն բերանք 28 սղոց լալուս. և նո՛ւմ հարսանց եղն արգելանք սղոց արսկապանք իւրեանց. * և յարժեցաւ երկիր 'ի վերայ 29 բնակեաց իւրոց. և նո՛ւմ տունն յախորաց զգեցաւ զանօթ զանարգանաց:

Բ * Զհետ երկուց ամաց ժամանակացն այնոցիկ, արձաւ 30 կեանց արքայ անտիգոս իշխան հարիւհաս 'ի քաղաքն հեկաստանի, և եկն յնո՛ւմ գորգ բազմք, * խօսել չկաւ 31 քանիւք խաղաղութիւն նենդուք. և նորա հաւատացին նո՛ւմ: * Եւ անկաւ նա 'ի վի՛ր քաղաքին յանկարծակի, 32 և հար զնոսա հարուածս մեծամեծս. և սասակեաց ժաղովս բազումս յիլէ: * և առ նա զաւար քաղաքին, և 33 հրձիգ արար զնո՛ւմ փայտակերտ զապարանից նի. քաղ կեաց և աւերեաց շաւր զպարիտպա քաղաքին, և զնո՛ւմ զորմս շինուածոց զապարանից նի: * 'ի գերութիւն 34 բեցին զկանայս և զմանկունս, և զնո՛ւմ անասունս նի 'ի ժառանգութիւն իւրեանց: * Եւ շինեցին զամբարանն 35 չգլուխ քաղաքին 'ի պարիտպա ամուր յաշտարակա հը զորաց. և եղև նի այն իբրեւ բերդ 'ի բերդի ամբացեալ քաղաքին: * և անգր մուծին ազգ մեղաւոր զարս ա 36 նա

(21) Յայլս գոխի. Քառասներորդի երրորդի: (22) Ունիտ, յաւելան. Եկն եհաս նա 'ի վի՛ր: (23) 'ի լուսո'. 'ի վերայ Մեծաւ, Կլանիի բազում: Ունիտ անիտ. Անգր հըս հարտութիւն բազմաւ: (25) Ունիտ. Եւ հեղ արինն բազում: (26) Սայ. Լի եկն բերանք սղ': (32) Սայ. Եւ սասակեաց ժողովուրդս բազումս: (36) Ունիտ. Լքու

- նորին, ամբարշտին լին զինու. հանգերանցին լին
 37 համարաբ, և զեմ զօրն եմք * ի ներքս կուտեցին : և
 38 եղևն յորդանյէ մեծ, * և ի խափան արբուէն և ի սա,
 39 տանայ շար տանն ելի հանապազորդ : * և հեղին զա,
 40 թիւն : * Բարսաւեայ զնացին այնուհետև ընակիւքն եմք
 զն նշ. և եղև նա ընտելութի օտարաց, և ինքն օտարա,
 41 ցաւ ի զաւակն յեւրոց ծննդոց. զի որդիք նր թողին
 42 զարձան անիք տարեկանաց նր ի սուգ, և չարաթք նր
 43 յարձանեցաւ : * Ընդ նմ աշխարհս հրովարտակք ար,
 44 ձակեցան, զի թողցին նմ ընակիւք երկրի զօրնա իւ
 45 աղք նմ, ըստ հրամանին արքունի : * և բազումք եւ
 յիշխացոց անտի գարձան ի պաշտօնն անօրինութե,
 և զոհեցին կոտց նշ, և աղծեցին զբաւթս իւրեանց :
 46 * Ֆրեշասիս արձակեաց թագաւորն հրովարտակք
 հանգերձ յեմ, ի քաղաքն հրեասանի՝ զարձուցաւ
 47 նել զն յօրնն օտարութիս. * և խափան առնել ողջաց
 48 կիզացն պատարագաց, և զոհեցն արբութե. * և եղծել
 49 զբաւթս՝ և զտօնս տարեկանաց. * և ապականել ըլ,
 50 արբութե. և նուիրեալ * ինչոնս կանգնել. երեւցու,
 ցանել անգս մեհնից, յաղել զիսղս, և խառնակ զզ,
 51 նառան : * և թողալ զորդիս նշ անթշխասս. աղծել
 զանձինս նշ յեմ աղծութի անօրինութե. զի մօտազ
 52 ցին անննին զօրնն, և փոխեցին զիրաւունս : * և
 53 որ մէկ աղցն ի հրամանի թագաւորին, մահու մեռցի :
 54 * Ըստ նմ բանի զոր զօրնաց թագաւորն՝ արար ոտալ,
 55 կանս ըստ նմ տեղիս : * և պատուէր եւ քաղաքացն
 56 հրեաստանի մատուցանել զոհս քաղաքի քաղաքի : * Եւ
 57 թողովեցան առ նն այր նմ որ եպտատմք ընալ եր յո,
 58 բինաց անտի, և լին յարեզ զերկիրն. * և արարին
 ամբարտիս զիւլ յեմ անդիս ամբուէն արատաւնաց նշ :
 59 * Եւ ամեն հարկաբորդի քաւասնեբորդի հինգեբորդի,
 ամենանն որ որ քան և նինգ եր ամսոյն : շինեաց նա
 պաւ

ցին զինու... և զնմ զուարն եմք (38) Ռփան. Եւ ի սա
 տան շար տանն : (40) Ռփան. Բնակիւքն յեմք զն նշ :
 (41) Այլ. Գառնի նորս անգամեցաւ : (51) Ռփան. Գ
 զնութե անօրն : (53) Ռփան. Ըստ նմ բանիցն զոր. .
 ընդ նմ տե : (55) Ռփան. Աղք նմք որք ապատամբ
 իւրս կին յո : (57) Ռփան. յաւերս. Անտանն քաղա
 որ որ քան և եւթն եր :

արտակերպ պղծութեան անապատի 'ի վր անգանդին . * ընդ 58
 Թմ հրէաստան լուրջ զքաղաքս շինեցին մեհեման . և
 'ի վր Թմ գրանց աստարանին . և ընդ Թմ գնացս թա
 րապոյն ' խանկոս արեանէին : * Եւ զգիրս Թմ կառեաւ 59
 քանաչն զոր գտանէին , արտառեին և հուրս կիզուին :
 * և ուր աւ ումէք գտանէին գիրք կառեարանայ , կամ 60
 թէ որ ուրեք ընդ արեւս հաւասարէր , հրաման թաղաւ
 արին զնա մահաւ սպանաներ : * Եւ սրգապես տառա 61
 կայեալ էր հրամանն 'ի վր ինչացւոյ , առնել նշ զոր
 գտանէին ամաց ամաց 'ի մեջ քաղաքայն : * Եւ ըստ 62
 քան և հինգ և քսան և հինգ ամաց զմէս 'ի թաղինս թա
 զինս մատուցանէին , որ է 'ի վերայ անգանդին : * Եւ 63
 զնապոյն որոց զմանկունն խորանց թշխատեալ էր
 ապանանէին ըս հրամանին . * և զմանկունն զապրանա 64
 յէ մարցն կռիւին ըստ հրամանին արքունի . և զմե
 փառէն և զարգիս նշ ըստ նմին արինակի : * Եւ ըստ 65
 զուրկ յեմացոյն հաստատեցան սնգերցին զանձինս
 'ի քանի ' զի մի կերիցեն 'ի պղծութե անտի . յանձն առ
 ւին յաճարութի մեռանել , և զչ պղծել զանձինս իւր
 քանայ 'ի խանայի կերակրոյ անտի . * զի մի սուրբ 66
 կառեարանէն պղծեցին : և մեռան թաղաւմէ 'ի նոցանէ :
 * և եղև ան տարաբաւմէ 'ի վերայ ինչ մեծ յոյն : 67

ԳՎ. Բ.

Գ. Եւ ըստ ժամանակացն այնոցիկ համարանաւ մատա 1
 թի շնուանեան որդի յովհաննու . զահանայ յորգ
 ւոյն յովարթ յմէ , եկն և նստաւ . նա յամուրս պարկն
 'ի մովցիկի : * Եւ նր եին որդիք հինգ . յովհաննէս՝ որ 2
 անուանեալ կոչի կողզիկ : * Հմուան՝ որ անուանեալ
 Թարսի : * Թուգոս՝ որ անուանեալ է մուկարե : * Եւ 3
 զնազար՝ որ անուանեալ է աւարան : Թափաթան՝ որ
 կռիցաւ սափութ : * Եւ իրիւ ետես նա զհայհոյունն 4
 որ լինէին 'ի հրէաստանի և 'ի մեջ եմ . * սխաւ ողոր 5
 յանձն իւր՝ և ասէ . զայ ինձ . իսկ ընդէր պատրաստե
 ցաւ բնաւ անտանել ինձ զբեկումն ժողովրդեան իմոյ , 6
 և կամ անտանել զբեկումն որոց քաղաքին եմ . զի կայ
 մնայ 7

(64) Այսպիսիքն Թմ գիրքիս՝ իսկ յովանայ որ անի : Եւ
 ըստ քան և հինգերորդի աւուր ամաց : (65) Թաղան .
 Եւ թաղաւմէ յեւլացւոյն հաստա :

ԳՎ. Բ. (1) Ոմն . Որդի յովհաննու զահանայ յորգ :
 (2) Ուսի . Որ անուանեալ է Թարսի : (5) Ոմն . Որ
 անուանեալ է աւարան : (7) Ոմն . Այն է ինձ , իսկ
 ընդէր բնաւ պատրաստեցաւ ինձ տի :

- 8 մեծն իմ մասնեալ 'ի ձեռն Թշնամեաց իւրոց : * և որք
բաւթին մասնեցաւ 'ի ձեռն օտարաց : և եղև ամենայն
9 իբրև սյր մի զի անկեալ 'ի փառաց : * և ապա փառաց
նք իբրև մարգ' որ մասնեցաւ 'ի գերութի : Կոտորե-
ցան աղայք նք 'ի փողոցս իւրում, և երբտասարգք նք
10 'ի սուր Թշնամեաց : * իսկ մի աղջ իցե որ ոչ ժառանգ
դեաց զտէրութի նք : և կամ ով իցե' որ ոչ հար աւար
11 զխաբուս նք, և ոչ յաղթեցին աւարի նք : * Ամենայն
զարգք նք զերծաւ 'ի նմանե . փոխանակ աղատութեն'
12 մասնեցաւ 'ի սարկութի : * և ձմ գեղ զարգան մերոյ,
և սրբութին մեր, և փառքն մեր յաւար կործանեցան :
13 և զայս ձմ աղծեցին հեթանոսք : * և զի' պիտոյ են բը-
14 նաւ մեզ այս կեանք : * Յայնմ ժամանակի մատաթի և
որդիքն ձեռն զոմեք արկանեցին և զպատմութեանս պա-
15 տառիկն, քրճաղգան լինիկն, և 'ի ոսկւ մասնիկն : * Եւ
կին հասին 'ի Թագաւորի անտի' որ ստիպաւ ասգնալ
պէին զապրտաւթութեն . և եկին 'ի քաղաքն 'ի մով-
16 գիկմ, զի անգ զսկս մատուցեն : * և բազումք յիջեաց-
աւ անտի ընդ նմ . եկին ժողովեցան առ նմ և մատա-
17 թի և որդիքն : * Հետեալ, խառն սկսան որ եկեալ էին
'ի Թագաւորի անտի, և ասեն ցմատաթի . իշխան փա-
ռաւոր ես գաւ' և մեծ ես գաւ 'ի քաղաքիս յայտնի .
որդւովք և եղարդք հատաւանալ գաւ 'ի մեջ սոցա :
18 * Արգ մատիբ հաւ' գաւ արտ զհրաման կամաց Թա-
գաւորին, որպէս և արարին աղջքն ձմ արք հրէաստա-
նեայք, և ձմ որ բնակեալ են յեմ . և եղիջիք գուք բա-
րեկամք արքայի, և գաւ' և որդիք պատուեղիք, ոսկ-
19 աւ և արծաթաւ, և հրովարտեղք արքանի : * Պա-
տախանի ես մատաթի 'ի ձայն մեծ և ասե . եթէ ձմ
աղիք 'ի ասն Թագաւորին ունկնդիր են հրամանաց
Թագաւորին, ապատախեալ և ելեալ են յիւրաքանչիւք
հերցն օրինաց, և բնորեցին նորս զպատուէրն Թագաւ-
20 արին : * Սակայն ես և որդիք և եղարդք իմ լլ պաւ-
21 տախանայ հարցն մերոց գնացաւք : * քաւ լինի մեզ
22 Թագաւ զորենս և զիրաւունս մի, * և 'ի հրամանս գաւ-
նալ Թագաւորի . ոչ Թագաւն զպառնս հարցն . ոչ
Թիւրեմք յով կամ յահեակ . և ոչ անտառք հրամանի
Թա

(8) Ռփս . իբրև սյր մի անկեալ 'ի փա' : (9) Ռփս . 'ի
փողոցի իւրում : (9) Ռփս . 'ի սուր Թշնամեաց : (10) Ռ-
փս . իսկ մի աղջ ե որ : (14) Ռփս . Մատաթի և որ-
դիք նք : (14) Ռփս . քրճաղգեաց լի' : (16) Ռփս . Եւ
մատաթի և որդիք նորս : (17) Այս . Հատաւանալ ես
գաւ 'ի մեջ : (18) Յայնմ քալաւք . Արքայի, և գաւ
և որդիք : (21) 'ի Բէն գոյտի . Եւ զիրաւունս մի :

Թագաւորին : * Այն ինչ նք բանքն 'ի բերան էին , միք 23
 մի 'ի հրէից անտի՝ յանդիման ամենեցուն յառաջ կաց
 զնէս մատուցանել առաջի մեհենին 'ի բազնի անգ 'ի մով
 գիտմ , ըստ հրամանի Թագաւորին : * Իբրեւ ետես մօ 24
 տաթի՝ ի նախանձ բարկութե բրգեցաւ , երկկամուկը
 իւր զգողանի հարան , և լի եղև սրտմտութե բարկութե
 լը օրինաց զատաստանին . զմտս արձակեաց ' հար ըզ-
 հրեայն և անգէն սատակեաց առաջի բազնին : * Եւ 25
 զայն որ արքունի հրամանաւն տաքնապէր զգողն
 մատուցանել , անգէն սպանաներ , զբազինն կործա-
 նէր զմեհենան սւերեր , * խնդրէր զնախանձ օրինաց . 26
 ազ արար փնէնէս ընդ զամբրի ընդ որդին եդոմայ :
 * 'ի ձայն բարձր աղաղակել սկսաւ՝ և ասել . հապա՛ 27
 նմ մարդ որ գիցէ 'ի մտի իւրում ինգրել զնախանձ
 վրեժաց օրինացն . որ ընդ հաստատուի կամիցի օրի
 նոցն՝ զհեա իմ ելցէ : * Խաղաղին փախստեայ գնացին , 28
 նա և եղբարք իւր ընդ լերին , և Թողին զնմ զինյա
 իւրեանց անգին 'ի քաղաքի : * Յայնմ ժամանակի իջին 29
 բազումք որք ինգրէին զիրաւունս և զարդարուէ յա-
 նապան անգր , * նստել անգ . կանամքք և որդւովք և 30
 անասնովք հանդերձ . զի խաղաղան յարեցն 'ի վր նի :
 Դ * Այգ . եղև ինչանայ Թագաւորին և զօրաց որ էին 'ի 31
 քաղաքն դաւթի , եթէ իջին արք ամալք յամուրս ա-
 նապատի որ ինչեցին ցրել զհրաման Թագաւորին , և
 բազումք մարաննալ իջին ընդ նն : * Ժամ ետուն , 32
 կազմեցան , սքտորաստեցան , հեծան , հասին , պատե-
 ցին զամուրս անապատին . եկին 'ի մարտ պատերազ-
 մի , և փակեցին զնն յաւուրս շաքաթուց : * Կախ բա 33
 նազնաց եղին , սկսան խօսել ընդ նն՝ և ասեն . զոնէ
 արդ յայսմ հետէ կացէք 'ի հրամանի Թագաւորին , և
 կեցցէք : * Անգուտա խօսել սկսան և ասեն . ոչ բաւա 34
 մերս ելանեմք . ոչ ըսող այդմ բանի հրամանի Թագա-
 ւորին պղծեմք զշարաթմ մեր . և ոչ անօրինիմք յօրէնս
 մեր : * Իբրեւ զայն բան լուան , սաստկացուցին զաւա 35
 տերազմ առաւել 'ի վերայ նի , և արգեցին զամուրսն
 յառնուլ զնն : * Կրքա ոչ գկիրնս ասին , ոչ գիրաւ ար 36
 մակեցին , ոչ զամուրսն փակեցին , և ոչ ընաւ բանիցն
 ետուն պատասխանի , զն աւուրն շարաթուն . * բայց 37
 միայն

(23) Այս . Առաջի մեհենին : (24) 'ի բազնի անգ . Սրտմտութե բարկութե ըստ : (29) Ոման . Եւ զարգարութե յանապատի անգր : (33) Ոման . Խօսել ընդ նն և ասել . կացէք 'ի հրաման Թա՛ : (34) Յօրինալին պատեր . Բե ըսող այդմ բա՛ : (35) Ոման . Իբրեւ զայն բանս լու՛ : (37) Ոման . Ասեն , տատեն . մեղքուք :

- ժայն ընդ զմեանս քաջալերէին : ասէ, անոնք մեռ
ցուք 'ի սրամուռն մերում: զի անագիկ զկայ են մեզ
երկինք և երկիր, զի 'ի զուր տարապարտուց կորուսաւ
նէք զմեզ: այլ մեզ լաւ լինի մեռանել, քան թէ ըստ
38 օրէնս անցանիցեմք, և զբաթմա՛ պղծիցեմք: * Իբրեւ
զայն լուսն, սասակագուցին զպատերազմ յաւուրն չա
բաթու, և սպանին 'ի նշնէ հաղար ոգի, Թող զմարդ
39 և զանասուն զոր 'ի գերութե՛ վարեցին: * Իբրեւ զայն
լուսն մատաթի և եղբարքն իւր, սուգ մեծ առին և
40 արտեցան յոյժ: * մկանն խօսել այր ընդ ընկերի՛ և
ասեն. եթէ ամենեքին զայն օրինակ ունիմք զոր արա
րին եղբարքն մեր, և ոչ ելին տալ պատերազմ չէ հե
թանոսս 'ի զքանձանց՝ և 'ի զք իրաւանց մերոց, քան
օակաւ ինչ ժամանակ անցեալ իցէ, զմեզ արագազոյն
41 և սատակնցեն քան զառաջինսն: * Հապա, ժողովե
լան, ուխտ եղին, խորհուրդ խորհեցան չէ միմեանս՝
և ասեն. Եմ մարդ որ եկեացէ 'ի զք մեր 'ի մարտ պա
տերազմի յաւուրս չաբաթու, համարձակ մարտիցուք
և մի առհասարակ ամենեքեան սատակնցուք, որպէս
և եղբարքն մեր որ ապրեալ էին յանապատի անգ:
42 * Յայնմ ժամանակի ժողով լինէր առ նն բաղում զօ
րաց ասիւտացոց, ազգ հզոր և պատերազմալ յորդանոցն
Ելի. այր Եմ ինքեակամ հաշատակեալ 'ի զք օրինացն:
43 * և Եմ փախտաւոյր յիւրաքանձիւր շարձաց՝ զային յա
ւուրին 'ի նս. և լինէր նց հաստատութե՛ զօրութե՛:
44 * Զոր կազմեցին և զսուգ բովանդակեցին, պատրաստ
անցան, հարին զմեղաւորս 'ի զօրութի բարկուն իւր
եանց, և զօրս անօրէնս 'ի սրամուռութե՛ բարկուն իւր
եանց. և որ զմեացեալսն փախտաւոյս 'ի հեթանոսս ար
45 կանծին. * զհեա խաղայր մատաթի եղբարքն և բարե
կամքն հանդերձ, հասանէր հարկանէր ասերէր զմեզ
46 եանան, կործանէր զբաղինսն, * Թշխասէր զմեանկանս
անթլխատս. և զօրանայր 'ի զք սահմանայն ինչացոց:
47 * հալածականս առնէր զորդին հաղաթուն: Եւ ա
48 ջոպեցաւ գործն 'ի ձեռս նց, * այցելու լինել օրինացն,
վեժմանգիւր լինել 'ի ձեռացն հեթանոսաց, եղբանեւ
զանօրին հրաման Թագաւորին. և ոչ ետուն բարձրա
49 նալ եղեււրն Խմբարաւանութե՛: * Իբրեւ մերձեցան

(38) Ռեւի, յաւելան. Զմարդ և զանասուն, զկանայս և
զանկիս, զոր 'ի գերութե՛ վա': (40) Ռեւի. Տալ մարտ
պերզմ ընդ հե': (41) 'ի լուս'. Որ ամբացեալ էին յա
նա': Ուր ունի. Ողբապրեալ էին յա': (42) Ռեւի. Զ
րաց ասիւտացոց: (49) Ռեւի, յաւելան. Կործանեմ
հաղաթունութե՛ և ամբարտանայի:

աւաւքն ժնտաւթեայ ժնտանելոյ, կոշեայ զորդին ա
 աթի իւր, և առն ցնն. այժմիկ հաստատեցաւ հայա
 րաւթն և ամբարտաւանութ. և ահա հասեալէ ժամա
 նակ կտամբութե կործանման և հպարտութ. : * Բայց 50
 արգ. որդեակք իմ, եկեցք նախանձեցարութք զնախանձ
 օրինացն, փոխանակեցէք դուք զանձինս մեր փոխ
 նակ հարցն կտակարանայ : * յեղեցէք զգործս հարցն 51
 մերոց, որինչ քաշութիս արարին 'ի դարս իւրացան
 քիւր. ստացարնք փառս աւագութ, և ժառանգեցէք
 քանուխ յաւիտենից : * Արարեալս ապաքին 'ի փորձութ 52
 'ի հանգիսի գտաւ հաւատարիմ, և համարեցաւ նմա
 յարգարութն : * Յովսէփ 'ի ժամանակի նեղութ իւ
 րոյ պահակոց զպատուիրանն, և եղև ակեր 'ի վրէրերին 53
 եղիպտոսոց : * Փենէկն հայր մեր նախանձայրոյ 'նա
 իանձեցաւ զնախանձն արգարութն, և աւ հտակա
 ւիտենից զքահանայութն : * Յետու արգի 'նաւայ' առ 54
 հաստատել հատարել զպատգամս ան, եղև դատաւոր
 արգւոցն ելի : * Քաղեր' զն վկայելոյն 'ի մէջ ժողովր
 դեանն, ակեր եղև ժառանգութեն : * Գրաւիմ' զն իւ
 զութն արգարութն ողորմութե ժառանգեայ զախտա
 թագաւորութն յաւիտենից : * Եղև' զն նախանձայրոյ 55
 նախանձաւ ինդրելոյ զլրեմն օրինաց' վերացաւ յեր
 կինս : * Անանիա' աղարկա' և փոսել' հաւատովքն 56
 իւրեանց ապրեցան 'ի հրոյն 'ի հնոցն : * Գրանիւն' 'ի
 խորհուրդս փառաւորեալիւրոյ' փրկեցաւ յաւիտեացն
 ընդանայ : * Արգ' այգալիս անկը զմտաւ, եթե անկ 57
 նեղին որ յուսացեալ են 'ի նա ըստ աղգս աղգս իւր
 եանց' մէ ակարացին : * Եւ 'ի բանից առն ամբարշ 58
 աի մի զանգիտեցէք, զի փառք նրա զանգիտեցէք են : * այլ 59
 ար և վաղիւ, և այլ մէ գտանի. զի գտանայ նա 'ի հաղ
 իւր, և կորնէին նմ խորհուրդք նր : * զօրացարնք որ 60
 գիւր, քաջ լերաւք 'ի վերայ օրինացն, զի 'ի նմին փառա
 ւորեալիք : * Եւ աւագիկ շնուռն եղբայր մեր, գիտեմ 61
 զի այլ խորհրդակցան և, զմա լուրիւք. գտ մեզ լիցի
 'ի տեղով հոր : * Եւ յուրա մեկտաբ. գտ լիցի մեզ 62
 ապարաւարտ զօրավար զօրացդ, և ասցն պատերազմ
 ընդ զօրս : * Բայց և գուր յարեալիք 'ի մեզ զնմ զօրի 63
 նակիրս օրինաց. նախանձայրոյ լիւր, ինդրել զլրեմ
 ժողովրդեանն մերոյ : * հատուցէք զհատուցումն 'ի 64
 46

(50) Ուստի. փոխանակեցէք դիւր զանձինս : (52) Ուստի. Արարեալս ոչ ապաքին : (58) Ուստի. Վն նախանձայրոյ նախանձ ինդրելոյ զլր' : Ուստի. Գրանիւն լիւր նեղոյ ինդ' : (60) Ուստի. 'ի խորհուրդս իմաստուն իւրոյ : (63) Ուստի. Արարեալ' և 'ի վաղիւ. այլ ոչ գտանի :

- 69 Հեթանոսութեան հաշտութեամբ 'ի հրամանադրեալսն : Օրհնեաց զնս . և ինչն հաւատեցաւ փոխեցաւ առ հարս
70 իւր : * Եւ մեռաւ նա յամեն հարիւրորդի քառասունը տարեկ տեւեարդի . և եղին զնա 'ի շիրիմս հարցն իւրաց 'ի մեղքիմ . և կոծեցան զնա ամ ինչ զկոծ մեծ :

ԳԼ. Գ.

- 1 ամբարձաւ յաւաքս որ անուանեալ կոշիւր մեկարեւ , Ե
2 որդի նր ընդ նոսա : * և ձեռնառաւ օգնական եղին նմա ամ եղբարք նորա , և ամենեքան որ երթեալ ինչ զնա հար նր : Տղան պատերազմ 'ի զք ինչպեւոց իրն
3 գտեմք և ուրախաւմք . * և մեծ լինին փառքն 'ի զք ժողովրդեանն : Չեցաւ զնս իրիւ զհակայ , և հանգեր ձեցաւ 'ի զարգ պատերազմի . մեր գնեռաւնն 'ի սրտ անբազմի , և հովանի լինէր ամ զնդին իւրով նիւր
4 կան : * Կանեցաւ առիւծուս զարմովք իւրովք . և
5 իրիւ զխորին առիւծուս ' որ յորս մեծեր : * հարս ծնաց զամբինն 'ի քննել իւրում , և հրմիգ արար
6 զխաւքէն ժողովրդեան իւրաց : * Սարսեցին ամբինք յուն նր . և ամ ստաւար ամբինուսմն խաղեցան . և
7 աղաւթաւ փրկեալն 'ի ձեռս նր : * Եւ դառնացից ընդ թաղաւորս բազումս . և ուրախարար զյախոր 'ի զարծս իւր , և մինչ յառիւծանա յիշատակ նորա օրհնեմք :
8 * Եւ հասանքր նա 'ի վերայ քաղաքաց հրեաւտանի , և ճեղք արարաւ 'ի նոցանն ' զարձաւցանել զար
9 կուսն յինչ : * Ժողովքս պրտաւաւ , և գաւառքս զիւ
10 յաւտաւաւ : * Զարեա . զարածաղով լինէր ապարեմեա
11 հեթանոսաց հանգերն , և բազում ևս զորս 'ի շամբաւ
12 աւ ժողովք ' զսկ տալ ընդ ինչ պատերազմ : * Իրիւ ետնս յաւաք ' և ընդառաջ նր . հարս արն զնա , և ար փաներ բազում վերտաւորս 'ի զարաց նր , և զմեղքեալն
13 'ի փախաւտ զարձաւցաներ : * ամենքս զհարաւա զաւար նր . և զտաւերն ապաղանայ աւանքս յաւաք , և արեա իսկ հարեաներ զարս նր զնմա աւաքս կենաց
14 իւրաց : * Իրիւ զայն ընդ նրն իշխան զարացն տալ իտաւանեալց , եմն զորածաղով և յաւաք , և բազում
44

(70) Ոմեհ . Բաւթերդի . . . ամ ինչ կոծ մեծ :
Գլ. Գ. (1) Ոմեհ . կոշիւր մեկարեւ : (4) 'ի բազան գալաւ . Որ յորս մեծեր : (5) Բաղաւ . Զամբինն 'ի քննել իւրում : (8) Երթեալն գալաւ . 'ի նոցն ' զարս արն զնա : (11) Ոմեհ . Եւ իրիւ ետնս . . . քաղաքս . . . 'ի զարաց նր : (13) Ոմեհ . Երթեալն իշխան : Իսկ արեւ . Երթեալն : (14) Ոմեհ . Եւ բազում ևս :

Հաւատացեալք չենմա որ գային 'ի պատերազմ. * խոր 14
հեցաւ յանձն իւր և տակ, արարից և ետ անուր և փա
ռաւորեցից յարքայութե խնամ, տայ պատերազմ չ
յուզայի և պարտեցից զայնոսիկ որ անարգեն զհրա
ման թագաւորի : * Իարձեալ կրկներ' լինէր զբաւ 15
ժողով, և բազում զօրք չենմա անօրինացն 'ի թիկուն
Հասանէին, զայն Հասանել խնդրել վրէժ յարգւոցն ելի :
* և եկն եհաս մինչև 'ի կողմանս բեթովցայ : Եւ յուզա 16
ընգառալ նր' ասկաւուք : * Իբրեւ տեսին զգուժոյն զի 17
գայր ճակատեալ ընդդէմ նց. սկսան խօսել որ չյու
զային եկն' և ասեն . զիարգ կարացուք մէք ասկա
լաւեան մարտիւր ընդ տնչափ պեղակազմ գնդի, մա
նաւանգ զի լքեալք և լուծեալք . զի այսօր քանի և
զի նեթի եմք : * Բախտերիւ սկսաւ զնս յուզա և ա 18
տե . գործ մի գիւրին և այ մասնել զբազումս 'ի ձեռա
բախաւուց . և ժննչ և խաիւ ասաջի երկնաւորին ընդ
բազումս կամ ընդ ասկաւա : * զի մշ եմէ բազում զա 19
բք յաղթութեն կանգնի, այլ յերկնից և զբուր յաղ
թութե : * Նգրա գան 'ի վերայ մեր 'ի Կպարտուի ամ 20
գարտաւանութե անօրենութե զմեզ ընկել, զկանայ
և զորգիս մեր վարել 'ի գերուէ . * մէք մարտնեմք զի 21
թնձանց մերոց, և զի օրինաց մերոց . * և եր ասաւ 22
կեսցէ զնս ասաջի ասից մերոց . և գուց զօրացարուք,
քով լերուք' մի զանգիտեք : * Այն ինչ բանքն 'ի բե 23
բան եկն, յարձակեր 'ի վր' գնդին . զայն թե բեկաներ
յարուս ժողեալ կայր նրէն արքայ, և շարժեր զգուժոյն
'ի քաղաքէ, և զգորսն ամ պառլի նր' նովաւ հանգերձ
'ի փախաւա գարձուցաներ : * և ինքեանք զհեա լինէին 24
նց մինչև 'ի կողմանս բեթովցայ դաշտին . և բազում զի
բաւորս 'ի նոցանէ գիւթաւալ յերկիր կացուցանէին .
և անկանէին 'ի նոցանէ իբրեւ արք ութ հարիւր . և որ
մնացեալքն եկն' փախաւայք անկանէին 'ի փեղեաթմ :
* Եւ սկսաւ անհ և հոյն երթալ ասաջի յուզայ և եղ 25
բարցն : յօժարեին այնուհետեւ ասպատակ տալ 'ի հե
թանոսս որ չուրջ եկն զնորք : * և եկն եհաս մինչև 'ի 26
Թագաւորն անուն նր' . և զի պատերազմացն պարտէին
հեթանոսքն :

2 * Իբրեւ լուաւ անտիգոս կայսր զբանս զայս, բարկաւ 27
յաւ

ասարեալք ընդ նմա որ : (14) Ռիսե . խնամ . և տայ պա :
(15) Ռիսե . Հասանել և խնդրել : (16) Ռիսե . Ըգ ա
ռաջ նմա տա : (20) Ռիսե . Վարել 'ի գերութե : (22) Ռ
մա . Մի զանգիտեք : Ռիսե . Եւ մի զանգիտեք :
(24) Յօրհայրն պախեր . 'ի նոցանէ իբրեւ ադ 25 . և որ
մնացեալքն : (26) Ասա . Անկանէին 'ի փեղեաթմ :
Լի

- յառ 'ի զբաժնու թի՛ բարկութիւն իւրաց. զորամուղով զի
նէր յամ աշխարհաց իւրոց, զորս կուտեր բազում
28 յոյժ. * զանձ բանայր՝ պարզէ՛ն բաշխէր զորացն ապա
ւոյ մոռ. և պատուէր ապր կալ նչ պատրաստ յիրս
29 մահ. * ի զքի ետես թէ զանձը ապառնցան, և հարկ աշ
խարհին նուաղեաց, զի երկպառակութեն և հարուա
նացն, որ ած նա 'ի վր երկրի, յեղծանել օրինաց նախ
30 նեան, որ եին ի խնայանէ աւուրց ժամանակաց. * զար
հաւրդաւ թէ գուցի ժշ բաւեցուցե զպարզեան և
31 զուշիկս, ոպ յառաջ առաքանեան բաշխէր. * վարա
նէր յանձն իւր. իտրեկցաւ մասնել յաշխարհն պար
սից. աւանու հարկ յաշխարհաց անտի կուտել աղծանթ
32 յոյժ. * Եւ ի թող նա անդ զիւսի՝ այր փառաւոր յաղ
գէ Թագաւորուհն, 'ի վր իրացն արքունի 'ի կազմանցն
33 եփրատու, և 'ի խաչմանն եգիպտացաւ, * սնուցանել
զորդի իւր զանախորս, մինչև դարձցի նա անդրեն.
34 * և երկու առ նմա զկէս զորացն և զգիւղան. և պատ
աւէր եւս նմա զիւսի որ ինչ կամեր, և որ զինչ խորհէ
35 յառ. և զի բնակացն հրէաստանի և եմի. * Եւս կու
մարմնիկ արար 'ի վր նչ ապառնել զնս, և զնջիւ զբ
րութեն ինչ, և զմաշորդան եմի. և ինչիւ 'ի անգլան
36 անտի պիւրատակ նչ. * և բնակեցուցանել անդ զոր
զիս օտարաց ընդ թմ ասկանաւ նչ. լարաբաժին տա
37 նել զամ երկէր նչ. * և ինչն առ զկէս 'ի զորաց անտի.
Իսպայց գնաց յանտիւր քաղաքի 'ի տանէ Թագաւորու
թէ իւրաց. յամ հարկ բորգի քառասներորդի. և անց
նա թագ արեան մեծ ըստ եփրատ, և երթայր ընդ կալն
վերնագաւազացն.
38 * Եւ ընտրեաց լիւսիս զպարտեոս պարզեանն, և
զիւկանալք, և զգորգիսս, արս հզօրս բարեկամն խոր
39 հրգանանս աղցայի. * և ընդ նս աւանդ դուժարտակ
քառասուն հազար հնձեալ, և եւթն հարար ձի ասպա
տանիկ, զաւ հասանել 'ի վերայ երկրին հրէաստանի,
հարկանել աստակել զպաշարն, յապաւանութի դար
40 ձուցանել զերկրն Լ հրանանի Թագաւորին. * Իսկ
զայն գնացին թմ զորդն հաճ գերշ, և եկին հասն բա
նա

(29) Մահ. Որ երկուսն իւրեանս առ. (31) Մահ. յաւելան.
Թանն իւր քոյն. (32) Մահ. Եւ 'ի սահմանի եգիպտ.՝
(33) Թորեալի. Զորդիս իւր զանախ. (34) Մահ. Եւ
զոր ինչ խորհեցաւ. (37) Թորեալի. Եւ ինչ առ զկէս.
(39) Մահ. Գնաց յանտիւր քաղաքի. 'ի տանի թագու
իւրց. (37) Մահ. յաւելան. Զքառասներորդի ինչն երկր
... Եւ զկան մեծ ընդ եւրոպայ. (38) Մահ. Զորդ
մեոս պարթեւական. (39) Մահ. Մեծ յամուրց.

Եւ Mm

գե՛մ կալարուք թշնամեաց ձերոց . ապա յիս մարտին
յաղթուի՞ն՝ գարշիկք համարձակութիւնք : * Ծիւցեալ 19
նա զայն ընդ նմիսսէր՝ տեսնի զի գաւնի քի երեւցան .
'ի լեռնէ անտի : * Է գիտացին եթէ 'ի պարտուի մասը 20
նեաւ հուր արկանել սկսան 'ի բանակի անդ . Է ծախն
որ գիղանէր՝ նշան լինէր գործոյն եղելոց : * Երբ 21
իբրե զայն տեսանէին՝ կատիկն . մանաւանդ իբրե հոգ
կին 'ի գունդն յուկայտան , յիշ իսկաւեալ կայր պատ
րաստուի՞ն 'ի մերա պատմութեամբ : * զնոս որ ձանկէին , 22
փախտանայ գնային յերկիրն փախապետաց օգ իւր յուր 23
գաւնայր 'ի տեղին պատերազմ , 'ի կապուա կողպուա
յաւար գիւղանցն անկելոց . Է առնոյր 'ի բանակէ ան
տի նց զոսէի Է գործովն՝ զհանգերէս պատուականս ,
զկարմիր , զկապուտակ , զծովու ծիրանիս , մեծուծի
բազում : * Եւ իբրե գարձան անտի , սկսան գահանալ 24
լով օրհնել զԹր յերկիրն , Է ասել . զի բարի է՝ զի յաւի
տեան է ողորմնք : * Է եղև 'ի փրկուի՞ն մեծ 'ի լիք Ելի 25
յաւուր յայտնի : * Եւ որք փանդամ յայլազեաց ան 26
տի աղբեցան , եկեալ պատմէին լիւուայ զԹմ գործն
որ գործեցաւ : * Իբրե զայն լսէր լիւտայ՝ արամիր , 27
խոնարհէր անկանէր 'ի լիք երեսաց իւրոց . զի ոչ այն
պէս կամք կատարեցան օղ նա խորհէր 'ի լիք ինչադ
ւոցն , Է որպէս նման ես պատուէր թագաւորն , այն՝
աչ կատարեցաւ : * 'ի գալուստ ամեն միւսոյ , զոր հա 28
տանէր , այրեմք առնէր՝ իբրե քից հաղար հեռեակ ,
հինգ հաղար հեծեալ սպառազին . դալ հասանել՝ անկ
առնուլ զերկիրն հրէաստանի : * Եկին հափն իսկալ 29
տեցան 'ի կողմնս քեթմադայ : Եւ նոցա ընդ յաւաղ
յուրա մտառան հաղար արամիր : * Է իբրե տեսնի ըզ 30
գունդն ստուար Է հզոր . սկսան կալ յաղթն . օրհնել
զԹմ՝ Է աննն . Տր Թմ՝ գաւ այն ես որ խորանկեցեր
զարուի յարձակելոյ հիւրին՝ 'ի մեռն ծաւայի քոյ գաւ
թի , Է մասնեցեր զբանակս ալապետաց 'ի մեռա յով
նաթանու որդւոյ շաւուղի : * արդ՝ խորանկեան գաւ 31

Եւ

(19) Ոման . Զայս ընդ նոսա խոսեր : (20) Ուստ . 'ի
պարտուի՞ն մասնեալ է : (20) Թիւսիս . Եւ զմութն
որ գիղա : (20) Ոման . Որ գիղանայր . . գործոյն եղե
լոց : (24) Այս . Միտան գահանալ օրհնել : Որ ասին .
ԶԹմ յերկիրն : (24) Ոման . Որ արմուի նք : (25) Այս .
Եւ եղև փրկուի մեծ : (27) Ոման . Զի ոչ այն կամք :
(28) Ոման . Այրումք առնէր : (28) Թիւսիս խորհու
ղնի պարտ . Իբրե Յ . հեռեակ . ք . հեծեալ սպա : Իսկ
այս . զի հեռեակ . եւ հեծեալ : (30) Ոման . Օրհնել
զԹմ Է ասել : (30) Ուստ . Որ արդ խորանկի :

- զգորութիւն զորացս այսոցիկ 'ի ձեռս Ելի-շէջի զորութիւն
 32 նշ երկվարդ և զորացս հանգեցէ : * արկ զնորդ զվա-
 1 րաութի, և հաշտեալ զզգորութիւն հապարաութիւն նշ . շար
 33 ժեպցին նորս 'ի քեկուսն իւրեանց : * կործանեցեն
 արկցես զնս 'ի սուր սերելեաց քոց . և օրհնեսցեն ըզ-
 34 քալ յօրհնութիւն որ ճանաչին զանուն քո : * Եւ հա-
 րան միմեանց 'ի գիմի . և անկան 'ի ժամանակին յայն
 35 մկ 'ի գնդէ անտի լիւսիայ' հինգհազար հեծեալ ա-
 լալի նշ : * Եւ իբրեւեանս լիւսիա զապարաութի գնդին
 իւրոյ, և զպաղթութիւն քաջութիւն գնդին յաւալ, և ող
 զի պատրաստ էին 'ի կեալ և 'ի մեռանել 'ի զվ անուան
 քալի յաղթութե . շուտաց խաղաց գնաց 'ի կողմանս
 անախրացւոց * գարձեալ զորաժողով լինէր, կազմել
 պատրաստել անգէն . անգրէն արշաւել 'ի կողմանս հը-
 բէաստանի :
 36 * Խոսել սկսաւ յուզա եղբարքն հանգերձ ընդ ժո
 զովւորդսն . և ասէ . ահաւասիկ խորտակեցան թշու
 միջ մեր 'ի ներքոյ ասից մերոց . եկոյք երթիցուք մար-
 րեսցուք զարքութեան, մարքեսցուք զմարտն առնել
 37 նաւակապիս 'ի նմա : * Ժողովեցան ժողովքն եմ, և
 38 կին հասին 'ի լեւան սիոն . * տեսին զսրբութեն ասե-
 րեալ, և զսեզանն ազատեալ, զգրուսն այրեցեալ,
 թուփ առ թուփ բուսեալ 'ի սրահն իբրեւ յանառի,
 կամ իբրեւ մոյ մոյ լերանց . զկոնքս աւերեալս, և ըզ-
 39 վարագոյրաձիգան խաթարեալս : * Չեռս զօձեճ ար-
 կանէին, զզատութեանս պատասէին, հող 'ի գլուխ լի-
 40 նէին, * ընդ երկիր թաւալէին . փողանչանս հարկա-
 41 նէին, յերկինս ազազակէին : * Յայնմ ժամանակի հը-
 րաման ապր յուզա զորահատուց աններ 'ի զվ միմա
 րեգրին պաշարել զնա, զի մարքեսցէ զսրբութեան :
 42 * Եւ ընտրեաց նա քահանայս անարատս, կամարարս
 43 օրինացն : * և սրբաց զսրբութիւն . և 'ի բաց ասին ըզ-
 44 վէման որ պղծեալ էին, եղին մեկուսի 'ի տեղի մի . * և
 խորհուրդ կալան 'ի վերայ սեզանոյ օղջակիցացն, որ
 պղծեալ էր 'ի թշտմեաց անտի, եթէ զիւն արատցին
 45 զնա : * Հաստատեցաւ բանս այս 'ի խորհրդի անգ,
 քակել զսեզանն զի պղծեալ էր 'ի թշտմեաց . զի մի
 չիցի նշ այն 'ի խիղճ մտաց, և ի նախատինս յաւիտե-
 46 նից : և քակեցին զսեզանն . * և տարան եղին զքարինսն
 'ի գիպան տեղաղ, մինչև եկեսցէ մարգարէ և խոսեալ
 36

(35) Աստ . Եւ զաղթութիւն քաջալերում : (35) Ոմա-
 րալի և յաղթութե : (38) Ոմա . Եւ զսեզանն աղ :
 (38) Ոմա . կամ իբրեւ փոյ մոյ : (43) Ոմա . Չվէմ
 որ պղծեալ էին : (45) Ոմա . Աստ խիղճ մտաց :

ցի վր նց : * Եւ առին զէմս անկողնս ըստ օրինացն , և 47
 շինեցին զարուսթիան : Եւ ի շինելէր 'ի ներքս 'ի տաճաւ 48
 րի տնդ : և զարահան սրբեցին : * և սպաս սրբուէ նոր 49
 գործեցին . և տարան 'ի ներքս զաշտանակն լուսոյ , և
 զսեղանն խնկոյ , և զսեղանի տաճարին : * Եւ արկաւ 50
 լոյս առային տաճարին : * Ի զի սեղանոյն զհացն 51
 զգործան զամ սպասուն զոր տանէին : * Կանխէին ընդ 52
 առաւման յաւուրն քսաներորդի հինգերորդի՝ յամ
 սեանն իններորդի . յամին հարիւրորդի քառասներոր
 դի . * մատուցանէին պատարագ ըստ օրինացն 'ի վերայ 53
 սեղանոյ ողջակիզացն , որոյ նոր արարին ը ժամանա
 կին : * Յաւուրս յայնոսիկ յորս պզտեցին հեթաւ 54
 նորքն , 'ի նմին ժամանակի և նորոգեցաւ յերգս օրհնու
 թն , 'ի փոյ և 'ի քնար և 'ի օրինդ : * Եւ առկանէին ամ 55
 ժողովուրդքն 'ի զի քրեաաց իւրեանց , անկանէին 'ի խո
 նարհ , երկիր պագանէին . օրհնէին զամ յերկինս որ
 յաջողաց նշ : * Եւ արարին զնաւակառփս անգանոյն 56
 աւուրս ութ . և մատուցին զողջակեզան ուրախուէ .
 և մատուցին պատարագս փրկուէ և օրհնուէ : * Զար 57
 դարեցին զանգրան՝ և զվարագոյրաձիգան՝ յանգիման
 տաճարին , ոսկի պսակդ՝ և ոսկուղք տապակդ . և նո
 րագեցին զգործանն , և կանգնեցին զգործանն : * և եղև 58
 աւրախուէ մեծ 'ի զի ժողովրդեանն յոյժ . և ջնջեցան
 նախատառք հեթանոսաց 'ի նոցանէ : * Եւ հաստատաց 59
 յուգա եղբարքն հանգրձ , և ամ ժողովքն իհլաց
 աջ * հանապաղ կացեն աւուրս այս նաւակառփս
 սեղանոյն 'ի ժամանակի իւրեանց տարողէ 'ի տարի 'ի
 գլուխ տարեկանի աւուրս ութ 'ի հինգերորդ քսանե
 րորդ՝ իններորդի ամսոյն՝ ուրախուէթ և ցնծուէթ :
 * Եւ շինեցին նորա 'ի ժամանակին յայնմիկ զնաւանսին 60
 շուրջանակի , 'ի պարիսպս բարձրացեալս , և յաշտ
 րակս ամբացեալս , գուցէ գալցեն հեթանոսոյ , և կա
 խան տանիցն զքոսա . ուղ արարին զառաջինն : * և 61

զօր

- (52) Ուրան յաւելու . Յամին . քառասներորդի տիւրդի :
 (53) Յօրինակին անիւն . 'ի զի սեղանոյ ողջակիզացն : (54) Ու
 ման . Յաւուրս յայնոսիկ յորում պզ : (57) Ուրան : Եւ
 զվարագոյրաձիգան : (58) Ուման . Եւ ջնջեցան նախա
 րինք հե : (59) Ուման . Եւ ամ ժողովուրդքն իսրայե
 ւաց : (59) Յօրինակին 'ի մէջ բառիս իհլացաւ հանապաղ
 լակերպէս 'ի նշանակի : Ուր ուրան մարի 'ի տա' . ամբարէ յա
 ւելուէ զի : (59) Ուման . Աւուրս ութ 'ի քսաներորդի
 հինգերորդի ամսոյն : (60) Ուրան . Մի գուցէ գալցեն :

զոր Թորոյր 'ի վր' պահապան նմա . և ամբայկց զնա :
պաշարել զբեթուրա . զի լիցի ամբուծի զորացն 'ի
կողմանցն եգոմայեցւոյ :

ԳԼ. Ե.

- 1 Եւ ելն իբրեւ լուան հեթանոսքն շարժանակի : եւ թէ Թ
չինցաւ սեղանն , և նորոգեցաւ սրբութիւն միւս
- 2 անգամ . ոնց կր զառաքինն , բարկացան յոյժ : * Խոր
հեցան զայլ հասանել ջնջել զազգն յակոբեան որք էին
- 3 'ի միջ նշ . և սկսան կատարել և սպառնել զմոտ : * Եւ
տայր պատերազմ հանապաղ յուգա ընդ որդիոն եռա
ւայ որ են 'ի կողմանս եգոմայեցւոյ ակրաբառեանց :
զի շարժանակի եկեալ պատեալ պաշարեալ նստելն
շուրջ զիլիւ . հարկանէր զնն 'ի հարաւածս բազումն ,
և նուակ առնէր զնն , և առնայր նա զհապուա զաւար
- 4 նշ : * Եւ յիշէր զարուծի որդւոցն բնանայ , որ էին
լեալ ժողովրդեանն յորոգայթ գայթապղուս , վարա
- 5 նել զնա 'ի ճանապարհս իւրեանց : * Փախտեայ
լինէին 'ի նմանէ , և ամբամային 'ի բերգս իւրեանց :
գայր' շարժ , պահ զնէր զնորք , և հրձիգ առնէր զա
- 6 մուրս նշ ամ բնակչոքն հանդերձ : * Եւ անցանէր խա
ղայր նա 'ի վր որդւոցն ամենայ . և անգ. գտանէր մեռն
հօր , զորս բազումն . և զտիմնութեոս զորագլուխ նշ :
- 7 * հարկանէր նշ 'ի գիմի , և բազում անգամ պատերազ
- 8 մաւ դասակարայր 'ի վերայ նշ . * հարկանէր վանէր , և
առնայր նազազեր քաղաք' և զքաւերս իւր , և գառնայր
- 9 'ի կողմանս հրեաստանի : * Եւ ժողովեցան ամ հեթա
նոսք 'ի գաղաղ. զս Ելի , որ էին 'ի կողմանս նշ , զի
ջնջեցին զնն , և նորա փախտեայք անկանելն յա
- 10 մուրսն 'ի գոթթայիմ : * Եւ արձակեցին նորա հրեշտակս
առ յուգա և առ եգրարսն' և ասեն . ժողովեալ են ա
հաւասիկ 'ի վր մեր ամ հեթանոսք , պատեալ պաշա
- 11 րեալ պնդեն զմեզ ջնջել 'ի տեղովէ աստի . * պատ
րաստ են յառնուլ զամուրս յոր անկեալ եմք . և արմա
- 12 Թէոս զորագլուխ նշ : * Արգ' եթէ իցի ինչ 'ի մեռս'
արտեղեցան փրկել զմեզ 'ի մեռաց նշ : զի անկան բա
- 13 զուկ 'ի միջ . * և ամ եգրարք որ էին 'ի սոթթայ եռ
ասրեցան . և 'ի գերութի վարեցան կանայք նշ և որ
գիք նշ , ամ կահիւ կարատեալ իւրեանց առ հասարակ
կոր

Գլ. Ե. (1) Բաղւս . Եւ իբրեւ լուան : (3) Աստ . Որ
էին 'ի կողմանս եգոմ' : (4) Ոման . Չորդւոցն բանեայ :
(11) Բաղւս . Զամուրս յոր : (11) Ուն . Զորագլուխ
է նշ : (12) Ոման . 'ի մեռաց սոցա . զի :

փորեան նորա, որպիսի 'ի կողմն մի աւագի հաղորդութեան
 առեւթե միայն : * Այն ինչ գեղեցիկներն 'ի մեռնիկին, 14
 այլ գուժեանք հասանելին 'ի կողմնացն գալիլեացւոց
 անտի, զօժիս պատահեալ, զնահատ հարեալ, և զգոյժս
 զայն ապին : * և ասեն - Ժողովեցան 'ի վրէժն 'ի պառ 15
 զամայ, և 'ի Ծաւրայ, և 'ի Ծայդանայ, և Թմ կողմանք
 գալիլեացւոց յայլակեաց կուսե, ջնջել զմեզ անտի :
 * Եւ իբրեւ լուսն զբանն զայն՝ յուգան և Ժողովուրդն, 16
 'ի խորհուրդ Ժողովեցան վաղվազակի - զի խորհեացին
 զինչ քարն քարծեացին վն եղբարցն որ եկին 'ի նեղու-
 թն, և Դքնին 'ի մեռաց պատերազմաւոց : * Խառնել 17
 սկսաւ յուգան ընդ շմաւնեայ ընդ եղբոր իւրում և
 ասե - Ընտրեան գուքեզ այս հոգի, և երթ փրկել զեզ-
 բարան որ են 'ի նեղութն 'ի կողմնաց գալիլեացւոց -
 և ես և յովնաթան եղբայր իմ երթիցաք 'ի կողմնաց
 դազաագու : * Եւ եթնոյ անգ զյովնաթոս զաբարեանց, 18
 և զաբարի զորագլուխ ընտիր ընտիր զորոք հանգերձ՝
 յերկիրն հրեաստանի պահապանս : * պատուէրեա նց՝ 19
 և ասե - առաջնորդեալք Ժողովքեանս այսմիկ, և մի-
 տայցիք գուք մերա պատերազմի ընդ հեթանոսս մինչ
 չի 'ի գաւթ գալստեան մերոյ անտի : * Զորահառոյց ալ 20
 քարին, ընդ երկու զգորան բաժանեցին - զնացին երեք,
 հազար ընդ շմաւնեայ 'ի կողմնաց գալիլեացւոց, և
 ուրի հազար յերկիրն դադաագու : * Եւ զնաց շմաւն 21
 յերկիրն գալիլեացւոց, ապր պատերազմ ընդ հեթա-
 նոսս - և խորամակեցան հեթանոսք առաջի երեսաց նք -
 և հալածական ասաներ զնոսս մինչ 'ի գրուշոս պատգա-
 մայ : * Բայեմ՝ աւուր անկանեկին 'ի հեթանոսաց առ 22
 տի երեքհազար վառեալք սպառազն - * և ասնոր զա 23
 ւար նց 'ի կողմնացն կալիլեացւոց, և յարարութուց -
 կանամբք և որդւովք հանգերձ, և Թմ կարասեաւ հան-
 գերձ, և գանձի կահիւ - և եկին ամին զայն Թմ ցնծու-
 թն և ուրախութն յերկիրն հրեաստանի : * Եւ յուգան 24
 մակարէ, և յովնաթան եղբայր նք անցին յայն կողմն
 յորդանան գետոյն, և զնացին երկոյ աւուրց զնաց շա-
 նապարհի, յերկիր յանապատ : * Եւ ընդառաջ եղին 25
 նց նաբատացիք խաղաղութն - և պատմէին նոցա զԹմ
 անց

(16) Ուստի - Եւ Դքնեկին 'ի մեռաց : (17) Ուստի - Ընդ շմա-
 ւնեայ եղբոր : (18) Այլ - Եւ երթ գու փրկել զեզ-
 բարեան : (19) Ուստի - Մինչ 'ի գաղ-
 մեր անտի : (21) Ուստի - Հեթանոսք յերեսաց նորա :
 (23) Այլ - 'ի կողմնացն գալիլեացւոց : (25) Ուստի - Եւ
 Թմ տան կարասեաւ հանգերձ : (25) Ուստի - Եւ պատ-
 մեցին նոցա զԹմ... յերկիրն դադաագու :

- անցան որ անցին ընդ հազարսն յերկնսն դադարազու :
- 26 * Երազուաք ի նոյնսն յաւար երթեալ էին ի քաղաք քաղաք , և բառազամայ , և սերով բովակեցեալ , և զար նոստապատեալ , այս քաղաքք ամուրք և մեծամեծք են :
- 27 * Եւ այլոց քաղաքացն ի հազմանցն դադարազու . և ի մի վայր միաժողով են առ վազիւ , ժամագիր են փակել պատել զանւրան , պանուլ ջնջել տառակել զամենէ :
- 28 սին յաւար միում * ի բրեկ զայն լուաւ յուգա գունգ հազմաց վաղարակի : Ճանապարհ կալաւ ընդ անապատս , յանկարծակի անկաներ ի վր քաղաքայ : յանկարծակի յաղկարծւաժ ժամու զեմ քաղաքն ի բուռն ագ նոյր . անդ ի մի սուր սուսերի իւրոյ սպանաներ զեմ արաւ մանուկ , և առնոյր զեմ դաւար քաղաքին բոսդ :
- 29 բացւոց : և զքաղաքն ամ հրձիգ առներ : * Եւ ինքն գիշերոյն գնգաւն հանգերձ գիմեր ի վր ամրոցն պա :
- 30 արեւոց : * Այն ինչ կամեր ագաւտն ի գիշերոյն մեր կանալ , զայն ի վեր ամբարձին , տեսին զգրս բազումս զի ոչ գոյր նոյ թիւ . զի բարձեալ քերէին ամեցնալս և մանգրինս , և պէսպէս մենքնայր ի վերայ ամրոցն :
- 31 մարա եգեալ և ի պատերապի մարտոցեալ : * Եւ ի բրեկ ընդ այն հարցաւ յուգա , և ետես զի սկիւրն էր մարտին , անտի աղաղակ քաղաքին , և արախ զգրացն որ պաշարեալ պահէին . ձայն մարտի , ձայն պատերապի ,
- 32 ձայն փողոյ առ հասարակ յերկնսն ելաներ : * Սկսա խոսել ընդ զգրսն իւր՝ և ասէ . հապա , ժիրք լերուք , պինգ կոցիք . գարծ՝ պարծեմարտնել ձեզ ի վր ել :
- 33 բարց մերոց : * Եւ զգրսն ամ յերկն գունգս բաժա ներ , և չուրջ զնոցք ճակատեալ ի մարտ մատուցա , ներ . փոշ հարին , խրախոյս բարձին . գոշեցին աղօթ :
- 34 իւք առ ան , ի վր յարձակեցան : * Ազգ եղև տիմր թեայ և զգրացն , եթէ մակարե զգրացն ի վր հասեալ է . ի բրեկ հոյեցան տեսին , զքանն լքան կասեցին , ընկեցին զիւրարն իւր մենքննայր , և ի փախուստ դարձան : Եւ հարկաներ յաւուր յայնմիկ զնա ի հարուստս տառափա . ասնէին փախտեալս առաջի իւրեանց . մի առ միոշ գիւթաւալ կացուցանէին . արկանէին ի սուր

սու

(26) Ո՛հնէ . Եւարի երթեալք եղեն ի քաղաքսն . . . և տեփով մակեգեալ : (28) Ո՛հնէ . Եւանկարծակի յաղկարծուալ ժամու . . . անտի ի սուր սուսերի իւր : (28) ի լաւ . ի բուռն անկաներ : Ո՛հնէ . ի բուռն արկաներ : (29) Ո՛հնէ . ի վերայ ամրոցացն պաշարն : (30) Ո՛հնէ . Տեսանէին զգրս բլմս : (30) Ո՛հնէ . Սան գախս և մանգրինս . . . ի վերայ ամրոցացն : (32) Այս . ժիր լերուք : (34) Ո՛հնէ . Դիմաւալ կացուցանէին :

Խուռերի իւրեանց իբրեւ արտ ութ հարիւր հազար աղա
 ռադէն : * և ինքն դառնայր 'ի կողմն մայրաքաղաքի 39
 պառնակալի դէմք զնոյն : և առնայր զնա , և 'ի նմա
 սպանանէր զնոյն արտ մանուկ նոյն և առնայր զնոյն ինչ
 և դատապարտեալ նոյն յաւարի , և զքաղաքն ապեր հրով :
 40 Ամաի խաղայր դայր պատէր զքաղաքն մանկեմ , և
 զբոսոր , և զմայրաքաղաքս զաղապարտ : * Եւ ապա 37
 մամանակաց՝ դարձեալ զբարձրով լինէր արմարձեալ ,
 և դայր բանակէր դէմ յանդիման ապականայ , յայնկոյս
 գետոյն : * Դէտ արձակեաց յուրազ զի անոցէ զառ 38
 նակս նոյն : և ինն պատմեցին՝ և առնն . միաւորով եղևն
 նոյն աղաք և աղինք յոյժ , որ շուրջ զմեւ բանակեալ
 են , և զօրք բազումք կուտեալ են յոյժ : * և արուայիկա 39
 բազումն անեալէ 'ի վարձու յաշտականաւ ի իւրեանց .
 և բանակեալ են յայնկոյս գետոյն , պատրաստեալ են
 զանկ անկանել 'ի վրէժս : իբրեւ զայն լսէր յուրա , նոյն
 մամայն խաղայր դայր 'ի վրէժս : * իբրեւ նաեւ առ 40
 մոթեալ խառնել կալաւ ընդ իշխանսն և ասէ . միա գի
 ջիք դուք յուրա և դեղին նրա հասանել յափն գե
 տայն , եթէ զհասանելն և զանցանելն մի արտոցէ՝ ա
 պա մեք մէկ կարեմք լինել գիմակալ նրա , զի յաղթելով
 յաղթեացէ նա մեք : * ապա թէ հասցէ յափն գետոյն 41
 և շահաւորայր 'ի յոյս արար՝ թէ զանդիմանց , մեք մեզ
 ցուք մարտեցուք և յաղթեացուք նմա : * Այն ինչ նրա 42
 բանք 'ի բերան էին , և յուրա զօրքն հասանէր յափն
 գետոյն : անդ՝ առ ափն գետոյն կացուցանէր զաղապար
 համար գալիսն , և ապա նոյն պատուէր , զի մի զգր ա
 մենէին թողցին առ ափն գետոյն բանակել . այլ զնոյն
 զաղապարտաւ զինն նրա փողեցին : * Իւրեւն դէտ 43
 ասանելն՝ զանցանելն՝ զարձակելն 'ի վրէժս մի առնէր , և
 նախ զգուցանէր նահատակաց՝ ի ներքս բնիկանէր , զօրսն
 նոյն 'ի փախուստ գարձուցանէր : և նոյն աղաք և աղինք
 զենքեկէցք փախստեալ գնային յամրակողմն , 'ի նուր
 բեալ անգին մահնին 'ի կառնային : * Արտ եկին հա 44
 փն պատեցին զքաղաքն , հրէիք արարին զամուրն՝ մե
 45

(34) Ամաի գրադիր օրինակի մի ապառի համայն մարտն
 անին զիւս , գրելով այն . Իմ ութ 20 . հազար . և մայն
 անն դիւ . ութն հազար : (38) Ոմա . Միաւորով են . .
 զմեզ բանակեալ են : (39) Ոմա . Իւ արուայիկա բա
 զումն անեալէ՝ 'ի վարձու են յոգ : (39) Ոմա . Պառ
 րատ են գալ : (40) Ոմա . խառնել սկսաւ ընդ իշխանսն :
 (40) Ոմա . Լինել գիմակալ նմա : (42) Բն . Անդ առ
 ափն գետոյն : (42) Ոմա . Զինն նրա փողեցին : (43) Ու
 չա . Մահնին 'ի կառնային :

- Հանձն հանգերէ. և հառնային ներդէր, և ոչ կարգի հանը
 45 դարտել ընդգէմ յուզայ: * Հրամանն ետ յուզաւ խա-
 ղացուցանել զեմ ազգս հրեից որ էին 'ի կողմանս գա-
 ղապառ, հանապօրէ և մանկաւոր իմ կահիւ հանգերէ:
 46 Բանակի ք մեծամեծք: * և եկին հասին 'ի գուռն եփրոն
 քաղաքի. և այր քաղաք՝ է մեծ 'ի վր ճանապարհի յա-
 մուր վայրի. և ոչ գոյր նց այլ ճանապարհ խոտորել
 յաջ փամ յահեակ, բայց երթալ ընդ մէջ քաղաքին:
 47 * Իբրև անտին զօրք քաղաքին զամբոխ զօրացն, և զբազ-
 մաւն բանակացն՝ զգրուան փակեցին, զգրանդան սեղ-
 մեցին վիմօք. և ոչ ապին անցանել նց: Իբրև դոյն ե-
 48 անս յուզա. առաքեանց առ նս բանս խաղաղուէ * և
 ասէ. թոյլ առիք՝ անցից ընդ երկիր քա, երթալ ան-
 ջանել ինչ յաղխարհիմ և ոչ որ ինչ մեղիցէ քեզ. բայց
 այնչափ որչափ տալիք մարումք փակեցուք զերկիր քա:
 49 և ոչ առին յանձն նորա նմ բանալ զգրուան: * Ապա
 հրամանն ետ յուզա փոյ հարկանել, քարոզ կարգալ
 և ասել. հապա՝ իւրաքանչիւր գումք յորում վայրի և
 50 հացէ 'ի նմրա խաղանցէ: * Եւ մատնան զօրն յիւ-
 բաքանչիւր անդռլ յորում կային 'ի մարա պատերազ-
 մք, զեմ ախն և զեմ գիշերն 'ի մարա, մինչև մատնել
 51 ցաւ քաղաքն 'ի ձեռս նց: * Անդ տատակեցին զեմ ա-
 բու մանուկ նց 'ի սուր սուսերի իւրեանց. խլեցին փո-
 յարմատոց, խաղացուցին զաւար քաղաքին, և ինքեանք
 անցին ը մէջ քաղաքին, գնային երթային 'ի վր դիւ-
 52 կանցն անկիւղի: * և անցին նորա ը յորքանման գետ 'ի
 տափակողն 'ի գաղա մի մեծ. և անդ բանակեցան զեմ
 53 յանգիման բեթամիայ: * և անդ յանձանմէր զկաց
 մնաց ժողովրդեանն, միեթարիւր զամենեօսն յուզա
 ընդ իմ ժւս ճանապարհին այսպէս առնէր մինչև ա-
 54 ծէր հասուցանէր յերկիրն հրեաստանի: * Եւ եկին
 հասին եկին 'ի լեառն սիւֆն ցնծուիք և ուրախուի-
 անդ մասուցանէին զողջակէզս և զպատարազս. զի ոչ
 ծափեցաւ 'ի նցնէ, մինչև եկին հասին անգրէն 'ի տե-
 55 ղի իւրեանց խաղաղուէ: * Եւ յաւուրսն յայնոսիկ էր
 յուզա և յովնաթան յերկիրն դադապու. և շնուոն
 եղապրնց էր յերկիրն գալիկէացուց, յանգիման պողո-
 տայ:

(46) Ոման. Եւ եկին հասին նք 'ի գուռն: (47) Ոման. Եւ զբազմաւ զբանակացն: (48) Ոման. Եւ ոչ ինչ մեղի-
 ցէ քեզ: (50) Ոման. Յիւրաքանչիւր անդռնէ: (52) Յը-
 ռիստի միտեր. Եւ անցին նորա ընդ: (53) Ոման. Միեթ-
 արիւր զամեն: (54) Ոման. Անգին 'ի անդէս, իմ 'ի
 անդռլ իւրեանց: (55) Ոման. Եկին յուզա և յանա՞ս:

մայ: իբրև զայն քաջութիւն պատերազմին լսէին * յով 56
 տեսնու զպարսկոնց, և զպարսի իշխան զորացն մնացե-
 լոց, * ասան՝ Եկվոր և մէք երթիցուք ապացուք մարտ 57
 պատերազմի ընդ հիւսնոսոս որ շուրջ զմեք են, և ա-
 րացուք և մէք մեզ անուան: * Ժամ ետուն զորացն, խաւ 58
 զայցին գնացին՝ ի կողմանս յամենայ: * Եւ ել զորդի՝ ի 59
 քաղաքէ անտի զորք հանգերձ որ չ իւր եկին ի մարտ
 պատերազմի, և հարաւ ի գիմի նց: * ի պարտութե 60
 մտանցան յովսեպոս և զպարսիս, և հաղածականս եր-
 թացին մինչև ի սահմանս երկրին հրէաստանի: Յայնմ
 առաւր անկանէին ի նցնէ արք իբրև երկու հազարք-
 և եղին կործանուամեն այն սասաթի՝ ի վր ժողովրդեանն: * Գիմ անոսցին նորա յուգայի և եղբարց նր. խորհր 61
 զան՝ Թէ մէք իբրև զնա ապուքանուն քաջութ: * Բայց 62
 նորա չէին ի զաւակէ անտի արտնցն այնոցիկ, որոց
 խուսալ էր զիբրկուէ Նիլ ի ձեռս նց: * Եւ ինքն յու 63
 գա և եղբարք իւր փառաւոր լինէին յառ ժողովրդեանն՝
 առաջի ամ ազգաց հիւսնոսայ: ուր և լսէին զանուն
 նց, * Ժողովէին՝ և օրհնէին զնս: * Եւ ել յուգա եղ 64
 զարդքն հանգերձ, տալ պատերազմ ընդ որդիսն ետա 65
 այս ի հարաւակնում կուսէ անգ: անգ հարկանէր ըզ-
 քերթոն քաղաք՝ և զգտներս իւր. քակէր կործանէր
 զամ ամուրս նց, և հրձիգ առնէր զաշտարակս նորա
 շուրջանակի ուր և գտանէր: * Եւ ել գիմնաց գնալ 66
 նա յերկիրն այլազգեաց, զայր հասանէր ի կողմ մարի-
 սայ: * յառաւր յայնմիկ անկան քահանայք ի պատե- 67
 րազմի անգ, մինչ նա գեռ կամէր քաջութիւն առնել-
 զի ել նա տալ պատերազմ առանց խորհրդոց: * Եւ 68
 գարծաւ յուգա ի կողմն ազոլապ յերկիրն այլազգեաց,
 աւերէր զմահանս նց, և կործանէր զկուռս նոցա, և
 հրձիգ առնէր զքաղաքս նց, ի գերութե վարէր զինչս
 և զառաջուածս նոցա, և գառնայր գնայր յերկիրն հը-
 րէաստանի:

ԳԼ Զ.

Եւ անտիորոս կայր՝ գնայր նա չ վերնագաւառան: 1
 ապա շու եղև նմա եթէ Է քաղաք մի ի կողմանս
 զմենայ ի պարսից աշխարհին, քաղաք փառաւոր, լի
 ու

(60) Յօրիսային. Դ նցնէ արք արք Կ: (60) Ոման. Եւ եղև
 կործանուամ: (61) Ոման. Թիւ և մէք իբրև: (62) Ոման.
 Եւ եղբարք նր: (63) Այս. Չանուն նր: (64) Ոման.
 Եւ ուր ուր գտանէր: (65) Ոման. Դ գերութե վարէր:
 ԳԼ Զ. (1) Ոման. Գնայր ընդ վերնս: (1) Յօրիսային.

- 2 ասկալ և արծաթով : * և մեհեանն որ 'ի նմա, է մե-
ծագանձ յոյր, և կուռք ոսկեղէնք ձուլածոյք մեծա-
մեծք 'ի նմա : Առնա՛ զինքազում, զրահք և պատեանք
որ թողեալէր աղէքսանգրի կայսեր մահեղմնացւոյ,
3 որ թագաւորեաց նախ 'ի լք յունաց աշխարհին : * և կն
և հաս նա 'ի քաղաքն յայն, և խնդրէր առնուլ աւարա-
4 բար : Ազգ. եղև քաղաքացւոյն : * 'ի մտրա պատերնազ-
մի պատրաստեցան, և ոչ ետուն մասնել : Չահի՛ հա-
րաւ՝ խաղաց զնաց 'ի կողմանցն արեւելց յերկիրն բա-
5 րեւելցւոյ : * Անգր գուժկան հասանդ որ աւ կայսր
անտիոքոս 'ի կողմանցն հարաւոյ, թէ 'ի պարսութե
մասնեցան զորքն՝ որ ելեալ էին յերկիրն հրեատառմի :
6 * Չի չոգաւ դառալին նուազն լիւսի զորք քաղաք,
և 'ի պարսութե մասնեցաւ յերեսաց նց : զորացան զի-
նուք, զորք, և լցան աւարաւ քաղմաւ, կոտորեցին
զբանակս նց : զինչ և զմտացուածս նց 'ի գերուել վա-
7 րեցին : * զմեհեանն աւերեցին : զկուռն կործանեցին
որ շինեալ էր 'ի լք սեղանոյն յեմ, և զարբութիւն փա-
կեցին պարսպք բարձրութե ող դառալին, և չ'նմին
8 զքաղաքն բեթսուր : * Եւ եղև իբրև լուաւ դրամս զայն
թագաւորն, հիացան զարմացաւ թմբեցեալ՝ և խառ-
մեցաւ յոյժ : անկան 'ի մահի՛ն իւր և հիւանդացեալ,
9 զի ոչ կատարեցաւ խորհուրդ հրամանի նր : * և անգ
գնէր նա քաղում աւուրա, զի նորոգեցան 'ի լք նորա
10 արամուռք քաղաքք : Ած զմտաւ՝ թէ մեհեանիմ : * Կռ-
ջանց զմեծ բարեկամս իւր՝ և ասէ ցնն. Քուռն հասաւ
յերեսաց խնց. պախեալ եմ 'ի սիրա իմ հացոյ խնց :
11 * Ինգեցայ ընդ սրտի իմում և ասեմ, ցոր վայր նեղու-
թեց հասանես, և խոռվութե քաղմի, յորում այժմիկ
պաշարեալ կամ : զի քաղք և բարեբար և սիրելի էի
12 զորաց խնց : * Արգ՝ յնւշ եղին ինձ չարիքն այն՝ զոր
գործեցի ես յեմ, և ասի ես զմեծ սպանս զայն զսպել
և զարծաթոյ : և զորս ևս գումարեցի տարտադարուց
13 'ի լք նց ընդ զնս : * Արգ զիսմեմ եմեմ. զս այսորիկ
զայն զիս չարիքս այս եմ, և կորնիմ աւասիկ արամուռ :
14 Թի յոտմի երկրի : * Եւ կոչեաց նա զփիլիսոսոս՝ մի 'ի
քաղեկամաց անտի իւրոյ, կայսրց զնա 'ի լք եմ թա-
15 գաւորութե իւրոյ : * և ես ցնա թագ և պատմուեմեմ
և

Եմեմ է 'ի քաղաք Թ : (2) Ռիս. Չորս թողեաց էրե
(2) Ռիս. Որ թագաւորեաց նա նախ 'ի : (5) Ռիս. :
Որ երեւեալ էին յերկիրն : (7) Ռիս. : Ողբի առաջինն :
(8) Ռիս. : Լրաւ զայն բանս թագաւորն : (10) Ռիս. :
Պահաւեմ 'ի սիրտ իմ : (11) Ռիս. : Եւ խոռվութե
քաղմի : (14) Ռիս. : Զփիլիսոսոս զմի 'ի բա : (15) Ռի

և զմարտն զիւր, ամէն զորդի իւր զանախոս, անա-
ջանեւ և յիւր տեղի թաղաւորեցուցանեւ զնա: * Եւ 16
մեղաւ անդ՝ անախոս արքայ, յամին հարկւորդի քա-
ռասներորդ իններորդի:

ԺԱ. Արք. եւ լիւսիայ եթէ մեռաւ արքայ՝ և կացոյց Թա 17
դուր զորդի իւր անախոս, և եգ անուն նմա հորաւ
մայն զանախոս: * Եւ որ ՚ի միջնաբերդին էին արդե 18
լեւաթ՝ որ նեղէին զիւր, և չղւր զարուծէն ինդրէն
զարթա հանապաղ, և զորու էին նոքա հեթանոսացն.
* Խորհեցան քաղաքացեան ընդէ զնա: Եւ իբրեւ ժողո 19
քնաց զամ ժողովս զորացն, * և եկին նստան չղւր զնա 20
քաղ: և ժողովեցան ՚ի մի վայր, և պաշարեցին զնա: Եւ
մին հարկւորդի իններորդի, շինեցին պատուարս և
նեապակար և մեղեհայդ բազում: * Եւ եկին ելին Ն 21
յարգեւանէ անախ, և կեցցան յարս անորէնս յեկեա-
ւոյ անախ: * և գնացին Ն քաղ արքայն և անեմ մինչ 22
յեբր ոչ արաքցն գուղգառաստանն, և զլրէ ժ ինդ-
րեացն եղբարցն մերոյ: * մեք հաւանեալեմք ծառայել 23
հոր բաւ, և երթալ զհեա հրամանացն: * Եւ նստէին 24
զիովա որդիք ժողովրդեան մերոյ, զո պարոյիկ օտա-
րանային բազումք ՚ի մէջը: Բայց զոր գտանէին ՚ի մէջը
մահաւ մեռուցանէին, և ժողովեցան մեր ՚ի յափշ-
տակութի մատնէին: * և ոչ ՚ի մեզ միայն ձեռս մե- 25
ցին, այլ և յամ պահմանս իւրեանց: * և այժմ եկեալ 26
պաշարեալ չղւր զմերք, և աւագիկ եկեալ փակեալ
պաշարեալ պահին զմիջնաբերդն եմք պահուլ զնա, և
զարթուին: և գրեթառլա տմբայուցին: * Եւ եթէ 27
մեզ անախաբերդիք՝ և պ մեծամեծ եղէ զան դոյս դու-
ծեցին, և գորք զառաքս մէկաբեցե ունեւ: * Իբրեւ 28
զայն լուաւ թաղաւորն քարկացաւ յայժ, հրամայեց
հոգել զքաղեկանս իւր, և զեղեանս որ ՚ի մէջ զորացն
էին: * և յայլմե թաղաւորուէ, և յայլոց նոքաց և 29
կին առ նա զորք քաղաւմք ՚ի մարմու: * և եր թիւ զ 30
բաց նը հարկւորապար պապար՝ ի ձեռին տեղաւոր հե-
տեակ, և քսանհազար հեծեալ սպառապէն, երեսուն
ե երկու փէր զառեալս երկուգիւր: * Եւ եկին ուն 31
յին Շ ազոմ: Ճակատեցան պատեցին զեկեալս քա-
ղաք, և մարտ պատերազմն եղին չղւր զիովա աւուրս
բա-

մեռ: Եւ եւ Ն քաղ: (16) Արք. Պատարեւորացի
ինն: (17) Օրինակ. Հորանցն անախոս: (24) Արք.
Բայց զոր գտաւ: մահաւ մեռանէին: Ուր ուն: Բայց
օր: (25) Որին: Եւ ոչ ՚ի մեզ մի մեզ մեռանէին
ցին: (26) Որին: Պաշարեալ չղւր զմեզ: (30) Որին:
Պաշարեալ մեզն տեղաւոր: (31) Որին: Անցին չեղաւ:

- խաղաճն : Կաղանցին շուրջ զմանգիկոնք և մանքնայա :
 և եղին 'ի յաղարկ անախ, այրեցին զմեկքնայան, և մնաց
 32 եզին ընդ ձախուսի : * Առեալ խաղաց գնաց յու-
 զա 'ի միջնաքերդ ամրեցե անախ, և եկն բանակեցաւ
 'ի թեթապարիս, գէժ յանգիման բանակի արքային :
 33 * Կանխեալ ընդ առաւօտն Թաղաւորն, առ զբանակն
 տարաւ բանակեցոյց 'ի միջոյ անախ ըստ շանապարհին
 թեթապարիս : և զգրան սփռեալ շահապեցոյց 'ի մնրա
 34 պատերազմի : Գիւղ հարին : * Կաղանցին պատարասեցին
 զփրկան շաղկեցուցին յարին խաղողոյ 'ի զբմուս և
 35 'ի գինիս : * Եւ կարգեցան բաշխեցին 'ի գրեմիս գուն-
 զաւ և կարգեցին առ փիղ փիղ հազար հազար սոր սպա-
 ճաղեն : և պահապան գլուխ գնդեցն հինգ հազար հե-
 36 ծեալ վառեալ նժոյգ 'ի մեռն պաշտպան գնդին : * զի
 ուր և կայցեն գաղանցն կաղանց և նորա : և ուր և գը-
 37 նալցեն գնալցեն և նորա : * և վանդակահալ մարտեցս
 մանքնայա 'ի մի փղացն կաղանցին, և զփառսանն 'ի
 38 մի գլխոյն նստուցին : * և զայլ սորոսմին յաւ և յա-
 39 հեան թեւ գնդին կաղանցին : * Երբեւ անախ արեւան
 ծայրս արմակեր, առհասարակ 'ի զբահաւոր պաշտ-
 ճաղեն պղծապարս վահանացն նոյլսն զերանքն փոյ-
 լառակեցն, և շատապայծա հատանին իւրն 'ի փայլա-
 40 տականց հրդայ : * Եւ երկայնիւր շահապն, զեղիւր սո-
 զարմապն լեռանցն, որ զմորով և զխորով և զգաւ-
 41 տիւր : * և խաղային թառա՞ առհասարակ կարգեալ
 և կաղանց : Բարան շարժեին առ հասարակ ամենե-
 զին որ ջանին զմայն բարբառոյ բազմութեն, զային
 զինաւ, զարմալին զերեւալացն թնդին, վառնաւայն
 42 վահանաւոր վառելոյն : * Եւն եհաւ յուզա իւրով
 գնդաւն կարգերսն կաղանցաւ շահապեցաւ պատրազ
 աեցաւ, յարմակեցաւ : 'ի գինի հարաւ գնդի Թաղա-
 վորին յայնմ անդաղ յանգիման Թաղաւորին զեցաւ
 թիւր թեմալ պատուազին գլխաւայ կացուցաներ յորն
 43 գինան Թաղաւորին : * յայնմ վայրի գետ անն 'ի միջ
 ամբարնայր : Եւ փաղաք անարան տեսաներ մի 'ի գա-
 ղանաց քանակ վառեալ զարգարեալ 'ի զէն արքունի
 վառեալ և նշանս արմակեալ, համարեցաւ թէ արքայն
 իսկ

(32) Ան : Բարձրացե անախ : (34) Ան : 'ի զբմուս և
 'ի գինի : (36) Ռն : Երայցն նորա : ուր և գնալցին
 գնալցեն նորա : (39) Ռն : Նորայր արմակեր... 'ի վա-
 հանայն : Երբեւ փայլառականց : (40) Ռն : Եւ զի-
 զոր զարմապն : (41) Ռն : Թնդեան և վառնաւայն
 (42) (43) Ռն : Գլխաւայ կացուցաներ : Եւ զի-
 վայրն զերանն 'ի միջ բանայր Կաղաւոր արա :

խակ'ի'նքին իցէ : * Յարմահեցաւ 'ի' Թորոյ գնդին' յաջ 44
յակեակ կառորեաց, չորսն. մինչեւ հասաւ 'ի' Գիլ անդր
նշանաւոր, զին մերացոյց : * Եւ համալին ի ներքոյ, եւ հաջ 45
եւ անդէն կործանեաց : * Եւ էջ նպասաւ փիփ 'ի' Թորայ' և 46
զնա անդէն շնկեաց : * Կարա իբրեւ անսին զգրուած 47
զորաց թաղաւորին' խոյս ետուն 'ի' նոցանեւ : * Կախյն 48
յար կողմ' և զային, ընդառաջ լինէին նշ գունդին ար
քուծի, մինչեւ եկին 'ի' կողմանս Կեփ : և եկն, պարսն և
բանակեցան 'ի' հրեաստանի, և 'ի' լեռանն Կիան : * Եւ 49
խօսեցաւ նա 'ի' հաշտութե խաղաղութե թեմամբ քա
ղաքին : և եկին սփռեցան նորա 'ի' քաղաքն անսի, զե
մէ գոյին նշ անդ համարս : զի բազում Ժամանակաց
արգելեալ պաշարեալ լինէր : և ամէ խի ընդ անդարէն
չարաւն գիտեցաւ : * Եւ ան թագաւորն զթեմամբ 50
քաղաք, և հրամայեաց զգորն 'ի' ներքա ամենը պահա
պան քաղաքին : * Եւ ինքն պաշարեալ պահելու զառաք
քաղաքն աւաւրս բազումս և շուրջ զնովա. Կանգնէին
մեծագլխոնս և մեղքեանոյս, հրացանս և բարձրէկս՝ ուր
բաշարս, և բաշխար, նեռաթիգ, աշտարակս, և պատ
բակս պարսաւորաց : * Ինտրանալ և նորա 'ի' քաղաքէ
անսի' սկսան կազմել մեղքեանոյս առ մեղքեանոյս նոցա
մերս եղեալ կուսէին աւաւրս բազումս : * Բայց համ 53
չար ինչ մէ գաւանէին. զի պին ամ եւ լինէրորդ. եր ընդ
եքիզին, զի գաղթեալս բաշխարէն. արտաքին զհամ
բարսն մեղքեալս : * Թանցեալին ստեղծաւ 'ի' սաւորս 54
անդ : զի սփռեալին լին բաշխարէն. անդէն զի ստե
ղծեալացնալ եր 'ի' վերջ. և շրուեցան յիւրաքանչիւր
նեղին : * Իբրեւ լուաւ լիւսի' եթե փիփապաւ արաւ 55
հրամայեաց ինքնին անախորս անուցանել զարդ 'ի' իւր
գանախորս, զի կացուսցի կնաւարաց : * Իբրեւ քաղաք 56
նա 'ի' պարսկայ և 'ի' պալէսեայ, եթե պարս. ամ 'ի' նա
հասան. և ինքն կանխաւանել 'ի' վերջաց պահարէն :
* Եւն' և ամէ նա զարգայն և յամ մեղքեանոյս զարգայն : 57
Նեղին զորս հախարալ, հախարալ նաւալեալ նա, և կե
րակուր կարնեալ եւ. և անդից յորոյ վրայ պարսկաւոր
է' ամենը և և անհարթից, և զորս թագաւորսն 'ի'
մեղ հասեալ է : * Արդ եկեալ 'ի' հաշտութե խաղաղ 58
բուք :

(44) Ռմեհ. - Յաջ յակեակ կառորեաց՝ մինչեւ հասաւ 'ի'
Գիլ անդր նշա : (51) Ռմեհ. - Եւ նեռաթիգ աշտարակս
աշտարակս պարսպաւորաց : (52) Ռմեհ. - Եւ մեղքեանոյս
նորա : (53) Աւս. - Զի քաղաքեանէն ալ : (55) Ռմեհ. -
Իբրեւ լուաւ լիւսեալ : (56) Ի լուս. - Զարգայն 'ի' նա
հախար. հախարայն սեղի 'ի' պարս. (58) Աւս. - Ի հաշտութե
խաղաղաց : (58) Ռմեհ. - Զի պարս. անդէն արդեալս :

- բուք, գաղթնս կուտացուք, խաղաղութիւն արտացուք Է.
 59 արքա Է ազգիդ այգով: * բանս հաստատեսցուք մէք
 Է նս: Կալ նշ յիւրաքանչիւր օրէնս իբրեւ զառաջինն.
 զի զի օրինացն իսկ իւրեանց յորում խաղկեցաք զնս՝
 բարկացան նորա՝ ի մէջ, ի վիշտ եկին՝ և արարին զայս
 եմ: * Հրաժեց թուեցաւ բանն առաջի թագաւորին և
 60 իշխանաց նորա. և արձակեաց նա հրէշտակս իստել ի
 61 խաղաղութիւն: և ընկալան: * երգումն երգուաւ նոցա
 թագաւորն և իշխանքն: և ապա նոցա ելին յամրոցաց
 62 անտէ: * Եւ եմագա թագաւորն ի լեռան սիոն, և ե-
 րեսն զամբուի տեղոյն: և ստեաց զերգումն զոր երգե-
 ուաւ: հրամանեալ քակել շուղանակի զպարկազս նր:
 63 * Չու արար զապագայի ի կողմանս անտիդաց, և ե-
 րեսն նա զփլիթագոս տիրեալ քաղաքին. մարտեաւ Է
 նմա, և առ զքաղաքն բռնութիւն:

ԳԼԵ:

- 1 Յամբն հարկւորդի յիսնեյորդի յաղաղում, համ յիս-
 բարձաւ գեմեարիոս տելեկեան ի համ քաղաքն:
 և եկին նա սակաւ զօրք ի քաղաքն ծովեզերեայ, և թա-
 2 դաւորեաց նա ի նմա: * Եւ եղև իբրեւ մտանել կամեր
 անտիդոս ի տուն թագաւորուհի հարց իւրոց: չեւի
 եղին պատեցին զնա զօրք բազումք, մերքակալ արա-
 րին զփութ: և զանտիդոս կալեալ կապեալ ամին առ
 3 գեմեար: * Իբրեւ ցուցին գեմեարի գրանն, հրաման
 եմ՝ և ստեղ բնաւ զերեսս նշ ինձիցան մի արկանեք:
 4 * և ամին արտաքուստ արտաքս զօրքն, և ասարան սպա-
 նին զնս: և նստաւ յաթոս թագաւորութեն գեմեար:
 5 * Եւ եկին առաջի նր արք տնորեկք ամբարիշտք յազ-
 քացն Նի: և յակիմոս գլուխ եր նշ, զի ինքն իսկ ան-
 6 սայր քահանայութեն: * ամբապան եղին զժողովրդե-
 նեն, և ասեն. կորդս սպանեաց յաւա զմեզ զեղբարս
 իւր, և զքո զբարեկամս, և զմեզ ցրուեաց յերկրն ան-
 7 տէ: * արք տնորեկ գու արս հաւատարմն որ եկեա-
 ցեն տեսցեն զբարեբանս ազգին, և զստապիւնն զոր
 հասաղք ի վր մեր: զի ստապեաց նա զերկիրն արքու-
 8 նի, և վշտացոյց զգնեականս նշ: * Եւ ընտրեալք կայսր՝
 զբարեբադ սերկի զարքայի՝ զեկան յայն կողմն գետոյն,
 իշխան մեծ հաւատարմի յարքայութն իւրում: և ար-
 9 ձակեցին զնա, * և զանորենն յակիմոս Է նմա. և յանձն

(62) Որովհետեւ Եւ ստեաց նա զերգումն զոր:
 ԳԼԵ. (2) Որովհետեւ կապեալ ամէին առ զմ: (3) Որովհետեւ
 Զերեսն նր ինձ: (4) Այս. Արտաքս զօրքն, և ասա:
 L2 N2

արարին նմա զբաժանայուին . և ետ հրաման թնգրել
 զվրէժ որդւոցն էլի : * Չմւ արար՝ խաղաց զնայ բա 10
 քիդ . և հրէշտակս արձակեաց՝ ի տեղւոյն առ յուգա
 և առ եղբարս նր՝ խաւել ընդ նմ ի խաղալուի բանիւք .
 շննդու թք : * Եւ նորքս մէնչ անապին բանից նորա , 11
 զի տեսին զնա հասեալ զօրգ բաղմոք : * Սկսան ժողո 12
 վել առ բաքիդ և առ յակիմնս ժողովք զպրաց որ խնդ
 րէին զիրաւունս : * Նախ առիգացիրն էին յորդւոցն 13
 էլի որ խնդրէին զխաղալուի : * զի այսպէս համարե 14
 ցան եթէ այր քաչանայ ի զաւակէ ահարոնի եկեալ է
 ընդ զօրոն , ոչ ինչ ասցէ մեղանել մեղ : * Եւ խաւե 15
 ցաւ ընդ նմ բանս խաղալուք , և երգմի եղև նց . և
 թէ ոչինչ ասց մեղանել մեղ , և զարեկամաց մերոց :
 * Եւ հաստատցին ի նա . և նա առ ի նոցանէն արա 16
 զաթսուն , և սպան յաւուր փռւմ ըստ բանին որպէս
 և գրեալ է , * ընկեցին զմարմինս սրտոց քոց Թաշոց 17
 երկնից , և հեղին զարիւնս նց շուրջ զեմաւ , և ոչք էր
 որ Թաղէր զնմ : * Եւ անկաւ ան և երկեալ ի վր ժո 18
 դոգրգեանն , զի ասացին թէ չլք ի նմ իրաւունք և ոչ
 ձգարաւ թի . զի անցին ըստ հաստատութի , և լուր 19
 դունն զոր երգուան : * Չուեաց բաքիդ յեմ , և եկն 20
 բանակեցաւ ի բերանէ . և առաքեաց կալաւ նա ըզ
 բաղումս ի նոցանէ՝ յարանցն ինքնեկաց , և զբաղումս
 ի ժողովրդեանէ անտի . և հրամայեաց փողոսել ի ջհհոր
 անգր ի ներքս : * և եգ զաշխարհն ի մեռն յակիմայ . 20
 և եթող առ յակիմայ զօրս բաղումս օգնական նմա : և
 զնայ բաքիդ առ նորայ : * Եւ ջանայր յակիմնս զանն 21
 քահանայապետուի . * և ժողովեցան առ նա Թաթա 22
 վեք ժողովրդեանն , և յաղթահարեցին զերկիրն յու
 գայ . և արարին հարուածս մեծամեծս ի վերայ ելի :
 * Իբրեւ ետես յուգա զարիւն զոր արար յակիմնս , և 23
 որ չ նմա էին որդիքն էլի . * յարձակեցաւ նմ ի վր 24
 հրէաստանի շուրջանակի զսահմանք նր , և արար վե
 քէ ժանդարութի ի վր արանցն որ ինքնակամ զնացեալ
 էին ի Վեթանսոս : և կարենցան նք այնուհետեւ գառ
 նակ անգրէն յերկիրն հրէաստանի : * Երգև ետես յա 25
 հիմնս՝ և թէ փաւանդամ էս զօրացաւ յուգա , և գիտաց
 թէ

- (10) Ուսն յաւելու . ի տեղւոյն անդի առ յուգա , և առ :
 (11) ի լաւ : Բանից նց . համայն անոց ի բաւ : (13) Ու
 ճան . Էին յորդանն էլի որ : (17) Ուսն . Չարեւն նց
 շուրջ : (19) Ուսն . Եւ եկն քահակեցաւ ի բերանէ :
 (20) Յօրինալին յայտ Վայրի Ռայրի՝ Բաքիդն և Թաթա Գրի
 քաքիդ : (24) Յօրինալին . Պաւնալ յերկրէն հրէաստ
 անէն : (25) Ուսն . Թե ոչ քարէ ժոյժ ունիլ :

- Թե՛ն աչ կարեմ ժոյժ ունել նմա, գարձաւ անգրէն ան.
 26 Թագաւորն չարախոս լինել զնմանէ: * Եւ առաքեաց
 Թագաւորն զնիկանովբա, մի՛ ի փառաւոր յիշխանաց
 անտի որ մանաւանդ սարեայր և Թշնամուծք կայր ընդ
 27 ի տեղաղին: * Եւ եկն եհաս նիկանովք զօրօք բազ-
 միք. և առաքեաց նա առ յաւգաց և առ եղբարս նորա
 28 բանս Թագաւորն Թշնամուծք: * Այլ եղբի կոխ ընդ-
 քս և ընդ ձեզ. եկից ես սակաւ արամեք նետանել զե-
 29 րեսա ձեր Թագաւորք: * Եւ եկն առ յաւգա, և ողջին
 ետուն միմեանց Թագաւորք. և զօրքն ճակատեալ պատ-
 րաստեալքին յարձակել և ձերբակալ առնել զյուրա:
 30 * Իբրեւ անց եղև բանն այն առ յաւգա, եթէ նենգաւ-
 Թք եկեալէ զնմանէ, խառնեցան խորեցաւ մերժեցաւ
 31 զեռացաւ: և այլ աչ կամեր տեսնել զերեսմէն: * Իբրեւ
 ետես նիկանովք եթէ յայանեցաւ խորհուրդս նմա, խա-
 ղաց պատահել նմա պատերազմաւ ի կողմանս փարաւ
 32 զայր: * և անկաւ ի կողմանցն նիկանովայ Իբրեւ արք հինգ
 33 հարիւր, և փախտանայ եղևն ի քաղաքն գաւթի: * Եւ
 յետ այսց բանից՝ եկն ել նիկանովք ի լեռան սիսն: և
 եկին ելին ի քահանայից անտի արքայ չ նմա. ողջին
 առլ նմա Թագաւորք, և յուզանել նմա զողջակէզս
 պատարագաց զոր մատուցանէին հանապաղօրդ վասն
 34 կենաց Թագաւորին: * Եւ անարգեանց զնմ, և ճիծա-
 ղեր զնորք: և պզծեաց զնոսա բանից հպարտութ և
 35 անբարտաւանութք: * և եհար զնմ. և ասէ ջառմամբ,
 եթէ ոչ ի ձեռս լիմ տալիք զյուրա գնգաւ իւրով,
 այժմ ահա է՝ ողջ իցե. բայց Թե չ այն գարձայց խա-
 ղաւորք, զայն տամար հրով գատեցայց, և ի ձեռն
 ժրէժ խնդրեցից: * Անց գնաց արամաւութ և մեծաւ
 36 բարկութ: * Եւ քահանայքն՝ եկին մտին կաջի յանդի
 37 ման սեղանիցն և տառաքին, սկսան լալ և ասեն: * Դու
 ընտրեցիր զտառարս քո զայս՝ կոչել զանուն քո քո ի
 վերայ սորա. զի լիցի գա տուն աւխտից խնդրուածոց
 38 ժողովրդեան քոյ: * Դու խնդրեալ զլիւծ յառնէ այտի
 : յայգմանէ, և ի բանտեղադաւ, և անկցին ինքեանք
 սուր

(26) Ոման, Եւ Թշնամուծք կեայր... զԺողովուրդան
 ի տեղաղէ: (27) Ոման. Առ եղբարս իւր: (28) Ոման.
 Ընդ իս և ընդ քեզ: (31) Ոման. Խորհուրդն նմա:
 (32) Ոման. Եւ անկան ի կողմանցն: (33) Ոման. Հա-
 նապաղ զի կենաց Թա: (34) Ոման. Ահա է ողջ և իցե,
 բայց եթէ ընդ այն գարձայց... և անց գնաց արամաւ-
 Թք և մե: (36) Ոման. Սկսան լալ և ասել: (37) Ոման.
 Զայս սուրբ, կոչել զանուն քո քո:

սուր իւրեանց : Երբն գու զհայհոյուէս նց , և մի տար
նց զանգար : * Եւ ել նիկանով յմի , բանակեցաւ 'ի 39
բեթսարմի : Ընդ աւաղ եղեն նմա զօրք ապրիտաւ
նեղք : * Եւ յուգա ինքն , բանակեալէր , յագասաւ : 40
Երեւ հազար արամիք . սկսաւ կալ յագովմ' և անել :
* Յայնժամ որ 'ի Թագաւորէ անտի եկեալ հայհոյեին , 41
եւ հրեշտակ քո և եհար զնոսա 'ի հարկից ութսուն և
հինգ հազար , և անդէն սատակեաց , ըստ այնմ' օրինակի
պատակեալ գող զբանակս զայս այսօր , և գիտապէս մա
ցեալքն թէ 'ի նանիւր խօսեցաւ 'ի վր' սրբուէ քոյ : և
գատեալ գու զնա ըստ իւրում չարուէ : * Հասին ճա 42
կապեն երկոցեան 'ի միմեանս , և ընդ միմեանս բախե
ցան յաւուրն երեքսասաներորդի յամենանն ազարայ .
'ի պարտութի ժամեցաւ , խորտակեցաւ գունդն նի
կանովքայ , և անկաւ նախ ինքն 'ի սուր սուտերի 'ի մէջ
երկուց ճակատուցն : * Իբրեւ ետես գունդն եթէ ան 43
կաւ նիկանովք' զենքնկէց լինեին , 'ի փախուստ գաւ
նային : * սորա զհետ երթային նց օր մի յագասայ մինչ 45
եկին հասին յաղերա . և հարկանէին զփողն նշանաց ըզ
հետ նց : * և ելանէին յամ' քաղաքաց անտի հրեատաւ 46
նի շմբդանակի , և կրճատեին զնն : 'ի արձեալ անգրէն
առ միմեանս միմեանց ընդգէմ 'ի մի վայր ժողովեին .
և անկան յայնմ' աւաւր ամենեքին 'ի սուր սուտերի , և
մշ մնաց 'ի նոցանէ և մշ մի : * Եւ եկին խառնեցան ք 47
աւաւր ընդ կապուա' ք . Կին' ընդ գանձ ք կահ բանա
կին : և զգլուխն նիկանովքայ աջով ձեռամբն հանգերձ
զոր իջեացա ձգել նա հպարտութի 'ի սառնար անգր ,
և բերին պրկեցին զնա 'յանգիման էմի : * Եւ ուրախ 48
եղև ժողովուրդն յոյժ : և արարին զօրն զայն տարեկան
մեծ : * և կարգեցին ամ յամէ զօրն զայն տարեկա 49
նայ , զեթեքսասաներորդ ամայն ապարայ : * Եւ լուեաց 50
երկիրն յուգայ աւուրս քանի մի :

ԳԼ Ը.

ԺԳ Ի բրե լուաւ յագա զամեն հովմայեցուց , եթէ են 1
նգաւ հօրք զօրութի իւրեանց . և նց բարւոյթ Թուի
Թէ դբ Թիկունս առնէ զնա , և գաշաւոր լինի նց . և
զէ զօրացեալ են զօրութի 'ի վր' երկրի : * և զմ' մար 2
տից պատերազմի , զի հարկանեին քաղութի իւրեանց
ԸԶ

(40) Առ . Երեւ հազարք ար" : (41) Ոգտն յանգա :
'ի Թագաւորէ անտի 'ենէ երկայ եկեալ : (45) Ոմեծ .
Միւն եկին հասին յա" . փողն նշանակաց զհետ նոցա :
(47) Ոմեծ . Եւ զգլուխն նիկանովքայ աջով ձե" :

- զկողմանս դադարացուց, զի զօրացան 'ի վր' նց, և հա-
- 3 ցուցին զնա 'ի հարկի: * Եւ որինչ փանդամ արարին
նորա Է կողմանս սպանիացուց. և Թափեցին 'ի նշնե
զբաժնիս ուստի ոսկին և արծաթն հասանի. և ըմբռնե-
ցին նորա զտեղին զայն ամ խորհրդովք իւրեանց, և
երկայնմաութի իւրեանց. զի եր անգին կարի բացար-
- 4 ձակ 'ի նոցանէ: * և 'ի Թաղաւորաց անտի որ եկեալ
էին 'ի վր' նց 'ի ծաղաց երկրի փնչե հարին զնա: և հա-
րին զնա 'ի հարուածս մեծալմեծս, և ջնջեցին զնա, և
զնապորգան 'ի հարկի կայուցին տալ նց հարկ ամյոյ
- 5 մէ: * Եւ զփնջապոս, և զարքայն կինեացուց որ յա-
րուցեալ էին 'ի վր' նց, տառակեցին զնա 'ի պատերազ-
- 6 մի և յաղթեցին նց: * Եւ զանակաբոս մեծ արքայն ա-
սիացուց, որ եկեալ եր 'ի վր' նց մեծաւ պատերազ-
մաւ, ընդ իւր ունեւ հարկաւ քսան փիղ, և կառս և
- 7 երկվարս բոցում յոյժ, և պարսեցաւ 'ի նոցանէ: * զի
մարտեալ արարին զնա կենդանւոյն, և կայուցին զնա
- 8 'ի անդի մի հարկ հարկանել: * և զԹաղաւորս որ ըստ
նմանէ էին տալ պատանդս և պարսեցան: և զաշխարհ
հագեց, և պարթեաց, և լիպացուց, զընտիր ընտիր
գուռաց նց: և առին զայն և 'ի մեռս ետուն եւան-
- 9 նեայ արքայի: * Իբրե զայն և մեռում և Թե յոյժ խոր-
հեցան զան սատակել զնա: և իբրե անգ եղև բանն նց:
- 10 * արձակեցին մի 'ի զօրավարաց անտի, և եկն և հար սա-
տակեաց զնա մեծաւ պատերազմաւ, և արկին 'ի նոցանէ
'ի սուր իւրեանց վիրաւորս բազումս: 'ի գերուէ վա-
րեցին զկանայս և զորդիս նց: յաւարի առին զինչ և
զստացուածս նց: կալան զերկիրն 'ի ծառայութե: զա-
մուրս բաղեցին, զաշխարհն 'ի հարկի ծառայութե կա-
- 11 ցուցին փնչե յորս յոյս: * և զայլ Թաղաւորութեան և
զիզգինն որ խորհեինն՝ սատակեցին և 'ի ծառայութե
ն կացուցին: Բայց Է բարեկամս իւրեանց՝ և բր Բե-
հուան առնէ զնա, հաստատութե սկիւր անեւր Է, նա և
հզօրացան նորա 'ի վր' ամ Թաղաւորութեց՝ որ մեծ
էին և որ հեռի էին: և որ փանդամ լսեին զանուն նց:
- 12 Երկնեին 'ի նոցանէ: * ում կամէին տային զԹաղաւո-
րութե, զո կամէին՝ հանէին 'ի աներութե: և բարձրա-
- 14 ցան յոյժ: * Եւ 'ի վր' այսր ամս ոչ որ 'ի նոցանէ յանձն
առ Թափ առնուլ և Երեմիա արկանել՝ զի հաստատես-

56

Գլ. Է. (5) Այս. Իշ, զարքայն կինեացուց: (6) Ունտ.
Եւ պարսեցաւ նա 'ի նոցանէ: (8) Ունտ. Տալ պան-
տանդս և գրա՝... և առին զայն և 'ի: (10) Ունտ. Մեծ
էն յորս յոյս: (12) Ունտ. Եւ որ Թեղաւորս առնեւր զնա:
(12) Ունտ. Սէր առնեին ընդ նա:

յի անբուծին : * այլ տան խորհրդոց յինչին, և հա 15
 նապակ օր երեք հարիւր և քսան այր 'ի խորհուրդ մտա-
 նէին զի զօրաց' զի զաշխարհն շին կալցին : * և մի մի 16
 այր 'ի նոցանէն որ հաւատարիմ էր իշխան, գլուխ կա-
 ցուցանէին տարւոյն, զի տիրեացէ 'ի վերայ ամերկրի
 նց, և ամենեքեան հնազանդուք բռնին միում. և սկսեց
 գոյր հեռ և նախանմ 'ի մէջ նց : * Ապա կարգեաց արտ 17
 ընտիրս յուրա շինարարանցիւր գնդէ անտի. զապագէ-
 մա զակեղտունան զորդի յովնաթանու, և զյասուն զորդի
 եղիազարու. և առաջեաց զնա 'ի հրամ քաղաք, խնդրել
 'ի նցնէ զհաշտութի և թիկեան : * և զի բարձրէն լոյ 18
 բաւն 'ի պարանոցն նց. բանդի ծանրացուցեալ էր յաւ-
 նաց զլուծ ծառայութի 'ի վր պարանոցին ինչացւոյ :
 * Եւ գնացին 'ի կողմանս հռոմայեցւոյ : և էր ճանաչ 19
 պարհն մեծ. եկին հասին հրեշտակքն, և յանգիման և
 զնն նց 'ի տաճարին խորհրդոց : կացին 'ի մէջ, և սկսան
 տալ զպատգամն : * Բուրա մակարէ և եղբարք իւր, 20
 և ամ սպայ հրէստաանեալց. խօսել չէ ձեզ 'ի հաշտու-
 թի. առնել զձեզ թիկեան, և խնդրել 'ի ձեռն խաղա-
 զուի. զի և ձեզ ևս կամ լիցի, գրել ձեզ զմեզ նիզա-
 կակիցս և բարեկամս : * և հաւանք թուեցաւ բանն առաջ 21
 լին նոցա : * Եւ այս սկս պատմեն է հրովարտակի նց 22.
 զոր գրեցին նոցա առ նա 'ի տախտակս պնծին և առա-
 քեցին յեմ. և առ իւրեանս թողին յիշատակ թիկեանց
 և խաղաղութի : * Խաղաղութի և բարիք լիցին ընդ հա 23
 րէստան, և չէ հռոմայեցւոյ' ընդ ամ չէ ծով և չէ ցա-
 մար. սուր և թշնամի հեռի լիցի 'ի նոցանէ : * Ապա 24
 թիկէ հասցէ պատերազմ նախ 'ի վերայ հռոմայեցւոյ.
 կամ աւրեք բարեկամաց նց' ընդ ամ անդիտ անբուծին
 նց, * 'ի թիկունս վաղվաղակի հասցէ գունդն հրեառ 25
 տանեալց, զմ ժամանակն ցուցանէ նց' մտադերս արտի
 մարդ : * և 'ի թշնամի ինչ մի տացեն, և մի ձեռնառու լի 26
 ցին արծաթով կամ ոսկւով կամ զինու. կամ նաւաբ :
 այրալեց ևս հաւանք թուեցաւ հռոմայեցւոյ. զի պահեալ
 ցին զպատուիրանդ զայդ առանց կաշառոյ : * սոյնպէս 27
 եթէ 'ի վր աղգին հրեից հասանիցէ պատերազմ, 'ի
 թի

(16) Ռոմ. իշխան և գլուխ կա' : (17) Ռոմ. Ջեպոգէ-
 մոս զակոսեան : (19) Ռոմ. Լացին 'ի մէջ, և սկսան :
 (20) Ռոմ. Եւ ամ սպահ հրէսա' : (22) Ռոմ. Իւ այս է
 պատմեն հրո' : (23) Յերեմիայի աղօթք. Ընդ ամ չէ ծով և
 չէ ցա : (24) Ռոմ. կամ աւրեք բարեկամաց նց : (25) Ռ-
 մ. վաղվաղակի հասանիցէ . . . ցուցանիցէ նոցա :
 (27) Ռոմ. Կոյնպէս . . . հասցէ պատերազմ, 'ի թիկունս
 հասանիցեն վաղվաղակի :

- Թիկանս զաղակալի հասցեն համայնեցիք՝ փամտու-
 28 Թք սրտի մաղք. ուն ժողովանին նոյ ցուցանիցէ : * և
 'ի Թնալի ինչ ոչ քաջեմ, սակի կամ արծաթ կամ զին
 կամ նաւա. ուն համոյ Թուեցաւ համայնեցուք : պա
 29 Հասցին զպատուիրանս զայս առանց նենդուԹէ : * և
 ըստ բանիցս այսոցիկ պատէս հաստատեցին համայն-
 30 ցիք ք գնդին հրեից : * Ապա եթէ յետ այդց բանից
 խորհուրդ ինչ'ի մեջ մտցէ սոցա կամ'նոյ՝ հանել կամ
 յաւելուլ, որինչ գէտն տայէ՝ կարգեսցեն հասարակ
 31 հաւանութի, և հաստատան կացցեն : * Եւ զի չարեաց
 արքային գեւորեայ որ հատուցանէ նոցա, գրեցուք
 առ նա . դոգցուք, ընդէր ծանրացուցանեք զլուծ'ի մի
 32 պարանոցի նիզակակից բարեկամաց մերոց : * Չովս
 գիտաւիք՝ եթէ զքէն ամբաստան լիցին դոքա . զա-
 տաստան յերաւի կալցուք, մարտ պատերազմի տացուք
 ընդ քեզ, եթէ ընդ ծով իցէ՝ եթէ ընդ ցամաք :

ԳԼ Թ.

- 1 Եւ ոչ ինչ լուաւ գեւոր. զի անկեալ կործանեալ
 էր նիկանովք գնդան իւրով'ի նոցանէ պատե-
 րազմաւ : Եւ նա գարձեալ անգրէն կրկնեալ լիւնաց
 զբաքիք և զյակիմոս, և զյառաջակողմն Թեոյն իւրոյ
 2 ընդ նոյ յերկիրն հրեաստանի : * Եւ գնացին 'ի ճանա-
 պարհն գաղգաղայ . և եկին ճակատեցան 'ի մետաղովԹ
 յերկիրն արքեղապետաց, և աւին զնա, և ստատիցին
 3 անձնս բաղումս մարգկան 'ի նմա : * Յամանն ա-
 ռաջում յամի հարիւրորդի յիաներորդի երրորդի
 4 բանակեցան մերձ առ յիմ : * և լուեցին գնացին հա-
 ւին 'ի բերեթ քանհազար մկնգաւոր արամիք . և եր-
 5 կաւք հազարք հեծեալ սպառազինաւ : * Եւ յաւաք էր
 բանակեալ յերեւա . և երեք հազար սպառազին բնակիք
 6 * իբրեւ անսին զամբոխ բաղմուԹէ գնդին, և երկեան
 ցոյժ, և բազումք Թաթափեցան 'ի նմանէ . և ոչք մնաց
 առ յաւաքի, բայց ուԹհարիւր հեծեալ սպառազին :
 7 * իբրեւ ետես յաւաք Թէ Թաթափեցան զօրքն 'ի նմա
 նէ, և պատերազմ նեղէր զնա, նեղեցաւ 'ի սիրտ իւր .
 զի ոչ էր ժամանող փառանգամ ժողովել զնո . լուծաւ
 Լցաւ

(31) Ո՛հնտ . Ընդէր ծանրացուցեք : (32) Ո՛հնտ . Լինի
 ցին դոքա . . եթէ ընդ ծով իցէ, և եթէ :

ԳԼ Թ. (1) Յօրնային պիւր . Անգրէն իմնեալ լիւնաց :
 (1) Այս . Եւ զյառաջակողմն Թեոյն իւրոյ ընդ նոյ յեր-
 կիրն : (4) Ո՛հնտ . Հասին առ բերեթ : (4) Յօրնային . Եւ
 Ի՛ք ք.ք հեծեալ : (7) Ո՛հնտ . Եւ պարզին նեղէր զնո :

լքաւ անկաւ : * Եւ Բաղդադ ընդ մնացեալսն և ասէ : 8
 Եկանք հարցուք 'ի գիտի, թէ ընդ կարացուք կ'անեն
 ինչ 'ի նոցանէ : * Եւ ինչն յարեալ յարձակ խաղաղ : 9
 և զօրքն մատուցեալ պաշարէին զարձուցանել անգ-
 րէն : Եւ ասան խօսել ընդ նմա' և ասեն . սէր զաւ' նոցա
 ինչ մէջ ոչ կարենք ստանանել : Բայց այժմ' զանձն ապրե-
 ցուցանել ուշ գիշուք : Գալա զարձուք Ժողովոցուք
 զնորարար մեր : ապա մարտիցուք : Թէպէտ և իցեմք բա-
 կաւք : * Պատասխանի եւ նոցա զաւ' և ասէ . քաւ լի 10
 ցի ինձ անեն զիրօգ զայդ , 'ի փափուսա գաւանալ ինձ
 'ի նոցանէ : Եթէ հնաւաւ իցե' մամանակ մեր' մեղացուք
 քաղութի 'ի զ' Բաղդադ մերոց , և ոչ խառնեալուք զա-
 նուն փառաբան մերոց ընդ արեւելս քաղութն : * Եւ 11
 ելին զօրքն յիւրացանելու բանակէ , և ճակատեցան
 զին յանգիստն միմեանց : Երկու զանազ լինէին' գանդ-
 քն բազիզէսն ապառազիմաւ : պարտաւորքն ի արդ-
 նաւորքն առաջի գնդին խաղային , և նահապետիքն յա-
 ռաջագոյն խաղացեալ էին : * Բայց բազիզ յաջում' Թեի 12
 անդ ճեպէր զօրսն 'ի ձայն փողոյ առգնապաւ յա-
 ռաջ մատուցանէր : * Եւ զանգն յապաշտան փոխ հա- 13
 թեալ 'ի զ' յարձակեալ գային , մինչ Երկիրն չարժէր
 յամբախ յաղապակէ անտէ յերկոցունց կողմանց : և երբ
 պատերազմն խառնեալ անգաճար , յառաւանդ մինչե-
 յերկից : * Եւրեմ Կոնա յաւա' Եթէ բազիզ գ ընտիր 14
 ընտիր զօրք յաջում' Թեի անգ Է , զընտիր ընտիր ապա
 Խաղիմայ յիւրմէ' գնդէ անտէ յառաջ կոչէր , բաժնե-
 թէր և անգէն 'ի զ' յարձակէր : * Ինքին մամանակ 15
 զարկողն Թեին յեկանէր , և զձախուռն արկանէր . և
 անգաթն առաջի արկեալ փախաւանց անտէր մինչե-
 'ի կողմանս վերինս հաղապաղ : * Եւ որ 'ի ձախակողմն 16
 Թեի անգ էին , իբրեւ անտէր Թե արկողն Թե ին թե
 կաւ առաջի յաղապեանց , գային խառնէին , և զյա-
 ղայ գնդան հանդերձ 'ի մէջ արկանէին : * Թայմ 17
 վայրի վերաւորք յերկուց կողմանց անկեալ ընդ երկեք
 Թաւայէին : * Անգ անկանէր յաւա' առաջին նահա- 18
 ճակէր . և որ մնացեալ էին 'ի փափուսա գաւանային :
 * Իտար

(8) Ռմտ . Կարացուք ինչ կ'անեն : (9) Ռմտ . Գանձն
 ապրեցու' . . ապա զարձուք : (10) Աստ . Ընդ արեւ-
 Թեա քաղութն : (11) Ռմտ . Առաջի գնդին խաղացին :
 (12) Ռմտ . Գառաջում' Թեի անգ : (14) Ռմտ . Եւ
 'անգրէն 'ի զ' յար' : (15) Ռմտ . Ի կողմանս լերինն ալ
 զովայ : (17) Ռմտ . Երկոցունց կողմանց անկեալ
 յերկիր Թա' : (18) Բօրնային յարկաբեւոլ նշանսի Թա-
 Անգ անկանէր յաւա :

- 19 * Դարձան յմիտման և շնուան եղբայրն երկուքն ,
 20 Եւսայ 'ի մեղքէն : * Լայնն կանեցան որդիքն , ի կան
 մեծ . սուգ-տախն առախ բազում , և անան խառն :
 21 * և անն . զիարգ անկաւ կործանեցաւ . հորն փրկէն
 22 Եղի : * Այլ ուրիշ ուրիշ մարտ 'կամ ճակատ 'կամ մեղ
 պատերազմ , կամ բախումն ինչ որ արարեալ է յաւ
 դայի ' գրեցաւ իսկ-մէ յայտ մտանի . զի բազմաւ եր
 կարի յոյժ :
 23 * Եւ եղև յիւր մահաւանն յազայի ' բոլորն անորեքն յի
 շարժ զապմանքն իկլացւոյ , բաւան բոլորն , *
 24 բազմացան որ գործին զանորեքն : * Յաւաբն
 յայտաիկ եղև անկ մեծ , և ինքնակամ գնացին մարգիկն
 25 ինն . և աշխարհն մեծաւոր եր 'ի նն : * Եւ ընտրեաց
 բազմաք որս անորեքն , և կայցոյ իբրև անարտ 'ի վր
 26 նոցա , * որ քննէին և խնդրէին և անիկն զարարեալն
 յարարէն առ բաքի գգ , և խնդրէին զիս 'ի նոցանն ,
 27 առանտեցաւ ցանկին և պարտ առնէին . * և նիզիկն և
 մարտ առնէին զիկլ-զի ոչ երբեք ըսալ եր միտ յարմ
 28 հետե երեկցաւ մարգարէ : * Եւ ժողովոյն իմ բա
 թկալն յազայի , և շոքան առ յմիտման ափաւ ' և
 29 անն . * և եղբայր չո յազա մեծաւ , և այր չիք որ նման
 է նմա ' ըսան ընդգիծ թշաւոյ , անկ պատասխանի
 ' որդոցիկ որ եկեալ թշաւումն ինն ընդն զազոս մը :
 30 * Այլ զքեզ ընտրեցաք մեք 'ի անդի նորա , զի եղբոյն
 գաւ ինն 'ի վր մը . լինել մեզ առաջնորդ ' և ասլ
 31 կատարազմ ընդ թշաւոս մը : * Եւ յանն առ յմիտ
 ման 'ի ժամանակն յայնիկ զառաջնորդուի : և համ
 32 բարեաւ նա փորձեալ յազայի եղբոր իւրոյ : * Իբրև
 գիտաց բաքի գգ ' խնդրէր սպանանել զյմիտման և
 33 իննան զեղբայր նր . * և փախան նոքա յմիտաբան
 թափախայ . և եկին բանակեցան 'ի ջրար անգր ափաւ
 34 պատառ : * Եւ գիտեաց բաքի գգ զորն շարանոյ , և
 եկն ինն բանակեցաւ զորքն իւրով յայնիկոյ յորդա
 35 նան գետոյ : * և առաջեաց առ նոսա զեղբայր մ ' զիս
 զորս գրաւի զորաց բազմայ , և աղաչեցին զնա ասացին
 զբաքեկամ իւրեանց , յանն առնէին նոցա զիս ' և
 զգրաւս ' և զիս ինն որ մնացեալեր ' ի ընի իւրեանց :
 36 * Եւ եղին որդիքն յանորայ որ 'ի մեղ գամաւայն եկին
 ընթանէին զյահաննն , և առին զմացին կարիս հան
 գերմ :

(22) Այլ . Որ արարեալ եր յազայի : (23) Ռեւ . Յնա
 մահաւ յազայի : (30) Այլ . Այլ զքեզ ընտրեցաք :
 (32) Ռեւ . Մեզք ափաւափաւ . իմ , առաւ ափաւ :
 (35) Ռեւ . Եւ աղաչէին զնա ասացին :

գերմ ընդ իւրեանցն : * Յետ Ժամանակացս այսպիսի 37
 Ժող. եղև յովնաթամու. և շնաւորի եղբայրց նր, եմէն
 որդիքն ամբարշտ հարսանիս արարին . և առեալ անէին
 զհարսն յարգազաւծայ՝ գումար միոյ ուրումն ի մեծամեծ
 Ժաց աւագաց քանանացոց անտի, մեծաւ չափ ան
 չափ հանգրծին : * և յիւրեցին նոցա զյոհաննէս զեղ 38
 բայցն իւրեանց . ելին մանն նոցա ի գարան ի Ժաթմար
 ընդինն : * և ամբարձին զայս իւրեանց, տեսին զի գայր 39
 չու մեծ՝ և ամբոխ բազում . և ել փեսայն փեսաւորացն և
 իղբարբքն հարգերմ, և փողովք և քմեկաւ, և պետպէս
 երուեալապիսն, և բազում վառելովք : * Եւ ելին ալ 40
 քա ի գարանէ աստի, սղանին զբազումս . և բազում
 վերաւորս արձակեցին . և զվառեալսն փախստեայ ա
 րարին . և առին յաւարի զհահ և զհանգերմ և զլաւն
 աւար արուեստեցին : * և գարձան հարսանիքն ի կոն, և 41
 մայն արուեստականացն ի սող . և յոգոս գարձաւ :
 * և ինդրեցին ապառ ապառ զլիւծ արեան եղբորն իւր 42
 եանց . և գարձան ի մարգն յորգանան զեալ : * Իւրե 43
 զիտայ Բաքիգգ՝ առ զորս և խաղայ ի վերայ նոցա . և
 եմէն եհաս յանձաւան յորգանան զեալ : * Այլ յովնա 44
 Թան ցըրսն իւր . եկայք յարեցաք մեկտ փնջաք զն
 ոգւոց մերոց . զի ոչ է այսոր իւրե զերեկն և իւրե զե
 աւան : * և ահաւաթիկ զորք շահաւորայ յանգիման 45
 մեր . ոչ ամուր Թաղատի՝ ոչ զաշտ փախտի . և գետա
 յորգանան չափ զմեք պատեալ է : * արգ եկայք մայն 46
 բարձրաք յերկինս, յարձակեացուք ի վթ, Թերեւս առ
 բեռնիք ի ձեռաց Թշնամեաց մերոց : Չբանս ասաց . և
 անգին խառնեցաւ յարձակեցաւ ի վերայ բաքիգեայ :
 * այն թշ լինեղ զոգին ի գիրիս իւր Թափել, և նա 47
 յետս կոյս կործանեցաւ . * և հասեցան յովնաթամն և 48
 որ ընդ նմա էին ի գարն անտի : * անդ հարին կտա 49
 րեցին բաքիգեանք ի յաւալի գնդէ անտի արս հա
 զարմ . և գարձան յեմ : * Սկսան լինել քաղաքս ա 50
 մեքս

(37) Ոմեւ . Յովհաննու և շնաւորի, և եղբայրցն իւր
 եանց : (37) Ուիտ . Մեծաւ յափով անըտի : (40) Ոմ
 մեւ . ի գարանէ անտի : (41) Ոմեւ . Եւ գարձան մայն
 արու : (43) Բաղաս . Իւրե լուաւ բաքիգգ՝ առ զորս :
 (44) Ոմեւ . Իւրե զերեկն և զերեւոյն : (45) Աստ .
 Չախաւեալ են յանգիման . . . և ոչ զաշտ փախտի :
 (46) Ոմեւ . Աւերեսցուք ի ձեռաց Թշնամեաց մերոց :
 (48) Ուիտ . Եւ որք ընդ նմա էին ի գարանէ անտի :
 (49) Ի քա . ի յովնաթամու զնգէ անտի . հանդոն
 ոման ի բնաբ : Ուր ոմեւ . և յաւալի գնդէ անտի : Իսկ
 տիտ . Չբաքիգեանք . և յաւալայ ի գնդէ ան :

- մաքս յերկրին հրետառանի, և զամուսան երկրովի, և զամուսանայ, և զքեթորեայ, և զքեթելայ, և զմիտթաբովթայ, և զսանփայ. * ի պարխապ ամբաղեալս, և * ի 51 զբունն հզօրս, և * ի նիգա հասաաաունն : * և պահա 52 յանն կացուցին թշամուք * ի վր ինչլացոյ : * և ամբ 53 բացուցին զբաղաքն քեթաթբայ, և զգաղերամ, և զա կանա, և կացոյց ինմա զօրս բաղումն և համարս յոյժ :
- 53 * և ան նա զօրգիւ ինանայ երկրին * ի պատանգս, և 54 եգ զնն յախառն եմ * ի պահատ : * Զամին հարիւրադ գի տաներորդի . յամաննն երկրորդում, հրաժեյեայ յակինս քակել զպարխապն որահիցն որբութե ներք 55 նայ : և սկսան քակել զգործն մարգարեից : * ի ժամեց նակին յայնմիկ հարաւ յակինմա, և իտփանեցան գործք նր . քակեցան երափք նր . պապանննցաւ և ոչ կարեք 56 խանել բան մի և հրաման տալ զն տան իւրոյ : * և մե աւա յակինմա * ի ժամանակին յայնմիկ մեմաւ քաննա 57 նք : * իբրեւ ետես բարեգդ եմի մեռաւ յակինմա, : * զարձակ անգրեն առ արքայն . և զազարեայ երկիրն 58 հրաժառանի տն երկուս : * իսրահիցան անորեքն և տանն . ահաւագիկ յովնութան և զք ընդ նմց են իսր զաղսութն նստին բնակութն յամիդոս . արգ՝ եկեղք 59 թնոք զբարեգդ, և ըմբռնեցէ զգոսա ամենեւին * ի 59 գիշրի միում : * զնացին խորհեցան ընդ նմա : * Եւ 60 խաղայ գալ զաղապակի զգորք բաղմք : և ամբաղեայ նա հրաժարառեա գաղա՝ առ իսրահիլակիցս իւր որէին * ի հրեաառանի, զի բմբռնեցեն զյովնութան և որ ընդ նմա էին, և ոչ կարէին, զի ազգ եղև նմա քանց խաղ 61 հրդին : * և կալան նոցա արս յերկրին առաջնորդայ 62 շարեացն յիսուն մի, և անգին խախտեցին : * Եւ յայն ետագն յովնութան և ըմաւն և որք ընդ նն կին * ի բեթբ 63 բէս * ի յամապատն . և իսրամեկարկաաւ արարին զնա . 63 և ամբացուցին զնա : * Եւ իբրեւ ետես բարեգդ, զօրա 64 հասաոյց լինեք, և գայր պաղարեք . * մամառ եգեալ քա քեթբռեաւ, և մարանէր աւաւրս բաղմումն և տաննին 65 կանգնէին շուրջ զեմաւ մեղքեայս : * Եւ եթող յովն 66 նման զքնումն զեղբայր իւր * ի քաղաքն անգ, և եկն 66 ել նա * ի գաւառ անգր . և եկն արթամ : * և հար զագա

(52) Աստ . Եւ զգաղեբայ, և զախառն : Ուր յերկրին Զօր
բաղմն : (53) Ունն . Եւ եգ զնն յամբոցն եմի : (54) Ունն .
Պարիւրորդի յիսնեթգի . . . որբաւ * ի ներքոյ : Ուր առ
ին յուեա . Յերմեբորդի երբորի : (54) Յերմեայն . կա
կինա . ալ Դուս . . . աղագրի՝ յակինմա և հրաժայն ալոյ :
(60) Ունն . Ազգ եղև նմա մի խորհրդայն : (61) Ունն .
Եւ նոցա կալան . Զարայ . . և խախտեցին : (65) (66) Եւ

մերս և զեղբարս իւր, և զզոգիւն փառերանայ 'ի խա-
րանի իւրեանց. և սկսաւ ելանել հարկանել զգրան :
* Եւ յմտցն և որ ընդ նմա էին . ելին հրձիգ արարին 67
զմեղքեանց : * Եւ մարտ պատերազմի եգին ընդ բազմ 68
նայ : 'ի պարտուի մասնեցան 'ի նոցանէ . զի էր խաբ-
հարգն այն և արշաւան նորին ընդունախ : * Եւ բազմ 69
կապաւ արամուսութի 'ի զի արանցն անորինայ, որ խա-
րանի ետան . նմա արշաւել յերկիր նորա . սպանն նա
զատուան 'ի նոցանէ, և խորհեցաւ նա զստանալ յեր-
կիր իւր մասի եկեղեցի : * Իբրեւ գիտաց յովնաթան : 70
տուրքեաց զի ինչիս հրեշտակս, և խօսէր ընդ նմա խա-
ղաղութի, գնել նախա, և դարձուցանել նմա զերկին
մա : * Բանձն առն արար ոնց խօսեցաւ նա ընդ նմա . 71
և երգեաւ նմա, թէ այլ մէ ևս ինդրեցից 'ի զի մեր
լարին . միշտ կենդանի իցեմ : * Եւ դարձոյ անգրեմ 72
զերկից որ մուտալի յառաջու յերկրէն հրեաստանի . և
ինչն գնաց յաղտար իւր, և այլ ոչ ևս գիմնաց դա-
նալ 'ի սահմանսն : * Եւ գազարեաց սուր յիլէ : Եւ 73
ընտելեաց յովնաթան 'ի մարմնաւ և սկսաւ գառնել յով-
նաթան զոգովուրդ իւր, և ստատել զանորենն յիլէ

ԳԼ Ժ.

ԺԵ՛ (1) Կարիւրարգի վաթմանորդի եւ անէքսան 1
գրոս անտիպեան եպիփան, և մո. նա զբազարն
պաղտմայեաց . ընկալան զնա . և թագաւորեաց նա
մին 'ի նմա : * Եւ Լուա գեւմար արքայ, եթէ մոգաւ 2
գնաց զորս բազուսն, և եւ տալ ընդ նմա մարտ պա-
տերկովի : * Եւ յիւսց առ նա գեւմար բանս խաղա- 3
ղութի, զի ընծարեացն նորա զնա . * անտարեացուց 4
տակ գնել ընդ նմա ուխտ խաղաղութի, մինչեւ եգ-
եալ իցե ընդ ին ուխտ անէքսանդրեայ զն մեր : * Եւ 5
գիտեմ յուշ իցին նմա լարին զոր անցուցաք մեր ընդ
նմա

դաւ . Եւ եկն յովնաթան Եւար զոգամերս և զեղ' . Կ-
նայն զմայ 'ի իւրս' . Ուր ալան . Եկն արթամէ : Եւ հար
զոգ. ստորայ : (67) 'ի լուս' . Եւ մայի ելից, Ելին ելին :
(69) 'ի բազան գախտի . 'ի վերայ արանցն անորինայ, որ :
(70) ԲԵ՛ . Եւ խօսէր ընդ նմա խաղաղութի : (71) Որ
տակ . Զարիս . ցորչաք կենդանի իցեմ : (72) Ոման .
Զայ առեալ էր յառաջ յերկրէն :

ԳԼ Ժ. (1) Այս . Զբազարն պաղտմայեաց : (3) 'ի
լուս' . Եւ յիւսց առ յովնաթան՝ գեւմար սահմանսն
'ի բազմ : (4) Ոման . Անտարեացուց գնել ընդ նոսա
ալիս խաղաղութի : (5) Այս . Բնդ նա և ընդ եղբարս .

- 6 նմա և թեղ եղբարս նքն յաղգս նք: * Եւ եա նմա իշխանութիւն ժողովել զգրս, և պատրաստել զեն, զի լիցի նա նիզակակից նորա. և պատանդան որ եին յաշխարհս:
- 7 հրամայեաց առն 'ի ձեռս նորա: * Եւ եին յովնաթան յեմ. ընթերցաւ նա զթուղթն առաջի ձմ ժողովոց:
- 8 եանն, առաջի այնոցիկ որ յամիւս անգ էին: * և երկեան նորա երկիւղ յոյժ. զի լուան եթէ եա նմա իշխանութիւն:
- 9 Թի աքբայն ժողովել զգրս: * սակայն ամին կալան զպատանդան առաջի նք, և եա զնս ցընտանիս իւրեանց:
- 10 * Եւ բնակեցաւ յովնաթան յեմ, սկսաւ շինել և նորոգել զգործն շինուածոց պարսպացն. * շինեցէք առ զպարսպոյք, և զէտան սիւն շուրջ, 'ի չորս կողմ յորձաքար:
- 12 զիմաց. և արարին այնպիսի: * Փախտեաց զնային այլ լազգիքն որ եին յամուրս անդ. որոց շինեաց յայնժամ:
- 13 բարեգդ: * և եթող զնոսս յիւրացանիւք տեղաւ: և
- 14 զնայ նա յերկիրն ուստի էր: * Եւ 'ի բնութիւն մաշկալ եին ոմանք որոց թեզեալ էր զորէնմէ և զհրամանաւ:
- 15 զի նա էր ամուր: * Իբրեւ լուաւ ավերամբարս. արքայ զաւետան զոր'եա բերել զեմտրիտս առ յովնաթան, և պատմեցին նմա զպատերազմ բաշուք, որ արարեալ էր եղբարք իւրով: Եւ զիշխանն որ անցուցեալ
- 16 էր ընդ նս. * և ասէ, մեծ է կարեմք սուրեք զտանել այր մի այնպիսի: առէք տանեմք զնա մեզ բարեկամ:
- 17 և թիկունս: * և հրամայեաց առնել առ նս հրովար:
- 18 առ ըստ բանիցս այսոցիկ: * Արքայ ավերամբարս:
- 19 առ եղբայր յովնաթան ողորն: * անգ եղի մեզ զնա. եթէ այր բաշ զգրութիւն ես, և արժանի ես գաւ լինել
- 20 մեզ բարեկամ: * արգ կացուցաւ մեզ զքեզ պարս գը. լուի քահանայապետաւն ազգի քոյ. և բարեկամ արքայն կռել զքեզ: Եւ եա տանել նմա պսակ սակի և ծիրանիս: արգ կաւ լիցի քեզ յախտի մերում, և պաշտել զքեզաւ յովնաթան զայն բնաւոր պատմուան: Թափն հարեւորդի վաթաներորդի եւթներորդի, 'ի տունին տարեկանաց տաղաւարահարաց ժողովեցին զգրս:
- 22 կազմեցին զենս, և սուրբս եղին: * Եւ լուան զեմտր

(6) Ոման. 'Նիզակակից նմա: (7) Ոման. 'Զթուղթն առաջի: (11) Ոման. 'Զպարսպոյք... 'ի չորս կողմ յորձաքար': (12) Աս. 'Փախտեաց զնային: (14) Յովնաթան. 'Թափալ էր զանօրէնսն և զհրա': (15) Ոման. 'Եւ զիշխանն որ անցեալ էր ընդ նս: (16) Ոման. 'Այր մի այնպիսի, զի տանիցեմք զնա մեզ: (21) Ոման. 'Զնիզերորդի, 'ի տանին. և կազմեցին: և ուրախ լինէին:

մարդ դրանս զնոր, որամեցաւ յոյժ . * և ասէ . զի նշ 23
 դորձ գործեցաք, զի ոչ մեզ մեզ արարաք զնոսա թի-
 կալս : և արգ. ամապարեաց աղէքսանդրոս : և խոսե-
 ցաւ ընդ նս 'ի հաշտուի, և արար իւր մեռն հաստա-
 տալ թէ զհրեաստան : * արգ. ասկիք և մեք գրեւոցաք 24
 աւ. նոյ բանս մի թարու թն մեծարանաց և պարգևաց :
 զի եղիցին նորա մեզ յոգնականութի : * Եւ ետ աս 25
 նել նշ. հրովարտակս ըստ բանիցս այսոցիկ . Արքայ
 գեմարեան աւ. աղքն հրեից ողոյն . * քանդի պահե- 26
 ցեք զուրք զուխաս և զգալինս զոր ընդ մեզ եգիք . Կա-
 ցեք մեղեք դուք 'ի մերում բարեկամուե, և ոչ մեռն
 որս. եղեք 'ի թնամի . լուսեք մեք և ուրախ եկեաք :
 * Եւ արգ. խաղէք մնացեք պահեցեք գուր ահ մեզ 27
 վնոյն հաւատ . * և մեք հատուացուք մեզ թաղութեա 28
 բազումս, և ասացուք մեզ պարգևս բազումս : * և ար 29
 մալեացուք զմեզ 'ի թաղութեա, զմեզ հրեայ 'ի հարկաց, և
 զքաւժ զապարիցն և զպահայ . և փոխանակ երարդաց
 սերմանն : * և զհատարակաց . աղբւոյն և զմաւոյն որ 30
 գայր ինչ, թաղում մեզ յայտ՝ օրէ և աւ. յապա . և յե-
 րեցն օրինաց որ յաւելան 'ի մեզ, և 'ի շամբաւոցն, և
 'ի գալիլեայիս . յայտ՝ հետե և 'ի յաւիտեանս ժամանա-
 կաց : * Եւ յեմ նաւ իրեաք՝ ասորք թաղաւ կացեի շուրջ 31
 զաւանանդ իւրեք հանգերմ, և 'ի աստանորդե զմեզ
 մեզ թաղաւ լիցի : * Եւ զիշխանութի զապիգ 'ի ներքս 32
 աուեաւ լիցի ջքահանայապետդ, և կայուացե գա 'ի
 նմա արս զոր ինքն ընտրեսցե պահել զգա : * Եւ մեմ 33
 անմն հրեի որ 'ի գերութե գացի՝ յերկրին հրեաստա-
 նի յեմ թագաւորութե իմում, արմակեալ մրի առանց
 փրկանաց . զմեզ հարկս՝ հասի և մարտի և գրաստա .
 * Եւ յեմ ասնա տարեկանաց, շարաքիք և գրաւիք աւ 34
 ասց, և աւուրք յառաջ քան գտան, և երեք երեք աւուրք
 զմեք ասնին, եղևոյն ապահարի թողեալ մեզ հրեից որ
 իցեն 'ի թագաւորութե իմում . * մի իշխանցե պահեմ 35
 ընդ ներքէ զոր զմեմ իրաց իմոց : * Եւ առաջիք գրաք 36
 ցին նորա 'ի զորս արքունի 'ի վեց հարիւր հարաք զը-
 բական . և պարգևք ելցեն նշ ող օրէն և ընդ աստիկն
 զորս

(29) Ուն . Եւ զքաւժ աղիցն և պահայ : (30) 'ի լաւ''
 Ռ քայր իմ . հանայն անայ 'ի քաւժ : (30) Աւս . Եւ
 զհատարակուց այգւոյն . յայտ՝ օրէ և յապա : (31) Ռ-
 մեմ . Չմաքս մեր թա'ն (33) Ուն . Զանանայն 'ի թա-
 գաւորութե . արմակեալ լիցի մրի : (36) 'ի լաւ'' . Եւ
 առաջիք գրցին . հանայն անայ 'ի լաւ'' : (36) Յերեմ-
 ան Բաաբել ապղէս դնի . 'ի ոչ զարական . ըստ օրում ալ
 նի և այլ օրինակ . և Բաա այլ 'ի զհարիւր ք . իսկ երեմ

- 37 զորս արքունի՝ ընդ մեծամեծս : * Եւ 'ի նոցանէ զար-
մեալ հաստատեացի 'ի մեծօրնէ արքունի որ են հաւա-
տարիմ : և ի խանք և վերակացուք եղիցին նոցունց : և
զմասցեն նոցա ըստ օրենս իւրեանց ոմ հրամանեա ար-
- 38 քայ երկրին հրէաստանի : * Եւ զերիս օրենաւոր յառա-
ջագոյն եղեալ էր հրէաստանեաց, յերկրէն շամբաաց-
ւոց անգրէն գարձուցանել 'ի հրէաստան, և համարել
ընդ երկոսն մի օրէնս . զի մի այլ իշխան մեռնահաւ-
- 39 լիցի 'ի ՎՔ նշ, այլ քահանայապետն : * Եւ զքաղաքն
պաղոմայեցւոց տուեալ լիցին նոցա պարզե 'ի նուէրս
պրբութեցն որ յենն են, 'ի պետս ծախիցն որ 'ի սքս
- 40 անգր ծախիցին : * Եւ ես տաց ամ յամէ հնգետասան
հազար կշիւ արծաթոյ՝ յարքունի համարուէ, 'ի կող-
- 41 մանց ուստի արծառն իցէ : * Զնոմ միեր զոր նոցանն
կարեմն լոււլ՝ յարքունեւս լիցի, ոմ ընդ առաջին
- 42 աղբն, * յայտ հետե տացն յարքունի տարաղէ : Եւ
'ի ՎՔ պարիկ զհինգ հազար կշիւ արծաթոյն՝ զոր առ-
նան 'ի մեկնս պրբութեն ըստ համարոյ տարւոյն . և
մյգ թողեալ լիցի, զի մեկ է այգ քահանայից և պաշ-
- 43 տանելոյ : * Որ միանգամ գիտեցեն որ փափառեալ ան-
կանել 'ի տանար անգր յեմ, կոմ որ միանգամ 'ի սահ-
մանոց դորս իցէ որ պարտիցի որ ինչ յարքունիս, թո-
- 44 ճիւղ լիցի նմա . և ինքեանք արձակեալ լիցին : * Եւ
մի ինչ որ արասեալ կործանեալ իցէ շինուածոց աղ-
- 45 քաց, շինեացն նորագեացն, և ծախ համարոյն յաղ-
քանեւս մեարեացի : * և շինեացն զպարիսպն եմի,
ամբարացն շուրջանակի . և ծախ համարոյն յարքու-
նեւս մեարեացի : և նոմ պարիսպք ամբայ հրէաստա-
- 46 նի շինեացն : * Եւ իբրե լուաւ յովնաթան և ժող-
վարքն պրբս զայս, ու ինչ հաստատեցին՝ և ոչ յանձն
տուին, զի յեկեցին զբարիս մեծամեծս որ արարեալ էր
- 47 յեմ, և նեղուիս յոյժ զոր նեղեցին նոցա զնս : * Այլ
հանցան՝ հաւանցան ընդ հաշտութեն արէքսանդրի .
զի

օրիմաի հովնաթ գիտնոյ ղնէն՝ արքունի զի զբարիսն :
և ասին . քան և վեց հազար (38) Ոսկո . Եւ համարել
երկոսն ընդ մի օրէնս : (39) Ոսկո . Եւ քաղաքն պաղ-
մեաց : (39) Ոսկո . Տուեալ լիցի նոցա 'ի պարզեւս 'ի
նուէրս օրացն : (40) Ոսկո . Յարքունի համարուէ :
(42) Ոսկո . Զոր առնուին 'ի մեկնս պրբութեն : (43) Ո-
սկո . Դիմեացն որ . . . որ պարտիցէ որ : (45) Ոսկո .
Ամբարաց հրէաստանի : (46) Այլ . Ունիչ հաւանեցին
և ոչ յանձն տուին : (46) Ոսկո . Արարեալ էր ընդ երկոսն
(47) Ոսկո . Ընդ հաստատութեն արէքսանդրեաց զի :
(47) Այլ . Բանեցն 'ի փաղաքութի :

զի նա եղև նշ նորս առաջնորդ բանկոն խաղաղութեն.
և էին նորս նմա նիդակակեց. ք և թիկունք զեմ առաքս
կենաց իւրեանց:

ԺԶ* Զորաժողով լինէր արքայ. և կուտիւ զորս բազումս 48
զալ առաջատանքով ընդ գիւղերէն: * և եկին բա. 49
խեցան թագաւորն երկուքն շնորհակալ. 'ի փախաւս
գաւանդս գունդն գեւեարեայ: յալմանն լինէր նշ
տիկնոսանգրոս. * և ստատկացուցանէր զճախատ մար. 50
տին 'ի վր նշ մինչև արևուն մասնեղց: անգ. յայնմ
կանէին վանէին և առ օրին զդարձն վնարէին: * Զրե. 51
տանկս արձակէր անկրանդրոս յերկին եգիպտացւոց.
զի դարձաւ տէրութի իմ յիս, առ պարտեւս արքայ.
պատգամ տայր 'ի բանից ըստ օրինակիս ըստ պատգմէ.
Այս ինչ յայտնի լիցիքեզ արքայք եգիպտացւոց. * զի 52
գարձաւ տէրութի իմ յիս, և նստայ ես յաթոս. հարց
իմոց, 'ի ձեռն առի զչխանուի իմ, հարի վանեցի զգե.
մարիոս զօրք իւրովք, և նուաճեցի անգրին զաշ.
խարհն իմ. * 'ի մարս պատերազմի հարի վանեցի զեռ. 53
և զօրս իւր, և նստայ յաթոս թագաւորութի նորս:
* Արգ. եկ հաստատեցուք 'ի միջի մեքում զհաստատու. 54
թի խաղաղութեն. տուր ինձ գու. զգուտարքս կնուէ.
զի արժանի լիցի ինձ, և ես քեզ եղեց արժանի փե.
սայսութի: * Եւս պատասխանի արքայն եգիպտացւոց. 55
և ասէ. օրի յառաքս բարութի յորում. դարձար գու.
յերկիր նախնեաց քոց, և նստար գու. յաթոս արքայու.
թի հարց. քոց: * և ես պատրաստեալ եմ 'ի կանս քաղ. 56
բութի. առնել զայս եմ ուղ գրեցեր գու. առիս. բնոց
եկ յանգիման լիցուք միմեանց 'ի քաղաքն պապմոցւոց.
զի տեսուք զմեանս. և փնայցացե՛ք զքեզ ինձ
ուղ և աղացեր: * Եւ ել պաղովեստ արքայ յերկին և 57
զիպտացւոց. ինքն կղկոպտարաւ գաւերն հանգերձ
'ի քաղաքն պաղովեացւոց. յամն հարիւրորդի վաթան
երորդի երկրորդի: * և յանգիման եղին թագաւորն 58
երկրքեան միմեանց, և ետ զկղկոպտարաւ զգուտարիւր.
և

(48) Ուստի յաւերս. Արքայ տիկնոսագրոս. և կուտիւ:
(50) Այս. Եւ ստատկացուցանէր զճախատամարտ 'ի
վր նշ: (51) Երեսն պատի. Եգիպտացւոց, զի դաժն
դերութի իմ յիս, առ պարտ: (52) Ուստի. Պատգամ տայր
բանից: (53) Ուստի. 'ի ձեռն առի զչխան: (54) Երեսն
մն փախար. Եւ ես իւր եղեց արժան: (55) Ուստի. Եւ
առաքս բարութի: (56) Ուստի. Լիցուք մեք միմեանց 'ի
քաղաքն պաղովեացւոց: (58) Ուստի. Եւ ետ նմա զկղկո:
(58) Ուստի. Ըստ օրինաց թագաւորաց:

- և արարին հարարինս մեծաւ պարտաստութիւն մեծաւ
 փութաբ քորինս Վարդապետայ ի քաղաքին պաղովաչ
 59 աչ : * Իս 40 Կորնտիս աղիքամբարոս առ յովնա-
 60 թան : զինքնեացն առ առ ներս քաղաքի գնաց յովնաթան
 մեծաւ փութաբ ի քաղաքն պաղովաչուց, և եկն յանդի-
 ման եղև Քաղաւարացն երկոյուն մեծապէս պատա-
 61 բազաբ : և եղև ինքն ի նշանն : * Բաւ Կուսեցան ի
 լիմնի սրբ մեղքն յեմ : ամբաստան լինել զմանն :
 62 և եղև անասոր Քաղաւարն նշ : * Հրամանեա արքայ
 մարդաւցանել զովնաթան ի հանդերձից իւրոց : և
 զլեցուցին նմա ծիրանիս : և ընդ իւր նստոյց զնա :
 63 * և առն յիշմանն : արդ երթիլիք գուք ընդ նմա : և
 ընդ ամ քաղաքս բարեւ տալիք Կորնտ : զի մի ոք իւ-
 խնոցե ամբաստան լինել զի գորա : և մի ոք ներդոցե
 64 զնա մինչ քանիս մեզ : * Եւ եղև իւրե անասանին
 զփառս նր, և լսին զնայն բարբառոյ բարաղին, և առ-
 տանին զի զլեցնալիս ծիրանիս՝ փայլէին, թաղէին :
 65 Կորնտին ամ յարմարեցն : * Իւ փառաւորեաց զնա
 Քաղաւարն ընդ տաղին բարեկամն, և արար զնա
 66 աւարտապէս հաւտեալ : * և զնայ յովնաթան յիմ լի
 ուրախութիւն և խաղաղութիւն :
 67 * Ի արմատ յամն հարիւրոցի զմեծներոցի՝ Գնդ Ժի
 երորդի : և նն գեմարիսս որդի գեմարեայ ի կող-
 68 մանց կրեաացուց յերկիրն հարց իւրոց : * արամեցաւ
 յորս աղիքամբարոս՝ գարձաւ անգրին ի քաղաքն ան-
 69 սիրացուց : * Եւ կացոյց անդ գեմարիոս՝ զապող
 նիս, որ եր յառաջ ի լի ստորին աստիւսանալոյց, և
 ծաղկեաց նա զոր բաղունս : և եկն բանակեցաւ նա
 զյամեա : Ըստեաց նա առ յովնաթան բաւանալ
 70 պէս, և ասէ : * Իսու միայն վերացեալ հաւարացեալ
 կան ի լի մեր, և ես եղև Ծաղբ նախաւանայ զի քո :
 71 ընդեր գու նազիս ի լի մեր լիբանդդ : * արդ աղի
 գու՝ և նն յաւացեալ ես ի զորոց քո : Եկ 42 գու ի
 գողա այդ ան միջ զի յանդիման լիցուց մեման : զի
 72 գնն և ասա ընդիս զորք քաղաքայ : * արդ հարց փր-
 ման գու՝ անն՝ ս իցեմ ես, կամ ս այն իցեմ որ օգնաւ
 կանն իցեմ մեզ : և ասնն : Էլ գոյ մեզ ասից կոխ ա
 ու

(65) Յորնալին Գնդեր : Եւ արար զնա պարաւ : (69) Ու-
 լան : Որ եր ի վերայ ստորին աստիւսանայ : * և զյամե-
 նեա : (70) Ուլան : Ընդեր գու Գնդին ի վերայ մեր :
 (71) Ուլան : ի գալաւ այսպս առ միջ : (72) Ուլան : Կամ
 քո պէն իցեմ, որք պնդանիք : (72) Իսու : Չի եր
 կիցս անարմաւ Կանդան Գոյ : և ի զինքն ի մեղքն : ար
 օւ Գնդին Գնդին Գնդին Կանդան Գնդին Կանդին :

ԼԵ ՕՕ

առի մեր. զի երկիրն անգամ 'ի արդարամք մերան-
ցան հարցն մեր յերկրին իւրեանց : * Եւ արդ. ոչ եւ 73
րէք գուգ զգեմ աւանդ զայդ զաւթարդեանց. 'ի գաղտնի
ուր ոչ գաղտնի թափ եմարտի, և մշտնապէս փոխանան.
և ոչ զիմ արտաքին. և ոչ իմ 'ի մեան 'ի քոր ձգելոց :
* Իւրեւ լուսա յառնման զպատարան զոյն զապար 74
նեայ ըսրկացաւ. 'ի միտ իւր, յոսն եկաց զաղկաղա-
կի. ընտրէր զընտր ընտր զարցն իրեւ արս ասան
հարս. և գոյր 'ի գուրս յեմ. ընդ առաջ եղի նմա
նման երարս ձք, մեանաւ լինէր նմա յաղանկանաւ
ԹԻ. * և եկին հասին 'ի քաղաքն յաղանկաց. քաղա 75
քաղեքն զգուրս ընդգեմ գնին, զի եղահարանք ու
տիկանուք եղին աղսղանայ 'ի լք նչ, հարին' մարտ
պատերազմի եգին 'ի լք քաղաքին : * Երբ առ երկիւ 76
զի քաղն զքրտան. արս մին և տիկեցին 'ի վերայ
քաղաքին : * Եւ իւրեւ զոյն լուսա աղսղանիտ, հաղ- 77
մացաւ պատրաստեցաւ. մեւ ընդ իւր երկն հարարս աղսղ
աղեմ, և աղ զմիտ քաղուան. * և գնաց 'ի հաղանա 78
աղվապ, մեւ յերեւ առ գաղախն, զի յառայեալ էր
'ի զգրս իւր. Զինի լինէր նորա յառնման տեղ մարտ
պատերազմի : * Նա եմաղ հարար նեմեալ 'ի գարանի 79
զնեւ նք. * իւրեւ եւեւ յառնման եմե գարա. գոր 80
մեցին զհեա նք, եկին փակեցին պարանցին զամբն
գարանախալայն, և լուր զմարդ արկին պատմեւ, և
կային պահեին յառաւտեւ մինչ յերեւոյ. ու իրտան
եւ նչ յառնման : * Վատահեցին' աստանեցան հե 81
մեալքն, և լուսն : * զգուրս ի հաղա ըման գըն 82
գին իւրով, և գոյր մարտին 'ի լք, և անկաներ զնա
քոր' մեղքեւ. նորա կային լուսնալք և մանքաղսղալք,
անկաներ 'ի վերայ. զքաղաւան անգրն 'ի գարանի անգ
աստակեր. * զքաղաւան նեմեալքս ընդ երկնս գաղ 83
աին փոխանայ առաջ երեսաց իւրոց ասաներ, հա
ասցաներ մինչ ի հաղանա հաղվապ. մինչ յառ լուսն
ասցնալք 'ի լք հասցաներ, զի փոխանայքն գնային
'ի մեհեան գաղալայ ամբանեւ անկանին, * Զաստ 84
նեւ յառնման զարցն հանգերմ. պատեր զմեհեան
գաղանայ և զքաղաքն աղվապաց, և որ լուր զմարտ
քաղաքն եին ասնայր յառաք. զմեհեան գաղալայ
ամբանեւ լուսն անգրն պարս հաղ : * Եւ եղին ան 85
կեղքն

- (73) Ունիւ. Ուրաք գուցե թափ Թաղ... և ոչ իմեմ
մեան 'ի քոր ձգ' : (74) Ունիւ. Զեանաւ լինել նմա :
(79) Ունիւ. 'ի գարանի զնեւ նք : (81) Ունիւ. Եւ գոյր
մարտակին 'ի լք : (82) Թաղաւ. Անգրն 'ի գարանի :
(83) Աստ. Զատաներ մինչ 'ի հաղ' : (85) Թաղալքն

- կենաց ի սրբոյ՝ արքեպիսկոպոս հանգերձ՝ ի բրեւ ուր ուր
 86 հարկից հազար : * Զուեմաց խաղաց գնաց յովնաթան
 անտի, և եկին բանակեցաւ ի կողմանս ասկաղանայ, և
 87 կենեին ի քաղաքէ անտի ընդտառն նմա փառաց : * Եւ
 զարմաւ յովնաթան յեմ գնդաւն իւրով, և բազում ա
 ւարաւ : զի քերկր զկապուտ զխաղապուտ բազում ըզ
 88 թշամեաց : * Եւ ի բրեւ լուսն զայս անկեցանգրոս,
 89 յաւել փառաւորել առաւել ևս զյովնաթան : * և եւս
 ասնել նմա շինչդ ասկի, զորքինսկի օրէն էր ունել
 եղբայր թագաւորին : և եւս նմա զակկարոն ամ ոսկ
 մանգն հանգերձ ի ժառանգութի :

ԳԼ ԺԱ.

- 1 **Լ**ու թագաւորն եղբայրացւոց զբաժաւով լինէր՝ ժԸ
 հուսկիւր զբա բազումս ի բրեւ զուաղ առաքն ծղ
 փան, և նաւս բազումս : և ինդրէր նա անել զա
 քայաթին ամկեթանգրեայ նենգութի, և յաւելաւ
 2 յիւր արքայութին : * և եւ ընդ կողմանս աստրեսաւ
 նեայց բանիւ խաղալութի : և նոքա դուռն բանային
 նմա, և ընդ առաջ երթային նի : քանզի պատուէր էր
 3 յամկեթանգրեայ արքայէ՝ քանզի անկր էր նի : * Եւ
 ի բրեւ մասնէր պաղատոս ի քաղաքն, յիւրոց զորացն
 4 պահապան թաղար իւրաքանչիւր քաղաքաց : * ի բրեւ
 եկին մերձեցան նոքա ի քաղաքն ազովտացոս, քա
 ցին նմա զմեհանն զազովտայ արքեցեայ, զքաղաքն և
 որ շուրջ զիւրեւ եկին այրեցեայ ի ժամանակի պատե
 5 րաղի, և զքիտեանն որ այրեցեայ էր՝ քերեայ հա
 6 տաւիւր կոյսս կոյսս ի վի նանապարհին : * Եւ պառ
 մէին առաջի արքային որ զին զմանգամ գործեայ յով
 7 նաթան, և յովնոց հանկին զնա : և թագաւորն լոփկ
 6 փայր : * Եւ եկն յանգիման եղև յովնաթան թագաւ
 րին ի քաղաքն յաղախացւոց փառաց մեծոց : ողջն և
 7 ասան փմեանց, և եղին այն օր առ փմեանս : * Եւ դե
 նայ յովնաթան ընդ արքային փմեկ ի կողմանս գետցն
 որ

Բառադով աղաքս զի՛ Սուրբ Թ Է. հանձնիւ արդեւ երկուս օրէ
 նայ : և օրինակ Գ Է հարիւր Է : իսկ իբրտ օրինակ հան
 ճար Բիսեց անին՝ ԷԷ : և ասին . արք ուր հարիւր :
 (86) Որնո : Ընդ առաջ նմա մեծաւ փառաց, իմ, փմեաց
 մեծոց : (87) Որնո : Զքաղաքս և զաղապուտ քաղաքն :
 ԴԷ. ԺԷ. (2) Որնո : Ընդ առաջ երթային նմա : (3) Ո
 ռնո : Քահապանս թաղար յիւրա՛ : (4) Որնո : Բերեայ
 հուսկիւր կոյսս կոյսս : (5) Որնո : Զորին զմանգամ :
 և թագաւորն լոփ կայր : (6) Որնո : փառաց մեծաւ :

որ ամուսնեալ կողմ աղաւ : և դարձաւ յովնան անգլ
բէն յեմ : * Իսկ արքայ պաղովնոս տիրեաց 'ի զթ քա 8
դարացն ծովեղերեայց՝ մինչ 'ի քաղաքն սելեկացւոց .
և խորհր 'ի զթ ավէքսանդրեայ խորհուրդ չարութի :
* Եւ արձակեաց նա հրովարտակա առ գեմարտ արքայ 9
և ասէ . եկ մեխա գիցալք առ միմեանս 'և դաշինս կանա-
ցուք , և ասց քեզ զգուսար իմ դոր ունի ավէքսանդ-
րոս արքայ , և տիրեացն գա . 'ի վերայ արքայուն հոր
քոյ . * զի զղացեալ եմ թէ ընդէր ետու ես զգուսար 10
իմ նմա կնուե . զի խորհեցաւ նա 'ի զթ իմ'նմէ : * Եւ
այսպէս յալաց հաներ զնա , զի իւրանին եղեալ էր ան-
րուե նք : * Եւ եհան զգուսարն , և եա գեմարտի . և 12
խառորեաց յավէքսանդրէ , և յայտնեաց զթնամու-
խուր : Եւ եմուս պաղովնոս և տիրեաց նա 'ի զթ քա
դարացն , և սելեկեայ ծովեղերեայց : և խորհր չարու
թի 'ի զթ ավէքսանդրու : * Եւ կն եմուս 'ի քաղաքն ան 13
տիրացւոց . և եգաւ զթագ դառնացւոցն . և պատկե-
ցաւ կրկին թագաւն ասիացւոց՝ և թագաւն եգիպտաց-
ւոց : * Բայց ավէքսանդրոս արքայ էր 'ի կողմնս կիւլի- 14
կեցւոց 'ի ժամանակին յայնմիկ . զի ապագամբէին մար-
դիկն 'ի նմանէ : * Եւ լուաւ ավէքսանդրոս՝ գիմեաց 15
գաւ 'ի զթ նք մարտիւ պատերազմաւ : և եւ պաղովնոս
ընդ առաջ նք զորք բազմեք , և դարձայ զնա 'ի պար-
տութի : * և փախաւեայ լինէր ավէքսանդրոս 'ի կող- 16
մանս արաքացւոց . զի անդ թալիցէ և աղբիցէ 'ի նմա
նէ : և արքայ պաղովնոս բարձրացաւ : * Եւ եկն զա 17
քեւէլ արուայիկ , եհան զլուին ավէքսանդրեայ , և եա
տանել պաղովնոսի արքայի : * Եւ պաղովնոս մեռաւ 18
յաւուրն երրորդի , և որ էին զամբոքն սատակեցան
յամբուկանացն :
ԺԹ * Եւ թագաւորեաց գեմարտ , յամն հարիւրորդի ժամ 19
սներորդի եւ թներորդի : * Ընդ առուրն ընդ այնոսիկ 20
ժողովեաց յովնանի զօրս 'ի հրեաստան , զալ մեռա
գնեղ զերգաւն որ յեմ էր . կաղմեցին զնովա շուրջ
մեղեքնայս բազումն : * Ապա գնացին ամանք որ թըլ- 21
նամբ էին աղբին հրեից , արք անօրէնք պատմել թա-
գաւորին , եթէ յովնանի մեղեքնայս կաղմեալ յուրջ
զքերգաւն պատեալ յառնուլ պատրաստեալ : * Իբրեւ 22
Լու

(8) Ոման . ծովեղերեայ՝ մինչ 'ի քաղաքն : (9) Աս . Եւ արձակեաց նա հրովարտակա առ . . ուխա գիցուք ընդ մի մեանս : (10) Ոման . Ջի զղացեալ եմ ես : (12) Ոման . Եւ եկն եմուս պաղովնոս : (14) Ոման . 'ի կողմնս կիւլիկեացւոց : (17) Ոման . Տանել պաղովնոսի . իսկ , պաղովնոսի : (21) Ոման . Յառնուլ պատրաստեալ : (22) Ո-

- լուսն՝ բարկացաւ յոյժ . չաւեաց և եկն 'ի պատմեստս ,
 եւս հրովարտակս առ յովնակման , զի մի ևս զերգին
 շուրջ պաշտօնաւ պահելոյ . քաջ ինքն յարուցեալ վազ
 վազակի առ նա հասանիցէ 'ի քաղաքն պաղովնացւոց
 23 զի անգլանգիման լիցին միմեանց : * Իբրեւ լուսն յովն
 նախման՝ ևս քան զեւս անգել հրովարտեաց զպահ թերգին
 և ինքն պառն ընտրեալ իմաստունս 'ի ծերակոյտ ժա
 24 զմերգինն անտի , և 'ի քահանայից անտի : * Հանգերմե
 ցաւ պատարագս , սակաւ և արձալմով , և երգանմն
 'ի մահ , գնաց յանգիման լինել թաղաւորին 'ի քաղաքն
 25 պաղովնացւոց : և երգեալ նա ընտրէս 'ի նմանն : * Թեպէտ
 և քաղաքն էին յանգիմաց անտի ապաստան միմեանն :
 26 * Եւ մեծարեաց զնա թաղաւորն ու պաղովնքն իւր
 և բարձրացոյց զնա յոյժ առաքել յաճ բարեկամաց իւր
 27 բոց : * և հարգեալ նմա զիշխանութի քահանայապետս
 թն . և որ ինչն ինչ պատիւ ունի յանապատիցն քան
 զնա : Կացոյց հարգեաց զնա ընդ առաքելն բարեկամս
 28 * Եւ ազալեաց յովնակման զարաքն , զի անպատիւն
 բացէ զհրեաստան , և զերեսին կուսակալութիւն , և քա
 շաքին : և յանմն առ նմա տալ նմա երկը հարկէր քան
 29 քոր : * Եւ հանց թուեցաւ թաղաւորին : և զի պար
 ձի հրտանն եւս հրովարտակս տալ առ յովնակման
 30 բնակաւս պառնիկ : * Արքայ գնեալաւ յովնակման
 31 երայր՝ ուղղին : * Չարաշէն հրովարտակիս պարտիկ
 գրեցաք մեր առ զառնեմէս երայր մեր , նովնն արինա
 32 կաւ և առ մեզ գրեցաք զի գիտապէք : * Արքայ գե
 33 մեար՝ առ զառնեմէս հայր՝ ուղղին : * ազգին հրեից օր
 նակաւն նիզակիկից՝ ուխտակալ բարեկամաց մերոց , ի
 'րաւունս համարեցաք գիրքել բարձր առնել փոխանակ
 արդարութե միամուրթ զոր պահեցին նորա առ մեզ :
 34 * Կարգեցաք մեր զառնեմէս հրեաստանի , և զերեսն
 քննան՝ ապաքին , և զուգա , և աւթամին , յաւելցին 'ի
 հրեաստանի 'ի հոգմանս շաքինի . և եւս որինչ հասի
 քնն գայցէ 'ի նոցանէ՝ լիցի այն պաշտօնից յեմ՝ քա
 թանակ արքունական մեկնն որ գայր 'ի նոցնէ անյամե
 35 յարմոտեաց երկրին , և 'ի բերդ ծառոցն պաղոյն : * և

ՄԱՆ

ձեռք . Չուեաց և եկն պաղովնես : և անհ . Եկն 'ի պաղ
 զովնցիս . . 'ի պաղովնացւոց քաղաքն : (24) Անհ . Եւ
 եւս զանմն 'ի մահ : (27) Անհ . Աւեր յառաջ քան զնա :
 (28) Անհ . Եւ յանմն հառ նա տալ : (31) Թերակին .
 Առ զառնեմէս եղ : (33) Անհ . Արդարութե միամ
 տութե : (34) Անհ . 'ի հոգմանցն շաքինի . . հասի օրեն
 դար : (34) Անհ . Եւ 'ի բերդ ծառոցն պաղոյն : (35) Ա
 նհ . Կամ որ ինչ մեղք յարգանքս :

այլ որինչ տարալէք աղբիւնք, կամ տառանորդք, կամ
մոքս, կամ ինչ որինչ մեղք յարգունիս իցնն. կամ
բաժն աղբից, կամ տարալ պատկաց, * զայն նմ թող 36
ցաւք ի նո. և քի քի ինչ մի յայտցանէ անարդեալ գացի
մինչ յաւիտեանս ժամանակաց: * Արդ ձեզ քիչք լի 37
յի աւանդ պատմէն քի հրովարտակից, և առ առ յով
նախնա՝ զի գիցի ի դանձն սրբութիւն ի գիւղան վայր
Յիսակաւոր տեղով: * Իբրեւ ետես գեւեար աղբաց, 38
նքն հնազանդեցաւ նմ երկիր առաջի նք. և ձկնչ եր
յաշխարհի որինչ բնդ գեւ գաւառայր հրամանաց նորա,
հրաման եւ արձանել զտրան յեւրաքանիւր տեղիս.
Բայ ի զորաց յաղթաց հեռաւորաց, և ի խնարդի գնգե
կղզեաց կղզեաց զք:

Ի Եւ Յիշմամն գործան նմ զօր աղբաց ընդ նոն: * Տրիփան տնուն եր աղբանդարեան տնոյն, իբրեւ և 39
անդ եթե զօրն նմ արածւի են զգեմարեայ՝ գնաց
նա առ իմադիւս արուայի, որ սնուցաներ զանախոջ
ղղանանեալն աղկոյանդրի: * և առ նմն կանկեր՝ զի 40
տացի նա ցնա զմանուկն, և անցե թագաւորեցուացե
ի տեղի հոր իւրոյ. և պատմեաց նմն որինչ քանդամ
քորնս գործեաց գեւեար, և զնմ թշնամուիս որ մահ
գամ գտային զօրն. և անդ լինէր առ նմն առաքա
րազուն: * Առաքեաց յովնաթան առ գեւեար առ 41
քայ, զի հրաման տացե թուցանել զտրան որ ի միջնա
բերդի անդ էին, և որ յամուրս անդ էին. զի էին նք
թշնամուք ընդ Ելի: * Եւ առաքեաց գեւեարիս առ 42
յովնաթան՝ և ասէ. զչ զայդ մայն արարից քիչ և աղ
գի քամ, առ քանզի քանաւորեցից զաղգ քո՝ եթե
ժամանակ մայն գաից: * Արդ զառ բարւոյ արտացնա, 43
առաքեացիս առ իս գունգ մի ի Թիկունս, զի զօրն ա
ւասիկ լինէն յետս կացին: * Իբրեւ լուաւ զայն յովնա 44
թան, վաղվազակի գունգ մի յերկից հաղորաց արս ըն
տիրս սպառազէնս արձակեաց ի Թիկունս Թագաւ
որն ի քաղաքն անախոջացուց. և ուրախ եղև Թագա
ւորն ի հասանել նք ի մեռս նք: * Իբրեւ զայն լուան 45
քաղաքայիքն. ժողովեցան յեւրաքանիւր տեղովէ ի
մէջ քաղաքին՝ իբրեւ բեւոյր երկոտասան: այն ինչ յար
ձալ

(36) Ո՛հն. ի նո. և քի քի ինչ յայտցանէ: (37) Ո՛հն. ի
Տալ զյովնաթան... ի գիւղան վայրի: Ո՛հն. ի
յովնաթան, զի գիցե ի գանձն: (38) Ո՛հն. Ո՛ր բնդ գեւ
գաւ...: Բայ ի զօրաց աղբաց: (39) Ո՛հն. Տրիփան տն
անուն աղբան: (39) Այլ. Թուցանէր զանախոջս:
(40) Յօրիսիս. Զի տացե նմ ցնա: (40) Ո՛հն. Զի ան
ցի Թագեցուաց: (42) Ո՛հն. Ժամանակ մայն գացի:

- ձանկարներն Կ՝Վրժապետորին, Կամէին անգին սպա
 46 նանդ, քնա խոյս եւ 'ի նոցանէ. և նորա առին զաշ
 զապակի զիբրանն նմ զնացից քաղաքին. մեքս եգին
 47 և սկսան մնացանել: * Ա՛լ զգ եգի ինչն ան զնին. Կու
 անցան 'ի ՎՐ ապարանից Թագաւորին, ձայն ետուն
 48 միմեանց, և սփռեցան ը նմ քաղաքն. * Իբրեւ հարին՝
 սպանին կատարեցին այս իբրեւ ասան հազար. հրձիգ
 արարին զնմ՝ փայտակերտան զապարանից նր. և զինչ
 և զտապաւածս նց առին յաւարի. արկին յերեսանա
 49 զԹագաւորն, և ապրեցուցին զնա՝ 'ի մեռաց նց: * Իբրեւ
 ետան մնացեալ գումգ քաղաքին, եմէ զորացաւ գումգն
 ինչն ան 'ի ժրաց նց, և կամակար յաղճեցին նց. ըսան
 նաւապէցան, և ակապացան 'ի խորհուրդս իւրեանց. 'ի
 նայն բարբառոյ որդրանաց սկսան աղաղակել առ Թա
 50 գաւորն՝ և ասան. * մեռն ասոր մեղ, և գաղարեացե
 51 գումգս մայեկան 'ի կատարանէ քաղաքին: * զայն բան
 ասեին, և դիւրացանդիւր զնա առ սոս պատերազմը
 զայն ընկենաւին: և բարձրանայր փառք գումգն ինչ
 եան յաւարի Թագաւորին, և առաջի նմ զրաց նր. և
 գումացին անգրէն յեմ անուամբ մեծաւ և բլճ աւա
 52 բաւ: * Եւ նոպաւ գեւեար արքայ յաթառ անբուծե
 53 իւրոյ, և ասրեսաց երկիրն նմ առաջի նր: * Եւ ասեաց
 ինչացուցն յեմ որին խոստացաւ նա նց, և ամենէին
 օտարացաւ յաշ յալեամանու: և մէ հասոյց նմա ըստ
 փամուսթէ վաստակոց նր:
- 54 * Յնա պարսիկ գարձաւ արիփոն, և պատանեակն ան
 * արիքոս ը նմա, Թագաւորեալ և նոսեալ յաթառ ան
 55 բաւն: * և առ նա ժողովէին զորքն նմ որ ցրուեալ էր
 'ի գեւեարեայ: և ետան մարտ պատերազմի ը գեւեա
 56 րեայ, և փախուցին զնա վաթմարեալ: * և եկն առ ըզ
 գաղանն արիփոն. և կալաւ զքաղաքն անախրացուոց:
- 57 * Հրաման եւ հրովարտակ ասնել մանուկն անախրոս՝
 առ յալեամն՝ և ասէ. կացուցեալ իմ զքեզ 'ի գործ
 քահանայապետութեն, և հաստատեալ իմ զքեզ 'ի ՎՐ
 չարինն օրինաց, և կարգեցաք զքեզ ընդ բուն և ը աւ
 58 ռաջին բարեկամն մեր: * Եւ եւ ասնել նմա նաւագս
 սակին, և սպառ տանարին: և եւ նմա իշխանութի ըմ
 պել սակի նաւագք, արկանել ծիւրանին, և իշխել կրել
 59 նան ըզեզ, ը նանի Թագաւորաց: * Եւ զմասուն զեզ
 բայր

ԻԱ

ԻԲ

(48) Ո՛հնէ. Արկին փրեանց զԹգրն: (51) Յօրեմային. Եւ գաւառացին անգրէն յեմ անուամբ մե': (52) Յօրեւ
 նային իբնի. Երկիրն նմ նմ: (55) Բլճի. Որ ցրուեալ էր
 գեւեարեայ: Ուր ասին. զոր ցրուեալ էր: (57) Ո՛հնէ.
 կացուցեալ եմ զքեզ. և հաստատեալ եմ:

բայր նր հրամաններս իշխան զգրաւոր փոխադրել 'ի
կողմանցն ծուրայ մինչև 'ի սահմանս եղևորացոյց: 61
Եւ յովնաթան շինել յայնկոյս յորգանան գետով: և Զ.
բազարսն, և ժողովեցան առ նա ծով զորք ասորաց 'ի
Թիկուան: և եկն նա 'ի կողմանս ասկապոնեայ: և եկն
նմա քաղաքացիքն ընդառաջ մեծաւ գովաւթի: և Է. 62
աի գնաց եկն 'ի գաղայ, և գաղացիքն փակեցին նմա
զգրաւորսն: նառաւ չարք զնորք, և հրծիգ արար զու
առնոց: և զինչ և զստացուածն նց վարեցին 'ի գե-
րաւթի: * Ապա եկին գաղացիքն առաջի կողմն 'ի մեռն 62
եռան նմա, և մատուցին զորգին իշխանացն իւրեանց
'ի պատանդութի, և իս ան եռամսնեց զնոյսմ: և ինչ
անց ը երկիրն 'ի կողմանս գալմասկեայ: * Եւ լուսն 63
յովնաթան եթէ հասին իշխանք գեամարեայ 'ի կաթե-
'ի կողմանս գալիլեացոց զորք բազմաք: իբրեւ կամէին
իմն թէ փոխեացուք զնա 'ի գործոյ անտի: * նա եթող 64
զնորայր իւր զմուսն յերկիրն վթ: և ինքն գնաց ընդ
առաջ նց: * Եւ շմուսն հասանէր պատերազմաւ 'ի վթ 65
բեթսովայ, և պաշարէր զնա առուքս բազումս, և յար-
գել արկանէր զնոսա: * աղալիլ սկսան նորա ընա, զի 66
գալիլնս արացիք ը նմ: նա ետ մեռն նց, և եհան զնոյ
առաքի: և կացոյց անդ նա պահապանս քաղաքին: * Եւ 67
յովնաթան զորքն իւրովք եկն բանակեցաւ 'ի վերայ
ջուրցն գեներեսարեթայ, կանխեաց նա ընդ առաւտն
'ի դաշտն նասովայ: * և դունդ մի պլաղգեաց ընդ ա- 68
ռաջ եգե 'ի դաշտի անդ: Եւ դարան դործեցին 'ի վթ
նթ: Կեպն 'ի դարան մալին, կեպն 'ի գիմի հարան նմա: * և յարեան 69
դարանակալքն յիւրաքանչիւր տեղեաց՝
զհետ եղին նց, և զյովնաթան 'ի մէջ արկին զորքն հան
դերմ: * և արարին զզօրսն յովնաթանու փախտուայս: 70
և ոչ մնացաւ նմա, բայց միայն մատաթի բեռաղովեան,
և յուգա սկափեան՝ զորավարք զօրացն: * մեռն զօճեք 71
արկանէր յովնաթան, զպատմուեանն պատառէր, հող
'ի գլուխ լինէր: * 'ի վթ յարմարէր բարկութի մեծաւ, 72
և 'ի պարտութի մատնէր զնոսա: * Զայնմ ժամանակն
փախտուայքն ամենեքեան անդրէն 'ի նոյն գառնային, 73
հալածական զթշնամբն առնէին առաջի իւրեանց, փն-
չ:

(61) Ուսն: Նմա զգրուանս գաղայ: (61) Ուսն: Եւ զինչս
և ս և զստաց: (67) Ուսն: Զուրցն գեներեսարեթ: 'ի
դաշտն նասովայ: Իսմ, ասովայ: (69) Զօրեալի 'ի
բաթանի գնի: Զհետեւն նոցա: ալ 'ի լա: աղապրի: Եւ
զն: համայն ալ: (70) Ուսն: Եւ յուգա սկափեան:
(72) Ուսն: Բարկութի բազմաւ, և 'ի պար: (73) Բա-
զմա: Մինչ 'ի բանակն իւրեանց:

74 թիւնս իրարեւորեալն ի կողմս . և եկին անկան զբա-
նակունս արարչեաց . և հարին հաւորեցին յառաջ յար-
մէն իրարեւորեալն . հազար հեծեալ սպասադէնս : և զար-
նա յաշխարհս յեմ :

ԳԼ. ԺԲ.

- 1 Ի թիւնս իրարեւորեալն . թէ ժամանակն արարչեաց Ի Գ-
ննս , հարեաց արա ընտիրս , ընտիրս ընն ի քա-
ղաք հաւորեցեաց . երկուք նորոգել զառիս հաւորեալն
- 2 ընդ նս . և ընդ սպարապետս , և չ ալ անոնս անդիս
- 3 որոք հրովարտակա ընն արմատիկ : և Գնացին հա-
րարակն , և եկին հասին ի քաղաքն հաւորեցեաց . և
յամարեմն եղև նոյն ի աստիարին իսրայելաց : և ասեն
յամարեմն զհաւորեցեացն և ասեն իսրայելացն . ինչիւն
4 զհաւորեցեացն և ի իսրայելացն արմատիկն աստիարակն Բանակ
ասին համեմատ . և ետուն հրովարտակն ի քաղաքն ան-
դիս . զի յաւարեւորեցին նորա յաւարեւորեալն ի իսրայելացն
- 5 բնաւորեալն : և եւս այս արարչեացն հրովարտակացն զբա-
նակունս յաշխարհս առ արարեալեաց , ի լեւանս , առ
- 6 հրովարտակն : և Բանակեալն զհաւորեցեացն , ծերուն
կոյս ծաղկեցեալն . հանգիւրս , և զհաւորեցեացն , զանոն
և արարչ սպարեալն հրովարտակացն . առ արարեալեալն եւ
- 7 բարս մեր՝ ողջի : և Բանակ յառաջ իսկ առ արարչեացն
հրովարտակն առ անիս զհաւորեցեացն ի քաղաքն իսրայելաց
քաղաքն ի Թաւառքն ձերմէ , երկն ինքեանիցն երբոր
և բարեկամս մեր եւ , ուն մեզ պատմեմքս զաւանդն
- 8 և ընկալու ձերմէ զբարս որ առ արարչեացն մեծաւ փառք ,
և ձերմէ ի ձերմէ հրովարտակ մեր ուր նշանակեալ զմեզ նիւ
- 9 զաւանդն և ի իսրայելս իւր , և անիւր ի բարեկամս Աստու-
ծեալն . քանի լի և ոչ հարստեալ մի ի Թաւառքս ձերմէ
- 10 հրովարտակն , և առ արարչ նորոգել մեւանդամ զմեզ
հաւանութիւն հարազատութիւն , զի մի օտարացուք մեզ
ի ձերմէ . զի բազում են այն ժամանակն որ անցին ի մի
4ին

(74) Ոմեռ : Իրարեւորեալն հազարս հեծեալս սպա :

ԳԼ. ԺԲ. (1) Ոմեռ . ժամանակն յարարեալ եր նմա . .
ի չղան հաւ : (2) Ոմեռ . եւ ընդ սպարապետս . (5) Ո-
մեռ . Հրովարտակացն ե , զոր . . և առ հաւաքեալս :
(6) Աստ . Գնացեալ և արարչ . իսկ , սպա : (7) Ի քաղաքն ար-
արեալ . Առ արարչեացն հրովարտակ առ անիս . . երբոր
եւ իսրայելս մեր : (8) Ոմեռ . եւս առ ի ձերմէ հրովարտակն ,
ուր : (9) Ոմեռ . Աստ մեզ , քանի լի և ոչ : (10) Ոմեռ .
Առ արարչեացն նորոգել մեա :

Հին հաւանութեան զոր գուշն առ մեզ արարեք : * Արդ 11
 մեք անպակաս յամ ժամանակի 'ի ամեն անգրեկանայ' և
 յայլ աւարտ արժանաւորս յիշեմք մեք զմեզ 'ի զեբայ
 պատարագայն որ մեռեալսն մեք : յիշեմք յազօքն մեր
 ուղ արժան և օրէն և յիշել զեղբարս մեր : * և ցնծամք 12
 մեք ընդ ժառանգ մեր : * Արդ զմեւք պատեցան աւար 13
 սիկ բազում նեղուիք պատերազմայ . մերս եղին աւ
 ւանիկ թագաւորք որ շուրջ զմեւք են . * և մեք ժմեք 14
 կամեցաք յարգ նեղել զմեզ . և մէ զմեզ . և մէ որ շուրջ
 զմեւք բարեկամք ներակակեցաք մեր են յայն մարտ
 պատերազմ : * Եւ զմյ մեզ օքնուի յերկնից . և ասց 15
 թեցաք մեք 'ի մեռաց թշնամեաց մերոյ . և 'ի պարտութե
 ժամանցան թշնամեք մեր աւարի մեր : * Արդ ընտրե 16
 ցաք մեք զհաւանութեան զանախոքեան . և զանախապապոս
 յառաւանայ . և առաքեցաք առ հառախոքին զի նորա
 գեւոյնն զառաքին . հաշտութե հաւանութե . թիկնան
 բարեկամութե եղբայրութե : * Տեսեք նյ պատուիք 17
 անցանել առ մեզ . աւել նյ մեզ ողորն . և մեռեալսն
 թուղթն զի նորագնան սիրոյ եղբայրութե մերոյ : * արդ 18
 բարեւք արարեք հառման աւել պատարտանք առնել
 մեզ : * Եւ այս պատմեն հրովարտական է որ որաւ 19
 թն անգրեկն առ անիա քահանայ : * Արդայ պարտայ 20
 այս անիայ մեռ քահանայապետի աջոյն : * Պատեն Հին
 մեռեալսն զի պարտականայ և հրովարտանայ . զի են 21
 եղբայրք հաւանայք' և են յարեալսն : * Արդ յարմ 22
 հնուն զայս պատմեն զհառայք . բարեւք արարեք հա
 նապարտք . զրիւ առ մեզ . զի խաղաղութե և ողորմե
 մեր առ մեզ : * և մեր առ մեզ : Ինչք և ստացաւեք և 23
 եւ անպատու մեք' մեր է . ուղ և մերն մեր : արդ ասեմք
 զայս պատուիք . զի հանապազ պահեմք զայս առ մեզ :
 Ի * Եւ լուա յոյնական եթե գարման իշխանք գեւոր 24
 թեայ զորք բազմեք քան զառաքինն . զաւլ 'ի զ' ն' 'ի
 մերս պատերազմ : * Չու արար յեմն . խաղայ 'ի զ' 25
 նյ . եհա 'ի զիմ . հարս . 'ի եղբանայն ամանիկայ զայ
 րաց .

(11) Ոսիւն . Պատարագայն զորս մատու : (13) Ոսիւն .
 Որ շուրջ զմեւք են : (14) Այս . Ձմեք . մէ զմեզ և ոչ որ
 (16) Ոսիւն . 'ի թիկնան բարեկամութե եղ' : (17) Ոսիւն .
 Այս նորագութե սիրոյ : (18) (22) Երբ օրինակ հովնաթ
 Բիւն . Բարեւք արարեք : Իսիւն . Բարեւք առնեք :
 առնեցեք : (19) Ոսիւն . Եւ այս պատմենք հրովարտա
 կայն և որ արա' : Իսիւն . զոր արարին : (20) Ոսիւն .
 Արդայ սպարտականայ առ անիա մեռ քահանայապետ :
 (23) Ոսիւն . Պահեմք զայս առ մեզ : (25) Ոսիւն . 'ի
 զ' ն' . 'ի եղբանս նամանիկայ . Իսիւն . համանիկայ :

- բայ . քանզի զնա թող նմա հասանել յուզել զերկիր
 26 Եւ : * արձակեաց նա գէտ 'ի բանակ նց , և պատմին
 նմա պարտեալ եմէ պատրաստեալ են գիշերայն անկա
 27 նել 'ի վ թ մեր : * Եւ իբրեւ արեւն 'ի մուտս եղև , հրա
 ման ետ յովնաթան զորացն զի վառեալք՝ արթունք՝
 պատրաստեալք՝ միագունդ կայցնն մինչ յառաւօտ : 'ի
 մերս պատերազմի , պարեկապանս հանին , շարք զեւ
 բնամիջ փակեցին . և ինքեանք կային պատրաստեալք
 28 'ի մարտ պատերազմի : * Իբրեւ լուսն թնամիցն՝ եմէ
 գիշերայն պատրաստեցան 'ի պատերազմ , երկեան՝ զար
 չօւրեցան՝ անկան 'ի սիրտս իւրեանց . խիստ առ խիստ
 խարոյխն վառեցին ընդ թմ անդիս , և ինքեանք գիշե
 29 րայն փախաւոյց մեկնեցան : * Եւ ոչ գիտաց յովնա
 թան զորքն հանգերձ զթափուստն նց . զի հայեր ընդ
 խարոյխն բարդեալս , համարէր թն առեամից իցին :
 30 * ապա թնպէտ և զնա եղև նց՝ Ժարայն հասանել , զի
 մեղեալ էր նց ընդ գետն աղաս :
 31 * Ապա գարձաւ 'ի նոցանէ յովնաթան 'ի վ թ արարաց Եւ
 ռոյն , որ անուանեալ կոչին զարգեցիկ , հարկաներ՝ առ
 32 տակեր՝ վաներ դամակս նց , և առնոյր զինս և զստաց
 33 կնոց : * և հասանէր յափաղան , և առնոյր զամուրն
 թմ որ շարք զնալուսին , և գառնայր 'ի կողմնան յուզ
 34 պաշուցաւ . արագեր զգորն 'ի նեղս մուծանէր : * զի
 լուսն թն ամբակնէն ձնան տային 'ի գետեար , պա
 35 հաղանս օտականս 'ի վ թ կացուցանէր : * Եւ գարձաւ
 յովնաթան՝ զարքեալի լինէր , զմերսկոյան 'ի խորհուրդն
 36 կռիւր . Կամեր զամուրն շինել հրէստանի , * և բարձ
 յացուցանել 'ի բարձրուի 'ի միջ միջտարեր գին . և բա
 զարքն 'ի բարձրութի մեծ , անջարեամբ կամեր ընդ նմ
 և ընդ քաղաքն , զի առանձինն լիցին . զի մի տայցնն՝
 37 և մի առնուցան , մի գնիցնն և մի վանալիցնն : * Եւ
 Ժողովեցան շինել զքաղաքն . և ինչ որ անկեալ էր 'ի
 պարսպայն յովնաթուր հեղեղատաց 'ի ծնակին կոչ
 38 մանց անախ , որ անուանեալ կոչի փակնմա : * Եւ շին
 ան անաւ շինել զաղեգա յափիւրայ . ամբացոյց զնա ,
 և գրուան եդ նմա , և նքագ հաստատաց զնա :
 39 * Եւ խնդրէր արեփան թագաւորել կողմանցն ասիաց ԻԶ
 ւոյ ,

(27) Ռանտ . Մ'ի գունդ կայցնն մինչ 'ի յառաւօտ :
 (30) Բաղաս . Քանզի անցեալ էր նց : (33) Ռանտ . 'ի
 կողմնան յուզեացաւ : (35) Ռանտ . Զոր 'ի նեղս
 մուծաւ : (35) Ռանտ . Եւ գարձաւ յովնաթան . 'ի խոր
 հուրդ կոչ : (36) Ռանտ . Եւ զքաղաք 'ի բարձ' . Կոչ , և
 քաղաքն 'ի բարձ' : (38) Ռանտ . Զաղեգայ յափիւրայ :

ապ, և զնել թագ, և ձգել զձեան 'ի վր արդարյն ամբ
 ամբարացոյ : * բացք երկնաւ զանգիտեաց, թէ գուցե 40
 յանձն ոչ ամենայն յովանթան, և խաղայց 'ի վր նի
 մարտիւ պատերազմաւ : և խնդրէր նա հնարս ըմբանել
 զնա ' և կորուսանել : * խաղաց զնաց ' և եկն 'ի կողմանս 41
 քեթմանայ : Եւ ել շառաշ նի յովանթան քառասուն
 հազարաւ ընտիր վառելով պատրաստեալ պատերազմի,
 և եկն եհաս նա 'ի քեթման : * Եւ ետես արթիան եկն 42
 հատեալ յովանթան զորք բազմաք, և զանգիտեաց ձգել
 զձեան իւր 'ի նա : * ապա աս ընկալաւ զնա փառաւաք 43
 քաւք, և յանգիմանեաց զնա թմբ բարեկամայն իւրաց -
 և ետ նմա պարգեւս, և հրաման ետ զորաց իւրաց զի
 հնազանդ լիցին նմա : * Խոսել սկսաւ ընդ յովանթա 44
 նա ' և ասէ . ընդկր զայդ լափ զորս կտարեցիր, զի
 անկէ գոյր 'ի միջի գործ պատերազմի : * արդ արձակեմ 45
 գու զզորսդ յիւրաքանչիւր տեղիս, և ընտրեմ գու չ
 քեզ արս սակաւս որ ընդ քեզ հանապաղ ընկցին, և
 եկ գու ընդ իս 'ի քաղաքն պաղտէացոյ, և ասց քեզ
 զնա 'ի ձեռս, և զայլ ամուրս զորքն հանգերմ, ունի 'ի 46
 ձեռն լիցի, և ետ գարձայց անդրին : զի զի այսորիկ
 իսկ եկեալ էի : * Եւ հաւատաց նա 'ի նա, և արար ուն 46
 հրամայեաց նմա, և արձակեաց զզորսն յիւրաքանչիւր
 տեղիս յերկիրն հրէաստանի : * և եթող աս իւր 'ի նիցին 47
 իւրիւ արս երկու հազարս : գարձեալ եթող 'ի նոցանէ
 զերկուս հազարսն յերկիրն գալիլեացոյ : և ինքն գլ
 նաց ընդ նմա հազարաւ մոռ : * Եւ իբրեւ եմուտ յով 48
 նանթան 'ի քաղաքն պաղտէացոյ, առին զգրանան քա
 ղաքայցիքն և զնա 'ի ներքս արգելին, և հանին ընդ սուր
 զամենեւին որ ընդ նմա մահաւ էին : * Եւ արար արի 49
 փան զորս 'ի վր զորաց նի որ էին յերկիրն գալիլեաց
 ոյ : և 'ի գալաին մեծի, զի երթիցին սասանեացն զնա
 զորսն յովանթանաւ : * Դպա իբրեւ գիտացին թէ նա 'ի 50
 ներքս արգելաւ, և ամենեքեան կորեան որ ընդ նմա
 էին, մոխթարեցին զանձինս, և զնացին մոռուանդ մոռ
 անութի 'ի մարտ պատերազմի : * Իբրեւ տեսին զբա 51
 կանքն որ 'ի վր երթեալ էին, թէ սրտի մազ 'ի վերայ
 իւրաքանչիւր սպաւոյ մարտնչին . զանգիտեցին, թա
 ղին և գարձան : * և սղաւեկին հասին յերկիրն հրէաս 52
 ասա

(41) Ոմանք . Ընտիր ընտիր վառելով : (42) Բաշ . Զան
 գիտեաց ձգել զձեան իւր : (44) Ոմանք . 'ի միջի մարտ
 պատերազմի : (45) Ոմանք . 'Իսու քեզ արս աս' . . . զի զի
 այսր իսկ եկ' : (45) Յօրնալին զիեւր . Եւ ասաց իւր զնա 'ի :
 (48) Օրինալի . Եւ հանին ընդ նա զնա մահան : (49) Ո
 մանք . Եւ 'ի գալաին մեծ . զի եր' : (51) Ոմանք . Ուր 'ի վե

տանի խաղաղութիւն: Կան առին՝ լացին զյովնաթան և
 զզարան որ ը նմա էին, և էին յերկիւղի մեծի: և նստեց
 53 ի առագ. նմ ինչ, և լացին զյովնաթան: * Սկսան խնդ-
 րել նմ հեթանոսացոր շարժ զնորդ էին սատակել զնս,
 54 զէ ասեին սյապեա, * Թէ չիք որ զլուս իշխան ի վերայ
 նոյ, որ ապ ընդ մեզ մարտ պատերազմի. արգ եկայք՝
 հասցեաք ի վր, ընդեսցաք զյովնաթան նոյ յերկրէ:

ԳԼ. ԺԳ.

- 1 Եւ լուսա զնստան՝ եթէ ժողովեաց արիւմն զորս
 բազումս գալ հասանել ի վր երկրին հրէաստաւ:
- 2 Նի սատակել զնս. * և ստուգեաց Թէ յահի յերկիւղի
 մեծի է: Եւ ինքն եկն ելլելմ, ժողովեաց և նա զժողո-
- 3 վարդան: * միմեարեաց զնս՝ և ասէ. զուգ ինքնին գի-
 տեք որչափ գործ գործեցաք՝ ևս և եղբարդ իմ, և տուն
 հոր իմոյ. քանի մարտ պատերազմի մեջցաք, կամ մի
 չափ ներգութն համբերաք ի վր արու. Թեցն օրինաց և
- 4 քաղաքին: * զի վն իշխ՝ և մեր ամենեցուն կորեան եղ-
- 5 բարքն նմ, և ես մնացեալ նմ միայն: * Եւ արգ քան
 լիցի անխաղել ապաշաւել յանձն իմ, յոմ ժամանակս
- 6 ներգաւ: արուք ինչ ընմ լուս քան զեղբարսն, * բայց
 ստիցի զարացոյ խնդրել զվրեմ զազգի ի վր արու.
 Թեցն օրինաց, ի վր կանանց և որդւոց. զի աւասակ
 ժողովեալ են հեթանոսքն նմ, հասանել սատակել զիւ-
- 7 շատեա. մեր յերկրէ: * Իբրեւ զայն խօսեք՝ զուարթա-
- 8 ցուցանեք՝ միմեարեք զնմ միտս ժողովրդեանն: * Եւ
 տուն պատասխանի, ոկսան խօսել ի մայն. մեծ՝ և ա-
- մեն. քան ես մեր առաջնորդ փոխանակ յաւգայի և յով-
- 9 նաթանու եղբոր քոյ: * մարտիք զպատերազմ մեր, և
- 10 զնմ արինչ ասիցես հնազանդ լիցաք քեզ: * Եւ ժո-
 ղովեաց նա զնմ արս պատերազմի, վաղձաղեաց՝ փու-
- 11 Թացաւ. շինեաց զպարիսպն եմի: * և արձակեաց նա
 զյովնաթան զարիստգովեան զորք քաղմաք ի քաղաքն
 յապաղեացաւ. և եհան նա ամաթ զպահապանսն, և
 ինքն

բայն երթեալ էին: (54) Ոսիս. Գլուս և իշխան ի վր:
 Գլ. ԺԳ. (2) Ոսիս յաւելա. Թէ ժողովարդ յահի և
 յերկ. և ինքն եկեալ լիմ ժողովեաց զժողովարդն:
 (3) Ոսիս. Որչափ ինչ գործ գործե՝: (3) Բնի. Կեղու-
 Թն համբերեցաք. օրինաց և քաղաքիս: (4) Ոսիս. Եղ-
 բարքն իմ ամբնան: (5) Ոսիս. Ապաշաւել զանձն իմ:
 (5) Ոսիս. Քան զեղբարսն իմ: (6) Ոսիս. Կանանց և
 որդւոց մերոց: (8) Ոսիս. Եւ յովնաթանու. եղբոր
 քոյ: (10) Ոսիս. Զպարիսպն եմի:

ինքն նման ամբարացաւ, և պահեր զնա: * Յեր աչտա 12
 բիկ խաղաց զնայ արիփան 'ի քաղաքէն պաղտնացաւոց
 զբոց բազմից՝ գալ յերկիրն հրկաւանսի: և անէր ընդ
 իւր գլխաւման 'ի զգաւութիւն պահպանութե: * Եւ 13
 ընտան ընտեղաւ էր 'ի գիգա յանգիման գաղտին: * Եւ 14
 գիտաց արիփան թէ Գաբարմա ընտան փոխանակ յով
 նախանու եղբոր իւրոյ, և պարտաստեալ է նա 'ի մարտ
 պատերազմի: արար հրեշտակս՝ և արձակեաց առ նա
 և ասէ: * զՍ արծաթոյն ուր գարտէր յովնաթան յար 15
 քանիս՝ արգելեալ կայ աստ: * արգ ամբ բերել զար 16
 մասն հարկար քանդար, և երկուս արգիս յարգաց ազ
 րա ամբ անել ասիս: զի մի յորժամ արձակեացաւք՝
 ապառաւք լիցի առ 'ի մէջ: * Եւ գիտաց ընտան, և 17
 թէ ննդաւթ խառ ընդ նմա, նա ասանել զարծաթն
 և զպատանեակն: գաւցէ ինչ թշնամութիւն լինիցի ընդ
 ժողովրդեանք և ընդ նմա: * և ասիցեն, թէ ազանեաց 18
 յարծաթն՝ և ընա ասանել զպատանեակն, և այլն հա
 բաւ: * ապա ետ ասանել զպատանեակն՝ և զհարկար 19
 քանդարն: և ասիցեն ասեաց, և ոչ արձակեաց զով
 նախան: * Եւ յետ այսորիկ եկն արիփան 'ի հաղանա 20
 երկիրն, չորել և սասանել զնս, և պատանցին զնմա
 պարն ազաւոյ: և ընտան ընտեղաւ հանգերձ զա
 ռափ ամեր նք յոր կողմ և երկուս առ նա: * Եւ որք 21
 'ի միջնաբեր գին էին յեմ յիցին առ արիփան հրեշտակս՝
 ստիպել զնա, զի եկեացն առ նս ընդ անապատն, և
 համարաբեր գին արապն: * Եւ պարտաստեացա արի 22
 փան զնգաւն հանգերձ՝ գալ մասանել 'ի գիւղերն յայն
 միկ: և միջնաբեր եղև յոյժ, զՍ այնորիկ ոչ հարաց մտա
 նել: քա արար եկն 'ի հաղանա զազաւոյ: * Իբրեւ 23
 մերձեցաւ նա 'ի բաւական՝ անդ սպան զովնաթան,
 և անգէն թաղեցաւ: * Գարմա անտի արիփան և եկն 24
 յովարս իւր: * Եւ ասալեաց ընտան՝ բարձ անտի 25
 զովնաթան յովնաթանու եղբոր իւրոյ: և բերին թաղե
 ցին զնա 'ի մեղգիկս՝ 'ի քաղաքն հարց իւրոյ: * Կանեւ 26
 գին, լացին զնա թմ ինչ, և տուգ ասին աստարս բա
 զաւն: * Եւ անդ շինեաց շինուան 'ի զԲ գերեզմանի 27
 հոր իւրոյ և եղբոր իւրոյ: և բարձրացոյց զնա գերե
 ցար:

(13) Բանակեալ եր 'ի հաղանա գիգայ յանգիման գաղ
 տն: (15) Ռիս: Չոր պարտեր յովնաթան: (17) Ռիս: Խառ
 նա ընդ նմա ... լիցի ընդ ժողովուրդն և ընդ
 նա: (20) Առ: Յոր կողմ և երկուսը նա: (22) Առ: Չա
 րար և եկն: (23) Ռիս: Մերձեցաւ նա 'ի բաւ
 ական: (25) Ռիս: Եւ արձակեաց ընտան՝ բարձանտի:
 (27) Ռիս: Գործ քարեկա քարակոծ:

- 28 քարեւի քարեւի քարեւանակի . և և կանգնեաց 'ի մերաց
նի բարձունս գեմ ընդգեմ . և կայցայ անդ երկու ժա
29 անաց հարն և կայցայց գեմ ընդգեմ . և սևամիջ բարձ
րութեն վանգործապատ . և արար իւր անուն յաւիտե
նից . Եւ եգ զկայցայ վանգանին քործ քանգանի նա
ւաց նմանութեն . զի երևելի կայցան որ անցանին ընդ
30 ծով նաւաք . և առ շրմարն զոր արարին 'ի մեզգիւմ մին
չ . յոգ յոյս .
31 * Եւ արեման գնաց ձեռնաւթն ընդ արդարի անտիւ իւ
32 քայ մանկան . արան գնա , և Թադաւարեաց ընդ նի
և Թոգ . առ նա զանկացուց , և արար համարս մեծա
33 մեծս յեղեթի . * Եւ շինեաց շմաւն դամբարն հրեաւ
տանի , բարձրացայ պարապք , և կանգնեաց զայցա
րախ , գրանիք և նգր հաստատեաց , և պնդեաց զա
34 մարան համարաք . * Եւ կռեաց շմաւն արք ընկերս ,
և տապեաց առ գեմար , զի արեացե Թադաւին երե
րին . զի նա գարնն արեմանեայ յաւիտեականի երն :
35 * Եւ առաքեաց գեմար Թադաւար ' ըստ քանկոյ զայ
պայցիկ պատմութանի եւ նմա , և գրեաց հրազար
36 ասիս ըստ գրեմակի ը պսմիկ : * Դեմեար արցայ առ
շմաւն քանկապատեա ' առ բարեկամ Թադաւարայ ,
37 և առ նա ծերակերս աղգիւ հրեկոյ ողջին : * Քանից
տակ ' և զարեմութիւ որ ետաք քերել մեզ ' ընկալիւք ,
և պարսնաւ երկ առնել խաղաղութ մեծ . և գրել առ
38 իշխանս հարկահանաց , զի Թադաւին մեզ պարտեցն : * և
զոր մանգամ հաստատեցաք առ մեզ ' հաստատան կայ
39 ցե ' և ամալարգ զոր շինեք ' այդ մեզ խեկ լիցի : * Եւ
Թադաւ լիցի ' ի մեզ մեզ մեզ կանց և անանայ մեզ
յոյսար ժամանակի : և զպատեն որ պարտեք ' և ինչ սոյ
40 ինչ որ մարս երանե յեմե ' այլ մի երկր : * և Թե որ պի
տանիք իցեն , մեր , և արեմակի իցեն ' ի մեր գեր մեա
նել ' մեզն համարեալ : և եղիցի մեզ ընդ մեզ խաղա
41 ցաւ : * Յամին հարկարգի եւ թանանն բարգի , բար
42 նա ըսմն հեմանեաց յեղեան առհմե անտի : * և
սկսաւ Թադաւարն գրել ' ի մասեանս իւրեանց , և ' ի
կառ

(28) Ռիւս . Բարձունս գեմ յանգեման : (29) Ռիւս .
Դեմանութիւ . զի երևելի կայցեն . . . ընդ ծով նաւաք :
(30) Ռիւս . Մինչև յաւարս յոյս : (33) Ռիւս . Եւ
շինեաց պարապի : (37) Թադաւին պարտեա ' Եւ զորն
նաւթիւ որ ետաք : Ռիւս Ռիւս . Եւ զարեմութեն զոր
ետաք : (38) Այդ . Ձեզ խեկ լիցին : (39) ' ի բարան
պատի . Մեզ խեկ և անանայ : (39) Ռիւս . Մարս
երանե յեմ : (40) Ռիւս . Երեմայ սոյ պիտա . . . և արեմայ
իցեն : (42) Ռիւս . Առաջարգի և զարեմարի աղցին :

կատկա վաճառաց խորանց : Թափն առնէնարդի յամեն
 շնաւոնի մեծի քահանայապետի՝ և առաջնորդ զօրավար
 ազգին հրէից : * Եւսուրան յայնմօրիկ պատեաց նա ըս- 43
 քազպն դազազուց : և պաշարեաց զնադարդ : և աքա-
 անդ մեծքննայեա և մնացց' ի պարկապ անդր : և կործա-
 նեաց աշտարակ մի : * Եւ ելին 'ի միջքննայե անախ' և 44
 յարմակեցան 'ի ներք' ի քաղաքն, և եղև խառնութիւն
 յոյժ 'ի քաղաքի անդ : * Եւ գիւնցին առաջարկ 45
 քաղաքացիքն փանամիջ և մանկաւորք հանգերմ, չիջ
 առնալ և զոմիս պատուեալ՝ և զազաղակ բարձրալ կաշ-
 քային առ շնաւոն : * և աղաչէին մեռն առ Նց . զի մի 46
 դատեցեն զնո ըստ յարութե Նց . այլ ըստ ողորմա-
 իւրում գթապի 'ի վի' Նց : * Եւ կազդացաւ շնաւոն : 47
 և ցանոյց զպատեալազնն . և հրամայեաց հանել զնո առ
 ապա քան զքաղաքն : և սրբեցին զազաղացանն յամ' աղ-
 անութիւն պղծութե կոնց Նց . և ապա եկն եմուա 'ի
 ներքս ցնծութիւն և օրհնութիւն : * և սրբեաց 'ի նմանե 48
 զնո պղծութեա, և բնակեցոյց 'ի նմա աքսս զօրեման
 պահպնեն . ամբացոյց ևս զնա . և շինեաց 'ի նմա բիւ-
 րազցի գործած ապարանից : * Իսկ որ 'ի միջնարեւոյն 49
 եկն յեմ, արգելեալ նեղեալ պաշարեալ կային . զի մը
 էր Նց՝ ոչ ել և մը մուտ, և ոչ գին և մը վաճառ, և նե-
 ղեալ սովամահէին . և բազումք 'ի Նցնէ սատակեցան :
 * աղաղակեցին առ շնաւոն, աղաչէին կալ առաջի նո : 50
 'Ես ի՞նչ Նց՝ մեռն, և եհան զնո անախ . և սրբեաց նա
 զմիջնարեւոյն յամ' պղծութե Նց . * և եկն եմուա նա 51
 անդր 'ի քառանբորդ ամսոյն յերկրաբարձ ամսեմանն .
 յափն հարիւրորդի եւթանասներորդի մասնէր անդր՝
 օրհնութիւն գահութ, ոտավք արմուկներդ . 'ի ցնծուի
 փաղլ և սրբեգի . զի խորատեցաւ մեծ թշնամք 'ի առ-
 նէն ելի : * Եւ հրաման ետ նա առնել զամեն զայն ամի 52
 ամի ըստ աւուրն թ այնմօրիկ՝ ուրախութիւն և ցնծութիւն :
 * ամբացոյց նա զմեռն տաճարին ըստ միջնարեւոյն . 53
 և բնակեալէր ինքն 'ի ներքս սեպհական զնգաւն հան-
 գերմ : * Եւ եփեա շնաւոն զյովնաթան զարգի իւր, և 54
 թէ միջ կատարեալ և 'ի չափ հասեալ է, առ՝ կացոյց
 զնա իշխան զօրավար առաջնորդ 'ի վի' նո զօրացն . և
 կացոյց զնա 'ի կողմննս գաղարայ :

ԳԼ.

(46) Ուրան . Զի մի դատեացէ զնո : (48) Ուրան . Բիւր
 աղաչի աղաչի գոր' : (49) Ուրան . 'ի միջնարեւոյն եկն . . .
 ոչ գին, և ոչ : (50) Թշնամքն պատեալ . Եւ որքանեաց նա
 զմիջնա' (50) Ուրան . Եմո' պղծութե Նց : (51) Ուրան
 յուրիւրան . 'ի քառանբորդ իւրորդ ամսոյն : (52) Ուրան յա-
 ռիւր . Եւթանասներորդի սատակեւորդի մասնէր :

ԼԵ

ԳԼ. ԺԴ.

- 1 **Ը** ամին հարեւորդի եւթանասներորդի երկրորդի, **ԻԸ**
 զօրածոգով լինէր գեմար արքայ, և անցանէր 'ի
 կողմանս մարացն և պարթեւացն 'ի խնդրել իւր անախ
 Թիկունս. զի եկեացէ տացէ՝ մարտ պատերազմի ընդ
 2 արեւմտեայ : * Իբրեւ զայն շտեր արշափ արքայ պարսից
 և պարթեւաց՝ Թէ եկն եմուտ գեմար 'ի սահմանս աշ-
 խարհի նորա, արձափեաց նա մի յիշխանաց իւրոց՝ եւ
 3 Թաւ ձերբակալ առնել զնա : * Գնաց նա՝ եհար սա
 ասկեաց զգօրսն գեմարեայ, և արար զնա ձերբակալ.
 Եմն ած՝ կալաւ զգեմար արաքի արշակայ. և հրա-
 մայեաց կապել զնա 'ի փապանս աստիճանս և զնել զնա
 4 'ի բանախ : * Եւ գաղարեաց 'ի խաղաղութն երկիրն
 զոմ աւուրս շմաւոնի, և յաւելոյր բարին 'ի բարեաց
 4 ի ազգին իւրեանց. տիրէր նա 'ի վերայ դաւառացն.
 7 * Եւ ժողովէր զգերին բազումս : տիրէր 'ի վր կողմանցն
 8 դազերոնայ՝ և բեթաովայ, և տկառանց : * Եւ գործէին
 զերկիր իւրեանց խաղաղութ. և երկիրն տայր զպատու
 իւր, և ամ փայտ ծուռատունկ տայր զբեր իւր առա-
 9 տութի : * Եւ յերբ 'ի հրապարակս նստէին, շնոս ար-
 կեալ զբանից բարութի ընդ միմեանս խորհէին : երե-
 տասարդք զփառս զեկեղալ՝ զարգարեալ 'ի զարգ. պա-
 10 տերազմի : * Զբաղարս արգէին համբարօք, և զանձինս
 պատարասեին 'ի պատրաստութի զարգաւ ամրութի զե-
 նաւ. մինչ երթայր անուն փառաւորութն նր մինչ 'ի
 11 ծագս երկրի : * և առնէր խաղաղութն : և ցնծայր ինչ
 12 յուրախութ մեծ. * և նստէին իւրաքանչիւր ընդ այդ-
 ւով իւրեանց և ընդ Թղենեաւ իւրեանց, և հըրք զար-
 13 հաւրեցուցանէր զնա : * և պակասեցին ամենեքեան որ
 մարանչէին ընդ նա՝ յերկրէ. և Թաղաւորքն խորտակե-
 14 ցան յաւուրս իւրեանց : * Եւ նա հաստատեաց զօրա-

393

ԳԼ. ԺԴ. (1) Ռեւ. Եւ պարթեւաց խնդրել իւր ան՝
 (3) Ամեն գրաւոր օրինակ հանցախ մարտն ունին 'ի կա-
 պանս աստիճանս. իսկ տխր 'ի խորին զան արարեալ՝ ու
 տիկանս, 'ի լուսանոս այսպիս խորի վրան. Եկն և կալաւ
 զգեմար, և հան առաքի աստիճանս : (3) Օրինակ
 Ռատիկանս, և գնել 'ի բերդի : (4) Ռեւ. 'ի խաղաղու-
 Թն երկիրն. և յաւելոյր 'ի բարին 'ի բարեաց 'ի վր
 ազգին իւրոյ : (7) Ռեւ. Եւ ամառեանց. իսկ. անառ-
 նանց : (9) Այս. Ճառ արկեալ զբանից : (10) Ռեւ.
 Պարսաւթ զարգաւ ամրութի զնա : (12) Ռեւ. Ընդ
 այդեաւ իւրեանց : իսկ տխր. ընդ որթով իւրն : (14) Ռ-

ԼԸ ԸԲ

ցոյց զանարհա ժողովրդեանն, խնդրեք զլեւծն օրէ
նայն. և զեմ շարս և զքիտմէն ջնէաց յերկրէ : * Բա 15
առաքելցոյց զարուես, և բազմացոյց զապառ սրբունն :
Ի՞նչ և գի' ի հոգեմէս զոգոս, և մինչ ի հոգեմէս 16
ապարտացոյց, եկե մեզաւ յայնմէս. և արտաքան
յոյժ : * Այլ երբե լուսն եկե շմաւն եղալս իտրս 17
կայ ի գլուխ թահանայումն ընդ նր, և տրեալ հաւ
պատկոյ ունի զգաւառս և զքաղաքս որ ի նոսրէն եկն :
* Հրեշտակս արարեն, և հրովարտակս օրեցին ի առաւ 18
առիւ պղնձիս, նորոգել զին թարեկանունն զոր ուն
տեցին հոգաւորեցին առ յաւա' և առ յայնմէս եւ
բար նր : * Եւ երբե քերեն ընկերացոն առաջի ժողովր 19
գոյն եմ : և զյս պատմեն հրովարտեալսն զոր պար
քեցին ապարտեցին : * Ստարտապցւոյ ի խմայն և զ 20
առջնորդ' մեծաւ քաղաքուն հանգերմ, առ շմաւն
մեծ թահանայ' և առ ծերակոյսդ ի լէպցւոյ և որ բա
հանայս, և առ եմ գաւնդդ նրեկն եղաքս մեր' ուղիք :
* Հրեշտակք որ արձակեցան ի մէջ պա միջ, պար 21
մեցին միջ մի փառաց և պատուի ծերայ. և ուրիշ եւ
գար ի գալստեան գոյս : և և օրեցոյ մեր զպարագան 22
մեր ի մատանս խորհրդոյ գնդի մերայ' օրինակ զայս.
նաւմէնիս զանախեան, և անտեղապարս յարմեան
հրեշտակք երեկ, որ եկին առ միջ նորոգել զարտեալ
մաւն ընդ քաղն մերում : * Եւ հոնայ մուկցաւ եմ 23
ապարտացոյց ընգանել զարսն մեծաւ փառք, և ըս
արտաւնն բաւից նչ գնել ի տեղի յերկրի ի մատանս
խորհրդոյ գնդի ապարտեացոյ : և պատառնունն արա
րին հրովարտեալսն առ շմաւն մեծ թահանայ : * Եւ 24
միտ յետ ոչոյց ժամանակաց, շմաւն նրեշտակք ար
նէր անգրեն ի հոգ' մեծաւ պատարագաւ, և գոյնով
զր :

հետ. Ժողովրդեան իւրայ, խնդրել. Իմ, ինչպէս
զլեւծ օր' : (16) Ոհետ. 'ի հոգ' քաղաք, մինչ ի հոգ
մանս ապարտեացոյ : (17) Ոհետ. Կար ի գլուխ թա
հանայ : (21) Ոհետ. Եւ պատուայ ծերայ : (22) Թեւեթ
յոգալին գարտարս իտաւանի գրեն ապարտալ' և փոխաւ
իւր հետեւեկ ի թմանց ծր օրինակեալ, երեկ արոյ յմ գրա
փրս որ օտ մի' գաւն պարսն օրեալ բաւ. 'ի մատանս
խորհրդոյ գնդի մերայ' օրինակ զանուանիս զանախե
ան, ևն : Ուր մի շնո երեւալ երեսոյ գրեալս. որ ի
Սրայ իտրի օրեւոն անդին ապարտեալ նալին գրա' իտա
լաւիկն ըս գաւնայ, ոչ և ունի ուն. ինչպէս և իտրեալ
փոխիկն զ 'ի Սրայ անախեան. օրեալ անին նմեան.
նա և օհետ յաւելսն և 'ի Սրայ անգրեալսն :

- գտնանաւ 'ի հաղար ջանդարե . զի երթիցի հաստատու
25 ջն զպառլին բարեկամութիւն և թիկունս : * Իբրեւ ըր
ուան զայն գտնիքն հոռոյցիցաւ , սկսան խորհել և ա
տել : Իսկ արդ զի'նչ երախտեաց երախտիս վարմու
26 յառք շնուսնի' և արգաւոյ նր . * զի հաստատեաց նա և
կոչարք իւր և առն հոր իւրոյ զայն որ առ մեզ բարե
կամութի . հարկանելով և հար զԹշնամիս իւր . և հա
տարելով հաստատեաց զմեզ ընդ իւր 'ի բարեկամս և
'ի թիկունս : Եւ հաստատեցին նմա ազատուի , և գե
ջին զայս 'ի առիտակապցնմիս : և կանգնեցին նմա առ
27 ձան 'ի լերինն սին : * Եւ այս պատճեն գրայն զար'գեւե
ցին : Յամին հարիւրորդի եւ Թանանեւրդի , որ ք
աթառապան եր ամսայն , 'ի վր' ամին երրորդի առ քա
28 հանդարակեալութիւն շնուսնի , 'ի սամարեք * առաջի մե
ծաց ժողովրդոյ' քահանայից' ժողովրդեան' իշխանաց'
ազգաց' և փերականց գաւառաց բազմաց : Ազգ եղև
մեզ' քանզի բազում մարդք պատերազմի մեղացն յերկ
29 յի տեղ : * Այլ շնուսն արդի մատակնայ քահանայա
պետի արգելցն յովարիմ , կոչարքն հանգեալ մարդ
գլուխ իւր 'ի կիսա , և ետ զանձն իւր 'ի մքնութի մար
տի պատերազմ . գիտեալ եղև Թշնամեաց ազգի նչ ,
զի արբուիք իւրեանց և օրէնքն մի ազնուային . և փա
30 ռք մեծք փառաւորեաց զարդս նչ : * և ժողովեաց
յովնաթան զազգան նչ , և եղև նոցա քահանայապետ .
31 հանգեաւ նա' և ժողովեցաւ առ հարս իւր : * և ետ
մեցան Թշնամիք նչ հասանել 'ի վր' երկրի նչ , և ձգե
32 զմեա իւրեանց 'ի արբութիւն նչ : * Բայնմ' ժամանա
կի յարեաւ շնուսն , և ետ մարտ պատերազմի 'ի վերայ
ազգին իւրեանց , և ծախեաց նա զանձն բազումս յիւր
մե և արար նա հանգերմա զկեալ զարգու արանցն պա
տերազմեաց ազգին իւրում , և փուտեաց նա համարս
33 և Թուսիս զարեմմին : * և ամբողջոյ զքաղաքսն հը
րեապաւնի : զանԹաւրիս' որ 'ի սահմանս հրեայաւանի
կր . ուր հանդերձեալ ֆնիք զգննեմ' զկն և զարդ ա
ռաքին զօրաց Թշնամեաց նչ . և կացցոյ նա անգ արս
34 հրեայաւանեաց պաշտպան : * և զքաղաքսն յապրեաց
ւոյ ամբողջոյ' որ 'ի վր' ծախան եր . և զքաղաքոյ' որ
'ի վր' սահմանաց ազգեանց կր , զոր յառաջ Թշնամիցն
առ

(26) Ոհնտ . Զայն առ մեզ բարեկա . . . 'ի լերինն սին
նի : (26) Ոհնտ . Եւ հաստեցին նմա ազատ : (27) Ոհնտ
յաւելա . Եւ Թանանեւրդի երկրորդի : (28) Ոհնտ . Առա
ջի մեծաց ժողովոյ : (29) Ոհնտ . Բարգաւոյն յովարիմ .
և եզ զանձն իւր : (34) Ոհնտ . Եւ զքաղաքն յապրեաց
ւոյ . . . 'ի վերայ Թաւրիս և . . . ազգեանց , զոր :

աւնէին . և բնակեցոյց անգ արս հրէաստանեայս , և ար-
ինչ փանգամ պէտք էին իւրեանց՝ հաստատուի յորդ-
նեայ զնն : * Իբրեւ զայս ամ զգործս տեսին շմաւանի 35
ժողովուրդն , և զփառսն զոր խորհէր 'ի վերայ աղգին .
և կացուցին զնա իշխան քահանայապետ՝ զի զայս ամ
արարեալէր նր նց . և զարգարութիւն և զհաւասն զոր
պահէր նա 'ի վերայ աղգին իւրոյ , և ինգրէր 'նայնմ
հանգամանս բարձրացուանել զժողովուրդ իւր : * Եւ 36
յաւուրսնն աշոգեցաւ 'ի ձեռս նր ջնջել հեթանոսացն
յերկրէ նր , այնոցիկ որ 'ի միջնաբերդին էին յեմ . և
լանէին մտանէին և աղծէին յորժ շուրջ զարուսն , և
հարուածք մեծամեծք լինէին 'ի սրբուէ անգ , արգել
զնս և ջնջեայ զնս : * Նստից և ամբացոյց անգ պահաւ 37
պանս վն զգուշութիւն երկրին և քաղաքին , և բարձրա-
գից զնա : * Սակայն և գեմեար արքայ բարձրացոյց զգ- 38
քահանայապետուէ նր . * վն պար ամբ ընդ բուն բա 39
րեկամս փառաւորեայ զնա 'ի փառս մեծութե : * զի 40
լու եղև նմա եթէ անուանեալ կոյնի հրէայն բարե-
կամք հառմայեւոց , եղբարք և թիկունք և նիղակա-
կիցք . և զի ընկալան զհրեշտակսն շմաւանի փառաւ-
ութիւն : * Զի հրէայն ինքեանք և քահանայքն հաճե- 41
ցան , յանձն առին՝ իշխան քահանայապետ կացուցա-
նել զնա յաւիտեանս ժամանակի . մինչև կանգնեացի
մարգարէ հաւատարիմ . * զի լիցինց զօրովար յառաջ 42
նորգուէ . և զի փոյն լիցի նմա վն սրբոցն . և կացու-
ցանել 'ի նր ձեռանէ 'ի վր գործոց նց , 'ի վր գաւա-
սաց նց , 'ի վր զինու զարգու նց . և 'ի վր ամբոցաց 43
նց : * վն զի փոյն լիցի նմա վն սրբոցն . և հնազանդեա 43
ցին նց ամ աղգք , և յանուն նր կնքիցին ամ մուրհակք
աշխարհի : Զի իշխան լիցի արկանել ծիրանիս , և զար-
գարել սահաւ : * և մի ոք իշխեսցէ 'ի ժողովրդոց ան 44
տի կամ 'ի քահանայից ընդդէմ գառնալ հրամանաց
նր , և կամ ժողովել ժողովս յերկրի նր տաւնց նր . և
կամ զգեծուլ ծիրանիս , կամ արկանել չեղղ ոսկի : * զի 45
եթէ ոք մի ինչ յայտցանէ անցցէ և կամ անարգեսցէ
մահապարտ լիցի : * Եւ հաճի թուեցաւ 'ի ժողովր 46
գեանն առնել շմաւանի ըստ բանիցս այսոցիկ : * Աւ 47
յանձն շմաւան , և հաճեցաւ կաշ 'ի գլուխ քահանայա-
պետուէ . լինել սպարապետ զօրովար՝ զնգին հրէաս-
տա .

(35) Ոման . Տեսին զշմաւանի . . զոր խորհէր նա 'ի վր
աղ . . իշխանքն քահանայապետ : (38) Ոման . Եւ այն-
քիկ որ 'ի միջնաբերդին էին : (42) Ոման . Զի փոյն լիցի
նց . . և 'ի վր ամբոց նց : (44) Ոման . Սկսմ զգեծուլ . .
շնիկ ոսկի : (46) Ոման . Հաճի թուեցաւ ժողովի :

տանի, և կալ գլուխ քահանայից, և առաջնորդել ամե
 48 նեցուն: * Եւ զգիրս զայս գրել 'ի տախտակս պղնձիս,
 և հրամայեցին գնել յամրի 'ի նշանաւոր և յերեսեղի
 49 տեղւոյ 'ի մէջ սրբութեցն: * և զպատմէնս նշ գնել 'ի
 գանձ: զի շնաւոն և որդիք նք զայն առ իւր ունիցին
 հանապազ:

ԳԼ. ԺԵ.

1 Եւ առաքեաց անախորոս որդի գեմեարեայ արքայի՝ Լ
 հրովարտակս 'ի կղզեաց անախ առ շնաւոն քահա
 նայապետ՝ և կուսակալ ազգին հրեից՝ և առ Թմ ազգս
 2 նք: * և եին հրովարտաւքն օրինակ զայս: Արքայ ան
 ախորոս՝ առ շնաւոն մեծ քահանայապետ՝ և առ կու
 3 սակալ ազգին հրեից՝ ողբոյն: * Քանզի ոմանք անօրէնք
 եկին՝ բուռն եղեն արքայութե հարցն իմոց: և արգ՝
 ես անասիկ 'ի խնդիր եմ անգրէն շինել կանգնել հաս
 տաւել զնոյն արքայութե ուն էր զառաջինն: Արգ ես՝
 4 տերազմի, * ելանել խնդրել զլրեժ հարցն իմոց յազ
 գաց ֆնատեկարաց երկրին մերոյ, և որ աւերեցին ըզ
 5 քաղաքսն մեր զմեծամեծս: * Արգ հաստատեալ իմ
 զքեզ, զեմ ուխտ հարկին զոր թողին ձեզ թաղաւորքն
 առաջնք, և որ ինչ այլինչ հաս օրէն հարկի իցե՝ թռ
 6 զեւ լիցի քեզ: * և հրաման ևս տուաք, զի իշխան լի
 ցին հաւանել առանձինն գահեկան յաշխարհի քուսմ
 7 * և յերաւտողմ: և սրբութեզ ազատ լիցին յամ: և
 զէնք և զարդդ զոր գործեցեր, և զամուրսդ որ ամ
 8 րացուցեր՝ քեզ լիցին այդ: * և Թմ պարտք արուանի,
 հաղք և օրէնք որ այսի գային՝ քեզ լիցին յայսմ հետե
 9 մինչև յաւիտեանս ժամանակաց: * Այլ իբրև հասցուք
 'ի տերութե մեր, փառաւորեսցուք զքեզ և զազգդ քո,
 և զտաճարդ 'ի փառս մեծուս: զի յայտնի լիցին փառքն
 10 ձեր ընդ Թմ երկիր: * Բամին հարիւրորդի եւ թանաթ
 ներորդի չորրորդի՝ եկն եհաս անախորոս յերկիրն հարց
 իւրոց: Ժողովեցան առ նա Թմ զօրք, և սակաւք ինչ
 մեա

(49) Ո՛հնէլ 'ի գանձի: (49) Ո՛հնէլ: Զայն առ
 իւրեանս ունիցին:

ԳԼ. ԺԵ. (1) Ո՛հնէլ: Եւ առ Թմ ազգս նշ: (2) Ո՛հնէլ: Եւ
 ունեին հրովար: (2) Ո՛հնէլ: Զօրինակ զայս: առ
 կուսակալ: (3) Ո՛հնէլ: Աւասիկ խնդրեմ զինել: (5) Օ
 րինալ Գ: Արգ պատրաստեալ իմ զքեզ: Ուր ո՛հնէլ: Հաս
 տաւեալ եմ քեզ զեմ: (6)(7) Ո՛հնէլ: Թաշխարհի քուսմ
 յեմ: ... ազատ լիցի յամ: ... զոր ամբացուցեր քեզ լի՛ն:

մայրն առ արեփանայ : * և հալածեաց զնա անտիւ 11
քոս, և առ արեփ զնա 'ի դոճրա ծովերէրեայց : * և թու 12
զին զնա նա՛ գորբէ : և իբրեւ տեսնի զբարխան որ անցին
ընդ նա : * Ամբարոս եկն բանակեցաւ շուրջ զգովա 13
բաւ երկոտասան հազարաւ՝ մարտիկ պատերազմեց ա-
րամբ, և ութհազար հիմեալ սպառազնիւաւ : * և զծու 14
վակողն փակեաց նաւաք : և 'ի ննկ արեփ զքաղաքն 'ի ծու
վէ և 'ի ցամաք կուտէ : և ոչ զոք թողուին ելանել :

ԼԱ * Եւ եկն նուաճնիս և որ ընդ նմա էին, բերին հրո 15
վարտակս 'ի հաւով քաղաքէ առ Թագաւորս երկրին,
յորս գրեալ էր այսպէս : * Վեկիս հիւպատոս հազ 16
մայրեւոց՝ առ արքայ պաղովնոս ողորն : * Ծերբոք 'ի 17
հրեաստանէ եկին առ մեզ նորոգել զառաքնս սեր բաւ
բեկամաթն, նիզակակիցս և թիկունս մեզ : Շուրս առ
ձակեալ առ մեզ շմաւոնի քահանայապետի՝ և զնորին 18
հրէից : * Բերին մեզ վահան ոսկի 'ի հինգհազար քան 18
քարէ : * Քո այսորիկ հաճիյ Թուեցաւ մեզ գրեւ առ 19
Թագաւորս երկրիդ՝ և նա՛ ազգացդ, զի միդ ինչ յոսի
խորհիցի 'ի վր նշ : և մի տայցեն մարտ պատերազմի ք
քաղաքս դոցա՝ և ընդ երկրի : զի մի դոքս ընկեր լի 20
ցին մարտի թշնամեաց : * հաճիյ Թուեցաւ մեզ տոնուլ 21
բեմք փախուցեալք յերկրէ նշ՝ 'ի ձեռս տաճիք շմաւ
նի քահանայապետի : զի խնդրել մարթապէ զբեմ լի 22
օրինացն իւրեանց : * Եւ տյապէս գրեր առ զեմեաց 23
արքայ, և առ աթաղա, և առ արիարէթ : և առ առ
շակ : * յնա՛ գաւառս՝ որ ինչ բարւոք թուիցի սպար 23
ախաւոց : և 'ի զեղոս : և 'ի միգովնա : և 'ի սիկիռօնա :
և 'ի կարազա : և 'ի սամոն : և 'ի պամփիլա : և 'ի զեդիա :
և 'ի յադիկանահոս : և 'ի ռոզոն : և 'ի փանեկիզա : և
'ի սիգեն : և 'ի սարաբոն : և 'ի պարտանիա : և 'ի կնիդատ :
և 'ի կիւպրոս : և 'ի կիւրեն : * Եւ 'ի պամոնէն հրովար 24
տափայն գրեցին առ շմաւոն քահանայապետ :

* Եւ

(11) Ռեմո . Եւ արեփած զնա 'ի դոճ' : (13) Ռեմո . Մար-
տիա պարզեօզ ա' : (14) Յօրեմիէ . Փակեալ նորք և 'ի
նեղ արեփ զքամաքն 'ի ծովէ և 'ի ցա' . . . Թողին ելանել :
(14) Ռեմո . Թողուին ելանել զամ ժողովն : (15) Ռե-
մո . Առ Թագաւորն երկրին : (16) Ռեմո . Ղուկիտոս
հիւպատոս : (18) Ռեմո . Վահան ոսկի 'ի ռ քանդարէ :
(19) Ռեմո . Խորհիցի 'ի վերոյ դոցա : (19) Ռեմո . Անգ
քաղաքս դոցա՝ և ընդ երկրի : (21) Ռեմո . Եմեկ իցեն
արքանորեմք : (21) Աստ . Յերկրէ դոցա : (23) Ռեմո .
Եւ որ ինչ բարւոք . . և 'ի սիգովնայ և 'ի սիկիռօնայ . . և
'ի պարտանայ . և 'ի կարաոս : (24) Աստ . Եւ պամոնէն

- 25 * Եւ ամառորոս արիւնյ եկն պաշարեաց զդոժքս . և 'ի ԼԲ
վաղիւ անգր մատուցանէր ևս նո մեղքեանայս , և ձեռն
արկանէ 'ի նա : և 'ի ներքս արգելեալ պաշարեալ պաշ-
հեր զարթիմն ; և ոչ եւ ունիք գոյր 'ի ներքուստ ար-
26 տաքս' և ոչ մեծ արանքուստ 'ի ներքո : * Եւ յլեաց
շմուսն 'ի Թիկուսն նմա արս ընտիրս մարտիկ Բառու-
րազմաքս' երկու հազար սպառազէնս , և պատարագս
27 համեմարմեալս յոյժ՝ ոսկի և արծաթ : * Այլ անար-
գեաց զմե՛ բաննս որ ուխտեաց նմա , և օտարանայր 'ի
28 նմանէ : * Եւ առաջեաց նա զաթենորիս մի 'ի բարե-
կամաց իւրոյ , խոսս 'ի միջ առնել ընդ նմա՝ և ասել .
գուք իշխեալ զօրացեալ ունիք զքաղաքս Թազաւորու-
թն խնյ . զքաղաքն յոպպէացւոյ , և գաղարացւոյ , և
29 զՔիւնաբերդն յնժի : * Չսահմանն նշ ակերեցէք գուք ,
և հարսւածս մեծամեծս հասուցէք 'ի Վք երկրին նշ ,
ակերեցէք գուք կողմանցն բաղմնց , և գաւառս բաղումն
30 հասեք զխնյ ակերութն : * Արդ ասէք 'ի գուքս զքա-
ղաքս և զգաւառս և զկողմանս , և զհարկս նոցան . և
որինչ մասնդամ բանութի կալեալ է ձեր 'ի մեջ ար-
31 տաքոյ սահմանացն հրէաստանի : * ապա Թե ոչ՝ ասէք
փոխանակ այնորիկ հինգ հարիւր քանքար արծաթոյ ,
և զխափանած հարկաց քաղաքացն , որ ցայսօր խափալ
նեցէք՝ այլ հինգ հազար քանքար : ապա Թե ոչ՝ եկեալ
32 ցուք հարցուք վանեացեք վերկիրն տառակնպուք : * Եւ
իրն եկն աթենորիս բարեկամ՝ արքայի յնժ , ետես
զխառն շմուսնի , և զսպաս զոսկւոյ և զարծաթոյ , և
զհամեմարմս պատրաստուէ զօրաց բաղմնց , յոսն կայր
33 առաջինն , և շո՛ղ տալր զպատգամ Թազաւորին : * Պա-
տարխանի ետ նմա շմուսն՝ և ասէ . ոչ յերկիր օտար
ուրուք մեռեալ եմք , և ոչ 'ի բաժին յուրուք տարապար-
տուց ձեռն բռնուք մեռեալ է . զվիճակս ժառանգուէ
հարցն մերոյ վտարանգի լեալ յանպարտ Թշնամեաց
34 տարապարտուց . * քաղուք ժամանակ գտեալ խնդրե-
35 ցաք : * Այլ վն յոպպէացւոյ քաղաքին , և գաղարայ
զոր

հրազար : (25) Ոման . Եւ ձեռնարկէր 'ի նա : (26) Ո-
ման . Երկուս հարս . և 'ի պատարագս հան' : (27) Ու-
նան . Չոր ուխտեաց նմա : (28) Յօրինային . Չարեւո-
րիս մի 'ի բա' : (28) Ոման . Խոսս 'ի միջ առնել նմա . . .
զքաղաքն յոպպայեաց . . . եմք : (29) Ոման . Հասու-
ցէք գուք 'ի Վք : (31) Ունան . Փոխանակ այնորիկ հինգ
... զորս ցայսօր խափանեցիք՝ այլ ևս հինգ հա' : (32) Յօ-
րինային . Եկն աթենորիս : (33) Ունան . 'ի բաժին ու-
րուք . . . բանութի մեռեալ եմք : (35) Ոման . Վնասս
քաղում գործեցին 'ի միջ աշխարհին մերում :

զոր գուշն խնդրէր, մեաս բազում գործեցին 'ի միջ աշխարհին մերոյ, վրէժ խնդրեցաք. վն այնորիկ տու մեացուք հարիւր քանքար: Եւ ոչ եւ նմա բանիցն պատասխանի. * Եւ դարձաւ բարկութիւն առ Թագաւորն, 36 Եւ պատմեաց նմա զգիտան շնաւորն, Եւ զնմ պատրազ տուի զոր ետես սպասուց նր: Եւ բարկացոյց յոյժ ըզ- Թագաւորն: * Եւ արիփոն փախեալ յոր Թոխա: * Եւ 37 Թագաւորն գումարեաց զկենդէբոս ծով գերեւայ սպա 38 բապեան, Եւ զորս բազումս հեծեալս Եւ հեռեպկս ընդ նմա. * պատուէր եւ նմա զի բնակեացէ գէմ յանգի 39 ման հրէաստանի. Եւ շինեացն զամուրսն 'ի պատրազ տուի մարտի պատերազմի ընդ զորսն ինչացուց: Եւ ինքն Թագաւորն զհնա երարիփոնեայ: * Խաղաց զնաց 40 կենդէբոս, եկն եհառ 'ի կողմանսն յամենայ, Եւ սկսաւ քրդակը զզորսն, Եւ միւս 'ի հրէաստան, գերեւ Եւ սպա նանեւ: Եւ շինեաց նա զկեդրոն, * Եւ գումարեաց անդ 41 հեծեալազորս բազումս, զի միւսեցին 'ի հրէաստան, Եւ պաշարեացն զնանապարհս նոցա որպէս հրաման եւ Թագաւորն:

ԳԼ. ԺԶ.

Եւ եւ յովհան 'ի գապարայ, Եւ եկն պատմեաց շնա 1 ւորն հոր իւրում. ուղ Եւ զնայր կենդէբոս: * Եւ 2 կոշեաց շնաւորն գերեւային որդիան զյուգայ Եւ զյովհան, Եւ ասէ ցնն. Եւ Եւ եղբարք իմ Եւ տուն հոր իմոյ՝ մարտ պատերազմի տուաք ընդ Թշնամիսն ինչացուց, 'ի ման կուլի մերմէ մինչ ցայսօր ժամանակի, Եւ աջողեցան 3 գործքն եւմ 'ի ձեռս մեր, փրկել զբազումս զաղագ ինչացուց: * Բայց արգ ծերացայ, Եւ գուք հերիք եք 3 յամս իմ, փոխանակ իմ Եւ եղբոր իմոյ. արգ ելիք մարտերուք 'ի վերայ ազգիդ մերոյ. Եւ զորութիւն օգնուեց յերկնից եզեցի ը ձեզ: * Եւ ընտրեաց նա յաշխարհէ 4 անտի իբրեւ քսան հազար հեծեալ սպառազէն, Եւ իւղաց 'ի վերայ կենդէբոսայ: * Եւ եկին ագան այն օր 'ի միւլգիլիմ. Եւ ասաւ ասն կանգեալ ընկին գաշտամուխ: 5 անգ.

(39) Ոման. Զի բանակեացէ գէմ յանգի: (40) Ոման. 'ի կողմանսն յամենայ:

Գլ. ԺԶ. (2) Ոման. Զորդիան զյուգայ Եւ զյովհանան. . . մինչ ցայսօր ժամանակի, Եւ յաջողէ: . . զքիմ զաղագ ինչացուց: (3) Ոման. Զերիք եք յամս ձեռ. . . արգ ելիք Եւ մարտերուք. . . օգնակեանութիւն յերկնից: (4) Ոման. 'ի վերայ կենդէբոսայ: (5) 'ի լսա. Գային ընդ գէմ նշ: Կանայն օմանց 'ի բնաբ':

- անդ անամենկն զորս քաղումն հեծեալսն և հեռանալսն ,
 որ գտցին ընդդէմ նր . և հեղեղսն մի էր 'ի մեջ երկու
 6 ցում : * և ճակատեցաւ յանդիման նց ինքն և զորքն :
 իբրեւ հայեցաւ ետես զզորսն թէ զանգաղեցան անցաւ
 նէլ ընդ հեղեղսն , յառաջ՝ ինքն նահատակեցաւ , հե-
 7 պա՝ զորքն միագումգ զինի փողեցան : * Եւ բաժանեաց
 յերկուս գումգս զհեծեալազորն 'ի մեջ հեռահեղացն . և
 8 էր հեծեալազորն կարի յոյժ : * Փոք հարին՝ խախայս
 բարձին , 'ի վր յարձակեցան . 'ի պարտաւի մասնեցաւ
 հենդէքս . և անկաւ . 'ի նոցանի յառաւ յայնմիկ վիրաւ
 9 նէին յամուսն : * Բաւաւ յայնմիկ խոց մնայր յազա-
 բաց յովհան զհեղ լինէր փախտակայցն , մինչ ամէր աչ
 10 կրնէր զնն 'ի կողմանս կէ գրոնայ զոր շինեաց : * և մեկ
 նեցին նոցա ընդ բրդումսն 'ի կողմանսն ազովտայ : Ի
 հրձիգ արար զնն . յայնմ ամբի տրեցան արք 'ի հրդ
 իբրեւ երկու հազար : և ինքն գործաւ 'ի կողմանս հը-
 րէաստանի խաղաղութի :
 11 * Եւ պաղովեոս արքունիսնց՝ կ'ը կացուցեալ 'ի կողմ ԼԳ
 մանցն գալտին յերեքով . և ունէր նա արծաթ և ոսկի
 12 յոյժ . * զի էր նա փեսայ քահանայապետին : * Եւ հը-
 13 պարտացաւ 'ի սիրտ իւր , մեծամեծաց 'ի խորհուրդս
 իւր , և կամէր տիրել 'ի վերայ կողմանցն գաւառին . և
 խորհուրդ խորհէր նենգութի 'ի վր շմաւորի և որդւոց
 14 նր , ընթել զնն 'ի միջոյ : * Եւ շմաւոր չլէր 'ի կողմանս
 գաւառացն . խնամէր և տեսանէր զպէտս նց . և եկն
 էջ յերեքով , ինքն և մատաթիւ և յուգա՝ և որդիք նր .
 յամին հարիւրորդի եւ թանաաներորդի եւ թներորդի ,
 15 յամեսանն մատաաներորդի՝ այս ամիս շարաթ է : * Եւ
 ընկալաւ զնն պաղովեոս 'ի մեծարանս նենգութի 'ի քա-
 զպի անդ գովրա զոր շինեաց , և արար ուրախութի
 16 ետնացն : Անգ՝ 'ի գարանի առնէր արս : * և իբրեւ կե-
 րան և արբին շմաւոր և որդիք իւր , արեցան . յարեաւ
 պքաւ

(6) Ռօս . Հայեցաւ և ետես զզորսն եթէ . . . զինի փո-
 խեցան : Ռօս . Զինի նր փողեցան : (8) Ռօս . Եւ
 անկան 'ի նցն : (9) Բաւաւ . Բամուսն : յայնմիկ խոց
 մնայր և յուգա : (10) Ռօս . Եւ մեկնեցան նոցա ընդ :
 (10) Ռօս . Բայնմ տրեցան արք 'ի հրդ իբրեւ արք եր' :
 (11) Ռօս . Արաւբեսանց՝ էր կացուցեալ կողմանց :
 Ռօս . Դաւաթն երեքովի : (13) Ռօս . Եւ հայաւ
 տացաւ սիրտ իւր : (14) Ռօս . Այս է ամիս շարա-
 թա : (15) Ռօս . 'Ի քաղաքի անդ գովրայ՝ զոր . .
 անդ 'ի վարանի առնէր արս : (16) Ռօս . Կերան տը-
 ընն շմաւոր որդիք իւր՝ և արբն . . . առին զնն իւրն :

պարտման թաղանթը լույսն հանգերձ, ասին զինս իւր
 եանց, և մօտն 'ի վերայ շմաւանի. և սպանին անգին 'ի
 տաճարի անդ. զնա և զորդիս իւր' և զծառայան որ ընդ
 նմա էին : * և արարին անօրէնսւն ձեծ. և հասուցին 17
 չորս փոխանակ ընդ բարւոյ : * Եւ գրեաց պարտման 18
 տա. արքայն զի զօր 'ի Թիկոնն արձակեացէ նմա, զի 'ի
 ձեռն տացէ նոյ զքաղաքն իւրեանց' և զհարկն : * Զինն 19
 արձակեաց 'ի հոգին գաղարայ' բառնալ անախ զյոզ-
 հաննէս : և գրեաց նա առ զարագլուխան զի եկեացեն'
 և առցեն 'ի նմանէ սակի և արծաթ և պարգևս բազումս :
 * Եւ այլս արձակեաց յիմ', զի անապարեացեն' հաս 20
 ցնն տացն զըտան տաճարին : * Այլ մի պնդեցաւ 21
 յառաջագոյն 'ի գաղարա, գոյտ եւ յաճաննու' թէ հո-
 բեան հայր նոյ և եղբարք իւր, և զքնն ևս յիշալ է նեն
 գաւթն զի սպանցէ զքեզ : * Իբրեւ լուաւ՝ զարմացաւ 22
 յոյտ և յիմարեցաւ, և ըմբռնեաց զարսն զտիս և ան-
 գին սպան զնն, իբրեւ գիտաց թէ նենգութ եկեալն
 հորուսանել զնա : * Եւ այլ ինչ բանք որ իցեն զյով 23
 հաննէ' զի մարտի պատերազմաց' կամ այլնց քաղաքն,
 կամ շինուածոց պարսպաց, կամ գործոցն բարութե :
 * այն ամ գրեալ է 'ի մատանս քահանայից, յորմէ 24
 ան եկաց նա քահանայապետ զինն հոր իւրոյ :

• Կարգիցս Աւայն Մոփայիցիս :

(17) Ուն. փոխանակ բարւոյ : (18)(19) Ուն. Կնա .
 և 'ի ձեռն տացէ նոյ . . . և զհարկն : Զինն արձակեաց :
 (21) Այլ. Զ սպանցն զքեզ :
 'ի խիւննի անտ. Կատարեցաւ գիւրք Աւայն Մոփա
 րայեցոյ : և անտ. Կատարեցաւ Աւայն գլուխ
 Մոփարեցոյ :

զ գիրն ասոյ համարապիլ ընդ գիրահարսմանն : Եւ ինչքն յառնի Թ ծածանալին անէայ, քահանայապետի և սելեւկեայ ասորացոյ արեայի . որ ձգտան ան թագաւորեաց նախ քան զանախոսութեանն : Զի զայս ձգտան ան խնայեցանք անանի այս պարսպապիտ քան զաստիճան Գրոյն ճախարհեցաւ, այսինքն զծածանալս սելեւկեայ : ասորի ինչոյեւ զընդոյն յանախոսութեանն Եւ ինչ զոր հաճեցան աստիճան Գրոյն պարսպի, և և ինչ զոր ասելի, ան զին զխաղարայ քահանայի, և զինքն որդեացն զանանեայ, և զայլ ժողովոյ յորայ մինչև յաղանուսն նիխանեցայ 'ի պարսկերազմին զոր ժողովաց յորայ, ուր և ասորաքի զգիրն զայս . զի սելեւկեայան զպարսպապիտ մինչև զյոզբանեան և զքանան' որոյնք յորայի փոխեցին :

ԳԼՈՒԽ ԵՐԵՐՈՐԴ Մ'ԱՅԽԱՐԱՅԵԼԵԱՅ :

Զ. Եւ ինչքն հրեապանեայ 'ի վերայ հրեից որոյ յեփրայ : Զ. Զի յաւառս գեղեփրի գրեցին ընդ լարեայն յառնեայ որ աս անախոսութեան, և պղծեւ զպաշտնն . զոր որդեւս փոխեցին, զի և նորա փոխեցին զստան և հինգն քաղեւ անայ :

Դ. Սակն հրոյն զոր թառոյցին 'ի ծածանալին փերսմին և քաղանալին . և թէ որդեւս քառս և լաւեցաւ 'ի սելեւկեայ յեփրայ : և զի յանգեաց ի հարս քաղեցին :

Ե. Զի 'ի Թ գիրն ասոյ ծաղիլն զինքն գիրն յառնի ընդ լարեայն :

Զ. Զի զաստիճանն պարսպի զպաշտնն սելեւկեայ արեայ, իսկ 'ի թառոյցիլն անորն քանին 'ի թառոյցիլն աղաղանի, աստիճանն զին հեղինորստ խաղարայ զպաշտնն . և թէ զին սեպ, այս անգին ընդ հեղինորստ : Եւ զի գէտ ևս սինն ընդ հախառախի կը զնեայ արարայ, մինչև արգիլուլ զիս յանախոսութեանն :

Դ. Թագաւորեաց անորն անախոսութեան, 'ի նմանն յառն ելեաց անիայ ան իշխանաւն լաւանայոս . և զհրեայն ինքն 'ի հեղինառախի օրէնս խաղար . զոր և աստիճանն փերսն պարսպի :

Զ. Սեփրոստ յեփրայ խաղարայ ինչքն պարսպի ինքն քառս 'ի նմանն զքահանայապետին 'ի յառնայ և եփր մինչև զանեայ ելեաց սիննի, և յառն խախարայ յանախոսութեան անանի :

Դ. Սեփրն մինչև զաստիճան լաւանայ զանախոսութեան և աստն զանիս . իսկ 'ի Թագիլն թաղաց ընդ ան անախոսութեան 'իսկն զընդանն անորսնիլեայ :

Ե. Զի 'ի յինն լաւանայեայ ձգտեցին լարիս քառիկն մեղալուստ . ընդ որում 'ի ստոպ համեալ զանախոսութեան լաւանայեայ յառն, 'ի խաղար ելեւ ընդ մեղեայ, մեծամեծ լարեայ պարսպապիտ հրեից լինեցին . յորում և յառն խախարայ յեփրայ աստիճան :

Զ. Սեփրն լարիս զոր հասայ անախոսութեան հրեից և քանալին սպանալն և լաւանայեայ, և յառն լաւանայ խաղարմի :

Դ. Զորս խախարայ խախարայ լինի յանախոսութեան և անախոսութեան զպաշտնն 'ի խաղարայոսն :

Ե. Սիսախանայի խախարայ . և ինքն որդեացն զանանի Գ Դ.

Գ Ի Ր Ք Ե Ր Կ Ր Ո Ր Գ Մ Ե Կ Ե Ր Ե Յ Ե Յ Ի Ո Յ

ԳԼ. Ա.

Ա

Բ Ե Չ Բ Ա Ր Ս Զ Ի Ե Ա Ս Յ Ա

- 1 նեայս, որ 'ի կողմանս եգիպտացւոցք եմս
յեզրաքց հրեից' յեմացւոյ, և յեզրաքց
հրեապառնեայց առ ձեզ ողջիս: Խաղաղ
զուեմք բազմաւ: և առատասցի 'ի ձեզ ձեմ': և յեզրեցեմ' 2
  - նա զուխան զոր կգ ընդ արքահամեւ, ընդ ասհակայ, 3
  - ընդ յակոբայ, ընդ հաւատարիմ' ծառայս իւր: և Եւ 4
  - տացե ձեզ սիրտ յեմի պաշտել զնա, և անեւ զկամեմ
նր յանձնիս մտադէրս, և 'ի սիրտս կամեմարտ: և բազ 5
  - նալ զաւս և զանեմս պատկոյ մերոց յորեմս իւր և 'ի հրաւ 6
  - մանս, անեւ խաղաղութի' և և լսել ինդրուածոց մե- 7
  - րոց, համեայց ընդ ձեզ, և մի 'ի մերոց թողցե զձեզ
'ի ժամեմակս ներդաւմե': և և արդ' այժմեկ կանխեմք 8
  - մեք յազմես մեր զն մեր:
- Բ. Զամա թաղաւորսն գեմեարի' և յամեն հարիւրորդի 9
 զամեներորդի իններորդի: մեք հրեաք գրեցոյց զպր 10
 առ ձեզ, 'ի ներդաւմեմ որ հասեալ էր 'ի զն մեր: 'ի ժա-
 մանակի մեզ յորում եկայ յետ յասն և որ ընդ նմե
 եմե 'ի սուրբ գեմայ և յաղթայտեմ անտի: և և երկնից 8
 արարեմ զգաւանն, և հեղին զարիւն անտի, ազմա մե
 անցոյց մեք եմ, և ըստեւ մեզ: և ժառանգար մեք ուխտս
 և խունկս' և պատարագս նաշէւք, և եգաք մեք գիտցմ
 յամեմոց առաքել: և Եւ արդ' արաւելիք զուր զաւս բան
 ապրաւարանարաց յամեմանն բապի: և Զամեն ուխտեմ 10
 բարգի ուխտերորդի' որ յեմացւոյ, և 'ի ներածեյտ կը
 բեաւ

• Զմեմոգից քրոջ ամոցմեմս անիւ կանխար Զրամս, Էօզ
 'ի Զոգի որ զն' Գլուխ Երեւորդ Մ'ախարեայցւոյ:
 Գլ. Ծ. (1) Զամեն պատի: Զրեից' յեմացւոյ, և յեզրայ
 հրեապառնեայց առ յեզ ողջիս: (1)(2) Ոմեմ: Խաղաղաւ
 թիմ: բազմաւ առատասցի առ ձեզ: և ընդ յակոբայ:
 (3) Ոմեմ: Եւ տացե ձեզ սիրտ յեմե պաշ': և անա
 գիւրս: (4) Ոմեմ: Սրտեյ մերոց: և 'ի հրամանս իւր:
 (10) Ոմեմ յաւելան: Զամեն հարիւրերորդի ուխտեմիցի:
 Ու և այլն գրես նախեմի 'ի լրատեյ Զրամս: (10) Ոմեմ:

- բէաստարուց, և 'ի յուզայն' առերեստարուցս վար
գապնա պողոմեայ արքայի, որ է ինքն յաղէ քաղա
նայինն օծելոց առկի, որ են 'ի կողմանս եգիպտացւոց
11 կրեայք. ողջին ընդ ձեզ և խաղաղուն: * 'ի մեծամեծ
վարացս ապրեալքս յայ, մեծապէս գահանալիք զմանն:
այ զի' զկարգ 'ի մարտ պատերազմի պատրաստաւ ետք
չ առն, Թադարի. զի նա ինքնին եւաղղլ, և Էնգ
12 զայնոսիկ * որ եկեալ պատեալ պաշտօնաւ պահելին
գաւթը քաղաքն: Քանզի 'ի ժամանակի իբրեւ գիւնայ
13 ինքնին իշխանն 'ի կողմանս պարսից, * անձիւ անհա
մար զօրքն հանգերձ. և անգէն անկան կործանեցան
չաւը զանանկայ տաճարուն. 'ի խորհուրդ յիմարու
14 խորհեցան նք զնէեմեայ տաճարուն: * զի իբր ընտկաւ
նք ինն հարեալ կայր 'ի տեղի անգր ինքնին անտիրոս
և որ ընդ նմո քարեկապն էին առնուլ զգանձան ամ
15 իբրեւ 'ի պատնաս վարձկանայ համարի: * Առաջի ու
բարին քահանայք տաճարին զամբ և նա յօժարեաց գա
մանել սակարուք 'ի ներքս. իբրեւ եղև միջակուտ սրտ
նքն' համարձակ զգրուան առին զարարքնս պարս
16 կայն ընդ որ եմուտ անտիրոս: * և քաղն զտառու
հովիտ զաղանիս որ ընդ առաստաղակայքն էին, և չ
զնոսիկ սկսան հարել միտս մեծամեծս, և անգէն զբ
առնորդն զնգան հանգերձ ստառեկցին: իբրեւ զն
'ի ներքս յօշոցին, հանին զկառավարան և ընկեցին 'ի
17 պարսպին 'ի մէջ զօրայն: * Այ այդ ամի օրհնակ և
18 քն սր ետ 'ի մեզս զբնապահոս: * Արգ մեք իբրեւ ետ
մեցաք 'ի քաներորդի հինգերորդի' Էքապի սահեանն
սրբել զտաճարն. լաւ համարեցաք զայր և ձեզ յաւա
նել, զի և գուք արառիկ զայս իբրեւ զրեւս ամիկն
տաղապրահարացն. և հրոյն ող շինեաց նէեմի զտա
ճարն և զանանն, յարու մատուցանէր զպատարագան
ողանկիւղացն:
- 19 * Քանզի 'ի ժամանակի յորում վարեցան հարն մեր 'ի
կողմանս պարսից որ այնչ ժամանակայ պաշտնասե
քահանայք էին, առին 'ի տեղանայ ամսի զհարն 'ի նա
նուկ:

Առ արեատարուքս... և որ են 'ի կող': (11) Ռմտ. 'ի
մեծամեծայ վարացս ապրեալքս այ... զի նա ինքն եւա':
(13) Ռմտ. Ըբւր զնէեմեայ տաճարուն: (14) Ռմտ.
'ի պատնաս վարձանայ համարի: (16) Ռմտ. Եւ չ
այն սկսան հարել զվերդս: (16) 'ի Լուս'. Հարին զկա
ռավարան: (18) Ռմտ. 'ի հինգերորդի քաղաքի մեմ'.
... արառիկ իբրեւ զրեւս ամիկն և աղա': (18) Յե
նիսիմ. Ընեմայ նեմեի: (19) Ռմտ. Թարգմացին 'ի
խորս կաղանց... զի ամենին տեղին ամե':

ծուկ, և տարան թաքուցին՝ ի խորշս կողմանցն անջուր
ջրհորոցն. անդ զգուշութիւն զանգին հետախաղաղ ծած-
կէին, զի թմ անգին աներևոյթ լիցի: * Իբրև անցին 20
անդ բազումք, իբրև կանգ եղին այ, Աւաքեայ նենմի
զհրոյն՝ հրամանաւ պարսից արքային, զԹաուռնս քա-
հանայապետիցն այնոցիկ. որոց ծածկեալ էր թաքու-
ցեալ զհուրն ցե բերցնի: Հոգա իբրև եկին, պատմե-
ցին և ասին. «Երբ՝ հուր ինչ մէք անդր ոչ գտաք, բայց
գտաք մէք անդ. ջուր գանգաղամած թանձրացեալ: * ասպ ետ նց հրաման երթալ մտոցաւ առնուլ և բե» 21
րեւ: Եւ իբրև եղև ժամ պատարագացն ողջակիցաց,
հրաման ետ քահանայապետն նենմի ցանկ զայն՝ ի վր
փայտիցն և պատարագացն: * և իբրև զայս արարին՝ 22
փոքր մի ժամանակ անց՝ ի վր. և արեգակն շոյ ամպա-
գոյն՝ ի վր ծագեաց. բորբոքեցաւ բոց հրոյն ի վերայ
փայտից անգանոյն՝ և մաշեց զողջակէզան, զի որանչաց
եալ էին ամենեքան: * Չայն առին՝ սկսան օրհնել քա 23
հանալքն մինչդեռ ողջակէզն կատարէին. բայց առաջ-
նորդէր յամենաթման իբրև ի բերանոյ նենմեայ, և ալքն
դէին կցէին: * Եւ էր ազօթիցն օրինակ՝ այս: ՏԲ Թր 24
Թծ Թմ արարածոց, անեղ, հզօր, ճշմարիտ, արգամբ
և ողորմած. գու միայն թագաւոր քաղցր. * գու միայն 25.
եա որ մատակարարես Թմ զԹմ. գու միայն ետ արգամբ
և ճշմարիտ, ամենակալ յաւիտենից. որ ապրեցուցաւ
նեա զիւր յամ չարեաց, որ արարեր զհարսն այնպէս
ընարեալս, և արեցեր զնոսա: * Ընկալ զպատարագս 26
զայս փոխանակ Թմ ժողովրդեան քոյ, և պահա գու
զժառանգութիւն քս: * արեան և ժողովեան զցրումն գե 27
րու. Է մերոյ. պղատեան զայնոսիկ որ կան ի ծառայութի
անարդէւոց և պղծոց. հայեանց ի ծառայս քս. Ծանի
ցին հեթանոսք՝ թե գու ետ Թմ մեր: * հան՝ հարուա 28
ծովք քովք զայնոսիկ որ բանագատեցին զմեզ՝ հեթա-
նոսք պիղծք և անարդեալք, որ այժմ հպարտացեալ և
ամբարտաւանեալ են ի վր մեր: * և անկեան գու զժա 29
ղովուրդ քո ի սեղե սրբութե քոյ, ողբասցն մեզմէս:
* Եւ քահանայքն օրհնէին զօրհնութիւն իւրեանց: * և 30
ող. 31

- (20) Այս. Որոց ծածկեալ թաքուցեալ էր: (20) Ռմտ. Զ բերդին... մէք անդ ոչ գտաք. բայց գտաք մէք անջուր գան: (21) Ռմտ. Երթալ մտոց առնել և բե: (22) Ռմտ. Եւ արեգակն չղաւթապոյն ի վր ծագ: (23) Ռմտ. Չայն առին՝ սկսան օրհնել: (25) Ռմտ. Որ Կատակարարես Թմ զԹմ... զհարսն զայնս ընարեալս: (27) Ռմտ. ի ծառայութե անարդէ... և Ծանիցն: (29) ի բազան գոյսի. Բոյ, որպէս ասին մեզմէս:

- աղջակէզքն առհաւ վառեալ բորբոքեալ մաշին : և
 իբրեւ վախճան եղև պատարագացն , զուրն մնացեալ
 32 հրամայեաց նեւմի զվիմզն արկանել : * Եւ իբրեւ այս
 եղև , առաւել բոցն 'ի վր բորբոքեցաւ . և իբրեւ բոցոյն
 նայլք եղին , գարձեալ միւսանգամ վառեցաւ բորբո
 քեցաւ սեղանն , և որինչ էր մնացեալ , և այն մաշեցաւ :
 33 * Եւ իբրեւ իբրջն այն համարձակ յայանեցան , և բանքն
 'ի թագաւոր անգր հասին , և եկին անսին զտեղին յո
 բում զհաւրն թագուցեալ էր քահանայիցն գերելոց ,
 ջուր բղետաց . ուստի և քահանայքն որ զնեւման էին՝
 34 զաղջակէզքն իւրեանց կատարեալ սրբեցին : * Ապա
 իբրեւ հաս թագաւորն յիբացն հասարակութե վերայ՝
 հրամայեաց շուրջ փակել զտեղին , և տաճար շինեցին :
 35 * և ում կամեր շնորհս առնել թագաւորն՝ անաթ տայր
 պարգև . և ում նայր՝ բազում ինչո մատուցանէին նմա :
 36 * Եւ անան եղին նմա որ զնեւման էին՝ նեփթի .
 որ թարգմանեալ կոչի սրբիչ : այլ կարգային զանուն
 նր բազումք , եփրաթա :

ԳԼ Բ.

- 1 Եւ գտանի այս գրեալ 'ի մատենան առաջինս . եթե
 երեմիա մարգարէ հրաման ետ առնուլ 'ի հոյս ան
 աթ յայնմանէ յետոյ նչ՝ ուղ ջուցանի . և ետ պատուէր
 2 մարգարէն զառակիւնչ որ յեա նչ էին : * և օրէնս եգ
 նչ զի մի մոռացին զհրամանս նմ , և մի մոլորեացին 'ի
 խորհուրդս իւրեանց յորժամ տեսանիցին կուռս քան
 զտեկեալս , պատկերս կերպարանեալս ասկեղնոս և որ
 3 ծաթեղնոս , և որ զնորդ գարդինչ ինչ . քաղաքի պատ
 ուիրանդն , մի մոռանալ զօրէնս 'ի որտեղ իւրեանց :
 4 Եւ էր գրեալ 'ի մատենան անգ՝ սյապէս . իբրեւ զի
 զլրան՝ ծամուել՝ և զտապանակ կտակարանացն հրա
 մայեաց մարգարէն ըսա երկնաւոր հրամանին ընդ իւ
 րեանս չորեքուցանել . իբրեւ ելանէր մովսէս 'ի լեւան
 5 անգր տեսանել զժառանգութիւն նոյ : * Արգ եկն եհաս
 երեւ

(32) Ուիտ . Բոցն 'ի վեր բորբոքեցաւ : (33) Ռանտ . Եւ
 բանքն 'ի թագաւորէ անգր հա" : (34) Ռանտ . Հասարակ
 արութիւն 'ի վր : (36) 'ի լաւ . 'ի խփմա . համայն սեմոյ
 'ի բաւ" : (36) Ռանտ . Աւլ կարգացին զա" :
 Գլ . Բ . (1) Ռանտ . Թեանոյ նչ , ուղ ջուցանի . . որ յեա
 նոցայն էին : (2) Ռանտ . Եւ օրէնս եա նչ : (3) Ռանտ .
 Ապա իբր պատուիրանան : (4) Ռանտ . իբրեւ զլրան ծա" :
 ընդ իւրեանց չորեքուցանել : (5) Ռանտ . Անգր տա
 րեալ զնեւմ . . . ինքնին տեսանիցին :

ԼԺ ՁԳ

երեմիա մարգարէ 'ի տեղի անգր . և մեզ եղիս պղծ
ամուրս անասաւսիտա . զիքան ժաման, և զասպա
նակն կաակարանաց, և զսեղանն խնկաց օրնգ տարեալ
զմեք 'ի ներքս, և զգրունն ինքնին առարկանէր : * Եւ
անգէն մասեան որ ք նմայն խկ եկն նշանակել զտե
ղին, և ամենեկն ճանապարհ 'ի տեղի անգր մէ կարա
ցին գտանել : * Իբրև զգաց երեմիա՝ պատուհասել
սխտա զնոսա՝ և ասէ . իբր մէ գիտէք՝ եթէ անձամբ
հրաման է զտեղիք կացուցանել, մինչև հաշնացի մը
տերանց ընդ արարածս իւր, և ժողովել հրամայեացէ
նձ զժողովս ժողովրդեան իւրոյ : * և ասպա մը յայտ
նեացի զայս . և երևեսցին փառքն նն 'ի սին ամպոյ,
ոպ 'ի ժամանակն մովսիսի : ոպ և սողման աղաղաց
զի տեղին արեւացի մեծապէս նն : * Բայց իմ պոպէս
առնէր, Թէ խմաստութե խորհրդով նասուցին զգա
տարագա նաւակատեաց և զհասարեւելաց ասանքին :
* Որպէս և մովսին եկաց յաղծս առ մը, և ել հուր
յերկնից և մաշեաց զփայտն, և զաղակէղա պանարա
գացն . սինպէս և սողման եկաց յաղծս, և ել հուր՝
և մաշեաց զաղակէղան 'ի մի մեղանոյն : * զի մովսիսի
մի հրամայեալ ուսելի առնել զմի մեղան, իջանէր
հուրն և մաշէր զպատարագան . * արշապէս և սողման
առնէր զայն զաւթ օրն 'ի գլուխ : * Եւ ինքզեկն 'ի հին
մասեանն 'ի գիրս հարցաւորմից, որ առ անքն նեկ
մայ եղեալ . և իբրև զիւր եղեալ զայս նմ ժողովէր,
և զմի մասեանս թագաւորաց և մարգարից, և զգա
թի ինքն 'ի գիտմն, և զմի հրովարտակա թագաւ
րոյ՝ որ վան ինչ ինչ 'ի պատիւ ասանքին առեալ էր,
զնմ 'ի մի վայր կուտէր : * Սընպէս և յուրա զնմ կու
մանալն 'ի պատերազմաց անախ և զգրուեալն 'ի մի վայր
ժողովեաց . և այժմ առ մեզ բովանդակեալ պահէ : * Եւ
արդ ոպ զիւրդ և պիտոյ իցն մեզ՝ յեւսից, և մեք առ
ըսք ընրել մեզ : * և զայն ինչ բարի գործեւմիք, և
Թէ զաւուրս ասնիցն հանապազորդ առնիլն : * Առ
ինքն նն որ փրկեաց զնմ ժողովարդ իւր, և դարձոյց
զնմ

(6) Ուսն . Զճանապարհն տեղի անգր : (7) Ուսն . Իբ
րև մէ գիտէք եթէ . (7) Ուսն . Եթէ անձամբ հրա
մանէ : (8) Ուսն . 'ի սին ամպոյն՝ ոպ և 'ի ժամանակն
... արեւացի նն : (13) Աս . Եւ զգաութի ինքնին
դիտմն : (13) Ուսն . Հրովարտակա 'ի թիւրաց ... 'ի
պատիւ թիւրաց 'ի ասանքին եղեալ էր : (13) 'ի լոսա՝ .
Տանարին առեւէր . հուրս օրն 'ի իւր . որ անին՝
առեւեալ էր : (14) Ուսն . Եւ զգրուեալն ... և այժմ
բովանդակեալ պարհի : (16) Ուսն . Բարի գործեւմիք :

- զեմ'ի ժառանգութի, զարքայութի և զքահանայութի
 18 և զարքութի. * ուր և խոստացան 'ի մեռն ևսակարա-
 նացն. յաւսափ 'ի Թա հուս ընդ հուս ժողովն
 19 ցե 'ի Եր անդին : * զի քրիստոս իսկ զմեզ 'ի մեծամեծ
 շարեաց, և զանգին 'ի սրբութի' զարձայց :
 20 * Այլ զի յազգայ մակարեանց, և եղբարցն սորին, և Դ
 տաճարին մեծն սրբութի, և անգանդին նաւակատանց :
 21 * և կամ զի ընդ երեւոյն անտիդայ, կամ ընդ քաջա-
 22 հայր արգի նր շահատամարտա. * կամ արին, յերկնից
 յայանութեք երեւն : այն արին, զի քաջութի' պնդուե-
 րինացն, և կամ որ զքաջութի' 'ի մեծն զնեւ, և սակա-
 ւաւք զքաջութի' որ զաշխարհս յաջ գնեին, զխուժա-
 23 զուժ աղգս հալածեւ : * կամ զհոյակապ ընդ Թա Երեւ-
 զերս զքաջ տաճարն վերապին չնեւ, կամ զմեծ քա-
 զայն Թա յաւսափ 'ի հասանեւ. կամ զի Թա
 24 հաջորութի' հեղութի, խաղաղութի' ան Թա ընդ մեզ
 24 հան լինեւ : * Զայն Թա արին զմեծագամ 'ի մեծն յառ-
 նեայ կիրենացայ 'ի հինգ դուխս զարուե ջուցեալ
 և. զայն Թա շահատամարտ 'ի մի զլուխ հրովարտեին կարծ
 25 'ի կարնայ ցուցանեւ : * Զի հայեցաք մեք 'ի խառն մե-
 ժաթիւ համարոյ բանիցք, և որ 'ի ներքս մանրութի'
 26 Թա իցի' որ կամիցին մեւ 'ի բանս մատենիցք. * այգ-
 բն 'ի գոյն Թա աղել զի Թանձրութի' հիւծոյ խորութի'
 բանիցք. հագացաք մեք անեւ ընթերցանելացն ըզ-
 րոտան իմաստանցն, յիշատակ առանց աշխատեւ, և
 27 ամենեցուն անեզմ անարատութի : * Եւ մեզ' որ զա-
 խառնութի' զայս յանձն առաք վան համառոտ բանիս, մի
 28 գիւրքն ինչ բան համարեիք, կամ սակաւ քրտանց և
 28 աքնութեց արժանի : * Որք դե զի պատարասեցի առ-
 նել ուրախութի' կոչաց ընկերաց. մեծահայ զարծիցն
 զընկերացն ուրախութի, և զի զիւր քիւրութի' խորհի-
 ցի. սակայն զի բազմացն համաւն ընն յանձն առաք :
 29 * Զի զիւր և զմեծարեւել 'ի զայն առաքնեցի Թա զաք. զիւ-
 ժըն և զառաքնել, և զկարմառոտ բանն 'ի համառոտ կա-
 30 ցուցանել, զայն մեք ոչ զանգաղեցաք : * Որք զի հա-
 տարակաց չնուեւ ապարանից' բազմաց զգործ բաժա-
 նեալ. բայց սկիզբն և կատարածն չնուածացն 'ի բանն
 շարատարապէս անգոր հայի. այլ ճեմելն և գունելն և
 արծ-

(18) Ռհն. Որ խոստացաւ նա 'ի մեռն : (21) Ռհն. Եւ զի երեւել անտիդայ : (22) Ռհն. Որ զաշխարհս յաջ գնեին, զխուժ գուժ աղգս : (23) Ռհն. Թա առն հանել : (25) Ռհն. Թա իցի, որ կամի մեւ : (26) Ռհն. Առգրին Է գոյն Թա մեւ, զի Թանձր : (30) Ռհն. Զգործ բաժանել... և կատարածն չնուածացն

արծնեղն և նկարելն, այն՝ ի զարգարիչ անգր հայն։
 * Սոյնպէս և մերս. հարցանելն և փորձելն և բնեղն, 31
 և զհետ վարել ճամբարաւմէ բանեցն, և զխորին խոր,
 հուրդս խորագիտաւմէ ի վեր բերել. որ առաջնորդ
 եղև այնց գպրուսեց՝ ի նմանն խնդրելի է։ * այլ զհա 32
 մասս կարճաւս բանեց՝ որպէս որ ժամիկ պատմելոյ
 յանձն առեալս իցէ, յիսկն՝ պահանջելի է։ * Արդ՝ 33
 աստի սկիզբն արտաշուք բանեցդ պատմել խոստացե-
 լոց, այսլս ինչ զգրեացուք յառաջին անգր։ բայց սա
 կայն և այս անգարոյն մտոց է, զմասս մասեղնին յա-
 ռաջագոյն երկայնել, և զմտեղանն ի գլխովին համա-
 ւոս կարճաւոս պատմել։

ԳԼ. Գ.

Ե Սրոյ քաղաքին թմ խաղաղութիւն բնակելոյ, և օրի 1
 նացն ճամբարաւմէ, իբրև զի գեղեցիկ իմն պահեցե-
 լոյ՝ զմ անեայ քահանայապետի բարեպաշտ չարաանաց 2
 որաւմնն։ * Չի իբրև հարկ իմն լինէր և թագաւ
 րացն ինքնին մեծարել զերեւելի տաճարն, հրովարտա- 3
 կը պատարագը և արգը բազմը։ * մինչև սելեկոս ար-
 քայ կողմնեցն ասիացւոց ի սպաս պաշտաման կայր, 4
 և յիւրոց մոկց զմտ սպաս պաշտաման ի պատարագս
 ողջակիզացն ծախէր։ * Սիմեոն ամն անուն ի բազմեղ 5
 զնդէ ամտի առաջնորդեր տոհմն իւրոյ, ընդ հակա-
 առկս ել քահանայապետին՝ զմ իւր ի քաղաք անգր ա-
 ճորինելոյ։ * իբրև յաղթել ինչ և առնել ոնեայ մէկտ 6
 րաց, եկն եկեան առաջի ապողոնի գրասեանց որ ըստ
 այնմ ժամանակի տարին ասորւոց և տաճկաստանի
 տարապակտ էր։ * և պատմեաց նմա եթէ բազում են այն 7
 գանձը՝ որով լցեալ պահեն դառն նանձուցն յնմ, և
 ազգեաղգի գանձիցն զթիւ իսկ և զհամար՝ մշ մարմէ՛ղ
 տնել. և պարտ՝ այնպէս էր՝ ասե, ք ձեռամբ արքայի
 ի սպաս զոհեցն պաշտել զայն։ * Յանձն առին ազա-
 ղը

(31) Ոհնտ. . Որ առաջնորդ եղեն այնց։ (32) Այս-
 քանից, որ որժմիկ։ (33) Ոհնտ. Համաւոս և կարճաւ։
 ԳԼ. Գ. (1) Ոհնտ. Բնակելոց. խմ, բնակեցելոյ. . պա-
 հեցելոց. . . ի բարեպաշտ չարաւ։ Ուր ուսն. չարեաց
 որաւմնն։ (2) Ոհնտ. Եւ գրովք բազմը։ (4) Ոհնտ. .
 ի բարեպաշտ իւր, իւր բազմեղ, նշանակն՝ բերեալմնի։ (5) Ո-
 հնտ. . Ապողոնիայն գրասն։ Ուր ուսն. Դրասեանցն
 ըստ այնմ ժամ. . . որ և տաճկաս։ (6) Ոհնտ. Բազում
 են գանձը. . . ընդ բոսմբ արքայի։ (7) Ոհնտ. Ենան
 յառաջաւ. . . որպէս նմա պատմեցաւ զմ գանձիցն. . .

- դանինս և թագաւորն, ունի և նման պատմեցաւ զմի գանձ
 ձուցն ցուցանել: Նա յառաջ կոչեաց զհեղեղոգորոսը,
 հանգերձապետս իւր, հրամանն ետ նման՝ զայսչափ գանձս
 8 հանել բերել ի քաղաքն առ Խի: * Ազգիւղապետն չու առ
 նէր խաղալը գնալը հեղեղոգորոս, պատճառաւնք իբրեւ
 ստորին տառուոցն և տանկատանն քաղաքացն զաշտ
 կերտուի շրջել, բայց ի որտե հրամանն թագաւորին
 9 վաղիւղապետն կատարէր: * Իբրեւ եկն եհտս յեմ, անդ սկի
 րով քահանայապետն և քաղաքն նմա առաւել ընկաւ
 լան զնա: Սկսաւ նա պատմել նոց անց ցուցին արքային՝
 և ասէ. « Ի, կամ ընդէր, և կամ ունի ամբաստան եղին ըզր
 ձկնի առ արքային, և կամ արդարեւ այնչափ գանձք ի
 10 ցնն զոր ասացիսն: * Եկաց յառաջ քահանայապետն
 և ասէ. « Են նա արդարեւ աւանդք այրեաց և որդոց ի
 11 պահ եգեալ: * Իցնն ևս և որկանեայ տուգեանց առն
 աւագի. այլ ոչ եթէ այնչափ որչափ ամբաստանող նա
 մակագիրն անտրէն սիմոն խօսեցաւ: Ընդ նմ թէ քան
 իցնն քանքարք արծաթոյն չորեքհարիւր, և քանքարք
 12 ասկւոյ երկերիւր: * Այլ զրկել զհաւատացեալս՝ զմի մե
 ծապատիւ շքեղ լի նմա յիսարս ամուր անխաբ տանաւ
 13 թին չէք ինչ հար: * Նա իբրեւ լուաւ զգանս քահա
 նայապետին՝ զարքունի հրամանն ի մէջ առնողը՝ և աս
 նէր. « Ի սպանս և ի պիտո արքունի երթալ հրամանն է
 14 գանձիդ այգիկ: * օր և ժամ յայտ առնէր, մտանել
 համարել առնուլ պատրաստէր ըստ հրամանին արքու
 նի: Եւ անդ լինէր. Իս սակաւ ըսն և վտանգ խռովու
 15 թէ քաղաքին: * քահանայքն ինքնին թաւալեալ անկալ
 նէին առաջի սեղանոյն նովին սրբուն պատմութեանս
 աղաչէին զայն՝ որ զմաւանգապահ զքուշու թէ զորենս
 հաստատանաց. որ զայս ոգը անարատ յիւրաքանչիւր ա
 16 լանգատուա հասուցանել մարթապետն: * Անդ երտե
 սանել զտեօիլ քահանայապետին, և զհալել ի միտ
 իւր. զի տեսիլն և գոյն երեսացն ցուցանէր զսրտին
 17 թախծութի: * զի իջեալ մածեալ պատեալ պաշտօնէր
 զնա առ և երկիւղ և սոսկումն մարմնոյ. յայնմ նմ յայտ
 18 նի եր տեսանէլեացն զսրտին տաղտուկ: * Դարձեալ

յիււ

զորչափ գանձ: (9) Որտե. Եւ քաղաքն նմ ընկալան
 զնա նմա առաւել: (11) Որտե. Եւ քանքարս ասկւոյ:
 (12) Որտե. Այլսարհամուր անխաբ տանարիդ չէք:
 (13) Որտե. Նա իբրեւ լսէր զբա: (15) Որտե. Ինքնին ան
 կեալս թաւալէին... աւանգատուա: Որ օրինակ Բ
 անգատու: (16) Որտե. Եւ զհալելի միտս իւր: Իս
 օրինակ Բ. Եւ զհալել ի միտս իւր: (17) Որտե. Զսրտին
 տաղտուկ: (18) Որտե. Դատ գաս մտանէին ի համար

յիւրաքանչիւր ապարանիցն գասագաս մտանէին 'ի հոգ
մաշխարհի խնդրուածս . զի մի յարհամարհանս՝ պատիւ
մեծի տանարին գնացել : * և կանայք քրձաղգանք ընդ 19
հրապարակս աշխարէին . սրգելափանք կուտանաց 'ի
կուսաստանաց անտի 'ի գրուան և 'ի պարիսպս ընթա
նային . և կեղք ը պատուհանս արտաքս կարկառէին :
* և ամենքեան առ հասարակ աղօթից բարբառով ըզ
մեռս համբարձեալ յերկինս մատունս տառանէին : * Եւ 21
անգ էր ողորմ անտիլ անտանել . զի առհասարակ ան
կեալ մարգկանն՝ զաղօթս թառայելով յերկինս մատու
ցանել . զանծապէս սքանչելի շտապ ապգնապի լը քա
հանայապետին կարծեաց : * Եւ նոքա այնպէս թառա
լելով անկեալ առ ամենակալն կարգային , զաւանգս
հաստացելոցն՝ 'ի հաւատացեալսն ող անարատ հո
սուցանել : * Եւ հեղիոգորոս զյայտնուէ զմիոն գը 23
տանէր : և մինչեւ նա սպասուորան հանգերձ ընդ
գանձի տուն շրջէր . * որ 'ի վր ոգւոց և Թմ իշխանու
թեց զորուէ 'ի մեռս իւր ունի , երեւթմ մի նշանի մեծ
արար , զի ամենքեան որ իշխեցին մտանել ընդ նմա ,
լուծան լքան ընդարմացան՝ 'ի պարտութիս փառթա
րութե մտանեցան յայ զորուէ անտի : * Զի երեւցաւ 25
նց յանկարծակի երիվար մի մեծալնք հենելով հան
գերձ , երեւելի զարգու 'ի գէն ոսկի վառելով . * և այլ 26
երկու արք երիտասարդք հզօրեղք 'ի զարգ գեղեցիկ
զարգարեալք առաջի հենելոյն . որք մտանն վաղա
զակի յաղմէ և յահեկէ , 'ի մեծամեծ կարուածս կարկա
նէին զհեղիոգորոս , * մինչև անկեալ յանգայթմբեալ 27
մերձ 'ի մահ , բառնային զնա * որ այնչափ շքով և պատ
ուով և սատախ և սպասուորքք մտեալ շնմեր 'ի տան
գանձին . արգ բարձեալ բերէին յանդգայ՝ զափ առեալ .
* զի յայտնապէս զորուէքն այ 'ի վր հասեալ՝ անմեռան 29
անբարբառ պակասեալ յամ յուսոյ փրկութե , ընկե
ցեալ յերկիր կիտամահ գնէր : * Իսկ որ չուրջ զանեան 30
էին , զմեր օրհնէին . որ յամ փառաւորեր զիւր անգին
օրորուն : և զայն որ փոքր մի յառաջ խոռովուք լցեալէր
զտանարն . յերեւել փառաց ամենակալ մն , խնդուք և
ուրախուք ընուլ , և անպակաս զուարթուք : * Յայն 31
ժամ

աշխարհի խն՝ : (19) Ոման . Արգելափանք կուտանաց
անտի 'ի : (19) Յօրեւիթ . 'ի գրուն և 'ի պարիսպս ըն՝ :
(24) Ոման . Ղշանի մեծի արար , զի Թմին : (25) Ու
իւն . Յանկարծ երիվար մի : (26) Ոման . Երիտասարդք
զօրեղք : (28) Ոման . Շքով և սատախ և սպասուորա .
(30) Ոման . Իսկ որ զնէնմեռան էին . . զիւր անգին սը
թութե . . և անպակաս զորութե : (31) Ոման . Յեւն

- ժամ փութապէս ոմանք յեկեղաց անտի բարեկիրք՝ ալ
 ւազք ընկեցք զօրավարին, յոտս հասանէին անեայ՝ խնդ-
 րելէ՝ ի բարձրելոյն՝ գոնէ զլուսն շնորհել նմա: այնպէս
 անկեալ չարաչար՝ ի վերայ յետին ժամանակի ոյրն ցա-
 32 մաքեալ գնէր: * Խորհուրդ կալաւ քահանայապետն՝
 գուցէ կարծիս ինչ տացէ Թագաւորին, իբրեւ գաւազ
 3 ինչ՝ ի նմանէ, կամ՝ ի հրէից անտի զայրն փնտսեալ: ի
 խնդրուած լինէր, պատարագս մատուցանէր զի առնն
 33 փրկութիւն: * Այն ինչ քաւուղիքն՝ ի ձեռս քահանայա-
 պետին մտալէն՝ վազվազակի նոյն երիտասարդք զայլին
 իջանէին առաջի հեղեղովքայ՝ նովին հանգերձիւ զար-
 քարեալ, ե ասէին, բազում շնորհս գուռնեայ քահա-
 նայապետի կալիքի, զի նր քեզ ար՝ ի ձեռն նր զողորմ-
 34 շնորհաց: * Այլ գուռ զի նր այդչափ ասնջանգ ալ
 առահաւեալ, պատմեալի զայդչափ մեծութիւն զօրուեցն
 նոյ առ ամենեան: և զայս իբրեւ տացին՝ անգէն վե-
 35 րացան: * Հեղեղգարսո իբրեւ անձին զգաց՝ յոտն կա-
 ցեալ վազվազակի, ողջակի զս պատարագաց մատուցա-
 նէր նն: և խոտս և ալօթս մեծամեծս կատարէր նն՝
 որ շնորհաց նմա զողորմ: և անգէն ի նոյն չափ յառա-
 ղինն զօրացոյց: և զքահանայապետն զոնիս մեծապա-
 տիւ մեծապարգեւ մեծարէր: և ինքն չուարար խաղաց
 36 գնաց անգրէն առ Թագաւորն: * և ընդ նմ անգրեւ
 ընդր զգրանելինն նոյ վկայութիւն, զոր ինքն իսկ իւրովք
 37 աջք տեսեալ լինէր: * Թագաւորն իբրեւ սկստս հար-
 ցանել զհեղեղգորոս: Թէ մրպէս՝ զիարդ՝ յոր գործ
 երթեալ էիր զի՛նչ վճարեցիր: Սկստս տալ զբոցս
 38 քանդաւորով և ասէ՝ ոհ: յեմ երթեալ երթիցէ * որ
 որ ձեր Թշնամի և իրաց մեծաց ձերոց փնտսակար իցէ,
 զմա հրամայեալից յեւ: և գաղիք զնա անտի այսր գա-
 39 նալից չարապան, Թէ ապրել միայն կարասցէ: * զի
 սկսեալսն ճմարիս մեծ զօրութիւն նաոի անգ: Զի ինքն
 իսկ՝ որոյ զօրութիւն յերկնից երկինս է, այցելու և օգ-
 նական է նմա: և որ միանգամ Թշնամութիւն, կամ Թէ
 ար

ժամանակի այնր ցամա՝: (33) Ոմեհ: * Հեղեղգարեայ-
 նովին հանգերձով: (34) Ոմեհ: Անգրէն վերացան:
 (35) Ոմեհ: Անգրէն ի նոյնչափ յեղին... մեծարեաց:
 և ինքն չուարարեալ խաղաց: (36) Այս: Զոր ինքնին
 իսկ իւրովք: (37)(38) Ոմեհ: Քանդաւորով և ասէ: ոհ:
 յեմ երթալ: որ որ ձեր Թշնամի: Ուր օրեալ փ՝ ըստ օրմանոյ:
 Քանդարտաւորով և ասէ... ձեր Թշնամի իցէ և: (39) Ո-
 մեհ: Նաոի ի անգլոյ անգ... որոյ զօրութիւն յերկնից
 երկնից... օգնական է նր... հարեալ է, և Թէ արձակէ
 և եթ: (39) Այս: Յայն անգի հասանէ... Թէ արձակէ:

արհամարհանող յայն տեղի հասէ, մեծամեծ հարուստ, Ծովք հարեալ թիւ պրճակեցէ եւ թ: * Վասն հեղիւ 40
գորայ եւ գանձին տանն պաշարելոյ անշափ բանք եղեն:

ԳԼ Դ.

ԼՂ ՎԽ սիմոնի որ գանձին եւ գաւառին նամակագիր 1
էր, առաւել էս յաճախէր՝ ամբաստան լինէր ՎԽ հո-
նեայ, եթէ նա ինքնին գլխովին որ զհեղիւ գործն շար-
ժեաց եւ լլկեաց. եւ ԹԹ չորեաց ինքն եւ առաջնորդ եւ 2
գործելի: * Եւ զբարերար քաղաքին եւ զայցելու, եւ զե-
րախտաւոր զազին, զնախանձայոյդ զվրժմանդիր զը-
րինացն, իբրեւ զքնասակար իրաց արքունի իշխէր՝ ի
նեղքս արիւննէլ կշտամբելով: * Եւ այնչափ վարէր զհե- 3
ղիւսանձ թշնամութեն, մինչեւ ոմանց զոր ի գործ կա-
ցուցեալ էր սիմոն մահաւ պարտ առնէր նց զսուրբն:
* Իբրեւ զայնչափ անհնարին տեսներ հակառակութիւն 4
հոնիս, գարձեալ ի մոլորութիւն անգր հայեր տպող
նիս՝ որ ստորին ասորւոց եւ տաճկաստանի սպարա-
պետներ, զի եւ նա՝ չարեաց ընկեր գործոց կցորդէր
սիմոնի. յայնչափ զգիտա թագաւորին բորբոքելն: * Ան 5
հնարին համարեցաւ այնուհետեւ զհասարակաց օգուտ
ի մէջ մատուցանել առանց օգնականութեն թագաւո-
րի առն հրամանի: * մանաւանդ զի տեսներ զսիմոն 6
անգազար ի վր խարդախութեց խորամանկութիւն ան-
հանգիմա ջանացեալ:

Ձ * Իբրեւ սելէկոս փոխեցաւ յաշխարհէ, եւ ԹԹ զթագա- 7
ւորութեն անտիրոսս, որ անուանեալն կոչէր երեւեալ-
յատոն անուն ոմն՝ եղբայր հոնեայ, ջանացաւ շնութիւն
մտանել հանել զքահանայապետութիւն յոնեայ. * խոռ 8
տացաւ տալ յարքունին վաթսուս քանքար ի վր երեք
հարիւր քանքարոյ. եւ յայլոց մօտց ութսուն քանքար.
* Եւ այլ եւս հարիւր եւս մատուցից տակ՝ եթէ գործն աւ 9

20

ԳՎ. Գ. (1) Ոման. ՎԽ սիմոնի եւ գանձին. լինէր ՎԽ
հոնեայ. նա ինքն գլխովին: (1) Ոման. Շարժեաց եւ
լլկեաց. առաջնորդ եւ գործող: (2) Իւսա. ի նեղքս առ-
նէլ կշտամ. հոնայոյն անց ի քառ: (3) Ոման. Եւ յայն
չափ վարէր զհեւ նախանձ թշնամութիւն. կացուցեալ
էր յմատուց. ի մահու պարտ առնէր նց: սուրբն իբրեւ:
(4) Ոման. Ընկեր գործակից լինէր սիմոնի: (5) Ոման.
Անհնար համարեցաւ: (6) Ոման. Տեսներ սիմոնին
անգա: (7) Իւսա. ի վր երեւեալ, նշանի ի Եպիփան:
Ուր անտ. կոչէր յերեւելի: (7) Ոման. Հանել զքանաչ
տին: (9) Այս. Եւ այլ հարիւր եւս մատու: (9) Ոման.

- ջաղացք • զբաղարն 'ի ձեզ նապանցից, թեապոհսն և
կրկեսս շինցից ստեր, և եհմացւոցն 'ի ձեր անունսն:
- 10 Երկուսցիս գրեցից: * Իբրև յանձն առ թաղաւորն, և
գլխաւ նա զիշխանութիւն զոր խնդրէր՝ հետ ընդ հետ վազ
վազակի 'ի յունաց 'ի հեթանոսութիւն անգր զընտանի
- 11 Երկնսն զարձուցանէր: * Զպարգևսն զառաջինսն զար
քանի որ 'ի ձեռն յովհաննու, և փառքումայ հոր 'ի ժա
մանակի հրեշտակութեն՝ որ զի հառարակաց սիրով օգ
նականութե կատարեցան և զերօնսն օրինաւորս 'ի բաց
քակեցին, և անորէնութե նոր օրէնս 'ի ներքս արկա
- 12 նէր: * Զի 'ի ներքս ընդ բերգաւն իսկ թեապոհսն և
երկառասարգանոցս շինէր • Ժիրաժիր մանկոռնս ընտրա
- 13 նաւ՝ զայն յուսուածն արուեստականացն ապին: * Եւ
այնուհետեւ իմն եւանգել Թոմէին, սկիզբն արարեալ այլ
լազգութեն և հեթանոսութեն վասն ամպարկոտ և չքա
- 14 հանապապեա յառնեալ անհնարին մոլորութեն: * Զի
այնուհետեւ թողեալ էր զայաչտօն պատարագաց սեղա
նոյն, և զպատաստանարին, և արհամարհեալ էր զօղջա
կէզս պատարագացն • յոժարագոյնս ապին զանձինս
իւրեանց ազգք քահանայիցն 'ի մարմիչ և 'ի բռնամար
տիկս, և յանորէնս բաշխոյս կաբաւչաց, և արդնընկէց
- 15 տեղընկէց ձայնատու ժամանակաւն: * և զհայրենի պա
տիւն առ ոչինչ համարէին, բայց զանորէն հեթանո
սութե փառս քան զօրհնութե փառս լաւ համարէին:
- 16 * Վի այսորիկ իսկ և վաղ հասանէին 'ի վր նց ներս
թինն որ շուրջանակի հասեալ պատեալ պաշարեալ պծ
հէին: Եւ որոց ընդ բարս և ընդ գնացս նախանձին,
և կամեին նսմլ նմանել նոցա, զնոսին իսկ գաւիշն և
թնամբս և տանջիչս անձամբ անձին ինքեանց իսկ պտու
- 17 բառեցին: * Զի անորինեւ որ յածեղէն օրէնսն գիւ
րին մի համարիցի: Եւ զայս նմ ժամանակգ որ առաջի
- 18 կայ յայտնապէս պատմեցէ: * Աբգ. կր ժամանակ և
կեալ

Թեապոհսն • Երկուսցից ստեր: (9) Թերմալին քիկեր • 'ի ձեր
օնուն անախագա': (10) Թերմալին • Վաղվազակի 'ի յոնեայ
'ի հեթանոս' • որ 'ի լուս': Եւ զպարգի համայնի ալոյց երեւ
յունաց: (11) Օրինակի • Զառաջինսն զարձուցի որ 'ի
ձեռն յովհ': (12) Որին • Սիրոյ օգնակի • • • նոր կրօն
'ի ներքս ար': (13) Որին • Եւ չքահանայապետութե
'ի յառնեայ: (14) Այլ • Զի յայնմ հետեւ թողեալ էր:
(15) 'ի լուս' • 'ի մարգիչ և 'ի բռնա': Կամայն օմնոյ 'ի
բաբ': Որ օմնոյ • Եւ 'ի բռնամարտիկ նարտիկս, և յա
նորէն բաշ' • • • ձայնատու ժամանակաւն: (16) Որին •
Վի այսորիկ իսկ • • • անձին իսկ ինքեանց պատրաս':
(17) Որին • Աբգ. զայս նմ Ժմգ: (18) Որին • Աբգ

փեալ հասեալ՝ Կր գից պաշտանն հինգամեակ պաշտա-
ման 'ի Ծուր քաղաքի առաջի Թագաւորին : * Յայն 19
պաշտան՝ անորին յասոն խաղալիկս և հանգիստականս 'ի
սուրբ յեմ քաղաքէ անուանեալս անտիդապիս յէր-
'ի ձեռն տայր նշ երեքհարիւր տասեր 'ի գինս զոհից
ժողապնի պաշտաման : Իբրև եկին բերին որ բերեցին՝
ազաւեցին զի մի խառնեցին զայն արծաթ 'ի զոհս կը-
ռաց պաշտաման . զի ոչ էր պարս և պատշաճ 'ի սուրբ
տեղադէ տնտի գանձ՝ երթալ զոհից կռաց գից պաշ-
տաման : * Եւդաս որ առինն՝ առնաւ առին զի պնդել 20
որ ետն բերել յանուն զոհիցն պաշտաման . բայց զի
բերելացն ազաւեց [21]՝ անգր ինչ ոչ խառնեցին , այլ Է-
տան 'ի գործ արքունի վարձ նաւաց գործել [22] :
Ե * Ասլ հետ հրեշտակաւթին տաղարնեայ մնեալթնանց 21
յերկիրն եգիպտացւոց անց փառզովեալ Թագաւորն և
գիպտացւոց , և առ զԹագ փոխանակ նի անտիդաս-
և Իբրև օտարացեալ ինն համարեր զանձն կողմանցս
այսոցիկ : Իբրձ արար՝ խաղաց գնաց՝ եկն 'ի քաղաքն
յոպպեացւոց . անտի եկն յեմ . * և անգ մեծապէս մե- 22
ծարեցաւ 'ի յասոնէ՝ և 'ի քաղաքէ տնտի , մեծամեծ
պրանքերեք՝ Լուխիք և բոցանաւանոց թաղաւոր . աղա-
տնտի խաղաց գնաց 'ի կողմանս ասափաստանի եմ կը-
րքն հանգերձ : * Ապա յետ երեց ամաց ժամանակի , 23
արձակեաց յասոն զմեծղաւուս զեղապր մուշեկան օր
մեկի , 'ի ձեռն ետ նմա տանել առ արքայ զչանձն զար-
քունի : * Եւս՝ Իբրև յանգիման եղև արքային , և մե- 24
ծարեցաւ 'ի նմանէ , յանձն իւր սկսաւ կորզել զքահա-
նայաւին . և զյանցունել զյասոնեալ՝ յաւել ևս 'ի սակ
զանձին այլ ևս երեք հարիւր քանքար . * և առեալ գայր 25
զհրաման իջեանութնն զարքունի : Ելին և հաս . քահա-
նայապետութի ինչ արժանի գործ ոչ գործեաց , այլ
արտմուտի գառնութի՝ չարաչար գաղանապէս զու-
րեալ բերեր : * Եւ յասոն որ գաւով զիւրոյ եղոր 26
զքահանայութին ինքն շնացաւ , զարձեալ գնորս իս-
հանայութին նոյնպէս այլ տարաւ : և նա փախտեաց
յերկիրն ամենացւոց հալածական անկաներ :

* Իսկ

Ե Ժող եկեալ : (19) Ոմնտ . 'ի ձեռս տայր նշ . . տասեր
գինս զո' : (19) Ուփա . Կռաց գիււցն պաշտա' : (20) Ու
փա . Վշ բարեացն ազաւե' : (21) Ոմնտ . Համարեալ
զանձն իւր 'ի կողմանցս այսո' : (21) 'ի լա' . 'ի կողմն
յոպպեացւոց . համայն անոց 'ի բնո' : (23) Ոմնտ . Սիւն-
նի մուշեկանի : (24) Ոմնտ . Իշ զանցանել զյասոնեալ :
(25) Ոմնտ . Դործ ոչ գործեր . . գաղանապէս վարա-
քեալ բերեր : (26) Ոմնտ . Եւ յասոն այն որ գաւով . .

- 27 * Իսկ մենկալուս առնուլ առ 'ի մեռս զիշխանութ քա ը
հանալու թէ . բայց զայն ինչ որ Թագաւորն խոտաւ
ցեալ էր ողջ՝ ոչ կարէր առնել : Իբրեւ ստիպել տանգեա
պել պահանջել սկսաւ հաղարապետն գրեալ բերգին .
- 28 * զի նմա էր յանձն հանել հարկ զաշխարհին : զի այնո
- 29 բիւ իսկ և երկոքն 'ի միասին 'ի գուռն կոչեցան : * Եւ
իբրեւ նստաւ մենկալուս թէ չէ՝ զհարկն 'ի գուռս հա
տուցանելոց , եմեւս ընդ փոխանակաւ , և կացոյց փո
խանակ զիւսինացոս զեղբայր իւր . և սուտարատաւ
- 30 կայր 'ի վր գործոցն կիւրացւոց : * Իբրեւ այս իւր այդ
պէս հաստատեալ կային , քիչ եղև տարացւոց և մեզ
զովտացւոց ժամանակն 'ի գրգին զայրի գիւնել . զի զի
տուեալ էր զիս յաւանտս անախդիգեայ հարձի Թագաւ
- 31 ւորին : * Փայթ կարաւ չու առնել հասանել ցածուցա
նել զնոսա . և թեւ 'ի տեղաշ իւրում՝ փոխանակ իւր
- 32 զանգրանիկա 'ի նմին պատուի : * Իբրեւ ժամանակ իւր
պարագայ գտեալ մենկալուս , մեղմով ապառս ոսկի գո
ղացա . 'ի տաշարէ անտի . և ետնա անգրանիկեայ . նա
և այլ ևս փառաւեալ էր նք 'ի Եւր և յաջ քաղաքն որ
- 33 յուր զնովաւ էին : * Իսկ յանգիմանութի յայտ առնէր
անփա յամբէ անտի , յար անկեալ էր 'ի գափնա անտիւ
- 34 քացւոց : * Վասն այնորիկ մենկալուս իբրեւ իւր արար
եալ զանգրանիկա՝ աղաչէր զնա , և նովաւ շանայր Ըւ
քանմէ արկանել զանիա : 'Երբ զնայ եկն առ ոնիա , և
հաւատացաւ ցանկր զնա նենգութիւն՝ և գափնա՝ հաւա
տարին հուր ընդ նմա Ժանր Ժանր երգմամբ . սա
կայն հաւանեցոյց զնա եղանել յամբէ անտի , (Թեպէտ
և էր ինքն 'ի միա կոտկածտա : և անգին իբրեւ եհան՝
խաղաղեայ , ամենեկն ոչ զանկեանայ յիւտանցն ար
- 35 գարուէ : * Վասն այնորիկ ոչ միայն հրեայք՝ այլն Գե
թանայք բարկացեալ էին . և կարի աւաւել՝ զի առնն
- 36 տարապարտաց մահուանն : * Այլ Թագաւորն իբրեւ
գարմա 'ի կողմնցն կիւլիկեայ , առաջ անկանեին
քաղաքայ քաղաքայ հրեայքն , և չեթանայք արապա
ւութի , զի առնն զուր մեռելոյ , տարապարտաց կո
րու

.. փոխառական անկաներ : (27) Ռևութ . Աւ 'ի մեռն
գրահանայութն : (28) Ռևութ . Վեկ և երկոքն : (29) Ռ
ևն . 'ի գուռս հատուցանելոյ . և կացոյց փոխանակ
հաւ : (29) Յօրիմայի . Եւ սուտարատաւ : (30) Ռևութ .
Եւ մեղմովտացւոց Ժակն : (33) Յօրիմայի պատեւ . Ան
փեալ էր 'ի գափնա : (34) Ռևութ . Իբր իւր արարեալ ..
նմա նենգութիւն .. առնէր ընդ նմա . և անգրան իբրեւ
եհա . և ամենեկն ոչ : (35) Ռևութ . Բարկացեալ և հա
րիս առնեին զի առն : (36) Ռևութ . Արապաւութի :

րուսեղյ : * Յայնր վերայ սրտի մազք անտիգրոս գծի 37
 մեցաւ, 'ի գուծ գարձաւ և արտասուեաց յոյժ 'ի վի
 սրբութե և բազում իմաստուն տուն : * և ջեռաւ բոր 38
 բոքեցաւ 'ի սրամտութի բարկութե իւրոյ . և անդէն
 հրամայեաց զգլխով անել զծիրանիան անգրանիկեայ .
 և զանգրանիկոս մերկացեալ 'ի հանգերմէ իւրմէ, շուրջ
 անել զգազաբաւն, և 'ի նմին տեղաւ ուր զանիայն ա-
 նորինեցին 'հրամայեաց զկառափն հարկանել զանորէն
 մահապարտին . 'ի նեղ զարժան տանջան 'ի վի չարա-
 գործին հասուցեղյ :
 Թ * Իբրեւ բազում գաղապարոյնք լինէին գանձին 'ի ձեռն 39
 լիւսիմաքեայ մենեգեայ խորհրդով, և համբաւն 'ի գութոս
 յաճախէր, ժողովեցան զօրքն 'ի վերայ լիւսիմաքեայ .
 քանզի բազում նուագս ոսկիս կորուսեալ 'ի միջոյ հա-
 մարունն : * Իբրեւ սկսան զօրքն տագնապել, և լի բար 40
 կաւթի 'ի վի յարձակել . վառեցոյ լիւսիմաքոս արտ
 իբրեւ երկս հազարս : սկսաւ ձեռն 'ի գործ արկանել, և
 սկիզբն առնել գործոցն չարուն . արամբ մով որ խու-
 ժագծւած ևս էր տեսանելով քան զմտօքն թանձրութե :
 * Իբրեւ տեսին զլիւսիմաքեայ զքան և զնեղութե սր 41
 եղև 'ի խնեցան վաղվապակի, ձեռն 'ի գործ առնելին, ոմն
 վեմ, ոմն վիթրգս, և եւրքն զաւանդն զխիճն հաղախառն առ
 հասարակ յարձակելոցն 'ի վի արկանելին : * զոմանս վի 42
 րուսորս, զոմանս կառափնատոս արձակէին, զբազումս
 տպանանէին, և զաւանդին առ հասարակ 'ի փախուստ
 գարձաւցանէին . զնոյն ինքն զսեղանադրոծ զառաքաւ,
 կապուս, զգանձի տամբն արկանելին փախտեալ : * վի 43
 այսր ամի լինէին գառաստանք ընդ մենեգայոյ : * Իւր 44
 բեւ եկն էլ թագաւորն 'ի ծուր, յանգիման նի իսկ եին
 գառաստանք . զի եկին արք երեք 'ի ծերակոյս ժողո-
 վբգենէ անտի ցուցանել զիրաւունս : * Իբրեւ 'ի պար 45
 տութի մասնեցաւ մենեգաւոս, խոստացաւ գանձ բաւ
 զում տալ փառովեայ, զի հաճեցէ զմիտս նի : * վի այլ 46
 արքիկ առեալ զթագաւորն մեկուսի իբրեւ զբոսանաց
 պատ

(37) Ոմանք . Գծգմեցաւ : Իսկ սկսն գնէ : Գծգմեցաւ :
 (38) Ոմանք . Եւ անգրէն հրամայեաց . . զծիրանիան՝ զան-
 գրանիկոս մերկացեալ . . եւ շուրջ անել զքաւ' . . 'ի նեղ
 զարժանի տանջ' . . . հասուցանելով : (39) Ոմանք . Կա-
 րուսեալս 'ի միջոյ համարին եին : (40) Ոմանք . Արտ իբրեւ
 վեց հազարս . . . ձեռն 'ի գործ առնել . . . զմտօքն թանձ-
 րութի : (41) Ոմանք . Ձեռն 'ի գործ արկանելին, ոմն
 վեմ : (42) Ոմանք . Եւ զմմանին հասարակ : (44) Ոմանք .
 'ի ծերակոյս ժողգենէն : (45) 'ի լուս' . Զմիտս թագաւ-
 որին : (46) Ոմանք . Զբոսանաց պատանաւորաւ :

- 47 պատճառաւ շրջեաց զմիտս նր. * զնո՞ շարեաց անպարտ զմենեղաւոս արձակել 'ի պարտեաց անտի: և զայն տա
 48 րապետալս, որ Թէպէտ առաջի խաղտեաց դատ վա
 րժին իբրաւ դատենին, արձակեալք՝ գտեալք անարար
 49 էին: * Եւ զնոյս Թոմ Ժուրացիքն շարտեացք առա
 50 տապէս սրացաւոս ի հանգերմեցին զնս, * և յղարկե
 ցին զմենեղաւոս զն ի խանայն ուրժգուէ և ազահու
 Թն: Հատապատալ: Կայր շարտառութ մեծ, եղևան
 փասու քաղաքացւոյն իւրոց կացուցաներ:

ԳԼ. Ե.

- 1 Եւ ժամանակը երկրորդ գալտեանն անտիդու
 2 տիդացւոց: * Իբրեւ գէպ լինէր ընդ նո՞ քաղաքն յա
 3 ւուրց քառասուն երեւել ընդ երկինս և ընդ երկիր:
 4 Իբրեւ հեծեալս տիգրոս, 'ի զարգ ակի * վառեալս՝
 5 զարգարեալս, արշաւեալս յարձակեալս խառնեալս ք
 6 փանան: անդ էր լսել Թընգիւն վառանայ, չեպիւն
 7 զապիւսնայ, չեպիւն տաւերաց, չեպիւն նշանայ, չառա
 8 չիւն նեախ, զփայլիւն գոպեղէն վառելոց: * Եւ ամե
 9 նեպեան անկեալ ազապին զայն նշանս 'ի բարի ինչ կա
 10 տալել: * Իբրեւ չափնգն ինն յանկարծուս հափառի
 11 կարկանէր, իբրեւ Թե անտիդոս փոխեալ իցէ յաշտար
 12 հե: Անոյր յառն ոչինչ պահաս քան զքաանհազար
 13 վառեալ, և յարձակէր 'ի վերայ քաղաքին. և նորա վն
 14 յանկարծ գառայն 'ի պարտեց անտի մարտէին: և մե
 15 6 նեղաւոս արշաւեալ 'ի քաղաք անգր հասանէր. * ուր
 16 յառնն մուկէին յանկանայ անկեալ գործէր մեծամեծ
 17 Կա

(47) Օրինակ Գ. Չնո՞ շարեաց անպարտ զմենեղաւոս:
 (47) Որինս. Իբրաւումս գտանէին ար: (48) Որինս. Չա
 շորկեալս զպատիտն զնորք: (49) Որինս. Սրացաւա
 Թն: (50) Որինս. Եւ յուղարկեցին զմենեղաւոս զն ի
 խանայն գժգուԹն... մեծեղան փասու:

Գլ. Ե. (1) Որինս. Եւ Ժողք երկրորդ գալտեանն:
 Անտիդոս յերկիրն է": (2) Որինս. Իբր գէպ լինէր:
 (3) Որինս. Թառուր քառասուն: (5) Որինս. Իբրեւ չ
 ափնգն ինն... իբրեւ անտիդոս փոխեալ յաշտարին...
 քան զհազար վառեալ: (6) Որինս. Քաղաքացւոյն իւ
 րոց... ընկերութեւ քարեկամութեւ: 'ի մեծ Թընտեաց
 անկանել... փասուհեւ. զնգին:

կատարած քաղաքացեացն իւրոց, իբրեւ 'ի մէջ Թշու
մեաց գործեր. և մէջ անէր զմտաւ զտոհմային քաղա
քակից ընկերութեն բարեկենդանութ, զի 'ի Երուս
աղէ գործաւորներ. այլ համարէր իբրեւ 'ի մէջ Թշու
նամակայ անկեալ ստեպ ստեպ տագնապել, և 'ի վերաց
միատոհմի զնգին իբրեւ 'ի վր Թշումակայ նշան յաղթու
թն կանգնել: * Այլա ի խնամութեն ինչ մէջ հարաց հա
սանել, բայց 'ի կատարած գամթ գաւոյն ժառանգէր. 7
և ինքն փախստեայ անկանէր 'ի կողմանս ամենալոց.
* յորմէ չարաչար կատարած վախճանի ընդունէր, ալ
զնկեալ 'ի բանտի արեւոյ արաբացւոց արքայի: Գար
մեալ 'ի քաղաքի 'ի քաղաք փախստեայ լինէր, ասելի
հալածական յամենեցունց' իբրեւ ապստամբ յորինացն.
պղծեալ գարշեցեալ իբրեւ գաւառի և քաղաքի և զնգի
մասնիչ և գահիչ, յերկրին եգիպտացւոց եռացեալ
Եգիպտոս: * Բաղդաճաւ անթիւս յիւրակ աշխարհէ օտար
ցոյց, և ինքն օտարացեալ 'ի մէջ օտարաց կորեաւ. 8
* անսուգ, անխնամ, անհանգերձ, և գերեզմանացն
հայրենեաց շրջէ արժան:

- Ճ * Իբրեւ մեզ եղև արքային վն իրացն եղբայ, ապա 11
տամբ համարեցաւ Թագաւորն զհրեատառն յիւրակ. մէ
այսորիկ փախեացաւ. զնայ յերկրին եգիպտացւոց գա
ղանացեալ սրտիւ, եկն' առ զքաղաքն 'ի սուր սոյր սու
տերի' և 'ի տէգ նիգակի: * և հրաման ետ զորացն որ 'ի 12
բաւռն անկանիցին' յանինայ կոտորեացին, և որ յայտ
րանս ամրացին' անգին 'ի ներքս սատակեացին: * Եւ 13
անգ լինէր տղայոց և ծերոց առհասարակ կոտորած,
կանանց և մանկանց առհասարակ ստատիւմն, կուսից
և կուսանոց առհասարակ կոտորած: * և մեթ բեր 14
յայն երիս աւուրս միանցամայն կոտորեցին. և չորս
բերս 'ի վաճառի ոչինչ պակաս լաւութիւն քան զտգա
նեալսն վաճառեցին: * Եւ իբրեւ այսոս չարեզ մէյա 15
գեցաւ, իշխեաց ձեռնամուխ լինել 'ի սքն ամ աշխար
հաց, իշխեաց մոտենել 'ի տաճար անգր. առաջնորդ 'ի
ծեռն ուներ զմենեզուսս, որ օրինացն և աշխարհին և
զնգին մտանիչ և գահիչ եղեալէր: * Եւ պիղծ և ա 16
նշ

(8) Ոմնոք. Երուսաղէ չարաչար կատարած... պղծեալ
գարեացեալ... եռացեալ Եգիպտոս: Ուր տիտ. 2. Զեռա
լեալ Թագաւ: (9) Իսա. 1. 'ի մէջ օտարաց մեջաւ':
հանայտն ոմնոք 'ի բութ': (10) Ոմնոք. Չմեղ հայրենեացն
արժանի: (11) Ոմնոք. Եւ 'ի տեղս նիգակայ: (12) Ոմ
նոք. 'ի բաւռն անկից' յանինայ կոտոր... անգին
սատակեացին: (13) Ոմնոք. 'ի սուրսս ամ աշ'... որ օրե
նայ աշխարհին... մտանիչ և գահի:

- նորին ձեռք զմբ աստա սեղանոյն, և որ յաղաց թա-
գաւորաց և յաղաց քաղաքաց եղեալէր 'ի սրբուն' յա-
նաւն և 'ի փառս տեղւոյն, զայն առեալ պղծոց բաշ-
17 խէին: * Թորեա հպարտացեալ յամասեալէր 'ի միտս
իւր տնտիւոցս՝ և ասէր. եթէ զմ անկաց անորէնուե-
րմախաց քաղաքիս բարկացեալ է սոցա նոր, զմ այսո-
18 ռիկ եղին արհամարհանք 'ի զմ տեղւոյն սրբուն: * զի
եթէ ոչ անկոց մեծոք պաշարեալէին, լինէր ուղ հեղի-
գորոտն որ առաքեցաւ 'ի սեղեկեայ արքայ. զի նա ա-
ռաքեցաւ համար առնել զանձուհ. և սա արքայք զաղ-
19 վաղակ 'մեռալ' կործանէր 'ի հպարտուն' իւրմէ: * Այլ
ոչ զմ տեղւոյն զաղոն, այլ զմ աղօթին զտեղին ընտրեաց
20 նոր: * Բանդի և տեղին ինքն ժառանգեաց զաղօթին իւր
տարուն, ուղ և յետոյ բարեացն կցորդ լինիցի. 'ի միւս
21 անգամ' հաշնել մեծի նոյ փառք ուղղուն: * Այլ ան-
տիպոտն ութհարիւր քանդար 'ի վերայ իննհարիւրոյն
բարձեալ բերէր 'ի տաճարէ անտի. արագ հասանէր 'ի
քաղաքն անտիգրացւոց, հպարտացեալ մագ համարէր
22 զմով 'ի ցամաք, և զքամաք՝ 'ի ծով փոփոխել: * Եւ անդ
Թորոյր վարդապետս խխտս, շարարել զմնացորդն
եկեանացոց, և զփրկիպոս յաղցե փրանդ, բայց 'ի բարեաց
23 խեղճաղօթն ևս եր քան զայն որ եթով զնա անդ: * Եւ
'ի գարգիւղին' զանդրանկեաւ. և 'ի զմ սոցա զմնե-
ղաւս, որ շարալար ևս քան զնա 'ի զմ հասեալ գա-
24 տեր զքաղաքն: * Եւ այլ զի առնէր սակաւ մի գուծ ի
հեղանց, առաքեաց նա մարտն զապողոնիտս երկուք
բիւրաք զորք, թող զհաղաքն զառաքին. զի զմ մարդ
հասարակալափ կատարեաց, և զկանայս և զմանկանս
25 փաճստեաց: * Եւ իբրե եկն յեմ, նախ զառաքինն իւր,
զաղու զաւով եմուս, և եղև անդ մինչև յորն սուրբ
յորն շարաթուց: Իբրե յառարն շարաթուց եգիպ ըզ-
հրեայն գատարկացեալս, հրաման եւ զորացն իւրոց
26 վառել: * որ միանգամ 'ի զնին տեղեանն եկին, սուր
'ի զմ եղեալ կոտորեաց. և ընդ քաղաքն իւր զմնա-
հաղ

(17) Ունի. Հպարտացեալ յիմարեալ եր 'ի .. և անորե-
նուն քղթիս բնակ': (18) Ունի. Համար առնել զան-
ձին, զի սա արքայք: (20) Ունի. Եւ տեղին ինքնն ..
կցորդ լինիցին .. մեծի փառք ուղղուն: (21) Ունի,
Արագ արագ հասանէր 'ի քա': (22) Ունի. Յաղցե
փրանդ. իմ, փրանդս: Եւ նոր ոչինչ փ. Գրանի: (23) Ու
ոչինչ փ. Եւ 'ի գարգիւղին զանդր': Ուր ոչինչ. և 'ի գա-
ղիւղին: (24) Ունի. Երկու բիւրաք. Թող զհաղար զորն
հառաքինն. զի զմ մարդ հասարակալափ կո': (25) Ունի.
Եւ իբրե յորն շարաթուց եգիպ:

հանգերձ այսր անգր զառեալք ընթանային, առհա
սարակ տարածեալ գիթաւալ կացուցանէին:

ՓԱ. * Եւ յուզամակարէ՝ որ տաններորդն եղեալէր, փախա 27
տեսչ լինէր՝ յանապատ ելանէր, զաղանդեաց կեանս
'ի լերինս անցուցանէր. և այնպէս զնգաւն որ Է նմա
էին խոտաբուս կերակուր կերակրեալ անցուցանէին
զժամանակն, զի մի 'ի պղծութիւն մերձեացին:

ԳԼ. Զ.

(Եւ բազում ժամանակաց առաքեաց Թագաւորն 1
զաթեննբիզս ծերունի, տախիւլ տաղնապէլ ըզ-
հրէայն, անցանել զհարցն օրինոց, և յօրենսն այսպէ
մի ևս յամենալ: * և պղծել զտաճարն եմի, և անուա 2
նել զիս յայնմհետե յանուռ որմզգական գիցն ողով
պիտացոց որ 'ի գարգարիղին էին. ուղ որ պտեղին բնա-
կեալ նստէին. հիւրասէր որմզգական գիցն զանաորի: * 3
և չարայօր գժուարին նեղութիւն չարեաց 'ի վր հա
տուցանէին: * Զտաճարն սուրբ պղծութիւն արուես 4
տաղնազ Կեթանոսաց ընոյր, և արքութիւն արահն ա
րամբք և կանամբք միմեանց խառնակութիւն յաղանդուի
գարձուցանէին. և որին ոչ ևս արժան ինչ էր՝ զայն 'ի
ներքս համարձակ տանէին. * և զանգանն ինքնին 'ի գըլ 5
խովին անարգելով յօրինացն և խոտելով ընուին: Եւ
անգ էր ոչ զօրենս չարաթուց տեսանել, և ոչ զտոնս
տարեկանաց զհայրենիս պահել, և ոչ բնուս ամենեին 6
կրեայ անուռ անուանել իշխել: * Վարէին ածէին ըզ
տեպ սակալ տաղնապաւ յամաւար յօր տօնի ծննդեան
Թագաւորին՝ զի զոհեացն: Իբրեւ տօն հասանէր սպան 7
գարամետական պաշտամանն, տաղնապէին զնմ պտա
կեալս Թաւ ոտոք սպանգարամետին կաբաւել: * Զքա 8
ման առաքեցին յեմ մատաքաղաքս պաշտօնաւորս ըկ
նել. և իբրեւ բանս 'ի բերան եգին փառողմայեցիքն,
յոր հասու իցեն զԹհիւք զպաշտանն պաշտեցին: * Եւ 9
այն՝ որ ոչ յանձն տանուցուն զոհել՝ անգէն սուր 'ի
վր

ԳԼ. Է. (1) 'ի լուս'. Յեւ ոչ բազում Ժակաց. համայն
անոց 'ի բնաբ': (1) Ոման. Զաթեննբիզս: (2) Ոման.
Աղանդացոց, և ար 'ի գարգա': Ուր սկսն. Աղանդապաւ
զր 'ի գարիղին: (2) Ոման. Դից զանուարի: (4) Ոման.
Արժանի էր ինչ զայն 'ի: (5) 'ի լուս'. Եւ խոտաբուս
ընուին. համայն այլոց 'ի բնաբ': (7) Ոման. Իբրեւ տօն
հասեալ էր սպան': Ուր սկսն. Սպանգարամետական
պաշտօնաւորս: (8) Ոման. Լինել. Իբրեւ բանս.
պառողմայեցիքն: (9) Ոման. Եւ այնք որք ոչ յանձն
Լիթ

- զր գնել, և անդ էր տեսանել զտապ տագնապի տա-
 10 ռապանս չարչարելոցն: * Կրամակազիր եղևն զերկուց
 կանանց՝ զՎորգիս իւրեանց Թլխաանելոյ. ածին վազ-
 11 զազակի՝ զմանկունան զստեանցն կախեցին զմարցն, և
 զին ընդ հրապարակսն առաւակէ՝ շրջեցուցանէին. ա-
 12 պա՛ ի պարսպաց անտի՛ ի վայր հոսեցին: * Կեպեն եր-
 թեալ զաղաուռլ յայրան մատաւորս՝ զբարձուց աւարսն՝
 անցուցանէին. իբրև ի վերայ հասանէին, կենդանւոյն
 խանձառեալս հրով սպանանէին: զի երկիւզածուքն
 13 աւարն փափկութե և օրինացն սրբուէ: * Այլ ես՝
 ազգովմ զամենեւեան, որ զգիրսդ յակն արկանիցեք՝
 14 մի ինչ վաղցին խղճիցեք, և զվիտս զայս ամ առ առ
 տակման տոհմն համարիցիք, այլ ի խրատ աղգին մե-
 15 րոյ: * և ոչ ամ քաղում ժամանակս ինչ թողուլ զա-
 16 ծօրինս. այլ զաղապակի զեղանս իւր և զարուեստս իւր
 17 յայտնէ: * Զի ոչ եթէ ողաւ այլ հեթանոսս երկաշ-
 18 նամբս լինի ամ՝ փնչկ լցեն զյոփ մեղաց իւրեանց, և
 19 եկեացեն հասցեն ի դատաստանս անհարկն: * Եթե
 պիս և առ մեւք կատարե զամ, զի հասցուք մեք ի տե-
 20 ղի դատաստանի: * այլ մեա առ մեա խրատ, և արագ
 21 սքսիք. ածէ ի վր զաղարուծի: * Զայս քանս չե մեզ
 - զի յիշատակի բանիցդ խոսեցաք. արդ անդրեն ի դե-
 22 լուսի պատմելոյն մատիցուք:
- 18 * Եղիազարոս այր մեծ ընդ առաքինսն ի գնդի անդ. յի-
 լեալ աւարքք Երուսղեալ հասակաւ, գեղեցիկ երե-
 19 սոք. ածեալ գայլ ի բերան ստիպէին ուտել խոզնի: *
 20 Զի ի մեթ եղեալ յամառեալ պնդեալ սրախ, յանձն
 առ ընդունել զմահ քաղանուամբ, քան զի եղան խղճի-
 21 քննելոյն ըստգտանելով: Ընտրեաց ինքնակամ հատա-
 22 ղն ի տանջանս. մեռնելէց լինիր, Թքանել անարգել
 23 զպարանոսն ից. * ող օրէն է համբերողաց բացէ ի բաց
 անարգել ինչ՝ զոր ոչ է օրէն յանձնն մատուցանել:
 24 * Իսկ այն՝ որ պատրաստեալ եկեալ էին, ինքեանք առ
 անարուծն մաացն, զի անձնասէր բարոյից զոհից ի
 պաշտն, ծանծիւ ևս էին. առնն տապուէ. տուալ մե-
 25 կուսի՝ իւրեանց սխալուէ. մագն զհաստատեալ մտան
 26 ի խաղաղիս ցոփուէ. դարձուցանել ջանային: Բանձն
 27 առ ասեն զհրաման Թագաւորիդ՝ * և քեզ այլ միս մա-
 առաւ...

(10) Ո՛հմտ. Բնդ հրապարակսն առապէ շրջն: (11) Ո՛հ-
 22 նմտ. Զբարձուց աւարս. . խանձառեալ սրով սպա: (12) Ո՛հմտ. Բացն արկիցեք. . և փշտա: (13) Ո՛հմտ. Թաղաւ զօրէնս: և սնմտ. Թողու զանօրէնս: (19) Ո՛հ-
 21 նմտ. Եւ ոչ ի մեթ. . յանձն առեալ զմահ քաղ: (20) Ո՛հ-
 22 նմտ. Ինչ զոր թէ ոչ է օրէն. Իսկ, ինչ օր զին ոչ է օ՛հ
 Խ R r

տուայուք զի լուծցեալ զհարծիսն, և 'ի մահուանէ՞ր ապ
րեսցիս: * Եւս զգեղեցիկ խորհուրդս հաստատուն յան 23
մին եղեալ, զարժանի համակին՝ ըստ ծերուն' մանու
թեն, ըստ երևելի վայելչութեն, և զուարթածաղիկ
ալեւցն զուարնացելոյ, ըստ զգեղեցիկ 'ի մանկութե
մէջէ յաւագլխմ ճննգեանն. մանուանգ առաւել և
* Ծածագործ սրբուն օրինազէր կրօնից, ամ կարգօք լի,
արագ արագ առնէր զպատասխանին: * Ոչ արժան' ոչ 24
արտաշան, ասէ՝ մերոյ յափոյ հասակի՝ կեղծաւորութե՝
մասնել ընդ սրբութե խառնովանուի: Եղեն բազում
'ի մանկաւոյ այսի՝ որ ընդ սկսմբ հայրիցին. կարծիս
'ի մտի գնդիցն և տախցն, եթէ եղբայրսո՝ ինքնու
ման անցեալ ծերութե՞ հասեալ 'ի գումն վախճանի,
յայտաբերէ գարձաւ: * և նորա մի թափեղծաւորեալ 25
զայնագեղեցին. և զայս՝ ինքն մտաց և կնկտ անուն
ծերութեա յաղիարհի Թողից: * Իսկ արգ՝ եթէ ամեն 26
և ին նոյնչափ ժամանակս կենաց շնորհիցն ինձ, և 'ի
մեռս մարդկան բնաւ. այլ ոչ մասնիցիմ. ապա յա
ւիտենից 'ի մշտնիկեաւոր մեռաց անտի՝ ոչ կենդանեօք
և ոչ յեա կենդանիսէ՝ սուրեք փախել կարելիցեմ: * Վշ 27
այսորիկ քաջութ փոխեցայ յաղիարհի աստի, զի ար
ժանի իմոյ ծերութեա երևեցայ: * և օրինակ բարեանց 28
և առաքինուի մանկաւոյ Թողից, զի յածարութ և քա
ջութե՞ 'ի վր սրբուն օրինացն մահու յափ ջանալ մար
թասցին: Զայս ամ իբրեւ ասեր՝ ինքնակամ գիմարտ
համակար 'ի վիշտս մահուն և ամենանացն դիմեր: * Եւ 29
որ յաւազգայն չարջ մտառցեալ փխթարեին, քա
րանս փխթարութեն 'ի Թշառութեմ գարնուցանին,
և գիմարտութե խորհուրդան իբրեւ մարտութե համա
րեն. առաւել մտառցեալ 'ի ամենան առաջնապէսն:
* Եւ իբրեւ մերձ եղև 'ի ամենանայ անտի՝ 'ի վախճան, 30
երաց զերբան իւր կենեմելով, սկսաւ խոսել 'ի նր որ
ունի զգիտութե սրբուն խորհրդոյ և ասէ: Այս փ
ինչ յայտ եղև, եթէ 'ի մեռս թմ եր արձակել 'ի մահու
մտաց. զայս խոսութե ամենան մարմնոյ ընկալեալ
համբերեն. այլ հոգւով քաջ քաջբութ զմ անի սառ
տեցն

(23) Ոմնո. * Եւս զգեղեցիկ խորհուրդն. Իսկ, խոր
հուրդս հաստատունս յան: (24) Ոմնո. Եւ ոչ պատ
շաճ է ասէ. և կեղծաւորութե մտա... Ինքնանմանցն...
և հասեալ 'ի գում: (26) Ոմնո. Ընդհանրեմ ինձ... առ
կայն 'ի յաւիտենից: (28) Ոմնո. Բարեանց և քաջութ
մանկաւոյ Թողից, և յածարութե... 'ի վր սրբունց:
(30) Ոմնո. Զքերան իւր կենեմելով. սկսաւ խոսել ըջ
տեղեանի զգիտութե սրբուն... եթէ 'ի մեռս էր իմ:

31 արդե քն ընդամենս. * Եւ սա՛ զայս օրինակ պատեալ
բազմեալ՝ յաշխարհէ փոխեցաւ :

ԳԼ. Ե.

- 1 Ի՛նչ եղև ի դարս եւ թն մարն հանգերձ կաշեալս,
անկէ յառեմն թաղաւորն, ի խոշտանգանս գաւ.
- 2 Եի տաղնապէն ուսնէ խաղենի : * Մի՛ ի նոցանէ նա
կատակեցաւ յառաջագոյն, սկսաւ խօսնէ և առէ . զի՛ Ս
կայք անցեալ, կամ զմեզ զի՛նչ հարցանելոց էք . մեք իս
պատրաստ եմք ի մեռանել՝ քան անցանել թ օրենս հալ :
- 3 Բնիւն : * Բարեալ թի՛ սրամասն լի եղև թաղաւորն .
հրամայեաց ջեռուցանել առպակս, և կատալս, և ալ
նիւն, և պէսպէս գործիս տանջանաց պատրաստել :
- 4 Ղայն ի բրե վազվազակի ջեռուցին պատրաստեցին զհրե
մայեաց անհատակն յառաջ կապուցանել . և նախ զլեւ
զուն կարեցին, և զգլխոյն մորթն գերեալն գարմու
ցին . ապա զտառ և զնիւն առաջի մորն և եղբայրն ծաղ
ց բարձրս տանէին : * Եւ ապա ի բրե ի բանից և ի մե
ռաց անպիտան տաներ՝ հրամայէր կենդանայն ի տա
պակն ջեռուցեալս իջուցանել : ապա ի բրե ննեններն
ընդերկար՝ այնպէս ի տապակէ անախ եղևալ գիշացեալ
ծառանայր, սկսան եղբայրն թ միմանս մարն հան
գերձ մի ի մարն և առնէ . քաջուք մեռցուք, զանուն
6 և զողթն ժառանգեացուք : * Կայն եր ան ի ճգնութն
պատեալ զմեք մերոյ, և ի ծառայս իւր մի ի մարն՝ ան
յտրս յանգիմանուք ասաց մովսէս յօհնանէ իւրում .
- 7 Եի ի ծառայս իւր մի ի մարն : * Ի բրե առաջին զօրինակ
զայս յաշխարհէ փոխեցաւ . Ջերկրորդն ի տեղի տան Մ
ջանացն ժառուցանէին, և զգլխոյն մորթն վարսիւն իս
հանգերձ գերեալն արկանէին . և անգին հարցանէին,
մերիցն ի խաղենի մա, միշտ զմա՛ մարմնից անգամ
8 անգամ լուծեալ է : * Եւ նա պատասխանի իւրեանց
բարբառովն՝ և առնէ, ոչ զի պարիկ և սա՛ ի նոյն տան
9 Զանան տանէալ վարմաներ : * Իւրե յազուցն պարելու
ալ

ԳԼ. Ե. (1) Ո՛րն . Խոշտանգանս տաղնապի գանեկն
ուսնէ : (2) Ապա մօր իւրանց ան գլխիկ օրինակոյ մե
րոյ նշանակն անուանէ նախալ ի լիւրս հանդէս : զոչ
և մի գաղաճ հանդիսս գնել ըստ այն խորի : (2) Ո՛րն .
Մեք եմք պատրաստեալս ի : (3) Ո՛րն . Հրաման եւս
ջեռուցանել . . . տանջանաց պատրաստեալ : (5) Ո՛րն .
Առաջիտանա տանէր : (6) Աստ . Եւ ի ծառայս իւր մի ի
մարնացի : (7) Ո՛րն . Տանջանաց ժառուցին . . . երբ
ցէս խոսի մա : (7) Ո՛րն . Միշտ զմա՛ մարմնից (9) Ո՛

ապաստանն եղև . սկսաւ խօսել՝ և ասե ջեթագաւորն .
այ սեգ հապարս և ամբարտաւան , դու զմեզ յայտց կե-
նաց աշխարհիս կարծել համարիս . իսկ այն որ աշխարհ
հաց թագաւորն է՝ թեպէտ և մեռանիմբ մեր զմ օրի-
նացն , 'ի կեանսն յաւիտեանից 'ի մեռանգամ ծննդեանն
ժամանակի՝ կենաց 'ի կեանս դարձուցմանն : * Եւտնի 10
Խաղբորորդն ամեն , և զեղուն խնդրելին . նա վաղվադա-
րէկ մատուցանէր , և զմեռան քաջաւիրտս տարածանէր :
* Եւ թագաւորն ինքնին իոկ զարմացեալ լինէր զմ ուղ 12
տանույն ուշի մտացն , և սրտին քաջուէ . զի առ ոչինչ
Խաղբաւան համարեցաւ * Եւ աս իբրեւ փոխէր՝ Զարարցն 13
այն 'իտեղի մատուցեալ , 'ի նոյն տանջանս չարչարելին * Իբրեւ 14
չունչն վախճանի հասանէր , խօսել սկսաւ այսպէս . մեզ
լու է զի փոխիմք աստի 'ի մարդկանն . և յուսոյն անն
ունիմք մեռանգամ ծննդեանն յարուէ մեռելոց , քան
քեզիմք կենդանիս . զի արգելեալ փակեալ է 'ի բնէ յա-
Աւարտութի մեռելոց : * Եւ աս սորա զհինգերորդն մատու 15
նա ջին 'ի տանջանս չարարանացն . իբրեւ զայս 'ի վեր ե-
դսի բարձ՝ հայեցաւ ը թագաւորն , սկսաւ խօսել ը նմա՝
և ասէ : * Իշխանութի տուեալ մարդկան , և զաւ մարդ 16
մահկանացու՝ գործէս զինչ և կամիս . բոլոյ մի 'ի վա-
տուէ ինչ և զմեր ազգս հասանիցես , կամ լքեալ թո-
ղեալ ինչ 'ի ձեռաց նոյ համարելցիս : * Կանց մեռ գու՝ 17
և տեսցես զգորութիս մեծամեծ զբանչելեացն . ող զի
զմեզ և զազգաւորսն քո չարաչար հարուածովք չար
Գա չարիցէ : * Եւ աս այսորիկ ամենալ եղև վեցերորդն . և 18
զինէ իբրեւ մերձեղև 'ի մեռանեղ՝ ասէ . զմ մուրեալ ես տա-
րազարտուց . ընդ մեզ այս անցք որ անցանն զմ մեզ
մեղաց . զի մեղանչմբ առ նո՞ արժանիք բարոնաւոյց :
* Բայց դու մի անկուսիցիս ողջանգամ բարեմտ առ 19
Եւ ընդ յածամարտ մատուցեալ : * Եւ աս առաւել բարեւոյ 20
մանի յեշտական արժանի՝ մայրն զբանչելի . որ զայնպիմբ
գեւթն որդի յերմէ կորուսեալ 'ի միտմ աւուր 'ի մե-
ռամ ժամանակի՝ զմ յուսոյն նոյ * քաջաւիրեալ սրտաւ 21
սնդեալ զմի մի 'ի նոցանն քաջաւիրեալ մի թարեր իւր
եանց բարբառովն , և զսիրտն և զմիտն զեղաւթն առ
նա

ման . Բայց կենաց յաշխարհէս . ծ յաւիտեանից մեռան
գամ ծննդեան ժամանակ կենաց 'ի կեանս արգելուցանել :
(10) Ոման . Եւ աս սորա զեղուն ամենին . . և նա : (12) Բա-
ղարի . Ուշի մտացն : (14) Ոման . Եւ իբրեւ չունչն :
(15) Աս . Եւ իբրեւ զայս : (17) Ոման . Եւ տեսցես
. . . ող զքեզ և զազգաւորսն քո չարարիցէ : (18) Ո-
ման . Ամենալ զմեզ զմեզ . . . զի մուրեալ ես ընդ մեզ 'ի
տարապարտուց : (20) Բաղարի . 'ի միտմ աւուր ժամի :

- 22 նապօթս վառեալ • * քաջուք յառաջ մատուցեալ՝ ասեր • չգիտեմ ո՞նց բնաւ գուք յարգանդիս երեւցարուք • և ոչ ես ինչ զոգիսդ՝ կամ զկեանսդ ձեր շնորհցի, և ոչ զկերպարանսդ ձեր զիւրաքանչիւր ես նկարեցի, և ոչ զհասակսդ ձեր ծնեալ և սնուցեալ: Այսուհետեւ ես
- 23 իմ ինչ՝ ոչ համարեցայ • * այլ որ աշխարհի արարիչն է, որ ստեղծ զծնունդս մարդկան, զկեանսդ և զոգիսդ՝ ի գալստեան իւրում իւրով ողորմութիւն ձեր գար
- 24 ձուցանէ: * Անախրոս թէպէտ և արհամարհեալ զինքն համարեցաւ զասն բարբառաց նահատակացն, սակայն մինչդեռ ոգիքն կրասերոյ մանկանն առ իւր կային, Գառնաւ ոչ միայն բանիւք միութարուծի մատուցանել, Դէ այլ և արգեամբք հաստատել՝ ի մեծութիւն յաւագութիւն Դէ հասուցանել, երկնէ յաշխարհի • միայն թէ ի նախնեաց օրինաց փոփոխեցի • գործ ի ձեռնն տալ՝
- 25 և բարեկամ անուանել թագաւորաց: * Իբրեւ ետես թէ աննեւին պատանին ի բանս թագաւորին ոչ խոտորեցաւ, կոչեաց թագաւորն զմայրն, և ալաչէր լինել պաշտանոյն կենաց նորին խորհրդական՝ զի փրկեցի: * Իբրեւ կարի շատ ստիպեաց, յանձն առ խօսել չէ որդւոյն •
- 27 խոնարհեցաւ ի նա, * սկսաւ ծանօթ առնել զհպարտ զամբարառաւան թագաւորն, և ասէ: Ողորմեաց քնձ որդեակ իմ • յուշ լիցի քեզ զի կրեցի քեզ ինն ամիս յարգանդի, և սնուցի քեզ զերես ամիս ի գիրկս ստեամբքի
- 28 և հասուցի քեզ յայդ չափ մեծութիւն հասակի: * արգազեմ զքեզ որդեակ, հայեացես դու յերկինս և յերկիր, և որ ի նորարանք իցեն • յուշ լիցի քեզ զի յոյնէ արար զնմ ամ • սոյնպէս և ազգք մարդկան ստեղծան
- 29 ի նմանէ: * մի զարհուրի որդու ի չարաշուք գահձէ պալի, այլ եղբարցն արժանի եղեալ ընտրեալ զմահքան զկեանս աշխարհի • զի ընդ այն եղբարս ընկալայց քեզ
- 30 ի ձեռս ողորմութեանն իմ: * Եւ մինչդեռ մայրն զայն միութարուծն մատուցանէր ի միտս հաստատունս, սկսաւ խօսել պատանեակն՝ և ասէ • Դեմ կայք, զի յապա

(22) Որովհետեւ չգիտեմ բնաւ ո՞նց գուք յարգանդի իմ երեւցի... զկեանսդ ձեզ շնորհցի... և զհասակսդ ձեր... ես ինչ ոչ համարեցայ: (23) Բաղնի • Ողորմութիւն ի ձեզ գարմուցեալ: (24) իւրա • Ան բարբառոյ նախապանդան • Կոմայն ոմանց ի բնութիւն: Որ ես անի • Ի բարբառոյ: (24) Բաղնի • Այլ և երգեմք հաստա • (24) Որովհետեւ Գործ ի ձեռնն տալ • և բարեկամ առնել թագաւորաց: (27) Յօրինակի պատեր • Ծաղր առնել զարդարանք: (27) Որովհետեւ Չինն ամիս յարգանք • յայդ չափ մեծութեան: (29) Որովհետեւ Ընտրեալ զմահ:

պաղէք : զիմ ինչ լսելոց հրամանի Թաղաւորիք . որ
 հրամանաց հնազանդեալ եմ օրինաց հարցն մերաց օր
 տուան 'ի մեռն մովսիսի : * Այլ գաւ' որ զիմ ինչ լս
 31 րիսգ խորամանկեցեր 'ի վերայ օրգւոյգ երայրեցաց ,
 գաւ մչ ապրեսցիս 'ի մեռաց եյ : * զի եթէ առ խորատու 32
 պատահասի * կենդանի եր մեր առ փոքր մի ինչ բար 33
 կացեալ իցն , գարմեալ համեսցի ողորմութ ընդ ծա
 ույս իւր : * Այլ գաւ անօրէն , ապստամբ , պիղծ , 34
 վատարանց . զի՞ զուր հպարտանաւ յաւսով քոյով ան
 տեաւ 'ի վր' ծառայից նր : * սակայն լին ինչ ապրելոց 35
 յամենագէտ յամենակալ գառաւտանայն եյ : * Զի 36
 այժմիկ մեր եղբարք սակաւ ինչ ցաւոց համբերեալ վն
 կենացն յաւիտենից , և 'ի վերայ ուխտի կտակարանացն
 եյ , անկեալ կան մահու տարածեալ : * այլ ես հաւա 37
 տար եղբարցն իմոց զըւնչ և զմարմին մասնել պատրաս
 տեալ ունիմ 'ի վերայ հարցն օրինաց . յաւացեալ կար
 գամ առ եծ , քաւուք ազգին եմք գտանել . և զքեզ
 մեծամեծ տանջանգ հեծեծութի խստովանել՝ զի ես
 մայն է եծ , և այլ որ՞ չիք : * ինչ և եղբարդքն իմով 38
 զիմ նիւթեալ արամառի բարկութի ջնջել և 'ի բաց
 անցանել : * Եւ յայնքաքութի սրտի մանկանցն իւ 39
 թանեցանց՝ արտաքնի լինել Թաղաւորն , առաւել 'ի
 վերայ կրտսերոյն գաւնապէս տանջանս մատուցանելն :
 * սակայն և սոս անարատութի և սրբութի յաւացեալ 40
 'ի եր մեկնեցաւ յայնարհն : * Զհեա որդւոցն և մայն 41
 երանելի 'ի նոյն օրէնս կատարեցաւ : * Այն օրինչ վն 42
 հարցմանց զսկիցն , և վն անհնարին տանջանացն՝ յայն
 վայր ցուցեալ լիցի :

ԳԼ Ը.

ԺԳ. **Ա**յլ յուգա մեկարէ՝ և որ ընդ նմա եին . որք տաա 1
 և անգ զաղաւթաղացեալ մասնէին 'ի գեղա՝ 'ի քա
 ղաքս՝ և յաղարակս . յինքն արկանէին զաղաւթանն ,
 և

(31) Ռմստ . Զլարիս խորամանկեցեր : (32) Ուխտ յաւելաւ .
 Պատահասի՝ այս ինչ հաւա մարդիկն : Կեն' : (34) Ռմստ .
 Պիղծ , վատ արանց . . . յաւսովգ քով անտաւ : (36) Ռ-
 մստ . 'ի վերայ ուխտին կտակա' : (37) Ռմստ . Եւ զմար
 մին մասնեալ պա' : (37) Ուխտ . Հեծութի խստա' :
 (38) Բաղաւ . Եւ 'ի բաց անցուցանել : (39) Ռմստ . յա-
 յելան . 'ի վերայ կրտսերոյ որդւոյն գաւնա' : (42) Ռմստ .
 Այն ինչ որ վն հարցմանց :

ԳԼ Ե. (1) Ռմստ . Եւ որ ընդ նմայն որ եին , տաա . .
 'ի գեղա և 'ի քա' . զաղաւթանն : (1) Եւ յայնքաքութի

- և նուաձէր զհրեայսն որ կայեալ էին հաստատութիւն
 յաւիտեան իւրեանց . գովեալ լինէին յաւելութիւն բազ-
 2 մանային , լինէին իբրեւ զնշաղարայր : * Կարգային առ-
 ար այլ առնել հայել 'ի ժողովուրդ անգթ որ կոխեալ
 եղև 'ի հեթանոսաց , գծալ 'ի վերայ տաճարին որ յամ-
 3 պարաաց ձեռացն պղծեցաւ : * Ողորմել 'ի վերայ քա-
 ղային որ յապահանութիւն և 'ի սասակումն յասակացն
 4 հասուցանելոյ էր , և հայել 'ի դաշտն արեանցն : * յի-
 շիլ զանեղ մանկանցն կորուստ տարապարտուց . ա-
 5 ծել զմատու զհայհոյանս անուամն սրբոյ : * Իբրեւ կազ-
 մեր ' լինէր զբաժողով մակարէ , գիմակալ ինչ ոչ լի
 նէին նմա հեթանոսքն . զի սրամտութիւն բարկութե մե-
 6 ծութեցն Թեոփիլ յողորմութիւն դարձաւ : * Հասանէր
 'ի վր գիւղից և քաղաքաց , հրձիգ առնէր զամուր և
 մեւր անդին թշնամացն : անգրէն նուաձէր գարձու-
 7 ցանէր զբնիւնեալսն 'ի թշնամացն . մեծամեծ սաստիկ
 հարուածս 'ի վերայ թշնամեացն հասուցանէր : * մանա-
 ւանդ զցիւղեր ևս իւր օգնական զործակից գասանէր .
 8 և համբաւ քաջութեն թմ կողմանս ընթանայր : * Իբ-
 րե զայն անոանէր փիլիպպոս , զի գամ քան զգամ իբր
 առնն յառաջագէտ աշոգէին , աղբուծի հրովարտակոչ
 առ պաղովոս սարապետ ստորին ասորոց և տաճ-
 9 'ի ձեռն հասուցանել : * Նա վաղվաղովի իբրեւ առնայր
 զհրովարտական ' զնիկանովք պարսկեղեանց : զառաջին
 սիրելի աւագաց իւրոց 'ի ձեռն գումարէր ոչ ինչ պա-
 կաս քան զքառասուն հազարաւ առ հասարակ բառ-
 նալ 'ի զիւր ' շնչել զաղցն հրէից : Գանդիմանեաց նմա
 զարդի պարտապետ զայր քաջ իրաց պատարագով , առ-
 10 զեակ Թափ հմուտ : * Յանձն առ նիկանովք ' զհարկն առ-
 ռաջին զոր տային հումայեցւոց հարկուր քանդար ' ի
 11 հրէից զերութե անաթ լնուլ : * Անդ հրաման տայր
 շուրջ զծովերոցն , կռիւր զվաճառականս մարդա-
 զին 'ի հրեամուսն . խառանայր իննսուն իննսուն մարդ
 տալ

խաբ . Գովեալ լինէին յաւելութիւն բազմանային : (2) Ո-
 ւանդ . Կարգային առ Թե . . . որ և կոխեան եղև 'ի հե' . .
 որ յամուրտաց ձեռն պղծեցաւ : (6) Ուանդ . Տեղեւ
 թշնամային . . . 'ի վր թշնամային հասուցանէր : (8) Ո-
 ւանդ . Զգոս 'ի ձեռն հասուցանել : (9) Յորիւնիս . Պար-
 քաղեանց : (9) Ուանդ . Զհրովարտակն . զնիկանովքոյ
 զպարսկի . . . յաւագաց իւրոց . . . քան զքառասուն հա-
 ղար : (9)(10) Ուանդ . Տեղեակ Թափ : Ընդ մուտ յանձն
 առ : (11) Ուանդ . Անդ հրաման տայր . . . խառանայր ինն-
 տան մարդ տայրնց . . . որ երկնից դա' . . . կայ 'ի վր 'ի

տուչ նց 'ի քանքոր մի : յայն ինչ ինչ հայեր որ յերկնից
դատաստանն յամենակալէն կանխեալ պատարաստեալ
կայր 'ի վր նր : * Յուզայի էին ոմանք որ գուրդի լի 12
նէին վասն նիկանովոյ արշաւանին : * նոքա առ վա. 13
տասրտել իւրեանց՝ այսր անգր խուսափեին. քե որինչ . 14
իւրեանց մեացեալ էր վաճառէին . և առհասարակ զաւր
ամենակալ աղաչէին , ապրել յանօրէն յանարժան ձե
ռանէ նիկանովոյ . որ մինչև տեսեալ էր նր , Է վա
ճառականս՝ անձանց նոցա գինս հատանէր : * Իսկարք 15
եթէ ոչ իսկ վն նց , բայց սակայն վն ընդ հարն ուխ
տիցն և կտակարանացն , և վն մեծի և սրբոյ տնուանն .
իւրոյ փրկէր զնս 'ի նմանէ : * Զօրաժողով լինէր մաւ 16
կարն որ զիւրեան էին արամք իբրև զեղհաղարաւ .
միսթարէր զնս՝ զի մի պակասիցեն յայնչափ զօրաց բաղ
մուծէ , և մի վնտեսցին զուր տարապարտուց 'ի վր .
եկեղոց կուտելոց բազմուռ հեթանոսաց գնդին . այլ
կալ և մարանչել քաջութիւն : * նախանձ 'ի մեծ գնեւ 17
զարբութե տեղւոյն զկատարեալ անարդանն , և զհա
րեալ քաղաքին գերութե զարարանն . զնախնեաց
սրբուն զվարատել օրինացն : * Եւ նոքա ասե՝ 'ի գէնս 18
յուսացեալ են և 'ի զօրութե իւրեանց . մեք յամենա
կալն ամ որ կարող է զայնոսիկ որ զմեզ յալն գնեն .
և գաղտարհ ձե՝ 'ի մի շուռչ ողւոյ զօրուն ստատել :
* Եւ սկսաւ յուշառնել զմիոյ միոյ զառաջնոցն քաջու 19
թիւս , և զգնականութիւն որ եղեալ էին 'ի ան : Յերե
ցկէ զսենեկերիմ , և զօւթուտանն բիւրուն պատակումն .
միանգամայն : * Յուն լիցի ձեզ պատերազմն հառնայեց 20
այ ընդ գաղատալիս . զի ամենեկին առհասարակ 'ի
գործ անգր հասեալէին երկոտասան բիւրաւ . սոքա
եղին վեցհաղարաւ , առհասարակ 'ի մեծ ժամանակի .
զերկոտասան բեւրն առհասարակ կոտորեցին , օքնա
կանուք լցեալ բարձրելոյն : * Եւ այսու միսթար քաւ 21
ջուր բանիւք վառէր պատրաստէր զնս 'ի վր օրինացն
և արխարհին իւրեանց՝ մաագեւր մարտնչել համար
ձակ մեռանել : * Յերիս գունգա զօրսն բաժանէր , 22
եր

(14) Ոմանս . Ապրել 'ի յանօրէն . . . ձեռացն նիկա" . . . գին
հատանէր : (15) Ոմանս . Իսկ եթէ ոչ զն նց , բայց սա
կայն վն ուխտիցն հարցն և կաա" : (16) Ոմանս . Որ զիւ
րեն էին . . . զի մի պակասեցեն : և ոմանս . զի մի պակսիցեն .
յայնչափ զ" : (17) Ոմանս . Եւ զվարատել : (19) Ոմանս . Ար
եղեալ են 'ի ան . . . և զերկոտանն բիւրուն : և ոմանս
գրէն՝ և զթման բիւրուն : (21) Ոմանս . Եւ այսու միսթար
բէր , և քաջալիք բանիւք վարէր : (22) Բնի . Եւ զյոժ
տեփ զըրաւար : (22) 'ի լաւ" . Եւ զյոժնայն զօրուն :

- երկայանց զնգացն՝ զերկասին զեզրարան զմուտն և
 23 զսովսեպ զօրավար փացուցանէր : * Իւարմեալ առ քա-
 ջաւերութեան առաքելութեամբ զօրացն՝ բերեալ զնր զնգ-
 րեայ մատանսն առաջի՝ ընթերցողոյր : Իւրաքանչիւր
 զօրացն յանուն ձն՝ նշանա բաշխէր . և առաջնոյ զնգին
 ինքնին զքաղաքսն աշտարաստեալ , յարձակէր 'ի գի-
 24 մի հարկանէր . նիկանովոյ : * Իբրեւ օգնականուէր քա-
 մենակալէն՝ նշ 'ի վր իջանէր , հասանէին հարկանէին 'ի
 զօրացանսն թշնամեացն աւելի քան զիննհազար սպա-
 ռապէն , յառաջնուէր յարձակել անգ աղակաւ առնէին :
 25 և զայն խոց և խեղս և վերաւորս առնէին . և շուրջ զք-
 անակաւսն՝ պահ արկանէին : * և զինչ և զգանձս մար-
 դագին վաճառականացն՝ խաբանց առնուին : և զմեա-
 ցեալ զօրսն նիկանովոյ առաջի իւրեանց փախաւոյ
 26 կանս առնէին , մինչ օրն տարածամէր : * Իբրեւ ժամ-
 առաքն 'ի տարածամէլ անկանէր , պարսն՝ վաղճաղ-
 կի տագնապաւ գտանային , և ոչ ընդերկար հալածէին
 27 զնն զի 'ի վաղել անգր շարաւթ էր : * այլ հասեալ այս-
 րէն՝ ունէին զհակասուն տեղի : զգէնս քաղէին զանկե-
 լոցն , գիւղերծ առնէին զվիրաւորսն . և ինքեանք զա-
 րաւթուն պատրաստէին : օրհնէին խնամովան լինէին՝
 փառաւոր առնէին զմր , զի փրկեաց զնս 'ի նշնէ յա-
 ւուր յայնմիկ : զայն օր սղորմուէր առնէին և նշան յաղ-
 28 թուէ : * Յեա շարաւթուն՝ նեղելոց և ալբանց՝ և որ-
 բոց մասն առնէին յաւարէ անաս . և ապա ինքեանք
 29 ընդ բաժինս աւարին խառնէին : * Իբրեւ զայս գործե-
 ցին՝ առհասարակ աղօթս անկեալ մատուցանէին առ-
 ողորմածն ձն . աղաչէին մինչ 'ի վախճան հօգո լինել
 30 ընդ ծառայս իւր : * Տիմոթէոս և բագիգէս յոր գործ
 հասեալէին . հասանէին բախէին հարկանէին սպանա-
 նէին 'ի նոցանէ տեղի քան զերկուս բերս . ամուրս :
 բաղումս և զբարձունս քաղաքն ունէին , բաղում գանձս .
 ընկնց և ստացուածոց նշ յաւարի տանէին . բաժանա-
 կիցս իւրեանց զանանկս և զօրս և զծերս աւարին իւր
 31 եանց առնէին : * զգէնս սպանանլոցն քաղէին 'ի պի-
 տոյս տեղեա թողուին : և ինքեանք աւարաւն յեժ առ-
 32 նահապետս աղջացն դալին : * Անդ սպանեալ լինէր
 նշ

(23) Ոմեհ . Առ քաղաքութեան զօրացն : (24) Ոմեհ . 'ի
 զօրաց անասի 'ի թշնամեաց : (24) Ոմեհ . Եւ զայսն խոցս
 և խեղս : (25) Ոմեհ . Յիւրեանս առնուին . . փախաւո-
 կանս տանէին : (26) Բագան . Եւ այսրէն՝ վաղճաղակի :
 (27) Ոմեհ . Չայն օր սղորմութեան հաստէին : (30) Ոմեհ .
 Տիմոթէոս իւր և բագի : (31) Բագան . Չգէնս սպանե-
 լոցն քա : (31) Յօգոմայն . Ի պիտոյս տեղեա թողուին :

նոյ գափնութեամբ, որ բազում լարարանս 'ի վր արգիւն
 հրեկոյ հասուցանէր: * խորովեցին զմարդիկ գաւառ 33
 ուսոյն. որ ուրախուէն առնէին, նշան յաղթութեան հանդ
 նէին. անէին զկարխութենէս փախստեայ և որ զմափան
 էին, որոց զգրուանս լուցեալ էր՝ կենդանայն պրեկն:
 * խալ յամ հաղմանց Թշուառացեայ նիփանովք. որ զհա 34
 զար փառասականս 'ի մարգարէն անէր որդւոց հը
 բեկոյն. * մեծաւ սասապանիւք Թշուառութիւն կեցաւ 35
 'ի փառացն հանգերմէ հրամանաւ Խն, գէշեալ չ մու
 րազս անկեալ, մեծ սուգ առեալ զն զորացն կորստեան,
 փախստեայ կորացեալ 'ի քաղաքն անախդացւոց ան
 կանէր: * Եւ որ զհոռմայեցւոցն խոտանայր զհարմն 36
 յեմացւոց գերութիւն անտի ընաւ, ինչնին նովին բե
 րանով պատմեր՝ Թէ յայտնի Խն է նոյ օգնական. զն
 պարբիկ ողջնգամք և առանց խոցտուլոյ 'ի պատերազ
 մէ ելանէն. զի հաստասուք ուրեմն պահին զորենս
 որ 'ի նմանէ կալեալ է:

ԳԼ. Թ.

ԺԴՐ Նոյն փառանակոյ գէւոյ եղև գառնաւ անախդաց 1
 և մեծաւ անարգանիւք 'ի հաղմանցն պարսից. քանզի
 էր երթեալ նա 'ի քաղաքն 'ի բաննոյ, խորհեցաւ մեծն
 արկանել զգառնին. և Թէ հնարեացի զքաղաքն իսկ
 առերել ջանայր: Իբրև զայն զգային զարք քաղաքն.
 որ հասարակ 'ի զինս խորհանց ընծայան. և զայն որ
 մեծաւ սասապութիւն 'ի վր երթեալ էր. անարգանի կը
 բախիթ յանձանց 'ի բայ մարտին: * Իբրև չև առնէր 2
 խաղայր զնայր ամեմարից անախդաս 'ի հաղմանցն պար
 սից, գայր հասանէր 'ի հաղմանս եկառասանայ: անդ լի
 նէր նմա որ ինչ անց անցեալէին ընդ նա: * Չմտաւ 3
 անէր զտառհակուի քաղաքացւոցն որ զնա 'ի փախստա
 դարձուցին: * Լքեալ սրտմաութիւն զերկրոցանց կալ
 մանցն զմտաւ անէր յեմացիս անդ յաղեցուցանել 4

ԸԷ.

(33) Թորիսիս. Չգրուանս լցեալէր՝ կեն. (35) Ոմեւ.
 Չգեալ ընդ մուրազս անկեալ: (36) Ոմեւ. Ինչն նո
 վին բերանով. . . 'ի պատերազմէ ելանէին:

Գլ. Թ. (1) Աստ. Անախդաց մեծաւ. Խն, մեծիւ կո
 րանիւք 'ի հաղմանցն. (1) Ոմեւ. Եր երթեալ նո 'ի քա'.
 . . և Թէ հնարեացի զքաղաքն. . . Իբրև զայն զգային. . .
 սասապութիւն 'ի վր ընծայեալ էր, անար: (3) Բալի.
 Չմտաւ ևս անէր զտառհա: (4) Ոմեւ. Չմտաւ ևս ա
 ճէր յեմա: (4) Իւրա. Եւ մտահոգեալ չանապարհին:
 Չայն ինչ անէր զմտաւ, Թէ յերկրից իրաւունք ինչ

- Երամանութե թարգման իւրոյ . զի այսորիկ հրամանն
տալոյ կառավարին , առկայ տաղնապաւ անդադար տալոյ
վարել : Քառ եղևոյ շանապարհին : Չայն ինչ ոչ անկեր
գնառաւ , թէ յերկնից իրաւունք ինչ ոչ երթալին . բայց
ինչն անձամբն ժողո՞րդ 'ի հպարտութե ամբարտաւա
նութե իւրոյ , և ասեալ անմարդի զեմ հրեկց հասուցաւ
5 նել : * իսկ ամենակալ բարձրեալն Թո Թե իշի եհար
զնա աներկոյթ հարուածովք : այն ինչ բանքն 'ի բերան
նր եին , ցուց ծառակից և անհնարին սակերաց 'ի զք
հասանէին , և գառնութե խի՞ծք 'ի փոք անկանէին :
- 6 * Կարճ յերաւան . զի որ բողոսմ նորանոր լարաւոր
ցաւս յայլոց մարմնս ամենանք հասուցանէր , նոյն
սասակուն ցաւք զնովաւ անկեալ պաշարեալ պահէին :
- 7 * Սակոյն և այնպէս ոչ կատեր 'ի հպարտութե անտի ,
այլ առաւել բարբաբեր ամբարտաւանութի բարկութի
'ի զք հերքոյնցւոյ . ստիպէր շնորհել 'ի շանապարհ ,
մինչ գէւոյ եղև նմա անկանել 'ի կառայ անտի՝ մինչքեւ
գալոյ նա տաղնապաւ : Անդ անկանէր 'ի լարաւոր
ամենանք . զի Թմ սակերքն առհասարակ խորանկէին :
- 8 * և այն որ այնինչ կամեր 'ի զք աղեաց ծովու սասանել
զի անորին . հպարտութեն , և զվերին լեռանցն ներքին
առնել , և զներքին վերին . զնա ինչն յերկիր հպեալ ,
չաղակաւ զքնցուցանէին . յայնմապէս Եյ զորութեցն
9 երեւցելոց : * մինչ յայլոց անտի անորինին եռանգն
որդանց բոկեալ սորսորել . և իննգառաւ իւրով ամբ
սին ցաւոց զանգաման 'ի միւսանց յոշել : Եւ 'ի ներխոյն
- 10 հառոյ զբացն Թմ ներել տաղնապաւ : * և որ յառաջն
հպարտացեալ մտք զաստեղս երկնից ամբոմբել համա
բեր , այսր անդր զիշխել ոչք կարեր զի ներխոյն հո
11 տոյ տաղնապի : * Յայնմ վայրի սկսաւ բեկանել 'ի հո
պարս յամբարտաւան խառուէ անտի , և 'ի միտս իւր
իջանէր առ ամենանցն Եյ . միով միով ցաւք 'ի զք
- 12 հարեալ մարմնոյն զայրացելոյ . * զի և ինչն իսկ ոչ կո
րեր ժոյժ ունել 'ի ներխոյ հառոյ անտի : Միտաւ այսպէս
խառել . պարսեւ պատշաճ է հմուտնդ լինել Եյ , և

ժ

երթալին , համայն անոց 'ի թագ" : Ուր և անտի . իրաւունք
ինչ ոչ օրէնին : (5) Ունտի . Այն ինչ նր բանք 'ի բերան
ընենին : (7) Ունտի . Բարբաբեր յամբարտաւանութե . .
Շնորհել զանապարհն . . . 'ի լարաւոր ամենանք : (8) Ու
նտի . Եւ զներքին վերին առնել . . . Եյ զորութե երեւ
ցոց : (10) Ունտի . Վն ներխոյն հառոյ , և օրինակ Գ . Վն
հառոյն ներին : (11) Ունտի . Յայնմ վայրի . . . Իջանել առ
ամենանք . . . հարեալ մարմնոյն զայրացելոց : (12) Ու
նտի . Այսակերպ օրինակաւ բարձրա :

մի՛ ի մարմնս մահանացուս անտեղի օրինակ բարձ
 րանալ։ * Ազալիք, ուխտս զնեք առ այն որ չի՛ր նմա 13
 որդրանելոց։ * վասն զի քաղաքն հարկն յառանկ է անը 14
 մարգի կացուցանել, զայն մարդաշատ է ազատ ցու
 ցանել։ * Չհերքայեցին որոց ապառնայր՝ մէ պատառ 15
 նաց է ոչ թաղելոյ արժանի առնել, այլ կանամբք և
 մանկաւով ի հաւակերն զնել զազանաբնկս տարերալ,
 զնն քաղաքակիցս իւր՝ հաւասարս աթենացւոց դրով
 մտորհակօք կացուցանել։ * Եւ զտաճարն Եբ՝ զոր յառ 16
 խաղ ապառնայր կապուտ կողուպուտ թողուլ, զեղեցիկ
 պատարագք զարգարեցից։ և զգարգ և զտպաս տաճա
 րին որ յառաջ անտի տարերալ իցէ, բաղմապատիկ անդ
 րէն դարձուցանել։ և զհարգս մօրից պիտայ պատարալ
 դաց յաղթուննուտ ընուլ։ * Եւ ի վի՛ այսր Թափ հիւր 17
 րպեցիք ևս լինել։ և յեմ մարգաշն տեղիս հասանել
 պատանել զզորութի մեծութենցն նոյ։ * Իբրեւ ոչնէ եր 18
 հնար ցաւոցն զազարել, զի հասանել էր ի վի՛ նի՛ պա
 տուհասն ի ան արդար գառապատանաւ։ Իբրեւ անն ինչ
 ոչ կաշաւ այնուհետեւ ապրելոյ իւրոյ։ հրովարտանա
 առնել որ առ երբայեցիսն մեծաւ խոնարհութի՛ օրինա
 կաւս պրուիկ։ * Աւ քաղաք հերքայեցիս. առ ընկերս 19
 եղբարս քաղաքակիցս, ոչնայն յոյժ։ * Ընդհար յոյժ առ 20
 նիմ վն ձեր յայ։ * և ես ի տեղարուէ իմում յանհաւ 21
 րին հիւանդութեն մեծաւ գեծով յիշեցի զմեզ։ դար
 ձեալ եմ ես ի կողմանց պարսից, և անկայ ի հիւան
 գութն դժուարին. և այսպէս լուս համարեցայ ի մեծ
 իմում վն օգտի հասարակաց և ընտան։ * և իմ մէ եւ 22
 թէ յոյս ինչ հատերալ է վն կենաց, այլ մին օւնիմ
 ապրել ի գժուարին հիւանդութե աստի։ * Բայց և 23
 յայն վայր հայեցայ, և թէ հայրն ի ժամանակի յորում
 վերակողմն կազման շուտալ զնացերալ երթայր՝ ցոյց նա
 զքոխանակն իւր. * զի եթէ որ ինչ անցք անցցեն ընդ 24
 նա, կամ համբաւ ինչ գժուարին եկեացէ՛ գիտիցեն
 ում պահեալ կայ՝ և յանձն է տեղին, և մի խառովեա
 ցին։ * Եւ թող զայս՝ հայեցայ ես շուրջ զմեզ ի մեր 25
 ձաւարս արքայութե մերոյ, և որ շուրջ զմեզ ընդ ա
 կամբ

- (13) Ոմանք. Ազալիք՝ և ուխտս։ (14) Ոմանք. Վն զի զԵբ
 քա՞. . . յարկն յառանկ. . . և ազատացուցանել։ (15) Ոմանք.
 Չի զնն քաղաքակիցս։ (16) Ոմանք. Բաղմապատիկցս հար
 ւմ. . . մտորհակացն կա՞. (17) Ոմանք. Զոր յառաւ անտի։
 (18) Ոմանք. Պատուհաս. . . գառապատանալ։ (19) Ոմանք.
 Եղբարս քաղաքակիցս։ (20) Ոմանք. Գեծով յիշեցի զմեզ։
 (21) Ոմանք. Եթէ հայրենի ժամի յորում վերանկողմ
 կողման շուտ առեալ զնացերալ եր՞. (22) Ոմանք. Երբեք

- կամք հայերին 'ի մեզ . յայն արարի եւ զորդի իմ զան
տեղորս 'ի տեղի իմ Թագաւորութե . զոր բազում ան
գամ արգելաք իբրեւ չնա արարեալ իմ գնայի . 'ի վերին
կողմանա երթանայի . բազմաց ումեք 'ի ձէնը յանձնա
բարեալ . ե 'ի ձեռն եղեալ երթայի : այլ ես' ե առ նմ
զերցի պատճենիւդ այգուիկ , զոր առ ձեզդ 'ի ներքոյ
26 գրեցի : * Արգ ազատեմ զձեզ յիշիլ ձեզ զերախտիս
զառհասարակ բարեացն . ե ոկր օգուտ առ իւրաքանչ
քեւ' պահել ընդ իս գնաւորութի . Բարաւնուէ' ե առ
27 որդիդ իմ . * զի զայս ինչ հաստատեալ հաւատացեալ
գիտեմ , Թե քաղաքացին մարդաւորացն եւ յանկի
28 ցե 'ի ձեզ' զմեզ բարուց գինի հայեցեալ : * Եւ մար
դախալըն' անորէն հայհոյին , զայն օրինակ անկեալ
կործանեալ . Բաւկամեմ , լինէր , յօտար լերինա շարաւ
չար տանջանալ . զոր Է այլս անցոյց' կարճէր 'ի կենաց
39 անտի : * Իսկ փիլիպպոս գայեկորդի իւր որ առեալ
տաներ զմարմին նորա' երկնաւ յորդուց անտի . առ
պազմենս յերկիրն եգիպտացւոյ հաստատեալ փախաւ
տեսլ լինիք :

ԳԼ Ժ .

- 1 Ո՞ւսկաբեաս ե որ ընդ նմա եին յօղանկանութի նն ժե
զօրացեալ , զերեզարմ առնէին բազալին ե տաւ
2 ճարին : * Եւ զբազինսն որ 'ի միջ քաղաքին էին , որ
յոյլազեցեալն արարեալ էր , ե զտեղիս պաշտամանց
3 քակեմն . * ե զտաճարն արբէին , ե այլ սեղան շինէին
որբեալ . զմեմն հրով : ե զարձեալ 'ի նոցանց հաւր առ
նուին , ե մատուցանէին զողակէզան պատարագաց
յես երկեամ ժամանակի . Ճրագունա ե խունիս , ե
4 զգնել զնուեքս հանապարդս յաճախոց հային : * Եւ
զայս իբրեւ արարին , անկեալ ասարածեալ 'ի վր երեւ
աց իւրեանց զմր ազալին' զի այլ մի կրկնեցին 'ի
վր նց նոյն քրիչ : այլ Թեպէտ ե երբեք յանգանկեցին
ինչ 'ի ձեռն իւր հեղուք խրատեմ , ե մի 'ի ձեռն հայ
5 հոյիւ խուժագուժ հեթանոսաց մատնել զմեզ : * Արգ
յա

'ի մեզ . . . գնացի , 'ի վերին կողմանա երթայի , բազմաց .
(26) Որիւն . . . Զառ հասարակացն բարեաց : (27) Որիւն . . .
Բանիկ իցե . . . զմեզ բարուց : (29) Որիւն . . . Դայեակորդի
իւր . . . առ պաղովնայ . . . հաստատ ժամանակայ լինէր .
Գլ . Ժ . (1) Օրինակ . . . Մախարայեայ , ե որ ընդ նմա .
(2) Որիւն . . . Ար պաղովնայն արարեալ էր : իւր օրինակ .
Զորս այլազեց : (3) Որիւն . . . Թաճարեալ հային : (4) Որ
իւն . . . Եւ մի 'ի ձեռն հայհոյել : (5) Երկնային զախտեալ

յորում աւուր տաճարն 'ի ձեռս հեթանոսաց պղծե-
ցաւ' գէպ եղև 'ի նմին աւուր 'ի նոյն ժամանակն ըս-
տրուեցին անգրկն նորոգել, 'ի քաներորդի հինգե-
բորգի ամսոյն որ անուանեալ կորի քառեւ' քննու- 6
եթէ և ուրախուք առնել զան աւարցն զուծ օր, ըստ
քանի աւուրցն տաղաւարահարաց : Զի յուշ լիցի նոյ'
օգյառաւ զանս աաղաւարահարացն 'ի լիբինս պաշ-
տէին' յայրո և 'ի քարածերպա', զօրին երեսոյ խառան-
քակ շղէլ : * զի այսորիկ քոտս առեալ գեղեցիկս 'ի 7
Թաւ ծառաց , և քոտս ուրմաւու' այնմիկ որ արդեաց
նոյ սրբել զիւր տեղին : * Հիւրաման տուաք անել զա- 8
ւուրս զայս 'ի տան տարեկանաց քարեկենդանու քնն-
ծուեթի և ուրախուեթ' 'ի հասարակաց համարտակ աղ-
գիս երբայեցուց' անել զայս տան տարեկանաց 'ի կար-
գի աւուրց իւրոց : * Այլ զի անտիղբայրեկեանս ան- 9
ուանելոյ մահուանն' այսլափ բանք : * Բայց զի հօրա 10
մայն անտիղբայ անօրին զաւակի, ցուցցաւք համառօտ
օրին անցք ընդ քաղաքն անցանէին :

Ժ. 2 * Իբրեւ առ Թագ անտիղբոս , կացոյց 'ի վերայ իրացն 11
արքունի կողմանցն տարին տարուոց և տաճկառանի
զլիւսխաս, * և զպաղտմոս' որում բարձրաննան առնին : 12
զիրաւունս հաստատուն պահէր առ երբայեցիս , վասն
ախտիցն եղեւոյ' և իրաւանցն զրկելոյ' շանայր խաչ
զաղաւք անցանել : * Այս այսորիկ տմբատան լինէին 13
զանանէ ընկերքն իւր առ անտիղբոս . և մասնիչ կաշէին
զառ յայն սակս , զի կազմանին կիտրացուոյ 'ի ձեռն էին
նո' 'ի փիլոսոփոսովոյ հրամանէ . Թագ զնա և եկն առ
անտիղբոս , նա իբրեւ ոչ համբերէր նախատանացն , գէղա-
կաւ անձամբ իւրով և մեռաւ : * Գարգիտա զօրովար 14
վայրայն զարածարով լինէր ե գովմայեցուովքն հանգերձ,
հարանել հարկանել խաղել զամուր ամուր կազմանան
* ընդելանէին ընդելուզանէին փախուցանել զնոտա 15
յեմե , գոնե գործէին , մարտի պատրաստէին : * Իսկ 16
որ զմահաբէպաւովքն էին' ինգրուածս ամած առնէին,
օղնական 'ի ձեռն կողին - զի ինքեանէր կամեխացնն հար-
կա

Դեպ եղև 'ի նմին տաւր 'ի նոյն Ժողի : (5) Ոմեհ . Հինգ
երբորգի ամսանմն : (6) Ոմեհ . Ըստ ամի աւուրցն տաճ
(7) Ոմեհ . Որ յաջողեաց նոյ զիւր սուրբ տեղին քրքել :
(8) Ոմեհ . Ածել զօրս զայս 'ի տան : (9) Ոմեհ . Երեւել
լին անուանելոյ : (12) Ոմեհ . Հաստատուն պահէր Է
երբայեցիսն : (12) Այլ . Երգելոյ' և իրացն զրկելոյ :
(13) Ոմեհ . 'ի ձեռն նո' էին 'ի փիլոսոփոսովոյ հրա-
մանէն : (15) Ոմեհ . Ընդելուզանէին ընդելուզանէին
փախուցանէին զնա :

- 17 Կաննը զանաւան եղովնայեցաւ : * Իբրեւ եկին հասին
պատեցին , խմւալ արարին , առհասարակ 'ի վիճար
ձակեցան , զամուսնի վաւցին , հարին կատարեցին , զոր
18 'ի ձեռն առին առհասարակ սատակեցին : * Եւն թմանք
որ փախստեաց գնացին , և եկին ամրացան 'ի բերդոտ եր-
կուս ամուսն : և նոքա ընդ իւրեանս սնէին զմե՛ հաս
մնքեմայից , չուրջ պահեցին , և զմնքեմայսն առաւ
19 բխալան կանգնեցին : * Եւ մակարեաւ եթող 'ի վերայ
բերդին զէինն , և զյովսեպ , և զգաբ , և որ ընդ նո
ղոց էին՝ զան բերդիցն պաշարման . և ինքն գնաց :
20 * Իսկ յիմնեանք որ զբերդան նստեին 'ի պառզամն
անկանին , կաշառալնայ լինէին . առնուին յամրակա-
նայ անտի եւթն բեւր սասեր կրկին արծաթոյ , և թից
21 սային նոյ երանել ամուլ յամրոցայ անտի : * Իբրեւ
մզք եղև մակարեայ զն իրացն որ եղև , ժողովէր զիւ-
րանսն իմ , ամբաստան լինէր , յայտ առնէր՝ զի արծա-
թոյ զաճառեցին զեղբարսն , և արձակեցին զԹշնամիսն :
22 * Չայնոսիկ որ այնպէս մասն եղևն օրինացն , անին
սատակեցին զնոսա . և ինքեանք 'ի բնրոն արշաւեցին .
23 * հասին պաշտեցին պաշարեցին , զի յաջողան 'ի ձեռն
նոյ լինէր . և յայնմ առուր կատարեցին ակելի քան ըլ-
24 քան հազար : * Եւ ամբամեհաւ որ յաւալ 'ի պարտաւ
մասնեցաւ 'ի ձեռնայ հերայեցաւն : գարմնաւ զուսա-
թանայր , գարմնաւ զարածաղով լինէր յատարակողմ
կուսայ . բազում զայրուածի զառիպեցողն կուսեալ 'ի
մեծ եզեայ՝ քոյր 'ի սեզս նիզակայ վարել 'ի գերու-
25 զերկիրն հրեաստանի : * Իսկ որ զմակարայեցաւ լին
էին՝ չմարմնաւ նոյ 'ի խնդրուածս անգէին առ ձեռն .
26 հալ 'ի գլխոս քրձաղգած լինէին . * առաջի սեղանոյն
անկեալ զպարխանոյն թաւալէին . խնդրէին յայնմ հե-
տե հաշտ լինել ընդ նոյ , վանել զԹշնամիսն նոյ . հափա-
ղակ կալ ընդ հակառակորդսն նոյ . և զմե՛ աղբոս ան
27 օրեկն հրամայէին՝ աղբիկն : * Իբրեւ զաղծման կատա-
րեցին՝ առհասարակ 'ի զկն գարման , վառեցան կաղ-
մեցան պատարասեցան , հարուստ մի ըստ քաղաքն առ
աղջս ելին . Իբրեւ մերձ եղևն 'ի գունդն Թշնամեայ ,
28 կարգեցան կաղմեցան օրինոյ չակասեցան : * Այն ինչ
եղաւ :

(17) Ո՛հնէ . Չամուսնի վաւցին : (19) Ո՛հնէ . 'ի վերայ
բերդին զէման և զյովսեպ և զգաբ : (22) Ո՛հնէ .
Որ այնպէս մասնեալ եղևն օրինաց . 'ի բերդն արշաւ :
(23) Այս . 'ի ձեռն նոյ լինէր , և յայն ամուսն կատարե-
ցին : (24) Ո՛հնէ . Վարել 'ի գերուսթի : (25) Ո՛հնէ .
Քրձաղգեայ լինէին : (26) Ո՛հնէ . խնդրէին յայնմ հե-
տե : (28) Ո՛հնէ . Բարեմեղան զորուք պատեալ , զյառ

Վարդապետն ծայրահարմիր արեգակն չէ երկիր ծառայել կամեր : և նորա կողմանքն կրկնելն ընդ մեծամեծ քառանկէն . կիսոյն՝ որ բարենշան՝ զբարեմութե պատրաստեալ , զյաղթութի զուարթացեալ մասաւցանէր . զի փառքն զօրութեյ յերկնից օգնականութե նն իւր ժամց լուսով իջեալ յազնականի արգանակ հաստատեալ պահէին : կիսոյն սքանտութի բարեկեան ը հարաւութե զօրութեարացն անեալ պնդեալ շարժաւ սաղմարդի ի անդին հասուցանէին : * Այն ինչ լինէր նր զանարշտ 29 զանողորմ ձեռն պատերազմի ի պնդմ արեանել . և երեւնդան յերկնից արք հինգ հեծեալ սպարաւորն փառեալ ի զէն սակի՝ և ի փարգ սակի , որ եկին իջն առ դնդան թշնամեացն . զայնն խառնէին ի գունգ երբայեցաւ : * Որք ի միջ անեալ զյուզդ մակարէ , յաւալ խաղալին 30 իւրեանց զինուքն ծածուկ զուռեալ , առաւել յաւալ խառնէին քան իւրով զինուռն . զի յաւ կողմանց նեղք և անգգ որ գային ի վր՝ առհասարակ ի քան թշնամեան . և ինքեանք իւրեանց նեախք լի բարեկեան զաւ թշնամեացն՝ բուռն գէւ կալեալ առհասարակ ի կուրտն զարձուցանէին . և խառնեալ զայնն թշնամեացն չէ մի մեանս խառնէին : * Յայնմամ յայնմ առաւր տնկեալ 31 զառանքի ի զնգէ անտի թշնամեացն առաջն նց քառն հաղար և հինգ հարիւր սպարաւորն : * և ինքն անեալ 32 թէսս արծեալ ընդ ամբոնն ի փախուստ դառնայր . եկն անկաւ ի քաղաքս քաղաք մի ամեալ , ուր ինքնն քերեաս զօրազուրիւ էր : * Եւ մակարէ զորքն եկն փա 33 փեաց պաշարեաց զամուռն ի չորս առաքա : * Իսկ այն 34 որ ի ներքս անդ էին , յամբուր քաղաքին յուսացեալ էին , այսին կասակ լինէին երբայեցաւ քանի կսկծե լին թշնամեանց առ իւրեանց յարի ի նախ արձակէին : * Իբրն օրն հինգօրեաց շարաթուոյ լուսանակ կամէր : 35 Երբ ըմտիրք քան ի գնդէ անտի երբայեցաւ մակալ բեկ հանգերձ լի նախանձաւ բարեկեան զէնս առեալ ընդ գուռն քաղաքին ի ներքս յարձակեցան քաղութի զաղանարար : զորս առգործն դաին առմաստ իւրեանց եւ

Թուին զուարթացուցեալ մատու : (28) Այս . Ըստալ տազնապաւ ի անդն հասու : (29) Այս . Այն ինչ զէ ներ նց . . . Իրեկեցան յերկն . . . քային և խառնէին առ գունգն երբայ : (30) Ո՞րք . Յաւալ խառնէին զնն իւրեանց զինուքն . . . և անգգ որդալթին առհասարակ . . . քուռն գէտ կալեալ զառհասարակ : (32) Ո՞րք . Ի գաղար տնուռ քաղաք մի . . . զօրազուրիւ : (34) Ո՞րք . Այն զնականակ զինէին երբայեցաւ ի քանի կսկծ . . . քա իւրեանց զային ի նն յարձակէին : ..

- 36 Խոտորեցին : * և զորքն առհասարակ շուրջ զպարսպսն յարձակեցան . և զայն աղմուկ և զաղաղակ 'ի զմի քաղաքին հասուցանեցին , զի որ զորք պարսպապահ 'ի վերանդ փայլն , որ 'ի ներքս' որ արտաքս' քան զտեղ քան զտարափ թանձր և արագ վերուստ 'ի վեր թռեցափեին . և ինքեանք առհասարակ 'ի ներքս անկանեին . զաշուղ քակս բերդին և զամ փայտափերա քաղաքին հրձիգ առնեին . զգրունան աղբեին և զմեղքեանյան . և զամ երևելի և երևելի գործի 'ի բաց ապականեին : Ապա խաբոյիս 'ի մէջ քաղաքին արկանեին ; և զհայրչոյիս թշուար
- 37 Ժանդան 'ի նմա այրեին : * և զամ զինչ և զտապուածո և զօրէնս և զկարգս քաղաքին , զայն 'ի ձեռն առնալին . մինչև զաթմեթոս եկին զափն փախուցեալ թաղուցեալ 'ի պիկ մոռ . զնա և զքերէս եղալոր նի , և զապուղփալ
- 38 Եւս 'ի նոյն' գուր փոքրանցին : * Զայս ամ իբրև գործեցին կապուցին' օրհնութի ցնծութի գահաւթ ուրախութի օրհնեին զմի , որ ամուս քաճութի քաճ անուամբ զյաղմութի պատրաստեաց 'ի ձեռն իջի :

ԳԼ ԺԱ.

- 1 Եւ տափաւ Ժամենախոյ կաղարապեան աղբոյի լիւ ժնդրիս իբրև լուսա , մեծաւ բարկութի լի նախմէ ժաւ Ժանցայեալ արամբ 'ի վերայ գործոցն եղեւոյ :
- 2 * Զօրածողով լինիք , կուտեր ութուան հազար . և զամ զորսն հեծեւազօր' իւր թիւրուն հանգերձ ընդ իւր առնոյր . ընդ իւր առեալ խաղալոր 'ի զմի երբոյնցւոյն , 'ի մօր եղեալ զքաղաքն գլխաւոր բնակաւթն առնել
- 3 Կեթմանապ : * և զտաճարն սրբուս գրամածողով 'ի վարձու կապուցանել իբրև զորք մեհեանս . և զքահալ Ժայտախաւթն ինքնին վարձեան զամուսն կապուցալ
- 4 Դեւ ամ յամս : * Զմասա ինչ ոչ անկր զպիտութին այ' հպարտացեալ մեղք 'ի բերդբերդաց զհեռահան և ընչ
- 5 Կեծեւազօրն , և զփիլան ապխաղներալ առնէր : * Այլ իբրև 'ի հեռառան մեղքուս և մերձեղջ յամուրան թեթ

տով

(36) Ռեւի . Եւ զորքն ամենայն առհասարակ . . զի որ զքաղաքապահ . . 'ի վերուստ 'ի վայր թռեցալ' . . և զամ երևելի երևելի գործ 'ի բաց ապակ' : Ռեւի Գ . Եւ զմեղքեանյան յերևելի գործ : (37) Ռեւի յառեւիս . Եւ զամ զինչ և զփոյս և զտապ :

Գլ. Ժա . (1) Ռեւի . Եւ տափաւ Ժայիս (2) Ռեւի . Եւ զամ զորսն հեծեւազօր : (3) Ռեւի . Ինքն վարձեան գահ : (4) Ռեւի . Եւ զմասա ինչ ոչ ա' . . զպահապարտացեալ : (5) Ռեւի . Եւ քիչ անկր զպիտութին

- 15 լինել չ նմա : * Յանձն առ յազա զոր մանրամ լիւ
սին նորաչեաց զնա , զի օղտի ուխտի խորհրդոցն հա
սարակաց . և որչափ մանրամ մակարէ նամակեաց լիւ
16 սխառ զի հրէիցն , Թողացոյց նց արքայն : * Եւ եին առ
հրէիցս Թուղմը գրեալ օրինակաւ ալյաւիկ . Լիւսիւս
17 առ քանդն հրէից ողջոյն : * յահանէս և արեսաղոմ
որ առ մեզ 'ի ձեռն առաքեցան , մտաուցին մեզ իբրեւ
'ի ձեռն գիրն եր , և աղաքեին որ ինչ 'ի նմա գրեալ եր :
18 և որչափ ինչ Թողուլ արժան եր ' Թողի . * և որչափ ինչ
ցուցանել եր Թագաւորին ' ցուցի . զի Թոյն լիցի ձեռ
19 զմեզ երայց երայց : * ինչ որ գրեալ եր մեզ չ մեզ ինձ
անկից : Եւ յայտն հետե առաւել ևս ըստացայց լինել
20 մեզ պատմաւք բարեաց : * և որ յապա ինչ իցե , պատ
21 ունք առաւրիսուն չ մեզ : * և զուր ան լիլիք : Յանձն
հարկարորդի քառասներորդի ութերորդի , յորմզաւ
22 հանաւին , որ օր քանակարդեին : * Իսկ հրովարտանք
արքունի գրեալ եր պատեն : Արքայանտիկըստ՝ առ եղ
23 րայր լիւսիւս ողջոյն : * Հարցն մեր իբրեւ 'ի գիրն պաշտան
ժողեցաւ , համեցաւ զի որ ընդ մերմ Թագաւարուք
24 իցին՝ առանց խոստովել լիցին : * Չո՛ւ այլ զայ առաւ
ւել քան զհրէիցս . զի նմա նորա ոչ հանցեցան հօրն
'ի հեթանաութե գաղնայոյ : զի պարսիկ աղաքեցին
25 Թողուլն առնել զորեանն իւրեանց : * Յանձն առաւ
և զայս ազգ առանց խոստովել լինել . հրաման տուաւ
զառնարն անգրէն նոցին գարձուցանել , և զնա գրգռ
26 լի՝ օրմնա նախնեաց իւրեանց : * Արդ լուս և բարեւ
որապետ . առաքեցան զու առ ին , ուխտ արապետ ,
և գաղնն հետեցին . զի գիտապետն նորա զմեր առ իւր
նմա զնմա համաց , և խրախոմիս լիցին , մտաւ իւր
րազոյն չըլիցին , օգնականութի գտեալ զիւրեանցն
27 բինաց : * Հրովարտանն արքունի օրինակաւ ալյաւիկ
գրեալ եր . Արքայ մնախորստ՝ առ ներաւիցան հրէից ,
28 և առ զորս և առ զուսն հրէից բնասնի ողջոյն : * Ո՛ղ
լիլիք . և եղիցի յոմ ուն և մեք համեմք . և մեք իսկ ան
29 նեք : * Եւ յայտն պատեն մեզ լիւսիւս , և թի համեմք
գուր

(15) Ո՛ւնա . զի օղտի խորհրդոցն հրակաց (15) Այս .
Մակարէ նամակ եւ ցլիւսիւս : (17) Ո՛ւնա . 'ի ձեռն
առաքեցան . . . իբր 'ի ձեռն : (17) 'ի Բեմ յի . Դրեալ
եր . և որչափ ինչ Թողուլ արժան եր ' Թողի : (21) Թրիստի
Խառքիւ գրի ալյաւի . Որ օր իբր եին : (22) Ո՛ւնա . Իսկ
հրովարտանն արքա : (24) Ո՛ւնա . Ոչ հանցեցան հօրն 'ի
հեթան . . . այլ զի պարսիկ աղաք : (26) Ո՛ւնա . Չի գաղն
նորա զմեր . . . խրախոմիս լիցին : (27) Ո՛ւնա . Չի ոչ
Հրովարտանն արքունի օր : (29) Ո՛ւնա . Եւ թի համեմք

գուք իմանել առ հրեայսդ որ են յնմ. * այն որ այժ 30
 միկ գնաւ ունիցին՝ մինչև յերեսունն ահեկանի ամսեան
 ձեռն տուեալ լիցի. գայինս հաստատեալ * Թողուէ 31
 գիւրումք քաղաքումք՝ ընդ հրեայն, կալ գոցս յիւ
 բնանց օրինս և ի կրօնս, ոպ յառաջն, և մի ումէք նե
 զիլ զնս միով խեք օրինակաւ: * այլ մէք արձակեցաք 32
 զիւստիս, և զմեկըստս՝ մի իմարնէլ զձեզ. և գուք
 մըլ լիլիք: * Բամին հարիւրորդի քառասներորդի ու 33
 Թերորդի, յամսեանն ահեկանի, որ օր հնգեասանն
 էր: * Առաջեցին և հոռնայեցիքն օրինակաւս այսուիկ. 34
 կոչինգոս մեփոս, տիտոս մանիտ՝ գլխաւորք հոռնայեց
 աոց, առ ժողովարդդ հերթայեցաոց ողջին: * Վէ ոչ 35
 բոյ իրաց լիւսիսս եղբայր Թադաւորին Թողուէ արաք
 ձեզ, հաւնալ եմք և մէք: * Այլ ինչ որ զինչ արժան 36
 է ի մեզ մատուցանել արքայի ինչ՝ տուք արագադոյն
 թերել խորհեցեալ իմաստութիւն, զի դիցուք օրինս մի
 ոպ արժան իցէ օգտել զն ձեր. զի մէք անադիկ յա
 ռաջադոյն երթմաք՝ ի քաղաքն անտիղաքաոց: * Վասն 37
 այսորիկ փութայարուք, և յղեցէք գուք զաք, զի և
 մէք դիտապաշտք յորպիսի խորհուրդս կայք գուք: * մըլ 38
 լիլիք: Բամին հարիւրորդի քառասներորդի ումէրորդ
 դէ, յորմէգահան ասմին և գան գալինքս այս:

ԳԼ. ԺԲ.

Ի լւսիսս անց ցնաց անգրին առ Թադաւորն. հը 1
 արեայք՝ անգրին զարծովք զարաւրով, զարդեամբք
 պատառեցան:

ԺԸ * Որ զորացն զորաւրքն էին՝ անմեկեալ և ասպարնիտս 2
 քաղեան, և յերոնիմոս, և գիմոփոն, և ի վէ սոցս նի
 կանաթք՝ ամենեկն մչ անցին զյալ և դադարել նոցա:
 * Այլ յասպեացիքն այնչափ ինչ համարձակեցան ա 3

գուք իմանել առ հրեայսն: (30) Ոմնոք. Մեզ յերե
 սունս ահեկանի ամսեանն. գայինս հաստատել Թո:
 (31) Ոմնոք. Թողումք գիւրումք... նեղել զչորսս:
 (34) Ոմնոք յալկաւածով. Իւ հոռնայեցիքն առ նաին օրինա
 կաւս... կոչինգոս: (35) Ոմնոք. Վն որոց լիւսիսս եղւ
 (36) Ոմնոք. Այլ որ ինչ զինչ արժան իցէ ի մեզ մա
 տուցանել: (37) Ոմնոք. Վն այսորիկ փութարաւք և:
 (38) Ոմնոք. Տեսին եղին գալինքս այս:

ԳԼ. ԺԲ. (1) Ոմնոք. Եւ հրեայքն անգրին զարծով զա
 րաւով զարդեամբք: (2) Ոմնոք. Բազմեանն... և գիմո
 փոն, և ի սոցս վերայ նիկանովք... դադարել և գալարել:
 Ուր օրնով 4. գալարել և գալարել: (3) Ոմնոք. Եւ որոնք ինչ

- նորինդուէ գործել. եկին ըստ իստի՝ ստիպելին որ շուրջ
 զնորս հրէայք էին՝ կանամբք և մանկաւորով անել զին
 4 նաւուք՝ * առհասարակ քաղաքին միաբանուէ. և նշ
 յանձն առին իբրե թէ ի խաղաղութե միաբանուէ ա
 ծել զնն. աղբա յանձն առին իբր ոչ ինչ կասկած կամ
 կարծիս ի մտի ունել. անին զնն ընկուղին ի ծով ոչ
 5 ինչ սակաւ քան զերկերիւր մարդ. * իբրե քգամստեղե
 յուգա զմ անորէն խակուէ մասին որեղև, և ապա
 ուէր զորացն որ զիւրեաւն էին, կարգաւ առ արգար
 6 գատաւորն. * Յայն վայր վաղվազակի հասանէր ի վր
 մահապարտացն, և գիշերայն զնաւահանգիստն հրձիգ
 արարին, և զնաւան պրեցին, և որ ի նն ապաստան և
 7 զնն՝ անգէն խոցողեցին. * Եւ զամուրն ի պահ Ը
 գուշուէ փակեալ. գարձեալ ժամակաւ վնէր ի գոր
 ձին միւսանգամ առհասարակ սատակել զազն յա
 8 ապեցուց. * Եւ հաւ նա և ի վր յամեկացեալն, իբրե
 զնոյն գործ կամէին գործել և ի վր իւրեանց քաղա
 9 քակից կերտեցուցն. * Գիշերապահն հասանէր ի
 վր յամեկացուցն և զնաւահանգիստն նաւուքն հրէ
 գործ հրձիգ անէր. մինչև ճառագայթի հոգն յն
 երեւէին. զի էր անտի անգր վաւառից իբրե շորեք
 հարիւր ութսուն.
 10 * Եւ անտի կարծեցին իբրե քան վաւառաւ ի վր թի
 անմեծի, և անկանել կամեցան. ընդամայն եղև նմա
 11 տամիկ իբրե հինգ հազար և հինգ հարիւր կենեալ. * և
 իբրե մարտն սասակացաւ, գունդքն ի միմեկուն հասին,
 գունդն յուգայեան յուսացեալ յոգնականուէ ան ըն
 քարեկանն նշան յաղթութե առաջի աչաց պետանէին,
 իբրե ի պարտութի մասնեցան արտականքն, առաջի
 կացին զնոյն յուգայեան, և հնազանդեալ որոշի ան
 կեալ գաղինս հաստատել խնդրէին. և խոստացան ևս
 խաշինս աւելնց. և ի բաղում պէտա պէտա արտակար
 12 ընել նց. * իսորեցաւ յուգա եթե շատ քիչ իբր ևն
 յորում օգուտ ևն նոցա նց. յանձն առ, ինքեաց և ա
 րար ընդ նն խաղաղութ. նոցա իբրե գաղինս հաստա
 13 տեցին, յիւրաքանչիւր բանակս անուցան. * Սորա առ
 արաւ

հա՛... կանամբք և մանկամբք ա՛. (5) Ո՛հա. Որ զիւրե
 եին, կարգաւ առ գատաւորն. (6) Ո՛հա. ի գիշերայն
 զնաւահանգիստն հրձ՛. (6) Այո. Անգէն խոցեցին.
 (7) Ո՛հա. Փակեաց. գարձաւ Ժնալ վնէր ի գարձ
 միւսանգամ սատակել առհասարակ. (8) Այո. Եւ
 նա ի վր. (9) Յորինին. վաւառից իբրե նմ. (11) Ո
 հա. Եւ իբրե ի պար... արտականքն... զնոյն յու
 գայեանց... ի թշմ պէտա իւրեանց օգտա՛. (13) Ո՛հ

պատակ եղին 'ի կողմն մի, զքաղաք մի ամրացեալ պնդալ պղծ, լքեալ պեռպէս խառնիճաղանճ աղքատն բնակեցեալ զօրօք՝ գեկասպ անուն. և զայն պատեալ պաշարեալ պահէին: * Իսկ որ 'ի ներքս անդ էին՝ 'ի պարս 14 պացն ամբուլ յաւաստեալէին, և 'ի համբարացն բազմութի հայէիք. հպարտաբոյնս արհամարհանօր լէ յաւա և ընդ զօրսն հայէին. և բանիւք ևս նախատանաց կակծելէօք հայհոյէին զնն, և խօսէին զայն ինչ զոր մէկը արժան: * Իսկ նոքա զամենազօրն զմեծն՝ զհզօրն 15 երկնից և երկրի ազնականն կոչէին. որ առանց հորոց մանգղունից մեկնեայից զերեքովն կործանեաց 'ի ժաւմանակս յետուայ որդւոյ նաւեայ: Իսկ մի արարին և առհասարակ 'ի մերայ պարսպացն քաղանեացն յարմարեցան, * հասին առին զամրացեալ քաղաքն կամքն մը. 16 և անդ 'ի նմա բազմութի կոտորածս զօրացն գործեցին: մինչև ծովակն օր զնովաւ շուրջ էր, զի էր ինչն օրացի. քան զերկուս զտաւանս՝ խառնեալ արեամբ երևէր: * Եւ անոն պարզեցան մեկնեցան 'ի կողմն քարայր, 17 իբրև վտաւանօք հինգ հարիւր և յիսուն, առ անուա նեալ արուբեական հրեայն մերձանային: * Եւ անդ 18 զտանէին զարմութեամբ ոչ ինչ գործ 'ի ձեռս յաշտեալ, լուծեալ լքեալ 'ի զօրութի իւրմէ. ոտկայն թողեալ էր պահպանս զօրս 'ի տեղւոյ միջ ուժգին ամրացեալ: * Ապա՝ գովործէոս և սօսիպատրոս արք հզօրք զօրս 19 վաղք 'ի մակարաբեցւոց զնդէ անտի, իբրև արասաք լէ զօրսն ելեալ չըլէին զնգաւն իւրեանց, եկին գիպեցան ամրոյն այնմիկ, հարին սպանին կոտորեցին 'ի նմա երբև աւելի՝ քան զտանհազար այր: * Իսկ մակարեոս 20 զզօրն մօ՛ր 'ի գունգա գունգա բաժանէր. և ինքն իւրով զնգաւն 'ի վր արմնութեոսի հասանէր: և զնովաւ եկին զօրք վահան 'ի ձեռնն երկրոտաւան բեր, և հեծեալք իբրև երկուհազար և հինգ հարիւր: * Տխմութեոս իբրև 21 զքաղք զարչաւանն մակարեացւոց 'ի վր նր, արձակեաց զապ.

կան. խառնիճաղանջ աղքատքն... գեկկասպին անուն: (14) Սմանտ. 'ի պարսպացն յամրութ... և 'ի համբարացն բազմ... և բանիւք ևս նախատանօք և կակծելովք... զայն ինչ զոր ինչ ոչ էր: (15) 'ի լսա՝. Որ անանց խցոյց մանգ... (16) Սմանտ. Որ զնովաւ շրջէր... արեամբ երևեալ: (17) Որ մի... Արասաք լէ զօրսն եղեալ: (20) Սմանտ. Եւ ինքն իւրով զօրաւն հասանէր 'ի վր արմնութեոսի. և օր զնովաւ եկին զօրք բազմութի վահանաւոր երկրոտաւան բեր: (20) 'ի լսա՝. Վահանաւոր 'ի ձեռնն: համայնս անմեջ 'ի բնաբ: (21) Սմանտ. Զօրացն օր ինչ իւր էր... անհնարեմ եր պաշարեալ զմ... նեղութեմ վայրացն:

- (1) Բարեկամներ զիսկն հղանմ, և զինն և զմեծունք զորացն
 որ ընդ իւրն էին, յամուր անգր կառնացուց յուզար
 կեր. և ինքն ամուրն անհնարին էր առ պաշարել զն
- 22 ԳԺԱՎԱՐԱՄԱՍԱՅԵՅ ՆԵՂՐԱՆ ամբուր վայրացն : * Աւել
 իբրեւ երեւցաւ քանիցն յուզարեան, յառաջ գերեալ
 ակասն զըզն Թշնամիդն. զի ան ամենակալին ի վերայ
 անկեալ, սրտաթափս անգին և անգ մըրդեալ Է մի
 մեզնս պոգէր պղտորէր. և առհասարակ ընդ նմ կող
 մանս ի փախստոս գարձուցանէր : և այնք բազմամ էին
 որ առ անին յիսնարուէ ընդ իւրեանց զինս ելանէին :
- 23 * Իսկ գունդն յուզարեան սաստկազոյն հաղածանգ
 բռնան ի վրէգեալ զփախստեայն ամենէր, խառն խո
 ցել խառն հարկանել. ինմին տեղաջ տապաւոս արկաւ
 նէին իբրեւ երկոս բեւրս այդ պատերազմի ի մարտիկ զը
- 24 Բէ անտի : * և ինքն անմեծեոս գիպէր առաջի գնդին
 զովսիթեան և աստիպատրեալ : Արդ ի ձեռն անկեալ
 նոյն ազաւէր զին մեծաւ գիւրաւթ Թողուլ զնա կեն
 գանի. զի ասէր, բայ՝ բազմաց ի ձեռն եւ ընտանիք առ
 մեզ և եղբարք. զամենեւին զին ճղն բովանդակո փռ
- 25 Խանակ մոյգլիդոյ իմոյ ի ձեռն արձակեցին : * և այնու
 բանիւք հաստատեալ, փախանակ իւր զբազումս արձա
- 26 կելոյն. Թոյլ ետուն նմս վն եղբարցն փրկուն : * Եւ
 իբրեւ ել անկաւ յամուր անգր, կրեա ի բնի ի շուշան
 նան վերայ, նոր կանարեաց յայնցանէ զոր խոստացան
 արձակել անելի քան զերկուս բեւրս մարդկան :
- 27 * Եւ որս նոյն հետայն արշաւեցին ի քաղաք մի ամուր Ի
 եփրան անուն. յորում էր բնակեալ ինքնին լիւսխառ :
 և հաւկապեցին բազումք արտաքոյ պարսպացն ապա
 տան յամուրն և ի հանդերձս մեղքեալից նեւիցն և ի
 զինման պատրաստութ հաստատեալ կային, մտադիւ
- 28 րաբոյնս ներքուստ արտաքս մարտնէին : * Իսկ սորոս
 զամենակալ հորն յաշականութի կրեին, որ կարող
 է իւրտակել զպատերազմեաց զորութն. վաղվաղանի
 զբազարն ամբուրն հանգերձ ի ձեռն անտիւն. անգ
 ի ներքս հարկանէին կառարէին տապաւոս արկանէին
 իւր

(22) Ուրիւ. Բառաւ զնոյն զինան : (22) Ուրիւ անին իսկ.
 Ընդ միւսանս պոգէր : և անտի իսկ. Ընդ միւսանս պղ
 տորէր : (23) Ուրիւ. Խառն հարկանել. . . տապաւոս ար
 կանել իբրեւ : (23) ի սրա. . . ի մարտիկ զորաց անտի :
 Կանխայն անոյն ի Բառ : (24) Ուրիւ. Արդ ի ձեռն եկեալ
 նոյն, ազաւէր զնոս մեծաւ Թողուլթ. . . խո, գիւրա
 զութն Թողուլթ. (26) Ուրիւ. ի շուշանան ի վրան և
 եղբարք : (27) Ուրիւ. Եւ ի հանդերձս մեղք. . . և զինուն
 պատ : (28) Զորիւսիւնս Սէր ի ներքս հարկանէին . . .

[illegible]

ԻԱ * Այսինքն իմացարեցաւ, ամեն արեւմտադրոսան իցի. 32
 մեղացի իցի. ի լեւորայ դնողնայ, որ հոգեւորական հայր
 հոգեւորանցն եւ փառմանցնայ. * եւ նա՛ւ եղ ընդ ամենէ՛նց եւ. 33
 ընդ ընդ ընդ ընդ զմահանաւոր պարտ, և զարեւ. հայրապետ
 հեծեղանցոր գնդաւ. * ի լեւոր, յայտնայ յայտնայ միանանց 34
 ընդ գնդ մահանաւորան. քանց երկ անգամ զայն ի լեւորայց
 առ զնիւ. աննի անհանել ի մեջ՝ երկուց նահապետացն և
 զի լեւորն իմենոս ամեն անուան ի լեւորայց կենացայց գնդէ ան 35
 ան. այլ հայր ապարանդին արեւմտադրոսան, յայտնակալ
 գայր ի վե՛ր գարնայ. և այն ինչ համար գայտնակն մեք
 բակալ կաշեալ կապեալ ամենքն մեկաբանիցնայ. գնդին
 առատարանք մահաւացանէ. և աննի վառենէլ մի ի լեւոր
 կայ գնդէ աննախ. որոս հարկանէ ը ի վայր՝ զարկիք. և
 զգորգին ի ձեռնաց նր լծակէր, մեղապետը ձգողնակեալ
 յամենքն մեղապետը գայտնայ անհանելք. * Այս եղ 36
 ընդ նշ ի լեւոր, երկայնք գայն ընդ երկնց մահաւորանաւոր
 մի, և բազում կոտորանք. ի մեջն ընդենէլ. * զայնմ մալ
 մահանիք կռուինք մեկաբանայց առ զամենապարն զամեն
 նահալն ան յգնականաւորն կուէին, երեւել առաջնայ
 դեղ պատեալովն. * և այնպէս սխաղագոյս յարեալ իւր 37
 եւանց բարբառաւիս, մեռն ի գործ աննիկն. և ի նմին

(29) Ո՞նձե՛ք. Ո՞ր ^ի բազմե՛քք: (29) Ո՞րտե՛ք. Ա՛ռ աղնե՛ք,
բեկե՛յ: (30) Ո՞նձե՛ք. Ո՞ր ^ի քաղաքացե՛ք դա՛ռալ էք:
(31) Ո՞նձե՛ք. Ի՞նչե՛ք խաղաղու՛ք էքն ալստահա՛ր. 7. յայնմ՝
հե՛տե՛ք յառա՛ջ... հե՛տգնե՛ք, պահե՛լըյ... չարա՛մուռ. էք
նիկե՛ք մե՛ք՝ ի՛նչ էք ի՛նչ: - Ո՞րտե՛ք. Ընդամենը՝ ի՛նչ է
(34) Ո՞նձե՛ք. Ե՛րե՛ք, ց ճե՛ղհա՛տարցն: (35) Ո՞նձե՛ք. Ա՛յր, ան
գա՛մ(մե՛ք) հը՛ր աղստա՛ն... անգա՛տարցն ճե՛ղհա՛տարց,
յա՛մուռ, մի մե՛ք: (35) Ի՛նչե՛ք. Ի՛նչ էք, քանի՛նչ զննե՛ք
տե՛ք, զննե՛ք հա՛տարց: (35) Օ՞րտե՛ք. Յա՛մուռ, մե՛ք
ե՛տե՛ք: (36) Ո՞նձե՛ք. Ի՛նչե՛ք, աղստա՛ն, աղստա՛ն:

- ժամանակի զգորդի հանգերն որոշն՝ ի փախուստ գալիս
 38 ձուլցանելին : * Եւ յուրա զորան ասնայր, ի բազմաբան
 սոգոմ անուռն հասուցանէր : և իբրեւ շարաթն մերան,
 նայր՝ ըստ իւրեանց օրինացն արեւալք և լուացեալք
 39 զարաթն անցուցանելին : * Ի վարդին գային Է կողմն
 հրէաստանի ամբոսեղ զմարմինս անկեւոյն ի պատե-
 րացն : և ասկեպին եղբայրքն հանգերն յիւրացանիւր
 40 շիրիսն առ հարան իւրեանց ծանկեցին : * Եւ իբրեւ հա-
 տանելին ի ձախառանս անգի, գաղմէին զիւրեանց եղ-
 բայրք գիտեալանս, և ի ներքոյ անգերմէնց յուսումն
 ունէին : և բարեանս յեմ կոպ, ուսմիւրանիւթ ու-
 նէին : և ասի մանաւանդ զարեւին օրնցն, և զհեղ-
 րայեցիսն յայնպիսի գործոց ամենեկն ի բաց մերմէին :
 Ապա իբրեւ զայն գաթն, ասուցեցին ի միտս իւրեանց,
 41 եկե՛ք հասարակ ից յայնց պատճառաց լիալ եցէ : * Աս-
 ցա ամենեկն, աբհաւարակ զքնեկն զարգար, զգա-
 տարն զնր, որ զգալանի ծանկեալն ի յայտնութե-
 42 զարմուցանէ : * և անկեալ ինդրաւանդ, ազնէին, զե-
 ղեալ անցեալ զմեզն զայն արախ, մտաք թողու՛ ինչս :
 փաթիլիւս յուրա միկեմարեր զարան, և պաղիւր բզ-
 գիւր լինել զն. նարն մեղաց : զի, մերումս արցո արեւե-
 43 րան՝ զպատու հաւար եղեալ զն մեզայն եղելց : * Բա-
 ջուրն խորհրդովք զորս ստանբա կրկին ժողովոր, և
 արցո ամենք յեմ, մատուցանել պատարագն զպան մե-
 զայն : և արի բարազրմատութեւն . զի մո յարուէ մե-
 44 անցոյ խորհրդ ասանել զար, ասանք : * Զի կթի յարու-
 Թե անն ու աներ, անկեւոյն ի պատեւրացմէն զուր-
 տարաբարցաւց զմեր զն մեռելոցն ապեմ մատուցու-
 45 նել : * Այլ հայեր նա ուղիւ, նեղեցելոցն գեղեցիկ
 46 պահեալ զմեր հապարդեալ : * արու Թմ քաջութիւն զն
 մեռելոցն զմասն ամեր այց լինել մեղացն թողու Թե :

Գեւ. ՎԳ.

1. Եւ ասին հարիւրադի քառասներորդի իններորդի. իբ-
 զեւ եղև առ ժամանակսն յաւաք, եկն անախ.
2. քառ քաղում զորոք * Զփախուստ հանգերն ի հրէաստան՝
 մե.

(39) Որեւի. ի վաղին անգր գային... զիմ առ հարան
 իւրեանց ծանկեցին : (40) Օրմալ Գ. Թուրա Թյուլալուս
 ... և զհեղրայեցիսն յայնպէս գործոց : (42) Որեւի. Այլ
 նարն իսկ մեղաց : (43) Որեւի. ի խորհրդովք ծանկեց
 ասանք... մեռելոց իւրեանց ասանք : (44) Որեւի. Այլ
 կեւոյն ի պաղիւր : (45) Որեւի. Զմասն ամերայ այց լի՛ւ
 ԳԷ. ՎԳ. (6) Որեւի. Թիւրաւ, զիւրեանց, զարգ : և

մտառան բխբաւ զահմանս որ զարգաւ հինգ ծաղարեւ
երեկոյսբիւր հեծեղազի քնդաւ... և քան և երկու փը-
ղըք • երեկոյսբիւր զերանգաղեն կտաւք : * Ամբիւն 3
եր և շինն 'ի նն 'ի խելեւ կերպարանեալս' իբրեւ ինե
բարեխնա եր 'ի խաղաղութեանս և արդարեա խաղ-
հրդազ ցանկացեալ եր քահանայապետան աշխարհին :
* Իսկ ապաքայ' աղաքայի աղաքայ' յոյժ' յաղաքայ զարմա- 4
տաւ ին շարիտեւ անախաքայ 'ի զ' անարին շիննի • Ըս
նաւանք լինի և քաղաքն եր, ինե սահ եւ պատճառք ինե
չարեայ որ լինին յաշխարհի անգ • հրամանն աղաքայ ըստ
օրինի 'ի նմին տեղաշ խաղիւն կորուսանեալ • * Ին եր 5
'ի տեղաշ անգ աղաքաւ մի յինուն կանգուն շինեալ'
լի մոխրով, քաղաքն բաղաքի յոյժ կաղանկ • * Զտան 6
տո 'ի զ' 'ի ներքաւսիւն' 'ի մեխիւր անգ աղ ընդ շինեալ,
յոյժն արկանեղ զինտաւկաւ տաւարին • և կամ զարգա
պաքայ մեծեղն յարեալ ըն կենեալ, հաւարակ համանալ
չաւ լինեղ մեծ ձեռն մտառցեալ • * Կապիւն արհաւա- 7
հրամալ շինն քանարին շինն 'ի մեխիւր շինեալ • * Գի մի հաղայ
և մի պատանայ յիւրաւ ընտելան աշխարհին արմանի
լիցի • Բանդի բաղաւ շարիւ եր ցալեալ նն 'ի սեղան
անգր, աղհաւքն արտաւն փայր' և անխն • Ընտելե-
րին մեխրահրանց մեծա զխաւարան իւր զախմանեղ •
* Ամբիւն արգայ' աւաւեղ մեղինացեալ' խաղիւ 9
գալք արգայ' պարտաւտեալ շարաւոր տանջան քան ար
տահարին եղն 'հաւալցանեղ 'ի մեխիւր Կերպիւցալ •
* Իբրեւ զայն զիսպր յուգա, փառաւիւր աղաք մեղալ 10
գոյն յայր և զերեւի կարգալ աւ ար • զի ան զի եր-
բեղ, և արգ օգնակն լիցիւցանցիկ, և ար 'ի հաղիւն 11
նայ

Գինգ հաղար... և 3 քերանգալ' (3) Բնութ • Իբրեւ բա-
րեխաներ... արց 'ի արտե խորհրդով ինե անցեալ եր
քահալ' (4) Ուն • Իսկ աղաքայի աղաքայ' յոյժ (4) Բ-
նութ • Ենեւ սահ եր պատճառք... ար լինի յաղաքին
անգր... փայլեալ կորուսանեղ (4) Բնութին • Ինեմ
տարաւ փայլեալ կո (6) Բնութ • Կտար քարիւ 'ի ներք-
տակալն 'ի մեխիւր անգր աղ ընդ շինեալ... և կամ ըզ-
պարտաւ պլոյ... լեալ մեծ : Ուր սիս • Դաւաւ քարիւ
'ի ներքաւսիւն' 'ի մեխիւր անգր... և զարտաւանեալ
ըց մեծամեծ ըս'... շարիւ լեալ մեծ ըստ մեծ մե-
տառցեալ (6) 'ի տո' • Աղալիւ շինեալ, կանխիւր քաղեալ
'ի նմալ' • Ուր արեւի փ' աւ լիւր (6) Բնութ • Իսկ պարտեւ
օրհաւաւ (8) Բնութ • Մի լիցի արմանի... ցալեալ նա
'ի սեղան... Ըս պարտիկ մեծ' (9) Բնութ • Բան աւհարին
արեւին հաւալցանեղ հեղ' (10) Բնութ • Զարգաւ...
զի ան և յայլ Ժնն' և արգ (11) Բնութ • Եւ 'ի մեղաւանց

- հանց է Կորնթոյ աստուծոյն մերժել: համէն: և մի յանձնեալ
 առցէ Կիմանասաց անորմեաց ի մեռա զառ: * Իբրեւ աշ
 մանէին Յուստարակ փարսմամբ յայնմ աւետիկային
 պատասաւք և պահաւք: առաջի անկեալ Թաւաղեին
 անպակաս զերիս աւարտ, միեմարեանց զիս յաւառ ան:
 13 ձին զգաւ: * Եւ քննեմ ասանոց զմերտեայտ փոքրագր,
 երանն առանձինն: ի փորհուրդ մասնէր: պիտեալաւք աշ
 ակ զբարեպաշտ, մինչ չէ զարաց Թաւաղաորին ի ներքաւի:
 14 հրեաստանմանեալ է: * և անք ելլաւք քաջութիւն Կորնթոյն
 եւ, մահաւ շուք մարանքել ի վերայ օրինացն: քաղաքին և
 ասանքին՝ աշխարհի և տերութեան: Իբրեւ զայն ասեր՝
 պնդեին փաղապարհի ի կողմն մեզիքիմ քաղաքի զմարտի:
 15 հանգերս: բանակ հարկաներ: * զնշան բաշխեր: յանձն
 աններ եւ զանձն և զզարմ, և պաղկեմուն զմիւր: Եւ
 արանոց զարիտիգէս ընտիր ընտիր երիտասարդ վառ
 ակաւք: անկաներ քիշերի ընդ բանակս Թաւաղաորին
 ի ներքա զմարտիքն: Կորնթոյ զքիշերապան քանա
 պահն իբրեւ չորս հազար այր: և զգլխաւոր փառցն փառ
 պետան հանգերս անգէն ապանաներ: և այնպէս զչորս
 16 նապահն ապապատ արկեալ այսրին պիտէր: * Յայնմ
 մասնմանիք զմե՛ բանակն խաղաղութիւն և գողութիւն ընդ
 17 * և անկանքն: բարեպաշտ և ընտնեալք և ապարեալք: և
 18 ապարեալեալք յայն առաւտն հասանէին: * Իսկ Թաւ
 գաւարն՝ զի յերկնից օգնութեամբն, ապաքին Զառակս
 քաղաքաւորն քաջութիւն զմարտեայտ զմիւրն ասանոց
 ի ներքա, միասնաբար փորս փորաներ: * Ի կողմն ելաներ
 19 * և ի թմաւալք ասպատակեալ, պահ պատանել զառաւ
 րաւն մարտեայտ: աւետիկ և անդ յարմարեալ մարտ
 20 առցեալ ի պարտաւ մասնէր: * Չի որ ի ներքա անդ
 էին, ինքն յաւառ ներս և զնն և համարաւ ընդ անն:
 21 բնիկն կողմնաւ ի ներքա մաստաքաներ: * Այսոց խաղ
 հարաց առ Ելմանի անդր՝ Կորնթոյն ի ներքա զմիւրն
 անդ մեռն և քաղաք ընտիր, ընտիր, ինքնեալ:
 22 դասաւ, պատանեալ, Կորնթոյն ասանեալ: * Իբրեւ անդ
 զգաւութեւն եղն ամբաստանցն բանաւ Թաւաղաորին
 փառաւ Թաւաղա զգաւութեւն, նմաւ Զանալ ընդ աշ
 րաւ

բէ անախ մեր: (12) Որմեր. Բաւաղեին զմիւրն աւարտ 2
 (14) Որմեր: Եւ ասանքին և աշխարհի: (15) Որմեր: Եւ
 առնոց զարտեայտ... քանապատն իբրեւ զարտ հա
 զարտ այր... և այսպէս զգա: Իբր ասին. զարտ ախգիտ
 ... քանապատ հան իբրեւ: (17) Որմեր: Յայն յառաւտան
 փառանէին: (18) Որմեր: Եւ միասնաբար: և Կ Կորնթոյն:
 (21) (22) Օրմեր փմիւր պատանեալ: ի ասար պատանեալ
 ... և յանաւալ ասանոց զանաւորն:

բախանս . զարնա կտր . և յառնաւ զանկր զամբոյնս
 * Անգէն անդուստ յարմարէր . ի կողմնս զարնանց անց
 և յերկողնաց կողմնս . ի պարտութի մասանայ՝ զուե
 թարեալ զառնեց . Ապա սեղ եղև նմա մեղքին պը
 նաց զն զկրտսնայ . զի բախած է անբարար ի վերայ
 իրացն արգելէն հասեալ չղկեր յարմարէին . ընծաւ
 լցաւ արամեցաւ . արարեաց զերթոյնցին՝ և հասանե
 յաւ . ի՞նչ . ուրիշ եղ . երգմի՞ն արար՝ զնո՛ւ իրաւունս նոցա
 անգրէն զարձուցանել . զհազարաւ ինչ հարաւսնէն . ի
 մեջ հաստատեաց . մատից յուստարար . և մեծարեաց
 զառնարն . ի գն . մէջ քաղցրութի մարգասնի . լինէր
 ընդ նո՛ւ անգիս ինչ : * Պատարհրեաց զմեկարն , և 24
 խազոյն ևս կապղց զիս . ի վերայնէջ զան զառնարն . և
 եթող անգ արարեալսն . ի վր արխարէին զմեղեմանի
 զէս . ի գովոյլ միջե . ի գեղար . * ինչն եկն եմեւն ի 25
 պարտոյնս : Բարկացեալ յոյժ ինչ քաղցրացին զի
 ուխարին հարաւսն . ոչ հանգարանին , այլ ֆնմեկուս
 զու՛մն կային . զի անգրէն բաւեց զհարաւսն մարա
 նաւ . 26 * Ապա եկան ինչն ինչսն , առաջն եկաց 26
 իմաստաւար , հանեաց զմեկն , մեղմացցայ զան . ա
 բար անգրէն . ի կողմնս անտիկացաց . սխարլուսն
 տապաւանի թագաւորին . պատմեմք զարմիւ զմարեցաւ :

ԳԼԽԻՄ

19. (1) Եւ երեւ տմեց ժամանակի զիւր եղև քանից քանի
 արեաց սեղեկեանց . ի վր կեցարայեցաց ընդ նրան
 քաղաքն անապատայեալ մեծաւ . զմեղաւ , ըստիւմ
 զորդ . ի ներս * յարխարհամբն անգր արշաւել : մեր
 մեջ զանախարս և զմարնն եղարար ընտրեալ : * Անգի
 մաս ոմն . անու իւր քահանայապետ ընալ յառաջ , կա
 մեղ իւրով պզտեաց զառնարն խառնակութիւն ժամա
 նակաց : խորհեցաւ . ի մաս իւր և անձ՝ Թգոն և է
 ասկայն անհմար և նմա . զառնել Գրիգոր . 26 և ոչ այլ

ԳՅԲ

(23) Ոմեւ . կողմանց անտի ի պար՝ . մեղքն զմեացն
 ԳԵ՛ . և արաւեաց զերթոյնցին և հնազանդեցաւ . նո
 ցա . . . և զհազար : (24) Թորնարն . ԶՆգի մեղեմանի
 զգովոյ : (25) Ոմեւ . Եւ ոչ հանգարանին : (26) Այս .
 Առաջն եկաց իմաստաւար : (26) Ոմեւ . Թայնարաւ
 ւան . . . պարտութեաւ զարմիւ .
 ԳԼ . ԺԳ . (1) Թորնարն անտի . Ոմեւ Էրեւ անայ Ժմի .
 (2) Ոմեւ . Թայնարհամբն անգր արշաւել , և մեր՝
 (3) Ոմեւ . Զմեղաւ զառնարն խառնակութիւն ժմաց իւր
 հեցաւ . ի մաս իւր , և եւանս եթիւ արաւաւ և է .

- 4 Գրքի նմա մեքենայ առ տեղանի սրբուհի : * Եկն եկաց
առաքել արքայի գեմարեայ : Ի հարկերորդի յիմերորդ
գիյառաճում առի, մատուցաներ նմա պատկառակի
և արմուսնին, և իստա Թաւա՝ ի պատիւ մեհենին, և
5 Գրքի որ լիւա լինի : * Եւ յայտնանալի սպաներ իւ
րում արմուսնի սգորակամ գտանելոյ : Իբրեւ գէպ եղև
որ փի ի խորհարդ կոչել զնա գեմարեայ : անաւ հար
ցանել զնա արքայն : Եկն օրենա, յիմն կամս, յիմն
խորհարդս կան ընդ մեզ հարալիցիք : որ ի հրեան
6 ամեր են : * Այսպէս եւս պատասխանի : անդադրէ
որ անտանակ են : Ի մեջ հրեիցք՝ որոնք արարապետ և
զորավար յաւքա մարտիկ համարուեալ է : զօրամարտի
են՝ ի մեքենայ արարապետի պատասխանալ են : յուսն հա
նապար գեղարմա եղ : կան ամս խաղաղութեա հնազան
7 գել մերում անբաժն : Գրքում պարտիկ իմ աւանիկ
մարտիկ : Ի զայս պիտան հայրենի զբանայութի, և
8 կեալ համալ եր առ թեղ : Գրքի վան ընդս արքու
նի արարապետութի յոսանել : և նապա զն մեր գի մե
ծաւ արմուսնի մատնի կան ան թեղ : Գր արմուսն ան
մարտիկ : արքա ան ազան մեր յանապարս անապարս
9 կան ի խաղալութի : * Այս արքա ընդ կոչանա կոչ
ման և ընդ աշխարհա մեք խորհուրդս խաղաղութե
և կամս մարգասերս ունիք, զայն ան տեղեկացեալ գի
10 տեմ : * Եւ յայ մեջ յաւքա փնդարմի է՝ անհնար է խա
11 զարդի առնուլ իրաց մարտիկ ի հրեաստանի : * Իբրեւ
նա պարտիկ սկսաւ խաղի վան եր, յայ աւանդանի որ
Եւանգելիս փա պատմին յաւքայ : անաւել և մ ընդ
12 զարդարս յին զմարգասերն : * Գրքի անդրին զաղաղա
կի հրամանեաց կոչել զփնդարման նիկանոր, ևս զօրս
ի մեքեն և կոչել յարարապետ : Կոչանայն հրեանաւ
13 նի : արմուսնաց մեծաւ : Կանգնորմա : * Բայնում պատ
աւիքանա փ զաւքայ ինքնին ինք խաղի պարմաւ ար
կանել և զգտնել ան յայնպիս յայնպիս զրել : անդ
կոչու զանել զարմարմա խաղաղայնեան անի անմա
րին :

(5) Որքի : Արմուսնի արմուսն լինիցի : (6) Այս :
Եւս պատմել համարմանեայ : (7) Որքի : Եւս պատ
րաստաւ են յաւքա : * Եւս անբաժն : (8) Որքի : Այս
իրաց պարտիկ արարապետ : և յանապարս արմուսն
կան Ի խաղ : Իբր արքա : Արարապետի փնդարմա
(10) Որքի : Անհնար է խաղաղութե անել իրացք ար
(11) Որքի : Իբրեւ պարտիկ սկսաւ : (12) Որքի : Եւս
անդին զաղաղ : և կոչանայ զարարապետ : և արմա
կեաց : (13) Որքի : Արարապետ ինքնին զաղաղութե
և անդ կոչու : (14) Որքի : Այս որ ի հրեանա

- նէ, զի գումանկցի, և զառակ խառնեացի: յանձն առ
 26 յազա, հաւանեցաւ, հառապանայ, ընտանեցաւ: Եւ ըր-
 քէ. ետես աղիւիմ՝ զնոց: Եւ ք. միմեանս հաւատարութն,
 և զաղինք որ 'ի մեջ հակցան, վարեաց և կն վաղվազա-
 կի առ զեմարիոս: ամաստան ըմեկ զնիկանովոց:
 և ցալաներ՝ օտարանայն աղափախ խորհուրդս ունել
 նմա ը սրենտ արքանի: զի զմտաւիտին իրաց աղա-
 նի՝ յարեգիրս առեալ մասանգ՝ քաղաքնին փոխա-
 27 նակ հալուցանե: * Իսրէ. զեկր զքանս. անորէն ըսն,
 արիւնքն՝ 'ի սրամառի բրգեցաւ Թաղաւորն: հրա-
 ժան եւ Թաղաւորն հրովարտեաւ առ, յոյս ամեն
 ըմ զի հանեալ ը զաղինս հաւանութն: 'ի մեջ. հոգ
 վարեալի հրամանն ասոր՝ հաղեալ ասիւք և հաղեալ
 մեռաք առ ամեն զմեկարի՝ 'ի ըստ զնն անտիրացաւոց:
 28 * Իսրէ. այս ամ անգ. եղև նիկանովոց, խոնարհեալ հոգ
 նանեալ՝ հայր-արամեալ՝ 'ի մտա իւր ըմ ասութն ինչ
 մայք՝ 'ի զաղինս անգր: և ուխտն եղիցին արարապա-
 29 րաց, յոյնիչ Զուսա: 'ի վր ամեն արգարցի: * Բաց
 քանքն զհրամանն ինչ ոչ անցանել ըստ Թաղաւորին,
 30 ասաւ արար մարմանք զհրամանն հառարնչ: * Իսկ
 մեկարէս՝ իսրէ. ետես յայրապարտիս ինն մասունցեալ
 զնա նիկանովոց: և զորէն նուառութն խառազոյն և
 զմեկանարդիս մեքանեալ եր 'ի նա: ոչ ըս. համար-
 ցաւ: Ծանոգանութն նիկանովոց: անգրն յանդիման
 եր ըսն զոր ընդ իրեարս զխմեալ: և ինչն մչ զնոց
 31 յերեսաց նիկանովոց: * Իսրէ. ետես նիկանովոց, ըմ
 այնպիս զմեռաք ոչ հալաց. ամեն զայրն ոչ համար-
 մի. Թէս 'ի վր քաղաքեցին 'ի ասանքն արքութն՝
 մեջ զնա նոցա զդատարարսն մասունցանկն, աստեք
 32 նոց՝ զայրն 'ի մեքա առ զաղվազակի: * Նոյս երգման
 հառապանքն՝ ըմ ամենն զայն այր և անեալ զի
 33 մեր: մերայ զմեռն իւր՝ խառնեք անգր, * և այնպիս
 երգ:

Եւ աղաչեաց: (26) Ռճեհ. Օտարանայն և աղա՝...
 յարեգիրս առ 'ի Ժառանգ իւր: (27) Ռճեհ. 'ի սրա
 մասն բարկութն բրգեցաւ Թա՝: (29) Ռճեհ. Բաց
 քան զհրամանաւ ինչ ոչ անցանել զԹաղաւորն: (30) Երէ
 նախնիս: Մասունցեալ զնա նիկանով... խառապարտիս
 և զմեկանարդիս մեքան: (30) Ռճեհ. Մասունցանք զնա
 նիկանով, և զորէն սորին նուառութն... անգրնեալ
 եր առ նա: ոչ 'ի ըս. համա՝... ը միմեանս զխմեալ:
 (31) Ռճեհ. 'ի ասանքն արքութն: (31) Երէնախնիս
 Զայրն 'ի մեքա առ զաղվազակի: (32) Ռճեհ. Հառապ
 անքն եմն ամենն: (39) Ռճեհ. Եւ այնպիս երգաւ...
 ... 'ի մեքա իմ աղաչեք, զայն ասանք:

երգուս. եթէ ոչ կապեալ ոսիւք և ձեռք զյուզմ
'ի ձեռս իմ առջեք, զայդ տաճար մը հարկ յատակ ա
րարից, և զանգանդ կործանիցից, և դառնարդ զայդ
նուիրեալ սրնդական գից հաստամայից: * և զայս 34
խորհ ասաց՝ եւ զմայ: Քահանայքն ձեռս բարձին յեր
կինս, կարգային առ որ յիմ ժամանակի օգնական և
պաշտպան լինէր ազգին իւրեանց՝ և ասէին: * Դու 35
մը եմք, աննիմլ յեմք, լի եմք. զեզ կամք անպէս ե
զն, հաստամալ զտաճար բնակութե քոյ՝ ի վեր մե
րում: * և արգ՝ յեմք սրբութի մը, պահեալ դու յաւի 36
անան զայս նորոգապէս սրբութի զտաճար քո: * Հը... 37
անգոս ոմ անուն՝ ի ներսեփոյ ժողովրդեան անտի՝ ի
զորացն եմք այդ ընդ ընկերասեր, մարդասեր յոյժ, բա
րենքան բարեհամբաւ, ըստ ինամուսմայ՝ հայր կար
գացեալ երայեցւոց: * Չի, լաւալ ժամանակի անգ՝ 38
զանկաան զանապակ օրէնան օրինազէր լինէր հրեան
ոգւով և մարմնով. յառաջ տակաւ կը զանն եմ ազա
տութի: * Իբրե կամեցաւ նիկանով յայն յանգիմա 39
նութի զնմանուի յարանել զոր ունէր ընդ հրեայան,
հատուց զոր ասելի քան զհինգ հարիւր, երկուս ի բուռն
տունուլ զն: * զի այնպէս ասաց, Թէ այդք ևս ամա 40
չցեալք գարձցին, գործ մեծ գործեցից՝ ի վի քաղա
քիդ: * Իբրե հասին զորքն, զաշտարակն պատկին, և
'ի վի քրտան դան գործեցին. ձայն մային միմեանց 41
հնար մատուցանել՝ զի զգուռն հրձիգ արտացն: * Կիւր 42
րե այնպիսի ի վարան տաղնապի մտանէր այրն, ուշ տա
նէր, անձին հրամայէր, զմէր սուսեր ընդ պարտով,
կամեր ազատօրէն մեռանել քան անկանել ի ձեռս ա
ծորինաց, և պիտի զանձին ազնուութի: * և սրմիլ ուղ 43
զորք ի ներքս երկմայր զմ ձեպքն վտանգի: և զորացն
չ գրունան խուժեցոյ. կամեր երանել ի վեր և զանձն
'ի քարձուի ընդ պարիսպն հոսել: * Երբա իբրե յեւ 44
րեան մյր անգր խուճապեցան, և ի նմանէ անբան
փարատեցաւ. և գ զսուսերն՝ և չոգաւ զեւրովն: * և 45
կանգնեցաւ անգէն, մինչ զորն և ողբն անգէն կային.

66

(34) Ունի. Եւ կարգային առարն որ յիմ (36) Ունի. Եմք սրբութի մը... զսրբութի տաճար քո: (36) Բե
րիւն. Ետեանքն զանորդապէս սրբ: (37) Օրեմ
գ. Աւարտ ոմ անուն: (37) Աւար. Աւար ընկերասեր
մար: (38) Ունի. Չի յառաջին Ժմի... զանապա
կան օրէնան: (39) Ունի. Հասուց զորս ասելի: (41) Ո
նի. Չի զգրունան հրձիգս ա: (43) Ունի. Ուղարգ
'ի ներքեւ երկմալ զմ ձեպքն վտան... ընդ պարիսպն
հոսել: (45) Ունի. Անգրէն, միւլեւա զորն և ող...
ԽԱ

- 40 և քաւիւ լիցիս ժողովրդեանն մեղացեալս քեզ : * Եւ արդ Եր, եղիցին այլ քա բայց, և ակամջ քա առ 'ի
41 լակել զպաշտամանս 'ի տեղեղս յայտմ : * Եւ արդ՝ արթ Եր ԹԵՆ 'ի հանգիստ քա, դու և տապանակ որդուքն
քոյ : քահանայք քա Եր ԹԵՆ՝ զէջցին զերկուս, և որ
42 դիք քա ուրախ եղիցին 'ի բարութեա : * ՏԻ ԹԵՆ՝ մի գարմուշաներ զերեսս քա յօնելոյ քամակ : յիշեա զ
զարմութի քա զքաւիւն ծառայ քա :

ԳԼ. Է.

- 1 Եւ իբրև կառարեաց սողունն զպոլման, հմար եր
յերկնից և եկեր զաշակեղան, և զդահն. և փառցն
2 ան լին զտունն : * և սլես կարէին քահանայք մտա
նել 'ի տուն ԹԵՆ 'ի ժամանակին յայնակի. վասն զի լին
3 փառցն ան զտունն : * Եւ ԹԵՆ՝ արդիցն Եր ի տեսնելն
զիշանել հրոյն, և զփառն ան 'ի վր տանն. և անհան
'ի վր երեսայ յերկիր 'ի քարայրառակ տեղեղն, և եր
կիր պագին, և օրհնեցին զԵր. զի բարի է՝ զի յաւի
4 տեան և ողորմուի նր : * Եւ արքայ և ԹԵՆ՝ ժողովուրդն
5 զենուին զսկս առաջի ԹԵՆ : * և եղեն սողունն զդահն,
զուարակս քան եկերու հաղարս, և ոչխարս արտաղ
կանս հարիւր քան հաղարս : և արար զնաւախտախ
6 տաճարին նոյ արքայ և ԹԵՆ՝ ժողովուրդն : * Եւ քահա
նայքն ըստ պահպանութեն իւրեանց կացին, և զհառ
ցին ծառադարանդ երդոյն ԹԵՆ, և զաւթոյ արքայի
խոստովան լինել առաջի ԹԵՆ՝ զի յաւիտեան և ողորմու
թի նր. օրհնութիցն գաւթոյ 'ի մեռն նոյ : և քահա
նայքն հարկանելն փաղս առաջի նոյ. և ԹԵՆ լին յան
7 կոյր : * Եւ արքեաց սողունն զփոյց պահին՝ սր կր
'ի տանն ԹԵՆ. վն զի անդ արար զաշակեղան և զնարդն
փրկութի. քանզի տեղանն ողնձի զոր արար սողունն
նչ կարեր ընդունել զաշակեղան, և զքաննայն, և ընդ
8 Խարդան : * Եւ արար սողունն զտունն 'ի ժամանակին
յայնմ առարս եւթն. և ԹԵՆ ընդ նմա, եկեղեցի
մեծ յոյժ 'ի մօտն եմաթայ մինչև 'ի կեղեղասն եզիւ
9 տառի : * Եւ արար յաւարն ութերորդի նլս. վն զի
10 զնաւախտախն արար տեղանոյն զեւթն օր տանին : * և
'ի քան և երկս ամոցն եւթներորդի արձակեաց զժո
ղովուրդն 'ի խորանս իւրեանց ուրախուի և բարի սրբ
ախ.

Գլ. Է. (3) Ունեւ. Դիւրայ երեսայ երկրի քարայրա՝
(5) Յօրհնային. Չուարակս երես : (6) Ունեւ. Առաջի
նոյ, զի յաւիտեան : (7) Ունեւ. Եւ զնաւանայն և զԽարդան
(8) Յօրհնային. Եւ արար սողունն զտունն 'ի ժամանակին :

տիւ, յեմ բարութեան զոր արար Ծր գաւթի՝ և սողմ
մանի, և ժողովրդեան իւրում իշի: * Եւ կատարեաց 12
սողման զտունն ան, և զտունն արքայի, և զեմ ինչ
զոր կամեցայ անան սողմանի առնել ի տանն ան և ի
տան իւրում, յաջողեցան:

Ե * Եւ երեւցաւ Թոմ սողմանի ի գիշերին յայնմի, և 12
տան ցնա. լուսն աղմկից քոյ. ընարեցի զտեղիք զայդ
ինձ ի տան զոհից: * Եթէ արգելից զերկինս, և մշլի 13
նիցի անձրեւ. և եթէ պատուիրեցից մարտոյ ուսեղ
զփայա. և եթէ առաքելից մահ ի ժողովուրդ իմ: * և 14
եթէ ամայեացե ժողովուրդ իմ յորոյ կոչեցաւ է ալ
նու իմ ի վր նշ. և յազմս կացեն և խնդրեցեն
զերեսս իմ, և գարձցին ի նանապարհաց իւրեանց չա
րաց. և ես լուսն յերկնից, և քաւիչ եղեց նշ և բժշ
կեցից զերկիր նշ: * Եւ այժմ աչք իմ եղիցին բաց, 15
և ահանջք իմ առ ի լսել զազմս ի տեղաշս յայտմ:
* և արգ՝ ահա ընարեցի զտունս զայս, և որեցի զսա 16
առ ի լինել անուան իմոյ սոս յաւիտեան. և եղիցին
աչք իմ և սկստ անտ զեմ առւար: * Եւ Գու. եթէ 17
գնացես առաջի իմ իրեւ զգաւթի հայր քո, և արաւ
քնս ըստ Թոմ զոր ինչ պատուիրեցի քեզ. զհրամանս
իմ և զիրաւունս իմ պահեսցես: * Կանգնեցից զաթոռ 18
Թագաւորում քոյ, ոնչ ուխտեցի ընդ գաւթի հոր քոյ
և առացի, ոչ բարձցի քո այր առաջնորդ քեզ: * Ա 19
պա թէ գարձիք գուք և Թողջիք զհրամանս իմ, և ըլ
պատուիրանս իմ զորս ետու առաջի իմ. և երթայեք
պաշտեցեք պատուածս օտարս, և երկիր պագանիցեք
նշ: * Բարձից զմեզ յերկրէս զոր ետու մեզ, և ըլ 20
տունս զայս զոր որեցի անուան իմոյ, ի բաց գաւ
մուցից յերեսաց իմոյ, և տայ զսա յառակ և ի պառ
մուք յեմ ազգս. * զտունս զայս զգարձր. և եմ որ 21
անցանիցն առ սովաւ զարմացի և ասացե. ընդիւր
արար Ծր երկրիս այսմ, և ամեն այնմի: * Եւ ասաւ 22
ցնն. զի զի Թողին զԾր Թոմ հարցն իւրեանց՝ որ եհան
զնոսս յերկրէն եգիպտոսի. և ընկալան զաստուածս
օտարս, երկիր պագին նշ և Թաւայեցին նշ. յաղաթ
այնդիկ ան ի վր գացա զեմ չարիսք զայդոսիկ:

ԳԼ.

(12) Այս. ի գիշերին յայնմ: (12) Ոման. Եւ ընարե
ցի զտեղիք. ինձ տունս զո: (14) Այս. Յորոյ կոչե
ցաւ է անուն իմ: (18) Ոման. Ընդ գաւթի հոր քում:
(19) Ոման. Զոր ետու առաջի իմ: (22) Ոման. Եւ
երկիր պագին:

ԳԼ. Ը.

- 1 **Եւ եղև յետ քսան ամաց՝ յորս շինեաց սողոմնն ըւ. 2**
 2 **տունն ան և զտունն իւր ։ * և զքաղաքսն զոր ետ**
 3 **գնաց անգր զորդիսն իլի ։ * Եւ եկն սողոմնն յիմաթ-**
 4 **սովայ, և զօրացոյց զնա ։ * և շինեաց զթեգմոս յանա-**
 5 **պատին. և զիմա քաղաքսն ամուրս շինեաց յիմաթ ։ * և**
 6 **շինեաց զբեթորոն վերին, և զբեթորոն ներքին. քա-**
 7 **ղաքս ամուրս պարսպոք, և գրամբք, և նգգք ։ * Եւ ըլ-**
 8 **լաղաթ, և զիմա քաղաքսն ամուրս որք էին սողոմն-**
 9 **նի, և զիմա քաղաքս կառացն, և զիմա քաղաքս ձիոց ։ և**
 10 **զոր ինչ ցանկացաւ սողոմնն ըստ ցանկութե իւրում**
 11 **շինել յիմ, և ի իլիբանան, և յիմա թագաւորութե իւ-**
 12 **րում ։ * Ամենայն ժողովուրդ որ մնացեալ էր ի քե-**
 13 **տացւոցն, և յամուրհացւոցն, և ի փերեզացւոցն, և**
 14 **ի խնայացւոցն, և յերուսաղացւոցն, որք ոչ էին յորդացն**
 15 **իլի, * այլ էին յորդաց այնոցն, որք մնացեալ էին ը-**
 16 **նոստ յերկրին զորս ոչ ստացան ին արգիլել իլի. և ան-**
 17 **ց զնս սողոմնն ի հարկատուս մինչև ցայսօր ։ * Եւ յորդ-**
 18 **ացն իլի ոչ աւ սողոմնն ի ծառայս թագաւորութե**
 19 **իւրոյ. զի զի նորա արք պատերազմոք, և ի խնայք զ-**
 20 **րաւորք, և ի խնայք կառաց և երկվարաց ։ * և սորա էին**
 21 **իշխանք հրամանաց թագաւորունն սողոմննի. երկե-**
 22 **րիւր յիսուն գործավարք ժողովագրանն ։ * Եւ ըլ-**
 23 **լաւարն փարաւոնի եհան սողոմնն ի քաղաքն զաւ-**
 24 **թի, ի տունն զոր շինեաց նմա. զի զի տաաց՝ ոչ բնա-**
 25 **կեցել էին իմ ի քաղաքին իլի արքայի գաւթի, զի զի**
 26 **սուրբ է որ եմուտ անգր տապանակն ան ։**
 27 *** Յայնժամ եհան սողոմնն ողնակեզս ան ի զք սեղաւ. Ե**
 28 **նոյն նք զոր շինեաց յանգիման տանարին ։ * և ը քա-**
 29 **նին աւուրց յաւուրս մատուցանել ըստ պատուիրա-**
 30 **նացն մովսիսի ի շարաթան, և յամուրհատն, և ի ասնան,**
 31 **երին ժամանակս ի տարւոյ ի ամնի քաղաքակերացն,**
 32 **և ի ամնի եւթներորդացն, և ի ամնի տաղաւորանա-**
 33 **րացն ։ * Եւ կացոյց ը իրաւանցն գաւթի զիստս քա-**
 34 **նանայիցն ը պաշտաման նց. և զեւացիքն ի զք պահ-**
 35 **պանուէն իւրեանց օրհնել և պաշտել առաջի քահնա-**
 36 **նայիցն ըստ օրինին օր ըստ օրե ։ Եւ քահնայանք ը ո-**
 37 **րհն**

ԳԼ. Ը. (2) Այս. Եւ բնակեցցց անգ. գոր. (6) Ոման. Եւ յիմա ի թագաւորութենն (13) Ոման. Ի ամնի բաւ զարկացն և ի ամնի (14) Ոման. Վք զի պարգեւոք ։ Իս. Ոման. այգադէս եր. պատուիրանն ։

րոշմանն իւրեանց 'ի գրունո գրունս . զի զի այս էր
պատրւիրանն գաւթայ առն ձյ : * և ոչ անցին զպա 15
առւիրանդն արքայի , յաղազս քահանայից և զհասց
ւոց . յեմբ բանն է 'ի գանձարանս : * Եւ պատրաստեալ 16
ցաւ նմ գործն , յորէ յորմէ սկսաւ մինչև յորն յորում
կատարեաց սողովն զտունն նն : * Յայնժամ գնաց 17
սողովն 'ի գաղտնագարեր , և յեղամ , որ առ ծովեղերն
հրէաստանի էր : * Եւ առաքեաց թիրամ 'ի ձեռն ծա 18
ռայից իւրոց նաւս , և արք որ գիտէին նաւել չ ծովն ,
և գնացին ընդ ծառայան սողովն 'ի սողովերա . և ա-
լին անտի չարեհարիւր յիսուն տաղանտ ոսկւոյ , և է-
կին առ արքայ սողովն :

ԳԼ Թ .

Եւ Թագաւորն սարայ լուաւ զանուն սողովն , և 1
եկն փորձել զսողովն առակիք յեմ , յոր ծանր
զօրութիւն , և ուղտուք , որ բարձեալ բերին խանկս և
սակի բազում , և ակամս պատուականս , և եկն առ սը 2
ղովն , և խանկացաւ ընդ նմս զեմ որ ինչ էր 'ի միտ
իւր : * Եւ պատմեաց նմս սողովն զեմ բանն նր . և 3
ոչ զբերեաց բան մի 'ի սողովն զոր ոչ պատմեաց նմս :
* Եւ ետես Թագաւորն սարայ զխնաստութիւն սողովն 4
նի . և զտունն զոր ջինեաց . * և զկերակուրս անգանդն .
և զարժուս ծառայից նր , և զկարգս պաշտօնեից նր , և
զպատմութեանն նց . և զմատուցականն , և զզգնականն : 5
և զաշխիհական զոր մատուցանէր 'ի տանն նն , 'ի զար
մացմանն եղև . * և ասէ ցարքայ . Ճշմարիտ էր բանն 6
զոր լուայ յերկրին իմում յաղազս բանից քոյ , և զի
խնաստութե քոյ : * և ոչ հաւատացի բանիցն մինչև է- 7
կի , և անսին աչք իմ . և ահա ոչ է 'ի կէս զոր պատմե-
ցինն , 'ի բազմութե խնաստութե քոյ զորս յաւելեր 'ի 8
համբաւն զոր լուայ : * Երանելիք են արքա ' և երանե-
լի կանայք քո , և ծառայքդ այգոցիկ որք կան առ քեզ
հանապաղ ' և լսեն զխնաստութեք քո : * Եղիցի ար ան 9
օրհնեալ որ համեցաւ ընդ քեզ , ասլ զքեզ յամու Թա-
գաւորութե իւրոյ ' ծովագրեանքում : զի յաղազս ու-
րելոյ ան ձյ քո զինչ , և կացուցանելոյ զնա յաւիտեան ,
նա զքեզ 'ի վր գոցա Թագաւոր , աննել իրաւունս և
արգարութե : * Եւ ետ արքայի հարիւր քաննաստանտ 9
որ

Գլ . Թ . (1) Ռիսն . Յոյժ . ծանու . զօրութիւն : (2) Ռիսն .
'ի սողովն զոր պատմեաց նմս . (4) Երկրային . Եւ
զգնականն նց : (6) Ռիսն . Զորս պատմեցին 'ի բազմութե
խնաստութե քո : (8) Ռիսն . Տնն ձյ քոմ զինչ :

- սովւոյ, և խառնեալ բազում յզոյժ, և ականա պատուա-
կանս: և զայն իբրեւ զխունկան զայնոսիկ զորս ետ
10 տիկնին սաբայ արքայի սողմանի: * Եւ ծառայքն սո-
ղմանի՝ և ծառայքն քերամայ բերին ոսկի սողմանի՝ ի
սովքերայ, և փայտս նոն, և ականա պատուականս:
11 * Եւ արար արքայ զփայտն նոն՝ աստիճանս տանն ին՝
և տանն արքայի, և քնարս, և ասուիզս երգեցողայն .
և զայն երբեք երեւցաւ այնպէս յառաջագոյն յերկրին
12 յուգայ: * Եւ արքայ սողման ետ տիկնոջն սաբայ զամ
զոր ինչ կամեցաւ նա՝ և զորինչ խնդրեաց, բայց յայն-
չանէ զոր ետ արքայի սողմանի: և գարձաւ յերկրին
13 իւր: * Եւ եր հշիռն ոսկւոյն զոր բերին սողմանի՝ ի
միւսմ տարւոյ, վեց հարիւր վաթսու և վեց տաղանտ
14 սովւոյ * առանց արանցն կարգելոց՝ և վաճառակաւ
նոցն որք բերէին: և յեմ թագաւորութեցն արաբաց-
ւոյ, և յիշմանաց երկրին՝ բերէին ոսկի և արծաթ ար-
15 քայի սողմանի: * Եւ արար արքայ սողման երեք հա-
րիւր վահան ոսկի կռածոյ, վեց հարիւր գահեկան մո-
16 ղուր ոսկի ի մի վահան: * և երեք հարիւր նիզակ մո-
կի կռածոյ, երեք հարիւր գահեկան ի մի նիզակ յիւ-
րաքանչիւրոք ի նոցանէ: և Սա զայն արքայ ի առն
17 անառին լիբանանու: * Եւ արար արքայ ամուս ի
ժանեաց փղաց մեծ, և պատեաց զնա մարտուր ոսկւով:
18 * և վեց աստիճանք եին ամուսոյն կապեալք ոսկւով:
և անկիւնք աստի և անտի յամուսն նստելոյ, և երկու-
19 տուեւք կային առ ռոտ անկեանցն: * և երկուտասան
տուեւք կային աստի և անտի առ վեց աստիճանս:
և զայն երեք եղև այնպիսի յեմ թագաւորութեան ուրուք:
20 * Եւ ամ սպաս արքայի սողմանի ոսկեղէն, և ամ սպաս
ամն ամառակն լիբանանու ոսկւով բեւեռեալ: և զինչ
21 եր համարեալ արծաթ յաւուրս սողմանի: * զմ զինաւ
արքայի սողմանի երկուսր ի թարսսիս ընդ ծառայսն
քերամայ, և միանգամ յերկու ամս գայր նաւն ի թար-
սայ արքայի, լի ոսկւով և արծաթով, և ժանեղք փղ-
22 զաց, և կապկաց, և սիրամարդոք: * Եւ մեծացաւ սո-
23 զման քան զեմ թագաւորս՝ ընչեւք և խնամութի: * և
եմ թագաւորք երկրի խնդրէին զերեսս սողմանի տե-
սանել: և լսել զխնայտունն նի զոր ետ ամ ի սիրտնն:
* և

(10) Ոսկւոյ . բերէին ոսկի սողմանի ի: (11) Աստ .
Աստիճանս: (13) Երկուսի . ոսկի տաղանտ: (14) Աստ .
Առանց արանցն կարգելոց: (14) Ոսկւոյ . Եւ ամ թագ-
աւորացն . . և իշմանաց երկրին որք բե: (16) Ոսկւոյ .
Քերամայք ի նոցանէ: (20) Ոսկւոյ . Եւ ամ սպաս . . .
ոսկեղէնք: (21) Ոսկւոյ . Եւ սիրամարդաց:

* և նոքա բերեին իւրաքանչիւրդ ընծայ նմա, անօթա 24
արծաթեղէնս, և անօթա ոսկեղէնս, և պատմաւանս,
և ստաշին, և խաւնկս, և ձիւս, և ջորիս՝ ամի ամի: * Եւ 25
էին սողոմոնի չորք բեւոյք մատակ ձիւք՝ ի կառս, և եր
կոտատան հազար երիվարք. և ետ զնա՝ ի քաղաքս կա
ռացն, և էին ընդ սողոմոնի յեմ: * Եւ հր իշխան ամ 26
Թագաւորացն, ի գետոյն եփրատայ մինչև յերկիրն աշ
լաղջեաց, և մինչև ի սահմանս եգիպտոսի: * Եւ եդ 27
արքայ զոսկի և զարծաթ իբրև զքարինս յեմ, և զփայտս
մայրս իբրև զմելաթղենիս Վի գաշտս բազում: * և եւք 28
ձիոցն սողոմոնի յեգիպտոսի՝ և յամերկրէ: * Եւ Յաւ 29
ցորգք բանիցն սողոմոնի տաւջինք և վերջինք ահա գը
րեալ են ի բանս նաթանայ մարգարէի, և ի բանս ա
քիայ յիշմանցւոյ, և ի տեսիլն յովելայ տեսանալի, վն
յերոբոզամայ որգւոյ նաբասայ: * Եւ Թագաւորեաց 30
արքայ սողոմոնի վերայ ամենայն ելի ամս քառասուն: *
* և նիշեաց սողոմոն, և Թագեցին զնա ի քաղաքին գաւ 31
Թի հօր իւրոյ:

Թ. Եւ Թագաւորեաց ուրովամ որգի նի փոխանակ նի:

ԳԼ. Ժ.

Եւ եկն ուրովամ ի սիւքեմ, վն զի ի սիւքեմ գալո 1
ամ իէլ Թագաւորեացուցանել զնա: * Եւ եղև իւ 2
բև, լուաւ յերոբոզամ որգի նաբասայ, և ինքն էր յե
գիպտոս փախուցեալ յերեսաց արքայի սողոմոնի, և
ընակէր յերոբոզամ յեգիպտոս. և գարձաւ յերոբո 3
զամ յեգիպտոսի, * առաքեցին և կոռեցին զնա: Եւ 3
եկն յերոբոզամ և ամ եկեղեցին ելի առ արքայ ուրո
զամ՝ և ասեն: * Հայր քո խառացոյց զլուծ մեր. և 4
արգ՝ Թուլացո՞ զխիտա ծառայաւթի հօր քոյ, և զլուծ
նի զծանր զորեգ ի վերայ մեր. և ծառայեսցուք քեզ: 5
* Եւ ասէ ցնն. երթայք մինչև յաւառս երիս, և եկեալ 6
ջիւք առ իս. և զնաց ժողովուրդն: * Եւ ժողովեաց ար 6
քայ ուրովամ զծերան որք կային առաջի սողոմոնի
հօր նորա մինչդեռ կենդանի էր նա, և ասէ. զիմրգ
Թուի ձեզ, և զի՛նչ խորհիւք պատասխանի առնել ժո
ղովրդեանն այնմ, բան ինչ: * Եւ խառեցան ընդ նմա 7
և

(24) Ո՛հնէ. Եւ գտաշին: (26) Ո՛հնէ. ի գետոցն եփրա՛ս:
(27) Ո՛հնէ. իբրև զմելաթղենիս ի գաշտս բազումս:
(30) Ո՛հնէ. Ի վերայ ամ ելի քառասուն ամ:
ԳԼ. Ժ. (1) Յօշնալին. ի սիւքեմ գալ ամ իէլ: (3) Ու
խն. Եկեղեցին ելի, խառեցան առ արքայ և ասեն:
(7) Աստ. Լինիս բարի ժողովրդեանդ այգմ. և հմ՛ս:

- և ասեն . եթէ այսօր լինիս բարի ժողովրդեան քում ,
 և հաճայ լիցիս , և խօսեսցիս ընդ նմ բանս բարիս . և
 8 եղիցին զեղ ծառայք զԾառուռս : * Եւ եթող զխորհուրդ
 հուրդ ծերոցն զոր խորհեցան ընդ նմ , և խորհեցաւ
 ընդ մանկտի սննդակիցսն իւր որք կային առաջի նր .
 9 * և ասէ ցնս . զի նշ թուի ձեզ , և պատասխանի ապա
 բան ժողովրդեանն այնմիկ որք խօսեցան ընդիս՝ և ա
 սացին , Թողացս 'ի լծոյն զոր եզ հայր քո 'ի վր մեր :
 10 * Եւ խօսեցան ընդ նմ մանկտին սննդակիցքն նորա .
 այրպէս խօսեսցիս ընդ ժողովրդեանն որ խօսեցաւ ընդ
 զեզ և ասաց , հայր քո ծանրացոյց զլուծն մեր , և դու
 Թող մեզ . այսպէս առասցես , փոքր մասնս իմ տառա
 11 րագոյն է քան զմէջ հոր իմոյ : * և արդ՝ հայրն իմ խառ
 տեաց զձեզ ծանր լծով , և ես յաւելից 'ի լուծն մեր .
 հայր իմ խրատեաց զձեզ գաւազանօք՝ և ես խրատեցից
 12 զձեզ կարնօք : * Եւ եկն յերոքովամ և ամ ժողովուրդն
 առ ուրովամ յաւուրն երրորդի , ոպ խօսեցաւ արքայ
 13 և ասաց . գարջիբ առիս յաւուրն երրորդի : * Եւ պա
 տասխանի արար արքայ խիստ , և եթող արքայ ուրդ
 14 զամ զխորհուրդ ծերոցն , * և խօսեցաւ ընդ նոսա ըստ
 խորհրդոյ մանկանցն՝ և ասէ . հայրն իմ ծանրացոյց ըզ
 լուծ մեր , և ես յաւելից յայն . հայրն իմ խրատեաց
 զձեզ գաւազանօք , և ես խրատեցից զձեզ կարնօք :
 15 * Եւ ոչ լուաւ արքայ ժողովրդեանն , վն զի եր կող
 ծանուցին յն . և հաստատեաց արքան իւր զոր խա
 տեցաւ 'ի ձեռն արքայ սիրովեացւոյ յազազս յերոքովա
 16 մաւ որգւոյ նարատայ , և ամ ինի . * և ոչ լուաւ արքայ
 նշ . Սատասխանի եւ ժողովուրդն արքայի՝ և ասեն .
 զի նշ բաժին կայ մեր ընդ գաւթի , և կամ ժառանգ
 գութն ընդ սրգւոյն յեստեայ . երթ գնա 'ի բնակու
 17 Թիս քո ինչ . և արդ տես դու զտուն քո գաւթի : և
 18 իւրեանց զուրբովամ : * Եւ առաքեալ արքայ ուրբովամ
 զադոնիրամ որ էր 'ի վր հարկայն . և քարկոծեցին զնա
 որդիքն ինչ քարամբք , և մեռաւ : և արքայ ուրբովամ
 19 փութացաւ եղանկ 'ի կառս իւր՝ և փախեւ յեմ : * Եւ
 անգոսնեաց ինչ զտունն գաւթի մինչ յորս յայտ :

ԳԼ .

(14) Ո՛հնդ . Ըստ խորհրդեան մանկանցն : (14) Ո՛հն .
 Եւ ես յաւելից յայն : (16) Ո՛հն . Եւ արդ տես զտուն
 քո գաւթի : (19) Ո՛հն . Եւ անկոսնեաց խորայն ըզ
 տունն գաւթայ :

ԳԼ. ԺԱ.

Եւ եկն աորովամ յեմ. և մարդկեաց պուգաս և զբէ 1
 նիաճին հարիւր ութսուն հազար երկաստարգաց
 որք առնէին պատերապմ. և ասյր պատերապմ ընդ Նի 2
 գարձուցանէլ զԹագաւորութիւն յինքն : * Եւ եղև քան 3
 ան առ սամէաս այրն նոյ՝ և ասէ . * խօսեաց ընդ աորա
 ժամաց որդւոյ սողմանի, և ընդ ամ յուզոյ և բնիա 4
 ճիւղի՝ և ասացես : * Այսպէս ասէ ան ձր, մի երանեղ՝ և
 մի պատերապմիք ընդ եղբարս ձեր, գարձցի իւրաքան 5
 չուրք ի տուն իւր. զի զի յինէն եղև քանից այգ : և
 լուան բանին ան, գարձան ճլ ևս երթալ ի վր յերա 6
 բովանայ : * Եւ բնակեաց աորովամ յեմ. և յինեաց քա 7
 զորս պարապաւորս ի հրէաստանի : * և յինեաց զբեթ 8
 անէմ. և զեասնի. և զբեթովբոյ : * և զբեթաւրա. և 9
 զսոկբով. և զոգոգամ : * և զգեթ. և զմարխան. և 10
 զգեթ : * և զադովրայիմ. և զգաբիս. և զադեկա. * և 11
 զաարաւ. և զեազն, և զբեբրոն որ եր յուզոյ : և ի 12
 քանիաճիւղէ քաղաքս պարապաւորս : * Եւ ամբացոյց զն
 պարապ, և ետ ի նմ իշխանս, և համարս կերակրոց՝
 ձեթ և զինի * բաւ քաղաքաց : զահանս, և նիզակս, և 12
 զորացոյց զնաս յանախութիւն յոյժ :
Եւ եկն նոյ յուգաս և բնիաճին : * և քահանայքն և 13
 զխապիքն որք եկն յեմ իշի, մարդկեցան առ նա յամ
 ասանանայն. զի զի թողին զէասցիքն զանախութիւն կալ 14
 աւանոց իւրեանց, և զնային առ յուզոյ յեմ : * քան 15
 զի եհան զնասս յերորովամ և որդիք նոյ, ճլ ևս պալ
 անէլ զնոյ : * Եւ հացոյց իւր քրորմս բարձանցն և կուցն, 16
 և սնուուցն, և երբնոյցն զոր արար յերորովամ : * և 17
 եհան զնոյ ի ցեղիցն Նի, որք ետուն զպիտաս իւրեանց
 ինգրեկ զնոյ ան իշի. և եկին յեմ զահէլ ան նոյ հապն 18
 իւրեանց : * և զորացուցին զԹագաւորութիւն յուզոյ : 19
 Եւ հորացաւ աորովամ որդի սողմանի ամս երիս. զի
 զի զնայ ի նանապարհս գաւթի և սողմանի զերիս ամս :
 * Եւ աս իւր աորովամ կին զմովանթ գուտար եղև 20
 րայ որդւոյ յետեայ : * և ծնան նմա որդիս, զերուամ, 19
 և զամարիտ, և զազով : * Եւ յետ այսորիկ աս զմաս 20
 քա գուտար արեսազանայ, և ծնաւ նմա զարիտս. և
 զեթ.

Գլ. ԺԱ. (4) Ռֆան. Եւ գարձան : (6) Ռֆան. Եւ ճիւղ
 նեաց զբեթովիմ և զեթ : (6) Այս. Եւ զեասնի և զբեթ
 ճիւղ : (7) Ռֆան. Եւ զբեթաւրայ և զսոկբով : (11) Ռֆ
 ան. Եւ եգ ի նմ իշ : (15) Այս. Զորս արար յերա՝

- 21 զեթեմի, և զփղա, և զապիմովթ: * և Եփրեայ գորգ զամ զմապա զուար արեսողանայ քան զամ կանայս իւր, և զհարնա իւր: զան զի կանայս ունիւր ութուստան, և հարնա վաթսուան: և ծնաւ ուստերս քանեւ:
- 22 ութ, և գասերս զաթսուան: * Եւ կայցոյ իշխանս ոգ բովամ զարիւս՝ որ էր 'ի մապայ, իշխան 'ի վերայ եղբարցն իւրաց: զի զիմապա արեցաւ քանեւ խորհէր զնա:
- 23 * և անեայ առաւել քան զամ որդիս իտա: յամ սակմանս յաւգոյ և բնիկովնի, և 'ի քաղաքն ամուրս՝ եգ 'ի նսաս Կերտկուր բազում յոյժ: և իմպրեայ բազմեալ թի կանանց:

ԳԼ. ԺԲ.

- 1 Եւ եղի իբրեւ պատրաստեցաւ Թագաւորսն ոգ բովանայ: և յորժամ զորացաւ, եթող զպատուի 2 բանն ան, և ամ իէլ ընդ նմա: * Եւ եղի 'ի հինգերորդ ամի Թագաւորսն թնն ոտքովանոյ, և լաւատիկիմ արքայ եգիպտոսի 'ի վր Նոփ: զի զի մեղան առաջի ան:
- 3 * հազար և երկերիւր կադաք, և զաթսուան հազար երկ վարդ: և ոչ գոյր թիւ բազմութեն եկելոյ ընդ նմա յեգիպտոս: լիւնեայիք, արողլագայիք, և թնովպա 4 յեք: * և զարացան 'ի վր ամուր քաղաքացն որ էին յու 5 քայ: և եկն յեմ: Եւ առաւստ մարգարէ եկն առ ոտքս զամ, և առ իշխանն յուգայ Ժաղովեպան յեմ յերեսայ առաւսկիմայ, և ասէ զնսաս: այսպէս սակեալ ար: Գուգ Թաղիք զիս, և ես Թաղիք զմեզ 'ի ձեռս սաւատիկիմայ:
- 6 * Եւ ամանդցն իշխանքն ելի՝ և արքայն, և ասեն՝ ար 7 քան է ար: * Եւ իբրեւ ետես ար եթէ պատկանեցին, եղի բանն ան առ սաւեաս՝ և ասէ: պատկանեցին, ոչ ապականեցից զգոսա: ասց զգոսա իբրեւ սակաւ մի 'ի փրկութիւն: և մի կաթեայի պատմութիւն իմ 'ի վր Նոփ:
- 8 * զի զի եղեցին ինք 'ի ծառայս, և ծանիրցն զմապայս:
- 9 Թնն իմ, և զմապայսն Թագաւորսն երկրիս: * Եւ ել առաւսկիմ արքայ եգիպտոսի, և ան զգանձան որ էին 'ի ասնն ան, և զգանձաւ ասնն արքայի և զամ աս:
- 10 Եւ և զգանձանն ոսկեղենս զոր արար սողովն: * և ալ բար ոտքովամ զահանս պղնձիս փոխանակ նց: Եւ կա ցոյց 'ի վր նց սաւատիկիմ իշխանս սուրհանգակացն որք պա

(22) Ոման: Եւ կայցոյ իշխանն ոտքովան:

Գլ. ԺԲ. (2) Բազմութիւն: 'ի հինգերորդ ամի: (3) Ոման: Տրողլագայիք և եթովպայիք: (5) Ոման: Եւ ես Թաղիք զմեզ 'ի ձեռս սաւատիկիմայ: (9) Ոման: Եւ զգանձան որ էին 'ի ամն արքայի զամ աս:

պակէին զգուռն արքային : * Եւ լինէր 'ի մասնել ար 22
 քայլ 'ի տունն ան , մասնէին և պահապանքն և սուր
 հանգակէքն , և գառնային ընդ առաջ սուրհանգակացն :
 * Եւ 'ի պատկառելն նր , գարծաւ 'ի նմանէ բարեութի 12
 ան , և ոչ պակասնեցաւ 'ի սպառ . զի զի երկն բանց բա
 րեք 'ի յուզայ : * Եւ զորացաւ ոտքովամ յեմ , և լծալ 13
 գաւառերաց : քառասուն և միայ ամի եր 'ի թագաւորին
 իւրում , և զնւթնեռասն ամ թագաւորեաց յեմ , 'ի
 քաղաքին զոր ընտրեաց ար անուանել զանուն իւր
 անդ 'յեմ ցեղիցն իլի : և անուն մըր նր նոմա ամենա
 ցի : * և արար չոր . զի զի մէ ուղեցաւ սիրա նորա 14
 ինգրել զնր : * Եւ բանցն ոտքովամայ առաջնեք և վեր 15
 ընդ , եւ հաւ գրեալեն 'ի բանս սամեայ մարգարէի , և
 ազգովայ անսանաղի . և զարնք նր : և պատերազմ եր
 ոտքովամայ ընդ յերոտքովամայ զեմաւորս : * Եւ մէ 16
 ռաւ ոտքովամ , և թաղեցաւ ընդ հարս իւր 'ի քաղա
 քին գաւթի :

ԺԱԵ. Թագաւորեաց արխաւ որդի նորա փոխանակ նր :

ԴԼ. ԺԳ.

Յու թե ասաներորդ ամի թագաւորսն յերոտքով 1
 մայ թագաւորեաց արխաւ 'ի վր յուզայ և եմի
 * ամս երկու : և անուն մըր նր մատչա գուտար արեաւ 2
 զմեայ : և եր պատերազմ 'ի մէջ արեայ , և 'ի մէջ յեր
 քովամայ : * Եւ կարգեցաւ արխաւ 'ի պատերազմին զը 3
 բաւոր մարտիգը չորեքհարիւրհազարը արամիգը զորա
 ւորը : և յերոտքովամ ճակատեցաւ չգէմ 'ի պատե
 րազմին ութհարիւրհազարը զորաւորը պատերազ
 մողայ զորութի : * Եւ յարեաւ արխաւ 'ի ընդնէն սա 4
 մարտեայ , որ եր 'ի ընդնէն եփեմի , և ասէ : բաւարեալ
 յերոտքովամ և եմ իկէլ : * Ոչ է մեր ճանաչել եթէ մը 5
 եմ իկէ կա զթագաւորութին իկի յաւիտեան ' գաւթի
 և որդւոց նր ուխտ աղի : * և յարեաւ յերոտքովամ որ 6
 դի նախապայ ծառայ սողոմոնի որդւոց գաւթի , և ապա
 ասմբեայ 'ի անունէ իւրմէ : * և ժողովեցան առ նա ապ 7
 ժանաք , որդիք անորէնք . և ընդգէմ եկաց ոտքովամայ
 որդւոց սողոմոնի : և ոտքովամ էր մանուկ և երեքստ
 սըր .

(12) Ոմն . Բանք բարի յուզայ : (13) Ոմն . Եւ եւթ
 նուասան ամ թագաւորեաց յեմ 'ի քաղաքն : (15) Ոմն .
 Եւ պատերազմը ոտքովամ ընդ յերոտքով :
 ԳԼ. ԺԳ. (1) Ոմն . Բաւարեալ անորէնքդ ամի . 'ի վր
 յուզայ ամս երկու և եմի : (3) Ոմն . Եւ կարգեցաւ
 արխաւ 'ի մարտին : (6) Ոմն . 'ի անուն իւրմէ :

- 8 որսիւ, և զնոցայ ընդգէմնր: * Եւ արդ գուք ասեալ
կալ հակառակ երեսաց թագաւորութե ան, որ է 'ի
ձեռս որդւոց գաւթի. և գուք բաղում էք յոյժ, և չ
ձեզ երկնից ասկեղնէր, զոր արար ձեզ յերարժամ:
- 9 յաստուածս: * Միթէ ոչ հանէք գուք զքահանայսն
ան որդիսն ահարոնի և զգեւացիսն, և արարէք ձեզ
քուքսն 'ի ժողովրդենէ երկրիդ, ամենեքեան որ գային
լիւսւ զձեռս զուարակօր յարջաւոց. և եւթն խոյրք. և
- 10 լինէր քուքսն յաստուածոցն: * Եւ մէք զԾր Թծ մեր
ժշ Թողաք, և քահանայքն նր պաշտեն զԾր որդիք ա
հարոնի և դեւացիք. և հանապաղորդեալքն 'ի նոցանէ:
- 11 Ծխեն խուճիս ան: * և զողջակեզս ընդ առաւօտս և չ
երեկոյս, և զխուճիսն խառնուածոյս, և հաջքն առաւ
ջագրութ 'ի զի սուրբ անդանոցն, և արամեակն անկե
ղէն, և ճրագունքն վառեալք յերեկորեայ շուշեալք:
- 12 Բոց. և գուք Թողէք զնա: * Եւ ահաւասիկ ընդ մեզ
իշխան եր, և քահանայք նր, և փոք իշխանեաց իշխ
նակել 'ի մեզ: և գուք որդիք Ելի պատերազմիք չ ան
- 13 նոց հարցն մերոց. և ոչ ևս ողորակեք ձեզ: * Եւ յերա
բովամ գարձայց զգարանեակալսն գալ նմա զինի կող
մանէ, և եղեն առաջի յաւգայ, և գարանեակալքն յե
14 տուս: * Եւ գարձաւ յաւգաս, և ահա պատերազմն
նոց առաջի և զինի: և գոյեցին առ Ծր. և քահանայքն
- 15 հարին զխաղն: * և գոյեցին արք յաւգայ: Եւ եղէ 'ի
գոյել արանց յաւգայ, և Ծր եհար զյերոքովամ, և զիել
- 16 առաջի արեայ և յաւգայի: * և փախան որդիքն Ելի
յերեսաց յաւգայ. և մատնեաց զնա Ծր 'ի ձեռս նոցա:
- 17 * Եւ եհար 'ի նոցանէ արիս և զօրն նր հերոսածս մե
ծամեծս. և անկան վերաւորք յիլէ հինգ հազար արք
- 18 զօրաւորք: * և նկան եղեն որդիքն Ելի յաւուր յայն
միկ. և զօրացան որդիքն յաւգայ. զն զի յաւացան 'ի
- 19 Ծր Թծ հարցն իւրեանց: * Եւ հալածեաց արիսս զյե
րոքովամ, և առ 'ի նմանէ քաղաքս. զիւթեղ և զքեօզս
նր. և զանա' և զքեօզս նր. և զեփրոն' և զքառերս նր.
- 20 և զիւրայ' և զքեօզս նր: * Եւ ժշ ևս գոյր զօրութի յե
րա

(8) Ռօյս. 'ի ձեռս որդւոց գաւթի: (8) Այս. Չորս ա
րար ձեզ: (9) Ռօյս. քուքսն ոչ աստուածոց: իսկ օհմտ.
քուքսն աստուածոցն: (10) Ռօյս. Ծխեն խուճիս:
(12) Ռօյս. իշխանակել մեզ: (13) Ռօյս. Չինի 'ի եղ
մանէ: (17) Յօրիմայի խաղաղ ապաւի. քնի. Վերաւորք
յիլէլէ ք արք զօրաւորք: իսկ օհմտ. Էք արք: Եւ առ
օհմտ. հինգ ք արք: Ռօյս օհմտ Բայն անի' հինգ հարիւր
հազար արք: (19) Ռօյս. Եւ գարանաց և զքեօզս:

ընդամենը զեմ աստուծոյ արիւնց : և եհար զնա տը , և զի
 վախճանեաց : * Եւ զօրացաւ արիւս . և զաւ իւր կա-
 նայս չարեքատասն . և ծնաւ ուստերս քսանն և երկուս , 22
 և գտաւ զերեսասն : * Եւ մնացեալ բանքն արիւնց ,
 և գործք նր՝ և խօսք նր . ահա գրեալ են ՚ի գիրս մար-
 գարեի ագգոսայ :

ԳԼ ՃԴ.

Եւ մնաւ արիւս ընդ հարս իւր , և թաղեցն զնա 1
 ՚ի քաղաքին գաւեի :

ԺԲ Եւ թաղաւորեաց աստ որդի նորս վախճանեի նր՝ յա-
 տարս ասայի հանգարանեաց երկիրն յուզայ ամս տասն :
 * Եւ արար բարի և ուղիւն աստի ինն նոյ իւրայ . * և 2
 ՚ի բոց արար զսեղանս օտարացն , և զբարձուսն . և 3
 խորտակեաց զարձանն , և այրեաց զանձառան : * Եւ 4
 ասայ զյուզայ խնդրել զնր Եւ հարցն իւրեանց , և
 առնել զօրէնս և զպատուիրմնս . * և ՚ի բոց արար յեմ 5
 քաղաքացն յուզայ զսեղանս և զկուս . և խաղաղացան
 քաղաքք պարսպաւորք որք յերկրն յուզայ . * Զի զի 6
 խաղաղեցաւ երկիրն , և ոչ գոյր ուստեք նմա պատե-
 րաւ յամն յոյնասիկ , զի զի հանցողց զնա տը : * Եւ 7
 ասն զյուզայ , շինեցաւ քաղաքս զայնոսիկ : և ա-
 բացեալ պարիսպս և արտարակս , և գրուսն , և նիդս՝
 որով տիրեմք երկրս . զի զորօրինակ խնդրեցաք զնր
 Եւ մեր , և նա խնդրեաց զմեզ , և հանգոյց զմեզ շուր-
 ջանակի , և յաջորեաց մեզ : * Եւ եղև ասայի զօր զի 8
 նակեաց որք բաւանային վահանս և նիդակս յերկրն յու-
 զայ , երեքն իւր հազար . և յերկրն բնիկաւորս պար-
 տաւորք և աղեղնաւորք երկերիւր և վախճուսն հազար .
 ամենեքեան նորս պատերազմեալ զօրուիմք : * Եւ ել 9
 ՚ի վերայ նոյ զարեհ Եւ թաղապցի զօրուիմք հազար հա-
 զարք՝ և երեք հարիւր կառք , և եկն փնջի ՚ի մօրիստ :
 * և գնաց աստ Քգեմ նր . և շահատեցաւ պատերազմն 10
 ՚ի ձորն , ՚ի հիւստայ մարիայ : * Եւ զօրեաց աստ առ 11
 նր Եւ իւր , և ասն : Տք ոչ տկարանայրեղ աղբեցաւ
 քանել բազմեք և ստիւաւսք . զօրացն զմեզ տը Եւ մեր ,
 զի զի ՚ի քնի յուսացաք , և անուամբ քով եկաք ՚ի վր
 քաղմութեա պատրիկ : տը քնի մեր՝ մի յաղթահարեացն
 քնի մերդ : * Եւ եհար նր զԵւ թաղապցիսն աստի 12

յուս

ԳՂ. ԺԳ. (5) Ոսիւս . Եւ խաղաղեցան քաղաք : (5) Աւր .
 Պարսպաւորք յերկրն յու : (9) Ոսիւս . Երեկրն բն-
 ւանակն ասպարտաւորք : (11) Ոսիւս . Տք Եւ ոչ տկա-
 րանայ : (11) Աւր . Մի յաղթահարեացն զքնի մերդ :

- 13 յուզայ : և փակեան եթևովպացիքն : * և հարածեաց
ասա և զորն իւր՝ մինչև ի դեղաթ : և անկան եթևով
պացիքն մինչև ոչ մնալ ի նշնէ ապրեալ . քանզի խոր
տակեցան առաջի նն , և առաջի զօրութե նր : Եւ հզ
14 զպատեցին աւար բաղում : * և հործանեցին զգեղանց
ըւրջ զգեղաւրան . զի զի եղին արհաւիրք ի նէ ի
վր նց . և առին աւար զնա՝ քաղաքոնց , քանզի աւար
15 բաղում եղև նց : * այլ և զլքանա անասնոցն նց առին :
Եւ զփասանիան կոտորեցին , և առին խաչնա բաղումն
և ուղտ , և գարման յեմ :

ԳԼ ԺԵ .

- 1 Եւ աղարկա՝ որդի ագազայ . եղև ի վր նր հոգի նն . ԺԳ
2 * և ել չ առաջ ասայի , և նա՝ յուզայ և բենիա
մի՝ և ասե . լուարեաք ինձ՝ ասա՝ և նա՝ յուզա , և բն
նկամին . Տր ընդ մեզ . զի լինելոյ մերոյ ընդ նմա . և
արդ եթէ խնդրիք զնա՝ դացի մեզ . և եթէ Թողեք
3 զնա՝ Թողէ՛ զմեզ : * և աւուրք բաղումք յերէ եղն՝ ոչ
յամ չեմարիա , և ոչ քահանայ , որ ցուցանէր , և ոչ
4 բէնք * որ զարձոյց զնոսա ի նր նն իլի , և գտաւ ի
5 նոսա : * ի ժամանակն յայնմիկ ոչ զոյր խաղաղութե
այնոցիկ որք մտանէին , և որք եղանէին . զի զի արհա
ւիրք ի նէ անկան ի վր ամենեցուն ընակեաց գտաւ
6 ոսցն : * և պատերազմիւր ազգ ընդ ազգի , և քաղաք
ընդ քաղաքի . զի զի նն զարհուրեցոյց զնոսա նա՝ նե
7 զաւերիք : * Եւ արդ՝ գուք զորացաբոց , և մի բոցն
8 մեաք մեր . քանզի դոն վարձք դործոց մերոց : * Եւ ի
ընէլ զանա զայտակի , և զմարդարեուք աղարկայ մար
դարի , զորացաւ և եհան արտաքս զնա՝ զաղնութեան
յամ երկրին յուզայ և բենիամինի՝ և ի քաղաքացն զորս
կապաւ ի լերինն եփքեմ : Եւ արար նաւակատիւս սե
9 զանոցն նն որ եր առաջի ասանքին նն : * և եկեղեցոյ
ցոյց զուգայ և զբենիամին , և զեհան , և զպանդուխտան
ընդ նմա , յեփքեմայ , և ի մանասէ , և ի շմառնէ . զի
զի յաւելան առ նա բաղումք յերէ ի սեռանննց նց .
10 Թէ որ նն չ նմա է : * Եւ ժողովեցան յեմ յամ
սեռան երբորդի ի հնդեատասաներոց դում ամ Թաղա

ւր

(13) Յերեմիին . Մինչև ի դեղաթ : (13) Յերեմիին գո
խոսի . Եւ առաջի զօրութե նոր :

ԳԼ ԺԵ . (1) Որտե . Որդի ագազայ : (2) Բաղում . Եւ
նա՝ յուզայ և բենիամինի : (3) Որտե . Խաղաղիկ եղն
ոչ նն չեմարիա : (6) Յերեմիին . Եւ պատերազմիւր ազգ
ընդ : (9) Աւար . Եւ քահանայ ի նա բաղումք յերէ :

աւրուին ամայի : * և եղեն ան յաւաւն յայնմ, յաւաւ 12
 բացն զոր անին, զուարակս եւթնհարիւր, և ոչնարս
 եւթնհարիւր : * Եւ եգ ուխտ՝ ընարել զմի ամ հարցն 12
 իւրեանց յամ սրտն, և յամ անձնէ : * և ամ որ ոչ ինգւ 13
 բնցէ զմի ամ ելի՝ մուցի յերկատարդէ մինչ ի ծերն,
 և յանէ մինչ ցկին : * Եւ երգուան ան մեծամայն . և 14
 եղբերեալ փողովն : * և ուրախ եղև ամ յաւաւ զամ 15
 երգմանն . զի յամ սրտից իւրեանց երգուան, և ամ
 կամք ինչոցն զնա . և գաաւ նց, և հանգոյց զնա մեծ
 շուրջանակի : * Եւ զմատաքս զմայրն իւր ի բաց մեք 16
 ժնաց . զմ զի կր աստարտեայ պաշտօնեայ : և խորաւ
 կնաց զիւրուան, և պրեայ՝ ի հեղեղաւան կեդրոնի : Սա 17
 կայն զբարձունսն ոչ բարձին, և տակաւին ևս կայր՝ ի
 յաւաւյէ յինչ : բայց սիրան ասայի եղև զի զամ աւաւս
 կենաց իւրոյ : * և ասարաւ ի ներքս զարուխն գաւ 18
 թի հօր իւրոյ, և զարուխն ան յոյ, արժաթ, և ոսկի,
 և սպաս : * Եւ պատերազմ ոչ գոյր նմա, մինչ յերեւ 19
 ներսդ և հինգերորդ ամ թագաւորուին ասայի :

ԳԼ. ԺԶ.

ԺԴ. Եւ յերեաներորդ ութերորդ ամ թագաւորութն 1
 ասայի, եւ բաաս արքայ Նի՝ ի զմ յաւաւ, և չի
 նեայ զհաւան, ոչ տաքով եւս ասայի արքայի յաւաւ :
 * Եւ ան ասա ոսկի և արծաթ ի գանձուց տանն ան, 2
 և ի տանէ թագաւորին, և առաքեայ առ որդին ագե-
 րայ արքայն ասորուց որ բնակեալ կր ի գամասկոս,
 և ասէ : * Գրի ուխտ ի մէջ իմ և քո, և ի մէջ հօր իմոյ 3
 և հօր քոյ, և հաւատիկ առաքեցի քեզ արծաթի և ոս-
 կի, և կ և մերժեմ յինչն զբաաս արքայ Նի, և գնաւ
 ցի ի բաց յինչն : * Եւ լուաւ որդին ագերայ արքայ 4
 ասորուց, և առաքեայ զիշխանս զօրացն իւրոց ի քա-
 ղաքոն իլի . և հար զաւոն, և զգան, և զարեգմայրն, և
 զամ շուրջ զգաւառաւն նեփթաղիմայ : * Եւ եղև իբրև 5
 լուաւ բաաս, ի բաց արձակեայ և ոչ ևս չինչ զհաւան
 և գաղարեայ գործն նր : * Եւ ասա արքայ՝ ամ զամ 6
 յաւաւ . և ան զբարինս հաւանց, և զիստոս նր զոր
 չինեայ բաաս . և չինեայ նորք զաբաաս, և զմատաքս :
 * Ի

- (12) Ունիւ . Եւ եգ ուխտ ինգրել զմի ամ . . և ի բողոք
 անձնէ : (19) Ունիւ . Յերեաներորդ և հինգերորդ ամ թագաւ
 ԳԼ. ԺԷ. (2) Սա . Որ բնակէր ի գամասկոս, և աս :
 (4) Սա . Զիշխանս զօրուցն իւրոց : (4) Ունիւ . Եւ շուրջ
 զգաւաւն նեփթ : (5) Ունիւ . Բաասայ . . ոչ ևս չի :
 (6) Ունիւ . Եւ բարձին զբարինս հաւ : (6) Ունիւ . Եւ

- 7 * Ի ժամանակին յայնժմ եկն անանիայ մարգարե աս ժե
ասա արքայ յուզայ՝ և ասեց զնա . զի զի յուսացար գու
յարքայն ասորեայ՝ և մէջուսացար ի մեր ԹԺՅՈՒՆ , յու
զագուս այնորիկ ապրեցաւ զոր արքային ելի ի մեռաց
8 քոց : * Եւ ապաքին եկեալագացիք և լինեացիք եկն զորք
բազումք . համարմակութիւն բազում հիծելովք յոյժ ե
կին , և ի յուսան զոր ի մեր մրանեաց զնա մեր ի մեռա
9 քո : * Վասն զի ալք ան հային յամ երկիր զօրացուցաւ
նեւ յամ լի սրտից զնա : և արգ՝ ագիտացար յայգմիկ .
10 յայտմէտե եղիցի մեղ պատերազմ : * Եւ արամեացաւ
ասա մարգարեին , և եգ զնա ի բանով . զի բարկացաւ
յարագա այնորիկ : և ժանտացաւ ասա ի ժողովուրդն
11 ի ժամանակին յայնժմ : * Եւ ասա բանք ասայի արա
ջինք և վերջինք՝ գրեալ են ի գիրս Թագաւորացն յու
12 զայ եւելի : * Եւ ամասացան ասայի ողջ , յերեսներոր
գի և իններորդի ամի Թագաւորութեն իւրոյ , և յոյժ
հիւանդացաւ . և ի հիւանդանոցն իւրում մէջն գրեաց
13 զմեր , այլ խնդրեաց բժշկիս : * Եւ նիջեաց ասա ընդ
հարս իւր , և վախճանեցաւ ի քառասներորդի և յու
14 ուսմում ամի Թագաւորութեն իւրում : * և Թագեցին
զնա ի շիրմի զոր փորեաց իւր ի քաղաքին գաւթի .
և ընկեղմանեցուցին զնա ի գահոյն , և լինին խնկովք ,
և ազգի ազգի իւզովք իւզեփեցաց . և արարին նմա յու
զարկութի մեծ յոյժ :

ԳԼ . ԺԵ .

- 1 Եւ Թագաւորեաց յովսափատ որդի նր փոխանակ ժԶ
2 նր : Եւ զօրացաւ յովսափատ ի մէջ ելի : * և ետ
զօրս յամ քաղաքն յուզայ յամուրս , և կացոյց ի շխանս
յամ քաղաքն եփրեմի , զոր ան արքայ ասա հայրն
3 նր : * Եւ եգ ի մեր ընդ յովսափատայ . զի զի զնայ ի
շանապարհս հօր իւրոյ յառաջին . և մէջն խնդրեաց ըզ
4 կուսն . * այլ զմեր ԹԺՅՈՒՆ հօր իւրոյ խնդրեաց , և ի պա
տուիրանս հօրն իւրոյ զնայ . և մէջն ի բրեւ զիլի գործք
5 նր : * Եւ յաջողեցաւ Թագաւորութեն ի մեռած նր . և
ետ ԹԺՅՈՒՆ յուզայ ընծայ յովսափատայ . և եգ ի նր մեծու
6 թի և փառք բազումք . * և բարձրացաւ սիրա նր ի շաւ
նապարհս ԹԺՅՈՒՆ . և այլևս երարձ զարձաւանդակն , և
զան

քոք զգարայ . Իմ , զգարարս : (10) Այլ . Վասն զի
բարկացաւ յարագա : (13) Որն . Թագութեն իւրոյ .
(14) Որն . Եւ արարին նմա յաղարկաւորութի մեծ :
ԳԼ . ԺԵ . (2) Որն . Եւ եգ զօրս յամ : (5) Որն . Եւ
ծայս յովսափատայ . և փառք բազումք :

դանտասան յերկրէն յուզայ : * Եւ յերրորդ տմի Թա 7
 դաւորուեն իւրոյ առաքեաց՝ զիշխանա իւր , և զորգիւս
 զօրուսն , զարգիլա , և զազարիւս , և զնախնայել ,
 և զմիջեան՝ աւսուցանել ի քաղաքն յուզայ : * և ընդ 8
 նոսա զնապիլքն , սամուխտս , և սաթանասա , և զադ
 գիւս , և սախիլ , և սեմիրամովթ , և յոփնաթան . և ա
 դանիւս , և տուադանիւս՝ զնապիլք . և ընդ նմ եղի
 սամու , և յովքամ քահանայք : * և ուսուցանէին զօր 9
 գայ , և ընդ նմ գիրք օրինացն ան . և անցանէին ընդ
 քաղաքն յուզայ , և ուսուցանէին զժողովուրդն : * Եւ 10
 եղին արհաւիրք ի ան ի վերայ թագաւորաց երկրն որ
 չուր զյուզայիւ . և իւ պատերազմէին ընդ յովսափա
 սայ : * Եւ յաղաղութեան բերէին յովսափասայ ընծայս . 11
 սակի , և արծաթ , և պատարագ : և արարացէն անիւն
 նմա խոյս յովսարայ՝ եւթնհազար և եւթն հարիւր , և
 նոխազս եւթնհազար և եւթն հարիւր : * և երթալով 12
 յովսափաս մեծանայր ի բարձրուի : Եւ շինեաց տուն
 ի հրէաստանի քաղաքս ամուրս . * և գործք քաղամ 13
 եղին նր ի հրէաստանի : Եւ ամբ զօրաւորք պատերազ
 մեզք ուժով յեմ : * և այս էր Թիւ 27 Ը տանց տա՛ 14
 միցն իւրեանց : ի յուզայի հազարագետք . եզնաս իւ
 խան , և ընդ նմ որգեք զօրաւորք զօրութի երեքու
 բեւեհազար : * և ընդ նմ յոփնան իշխան , և չ նմա եր 15
 կերիւր ութսուն հազար : * Եւ ընդ նմ մասէաս որ 16
 գի զազարիւս յծարկայն ի ան , ընդ նմ երկերիւր
 հազար զօրաւորք ուժով : * Եւ ի բնիկամիւն զօրա 17
 ւոր ուժով . եղիւգա : և չ նմա աղերիւսաւորք և պա
 տաւորք երկերիւր հազար : * Եւ ընդ նմ յովսարայ . 18
 և ընդ նմ հարիւր ութսուն հազար զօրաւորք ի պա
 տերազմի : * Սղաւ էին պաշտենեայք արքայի . անց 19
 յոյնսնէ զօրս նա արքայ ի քաղաքն ամուրս յամ
 հրէաստանի :

ԳԼ. ԺԼ.

Եւ եղև յովսափասայ մեծութի և սյս ևս . և փառք 1
 բազում : և արար խնամուի չ տանն պատարս :
 * Եւ ել ի հասարեւ տարւոյն առ պապար ի սամու 2
 բիւս .

(10) Ոստ . Որ էին չուր զյուզայիւ : (11) Ոստ . Եւ
 նոխազս ԷԷ և ԷԾ : (15) Ոստ . Եւ ընդ նմ մ և ԷԷ :
 (16) Ոստ . Եւ ընդ նմ ամասէաս : (17) Ոստ . Եւ
 տապարաւորք երկերիւր : (18) Յոյնալիւն . Եւ ընդ նմ
 յովսարայ : (19) Ոստ . Զորս եգ-աղբայ :

ԳԼ. ԺԵ. (1) Ոստ . Մեծութի և սյս ևս փառք բլլմ .

ԻԱ

- թիւ . և եղևն նմա պատար ոչնարս և զուարակս բա-
զումս, և զօրուն որ ընդ նմա . և սիրէր զնա ելանել
3 Է նմա յառնովն գաղափապէս : * Եւ ասէ պատար
արքայ ինչ ջյովափառ արքայ յուգայ . գան ընդիս
յառնովն գաղափապէս : և ասէ ցնա . ոպ ես' նոյն,
պէս և գաւ . և ոպ զօրք քո' զօրք իմ ընդ քեզ 'ի պա-
4 տերազմն : * Եւ ասէ յովափառ ցարքայն ինչ, ինգ-
5 րեսցուք այսօր զնր : * Եւ ժողովեաց արքայն ինչ ըզ-
մարդարեան ինչ արս չորեքհարիւր, և ասէ ցնա . եթէ
երթայց յառնովն գաղափա'ի պատերազմ, և կամ թէ
գաղափաքեցից : և ասեն' ևլ, և յաջողեացն' նո' 'ի ձեռս
6 արքայի : * Եւ ասէ յովափառ . ոչ գոյ աստ և այլև
7 մարդարե' նա . և խնդրեսցուք 'ի նմանէ : * Եւ ասէ
արքայն ինչ ջյովափառ . և մեւս ևս այր' առ 'ի ինգ-
րել զնր նովաւ . և իս ասեցի զնա, զի զի մէ մարդա-
րեսնայ ինչ բարիս . և զի նմ' աւուրք իւր են' 'ի չարու-
թի . նա է միջեառ որդի յեմէայ : և ասէ յովափառ .
8 մի խօսեացի արքայ այգպէս : * Եւ կոչեաց արքայն ինչ
նորէինի մի' և ասէ . զաղապակի ան զմիջեառ որդի
9 յեմէայ : * և արքայն ինչ' և յովափառ արքայ յու-
գայ' նստեին իւրաքանչիւրը յաթոռ իւրում, զցե-
ցեալ պատմու ձանս, և նստեին յոնգարեան զրանն սա-
մարեայ : և տաննեքան մարգարեքն առաջն' նց մար-
10 քարեանայցն : * Եւ արար իւր սեղեկիտա որդի քա-
նանու եղբւրս երկամեղէնս, և ասէ' այսպէս ասէ
նր . սոքը հարցնս զասորիս մինչև վախճանեսցես :
11 * Եւ ամենեքան մարգարեքն նոյնպէս մարգարեալ
նային և ասեին', ևլ յառնովն գաղափա, և յաջողեալ
12 ցնա, և ասցի նր 'ի ձեռս արքայի : * Եւ հրեշտակն որ
չոգաւ կոչել զմիջեառ, խօսեցաւ Է նմա' և ասէ . ահա
խօսեցան մարգարեքն իբրեւ Է մի բերան յաղապս ար-
քայն' բարիս . եղեցին և քս բանք իբրեւ զմիոյ նց, և
13 խօսեցին բարիս : * Եւ ասէ միջեառ . կենդանի է որ'
14 զի զորեմ յասացէ նո' ցնա' զմի խօսեցայց : * և եմ
առ արքայ : և ասէ ցնա արքայ . միջեառ' եթէ երթայց
յառնովն գաղափա'ի պատերազմ, եթէ գաղափաքեցից :
15 և ասէ . ևլ և յաջողեցի, և ասցին 'ի ձեռս ձեր : * Եւ
ասէ ցնա արքայ . քանիցս անգամ երգմանցուցի ըզ-
քեզ, զի մի այլ ինչ խօսեցին ընդիս, բայց զնմալ
16 առնովն յանուն նա : * Եւ ասէ, տեսի ցրուեալ զիւլ
'ի լերին' իբրեւ զոգնարս որոց մէ գոյ հովիւ . և ասէ
նր .

(7) Այս . ինչ 'ի բարիս : (7) Ովան . ինչ 'ի չարութի :
(13) Ովան . Արացե ցնա նո' : (14) Ովան . Եւ եթէ դա-
րարեցից : (15) Ովան . Երգմանցուցից զքեզ :

ԻՐ Y

ԹՐ, ԺԷ ԳՐԻ ԳՐԵԱՅ ԻՆՆԱՆ . ԳԱՐՃԵՅ ԽՐԱԳԱՆՃԻՐՈՒՄԻ
 ԽՈՒՆ ԽՐ ԽԱՂԱԳՈՒԹՅ՝ : * Եւ ասէ արքայն Ելի 37
 սափաւ . ո՛չ ասացի քեզ՝ Թէ ոչ մարգարէանայ նա զի
 իմ բարին՝ այլ չարուն : * Եւ ասէ՝ ո՛չ այգալէս . 18
 բնէ քան նա . տեսի զԹՐ՝ զի նստեր յաւիտեան իւրում .
 և ամ զօրք երկնից մերձ կային յաջմէ նր՝ և յահեկէ :
 * և ասէ ԹՐ . ո՛ր խաբարցէ զաքաւար արքայ Ելի, զի ելցէ 19
 և անկցի յաւամովթ գաղասագու : և ասեն, ո՞նի այսպէս,
 և ո՞նի այնպէս : * Եւ Ել Զոգի՝ եկաց առաջն նա՝ և ալ 20
 ու . Ես խաբարցից զնա : և ասէ ԹՐ . ի՛նչ : * և ասէ՝ ելցի 21
 և եղէց Զոգի սնւա՝ ի բերան ամ մարգարէիցն նր : և
 ասէ՝ խաբարցես՝ և կարասցես , Ել և արա այգալէս :
 * Եւ արգ՝ ահա ետ ԹՐ Զոգի սնւա՝ ի բերան մարգաւ 22
 բնիցդ քաց այգոցիկ . և ԹՐ խօսեցաւ զՍ քո չարին : * Եւ 23
 մատուցեալ սեղանկիա որդի քանանու՝ եհար զծնօտն
 միջայի, և ասէ ցնա . որով ձանապարհու անց ոգի մն
 զնեւ , և խօսեցաւ ընդ քեզ : * Եւ պսէ միջես , ահա 24
 տեսցի ո յաւուրն յայնմիկ . յորում մտանիցես շտեմա
 բան ի շտեմարանէ Թարշիլ : * Եւ ասէ արքայն Ելի . 25
 առէ՛ք զմիջէսս՝ և գարձուցէ՛ք զգա առ սեմեր իշխան
 քաղաքին , և առ յովաս իշխան որդի արքայի . * և ասաւ 26
 ցէ՛ք , այսպէս ասէ արքայ . տնւք զգա ի տուն բուն
 տին , և կերիցէ հաց նեղուե , և ջուր նեղուե արքցի՝
 մինչև ի գառնալն իմում խաղաղութի : * Եւ ասէ մի 27
 քէսս , եթէ գառնալով գարձցին խաղաղութ՝ ո՛չ իւ
 սեցաւ ընդիս ԹՐ : Եւ արմաւ ժողովուրդք ամենեկան :
 * Եւ ել արքայն Ելի , և յովասափաւ արքայ յաւալ յաւ 28
 մովթ գաղասագ : * Եւ ասէ արքայն Ելի 37 յովասափաւ , 29
 Ծածկեալ զիս և մօրից ի պատերազմն , և գու զցեցեր
 զպատմուհանն իմ : և Ծածկեցաւ արքայն Ելի , և Եւ
 մուտ ի պատերազմ : * Եւ արքայն ասորուոց պատուի 30
 բնաց իշխանաց կառացն որք էին 7 նմա՝ և ասէ , մի
 պատերազմիցիք ընդ փոքու և մի ընդ մեծի , բայց 7
 արքային Ելի միայն : * Եւ եղև իբրև տեսին իշխանք կա 31
 ռացն զյովասափաւ , և ասեն նորա՝ տա է արքայն Ելի .
 և շուրջ եղեն զնովաւ պատերազմել : և գոչեաց յով
 սափաւ , և ԹՐ ապրեցոյց զնա . և գարձոյց զնա ամ ի
 նմանէ : * և եղև իբրև տեսին իշխանք կառացն՝ Թէ ո՛չ 32
 է նա արքայն Ելի , գարձանն ի նմանէ : * Եւ այլ ո՞նի 33
 ելցի

(17) Ո՛հնէ . Ո՛չ ասացի քեզ : (19) Ո՛հնէ . Զի եկեացէ
 և անկցի յաւ . . ո՞նի այսպէս և ո՞նի այսպէս : (23) Ո՛հնէ .
 Զծնօտն միջայի : (24) Ո՛հնէ . Մացեա ի շտեմարան
 ի շտեմարանէ : (25) Ո՛հնէ . Առ սեմեր իշխան : Իւ
 տան . Առ սեմէ իշխան :

եւ ից զպեղն կորովութիւն, և եւար զարքայն եւ ի Ե Ե 2
 Թորոցն և լանջաց: և ասէ ցնեղքինին, զարձն զձեռն
 քո՝ և հան զիս ի պատերազմես, զի զի ժտանգեցայ:
 34 * Եւ պարտեցաւ պատերազմ յաւուր յայնմիկ, և ար
 քայն եւ ի կայր ի վերայ կառացն իւրոց մինչև ցերեկոյ
 ընդգէմ ասորեացն: և մնաւ ի մասնէլ արեգակնին:

ԳԼ ԺԹ.

1 Եւ զարձաւ յովսափատ արքայ յաւազայ ի տուն իւր
 2 խաղաղութիւն յեմ: * Եւ եւ ընգառաւ նի յեռ ուր
 գի անանիայ մարգարէ, և ասէ նա ցարքայ յովսափատ.
 եթէ մեղաւորին դու օգնես, կամ ասեղւոյն ի տէ բա
 րեկամ լինիս. զի այդորիկ եղև ի վերայ քս բարկութի
 3 ի տէ: * աչ զի գտան ի քեզ բանք բարեք, և զի բար
 ձեր զանաաւան յերկրես յաւազայ, և ուղղեցի զսիրտ
 4 քո ինդրել զեր ասորեցոյց զքեզ ար: * Եւ բնակեաց
 յովսափատ յեմ: և միւսանգամ եւ ժողովուրդն ի բեր
 տարէէ մինչև ի ճեառնն երկրեմ, և զարձոց զնա առ
 5 ար տե հարցն իւրեանց: * Եւ կացոյց զատաւորս յեմ
 քաղաքն յաւազայ, և յամուրս յիւրաքանչեւ քաղաքի:
 6 * և ասէ ցգառաւորսն՝ տեսէք զինչ ասնիցէք գուր,
 զի զի ոչ զմարդկան իրս գատիք գուր՝ այլ զնա, և ի Ե Ե 2
 7 եւ բանք իրաւանց: * և արք եղիցի երկեւել տն ի վերայ
 ձեր, պահեցէք և արարէք. զի ոչ գոյ տն նի մարդ ա
 ճիրաւութիւն, և ոչ երեսաց աշտուել, և ոչ անուել կա
 8 շառս: * Այլ և յեմ կացոյց յովսափատ ի քահանայից
 և ի գեղացւոց, և ի հայրապետաց եւ ի յիւրաւանս տն
 9 գատել զբնակիլան եմ: * Եւ պատուիրեաց նի և ա
 սէ. այնպէս արարէք երկիւղիւ տն, շնամբառութիւն և
 10 լի սրտիւ: * ամ արք իրաւանն, զի կեալս առ մեզ
 յեղարց ձերոց՝ և բնակեաց քաղաքացն իւրեանց, ի
 միջ արեան և արեան, և ի միջ իրաց և պատուիրանի:
 և զիրաւան և զգառաւորանն որոշեցէք նի. և մի մե
 ղիցն առ տն. և ճիւս եղիցի ի վերայ ձեր բարկութի
 և ոչ ի վերայ եղարց ձերոց. այսպէս արեալիք և ոչ
 11 մեղանիցէք: * Եւ ահա ամարեալս քահանայ՝ առաջ
 նորդ ի վի ձեր յեմ բանի տն. և զարգեալս որդի իւր
 մեղի ի առաջնորդ ի տանն յաւազայ. յեմ բանի արքայի
 և զայլոցն և զհաւացիք առաջի ձեր. զբարցարմիք և ա
 րարէք. և եղիցի նի ընդ բարեացն:

ԳԼ.

Գլ. ԺԹ. (2) Որտեւ. Որդիւնանիայի միջոցի: (3) Առա
 Եւ կամ ասեղւոյն: (5) Օրինակ. Եւ ամարս իւրաքան
 ճեւոյց քո: (10) Որտեւ. Յեղարց ձերոց ի բնակեաց:

ԺԵ Եւ յետ այսորիկ եկին որդիքն ամենայ, և որդիքն
 մովսարայ. և ընդ նոյն ժինեցւոյ անախ, աւ յով
 սափաա ՚ի պատերազմ: * Եւ յին և յուցին յովսափա
 տայ՝ և ասեն. և կնի ՚ի վերայ քո ամբոխ բազում յայնմ
 կողմանէ ծոփուն յատրեաց, և ահա են յասասան թա
 մար՝ որ ե ՚ի գաղգի: * և երկեաւ. Եւ ետ յովսափա
 զերեւա իւր ինդրել զմր, և քարոզեաց պահս յեմ
 յուգայ: * և ժողովեցաւ յուգաս ինդրել զմր, և յեմ
 քաղաքացն յուգայ եկին ինդրել զմր: * Եւ յարեաւ
 յովսափաա ՚ի մէջ եկեղեցւոյն յուգայ յեմ ՚ի ասնն ան
 յանգիման սրահին նորոյ. * և ասէ. Տը ան հարցն մե
 րոյ, ոչ ապաքէն գու ետ ան յերկինս, և գու տիրես
 ան թագաւորութենց հեծանաւոյ, և ՚ի ձեռս քո զ
 բաւ ուժոյ. և ոչ ոք կարէ կալ ընդդէմ քո: * ոչ ա
 պաքէն գու ետ մր որ սատակեցոր զբնակիչս երկրիս
 այսորիկ յերեսաց ժողովքսն քո ինչ, և ետուր զսա
 զաւակի արքայամու սիրելւոյն քո յաւիտեան: * Բնա
 կեցին ՚ի ասն, և զինեցին աստ արուստ անուան թում,
 և ասացին. * Եթէ եկեացն ՚ի վր մեր չարիք՝ տուր,
 զաստատանք, մահ, ամփ, կողցուցաւ յին ասնս այս
 միկ՝ և առաջի քո. վն զի անուն քո ՚ի վր ասնս այս
 րիկ է. և գոցեցուք առ քեզ ՚ի ներու թե, լուսեցնս՝ և
 ապրեցուցեն զմեզ: * Եւ արդ՝ ահա որդիքն ամե
 նայ և մովսարու, և լեառն սէիրայ. ընդ որս ոչ ետուր
 անցանել ընդ նմ ինչ յերանելն նոյ յերկրէն եղիպառ
 սի. վն զի խոտորեցան ՚ի նոցանէ, և ոչ սատակեցին
 զնոսա: * և արդ՝ աւատիկ նոքա յանդգնին զաւ ՚ի վր
 մեր, և հանել զմեզ յերկրէս ժապանգու մերոյ զոր
 ետուր մեզ: * Տը ան մեր՝ ոչ առնեն զաստատանս ՚ի
 նմ. վն զի ոչ գոյ զորու մեր ընդդէմ կալ բազում ամ
 բոխն այսորիկ, և ոչ գիտեմք զինչ արասցուք նոյ. այլ
 առ քեզ են աչք մեր: * Եւ ան յուգաս կայր առաջի
 ան. և մանկանք նոյ, և կանայք նոյ: * Եւ ողիմի որդ
 ւոյ զաքարեայ, և յորդապն բանեայ, և յորդապն և
 զինչ, որդապն մովսանիայ զեապցալ յորդապն ասա
 փայ, եղև ՚ի վր նո հագի ան ՚ի մէջ եկեղեցւոյն: * և
 ասէ. Լուսարուք ան յուգայ և բնակիչս նոյ՝ և արքայ
 յովսափաա. այսպէս ասէ մր ցմեզ. մի երկնելք. և

ԳԼ. Ե. (3) Ռաւս. Եւ եղ յատափաա զեր: (9) Ունտ.
 Աւաթի ասնս այսորիկ: (14) Ունտ. Եւ ողիմի որդի
 զաքարեայ յորդապն բանեայ... և եղև ՚ի վերայ նոյ:

- 16 Թի զարհուրիք յերեսաց բազում ամբոխին պնդրիկ .
 'ի վերայնց . ահա իջանեն ընդ զառ . 'ի վայրն սահր , և
 գաղիք զնոսա առ եղեր զեռայն , անապատին յերիւ-
 17 լի . * Եւ և ձեռն արտաբերուի անդ . իմաստիք և տեղիք
 զերկուսն ան որ և Է ձեռք , յուզայ և ելի . Թի երկնից
 և Թի զարհուրիք վաղիւ իջանել ընդառաջ նց . զի ար-
 18 և ընդ ձեռք : * Եւ խոնարհեալ յովսափատ 'ի վր իրե-
 սաց իւրոց , և Թմ յուզաս ' և բնակիւք Թմ . անկան ա-
 19 ռաջի ան , և երկիր պաղին ան : * Եւ յարեան ղեառ-
 ցիքն յորդանցն կահաթու , և յորդանցն կորեայ ' օրհ-
 20 նել զեր Թմ ձայնիւ մեծաւ . 'ի բարձունս : * Եւ կան
 ինցին ընդ առաւօտս , ելին յանապատն թեկուայ : և
 յերանելն իւրեանց ' եկաց յովսափատ , գոյեաց և ա-
 21 սե . լուարսց ինձ յուզաս և բնակիւք Թմ . հաւա-
 տացիք ան նոյ մերում , և հաւարացե ձեռք . հաւատաւ
 22 ցիք մարգարիկց նո' և յաջողեսցն ձեռք : * Եւ խոնար-
 հեցաւ ընդ ժողովրդեանն . և կայդց աստուանուադ .
 և օրհնելա , խոստովան լինել և օրհնել զարքաւնն , յե-
 23 լանելն առաջի զօրուն ' և ասելն . խոստովան եղերունք
 24 ան , զի յաւիտեան և ողորմուի նո' : * Եւ եղև 'ի սկսա-
 նելն զօրհնութիւն ան և զխոստովանութեան նորա , եւ
 25 արտաբերուիլ որդւոցն ամենայ 'ի վերայ մովաբու 'ի
 ըրբինն սէիրայ , որք ելեալ էին 'ի վր յուզայ . և պար-
 26 տեցան : * և յարեան սրգիքն ամենայ և մովաբու 'ի վր
 բնակաց ըրբինն սէիրայ սատակել և խորտակել . և
 27 իրք փոխանցին զբնակիւն սէիրայ , յարեան 'ի վր
 28 միմեանց սատակել : * Եւ յուզաս եկն 'ի գիտանացն
 անապատին , հայեցաւ և ետես զբազմութիւն , և ահա
 29 ամենեքեան մեռեալք և անկեալք 'ի վր երկրի . և ոչ
 30 որ եր ապրեալ : * Եւ եկն յովսափատ և զօրն , կողա-
 տել զաւարն նց . և գտին անասուն բազում , և զկապ-
 31 մանն , և զաւարն , և անեմս ցանկալիս . և աւարեցին
 32 զայն : Եւ եղև զերիս աւուրս ժողովել նց զաւարն .
 33 Թի զի բազում եր յոյս : * և յաւուրն ըրբորդի ժող-
 34 վեցան 'ի հովիտն օրհնութե . Թի զի անդ օրհնեցին
 35 զեր . յազագս անորիկ կռիւցն զանուն տեղւոյն այն
 36 բիկ ' հովիտ օրհնուի մինչև յօրս յայս : * Եւ գարձա-
 37 Թմ այդ յուզայ յեմ , և յովսափատ առաջնորդ նց ա-
 38 բաւութիւն մեծաւ . քանզի ուրախ արար զնոսա Թմ 'ի
 39 Թմա .

(17) Ահա . Մի երկնից և Թի զարհուրիք վաղիւ
 ելանել ընդ առաջ : (21) Ահա . Եւ խոնարհեաւ ընդ ժո-
 ժովրդ : (21) Ահա . խոստովան լեռուք ան : (22) Բա-
 զու . 'ի վերայ մովաբու և ըրբինն սէիրայ .

Թշնամեացն իւրեանց : * և մօլն յեմ ջնարդք և տառ 28
 զք և փողովք 'ի տունն ան : * Եւ եղեն արհաւիրք 'ի 29
 տէ 'ի վր ծած Թագաւորուէց երկրի 'ի բնին նց' եթէ
 ար ետ պատերազմ չ հակառակորդանելի : * Եւ խա 30
 զազեցաւ Թագաւորութիւն յովսափառու . և հանգից
 դնաւ ան նր շուրջանակի : * Եւ Թագաւորեաց յովսա 31
 փառ 'ի վր յուգայ . և եր ամաց երեսնից 'ի Թագաւոր
 րէն իւրում, և քսան և հինգ ամ Թագաւորեաց յեմ .
 և անուն մօրն նորա աղուբա' գուսար տաղեայ : * Եւ 32
 զնաց 'ի ճանապարհս հօր իւրոյ ասայի , ոչ խոտորե
 ցաւ առնել ուղղութիւն առաջի ան : * այլ բարձունքն 33
 տակաւին ևս էին . և ժողովուրդն ոչ ուղղեաց զսիրտ
 իւր առ ար ան հարցն իւրեանց : * Եւ ճնացեալ բանքն 34
 յովսափառու առաջինք և վերջինք' ահա գրեալ են 'ի
 բանս յեռայ որդւոյ անանայ , որ գրեաց զգիրս Թա
 գաւորացն էլի : * Եւ յետ այնորիկ հաղորդութիւն ա 35
 բար յովսափառու արքայ յուգայ ընդ զըզեայ արքայի
 էլի . և անօրինեցաւ նա յառնել * և երթալ առ նա : 36
 և առնել նաւ գնալ 'ի Թարսիս , և արար նաւ 'ի գա
 ռինդարեր : * Եւ մարդարեացաւ եղեալար որդի 37
 ովգայ 'ի մարեսայ' առ յովսափառու , և ասէ . զի զի ե
 վեր սիրելի զողջայ , խորտակեաց ար զգործն քո , և
 խորտակեցաւ նաւն քո' և ոչ կարաց երթալ 'ի Թարսիս

ԳԼ. ԻԱ.

Եւ նշեաց յովսափառ չ հարս իւր , և Թաղեցաւ 1
 ընդ հարս իւր 'ի քաղաքի գաւթի :
ԺԼ Եւ Թագաւորեաց յովսափառ' որդի նր փոխանակնր : * և 2
 նր էին եղբարք' որդիք յովսափառու վեց' եղբիս , և
 եղ, և զաբարիսս , և միսայել , և սափառիսս , և աղա
 բիու . ամենեքեան սղաւ որդիք յովսափառու արքայի 3
 յուգայ : * Եւ ետ նց հայրն իւրեանց պարգեւս բաւ
 զունս , արծաթ և ոսկի , և զէնս , հանգերձ պարսպաւ 4
 ար քաղաքն յուգայ . և զԹագաւորութիւն ետ յովսա
 փայ , զի զի նա եր անգրանիկ : * Եւ յարեաւ յովսափառ 5
 'ի Թագաւորութիւն իւրում , և զորացաւ . և սպան զամե
 նեանս զեղբարսն իւր սրով , և յիշխանացն էլի : * Եւ
 քնքն երեսուն և երկուց ամաց յորժամ եկաց 'ի Թա
 գաւորութիւն իւրում , և զուծ ամ Թագաւորեաց յեմ .
 * և

(31) Ուսն . Եր ամաց երեսնից և հինգից 'ի Թագա' :
 (31) Յօրէնալիս . Եւ ին ամ Թագաւորեաց : (35) Ուսն .
 Եւ անօրինեցաւ նա առնել : (37) Ուսն . Ովգայ 'ի մա
 րեսայ . . . և ոչ կարաց երթալ 'ի Թարսիս :

- 6 * և գնաց 'ի Ճանապարհս Թագաւորացն Եղի, ունի ա
րար տունն աքաբառ. զմ զի գուսար աքաբառ եր
7 նք կին. և արար չար առաջի ան: * և ոչ կամեցաւ Թր
առաակել զտունն դաւթի, զմ ուխտին զոր եդ ընդ
դաւթի: և ունի ասացն ցնա՝ տալ նմա շրագ, և որդ
8 ւոյնք զամ աւուրս: * Յաւուրսն յայնոսիկ ապստամ
բեաց եգամ 'ի յուգայ, և Թագաւորեցուցին 'ի վերայ
9 իւրեանց Թագաւոր: * Եւ գնաց յովքամ հանդերձ իշ
խանդն, և ամ երիվարք ընդ նմա: և եղև 'ի յառնելն
նր գիշերի, և հարեգոմ զայնոսիկ որ պատեցին գնա,
և զիշխանս կառացն. և փախաւ զօրն 'ի բնակութիս
10 իւրեանց: * և 'ի բաց եկաց եգովմ 'ի ձեռանէ յուգայ՝
մինչև յօրս յայտ: Յայնժամ ապստամբեաց զորնա 'ի
ձեռանէ նր 'ի ժամանակին յայնմիկ. զմ զի Թողին զմր
11 ամ հարցն իւրեանց: * քանզի արար իւր բարձունա
'ի քաղաքսն յուգայ, և պոռնկեցուց զբնակիւնն Խմ.
12 և մոլորեցուց զյուգաս: * Եւ եկն նմա գլխիսիս
մարգարէէ. և ասէ: Եթպէս ասէ Թր ամ դաւթի հօր
քոյ՝ փոխանակ զի ոչ գնացեր գու 'ի Ճանապարհս
յովափառու հօր քո, և ոչ 'ի Ճանապարհս ասայի ար
13 քայի յուգայ: * այլ գնացեր 'ի Ճանապարհս Թագա
ւորին իջի. և պոռնկեցուցեր զյուգայ՝ և զբնակիւնն
Խմ. ունի պոռնկեցաւ ասունն աքաբառ: և զեղբարս
քո զորդին հօր քոյ՝ զլաւագոյնսն քան զքեզ սպաներ.
14 * և ասա Թր հարցէ զքեզ հարուածոք մեծամեծոք 'ի
ժողովրդեան քում, և զորդին քո և զկանայս քո, և
15 զամ ասացուածս քո: * և գու չար հիւանդութիւն և
սխախւ որովայնի հաշտցիս, մինչև ելցէ որովայն քո
16 հիւանդութն հանդերձ՝ աւուրց յաւուրս: * Եւ յա
րկց Թր 'ի վր յովքամայ ալլազցիս, և զարարացիս, և
17 զմեռաւորսն յեթուովայնաց: * և ելին 'ի վր յուգայ,
և հարստահարեին գնա. և գարձուցին զամ պատրաս
տութին զոր գտին 'ի տան արքային, և զուտերս նր,
և զպտերս նր. և ոչ մեաց նմա սրգի. բայց զքոզիսս
18 մայն՝ կրտսերագոյն յորդին նր: * Եւ յետ այս ամ
և հար գնա Թր սխախւ որովայնի որոյ ոչ գոյր բժշկու
19 թի. * և եղև աւուրց յաւուրս, իբրև եկն ժամանակ
աւուրցն նորա, յերկուս աւուրս ել որովայն նր հան
դերձ սխախն. և մեռաւ 'ի չար հիւանդութն յայնմիկ:
և

Գլ. Ին. (8) Ո՛հնէ. Ապստամբեաց եգամ և յուգայ, և
Թա: (10) Ո՛հնէ. Ապստամբեաց զորնա... 'ի ժամն
նակին յայնմ. զմ զի: (14) Բաղան. Հարուածովք մե
ծոք: (19) Ո՛հնէ. Դիպն նմա յուգարիաւորութի, իբ
րև զարգեցուցին հարցն նր:

և ոչ արար նմա ժողովուրդն յուզարկուի, իբրև զյուզարկաւորութի հարցն նր: * Եւ ամբոյ երեսուն և եր 10
կուց՝ յորժամ Թագաւորեաց. և զուեմ ամ Թագաւորեաց յեմ. և մեռաւ ոչ գովութի. և Թագեցաւ ի քաղաքին գաւթի, և ժշ ի գերեզմանն Թագաւորացն:

ԳԼ. ԻԲ.

ԺԹԻՆ Եւ Թագաւորեցուցին ընտելեցն նմի զգրգռասոր 1
գի նր զերասեղազայնն փոխանակ նր. զի զի զաւանանն զերեցազոյնն կոտորեաց հենն եկեալ ի ժրնց, արաբացիք, և անխաղովեացքն: և Թագաւորեաց զորդիա որգի յովքամայ արքայի յուզայ: * Եւ բռան 2
և երկուց ամայ յորժամ Թագաւորեաց զգրգռա. և սաբի մի Թագաւորեաց յեմ. և անուն մար նորա գագգիս գաւտար զամբեայ: * Եւ նա գնաց ի ճանապարհս 3
տանն արասարու: զի զի մայրն իւր կր խորհրդակից նմա մեղանել: * և արար չար աստիկ տն ուղ արար 4
տունն արասարու. քանզի նորա էին խորհրդակիցք նմա յեա մեռանելոյ հոքն նր ստատել զնա: * Ըստ խորհրդաց 5
նց գնաց նա: Եւ չոգաւ ընդ յովքամայ որդւոյ արասարու ի պատերազմ ի ժր աղայելի արքայի ասորդեաց յառանգ գաղապա: և հարին անգնաւորքն զյուզ 6
բամ. * Եւ գարձաւ յովքամ բժշկել յարքայել, ի մի բացն զոր խոցեցին զնա ասորիքն յառանգմ ի պատերազմել նորա ընդ աղայելի արքայի ասորեաց: Եւ 7
քաղիսա որգի յովքամայ արքայի յուզայ ել անսանել զյովքամ որգին արասարու յարքայել, զի զի հեռագեր: * և ի մե եղև կործանուեալ զգրգռայ յերկանն աս 8
յովքամ: և յերթանն նր ել նա առ յեա որգին ամեղ անայ օծեալն տն: * Եւ եղև իբրև ան յեա զլեւտանն արասարու. եգիտ և զի խանն յուզայ զեղբարսն զգրգռայ՝ որը պաշտէին զգրգռաս, և կոտորեաց զն. * և ասաց խնդրել զգրգռաս. և կալան զնա ի բժշկելն 9
ի ստանարիտ. և օծին զնա առ յեա, և սպան զնա. և Թագեցին զնա անգին. զի զի ասացին, որգի է յովքամ 10
փառայ որ խնդրեաց զնր ի բողբո արան իւրմէ: և ժշ գորք ի տանն զգրգռայ՝ զօրացուցանել զգր յաղաքս զլրութե Թագաւորութեն:

Ի * Եւ գրգռիս մայրն զգրգռայ, ետես թէ մեռաւ որ 10
գին

ԳԼ. ԻԲ. (2) Ուրան. Քառասուն և երկուց ամայ եր յորժամ: (2) Ուրան. Դաւտար զամբեայ: (7) Ուրան. Առ անանն տն: (10) Յարիսային ի լիցոյ ի տանն յուզայ, այդեա քիւր երեալ, Թեոս արարիլ տանել ի տանն:

- գիննք, յարեան և կորոյս զեմ զաւակ Թաղաւորու
 11 Թէն 'ի տանն յուզայ : * Եւ աւ յովսաբեթ գուսար
 արքայի գլովա սրգի զքոզիայ, և գողացաւ զնա 'ի մի
 ջոյ որդւոցն արքայի կոտորելոցն . և ետ զնա 'ի դայ-
 եակ նորա 'ի սենեակս անկողացն . և Թալրոյ զնա յով-
 սաբեթ գուսար արքային յովրամայ՝ եղբայրն որդիայ
 կին յովիգայիայ քահանայի, և ծածկեաց զնա յերկ-
 12 սաց գողոյիայ, և ոչ սպան զնա : * և էր ընդ նմա Թա-
 քուցեալ 'ի տանն իւր տմա վեց : և գողոյեա Թաղա-
 ւորեաց 'ի վերայ երկրին :

ԳԼ ԻԳ.

- 1 Եւ յամեն եւթներորդի տարացաւ յովիգայեա . ուր
 զհաբեթադեանն զաղարեա սրգի յովրամայ,
 և զխանայել որդի յովիանայ, և զաղարեիս որդի յով-
 բազայ, և զմասիս սրգի ագայիայ : և զգնեսափաթ
 2 որդի զարարիայ 'ի տունն նն . * զընցան ընդ յուզայ,
 և ժողովեցին զգնացեան յամենայն քաղաքացն յու-
 3 գայ, և զիւսանս ասկիցն իւր, և եկին յեմ : * Եւ ե-
 գին աւետ ընդ նմ եկեղեցւոյն յուզայ 'ի տանն նն,
 և ընդ արքային : Եւ կացաց նոցա զորդին արքայի, և
 ասէ ցնտա . աւետասիկ որդի աղբային յուզայ, Թա-
 գաւորեացն գա, որպէս խօսեցաւ նոր 'ի վերայ տանն
 4 գաւթի : * Եւ արդ խան՝ ոյս է զոր ասնիցեք : Երրորդ
 մասն 'ի ձեռք մացն 'ի յարաթապալ քահանայիցն զե-
 5 տացայ, և 'ի մուտս գրանցն . * և երրորդ մասն 'ի տան
 արքային . և երրորդ մասն 'ի գրանն մշնում : Եւ նմ
 6 ժողովուրդն 'ի սրահն տանն նն լիցի : * և մի որ մացն
 'ի տունն նն, քոյս մայն քահանայի և զհապցիքն՝ և
 պաշանեայցն 'ի դեռացայ՝ նոցա միացեն . վասն զի
 աւարդեն : և նմ ժողովուրդն պահեացն զպահպանու-
 7 Թէն նն : * Եւ պատեսցին զհապցիքն չուքմանակի զար-
 քայ՝ ոյր և զին իւր 'ի ձեռին իւրում և որդ մասնի-
 ցն 'ի տունն, մագի . և նոցա եգիցին ընդ արքայի 'ի
 8 մասնիւ և յեղանել նր : * Եւ արարին զհապցիքն և նմ
 յուզայ ըստ նմ զորին, պատուիրեաց յովիգայեա քա-
 ճա :

այ անին անի : (11) Այս . Եւ ետ զնա և զգայակննք
 'ի սե' : (11) Ուստ . 'ի սենեակս անկողացն . իմ, ան
 կողացն . և քոյսն աղբայ : (12) Ուստ . 'ի տանն նն :
 Գլ . ԻԳ . (3) Ուստ . Եկեղեցին յուզայ 'ի տանն նն :
 (3) Այս . Եւ եղաց նոցա զորդին արքայի : (4) Ուստ .
 Բանս այս է զոր : (4) Այս . քահանայիցն և զհապցիքն :
 (5) Այս . Եւ երրորդն 'ի գրանն մշնում :

հանայ • և սա իւրաքանչիւրդ զընկեր իւր 'ի սկսանել
լոյ շարաթում • վասն զի ոչ արձանկեաց յովիգայէ ըլ-
հանապազորդեան պահապանս : * Եւ ետ նշ զսա 9
սերան և զվահանսն , և զգնանն որդ եկն արքայի գաւթի
'ի տանն նշ : * և կացոյց զեմ ժողովուրդն զիւրաքան 10
շիւրդը զինուն իւրով յուսոյ տանն յաջմէ , մինչև յուս
անկիկ կողմանն սեղանոյն և տաշարին զթաղաւորուն
շուրջանակի : * Եւ եհան զորդին արքայի , և եգ 'ի լք 11
նորա զթագն , և զվկայութիւն : և թաղաւորեցուցին և
օծին զնա յովիգայէ և որդիք նք • և ասեն 'կեցցե՛ ար-
քայ : * Եւ լուսա գողոցիւս զմայն ժողովրդեանն զըն 12
թանաղոյն , զքահանաղոյն և զօրհնելոյն զարքայ : և ե-
մուտ առ արքայն 'ի տունն նն • * ետես , և ահա թագաւ 13
ւորն կայր 'ի սեղանին իւրում , և 'ի մուտաւ ձանապաղ-
հին՝ պնդն , և փողքն , և ի խանդն շուրջ զարքայիւ • և
եմ ժողովուրդն զուարձացեալ հարկանէին զփողն , և
երգեին նուագարանն զքն երգս , և օրհնէին զօրհնախն •
և պատանեաց գողոցիւս զգլխոսն իւր , գոչնայ և ա-
սն , գաւառանութիւն խարդախեցէք : * Եւ ել յովիգայէ 14
քահանայ՝ պատուիրեաց յովիգայէ քահանայ հարիւրաւ
պետայն և ի խնոսեաց զօրուն , և ասէ ցնն • հանկէ զգա
արտաքայ 'ի տանէ գ • և ելէք զկնի գորս , և մեռցի սրով :
մն զի առայ քահանայն՝ մի մեռցի նա 'ի տանն նն : * և 15
թոյլ ետուն նմա , և ձնց ընդ գուման 46 մեւոյ տան աղ-
քային • և սպանին զնա անդ : * Եւ սխտեաց յովիգայէ 16
ուխտ 'ի մէջ իւր՝ և ժողովրդեանն և արքայն , լինել
ժողովուրդ նն : * և եմուտ եմ ժողովուրդ երկրին 'ի 17
տունն բահաղու , և կործանեցին զնա , և զսեղանս նք ,
և զխուսն նք մեռեցին • և զմեթան քաւրմ բահաղու
սպանին առաջի սեղանոյ նորին : * Եւ սա յովիգայէ 18
քահանայ զգործնանն 'ի ձեռն քահանայից և զեւաղ-
ւոյ • և կանգնեաց զհանապազորդեան պաշտօնեայս
զքահանայս և զգնացիս զօրս զառոյց գաւթի 'ի տունն 19
նն , և մատոյց ողակէզս նն , սեղ և գրեալէ յօրհնան
մովսիսի , ուրախութիւն և երգովք 'ի ձեռն գաւթի :
* Եւ կացին գանապանքն 'ի գրուտ տան նն , և մշ 20
մտանելու անմաքուրդ անգր յեմ իրս : * Եւ սա զգետա
տահմցն , և զգորաւորսն , և զեկտանս ժողովրդեանն ,
և զեմ ժողովուրդ երկրին , և հանին զարքայ 'ի տանն
նն ,

(9) Ո՛հնա • 'ի տանն նն : (11) Ո՛հնա • Եւ որդիքն իւր , և
ասեն : (14) Ո՛հնա • Արտաքա 'ի տանն գ : (17) 'ի տա-
'ի վերայ և զմեթան , նշանի • զերկրիւր : (18) Ո՛հնա •
'ի ձեռն քահանայից ... և երգովք գաւթի : (20) Ո՛հնա •
Եւ հանին զարքայ 'ի տունն նն :

ան, և մտին ընդ դուռններքին 'ի տուն Թագաւորին .
 21 և նստուցին զարքայ յաթուռ Թագաւորութեն : * և եւ-
 րախ եղև թմ ժողովուրդ երկրին , և քաղաքն լռեաց :
 և զչոգողիս սպանին սրով :

ԳԼ ԻԴ .

1 | Ի՞նչ եւթն ամաց յովաս 'ի Թագաւորեալն իւրում : և
 2 քառասուն ամ Թագաւորեաց յեմ . և անուն մեր
 3 նր արիա 'ի բերսարէ : * Եւ արար յովաս օւղղութի
 4 աւաղի ան զամ աւուրս յովիգայեայ քահանայի : * և
 5 առ իւր յովաս երկուս կանայս , և ծնաւ ուստերս և
 6 դատերս : * Եւ յեա այսորիկ եղև 'ի սրտին յովասու
 7 կազմել զտունն ան : * և ժողովեաց զքահանայսն և ըզ-
 8 ղեաացին , և ասէ զնոս . ելէք 'ի քաղաքս յուգայ ,
 9 և ժողովեցէք յեմ յիշէ արծաթ , զօրացուցանել ըզ-
 10 տունն ան ամբ ամբ . և փութացարուք խառնել . և ճշա-
 11 ւատացին ղեաացիքն : * Եւ կոչեաց յովաս արքայ զյու-
 12 վիգայէ զիշխան , և ասէ զնա . ընդէր ոչ արարեր այց
 13 ղեաացուցն , բերել 'ի ներքս 'ի յուգայ և յեմէ որինչ
 14 սահմանաւ էր 'ի միմիսիս յառնէն այ : զի զի եկեղե-
 15 ցացոյց զիշէ 'ի խորանն վիպութե : * Զի գողագիւ եր
 16 անօրէն , և որդիք նր կործանեցին զտունն այ . քանզի
 17 և զսրբութիս տանն այ արարին բահադիմացն : * Եւ
 18 ասէ արքայ . լինի արկղ , և գլցի 'ի գրան տանն ան առ
 19 սաբոյ . * և քարոզեցեն 'ի յուգայ և յեմ , բերել ան .
 20 ուր ասացն միմիսեա ծառայն այ ի ի յանապատին : * Եւ
 21 ետուն ամենեքեան 'ի խանքն և թմ ժողովուրդն , և բե-
 22 լիքին 'ի ներքս , և արկանէին յարկոն մինչև լցաւ : * Եւ
 23 լինէր իբրև բերէին զարկոն առ վերակացու արքային
 24 'ի ձեռն ղեաացուցն , իբրև տեսանէին թէ առաւելոյր
 25 արծաթն , գայր գալրապեան առ արքայ , և վերակա-
 26 ցու մեծի քահանային , և Թափէին զարկոն . և կացու-
 27 ցանէին անդրէն 'ի տեղւոյն իւրում . այնպէս առնէին
 28 օր ըստ օրէ , և ժողովէին արծաթ բազում : * Եւ ետ
 29 զայն արքայ և յովիգայէ քահանայ ցայնոսիկ սրբ առ-
 30 նէին զգործն 'ի պատրաստութի տանն ան . և կացու-
 31 ցին 'ի վերջու քարահաստ և հիւստան կազմել զտունն
 32 ան , և առնէին զգործն . * և ելանէր յաղղութի գոր-
 33 ծոյն

ԳԼ ԻԴ . (1) Ռիս . Սարիա 'ի բերսարէ : (6) Յօթն
 ան . Եկեղեցացոյց իշէ 'ի խա' : (7) Ռիս . Տանն ան :
 (9) Ռիս . Մօսիս ծառայն ան այ : (11) Այս . Առ
 վերակացու արքային : (11) Ռիս . Եւ ժողովեցին ար-
 ծաթ բազում : (13) Այս . 'ի կայանին իւրում :

ծայն 'ի ձեռս նց . և կանգնեցին զտունն ան 'ի կայանի
 իւրում, և զորացուցին զնա : * Եւ իւրեկ կատարեցին , 14
 բերին առ արքայ և առ յովիգայէ զմեացեալ արծաթն .
 և արարին սպան 'ի տանն ան , կանչ պաշտաման ողջաւ
 կիզացն , և ինկարանս ստեղծեա և արծաթեղենս . և
 մատուցանէին ողջակէզս 'ի տան ան հանապազ զամ ա
 ւուրս յովիգայեայ : * Եւ ծերացաւ յովիգայէ լի ա 15
 ուրբաց , և վախճանեցաւ ամաց հարիւր և երեսնից : * և 16
 'ի վախճանելն նր թաղեցին զնա 'ի քաղաքի գաւթի ընդ
 Թաղաւորս . զի զի արար բարութիւն ընդ իւր , և ընդ
 նր ' և ընդ տան նր : * Եւ եղև յեա վախճանելոյն յա 17
 վիգայեայ , մոկն իշխանքն յուգայ , և երկիւր պազին
 արքայի , և շքեցին զմասն յովասաւ . յայնժամ լուաւ
 նց արքայ : * Թաղին զմր ան հարցն իւրեանց , և ծա 18
 ույեցին կողոյ , և աստարապոյն . և եղև բարկաւ ան
 'ի վր յուգայ և եմի յաւուրսն յայնոսիկ : * և ասպեռաց 19
 առ նա մարգարէս՝ զարձուցանել առ նր , և սչ լուան .
 և եգ նց վիգայու և ոչ անասցին : * Եւ հոգի ան զգե 20
 ցաւ ազարիսս որդի յովիգայեայ քահանայի , յարեաւ
 'ի մէջ ան ժողովրդեանն և ասէ . այսպէս ասէ նր .
 ընդէր խոտորեցայք 'ի պատուիրանացն ան , և սչ յա
 ջողոցի ձեղ . զի զի թողէք գուք զմր , և նա լցե
 զմեզ : * և յարեան 'ի վր նր քարեծնեցին զնա պառ 21
 ուիրանաւ յովասաւ արքայի 'ի սրահի տանն ան : * Եւ 22
 սչ յիւեաց յովաս զգաւ թն զոր արար ընդ նմա յովի
 գայէ հայրն նր , և սպան զորդի նր : և եղև 'ի մեռա
 նելն՝ ասաց , անցե՛ նր և գառեցի : * Եւ 'ի կառա 23
 րէլ տարւոյն այնորիկ եւ 'ի վր նր զորն ասարեաց , և
 եկն 'ի վր յուգայ և եմի , և կոտորեցին զամ իշխանս
 փողովքեանն և զօրսն . և զամ աւար նց ետուն առ
 նել արքային գամահեոսի . * Զի զի սակաւ արտեա 24
 եկն զորն ասարեաց , և ան մասնեաց 'ի ձեռս նց զօր
 բազում յոյժ . զի թողցին նց զմր ան հարցն իւրեանց :
 և ընդ յովասայ արար զգատառասնն : * Եւ յեա գեա 25
 լցն նց 'ի նմանէ , Թաղին զնա 'ի հիւանդաւթն մեծի .
 և յարեան 'ի վր նր ծառայքն իւր , զի արեան որդ
 ւոյն յովիգայեայ քահանայի , և սպանին զնա 'ի գա
 հայն իւրում և մեռաւ . և Թաղեցին զնա 'ի քաղաքն
 գաւթի , և սչ Թաղեցին զնա 'ի գերեզմանի Թաղաւ
 րացն : * Եւ որք յարեան 'ի վր նր՝ եկն զարգեա որդի 26
 սա

(22) Ունեւ . Զոր արար ընդ նա յովիգայեայ : (22) Ու
 նեւ . Առ սպան զորդին նր : (23) Ունեւ . Եւ 'ի վերայ
 նց զորն ... փողովքեանն 'ի զօրուն : (24) Յիւնիսի .
 Եկն զորն ասարեաց :

ամենթայ ամենայի, և յովաբեթ որդի սամարիթայ
27 մոգաբայի, և և որդիք նր ամենեքեան, և եկին առ նա
հնգեքեան, և բազում մեծերս 'ի ժր դնէին: Եւ մեռ
յեալ բանքն յովառու, ահա գրեալ են 'ի գիրս թա
գաւորացն:

Եւ թագաւորեաց ամասիա որդի նր փոխանակ նր: ԻԱ

ԴԼ. ԻԵ.

1 | Ա'ր ամաց քանեն հնդից 'ի թագաւորելն ամասիաս;
2 և քանեն ինն ամ թագաւորեաց յեմն և անուռն մօր
3 նորա յովագին յեմէ. * և արար ուղղութի առաջինն,
4 բայց ոչ լին սրտիւ: * Եւ եղև իբրև հաստատեցաւ թա
գաւորութիւն 'ի ձեռին նր, սպան զծառայան իւր որք
5 սպանին զարքայ զհայրն նր. * և զորդիսն նց ոչ սպան
6 ըստ ուխտի օրինացն ձն, ոպ և գրեալ է. և զորօրի
7 նակ պատուիրեաց ար և ասաց. ոչ մեռցին հարք փռ
խանակ որդւոց, և որդիք ոչ մեռցին փոխանակ հարք
իւրեանց. այլ իւրաքանչիւրդ 'ի մեղս իւրում մեռցի և
8 Եւ ժողովեաց ամասիաս զասանն յուգայ, և կացոյց
9 նց ըստ ամաց տոհմացն իւրեանց հազարապետս, և հա
րիւրապետս, յամ յուգայ և յեմ, և թուեաց զնոսա 'ի
քանամենից և 'ի վեր. և եգիտ զնն երեք հարիւր հա
զար զօրաւորս, որք ելանէին 'ի պատերազմ, ունելով
10 նիզակ և ասորար: * Եւ 'ի վարձու կապալ յիլէ հա
րիւր հազար զօրաւորս ուժով, հարիւր ստաւանոց ար
11 ծախոյ: * Եւ այր սին ձյ եկն առ նա և ասէ, արքայ
դ երթիցն ընդ քեզ զորդ իլի, զՅ զի ոչ է ար թ իլի:
12 Եւ Ենդ ամ որդիս եփրեմ: * Եթէ կարծեսցես զգ
րանալ զորք 'ի պարտութի մեանեացէ զքեզ ար ա
ռաջի թշնամեաց քոց. քանզի 'ի ան լինի զօրանալ և
13 'ի պարտութի մեանել: * Եւ ասէ ամասիա յայրն ձյ.
և զի'նչ արարից զհարիւր տաղանդան որ ետաւ զօրաւոր
իլի: և ասէ ցնա այրն ձյ. գէյ ան տալ քեզ առաւել
14 լազգիք քան զայն: * Եւ որոշեաց ամասիաս զդուռն
որ եկեալ էր առ նա յեփրեմայ, Երթալ 'ի տեղի իւր
15 եանց. և բարկացան յորժ 'ի ժր յուգայ, և գարձան 'ի
16 տեղիս իւրեանց բարկութի և ցասմամբ: * Եւ ամա
սիաս

(27) Ուստի. Եւ որդիք նորա ամենեքեան եկին առ նա:
ԴԼ. ԻԵ. (1) Յօրինայի. Եւ'ր ամաց ի՛նչ. և ի՛նչ ամաց:
գաւորեաց: (4) Յօրինայի պատահի. Եւ զորդիսն նորա
ոչ սպ: (4) Ոման. 'ի մեղս իւր մեռցի: (6) Այլ: Եւ
'ի վարձու կապալ յիլէ: (8) Ոման. Եւ եթէ կարծես:
(11) Ոման. Եւ հհար անգ զորդիսն օնիրաց:

տիսս զորացաւ՝ առ զգորն իւր, և դնաց' ի հովիտս աղ-
տիցն. և եհար զորք իսն սեիրայ տասնհազար: * Եւ այլ 12
ևս տասնհազար գերեցին որդիքն յաւգայ, և ածին զնն
'ի գլուխ քարանձաւին և դահավէժ՝ առնէին զնոսս' ի
ծայրից բարձուանդակին, և առնէքեան սաստկէին:
* Եւ որքեք զորութեցն զորս գարձոյց ամասիրտս մէ 13
երթու չիւր' ի պատերազմ' յարձակեցան' ի քաղաքն
յաւգայ, ի սամարիայ, մինչև ի բեթորոն, և հարին' ի
նոցանէ երիս հազարս, և առին աւար բազում: * Եւ 14
եղի յեա գալոյն ամասիրայ' ի հարկանելոյն զեգոմ, եւ
քեր առ նն զաստուածս որդւոցն սեիրայ, և կացոյց
զնոսս իւր յաստուածս. և երկիր պագանէր աւաղի
նց, և զոհէր ինքն նց: * Եւ եղև բարկութիւն ան' ի վր 15
ամասիրայ. առաքեաց առ նա մարգարէս' և ասէ ցնա.
ընդէ՛ր խնդրեցեր դու զաստուածս ժողովրդեանն այլ
նորիկ որք ոչ փրկեցին զժողովուրդն իւրեանց' ի ձե-
ռաց քոց: * Եւ եղև ի խօսելն նորա' ասէ ցնա. միթէ 16
խորհրդակից թագաւորի ետու զքեզ. զայլ լիւր' գու-
ցէ՛ տանջեսցիս: Եւ ընեաց մարգարէն. և ասէ՝ գի-
տեմ զի խորհի ար' ի վր քո կործանել զքեզ. զի զի
արարեր զայդ. և ոչ անասցեր խրատուս իմում: * Եւ 17
խորհեցաւ ամասիրտս՝ առաքեաց առ յովաս որդի յո-
վաքազայ որդւոյ յեռայ' առ արքայն իլի, և ասէ. եկ
և երեւցո՛ւք երեսօք: * Եւ առաքեաց յովաս արքայ 18
Ելի առ ամասիրտս արքայ յաւգայ և ասէ, զգողն որ' ի
լիբանանէ՝ յեկաց առ մայրսն լիբանանու և ասէ, տու-
ր զգուտար քո սուտեր իմում կնութն. և ահա անցին
դազանք անապատին լիբանանու, և եկեալ կոխեցին
զնմ զեկեքան: * ահա հարեր զեգուռնաւ. և հպար 19
ապցուցանէ՛ զքեզ սիրտ քո ծանրութիւն. նիստ այսու-
հետե' ի տան քում, և ընդէ՛ր անկտնիս գու' ի բարու-
թն. և սաստկիցիս գու' և յուգաս ընդ քեզ: * Եւ ոչ 20
լուաւ ամասիրտս, զի զի' ի ան եղև մատնել զնա' ի
ձեռս յովասու՝ յաղագս խնդրելոյն նր' զաստուածսն
եզոմայեցաց: * Եւ ել յովաս արքայ Ելի' և երեւցան 21
միմեանց, նա և ամասիրտս արքայ յաւգայ' ի բեթաւ-
միւս, որ է յուգայ: * Եւ պարտեցաւ յուգայ ասու 22
զի

(12) Ոհն. Եւ ածէին զնն... ի ծայրից բարձուան-
դակին: (13) Ոհն. Մինչ քեթորոն: (16) Ոհն. խորհրդակից
թագաւորի ետու զքեզ: (16) Այս. ի վր քո
կործանել զքեզ: (16) Ոհն. Եւ չանասցեր խրատուս:
(17) Ոհն. Եւ առաքեաց առ յովաս: (18) Ոհն. Որդն որ
ի լիբանանէ... ի կնութն: (18) Այս. ջնմ
զեկեքան: (19) Ոհն. Ահա հարեր զեգուռնաւ:

- 23 * Եւ Գամմաթիաս աղբայ յուգայ որդի յովասու՝ Կալուս յովաս աղբայ Ելի 'ի բեթսամիւս, և տարաւ զնա յեմ, և քակեաց 'ի պարսպէն Եմի, 'ի գրանէն եփրեմի մինչև
- 24 'ի գաւուն անկեանն, երեքհարիւր կանգուն : * և զԹմ' ասկի և արծաթ, և զԹմ' սպաս՝ որ դասաւ 'ի տանն ան, և առ արգեթովնայ, և զքանձս տան Թագաւորին, և զորդիս խառնակաւ Թեցի ան և քարձաւ 'ի սամարիա :
- 25 * Եւ եկաց ամասիաս որդի յովասու աղբայ յուգայ՝ յետ մեռանելոյն յովասու որդւոյ յովաքաղա աղբայի
- 26 Ելի, ամս հնգերասան : * Եւ մնացեալ բանքն ամա, սկայ առաջինք և վերջինք . ոչ ահա գրեալ են 'ի գիրս
- 27 Թագաւորացն Ելի և յուգայ : * Եւ 'ի Ժամանակին յուգաւմ' 'ի բաց եկաց ամասիաս 'ի տէ, յարեան 'ի վր' նր' զգրն յեմ : և Ժամեաւ 'ի լաքիս . և առաքեցին զինի
- 28 նր' 'ի լաքիս, և սպանին զնա անդ : * և քարձին զնա 'ի վր' ձիոց, և Թագեցին զնա ընդ հարս իւր 'ի քաղաքի գաւթի :

ԳԼ ԻԶ.

- 1 Եւ ան Թմ' Ժողովուրդ երկրին զաղիաս՝ և Էր նա ԻԲ ամաց վեշտասանից, և Թագաւորեցուցին զնա Ժո
- 2 խանակ հօրն իւրոյ ամասիայ : * Եւ շինեաց զեղաթ, և նա քարձաց զնա անդրէն 'ի յուգայ՝ յետ մեռանել
- 3 լոյն արքային Է հարս իւր : * Որդի վեշտասան ամաց Թագաւորեաց ոգիաս, և յիսուն և երկուս ամս Թա
- 4 քաւորեաց յեմ . և անուն մըր նր' յեքեղիա՝ յեմ : * և արար ուղղութի առաջի տն, և Թմ' զրբ արար ամա
- 5 սիս Կայր նր' : * Եւ խնդրեաց զմր յաւուրս զարարիայ խնտանայ երկիւսքն ան . յաւուրս նր' խնդրեաց նա
- 6 զմր, և յաջողեաց նմա ար : * Եւ եւ և պատերազմեցաւ ընդ ալաղիս, և քակեաց զպարիսպն գեթայ, և զպարիսպն յարիսայ, և զպարիսպն աղովալայ . և շինեաց զքաղաքն աղովալայ 'ի մէջ աղաղեցեացն : * Եւ զօրացոյց զնա ար 'ի վր' սլաղեցեացն, և 'ի վր' արաբացեացն որք բնակէին 'ի վիմն, և 'ի վր' մինեցեացն .
- 8 * և տային մինեցեցն քիճայա ոգիայ : և Էր անուն նորս մինչև 'ի մուսան եգիպտոսի, վն զի զօրացաւ 'ի վր :
- 9 * Եւ շինեաց ոգիաս զաշտարակն Եմի առ գրան ձա
- 10 րոյն և առ անկիւնսն, և զօրացոյց : * և շինեաց աշտաբախ

(25) Աստ . Եւ եկեաց ամասիաս :

ԳԼ ԻԷ . (3) ՈՒՆԻՒ . Ավետարանից ամաց : (6) ՈՒՆԻՒ . Եւ զպարիսպն : (7) ՈՒՆԻՒ . 'ի վր' մինեցեցն : (10) ՅԻՆ

բաւկս յանապատին. և փորեաց ջրհորս բապում, զի
 զի անառնն բապում էր նր' ի սեփեղա' և ի դաշտին .
 և այգեգործքն' ի յերթին, և ի կարմնիս . քանզի սփեղ
 զերկրագործութուն : * Եւ եղեն ողիայ զօրք որք առնեին 11
 պատերազմ, և ելանեին ի մարտ գունդք . և Թեմն նյ
 ի մեռն յեկել գարապետի, և մասնայ գառաւորի, և
 ի մեռն անառնիայի փոխանակի արքայի : * Եւ գունդք 12
 յեղատեալիցն զօրաց ի պատերազմին երկու հազար փեղ
 հարկուր : * Եւ չնչ զօր պատերազմոց, երկը հարկուր 13
 հազար, և եւթն հազար, և հինգ հարկուր, նոքա էին
 որք առնեին պատերազմ զօրութիւն մեծաւ . սգնական
 լինելով արքային' ի հակառակորդացն : * և պատրաստ 14
 տեր նյ ողիայ տմ զօրուն, զահանս և նիզափս և տա
 զաւարտս և զքանչ և աղեղանս' և փորաց ի քարինս :
 * Եւ արար յեմ մեղքնայս արուեստից շարտարուն' 15
 լինել ի վրայարկաց, և ի վր' անկեանց, և զիչ նմաս
 և քարինս մեծամեծս : Եւ լսելի եղև պատրաստութիւն
 նր' մինչ ի հեռաստան . զի զի սքանչելի էր նա յօգնել
 մինչ զօրացաւ : * Եւ իբրև զօրացաւ բարձրացաւ սիրտ 16
 նր' առ յապականել, և անկրտսեցաւ ի նր' տն իւր . և
 եմուս ի տաշարն ան ծիւղ խունկս ի վերայ սեղանոց
 խնդոցն : * Եւ եմուս զհեռ նր' աղարկես քահանայ, 17
 և չնմա քահանայքն ան ութսուն, որդիք զօրաւորք :
 * Կայցն ի վր' ողիայ արքայի, և անն զնա . ոչ է քան 18
 աղառն ծիւղ խունկս ան, այլ քահանայից որդւոց առ
 հարոնի սրբեցելոցք է' ծիւղ զայդ . և արտաքս ի
 արքունոց, զի զի ապաստանեցեր դաւ ի ան, և ոչ ետ
 զիչ քիչ այդ ի փառս ի ան յայ : * Եւ արամանցաւ 19
 ողիայ, և ի մեռնի իւրում բուրուսան' մինչ զնունկա
 ի տաշարին : և ի բարկանալն նր' քահանայիցն, երեւե
 ցաւ բարոտուն ի շահառն նր' յանգիման քահանայիցն
 ի տանն ան ի վր' սեղանոց խնդոցն : * Եւ գարձաւ տա 20
 նա քահանայն առաջին, և այլ քահանայքն . և ահա բա
 րասեալեր շահառն նր', և դադարեցուցին զնա անտի .
 քանզի և ինքն ինկ փութացաւ ելանել զի յանգիման
 նմայ զնա նր' : * Եւ էր ողիայ արքայ բարոտեալ մինչ 21
 յօր վախճանի իւրոյ, և ի տանն ափուսով ի սպիւր բա
 րասեալ . զի զի որոշեցաւ ի տաննն ան : և յաղակեամ'
 որդի նր' էր ի վր' քահանայուն նր' գառնել զտաղ
 վաւրդ :

Եւ Թեմն . ի սեփեղա, և դաշտին : (12) Այդ . Զօրաւոր
 քայ ի պարզին : (13) Յօրթալին, Զօր պարզեղ յԵ . և
 և և 2 : Ուր հանդ . երկը հարկուր և եւթն ք, և հինգ հա
 րկուր : (15) Ողիայ . Մինչ ի հեռաստանն : (16) Ողիայ .
 Եւ ի յապականել : (21) Ողիայ . Մինչ յօր վախճան' :
 ԻԲ

- 22 վարդերկերն : * Եւ ձնացեալ բանքն ողբայ տառօղինք
 և վերջինք, գրեալք են յեռայեայ որդւոյամեղայ մար
 23 գարեէ : * Եւ ննջեաց ողբա ընդ հարս իւր, և թաղե
 ցին զնա Է հարս նր'ի գաղտի 'ի գերեզմանն թաղա
 ւորացն : զի զի ասացին լնէ բորոտ է :
 Եւ թաղաւորեաց յովաթամ սրգի նր փոխանակ նր : ԻԳ

ԳԼ. ԲԵ.

- 1 Որդի քսան և հինգ ամաց էր յովաթամ 'ի թաղաւա
 րեքն իւրում, և վեշտասան ամ թաղաւորեաց յեմ :
 2 և անուն մօր նր յերուայ գուսար սաղովկայ : * և ա
 րար ուղղութ առաջի ան՝ ք մօր զոր ինչ արար ողբոս
 հայրն նր : բայց զչ եմուտ 'ի սաշարն ան : և տակաւին
 3 ևս ժողովուրդն ապականեալ էր : * Եւ շինեաց ըզ
 րուան տանն ան զբարձր, և 'ի պարսպին ողբայ շինեաց
 4 բազում : * և քաղաքս շինեաց 'ի լերինն յաւայ և յան
 5 տառ և բնակութիւն և աշտարակ : * Եւս կռուեցաւ
 ընդ արքայի որդւոց ամենայ, և զօրացաւ 'ի վր նր : և
 տային նմա որդիքն ամենայ 'ի մեւմ տարւոյ հարկաբ
 տալանա արծաթոյ, և տասն հազար քառ ցորենոյ, և
 դարի տասն հազար քառ : բերէր զայն նմա արքայն ա
 մենայ ամի ամի : և յառաջնում ամին, և յերկրորդին,
 6 և յերրորդին * զօրացաւ յովաթամ : զի զի պատրաս
 7 տեաց զձանապարհս իւր առաջի ան յայ իւրոյ : * Եւ
 ձնացեալ բանքն յովաթամայ, և պատերազմն նորա, և
 մարտք իւր : ահա գրեալ են 'ի գիրս թաղաւորացն յաւ
 8 քայ և ելի : * քսան և հինգ ամաց էր յորժամ թաղաւա
 9 րեացն : և վեշտասան ամ թաղաւորեաց յեմ : * Եւ քա
 նեաց յովաթամ ընդ հարս իւր, և թաղեցաւ 'ի քաղա
 քն գաւթի :
 Եւ թաղաւորեաց ողբալ որդի նորա փոխանակ նորա : ԻԳ

ԳԼ. ԻԸ.

- 1 Որդի քսան ամաց էր սղաղ 'ի թաղաւորեքն իւրում,
 և վեշտասան ամ թաղաւորեաց յեմ : և զչ արար
 ուղ

ԴԷ. ԻԷ. (1) Թօրնային խաղաղ զնի. Որդի ին ամաց :
 Ուր և Գիւր. Եր յաւում 'ի Թօրն : (5) Թօրնային Գիւր.
 Ամենայ 'ի Գում տարւոյ : (5) Ոմեւ. Եւ յառաջնում
 ամի և յերկրորդում և յերրորդում : (7) Թօրնային. Եւ
 ձնացեալ բանքն յովաթայ : (8) Թօրնային խաղաղ զնի.
 Ին ամաց էր : (9) Ոմեւ. Եւ ննջեաց յովաթամ Է հա' :
 ԳԷ. ԻԷ. (1) Ոմեւ. Եւ արար ուղղութ առաջի :
 ԻԳ Զ

ազգութի առաջի ան իրեւ զգաւեմ զհայր իւր: * և 2
 գնաց ը ճանապարհաց Թագաւորացն ելի. քանդի ա- 3
 րար գրօնարաւ. * և կոաց նց զսէնց յերկրին բնեմաց,
 և անցուցանէր զորդիս իւր ընդ հուր, ըստ գարշաւե 4
 ազգացն զորս սատակեաց ան յերեսաց որդւոցն ելի.
 * և ծիմեր խունկս 'ի վր թարձանց, և 'ի ժիւր տանեաց, 4
 և 'ի ներքոյ ամ վարսաւոր ծառոց: * Եւ մատենաց ըզ- 5
 նա ան ան նր 'ի ձեռս արքային ասորեաց, և եհար ըզ-
 նա. և գերեաց 'ի նոցանէ գերութ բազում, և տարաւ 6
 'ի քամասկան: Եւ 'ի ձեռս արքային ելի մատենաց ըզ-
 նա, և եհար գնա հարուածա մեծամեծա: * և կոտորեաց 7
 փակեւ որդի հառմարայացաց ելի ի յաւապ 'ի միում
 աւուր հարկուր և քանակազար արանց զօրաւորաց զ- 8
 րաւթը, 'ի Թաղուշ նց գնար ան հարցն իւրեանց: * Եւ
 ապա զգրի զօրաւորն եփրեմի, զամասիաս զգրի ար- 9
 քային, և զեզրիկամ իշխան տան նր, և զեզկանա զփռ
 խաննորդ արքային: * Եւ գերեցին որդիքն ելի յեղատոյ 8
 իւրեանց ելիք հարկուր հառար կանայս, և զուստերա և
 զքասերա, և աւար բազում աւին 'ի նոցանէ, և տարան 9
 զաւարն 'ի սամարիա: * Եւ եր անց մարգարի ան,
 օգրեւ անուն նր, և ը ծառաւոր զօրութ եփրեմի 'ի 10
 սամարիա, և ասէ ցնն. ահա բարկութ ան ան հարցն
 մերոց եղև 'ի վր յաւապ, և մատենաց զնոսա 'ի ձեռս 11
 մեր, և կոտորեցէր գնն բարկութ, և մինչ յերկրն ժա-
 մանեաց: * Եւ արդ՝ զորդիս յաւապ և զնմի, գուր 10
 ասէր տանալ 'ի ծառայս և յազարմայա. ոչ մարդն
 աւարիկ եմ ը մեզ, վնայ լինել ան ան մերում: * Եւ 11
 արդ՝ ըստարեց ինձ, և գարձուցէր անգրին զգերութ
 Թաղ զորս գերեցէր գուր յեղատոյ մերոց. զն գի բար- 12
 կութ սրտմտուն ան լինի 'ի վր մեր: * Եւ յարեան
 իշխանց որդւոցն եփրեմի, ազարիաս որդի յոնանայ,
 և բարաքիաս որդի մուսղիմովիմայ, և եզեկիաս որդի 13
 եզեմայ, և մատիաս որդի ազգիայ 'ի վր եկելոցն 'ի
 պատերազմէն, * և ասեն ցնն. մի անէր զգերութեզ 13
 զայդ զյար առ մեզ. զն գի մեզանէր մեզ առ ան գուր
 տանց, և յաւելու 'ի մեզն մեր 'ի տգիտութ. քան
 զի բարկութ են մեզ մեր այգոյնի, և բարկութ սրտ 14
 մտութ ան լինի 'ի վր ելի: * Եւ Թողն պատերազ- 14
 միւրն զգերութն' և զաւարն առաջի իշխանացն և ան
 եփրեմայն: * Եւ յարեան ան արք սր կոչեցան յան 15
 ուս

(3) Ունի. Գերեմի բնեմաց: (6) Ունի. 'ի յաւապ 'ի
 միում աւուր: (8) Գերեմի նիւր. Գերեմայ իւրեանց
 յաւապ: Ուր նիւր կանանց: (12) Ունի. Ուրի յա-
 վանայ: . որդի մուսղիմովիմայ: . որդի եղանայ:

ուանէ, և խնամակարուիս արարին գերուէն . զամեն
 նեսեան մերկզն զգեցուցին յաւարէն, և ադուցին նոյն
 փօշիկս, և խառն ուտել, և օծին իւզով: և առին գիրաս
 տուք զամբողջարս, և տարան զնոյն երեքով քաղաք մը
 մուկենեաց առ եզրարսն իւրեանց, և ինքեանք գալի
 16 ձան. ի սամարիա: * ի ժամանակին յայնմիկ առաքեաց
 17 սքազ առ արքայն ասորեաց օգնել նմա յայնոսիկ: * զի
 զի եգիպտեցիքն յարձակեցան ի վր, և հարին զյու
 18 դայ, և գերեցին գերուէ: * և այլազգիքն գիմեցին ի
 քաղաքս գալտին, և լիբեացիքն եկին ի յուդայ: և ա
 ռին զբեթսամիւս, և զայեդոն, և զգազերովթ, և ըզ
 սոկեթով և զգեօզս նոյն, և զ(ժամիւս և զգեօզս նոյն, և ըզ
 19 գամեղեր և զգեօզս նորա, և բնակեցին անգ: * զի զի
 նկհոն արար տըր զյուդայ յաղագս արագու արքայի յու
 20 դայ, զի ի բաց եկաց ապատամբութիւն: * Եւ Եկին
 ի վր նոյն թագաւթ(թ)փաղնասար արքայ ասորեստանեաց,
 21 և Եհզար զնա: * և առ սքազ զոր ինչ էր ի Խանն տն Ե
 ի Խան Թագաւորին և ի շխանացն, և ետ արքային ամս
 22 բնասանեաց: և ոչ էր օգնականուէ ինչ նոյն, * այլ նե
 23 զԷլ զնոյն Եւ յաւել ևս ի բաց կաւ ի տն: * և ասաց
 արքայն, խնդրեցից զաստուածս զամասկոսի որք հա
 րին զիս. և ասէ եթէ աստուածք Թագաւորին ասո
 րեստանեաց նորա են զօրաւորք, նոյն այսուհետեւ զօհե
 ցից, և օգնեսցեն ինձ: և նորա եղեն նմա խոյ և ամ
 24 ին: * Եւ ի բաց արար սքազ զսպաս տանն տն. կոտո
 բեաց զայն, և փակեաց զգրուան տանն տն: և արար իւր
 25 սեղան յամանկիւնս եփ: * և յամ քաղաքս յուդայ
 արարին բարձունս, ծխել խռնկս աստուածոց օտա
 26 րաց, և բարկացուցին զտըր ամ հարցն իւրեանց: * Եւ
 մնացեալ բանքն նոյն առաքինք և վերջինք. ահա գրեալ են
 ի գիրս բանից Թագաւորացն յուդայ և ի լի: և բռնեաց
 սքազ ընչ հարս իւր, և Թագեցաւ ի քաղաքին զաւ
 թի: Ըն զի ոչ մուծին զնա ի գերեզմանս Թագաւորացն
 Եւ Թագաւորեաց եղեկիս փոխանակ նոյն:

ԻԵ

ԳԼ. ԻԹ.

1 Եւ Երեքեկեա ի Թագաւորել իւրում քանն հինգ
 ամաց, և ամս Խաննեին Թագաւորեաց յեմ. և

ա.

(18) Յօրեմայն. Եւ զիբեացիքն եկին... և զայեդոն և
 զգազերովթ: (18) Ոհնէ. Եւ զգամեղար, և զգեօզս:
 (20) Ոհնէ. Թագաւթ(թ)փաղնասար: (26) Ոհնէ. Եւ նոյն
 ջեաց սքազ ընչ հարս:
 ԴԵ. ԻԹ. (1) Յօրեմայն Խառնով զիս պոպկո: Ին ամաց.

անուն մօր նր արաուծ գուտար զաբարիայ : * Եւ ա 2
րար ուղղուի առաջի ան, ըստ ամի գորին արար գա 3
ւիթ հայրն նորա : * Եւ եղև իբրև եկաց 'ի Թագաւ 4
րունն իւրում, յառաջնում ամսնանն երայց զգրունս 5
տանն ան, և կազմեաց զնն : * Եւ արաւ 'ի ներքս զբա 6
հանայսն և զգւտացիս, և կացոյց զնն 'ի կողմն արեւ 7
լից : * Եւ ասէ ցնն . լուարուց զկտացիք . այսուհետե 8
սրբեցարուք, և սրբեցէք զառնն ան մայ հարցն ձերոց, 9
և 'ի բայ հանեք զպզոնութիսն 'ի սրբութեցն . * Բն զի 10
սպասամբեցին հարցն մեր, և արարին չար առաջի ան, 11
և Թողին զնա, և գարձուցին զերեսս 'ի խորանէն ան . 12
ընդվզեցան, * Եւ փակեցին զգրունս տաճարին, շէջու 13
ցին զճրագունան, և խռնկս ոչ ծխեցին նմա . և ոչ աղ 14
ջակէզս մտտուցին սրբոյն մայ իլի : * Եւ բարկացաւ 15
սրտամտութիւն ան 'ի վր յուգայ և եմփ, և ետ զնն 'ի յի 16
մարութի և յապականութի, և 'ի չըջիւն, ոպ զուք տե 17
սանեք աջք ձերովք : * Եւ ասա վերաւորեցան հարցն 18
մեր սուտերք, և ուստերք ձեր' և գտերք ձեր' և կա 19
նայք ձեր' են 'ի գերութի, յերկրի ոչ իւրեանց, ուր 20
ենն այժմ : * Եւ այսուհետե լիցի 'ի սիրտս մեր', զնեւ 21
ուխտ ան մայ իլի . և գարձուցէ զսրտմտութի բարկիւր 22
թիւ իւրոյ 'ի մէնը : * Արդ' մի ինչ նուազէք առնել 23
յայտահտե . վն զի զձեզ ընտրեաց ան կալ և պաշտել 24
առաջի իւր, և լինել նմա սպասաւոր, և ծխել խռնկս : 25
* Եւ յարեան զկտացիքն մայլթ' որդի ամասիայ, և 26
յովել որդի զաբարիայ, յորդւոցն կահաթու և յորդ 27
ւոցն փիարեայ . կիս որդի աբգիայ, և ազարիաս որ 28
զի յեղեղայ և յորդւոցն գեթսոնի' յովա որդի զեմա 29
թայ, և յովազան որդի յովաքայ : * Եւ յորդւոցն եղի 30
սափանայ' սամարի, և էիէզ : և յորդւոցն ասափայ' զա 31
բարիաս, և մաւթանիաս : * Եւ յորդւոցն եմանայ' էիէլ, 32
և սեմի : և յորդւոցն իգիթուայ' սամիաս, և ողբէլ : 33
* Եւ Ժողովեցին զեղբարս իւրեանց, և սրբեցան ին 34
քեանք ը պատուիրանի Թագաւորին, հրամանաւ ան, 35
որբել զառնն ան : * Եւ մտին քահանայքն 'ի տունն 36
ան որբել զնա և հանին արապս զամ' աղանդուին որք 37
գտան 'ի տանն ան և 'ի սրահի տանն ան . և առին զկտա 38
ցիքն հանել զայն 'ի հեղեղաան կեգրոնի արապս : * Եւ 39
սկս

և ամսն իթ Թագաւորեաց : (1) Ոման . Մօր նր բաւութ 40
գուտար : (6) Ոման . Եւ ընդվզեցան : (9) Ոման . Յերկ 41
րի ոչ յիւրեանց : (10) Ոման . Զբարկուի սրտմտութի 42
իւրոյ 'ի մէնը : (11) Ոման . Եւ լինել նմա սպասաւորս : 43
(16) Յօրիմայի պատեք . Եւ 'ի սրահի տանն ան : (17) Յե 44
լիմայի . Եւ սրբեցին զառնն ան յաւուր Ե :

- սկսան յաւուրն առաջնում յամսամտի առաջնոյ ամսոյն
սրբիւ զնա . և որ օր ութ էր ամսոյն՝ մտին 'ի տաճարն
տն . և սրբեցին զտունն տն յաւուրս ութ : և յաւուրն
- 18 վեշապաներորդի ամսոյն առաջնոյ կասարեցին : * Եւ
մտին 'ի ներքս առ եղեկիաս արքայ՝ և տան . սրբեցաք
զեմ՝ որին էր 'ի տանն տն : զսեղանն ողջակիզաց և
զսպասն նր , զսեղանն առաջագրուէ և զսպասն իւր :
- 19 * և զեմ կահն զոր պղծեաց թագաւորն արքա՝ յիւրում
թագաւորութեն , և յապատամբութեն իւրում , պատ-
րաստեցաք և սրբեցաք . և ահա է՛ առաջի սեղանոյն տն :
- 20 * Եւ կանխեաց եղեկիաս արքայ՝ ժողովեաց զիշխանս
քաղաքին , և եւ 'ի տունն տն : * և հՀան զուարակեւթն ,
- 21 և խոյս եւթն , և ողջակէզս եւթն , յշնոխազս այծեաց
եւթն զմ մեղաց թագաւորութեն , * և զմ սրբութեցն
ելի : և ասէ ցորդիսն ահարոնի քահանայս . մատերուք
- 22 առ սեղանն տն * և զենէք զզուարակսն : և բնկալան
քահանայքն զարիւնն . քե հեղին զնա առ սեղանոյն : և զե-
ղենին զխոյսն , և հեղին զարիւնն առ սեղանոյն : և զե-
- 23 նին զորոշն , և հեղին զարիւնն առ սեղանոյն : * Եւ
մատուցին զնոխազսն զմ մեղացն առաջի արքային և
- 24 ժողովրդեանն , և եդին զմեռս իւրեանց 'ի վր նց . * և
զենին զնո քահանայքն , և քաւեցին զարիւնն նց առ
սեղանոյն . և արարին քաւութիւն եմ ելի : զի յաղագս
եմ ելի ասաց թագաւորն զողջակէզսն և զմ մեղացն
- 25 առնել : * Եւ կացուցին զդէտացիսն 'ի տանն տն , ծնծ-
կայիւք և տաւղք և քնարոք , լո պատուիրանին դա-
ւայ արքայի , և զագայ տեսանողի թաղաւորին , և նա-
- թանայ մարգարէի . զմ զի պատուիրանեւ տն էր հը-
- 26 րամանն 'ի մեռն մարգարէիցն : * Եւ կացին զդէտացիքն
- 27 նուադարանոքն դաւթայ , և քահանայքն փոփովքն : * Եւ
ասաց եղեկիս հանել զողջակէզսն 'ի վր սեղանոյն : և
իբրեւ սկսան հանել զողջակէզսն , սկսան երգել տն փո-
- 28 զովքն և նուադարանոքն դաւթայ արքայի ելի . * և եմ
եկեղեցին երկիր պագանէր : և սաղմոսանուագքն եր-
գէին , և հարկանէին զփոզսն մինչև կատարեցան ողջա-
- 29 կէզքն : * Եւ իբրեւ կատարեցին մատուցանել . խոնար-
կեցաւ . թագաւորն և եմ քահանայքն և երկիր պագին :
- 30 * և ասաց արքայ եղեկիս և իշխանքն՝ ցղէտացիսն օրհ-
նել զմր բանիւքն դաւթի , և տեսփայ մարգարէի . և

օրհ

(18) Այտ . Եւ զսեղանն զաւա՛ : (21) 'ի տա՛ . Եւ խոյս
եւթն , և որոշս եւթն . կանայսն ոմանց 'ի Բաբ' : (21) Ո-
ման . Եւ զմ սրբութեցն և ելի : (22) Ուսմ . Եւ զենին
զզուարակսն : (24) 'ի տա՛ . Եւ քաւեցին զարիւնն նց .
կանայսն ոմանց 'ի Բա՛ : (26) Այտ . Եւ կացին զդէտացիքն :

օրհնէին ուրախութիւնք և անկան ի վրէ երեսաց և երկիր պագին : * Պատասխանիբեռ եղեկիաս և ասէ . այժմ 31
 քեզ զձեռս ձեր տն , մերձեցարուք այսուհետեւ և բե-
 րեք : և երկր եկեղեցին պատարագս օրհնուէ ի տուն
 տն , և թմոր զլոծարեալ էր սրտիւ ողբակեղս : * Եւ 32
 երկ երկ ողբակեղին զոր մատուց եկեղեցին . զուարակս
 եւ Թաւապուն , խոյք հարիւր , որովք երկերիւր , յոյ-
 ջակեղսն տն ամենեքեան այնորիկ : * Եւ որք նուերե- 33
 ցանն , զուարակք վեցհարիւր , ոչնարք երեք հազար :
 * Այլ քահայայքն էին սակաւք և ոչ կարէին զենու- 34
 ղողակեղսն . և օգնէին նոց եղբարքն իւրեանց զեա-
 ցինք մինչև կապարեցաւ գործն , և մինչև սրբեցան քա-
 հայայքն , զի զի զկապարեցին թաւալութիւնք քան
 զքահայայքն : * և ողբակեղսն էին բազումք ի շարացս 35
 կապարմանն , և ի փրկուեանն , և ի նուէրս ողբակեղացն .
 և յօրինեցաւ գործն ի տանն տն : * Եւ սերմն եկե- 36
 ղեկիտս , և թմ ժողովուրդն մն պատրաստելոյ զնպասն
 այ ժողովրդեանն , քանզի յանկարծակի եղբ բանն :

ԳԼ Լ

Եւ տարեաց եղեկիա յամ իէլ և յուգայ և գրեաց 1
 Թուղթ յեփրեմ և մանասէ՝ դալ ի տունն տն յեմ ,
 և առնել զպատեղն այ իլի : * Եւ խորհեցաւ արքայ և 2
 երեսնքն , և թմ եկեղեցին որ յեմ , առնել զպատեղն
 յամնեանն երկրորդի . * զի զի ոչ կարացին առնել ըզ- 3
 նա ի ժամանակին յայնմիկ , զի քահայայքն ոչ սրբեցան
 բաւականք , և ժողովուրդն ոչ ժողովեցաւ յեմ : * Եւ 4
 հանայ Թուեցաւ բանն սառիլ արքայի՝ և սառիլ եկե-
 ղեցայն . * և հատաստեցին բան , զի անցցին բարողքն 5
 Է թմ իէլ , ի բերսարեէ մինչև ի քան , դալ և առնել
 զպատեղն տն այ իլի յեմ . զի զի բազմութիւնն ոչ արար
 զոր դրոյն : * Եւ գնացին սուրհանգակեցն հանգերձ 6
 Թղթովքն ի Թազաւսրէն և յիշխանացն յեմ իէլ և
 յուգաս , ըստ հրամանի Թազաւսրին : Եւ ասէին ցոր- 7
 դիսն իլի . դարձարուք առ թր թմ արքահամու սահա-
 կայ և յախօրայ , և քարձցի նա ուր ապրեալսդ և մնա-
 ցեալսդ ի ձեռաց արքային տնորեստանեայց : * և մի 7
 վնիք իբրեւ զեղբարսն ձեր , և զկարսն ձեր որք ի բաց
 կային ի նիւն այ հարցն իւրեանց , և մասնեաց զնն ի
 կործանումն ուղ գուք տեսանեք : * Եւ արդ՝ մի իւր- 8
 տա

(32) Աստ . Զուարակք Եւթանասուն :

Գլ Ը . (1) Որք . Բեփրեմ և ի մանասէ . . զպատեղն
 տն այ : (5) Որք . Թղթին տնորեստանեայց : (8) Որք .

- տապալանեք զարարանոցս մեր . տուք փառս նոյ . և մտնէք 'ի սրբուհիս Յիզորս սրբեաց յաւիտեան . և ծառայեցէ՛ք նոյ ներում , և դարձուացէ 'ի ձեռն զբարձր փառսն . արամատեալ իւրոյ : * զի զի 'ի դառնալն մերում առ . Թր , եղբայրք մեր և օրդիք մեր եղիցին 'ի գթութեան առաջի նմ գերբայն իւրեանց , և դարձուացն զնս յերկիրս յայս . քանզի ուղարմած և գթած է Թր նմ մեր , և ոչ դարձուացէ զերեսս իւր 'ի ձեռն եմէ գառնայցեմք
- 10 առ . նա : * Եւ . առհանգակքն երթային . քաղաք 'ի քաղաք , 'ի բերինս . եփրեմի և մանասէի , մինչե 'ի զարուգոն . և ընկեր իբրեւ ծաղթ իմն առնել զնոսա՝ և արհաւ
- 11 մարհել : * Բայց որք յատերայ և 'ի մանասէի , և 'ի զաւ
- 12 բուղոնէ՝ պատկառեցին , և եկին յեմ * և 'ի յուգա : և եղև ձեռն նոն տալ նոյ սիրտ 'ի գալ և առնել լն հրաւ
- 13 մանի թագաւորին և իշխանացն բանիւ նոն : * Եւ գուլ մարեցաւ յեմ Ժողովուրդ . բազում՝ առնել զտոն բաւ . զարջոյն յամենանն երկրորդի , եկեղեցի բազում յոյժ :
- 14 * Եւ յարեան քակեցին , զսեղանսն որ էին յեմ . և զնոմ տեղիսն ուր ծխէին խառնիս ստուծեցն , կործանեցին
- 15 և ընկեցին 'ի հեղեղաւան կեդրոնի : * Եւ զենին զպաւսերն՝ որ օր չորեքասասն էր ամսոյն երկրորդի . և քահանայքն և զեւտացիքն պատկառեցին և սրբեցան . և տաւ
- 16 բան 'ի ներքս զողջակէզան . 'ի առնն նոն : * և կային 'ի կայանի իւրեանց բաւ օրինին իւրեանց , լն պատուելանին մովսիսի առնննոյ , և քահանայքն ընդունէին զաւ
- 17 բիւնն 'ի ձեռնաց զեւտացւոցն : * զի զի բազումք յեկեղեցւոյն ոչ սրբեցան : Եւ զեւտացիքն զենուին զպաւսերն
- 18 նոմ . որ ոչ կարաց սուրբ ընել նոն . * քանզի յօլովք 'ի Ժողովրդեննն . եփրեմի և մանասէի , և իսաքարայ և զաբուղոնի՝ ոչ սրբեցան . այլ կերան զպատեքն արտաքոյ գրոյն : Եւ յաղծիս եկաց . եղեկիաս զի նոյ՝ և աւ
- 19 սէ : Տք բարերար , քաւիչ լեր . * նմ սրտից ուղղոց , որք խնդրեն զքեզ նոն նմ հարցն իւրեանց . և ոչ են
- 20 ըստ սրբութե սրբուհեց : * Եւ լուսաւ նոն եղեկիայ՝ և
- 21 բժշկեաց զԺողովուրդն : * Եւ արարին որդիքն եկի որք դոսն յեմ զտոն բազարջակերացն աւուրս եւ լն ուրախութիւն մեծաւ , յաջողելով նոն օրնորե : և քահանայքն
- 22 և զեւտացիքն նուագարանօքն նոն : * Եւ խօսեցաւ եղև

կիսս

Փառս նոն նոյ . . . զոր սրբեաց յաւ : (11)(12) Ունի . Բայց արքա տաւրայ . . . պատկառեցին յեմ . . . տալ նոցա սիրտս գաւ և : (14) Ունի . Եւ զնոմ սեղանսն ուր ծխէին : (15) Ունի . Եւ ամենանն երկիցի : (16) 'ի Բաղան գաւ . Ի . Բաղ օրինի . Ի . Բաղ : (19) Ունի . Եւ եղև լն սրբուհի սրբուհեց : (22) 'ի Լուսա . . . Զհանձար բանի նոն : (23) Ու

կիսա 'ի սիրտս ամ զհաւացւոյն, և այլոց խնամանոցն որք իմանային զհանձար բարի ան. և կատարեցին ըզանն բազարժոցն աւուրս եւթն. զենուզ զգահս փրկութենն, և խոտաովան լինել անայ հարցն իւրեանց: * Եւ 23 խորհեցաւ եկեղեցին միանգամայն առնել այլ ևս աւուրս եւթն. և արարին զուրախութեն զեւթն ևս օր. * զի զի եղեկիսա սկսաւ տալ 'ի յուզայ' եկեղեցւոյն, 24 զուարակս հաղար, և ոչխարս եւթն հաղար: և իննամբն սկսան տալ ժողովրդեանն զուարակս հաղար, և ոչխարս տասն հաղար: Եւ սրբեցան 'ի քահանայիցն բազումք յոյժ: * և ուրախ եղև ամ եկեղեցին, քահանայքն և 25 զհաւացիքն, և ամ ժողովուրդն յուզայ, և որք գտան անդ յինչ. և եկքն որք եկեալէին յերկրին իլի, և բք նակիւքն յուզայ. * և եղև ուրախութի մեծ յեմ: Եւ 26 աւուրցն ստոմանի որդւոյ գաւթի արքայի իլի ոչ եղև այնպէս տն յեմ: * Եւ յարեան քահանայքն և զեւթը 27 յեք՝ օրհնեցին զժողովուրդն, և լսելիք եղև ձայն նց: և եկին ազօմք նց 'ի բնակուի քր ան յերկրին:

ԳԼ. ԼԼ.

Եւ իբրև կատարեցաւ այն ամ, և ամ ինչ գտնալքն 1 'ի քաղաքն յուզայ, և փրեցին զօրձանն, և կտարեցին զանառան, և կործանեցին զքարծառաւ դակն և զքաղինսն յեմ հրեատաանի և բնիմամնի, և յեփրեմի, և 'ի մանաեի մինչև 'ի սպառ: և գարձաւ ամ ինչ իւրաքանչիւրք 'ի ժառանգութի իւր, և 'ի քաղաքն իւրեանց: * Եւ կարգեաց եղեկիսա հանապա 2 զօրդեան պաշտննոցս քահանայից և զհաւացւոց, և ըզհանապաղօրեայս իւրաքանչիւր ուրուք ըստ պաշտաման իւրում, քահանայից և զհաւացւոց, յաջակեղան և 'ի զոհսն փրկութն, և յօրհնելն և խոտաովան լինել, և պաշտել 'ի գրուես սրահից տանն ան: * Եւ մասն թա 3 դաւորին յենից իւրոց յաջակեղան առնաւառու և երեկորին, և յաջակեղան շարաթուցն և ամբամարեան 'ի առնան՝ գրեալսն յօրհնա ան: * Եւ ասաց ժողովրդեանն՝ 4 օր բնակելին յեմ, տալ զմասն քահանայիցն և զհաւացւոց. զի զօրասցին 'ի սպասու տանն ան: * Եւ ոնց հա 5 մայրաց բանն, յաւելին ևս օրդիքն իլի զպառուջորեննոյն

մահ. Զենլով զգահ... և խոտաովան լինելով: (24) Ռմահ. Տալ 'ի յուզայ յեկեղեց'... և ոչխարս հինգ հզր: Գլ. ԼԵ. (1) Բօլիմիլի պատեր. Կատարեցաւ այն ամ: (1) Ռմահ. Զքարձրաւան դակն: (3) Ռմահ. Եւ 'ի մասն թա դաւորին յենիցն:

- նոյն և գինոյ և ձիւնոյ և մեղու . և զամբ արտաւանց ան
գաւառանայ , և գաւառանորդան զամբ բերին բազում
6 յոյժ . * որդիքն Նէի և որդիքն յուգայ , որք բնակեալ
էին 'ի քաղաքն յուգայ . և նորա անին զգաւառանորդա
ղուարկացն և ուխարաց , և բերեալ կուտեցին շնջա
7 շնջա : * յամենանն երրորդի սկսան շնջքն սկիզբն
առնուլ , և յեւթներորդամբ ամենանն կատարեցան :
8 * Եւ եկն եղեկեաս և իշխանքն 'և տեսին զքեզն , և օրհ
9 նեցին զմր , և զժողովուրդն նր զեկել : * Եւ հարցանէր
10 եղեկեաս ց. քահանայն և ցղեաւայիսն զմ շնջոցն : * Եւ
տակ ցնա աղարիաս քահանայ 'իշխան 'ի տանին սագով
կայ . յորմէ հեռէ սկսան զպտուղսք բերել 'ի տունն նն .
կերպք և արարք 'և թողաք զմնացորդսք . զմ զի մր մր
օրհնեաց զժողովուրդդ . իւր , և մնաց ևս յաղովութիւ
11 այդ : * Եւ տակ եղեկեաս . պատրաստեցէք և սյւ ևս
12 շտեմարանս 'ի տանն նն . և պատրաստեցին : * և բե
րին անդր զպտուղն , և զգաւառանորդան հաւատովք :
Եւ եր նց վերակացու քովքնիւս զեաւացի , և սեմի
13 եղբայր նր փոխանորդ նորին : * և յեկել , և աղիաս , և
նաթան , և ասայել , և յերիմովթ , և յողաբազ , և Է
վիէլ , և սամաթիա , և մասաթ , և բանէաս , և որդիք նր
որք կային անգ , 'ի ձեռն քովքնեայ , և սեմեայ եղբոր
նր , ուն և հրամայեաց արքայ եղեկեաս : Եւ աղարիաս
14 առաջնորդ տանն նն . * և կորէ որդի յեմնայ զեաւացի
զանաւորն ընդ արեւելս կողմն 'ի վերայ տանեալ անջ
15 զպտուղն նն : Եւ զարբութի սրբութեցն , * 'ի ձեռն
ողոմայ , և բենիամինի , և յեսուայ , և սեմեայ , և մա
րիայ , և սեքինեայ , 'ի ձեռն քահանայիցն հաւատար
մութի . ամէլ եղբարց նց ըստ հանապազորդեանս պաշ
16 տանէիցն , ըստ մեծի և փոքու . * բայց 'ի ծննդոց ար
ուացն յերեմնիցն և 'ի վեր . և նմ որ մտանէր 'ի տունն
նն , 'ի համարի աւուրցն յաւուրս , 'ի պաշտօնն հանա
17 պազորդեան ըստ կարգին իւրեանց : * Եւ այս եր հա
մար քահանայիցն ըստ տանց տահմիցն , և զեաւացիքն 'ի
հանապազորդեան պաշտամանն 'ի քսանամնից և 'ի
18 վեր , 'ի կարգի ըստ համարուն : * յամ ծնունդս ուղ
տեբաց նց և գաւառաց , հանգերմ նմ յաղովութիւ . զմ
զի

(6) Այս . Որդիքն Նէի և յուգայ որք բնակէին 'ի քաղաքն :
(10) Ոման . Վս զի մր օրհնեաց : (12) Ոման . Եւ բե
րին անգ զպտ' : (13) Ոման . Եւ յեկել , և աղիաս :
Ուր տխն . և աղարիաս : (14) Այս . Խանապանն ընդ
արեւելս : (15) Ոման . Եւ մարիասայ և սեքն : (16) Ո
ման . Եւ 'ի վեր , նմ որ . 'ի համար աւ : (17) Ոման .
Ըստ համարոյն : (18) Ոման . Ուստեբացն իւրեանց և զս' :

զի՛ն անտուգ սրտեցին զորումն որդւո՞վն անարմին,
 քորչիմէին քահանայք իւր՝ ի բաղաւաղն նշ, յամ քա 15
 զլոբի՛նք անտանեջ որք անուանեցան տալ զբաժին
 նմ արուի քահանայեցն, և յնմ որ մտնալ էր ի թիւ
 զեառացեացն: * Եւ արար պիղակս եղեկիսս նմ յաւ 20
 գայ. և արար բարի և ուղղութիւն տալի զն նշ իւրոյ.
 * Եւ նմ գործովք որովք սկսաւ գործել ի տանն նն, 21
 ըստ օրինացն նն՝ և ըստ հրամանաց. խնդրեաց զնմ
 իւր յնմ սրտէ իւրմէ, արար և յաջադեցաւ:

ԳԼ. ԼԲ.

Եւ յնա բանեցաւ այսպիկ՝ և ճմարտունաւ այսարիկ, 1
 էկին սենեքերիմ արքայ ասորեստանեայց ի վթ
 յուգայ, և բանակեցաւ զարարաւոր բաղաւաղն. և
 ասէր աննաւ զնն: * Եւ ետես եղեկիսս թէ եկն ան 2
 նեքերիմ գէմ յանդիման նր պատերազմել ընդ նմ.
 * Խորհեցաւ ընդ ծերուն և ընդ զորաւորսն խնու զնաք 3
 ապրիւրացն որք էին արապոյ բաղաւաղն, և խցին զնն:
 * Եւ գումարեաց ժողովուրդ բաղաւաղն, և խցին զնաք 4
 ապրիւրացն, և զչեան որ բաժանէր անցանալ ը միջ
 բաղաւաղն, և ասին՝ մի գաւցէ եկեալ արքայն ասորես- 5
 տանի՝ գայի ջուր բաղաւաղն, և զորացն: * Եւ հզօրա-
 ցաւ եղեկիսս, և չինաց զնմ պարիսպս կործանեալս,
 և զաշտարակս. և արապոյ զառաջին պարիսպսն՝ և
 զմեան ևս. և զորացոյց զգառուարսն բաղաւաղն գաւ- 6
 թի: և հապնեաց զնն բաղաւաղն: * Եւ արար ի խնան պա-
 անքաւսի ի վթ զորան, և ժողովեցան առ նա ի հրա- 7
 րացարուք և քաջ ընդուք, մի երկնէջ յերեսաց թաւ
 գաւորին ասորեստանեայց, և մի յերեսաց նմ աղցացն
 որ ընդ նմա. վն զի ընդ միջ բաղաւաղն եւ քան ը նմա. 8
 * ընդ նմա բաղաւաղն մարմնեղէնք, և ընդ միջ նր նմ:
 մեր ապրեցուցանել զմեզ, և պատերազմել զպատե-
 բազմ մեր: և քաջալերեցաւ ժողովուրդն բանիւքն և
 զեկիկայ արքայի յուգայ: * Եւ յնա այսորիկ ասալեաց 9
 սինեքերիմ արքայ ասորեստանեայց զծառայն իւր յնմ,
 և ինքն էր ի վաքիս, և նմ զօրք ընդ նմա: և ասալեաց
 առ եղեկիսս արքայ յուգայ յնմ, և ասէ. * Այսպէս 10
 ասէ սենեքերիմ արքայ ասորեստանեայց. յմ գաւց յաւ
 աւ

(19) Ոմեռ իւր ի բաղաւաղն յամ քաղաքի: (19) Ամս
 եւ նմ որ մտնալ էր:

Գլ. ԼԲ. (3) Ոմեռ. 220-րդ ապրիւրացն: (5) Ոմեռ.
 220-րդ ապրիւրացն: (19) Ոմեռ. 3-րդ ապրիւրացն:

- 11 ասացեալ նստիլ յամրոցդ՝ Եմբ . * ոչ ասպաքէն եղեկիսս
խաբէ զձեզ, մատենել զձեզ 'ի մահ, 'ի սով, և 'ի ծարաւ .
և ապ . Եր ԹԺ ԺԵՐ փրկեացէ զձեզ 'ի ձեռաց արքային
12 աստրեատանայց . * ոչ անդ եղեկիսս է, որ քանկեաց
գտնականս նր՝ և զբարձունս նորա . և ասաց ցլուկայ և
ցրնակիւնս Եմբ . առանջն սեղանոյս այսորիկ միայն եր
13 կիր պաղէք, և 'ի վր' սորա զոհեցէք : * Ոչ գիտացէք
զի՞նչ արարի՝ Ես և հարբն իմ ԹԺ ԺԵՐ ԺԵՐ և գաւա
ռաց . միթէ կարելով կարացի՞ն աստուածք ազգաց ԹԺ
երկրի փրկել զԺողովուրդ իւրեանց 'ի ձեռաց իմոց :
14 * Ըր որ յամ աստուածոց ազգացն այնոցիկ ոչ ասա
կեցին հարբն իմ . միթէ կարացի՞ն ասպրեցուցանել զԺ
ղովուրդ իւրեանց 'ի ձեռաց իմոց . և զհարդ կարանցէ
15 ԹԺ ԺԵՐ փրկել զձեզ 'ի ձեռաց իմոց : * Արդ մի խա
բեսցէ զձեզ եղեկիսս, և մի յուսացուացէ զձեզ յայդ .
մի հաւատայք դմա . մի զի ոչ կարացին աստուածք ԹԺ
ազգաց և Թաղաւորունց ասպրեցուցանել զԺողովուրդս
իւրեանց 'ի ձեռաց իմոց և 'ի ձեռաց հարբն իմոց . և
16 ԹԺ ԺԵՐ ոչ փրկէ զձեզ 'ի ձեռաց իմոց : * Եւ այլ ևս
խօսեցան ծառայք նր 'ի ար ԹԺ և 'ի յեղեկիսս ծառայ
17 նր : * Եւ ԹԺ ԺԵՐ գրեաց Թնամանել զԹԺ ԹԺ ԺԵՐ, և
ասաց յաղագս նորա : Ըր որ օրինակ աստուածք ազգաց
երկրի ոչ փրկեցին զԺողովուրդ իւրեանց 'ի ձեռաց ի
մոց . նոյնպէս և ԹԺ ԺԵՐ եղեկիայ զԺողովուրդ իւր ոչ ապ
18 րեցուցէ 'ի ձեռաց իմոց : * Եւ ԹԺ ԺԵՐ մեծաձայն
հրեարէն առ Ժողովուրդն Եմբ որ էր 'ի վր' պարսպին,
օգնական լինել ինքեանց և կործանել զպարսպն, 'ի
19 մողղաղակի առցն զքաղաքն : * և խօսեցաւ յամ Եմբ
նով և յաստուածս Ժողովուրդոց երկրի 'ի գործս ձեռաց
20 մարդկան : * Եւ յաղթա կացին եղեկիսս արքայ, և և
սայիսս որդի ամուսայ մարգարէ յաղագս այնորիկ և
21 գոյեցին յերկինս : * Եւ առաքեաց ար հրեանակ, և առ
տակեաց զԹԺ զօրաւոր և պատերազմող, զիշխան և զօ
րագլուխ 'ի բանակի արքային աստրեատանայց : և դար
ձայց զերեսս իւր ամօթով յերկիր իւր, և չոգաւ 'ի
տուն աստուածոյն իւրոյ . և որք ելեալ էին յերազմէն
22 նր ընկեցին զնա անդ սրով : * Եւ ասպրեցից ար գե
կիսս և զքնակիւնս Եմբ 'ի ձեռաց սեռեքերիմոյ՝ արքային
աստրեատանայց, և 'ի ձեռաց ամենեցունց . և հանգոյց
զնա

(11) Ոմա . : ՏԺ ԹԺ փրկէ զձեզ : (13) Ոմա . : ԹԺ ԺԵՐ
իւրե՞ն : (15) Ոմա . : Ար աստուածք ազգ . . ոչ փրկե
ցէ զձեզ 'ի : (17) Յօրեանին պատեր . : Աստուածք ազ
գաց երկր ոչ փր : (17) Ապ . : ԹԺ ԺԵՐ ԺԵՐ իւրեանց :
(22) Ոմա . : Եւ հանգոյց զնա շուրջանակի :

դնա շուքանակի : * Եւ բազումք բերեին պատարագս 23
 ան յեմ, և ընծային եղեկիայ արքայի յուզայ . և ամբար
 ձաւ առաքիլ աչաց ամ ազգաց : Եւ յետ այսորիկ * յա 24
 Լուսն յայնոսիկ հիւանդացաւ եղեկիաս մերձ 'ի մահ .
 և յազօթս եկաց առ Թր . և ըուաւ նմա, և ետ նմա նշ-
 չան : * Եւ ոչ ըստ հատուցմանն զոր ետ նմա Թժ' հա 25
 արցց անգրէն եղեկիաս, այլ բարձրացաւ սիրտ նր : և
 եղև 'ի վր նր բարկուե, և 'ի վր յուզայ և եմի : * Եւ 26
 խոնարհեցաւ եղեկիաս 'ի բարձրութե սրտին իւրոյ և
 բնակիչն եմի : և ոչ եկն 'ի վր նց բարկութն ան յա-
 Լուսն եղեկիայ : * Եւ եղև եղեկիայ մեծուե և փառք 27
 բազում յոյժ . և արար իւր գանձս ոսկւոյ և արծաթոյ,
 և ականց պատուականաց, և խուսկն, և զէնս, և ա-
 նօթս ցանկալին : * և քաղաքս յարմախ ցորենոյ, և 28
 գինւոյ, և ձիթոյ . և գետս, և կայանս Թժ' անասնոց, և
 գոմս հօտից : * և քաղաքս զոր շինեաց իւր, և պառ 29
 ըստտուե խաչանց և արջառոց բազում. փոքի ետ նմա
 Թր ստացուածս բազումս յոյժ : * Ինքն եղեկիաս եխից 30
 զէս ջրոցն գեհոնի զվերին, և ուղղեաց դնա խոնարհա-
 գոյն յարեմօւտս կողմն քաղաքին դաւթի : և յաջողե-
 ցաւ եղեկիայ յեմ 'ի գործսն իւր : * Եւ այսպէս արար 31
 հրեշտակաց և իշխանաց որք 'ի բաբելոնէ սուպրեցան առ
 նա հարցանել զն նր, և նշանաց որ եղին 'ի վր երկրի :
 և եթող զնա Թր փորձել զնա և գիտել թէ զինչ է 'ի
 սրտի նր : * Եւ մնացեալ բանքն եղեկիայ և ողորմուե 32
 նր, ահա գրեալ է 'ի մարգարէութեն սայտիայ որդւոյ
 ամովայ մարգարէի, և 'ի գիրս Թագաւորացն յուզայ
 և եկի : * Եւ քունեաց եղեկիաս ընդ հարս իւր և Թա 33
 զնցին զնա 'ի բարձուանդակի գերեզմանաց որդւոցն
 դաւթի : և փառս և պատիւ ետուն նմա 'ի մահուն նր
 Թժ' յուզայ և բնակիչն եմի :

Ի Եւ Թագաւորեաց մանասէ որդի նր փոխանակ նորա :

ԳԼ ԼԳ .

Եւ ամաց երկոստասանից մանասէ 'ի Թագաւորելն 1
 և իւրում, և յիսուն և հինգ ամ Թագաւորեաց յեմ :
 * Եւ

(23) Ուտն . Ամ ազգաց, և յետ այսոցիկ : (24) Ոման .
 Եղեկիաս մինչև 'ի մահ : (27) Յօրնային պիտի . Եւ արար
 իւր գանձս : (28) Յօրնային պիտի . Եւ քաղաք : (30) Ոման .
 Եխից զըրհոյն գեհոնի : (30) Յօրնային պիտի . Եւ ուղ-
 զեաց փախանա : (31) Ոման . Եթէ զինչ է 'ի սիրտ նր :
 (33) Ոման . Եւ ննջեաց եղեկիաս . . . 'ի բարձուանդ :
 ԳԼ ԼԶ . (1) Յօրնային . Եւ ծե ամ Թագաւորեաց :

- 2 * Եւ արար չար առաջի ան յեմ գարութեց աղագն
 3 զորս սատակեաց ար յերեսաց որդւոցն իշի : * Եւ գար
 ձաւ շինեաց զբարձաւանգական զոր կործանեաց եղե-
 կիսս հայրն նր, և կանգնեաց արձանս բահաղիմայ, և
 արար անտառս . և երկիր եղագ ամ զօրուէ երկնից,
 4 և ծառայեաց նոցա : * Եւ շինեաց անգան 'ի տանն ան .
 յորում ասաց ար յեմ եղիցի անուն իմ յաւիտեան :
 5 * շինեաց անգ անգան ամ զօրուութե երկնի յերկոսեան
 6 'ի օրահա տանն ան : * Եւ ինքն անցուցանէր զօրդիս իւր
 ընդ հուր յերկրին բեննոմայ, և հմայէր, և հաւահարց
 լինէր, և գիւթէր . և արար վհուկս և թողիչս . բազմա-
 ցոյց առնել չար առաջի ան առ 'ի բարկացուցանելոյ
 7 զնա : * Եւ գրօշեալ և ձուլածոյ և պատկեր զոր արար
 'ի տանն ան : զորմէ ասաց ամ ցգաւիթ և ցսողոմն որ-
 դի նր . 'ի տանն յայսմ և յեմ, զոր ընտրեցի յեմ ցե-
 8 ղիցն իշի եղից զանուն իմ յաւիտեան : * Եւ ժշեա յու-
 լակից ասանեցուցանել զոան իշի յերկրէն զոր ետու-
 հարց նց, բայց միայն թէ պահեսցին առնել զեմ որ-
 ինչ պատուիրեցի նց, ըստ ամ օրինաց և սահմանաց' և
 9 իրանեց 'ի ձեռն մովսիսի : * Եւ մոլորեցոյց մանասե-
 զյուզան, և զբնակիչն եմի, առմէլ չար առաւել քան
 զեմ աղան զորս երարձ ար յերեսաց որդւոցն իշի :
 10 * Եւ խօսեցաւ ար ընդ մանասեի և ընդ ժողովրդեան
 11 նր, և ոչ լուան : * Եւ ամ ար 'ի վր նր զեղևանց զօրու-
 աղբային ասորեստանեայց . կալան զնա և կապեցին կա-
 12 պանգը, և տարան 'ի բարեւոյ : * Եւ իրեւ վտանգե-
 ցաւ, խնդրեաց զերեսս ան ար իւրոյ . և խոնարհեցաւ
 13 յոյժ յերեսաց ար հարցն իւրոց : * Յաղթա եկաց առ
 նա . և լուաւ զոյժն նր, և գարձոյց զնա յեմ 'ի Թա-
 գաւորութին իւր . և ծանեաւ մանասե, և թէ ար' նա
 14 է ամ : * Եւ յետ այսորիկ շինեաց պարիսպ արտաքոյ
 քաղաքին գաւթի յարեմոից ընդ հարաւակողմն 'ի հե-
 ղեղատին, և յեւս դրանցն շուրջանակի յովդայ, և բարձ-
 րացոյց յոյժ : և կացոյց իննսնս զօրուց յեմ քաղաքս
 15 պարսպաւորս յուղայ : * Եւ 'ի բաց երարձ զաս-
 ուածան օտարս, և զգրօշեալսն 'ի տանէն ան . և զեմ
 անգանն զորս շինեաց 'ի լերին տանն ան և յեմ, և ար-
 16 տալոյ քաղաքին : * Եւ ուղղեաց զանգանն ան, և զո-
 հեաց 'ի վր նր զոհս փրկութե և օրհնութե . և ասաց
 17 քուզաւ' ծառայել ան ար իշի : * Բայց ժողովուրդն
 տալ

(3) Ոմեհ . Ամ զօրուեց երկնի : (7) Ոմեհ . Չորմէ ասաց
 ար : (8) Ոմեհ . Ամ օրինաց և հրամանաց և իրա' : (11) Ո-
 մեհ . Եւ կապեցին զնա կապա' : (14) Յօրինալին . Ըուր-
 քանակի յու իղայ, ըստ որում անին և օմեհ վրիպալա գրեց

տակաւին ևս երթայր 'ի բարձունսն . սակայն նոր թի
 էր նց : * Եւ մնացեալ բանքն մանասէի, և աղօթք նր 18
 որ առ թծէ, և բանք տեսանողացն որք խօսեցան ընդ
 նա յանուն նն իր իր, ահա էի 'ի բանս * աղօթից նր . 19
 և յորս լըւաւ նմա . և թմ մեղք նր և ապստամբութե
 նր . և տեղեքն զորս շինեաց զբարձրաւանդակսն, և ա
 բար անտառս և գրօշալս յառաջսն զգառնալն իւ
 րում, ահա գրեալին 'ի բանս տեսանողացն : * Եւ բու 20
 նեաց մանասէ ընդ հարս իւր . և թագեցին զնա 'ի գրափ
 տի տանն իւրոյ :

ԻԵ Եւ թագաւորեաց փոխանակ նր ամօս որդի նր : * Եւ 21
 ամաց քսան և երկուց ամօս 'ի թագաւորելն իւրում .
 և երկուսն ամ 'ի թագաւորեաց յեմ : * և արար չոր 22
 առաջի նն . ուն աղար մանասէ հայր նր . և ամենեցուն
 կողցն զոր արար հայր նր մանասէ զոհեաց ամօս և
 ծառայեաց նց : * Եւ ոչ խոնարհեցաւ առաջի նն, ուն 23
 խոնարհեցաւ մանասէ հայր նր . այլ որդի նորա ամօս
 յաճախեաց 'ի միոյ : * և յարեան 'ի վր նր ծառայէ 24
 իւր, և հարին զնա 'ի բոան իւրում : * և եհար ժողո 25
 վաւ ք երկրին զյարուցեալուն 'ի վր թագաւորին :

ԻԸ Եւ թագաւորեցոյ ժողովուրդ երկրին զյովսիսս որ
 գի նորա փոխանակ նորա :

ԳԼ ԼԴ.

ԻՅ Եւ թ ամաց յովսիսս 'ի թագաւորելն իւրում, և 1
 երեսուն և մի ամ 'ի թագաւորեաց յեմ : * Եւ ա 2
 բար ուղղորի առաջի նն . գնաց 'ի ճանապարհս դաւթի
 հօր իւրոյ, և ոչ խոտորեցաւ յաջ' և ոչ յահեակ : * Եւ 3
 յուրեքորդ ամի թագաւորութեն իւրոյ, և ինքն էր
 տակաւին ևս մանուկ, սկսաւ խնդրել զմոր մօդաւ
 թիւոր իւրոյ . և յերկոտասաներորդ ամի թագաւորութեն 4
 իւրոյ, սկսաւ սրբել զյուդայ և զեմ 'ի բարձանցն
 և յանտառացն . 'ի ձուլածոյիցն : * և կործանեաց զեմ 4
 յանդիման իւր զսեղանս բահաղիմայցն, և զբարձաւան
 դակսն յորոց վերայ էին . և կոտորեաց զանտառսն, և
 զգրօշալսն, և զձուլածոյսն փլրեաց և մանրեաց և ըն
 453

(18) Ո՛հնէ . Որ խօսեցան ընդ նմս : (18)(19) Ուրեմ . Ի
 բանս Թիւրց ելի : Եւ բանք աղօթիցն նր . և յորս լը
 ւաւ նմա : (19) Այս . Զբարձաւանդակսն, և արար
 անդ անտառս : (20) Ո՛հնէ . Եւ նշեաց մանասէ ընդ :
 (21) Ո՛հնէ . Եւ երկուս ամս թագաւորեաց :
 ԴԼ ԼԵ . (1) Երկուսն . Եւ լը ամ 'ի թագաւորեաց յեմ :
 (2) Ո՛հնէ . Եւ յերկոտասաներորդ ամի . զյուդայս և :

- 5 Կեց յանդիման շիրմացն այնպիսի որք զգնեին, նոյն * Եւ
զոսկերս քրմացն այրեաց 'ի վր' սեղանոցն, և մարքեաց
6 զյուզաս և զնմա * և զքաղաքսն և փրկեմք և մանասեիւ
և զմանսնի, և զնեղիմեղիմայ, և զտեղիսն նոյն չաբքու
7 նակի * և 'ի բայց երարձ. զանաասն, և զքաղաքսն, և
զկուսան փչեաց մանր. և զնմ' բարձունսն 'ի բայց և
8 բարձ յերկրենիցի. և զարձաւ յնմա * Եւ յամին ուժն
ռատունեքորդի. Թագաւորունն իւրոյ, յորժամ վաթի
ձանեաց մեքրեղ զերկիրն և զտուն Թագաւորունն.
առաջեաց զստփան որդի սեղնայ, և զմտխոս իշխան
քաղաքին, և զյովսիմս որդի յովսրափայ. զայնք յիշա
տակացն իւրոյ, զօրացսցանել զտունն նոյն նոյն իւրոյ
9 * Եւ եկին առ քեղիկաս քահանայ մեծ. և ետ զպո
ծաբն որ մտեալ էր 'ի տունն նոյն, զոր ժողովեցին զնա
ապցիւն պահապանք դրանն, 'ի ձեռանէ մահաւել և և փ
րկեմք, և իշխանացն, և յնմ' մնացորդացն. Եւ և յորդ
10 ապն յուգայ և բնիկափին, և բնակացն եմք * Եւ և
տուն զայն 'ի ձեռս, որք ունէին զգործն, որք եղբ
11 'ի տանն նոյն. Կաղնի և զօրացուցանել զտունն * և և
տուն հիւսանցն և ինտպացն զնմ' քարեան շարձանիկա
նիւս մեծս, և փայտս 'ի դերանս' յարկանել զտունն
12 զորս բակեցին Թագաւորն յուգայ * Եւ արքն այնու
քիկ կային հաւաստիք 'ի վր' գործոյն. և վերակացուն
նոյն յեմ, և արգիտս, զնապեղ յորդաւոցն մերարեայ
և զպարիտաւ, և մեռազաւ յորդաւոցն կահալմուս ուց
նել: և նմ' զնապի որք որ կր իմաստուն նուագարա
13 նոյն երգոցն * Եւ 'ի վր' բնանակրացն. և 'ի վր' այնու
քիկ որք աւնէին զգործն. և զպատրաստութե գործոյն
և 'ի զնապեղն էին դպրապետք, և դասաւորք, և
14 զանապետք * Եւ 'ի հանելն նոյն զարծալմն մտեալ 'ի
տուն նմ' եղիտ քեղիկաս քահանայ, գիրս օրինացն նոյն
15 որ 'ի ձեռն մովսիսի * Պատասխանի ետ քեղիկաս' և
տակ ջառփան դպրապետ. գիրս օրինաց գտի 'ի տանն
16 նոյն: և ետ քեղիկաս զգիրսն ջառփան * և և ապաւ
ժան զգիրսն առ արքայ. և ետ արքայի զհամար նոյն
առաւելոյ արծալմոյն 'ի ձեռս ծառայիցն նոյն որք աւնէին
17 զգործն * Եւ ձուլեցին զարծալմն գտեալ 'ի տուն
նոյն, և ետուն զայն 'ի ձեռս վերակացուացն, և 'ի ձեռս
18 այնոցիկ որք աւնէին զգործն * Եւ պատեալս ստփան
դպրապետ արքայի' և տակ. գիրս օրինաց ետ զիտ քե
ղիկաս քահանայ. և ընծերցաւ զայն ստփան առաջի Թա
գաւ.

(9) Ունա. 'ի վր' սեղանոցն: (8) Ունա. իշխան քաղա
քին: (10) Ունա. որք աւնէին զգործն, որք: (12) Ու
նա. Եւ մեռազաւ: և նմ' զնապեղ որք որ էր ի':

գաւորին : * և եղև իբրև ըրաւ արքայ զբանս օրինացն , 19
 կատարեաց զպատմութեան իւր : * Եւ պատուիրեաց 20
 արքայ քեղիկայ , և արքիմանայ որդւոյ սափանայ , և աւ
 գիայ որդւոյ մկեայ , և Թափանայ գարապետի , և աւ
 արդիայ՝ մանկան արքայի , և ասէ . * երթալք խնդրե- 21
 յեք 'ի ան զն իմ , և զն ամենեցուն միացելոցս յեղև և
 յուգայ , յազազս բանից գորոց այդոյիկ ողբ գտան .
 զն զի մեծ սրամուռն ան բարբառեալ է 'ի մեզ . զի ոչ
 լուան հարքն մեր զբանս ան պանել ըստ Թոփ որ ինչ
 գրեալէ 'ի գիրագ յայգոսիկ : * Եւ գնաց քեղիկան՝ և 22
 րոց տաացն արքայ , առ ոկցան մարգարեի կին անդի-
 մայ՝ որդւոյ Թափուաթայ որդւոյ Խանայ , որ պահէր
 զպատուիրանսն . և ինքն բնակէր յեմ 'ի մասննա . և իւ
 անցան ընդ նմա ը բանիցն տնայիկ : * Եւ ասէ զն . 23
 սցապէս ասէ նր Թո Թո իլի . Աստղիկ ցոյցն որ առաւ
 զնայ զմեզ առ իս . * սյապէս ասէ նր . ահա ես աւ 24
 նմա չարիս 'ի զք տեղւոյդ այգորիկ , զեմ բան գրեալս
 'ի գիրագ զոր ընթերցան առաջի արքայիդ յուգայ . Գիւ 25
 խանակ զի Թոգին զիս , և զոհեցին առաւանծոց տա-
 րայ . զի բարկացուցանիցն զիս գործովք մեռաց իւր-
 եանց , և բարբառեցաւ սրամուռն իմ 'ի տեղւոյդ յայդ ,
 միկ . և ոչ ևս չիլի : * Եւ ցմագաւորն յուգայ որ աւ 26
 Բաքեայ զմեզ խնդրել զնր , սցապէս աստղիկ ցնա-
 յայապէս ասէ նր Թո Թո իլի , զբանս գոր լուար գաւ . * և 27
 պատկառեաց սիրա քո , և խոնարհեցաւ առաջի երե-
 ւոց իմնց 'ի լսել զբանագ իմ 'ի զք տեղւոյդ այգորիկ ,
 և 'ի զք բնակեացդ գորս . և գաւ խոնարհեցար առաւ
 Թի իմ , պատուեցր զպատմութեանս քա , և լացր լըն-
 գիման իմ . և ես լուայ ասէ նր : * Այս յաւերից ըլ- 28
 քեզ առ հարս քո , և գիցեն զքեզ 'ի չիւրմն քամ իս
 զազաւթի . և ոչ տեսնեն աչք քո զեմ չարիսն զոր ես
 անից 'ի զք տեղւոյդ այգորիկ , և 'ի զք բնակեաց գո-
 րս : և ետան Թագաւորն զբանս զայտոսիկ : * Եւ 29
 տապեայ արքայ և Ժաղովեայ զծերան յուգայ և զնմի :
 * և եւ արքայ յուգայ 'ի տունն ան , և Թո յուգաւ և 30
 բնակիւք եմ , և քահանայքն և զհատապետ , և Թո Ժաղ-
 վուրգն 'ի մեծէ միւլէ 'ի փոքր . և ընթերցաւ յապանիս
 նց զեմ բանս կտակին գտելոյ 'ի տանն ան : * Եւ յաւ 31
 բեան Թագաւորն եկաց 'ի զք տեղն , և եգ ուխտ աւ
 րաջի ան երթալ զնմա ան , պահել զպատուիրանսն ,
 և

(21) Ոման . Եւ վասն Թոն մնացորդացն : (24) Այս .
 Զեմ բանս գրեալս 'ի : (25) Ոման . Զի բարկացուցաւ
 նել զիս գործովք : (25) Յորիակին պիտիք . Արամուռն
 իմ 'ի տեղս : (30) Ոման . Կտակին գրեալոյ , 'ի տանն ան :
 ԻԳ

- և զկայսութիւն նր, և զհրամանս նր, 'ի բոլոր արեւ, և 'ի բոլոր անձնէ, զքանս ուխտին՝ զգրեալսն 'ի գիրմն
 32 յայնոսիկ : * և կացոյց զամենեւեան զգաւալսն յեմ, և 'ի բնեմաքն : և արարին բնակիչքն Նոյ ուխտ 'ի տանն
 33 նյ հարցն իւրեանց : * Եւ 'ի բաց եւարձ յովսիաս զեմ գարշելս յեմ երկրէ, որ կր որդւոցն Ելի. և արար եմ գաւիւոցն յեմ և յելի Թառալիւ ան նյ իւրեանց : զամենայն առաւրս իւր՝ ոչ խոտորեցաւ 'ի հետոց ան նյ հարցն իւրոց :

ԳԼ. ԼԵ.

- 1 Եւ արար յովսիաս զպատեքն ան նյ իւրոյ. և զե նին զպատեքն 'ի չորեքասասաներորդում առաւր
 2 տմայն առաւելոյ : * և կացոյց զքահանայսն 'ի զմ պահ պանութն իւրեանց. և զօրացոյց զնն 'ի գործս տանն
 3 ան : * Եւ ասէ յզեաւացիսն և յզօրաւորսն յեմ Ելի, արեւ զնն ան : և եգին զտապանակն արեւմ 'ի տանն զօր չինեաց սողմանն օրգի գաւթի արքայի Ելի : և ա
 4 սէ արքայ. ոչ է ձեզ բառնալ 'ի զմ ուսոց՝ և ոչ բնչ. արգ՝ պաշտեցէք զմոր ան ձեր, և զժողովուրդ նորա
 5 զիւր : * և պատրաստեք շերուք ըստ տանց տեհմոց ձերոց, և ըստ օրամանից պաշտամանն ձերոյ, ք զբոց դաւ
 6 թայ արքայի Ելի, և 'ի ձեռն Թագաւորին սողմանի օրգւոյ նր : * Եւ կացէք 'ի տանն արգ՝ ըստ օրամանն տանց տեհմոց ձերոց, առաջի եղբարց ձերոց, և որդւոց ժողովրդեան ձերոյ. և բաժին տան յեզիգ զեաւաց
 7 ւոց : * և զօհեցէք զպատեքդ, և պատրաստեցէք զարբաւթիսդ եղբարց ձերոց, առնել ըստ բանիդ ան որ 'ի ձեռն մովսիսի : * Եւ սկսաւ յովսիաս տալ օրգւոց ժողովրդեանն, իզյս, և որմն, և նոխազս յորդւոց ալ ծեւացն, զեմ 'ի պատեքն. և զամենեւեան օր ինչ գտաւ թուով երեսուն հազար. և զսւարակս երեք հազար.
 8 այսպիսի 'ի սասացումնոց Թագաւորին : * Եւ իշխանքն նր սկսան տալ ժողովրդեանն, և քահանայիցն, և զե տացւոցն : և ետան զեզիկաս, և զպարթաս, և յեիւլ. և իշխանք տանն նյ, քահանայիցն ետան 'ի պատեքն. իզյս, և որմն, և նոխազս երկու հազար և քից հա
 րիւր :

(32) Ունի. Եւ 'ի բնեմաքնի... 'ի տան ան նյ : (33) Ունի. Եւ արար եմ գրեւոցն յեմ :
 Գլ. ԼԵ. (3) Ունի. Որգի գաւթի արքայ Ելի : (5) Ունի. Ըստ օրամանն տեհմոց ձերոց... յեզից զեաւաց :
 (7) Յօրթալիս. Թուով ԼԵ. և զսւարակս ք : (8) Յօրե նալիս. Եւ նոխազս սո, և զուս :

ԽԻ Ա a

բեր, և զուարթս երեք հարիւր: Թէ քաննիտա, և 9
բանեաւ, և սառեաւ, և նախնայից եղբայր նք, և աւ
տարիտա, և յեկեղ, և յովսէփաօ իշխանը զհաւաքացն,
սկսան տալ զհաւաքիսն 'ի պատենքն. խոյս հինգ հա
զար, և զուարթս հինգ հարիւր: Թէ ուղղեցաւ ապա 10
առնն. և կային քահանայքն 'ի կարգն իւրեանց, և զե
տայեցն 'ի զատուցմանն իւրեանց, ըստ պատուիրանն
արքային: Թէ իւրեանքն զպատենքն, և հեղին քահանայքն 11
զարիւնն 'ի մեռալն իւրեանց. և զհաւաքիցն յօշոյցն,
թէ և պատարասեցին զողջակէզան առն նք իւրեանցիւր 12
ուսմը ը զատուցմանն, զի տանց տահից որդւոց ժա
ղովրդեանն մատուցանելն. ուն և գրեալ է 'ի գիրտ
օրինացն մովսէսի. նոյնպէս և յառաւօտնա: Թէ իւր 13
բովեցին զպատենքն հրով ըստ օրինին. և զարբուին ե
փեցին կաթնայիւր, և սանիւր. և յովսէփաւ: և ըն
կացան առ ամենեանեան որդիս ժողովրդեանն: Թէ 14
յիտ պատարասեցին նք և քահանայքն: զի զի քահա
նայքն էին մատուցանել զնարպանն զողջակէզան մինչ
'ի գիշերին. և զհաւաքիցն պատարասեցին իւրեանց և
եղբայրն իւրեանց սրգւոյն ահարանի: Թէ տաղմ 15
առնաւ ապքն որդիքն առաքայ 'ի կարգն իւրեանց ըստ
պատուիրանն զաւթայ. և տառի, և եման, և իգի
թան՝ մարգարէք արքային: Եւ իշխանը, և զանապանք
գրանն, և գրան. և ժէ եր նք հնար չարմէ 'ի պաշտաւ
մանն սրբութեն. զի զի եղբայրն նք զհաւաքիցն պատ
րասեցին նք: Թէ ուղղեցաւ և պատարասեցաւ ձմ 16
պաշտանն ին յաւաք յայնմիկ առնել զպատենքն, և մա
տուցանել զողջակէզան 'ի վրանդանայն ին, ըստ պատ
ուիրանն յովսէփայ արքային: Թէ արարին որդիքն Եղի 17
արք զառն անգ՝ զպատենքն 'ի ժամանակին յայնմ, և
զառն անխմարիցն՝ զեւթն օր: Թէ սէ երեքը եղև պա 18
սեք նման նմա յեղի, յաւաքն տառնալի մարգարէի.
և ձմ թագաւորքն իշի ժէ արարին պատեք՝ ուն արար
յովսէփաւ: և քահանայքն, և զհաւաքիցն, և ձմ յաւաք
և ինչ օր գառաւ անգ, և ընթակիւքն եմի, Թէ արարին 19
յաւթասաներորդ ամի թագաւորութեն յովսէփայ: Եւ
զվհուէս, և զգէտա, և զգիւթա, և զհուսա, և զխմարգա,
որք էին յերկրին յաւաք և յնմ, 'ի բայ եղարմ. և աչ
բեայ

(10) Որնեւ. Թէ կարգն իւրեանց: (13) Այս. կատարե
իւր: (14) Այս. Մինչ 'ի գիշերն: (15) Օրինալ գ. Եւ
գանապանք տանն և գրան: Ուր սոխն. Եւ գանապանք
իւրեանք իւրոյ գրանն: (15) Յորինս արտաւ. Եւ ոչ
եղ նոցա հնար: (19) Որնեւ. Թագաւորութեան յովսէփայի
մի... նման նմա ոչ որ եղև:

- Յոնայ հրով արքայ յովսիա, զի հաստատեացէ զբանս զ
 ընկալն զգրեալսն 'ի գիրս զոր եղև քեզիս քահանայ
 'ի ասնն ան : Նման նմա ոչ եղև յառաջ քան զնա, որ
 դարձաւ առ Թր ԹԺ 'ի բոլոր սրտէ իւրմէ, և 'ի բոլոր
 անձնէ իւրմէ, և յամ զորումէ իւրմէ, ըն Թժ օրինաց
 մովսիսի : և յես նք ոչ յը յարեաւ նման նմա : Սակայն
 ոչ դարձաւ Թր 'ի բարկութե սրտմտուէ իւրոյ մեծէ,
 զոր բարկացաւ սրտմտութե Թր 'ի վճ յուգայ, Թժ
 բարկութեքն սրով բարկացայ զնա մանասէ : և արաց
 Թր, պղև գլուգլաւ մերժեցից յերեսաց իմոց, սրայմ
 մերժեցի զինէ : և 'ի բաց արարից զքաղաքն զոր ընա
 բեցի զնմ, և զսունն զորմէ տաացի' եղիցի անուն իմ
 20 անգ : * Եւ Ել փարաւն ներսում արքայ եգիպտոսի
 'ի վճ արքային ասորեստանեայց, առ զհառնի եփրա
 21 տայ : և զնայ արքայ յովսիա ընգգէմ նորա : * և առա
 քեաց առ նա հրեշտակս, և տսէ : զինչ կայ իմ և ք
 արքայ յուգայ' ոչ եմ եկեալ 'ի վճ քա այսօր պատե
 բանգմ առնել : և ԹԺ ասաց փութալ ինձ : զգլխ ընր
 22 յայ' որ է ընգ իս : մի գուցէ ապականկէց զքեզ : * Եւ
 ոչ դարձայ յովսիա զերեսս իւր 'ի նմանէ, այլ պատե
 բաղն ընգ նմա զբացաւ : և ոչ լուաւ բանիցն ներս
 ւովայ' որ 'ի բերանոյ ան : և եկն պատեբաղնի 'ի գաւ
 23 անն մեկեգգովայ : * Եւ հարին պեղնաւորն զարքայ
 յովսիաս : և տսէ արքայ ցմառայս իւր : հանէք զն
 24 աստի, զի զի փանգեցայ յոցժ : * և հանին զնա Եւ
 ուրն նորա 'ի կառացն իւրոց, և եգին զնա 'ի կառան
 յերկրորդս որ էր նք, և տարան զնա յամ : և մեռաւ
 և թաղեցաւ Է հարս իւր : և Թժ յուգատ և Ենձ սնգ
 25 ասին 'ի վերայ յովսիայ : * Եւ ասաց մզս երեմիաս 'ի
 վճ յովսիայ : և Թժ իշխանքն' արք և կանայք' ասացին
 զսգրան 'ի վերայ յովսիայ մինքն քայսօր : և ետուն զսցն
 իբրեւ հրամանաւ 'ի միջ նլի : և ահա գրեալք են 'ի ճառս
 26 արքայն : * Եւ եկն բանքն յովսիայ, և յոյս նք գրեալ
 27 յորենն ան : * Եւ Թաղեալ բանքն նք առաջինք և
 վերջինք, ահա գրեալ են 'ի գիրս թագաւորացն նլի'
 և յուգայ :

ԳԼ.

(20) Ոմանք . Առ զհառնի եփրատաւ : (21) 'ի լուս' . զ
 ասնց պատու, այնք 'ի լուսինն բառս' արգիւ . Եւ աստուած
 տայ . . զգլխ ընր յաստուածոյ, որ է : (22) Ոմանք . Որ
 է 'ի բերանոյ ան : (24) Ոմանք . 'ի կառն յերկրորդս որ էր
 նք : (24) Ոմանք . Եւ Թժ յուգատ և յամ ասգ յառն :

ԽԹ. Եւ ան ժողովուրդ երկրին զյովաբազ որդի յով-
սիայ, և օծին զնա . և կացուցին զնա Թագաւոր
փոխանակ հօր նր յենմ : * Որդի քսան և երկից ամաց եր-
յովաբազ 'ի Թագաւորելն իւրում, զերիս ամիսս Թա-
գաւորեաց յենմ : և անուան մօր նր ամիսաով, գուտար ե-
րեմիայի 'ի ժողովայ : և արար չար առաջի ան, ըստ ամի
զոր ինչ արարին հարքն նր : * Եւ կապեաց զնա փա-
րաւոն նեքաւով 'ի գերգաթայ՝ յերկիրն եմաթայ, ոչ ևս
Թագաւորել նմա յենմ : և տարաւ զնա արքայն յեգիպ-
տոս . և անրկ 'ի ժր երկրին հարկ հարելու տալանտ ար-
ծաթայ, և տալանտ մի ոսկւայ :

Լ. * Եւ կացոյց փարաւոն նեքաւով զեգիպտոս որդի յով-
սիայ արքայի յուգայ փոխանակ յովսիայ հօր նր . և փա-
խեաց զանուան նր յովակիմ : և զյովաբազ եղբայրն նր
ան փարաւոն նեքաւով, և տարաւ յեգիպտոս . և մե-
ռաւ անդ : և զարծաթն և զոսկին ետան փարաւոնի :
Յայնմ հետէ սկսաւ առն հարկս երկրին . և ետան
զարծաթն ըստ բերանայ փարաւոնի, և յիւրաքանչիւր
ուսկէք ըստ զրուծն իւրոյ պահանջէին զարծաթն և
զոսկին 'ի ժողովրդենէ երկրին, առն զայն փարաւոնի
նեքաւովայ :

Ա. * Եւ քսան և հինգ ամաց յովակիմ 'ի Թագաւորել իւ-
րում, և զմտասան ամ Թագաւորեաց յենմ : և անուան
մօր նր զեկքովբայ գուտար ներիայ 'ի հռամայ . և արար
չար առաջի ան ըստ ամի զոր ինչ արարին հարքն նր :
Յաւուրս նր եւ նարուքողոնսոր արքայ բարեւոնի
յերկիրն . և ծառայեաց նմա ամիսս երկս, և ապառաժ
բեաց 'ի նմանէ : Եւ առաքեաց Թր զճաղչեացիան, և
զաւաղակսն ասորեաց, և զաւաղակսն մովաբազուց,
և որդւոցն ամանայ, և սամարիայ : Եւ 'ի բայց կացին
յես բանիցս այսոցիկ ըստ բանի ան 'ի մեռն ծառայից
իւրոց մարգարէից : սակայն սրամառւթն 'ի ան կր 'ի
ժր յուգայ, 'ի բայց բառնալ զնա յերեսաց իւրոց, զմ
մեղացն մանասէի յամի զոր ինչ արար, և անպարտ ա-
րեանցն

ԳԼ. ԼԷ. (2) Ոման . Եւ զերիս ամս Թագաւորեաց :
(3) Ոման . Յերկրին եմաթայ : (4) Ոման . Եւ փոփա-
խեաց զանուան նորա : (4) Ոման . Տալ հարկս երկրին .
(5) Յերիմային . Եւ ին ամաց յովակիմ : (5) Ոման . Եւ ծա-
ռայեաց նմա ամս երկս : (5) Յերիմային պատկեր . Եւ
առաքեաց Թր զճաղչ : (5) Ոման . 'ի բայց առնել զնա յե-
րեմ . արեանցն զոր եհեղ յովակիմ :

բեռնեցն զոր եհեղ մանասէ, և ելից զեմ անպարտ աբրահամ . և ճշ կամեցաւ ար մասակել զնն :

- 6 * Եւ ել 'ի վր Նր նաբուքոզանոսոր արքայ բարեւոյնի, ԼԲ
և կապեաց զնա պղնձի կապանգը, և տարաւ զնա 'ի բա
7 բեւոն : * և մանն ինչ 'ի սպասուց տանն ան տարաւ 'ի
բարեւոյն, և եգ զայն 'ի ասանքին իւրում որ 'ի բարեւ
8 լոն : * Եւ Թագեալ բանքն յովակիմայ, և Թմ ինչ զոր
արար . ճշ աւանիկ գրեալ են նոքա 'ի գիրտ բանից ա
ւարց Թագաւորացն յուգայ : և քունեաց յովակիմ Է
հարս իւր, և Թագեցաւ 'ի գանովայ Է հարս իւր :
Եւ Թագաւորեաց յերեսիա որդի Նր փոխանակ նորա : ԼԳ
9 * Որդի ութտասան ամաց էր յերեսիա 'ի Թագաւ
րէն իւրում, և ամիսս երկու և աւուրս տասն Թագաւ
10 ւորեաց յեմ . և արար չորս առաջի ան : * Եւ 'ի գառ
նալ տարւոյն առաքեաց արքայն նաբուքոզանոսոր և
տարաւ զնա 'ի բարեւոն, հանգերձ ցանկայի սպասուք
տանն ան : Եւ Թագաւորեցոյց զսեբեկիստեղայր հօր
11 Նր 'ի վր յուգայ յեմ : * Ամաց քսան և միոյ էր սեբե
կիս 'ի Թագաւորել իւրում . և մտասան ամ Թագաւ
12 ւորեաց յեմ : * և արար չորս առաջի ան ան իւրոյ : ճշ
պատկանեաց յերեսաց երեսմայի մարգարէի' և 'ի բա
13 նիցն ան : * Եւ յապտատմբէն Նր 'ի նաբուքոզանոսո
րայ արքայի, և անցանելոյ զերգմամբն զոր երգմե
ցոյց զնա յան իւր . խտացոյց զպարանոցն իւր, և բշ
սիրտ Թմ կարծրացոյց ' ճշ ևս գառնալ առ ար ան ինչ :
14 * Եւ Թմ փառաւորքն յուգայ, և քահանայք, և ժող
վուրդք երկրին յանախեցին անօրինել անօրէնութիս
բոս գաղտնեաց ազգացն, և պղծեցին զպունն ան յեմ :
15 * Եւ առաքեաց ար ան հարցն նչ 'ի մեռն մարգարէիցն,
կանխեալ առաքեաց զհրեշտակս իւր . զի զի խնայեր 'ի
16 ժողովուրդն իւր, և 'ի սրբութիւն իւր : * Արհամար
հէին զհրեշտակոն Նր, և անգոսնէին զբանս Նր . և խաղ
տանէին զմարգարէսն . մինչև եղև բարկութիւն ան 'ի
վր ժողովրդեան իւրոյ . և ոչ ևս գոյր այնուհետև նչ
17 բժշկութի : * Եւ ան 'ի վր նչ զԹագաւորն քաղցեաց
ւոց . կորսեաց զերիտասարգս նչ սրով 'ի տան սրբու
թիւն իւրոյ . և ճշ խնայեաց 'ի սեբեկիստ : Կուտանաց նչ

ճշ

- (7) Ոման . իւրում որ 'ի բարեւոյնի : (8) Ոման . Եւ նշն
ջեաց յովակիմ Է հարսն իւր : (9) Յօրինալին Բաագրով եր
եալ էր այսպէս : Որդի Էմ ամաց էր . որ Էս ալիակ գրե
ցոյ՝ աւթասան, զոք որում և ունէին ոման : Ուր Բեզեթ
ն և ալ ոման որ գրէն . Որդի ութ և տասն ամաց էր :
(13) Ոման . Եւ անցանել զերգմամբն . . և կարծրացոյց
ոչ ևս : (15) Ոման . Եւ 'ի սրբութիւն իւր :

և ողորմեցաւ, և զժերս նց զամենեւեմ մասնեաց ք
 ձեռն նց: * Եւ զեմ ապա տանն նոյ զմեծամեծս և զգլ 18
 քունս, և զեմ դանձն արքային և մեծամեծացն, զեմ
 տարաւ 'ի բարեւոյն: * և այրեաց զտունն նոյ: և կոր. 19
 ծանեաց զպարիտպնեմ, և զապարանսն որ 'ի նմա այ
 րեաց հրով: և զեմ անթմ գեղեցիկ ապահանեաց: * և 20
 գերեաց զմնացորդսն 'ի բարեւոյն: Եւ էին անգ' նմա և
 որդւոց նոյ 'ի ծառայութե, մինչև 'ի թագաւորութե
 մարաց: * Այլ 'ի լնու բանին նոյ 'ի բերանոյ երեմայի 21
 մինչև ընկալաւ երկիրն զաբաթս իւր: և շարաթանա
 լով զեմ աւուրս աւերածոյն իւրոյ, շարաթացաւ 'ի
 կառարուան ամացն իւթանառնից:

ԼԴ * Յառաջնում ամին կիւրոսի արքային պարսից . յես 22
 լնու բանին նոյ 'ի բերանոյ երեմայի . զարթոյց նոյ
 զհոգի կիւրոսի պարսից արքայի: Եւ պատուիրեաց
 քարոզել յեմ թագաւորուն իւրում գորով և անել: 23
 * Այսպէս ասէ կիւրոս արքայ պարսից . զեմ թա
 գաւորութիւն երկրի ետ ինձ նոր նոյ երկնից . և նմ
 պատուիրեաց ինձ շինել իւր տուն յեմ, 'ի հրէաստա
 նի: որ որք 'ի ձեռք յեմ ժողովրդենէն որսնիցէ, որ նոյ
 իւր եղեցի ընդ նմա' և ելցէ:

Կաթարեցաւ Մնայորեայ Երեմայ:

(20) Ոհնէս. Եւ որդւոց նոյ 'ի ծառայութե: (21) Ոհնէս.
 'ի կառարուան եւթանառնից:

'ի Երեմայի տան. Կառարեցաւ գիրք երկդ Մնայոր
 գայ: և ոհնէս. Կառարուան երկդ Մնայորգայ:

ինչ ազգին ոչ առ իմաստն և յեփ նոցա՝ խաղաղեցին, զի այժմ
 իջորդեցին 'ի գործն' որոյ ո՛ւ խաղան յանձին :

Ը . Գրեցին ապա ի վստեփ գաւառացի առ Դարէկ Բե զի՛նչ
 խաղցի իմ քաճարին . որոյ գրեաց ստորիկ . զի գործն զօնեացն
 գործոյն , որ և եղև իսկ :

Թ . Ապա գրեցաւ քաճարն յամս լորս , յոմեւանն ադաբ , յորում
 և ադարին զնաւախաբին :

ժ . Արքայէն երկայնայիտն արեալէ զեղբ , որ յեղիազարէ ա
 հարանեանց , և զմայեալ հրեայոն ընդ նմա յեմ . համարեալէալ նմա
 զի սաստացէ զբեկնսն , և սաստացաւ հարկս 'ի պարարագո քն 'ի
 քաճարին :

ժԹ . Անուանեփ եղևոյն ընդ եղբայ , յեմ . և իշխոս ոսկայն և
 սպասուոց քանն աս զոր պարգեւեաց արքայէն :

ժԺ . Հրամանաւ եղբի արեալեցին 'ի բաց որդ անեկին խնայո
 աշխարհին , և զորդիս նոցա : Եւ սաստացանէր եղբ զբեկնսն աս :

Գ Ի Ր Վ Ե Ջ Ր Ի Ե Ռ Ե Ջ Ի Ն

ԳԼ Ը.

Ե Ի ԱՐԱՐ ՅՈՎԱՆԱ ԹԱԳԱ Ա

- 1 Լոր՝ զգատիկն ին յեմ. և եղեն զգատիկն
2 ի չորեքտասան ամսոյն առաջնոյ .
3 * Եւ կարգեաց կայոյց զքահանայսն 'ի
4 տաճարին ին, ըստ իմ օրաթուղին, զպէցեալ զպատ.
5 3 մուշան քահանայութիւն : * և ասաց յպատացիսն սպա.
6 ասաւորս . արեւելք զանձինս ձեր, և պատրաստեցէք լը
7 արբուէ տապանակին կտակարանացն ին, 'ի տաճարին
8 4 զոր շինեաց սողովոնն թագաւոր որդի դաւթի : * Եւ
9 մի գոցի 'ի ձեզ աղտեղութիւն և պղծութիւն . և արդ' պաշ-
10 տեցէք զպաշտօնն ին ինչ ձերոյ : և ժողովեցէք և պատ-
11 ըրաստեցէք զիմ ազգն իլի, և կարգեցէք զին լը կար.
12 5 գի հայրապետացն' և ցեղիցն իւրեանց . * իմ կարգեաց
13 և գրեաց դաւթի թագաւոր իլի, և որդի նր' մեծ սո-
14 ղովոնն . և կացցեն 'ի տաճարին զկտացիքն ըստ կարգի
15 իւրաքանչիւր հարց իւրեանց, առաջի եղբարց իւր.
16 6 եանց որդւոցն իլի : * Եւ ըստ առաջին կարգացն զե-
17 նէք զգատիկն, և պատրաստեցէք զգոհն, և արարէք
18 զգատիկն ըստ հրամանի ին ոռի և հրամայեաց 'ի ձեռն
19 7 մովսիսի : * Եւ շնորհեալ պարգևեաց յովսիս ժողովը
20 դեանն, գաւունս և ուլս՝ երեսուն հազար . որ թա՝ ե-
21 8 րէք հազար : * զայս իմ տուեալ լը հրամանն թագա-
22 ւորին ժողովրդեանն, և քահանայիցն և զկտացւոց :
23 Եւ դարձեալ ետ քեղիկայ և զաքարիայ՝ քահանայապե-
24 տիցն, և առաջնորդաց ժողովրդեանն, և քահանայիցն
25 9 ոչխարս երկու հազար և վեց հարիւր : * Եւ յեքոնիսս,
26 և սամէաս, և նաթանայէլ եղբայր, և ռաբիսս, և ու-
27 զիէլ, և յովթամ հազարապետք, ետուն զկտացւոցն վեց
28 զատիկն ոչխարս՝ հինգ հազար, և որ թա հինգ հարիւր :
29 10 * Եւ առեալ զայս իմ՝ քահանայիցն, մեծապէս և իմ
30 վայելուք զարմանազան պատրաստեցին զգատիկն բա-

զար

ԳԼ Ը. (1) Ունիւ. 'ի տասն և 'ի չորս ամսոյն : (2) Ու-
նիւ. Եւ կարգեալ կայոյց : (7) Ունիւ. Եւ որ թա երէք
հազար : (8) Յովսիսի խաղիւ. Ունիւրս Յո :

զարժակերաց . * ըստ տոհմն իւրեանց , և ըստ կարգաց 11
 դասուց կարցն իւրեանց . յօրինեալ կային քահանայքն
 առաջի ժողովրդեանն , մատուցանել ան զգառիկն 12
 գրեցեալն յօրինան մովսիսի : * Եւ այսպէս ընդ առաջ 12
 և տան խորովեալ հրով պատրաստեցին զգառիկն ան .
 և զայն հաւան հանդերձ նմուշուծք եփեցին 'ի կաթն 13
 ալյաւն 'ի սանա , * և մատուցին յերեսաց ժողովրդեանն : 13
 Եւ զհետ այսորիկ քահանայապետքն պատրաստեցին
 զինքեանս . և զեղբարսն իւրեանց զորդիսն ահարոնի .
 * քանզի քահանայքն մատուցանէին զճարպ հրոյն կիզ 14
 ման : և զևառացիքն պատրաստեցին զինքեանս և զեղ-
 բարս իւրեանց զքահանայս՝ զորդիս ահարոնի : * Եւ 15
 արգիլն տափայ՝ երգիչս սաղմոսաց՝ պատրաստեցին
 զինքեանս , ոնց և եր կարգեալ գաւթայ Թադաւորի .
 զառափ , և զզարարիտ , և զեղջիկն : * Եւ գնապանքն 16
 իւրացանելու գրանցն էին զգաւլացեալս ըստ իւրու
 քանչիւր կարգի առարն . քանզի էին և նոքա որդեք
 զեւայ , և պատրաստեցին զինքեանս : * Եւ ամենեքեան 17
 փարսն կատարեցին զզոհն ան յառուր յայնմիկ . * և 18
 մատուցին զգառիկն ան 'ի վր սեղանոյն ըստ հրամանի
 Թադաւորին յովսիայ : * Եւ արարին որդիքն Ելի որդ 19
 զառն 'ի ժամանակի յայնմիկ զգառիկն ան , և զառն բաւ
 զարժակերացն առարս եւծն : * Եւ ճշ եղև երբեք՝ 20
 այնպիսի զատիկ 'ի մէջ Ելի . քան զի ճշք արար զառիկ
 'ի ժամանակացն տամուկի մարգարէի : * և ճշ ամ Թաւ 21
 զաւորքն Ելի արարին զգառիկս այսպէս , որպէս արար
 յովսիա Թադաւոր . և քահանայքն , և զկառացիքն , և
 հրեայքն , և ամ իել որ բնակեալ էին 'ի ժամանակին 22
 յայնմիկ յեմ . * յաւթասաներորդի ամ Թադաւորու 22
 Ելն յովսիայ արար զգառիկն զայն : * Եւ էին ուղիք 23
 զորեք յովսիայ առաջի ան Խյ իւրոյ . և ծառայեր ան
 ամ արտիւ և մազ իւրովք : * և այլ Թադաւորք որ եւ 24
 զին յառաջ քան զնա , զիս որոյ գրեալ իսկ է . որք մէ
 զան և անօրինեցան յեմ ազգս . և արտակցեցին զնոք ,
 և կացին ընդգէմ բանի նք 'ի մէջ Ելի : * Եւ յետ այսր 25
 ամի առաքինուցն յովսիայ՝ և կն փարաւոն Թադաւոր
 եգիպտացոյս արտերազմել 'ի կաղբամուս 'ի կաղմանա
 եփրտայ . և ևկ պատերազմել ընդգէմ նորա յովսիա :
 * Եւ յետայ ամնա Թադաւորի եգիպտացոյս , և ասեւ 26
 զի՛ կայ՝ իմ և քո Թադաւորք հրէաստանի . * և եւծե 27
 առ

(11) Ոհնո . Ըստ գրեցեալոյն . Իմ , գրեւցն յօրինան :
 (20) Ոհնո . Այսպէս զառիկ 'ի մէջ : (21) Ոհնո . Արաւ
 րին զգառիկն այնպէս , ոնց : (22) Ոհնո . Յուծե 'ի տասն
 երգի : (24) Այս . Վս որոց գրեալ : (27) Օրինո : 4 . Եւս

- առ քեզ ինչ առաքեալս զիս անձ . քանզի 'ի կողմանս
 եփրատայ երթամ պատերազմել, և այժմ՝ անքիս ե,
 և մի խափաներ զիս . զի ստիպէ զիս ան երթալ պա-
 տերազմել 'ի կողմանս եփրատայ, 'ի բայ կայ յինչն, և
 28 մի ընդգրկանար ան : * Եւ ոչ գարձոյց յովսիս զկառա-
 իւր, այլ 'ի պատերազմել ընդ նմա ձեռնարկեաց : և
 29 նմա 'ի բերանոյ ան . * այլ խմբեաց սակ պատերազմ-
 ընդ փարաւոնի 'ի գալտին եգգաւուս, և իջին իշխանքն
 30 առ Թազաւորն յովսիայ : * և ասէ յովսիս Թազաւորն
 ցծառայս իւր, հանէք զիս 'ի բայ 'ի պատերազմես,
 քանզի տկարացայ յոյժ . և զաղլաղակի հանին զիս 'ի
 31 բայ ծառայքն նր 'ի պատերազմէն : * Եւ ել յերկրորդ
 'ի կառաւ իւր, և հասեալ յեմ վախճանեցաւ, և Թազ-
 32 ցաւ ընդ հարսն իւր : * և եմ ժողովուրդն ողբացին,
 և սեւգ առին 'ի վր յովսիայ : Եւ եհան երեմիա մար-
 գարէ ողբս 'ի վր յովսիայ . և նստեալ Է կանայս ող-
 բան զողբան երեմիայի մինչ ցայտը . և ետան հրաման
 33 հանապազ յազգս իւրեանց ողբալ 'ի մէջ Ելի : * Այս
 եմ գրեալէ 'ի գիրս պատմութեց Թազաւորունց Ելի .
 զգործն զոր գործեաց յովսիս, և զառաքինութիւն զոր
 առաքինացաւ . և վր մեծ որդարութեմ նր և փառաց .
 և զիմաստութիւն զգուշութե իւրոյ զոր անէր առօրէնն
 ան : և զայս եմ մինչև ցայժմ պատմին գիրք Թազաւ-
 34 րութեմ Ելի և յուգայ : * Եւ ասեալ Թազաւորեցու-
 ցին յազգէ նր զչեքնիս որդի յովսիայ . և Թազաւ-
 րեաց յեքնիս փոխանակ հոր իւրոյ յովսիայ . ըսալ ա-
 35 մաց քան և երկից : * և Թազաւորեաց հրեատարմի և եմ
 ամաս երկս : և արգել Թազաւորն եգիպտացոյ՝ զի
 36 մի աք Թազաւորեացէ յեմ : * և արար ծախ նց հարիւր
 37 տաղանտ արծաթոյ, և տաղանտ մի ոսկոյ : * Եւ կա-
 ցոյց նց Թազաւորն եգիպտացոյ՝ Թազաւոր զյովս-
 կիմ զնորայր յերանիայ : և Թազաւորեաց յովսիմ հը-
 38 բէաստանի և եմ : * և կապեաց յովսիմ զմետանծա-
 և զիշխանս տանն Ելի . և գարա զողբայր իւր եհան և
 39 ամ առ իւր յերկրն եգիպտացոյ : * Եւ եր ամաց
 քան և հնդից յովսիմ, յորժամ Թազաւորեաց 'ի վր
 40 հրեատարմի և եմ : և արար չոր տաղի ան : * Եւ
 ւորս նր ել նաքուքողմոտս արքայ բաբելոնացոյ, և
 կա

Թամ պատրաստել, և այժմ : (29) Ունի . Տալ պերզմ
 ընդ նմա 'ի գա' : (29) Ունի . 'ի գալտին եգմանեգովայ
 գաւուս : (33) Ունի . Պատմութեց Թազայ Ելի զգործն
 զոր . . . և զիմաստութիւն զգուշութե իւրոյ : (35) Ու-
 նի . Եւ եմ ամս երկու :

կապեաց վնա պղծմի կապանդ և ասարաւ զնա 'ի բազ
րելնն : * և 'ի սպասուսէ տանն անն մա նարուքագանդ 41
սոր , և ասարաւ և եգ . 'ի պահեաթի 'ի տանն կուց իւրոց
'ի բարելնն : * Չոյս անժ զն նր' և զն պղծուածն նր և 42
անօրէնութեց' դրեալէ 'ի գիրս ժամանակաց թագաւ
ւորացն : * Եւ թագաւորեաց փոխանակ նր յովակիմ 43
որդի նր , որ էր ամաց ութնասունից : * և թագաւոր 44
րեաց ամփսս երկս , և ասուրս տանն յեմ . և արար չորս
առաքի տն : * Եւ զհետ ամփ միոյ' առաքեաց նարաւ 45
քոզանսոր , և ասարաւ զնա 'ի բարելնն հանգերձ գան
ձիւ տանն անն : * Եւ կացոյց զսեզեկիտ թագաւոր 'ի 46
վր հրէաստանի և եմփ . և էր սեզեկիտ ամաց քսան և
միոյ , և թագաւորեաց ամս մեռաւսան : * և արար չոր 47
առաքի տն , և մէ գարձաւ 'ի չարեաց իւրոց' և ոչ լուաւ
բանից երեմիայի մարգարէի զոր խօսեցաւ ընդ նմա 'ի
քեանդ տն : * և զերգուսն զոր երգուաւ նարուք 48
գանսոր արքայի անուամբ ան , մէ եկաց յերգմանն .
այլ ստեաց և հեւացաւ 'ի նարուքագանսորայ . և իրաւ
սացոյց զպարանոց և զսիրտ իւր յորինաց տն մի իւր :
* Եւ իշխանն ժողովրդեանն և քահանայք բարձում 49
պարտութիւն արարին , և անօրինեցան , և բազմացաւ
զնն զպղծութիւն իւրեանց քան զամ հեթանոս . և պղծե
ցին պառնարն սրբութե ան յեմ : * Եւ առաքեաց ան 50
հարցն նց զհրէշտակս և զմարգարէս իւր առ նստս զի
գարձցին . զն զի ինայեր 'ի նն , և 'ի տանն սրբութե
իւրոյ : * և արհամարհեցին զհրէշտակս նր . և յաւաթ 51
յորում խօսէր չ նն նր , կատակէին և ծաղր տանէին
զմարգարէս նր : * Եւ ցառեաւ նր 'ի վր ապրի նց . և 52
զն ամպարաւել նց ան 'ի վր նց զթագաւորան քաղ
զեացոց : * և նքաւ սպանին զերեսասարգոնց սրով . 53
և հեզին զարիւնս նց չուրջ զսրբութե տանարան , և
մէ ինայեր 'ի մանկունս և 'ի կուսանս 'ի ծերս և յե
րեսասարգոնց : * Առ զայս անժ ետ 'ի ձեռս նց . և 54
զնմ սպառ տանն անն զմեծ և զփոք , և զհաւ և զաղաս
ասպանակին ան , և զգանձս թագաւորին իւր . զնմ
առեալ ասարան 'ի բարելնն : * Եւ հրկեզ արարին ըզ 55
տանն ան , և քախեալ քանդեցին զպարխապն եմփ .
և զաշտարակս նր հրկեզեցին հրով : * և եղև վախճան 56
անժ փառաց նր . և զմայեալսն վարեալ առաքի սրով
զերեցին 'ի բարելնն : * Եւ եղև 'ի ծառայութե նց և 57
որդւոց նց մինչև 'ի թագաւորս պարսից , 'ի կառարել

բաւ

(42) Ուիս . Այս անժ զն նր և զն : (44) Յօրէմային պա
խախ . Ասուրս տանն յեմ : (48) Ուիս . Նարուքագա
նսորայ արքայի : (56) Ուիս . Վարեալ առաքի պոյ :

բանին ան զոր խօսեցաւ 'ի բերան երեմիայի մարգա-
 58 րէի : * մինչև համեսցի ար Է երկիրն գառարկացեալ :
 չարաթացոյց զնա, և զնա՝ ժամանակս զոր եղև անա-
 պատ համարեցաւ նմա 'ի չարաթումն : մինչև կատա-
 րեաց ամս եւթանասուն :

Յառաջեաւ ամի Թագաւորունն կիւրոսի՝ եւթանա-
 ւսուն ամ գերութենն կատարէր յուզայ և բնիխափնի :
 և ընդ նախ Թագաւորեաց կիւրոս ամս երեսուն :

Բ

ԳԼ. Բ.

- 1 Եւ 'ի Թագաւորունն կիւրոսի պարսից՝ յամեն ա-
 ռաջեաւ կատարեցաւ բանն ան, զոր խօսեցաւ
- 2 'ի բերան երեմիայի մարգարէի : * Եւ յարդոյ ար զոգի
 կիւրոսի Թագաւորին պարսից. և հրամայեաց կիւրոս
 յեմ Թագաւորուն Իւրում քարոզ կարգալ՝ և ասել :
- 3 * Այսպէս ասէ Թագաւորն պարսից կիւրոս. ինձ
 յայանեաց Թագաւորն նախկեաց ար նա Ելի, ար
- 4 բարձրալ : * և նշանակեալ յայանեաց ինձ, շինել նմա
 5 տաճար յեմ հրէաստանի : * Արդ՝ ողբ և իցէ և կայ
 ցէ առ նմա յողջացն հրէից. և ար նա եղիցի Է նմա.
- և ելեալ յեմ ընդ հրէայան շինեաց զտաճարն ան նոյ
 6 Ելի : այս է ար, որ բնակէն յեմ : * և նա ողբ որ յիւրա-
 քան լիւր ակօքս բնակեալեն, օգնեացն նոյ ասկաղ և
- 7 արծաթով. * միով ք և նա խաչամբք, և նա կապնածով ք
- 8 իւրեանց նուիրեացն 'ի տաճարն ան նոյ յեմ : * Եւ
 կացցեն ի իսաիք ըստ աղգացն և հայրապետաց աղգին
 յուզայ, և ցեղին բնիխափնի, և քահանայիցն և զե-
 9 ապուստ. և ամենեցուն զորոց զարեմոյց ար. զոգիս նոյ,
 9 ելանել և շինել զտաճան ան յեմ և շուրջ զնորդ. * և ող-
 նեացն ամենեքեան արծաթով և ոսկեով, միով ք և խա-
 չամբք, ու խառնեցն ան որպիսի և 'ի միտս իւրեանց անել
- 10 ցի : * Եւ Թագաւորն կիւրոս՝ նա բերել զտաճարապան
 ան, որ բերեալէր նառաքագնորոց յեմ, և և
- 11 գեաղէր 'ի պահ՝ ի տան կուցն իւրոց. * նա բերել կիւ-
 րոս Թագաւոր պարսից, և հրամայեաց ամէ զպաւան
- 12 միթրիգատայ գանձաւորի իւրոյ : * և համարեալ միթ-
 րիգատայ՝ նա ցտամանասար հանգերձապետ յուզայ :
 * Եւ

(58) Ուրիս. Կատարեաց ամս եւթանասուն և եւթն :

(58) Ուրիս. Յուզայ և բնիխափնի :

Գլ. Բ. (1) Ուրիս. Կիւրոսի պարսից յառաջեալն, կա՛ :

(2) Ուրիս. Յեմ 'ի Թագաւորն Իւրում քարոզել կարգալ :

(5) Ուրիս. Շինեացն զնախն նոյն : (7) Ուրիս. Եւ ող-
 բեացն 'ի տաճարն նոյ յեմ :

* Եւ այս էր Թիւ սպասու կահուան ան . սորա սակի 13
 զին հազար, և սպաս արծաթի էր հազար . խմբադեպք
 արծաթիք քսանեկին , և ոսկեք ոսկեք երեսուն , և
 արծաթիք երկու հազար չորեքհարիւր քսան . և այլ
 կահ հազար : * Իսկ իմ կահն զոր բերին ոսկի և արծա- 14
 թի, հինգ հազար չորեքհարիւր զամսունեկին : * Եւ 15
 տուեալ զայս իմ 'ի ձեռն սամանաւորաց' առեալ հան
 գեթ իմ գերութիւն հանէին 'ի բարեկամս յիմ :

Գ * Ի ժամանակն թագաւորութեն արաւելսի պարսից 16
 արքայի, գրեցին առ նա որք բնակեալէին շուրջ ԸԷ-
 հրէաստանիւ և զեմաւ . բաաղտամոս , և փթրիգասո ,
 և բեգլիոս , և հաթթիմոս , և բեգլեթիմոս , և սամեգիտ
 գրէլ . և այլ ևս բազումք ընդ նմ , որք բնակեալք էին
 առ ծամբերքն' քանանացիք և ափրացիք , ամենացիք
 և մեծարացիք , և յամրացիք , և այլք բազումք ետե
 զսկիւք : գրեցին թագի՝ զայս օրինակ : * Թագաւոր 17
 արաւելս տէր մեր , ծառայք զո , հաթթիմոս' որ երեք
 պարէ քեզ , և սամեգիտ գրէլ , և իմ խորհրդակեց
 մեր , և բաաղտոք կողմանց ասորաց և քանանացաց :
 * Այլ զիստիւն լիցի քեզ սեր մեր և թագաւոր . զի 18
 հրեիցն որ ելին 'ի ձեռն առ մեզ , երթեալ յիմ 'ի քա
 ղքն ապաստանալ և գտանացող . և չինեն զնա և զհրա
 պարսիս նր , և զպարսիսս նր կամին ամացուցանել .
 և գտանարն նր կամին բարձրաբերձ չինել : * արգ' եւ 19
 Թի գրաւորս զայս չինեցին , և զպարսիսս նր կաա
 բեցին . հարկս' տանք ոչ հարկանեն , այլ և Թագա
 ւորաց ևս ընդգրկեմ կան : * քանզի պանծացեալ յաւ 20
 ան 'ի տանարն իւրեանց : Արգ' թագիք Թագաւ
 մեզ , եթե փոքր արասցես այսմ իրաց' * տէր մեր Թա 21
 գաւոր , և փորձեալ տեսցես զքր գրեցին հաք զո և
 նախնիք : * և գացես գիր յիստակալանաց . և գիտաւ 22
 զնա Թի քաղաքս այս' ապաստանալուց եւ . և Թագաւորք
 սորա' * և հրեայք ապաստանալք , և տեղգմունք բնա 23
 էինք սորա յաւանան . զի որոյ և քաղաքս այս' աւե
 րեալ անապատ եղև : * Արգ' ջուցանեմք տեսն մե 24
 րոյ և Թագաւորի , եթե քաղաքս այս չինեցի , և պա
 քտալք նր կանգնեցին' զո իստակաւ և անապատս 'ի
 եղև .

(13) Ո՛հնա . Եւ սպաս արծաթեղին հազար . . և ափ
 արքայք ոսկեք : (13) Արգ' . խմբադեպք ար' : (16) 'ի
 շուս' . 'ի վերայ' արաւելսի . նշանի , կամբիւս : (16) Ո՛հ
 նա . Եւ բարեկամս : (16) Ո՛հնա . Բիւք մեծարեալք :
 (18) Արգ' . Արգ' . այսմ գիտուն փոք : (18) Ո՛հնա .
 Երթեալ յիմ : (19) Ո՛հնա . Եւ զպարսիսսս նր կաա' :
 (24) Յրեիսիս գիտեի . Ապաւորս և անապատս ոչ :

- 25 կողմանս ասորւոց և քանանացւոց ոչ ևս լիցի: * Յայնժամ գրեաց արտալէս Թագաւոր, հաւթիմու, և բնէ տեթմու, և սամէի գրի, և այլոց ամենեցուն որ ընալ կեալ են 'ի կողմանս ասորիոյ, և ասորւոց և քանանացւոց որք գրեցին առ նա: * Կարգացի ասե զԹուղթն ձեր զոր գրեցէք առ իս, և հրամայեցի տեսանել 'ի մեռ տեսնա յիշատակարանաց: և գտաւ քաղաքս այդ յիս կրգանցն և 'ի յաւիտեանց՝ ընդգծեմ ամ Թագաւորաց:
- 27 * և երկնային պատերազմողք չէ արմ կողմանս որ ընալ կեալ էին 'ի դմս: և Թագաւորք զորաւորք և խնորք որք ընալեալ էին յեմ, տիրացեալք հարկս հանէին 'ի
- 28 կողմանցն ասորւոց և քանանացւոց: * Այդք՝ այժմ հրամայեցի արգելալ զարագ զայդ 'ի շինելոյ քաղաքք և
- 29 և գտք քայլ յանձին կալայք * զի մի ևս առաւելուցի չարութի գոցա՝ և ընդգծեալցին, և աշխատեցին
- 30 զԹագաւորութիւն մեր: * Եւ յայնժամ կարգացեալ զգիր Թագաւորին արտալիսի, հաւթիմու, և սամէի գրի, և այլք բազումք ընդ նս, ելին փութով յեմ
- 31 երկնորք և զորք հանգերձ, * և արգելին գրեալսն 'ի շինելոյ: Եւ խափանեցաւ շինուած ասեալին նն յեմ մինչ յերկնորք ամ Թագաւորութիւն զարեհի պարտից արքայի:

ԳԼ. Գ.

- 1 Եւ Թագաւորն դարեհ արաք խափութի մեծ: և Դ ժողովեաց զեմ իշխանս իւր, և զընտանիս իւր,
- 2 և զեմ մեծամեծս մարաց, պարսից, քաղցեացւոց: * և զեմ նախարարս և զգորազուխս, և զտեղապարս ընդ նոսք 'ի կողմանցն հնգեաց, մինչ 'ի կողմանս եթուզ:
- 3 պապւոց: և էին նախարարք հարիւր քսանեւութն: * և կերան և արքին, և յազեցան, և ուրակ եղին: Եւ յորժամ զափանն եղէ՝ զարեհ Թագաւոր եմնւա 'ի տե
- 4 նեակ իւր: և ելեալ 'ի գահոյս իւր 'ի քուն եղէ: * Յայնժամ երեք պատանիք որ էին տնեկապանք նր և մինչդեռ 'ի քուն կայր Թագաւորն, նոցա 'ի ներքս 'ի տնեկի տարն կաշեալ և տան ունէին նմա: Խոսեալ սկսան
- 5 ընդ միմեանս և ասեն: * Եկայք՝ իւրաքանչիւր ասաղ

ցուք

(25) Սփռա. Որ ընալեալ էին 'ի կողմ: (27) Սփռա. Հարկս հարկանիին 'ի կողմ: (28)(29) Սփռա. Չարագ զայդոսիկ... յանձին կալարուք... և աշխատեցաւ աշխատել զԹագաւոր Գլ. Գ. (1) 'ի լուս'. 'ի լի խափութի նշանի, խաղաղութի: (1) Այլք. Պարսից և քաղց: (2) Սփռա. Եւ զտեղապարս: (5)(8) Սփռա. Խաղաղեցաւ:

ցուք բան մի, և որ ասացե իմաստուն և առաւել զ-
բաւոր քան զընկերս իւր՝ տացէ նմա գարեհի թագա-
ւոր պարգեւս մեծամեծս . և մեծ և անուանի երեւոյցի
քան զամենեւեմս . * և Երանիս զգեցուցե նմա, և
ոսկի սպասուք արքայ և կերիցե, և ի վր ասկեղնաց
նստցի, և ննջեաց . և վարեացե երկվարս ասկեսանձա .
և խոյր բեհեհայ թագ կապեացե նմա, և մանեակ ասկի
'ի պարանոցինը : * և երկրորդ յաթոսն գարեհի նստցի
զի խնամութե իւրոյ, և ազգական գարեհի անուա-
նեացի : * Եւ յայնժամ իւրաքանչիւր գրեալ զեւր բան,
փնջեցին և եգին ի անարս գարեհի արքայի : * և ասեն՝
յորժամ յարիցե՝ տացուք ցնա զգիրդ . և ընարեացե
Թագաւորն, և երեք մեծամեծք իշխանք պարսից . և ու-
րոյ գացի բան իմաստնագոյն՝ նմա տացե զյաղթազա-
կան պարգեւն : * Եւ գրեաց առաջինն, ասե . յաղթազ 10
և զորաւոր է քան զեմ գինի : * Եւ գրեաց երկրորդն,
և ասե . յաղթազ և զորաւոր քան զեմ Թագաւոր : * Եւ 12
երրորդն գրեաց, և ասե . յաղթազ և զորաւոր են քան
զեմ կանայք, և քան զեմ յաղթե ճշմարտութի : * Եւ 13
յորժամ զարթեալ Թագաւորն, առեալ զգիրն զոր ե-
տոսն ցնա, կարգաց : * և առաքեալ կոչեաց զեմ մե 14
ծառմնս պարսից և մարաց, և զխաբարսս, և զաղա-
բապետս, և զանգաւալս, և զիշխանս : * Եւ նստեալ ի 15
անդառ յայգորիկի . և կարգացին զգիրն առաջի ամե-
նեցուն : * Եւ ասե Թագաւորն . կոչեցէք այսր զազա 16
տանինն, և նորա մկնեացեն զբանս իւրեանց : և կո-
չեալ մօկն առաջի . * և ասեն ցնն ամենեւեմս . պաա 17
մեցեք մեզ զգրեալսդ : Եւ սկսաւ ասել առաջինն, որ
ասաց զի զօրութե գինեւոյ : * և ասե այսպէս . Ո՛րք . 18
զիարդ ոչ է զօրաւոր գինի . զի եմ մարդիկ որ ըմբեն
զնա յեմարեցուցանե զմիսան . * և զԹագաւորաց և ըզ 19
տառապելոյ՝ մի միսդ առնե . նոյնպէս՝ զտեառն և ըզ
ծառայի, զմեծասանց և զաղապատաց : * և զամենեցուն 20
միտս զարձուցանե, և չրջե յառաքութե . և ոչ երբեք
յիշեն զարամուի և զախտս ինչ : * Քանզի զամենեցուն 21
սիրտ՝ ընու զուարթութե և մեծութե : * և ոչ յիշե զԹա 22
գաւորս կամ զիշխանս . և առայ խաւել զմեծամեծս : և
յորժամ ըմպէ, ոչ յիշե զսիրելիս և զեղբարս, և զԵղեալ
միս . և բազում անգամ հանեալ սուր : * և յորժամ Թա 23
գի

- (7) Ուրեմ . Եւ յերկրորդ ամբուն : (8) Ուրեմ . Եւ եգին
առնարս գա՛ : (9) Աստ . Նմա տացեն զյաղթազա՛ :
(11) Աստ . Եւ զորաւոր է քան զեմ : (15) Աստ . Ի անգ-
առ յայգորիկի : (15) Ուրեմ . Եւ կարգացին զգիրն :
(19) Ուրեմ . Նոյնպէս և զտեառն :

24 Գի գինին՝ ոչ յիշէ զինչ գործեաց : * Ո՛վ արք՝ զխորդ
ոչ է զօրաւոր գինի, որ զայս ամբողջատե գործել :
Եւ ասացեալ զայս ամբողջաց :

ԳԼ. Դ.

- 1 Եւ սկսաւ խօսել երկրորդն, որ ասաց զՍ. զօրաւոր
2 Թագաւորի : * Ո՛վ արք՝ ոչ ապագէն զօրացեալ են
մարդիկ որ ունին զծով և զցամաք, և զամբողջ ինչ :
3 * Իսկ Թագաւոր զօրացեալ տիրէ ամբողջի և մարդ
կան. և զորինչ ասէ և հրամայէ՝ զազգադակի առնեն,
և Թէ հրամայէ պատերազմել ընկեր ընդ ընկերի իւ
4 բում, ոչ իշխեն անցանել զբանիւ : * և եթէ առաջ
զնն ի պատերազմ ընդ Թնամիս՝ երթեալ զազգադ
կի գործեն մեղքենայս, և ըրինա, և պարկապս, և աշ
5 տարակս : * սպանանեն, և մուրմին : և զհրամանաւ
Թագաւորին ոչ կարեն անցանել : և եթէ յազմեացեն՝
6 զամբողջութիւն բերեն Թագաւորին : * Եւ ոչ փայն զ
բական պատերազմաց, այլև մշակք որ գործեն զեր
կիր. յորժամ սերմանեն և հնան, զարգինա իւրեանց
բերեն Թագաւորին : և հարկահանք դարձեալ բռնա
7 դատեալ զաշխարհ, հանեն հարկս Թագաւորի : * Եւ
Թագաւոր՝ փայն զօրացեալ իշխան է ի վր թմբ. և ե
8 Թէ հրամայէ սպանանել՝ սպանանեն. և եթէ կեցուցա
9 նել՝ կեցուցանեն : * և եթէ զինել՝ զինեն : * և եթէ քա
10 յիւն՝ քակեն. և եթէ անկել՝ անկեն : * և ամաշխարհ
11 Թագաւորի զօրաւոր և հրամանի լսեն. և ինչն արքայ
12 զինչ և կամօ՝ գործէ : և ինչն ի հանգստեան կայ. բազ
13 մ, ուտէ, ըմպէ, և ի քուս մտանէ : * և այլք ամենե
կան չուրջ պահեն զնա, և հրամանի նր անասն. և ոչ
14 իշխեն թ կամս իւրեանց երթալ ուրեք, և կամ գոր
ծել. և ոչ իշխեն անցանել զհրամանաւ Թագաւորի :
15 * Արք՝ ու արք, զխորդ ոչ զօրաւոր է Թագաւոր, ո
րոյ բան հրամանի իւրոյ սոսշափ զօրացեալ իշխէ ի վր
16 ամենեցունց : Եւ զայս ասացեալ լսեաց : * Եւ եր
բորքն՝ որ ասաց զՍ. զօրաւոր կանանց, և զամս շրջ
մարտուն. այս է զօրաբարել. սկսաւ խօսել և ասէ :
17 * Ո՛վ արք՝ եթէ մեծ է Թագաւոր՝ և կամ այլ բազում
մար

ԳԼ. Բ. (2) Աստ. Մարգիկ, և ունին զծով. և զամ
բն որ է ի նոսա : (7) Յօրկալիս. Եւ եթէ կեցուցանել
կեցուցանել : (13) Յօրկալի միւս մէջ և յայ գրքիս ի
Բագա՝ գիւնի՝ անան զօրաբարել, և իւրս ի գիւնիս
գրքի ի ներս հիւս, գիւնիս՝ զօրաբարել, որ յառ
ջիւսք ամ արքի մարկս երես ըստ սովորեալիս :

ԻԵ Bb

մարդիկ, և կամ զորաւոր է գինի. մ'է որ յազմեալ
 ունի և տիրէ 'ի վր' ամենեցուն : * Ո՛ր ապագին կա 15
 նայք . քանզի կանայք են որ ծնանին զթագաւորս . և
 ամ մարդիկ որ տիրեն ծովու և ցամաքի' * 'ի նոցանէ' 16
 ծնան . և կանայք ծնան և սնուցին զմշակս որ անկեն
 զայդիս' ուստի լինի գինի : * և նորս են որ առնեն 17
 զհանգերնս արանց, և նոցաք զարգարին և փառաւորին
 մարդիկ . և ոչ է հնար առանց նոցա լինել մարդկան :
 * Եւ եթէ ժողովեացեն զտէի և զարծաթ' և զամբա 18
 բուծա, և տեսեալ կին մի գեղեցիկ' * գործեալ 'ի նա' 19
 և բերանաբաց եղեալ հայրն ընդ նա . և ամ կամք իւր
 եանց սիրեն զնա առաւել քան զտէի և քան զարծաթ'
 և քան զամբա բարութիս : * և թողեալ զհայր' և զմայր 20
 իւր, որ ծնան և սնուցին զնա, և զաշխարհ իւր . եւ
 թայ զհետ կեող իւրոյ : * և այնպէս միացեալ ոգերաւ 21
 նի ընդ նա, մինչև ոչ յիշէ զհայր իւր և ոչ զմայր և ոչ
 զաշխարհ : * Եւ յայտմանէ արծան է մեզ գիտեմ' թի 22
 տիրեն 'ի վր' մեր կանայք մեր . զի զամբն' զոր գոր
 ծեք և աշխատեք, բերեք և ապք ցկանայս մեր : * Եւ 23
 առեալ առն զուր իւր, զնայ 'ի շահապարհ' հեռի .
 և եթէ շահի ինչ, կամ աւաղակէ և գողանայ, կամ չ
 ծով և ընդ գետս նաւէ : * և գողանաց պատահէ, և չ 24
 խաւարուս զնայ . և յորժամ գողանայ և յափշտակէ,
 և ընդ ամ վիշտս անցանէ, զայ բերէ զամ փառաւորն
 առ կին իւր . * քանզի առաւել սիրի մարդ զին իւր' 25
 քան զհայր իւր և զմայր իւր : * Եւ բազումք յիմարե 26
 քան 'ի մտաց իւրեանց . և զմ կանանց իւրեանց անկան
 'ի ծառայութի : * և բազումք 'ի կորուստ մասնեցան, 27
 և մեռան, և սպանին . և սխալեալ անկան 'ի մեծամեծ
 մեղս զմ կանանց : * Եւ այժմ ոչ հաւատայք ինձ . մէ 28
 մեծ թագաւորք անձնիքնսն է ինքն . և ամ ոք 'ի մարդ
 կանէ ոչ իշիտ մերմեալ 'ի գա : * Տեսանէի ես ըզ 29
 գուտար հարձի թագաւորի, զի նաւեր ընդ ալմէ թալ
 պաւորիք . * և առեալ զթագն 'ի գլխոյ գորս' գնէր 'ի 30
 զլուսի իւրում . և անեալ ապառի թագաւորիք : * և 31
 առ այս թագաւորք ոչ ցամայք . այլ բացեալ զսերան
 իւր հայեր ընդգեմ նր, և եթէ ծիծաղեք' ծիծաղեք
 ընդգեմ նորս : Ի եթէ արամեք' թագաւորք սոքեք,
 մինչև մտափեցուցի զնա : * Արգ' մ արք . զիւրք ոչ 32
 են զորաւոր կանայք' որ զայս ամ առնեն : * Եւ յայն 33
 ժամ

(15) Ո՛րն . Որ ծնան զթագաւորս : (16) Ո՛րն . Եւ նո
 ցա ծնան և սնուցին : (20) Ո՛րն . Եւ երթայր զհետ
 ինձ : (29) Ո՛րն յաշխարհ . Տեսանէի ես զպիւն ըզ
 գուտար հարձի : (31) Այս . Այնքն ցամայք :

- ժամ թագաւորն և մեծանեց նի սկսան հայել զոր Է
 ընկեր իւր: Եւ սկսաւ խօսել զորաբարեւ զսան ճշմար
 34 առեթէ՝ և ասէ: * Ո՛ր աղջ՝ ոչ ապաքին զօրաւոր են
 կանայք, մեծ է երկիր, բարձր են երկինք, և երազըն
 թաց է արեգակն: զի զի ունի արշաւան ընդ կամե
 րածն խորանն երկնից - և գարձեալ զաղէկազակի ոչ ու
 35 ցեալ հասանէ 'ի տեղի իւր 'ի միում աւաւր: * Ո՛ր ա
 պաքին մեծ է այն՝ որ զայս թմ արար: Արդարեւ՝ ճշմար
 36 տուի մեծ և զօրաւոր է քան զամենեւեան: * Թմ եւ
 կիր ապաւինի 'ի ճշմարտութի, և երկինք օրհնեն զճշմար
 տութի: և Թմ գործք շարժին և դադան աւաւրի նի: և
 37 ոչ է 'ի ճշմարտութե անիրաւութե և ոչ մի: * Անիրաւ
 է դինի. անիրաւ է թագաւոր. անիրաւ են և կանայք.
 անիրաւ են և Թմ որդիք մարդկան. անիրաւ են և Թմ
 գործք նի: և ոչ գոյ 'ի նի ճշմարտութի, և յանիրաւութե
 38 իւրեանց կորնին: * Իսկ ճշմարտութի կայ և միայ, և
 զօրաւոր է յաւիտեան. և կենդանի է, և ունի իշխա
 39 նութի նի յաւիտեանս յաւիտենից: * և ոչ գոյ 'ի նիս
 սկիւտութի, և ոչ երեւի փոփոխի, այլ իրաւունս աւ
 40 նէ: և մարտեալ է 'ի նմանե անիրաւութե և շարութե
 և Թմ գործք ճշմարտութե հանկն են ամենեցուն: * և
 ոչ գոյ 'ի գառատանի նի անիրաւութե. քանզի ճշմար
 տութի է զօրութե թագաւորաց, և իշխանութե և մե
 41 ծութե: և է օրհնեալ մը Թմ ճշմարտութե: * Եւ ա
 սացեալ զայս՝ ըսեաց 'ի խօսելոյն: Եւ Թմ ժողովն յայն
 ժամ մեծանայն աղաղակեցին՝ և ասին. մեծ է ճշմար
 42 տութի՝ և յաղթող և զօրաւոր: * Բայեժամ թագա
 ւորն ասէ ցնա. խնդրեալ զինչ և կամա. և ասց ևս ա
 ռաւել քան զգրեալսգ. զի զի գաւար իմաստան քան
 զամենեւեան: և երկրորդ յաթոռ իմ նստիր. և ազ
 43 գական իմ անուանեալիր: * Բայեժամ ասէ զորաբա
 րեւ ցեմագաւորն. յիշեալ զուխան զոր ուխտեցի զի
 ցնուածոյն Էմփ. յաւաւր յորում ասեք գու զթագա
 44ւորութեգ քո. և ասացեր՝ * զԹմ կահ և սպաս Էմփ
 գարձուցանել անգրին, զոր որոշեալ մեկնեաց կիւրաւ,
 յորժամ և հաճի զբարեւոյն, և ուխտեաց նա գարձուցա
 45 նել զսպասն Թմ: * Նոյնպէս և գու թագաւոր՝ ուխ
 տեցեր չինել զանձարն Թմ, զոր այրեցին և քանդեցին
 յորժամ արարին անապատ զհրեաստան քաղաքացիքն:
 46 * Եւ այժմ աղաւմ՝ զքեզ տէր իմ և թագաւոր, և ինդ
 բնմ

(35) Ոմնե. Մեծ է և զօրաւոր է: (38) Այս. Եւ զօրա
 ւոր է յաւիտեանս: (38) Ուսն. Եւ ունի զիշխանութի
 յա՛: (41) Ոմնե. Եւ Թմ ժողովն յայնժամ. և յաղթող
 է և զ՛: (46) Ուսն. Եւ զի այնորիկ: (46) Այս. Արաւ

րեմ'ի քեն . և զայս անժ պարգև շորհեա՛մ գու ինձ . և
 վասն այսորիկ աղաչեմ զքեզ, կատարեա՛մ զուխան զոր
 ուխտեցեր թագաւորին երկնաւորի . արա՛ ըստ այնմ՝
 որ ել'ի բերանի քումնէ : * Յայնժամ յարուցեալ զաւ 47
 քեհ թագաւոր և համբուրեաց զգորաբարեւ . և գը-
 րեաց նմա թուղթս առ նմ գաւառապետս, և տեղա-
 կալն, և զօրազուխս, և առ նախարարս, զի յաւար-
 կեսցեն զնա : և որք ընդ նմայն եին՝ ելանել և շինել
 զնմ : * Եւ առ նմ տեղակալս կողմանցն տաւորաց և փիւ 48
 նիկեցեաց, և որ են 'ի կողմանս լիբանանու . զրեաց
 թուղթ' զի իշուացեն մայր փայտ 'ի լիբանանէ յեմ, և
 շինեսցեն հանգերձ զարաբարելիւ զքաղաքն : * Եւ գը 49
 րեցաւ առ նմ հրեայս որ ելեալէին 'ի Թագաւորու-
 թին իւրում, և աղատեաց զնոսա 'ի հարկաց . և ասե-
 ցեմ զօրաւորս և նախարարս, և տեղակալս, և գաւա-
 ռապետս՝ մի որ զն հարկաց մերձեսցի 'ի գրուան նոց :
 * և զեմ տեղիս զոր և ունին՝ անհարկ և աղատ լիցի . 50
 և նմ եղովմայեցիք տացեն 'ի բայ զքեզոք և զանդէս
 զոր ունին զհրէից : * Եւ 'ի շինուած տաճարին տացեն 51
 յաբբուշուտս՝ յամբ քսան աաղանա, մինչև շինեսցի տա-
 ճարն : * Եւ 'ի սեղան ողջակիլացն տացեն զնմ տուրս , 52
 ող և գրեալ է յօրենան, զեւթներորդս . և զտանեւ
 րորդս անխափան մատուցանել : և այլևս աաղանտս
 տասն յամբ : * և ամենեքեան որ ելանեն յեմ շինեսցեն 53
 զքաղաքն, և լիցին աղապք և առանց հարկաց . ինքեանիք
 և աղք իւրեանց, և նմ քահանայքն : * Եւ հրամայեաց 54
 զրեւ և տալ զնմ գարման, և զգատմուշան քահանայիցն
 որով կատարեն զպաշտօնն նն : * և զեւթուցեացն գրեաց 55
 տեղ առնիկս գաւուրս, մինչև կատարեսցի տաճարն նն ,
 և եւեմ շինեսցի : * և ամենեցուն ոյք պահէին զքաղաքն՝ 56
 գրեաց ասլ նոց ժառանգուի երկրի՝ և առնիկս : * Եւ 57
 առաքեաց զնմ կահ և զսպաս տաճարին, զօր սրոշեաց
 կիւրոս 'ի բարելմնէ . և զնմ զորինչ ասաց կիւրոս՝ գա-
 րեհ զնոյն արար և կատարեաց . և նա տանել զնմ ըզ-
 պատն նն : * Եւ յորժամ, ել արաքս 'ի Թագաւորէն 58
 զորաբարեւ, համբարձ զմեռս իւր յերկնս ընդ կողմն
 եմբ . և օրհնեաց զնր Թագաւոր երկնից, * և ասէ . 'ի 59
 քեն է յաղթուիթ, և 'ի քեն է իմպատուիթ . և բեզ
 վայի .

ըստ այնմ ող և ել 'ի բե' : (49) Այս . Եւ գրեաց առ
 նմ հրէ' . . մերձեսցի 'ի գուրս նոցա : (50) Ուխտ . Եւ
 նմ տեղի զոր և ու' : (50) Ունի . Չոր ունէին զհրէից :
 (52) Ունի . Եւ զտասանորդս անի' : (52) Ուխտ 'ի լաս' .
 Տաղանդս տասն ամ յամբ : (53) Ունի . Որ ելանէին
 յեմ : (55) Ունի . Տալ առնիկս զօրաւորս մինչև :

- 60 վայելեն փառք. և ես ծառայ քո եմ. * և օրհնեմ զքեզ
որ ետուր ինձ իմաստուի, և դռնանմա՞ զքեն ան հարցն
61 մերոյ : * Եւ ան զԹուղթան և զնայ. և եկն եմնու 'ի
62 բարեւոյն, և պատմեաց զամ եղբարց իւրոց : * և օրհ
նեցին զամ հարցն իւրեանց. վն զքեզ օրհնեաց նշ ընդար
63 ձակութի, և արար Թաղութի * Եւ նեւ և շինեւ զեմ,
և զսանաւնն ան՝ յորում. անուանեցաւ անուն նորա 'ի
նմա. և արարին ուրախութի մեծ, հանգերձ ամ նուա
զարանեք զաւուրս եւթն :

ԳԼ. Ե.

- 1 Եւ զհետ այս ամբ ընարեցին զհաւապետս և զա
ռաջնորդս ասնց, և աղցաց, և ցեղից, և լանեւ յեմ
հանգերձ կանամբք իւրեանց. և որդւոք և գասերօք
2 և ծառայիւք, և ամ կահիւ և կազմածով իւրեանց : * Եւ
զարեհ առաքեաց ընդ նմ ձիս հազար, մեծք երթեալ
հասանիցեն յեմ խաղաղութի, և հանգերձ նուազարա
3 նք՝ Թմրկաւ և փողով, * և սարու. և ամ ուրախութի
արձակեաց զնոսա յեմ :
- 4 * Եւ այս եւ անուանք արանց որ ելին յեմ, ըստ ան
ուանց հարցն իւրեանց, ըստ ցեղս տոհմիցն իւրեանց : Ե
- 5 * 'ի քահանայիցն էին. որդիք փնենէի որդւոյ անու
րոնի, յեսու յովսէփեանց, և յովսիփ՝ որ և զորաւ
բարեւ սաղաթիւրեանց, յաղգէն փաւթոյ 'ի տոհմէն
6 փարեանց, 'ի ցեղին յուգոյ. * որ և խօսեցաւ ասա
քի զարեհի արքայի զրանս իմաստուի, յերկրորդ ամբ
Թաղաւորութե նք, յամենանն նիսան յամենանն ա
7 ռաջնում : * Ելին ողբա տանեցեան հրեայք՝ որք ար
ձակեալք 'ի գերութէն ելին յեմ, որք էին գերեալք
'ի նաբուքոդոնոսորոյ արքայի բարեւոյն : և ելեալք
8 յեմ * ընարեցին 'ի հրեաստանի յերազանցիւր քա
ղաքս : Եւ էին առաջնորդք նշ՝ զորապետի, և յեսու
յովսէփեանց : Եւ էին յաղգե քահանայիցն՝ նեեմի,
զարեհ, հաեակ, անանիա, մեւրգբե. բեկզաս, տա
9 փարաս, բորեւ, հուսիք, բաւնա : * Եւ այս եւ Թիւք
նահապետաց աղցացն, և իշխանքն. Արդիք փորասայ
երկու հազար հարիւր եւթանասուն և երկու. : Ար
գիք սափառայ՝ չորեքհարիւր եւթանասուն և երկու :
10 * Արդիք արեւայ՝ եւթնհարիւր եւթանասուն և վեց :
11 * Արդիք նեփթալեմ մովարացոյ, և որդւոյ յեսուայ
և

ԴԷ. Ե. (5) Թմրկաւ. Սաղաթիւրեանց : (7) Ռեւ. Եւ
քային բարեւոյն : (8) Ռեւ. Բարեւ. Կառիւ.
արեւան : (9) Ռեւ. Երկու հազարք և հարիւր եւթն

և հազարայ՝ երկու հազար ութ հարիւր և երկուսուսուն :
 * որդիք յեփայնայ՝ երկու հազար երկերիւր յիսուն և 12
 շրտ : որդիք զառանայ՝ ինն հարիւր քառասուն և եւթն :
 որդիք բարքեայ՝ եւթն հարիւր յիսուն : որդիք բանեայ՝
 վեց հարիւր քառասուն և ութ : * որդիք բերեայ՝ վեց 13
 հարիւր քսան և երեք : որդիք արգեայ՝ երեք հազար և
 յեքն հարիւր քսան և երկու : * որդիք ազնիկանայ՝ վեց 14
 հարիւր եւթնասուն և եւթն : որդիք բառորեայ՝ եր-
 հա հազար վեց հարիւր և վեց : որդիք ազնիկայ՝ չորեք
 հարիւր յիսուն և չորտ : * որդիք ազերեզնիկայ՝ իննսուն 15
 և երկու : որդիք իլանայ և զեօայ՝ վաթսուն և եւթն :
 որդիք աղարայ, չորեք հարիւր երեսուն և երկու : * որ 16
 դիք զերգառայ՝ վեց հարիւր երեսուն և երկու : որդիք
 անանիայ՝ հարիւր քսան : որդիք արամայ՝ երեք հա-
 ղիւր քսան և երեք : * որդիք արաբիւնայ՝ հարիւր եր- 17
 կուսուսան : որդիք բեանրայ՝ երեք հազար իննսուն և
 հինգ : որդիք բեթզամայ՝ հարիւր քսան և երեք : * 'ի 18
 նասորայ՝ յիսուն և եւթն : 'ի նաաթայ՝ հարիւր յիսուն և
 ութ : 'ի բեթամովիթայ՝ քառասուն և երկու : * 'ի կա 19
 ըիւթարիմայ՝ քսան և հինգ : 'ի քափիրայ և թերանայ՝
 եւթն հարիւր քառասուն և ութ : 'ի քազիւսեայ և ա-
 միգիայ՝ չորեք հարիւր քսան և երկու : * 'ի էփմարայ և 20
 հաթեայ՝ վեց հարիւր քսան և մի : 'ի մակադոնայ՝ հա-
 ղիւր քսան և երկու : * 'ի բետաղիմայ՝ յիսուն և երկու : 21
 որդիք նեփթայ՝ հարիւր յիսուն և վեց : * որդիք կա-
 զամալայ և անիայ՝ եւթն հարիւր քսան և հինգ : * որդիք 22
 յերեքայ՝ երեք հարիւր քառասուն և հինգ : որդիք սա-
 նասայ՝ երեք հազար երեք հարիւր երեսուն և մի : Եւ
 որդիք քահանայիցն : * որդիք յեզգուայ՝ որդւոյ յե- 24
 սուայ՝ ինն հարիւր երեսուն և երկու : որդիք եմեքայ՝
 հազար յիսուն և երկու : * որդիք փառայ՝ հազար եր- 25
 կերիւր քառասուն և հինգ : որդիք քարմայ՝ հազար
 եւթն և տասն : * 'իսկ զէապառայն . որդի յիսուայ՝ մի : 26
 և կոզաղայ, և բանեայ և սուգիայ՝ եւթնասուն և
 չորտ : Եւ որդիք յաղգե քահանայիցն սաղմաստայք : 27
 որդիք սաափայ՝ հարիւր քառասուն և ութ : * Եւ գրա- 28
 նապանք, որդիք սաղմայ . որդիք սաեքայ . որդիք
 սաղմանայ . որդիք զաւուքայ . որդիք սաեքայ . որ-
 ցիք

(12) Ոմանք . Բառասուն և հինգ : որդիք բարքեայ :
 (18) Ուսան . Որդիք նասորայ : (18) Ոմանք . Երեսուն և
 հինգ . . . 'ի բեթամովիթայ : (19) Ուսան . Որդիք կա-
 ղիւթարիմայ : (24) Ուսան . Որդիք յեզգուայ : (25) Ո-
 մանք . Բառասուն և եւթն : (26) Ոմանք . 'իսկ զէապա-
 րայն որդիք, յիսուայ : (28) Ոմանք . Որդիք սաղմանայք .

- 2) գիր ստանայ, ամենեւեմ հարիւր երեսուն և թին: * Եւ
ծառայք քահանայիցն, որդիք աստիճայ. որդիք աս-
լապայ. որդիք կերայ. որդիք սոււայ. որդիք փաղեայ.
3) որդիք զարանայ. որդիք ագաբայ. * որդիք ակու-
բայ. որդիք ոււայ. որդիք կեդապայ. որդիք ագա-
բայ. որդիք սուրայիմայ. որդիք աստանայ. որդիք կա-
31) Թուայ. որդիք գեղուրայ: * որդիք յարուայ. որդիք
գեղանայ. որդիք նորայ. որդիք ասերայ. որդիք գա-
լերայ. որդիք զգողայ. որդիք փանայ. որդիք ասա-
լայ. որդիք բասայ. որդիք ասանայ. որդիք մասանայ.
որդիք նափնայ. որդիք ակումայ. որդիք արեփայ.
որդիք ասուրայ. որդիք փարակայ. որդիք փասաղով-
32) Թայ: * որդիք գեղանայ. որդիք կուլայ. որդիք քա-
րանայ. որդիք բարեւայ. որդիք սկսարայ. որդիք
33) Թոււմայ. որդիք նասայ. որդիք ասեփայ: * Որդիք
ծառայիցն սողմանի. որդիք ասփփովթայ. որդիք փա-
րեփայ. որդիք յեփայ. որդիք զողմայ. որդիք սա-
34) Լայ. որդիք ասփայ: * որդիք ագեփայ. որդիք փաղա-
րեփայ. որդիք սարփայ. որդիք ասրովթայ. որդիք մա-
սեփայ. որդիք գասայայ. որդիք ագոււայ. որդիք սու-
բասայ. որդիք ափիերայ. որդիք բարովեփայ. որդիք
35) ասփասայ. որդիք ալլոնեփայ: * Ամենայն ծառայք քա-
հանայիցն, և ծառայք սողմանի՝ երեք հարիւր եւթա-
36) նասուն և երկու: * Սորս էին որ ելեալէին 'ի բարե-
լանէ. և Թերմաղէթ, և Թեղեսիաս իշխանք նց. և քա-
37) րաթաղան, և աղաար: * Եւ զայլս ևս ոչ կարաց թը-
ւել. ոչ զհարս, և ոչ զազգան. որ էին յելէ. որդիք
զաղանայ. որդիք տուբանայ. որդիք նեկողանայ. վեց
38) հարիւր յեսուն և երկու: * Եւ 'ի քահանայիցն որք
արաղէին զքահանայունն՝ ոչ գտան. որդիք նորդիայ.
որդիք ակրսեփայ. որդիք յողուայ, որք տոխն իւր-
39) նանց կանայս 'ի դստերացն արեղեղեփայ. * և կոչեցան
ըստ անուան նց. և խնդրեալ զսոսա ոչ գտին 'ի գիրս
աղգահամարին 'ի տեղի վեճակի նց: և երբն ոչ գտին
յաղգահամարին, 'ի բանց որոշեցին զնն, և ոչ մօտեցին
40) 'ի քահանայուն: * Եւ ասացին զնոսա նէմիա, և աս-
թարիա, և մերձենալ 'ի սրբութեան՝ մինչև յարիցե-
քահանայապետ որոյ զգեցեալ իցէ զայսանութիւն և

ԸԸ-

(30) Ո՛հնէ. Որդիք ասափայ. . . որդիք կոււայ: (31) Ո՛-
հնէ. Որդիք ողիայ. . . որդիք ասսարայ: (32) Ո՛հնէ.
Որդիք Թոււմայ: (35) Ո՛հնէ. Չարահարիւրեթանա՞:
(37) Ո՛հնէ. Ոչ զհաղարս և ոչ զազգա: (39) Ո՛հնէ. Ոչ
գտին ըստ աղգահամարին 'ի գիրս. . . և երբն ոչ գտան
յաղ: (40) Ո՛հնէ. Նեմիա և ասթարիա:

զհամարումն : * Եւ եին նմ ինչ յերկառասանամեկն յի
 և ի վեր, Թող զծառայս և զազարնայս . բեւոք չորք,
 և երեքհազար և երեքհարիւր զամբուան : * Ժառայք 12
 և ազարնայք նոյ՝ եւ թն հազար երեքհարիւր երեսուն և
 հինգ : Սազմառասանք և պաշտանեայք՝ երկերիւրքառա-
 սուն և հինգ : * Ուրոք՝ չորեքհարիւր երեսուն և հինգ . 43
 ձեք՝ եւ թն հազար քառասուն և վեց . և ջորեք՝ երկերիւր-
 քառասուն և հինգ . եւ ջք՝ հինգ հազար հինգ հարիւր
 քսան և հինգ : * Եւ իշխանիք ըստ հպարտեման իւր . 44
 եանց եկեալ մօին ի տեղի տաճարին այ որ եր յեմ՝
 և եգեալ ուխտս զի կանգնեայի տաճարն ի տեղաւ
 իւրում : Եւ լը կարգի իւրեանց * արկանէին ի դան 15
 մանակ տաճարին ի նպաստաւարութի զգործոյն՝ ոսկի՝
 հազար մասս, և արծաթ՝ մասս հինգ հազար, և պտու-
 մուռնիս քահանայականս՝ հարիւր : * Եւ ընտելեցին 6
 քահանայք և զւտացիքն՝ և ժողովուրդն յեմ . և ի
 տեղիս նորս . և սազմորդաց պաշտանեայքն, և զանա-
 պանքն . և նմ ինչ ի գեօղս և յազարսն իւրեանց :

2 * Եւ յարուցեալ յեւթներորդ ամենանն նմ որդիքն 41
 էլի, յիւրաքանչիւր տեղեաց ժողովեցան միաբան յընդ-
 արձակ տեղին՝ ի գաւռնն առաջին՝ ի կողմնն արեւելից :
 * Եւ կարգեալ յետս յովտեղեկեանց և եղբարք նոյ, 6
 և նմ բազմամեկն քահանայքն, և զորարարել սաղա-
 թիկեանց և եղբարք նորս՝ պատրաստեցին սեղան նմ
 այ էլի, * մատուցանել ի վր նոյ ողբակեղս՝ որպէս և 49
 գրեալ է ի գիրս մովսիսի առնն այ : * Եւ ժողովեցան 50
 նոքա և որոշեցան յայլոց ի հեթանոսաց երկրին . և
 ուղղեցին սեղան զօհարանաց ի տեղաւ իւրում : և
 թէպէտ էին նոյ թշնամիք հեթանոցս՝ սակայն ընեւին
 նոյ օգնականք նմ աղքատ երկրի, և բերէին նոքա ընծայս
 և պատարագս՝ ըստ ժամանակս ժամանակս, և սղա-
 կեղս նն ընդ առաստուս ի չ երեկոյս : * Եւ արարին 51
 զան տաղաւարահարացն, ող և գրեալ է յօրենն մով-
 սիսի, և մատուցանէին զսկս զօհանապաղ՝ ող և հրա-
 մայեալ եր : * Եւ յետ այսորիկ մատուցանէին ողջա 52
 կեղս ըստ ժամանակս ժամանակս, և զողբակեղս յաղա-
 թուցն և զամսամեկն . և զնմ սուրբ տան կարգեին
 և կատարէին, * և որ ինչ միանգամ ուխտս ուխտեին 53
 այ . յամսամեկն եւ թներորդ ամսոյն սկսան մատուցա-
 նել զողբակեղս նն այ : և տաճարն նն այ սկսեալ եր չի-
 նեալ :

(42) Ո՛հնէ . Եւ ծառայք և աղ . . երեսուն և եւթն :
 (44) Այս . Եւ ըստ կարի իւրեանց ար : (50) Ո՛հնէ . ի
 յայլոց հեթանոսաց . . և բերէին նոյ ընծայս : (51) Թե-
 ճնային պօլաի . Ող և գրեալ է յօրենն :

- 54 նեալ : * Եւ ետան զինս գաղատաւոց եւ հիւսանց . և
 55 Կերաւուրս նց : * Նոյնպէս և սիգոնացւոց և տիւրաց
 առց , զի բերցին նոցա 'ի իւրանանէ մայր փայտ : և բն
 րեալ նաւք 'ի նաւահանգիսան յապոփ , որպէս և հրա
 մայրաց և կարգեաց նց յառաջագոյն հիւրոս Թագաւ
 առ պարսկց :
- 56 * Եւ յամի երկրորդի ելիցն իւրեանց յեմ , յամենան Ե
 երկրորդում , ոկտան շինել զտանարն . զորաբարել ու
 զաթիւնեանց , և յծաւ յովսէփէնեանց և եղբարք նց ,
 և քահանայապետքն և զնաացիք : և եմ որ ելեալ ինի 'ի
 57 Գերուծին յեմ : * Եւ արկին հիմն տանն ձն նց յամ
 տանի երկրորդ տանանն , յերկրորդի ամի ելիցն իւր
 58 եանց 'ի հրէաստան և յեմ : * և կարգեցին զքահանային
 'ի քահանանից և 'ի վեր 'ի գործ ապասաւ ձն : Եւ
 կարգեցան յետու և որդիք և եղբարք նի . և կտակեց
 եղբայր նի . և որդիք յերուհիմա քարան , և որդիք յը
 վիգայ եկեղեցեանց , հանգերձ եղբարք իւրեանց . եմ
 զնաացիքն միարանեալ գործիկն զգործ տանն ձն : և
 59 գաղատառք շինուց շինեցին զտունն ձն : * Եւ կարգե
 ցան քահանայապետքն զքեցեալ զպնդնաւորն հանգերձ
 նաւագարանոք և փողովք : և զնաացիքն որդիք առաւ
 60 փայտանիկն զննդայսն . * հանգերձ երգովք սաղմ
 սկին և օրհնիկն զեմ . ուղ և կարգեաց զերգա նաւ
 61 գարանաց գաւիթ Թագաւոր իլի : * և մեծանայն օրհ
 նիկն և գոհանային զմէ նց . զս զի բարեբարութ նց և
 62 փառք յաւիտեան են յեմ իլի : * և մեծանայն եմ ժո
 զովուրդքն հարկանիկն զգեղախութանց , և զաշին ձայ
 նիւ մեծաւ . և օրհնիկն զմր , որ կանգնեաց զտանար
 63 իւր սուրբ : * Եւ եկին միին քահանայապետք զնաւ
 ցիք՝ որք եկն պահերկցունք , և մուգնորդք Ը նահա
 պետու և հարցն իւրեանց , որոց տեսեալէր զտանարն
 64 յառաջ քան զպս շինուած : * Եւ մեծաւ ձայնիւ , և
 65 լալով , և բազում փողովք և ուրախութ մեծաւ . * մինչե
 ցսեկն բազմութն զմայն փողոցն 'ի ձայնէ լալոց ժո
 զովրդեանն . զի եկեպեա եկն բազումք որ հարկանիկն
 66 զգեղան , որ երկայր ձայն և 'ի հետաւոր տեղեմ : * Եւ
 լուան զմայնն Թնտմիւր աղցին յաղաղ ' և բնիւսմին ,
 և եկին 'ի տեսանել և գիտել Թէ զմեզ իցե մայն փո
 67 րոցն : * և գիտացին ' Թէ ելեալքն 'ի բարեւոյն 'ի զե
 68 րուան են որ շինեն զտանարն ձն նց իլի : * և մտաւ
 ցեալ

(58) Որհնի . Եւ որդիք յհաւանայ բարան : (63) Որհնի .
 Բառաւք քան զայս շինած : (65) Որհնի . Եւ 'ի հետաւոր
 և տեղեմ : (66) Որհնի . Եւ 'ի գիտել Թէ զմեզ և մայն
 փողոցն : (68) Որհնի . Եւ տեսեալ յովսէփէն :

զննարարութիւն : * Եւ եին ամ ինչ յերկառաւմամբնց 43
 և ի վեր , Թող զծառայս և զաղանայս . բերդ չորք ,
 և երեքհազար և երեքհարիւր վաթսուս : * Ծառայք 43
 և աղանայք նց՝ եւ թն հազար երեքհարիւր երեսուն և
 հինգ : Սազմաստացք և պաշտանայք՝ երկերիւրքառաւ
 սուն և հինգ : * Ուզոյք՝ չորեքհարիւր երեսուն և հինգ . 43
 ձիք՝ եւ թն հազար քառասուն և վեց . և ջորիք՝ երկերիւր
 քառասուն և հինգ . եւ չք՝ հինգ հազար հինգ հարիւր
 քսան և հինգ : * Եւ իննանց ըստ հայրապետացն իւր . 44
 եանց եկեալ մտին ի տեղի տաճարին այ որ էր յեմ .
 և եգեալ ուխտս զի կանգնեսցի տաճարն ի տեղւոջ
 իւրում : Եւ թ կարգի իւրեանց * արկանէին ի գան . 45
 ձանակ տաճարին ի նպաստաւորութիւն գործոյն ոսկի
 հազար մնաս , և արծաթ մնաս հինգ հազար , և պտա
 մուռնան քահանայականս՝ չարիւր : * Եւ քնակեցին 46
 քահանայքն և զւսացիքն՝ և ժողովուրդքն յեմ , և ի
 տեղիս նորա . և սաղմոսստաց պաշտանայքն , և գանաւ
 պանքն . և ամ ինչ ի գեօղս և յազարակո իւրեանց :

2 * Եւ յարուցեալ յեւթներորդ ամենանն ամ որդիքն 47
 ի ի , յիւրաքանիւր տեղեաց ժողովեցան միաբան յնդ
 արձակ տեղին՝ ի գաւռնն առաքին՝ ի կողմնն արեւելից :
 * Եւ կարգեալ յետու յովեգեկեանց և եղբարք նք , 48
 և ամ բազմութիւնք քահանայիցն , և զորաբարէլ սաղա
 թիկեանց և եղբարք նորա՝ պատգամստեղն սեղանն ան
 նայ ի ի , * մատուցանել ի վր նք ողբակեզս՝ որպէս և 49
 գրեալ է ի գիրս մովսիսի առնն այ : * Եւ ժողովեցան 50
 նոքա՝ և որոշեցան յայնց ի հեթանոսաց երկրին . և
 ուղղեցին սեղան զոհարանաց ի տեղւոյն իւրում : և
 թէպէտ էին նց թշնամիք հեթանոսք սակայն լինէին
 նց օգնականք ամ ազգք երկրի , և բերէին նոքա ընծայս
 և պատարագս՝ ըստ ժամանակս ժամանակս , և ողբա
 կեզս ան ընդ առաւօտս ի չ երեկոյս : * Եւ արարին 51
 զտն տաղաւարահարացն , ան և գրեալ է յորենն մով
 սիսի , և մատուցանէին զոհս զօրհանապաղ՝ ան և հրա
 մայեալ էր : * Եւ յետ այսորիկ մատուցանէին ողբա 52
 կեզս ըստ ժամանակս ժամանակս , և զողբակեզս շարա
 թուցն և զամսամայն . և զամ սուրբ ամս կարգեին
 և կատարէին , * և որ ինչ միանգամ ուխտս ուխտեին 53
 այ . յամսամտէն եւթներորդ ամսոյն սկսան մատուցաւ
 նել զողբակեզս ան այ : և տաճարն ան այ սէս էր շէ
 նեալ :

(42) Ոմանս . Եւ հասցոյք ևւալ . . երեսուն և եւթն :
 (44) Այս . Եւ ըստ կարի իւրեանցար : (50) Ոմանս . ի
 յայնց հեթանոսաց . . և բերէին նց ընծայս : (51) Թ
 քնակեցին քառասունք . Ու և գրեալ է յորենն :

- 54 նեալ : * Եւ ետան գինս գաղատասաց և հիւսանց . և
55 Կերտեալս նց : * Նոյնպէս և տիգրանացւոց և տիւրաց
ւոց , զի բերցնն նոցա 'ի լիբանանէ մայր փայտ : և բն
բեալ նաւոք 'ի նաւահանգիսան յապսէ , որպէս և հրա
մայեանց և կարգեաց նց յառաջագոյն Կիւրոս Թագա
ւոր պարսկց :
- 56 * Եւ յամի երկրորդի ելիցն իւրեանց յեմ' , յամեանն Ե
երկրորդում , ոչսան չինել զտանարն . զորաբարել առ
զաթիկեկեանց , և յմաս յովսեփեկեանց և եղբարք նց ,
և քահանայապետացն և զւսացիք : և եմ' որ ելեալ ինն 'ի
57 Կերտեմէն յեմ' : * Եւ արկին հիմն տանն ձն նց յամ
տամի երկրորդ ամեանն , յերկրորդի ամի ելիցն իւր
58 եանց 'ի հրեաստան և յեմ' : * և կարգեցին զվարացիսն
'ի քսանամեանից և 'ի վեր 'ի գործ ապասու ան : Եւ
կարգեցան յետու և որդիք և եղբարք նմ . և կապեց
եղբայր նմ . և որդիք յերուհիմա բարուն , և որդիք յա
վրայ և զիւսեկեանց , հանգերձ եղբարք իւրեանց . եմ'
զւսացիքն միաբանեալ գործեին զգործ տանն ան : և
59 գաղատաց չինուց չինեցին զտունն ան : * Եւ կարգե
ցան քահանայապետացն զեցեալ զպնդնաւորն հանգերձ
նուագորանոք և փոխովք : և զւսացիքն որդիք անա
60 փայտանին զննեղայսն * հանգերձ երգովք սաղմ
անին և օրհնեին զան . ուր և կարգեաց զերգոս նաւ
61 զաբանաց գաւիթ Թագաւոր իլի : * և մեծամայն օրհ
նեին և գոհանային զան նյ . վն զի բարեբարութ նյ և
62 փառք յաւանան են յեմ' իլի : * և մեծամայն եմ' ժա
ղովուրդն հարգանեին զփառութեանց , և զօշին մոյ
նիւ մեծաւ . և օրհնեին զան , որ կանգնեաց զաւանոր
63 իւր սուրբ : * Եւ եկին մեկն քահանայապետք զնաւ
ցեմ' որդ եին գահերկցունք , և տուցնորք լն նահա
պետուն հարցն իւրեանց , որոց տեսնալէր զտանարն
64 յառաջքան զայս շինուած : * Եւ մեծաւ մայնիւ . և
65 լալով , և բազում փողովք և ուրախութ մեծաւ * մեծ
չսեին բազմութին զմայն փառքն 'ի մայն լալոյ մա
ղովքեանն . զի թեպէտ եին բազումք որ հարգանեին
66 զփառն , որ երթայր մայն և 'ի հետաւոր տեղին : * Եւ
լուան զմայնն Թշնամիք ազգին յաւայ' և բնեխալին ,
և եկին 'ի տեսանել և գիտել թէ զի՞նչ իցէ մայն փա
67 րցն : * և զփառցին' թէ ելեալքն 'ի բարեւոնէ 'ի դե
68 բունն են որ չինեն զաւանորն ան նյ իլի : * և մատու
ցեալ

(58) Ռեւի . Եւ որդիք յերուհիմայ բարուն : (63) Ռեւի .
Թագաւորն զայս շինած : (64) Ռեւի . Եւ 'ի հետաւոր
տեղին : (66) Ռեւի . Եւ 'ի գիտել թէ զի՞նչ և մայն
փառքն : (68) Ռեւի . Եւ առ յետոյ յովսեփեկե' :

ցեալ առ զարարեալ, և յեսա յովսէփեանց, և
յառ այլ իշխանս հայրապետացն, և ասեն ցնն. շինեա
ցեաք և մեք չէ մեզ զտաճարն նն: * և ունի դուք՝ նոյն 69
տէս և մեք լուսնոց տն նոյն ձերում. քանզի և մեք էտք
քանկապետաք ելից մերոց, յորե յայնմանէ յորմէ դե
րեաց սարմանասար Թագաւորն ասորեստանայց, և
ան բնակեցոյց զմեզ ասա: * Եւ ասեն ցնն զարարաւ 70
բեւ, և յեսա յովսէփեանց, և այլ իշխանք հայրա
պետացն ինի. ոչ և մեք և մեզ արժան շինել զտան նն
նոյ մերոյ. * մեք միայն շինեալուք զտաճարն նն նոյ, ունի 71
և հրամայեաց մեզ կիւրոս Թագաւոր պարսկոյ. * Բան 72
զի ոյս աղօք էին որ հաղորդէին չէ Թշնափա յաւազոյ,
որք արգելուին ի շինելոյ * ի ժամանակս կիւրոսի Թա 73
գաւորի. զի հրամայեաց նա շինել զտաճարն ի կեն
դանութեն իւրում. և յեսա մահուան նի արգելին ամե
ն երկուստան՝ մինչև յերկրորդ ամե դարեհի:

ԳԼ. Զ.

Ե Եւ յերկրորդ ամի դարեհի պարսի մարգարեալ 1
նալին անդէ և զպարթաւ, և մարգարեանային ի
հրէաստանի և յեմ յանուն նն նոյ ին: * Եւ յիմամ 2
զորարարել սաղաթիիւեանց, և յեսա յովսէփեանց.
Սկսան շինել զտաճարն նն յեմ, հանդերձ մարգարէիւքն
նն որ օղնէին նց: * Ի նմին ժամանակի եկին առ նն, 3
սիսին, իշխանք կողմանցն ասորւոց և փռնիկեցւոց, և
սաթրապուղան, և այլ ընկերք նց. * և ասեն ցնն. միջ 4
հրամանաւ շինէք զտաճարդ զայդ. և զարահս գորս. և
կամ ո՛ր այնքիկ իցեն որք կամիցին զչա շինել՝ և էա
տարել: * Եւ եղև շնորհ այցելութե՛ն ի նն ի մի քա 5
հանայիցն և հրէաստանեայցն. * և ոչ արգելին զնն ի 6
շինելոյ, մինչև գրեացեն առ դարեհ Թագաւոր, և աս
ցեն հրաման ի նմանէ: Թուղն զի գրեցին և տափեցին
առ դարեհ արայ: * Սիսին՝ իշխան ասորւոց և փռնիկ 7
կեցւոց, և սաթրապուղան, և որք ընդ նն՝ ասորւոց և
փռնիկեցւոց գործակալք և գլխաւորք՝ Թագաւորի
դարեհի ունէին: * Գիտուն լիցի բեւ անի մեր Թագաւ 8
ւոր.

(69) Զօրնափն. Եւ մեք լիցուք նն նոյն ձե: (72) Ոման. Որ հաղորդէին ընդ Թշնա:

ԳԼ. Դ. (1) Ոման. Եւ յերկրորդ ամն դարեհի: (3) Այս. Սիսին իշխան: (4) Ոման. Եւ զարահս նի. որք կամիցին զշինել գորս և զկատարել: (6) Ոման. Օրինակ Թուլ Թոյն զոր գրեցին և: Զօրնափն ի լուսանցն լակիրփիւն զաւ
նափի Բաղնի կամայն Բաղնայ, մինչև ցհարն 23: (8) Ու

- ևոր. քանզի երթեալ հասաք մեք յերկիրն հրեաստա
 ՚ի, և մտաք 'ի քաղաքն եմ', և գտաք անդ զերեւելն
 'ի գերուէ, և զքահանայապետս նշ 'ի քաղաքն եմ'.
 9 և տեսաք զի շինէին դռաւարն ան մեծ, և և նորադռնը
 քարամբք կոթածոյիւք և մեծամեծոք, և փայտեայ պա
 10 հանգա կապէին 'ի մեջ որմնոյն: և եր գործն մեծա
 փութով և յաշտութեք 'ի մեռս նշ. և մեծապէս փա
 11 ոգ կամին վաղձապէի կատարել զնա: և Եւ յայնժամ
 մեր հարցեալ զծերան տանեք. մեր հրամանաւ շինէք ըզ
 տունդ զայդ. և կամ մեր բանիւ արկէք հիմունս գորս:
 12 և հարցեալ զնմ' զի տացուք գիտել քեզ, և ջուջոյնք
 քեզ դարսն զառաջնորդս նշ, և գրեցուք զանուանս
 13 նշ' որք իցեն իշխանք գործոյ նշ: և Եւ նշ պատա
 խանի տունեալ տանն զմեզ. մեք' եմք ծառայք ան նոյ
 14 որ արար զերկիրն և զերկիր: և եր շինեալ զամենայն
 զայս յառաջ քան զքաղում անս 'ի մեռն մեծ և զքաւար
 15 Թագաւորին Ելի: և Եւ յորժամ հարցն մեր զառանցու
 ջին' և մեղանաւար ան Ելի որ արար զերկիրն և զեր
 կիր, մասնեայ զնմ' 'ի մեռս նորադռնոստայս աշ
 քոյի բարեւալոց, որ եր Թագաւոր քաղցեացաւ:
 17 և Եւ առաջնում ամի Թագաւորունն կիւրոսի 'ի բարե
 լնն, գրեաց արքայ կիւրոս, և հրամայեաց շինել ըզ
 18 տաւարս զայս. և և դնմ' կահ և սպաս տաւարին զոգ
 կեղէն և զարծաթեղէն' զոր ան նարուքոյնս որ ար
 քայ 'ի տաւարէն ան յեմէ, և ետ 'ի պահեստ 'ի տան
 կոյ իւրոց. գարձեալ կիւրոս ան 'ի տանէ կոյնն բա
 19 ընդալոց, և ետ զգորարարել և ջառմանատար. և և
 հրամայեաց նշ բերել և գնել զկահ և զսպաս 'ի տա
 20 ւարին ան յեմ. և զտաւարս զայս ան հրամայեաց շի
 նել 'ի անդամ իւրում: և յայնժամ տամանատար եղեալ
 յեմ, արկ հիմունս տաւարիս պարթիւ. և յայնժամ
 մասնեայ հետն մինչև յայժամ շինեմք. և գեռես ոչ ե
 21 կատարեալ: և Արգ այժմ տեր մեր և Թագաւոր գա
 ընդ. ինդիր արա և տես 'ի տուն մասնեայդայ, ուղ
 կան գիրք յեղատակարանայ 'ի պահեստ Թագաւորի
 կիւ.

Իւ. Գիտութի լիցի քեզ: (8) Ոման. Եւ մտաք մեք 'ի
 քաղաքն... 'ի քաղաքն յեմ': (9) Ոման. Ի մեջ որմնոյն:
 (11) Արգ. Հարցեալ զծերան... արկէք զհիմունս գա
 րս: (12) Ոման. Պէ զի տացուք գիտել քեզ: (13) Ոման.
 Պատասխանի տունեալ տացին մեզ: (14) Ոման. Եւ եր
 շինեալ տաւարս այս: (15) Ոման. յեւ 15 համարս յաշտ
 անդ 16, արգաք. Եւ զտաւան զայս կարծանեալ արքային.
 և զմեղէն գերեալ տեին 'ի բարիչն: ու Եւ որիս 'ի
 Գրգիս օրինիւ: (21) Ոման. Ինդգրեալ և տես 'ի տաւան

կէրոսի: * և եթէ դացի հրամանաւ Թագաւորի կէւ 22
 րոսի, և բանիւ նր շինիցեն զտուն ան յեմ: և հասեալ
 'ի վր հրամանացն կէրոսի Թագաւորի՝ առ մեզ տե-
 ղեկաւթի տացեն զի իրացս այսք ամի: * Ետնմ ժա 23
 մանակի Թագաւորն դարեհ հրամայեաց խնդիր առ-
 նել 'ի տունս մասնադրաց Թագաւորացն, որ կային
 'ի բարեւոյն: և գտաւ 'ի բառանբարիտենի, 'ի մարաց
 աշխարհին, 'ի տեղաշ ուր կային գիրք յիշատակարա-
 նաց: ուր էր գրեալ այսպէս: * Ետնն առաջնում 24
 Թագաւորութեն կէրոսի՝ աղբայ կէրոս հրամայեաց
 շինել զտունն ան յեմ, ուր մատուցանեն զոհս յայտ-
 նաւ: 'ի ձեռն հրոյ: * Եւ հրամայեաց զայս չափ օրի 25
 նակ շինել: զբարձրութիւն կանգունս վաթսուն, և լայ-
 նութի կանգունս վաթսուն: և զնել կարգս երես քա-
 րակափս, և կարգ մի 'ի փայտէ նորոյ: և զմախն հառ
 մայեալէր յարբուսուստ տալ: * Եւ զհահ սպասու 26
 տանն ան՝ զոսկեղէնս և զարծաթեղէնս զոր բերեալէր
 նաբուքադոնոսորայ 'ի բարեւոյն՝ թառնարին ան որ էր
 յեմ, հրամայեաց տանել կէրոս Թագաւոր 'ի տուն ան
 որ էր յեմ, զի գիցեն անդ՝ ող և կը յառաջագոյն: * Եւ 27
 յաւել ևս յայս հրաման՝ դարեհ արքայ, և տակ. սիսին՝
 իշխան ամ ասորւոց և փիւնիկեցւոց, և սաթրաբուզան՝
 և այլ ընկերք ձեր որ կարգեալ են 'ի գործակալութի
 ւասորւոց և փիւնիկեցւոց: 'ի բաց կացէք 'ի տեղաւոր
 յայդմանէ: և մի մերձեկայք 'ի ծառայդ ան զորաբա-
 րել, որ է իշխան հրեից: և մի 'ի քահանայապետս հը-
 րեից, որք միանգամ շինեն զտունն ան 'ի տեղաշ իւ-
 րում: * Եւ ևս հրամայեցի, զի ամենեւին բողանգակ 28
 շինեացի: և եղև օգնական հրեից որք ելին յեմ, մինչև
 կաաարեոցն զառնարդ ան նոյ իւրեանց: * Եւ 'ի հար 29
 կայ կողմանցդ ասորւոց և փիւնիկեցւոց՝ պատուիրա-
 նաւ հրամայեցի, զի տացեն արանց այգոցիկ 'ի նպաս-
 տութի զոհից ան: և տոցե զորաբարել իշխան՝ զուս-
 րակս և խոյս և գառինս: * Եւ նմին օրինակի և ցորեան, 30
 և աղ, և գինի, և ձեթ: և եղեցի այդ ամ կարգեալ ամ
 ըստ ամէ, օրչափ և ժամանակս քահանայքն յեմ հրա-
 մա-

(22) Ոսիւս: Ընենացին զտունն յեմ: (23) Ոսիւս: Որ
 գրեալ էր այսպէս: (24) Ոսիւս: Որք մատուցանեն:
 (25) Ոսիւս: Զայս չափ օրինակի շինել: բարձրութիւն
 վիցի կանգունս տասն: և լայն: (26) Ոսիւս: Դարաբո-
 դոնոսոր արքայ 'ի բա': (29) Ոսիւս: Արանցդ այգոցիկ
 'ի նպաստաւորութի: և ոսիւս: 'ի նպաստաւորութի:
 (30) Ոսիւս: Եւ ցորեան և օղ և գինի: Ուր ոսիւս: և ցորե-
 ան, աղ և գինի և ձեթ:

- մայեացեն 'ի ծախս ան . օրըստօրէ անխափան տայեն :
- 31 * զի մատուցեն պատարագս ան այլ բարձրելոյ՝ զանն
Թագաւորին և զօրաց՝ նք, և արացեն աղօթս զն կե-
- 32 նաց Թագաւորին : * Եւ հրամայեցի, և Թեոփէն հեղատու
ցի և կամ անցե՛ զհրամանաւ իմով զոր գրեցի՝ պատ-
ժեացի . և առաւորացի զամ յիւրմէ . և կախեսցի, և խոշ-
տանգեսցի . և զամ ստացուածսնք յարժուանիս առցեն :
- 33 * զի զի ուր անուանեցաւ անուն ան, անգ. հրամայեալ
է զամ գարմանս Թագաւորուն և ազգաց . և նա իշ-
խեաց ճորտարկել և արգելուլ՝ և խորհեցաւ չար զն .
- 34 առնարին ան որ յեմ : * Եւ Թագաւոր գարեւ, մեծաւ
զգուշութիւն հրամայեցի լինել և կատարել այսմ թմբ :

ԴԼ. Է.

- 1 (3) այնժամ սիոնի մեծ իշխան, որ էր կողմանցն ասոր-
ւոց և փիւնիկեցւոց, և սաւրաբաւ լիան, և այլ ըն-
կերք նց, որ արգելուին զգործ առնարին . յորժամ
- 2 առին զհրամանն 'ի գարեհի Թագաւորե, * սկսան զե-
րակացաւ լինել և հոգ տանել գործոցն . և եղեն գոր-
- 3 ծակիցք ծերոցն հրեից, և քահանայապետից : * և յա-
ջոյճ գործ առնարին . քանզի մարգարեանային անգէ՛
- 4 4 և զպարիս : * Եւ կատարեցաւ առնարն ըստ հրամանի
ան այլ իշխ, և ըստ հրամանի կամաց կիւրոսի և գարեհի :
- 5 Յափն զեցերորդի գարեհի Թագաւորի, * կատարե-
ցաւ առնարն սուրբ 'ի քսաներորդ ամսոյն ագար : 'ի
- 6 զեցերորդ ամի Թագաւորուն գարեհի : * Եւ արա-
րին օրդիքն իշխ՝ և քահանայք՝ և զեւացիք, և թմբ է-
լեալն 'ի գերուէ, ուն կարգեալ և հրամայեալ էր 'ի
- 7 գերս օրմանցն մովսիսի : * Եւ մատուցին զնաւակաւ
տիս տանն ան . զաւարակս հարիւր, խոյս երկերիւր,
- 8 գառնիս չորեքհարիւր, * և ամիկս զն մեղաց թմբ իշխ
- 9 երկուստան . ըստ Թագ. ցեղից իշխանացն իշխ : * Եւ
կարգեցան քահանայքն և զեւացիքն ըստ ազգացն, ըզ-
գեցեալք զպահուստն առաջի ան այլ իշխ, ըստ հրա-
մանացն 'ի գերսն մովսիսի : և գանապանքն ըզտ իւրա-
- 10 քանջիւր գրանցն : * Եւ արարին օրդիքն իշխ օրք է-
լեալ էին 'ի գերուէ՝ զգատիկն ան 'ի չորեքասանն-
երորդի աւուր ամսեանն առաջնոյ . քանզի օրեցան քա-
հա

(33) Այս . Հրամայեալ էր զամ գար :

Գլ. Է. (1) Ուստի . Որ էր 'ի կողմանցն ասոր' : (4) Ու-
ստ . Կիւրոսի և գարեհի և արտաշէսի արքային պար-
օից : (4) Ուստի . Եւ յափն զեցերորդի : (10) 'ի իշխ աւ-
լաի . 'ի չորեքասանն երգի առաջ ամսեանն առաջնոյ :

հանայքն և զհասցիք մանկամայն . * և եւմ որ ելեալ թն 11
 եին 'ի գերութն : և եղեալք սուրբք զհասցիքն , * զե 12
 նին զդատինն ան եւմ որդւոցն ելի որք ելեալ էին 'ի
 գերութն : և եղբարց իւրեանց , և ինքեանց , և քահա
 նայիցն : * Եւ հերան որդիքն ելի որք ելեալ եին 'ի 13
 գերութն , ամենեքին որք որսեցան 'ի սղծութնն Հե
 թանասաց , և որ խնդրեցին զար մեծ : * Եւ արարին 14
 զքառովն քաղաքականեալ զեւթն օր . և շինեին ուրախ
 առաքի մն . * Էւ զի գարձնայ մը զհարհուրդ թաղաւ 15
 ւորին ասորւոց 'ի նն . և զորացից զմեռն նց 'ի գործ
 մն այ ելի :

ԴԼ. Ը.

Եւ արժամ եղև և կատարեցաւ այս մօ : 1
 Թագաւորեաց արտաշէս արքայ 'ի Վրպարեց - 1
 Ա որ երթեալ եղրի . որդւոց աղարկայ , որդւոց եղե 2
 րկայ , որ 'ի քեղեկայ , որ 'ի սաղեմայ , որ 'ի յազուկայ , 2
 որ 'ի յաքիառվրայ , որ 'ի յամարեթայ , որ 'ի յաղեկայ ,
 որ 'ի մարերաթայ , որ 'ի զարեայ , որ 'ի սեուկայ , որ 'ի 3
 թովկեայ , որ 'ի յաբասեայ , որ 'ի փնեհեանէ , որ յեղեալ
 զարայ , որ յահարոնե առաքին քահանայն : * Այս եղբ 3
 որ ել 'ի քարեղանէ . որ է զրիւ յաղաղ օրինացն մեզ
 սինե առեւոյց յայ ելի : * Եւ եւս նմա թագաւորն մեծ 4
 փառս . և 'ի սեուկայ շարհս առաքի նր փառաւորեաց փա
 մեծաւ պատուով : * Եւ ելին ընդ նմա յորդւոցն ելի , 5
 և 'ի քահանայիցն , և 'ի զհասցւոց , և 'ի պարսանէիցն
 փառաւոր , և 'ի զանապանայ , և 'ի ծառայից քահա 6
 նայիցն յեմ : * Եւս եւ թմերորդի թագաւորութնն
 արտաշէսի արքայի , յամենանն հինգերորդի , որ եր ամ 7
 եւ թմերորդ թագաւորին . ելեալ 'ի քարեղանէ յամեալ
 մեքն առաջնայ ամենանն , և յամամեքի հինգերորդ ամ 8
 սեանն * եւմուս յեմ . ուղ և յաղողեայ նմա մը զնմա 9
 պարհն : * Քանզի լցեալ էր եղբ մօ իմաստութիւն , և ժշ 10
 իմչ պակաս էր 'ի նմանէ յեմ 'ի պատու իրանցն մն . և
 ըստ օրինացն մն ուսուցանէր ելի զմեզ գաղափարս
 և զիրաւունս : * Եւս մա գիր հրամանն արտաշէսի եւա 9
 դաւորի առ եղբ քահանայ և պատմիչ օրինացն մն . և
 եր գրեալ զայս օրինակ : * Թագաւորն արտաշէս եղրի 10
 քա

Գլ. Ը . (1) Ունի . Որդւոց աղարկայ , որդի քեղեկայ ,
 որ 'ի սաղեմ : (2) Սիսն . Որդիք սագաթայ . որ 'ի յա
 ճիառայ : (3) Ունի . Որ եր գրիւ : (6) Ունի . Եւ յամ
 սամեքի եւ թմերդ ամենանն : (10) Ունի . Եւ պատմիչ
 փ . Իսկ , պատմիչի օրինացն :

- 11 քահանայի՛ն և պատմի՛ն օրինացն նոցայն : * Ամ՝ մարգարէր կամօք կշռելով իմ՝ հրամայելոյ իմ ազգաց հրէաստանն , որ կամօցին ելանել յեմ՝ . և քահանայապետիցն և զեւսացւոյ , համարձակուի լինի ընդ քեզ երբ
12 թալ յեմ՝ : * և ուղ փափայտն ցանկութեմ հասանել 'ի հրէաստանն՝ և յեմ՝ . հրամայեցաք նա՝ և եւթն խորհրդ
13 գակից ք իմ՝ : * զի երթեալ ըստ օրինացն կատարես
14 ցնն զեմ՝ , * և մատուցեն զպատարագս նոցայն ինչ ինչ . ուղ ուխտեցաք նա և սիրելիք իմ յեմ՝ . և զեմ՝ սակի և արծաթ՝ որչափ և զացի յերկրիս բարեկացւոյ , նոցայն մե
15 տուցեն պատարագս յեմ՝ : * Եւ տակալ նպատակու
քու թն յերկրէս բարեկացւոյ քահանայից նոցայն տալ
ցին յեմ՝ , սակի և արծաթ , և զուարակս , խոյս և զա
16 տինս , և զսլլ նոցա զոհս նախարացն * մատուցեն 'ի տե
17 քան նոցայն յեմ՝ : * Եւ զեմ՝ ինչ՝ որպէս և կամօցիս
Հանգերձ երաբարք քով քարասցենս , զի ոսկւոյ և արծաթոյ
հարկացն ըստ կամաց՝ նոցայն քոյ կատարեալիք :
18 * և զքահանայական զկահ , և զազանն նոցա տարեալ
19 յեմ՝ * արասլիք ըստ պիտոյից տաճարին նոցայն . և ի
20 գեալ զեմ՝ առաջի նոցայն քոյ յեմ՝ . * և զսլլ ևս առե
լորդս և մատուցանս օրինչ և իցեն 'ի պետս տաճարին ,
21 գիցեն զայն 'ի տունս գանձից Թագաւորաց : * Եւ նա
արտաքն Թագաւոր հրամայելոյ գանձաւորաց որ եմ
յասարեւտանն , և 'ի կողմանս քանանացւոյ , որչափ և
կամեցիս առեալ եզր քահանայ և պատմիչ օրինաց նոցայն
բարձրելոյ , անխափան տալիք նմա արծաթ՝ սա
22 զանաւս հարիւր . ըստ նմին օրինակի * և ցորեան քուս
23 հարիւր , և գինի և ձէթ՝ նոյնչափ : * և զեմ՝ ըստ օրինացն
առեալ կատարեցեն նոցայն բարձրելոյ . զի մի լինի
ցատակս յայն 'ի զք Թագաւորութեն իմոյ՝ և որդ
24 այն իմոյ : * Եւ հրամայեալ զի մեր քահանայից ք և զեւսացւոյ ,
և սաղմոսասաց պաշտանիցք , և զանապա
նայ , և ծառայից քահանայից , և սպասաւորաց տան
25 նոց . * մի զհարկս ինչ՝ և մի զսլլ ինչ՝ որ ամենեւին իւ
26 խեղե 'ի գոցանէ պահանջել : * Եւ գու՝ եղբ , ըստ ի
մատուցեն քու՝ որ տուեալ է քեզ յայն , կացս վերա
կացու և գաւառաւորս , որք գաւառացին զհիզմանս ա
տրւոյ և փեմիկեցւոյ . ամենեքեան որոց ուսեալիցն

ԷԷ-

(11) Ոման . Կամօք կշռեալ իմ : (13) Ոման . Կատարես ցնն զեմ՝ , պահելով ուղ ունին յորէնս նոցայն : (14) Ոման . Ուղ և ուխտեցաք : (17) Ոման . Կատարեալիք : (19) Ոման . Արասլիք ըստ պիտոյի : (20) Ոման . 'Ի տունս գանձուց և Թագաւորաց : (21)(22) Ոման . Ըստ նմին օրինակի , և սակի , և ցորեան : (26) Ոման . Որոց ուսեալիցն :

զօրէնս ան ից քո: * և որ սն գիտիցեն՝ անուօրէր . և 27
ամենեւեան որ անցանիցեն զօրինոցն ան ից քոյ, և զը
րինոց մեր թագաւորաց . առեալ քեզ ի իշխանօւի պա
ռուհասել և խոշտանգել . և եթէ մահապարտ իցեն՝
սպանաննէլ, կամ թէ պատուհասի արժանի՝ պատուհա
սել և տալամնս պահանջել: * Եւ ասէ եղբ գրիչ օրի 28
նացն ան . Օրհնալէ ար ան հարցն մերոց , որ ես զայս
եմ՝ ի սիրտս թագաւորի փառաւորել զամառն ան որ .
յեմ: * և զիս մեծապէս պատուեաց առաջի թագաւոր 29
րին , և առաջի եմ խորհրդականաց նք , և սիրելեաց՝
և եմ մեծամեծաց նք . * և եղէ ես զուարճացեալ յոյժ 30
օգնութիւն ան ից իմոյ : Եւ ժողովեաց զեմ արս ելի
արք ելեալ էին ընդ նմա յեմ:

ՓԱ * Եւ այս են իշխանք ըստ նահապետօւի հարցն իւր 31
եանց . և ըստ բաժնից ցեղիցն իւրեանց որք ելին ընդ
եզքն՝ ի բարեւոյնէ , ի թագաւորութեն արտալիսի ալ
քայի : * Յորդւոցն փնեհէսի՝ գերսոն . յորդւոցն իմա 32
մարայ՝ դամայել . յորդւոցն գաւթայ՝ փարեո : * յորդւ 33
ւոցն փորոտեայ՝ զաքարիաս , և որք ընդ նմա էին գե
րեալ արք հարեւր յիսուն : * Յորդւոցն փառթ՝ մա 34
վաբ , եղիւ , ուլիաս , զարեա , և ընդ նմա արք երկե
րիւր : * յորդւոցն զաթանայ՝ յեղոնիաս , յեթեղայ , 35
և ընդ նմա արք երեքհարիւր : * Յորդւոցն ագփեղայ՝ 36
յովաթանու , և ընդ նմա արք երեքհարիւր յիսուն .
յորդւոցն եղամեսայ՝ գոգոզիա , և ընդ նմա արք եւ
թանասուն : * յորդւոցն սափաթայ՝ զաքարիաս մի 37
քայեւանց , և ընդ նմա արք եւթանասուն : * Յորդւ 38
ւոցն յովաթայ՝ արագիսեր եղեւանց , և ընդ նմա արք
երկերիւր և երկուսասն : * յորդւոցն բանեայ՝ առա 39
գիմովթ յովսափեանց , և ընդ նմա արք հարիւր վաթ
սուն : * Յորդւոցն բեերայ՝ զաքարիայ բերեայ , և 40
նմա արք քսան և ութ : * յորդւոցն աստաթայ՝ յովհա 41
նէս կատանայ , և 42 նմա արք հարիւր ստան : * Յորդւ 42
ւոցն ագփիկամայ՝ եսփառայ : և այս անուանք նք . և
գիփաղաս , գեւուէլ , սամեա , և ընդ նն արք եւթա
նասուն : յորդւոցն բանեայ ութիստասակուրեանց , և
ընդ նմա արք եւթանասուն : * Եւ ժողովեալ զնոսա 43
յեղբ գեաղն , որ անուանի թերա՝ և արարեալ օրհանոս
անգ:

(27) Ուիտ . Տաւալ է քեզ իշխա՞ : (28) Ունտ . Չաա
ճարն ան որ է յեմ : (30) Այս . Որք եղանէին ք նմա
յեմ : (33) Յօրիալիս . Ընդ նմա էին գրեալ արք հար՞ :
(35) Ունտ . Յորդւոցն զաթեանայ : Այս յիտ . Չաթո
ւոսայ , յեղեանիս : (36) Ունտ . Ագփեղայ՝ յովաթան :
(42) Ունտ . Յորդւոցն ագփիկեղայ՝ եսփա՞ :

ԻԵ

անգ. անաբա երկն. և արարեալ համար ամենեցուն
 44 * յորդաւոյն քահանայից, և յորդաւոյն զեփայաւոյ՝ ոչ
 45 որ գտաւ առ նմ: * Եւ առաքեցի առ եղիազար. և ե-
 կին առ իս սաւմաս, և որիբան, և նաթան, և ննաթան,
 զաբարիա, և մնաղաբան: այս իշխանքն և վարդապետը
 46 օրինացն: * Եւ ասացի ցնտա երթալ առ զօրդան իշ-
 47 խան զանձաւորացն. * և պատուիրեցի նշ ասել զը-
 դեն, և զեղբարս նորա, և որ միանգամ են ի տեղւոյ
 զանձաւորացն, առաքել առ մեզ ի քահանայիցն տանն
 48 մն: * Եւ ամին առ մեզ արք որ էին զքաւաճորք Ը բա-
 նի մն. և դիտանք յօրէնս մն: որդաւոյն մնաղայ, որ
 ի զեւայն, և յէլէ, ասերեան, և զորդիս նորա և զեղ-
 49 բարս ութեւան: * և ասերեան, և անունն, և աս-
 տան եղբայր: յորդաւոյն քանունեայ՝ և օրդիք նմ արք
 50 քան: * և ի ծառայից քահանայիցն զորս կա զաւթ
 իշխան ի գործ ապաստարուէ զեփայաւոյ, որոց գրե-
 51 ցան անուանք նշանաւորացն քան: * Եւ քարտէցաբ
 անգ. պահ, և մատուցաբ ազնիւս առաքի մն նշ մե-
 րոյ, խնդրել զեւրուծի և յաջողութի մեզ և որդաւոյ
 52 մերոց. և ամ ինչ որ ընդ մեզ էր. * զմ զի ծանրութե
 համարեցաք խնդրել ի թագաւորին հետեւս և հե-
 ծեալս յուղարկաւորս ընդ մեզ զմ զգաւուէ այնոցիկ
 53 որք Ը գիմանային մեզ. * քանզի ասացաք յթագաւորն
 պոպէս, թէ զօրութի մն նշ մերոյ է ընդ մեզ, և Ը
 54 ամենեսեան ոյք խնդրեն զնա: * Եւ զմ այսր ամք քա-
 բողեալ պահ և խնդրուածս, զի մը պահեցէ զմեզ,
 55 և յաջողեցէ մեզ ի նախապարհս խաղաղութի: * Եւ
 որտէցաք զգլխաւորս ցեղից քահանայիցն՝ արս երկու
 տասան, և զեսեբիան. և զասաթիան, և Ը նմ յեղբարց
 56 նշ արս տասն: * Եւ կռեցաք և տուաք ցնն զարծաթ
 և զսոկի, և զսպաս քահանայուէ կահու տանն մն՝ զոր
 պարգեւեաց մեզ թագաւորն և խորհրդակիցք նմ, և իշ-
 57 խանք՝ և ամ ինչ: * և կռեալ ետաւ ցնն արծաթ՝ տա-
 զանաս վեցհարիւր յիսուն. և սպաս արծաթոյ հարիւր
 58 տաղանտ. և ոսկւոյ տաղանտս հարիւր. * և այլ կահ
 ոսկւոյ քան. և կահ պղնձոյ ուրբ և մեղրուր ոսկե-
 59 գոյն՝ երկուտասան: * Եւ ասացի ցնն. և գուք սրբեալք
 մն էք, և ամ սպասք տուք՝ մն է, և ոսկեղէնք և ար-
 ծաթեղէնք. ազնիւս արարեք առ մը. և մը ամ հարցն
 մերոց պահեցէ և հասուցի խաղաղաբ ի տեղի սրբ
 60 բաւթի իւրոյ: * Արթուն կացեք և պահեցեք, մինչե-
 հա

(48) Ուստի. Եւ ամին առ մեզ արք, որք: (50) Ուստի. Ան-
 տանք նշա՞. երկերեւոյ և քան: (51) Ուստի. խնդրե-
 լով զեւրուծի: (55) Ուստի. Եւ զերեքսն: (60) Ուստի.
 Ի Զ Ը Ը

հասուցեալ տարիք զցօսս ցգլխաւորս քահանայիցն
 և զհաւցաւոյ՝ և ցիլխանս հայրապետաց իլի որ են յեմ:
 * զոր ասեալ պահպանաց տաճարին նն, և քահա 61
 նոցապետիցն և զհաւցաւոյ զարծաթ և զտակի, և զկտհ
 տրտաւոգ՝ տարցին ի տաճարն նն որ է յեմ: * Եւ յա 62
 բուցեալ չաւցադ ի զեւոյն թերոյ, որ օր երկտաւ
 ասն եր ամոյն առաջնոյ, և եկաք հասաք յեմ: պահ
 պանեալք բարձրացեալ և զբարեալ ձեռամբ նն: և
 փրկեաց զմեզ նր նն մեր յեմ թշնամեաց մերոյ - և
 հասաք ողջամբ և խաղաղութ յեմ: * Եւ յարծամ հան 63
 զեւոյ աւաւրս երկս յեմ, յաւաւրն չարորդի կշտեալ
 առաւ զարծաթն և զտակի ի տուն նն նոյ մերոյ ցլա
 հանայն մարմնի ուրեանց, և որ ընդ նմս էին, * և 64
 զխաղաք փնեկեանց, և յովաւագոս յեռակեան, և մե
 թոր ասրանեան: և այլ զեւոյիք՝ ցօսս առաւ իշտով
 և համարով: * և գրեցաւ կշիւ համարոյն յաւաւր յոյն 65
 մի: * Եւ որք երեւալն էին ընդիս ի գերուէն բարե- 66
 լայաւոյ՝ մատուցին պատարագս նն նոյ իլի: զաւարակս
 երկտաւասն զն նմ իլի, խոյս իննսուն, * զասինս եւ 67
 թանասուն և երկու, նոխազս զն փրկութն երկտաւ
 ասն: զայս նմ զոհս մատուցին առաջի նն նոյ իլի: * Եւ 68
 ետուն զգիր հրամանի թագաւորին ցգործակալս թա
 գաւորին, և ցիլխանս և ցգաւառապետս ասորաց և փե-
 ֆիկեցաւ, և մեծան պատուով փառաւորեցաւ աղցն
 մեր՝ և տաճարն նն:

ժի * Եւ ի կատարել այսր նմ, եկին առաջի իմ նահա 69
 պետք և իլխանք որդաւոյն իլի՝ և ասին. անխախտ եղի
 նմ աղք որդաւոյն իլի՝ և իլխանք նոյ, և քահանայիցն և
 զհաւցալք: * Խառնակեցան ընդ հեթանոսս՝ և Է աղ- 70
 աղքիս, և ընդ պղծութիս նմ անհաւատիցն. Է. քա-
 նանայիս, և ընդ քեռացիս, և ընդ փերեղացիս, և
 ընդ յերուսաղիս, և ընդ մովսրացիս, և Է ամառնա-
 ցիս, և ընդ գերգեսացիս, և ընդ եղամայիցն. * և զ 71
 զն ամուսնացան ընդ գտաւրս նոյ. ինքեանք և որդիք
 իւրեանց. և խառնեցաւ սերմն որբութն իւրեանց Է
 ալ

Որք ենն յեմ: (62) Ոմեհ. Եւ երկտալ հասաք յեմ, պահ:
 (63) իլաւ. ի իլի հանգեալք աւաւրս, նոյնալի՝ հասաք:
 Ուր մեհս ասին՝ և յարծամ հանգալք: և այլ անեհ. և
 յարծամ հանգալք: (63) Յօրմալիս գոխաւոր. ի տուն նն
 նոյ ֆոյ: (65) Ոմեհ. Եւ գրեցալ կշիւ համարոյն յա՝:
 (70) Աւոյ. Եւ ընդ ամառնացիս, և ընդ եղիպաւացիս,
 և Է եղամայիցն: (71) Աւոյ. Եւ խառնակեցաւ սերմն
 որ՝: (71) Ոմեհ. Ընդ աղքս հեթանոսաց: (71) Ոմեհ.
 Առաջնորդք չարք խառնակութեց այ՝:

- այսպէս Կենտրոնաց երկրին . և ընկալան խնայք և
 մեծամեծք խաղաղանքիւր զանդրեմունտ զայս յանձնես
 խորանց . քանզի նորա երկն առաջնորդք լսիւ խառնալ
 72 կուլմեն այսոյիկ : * Եւ եղև յարմամ լուսի կա զքանտ
 զայսոսիկ , պատասեցի զհանգերմա իմ . և մղա առեալ
 փնակի զվարսս գլխոյ իմոյ , և զմօրուաց իմոյ , և նստայ
 73 'ի սուգ մեծ արամեալ : * Եւ ժողովեցան առիս ամե-
 ներան իբրև լուսն զպայան իմ , որ եր զի ան նոյ իլի :
 և անտեալ զիս զոր ինչ արարի 'ի ժրանդինալմեն նոյ .
 քանզի նստայ այնպէս արամեալ մինչև յերեկոս , 'ի հա-
 74 անել ժամու զոհնց երեկորին . քե յարուցեալ 'ի սոյոյն
 այնպէս պատասեալ էին հանգերմք իմ , և հանգերմ
 ողորմք կորացեալէի : և համբարձեալ զմեռս իմ առ
 75 ար ան ազաղակեցի , * և անեմ . Տի' ամալմեք և զողանք
 76 առաջի երեսաց քոց , * քանզի մեզք մեր բազմացան ա-
 թաւել քան զգլուխս մեր , և անդրեմութեք մեր բարձ-
 77 րացան առաւել 'ի վերոյ քան զերկինս , * յամայ և 'ի
 ժամանակաց հարցն մերոյ . և եմք մեք 'ի մղա մեծա-
 78 մեծս մինչև յայտար : * Եւ զի մեզաց մերոյ' և ցանցա-
 նաց հարցն մերոյ մատնեցաք մեք 'ի գերուի հանգերմ
 եղաարդք մերմք , և թագաւորդն մերմք , և քանզ
 նայապեալդն մերմք . և ան թագաւորդն երկրի առ
 կեալ զմեզ 'ի սուր սուսերի' գերեցին զմեզ , և աներե-
 ցին զանգիս մեր , և եղեալք մեք ամեմ' մինչև յայտար
 79 ժամանակի : * Եւ այժմ որչափ եղև 'ի ժր մեր ողոր
 մութի քո ար , 'ի թողուլ արմատ և զուակ , և անուն
 80 'ի անգլաւոս յայտմ'ի սրբուն քում : քե յայանեցեր զպոս
 'ի ասանքի ան նոյ մերոյ . և ետուր մեզ կերակուր 'ի
 81 ժամանակս Ծառայութն մերոյ : * և 'ի գերութենն մե-
 թողեր զմեզ 'ի մեռաց' ալ եղեր մեզ ար օգնական . և
 ետուր մեզ գամեւ շնորհս առաջի թագաւորին պար-
 սից . և պատուեաց զմեզ , և բարձրանեաց ան կապիւ
 82 Եով : քե ժառաւորեաց զառնայն ան նոյ մերոյ . և կանգ
 նեաց և շինեաց զանապատն օխն . և կատասեաց ըզ-
 83 մեզ 'ի հրեաստանի և յեմ' : * Եւ այժմ զի'նչ տացուք
 պատասխանի առաջի քո ար զի այդր ան . քանզի ան
 քաք զորինք և զհրամանք քովք ար , զոր ետուր 'ի
 84 մեռն Ծառայինք քոյ մարգարեից , * ասելով այսպէս .
 Ելեմ երկիրն զոր մոցես գու ժառանգել զառ , և եր
 կիր պղծեալ 'ի պղծութեցն ազգաց երկրին այնորիկ ,
 և

(78) Ոմեհ . Եւ եղեալք մեք ամեմ : (81) Յորինալիս պա-
 խուր . Ու թողեր տեւ : (84) Ոմեհ . Յոր մատնիցես . .
 երկիր պղծեալ է 'ի պղծութեցն ազգաց երկրին , և առ-
 անգութեցն խորանց :

և ազատեալ թնայն իւրեանց լինն զնա: Թեպէք մի տալ 85
 նույնս գու ի գասերաց նի որդւոց քոց կանայս, և
 զգասերսն մեր մի ապրելք որդւոց նի: Թեպէք ինքեզ 86
 ցես առնել խաղաղութի ընդ նի զամ ժամանակս, և
 եղբոր գու քորուսի ուսել զքորութիս երկրին: և
 ժամանակեցնն որդիք քո զերկիրն զայն յաւանտան
 ժամանակաց: Թեպէք արին, զամ մի անցք անցին շ մեզ 87
 զի գործոց մերոց, և զի չարսէ մեզաց մերոց: Թեպէք 88
 գու մի բաղմագութ թողիք զմեզս մեր, և ետուք մեզ
 պարսիսի զաւակ և արմատ. մեք գարձեալ խառնեցաք
 անցանել զօրինոք քովք, և խառնակեցաք ընդ ազա-
 զութիս հեթանոսաց երկրիս: Թեպէք բարկացար մեզ 89
 ի կորուսանել զմեզ, մինչև ցայն վայր ելիէ մի մասացն
 արմատ, և զաւակ, և անուն մեր: Թեպէք 90
 արգար և նշանրիս ես. իւր ապականեցի զաւակ մեր,
 այլ մնացաք զաւակ և արմատ մինչև ցայսօր: Թեպէք 91
 աւասիկ եմք պարս առաջի քո յանորենութիս մեր, և
 իսկա կարենք կալ առաջի երեսաց քոց: զի բաղմացան
 անորենութեք և բարեք մեր՝ առաւել քան զչլուխ
 մեր: Թեպէք յորժամ եկաց յազնիս եզր՝ հանգերձ խառ 92
 ամբանութիւնս պարսիք, և ողորդք մեծամեծք. ան-
 կեալ էր ի վր երեսաց երկրի առաջի առնարին ան:
 ժողովեցան առ նա ամ օր ելին յեմ, ժողովուրդք բա-
 զումք՝ աղք և կանայք, երեսասորքք և կուսանք. քիչ
 հոգք մեծամեծք էին ի բաղմունիս: Թեպէք կարգացի 93
 քանիս ինկու յորդւոցն ելի, և ասէ ցեղք. մեք մեղք
 առ մեր ամ, և առաք կանայս յայլազեաց երկրիս ա-
 սորիկ: Թեպէք և այժմ են պարս անորենութեք ի միջի մե 94
 բում. եկայք ամենեքեան՝ գիցուք երգմունս առաջի
 ան, և համարուք ի բաց զկանայս մեր զոր առաք յայլա-
 զեաց, հանգերձ որդւոք իւրեանց: Թեպէք և հրամայեք 95
 յորենս ան նի մերոց: Արի վաղմագակի՝ և կատարեալ.
 Թեպէք առ քեզ են ամ իրք մեր, և մեք ընդ քեզ. զինչ և 96
 հրամայեցանս՝ արասցուք: Թեպէք յարուցեալ եզր՝ երգք 97
 Թեպէք

(85) Որհն. Թեպէք ապրելք կանայս որդւոց նի: (87) Յե
 ղինալին ևս պարս քիչեալ. Թեպէք որ ինչ գամ մի, յեպոյ է
 ինչ յաւանտան ի մերոց ամենիս ան. ի լինել անգամ. ուր ա-
 ղի ընդօրինակել ներին և զար որոմ ուր ուրէի յայլ քիչեպիս
 զի երկի. ինչեպ և երկու օրինակի ինչեպ անց ամենիս զգամ
 մի. և օրինակի մի քառարի միջոյ ինչու յառաջ անց անգամ
 (88) Այս. Այլ գու մի բաղմագութ թողիք զմեզս մեր: (88) Յօրինալին. Թեպէք գարձեալ խառնեցաք անցա-
 նել: (92) Որհն. Ժողովեցան առ նա ամենեքեան, որք
 էին: (97) Որհն. Թեպէք ինչ առնել ըստ պարս:

մեցոյց զիշխանս ցեղից քահանայիցն և զհապաւոց. և
զամ Ելի առնել ը պոմ օրինակի. և երգուան :

ԳԼ. Թ.

- 1 Եւ յարուցեալ եղբ' ի սրահի տաճարին տն, շաղաւ
2 ի տունն յովհաննայ եղբայրանոց. * և մեք աւ
գու. հաց մշ ճաշակեաց, և ջուր մշ արբ, և ողբացեալ
'ի վր անօրինութեցն, և մեծամեծ մեղաց բազմունն :
3 * Եւ քարոզ կարգաց յամ հրէաստան' և յեմ', թէ աւ
մեներեան. որ ելեալ էին 'ի գերութեն, եկեսցեն և
4 ժողովեացին յեմ' : * և զհետ երկուց և երկց աւուրց որք
մշ ժամանեացեն անդր' գտանալք յառաջնորդացն և
'ի ծերոցն, յափշտակեացեն զստացուածս նի, և նորա
օտարացեալ արատքս ելցեն զան զբազմութի ժողովր,
5 քաց զերունն : * Եւ ժողովեցան ամենեկեան որ էին
յաղգէն յուգայ և բնիկամբնի մինչ ցերիս աւուրս յեմ',
յամանան իննորդի' ի քսաներորդ աւուրս ամայն :
6 * և նստան ընդ նմա ամ բազմութեն' յընգարձակուն
սրահի տանն տն. և սարսուցեալք գողային վն ցրտու
7 թն մանրանոյն : * Եւ յարուցեալ եղբ' ասէ ցնի. գուգ
էք որ մեղայք' և արարէք կանայս 'ի գտներաց պլաղչ
8 գեաց, և յառելէք զանօրէնութի 'ի վր Ելի : * և արգ
տուք զոտատովանութի և զփառս տն նյ հարցն մերոց :
9 * և արարէք զկամս նր, և զտանալ որոշեցալք յամ հե
թանոսաց երկրի, և 'ի կանանց պլաղչեաց զորս արա
10 բէք : * Եւ միաբանեալ ամ բազմութեն' աղաղակեցին
մեծամայն' և ասեն. այդպէս արասցուք ոնկ ասացերդ :
11 * այլ վն զի ժամանակս մմուն է, և մեք բազմութի
յոյժ, և մշ կարեմք այսպէս ժուծեալ վրաց նեղու
թեն. և գործս մշ թէ զմի օր է' կամ զերկուս, վն զի
12 յոյժ սասակ մեղաք յիրսս յայս : * Արդ' կացցեն նշ
խանք և առաջնորդք 'ի վր բազմութեն, և ամ ուրուք
13 որոյ իցէ 'ի տուն իւր էին պլաղչի, * երթեալ պահան
ջեացն 'ի նմանէ ժամանակս. և իւրաքանչիւր անդեացն
կացցեն ծերք և գատաւորք, և լրւծեալ քուսեացն 'ի
մեմք զբարկութն տն. զմեծամեծ քարեացս այսոցիկ զոք
14 գործեցաք : * Բոլորեալն աղայեւեանց, և եղեկէա թով
կեանց :

ԳԼ. Թ. (1) Ոհան. Եովհաննայ. և օհան յովհաննու :
(3) Ոհան. Որք ելեալք են 'ի գերութեն : (5) Ոհան. քսաներդի աւուր : (6) Ոհան. Վն ցրտութն մմնալ նոյ : (9) Ոհան. Եւ գտանալ որոշեցէք : (11) Ոհան. Այսպէս ժուծալ վն : և օհան. Ժուծ կալ վրաց : (14) Արդ. Ընկալան յամմինս առնել :

Գրանց՝ ընդունան յամենին տանել զայս և մատարան՝
 և զէի՝ և սարատեոս , որք մատարանցին ընդ նս . * և
 արարին ըստ նմի ուղ հրամայեցին որք ելեալ էին ի գե-
 րութէն : * Եւ ընտրեաց եղբ մբոս քահանայս իշխանս և
 և հայրապետս ըստ անուանց իւրեանց . և նստան յալ
 տամիլին յամենեանն տամենքորդի , զի վճարեսցին իրեն
 * և Ժողովեալ ամին զարսն և զկանայս , որք ունեին
 զայլազգիսն՝ մինչև յամիսն առաջնեքորդ : * Եւ զամն
 ի քահանայիցն որ Ժողովեալ էին , որք ունեին զեւ
 նայս ուղազգեացն , և էին խառնակեալ իւրեանց զայլազգիս .
 Թէնս : * Զորգւոցն յետվայ յովսէփէկեանց և եղբոն
 նր՝ մաթեղա , և եղիազարոս , և յորիբոս , և յովագան .
 * և սկսան հանել զկանայս իւրեանց զայլազգիս . և
 մատուցին իւրաքանչիւր խոյս՝ վն Թողութե մեղոցն
 անդիտութե : * Եւ յորգւոցն էմմովրայ՝ անանիա , և յի-
 բադգէոս , և մանաս , և սամսէլ , և յերիէլ , և աղ-
 րիաս : * Եւ յորգւոցն փասուր՝ եղիանաս , և մատթոս ,
 իսմայէլ , և նաթանայէլ , և սկէթգէոս , և սաթմոս :
 * Եւ յորգւոցն զհաաղաց՝ յաղապտոս , և տեփո , և ի-
 նոս , այս ինքն է սաղիստոս , և փաթեան , որ է յուգան ,
 և յովնաս : * Ի սաղմոսասաց պաշտօնէիցն , եղիաթ-
 բոս , բաբուրոս : * Ի գաւաղանացն , սաղոբմոս , և տո-
 բանէս : * Եւ յէլէ . յորգւոցն փորոնայ՝ յերան ,
 և յեգգիտա , և մեղքիտա , և միտղէս , և եղիազարոս , և
 ասաբիտա , և բանեան : * Եւ յորգւոցն եղիակիմ՝ մա-
 թանիտա , զաբարիտա յեղորիէլ յովագիտոս յերիմի-
 և , պէգիտա : * Եւ յորգւոցն զաթամ , և զիագաս , և զի-
 աբմոս , ոթմիտա , արիմովթ , և սաբաթոս , և զարգէտոս :
 * Եւ յորգւոցն բերեալ յովանէն , և անանիտա , և յո-
 զաբգոս , և եմմովրոս : * Եւ յորգւոցն մանի՝ և զամ-
 տամուտա , յեգէտոս , յասուբոս , յասանլոս , և յեր-
 մովթ : * Եւ յորգւոցն ագգի՝ նաթոո , և մաթիտա ,
 զադուանոս , նաթիտա , մատաթիտա , և եսթէլ , և բաղ-
 նոս , և մանասէ : * Եւ յորգւոցն աննաս՝ եղիովնա ,
 և տասէտա , և մեղքիտա , և սաբէտա , և ոթմէն , և բաղ-
 մէրոս : * Եւ յորգւոցն առմուտա՝ աննէտա , և մաթ-
 թիտա , և բանէտա , և եղիփապտոս , և մանասէ , և տ-
 մի : * Եւ յորգւոցն բասանի՝ երեմիտա , և մամգիտա ,
 իսմաներոս , և յուէլ , մամբգէ , և պէգիտա , և ան-
 բաբաթիոն , և անասիբոս , և մանիտանեմոս , եղիտաթ-
 բո

(15) Ոմնոք . Ըստ նմի որ հրամայեցին : (17) Ոմնոք . ՄԲՃ
 չե յամին առաջնեք : (21) Ոմնոք . Եւ յորգւոցն եմով
 անանիա . . և սամէտա : (22) Ոմնոք . Եւ սկէգգիտա , և
 սաղգէտ : (31) Ոմնոք . Եւ մատաթիտա և տեփո :

բանուս, եղիաղի, սոմէիս, սեղեմիաս, նաթանիաս :
 Եւ յորդաոցն եզովայ՝ այեմ, եզբիէլ, ազայէլ, սա-
 35 մատոս, զամբրի յովսէփ : * Եւ յորդաոցն նաուամայ՝ զա-
 36 զիկեսաս, զարադիաս, եզեխիուէլ, բենեսիաս : * Այլ
 ամենեքեան էին որոց առեալ էր զկանայս այլադգեացն .
 և արձակեցին 'ի բաց զկանայս իւրեանց և զորդիս իւր-
 37 եանց : * Եւ բնակեցին քահանայքն և ղևտացիք, և յելէ՝
 յեմ, և 'ի գաւառին . յամսամտին յամենանն Հինգերոր-
 դի : և որդիքն իւր բնակեցին 'ի բնակութիս իւրեանց :
 38 * Եւ ժողովեցան իմ բազմութիւն միարան, յընդարձակ
 39 տեղի կողմանն արեւելից, առաջի դրան տաճարին : * և
 ասացին ցեղք քահանայապետ և պատմիչ օրինացն, զի
 40 բերցէ զօրէնսն մովսիսի, զտուեալսն 'ի տէ մյ իւրի : * և
 եբեր 'ի մէջ եզր զօրէնսն առաջի իմ արանց և կանանց,
 և առաջի իմ քահանայիցն : Եւ լուսն զօրէնսն տն յամ-
 41 սամտին եւ թնէրորդ ամսեանն : * և կարգայր յառաջ-
 նում գրան տաճարին յընդարձակին, յառաւտէ մինչև
 զօրհասարակ առաջի իմ արանց և կանանց, և լսէին և
 42 'ի միտ առնուին իմ բազմութիւն զօրէնսն տն մյ : * Եւ
 կայր եզր քահանայ և պատմիչ օրինացն տն 'ի վր փայլ
 43 տեղին բեմ, զոր կազմեալ էր : * և կային մեա առ նոս-
 յալմէ կողմանէ՝ մատութի, սամուս, անանիաս, ազա-
 44 բիաս, ուրիաս, եղեկիաս, բաազսամոս : * և յահէկէ
 կազմանէ՝ փաղթեոս, միսայէլ, մեզքիաս, զովթաոս,
 45 ուբոս, նաբարիաս, զաբարիաս : * Եւ առեալ 'ի ձեռն
 եզրի զգիրս օրինացն . քանզի նստէր մեծաւ փառք ա-
 ռաջի ամենեցուն . և իմ բազմութիւն նստէին առաջի
 46 նր : * Եւ յորժամ երաց զգիրս օրինացն՝ յառն կային
 իմ բազմութիւն . և օրհնեաց եզր զտր իմ բարձրեալ՝
 47 զմեծ զտաւառով թ և զամենակալ : * և միաբան իմ բազ-
 մութիւն տեբր, ամէն : և ամբարձեալ զձեռն իւրեանց
 'ի վեր՝ անկանէին յերէթր 'ի վր երեսաց իւրեանց, և
 48 երէթր պազանէին տն մյ : * Եւ յեսաս, և աննուս, և
 տարաբիաս, և յադինոս, և յադուբոս, սարաուէոս,
 աւգեաս, մաննէաս, և կադիտոս, ազարիաս, և յոզաբ-
 49 դոս, և անանիաս փխլաթոս : * Այս էին ղևտացիքն .
 որ ուսուցանէին ժողովրդեանն զօրէնս տն, և տային
 նց

(36) Յօրէնայի պատկեր . Որոց առեալ եր : (37) Բապտի-
 Յամսեանն եւ թնէրորդի : (40) Որհն . Զօրէնսն մով-
 սէփ որ 'ի տնէ յամս : (41) Որհն . Եւ կարգայր եզր
 յառաջնում գրան : (43) Որհն . Եւ կային մեա առ նոս :
 (44) Որհն . Նաբարիաս զաբարիաս : (45) Որհն . Եւ
 առեալ 'ի ձեռն եզրի : (48) Որհն . Եւ յեսոս և աննոս
 .. և յադուբոս ... և անանիաս փխլաթոս :

նց 'ի միտ առնուլ : և ընտին օրինաքն ան ար : և Եւ ա 50
 սէ տառաբարտէս՝ ցեղք քահանայ և պատմիչ օրինացն
 ան և ցղևտացիսն , որք ուսուցանէին զբազմութիւն : * ա 51
 սէ ցնմ առաջի ամենեցուն . օրս այս է օր սրբաւթն
 ան . և ամենեքեան են լուծեալք 'ի լսել օրինացն ան .
 * Կնացէք և երթալք կերայք զպարարառն , և արբէք 52
 զբազրուի . և առաքեցէք զգիր այնոցիկ որք ճշն աւ
 նիցին ինչ . * Վն զի սուրբ է օրս այս ան , և մի տրամա
 ցուցանէք զսա . քանզի մոր անն է որ փառաւորեաց բա 53
 մեղ : * Եւ ղևտացիքն ան հրամայեցին բազմութեն՝ և
 ասեն . օրս այս սուրբ է՝ և մի տրամացուցանէք զսա :
 * Եւ ասեն ցրազմուին , որոյ կայցէ՝ կերեցէ և արբէք՝ 54
 և ուրախ լիցի . և տացէ այնմիկ որոյ ճշն կայցէ , և և
 ղիցին ամենեքեան ուրախ այսօր յոյժ . Վն զի ցրայք և
 'ի միտ առէք զբանս օրինաց ան , յորս դուք ժողովե
 ցայք , և մեք ուսուցալք ձեզ :

Կարտիտ Եւ Աւագին :

(52) Յօրնալին բառս՝ զգիր , լսելովն նշանակեալ , ընդդէ
 նակոյն իմանայ բառնալ զայն . և հանեալ 'ի խորհի բաժանին՝
 'ի լուսանցս գրէ . զոր մէ բառս 'ի բաժանին համայնս այլոցս
 (53) Ոմանս . Վն զի նա օրս այս ան : (55) Ոմանս . Եւ
 ասեն բազմութեն , որոյ կայցէ . . որոյ ոչ կայցէ : Ու
 իսն 'ի լսելանի յաւելաւ համար 56 . Եւ ժողովեցան բաժանե
 յեմ փռել զարարառն , ըստ պարտիրանայ անն , Եւ Էդի :
 'ի լսելանի ոմանս , կատարումն Եւ զբայ Աւագին :

Հանգամանք դիտոյ: Երեւոյ: Եղբայ:

Գորոք էլքի՝ որ անուանեալ իւրի Եղբայ երեւոյ: Ընդոյ պարս
 յանի երեւոյրէ զոր հաւաքին էլքի: Դայն ի խորս գլխ
 խոյն զանգանեալ: Եւ այնմա եւ: Գի է ինչ զոր առաջինն գաղ
 թէ Եւ երեւոյրէ մէ: Աւր՝ գի առջեան ունիցիս զհամայնաւ
 Բին: Գլաւ գլխոյ երեւոյրէ էլքայ, յանիւր գեղաւթ սեւ
 Գեղաւթ գրգռեալ, Եւ ինչ որոմ գլխոյ առաջնոյ գրգռեալ
 Գրգռեալ իւրաքանչիւր գլխաւն՝ իւրաքանչիւր առ ընկեր նոցին
 Գրգռեալ Գրգռեալ:

Ե.Ր.Ա.Յ.Ե.Ր.Կ.Ր.ՈՐ.Դ.

ԳԼ. Ա

- Յ**ԱՌԱՋԵՆՈՒՄ ԱՄԻՆ ԿԻՒ **Ա**
 Բոսի արքայի պարսից, ի կատարել բա
 նին նոն ի բերանոյ երեւոյրէ մարգարէի
 զարթոյց նոր զոգին կիւրոսի Թագաւորին
 պարսից, Եւ նա՝ հրաման պատուիրանի յեմ Թագաւոր
 բուն իւրում: Եւ գրեանց առ ամենեւեան օրինակ զայն:
- 2 * Ա**յսպէս առէ կիւրոս Թագաւոր պարսից: զեմ Թա
 գաւորուն երկրի եւ ինչ նոր նոն երկնից: Եւ նա՝ հրա
 մայեաց ինչ նոն եւ ինչ նոն տաճար յեմ հրեան
 3 առնի: *** Ո՛** Գ: Եւ ինչ ի ձեռ յեմ Ժողովրդեան նոն, ի
 որում է նոն նոն ինչ նոն՝ եւ ինչ յեմ հրեաստանի, Եւ ինչ
 նոն զանոն նոն նոն ինչ: Եւ ինչ նոն որ բնակեալ է
 4 յեմ, երկրի ընդ նոն: *** Եւ** զեմ պատրաստուն իւր
 առնի **Է** իւր, Եւ տարցի ի տեղին յայն ուր ինչ բնա
 կեալ

1 Զհամայնաւ գլխոյ երեւոյրէ էլքայ, ընդ առաջնոյ, որ ի
 նախադրուէ սեպեղաւ Եւ իւրաքանչիւր սեպեղաւ, ոչ Եւ ունի
 նախադրուէ օրինակ: Եւ գլխաւոր Եւ իւրաքանչիւր նախադրուէ
 ի նախադրուէ սեպեղաւ Եւ ինչ նոն՝ Եւ ինչ նոն Եւ ինչ նոն
 Գլ. Ե. (3) Ունի: Եւ ինչ նոն՝ Եւ ինչ նոն ի ձեռ յեմ: (4) Եւ
 ինչ նոն պատուիր: Եւ առնի այ ընդ իւր զեմ:

կենցե. և ասցե արք. Է իւր զեմ՝ կաղեմե իւր՝ որ թոյ
և իցե, արծաթեղեն և ոսկեղեն, և զայլ կահ և զանա-
սուն՝ հանգերձ ընկերաց՝ իւրեանց ասցեն Է իւրեանս
'ի պատրաստուի առնարին ան՝ նոյնմ։ * Եւ թաթեան
իշխանը հայրապետաց որդւոցն յուզայ և բնեմանի,
և քահանայք և զեւայիք ամենեքեան՝ զորոց զարթոյց
նր ան զողբա նց ելանել և շինել զառնարն ան նոյնմ։
* Եւ ամենեքեան որ շուրջ էին զնորք՝ օգնէին և զ-
բացուցանէին զանոսնց՝ տալով արծաթ և ոսկի, և ըզ-
կահ և զանասուն, և ընծայիւք և պատարագք լցալցա-
նէին զնս։ * Եւ Թագաւորն կիւրոս եւս բերել զեմ
սպաս և զկահ առնարին ան զոր օւս նարուքազան-
սոր յեմ. և եւս 'ի պահ 'ի տուն աստուածոց իւրոց։
* Եւս բերել զայն եմ՝ կիւրոս Թագաւոր պարսկց 'ի
մեռն միջրագաւաղ զանձաւորի, և համարեալ՝ եւս
ցառմանաւոր իշխան յուզայ։ * Եւ այս է Թիւ համա-
րուցն, զոհարանք ոսկեղէնք երեսուն, և զոհարանք
սպասուն արծաթեղէնք՝ հազար քսան և ինն։ * Եւ փա-
ւասանք ոսկիք՝ երեսուն, և արծաթեղէնք՝ կրկին հա-
զար։ * Եւս կահք ոսկեղէնք և արծաթեղէնք՝ հինգ հա-
զար և չորեքհարիւր։

Եւ ընդ եմ որ էին ընդ սամանասարայ և ընդ երկոց
գերութեն 'ի թաթելանէ յեմ։

ԴԼ. Բ.

Եւս եւս որդիքն Ելի, ըստ իւրաքանչիւր անգիւցն,
* Եւս ելանէին 'ի գերութեն զոր գերեաց նարուքա-
զանսոր Թագաւոր թաթելաց 'ի թաթելոն, զորաւ և
զարմոյց կիւրոս 'ի թաթելոնէ յեմ և 'ի հրեաստան՝ ոչ
յիւրաքանչիւր քաղաք։ * Եւս որք էին երեսլ Է զորա-
թաթելի յեսուս, նեեմ, տարեսա, հակի, զեսա, մարգա-
թեսա, բաղասան, մաափար, բաղուար, հակում, բաալ-
նայ։ Եւս է Թիւ ժողովրդեան որդւոցն Ելի։ * Որ
գիւք փորոսայ՝ երկուհազար հարիւր եւթանասուն և
երկու։ * Եւս գիւք սափասայ՝ չորեքհարիւր եւթանա-
սուն և երկու։ * Եւս գիւք արեւայ՝ եւթն հարիւր եւթա-
նասուն և զնս։ * Եւս գիւք նեփթաղիմ մովադացւոյ, և
որդւոց յեսուայ, և հովարայ՝ երկու հազար ութ հա-
րիւր և երկուսասան։ * Որդիք յեղամայ՝ երկուհազար
երկերիւր յեսուն և չորս։ * Եւս գիւք զառնայ՝ ինն հա-
րիւր քառասուն և հինգ։ * Եւս գիւք քորոսայ՝ եւթնհա-
րիւր։

(9) Ոմեհ. Այս է Թիւ համարոցն։

ԳԼ. Բ. (2) Այս. Թեսու. նեեմ. տարեսա։

10 բնութիւնն : * որդիք բանեայ՝ հազար քառասուն և
 11 ութ : * որդիք բիբեայ՝ ութհարիւր քսան և երեք : * Որ
 12 գիք արգանայ՝ երեքհազար երեքհարիւր քսան և երկու :
 13 * որդիք ագանիկանայ՝ ութ հարիւր եւթանասուն և
 14 եւթն : * որդիք բոսերայ՝ երկու հազար ութհարիւր
 15 և վեց : * որդիք ագգիմեայ՝ չորեքհարիւր յիսուն և
 17 չորս : * Որդիք արեւելեկեայ՝ իննսուն և վեց : * որդիք
 18 բնասեայ՝ երեք հարիւր քսան և երեք : * որդիք դաթե,
 19 բի՛ իննսուն և հինգ : * որդիք բեթղեհեմ՝ հարիւր քսան
 20 և երեք : * որդիք նեաափայ՝ յիսուն և վեց : * որդիք աւ
 22 նաթովթ՝ հարիւր քսան և ութ : * որդիք ասմովթ՝ չոր
 23 ասսուն և երկու : * Որդիք կարիաթմարիմ՝ քափերայ և
 24 բերովթ՝ եւթնհարիւր քառասուն և երեք : * որդիք հե
 25 ասսանայ և գոյերայ՝ հազար քսան և վի : * որդիք մաք
 28 մաս հարիւր քսան և երկու : * որդիք բեթեղեայ և յե
 29 փեայ՝ չորեքհարիւր քսան և երեք : * որդիք նաթովթ՝
 30 յիսուն և երկու : * որդիք մահերեմ՝ հարիւր յիսուն և
 31 վեց : * որդիք եղամերայ՝ հազար երկեքիւր յիսուն և
 32 չորս : * որդիք երամ՝ երեքհարիւր քսան : * որդիք ցիգ
 33 զն զովգադ՝ ի գեմեայ՝ եւթն հարիւր քսան և հինգ :
 34 * որդիք յերեայ՝ երեքհարիւր քառասուն և հինգ : * որ
 35 ցիք սիննայ՝ երեքհազար վեցհարիւր երեսուն : * Եւ
 36 որդիք ջահմայիցն, որդիք յեգուայ ասն յիսուայ
 37 յովսեփեհեանց՝ իննհարիւր եւթանասուն և երեք : * որ
 38 ցիք եմեր՝ հազար յիսուն և երկու : * որդիք փասուր՝
 39 հազար երկեքիւր քառասուն և հինգ : * որդիք երեմ՝
 40 հազար եւթնհարիւր : * Եւ զհասցիցն. որդիք յիսու
 և կազմէլ որդւոցն սեգուփա՝ եւթանասուն և չորս :
 41 * Եւ որ եթն սաղմոսասացք և երգեցիկք. որդիքն աւ
 42 սափայ՝ հարիւր քսան և ութ : * Որդիք գանապանացն.
 որդիք եղում. որդիք աստեր. որդիք սեղմն. որդիք
 սիսուր. որդիք սափայ. որդիք սուրայի. ամենե
 43 քան հարիւր երեսուն և ինն : * Եւ նաթանայ՝ որդիք
 44 սուազայ. որդիք ասուփայ. որդիք տաթովթ : * որդիք
 45 կերուա. որդիք սիայ. որդիք փադովթ : * որդիք զու
 46 բանայ, որդիք ադարայ, որդիք ախուբ : * որդիք աւ
 47 դաթ. որդիք սաղամեր. որդիք սման. * որդիք գեգ
 48 գել. որդիք դասր. որդիք հազգայ. * Որդիք հաւ
 49 սուլ. որդիք նեկովքան. որդիք գազամ : * որդիք զա
 50 լայ. որդիք փասե. որդիք բասի. * որդիք ասննայ.

որ

(12) Ուփն. Որդիք արգեայ՝ հազար : (17) Ուփն. Բասն
 և հինգ : (31) Աստ. Որդիք եղեմարայ : (33) Ուփն. Զով
 քազիգ և ոնայ : (42) Ուփն. Որդիք ախուր : (48) Ու
 փն. Որդիք գազամ : (49) Ուփն. Որդիք փաղե :

որդիք մոզանիմ. որդիք նեփուսիմ. * որդիք բակուսիմ. 51
 որդիք տկուփայ. որդիք արսուր. * որդիք բաւապովթ. 52
 որդիք փաղայ. որդիք արսայ. * որդիք բարկոս. որդիք 53
 սիւսարայ. որդիք թամայ. * որդիք նեփուայ. որդիք տ 54
 տուփայ. * Որդիք ծառայից սողոմնի. որդիք ստուէ. 55
 որդիք աստփերաթ. որդիք փակդուրայ. * որդիք յե 56
 դայ. որդիք կերդոն. որդիք կերդիել. * որդիք սա 57
 փասիայ. որդիք աստիղ. որդիք փաբերովթայ ասա
 բոււմ. որդիք եմէի: * Ամենայն որդիք նաթանայ, և 58
 որդիք ծառայից սողոմնի, երեքհարիւր իննսուն և եր
 կու: * Եւ այս են ելեալքն 'ի թեղմեղէք թեղարեսա, 59
 քերուր. եզար. եմեր: և ոչ կարացին պատմել զտուն
 հարցն իւրեանց, եթէ իցէ զաւակ նց յիւր: * Որդիք 60
 դաւաղայ. որդիք տուբիու. որդիք նեկովդայ, վեց
 հարիւր յիսուն և երկու: * Եւ յորդուց քահանայիցն՝ 61
 որդիք արաիայ. որդի ակուս. որդիք բերդեղայի. իբրև
 առին 'ի գասերացն բերդեղայի գաղաղացուց իւրեանց
 կանայս, և եղև մուացումն անուանց նց: * Եւ ինդրե 62
 ցաւ աղգահամար գրոց նց՝ և ոչ դասւ, և որոշեցին զնո
 'ի քահանայիցն: * և ասէ անառնիթա ցնո, չէ արժան 63
 ձեզ ուսել 'ի սրբութե սրբութեցն՝ մինչև յարիցէ քա
 հանայապետ' և յայտնեալ ցուցցէ, և նովաւ լուսաւ
 րեսցի ամ մինչև 'ի սպառ: * Եւ էր ամ եկեղեցին միան 64
 դամայն, չորք բեւրք և երկուհազար և երեքհարիւր
 վաթսուն. * առանց ծառայից և ողախնաց իւրեանց. 65
 և կրտսերք նց եւթն հազար երեք հարիւր երեսուն և
 հինգ: և երգիչք սաղմոսասաց նց արք և կանայք՝ երկե
 րիւր: * Չիք նց՝ եւթն հարիւր երեսուն և վեց: Զո 66
 րիք նց՝ երկերիւր քառասուն և եւթն: * ուղարք նց՝ չո 67
 բերհարիւր երեսուն և հինգ: Եւք նց՝ վեցհազար եւթն
 հարիւր քսան: * Եւ իշխանք հայրապետացն որք եկին 'ի 68
 տունն տն յեմ, նպաստաւ որեցան 'ի տունն այ 'ի սպառ
 րաստութի շինութե նր. * որչափ և էր 'ի ջորութե նց, 69
 ետուն 'ի կաղմած գանձու գործաւորուն. ասի 'ի գիդ
 րաբմայս վեց բեւր և հազար, և հարիւր պատմունանա
 քահանայիցն:

Գ
 Զ * Եւ նստան քահանայքն և զեսացիքն, և 'ի Ժողովք 70
 գոցն, և երգեցիկքն, և գոնապանքն, և նաթանացիքն
 'ի քաղաքս իւրեանց. և ամ ի էլ յիւրաքանչիւր քաղաքս
 ԳԼ.

(60) Ոման. Որդիք գաղաւայ: (61) Յօրեմայն. Բերդե
 լայի գաղաղացուց իւր: Ուշոման. Գաղաղացի, յիւր
 եանց: (65) Ոման. Եւ կրտսերք նոցա հազարք երեք
 հա: (65) Ոման. Երեսուն և եւթն. և երգիչք սաղմո
 սաց նց արք: (69) Ոման. Եր 'ի ջորութե նց:

ԳԼ. Գ.

- 1 **Եւ ժամանեաց** Կհաս ամսն եւթներորդ . և եին որդիքն իւր յերազանդիւր քաղաքս . և ժողովեցան
- 2 **Եւ ժողովուրդն** իբրեւ զմի ոլոր յեմ . * **Եւ յարեալ** յեւսալ յովսէփէկեանց . և եղբարք նր քահանայք . և զորաբարեւ որդի սաղաթիէլի , և եղբարք նր վեց . և շինեցին սեղան զահից ան յայ իւր իմասուցանել ի վերայ նր ողջակէզս . ըստ գրեւոցն յորինոն մովսիսի անն յայ :
- 3 * **և պատրաստեցին** զքահարանն ը կազմուէ իւրում . վն զի կասկածէին յազգաց երկրին . և մատուցին ի վր նր ողջակէզս վաղվադակի ան յայ իւրեանց . մի ընդ ա
- 4 **առաւստ** , և մի ընդ երեկոյս : * **Եւ արարին** զտան տալ զաւարտհարացն ըստ գրեւոցն , և ողջակէզս օրրատօրե
- 5 **ի մի թուեալ** ուն և պատուիրեալ էր նց : * **և մատուցանէին** այլևս ողջակէզս յամասդուխա , և ի շարաթս , և յեմ տան տարեկանաց ան սրբութեց . և զեմ ախա
- 6 **մայիցն** զոր մեղանշին ան : * **Եւ յառաջնում** ամսեանն եւթներորդի սկսան մատուցանել ողջակէզս ան յայ : և
- 7 **տանն** ոչ եւ էր հիմն արկեալ : * **Եւ ետուն** արծաթ քարահատացն և հիւտանցն , և կերակուրս և ըմպելիս և ձէթ . սիդոնացւոց . և ակաքացւոց , և բերէին փայտ մայրս ի լիբանանէ Է Ծով ի յապպէ . ուն և հրամայեաց նց կերոս Թադաւոր պարսից :
- 8 * **Եւ յերկրորդ ամի** ելանելոյն նց յորժամ եկին ի տա Դ
Ե
շարն ան յեմ յամսեանն երկրորդի սկսաւ զորաբարեւ սաղաթիէլեանց . և յեւսալ յովսէփէկեանց , և եղբարք նց , և քահանայքն և ղևաացիքն և եմ եկեալոյն ի փերութեն յեմ . և կացուցին ղևաացիսն ի քանալ մեկից և ի վեր վերակացուս ի վր դործոց տանն ան :
- 9 * **Եւ յեւսալ** , և որդիք նր և եղբարք նր . կազմել և որդիք նր . և որդիք յուգայ վերակացուք ի վր դործոց տանն ան . որդիք ենադպգ և եղբարք նորա ղևաացիք :
- 10 * **Եւ արկին** հիմն , և սկսան շինել զտունն ան . և կային քահանայքն զքեցեալ զպատմութեանն , և հարկանէին ղփոզս իւրեանց . և ղևաացիքն որդիք աստփայ ծընծալայիք օրհնէին զնր եւմ . ուն և կարգեաց դաւիթ Թա
- 11 **դաւոր** իւր : * **և անն** ոլոր ընկեր իւր . խառտովան եւրուօք . և գահացարուք ղան , զի քաղցր է ցի յաւիտեան

ԳԼ. Գ. (1) Ուստ . Եւ ժամանեալ Կհաս տ' : (6) Ուստ . Եւ յառաջնում ամսուր ամսեանն : (9) Ուստ . ի վերայ դործոց տանն ան : (10) Ուստ . Ուն և գրեաց դաւիթ Թադաւոր : (11) Ուստ . Վն զի արկան հիմնել տանն :

է որորմութիւնն նր 'ի վր իւր: Եւ թմ ժողովուրդն մի
ծառայն օրհնէին զար թմ իւր. զի զի անկան հիմունք
տանն նն: * Եւ բազումք 'ի քահանայիցն' և յիշատակացն,
և յիշխանաց' և 'ի հազարապետացն' և 'ի ծերայն' որոց
տեսակներ զառնալն նն. և յոյն ժամ տեսին աչք իւր
եանց զհիմնն նր, լայն մեծամայն. և ժողովուրդն թմ
նշանակէին զաւրախութ, և բարձրացուցանէին զմայն
իւրեանց: * Եւ սոց եր 'ի ժողովուրդեանն որ կարէր զի
անլ' և լսել զմայն ուրախութեն. զի զի ժողովուրդն
ազազակեր մեծամայն, և լսելի լինէր մայնն մինչև 'ի
հեռուստ տեղիս:

ԴԼ. Դ.

Լ Եւ լուսն որք նեղէին զուզայ և զանխառնք և թէ
որգիւն իւր ելեալքն 'ի գերութն շինէն զառն
այ իւր. * Եւ մարմնացան առ զորաբարեւ և առ իշխանս
հայրապետացն, և տանն ցնոտա. շինեցեալք և մեք ընդ
մեզ, և ող և զուք ինդրեացուք 'ի նն այ մերմ. քանզի
և մեք նոյնպէս զահեմք զոհս, յորէ յորմ ասորդան թաւ
զաւար ասորուց ան զմեզ պար: * Եւ տանն ցնն զ
բարաբեւ' և յետու յախեցեակեանց' և մայրաք ինտ
նոց հայրապետացն իւր. սչ և արժան մեզ և մեզ հա
սարակ շինել զառն նն այ մերոյ, մեք մեղէն իսկ չե
նեացուք զառն նն այ իւր, ող հրամայեաց մեզ հե
րոս թաղաւոր պարսից:

Ե * Եւ ժողովուրդք երկրին այնորիկ լաւցանէին զմեռ
ժողովրդեանն հրէաստանի, և խոփանէին զնս 'ի շինե
լոյ. * Եւ կալեալ զարձաւորս' խորհէին զնս խափանել
զմե' աւուրս կիւրոսի թագաւորուն պարսից, մինչ
յաւուրս դարեհի պարսից արքայի: * Ի թագաւորու
թեն ասարայերու պարսից' իսկզբան թագաւորուն
նր գրեցին թուլթ որք ընակեալ էին 'ի հրէաստանի և
յեմ: * Եւ գրեցին յաւուրս արտասեպ' միթրիգասեպ,
տարեկ, հանգերձ և այլ ծառայիք նր հարկահանպն,
և գրեցին գիր ասորերէն. և եր զնս թարգմանեալ հ
տեւում բաազաթմ: * Եւ մյս են բանք թագոյն զոր ա
ւաւ

(12) Քիւն. Եւ յիշխանաց և 'ի հայրապետացն և 'ի ծե'.

(13) Ուն. Եւ ինչ և 'ի յերուստ տեղիս:

ԳԼ. Դ. (1) Ուն. Եւ ինչէին զառն նն այ իւր: (6) Յ
իմն. Եւ ասարայերու պար: (7) Ի լաւ. Եւ ասարայ
տալէսի միթրի. Կանայն յմայն 'ի բաւ: (7) Ուն. Եւ
Հանգերձ և այլոք ծա: (8) Ուն. Եւ բանք թագոյն
... յոյս կողմ գետացն: (8) Յիմն. Եւ ինչ և 'ի լաւ. Եւ ինչ և 'ի լաւ.

- առաջնին նորա առ արտաստ թագաւոր : ծառայք քո
 9 որ եմք բնակեալ յոյժ կողմն գետոյն . * հռեում՝ բա-
 րազում, և սամաւոյի գրէշ, և այլևս ծառայակիցք մեր,
 գեներէս, սփաթ, սքայիէ, տարփապէէ, ակերսնէ,
 10 որբուէէ, բարեւոնէէ, սորանա, քեհգաւեհ : * և այլ
 մնացեալ աղք, զորս բնակեցոյց ասեհափար մեծ և
 աշտուակամ 'ի քաղաքս սոմարոմ, այսինքն սամարիա
 13 յայս կողմն գետոյն : * առ արտաստ թագաւոր խա-
 ղաղութէ : Այժմ գիտութէ լիցի քեզ թագաւոր որ
 եթէ քաղաքն այն չինեսցի, և պարիսպք նշ կանգնեալ
 14 յին, հարկս քեզ մէջ տայ . * այլև ընդգիմազարմ ևս
 լիցին թագաւորաց . և զայնպիսի յանգանակ մէջ թե-
 գեմ թագաւորաց մէկամբք տեսանել : և վն այսր նմ
 15 գրեցաք առ մեզ թագաւոր . * զի տեսցին և արացես, և
 և գացես 'ի գիրս յեղատակարանաց հարցն քոց, և գի-
 տացեալ եթէ քաղաքս այս ապստամբաղաց է . և յնմ
 ժամ ընդգէմ կացին թագաւորաց : և ապաստան են
 նմ փախտեկից յնմ ժամանակս յախտեկից . և վն այսալ
 16 բիւլ քաղաքս այս իսկ աւերեցաւ . * Արդ առաջ մէք
 քեզ գիտել թագաւոր, եթէ քաղաքս այս չինեսցի' և
 17 պարիսպք սորա կանգնեցին' չի քեզ խաղաղութ : * Եւ
 առաջնից թագաւորն առ հռեում բարազում' և կամ
 սոյնի գրէշ, և այլ ծառայակցաց նշ որք բնակեալ էին
 'ի սամարիա, և մնացորդաց յայնկողմն գետոյն, և ա-
 18 սէ : խաղաղութ ընդ մեզ . * զհարկահանս զորս ալ
 առաջնէք առիս, մտեալ առաջի իմ և տեղեկացուցեալ
 19 ինմ զնմ . * հասի 'ի վթ, և գտի զի քաղաքք այդ յա-
 ւախտանս ժամանակաց ապստամբ է, և ընդգէմ թա-
 20 գաւորաց լեւել է . * և թագաւորք հզորք և բաժաւորք
 կացեալ են յնմ, բաժացեալ կալեալ զայն կողմն արեւ-
 մուից՝ յոյն կողմն եփրատ գետոյ : Արդ՝ գիւր 'ի վերայ
 քոցս հարկս և հասս, զի մի և այլ կամակարեալ բոա-
 21 նացին : * արդ այժմ տուեալ մեզ տեղեկութի, եր-
 թմէք արգելիք և խափանեցիք զգործս նշ, զի մի չի
 22 նեցի քաղաքն : * և մի ներեք նշ և թողացուցանիք,
 այլ փոյթ յանմին կալեալ պահանջել զնմ հարկս և բը-
 հասս . զի մի երբեք բազմացին և զորացին, և լիցին
 ընդ

նշանի խաղիս, միւս զհանր 17 : (9) Յորինի . Արուէէ :
 (9) Որմէ . Սփարսաթագայիէ . տար' : (13) Որմէ . Առ-
 արտաս թագաւոր խաղաղութ : (14) Որմէ . Եւս լի
 նին թագաւորաց : (17) Ուիտ 'ի լա' . Եւ սամարոյի
 գրէշ, և այլ : (20) Ուիտ . Եւ այլ կամակարեալ բաժաւ-
 րն : (22) Որմէ . Եւ թաւացուցանիք . . յանմին կա-
 լեալ պահանջել զնմ հարկս :

ընդգրկման թափափարայ : * Յայնժամ հարկահանն աղառ
տաս թափափարի՝ այսինքն է արտաշեսի՝ բերեալ հազ
դաց զգիրն առաջի հոստիանայ՝ և սամուելի գրէի . և ծա
ռայակցաց նր : և ելեալ փութապէս յեմ և ի հրէա
տան մեծաւ զորութի : և այսր ձեռով արգելին և խափա
նեցին զհրէայն ի շինելոյ : * Յայնժամ խափանեալ զա
տարեկացս գործ տաճարին ան նոյ յեմ . և եր գտաւոր
կայեալ մինչև յերկրորդ ամի գարնէի արքայի սպարակց :

ԳԼ. Ե.

Զ Եւ մարգարէանային անգիտաւ և զաքարիաս ազգա
կայ , մարգարէանային ի վերայ հրէաստանի և եմ
յանունն ան նոյ ելի : * Յայնժամ յարեան զարաքարեղ
թափափերեանց , և յեռու յովսեփեկեանց՝ և ակտան շի
նել զտունն ան նոյ ելի , և միաբանեալ ընդ նմ մարգա
րէան նոյ օգնէին նոյ : * Յայնժամ ժամանակի եկն առն
թաթանա ի իսկան կողմանց գերադն եփրատաւ , և սամ
բարուզան , և ծառայակիցք նոյ , և ասնն ցնդ . մի հրա
մայեաց ձեռ շինել զտունն զայս , և կամ միջ բանի
կանգնեցէ զաշտարակս գորս * և կամ զի՛նչ անտաւոյ
են արանցն այնոցիկ որքեն առաջնորդք շինելոյ զա
ղաքս զայս : * Եւ եկն ալք ան նոյ ի վրէ հրէիցն զա
մելոցն ի գերութեն , և մէ խափանեցին զնոսս մինչև
տայնն գիտել գարնէի արքայի : և յայնժամ ասոցե
ցին զհարկահանս վա իրացս այսոցիկ՝ զի տեղեկացն
գրով : * Եւ այս է գրեալն : Թաթանա ի իսկան կողմանց գե
րադն , և սամբարուզան՝ և ծառայակիցք նոյ , փառա
քեի և ևեւիմ . * գարնէի թափափարի խաղաղութի բա
ղամ : * գիտութիցի թափափարիգ , զի երթեալ մի
յերկիրն հրէաստանի ի քաղաքն եկմ , տեսաք զառաձաք
ան նոյ մեծի , զի շինէին ընտիր քարամեր , և փայլալ սր
հանկս զնեկն յարմն . և զարծն եր յաշտակ , և յառա
ջէր ի մեռն նոյ : * Յայնժամ հարցաք ցնեռս նոյ և ա
նեմք .

(23) Ունի . Եւ սամուելի գրէի , և ծառայակցաց նոյ :
(23) Ունի . Զորութի , և այր և ձեռով :
ԳԼ. Ե. (1) Յերիմայի՝ Թերես վրէպտա փրէի յաւելաւե՝
մեծ զաքարիաս (և) ազգավայ . զորով ցնդ արտաք զնեմով
հանայն այսոյ և զաքարիաս ազգավայ . ք . որի ազգավայ .
նի գնի սորն փ . Է . 14 : (3) Ունի . Զարաքարեղ ա
ղա : (6) Ունի . Սամանա ի իսկան կող . . և ծառայակիցք
նոյ : (8) ի յառ . Պահանգս զնեկն . հանգսն այսոյ ի բն :
(8) Այս . Եւ յառաջէր ի մեռս նոյ : (9) Ունի . Զար
ցաք զնեռս նոյ . . . բանիւ հաստատեցէ զայս :

ԻԶ

- անմեջ, ժ հրամայեց ձեզ շինել զառնս զայս, և կամ
 10 զյի բանիւ հաստատեք զգա : * և խնդրեալ զանուանս
 առաջնորդացն, զի ապաք անդեկուէ ձեզ . և զի գը
 11 բեցուք զանուանս արմնց ի խանայ նշ : * Եւ զայս
 պատահանի արարեալ հրէիցն ասեն յմեզ : Մեքեմք
 ծառայք ան նոյ երկնի և երկրի, և շինեմք զառնս զայս
 ուն և կը շինեալ յառաջ քան զբաղումս . բառ այնմ օրի
 12 նախի և մեք հաստատեմք զսա : * զի զի հարցն մեր բար
 կացուցին զմե երկնի և երկրի . և ետ զնս 'ի ձեռանալ
 բաւքոգոնստոյ արքային բարեկացուց և քաղքեաց
 13 զխտեցուց 'ի բարելուն : * Եւ յառաջնում ամբ կիւրոսի
 Թագաւորի բարեկացուց, կիւրոս Թագաւոր հրամայ
 14 եաց շինել զառնս զայս ան նոյ : * և զկահ տանս այսու
 բնիկ զարծաթեղենս և զոսկեղենս՝ զորս նաքուքոգոնս
 15 արածս յեմ, և եկն երեք 'ի տունս առաւածոց իւրոց .
 առեալ զայն կիւրոսի Թագաւորի 'ի տանի Թագաւոր
 16 բնի, և ետ զտամանասար զանմաւոր : * և ասէ զնա ,
 զմե սպասդ և զկահ աս և երթ յեմ 'ի տունս ան որ և
 17 անդ : և ասք գիր զկահ 'ի տեղաւ իւրում : * յայն
 ժամ տամանասար եկն և արկ զնիմս տանարնս ան նոյ
 յեմ, և յայնմ հետե շինեմք , և ոչ ես և կատարեալ :
 18 * Արդ եթէ բարեւ Թուրքեզ Թագաւոր, այցարա
 և ամս 'ի տունս պահպանութե գրոց յիշատակարանաց
 Թագաւորաց բարեկացուց . զի գիտացես Թէ արդա
 րե կիւրոս Թագաւորն հրամայեաց շինել զառնս ան
 'ի հրեայաւանի յեմ . և անդեկացեալ քո Թագաւոր զի
 իրացս այսոցիկ՝ առաքեսցիր առ մեզ :

ԳԼ. Զ.

- 1 Յայնժամ զարեհ Թագաւոր մեջ արար ' խնդրեաց և
 եգիտ 'ի տունս Թագաւորաց գրոց յիշատակա
 2 րանացն 'ի բարելունի : * և գտեալ յամաթաթի քաղաքի
 բառանացուց՝ գլուխ մի գրոց տաւմարի . և զայս ինչ
 3 գրեալ էր 'ի գիրս յիշատակարանին : * Զամեն առաջ
 նում կիւրոսի . կիւրոս Թագաւոր հրամայն ետ զի տանն
 ան որ յեմ . ասէ , շինեցի տանարն ան , և անդն ուր
 զը .

(13) Ունի . կիւրոսի արքայի բարել : (14) Գիրնալիս .
 ծառանասար գան : (17) Այս . Պահպանութեց գրոց :
 ԳԼ. Զ. (2) Ունի . քաղաքի եկառանացուց : (2) Ունի .
 գրոց տաւմարի : (3) Գիրնալիս 'ի սա . կիւրոսի արքայի
 և յիշատակարան , գիրն յիշարն 6 .

նայ՝ և ՚ի նախնայացն յեմ: Բնակեալսն Երուսաղէմի Թագաւորն: * Երկն յեմ յամենան հինգ 1
երորդի, որ էր ամ եւթմեքորդ Թագաւորն: * Ե յամ 9
սաման հինգերորդ ամենան եկն եղբա յեմ: զի զի
ձեռն ան ան բարութիւն էր ընդ նո: * Եւ եգ ի 10
սրտի իւրում խնդրել զօրհան ան, և գրել զնա, և աւ
սուցանել իւր զհրամանս և զգառաստանս: * Եւ ոյր 11
են իւր հրամանի զոր ետ արտաքս Թագաւոր Երեմ
քահանայի և գրել զրոյ բանի օրինացն ան, և հրամա
նայ նր ի վր իւր: * Արտաքս Թագաւորաց Թագաւ 12
ւոր, եղբի գրել օրինացն ան ան երկնից: * Եւ հաստատ 13
տութիւն ետու ես հրաման ի վր ամենեցուն որ են ի
Թագաւորութիւն իմով, և ժողովրդացն իւր, և քահա
նայից և ղեւսացն, ղիւրցն ամենեքեան յեմ իւր: * 14
* Զերեսաց Թագաւորի, և եւթն խորհրդակցացն աւ
ռաքեցաւ դիրս այս, այց առնել հրեկն: և եւթնացն
աւաղմորդութիւն եղբի, որոյ են օրէնք ան ի ձեռն իւ
րում: * Եւ հրամայեաց Թագաւորն տալ ի տուն ան 15
արծաթ և ոսկի, հանգերձ խորհրդակցոց իւրով յեմ,
և զեն ի տաւարին առաջի ան ան իւր: * Եւ ան որոյ 16
դացի արծաթ և ոսկի՝ հրեայք ուր իցն պանդուխտ
ի բարեկան՝ ժողովրդոց և քահանայք, առցն իւր
եանս և տարցն ի տուն ան յեմ: * Եւ ամենեքեան որք 17
երկն՝ պարտաստեցն զայս օրինակ, ուր և գրեցաւ.
Չաւարակս, խոյս, գաւինս, և զղահս և զնուէրս իւր
եանց: և մատուցն ի վր սեղանոյ ան ան իւրեանց
յեմ: * Եւ ս առաւել զիւր՝ ասէ, և զիւր եղբարց զոյ 18
արարի բարութիւն, և թողի զարծաթ և զոսկի, որոցն
վայելի ան ձեռն: * Եւ զհաս տունաւ քեզ ի 19
սպասաւորութիւն տանն ան, առ ընդ քեզ՝ և տար յեմ:
* Եւ զաւելորդսն տալիս ի պահեստ դանձու տան Թա 20
գաւորաց: * Եւ արտաքս Թագաւոր ետու հրաման 21
եմ զանձաւորաց որ իցն յայն կողմն եփրատ գետոյն,
զեմ ինչ զոր և խնդրեաց ի ձեռն եղբա քահանայ և
զքեզ օրինացն ան ան երկնից, տալիք ի տուն ան ան 22
նր: * Պատրաստ արարեք արծաթ՝ տաղանտս հարիւր: 23
և ցորեան՝ ջուս հարիւր, և գինի՝ նոյնապ, և ձէթ՝
նոյնապ: * Եւ մի ոք կազցէ ընդ գէմ հրամանաց Թագաւ 24
ւորի: Զեմ ինչ զոր հրամայեց ի տուն ան ան երկնից
և երկրի՝ այս և իւրի: և մի ոք ձեռնարկեցէ խափանել
ի տանն ան ան իւր: զի մի եղբի բարեութիւն ի ան ան
ի

(8) Որով: Թաւանան է երգի: (17) Որով: Պատրաս
տեցն: (21) Այս. Զեմ ինչ որ և խնդրեց: (23) Ու
նա. Անեղբի: (23) Որով: Բարեութն ան ան:

- 24 Ի վերայ Թագաւորուն խնայ՝ և որդւոյ խնայ : * Եւ և
տու ձեզ գիտել թէ ամ որ իցեն ի բազմապից և յըն-
թացւոյ և ի սաղմոսերգողաց՝ գոնապանաց և նախա-
նացւոյն, և որք իցեն սպասաւորք, տանն նոյ՝ մի տա-
ցեն հարկս, և մի որ իշխեսցէ ծառայեցուցանել զնա :
25 * Եւ գու եղբա՝ որոյ է իմաստուն նոյ՝ ի ձեռնին քում,
կացս գրիւս և գատաւորս՝ զի գատեցեն զնա՝ ժողո-
վուդս որ են յայն կողմն զնաոյն, և ուսուցեն ամե-
նեցուն որք մէ գիտիցեն զօրէնս նոյ քոյ : Եւ ամենե-
26 քանն որք մէ գիտիցեն . * և ամենեքանն որք ոչ ամենե-
ցեն ըստ օրինացն նա՝ և ը օրինաց Թագաւորին, մասն
նաւաք լիցին ի գատաստան ըստ գործոց իւրեանց, և
թէ ի մահ, եթէ ի տանջանս, եթէ ի սպառնս, և ե-
27 թէ ի կապանս : * Օրհնեալ է ար ամ հարցն մերոց՝
որ արէ զայս ի սեբա Թագաւորին, և փառաւորեաց
28 զանուն նա նոյ մերոյ որ է յնա : * և արար աւիս զողոր-
մութի և պատուեաց զիս առաջի Թագաւորին և խորհր-
դակցաց նոյ, և առաջի նա իշխանաց Թագաւորին և
են զօրացոյ . զի զի ձեռն նա ամ բարուք էր ընդիս .
Ժողովոցի զնա իշխանս իւր ելանել ընդիս :

ԳԼ Ը .

- 1 Եւ նա են իշխանք հայրապետացն որ ելանելին ընդ Թ-
իս ի Թագաւորունն արառչիս Թագաւորի բաժա-
2 ընդացւոյ : * Թորդւոցն փնեկեոյ՝ գեթման . յորդւոցն
ի Թամարայ՝ դանիել . յորդւոցն դաւթայ՝ յառուս :
3 * յորդւոցն նապա՝ նիս : յորդւոցն փորոտայ՝ զաբա-
4 բիս, և ը նմա արք հարիւր յիսուն : * յորդւոցն փա-
աթմովաբ՝ եղեմա որդի զարա, և ընդ նմա երկերիւր
5 արանց : * յորդւոցն գատուելի՝ սեքենիս որդի աղին-
6 լի, և ընդ նմա երեք հարիւր արանց : * յորդւոցն ա-
գինայ՝ աբին որդի յովնաթանայ, և ընդ նմա յիսուն
7 արանց : * յորդւոցն եղամի՝ իսախա որդի աթաղայ,
8 և ընդ նմա եւթմասսուն արանց : * յորդւոցն սափա-
ախայ՝ զամդիս որդի միքայելի, և ընդ նմա եւթման-
9 սուն արանց : * յորդւոցն յովաբայ՝ բադիս որդի յի-
10 սելի, և ը նմա երկերիւր և ութասան արանց : * յորդ-
ւոցն

(24) Բագաւ . Եւ նախանայացւոցն : (25) Ոման . Եւ
ուսուցանեն նոցն : (27) Ոման . Եւ փառաւորեաց ըս-
տանն նա նոյ : (28) Ոման . Եւ ամ իշխանաց :
ԳԼ Ը . (2) Ոման . Եւ յորդւոցն դաւթայ՝ տուս :
(3)(4)(5)(6)(7) Ոման . Եւ յորդւոցն : (6) Ոման . Աբին
որդի յովնաթայ : (9) Ոման . Եւ ութասան արանց :

և այն բաննայ տեղեկութիւն որդի յովանայ, և ընդ նմա
 հարիւր վաճառան արանց : * յորդաւոյն բարեւի՛ր զապա 11
 րիտա որդի բարեւ, և ընդ նմա քանն և ութ ապանց :
 * յորդաւոյն ազգնիկանց և աղապար, և յովան արգի 12
 տակառանայ, և ի նմա հարիւր և տասն արանց : * Յորդ 13
 ւոյն ազգնիկամ՝ Կարաբի, և այս նն անուանը նշ, և
 վիճակամ, յեկեղ, և ստան, և ընդ նմա վաճառան ա
 րանց : * յորդաւոյն բարեւի՛ր ութաբի, և զարու, և 14
 ընդ նմա և լծանառան արանց : * Եւ ժողովեցի զնն 15
 առ եղբ գետայն որ դայ յեւի, և առեալ անդ օթեւանա
 աւարս երիտ և ի բաղնաթի ժողովեցան յորդաւոյ
 քահանայիցն, և յորդաւոյն զեւայ մէ զաի զոք : * Եւ 16
 առաքեցի անց եղբապար, և առ արիւն, և առ տեւանայ
 և զտանաւամ, և զարիւր, և զեղնաթան, և զնաթան, և
 զաղապարիտ, և զմտադաւամ, և զյաւարիւր, և զյեղաւան
 Թամ : * Եւ իմացուցեալ ամին զնն առաջի իշխանացն որ 17
 եին ի տեղալ գանձաւորացն, և եզի բանս ի բերան
 նշ խաւը ընդ եղբարս իւրեցնց : Նախնիւմ, որ եր ի
 անդի գանձաւորացն զորս ամին առ մեզ : որք երգեին
 ի տան նոյ մերոյ : * Եւ եկին առ մեզ : քանզի եր մեան 18
 ան ի բարութի ընդ մեզ : Յորդաւոյն զեւայ որդաւոյ
 Ելի : և զառաջինն եկին առ մեզ որդեք նր և եղբարք 19
 նր ութեւանս : * Եւ ասեբիտ և յետեա որդի մերա 19
 յետայ, և նոքարք նր և որդեք նր՝ արք քանն : * Եւ 20
 նախնայ զոր եւս գաւիթ և իշխանքն ի նոքարացութի
 զեւայոցւոյն, և ի նախնայիւմ երկերիւր և քանն : ա
 մենեքնան ժողովեցան ըստ անուան իւրեանց : * Եւ 21
 քարոզեցաք անդ պահչա առ եղբ գետայն առիտ, և մեզ
 առաջաք անդ աղթա առաջի ան նոյ մերոյ, խնդրել ի
 նմանէ ճանապարհ ուղղութի մեզ և որդաւոյ մերոյ, և
 Թմ որ ընդ մեզ : * Ղմ զի ամալեցաք ինդրել ի Թա 22
 գաւարէն Կեծեալս աղբեցուցանել զմեզ ի Թճաւանայն
 մերոյ ի ճանապարհին : զմ զի ասացաք յմադաւարն
 սխալեւս, եթէ մեան ան մերոյ օգնէ ամենեցուն որ խնդ
 րեն զնա ի բարութի : և զորութի նր և բարեւութի նր ի
 վերայ ամենեցուն ոչ Թողուն զնա : * և պահեցաք, և 23
 խնդրեցաք յնոյ մերոյ զնոյ պար Թմ՝ և ըսաւ ար : * Եւ 24
 առաքեցաք իշխանացն քահանայից երկուստան, զառ
 րաբիտ, և զասաբիտ, և ընդ նոսա յեղբարք նշ ասան :
 * և կշտեցաք և առաւր զնն զարեւմ և զարիւր, և զապա 25
 առաւ

(16) Ո՛հնտ. Եւ զարիւր... և զնաթան... և զյեղաւան
 Թամ : (17) Ո՛հնտ. Եւ եզի բանս ի բերան : (18) Ո՛հնտ. Սորդաւոյն
 եզի : (21) Յօշիտայի պատմութիւն : Առ եղբ գետայն առիտ, և
 մտաւորապէս տեղաւոր : (25) Ո՛հնտ. Սորդաւոյն զմեզ :

- առաջաւորուէ առնն այ մերոյ . զոր բարձրագոյն ըլ-
մեզ Թագաւորն և խորհրդակէցք նր և իշխանք նր, և
26 եւմ իլէ որ միանգամ երն անգ . * և կշռեալ ետուղցն
արծաթ տաղանտս՝ վեցհարիւր յիսուն, և կահ արծա-
27 թոյ՝ հարիւր, և ոսկւոյ՝ տաղանտս հարիւր . * և այլ
կահ ոսկւոյ՝ քսան և երեք, և կահ պղնձոյ սուրբ և մե-
28 քուր ոսկեղան : * Եւ ասացի ցնն, և դուք սրբեալք
ան այ կք, և եւմ կահ սուրբ է ան, և ոսկեղեցք և ար-
29 ծաթնեղեցք ընտրեալք ան այ հարցնմերոց . * արժան
կացեք և պահեցէք՝ մինչև կշռեալիք զգոտս առաջի իշ-
խանաց քահանայիցն և զեպագայցն, և ի իշխանաց հայրա-
30 պետացն իլի՝ որ են յեւմ՝ ի խորանս տան ան : * Եւ ա-
ռեալ քահանայիցն և զեպագայցն զհամար ոսկւոյ և
արծաթոյ՝ և զկահս ի տանել յեւմ՝ ի տուն այ մերոյ .
31 * Եւ յարուցեալ շուեցաւք ի գետոյն հոս՝ որ օր երկու
առասն եր ամիոյն առաջնոյ, և եկեալ հասաւք յեւմ . և
մեան ան այ մերոյ կր ընդ մեզ, և քրկեաց զմեզ ի մե-
32 աւց Թնառեաց մերոց, և ի պատերազմեաց զմեմա-
33 պարհայի : * և եկաւք յեւմ, և հանդեսաց անգ աւուրս ե-
րես : * և յաւուրն չորրորդի կշռեալ տաւաք զարծաթ և
զոսկի և զգեմէ՝ ի տուն ան այ մերոյ, ի մեան մարեմովթ
որդի ոմերոյ քահանայի, և որ էր չ նմա եղբայրս որ
զի փննեւսի, և յովաբամ որդի յիսուայ, և Նովագեա-
34 որդի բանեայ, և այլ զեպացիք : * Եւ էր Թուալ և հա-
մարով եւմ, և գրեցաւ եւմ կշիւ համարոյն բովանդակ :
35 * Եւ ի ժամանակն յայնմի որք եկեալէին ի գերու-
թնն որդիք պանդխտութն, մատուցին ողջակեզս ան
այ իլի, զուարակս՝ երկուտասան զմ եւմ իլի . խոյս ինն
առն և վեց . գաւինս՝ եւթանասուն և եւթն . ամիկս
զմ մեզաց՝ երկուտասան : Զայս եւմ ողջակեզս մատու-
36 ցին ան այ : * և ետուն զգիր կարասոյն, զոր հրա-
մայեալ եր Թագաւորին ցեղեմնս կազմեաց գետոյն եփ
բառու . և փառաւորեցին զժողովուրդն և զտաճարն այ :

ԳԼ Թ .

Եւ ի կատարել ոչոր եւմ՝ մերձեցան առիս իշխանքն Ժ
և տանն, ոչ որաւեցան ժողովուրդն իլի և քահա-
նայցն և զեպացիքն ի ժողովրդաց և յերկրն որ են հե-
աւագոյն ի նոցանէ . քանանայցն, և քեռացն, և փե-
րեղացն, և յերուսացն, և ամենայցն, և մովաբա-
ցն :

(29) Ուրմ . Եւ հայրապետացն իլի . (33) Աւս . ի մեա
մարեմովթ . . . ալ և զեպացիք :

ԳԼ Թ . (1) Ուրմ . Մերձեցան առ իշխանքն և տանն :

ցին, և եգիպտացին, և ամեղքացին: * Քանզի արա-
րին կանայս 'ի դատերաց նշ, ինքեանք և որդիք իւր
եանց: և խառնակեալ պղծեցաւ սերմն արբուե նշ Ը
ժողովուրդ երկրին այնորիկ: և եղև սկիզբն անօրեննու-
թեա այսորիկ յինչանոցն: * Եւ եղև յորժամ լուսնայ եւ
զբանս զպտոսիկ՝ պատառեցի զհանգերձս իմ, և փեշ
սեցի զհերս և զմորուսս իմ, և այնպէս նստէի 'ի սաւա-
* Եւ ժողովեցան առիս ամենեղեան որք էին երկին-
դանք յայ երկ: որք էին ժողովեալք յերկնցն պանդխտա-
թե: և իս այնպէս նստէի 'ի սաւա փնչե 'ի ժամ զօհի
երեկոցին: * Եւ 'ի զօհի երեկոցին՝ յարեայ 'ի սառա-
պանաց իմոց, և պատառեալ հանդերձիւք իմովք: իս
նարհեալ կորանայի 'ի վրժնգաց իմոց: և ասարածեալ
ամբարձեալ զձեռս իմ առ ար ան, * և ասեմ: Սմ իմ
և ար: ամեղմք և զարհուրիմք 'ի քէն: բարձրացս ար
ան իմ գերեռս իմ առ քեզ: զն զի անօրեննութիւն մեք
բազմացան 'ի վր գլխոց մերոց, և մեղք մեր մեծացան
և բարձրացան մինչև յերկինս: * յամայ և 'ի ժամանա-
կաց հարցն մերոց, և եմք մեք 'ի մեղս մեծամեծս փնչե
ցոյսոր: և զն մեղաց մերոց մասնեցեր զմեզ և զթագաւ
արս մեր, և զորդիս մեր՝ 'ի ձեռն թագաւորացն հե-
թանոսաց, և 'ի սուր և 'ի գերութ և 'ի յափշտակեմ,
և յամօթ երեսաց մերոց եղեմք փնչե յորս յայս: * Եւ
այժմ գթութեք քո եղեն 'ի վր մեր ար ան մեր, և շար-
կեցեր մեզ փրկութե, և հաստատեցեր զմեզ 'ի անդի
սրբութե քո, և լուսաւորեցեր զայս մեր այսոր ար ան
մեր: և ետուր մեզ կենդանութե փոքր 'ի ծառ
ապուռն մերում: * զն զի ծառայ եղաք: և 'ի ծառայու-
թեն մերում ոչ թողեր զմեզ ար ան մեր, և խնարհե-
ցան առ մեզ պարտուիք քո առաջի թագաւորին մար-
տից ասլ զմեզ 'ի կենդանութե, և բարձրացուցանել
զառն նյ մերոյ, կանգնել և շինել զանապատս զգոյս:
և արկանել ցանդ և պարիսպ ամբութե յուզայ և եմք:
* Եւ որք զինչ տացուք պատասխանի առաջի քո ար:
զն այր ամի: քանզի անցիմք զորինք քովք ար: և ըզ-
հրամանք, * զոր կուր 'ի ձեռն ծառայից քոց մարգա-
րեից, ասելով այնպէս: և թէ երկիրն յոր մասնեւոյ եւ
ժառանգել զնա, և երկիր պղծեալ 'ի պղծութեց աս-
գաց

(3) Ունի: Եւ փետեցի: (5) Բազան: Եւ 'ի զօհեւ և
երկորին յար... համբարձեալ զձեռս: (5) Ունի: Եւ
ասեմ: ար ան իմ: (7) Սայ: 'ի ձեռն թագաւորացն:
(9) Ունի: Տալ մեզ 'ի կենդանութե: (9) Ունի: Վշ
զի ծառայ էտք: իմ, եղեմք... զցանդ: և զպարիսպ:
(11) Ունի: Եմք յերկիրն յոր մասնեւոյ եւ

- գան երկրին ճշնորդի, և ազատելովք խորանց լինին
- 12 զնա : * Եւ արգ՝ մի տանուցուտ 'ի գատերաց նշ կաւ նայա որդւոց քոց, և զգատերս քո մի տաս կանայս որդւոց նշ, և մի խնդրեացես առնել խաղաղութի ընդ նմ զեմ ժամանակաց և եղբորդ դու զօրնուոր ուսուել զբարութի երկրին, և ժառանգեացեն որդիք քո զերկրին
- 13 զայն յախտանա ժամանակաց : * Եւ որինչ միանգամ անցք անցին ընդ մեզ զն գործոց մերոց, և չարութեանց մերոց - այլ զսուր բազում անգամ թողեր ըզմեզս մեր : և ետուր մեզ այսպիսի՝ զաւակ և արմատ :
- 14 * և մեք գարծնալ խոտորեցաք անցեալ զօրինք քովք, և խառնակեցաք ընդ ազնեղութեան հեթանոսաց երկրին : և ոչ բարկացար մեզ 'ի կորուսանել զմեզ մինչեցայս զայր, եթէ ոչ միացել արմատ և զաւակ անուան մեր : * Տք ձեռ իշի՝ դու արգանք և ճշմարիտ ես, որ ոչ ապառեցիր զզաւակ մեր : այլ միաց մեր արմատ և զաւակ մինչեցայս : և արգ ահաւատիկ եմք այսօր առաջի քո յանօրէնութեան մեր, և ոչ ես կանթեմք ամբառնալ զչլուսի մեր՝ և կալ առաջի երեսաց քոց : զի բազմացան անօրէնութիւք մեր և չարիք՝ անաւանքսն ըզգլուխս մեր :

ԳԼ Ժ.

- 1 Եւ յարմամ եկաց եղբաս յաղծն հանգերձ խոտոր՝ զանութիս այսօրիւք, և ողբովք մեծամեծօք անցեալեր 'ի վր երեսաց երկրի առաջի նմ : Ժաղովեցան առ նա ձեմ որ էին յեմ ժողովուրդ բազում, մքք և նանայք՝ երիտասարդք և կուսմեք, և ողբայր ժողովուրդն, և համբարձին զմայնս ըստ իւրեանց : * Եւ եղատառնիկն եւ յեղոնիս որդի եկեայ որդւոյն եղա, մայ, և ասել ցեղրա՝ մեք մեղանք առ մոր ձեռ մեր, և առ բարանք զկոնայս յայլազգեաց երկրիս այսօրիկ : և այժմ
- 3 եւ անօրէնութիւք այսօր 'ի մեջ իշի : * Եւ արգ՝ ուխտեցուք ուխտս առաջի նմ նայ մերոյ հանել զեմ կաւ նայս այլազգիս, և զզաւակս որ 'ի նշէ : և արգ՝ ողբաւ միս արի և կեցո զտոսս օրինքն նմ նայ : և ողբ պատ
- 4 ուիրանք հրամայեն, * արի և լուիցուք 'ի բերանոյ մեզմե, և մեք ընդ քեզ - զօրացիւ և արաւ ող և հրա
- 5 մայեալի 'ի նմ նայ : * Եւ յարուցեալ եղբայ երգեցեցայ զիշխանս ցեղեց քահանայից և զհաւցւոց : և զեմ եկել

առ

(12) Ռիւս . Եւ զգատերս քո մի տանա կանայս որդ՝ :

(14) Աստ . Եւ զաւակ և անուան մեր :

ԳԼ Ժ. (1) Ռիւս . Ամենալ 'ի վերայ երեսաց երկրի :

առնէր ըստ այսմ օրինակի երգման : * Եւ յարաջեալ 6
 եզրայ յերեսաց տանն նոյ, երթեալ 'ի տան գանձին
 առ յոհան օրդի եղիաւբայ' հաց ոչ եկեր, և խոր ճշ
 արբ, և ողբացեալ 'ի զք' անօրինութեն' և մեծամեծաց
 մեղաց բազմութեն : * Եւ քորսլ կայրային 'ի հրեաւ 7
 տանի և յեմ, * ամ ոք' որ ոչ եկեաց յեմ մինչև յերես 8
 աւուրս, յիշխանաց և 'ի ծերացն' եղիցի նշովեալ, և ամ
 ստացուածք նք, և ինքն 'ի բոց եղիցի յեկեղեցւոյ ժա
 ղովըզոցն ի ի : * Եւ ժողովեցան ամ արք յազայ և բն 9
 նիսմին յեմ յերիմ' աւուրս, յիններորդ ամսանն որ օր
 քսան էր ամսոյն . և նստան իմ ժողովուրդն 'ի հրա
 պարակի տան ան, և եկին զարհուրեալք 'ի բանից նք, 10
 և 'ի յրտուէ ձմեռայնոյն : * Եւ յարաջեալ եզրայ ասէ
 ցնոսա . գաւք էք օր մեզայք, և արարէք կանայս զգլղ
 անքս պղաղգեաց . և յաւելիք զմեզ և զանօրինութե 11
 'ի զք' եկի : * և արդ' ասէք զօրհնուի ան նոյ հարցն մե
 րոց, և արարիք զհանայն աստիկ նք, և զտանալ օրա
 շնոյք յեմ 'ի թաննաց երկրի, և 'ի կանանց այլաւ 12
 դեպք զորս արարէք : * Եւ պատասխանի ետան ամ
 եկեղեցին' և ասեն . մեն է բանս այս զոր ասես զգո 'ի 13
 զք' մեր : * զի զի ժողովուրդ բազումն եմք, և ժամաւ
 նակս ձմեռն է . և ոչ կարեմք կալ արտալոյ, և զօրծգ 14
 ճշէ զմ օր կամ զերեւա, զի զի սասանի մեզաք յերս
 յայս : * Կացցմն իշխանք յեմ անգիս և 'ի քաղաքս, և 15
 արոց իցե արարեալ կանայս յաղաղգեաց' եկեալն 'ի
 ժամանակն, զոր ներքն և հայրապետքն քարգեացեն 'ի
 քաղաքս քաղաքս' և գտանալ քաւեացն զմեզ զայս 'ի 16
 մեմ, և զարձուցեն զարհուրեմն նոյ 'ի մեմ օր զի բա
 նիս այսօրիկ : * Եւ արարին յայտես օր երեալ եկն 'ի 17
 վերութեն . և ընտրեաց եղբայս արս իշխանս 'ի հայ
 բաղեաց տանն իւրոյ' զարս անուանին . և չքեցան
 յամսանի արաներորդ ամսոյն' և զճարեցին : * և օր 18
 շնոյն զեմ արս արք ունեին կանայս յաղաղգեացն մե
 չն 'ի մեւա ամսոյն ատալնոյ : * Եւ գտան յորդուցն 19
 քահանայիցն արք ունեին զկանայս յաղաղգեացն .
 յորդուցն յաւովայ յովսեփեկեանց, և եղբոր նք մանաւ 20
 սեկ և եղիազարս, յարիր' և գաղաղիս : * և օկայն հա
 նել զկանայս պղաղգեացն' յինքանց և մատուցին իւ
 բարանչիւր' իսկս զի թողութե մեղացն անգիտութե :
 * Եւ յորդուցն երամ' մատիս, եղևս, սամարիս, և և 21

ըւ

(9) Ոհնե . Արք յաւզայ և բնիսմին : (14) Ոհնե . Ե
 կեացն 'ի ժամանակ : Ուր ասես . 'ի ժամանակի : (16) 'ի
 ըստ' . Եւ ընտրեաց եղբայս քահանայս իշխանս : Ուր և
 օհնե . Եւ ընտրեաց եղբայս քահանայ արս իշ' : (20) Ո-

Գլխավոր գրքին ներմուծ :

九

յովհաննէս իմանալովէս, որ եր պրի եղիտիկայ, որոտյ
յովհաննէս որոտյ յետոտյ յովհաննէսինն :

Ե. Կարգեցին լիւթիտա զանեալ զանայն , և զանապետ
և սաղմաւերս յանապատն : և լուծալ յորինայն 'ի խոյ հանին
աջլազիտն , ինկ :

Թ. Եղիտիկայանալովէս զանալ եր պոսիտայ ալլազիտայ
փոռ զանի 'ի քանիք զանայն . զի մեծեալ նէի՛ պոսիտայ
և զի զրիւտն կին զկապիտ' զաթայ 'ի նն զխոյն իարեանց ,
և իարեանց 'ի պոսիտն քն :

Ճ. Սիւնայ ննի՛ զպոսիտն , և 'ի խոյ եր հանել զալլազի
իմառս զանապատն և զկապիտայ . և որիւտն զանապատն իար
փայ 'ի պոսիտն :

ԲԵՆԻՆԵՆԹԵՆՆ ՈՐԴՈՅ Լ՝ԲԵՂԻԷ

ԳԼ Ա.

Լ. Բ. Ե. Զ. Է. Ը. Թ. Ս. Ե. Ա. Ն. Ն. Ա.

Բարեւ յամբ զանապատն որոտայն ալ
բայն , ես էի 'ի խոյ 'ի մայր բարեւոյն
աթիտայ : * և եկն ապիտայն իմայ
նա' և աթիտայ , և հարցի յնն զի փրկեալոյն որոտայ
3 բնայն և եկն 'ի զերուսթէն' և զի եկն : * Եւ ասն յիտ ,
իւրեանց զն 'ի զերուսթէն' նն անգին յալապիտն իւր
եանց 'ի ման ննալ ին և 'ի ննալապիտն : և պոսիտայն
եկն հան նոյնպէս զանալ ի աւերեալ , և զբուրք նր
4 հրկիզեալ հրով : * Եւ երկ յորեմ' լուայ նն զանա
զայն 'նապի և լուայ և սուգ ապի զանալ : և պոսիտայն
5 պահ , և կապիտայն առաքի նն այ երկին , * և ա
սեմ : նր ան երկն և երկրի' նր զբաւարգ ես և մեծ
և

* Ամայն գրեցի որինալ հանապատն որոտն անին զի
նապի գրոյ :

Գլ. ա. (2) Այս . Եւ հարցի զնն զի փրկե' : (3) Որոտ .
Այս էի յալապիտն իւրեանց 'ի ման ննալապի : (4) Ու
իտ . Կապիտայ և լուայ : (4) Որոտ . Եւ հարցի յալապիտայ :

և անարեւել, արեւելս դռնաւս և զարդանալին այս արեւելս 6
 րեն զքեզ, և այս առանձն զօրէնս քո: * և ծոցիդ անանջ ք
 քո 'ի լսել, և այս քո 'ի անանձնել: Եւ արդ' ընդ և
 անս զարթն ծառայի քո զօր ևս այսոր մատուցանեմ:
 անալի քո, զի որդւոցն ելի ծառայից քոց, որք մատու
 չնցաք 'ի նեղութի զի մեղաց մերոց զօրն անարեւելս ևս ևս
 անան հօր իմոց մերոց: * զի զի յանցանք իմ 'յանցեալք' 7
 և ծնւաւնցաք զօրէնս և զհրամանս, և զգնաւատանս
 քո զոր պատուիրեցիցի մեզ 'ի ձեռն ծառային քոց մեզ
 սխի: * Յեւնա մը զքանն քո զոր պատուիրեցիցի ծառ
 ւային քոյ մովսէսի և ասայիցի, և թի գնաւք մէ պահեալ
 ջիւր զօրէնս իմ, և ևս ցրտեցից զձեզ ընդ հեթանոսս: 8
 * և եթէ գարծնիք' և պահեցեք զօրէնս իմ և արտաջեք
 զնս: և եթէ իցեք ցրուեալք մինչ 'ի ծագս երկրի, և
 անարեւելս և անեղ զնեզ 'ի անարեւելս քո զարթն
 ցից ին յորոտ թաղէ անան իմ 'ի նմանս Եւ արթն ալ 10
 քո ծառայք քո և ժողովուրդք զորս փրկեցի զօրո
 թէ քո մեծաւ և բարձր քաղեալս: * մի թողաւք իմն 11
 աչ քոց, այլ եղիցին ականջք քո հայել յարթն ծառ
 ւայից քոց, և անարեւելս ինդրուածոց որոց երկնքն յան
 ուանէ քուսմէ: և յաջողեալ զինդրուածն ծառայի քոց
 այսոր: և անք ինձ գտանել զԹուրքնս առաջի անան
 այսորիկ: Եւ ես էի անկառապեալ թագաւորնս:

ԳԼ. Բ.

Եւ եղև յանանան նիսան 'ի քանեքորդ ամի ար 1
 անալի արթնի: և ինդրեալ յինն գինի: և ա
 անալ զգինին ետաւ թագաւորն, և էր թագաւորն
 մայն: և յորժամ արդ զգինին, գտեց յիս: ընդէր արդ 2
 արձակ և անուր են երեւոյ քո: և ծնեցին այնմ պատ
 ճառք, եթէ ոչ չարութի սրտի քո: Եւ ես երկեմ
 յոյժ, * և անեմ ցեմագաւորն: արթն' գու յաւանան 3
 կեոց: ընդէր ոչ արտաւ և անուր ընդիցին երեւոյ իմ:
 զի քաղաքն և ասան հօր իմոյ անապատ է, և գրաւքն
 անարեւելս 'ի հոյս: * Եւ անեց յիս թագաւորն: զի 4
 արթն երոց ինդրեալ գու զայս: և կայեալ իմ յարթն
 և անարեւելս զօրս իմ առ մե երկնից, * անեմ 5
 ցեմա

(6) Այս: Եղիցին ականջք քո: (Յ) Որք: Զքանն զոր
 պատու: ծառային քուսմ: (9) Որք: Եւ անարեւելս քո
 րէնս... ընալեալ է անուր իմ:
 ԳԼ. Բ. (1) Որք: Զանանան նիսանք քանեքորդ:
 (3) Որք: Եւ անուր չինն երեւոյ իմ: զի քաղաքն:
 (5) Որք: Եւ անեմ ցեմագաւորն... արթն իմոց:

- ցնեալաւորն . եղիցի 'ի վի Թագաւորում գ. քամ բա
բաւթն . և եթէ եղիս ծառայ, քո շորհս առաջի երե
սաց քոց, և կամիս՝ յեւս զիս 'ի հրէաստան 'ի քաղաք
յիշատակարանաց հարցն մերաց, և ես բանիւ հրամանի
6 քոյ շինեցից զնա : * Եւ ասէ ցիս Թագաւորն և հարձ
նք որ նստիս առ նմա . յարժամ ժամանեայես գու, և
կամ երբ գարձիս : Եւ արար առ իս բարուի Թագաւ
որն . և արձակեաց զիս . և ես կառայ առ նմա ժամեա
7 նակ, * և ասացի ցնեալաւորն . եմն գտի շորհս առ
առջի քո՝ ասիւք ինձ ԹագիԹա առ իշխանս կազմանց զե
8 րոցն, և ասիցին զիս մինչև երթալց 'ի հրէաստան : * և
Թագլի մի առ ասաք, որ է պահապան գրութան ալ
քանի . զի ասցէ ինձ քայտա 'ի կազմած գրանցն և
պարսպաց քաղաքին, և ասին յոր ես մեկց անգր : և
եւս ինձ Թագաւորն . զի զի ձեռն քո իմոյ եր ընդիս
9 'ի բարութն : * Եւ եկի . առ իշխանս զերայն, և ետաւ
առ նմ զԹագլԹա Թագաւորին : և ասացեաց ընդիս Թա
10 գաւորն առ զՆորգա զարաւորս՝ և միս : * Եւ բրանեաց
Նորաղատ իշխան . և ասաքին ծառայ ամենի, և ընդ
Թագաւորն առաջի նց . զի զի ինդրեցի արս 'ի բարու
11 Թեա և 'ի պետա ճշի : * Եւ եկի իմ, և եղի անգ առ
12 ասարս երես . * և յարեայ 'ի գիշերի ես և սահաւ արք
ընդիս . և ոչ պատմեցի արանցն, եթէ զի՝ նչ ան ալ
'ի սիրա իմ առնել զասն ճշի . և քրատա ոչ էր ընդին :
13 Բայց միայն գրատան յորդ զի նստի ես : * Եւ ելի ես
ընդ գուռն հեղեղատին, և առ թերանով երկրի Թղն
աղին և մինչև 'ի գուռն աղբերցն . և ճեղքի 'ի նեղու
Թն անցին առ պարսպան եմ, դոր եին նց արեւալ
14 և գրաւիք նք ապահանեալ եին 'ի հոյ : * և անցի ընդ
գուռն աղբերն առ քրդիկաք Թագաւորին . և ոչ եր անդ
15 անդ գրատառ իմոյ՝ անցանել ընդ նա հեռեալ : * Եւ
երանի 'ի վեր 'ի պարխայն առ հեղեղատան գիշերի, և
'ի նեղութեն եի ճեղեալ 'ի պարսպին, և եի առ գրան
16 ձորոյն . և գարձայ * և ոչ գիտացին պահապանցն եմն
զի՝ ոչ եի երթեալ՝ և կամ զի՝ ոչ առնի : և հրէիցն և
քահանայցն և պատուականացն և զարալիսաց, և պա
17 ւոյն որք վնարին զիրս գործին՝ մինչ ցոյն վայր մ
զէս . և ասացի ցնառ . գուք անսէք

զէս

(6) Եղիցի ի վեր . Եւ հարձ նորս որ, նստ' . (6) Այս .
Երբամ ժամանես գու : (8) Այս . Եր ընդիս բարու
Թ : (12) Ուստ . Բայց մի գրատա, յորդ : (13) Ուստ . 'ի
գուռն աղբերայն . և ճեղքի 'ի նեղու և անցին առ պա՝
(14) Ուստ . Տեղի գրատառ միոյ : (16) Ուստ . Եթէ զի՝
եի երթեալ . և ասցէ որք վնա՝ . մինչ ցոյն վայր . .

զարկես յարում եմք այժմ. և զիսկոյ եմք անապատե
 և գրումք անրա հրկեղ. եկեալք և շինեցուք զպարկապ
 եմք. և ոչ ևս երկեցուք ի նախապինո : * Եւ պատմեցին
 նոյ զմեռն ան որ եր ընդ իս թարութիւն. և պատմա Թա
 դաւորին զոր ասաց յին, և ագեմ յին, որք եկեալք
 յարեցուք և շինեցուք. և զորացան ձեռք նոյ ի թա
 րութիւն : * Եւ լուսն սանաթաղատ և սուրբա ծառայ
 ականի, և գեղամ արարացի, և ծաղկ առնէին զմեզ.
 և եկին առ մեզ և ասեն յմեզ. զի՞նչ են իրդք այդ զոր
 գուրք առնէք, և կամիք զուրք ի Թագաւորէն ասա
 ւամբել : * Եւ ետու պատասխանի նոյ՝ և ասեմ. ան
 երկնեց և երկրի յաշտեաց մեզ, և մեք ծառայք նոյնեց
 սուրբք, և շինեմք զքաղաքս. և ձեզ ոչ գոյ բաժնին՝ և
 յեղատակ՝ և արգարութեան յին :

ԴԼ. Գ.

Եւ յարեաւ եղիաիբ քահանայ մեծ և եղբայրք նոյ
 քահանայք, և շինեցին զգուռն աւաղանայ ջրակ
 զին. և արեցին զնա, և կանգնեցին զգրումս նոյ. և
 կանգնեցին զնա մինչև յաշտարակն անամայելի. * Եւ
 ձեռն որդւոց արանց երկրորդի, և ի ձեռն որդւոց զա
 քուր, որդւոցն ամարի : * Եւ զգուռն նեղաբարան
 շինեցին որդիքն ասանայ, և նոքա յարգարեալ կաղն
 յին զնա, և զգահանս և զնոյս նոյ : * Եւ ի ձեռան նոյ
 ունէին մատղամ որդի բարաքի որդի մասիգերեզ : և
 ի ձեռան նոյ ունէին սագովի որդի բասանայ : * և ի
 ձեռան նոյ ունէին Թեկումադորեմ. և ոչ արեկն ըզ
 պարանոցս ի ծառայում նոյ : * Եւ զգուռն կին ա
 նին յուգայ որդիք, փասեկ, և մատղամ, որդի բա
 սագիայ. և սորա կաղնեցին զնա, և կանգնեցին զգրումս
 նոյ, և զգուռնափակ և զնոյս : * Եւ զնա նոյ ի կարգին
 կալաւ անանիա որդի հուսեկէիմ և Թող Եմեցուցն
 մինչև ի պարիսպն. հրապարակայ : * Եւ զնա նոյ կա
 լաւ հուսիկա ի ձեռն կողմանց անգեացն եմք : * և ի ձե
 ռան նոյ կալաւ յերանգիա որդի յերանգի, և ի կաղնե
 նէ ասան իւրոյ, և ի ձեռան նոյ կալաւ աստուաւ որ
 դի :

(18) Իսա". Յարեցուք և չի". կանայն յանց ի Բաբել :

(19) Ոմանք յանդան. Սանաթաղատ արեւ, և սուռ :

ԴԼ. Գ. (1) Ոմանք. Աւաղանայ ջրակն : (2) Ոմանք. Եւ
 ի ձեռն որդւոց արանց : (3) Յարեալին. Որդւոց նա
 մարի : (4) Ոմանք. Սագովի որդի բասանայ : (6) Ոմանք.
 Եւ մատղամ : (10) Ոմանք. Կալաւ յերանգիա որդի յերա
 նգի : (3) Օգիմի 4. Եւ զգուռն կալաւ անանիա :

- 11 գի սարանից: * Եւ երկրորդ կալաւ եղբորս որդի երամ: Եւ ասուք որդի փառաբանութեամբ, մինչև յաշտարանն:
- 12 Թանուրին: * Եւ ի մեռանէ նք կալաւ սաղաւմ որդի ազնեմ իջեան կիսոյ կողմանն եմի: Ինքն և զստեղք իւր:
- 13 * Եւ զգրունս ձորոյն կալաւ անու, և որք բնակեալէն զանու: և նորա շինեցին զնա, և կանգնեցին զգրունս նք, և զգոնափակս և զնիգս, և հազար կանգուն շինեցին ի պարտալէն մինչ ի գուռն մոխրոյն: * Եւ զգուռն մոխրոյն կալաւ մեզքիս որդի հակաբա՛ իջեան տեղեացն բեթաղարմայ, ինքն և տեղեք իւր: և յարկին զնա, և
- 15 կանգնեցին զգրունս և զփակս և զնիգս նք: * Եւ ըզպարսկազ ջրանգիս աղբերն կալաւ ադին՝ իջեան Թալ գաւորին, մինչև յաստիճանն որ իջանէ ի քաղաքէն:
- 16 Գաւթի: * Եւ զհետ նք կալաւ նեւեմաս որդի աղբուք՝ իջեան կողմանն բեթաղար մինչև ի պարտեղ տեղեացն գաւթի, մինչև ի ջրառգիսն կաղմելոյ, և մինչև ջրէ:
- 17 Թագարարին: * Եւ զհետ նք կալան զեապղիքն, իւր ասյում որդի բանեայ: և ի մեռանէ նք կալաւ ասա:
- 18 Բիա՝ իջեան կողմանցն կեիկայ: * Եւ զհետ նք կալան եղբարք նք, բնայք որդի ազազ՝ իջեան կողմանց կեիկայ:
- 19 Վայ: * Եւ զհետ նք կալաւ աղուր որդի յեսու, իջեան մասփեայ, չափ երկրորդ պարսպին, որ ելաներ և խառն:
- 20 Նիք յանկիւնս աշտարակին: * Եւ զհետ նք կալաւ բալուք որդի գաբաւ, չափ երկրորդ յանկիւնէն մինչև ի գուռն բեթեփաասուր, ուր կայր քահանայն մեծ: * Եւ զհետ նորա կալաւ մերամովթ որդի ուրիայ, որդի ալ կովմ: չափ երկրորդ ի գրանցն բեթեփաասուր մինչև
- 22 ի սպառառանէ նք: * Եւ զհետ նք կալան քահանայքն
- 23 աղբաբերայ: * Եւ զհետ նք կալան բեթիամին և ասուք ասափի տանց իւրեանց: և զհետ նք կալաւ աղարփա որդի մասու, որդի անանիայ՝ մաս առ ասափն իւրով:
- 24 * Եւ զհետ նք կալաւ բանի որդի ենգազայ չափ երկ:
- 25 բորք ի բեթաղարայ մինչև յանկիւնն: * Եւ զգրան գարձի տեղոյն կալաւ փաղաք որդի աղայն՝ ընդգրմմ անկեանն: և զաշտարանն որ եր արտադրոյ ապարանից Թագաւորին վերադոյն քան զգուռն բանալին: և ըզհետ նք փաթաւս որդի փարոնեայ: * Եւ նաթանայ ինքն որ բնակեալէն օփաղեսոս պարտիդի գրան ջրոյն հոգ:

(11) Ուսմ. Դեզքիսա որդի երամ: (12) ի սա՛մ. Կիսոյ կողմանն Ելի. Կոնստն անդ ի բաթ: (13) Որանս. Եւ զգուռն ձորոյն. և որք բնակեալէն զփաւ անու. և զ: (16) Յոյնալիս. Կողմանն գեթաուր: (19) Յոյնալիս. Եւ զհետ նոցա կալաւ ազ: (22) Որանս. Քահանայքն աղբուր: (23) Յոյնալիս. Եւ զհետ նք կալան բեթիամ:՝

ԻԸ Ee

կողմանն արեւելոյ . և աղաարակն որ արտաբայ կաղանկն :
 * Եւ զհետ նր կալան թեկուացիք չափ երկրորդ Ը 27
 գէտ աղաարակին մեծի, որ էր արտաբայ մինչև 'ի աղա-
 րիսուն սոփեղայ : * Եւ վերագոյն գրան ձիոյն կալան 28
 քահանայքն՝ այր իւրաքանչիւր հանգէպ տանց իւր
 եանց : * և զհետ նր կալաւ սաղավի որդի եմբ, հան 29
 գէպ տան իւրոյ . և զհետ նր կալաւ սանեխա, որդի
 սեղեմիայ, որ էր պահապան արեւելոյ . և զհետ նորա
 կալաւ անանիա որդի սեղեմիայ, և անոն որդի սեղե-
 փայ չափ երկրորդ : Եւ զհետ նր կալաւ մեսեղամ որ
 դի բարաբայ՝ ընդգէտ գանձու տանն իւրոյ : * և Եղ- 30
 ևետ նր կալաւ մեղքեա որդի սարեփի, մինչև 'ի բեթա-
 նաթան : և այլ մեծատունք քաղաքին հանգէպ գրանն
 մափկած մինչև յելո չղանակին : * Եւ 'ի մեջ գրանն 31
 Զբաղին կալան քեղիեա, և մեծատունք քաղաքին :

ԴԼ. Դ.

Բ Եւ եղև իբրև լուաւ տանաբազաւ, եթէ շինեմք Ը 1
 պարիսպն, և կանգնեմք զաղաարակս նորա, չափ
 թուեցաւ առաջի նր՝ և զայրացեալ ուժգին ծայր առ-
 ներ զհրեաստան : * և ասէր առաջի եղբարց իւրոց . 2
 այս է զարուհ ձեր՝ ով սամարացիք, և զհարգ հրեայք
 շինեն և ամրացուցանեն զքաղաքս իւրեանց : * Եւ ասա 3
 քիա աման 'ի տնո եկեալ առ նս ասէր, մի կարելին
 չինել . և զոհել զոհս, և կամ ուտել զնուերսն 'ի սեղ-
 աւի իւրեանց . և ո՛ր ելանեն այժմ աղուեոք, և քակեն
 զքարինս պարսպաց նր : Եւ ասեմք մեք . * Ընդ մեզ 4
 մեր ամ մեր, զի եղաք մեք յարհամարհանս և 'ի թշու-
 մանս, և զարձոյ վնասաբերս նց 'ի գլուխս իւրեանց .
 և ասա զնս 'ի թշնամանս առաջի գերդաց նց : * և մի 5
 ծանկեացին անորենութեք նց : * Եւ եղև իբրև լուան
 տանաբազաւ և ասա քիա, արարացիք և ամանացիք՝ Թէ
 աղաղեցաւ շինուած պարսպին եմբ . և սկսաք իւրացան-
 չիւր

(31) Ոման . Եւ 'ի մեջ գրանն Զբաղեալ կալան :

ԳԼ. Է. (1) Ոման . Եթէ մեք շինեմք զգա՝ . և չափ
 թուեմք : (2) Ոման . Եւ ասե առաջի եղբարց : (3) 'ի
 լուա՝ . Եւ ասա քիա ամանացի . հանյալս ոմանց 'ի Բաբի՝ :
 Որ ոման, և ասա քիա աման . և ոման . և ասա քիա աման
 քի : (5) Ոման յաւելա . Անորենութեք . և ու մեզ նոյ
 յեկեալս զայ զնոյն . ասելի . այդանելին զնոյն : 6 . * Աւ-
 նա հարև շինեալ պարիսպն զայս . և շտախիշտ պարիսպ
 մեծ 'ի իս նորա, և եղև 'ի բողոքեմանս աս 'ի խաղիչ :
 7 . * Եւ եղև իբրև լուա :

- 8 Զար անդառն զգործն երևեցուցանել, Թառեցաւ լար
 9 և առաջիկայն * և Ժողովեցան ամենեքեան 'ի միասին, դաւ
 10 և 'ի գիշերի առ 'ի յերեսաց թշնամեացն : * Եւ ասեն
 11 և ոմանք շինեացեն : * և ասեն որք զմեզ նեղէին . մէ տամք
 12 խափանեացուք զգործս նց : * Եւ եղև իբրև եկին հը
 13 րէայքն որ բնակեալէին 'ի տեղիս տեղիս, և ասացին
 14 ցաւի, և թէ ելանեն յանկարծակի յամ տեղեաց 'ի վր
 15 մեր : * և կացուցի 'ի խոնարհագոյն տեղիսն յետոյ պարզ
 16 պին ք յարկեքն արա հանդերձ զինու և գեղարդեամբ
 17 և աղեղառն իւրեանց : * Եւ իմ յարուցեալ ասեմ ցարծն
 18 ար կանգն պատրաստեալ կային . և զգործագրեալս նց' և
 19 ցայնն որ տեղեաց տեղեաց պահապանքն եին մի երկն
 20 չեք յերեսաց նց, յիշեցէք զամ մեր զմեծ և զահարկեալ .
 և պատրաստեցարք զմ եղբարց մերոց, և զմ կանանց
 և որդւոց և դստերաց և ասանց մերոց : * Եւ եղև յոր
 15 Ժամ լուան թշնամիքն մեր եթէ իմացաք և կազմեալ
 պատրաստեցաք . ցրուեաց ամ զխորհուրդսն նց, և մեք
 ամենեքեան գարձաք 'ի շինել զպարխապն' այր յիւրա
 16 ղանսիւր գործ իւր : * Եւ եղև յորէ յայնմանէ . կեպն
 կարգեալ լինէին 'ի գործն, և կեպն զինեմք ընդգեմ
 թշնամեացն . և գեղարդն և ասպար և աղեղն 'ի մեռին
 իւրեանց, և կայր պատրաստ այր իւրաքանչիւր յետոյ
 17 եղբոր իւրում * որ շինէր զպարխապն : և եր Ժամ զի
 օգնէր եղբոր իւրում կրելով զգննն 'ի մեռին իւրում,
 և միւսով մեռաւին տայր ցեղացոր իւր զխիճն' կամ ըզ
 18 ասպար : * և որք շինէինն՝ ումեր այր զսուսեր իւր ք
 մէջ իւր, և զմիտայրի 'ի վր բարձի իւրոյ . և այնպէս
 19 շինէին զպարխապն նմի : և որ Գարկանէր զփողն եղև
 20 ընդարձակ է, և մեք ցրուեալ եմք 'ի շինուած պարզ
 պին, և հաւի եմք 'ի միտեանց այր յեղբորէ իւրմ : * արգ
 կացուցուք 'ի տեղիս տեղիս զարան որ հարկանեն ըզ
 փողն . և յորԺամ լուե որ զմայն եղբեր փաղոյն, անգր
 ԺԼ

(14) Ո՛հա՛ . Եւ ցայնոսիկ որ տեղեաց : (16) Ո՛հա՛ .
 կարգեալ եին 'ի գործն : (17) 'իւրում . Զի իմն կամ
 զպարխապն . համայն յանց 'ի բնութ' : (18) Ո՛հա՛ . Եւ զփող
 տայր 'ի միտայր : (20) Այս . Եւ յորԺամ լուեց որ

ժողովուրդին ամենեւեմ, և ան մեր պատերազմային ընդ թշնամի մեր վն մեր: * Եւ կէսին գործին, և 21
կէսին ունեին զլինան պատրաստ, 'ի ծագելոյ առաւ
առն մինչ, յընանել առանդն: * Եւ ասեմ եւ ցարս
ժողովրդեանն, եկեացուք և բնակեացուք 'ի մէջ քաղա-
քիս եմ, և զայսք պահարկեացուք զմեզ շուրջ, և զքե-
րեկ գործեացուք: * և կացի ես՝ և արքն շուրջ զմեմ որ 22
պահեին զիս. և ժող 'ի մեմ մերկանայր և կամ հաներ
զքն իւր յեկեմ:

ԳԼ. Ե.

Գ. Եւ եղև աղաքակ մեծ 'ի ժողովրդեանն, և կանանց 1
իւրեանց՝ այր առ եղբայր իւր: * և ասեմ՝ վաթ
որդւոց մերոց և զատերաց մերոց, որոց պատեանցին 2
կերակուրք՝ երթիցուք զնեացուք և կնչցուք: * Եւ 3
մանք ասեին՝ զանգատանս մեր և զայդիս գիցուք 'ի
գրաւի, և առցուք ցորեան և կերիցուք: * և էին 4
մանք որ ասեին՝ առաւ զառացուածս մեր, և առաւ ա-
կի և արծաթ, և առաւ 'ի հարկս թագաւորի: * Եւ 5
արգ՝ ոչ մարմնք եղբարց մերոց են մարմնք մեր, և
ոչ որդիք նց՝ որդիք մեր. և արգ՝ ընդէր առաւ մեք
զորդիս մեր 'ի ծառայուի, և զատեղք մեր վարեալ են
'ի բռնութի, և ոչ զայ 'ի մեռս մեր կար՝ որով փրկեա- 6
ցաք զնս: * Եւ արամեցայ ես յիշտ յորժամ լուց զ-
աղաքն՝ մեղքանս նց. * և արարի խորհուրդ չեմ 7
իմ: և կազեցայ ընդ պատուական և ընդ իշխանս նց,
և ասեմ ցնս. զմեք եք որ խնդրեք զհարկս յեղբարց մե- 8
րոց: Եւ հրամայեցի նց լինել ժողով մեծ. * և ասեմ
ցնս. մեք փրկեացուք զեղբայրս մեր զհրեայս որ վա- 9
հառեցան հեթանոսաց, զոր մեք ոչ գիտացաք. և զուք
վաճառեցեք զնս: և լսեցին, և մէկն կարացին ասել
պատասխանի: * Եւ ասացի ցնս, ոչ բարւոք է գործք 10
զոր դուքք առնեք, վն զի ոչ երկնից յայ. և վն այսպե-
րեկ ոչ եւ զերծաք մեք 'ի ծառայանաց հեթանոսաց՝ և
'ի թշնամեաց մերոց: * Եւ ասեմ եւ ցեղաբան իմ և 11
ցեանման. և ես և դուք ապաքարծաթ և արգիւնս
'ի փրկանս զոր խնդրեն հարկանմեք. * և զարձուա- 12
ցուք այսօր զանգատանս զայդիս և զմիմեմեմս և ըն-
առանկս

(21) Բազում. Եւ կէսին ունեին.. 'ի ծագել առաւ':

(22) Ունի. Եւ զայսք պահարկեացուք զմեք: (23) Ու-

նի. Եւ արքն որ շուրջ զմեմ որ պահեին զիս. և ոչ
դք եր 'ի մեմ որ մերկա':

ԳԼ. Ե. (4) Սիս. Ուք ասեին՝ ապաքար զառացուածս:

- նաւնիս գոցա . և ընդ արծաթոյ մերոյ գնեացն զքա
 12 րեան՝ զգինի՝ և զմէթ, և բերցնի գոցա : * Եւ ասն
 իշխանքն և այլ մեծամեծքն . գարձուացնք անգրին՝ և
 'ի գացանէ ոչ ինչ խնդրեացուք, և այգալիս արապուք
 ուղ հրամայեցերդ : Եւ հաշիցի զքահանայսն և երգ
 13 մեցուցի զնն զն բանիս այսորիկ . * և զարեանէրն իմ
 Թաթափեցի ուժգին, և ասեմ . այսպէս Թաթափեցի
 ան զեմ այր որ զէ հասարեացի զքանս զայս՝ 'ի կե
 նաց իւրոց, և 'ի անգեաց իւրոց, եղիցի ուղ ունայնա
 ցեալ և Թաթափեալ 'ի կենաց իւրոց : և ասացին ամ
 ժողովուրդ եկեղեցւոյն այնորիկ, ամէն : և օրհնեցին
 զմեր . և արարին և հասարեցին ամ ժողովուրդքն ըզ
 14 բանս զայս : * Եւ յօրէն յայնմանէ յորմէ հետէ պատուի
 բեցի՝ զի մի լիցին նոյ իշխանք յուգայ : 'ի քսաներորդ
 ամէն՝ մինչև յամեն երեսներորդ երկրորդ արտաշեսի տը
 քայի զերկառասան ամ, եւ և եղբարք իմ եղպք իւ
 15 խանք . Բանի զուրուք մէք ոչ կերպք և արարք : * և
 որք էին բանացեալ զառաջինն ծանրացուցի նոյ, և ա
 ւի 'ի նոյնէ զհաց և զգինի, և զայլ ամ . արծաթ գիշ
 րաքմայս քառասուն, և գարձուցի 'ի անարս իւրեանց,
 և 'ի բաց արարի զնն յիշխանուէ ժողովրդեանն, և եւ
 16 ոչ եղէ իբրեւ զնն զն երկիւղին նոյ : * Եւ յաջադէր գործ
 պարսպին . և ոչ զուրուք բանացայ ունել զանգառանս
 և համ զայգիս . և ամենեքեան էին անխափան 'ի գործ
 17 պարսպին : * Եւ արս հարիւր 'ի հրէիցն, և այլք որ
 զայցին 'ի հեթանոսաց առ մեզ որ շուրջ էին զմեք՝ եւ
 18 ծախէի՝ և խառնէի 'ի քանն իմ : * Եւ լինիս յաւուր
 միում զուարակ մի, և աշխարք վեց ընտիրք, և ամէն
 մի . և այս եր յաւուր ծախքն իմ : և ընդ մէջ ասոնն ա
 ւուր անինայ տայի զգինին ըմպել ամենեցուն . և ոչ
 յուսկիտ առի զհաց բանի, քանզի գիտէի եթէ ծանր
 19 էր գործ ժողովրդեանն : * Յիշեացէ զիս ամ 'ի բարու
 Թի, ուղ արարի ամ ժողովրդեանն :

ԳԼ. Զ.

1 Եւ եղև յորժամ լուան սանարազաս և մաթիա՝ և դ
 երկիրն արարացւոց՝ և այլք բազումք 'ի Թշնա
 մնաց

(13) Որևս . Եղիցի այսպէս ունայնացեալ . և ամ ժողով
 եկեղեցւոյն : (14) Որևս . 'ի քսաներորդ ամէն մինչև յա՛ :
 (18) Որևս . Անինայ 'ի զգինին ըմպել : (18) Աստ . Ե
 Թէ ծանրէ գործ ժողովրդի :

ԳԼ. Է. (1) Որևս . Եւ յայնժամ ևս զգրուան : Ուս
 ասիս . և յայնժամ զմեզ գրուանն ոչ եր .

մեաց մերաց, եթէ չենցի զպարփան. և ոչ մեաց 'ի
 28 զօրութի. և յայն ժամ եւ զգրունն ոչ էր հազ,
 մեալ: * Եւ առաքեաց սանաքադաւս և գետմ' առ իս,
 և ասեն. եկ' և ժողովեցուք 'ի միասին 'ի զեղ մի 'ի գաղ-
 2 տին սինայ: և նոքա կամէին խորհել չար 'ի զթիմ: * Եւ
 3 առաքեցի զառ նոսա հրեշտակս, և ասեմ. գործս զոր
 գործեմ եմ զարեմ մեծ է, և ոչ ժամանեմ իջանել առ
 մեզ, զի մի խափանեացի գործս. յորժամ կատարեմ
 զսա՝ ապա իջից առ մեզ: * Եւ առաքեցին առ իս զա-
 4 զում անգամ, և ես զնոյն պատասխանի տարաքի նշ: * և
 5 առաքեաց առ իս սանաքադաւս զպատանի իւր, և ա-
 ներ 'ի մեռին իւրում Թաղթ արմակ: * յորում գրեմ' և
 6 եր անպէս. Յեմ' հեթանոս լուր եղև, եթէ գաւ' և
 մ' հրէայք կամիք ապաստանել 'ի Թաղաւորէն. և զի
 այնորիկ չենա գաւ զպարիսպդ' և ամբացուցանեա զա-
 7 տարաքս գորա, զի զի կամիս գաւ Թաղաւորել: * Ըն-
 այսորիկ կացուցեր քեզ մարգարես, զի կամիս նստել
 յեմ', և Թաղաւորել 'ի զթիմ հրէաստանի, արգ' գուցէ
 պատանեցեն զբանս զայս Թաղաւորէն. եկ' և զիս պար
 խորհեցուք երկդեան: * Եւ առաքեցի առ նա՝ և ա-
 8 սեմ. ոչ ուստեք են բանքդ այդ զոր գաւ խափս, այլ
 զթիմ 'ի տրակ իւրմէ գաւ ասեա զայդ: * Ըն ասեմն,
 9 քան զարհուրեցանեն զեղ' և ասեն, լցոյն մեռք
 իւրեանց, և մի կատարեցեն զգործս իւրեանց: և արգ'
 զօրացուցի զմեռս իմ մինչև կատարեսցի գործս 'ի զը-
 10 լուիս: * Եւ ես մտի 'ի տուն սինայ որդւոյ գաղաղայ,
 որդւոյ մետաքելայ. և նա լուեալ էր 'ի ասն իւրում:
 և ասէ յիս. ժողովեցուք 'ի տուն մեծ, և ամբողջուք
 'ի միջի գորա, և փակեցուք զգրունս գորա. զի մի
 11 գուցէ եկեալ Թնամիքն գիշերի սպանանիցեն զմեզ:
 * Եւ ասեմ' ես, մի է այն այր յորմէ եւ փախեալց. և
 12 կամ ո' դք իբրև զիս՝ այր որ մոցէ 'ի տուն մեծ, և կա-
 րացէ ապրել: * և գիտացի' եթէ ոչ էր այն առաքեալ:
 և ոչ էր բան մարգարէի զի իմ: * Եւ տուրիս և առ
 13 նաքադաւս կալան վարձկանս, և ժողով բաղումս զի
 իմ, զի երկեալց և մոցի 'ի տուն մեծ' և մեղայց, և գի-
 14 ջեն 'ի զթիմ անուն չար: * Յիշեցէ մեծ թնեհա-
 Թնն տուրիայ և սանաքադաւս ոչ խորհեցան 'ի զերայ
 իմ չար, և ստիպէին սնու մարգարէանալ, զի զարհու-
 15 րեցուցեն և երկեցուցեն զիս: * Եւ կատարեցաւ պա-
 րիս

(7) Այս. Եւ վասն այսորիկ: (8) Այս. Այլ քեզն
 'ի տրակ քո': (10) Ոման. Ժողովեցարուք 'ի տուն մեծ:
 (15) Յիշեմ' ինչ Բառքով այսպէս գնի. 'ի ինքորդ' հինգ
 երճորդ ամալն իւրու. 'ի թմ' ամն: Որք երկու ոյնախ:

- բխտիս 'ի քսաներորդ հինգերորդ ամսոյն իշուլ 'ի յերկոյ
 16 տառան ամս : * Եւ եղև յորժամ լուսն ծմնամիջն
 մեր, զարհուրեցան ծմն հեթանոսքն որ չուրջ զմուք,
 և անկաւ 'ի վր նոյ ան և երկիւղ յոյժ : և գիտացին թե
 17 յայ եր կատարումն գործոյն մերոյ : * Եւ յաւուրան
 յայնոսիկ մեծաւ պատուով առաքէր Թուղթ 'ի հրեիցն
 18 առ աուրիտ, և աուրիտ գոյր առ նմ : * քանզի եր ըն
 աանաթի մմն առ միմեանս : զի եր փեսայ մերնիայ
 որդւոյ երայ, և յովնաթան որդի նոյ արար կին ըզ-
 19 գաւար միտազմայ որդւոյ բարաքիայ : * Եւ զքանս
 նոյ էին որ բերեին առ իս, և զքանս իմ պատմիկն նմա :
 և Թուղթն բազումս տայր առ 'ի յերկեցուցանել զիս :

ԳԼ Ե.

- 1 Եւ եղև յորժամ կատարեցաւ պարխայն, և կանգ
 նեցի զգրունս նոյ : և կացին գանապանք և երգե-
 2 յեկեք, սաղմոսատացք և զևտացիք : * և պատուիրեցի
 եղբարն իմոյ՝ և անանիայ որ եր իշխան 'ի վր եմք :
 3 զի զի նա եր ճշմարիտ ոյր՝ և երկիւղած յայ քան ըզ-
 րազումս : * Եւ ասեմ ցնն, մի բանայեքք վաղձապակի
 զգրունան մինչ 'ի Ծաղեղ արևուն, և մինչ ճեռ ամենե-
 4 քան արթնանք իցեն՝ կալցեն՝ զգրունան, և փակ ար-
 կեալ պնդեալն զնմ : և կացցեն պահապանք գրանց
 և բնակեայ եմք, ոյր 'ի պահու իւրում, և ոյր իւրա-
 5 քանչիւր 'ի տան իւրում : * զի զի քաղաքս մին և իւր
 ձակ է՝ և ժողովուրդս սակաւ 'ի սմա : և ճշ ևս են գեղ
 ծմն ապարանք շինեալ :
 6 * Եւ մեկ ծմն 'ի սիրտ իմ, և ժողովեցի զպատուականն Ե
 և զիշխանն՝ և ժողովուրդն 'ի ժողով մի : և գտի զգիրան
 սպառհամարին որ էին ելեալ յաւաքում 'ի գերու-
 7 թին : և եր գրեայ 'ի նմա պատկա : * Այս են ան
 տանք որդւոյն եղի որդ ելին 'ի գերումն՝ զորս պան
 գիտեցայ նաքաբողանաք Թագաւոր բարեկացուոյ,
 և զարման յեմ 'ի հրեատան, ոյր իւրաքանչիւր 'ի քա-
 7 լաք իւր : * որք եկին ընդ զորարարելի և Ը յետուայ
 և

ամսոյն իշուլի Ծ ի աւուրն յիշան ամս : և օրնալ փ՝ ամ
 սոյն իշուլ 'ի Ծ և թաւուր : և ալ հեգնս օրնալ փ՝ ամ
 սոյն իշուլի յիսուն և երկու աւուրս : Բայ սա եր 'ի
 լատանս նշանի ժիւան ամս : (17) Ուսն • Եւ 'ի տու-
 բիայն գոյր առ նմ,

Գլ. Ե. (1) Ուսն • Եւ սաղմոսատացք և զե. (5) Ուսն •
 Եւ գտի զգիրան : (6) Այս • Յեմ 'ի հրեատան,
 ոյր իւ. (7) Այս • Դանգմայ, նայեմանի :

և ընդ նե երկուսոյ աղարկանց : Դայեցեմայ, նայեմանի,
մարտեքու, բեղման, մատապարակ, եղբա, բաղա-
լե, նաւու, բարանա, մոքրա : Այլ ժողովրդեանն
եղի : * որդիք փարսայ՝ երկուհազար հարիւր եւթու 8
նասուն և երկու : * որդիք սափախայ, երեքհարիւր 9
եւթանասուն և երկու : * որդիք արեսայ, վեցհարիւր 10
յիսուն և վեց : * որդիք փաթմովար յորդանցն յեառ 11
ւայ և յովաթայ, երկուհազար երկերիւր ութնասուն :
* Որդիք եղամ, հազար երկուհարիւր յիսուն և չորս : 12
* որդիք զաթուայ, ութ հարիւր քառասուն և հինգ : 13
* որդիք զուքու, եւթնհարիւր վաթսուն : * որդիք բաւ 14
նուայ, վեց հարիւր քառասուն և ութ : * Որդիք բէ 15
բէի՝ վեցհարիւր քառասուն և ութ : * որդիք աղիայ, 17
երկուհազար երեքհարիւր քան և երկու : * Որդիք աւ 18
գանիկամայ, վեցհարիւր յիսուն և եւթն : * որդիք բաւ 19
զանի, երկուհազար վաթսուն և եւթն : * որդիք աղի 20
նայ, վեցհարիւր յիսուն և չորս : * որդիք առանբէ 21
զիայ, իննսուն և ութ : * որդիք բէասի, երեքհարիւր 23
քան և չորս : * որդիք քարիւ, հարիւր մասն և երկու : 24
* Որդիք բեթզահեմ, հարիւր քան և երեք : որդիք նե 26
սափայ, յիսուն և վեց : * որդիք անաթովթ, հարիւր 27
քան և ութ : * որդիք բեթազմայ, քառասուն և երկու : 28
* որդիք կարեթարեմ քաբիրայ և բերովթ, ութ հաւ 29
բիւր քառասուն և երեք : * որդիք արդմայ և գարայ, 30
վեցհարիւր քան և մի : * որդիք մեքեմար, հարիւր 31
քան և երկու : * որդիք բեթեգիւարայ, հարիւր քան 32
և երեք : * որդիք նարիայ, հարիւր յիսուն և երկու : որ 33
դիք մահեբու, հարիւր յիսուն և վեց : * որդիք եղամայ 34
հազար յիսուն և չորս : * որդիք երամ, երեքհարիւր 35
քան : * որդիք երեքով, երեքհարիւր քառասուն և 36
հինգ : * որդիք զուպգիգ և անուլե, եւթնհարիւր քան 37
և երեք : * որդիք անանայ, երեքհազար հարիւր երեք 38
սուն : * Եւ քահանայք որդիք յովեգեմայ՝ անան, յեառ 39
ւայ՝ իննհարիւր եւթանասուն և երեք : * որդիք երմար, 40
հազար յիսուն և երկու : * որդիք փառեուր, հազար եւ 41
հե,

(16) Թորթալին պատեր այս համար . « Որդիք Էլեի-Աջ հա-
լար քառասուն և ութ : (21) Ուլան յաւելու . Որդիք առ-
անբ . որդիք եղիա՝ իննսուն և ութն : 22 Որդիք հա-
առայ՝ երեք հարիւր քան և ութն : (24) Ուլան . Որդիք արիւր ,
հար՝ . Ուր ուլան յաւելուս համար 25 . « Որդիք փաթմովթ . ին-
նսուն և հինգ : (29) (30) Ուլան . Այլ կարեմ . . . Այլ արամ
մայ : (31) (32) Ուլան . Այլ մեքեմար . . . Այլ բեթեգ և
արա հար՝ : (33) (34) Ուլան . Այլ : և ուլան . Ուր : (39) Ու-
լան . Որդիք յովեգեմայ՝ ի անանի յեառայ : (41) Ուլան :

- 42 փերիւր քառասուն : * որդիք երամ, հազար տասն և
 43 եւթն : Եւ զնապիք : * որդիք յետուայ՝ կնքմէլ : յորդ
 44 ւոյն * յուզայիդ՝ եւթանասուն և երեք : Եւ որդեայ
 45 յիկը սաղմոսասացը, * որդիք սաստիայ՝ հարիւր քառաս
 46 տուն և ութ : * Եւ զննապանք՝ որդիք եզուսիւյ. որ
 47 արիւսայ. որդիք սարկի, հարիւր երեսուն և ութ : * Եւ
 48 արառիւթ. * որդիք սարիմա. որդիք սիւայ. որդիք փա
 49 սոնն. որդիք զարանու : որդիք ագաղայ. որդիք ու
 50 զայար : * Որդիք հանայ. որդիք հուստն. որդիք նե
 51 կոզայ : * որդիք փեղամ. որդիք սղի. որդիք փնէ :
 52 * որդիք բահէի. որդիք միմաս. որդիք նեփուլայեա .
 53 * որդիք արառիկ. որդիք արքայ. որդիք արուր : * որ
 54 դիք առաքիւթ. որդիք մեիդայ. որդիք ագասան : * որ
 55 դիք բարկուէ : որդիք սիւսարայ. որդիք թեմայ : * որ
 56 դիք նեսիայ. որդիք սնրիփայ : * Որդիք ծառայիցն սո
 57 զանիւր. որդիք սուտի. որդիք սափարամ. որդիք փա
 58 բեդայ. * որդիք յեալէ. որդիք զարկուն. որդիք զա
 59 գէլ : * որդիք սափառիայ. որդիք եսէմ. որդիք փա
 60 քարած : որդիք սաղայիմ. որդիք հեփա : * Ամենայն
 61 իբրեւ իննասուն և երկու : * Եւ այսք էին որք ելին ի Թե
 62 փղիսայ. Թեփայտը նաքերուք, երան, եմար, և մշ կա
 63 րացին պատմել զտուն հարց իւրեանց, և մշ զագգիւր
 64 անուան նր : * Թեփա ինգրեցին քանի զագգահամար
 65 և մշ զասա, և մարմեցան ի քահանայիցն :
 66 * Եւ ասաց արթարատսմա ցնս. Թի կերիցին ի սըզ
 67 քառասուն յարաւթն, փնէ յարիցէ քահանայ՝ և լու
 68 զնցւոյն չորս բեր և երկերիւր զմեծուն : Եւ մշ լու
 69 զն

քառասուն և եւթն : (44) Ոհնէ. Յորդադն ուզայիդ՝
 եւթանասուն և չորս : (57) Ոհնէ. Եւ որդիք ծառայ :
 (61) Ոհնէ. Թեփայ արաքերուք : (63) Ոհնէ. Որդիք
 երեթա : (65) Անան. արթարատսմա, սաք և սարեւ ի
 40 և 70 : աղիւսը եղանիւս գրի ըսք Թի գրադար
 (67) Յորթիւի Թիւր. Որք Թի եւթն հա : (67) Ոհնէ.

ծառայոս և զաղովկայոս իւրեանց՝ որք էին եւթնհազար
երեքհարիւր երեսուն և եւթն : և որք էին երգեցիկք
սաղմոսասացք աղբ և կանայք՝ երկերիւր քառասուն և
հինգ : * Ձեք՝ եւթնհարիւր երեսուն և վեց . ջարեք՝ 61
երկերիւր քառասուն և հինգ . * ուղարձ՝ ջարեքհարիւր 64
երեսուն և հինգ . էշք՝ վեցհազար քսան և եւթն : * Եւ
իշխանը 10 հայրապետացն իւրեանց ետուն ՚ի գործն :
և ամբաստաբծաւ Կա ՚ի գանձն ոսկի սկաւառակաւ զի
տուն , և պարտուճանս քահանայիցն երեսուն : * Եւ 71
իշխանը հայրապետացն ետուն ՚ի գանձս գործոյն՝ ասկի
երկուս բեւրս . և արծաթ բեւր Թաւս . և երկուս հա
զար երկերիւր : * և ալ ժողովուրդն ետ գահահանս 72
երկուս բեւրս , և կահարծաթի երկուս հազար , և պառ
մուճանս քահանայիցն վաթսուն և եւթն : * Եւ նաւան 73
քահանայք՝ և զւսացիք՝ և գունապանքն՝ և երգեցիկք
սաղմոսասացքն՝ և ՚ի ժողովրդենէն՝ և նախնախնայիցն ,
և Թաթիւլ ՚ի քաղաքս իւրեանց :
2 Եւ ժամանեալ եհառ ամիսն եւթներորդ . և էին ող
գեքն Նի ՚ի քաղաքս իւրեանց :

ԳԼ Ը.

Եւ ժողովեցան Թաթիւլուրդքն իբրեւ զայր փ ՚ի 1
հրապարակն առաջի գրան ջուրցն . և ասացինցեղ
բա գրիչ օրինացն ան , զի բերցէ զօրենսն մովսէսի զդ
հրամայեալէ ան 10 իլի : * Եւ երբ եղբա քահանայ :
զօրենսն առաջի եկեղեցւոյն , ուր ժողովեալէին աղբ
և կանայք , և ամենեքեան որք կամէին լսել յամսամովս
եւթներորդ ամսոյն : * Եւ սկսաւ կարգաւ զնա յառա ;
ւտի յորժամ ծագէր արեգակն մինչև ջոր հասարակ
առաջի արանց և կանանց . և խմանային ամենեքեան՝ և
զնէին մանն Թաթիւլուրդն ՚ի լսել Թաթիւլուրդ օրի
նացն : * Եւ կայր եղբա քահանայ և գրիչ ՚ի վի բեմի 4
փայտեղինի . և կային առ նմա մատաթիւս , և ստմեառ ,
և անանիւս , և ողբիւս , և քեղկիւս , և մատիւս Եւ Թաթի
նի : և Եւ անհէն նի՝ փագիւս , և միտայել , և մեղքիւս ,
և ստամ , և յարգանա , և զաքարիւս , և մոսովս : * Եւ 5
յորժամ եղաց եղբա զգիրսն առաջի Թաթիւլուրդեանն ,
զի զի նա էր վերակացու Թաթիւլուրդեանն . և եղև ՚ի
բանալ նի զգիրսն , կայր ժողովուրդն առաջի նի : * և 6
օրհ

Երգեցիկք և սաղ՝ : (69) Ոման և Բանգրու զնի . էշք՝ 55
(73) Ոման . Եւ ժամանեալ եհառ ա՛ :
Գլ . Ե . (2) Ոման . Որ ժողովեալէին աղբ : (5) Ոման .
Վի զի նաւեղ վերակացու Թաթիւլուրդեանն . ՚ի բանալ նի ՚ի գիրսն :

- մըհնեաց եղբաղմը ամ մեծ . և ասեն ամ ժողովուրդն .
ամեն : և համբարմին զմեռս իւրեանց , և խոնարհեալ
երկրպագեցին ան Եյ 'ի վր երեսաց իւրեանց յերկիր :
7 * Եւ յետուս , և բանեաս , և ասարարիւս եկն որ խնդ
ցուցանէին զօրեան ժողովուրդեանն : և ժողովուրդն
9 կային ըստ կարգի իւրեանց : * Եւ ասէ նեմի ' որ և
ամերասթաւ ' և եղբա քահանայ և գրիշ , և զևաղցեցն
10 որ խնացուցանէին ժողովուրդեանն . * և ասեն ամ ժո
ղովուրդեանն . որս այս ' որ սուրբ և ան Եյ մերոյ , մի
սղայք և մի լայք : քանզի լային ժողովուրդն յորժամ
ըսուս զքանն օրինացն : և ասեն ցնմ . երկնայք կերայք
և արքեք զարարաս և զքաղցեանս , և առաքեցիք մասն
որոց մէ զուցէ , զմ զի օր Դ ք և ան Եյ մերոյ . արգ զ
11 րաջարմեք և մի արամեցուցանեք ըստ : * Եւ զևաղցեցն
ըսեցուցանէին զժողովուրդն ' և ասեն . ըսու ընդուք
և մի արամեք , զմ զի օր Դ ք և ան : * Եւ զնաց ժող
12 վուրգն յուսեւ և յմեղեւ և առաքեցին մասն որոց մէ
գղր . և ասենին ուրախուի մեծ , զմ զի խնացան ըս
քանս օրինացն զոր կարգաց նց : * Եւ յաւուրն երե
13 րորդի ժողովեցան իշխանքն հայրապետաց ամ ժողով
զեանն ' և քահանայք և զևաղցեք առ եղբաս գրիշ օրե
նացն . զի տեղեկացին և ուղցին ' ի նմանէ զամ բանս
14 օրինացն : * Եւ գտին գրեալ յօրեանն ' զի եր հասեալ
եալ ան Եյ մովսիս . մեղ արժան և արգուցն իշխ ընդ
15 կեւ ' ի տաղաւարս ' ի տանի եւ ի ներքոյ ամացն . * և մեղ
նշանակեւ ժողով յամ քաղաքս իւրեանց և յեմ : Եւ
ասէ եղբա ' երեք ' ի ըստան և բերեք տերեւ մի ի նմանաց
և տերեւ ' ի ծառոց սրահեաց , և տերեւ մրտոց ' ինկե
նեաց , և տերեւ արմաւենեաց , և տերեւ ' ի թաւ ու
տոց ծառոց . և արարեք մեղ տաղաւարս ըստ գրեցե
16 րացն : * Եւ եկին ժողովուրդն և բերին , և արարին
իւրեանց տաղաւարս , այր ' ի տանին իւրում , և այր ' ի
արահի իւրում , և ' ի սրահի տանն Եյ , և ' ի հրապարակս
17 քաղաքին մինչ ' ի գրունս երկրմեյ : * Եւ արարին տա
ղաւարս ամ ժողովք եկեղեցւոյն արգ գարմեալ եկին ' ի
գերութեն , և նստան ' ի տաղաւարս . քանզի մէ երբեք
արարին արգեքն ի ի յաւուրցն յետուայ արգւոյ նստեայ
այնպէս մինչ յորն յայն . և եղև ուրախուի մեծ յոյժ :
18 * Եւ կարգալոյ զգիրս օրինացն օրըստօրե , յօրեն յա
ռաջմե մինչ յօրն եւ ի ներքոյ . և արարին զտանն
զեւթն օր , և յաւուրն ու ի ներքոյ եղև կատարումն
ըստ օրինացն :

ԳԼ.

(12) Ո՛հնի . Եւ առաքեին մասն որոց : (17) Ո՛հնի . Ամ
ժողովս եկեղեցւոյն . . այսպէս . մինչ յօրն :

ԳԼ. Թ.

Եւ ի բաւան և չորս ամսոյն ժողովեցան որդիքն Ելի 7
 և սկսան սլահել պահս, և զգեցան քուրժ, և քոր
 կին մոխիր ի վր զլնոց իւրեանց : * և որդեցան որ 2
 դիքն Ելի յամ որդւոցն յայլադեանց . և քաւեցին զմեզ
 իւրեանց և զմեզ հարցն իւրեանց : * և կային ի կարգի 3
 իւրեանց : Եւ կարգայր եզրա զգիրս օրինացն ան մայ .
 և երկիր պագին ժողովուրդքն ան մայ իւրեանց : * և 4
 կային ի բարձաւանդակ տեղւոյ եզրա և զեաացել և
 յետու յովսեփեկեանց, և որդիքն կազմել : սաղմոս
 որդի սարեբիայ որդիք անանիայ : և գոյցին մեծա 5
 ձայն առ տր ան իւրեանց : * և ասեն զեաացելքն յե
 առ և կազմել : Եզրադ օրհնեցէ զմր ան մար յաւի
 տեանա յաւիտենից . և եզիցի օրհնեալ փառք ան , և 6
 բարձրացի սրհնութի նք և գահութի : Եւ սկսաւ օրհ
 նել եզրա զմր ան և ասէ : * Դու ես նոյն ինքն ար ան
 փայն . գու արարեր զերկինս և զերկինս երկնից , և 7
 զամ կարգս նք , և զերկիր և զամ կարգս նք , և զամ
 ինչ որ է ի նմա , զմով և զամ որ է ի նմա . և գու կեն
 դանացուցեր զամենեւեան . և քեզ երկրպագեն զք
 երկնից , և զքեզ փառաւորեն երկնից երկնից : * զմ զե 7
 գու միայն ես ար ան մար Դու ընտրեցեր զարամ ,
 և հաներ զնա յերկրէն քաղաքացւոց , և եզիր նմա ա
 ճուն արրաւամ : * և գտեր զսիրս նք հաւատացեալ ա 8
 ռալի քո : և եզիր գու նմա ուխտ , առ նմա զերկիրն
 քանանացւոց , և քառացւոց , և ամովրհացւոց , և փե
 ընդացւոց , և յերառացւոց , և զերգեռացւոց , և զա
 ւակի նք մինչ յաւիտենի : և հաստատեցեր զքանա քո ,
 զմ զե արգար ես : * Եւ ասեր զնեղութիւն հարցն մե 9
 թոց որ յեգիպտոս , և լուսն ազաղակի նք ի վր կար
 միր ծովուն : * և արարեր նք նշան յեգիպտոս և ի փա 10
 րաւան և յամ ծանայս նք , և յամ ժողովուրդ երկրի
 նք : քանզի գիտացեր եմէ հպարտացաւ ի վր ժող
 վրգեան քոյ , և արարեր քեզ անուն մեծ մինչ յայս
 օր : * և զմով կարմիր հերձեր առաջի նք , և անցին ընդ 11
 մեջ ծովուն իբրեւ ընդ ցամաք . և զհալածիւս նք ընդ
 մեցեր իբրեւ զլեւան ի ընտրս բաղումն : * և անուր ան 12
 պոյ

ԳԼ. Թ. (3) Ոման . Եւ երկիր պագանէին ան ժողով :
 (5) Ոման . Եւ ասեն զեաացելքն յետու և : (6) Յօրհն
 փե միայն . Նոյն ինքն ար ան միայն : (7) Ուխտ . Մեր .
 որ ընտրեցեր զարամ : (10) Յօրհնալին . Եւ արար
 նք նշան յեգիպտոս : (10) Ոման . Մինչ յայսօր : (12) Ոման .

- որոյ առաջնորդներն են 'ի առաւել, և տեղեկ Կոյ 'ի գե-
 լերի. զի զի լուսաւորէր զճանապարհս նոցա ընդ որ
 13 գնային: * Եւ 'ի լեւանն տինա՝ իջէր և խառնար ընդ
 նա յերկնից. և ետուր նոցա զգառաստանս ուղիղ, և
 օրենս չմարիտա, հրամանս և զպատուիրանս բարիս .
 14 * և զպատու զո՞ քո քոն ծաննւցեր են, և զպատուիրանս
 և զհրամանս և զօրենս ետուր են 'ի ձեռն մոխրակ ծա-
 15 ւայի քոյ: * Եւ զհաց երկնից ետուր են 'ի կերակուից,
 և զուր բոխեցուցեր 'ի վեմ և արարցեր են. և քո-
 16 ղման քո առ ինչ: * Եւ ինչեանց իսկ հարցն մեր հապա-
 տաքան և անօրինեցան, և խառնուցին զպարանոցս
 17 իւրեանց, և զլուսն պատուիրանաց քոյ. * և անկեղ-
 րեցին յօրինաց քոյ, և զլիւնցին զգնան իսկ քո զոր
 արարեր գու ընդ նա. որ խառնուցին զպարանոցս
 իւրեանց, և զարձուցին զթիկունս իւրեանց. և հա-
 մեցան գառնակ 'ի ծառայալմն անդրին յեղիպտոս:
 Եւ զու արմն մեր զթան ես և ողորման, երկայնա-
 ւոր և բազում ողորմ, և զ'ի սպաս մերժեցեր զնոսս:
 18 * Եւ զարձակ արարին իւրեանց որմ ձուլանոյ՝ և ա-
 տացին, այս ես աստուածք որ հանին զմեզ յերկնից և
 19 գիշտացուց. և արարին մեծամեծ բարեկամս: * և զու-
 լոս բազում զթուէ և ողորմութե քում զ'ի թողեր և
 յրուսեցեր զնա յանապատին. և զգնն անկողնի զ'ի հեռա-
 ցուցեր 'ի նոցանկ որ առաջնորդեր նոցա 'ի առաւել, և
 զօրեն հոյն որ լուսաւորէր զնոսս 'ի գիշերի՝ զճանա-
 20 պարհս զոր երթային: * Եւ զհոգի քո քո զբարեբար,
 ետուր են իմանալ զօրենն: և զմանանայն զ'ի հեռա-
 ցուցեր 'ի բերանոց են. և ետուր են զուր 'ի ծարուս
 21 վեմ: * և զքառասուն ամ շրջեցուցեր զնա յանապա-
 տին. հանգերէն են զ'ի մաշեցան, և կռիւք են զ'ի հեռ-
 22 ցան: * և հարեր առաջի նոցա զթագաւորս և զժողո-
 վուրդս. և բաժանեցին և հալան զերկիր են 'ի ծառան-
 23 գութն, զերկիրն անհանի թագաւորին ետեւանոյ, և
 զ'ի զարգիս զ'ի թագաւորին բառանաւ: * Եւ զարգիս
 են բազմեցուցեր իբրե զաստեղս երկնից. և աներ զնա
 յերկիր զոր խառնար հարցն են, և ծառանդեցին
 24 զնա. * զի զի ստատեցեցեր առաջի են զմանկիս երե-
 րին քանանացուց, և ետուր զերկիրն են 'ի ձեռս են.
 և զթագաւորս են և զժողովուրդ երկիրն սպառեցեր՝
 ող

զի զի լուսաւորեցեր զճանապարհս են: (19) Որմն .
 Եւ զու թագաւորութե և ողորմ: (20) Երկրակն . Եւ
 հոգի քո քո զքո: (20) 'ի զու: Ուր 'ի ծարուս
 վեմ: (24) Որմն . Ող և խառնան զնա համոց:

ունի և համեցար իսկ համեց իւրեանց : ք և ասին զքառ 25
 զարս բարձրաբերձս՝ և զգարիապս , և ժառանգեցին
 զսուսն լի ձով բազումիք . ջրհորս փարեալս և հազ
 մեալս . այդին և ձիթենիս և զձով քառս պարզաբերս՝ ի
 կերտիւրս զիւսթն նշ : Կերան և յաղեցան՝ գերա
 ցան և փափկապան՝ ի բարութիւն մեծնմանս զոր ետաւք
 նշ . ք և հեռացան և մերժեցան ի քէն , և յետս զարս 26
 ձաթ յարինաց քոյ . և զմարգարեան քո կտարեցին , այդ
 ձորագեղին նշ զասնալ առ քեզ . և արարին զարարիա
 լին մեծ առաջի քո : Եւ ետաւք զնն ի ձեռս նեղաց 27
 նշ , և նեղեցին զնն . և աղաղակեցին առ քեզ ի ժամա
 նախ նեղութե իւրեանց . և գաւ յերկնից լուսար շնշ .
 և բազում զմեռք և ողորմութիւն փրկեցեր զնն . և հա
 ներ զնն ի ձեռաց նեղաց նոցա : ք Եւ յարժամ հանց 28
 եան՝ գարձան և արարին չարիս առաջի քո . և Թաղէր
 զնն ի ձեռս Թննամեաց նշ , և չարքարեցին զնոսա . և
 զախմեալ աղաղակեցին առ քեզ , և գաւ յերկնից լուսար
 նշ , և փրկեցեր զնոսա բազում ողորմութիւն քով . ք և 29
 գարձեալ եգիր վկայութիւն առ նոսա՝ գտնաւ յարեան
 քո : Իսկ նոցա անմեայեալք յիմարութիւն ոչ լուսան զ
 րինաց քո . և ի հրամանս քո և ի պատուիրանս քո մե
 զան . զոր գաւ ասացեր և հրամայեցեր , զի ո զքարաւ
 չէ ի մարգիւնե զքան պատուիրանաց քոյ՝ կեցցէ՛ նզ
 քիմիք . Իսկ նոցա գարձեցին զԹիկանս իւրեանց , և
 եղին խառնաբարանացք՝ և ոչ լուսան բանի քով : ք և 30
 գաւ երկայնամեայեցեր առ նն . և առաքեցեր ի վկայու
 լին զմարգարեան հոգւով քո արով , ստեփան և այնպիս
 ոչ լուսան . և մասնեցեր զնն ի ձեռս ժաղովրդաց ասա
 րաց երկրին , որք աստապեցուցին զնն յայտ : ք և գաւ 31
 լուս բազում զմեռութե և ողորմութե քով ոչ Թաղեր
 զնն մինչե ի սպառ , և ոչ մարմեալ հեռացուցեր զնն
 ի քէն . զի գաւ հզօր եւս զմեծ և ողորման՝ երկայնաւ
 միտ և բազում ողորմ : ք Եւ այժմ նր ան մեր՝ զբաւաւք 32
 և մեծ , ամենակալ և ահարկու՝ արգաւր . և ճշմարեա
 պահեալ զուխտ և զողորմութե և հայրանց ի սասառ
 նանս մեր և ի նեղութիւն , և ի Թաղաւարացն մերոց և
 ի խնանացն մերոց , և քահանայից և մարգարեիցն մերոց ,
 և ան հարցն մերոց . և ժաղովրդեան քոյ զոր ասաւ
 պեցուցին , և բանացան ՚ի վր մեր Թաղաւարք ասա
 լիտանանոց մինչե սոյսար : ք Եւ գաւ արքաւ եւս յով 33
 զոր աներ ի վր մեր զն մեղաց մերոց . զն զի շէնաւ
 ասաւ

(28) Ոմեռս . Որք քարոզեցին նշ : (27) Ոմեռս : Եւ բազ
 մաղորմութիւն և ո՛ւ : (29) Թիկանիս ցիւնէ : Զոր գաւ ասա
 ցեր և հրամայեցեր : (32) Ոմեռս . Եւ Թիքացն մերոց և ի շէն

- 34 առաջին արարեր : * քանզի մեղքը մեզ՝ և Թագաւորը մեր և իշխանք և քահանայք, և հարքն մեր՝ և ոչ արարաք զպատուիրանս քո, և ոչ հայեցաք յօրէնս քո և ի՞նչ
- 35 վկայութեա զոր եղիր առ մեզ : * և զգթութեա քո՝ և զբազում բարութեա զոր ետուր մեզ, և յերկրիս յայտ մեզ՝ ի լոյնս և յոնգարձակ և ի պարարա զոր ետուր քեզ, ոչ գիտացաք ծառայել քեզ, այլ դարձուցաք ընդ արեա մեր յօրինաց քոց . և մտանեցաք մեզ ի դերութե
- 36 զմ մեղաց մերոց : * և ահաւասիկ եմք այսօր ի ծառայութե, և երկիրս զոր ետուր հարցն մերոց ուսեղ
- 37 զպատու և զբարութե սորա աղատութե : * Արդ՝ այսօր Թագաւորք օտարք անքնն ի վր մեր և աւանդա՞վ մեղաց մերոց, և անկեալք ի ծառայութե առաջ հարկս . և վարեն զմեզ և զանասունս մեր ող և կամեն, և եմք ի նեղութե և ի վիշտս մեծ այսօր զմ մեղաց մե
- 38 լոց : * Եւ արդ՝ ի վր այսր ամբ՝ մեք գնեմք ի խնաց և հաւատարմութե . և հաւատամք յօրէնս քո, և առնեմք զնո, և որինչ գրեալ է ի նոստ : և զբանս զայս գրով հաւատաստեմք և կրեմք, ամ իշխանք մեր, և զեւայցնք մեր, և քահանայք մեր :

ԳԼ. Ժ.

- 1 Եւ այս են որ կրեն զգիրս զայս հաւատարմութե առ քեզ . նեւ միտ որդի աղագիւյ . և սեղանիս որ
- 2 դի * սարերս . և աղարիս . և երեմիս . * և փառուր .
- 4 Ամարիս . միքիս . * առաւուս . առաքանիս . մահուք .
- 5 * եմութ . մերամովթ . աղգիս . * գանիել . կանախմե .
- 7 բարուք . * մեռուխամ . աբիս . միամին . * մագիս . բեղ .
- 8 գնե . սեմի : Այս ամբեան են քահանայք՝ * և զեաւ
- 9 յեք . * Յնաւուս որդի աղանիս . բանիս որդւոյ եմաղա
- 10 զայ . գաղմիել , * և եղբարք նր . սերանիս . սգուիս .
- 12 կաղետան . փնջիաման . * միքա . հուփրա . սերի . * զալ
- 13 քուք . սարաքիս . տառանիս : * Որդիք բանուհեայ .
- 14 * իշխանք ծաղովդեանն . փորի . փարագմիդաք . եղամ
- 15 զառթուրա : * Որդիք բանեայ՝ աղուրաթ . բերայի .
- 16 * աղանիս . բազու . եղինասեր . * եղեկիս . աղուիայի
- 17

դա :

(34) Ո՛հեհ . Եւ Թագաւորքս մեր : (37) Ո՛հեհ . Եւ ի վիշտս մեծս այսօր :

ԳԼ. Ժ. (8) Ո՛հեհ . Այդ ամբեան : (9) Ո՛հեհ . Յնաւուս որդի աղարիս : (12)(13) Ո՛հեհ թաւելան : Սառանիս , փխնիս . Որդիս : Որդիք բանուհեայ . Որ օսին իմանի թաւելա Եւս՝ հաղեման ևն : (14) ի լուս . ի վր՝ փորի . Եղեմի՝ Կորի : (16)(17)(18) Ո՛հեհ . Եղին . սաներ . . .

դա. * ասամ. բերեի. * արեի. անամալի. նովրա. 18
 * մագափեա. մատուցամ. եզր. մենողարեի. զազուկ. 20
 եզուլ. * փակիտա. անան. անիա. * ասեէ. անանիա. 21
 * հապում. էսաբանան. մայազուա. * այիա. էնան. 23
 անան. * մաղուա. հուհում. * էւ այլէս մնացորդ. 27
 ժողովրդեանն քահանայք և զեապցիք, գանապանք՝ եր 21
 փեշիքն նաթանայք. և ամենեքեան ժողովուրդքս որ
 լսեմք զօրենն ան նայ մերոյ, գնեմք վնասուի ախար ա
 ռալի քր անք և կանայք. որդիք և դասերք իւրեանց.
 * էւ որ մահադամ անցէ զօրենք. բով. երգմամբ հաւ 23
 ասանեք այսօր առաջի քո. եղեջի նա 'ի նորմա և յո
 նեմո, որ ոչ պահեցէ. զօրենս քո որ տուա. 'ի ձեռն
 մովսիսի ծառայի քոյ. որ լամ կամք մերով արահա
 ցուք, և արապուք զամ պատուիրանս ան նայ, և զգա
 տապանս նք և զհրամանս. * էւ մի տացուք զգտերս 31
 մեր օւստերաց ժողովրդաց օտարաց, և զգտերս հի
 թանտաց ոչ առցուք որդւոց մերոց. * էւ ժողովուրդ
 երկրիս պարբիկ ոչ բերիցեն առ մեզ վաճառս յաւար
 շարմաւ. և ոչ գնեսցուք 'ի նոցանէ շարմաւն. փ
 օր սուրբ է, և սուրբ պահեսցուք զօրն եւթներորդ.
 * էւ տացուք զպարմաւնս երրորդ գիգրաքանցի ամ 3
 ըստ ամէ 'ի հարկ տանն նայ. * և զհաց դառաղէից, և 33
 զզոհս ըստ ժամանակս ժամանակս և զաղանկէզս յամ
 անն և 'ի պարեկանս, և 'ի շարմաւն, և յամաքմաւս,
 և 'ի նաւակապիս' և 'ի արուծիս, և զմ մեղաց' որ են
 'ի քաւութիս ելի' և 'ի գործս տաճարին ան նայ մերոյ.
 * էւ վնասիս արկցուք զմ ժառանգութեմ փայտիցն, 34
 որ երկույ քահանայիցն և զեապցւոցն, և ժողովուրդն
 բերցի 'ի տուն նայ մերոյ' 'ի տուն հարցն մերոց լը ժա
 մանակս ժամանակս ամ ըստ ամէ՝ զորս արժան է աչքի
 'ի վնասեանոյ զօհից ան նայ մերոյ, ուղ և գրեալ է յ
 բնան մովսիսի. * էւ տացուք զպատուս զառաջաւ;
 բութե երկրի մերում, և զպատուս ծառայ մերոց ամ
 լը ամէ 'ի տուն ան նայ մերոյ. * և զքիգրաքանցս անգ.
 բանկաց որդւոց մերոց, և զանգրանիկս անանոց մե
 րոց՝ ուղ և գրեալ է յօրենան մովսիսի. և զանգրանիկս
 արջապոյ մերոց և հօտից բերցուք 'ի տուն նայ մերոյ'
 քահանայից մերոց զեապցւոց որք կան 'ի սպասու ան
 ան.

դա. այիդա. ասամ. (22) Ոմսի. փաղախա. անան. 23
 նովրա. (23) Ոմսի յաւա. Անանիա. ասալ. 24. Ա
 չեհ, պիտ, սօթի. հապում. (27) Ոմսի. հուհում. բա
 յա. (31) Ոմսի. էւ ժողովուրդք երկրիս. և ոչ գնե
 ցուք 'ի նոցն 'ի շարմաւն. (35) Ասո. Զառաջաւ
 բութեց երկրի մերում.

- 37 Եւ Եւ զառաջաւորս ցորենոց, և զգլխաւոր ծառոց՝
դինւոյ և ձիթոյ բերքուք առ քահանայսն՝ ի տուն զանդ
ձանակին նոյ։ Եւ զառասանորդս երկրիս մերոյ զևտալ
38 ցիւն չքենացին՝ և աւուցեն զԵմ ըտլանդակ։ * և եղիցի
քահանայ որդի ահարոնի, որ տասանորդեացի զզևտա-
ցիւն։ և զևտացիքն ի տասանորդաց մերոց տասանորդ
զենացն քահանային մեծի ի տուն նոյ մերոյ, ի տուն
39 զանձանակին որ կան ի տառնարին ան։ * և զի զի կացցի
՝ ի զանձակ ի համբարս որդւոց զևտացոցն, և ապասա-
ւորաց՝ ի տեղեան ուր կան սրբաւթնցի։ և եղիցի քա-
հանայիցն և զևտացւոց և զանապանայ, և երգեցեաց
սաղմոսասաց։ և մի պահատեսցէ նոցա ռոշիւք երբեք ի
տանն նոյ մերոյ, և մի նոքա զսպաս ան խափանեացն։

ԴԼ. ԺԼ.

- 1 Եւ նոտան իշխանք ժողովրդոցն յեմ, և արդին զի Ե
ձակս զի մի ի տասանց որում և ելցի Ժնակն
նսացի յեմ քաղաք սրբուն. և իններորդքն զմտացն
2 յեւրոքանչիւր քաղաք։ * Եւ օրհնեաց ժողովուրդն
3 զարան զայն որ արշնդան, և նստան յեմ։ * և այն են
իշխանք երկրին՝ որ նստան յեմ, և քահանայք և զևտալ
4 ցիւք և նախնայք, և որդիք ծառայիցն սաղմոնի։ * Եւ
որք նստան յեմ, Էին յաղգէն յուգայ և բնիկամինի։ Եւ
այն են յորդւոցն յուգայ. ամենէ որդի ողիւյ. որդի
զաբարիայ. որդի սամարիայ, որդի սափտաիայ. որդի
5 մափնեղայ։ Եւ յորդւոցն փարեսայ * և մազաիայ. որ-
դի բարուք. որդի աղաղայ. որդի ողիւյ, որդի ագիայ.
6 որդի յովարիւր. որդի զաբարիայ. որդի եղիւնի։ * Աս-
մունքեան որդիք փարեսի որ նստան յեմ. չորեքհարիւր
7 վախճուն և ութ՝ արք զօրաւորք։ * Եւ այն են որդիք
բնիկամինի. սեղոն որդի մետեղովմ. որդի յովազ. որ-
դի փաղայի. որդի կովիկայ. որդի մաառայ. որդի ա-
8 թիւի. որդի յեսուայ։ * Եւ զհա նք զերեւի, սեղէի,
9 ինչարիւր քառասուն և ութ։ * Եւ յովսէս որդի զեր-
րի

(37) Ո՛հն. և զևտացիք չքենացին։ (39) Ո՛հն. կացցի
՝ ի զանձակ համբարս։ (39) Բարուն. Եւ երգեցեաց
սաղմոսաց, և մի պահատեսցին նոյ ռոշիւք երբեք ի տա-
նին նոյ։ Ուր ասան. Եւ մի պահատեսցին նոյ ու՛։
Գլ. Ժն. (1) Ո՛հն. Վիշակս զմի ի տասանց։ (3) Ո՛-
հն. Եւ նախնայք։ (4) Զբիւնային. Եւ որդւոցն
փարեսայ։ (5) Ո՛հն. Որդի եղիւնի։ (6) Աս. Աս
որդիք փարեսի։ (8) Զբիւնային Խաղաղ. Սեղէի. Զիւ-
(9) Ո՛հն. Որ եր յերկրի քաղաքին։

թի՛ ալցելու և վերակացու ՚ի վր՝ նց . և յուզա որդի
 տասնայ որ եր երկրորդ ՚ի քաղաքին : * Եւ ՚ի քաղա 10
 նալցին՝ ազգիդ որդի յովարիւ, խաբին, սարիւս . ասորդի 11
 եկեղեցւոյ . որդի մասուգամ . որդի սագովի . որդի մու
 րասովի . որդի ետովի : Եւ կին տունիք իւրեանց մաս
 ՚ի տանարն ին . * և եղբայրք նորա որ զարծելին զգործ 12
 տպաստաւորուն տանն ին ութ հարիւր քսան և երկու :
 և ազայի որդի երովմ . որդւոյ փաղայիայ . որդւոյ ալ
 մասեայ . որդի զաւարիայ . որդի փասիւր : որդի մեղ
 քեայ : * Եւ եղբայրք նորա իշխանք Հայրապետացն . եր 13
 կերիւր քառասուն և երկու : և ամասիա որդի եղբեկէ .
 * և եղբայրք նր զորաւորք յեմի քսան և ութ . և ալցն 14
 լաք՝ և վերակացուք նց զէրեկէլ որ եր ՚ի մեծայ իշխա
 նաց : * Եւ յղեատուցեացն սամէիա որդի ասուր . որդի 15
 եղբովմ : * Եւ նաթանայիք որդի միքայ, և յորէք . որ 17
 գիւք սամուի երկերիւր եւթանասուն և չորս : * Եւ 19
 քանապանք, ակուր զանգամին . և եղբայրք նր՝ հարիւր
 եւթանասուն և երկու : * Եւ ալցելուք և վերակացուք 20
 զղեատուցեացն յեմ, ազա որդի բանի . որդի ստարիայ .
 որդի մասթանի . որդի միքայ . յորդւոցն ասափայ որ 23
 եին երդեցիկի մաս առ տունն ին . * զի զի հրաման իտա 23
 զաւարին կր առ նն լինել անգ, և անփափան ունել
 զաղաղուն : * Եւ փաթաւա որդի մանիզարիւղայ : Զա 24
 բնհ որդի յուգայ՝ որ ՚ի ձեռանէ թագաւորին ունէր
 զքմ կազմած, * և բնակէր յաղարակի իւրում : Եւ 25
 յորդւոցն յուգայ որք նստան ՚ի կարիւրեարաւ . և յե
 տու . և բերսարեկ . և բնակուէ նց * փայիս : և ազա 30
 բանք իւրեանց՝ որք և ունէին զբերսարեկ : * Եւ որ 31
 գիւք բնեմամբն ՚ի գարա՝ մաքմաս : * և զղեատուցեացն բա 36
 ժին յուգայ և բնեմամբն :

ԳԼԵ

(10) Թրիտալին . Թովարիւ ինքեմարիւս : Ուր անու .
 Ուրդի յովարիւրի , աքեմարիւս : (10) (11) Ուն . Ուրդի
 յովարիւ ՚ի աքին . որ և յերկրորդի քաղաքին : Սարիւս
 որդի եւթայ : (12) Ունու . Տանն ին , և չէն և եր
 կու : (13) Թրիտալին . Հայրապետացն . միւր : (14) Ու
 նա յանքա . Հարիւր քսան և ութն : (17) Այլ . Եւ մու
 թանայիք որդի միքայ : (17) Ունու . Եւ յորէր որդի սա
 մուի : (19) Ունու . Ղեանգ ափն : Ուր ակն . Ղեանգ 2
 (22) Ունու . Ազա , որդի բանի : (25) Ունու . Եւ բնա
 կէր յաղարակի ինում . . և բնակուէն նց լաքիս :

ԳԼ. ԺԲ.

- 1 **Եւ այս են քահանայք և զևաղիք որ ելին Է զորա-**
բարիքի սաղաթիւնեանց , և յեսուայ յովսէփէ .
 2 **Ինանց . սարայիս , երեմիա , եզրա , * և ամարիա , մա-**
 3 **փաք , արսուա , սեղեկիա : * Այս են իշխանք քահա-**
 4 **նայիցն և եղբարք նց յաւուրս յեսուայ : * Եւ զևա-**
 5 **ղիք՝ յեսու , բանուի , կազմիէղ , սարարիա , յուդա ,**
 6 **մաաթանիա , և եղբարք նց որ են կարգեալ օրստօրէ :**
 7 **Եւ յովսէփեան , եղիտաիք . և եղիտաիբայ , * յովսէփ . և**
 8 **յովսէփայի , յովսաթան . և յովսաթանայ յատուա :**
 9 **Եւ յաւուրս յովսէփայի եղբարք նր էին իշխանք և քա-**
 10 **հանայք հայրապետացն . սարիա , եմարիա , երեմիա , ա-**
 11 **նանիա , աղարիա , եզրա , մատաբաժ , ամարիա , յովան ,**
 12 **մաժուք : * Եւ զևաղիք յաւուրս եղիտաիք . յովսէփ ,**
 13 **և յովս , և յովան , և իգուա գրեալք իշխանք հայրա-**
 14 **պետացն : Եւ այս ամ քահանայք էին՝ ի Թագաւորաց**
 15 **Թնն գարեհի : * որդիք զինաց իշխանք հայրապետացն**
 16 **գրեալք ի գիրք բանից աւուրց համարոյն , մինչ ցով-**
 17 **նամ՝ որդի եղիտաիք : * Եւ իշխանք զևաղացայ ասու-**
 18 **րիա , և արարիա , և յեսու . և որդիք կազմել . և եղ-**
 19 **բարք նր մնա առ նմա , օրհնել և սաղմուս տանլ , աղ և**
 20 **հրամայեաց գաւթիժ այրն նայ , * օրրատօրի գորհնապաղ**
 21 **ի ժողովս իւրեանց հանգերձ գունապանդ : * Այլս էին**
 22 **յաւուրս յովսէփայի որդւոյ յեսուայ , որդւոյ յովսէ-**
 23 **փայ , և յաւուրս ներմայ , և եզրայ քահանայի և որդի**
 24 **այնիցն զզևաղիսն ի տեղեա իւրեանց՝ ամել զմա յեմ .**
 25 **և ամել զնաւապետիս տրափութիւն հանգերձ՝ և գա-**
 26 **հուք և երգովք նուապարանդ՝ ծննդայիւք և Թմիկիւք .**
 27 **և սաղմուսարանդ ի մայն եղնիք փաղլ : * Եւ ժողովն**
 28 **ցան ամենքեան որք երգեին և սաղմուսին շաբանաղ**
 29 **էի յամ փոքանց և փ , * ի քաղաքաց և ի գիւղից և ի**
 30 **քաղաքից իւրեանց , գալ ի սպաս պաշտամանն յիս-**
 31 **իս * Եւ որքցան ամ քահանայքն և զևաղիքն , և որք-**
 32 **ցին զժողովուրդն՝ և զգանապանս մեծի գրանց պարս-**
 33 **պին :**

Գլ. ԺԲ. (1) Ռան . Եւ յեսու յովսէփեանց : (2) Ռան . Արսուա , սեղեկիա . Իմ , սեղեմիա : (3) Այս . Ռս էին կարգեալ օր քաւօրի : (22) Յովսէփին Գրեալքն զովսէփ . Գրեալք իշխան հայրա՝ . ալ ի լուս՝ . Եւ իս օրն նշանի ի միջս իւրեղ՝ հանձնեց այլոյ : (22) Ռան . Եւ ի Թագաւորնն գարեհի : (24) Ռան . Եւ գաւթիւ և եղբարք նց : (29) Ռան . Եւ գալ ի սպաս պաշտամանի :

պին : * Եւ հանին 'ի վեր զյիշանս յուզայ 'ի պարիսպն . 31
 և երթալին զհեա նց երգակն քննադարանդ երկու եր-
 կու . * յովսիա և ողիա ' և կէս իշխանացն յուզայ : * ա- 32
 զարթամ , նոցա , և նմառարմ * յուզա և բնիկամին - և
 սամեառ ' և երթմաս : * Եւ յորգւոց քահանայիցն եին 34
 որք հարկանեին զփառն ' զպարիսպ որդի յովանայ .
 որդի սամայի ' որդի մաթանիա . որդի միգայ . որդի
 զաբուր . որդի ասափ : * Եւ եղբայր նոցա սամեիա և 36
 եղբիւն օրհնէին զերգս և զսպմոսս դաւթի առն նոյ
 դորս նաւադեաց : Եւ եղբան գրէւ երթալիս առաջի նց
 'ի լք գրանցն : * և որք երգէին երթալին ընդգեմ 'նր : 37
 Եւ եին յաստիճանս քաղաքին դաւթի յեղա պարսպն
 'ի վերայ քան զպարսպն դաւթի , մինչ 'ի գուռն ջրոյն
 եփրեմ , և ընդ փողն արեւելց : * և 'ի գուռն երթե- 39
 րան . և յմիտարակն անամայելի մինչ 'ի գուռն ջրոյ
 քանայն . և լսելի եղև ձայն երգոցն մինչ յամ տեղիս .
 քանզի հրամայեաց եզր հալ 'ի լք ամ գրանցն ' և եր-
 գել : * Եւ զոհեցին յաւուր յայնմիկ զոհս մեծաւնեւ . 43
 և ուրախ եղին յոյժ . զս զի ամ արար ուրախ զնոս
 յազարիսթն մեծ . և կանայք նց և որդիք նց ուրախ
 եղին . և լսելի եղև ուրախութն նց յեմ մինչ 'ի հեառ
 ար տեղիս :

Ը * Եւ կապուցին յաւուր յայնմիկ 'ի վերայ գանձանակի 44
 դանձուցն , և զաստիճանս , և աստանարգացի , և որ
 միանգամ ժողովեալք անդր յիշխանայ քաղաքին . ու
 հրամայեալք յօրինս մովսիսի քահանայիցն և զնոց-
 աջ . բանդի ուրախութն մեծ եր 'ի յուզայ ' և 'ի քա-
 հանայս և յիշխանայն : և զքուսպան սրբուցն նոյ . և
 պահեցին զպարսկն ուր եին երգեցիկք սաղմոսասացն :
 և գանապանքն ուղ կարգեալ եր դաւթի և որգւոյ նր
 սաղմոնի : * Բանդի յաւուրս դաւթի ' ասափ եր Եւ 45
 խան և առաջնորդ երգոց սաղմոսացն , որք նաւագեթն
 երգէին և փառաւոր առնէին զնո : * Եւ ամ ի ԷԼ յա փ
 աւուրս զորապաշտի և յաւուրս նեկմիայ ' ասցին մասն
 նաթափն երգեցեացն և գանապանայն ' որդէս և կար-
 դեալք օրջստօրէ . և առնէին սուրբ զիւտացիան , և
 զնոցեքն զորդիսն ահարոնի :

ԳԼ.

(31) Ոհնէ . Եւ հանին 'ի վերս զիշ : (35) Ոհնէ . Որդի
 ասմա , որդի մաթանիա . որդի միգա : (36) Ոհնէ . Եւ
 եղբայր նորա . սամեառ : (39) 'ի լա' . Եւ 'ի գուռն եր-
 Թեկրան : Ուր . Ոհնէ . Երթեկրան . և Ոհնէ . Երթեկրան :
 (39) Ոհնէ . Երգոցն յամ տեղիս . . . ամ գրանցն , և եր ' :
 (44) Ոհնէ . Երգեցեկք սաղմոսացն . և գանա . . . և
 որգւոյ իւրաւն սաղմոնի :

ԳԼ. ԺԳ.

- 1 (1) Բաւար յոյնիկ հարգային զպիտանեցիս ի Լուչին
ժողովրդեանն . և գաւառ ի նմա գրեալ այսպէս .
Թէ մի մայր ամենայն եմեղարացի յեկեղեցի այլ յալ
- 2 իտեանն ժամանակաց . * զի զի մէկ լին լաւաւ որդւ
ւոյն երբ հայրն և ջրով . այլ կեղեցի ի վարձաւ . զիս
գաւառ գէա՝ անթմանել զմի . և արքանց ան մեր զալ
- 3 նեմն յորհուաւի * Եւ եղև յորժամ լաւան յորինացն
որդեցին ի բոց զամբաստնորմ յիկն .
- 4 * Եւ յաւալ քան զորս եղեաւիս քահանայ երբ ի գան . Թ.
- 5 ձանագի տանն այլ մերոյ , և եւ տեղի տապալայ . * և ել
նեաց իւր անդ տանն գանձի մեծ : և անդ էր յաւալ
նաւուր տային զմանայն և զլիքանաւ . և զկահն . որս
բաւէ , և զաւանորդս ցորենայն . և զկնաց և ձիկոյն և
իւղոյ , և զանիկան զնապուցն , և երգեցիցն , և զբաւ
- 6 նապանայ , և զաւաթաւարս քահանայիցն * Եւ միջ
զայս ամ արարեալ էր , ևս մէկ յիմ . քանզի յամբ ե
րեաներորդի երկրորդի արապէսի Թագաւորի բաւն
չացւայ՝ մեծ տա Թագաւորն . և յեւ բազում աւաւոյ
- 7 ինգրեցի ի Թագաւորն , * և ելի յիմ . Եւ իմացայ
զամ չարաւթիս զոր արար եղեաւիս քահանայի . զի
- 8 եւ նմա շինել տանն գանձաւ ի գաւթի տանն ան . * և
չմի Թուեցաւ աւաթի իմ յոյն : Եւ լնկեցի արապս
- 9 զամ գահ տաւքիս ի տանն գանձաւ . * և հրամայեցի
որքել զաւան գանձաւն . ան . և զարձուցի անգրեմ ըզ .
- 10 քահ և զապառ տանն ան , և զմանայնի զլիքանաւ : * Եւ
իկապի և հաթի ի վերայ՝ և թմ գրանին զնապուցն մէ
էր տաւեալ . և նորա էին գնացեալ յազարաւս իւր
նանց , և զնապուցն և երգեցիկքն գործեին զգործ մաւ
- 11 կաւթն : * և կապեցայ ընդ իննանն և մանաւ ընդին
պապանայն և զմեկը ի տանն ան : Եւ ժողովրդի զամ
- 12 սպասաւարտ , և կարգեցի զամ ի մեղիս իւրեանց : * և
ամ հրկայք բերին զաւանորդս ցորենայ և գինայ և
- 13 ձիկոյ ի գանձանայ տան ան : * Եւ նշանայեցի տալ

ԳԼ. ԺԳ. (1) Ունէ . Եթէ մի մայր ամենայն . (2) Յա
լնային գալաւի . Եւ զարձայ ան մեր զա՝ . (3) Ունէ .
Լուան ի յորինացն : (4) Յորինայն . Եղեաւիս քահանայ :
(5) Յորինային գալաւի . Եւ ձիկոյ և իւղոյ , և զաւաթն
(6) Ունէ . Երեաներորդի և յերկրորդի արապէսի :
(7) Ունէ . ի գաւթի տանն ան : (8) Ունէ . Տաւրա ի
տանն գանձաւ ան : (12) Ունէ . Բերին զաւանորդս
(13) Ունէ . Անան որդի տաւրի :

'ի ձեռս եկիմոյ քահանայի և սագաթոյ պրէի, և փաշ
 դայիոյ որ կը յղեատցուէն, և 'ի ձեռանէ նոյ անանի
 որդի գարուր, որդի մեղեանայի. զի զի հաւատարմ
 եին նոյս որք բանակեին և ապին նորայ խելոյն:
 Եւ Յեկեղէի զիս ան յոյժ ան. և մի 'ի բայն արանոյ 14
 զգործուի իւր լինին. զի զի պարտի զայս ան 'ի անն
 ան նոյ եկի:

- Ժ. Եւ Յաւուրան յայնոսիկ անանի 'ի հրեատանի' զի 15
 հարկանեին նման յաւուր չարամու. և բերէին զը
 բայն ընդ գրուան նմ. և հոգեին բնն գրատուց
 զայնի և զխաղաղ և զկուր. բարձրաց բնական բերէին
 յոյժ յաւուր չարամու: և հաշուց զիսոյ զի վաճառեին
 յաւուր չարամու. և նստէին 'ի անդի վաճառուցն 16
 որք բերէին զբախին և յոյժ վաճառան, և գնէին յաւուր
 չարամու հրեայն 'ի նոյս յեմ': Եւ հազեցոյ եւ 17
 ընդ որդիս հրէիցն որք էին յեմ, և ընդ ինքանն յա
 ճոյ, և անն յնն. զի'նչ և անդրեմուսն այս զոր գուր
 գործեք' և պոճեք զաւուրս սուրբ չարամու: և մի 18
 այսպէս պարտին հարցն ձեր' և ան 'ի վի'նչ ան զա
 բնս զայս ան. և 'ի վերայ քարոյնս պարտիկ. և արգ'
 զուր ընդէր յաւելուք զարկուի 'ի վի'նչ, և պոճեք
 զան սուրբ չարամուց: Եւ եղև յորժամ կանգնե 19
 զի զգրուան եմ' յաւաճարս զարամին հրամայէի փա
 ճել զգրուան, և ոչ ապի բնուց զնն մինչ անցանք
 չարամու: և քարձեաց կայուցն մանկանս պահապան,
 զի մի ինքեպէ մասնել որ բնամբ յաւուր չարամու
 չ գրուան եմ': Եւ ապանէին աննեքանն որք վա 20
 ճառէին' պարտոյ եմ' միանգամ և երկիցս: Եւ ա 21
 սեմ զնն, ընդէր ապանիք գուր պարտոյ պարտոյգ.
 և ինն որք անանիմ զանորենումն գ զայգ' անն հա
 ման պարտէս զի ոչ մասնեցեք գուր 'ի չարամու ան' և
 'ի քաղաքս: Եւ իս անն գրեատցինն որք էին սրբեաց, 22
 և գային արսէին զգրուան, և որքէին յաւուր չարա
 մու. և յայնմ' ձեռն ոչ պոճեցին զարամին: Եւ յայնմ'
 անն ինքեպէ զիս ան' և ինքեպէպէ զիս բնս բարձրագ
 զարման իւրոյմ': Եւ յաւուրան յայնոսիկ անն ըզ 23
 հրեայն, զի նստէին կանայք ազգաւայիք' և անմա
 ճեք' և մեղարացեք, և արգիւր նչ. և անն 'ի կանանցն 24
 իստէին ազգաւայի, և ոչ պոճեցին իստէն հրէիցն: Եւ 25
 Կա

(15) Ոման. Զգրուան ընդ գրուանն յեմ: (16) Աստ. 'ի
 անման վաճառուցն: (17) Ոման. 'իսուք գործեք յաւուրս
 որ գա': (19) Ոման. Զի մի որ ինքեպէ: (21) Աստ.
 Եւ ին և այլ անանիմ: (23) Ոման. Զհրեայն. և զի
 նստէին կանայք ա': (24) Ոման. իստէն հրէիցն:

- Կազմեցա՛յ ընդ նա, և նշովեցի զնա, և հարի՛ն 'ի նոցանէ
արս բազումս. և երգմենցուցի զնա յանուն նոյ, զի մի
առցն զգտաւրս իւրեանց որդւոց նոյ, և մի զգտաւրս
36 նոյ ամցնն որդւոց իւրեանց: Եւ ասեմ ցնոսա. * ոչ
յոյզմ' ամ մեղաւ սողմոնն Թագաւոր Նիւ, և մի կր
իջրն զնա իմաստուն յամ' Թագաւորս մեր. և սիրելի
էր նա նոյ, և կացոյց զնա ամ Թագաւոր 'ի վերայ ամ
Նիւ. և զայսպիսի սիրելի նոյ և զիմաստուն և զմեծ Թա
գաւոր, խոտորեցուցին և յանցուցին 'ի մեղս կանայք
27 պաղգեաց: * Եւ արդ' մի լուայց եթէ ոք արասցէ
զոյնպիսի մեծ չարունս, և մեղիցէ առ ամ, և արաս
28 ցէ կին այլազգի: * Եւ յորդւոցն յովիդեայ և յեղիա
սիբայ մեծ քահանային, լուայ՝ Թէ էր կին նոյ գուսար
29 ասնաբաղատայ, և մերժեալ հալածեցի զնա յինէն: * յի
շնոցէ զնա ամ 'ի Ժառանգուէ և յուխտի քահանայու
30 Թէ: * Եւ զգլխացիան սրբեցի յամ' այլազգեաց՝ և կար
գեալ կսովեցի զնա օրոստօրէ զքահանայսն և զգլխա
31 ցիան, այր իւրաքանչիւր 'ի գործ իւր: * և ետու կազմ
բերել զամ' փայտ ողակիզացն յիւրաքանչիւր Ժամա
նակս, և զառաջաւորսն պողոյ իւրեանց: Յիշեսցէ զիս
ամ մեր յամ' բարու Թիս արդարուէ. այն որ օրհնեալն
է յաւիտեան: ամէն:

Կատարեալ Ննեփ.

(26) Այս. Ու յոյզմ' ամ մեղաւ: (26) Որեւի՛ր Եւ ոչ
բերել էր նա յոյ: (28) Որեւի՛ր. Եւ յեղիապիս ամ քա
4ա': (30) Որեւի՛ր. 'ի գործս իւր: (31) Որեւի՛ր. Չիս նոյ
ամ մեր յամ':

'ի Երեմիայ Որեւի՛ր. Կատարեալ Ննեփէ բարեւ. և գ
հեւ. Կատարեալ Ննեփէ բարեւ:

Դ. ամանայ իրացն ետնէրաց և մաւրդեի զոր պարգնն գիւրս
այս, ամանց աս իրկայնայնոն աղբաւնիս ընդդէմս ըն
նէն. այլէս ոչ ասանում յանցն՝ ասե ետեքի, զի ոչ լուինն ասն
զայնոսիսի գործս՝ գիւրս եւրի, որ աս. այստա աղբաւնիս պար
գնն զգործս եւրաց և նէն-մայ աղյակելոց ՚ի բաբելոնե յեմ-ճոյս
ե զի յեպոյ աղբեմն ասա աւելոն իզլոյնաւ աղբաւնիս համարելոյն
ժամանակ իրացն ետնէրաց : Իսկ զմանն անգարգիւնեաց աղբաւնոյ,
որ եր խառառաւոր ՚ի քարն աղբաւնիս, և խմբի պարմելէ ըն
մաւրդեի և ընթել զնրեացն, ասե ՚իմ յակոբ միմեկն՝ ՚ի գիւրս
որ իւրէ պիտն, թէ եր համն ամաւելոցի՝ յաղցն աղբաւնոց զոր
աղբելոցն ասանաւ, և սպան ասանել. և զի ամաւելն որ եր պար
գնեալն ընդ Բելի հարճարդի եր եւրիփապա որդաց ետառայ : և զի
ստա ետառ խանայո ՚ի քանանացոցն, զքո անկնն նոյ, ՚ի ներքոց
լից, ժառաջայնէ յակոբայ եր իմեհայնիտա : Զայննն միտա
նէ ՚ի միս անէր յամաւել, և զաղբելոցն ընթել զնէն. և խոս
քանն ՚ի քանկն ետառայ զանկնոյն նոյս, յոյնի զքանկն իմե
հայոց : Ի թրե հարաւամաւել յաղցնոն մեկնի, ասոց քի յեմ
սեւ զմայելոցն, թէ ընթել զիւրաքան ամաւելոյ, ՚ի յեմն որդ
աւոյն աստելէ : Զի նոյն յետա յաղբոցն յակելոյ ի պարեոց
զամաւելի. և յեպոյ զասանալ յորդանոյն թէնիմանի աստելոց քի
ասաւելէ զամաւել : և եր համն այս մայեալ ՚ի քաննն աս
պոյ, ամաւելեանց : Իսկ մաւրդեի ՚ի քաննն ասանալայ Բելիման
եանց, և ըն այնորի ոչ երկրպագաներ մաւրդեի համանոյ. զի
գիտեք՝ զի լնեաւ եր քի ընթել զամաւել : Ի թրե եպեւ զի ա
ղբելոցա յի, ասանալ աղբոյնն իւր ըն խնայելոյ յապագ, եր
խառ և երկրպագանէ համանոց, զի մի իրեոց պարիճ յոյ :
Իսկ համն զմայելն լրեմն խորել իմեհայ, իտել զմաւր
դեի, և ընթել զմայելոցն : Այլ քի լնեաւ եւ ՚ի գլուի. իտելոցա
որդանոյն համն՝ որ մայեալ եր յամաւելոյ. և ընթելոցա յեպո
պոյն ամաւելոյ, ոչ և ասոյն քի :

60

« Կարգին, ինչպես պարտաւորեալ որ աստ ինքստանկիւն ձախմարտ, ընդ գործ ասիւն է յարել և զհանդարտարամ ցարգով պարտաւորել, լռել ինչ, յայն և այլ գլուխ Բաժանէալ, զանց առնէ յանաւս և ուր և յառաջիկայ երես գիրք, այն է՝ Էնկերայ, ջրադիկայ, և զարգիկայ, և որով և պաշտօնին գլխահամար՝ յայտնի գիրք Ինչ ասեալս Բնաբանին և զանիկայի և ։

92. 小臣

Գաւորում է նրանցիցի արքայի մեծի . յա
ռաջիւստ՝ աւուր ամենայն թագարայ, որ է
նախնին տարեք . ամենի՝ մեծից՝ մեծ արքայի :

ԵՐԷՆԱՅԻՆ ՄԱՍԻՆ

3 գե. բենիավանի: ասոր հրեայր. և երբ ընկերել Բաբելոն
քաղաքի: ասոր մեծ և հաւատարմիւմ ըմ իրան ասանիւմ:

4. Գաւարի մէջ: «Եւ Կր իւր ի գաւարուն անտի, զգր. քմրեանց
 իւրաց, որոնք անտի Կր իւր ի գաւարուն անտի, զգր. քմրեանց

5. Եւմեգերձ աղքատիւն հրեաւումնի . 194. Ելիւ և մկառ

տեղեկանքներ, զոր տեղեկանքներ, Զայն, խաղաղությանը
բաժանեց, ք շարժանեց, և եր խաղաղութի մեծ Կոնֆերանսը

Ճ երկրի: * Եւ քննառարկի իրկաւ քիչապէս մեծը յայտնի
7 պատգամաւոր, եղանակին 'ի իրեն: Ի միջնայս * Եւ իրեն

'ի նպատակն ձայնն մեծ . ե . 'ի ձայնն բարբառուոյ նշ-դասաց
ստանալունք իմ րազն : 'կարամ խորհիւնք ինչպէս լինել

3 Բանձն քնն անցնին արգիւնքոյ: Եւ յաւեր Երմ խոխարնին:

Ե. ՏԵՐԻՆ, աստուածաբանաց և ներգործիչ, և Կր խառնված
 և Դ թ թ թ թ թ թ թ և խառնվածա. իմ արդար արգելի մի

Իսկ անդ, չորհրդե՛հ, և պարտաւորեալն ի քոցն ապ. և

4. мор

[illegible]

Հայրենիքի և Երկրի մասին հարգանքներով և անհատական
հաճությամբ, հարգանքով և հարգանքով հարգանքով և հարգանքով

Գլ. ժես. (ա) Բազմակ. Յարժեք էրկրաբան. Բազմակ. Բազմակ.

144-145-146-147-148-149-150-151-152-153-154-155-156-157-158-159-160-161-162-163-164-165-166-167-168-169-170-171-172-173-174-175-176-177-178-179-180-181-182-183-184-185-186-187-188-189-190-191-192-193-194-195-196-197-198-199-200-201-202-203-204-205-206-207-208-209-210-211-212-213-214-215-216-217-218-219-220-221-222-223-224-225-226-227-228-229-230-231-232-233-234-235-236-237-238-239-240-241-242-243-244-245-246-247-248-249-250-251-252-253-254-255-256-257-258-259-260-261-262-263-264-265-266-267-268-269-270-271-272-273-274-275-276-277-278-279-280-281-282-283-284-285-286-287-288-289-290-291-292-293-294-295-296-297-298-299-300-301-302-303-304-305-306-307-308-309-310-311-312-313-314-315-316-317-318-319-320-321-322-323-324-325-326-327-328-329-330-331-332-333-334-335-336-337-338-339-340-341-342-343-344-345-346-347-348-349-350-351-352-353-354-355-356-357-358-359-360-361-362-363-364-365-366-367-368-369-370-371-372-373-374-375-376-377-378-379-380-381-382-383-384-385-386-387-388-389-390-391-392-393-394-395-396-397-398-399-400-401-402-403-404-405-406-407-408-409-410-411-412-413-414-415-416-417-418-419-420-421-422-423-424-425-426-427-428-429-430-431-432-433-434-435-436-437-438-439-440-441-442-443-444-445-446-447-448-449-450-451-452-453-454-455-456-457-458-459-460-461-462-463-464-465-466-467-468-469-470-471-472-473-474-475-476-477-478-479-480-481-482-483-484-485-486-487-488-489-490-491-492-493-494-495-496-497-498-499-500-501-502-503-504-505-506-507-508-509-510-511-512-513-514-515-516-517-518-519-520-521-522-523-524-525-526-527-528-529-530-531-532-533-534-535-536-537-538-539-540-541-542-543-544-545-546-547-548-549-550-551-552-553-554-555-556-557-558-559-560-561-562-563-564-565-566-567-568-569-570-571-572-573-574-575-576-577-578-579-580-581-582-583-584-585-586-587-588-589-590-591-592-593-594-595-596-597-598-599-600-601-602-603-604-605-606-607-608-609-610-611-612-613-614-615-616-617-618-619-620-621-622-623-624-625-626-627-628-629-630-631-632-633-634-635-636-637-638-639-640-641-642-643-644-645-646-647-648-649-650-651-652-653-654-655-656-657-658-659-660-661-662-663-664-665-666-667-668-669-670-671-672-673-674-675-676-677-678-679-680-681-682-683-684-685-686-687-688-689-690-691-692-693-694-695-696-697-698-699-700-701-702-703-704-705-706-707-708-709-710-711-712-713-714-715-716-717-718-719-720-721-722-723-724-725-726-727-728-729-730-731-732-733-734-735-736-737-738-739-740-741-742-743-744-745-746-747-748-749-750-751-752-753-754-755-756-757-758-759-760-761-762-763-764-765-766-767-768-769-770-771-772-773-774-775-776-777-778-779-780-781-782-783-784-785-786-787-788-789-790-791-792-793-794-795-796-797-798-799-800-801-802-803-804-805-806-807-808-809-810-811-812-813-814-815-816-817-818-819-820-821-822-823-824-825-826-827-828-829-830-831-832-833-834-835-836-837-838-839-840-841-842-843-844-845-846-847-848-849-850-851-852-853-854-855-856-857-858-859-860-861-862-863-864-865-866-867-868-869-870-871-872-873-874-875-876-877-878-879-880-881-882-883-884-885-886-887-888-889-890-891-892-893-894-895-896-897-898-899-900-901-902-903-904-905-906-907-908-909-910-911-912-913-914-915-916-917-918-919-920-921-922-923-924-925-926-927-928-929-930-931-932-933-934-935-936-937-938-939-940-941-942-943-944-945-946-947-948-949-950-951-952-953-954-955-956-957-958-959-960-961-962-963-964-965-966-967-968-969-970-971-972-973-974-975-976-977-978-979-980-981-982-983-984-985-986-987-988-989-990-991-992-993-994-995-996-997-998-999-1000-1001-1002-1003-1004-1005-1006-1007-1008-1009-1010-1011-1012-1013-1014-1015-1016-1017-1018-1019-1020-1021-1022-1023-1024-1025-1026-1027-1028-1029-1030-1031-1032-1033-1034-1035-1036-1037-1038-1039-1040-1041-1042-1043-1044-1045-1046-1047-1048-1049-1050-1051-1052-1053-1054-1055-1056-1057-1058-1059-1060-1061-1062-1063-1064-1065-1066-1067-1068-1069-1070-1071-1072-1073-1074-1075-1076-1077-1078-1079-1080-1081-1082-1083-1084-1085-1086-1087-1088-1089-1090-1091-1092-1093-1094-1095-1096-1097-1098-1099-1100-1101-1102-1103-1104-1105-1106-1107-1108-1109-1110-1111-1112-1113-1114-1115-1116-1117-1118-1119-1120-1121-1122-1123-1124-1125-1126-1127-1128-1129-1130-1131-1132-1133-

ከሆኑ ሆኖ ለጥያቄው ተቀባይነት ለማግኘት ለሚገባው ሰነድ ማረጋገጫ ማድረግ ይገባል፡፡

ጽሑ፡ ኤ ሳብኩ፡ ሊዕልቲክነት . መለሰአንተ : ኤ ሂመኛክነት .

[illegible]

Երբ իմ ամուսն էրեւել այս ամսերեւոյնս իմ ոտը չսկսեց
 ան ի վերջոյնն գրեւոր մտայեւել էրեւելն : որպէս յայդորմոյն ,
 Գրեւել : եւ իմ ամուսնուս : իմ ամուսնուս : իմ ամուսնուս :

Բնակիչ. զանա մեկիլն ապագայիս : (2) Այս. Որդւոյ

ጥቅምት (፩) ብሔራዊ ልማት ሚኒስቴር

հարգային նորա առ ձեռն : * Եւ 'ի ձորն անտի նոցա 10
 եղև իբրև 'ի փայտիկ տղիւրի գետ մեծ յառակ : * և ալ 11
 բեգակն ծագեաց, և խանարհն բարձրացան' և կերան
 զժառանգան : * Եւ զարկնու մուրցն 'ի անտիւնի 12
 աստի յայտանէ . զոր ձեռն խորհչառ առնել . և ասնէր
 զանել և բազայն 'ի արտի իբրև . և յեմ զարուէ իբրև
 համեր գիտել, եթէ զի' ոչ էյէ անտիւն, զոր նման ամբ
 գնն 'ի նմն գեղերի :

ԳԼ. ԺԲ.

Եւ զարարեաց մարգրիտարարանն՝ զարկնու 1
 հանգերն և թաղայն՝ երկուսեք ներքինեք
 թաղաւորն, որ եմն պահապանք ասարանից թաղա 2
 արին : * Եւ իբրև գիտակ եղև մարմնի խորհրդից
 ներքինեայն, և զհամա արտից նշ քննեաց՝ եմն պառ 3
 ջանեալ են նոցա մեռն արկանել 'ի թաղաւորն ար
 արան, եղև արարին զխորհուրդս նշ : * Եւ եկաց 3
 թաղաւորն զերկուսն ներքինն, և նոցա խաղաղան
 եղև նմա . և հրամայեաց զմաս իտակել : * Եւ գրեց 4
 թաղաւորն զանն զյտակել 'ի յիշատակս 'ի մարմնի
 գրեաց զն բանիցս պատգմել : * Եւ եւ հրաման թա 5
 զաւորն մարմնի, մեծա զգալաւք առանել ևս
 զարանն առնել ասն թաղաւորն . և եւ նմա արա 6
 գետ : Եւ եր հոգն ամերակնեայ բովնեայ փառ,
 ար թաղի արարին, և համեաց շարարել զմարմնի
 և զմարմնաբոց նշ զն երկուց ներքինեայն : * Եւ եղև 6
 յիշատակս պատգմել յաւուրս արարեալի . որ և այն

ԳԼ. Ա.

Եւ բառեց իտալ 'ի ներքայ աշխարհին մեղև յեմալ 1
 ձախ հարեւր քան և եւմն դառաւ . * 'ի նմն ալ 2
 աւուր յոր նառա 'ի սեպն քաղաքի : * Եւ զմեծ երար 3
 զի թաղաւորն ինն իբրև . արար թաղաւորն իւ 4
 ջանա սիրելեայ իւրայ և մեծաւեայ, և պլայ ևս ալ
 ցայ՝ պարտի և մարտի՝ և ձեռ խիտեայ նախապատգմել :
 * Եւ իբրև եղև նշ զմեռն թաղաւորանն իւրայ . 4
 և

(10) Ոմանք . Աղբերի գետ մեծ և յառակ :

ԳԼ. ԺԲ. (5) 'ի Բաղան պախի : * Եւ եր համա ամալու
 թեայ Բովի . . . Եւ երկուց ներքինեայն : (6) Ոմանք . Զաւուր
 արտաւսի, հալու 'ի հնդկայ աշխարհին :

ԳԼ. ԺԲ. (1) 'ի Բեմ պախի . Աշխարհին մեղև յեմալ
 հարեւր : (4) 'ի Բաղան պախի . Այն ժամանակն դառաւ

- և զիստապա ուրախութիւն վայելցանք զուրաք հա
 5 րիւր եւ ութսուն : * Եւ յորժամ յանգ ելանէին աւուրք
 հարսանեացն . դարձեալ միւսանդամ հրաման ետ կը
 չէլ 'ի հարսանիսն զւամիկ քաղաքակիցն իւր 'ի գաւիթ
 6 տանն արքունի զաւուրս վեց : * և եր զարդարեալ բե-
 հեզովք և կերպասովք՝ զորս եր կարգեալ և կազմեալս
 զարեօքն ծիրանեօք և բեհեզովք . և զորս եր կարգեալ
 'ի խոյակսն ոսկիս , և 'ի ծիրանիս ուր կային 'ի վերայ
 սեանցն պատուականաց . և 'ի խարսխացն ոսկեղինաց
 որ կային գահոյք բազումք ոսկեղէնք և արծաթեղէնք
 ընդէլուղեալք մարգարտովք և ակամբք պատուակա-
 նօք՝ լցեալս պատառօք . և գոյնագոյն նկարք , և պատ-
 ուական հանդերձիւք 'ի վր Վարդայատակ գաւթին :
 7 * ուր կային թակոյկք և ըմպելիք թագաւորին ոսկե-
 լէնք և արծաթեղէնք , որք էին յերկայ բիւրուց քանքա-
 8 րաց : * և գինի յոյժ արքայի ըմպելի : Այլ կոչուանք
 ոչ որպէս օրէն եր եղև . վնգի այսպէս կամեցաւ թա-
 9 գաւորն առնել պաշտօնեայ ծառայիցն : * Եւ ասթիւ-
 նէ կին թագաւորին արար կոչունս կանանց յապարհս
 10 թագաւորին արտաշէսի : * Եւ յաւուրն եւթնհարորդի
 յանձն իւր զուարճացեալ լինէր թագաւորն , և ասէ
 ցանեալ , և ցարգած , և զմտաւ , և ցարաքօք , և ցմա-
 11 ուրաք , ցեւթանէօք ներքինեաց ցարգանեայս իւր ,
 և ցեւցանէլ որ իշխանաց և սպարս զնեղցիտի նի .
 12 զի եր զնեղցիկ յորժ : * և ոչ ըստա նմա ասեմանէ գոչ
 առ նա ընդ ներքինիս : Եւ արամեցաւ թագաւորն՝ և
 13 բազկոցսն յորժ : * և ասէ ցախեղիսն իւր զիսն որ
 արար ասեմինն . արգ՝ արարէք ասէ թագաւորն որ
 14 ասեմանէ օրէն և իրաւուն : * Եւ մտաւն ասեմին
 նի արքանեայ և ասեմին , և մտքիւրար , իշխանք պաշ-
 տից և մտքոց որ էին մերձաւորք և ամբաստելիցք որ
 15 քոյն . * և պատմեցին եկեւ մի օրէն Ե ասեմն ասեմա-
 նեայ քիւղ թագաւորին , զի ոչ արար զհամանս ար-
 քայն :

Ասիւր և ասեման : (5) Ռինո . Չառիկ քաղաքացիս :
 (6) Ռինո . Որ եր զարգա՛նն անն . Եւ յոր եր զարգա՛նն . և
 կերպասեօք . և զորս եր կարգեալ 'ի խոյսն . . . . զիսն
 պատառօք . իմ , ոչ : (6) Ռինո . Ուր Կոյն 'ի վր
 անն : (6) Այլ . Ուր Կոյն քոյն : (7) Այլ . Ուր
 Կոյն և ըմ : (8) Ռինո . Այլ Կոյնն որ օրն եր :
 (10) Ռինո . Զեւթանէօք ներքինաց : և անն . ցեւ
 Թանեղին ներքին : (11) Ռինո . Բարգանիս Թագին ,
 և ցարգանէլ նի : (14) Ռինո . Արքանեայ և ասեմանէ
 (15) Ռինո . Արքանեայ Թագաւորին քիւղ :

- 6 անփայ, որդւոյ Ռանայ, յաղքե բնիմաքմեք. * որ եր
գերի եկեալ յնմ. զոր գերեաց նաբուբադոնաոր ար.
7 քայն բարեբազուց. * Եւ եր նորա մանուկ մնացեալ
զգուսար ամենագարայ, եղբոր հորն իւրոյ. և անուն
եր նր եսթեր. և յամբուլ զնա 'ի մարին և 'ի հարին իւր
մէ, համբ. արմուշ իւր կնուլմե: և եր աղէիկն բարի
8 յոյն անասնելով: * Եւ յորժամ լուեզե հրաման թալ
գաւորն, ժողովեցան աղէիւնք բազումք 'ի սրննն քա
ղաք, որ եր լ անասնք սղգեայ: Եւ արան զեսթեր առ
9 սղգա. որ եր ներքինի 'ի վր կանանց. * և հանց եղև
նմա աղէիկն. և եր իս նա շորհա առաջի նր, և փութա
յաւ. Բնա առ զանան և զման գարմանց նորա. և
զուլնն աղէիկն զորա տուեալ եր նր նաժիշտ յարաւ.
նաւա. և գարմանէր զեսթեր առաւելագոյն քան զայլ.
10 ընկերս նր, և քնածիլաւ նր ննջալես: * Եւ ոչ եղալ
եսթեր զաղքն և ոչ զգաւառն. քն զի պատու իրեմոյ
11 նմա մարմնէ՝ օր պարմել: * Եւ յամբար մարմնէն
զնմ եր չբնել առ տալի կանանցն, և անձանք ին որ.
12 սթիս անցք անցքն ընդ եսթեր. * զի մերձ եր ժամեւ
նալ աղէիկն մասնել առ թագաւորն, յորժամ ընկն
ամից երկոսասան. զի սցալես կատարէին աւուրք
գարմանոյ նոցա, ամից երեք օմանէին իւրովք անու
շիք, և ամաս քնց 'ի խափէս ամուշուան, և յանաւս.
13 և 'ի լուսանայ կանանցն: * և ապա մասնել առ արքայն
և արաւ համբ. առ զնա 'ի ձեւա նր. մանկեր լ ան
14 'ի աննեանն առաջի թագաւորն. * ընդերքէս մասնել
առ թագաւորն. և ցերեակ երթայր անգլին առ ըն
կերս իւր, և առ սղգա ներքինի պահապան կանանցն.
և կայր ննգն, փնջե կռնին զնա յակամե 'ի սենեակ
15 թագաւորն: * Եւ իրեւ ընդ ժամանակն եսթերայ
գաներն ամենագարայ եղբոր հորն մարմնէի մասնել
առ արքայն: և ինչ ապախա արարզոր փանգամ պաւ
ռիկեաց նմա ներքինին, որ եր պահապան կանանցն.
զի եր եսթերայ դուալ շորհա յամենեցանց որ փան
16 զամ անասնէին զնա: * Եւ եմուտ եսթեր բա արքայն
յերկատաւանիւրոյ. ամենանն ազար, որ ե հայերն.
17 արեգ. յեւթնեորդ. ամ թագաւորութն նր: * և հա
նայ

(9) Եղբորն առ և արան հանք 12. Բաժանմի գրի բառ
առ նա. ամարիւել ին, յաւելալ 'ի գէոյն' և. որդե առ
նր 'ի Սրոյ: (9) Ռիտ. Եւ զնոթն աղէիկն. (12) Եղբ.
նայն. Չի մերձ է ժամանակ: (12) Ռիտ. Չի յոր
մամ ընդն: (13) Ռիտ. Եւ զնա 'ի ձեւա' նա մաս
նր: (14) Ռիտ. Եւ ցերեկ երթայր. և առ ազգայն
ներքինի պահ: (16) Ռիտ. Թագաւորութնն իւրոյ.

Են թուեցա եսմեր սպարի յոյժ, և եղևանա լիարեա
 քան զնո՛ կանայն, և եգ՝ ի՛մք գլխոյ նո՛ զթաղ հա-
 նանցն: * Եւ արար Թագաւորն կողմանս նո՛ սիբե- 18
 լիոց խոյ, և զարդն խոյց գաւազն եւին, և բարձ-
 րացոյց նա զհարանին եւմերոյ: և հրաման եւա թա-
 գաւորն առնել ամենեցուն որ ընդ Թագաւորութիւն նո՛
 եին: և մարմնից գարմաներ և կաշմեր գառան թա-
 գաւորն: * Ասա եսմեր՝ մշ կցոյց զիբեր կողմնի 19
 գաւազն խոյ: զի սյապէս պատահիւրաւ եր նմա
 մարմնից: երկնել յայ՝ և առնել զհրամանս նո՛. սեղ
 եր նա առ նմա յառաջ. և եսմեր մշ փոխեաց զիբ-
 արդն: * Եւ արանեցան երեւ. ներքինիք արմիրն՝ 20
 որ պահպանութեանն եին մարգիանն. * Ը զի նախն
 մին ընդ մարմնի՛ առաւել քան զնո՛ պատահեցոյ՝ ի
 Թագաւորն և կամեն արանանել զարանդաւ արդոյ: *
 Եւ սեղ. եղև մարմնից բանս ար. և յայնմեաց եւ, 21
 Թերոյ, և եսմեր կցոյց արդոյ զհարհուրաւ մահուան: *
 Եւ արդոյն կտամբեաց զերկաւն ներքինին, և հա. 22
 խոյց զնո՛ զմայան: և հրամայեաց Թագաւորն զհրան
 զլոյն զիբել զգաւաւ: և Թն մի հաստարկմ եղև առ
 նա մարմնիցն:

Գ. Գ.

Եւ եղև յոս պարիկ, և փառապետաց արդոյ ար- 1
 անդա զհաման գամնաբառ հանգրմ ընկերոյ
 նո՛, և բարձրացոյց զնա յառաջին աթոռ քան զնո՛ սի-
 բեկն խո: Ը և ամենեքն որ միանգամ եին ի՛ առն թա- 2
 գաւորն՝ երկիր պարանեին նմա. զի սյապէս հրամայ-
 եաց Թագաւորն առնել: Ասա մարմնից մշ պարաներ
 նմա երկիր: * և թանցան մեծամեծք Թագաւորն Ը 3
 մարմնից՝ և առնն. մարմնից՝ ընդհիւր. մշ պարանեա
 գաւ երկիր համանայ Ը հրամանն Թագաւորն: * զի 4
 յնո՛ որ թանին Ը նմա. և նա մշ ընդ նո՛: և ամբառ
 առն եղևն զմարմնիցն առաքի համանայ. և մարմնիցն
 մշ հնազանդեցաւ. հրամանայն արդոյ՝ քանդի հրանց
 եր: * Եւ յարեամ զմայան աման՝ երկն մշ պարանե նմա 5
 երկիր, բարկացաւ յոյժ. * և խորհուրդ արար զի կա- 6
 բուցե զիբեայն որ ընդ Թագաւորութիւն արանդեան
 ար.

(18) Սիբե. կողմանս նո՛ սիբե: (20) Սիբե. Պահպա-
 նութեանն եին մարգիանն:

Գլ. Գ. (1) ի խառն գոյտի - Եւ եղև յոս պարիկ, և
 փառաւ: (1) Ասա. քան զնո՛, և ընկերոյ նո՛: (3) ի թա-
 գաւն գոյտի. Պարանեա գաւ երկիր համանայ ընդ:

- 7 արքայի իշխն. և արարին հանգին և անարգ, և յափն
երկուսուսաներորդի թագաւորաւն արասցին: և ար
հանելո զինակ որ յորե՝ և ամս յամայ. զի արքեա եւ
բուսե ի միւս՝ տուր զանցն մուրհիւքի, և անհու
8 զինակն ի շորհասուան ամայն ագար: և իւ խոսեցաւ
ընդ արքային՝ և ասէ. զի աղք իշխալ չ հեծանաս,
և ընդ նո՞ թագաւորաւն քամ, որք են ամբարայ և
խորանանք քան զնո՞ աղքա, և արինաց արջանի ձե
հաղանգին. և ուր արեւուն արքայի իմե թագաւ գա
9 զնս: և արգ՝ եմե հանել իշխն արքայի, հրամեն աղ
ցնա-կորուսանել զնս. և եւ հարգեցից ի գանձաւ ար
10 քանի՞ ընդ քանար արեւմայ: և իւ եմեն արքայ
զմտանին իւր և եւ զնա ի մեոս ամանայ գրել ըն
11 հրեիշն՝ և հիշել առ ի կորուսանել զնս: և ասէ մեո
գաւորն ցանան. զարեւմեդ հայ ընդ ընդ, և զաղք
12 զայդ՝ արեւ ուր և համա: և իւ հանցին զգարեան ար
քանի յանեանն աւաղնամ, յաւարն երկրաստանն
բորդի. և գրեցին ուր և հրամայեաց նց համան ջա
բաւարաց իշխանայ չ նո՞ գաւառս՝ ի հնգիաց միջ
իմամբայիս, հարկար քան և եւմե գաւառս. և իւ
խանայն արքայ՝ զիւ իւրեանելիւ իշխանաւ արտա
13 չեմ հրամանաւ: և իւ աւարեցան հրաժարասին ի
մեոս հրեւսիկայ ընդ նո՞ իշխանին արասցեմ՝ և
բաւանել զաղքն հրեից յաւար միւսն, յանեանն եւ
կոտասաներորդի որ և ագար, և յարջանել զնո՞ իւր
14 և զաւարեւան նց: և իւ հրամեն հրաժարասին՝ և
մայրեւ:

ԳԼ. ԺԳ.

- 1 Ընդ մե արասցին՝ մեզ որ ևք ի հարման հնգիաց
ն և եթաւարաց, իշխանայ և արեւայ, մեզ մեո
2 զանգեւոյդ. և և նո՞ երկրեա զայս գրեմ հրամայեաց՝
ն յամանի իշխանաւ հարաւասեալ՝ աղ քաղարա
թի և խանար հոսի հարգեալ. զի զայնոսիկ որ ի հնա
կանգաւմեն իշխն՝ անդաւտ յնո՞ ժամ հաստանել աղ
կեանս նց, զմարգաւորաւն իւրեալ խաղարաթի
մինչ ի մեոս երկրեա, տալ նորոգել զխաղարաթին
ն

(12) Ուրեւ. Հարկար քան և հնգ. գա՞: (13) Ուրեւ.
Ծանեանն երկուս՞:

Գլ. ԺԳ. (1) Ուրեւ. Հնգիաց և եթաւար. (2) Ուրեւ.
Եւ նո՞ երկրի զայս գրել համ՞: (3) Ուրեւ. Ջի զայս
սիկ որ... զթագաւորաւն խաղարաթին մինչ ի մեոս
երկրի, տալ նորոգել:

որոնք ցանկացան թմ մերգին . * հաստանցեալ իմ որ 3
խորհրդակիցս են իմ . զի սեղ 'ի գլխս թարցի զերս ,
որ իմաստութիւնս անանց փոփոխելոյ հաստա
նանս հաստովք յայնմնալ . որով արժանի լեալ երե
րորդ աթոռակցութե իմոյ համեմ : * և եղևոյ մեղ որ
ընդ թմ ակերտս զգգ խաղենալ են գծնգակ ժող 4
գնդս . սին , խափն օրինաց , որք ընդգնմ հան թա
րաւորաց , և 'ի բնոց մերժեն յերեւանց զհամեմա ա
'ի զան ից , որ 'ի մեղ օգնեալ և հաստանալ անշուշտ
մերոյ իմանունս : * Արգ կարեալ զազան միայն բա 5
մանքակ ազգաւ իւրեանց առաջիմ մարդոյ որք միան
կամ իցեն , և զհարգա զօրինաց զառարաց 'ի բնոց փ
խել . և որ գծնգակքն են , և ընդգնմ մերոյ իրանց
յորոց մեռաց հատարին թմ շարիք , որք են թշնամեք
մերոյ թագաւորունս : * Կարգեցաք այժմիկ՝ զի որք 6
մեղ անգ արարաք գրեմ մերով պրաւիկ , և 'ի համե
նայ որ հաստանալ կայենալս ե 'ի զ 'ի բնոցս այսոցիկ ,
և երկրորդի հօր մերոյ . զամենեւեան կանամք և արգ
ւովք հանգերմ կորուսանիլ իշնիլ որով թշնամաց՝ ա
ռաւոյ գծնոցոյ և իմացել . յամենան երկուստանմեր
գում , 'ի շարքորք աւուրն՝ որ է ազադ , * 'ի ասարաւս 7
յայտիկ մահաւ շարաւ 'ի գծնիս իջեն յաւուր միում
և յեա այսր ժամանակի եղիցի խաղաղութ մեղ՝ 'ի իւ
տարեւ իրացդ այգոցիկ : * Եւ պատմեմք հրովորաւ 8
կայն փոփոխ զրեին ընդ թմ գաւառսն : և իրե իւ
համեմն այն , ամենեքին պատրասաք շինեին աւուրն
այնմիկ : փութանակի հատանեին իրքն այն և 'ի շուշան
քաղաք : և Թագաւորն և համեմ՝ զարգարեին զհարա
խաւանց : և խաղեին թմ քաղաքն :

ԳԼ. Գ.

Եւ մուրեքե իրե գիտաց զիրան՝ պատառեանց բա 1
պատմունան իւր , և զգեցաւ քաղաք , և ցանկաց
մեմեր զգլխով իւրով , և ընթացաւ ընդ հրապարակս
քաղաքին , 'ի ձայն բարձր աղաղակեր և ստեր . արգ՝
ընդմէր բառնոց զիւր օտար տարապարտաց զազգս
իմ ,

(4) Ոման . Մերժեն յերեւանց զհրա : (5) Ոման . Զազգս
զայս փայն բա . . . և ընդգնմ մեր իրաց : Քաղ օհան . մ
րոց իրաց : (6) Յօրինին քիւր . Աւստիկ , և 'ի համեմոց
որ հաստա : (6) Աւս . Աւանց գծնոց և իմացելոյ :
(7) Աւս . Եւ յեա այգր ժամանակի . . . մեղ իրացդ այ :
(8) ի իւր . Լինեին յաւուրն յայնմիկ :

ԳԼ. Գ. (1) Ոման . Զազգս իմ , որ ինչ ոչ գործեացն
իմ .

2 իմ, որ ոչինչ գործեաց չարիս : * Եւ եկն մինչև ի գրուես
տանն արքունի և եկաց-գին ոչ խեղ էր արժան նմա մտա-
նել ի գաւիթն արքունի, զի գզեցեալ էր զքուրձ և
3 զմեկեր : * Եւ քան զառաւստ ար և քարգայիւն ըն-
գիրն՝ ազգակն և կոնուսն՝ և սուգ մեծ լինէր հրէիցն :
4 և արկանէին քուրձ և մեկեր զիւրեանցր : * Եւ մտն
ներքիններն և նախնայն տիկնայն տիկնայն, և պատմ
ցին ետմերայ, և խառնեցաւ յոյժ իրաւ զուստ և
բամանին ար ևս թաղաւորն և տապեաց զգեցու-
ցանել զհանգիրձն մարմնի, և հանիկ ի նման ըն-
5 քուրձն : և նա ոչ հաւանեցաւ նմա : * Եւ ետմեր ևս
չուց զառնաթիւ ներքինի իւր որ կայր հանապաղ առա-
ջն նր, և առաջեաց ճգնարանը ի մարմնիս՝ Թե ար-
7 դարն՝ այնպէս իցն : * և մարմնէ եցից նմա զգիրն
ուն և ընալ էին, և զխոստումն ար խոստացաւ համեմ
արդիս, առ զանձուր և քանքար : զի կորուսել ըն-
նհրկայն : * և զպատմինն ար ի ստաւ քաղաքի կար
գացեալ էր առ ի կորուսանել զնն, ևս զայն ցնորդ
նին զի ցուցն ետմերայ :

ԳԼ ԺԵ .

1 Եւ տե ցնա պատուիրելով զի մայրն և ինքն
ցնա յարդոյն և աղակեցն ևս մարմնիսն :
2 * զի յիշեցն զառաւորն տառապանաց քոյ արդեա և
մարն ի մեռա իմ : ևս զի համեմ՝ երկրորդ արդոյն
3 խառնալ զնն ի մահ : * արդ՝ աղակեցն ցնա նմ
թեղաւորանով, և խառնեցն տե՝ թաղաւորի ևս
4 մեր, և զիրեցեալ զնն ի մահաւանն : * Եւ ետմայ
5 տնաթիւ, և խառնալ ընդ նմա զնմ ցնան զայս : * և
տե ետմեր ցանաթիւ : ևս գաւ առ մարմնէ՝ և ար-
6 տն : * և ետմ աղք նմ թաղաւորան ևս կիտ : և ետմ
ար կամ էին՝ ար մտնելիս առ աղքայ ի ներքին սե-
նեանն տաւնի կողայն, ևս զի կորուսն : քոյց մայրն
յու որ մզն աղքայ-զուկի գաւազանն, նա մայրն աղքայ
և ևս ոչ եմ կողեցեալ մարմնէ առ աղքայ, զի են այն
առաջ երեսուն :

ԳԼ .

(5) Բաւարն . Զառնաթիւ ներքինին : ար քոյս : (5) ԲԼ
իս յաւելաւ համար : 6 : Այնպէս իցն : Եւ ետմ տե
նա առ մարմնի յարարան քաղաքին, որ էր հանգիւղ դրեմ
Թաղաւորին : Եւ մարմնէ : (7) Բնակ : Եւ քոյց նմա զգիրն
ուն և ընալ էին : (7) Այս . Զալ գնան թեւս : (8) Բնակ
Զի ցուցն քոյն ետմերայ :

ԳԼ ԺԵ . (6) Բնակ . Առաջ կողայն ևս զի կոր :

ԳԼ. Դ.

Լ Եւ պատմեաց ստեղծել ժողովրդի զեւր պատան հա 12
 Թերայ : * Եւ ասէ ժողովրդի ցառնաթե՛ն՝ երթ և 13
 աստ գաւ նմա, Թե եթեմ' մի ասեր գաւ յանձն քո .
 եթե ես միայն ապրիցիմ' ի Թագաւորութեա յեւր հե-
 րեկց : * Եւ ոչ լուսիցես ի ժամանակիս յայտիկ . աշխատ 14
 լինի օգնականութի և փրկութի հրեկց, այլ գաւ և ասան
 հոր քոյ կորնից : և ո՛ր իսկ գիտե եթե ի ժամանակի
 յայտիկ Թագաւորեցեր : * Եւ առաքեաց միւսանգամ 15
 եթեր առ ժողովրդի՝ և ասէ . * Գնա գաւ ժողովրդաց 16
 հրեայան որ են ի սփսխ քաղաքի և պահեցիք ինձ պահա,
 և մի կերիցիք և մի ընկերիք զաւուրս երես, մի զախ
 և մի զգլխեր, և ես և նախկնոր իմ զգուշանայք պահել :
 Եւ ասաւ ժողի ես առ աղայ, քանի առնել զայս՝ ապա
 ապրի և օրինաց Թագաւորին . ապրից . զայդ . և եւ
 Թե իցէ ինձ մուսանել, և ոչ յապրեցիցի : * Եւ Գնաց 17
 ժողովրդի՝ և արար ոմ պատուիրեաց նմա եւթեր :

ԳԼ. ԺԳ.

Լ Եւ աղայաց թագաւորաց զեւր . ի միմ ասեալ է : 9
 յիշեալ զգործս մեծամեծս նն . և ասէ : * ՏԻ մե՛ 9
 Թագաւոր ամենապա, զի քեւմ համանիգ ապատեւմ
 ոչ . ոչքէ որ ընդ գէմ կայ քեզ՝ յորժամ կամես կեցա-
 ցանել գաւ դժգոհութեա քո զիել : * Դի գաւ նք արա՛ 10
 քեր զերկինս և զերկիր և զեւր պատմելիս : * Եւ գաւ ասի 11
 ընա ի վճ. մեմ, և ոչք . և որ հակառակ կայ քեւմ ասե-
 րուք . * որ զքեմ գիտես . զի ոչ հարաւուք ինչ, և ոչ 12
 ամբարձիւք անուք, և ոչ թշնամանայք արարի զայս չարս
 գանելս իմ երկիր ամբարաւանին համանայ : * Ասա՛ 13
 հառնի և կանի պաղանել զչարսապարս ասից նք առ
 ի փրկութի ասան ելի : * այլ արարից զայս, զի մի ասց 14
 փառս մարգայ, այլ քեզ միայն ճանարակ գայ : և ոչ եր-
 կիր պաղից ումք՝ բայց քեզ նն իմեւմ . և ոչ արարի
 զայս ամբարաւանութի : * Ասդ նք մեմ արարահա 15
 մա՛ իմայեա գաւ ի ժողովուրդ քո, զի յարուցեալ են
 ի վճ. մեր ապականիք՝ զի ցանկայեալ են կարուս-
 նել զժառանգութեա քո որ կը իսկըսանէ . * մի անանա 16
 ասա .

ԳԼ. Դ. (12) Յեւե . Երթ և աստ գաւ նմա . եթեր :
 (16) Ասա . Եւ ժողովրդի գհրե՛ն . . . և մի ընկերիք զաւուրս :
 ԳԼ. ԺԳ. (9) Ոմե . Երթամ քեմա գաւ կեցաւ քո :
 (14) Ոմե . Ասա արարի զայս . . . այլ քեզ միայն ճէ :

- առնէր պատժին քո զոր գու ընդէն փրկեցեր յերկրին
 17 եղիպտացւոց : * Լուր ար ձայնի աղթօնիմաց . և քու
 և իջ լեր ժառանգուծե քում, և դարձի զսուգս մեր
 յաւրախութե : զի կենդանիքս օրհնեցաւք զանունդ
 քո մեծ ար . և մի ապականեր զքերան զայն որ օրհնեն
 18 զքեզ : * Եւ ամ ինչ կարգացին առ ար յամ զօրուհ
 իւրեանց . զի մահն առաջի նց կր :

ԳԼ. ԺԴ.

- 1 Եւ եսթեր աիկիմն ապատառնեալ առ ար , և հաս
 2 առանալ էր 'ի շիրզն մեծ : * Եւ եհան յերմե ըզ
 հանդերմ փառաց Թագաւորութե իւրոյ , և զգեցաւ
 նա՝ ըսւրձ նեղուէ և սգոյ . և փոխանակ պետպէս պառ
 ուական իւրոյն և խնդոյն՝ մեկորով և աղբով ելից ըզ
 դուին իւր . և զմարմնս իւր 'ի բազրում աշխատութե
 խոնարհեցոյց . և զամ անգի զարգու զքեծութե իւրոյ՝
 3 ելից 'ի պիւոյ հերաց իւրոց : * և մատուցեալ բազում
 աղթօնք խնդրուածոց հայցիւր 'ի ան այ Ելի և ասէր .
 4 Տր իմ և Թագաւոր մեր , գու միայն օգնեա ինձ միայ
 5 վտանգ մեծ և առաջի իմ : * Եւ լսէի 'ի ծննդեն իմ
 մե՝ 'ի հայրենի աղպէն իմեկ , եթէ գու ար ասէր զինչ
 յամ ազգաց , և զհարսն մեր յազգաւորակն իւրեանց
 'ի ժառանգուի քեզ յաւիտեան . և արարեր նց զամ
 զոր խոնցար : Եւ դարձեալ ևս յաշխտեալ յաղթան
 իւր այսպէս ասէր . Ա՛յ արքահամու , ամ սահակոյ ,
 ամ յակնբայ՝ գու ես օրհնեալ յաւիտեանս : ես լսեի
 'ի հայրենի գրոց . զի գու ար փոխեցեր յերկրէ յերկինս
 զենոք , յապաշխարութե 'ի կեանսն յաւիտենից : ես
 լուսի 'ի հայրենի գրոց ար՝ եթէ գու զիոյ 'ի ջուրցն
 հեղեղե ապրեցուցեր : ես լուսի 'ի հայրենի գրոց ար՝
 եթէ գու արքահամու՝ առաջի արանցն իւրոց 'ի մեկ
 Թագաւորացն ետուր փառս : ես լուսի 'ի հայրենի գր
 քոց ար՝ եթէ գու զյոճեան 'ի կեա ձկանն ապրեցու
 ցեր : ես լուսի 'ի հայրենի իմոց գրոց ար՝ եթէ գու
 զերկա մեռելուան 'ի հնոց հրոյն փրկեցեր : և զգանի
 ել 'ի գրոյ առիւծուցն ապրեցուցեր : ես լուսի 'ի հայ
 րենի իմոց գրոց ար՝ եթէ գու զեղեկիս արքայն հե
 րեալ

Գլ. ԺԴ. (1) Ոմեռ . Եւ հատաւոր 'ի շիրզն : (3) Ո.
 մեռ . Այ իմ և Թագ : (5) Ոմեռ . Եւ ամ յակնբայ .
 յաւիտեանս անն : (5) Այս . Թագաւորից : ես լսեի
 'ի հայր : (5) Դ իւրաքանչեւ . Զրոյն փրկեցեր : և գու
 նիլ 'ի գրոյ առիւծաւ ապրեցուցեր : ես լուսի : (9) Ոմեռ .

բնասանի՝ մահան գառապարտեալ՝ փրկեցեր, և 'ի
 Կալ նք յապցնէր առ քեզ զմ կենաց իւրոց ողորմեցանք,
 և չորհեցէր և յառելէր 'ի կենան նորա ամս հնգնասու
 ասն: ևս ըսուց 'ի հարբենի իմոց գրոց ար' եկե՛ք գառ 'ի
 ինգրելն 'ի քին ար' աննայի, աղօթիւք և խնդրուածովք՝
 զառակ շորհեցէր նմա զմեծն սամուել: * Եւ արգ՝
 այժմ մեք ար մարդք առաջի քո, և մարմեցէր զմեզ 'ի
 ձեռս Թշամեաց մերոց: * Բոխմեակ այն զի փառաւ;
 Լորեցաք մեք զաստուածս նշ. արգւսր ես գու ար:
 * և այսու ոչ շատացան 'ի ծառայելս մերում նշ. ոչ
 եզբն զձեռս իւրեանց 'ի վր կոտց իւրեանց, * բառ
 նաչ զայն զոր սահմանեաց բերանդ քո, և եղմանել ըզ
 ժառանգութիւն քո. և իննն զբերանս որ օրհնեն ըզ
 քեզ, և շխտցանեն զփառս ասն քոյ և զեղանոյ արքոյ
 քոյ: * և բանալ զբերանս ազգաց 'ի փառաւորել զոչ
 ինչ աստուածս իւրեանց, և փառաւորել զԹագաւորս
 մարմաւորս յաւիտենիս այսորիկ: * Եւ արգ ար ձե՛
 մք մասներ զվիշակ ժառանգութե քոյ 'ի ձեռս այն
 յիկ որ զն իսկ են բնաւ, զի մի ուրախութիւն ցնծաւ
 քին 'ի վր կործանմանս մերոյ. այլ զարձն զխորհուրդո
 նց անգրէն 'ի նախն, և զայն որ յարուցեալ է 'ի վերոյ
 թիւ 'ի յայտաւանեալ: * Բիշակ ար, և մի անանս առ
 ներ 'ի ժամանակի ներուես մերում: Եւ զիս համար
 ձակեցս որ Թագաւորդ ես եմ Թագաւորաց' և արեւ
 բանց: * և աւել ինձ բան գիւրին 'ի բերան, որով զԵ
 ամիցէն զչորհս առաջի Թագաւորին. և զարձն ըզ
 սիրտ նք յառելութի Թշամեոյն մերոյ, առ 'ի կտառ
 քրտն նմին և կամակցաց նք: * այլ զմեզ փրկեալ բարձր
 բաշխաւ քով, և օգնեալ ինձ միայնումս՝ որում ոչոք է
 օգնական բաց 'ի քէն ար: * Տք՝ գու զամենեցուն ըզ
 սիրտս գիտես և ճանաչես, և ես ասեցի զփառս անդ
 բնացս, և զարջեցեալ եմ յանկողնե անթշփառեցս.
 և յամ օտար բապուածոցս: * Իմ գիտես ար զկա
 բիւ իմ, զի զարջելի է ինձ Թագս որ է 'ի վր՝ զլից
 իմոյ. զարջմ 'ի սմանե ուն 'ի կապերտե որ լինի ըստ
 օրինաց կանանց, և ոչ զքենում զնա յորժամ 'ի ներքս
 զազարեմ: * Եւ ոչ կերտաւ աղաթին քո 'ի սեղանոյ ան
 ար

'ի քէն ար աննայի շուշանոյ աղծ': Եւ անստ լի. շա
 շանայ: առ որ և պատի. շորհեցէր նմա զեծն սամուել:
 (8) Ոման. Ոչ շատացան ար 'ի ծառ': (9) Առ. Եւ ք
 շուշանել զփառ: (11) 'ի բազանս պատի. Եւ ար քր օթ
 մի: (13) Առ. Առ 'ի կտառումս նմին և: (15) Ոման.
 Տք գու զամ զսիրտս գի: (16) Ոման. Ոչ և 'ի կա
 պերտե: և և ոչ զքենում զայն: (17) Ոման. Զարջի

- տի ամանայ, և ոչ փառաւորեցի զգինարդուս Թագաւորին, և ոչ արբի զգինի սպանդից նց: * և ոչ ուրախ եղև ազափին քո յօրէն յայնմանէ յորմէհետե մտեալ եմ առ Թագաւորն մինչև ցայժմ. բայց 'ի քեզ ար մը 18
19 Խծ արբհամու: * Ած հզօր 'ի զք ամենեցունց, ըմբ ձայնից անդուսացա, և փրկեալ զմեզ 'ի ձեռաց քո չար չարեհո զմեզ, և փրկեալ զիս յերկիւզէ անտի զօր երկն չիմս. և սպրեցոյ զժողովուրդ քո զինէլ:

ԳԼ. ԺԵ.

- 4 Եւ եղև յաւուրն երրորդի՝ իբրև գաղարեաց յաղ Թիցն իւրոց, մերկացաւ յիւրմէ զհանդերս սը գոյն, և զգեցաւ զծիրանիսն իւր, և եղև երեւելի յոյժ: 5 * Եւ կարգաց նա առ անտաշ իւր Խծ և փրկիչն Խծի: 6 և ան նա զերկուս նաժելոսն իւր զսփրկիս. * մին առ 7 ներ զստորոտ զգետառ նր 'ի զկր. * և զմեռալն ար 8 հեալ զմեռն իւր: * Եւ նա՝ զամեծի հարեալ երկն չիւր զի գեղոյ մանկուէն իւրոյ. և երեւոյ նր զուսրբից առ 'ի սփրկել, այլ սիրա նր նեղեալ եր 'ի յահէ անտի: 9 * Եւ եմուս նա ը Խծ դրոմս ապարանիցն, և եկաց նա առաջի Թագաւորին: և նա նստեր յամուս Թագաւորութեն իւրոյ. և զգեցեալ եր զպատմութեան փառացն իւրոց, որ եր ընդեղուղեալ սահալ և մարգարտով և ակամբք պատուականք. և եր ահաւոր յոյժ: 10 * Եւ 'ի զկր համարձ զերեսս իւր, զի եին կարմրացեալ փառք՝ և նարեցաւ. և զլորեցաւ տիկինն, և փախեաց նա զգոյն իւր, և եղև նա իբրև զԹաղաղեալ, և խոնարհեցաւ 'ի գլուխ նաժելին որ եր Թոյր առաջի 11 նր: * Եւ գարծից Խծ զոգի Թագաւորին 'ի հեղեմ, և փռԹացեալ վաղվազակի ել մեծաւ երկիւզել յամուսայ անտի իւրմէ Թագաւորն, և ան զտիկինն 'ի զերոյ գրկաց իւրոց և հանգնեաց զնա, և ազալեր և միկԹալ: 12 Եւ զնա բանիւք խաղաղութն. և ասեր ցնա, * զի՝ եքեզ ետԹեր տիկին, ես՝ եղբայր քո եմ, համարձալ 13 կեաց. * ոչ մեռանիս. զի 'ի միասին ե իմ և քո հրա 14 մանա: Մատիւր գու. * և ան զգաւազանն զոսկի՝ և գիր 15 'ի զք պարանոցի տիկնոջ. և համարեալ զնա, * և

ա.

պանդխտոյ: (19) 'ի քեզ արբի. Եւ ստեղծ զժողովուրդն: Գլ. ԺԵ. (8) Բաղուս. Այլ սիրան նր: (9) Ոման. Եւ եմուս առ նա ընդ Խծ: (10) Ուսն. իբրև զԹաղաղեալ: (10) 'ի քաղան պատի. Նաժելին որ եր Թոյր առաջի զի նր: (11) Ոման. Բանիւք խաղաղութն: (14) Ուսն. Եւ հառ զգաւա. և եզ. 'ի զերոյ պարանոցի տիկնոջ: (15) Ոման. Եւ ասէ ցնա. խոսեաց ընդ:

ասե՛ իստեայ ընդ իս : * Եւ ասե ցնա եւթեր . ամեթ 16
զքեզ անը՝ իբրեւ զհրեշտակ նոյ , և խառնեցաւ ակրա իմ
յահէ փառաց քոց . * զի գրանելի ես անը իմ . և եւ 17
բնոց քո լի եմ շնորհք : * Եւ մինչեւ իստեր չ նմա՝ 18
զոքեցաւ միւսանգամ յահէ Թագաւորին : * և Թաւ 19
գաւորն խառնեալ էր յոյժ , և նմ ծառայք նք . և սպա
սաւորք Թագաւորին աղաչէին զտիկինն : Եւ ասե Թա
գաւորն , զի՞նչ կամիս եսթեր , և զի՞նչ եմ աղաչանքդ
քո . արգարեւ ասեմ քեզ , եթե խնդրեսցես մինչեւ ի
կես Թագաւորութեան իմոյ , ասց քեզ :

ԳԼ. Ե .

Եւ ասե եսթեր՝ օրս իմ այս նշանաւոր է . եթե 2
կանթ իցեն արքայի , եկեացեն գու և համան ի եւ
չունան իմ զոր առնելոց եմ այսօր : * Եւ ասե Թագաւ 3
որն , կռչցէք զազգազակի զհաման , և կատարեսցանք
գրանն եսթերայ : եկին երկոցեան նոքա ի կոչունան
զոր ասաց եսթեր : * Եւ մինչեւ ըմպէին գինի , 4
սե արքայն ցեսթեր . զի՞նչ կամիս տիկին եսթեր , ասց
քեզ զորինչ և խնդրեսցես : * Եւ ասե եսթեր . ազգ
չանք իմ և խնդրուանք իմ այս են . * եթե գտի ես շնորհ 5
առաջի արքայի , եկեացե արքայ և համան ի կոչունան
զոր առնեմ ձեզ զազգու միւսանգամ : * և եւ աման յե 6
րեսաց արքայի ուրախութի մեծաւ և գուարթութի :
Եւ իբրեւ եսեմ համան զմուրթքէ զայրն հրեայ ի ասե
Թագաւորին՝ բարկացաւ յոյժ : * Եւ եմուտեա ի սառն 7
իւր , և կռչաց զտիկին իւր , և զովարբաղիկն իւր .
* և եղցց նոյ զմեծութի և զփառան իւր զոր ես նմա 8
Թագաւորն . և մրպէս արար ցնա առաջին ի Թագաւ
ւորուն իւրում : * Եւ ասե համան . ոչ կռչեաց տի 9
կինն եսթեր ի կոչունա իւր ընդ արքայի զոք՝ բաց յի
նեն . և գարձեալ առ զազկու ևս հրաւիրեաց գնա : * և 10
արգ՝ այս ոչ Թուի ինձ հաճոյ , յորժամ տեսանեմ ըզ
մուրթքի՝ զայր հրեայ ի ասե Թագաւորին : * Եւ ա 11
սե ցնա զովարբա կինն իւր և տիկնիկն իւր . հրաման
տուր հատանել քեզ փայտ մի յիսում կանգուն , և չ
առաւանտ ասացես արքայի , և կախեսցի մուրթքե ըզ
փայտէն . և գու մասնիցես ի կոչունան հանգերձ ար 12
քայիւ , և ուրմիս լինիցես ընդ նմա : և հաճոյ Թուե
ցաւ համանայ՝ բանն , և պատրաստեցին զփայտն :

ԳԼ.

(16) Ոմեռ . ի յահէ փառաց քոց :

Գլ. Ե . (6) Աստ . Եւ ասե արքայն ցեսթեր : (6) Ոմեռ . Չոր ինչ և խնդրես : (14) Ոմեռ , Ասացես ցար քայ , և կախեսցի :

ԳԼ. Զ.

- 1 Եւ երեսն մարտնայ զքան յարքայէ զչիւղին զայն .
 2 և ասէ զգորտաբան իւր՝ բերել առաջի իւր զչիւր
 3 հրովարտելին և կարգաւ : * Եւ եգիտ նա՝ զհրովար
 4 տաին զոր գրեալ էր զն մուրգքէի, եթէ մրայէս պառ
 5 մնայ զմ երկնցուցն ներքինեացն նք, յորժամ պահէին
 6 զապարանս Թագաւորին, և կամէին սպանանել զարքայ
 7 արտաշէս : * Եւ ասէ Թագաւորն . և զի՞նչ շնորհս և
 8 կամ փառս առաք մուրգքէի : և ասեն սպասաւորքն
 9 արքայի . շարարէր և ոչինչ նմա՝ յորժամ հասեր 'ի վր
 10 ինպմոյ հաւատարմութեն նք առ քեզ : Եւ ընդ առա
 11 ւստան եկին 'ի գաւիթ Թագաւորին : * և ասէ արքայ .
 12 մի է 'ի գաւիթս : և աման եկն եմուտ հրամանն ասնաւ
 13 'ի Թագաւորին, զի կախեացէ զմուրգքն զփայտէն զոր
 14 պատարասեաց : * Եւ ասեն սպասաւորքն արքայի . ա
 15 հաւատիկ համան՝ արտաքի է : և ասէ արքայ, կոչեցի
 16 'ի ներքս : * Եւ ասէ Թագաւորն ցաման . զի՞նչ արարից
 17 նս ասնն զորես կամի՞ փառաւորել : և խորհեցաւ ա
 18 ման, և ասէ 'ի միտս իւր . զմի կամ արքայ փառաւ
 19 րել եթէ ոչ զիս : * Եւ ասէ ցարքայ . զայրն զոր ար
 20 քայ կամ փառաւորել . * բերցն զպատմաւանն զար
 21 քանի, և զերիվարն յորում արքայ հեծանէր, և տայնն
 22 ասն այնորիկ սիրելւոյն արքայի 'ի փառաւորաց անախ :
 23 * և զզեցուցնն զպատմաւանն ասնն այնմիկ զոր ար
 24 քայն սիրէ, և հեծուցնն զնա յերիվարն արքանի . և
 25 քարով կորզապցի ընդ հրապարակս քաղաքիս, և ա
 26 տացի՝ այսպէս եղիցի Ծմ ասնն զոր արքայ փառաւ
 27 րել : * Եւ ասէ արքայ ցաման, բարաւք խօսեցա՞ր զայդ
 28 արտաքն մուրգքէի ասն հրէի՝ խնամակալի՞ ասն ի
 29 մզմ, և մի վրիպեացի բան մի 'ի բանից քոյ զոր խօսե
 30 ՛ցարք : * Եւ առ աման զպատմաւանն՝ և զերիվարն ար
 31 քանի . և զզեցոյց զմուրգքն, և հեծոյց զնա յերիվարն,
 32 և անց նա ընդ փողոցս քաղաքին . և քարովն աղաղակէր
 33 և ասէր՝ այսպէս լիցի Ծմ մարդոյ զոր արքայ կամ
 34 փառաւորել : * Եւ զարձաւ մուրգքն յապարանս ար
 35 քանի . և համբն գնաց 'ի տուն իւր զլիարկեալ լի
 36 արամուք : * և պատմեաց համան՝ որ զի՞նչ անց ընդ նա՝
 37 զով .

ԳԼ. Է. (3) Ոսեւ . Չք'արարեր և ոչինչ : Որ ասին .
 Արարեր և ոչինչ : (4) Ոսեւ . Ո՞վ է 'ի գաւիթս : (7) Ո
 սեւ . 'ի միտս իւր . զայրն զայն զոր կամ ար : (8) Ո
 սեւ . Արն այնմիկ : և ասեւ . Արն միում սի : (10) Այս .
 խնամակալի 'ի ասն խնամ : (11) Ոսեւ . Այսպէս և
 զիս . զոր կամիցի արքայ : (13) Ոսեւ . Անց ընդ նա

զովսարարայի կնոջ իւրում, և սիրելեաց իւրոց : Եւ աւսնն ցնա սիրելիքն և կինն իւր : Եթէ յաղչէ հրէից էջ մուրգքէ՝ և եղև իշխան, հնազանդեալ նմա : զի ոչ հարես գու նմա չար հատուցանել : քանզի ար ան ընդ նմա է, և նա մեծացոյց զնա : * Եւ մինչդէռ նորա խոսեմն՝ 14 եկին երկու ներքինիքն կոչել զհաման ի ճաշ արեմաջն :

ԳԼ Ե՛

Եւ եմուտ Թագաւորն և համան ի գինեբրուս արեւ 1
նախ : * Եւ ասէ արքայ ցեղեր յաւուրն երբոք 2
գի մինչդէռ ընդէին գինի : զի՛ է քեզ եսմեր արեւին և զի՛ նշ է խնդրուածդ քո՝ և կամ աղաչանքդ : եղցի քեզ մինչև ի կես Թագաւորուես իմոյ : * և պատառ 3
խանի ես եսմեր՝ և ասէ : եթէ դաք ես չարսա առաջի քո արքայ՝ ասցի անձն մի խնդրոյս իմում, և բան աղաչանաց իմոյ ընդդանելի քեզ լիցի : * զի զի վաճառեալ 4
քաւես և ժողովուրդ իմ՝ ի կորուստ և ի ծառայութի և ի յափշտակութի մէք և որդիք մեր, և ես ոչ հաւատացի : արգ՝ ոչ է ասն բանադրելութի արժան ի տան Թագաւորի ընել : * Եւ ասէ արքայն՝ ոչ է որ իշխեաց ասնել 5
զիրա զայս : * և ասէ եսմեր՝ այս Թշնամի համան, որ չարս է՝ ան արար : Եւ համան զահիհարեալ խառնեցաւ յոյժ յաղաղի և ի արկնոթէն : * Եւ յարեալ Թագաւորն 7
ի շաշայ անտի, և եմուտ ի ծաղկոցն արքունի : և համան կամեր հրաժարել ի արկնոթէն, քանզի եր յերկու զի մեծի : * Եւ գարնա Թագաւորն ի ծաղկոցն անտի, և ետես զհաման զի կայր անկեալ առաջի զահիցից արկնոթէն՝ և աղաչէր զնա զի փրկութի իւրոյ : Եւ ասէ 8
Թագաւորն . արգ՝ յայդ չափ հասեր, զի կամես զին իմ քանազանել ի տան իմում : և համան իբրև լուսա, զու 48 զամեմի հարեալ անկաւ ի վթ երեսաց իւրոց : * Եւ 9
ասէ բուզամեան մի ի ներքինեաց անտի ցաղաց . ահա համան և փայտ մի կաղմեաց մուրգքի սիրելոյ արքայի, և կանգնեաց զնա ի տան իւրում յետան կանգնեան : Եւ ասէ Թագաւորն՝ խաչեսցի՛ ի վթ նի : * Եւ կախցին 10
զհաման զփայտէն, զոր պատրաստեաց մուրգքի : և ասա Թագաւորն գաղաթեաց ի քարկութի իւրեմ :

ԳԼ Ե՛

... սիրելիքն իւր և կինն իւր : (13) ի Բաղան գալտի . Ընդ նմա է, և նա մեծացոյց քա :

Գլ . Ե . (2) Ռոս . Թաւուրն երկրորդի : (3) Ռեմ . Ընդ հէ առաջի արքայի . աղաչանաց իմում ընդաւնելի լիցի : (8) ի Ռէն Գլ . Եւ ետես զհաման զի խոր անկեալ . և աղաչէր զնա զի փրկութի իւրոյ : (9) ի Բաղան Գլ . Եւ ասեաց յարգի սիրելոյ արքայի, և կանգնեաց քա :

ԳԼ. Ը.

- 1 Եւ յոյժմ աւուր պարգևեաց Թագաւորն եւթերայ
զգանմն համանայ քառի : և զմութքէ կոշեցեալ
Թագաւորին՝ քանզի պատմեաց նմա եւթեր եթէ ազգաւ
2 կան իմ է : * Եւ առ Թագաւորն զմատանին զոր եհան
'ի համանայ , և եւս զնա մութքէի : և կայցոյց եւթեր
3 զմութքէի 'ի վերայ նմ ընդոյ ամանայ : * Եւ յաւել եւս
խանդ ընդ արքայի , և անկաւ առաջի ոտից նր , և աչ
զաշեր՝ զի մի մինչ 'ի վախճան ընցի պատուհասն 'ի զմ
4 հրեկոյն զոր հապոյց համան : * Եւ ձգեաց արքայ առ եւս
թեր զգաւազանն ասկի . և յարեաւ եւթեր՝ երթեան
5 'ի աննեակն արքայի : * Եւ ասե եւթեր՝ եթէ կանք ի
ցնն քեզ , և գտեալ է իմ շնորհս առաջի քո , նապեղեցի
արքայն հրեշտակս և գտրձուացի՝ զհրովարտական որ դրեւ
6 քանն 'ի համանայ կորուսանել զհրեշտակն որք եւ 'ի քուսմ
7 Թագաւորաւթեր . * և զխաբդ կարիքն եւս անոանել
զարեա ժողովրդեան ինչ , և կամ զխաբդ կարացոյց առ
8 ինչ եւս 'ի բնակչոյց հայրենի գաւառին ինչ : * Եւ ասե
Թագաւորն ցեօթեր . իսկ եթէ զնմ ինչս՝ և զատայ
աւածահամանայ ետաւ շնորհեցի քեզ , և զնա կարեցի
զգոյցեա , զի ձեռն ետրի նա 'ի հրեայն . զինչ այլ ևս
9 ինչ ինչրեա՝ * Գրեցիք արդ գուց հրամանամ քանի ի
մոյ ուղ կամք իցնն ձեզ , և կնքեցի մատանեաւ իման ,
զի որչափ և գրեք իմ արքայի հրամանն տուեալ զի մի
9 մի գոյցի փեմակայ այնց հրամանայ : * Եւ կոշեցին ըւ-
գալիբան յառաջնամ աւուրն յամանանն նխան՝ որ և
արքեզ , 'ի քաննորդի յերրորդի ամի . և գրեցաւ՝ ող
և եւս հրամանն անտարհամար գայրացն . որք միանգամ
իշխանքն և կուսակալքն էին 'ի գաւառս գաւառս , նա
խարարացն , և իշխանայ նախարարացն . 'ի հնգկայ մի-
նչ յեթեւոյցայն՝ հարեւր քսան և եւթն կուսակա-
լացն , ըստ գաւառաց գաւառաց յեղորդանիւր լիջուո
10 նց , * հրամանաւ Թագաւորին . և քնքեցաւ մատանեաւ
նորա : Եւ առաքեցին զհրովարտական 'ի ձեռն հրեայն :
11 Կայ . սոք զի կայցեն հրեայք սղ և անարաղ՝ * Իսր
եանց օրինք յնմ քաղաքի : օգնականք և Թիկանք լի-
նել առ 'ի հատուցանել նց զփոխարէն Թնամեաց իւր
եանց .

ԴԼ. Ե. (1) Ռանտ . Պարգևեաց արքայն եւթերայ ըգ-
գանմն : (7) Յրեիսին գոված . Ձի ձեռն ետրի նա 'ի
հրեայն : (8) Ռիւս . Հրամանն տուեալ է . զի : (9) Ռանտ .
Պատմանն նխանայ . . . . և հնգկայ մինչ : (10) Ռ-
իւս , յաւել . Եւ գրեցաւ հրամանաւ Թա : (11) Արդ . Ռիւ-
ս և կոշեցին յաւուր միւսմ ը նմ . . . Թագաւորան ինչ :

եանց . ուն է կապիցն յաւարտ իմում ընդ նմ անգիտ
Թագաւորութե իմում , ք յաւարտ երկրաստաներոյ 12
գի ամառն ազարայ : Եւ ժյս եր պատմեն Կապաւորաւ
կին զոր կնքեալ եր մատանեաւ Թագաւորին :

ԳԼ ԺԶ .

Խաղաւոր մեծ արտաշէս . Ձեզ՝ որ կք 'ի հնգիաց 1
կաղմանսդ Ե յիմուովարացոց Կարէրքան և Եւթն
գաւառաց , նախարարացդ և ինքանացդ , որ 'ի մերում
մեռի և 'ի խորհրդեան մերում կք , ողջին : ք Բաղուն 2
քաղաք անգամ 'ի բարերար քաղցրուեց աստի , ասեալ
ասեալ պատուելալք՝ աւելի իմն և մեծամեծ խորհուրդդ
խորհեցան : ք Եւ զչ միայն զմեր հնազանդեալսն ինչ 3
քն յարջարեւ . որք և զք իւրեանց յանգիւնքն՝ և մե
ծութեաց կարեն համերել , և յիւրեանց բարերարան
մեռնարկել մեղքեանցին : ք և զգովութեա մչ միայն 'ի 4
մարդկանն աստի բանան ասեալ , այլ և 'ի շնորհե
նոց գովութեա բարձրացեալ յգիացեալ ինչքն : որ
գիւտն որոց նմ ասեալ յաւեժ նմ է : և ասեալութի
իմն շարուն համարին փախել 'ի գաղաստանն : ք Բալ 5
զում անգամ զքաղունս որք յիմանուէ կարգեալ են՝ ո
րոց հաւատարմութ զգործ 'ի մեռն ասեալ է , հանգիտ
և միմեմբութ անանց համարին առ 'ի հնգուլ զարեան
անրին : ք Վն որոց կեցաց իսկ զարման պատուհան 6
ջարկանութի ասեալքն առանց խորհելոյ , անգատաւ
նուի մատուցանել մեզ . զն պարիկ որք 'ի մեղքն պառ
ուեցան : Ասլ որք՝ զգաւանալ արման է : ք զչ որք 7
լափ միայն , որլափ և յառաջնում նաւաքն ուսուցող
մեզ ասեալ . որլափ և գրեցան մեզ ասանց սրբութն ,
որ եղևդ այնոցիկ որք արժանաւորութիւն զբացեալ
կին՝ ժամաութիւն իւրեանց : ք Արգ հայեցեալ մեր 'ի 8
Թագաւորութեա . ասանց խաղաւորն նմ մարդկան
շնորհեցաք կեալ խաղաղութի : ք Արգ արարեալ ըչ 9
գարձ փոխարինին 'ի նոյն , և որ ասալին Կամանն եր
այն 'ի բայ մարտեցի . և հեղութի և խաղաղութ ընդ
սուալ ելանել : ք Եւ մի ուն համանն անկողութեանց 10
մա

ԳԼ ԺԷ . (1) Ոմեռ . 'ի հոգեման հնգիաց և Եւթովարց' .
(4) Բաղուն . Արափ բանան , այլ 'ի շնորհեանցն . . . յը
կացեալ ոչ գիւտն . . . ասեալքն յաւերժ նմ է : (5) Յե
րնալին . 'ի հնգուլ զարեան անրին : (6) Ոմեռ . Ձանալ
ման պատուհ . . . ասանց խորհրդոյ անխառն անու
թն մատուցանել : (7) Ոմեռ . Անարժանութիւն զբաւ
ցեալ կին ժամանգութիւն իւրեանց : (10) Ոմեռ . Ան
գովեանց մեռն քան 'ի իւրեան քաղցրութե .

- մակեդոնացի շնորհաւթեց օտար լեալ 'ի զաւակնն պարսից . և յոյժ ասեցեալ և մերժեալ 'ի մերմէ քաղց
- 11 բուծի աստի : * և օտարացեալ զոր ունիմք առ ձե՛մ ազգս մարգասիրութիս . այնչափ ևս՝ զի և կոնքցաւ մեր աթոռակից . որում երկիր պագաննն ամենեքեան որք են ընդ մերով իշխանութիս . զոր յերկրորդ աթոռս
- 12 խնամ նստուցեալ պատուեցաք : * Եւ մէ հանգար անց նա իւրում ամբարտաւանութեն՝ մինքեանցիւ ջանացաւ՝ յիշխանութի աստի զմեզ 'ի բաց մերժել . և
- 13 յագուց աստի մերոց . * և զմեր քրիկն և զերախտաւոր՝ զմուրդի . և չքնաց և զանարատ, զհաւասար թալ զաւորութիս խնդ զեմեր տիկնանց տիկին, ձե՛մ ազգան իւրեանց հանգերձ՝ բազում զմւր 'ի նմեք զնա 'ի լք եղեալ առանց պատճառի, խնդեաց զդոսս 'ի
- 14 կորուստ : * զի նա այսմ օրինակաւ խորհեցաւ առ նաւ զիշխանութիս պարսից յանազատ աւերակ, և 'ի
- 15 մակեդոնացիս անգրկն դարձուցանել : * Այլ մեք 'ի բազմահար աստակէ յայնմանէ որք մտանքսն 'ի կորուստ հրէայքս, անսանեմք զի մէ ինչ գործք չարուն
- 16 'ի սոսա դասին . և արգար օրինաց վարիչք : * Եւ են իսկ սոքս որդիք բարձրելոյն մեք կենդանւոյն այ . որ ուզէ զմեր և զազգիս մերոյ զմազաւորութիս յիւր
- 17 մէ բարեւեր աւատութեն : * Եւ արգ բարւոյք արարէք զի միմէ մեռնամուկ եղէք թ հրամանի գրոյ հր
- 18 վարտակացն համեայ՝ որ առաքեցաւ առ մեզ . * զի զի և նա ինքն զոյս յինքնէ գործեաց, մերձ 'ի գրուած սխալուոց քաղցրիս ձե՛մ ընտանեք իւրովք հանգերձ, 'ի փոյն ելեալ է . զարժանն վրժուոց հատուցումն անգրկն յանն իւր ընկալեալ յամենակալէն այ, որ հա
- 19 տից նմա վաղվազակի զգառաստանն : * Եւ զգառանն հրովարտակիս այսորիկ յառաջ հանեալ եղեալ և առ բաժեալ ձե՛մ զգուշութի, եթէ հրեից վարել ցիւրեանց
- 20 օրինակ : * Արգ՝ քաղաքերացքն նորա . զի ուր 'ի ժալ մանակի նեղութեն ասիպէին զնս չարարել . հատուցեն զհատուցումն 'ի Թշմափս իւրեանց, յերկոտառա
- 21 ներորդ և յերեքաստաներորդ ամսեանն ազար՝ * 'ի նմն աւուր : զի զայս իսկ ամենազորն ձե՛մ փոխանակ

աւ

- (11) Բէն . Երկեր պագանեին ձե՛մն որ էին չ : (12) Ունեւ . 'ի մերում ամբար' : Ուր ունեւ, յիւրում ամբար' : (13) 'ի Բէն Կի . Զեւթեր գիմեւ, փիլի : (13) Ունեւ . Առանց պատճառանց խնդրեաց զնոս : (14) Այս . Խորհեցաւ ասել զիշխա' : (16) Սիւն . Աւատութի : (17) Ունեւ . Գրոց հրովարտա' : (17) Ունեւ . Ողբ առաքելցան առ : (18) Այս . Զարժանի վրժուոց զնա' :

առաւելելոյ ընտրեալ ազգին՝ արար նշ ուրախութեան
 * Եւ գտաւ այժմ՝ ի կարգս ձեր և ի անձն առեկանաց 22
 ձերոց, և յաւուր նշանաւորի ուրախութեան արասիկը -
 * զի ոչ ցարժմ, և արդ զինի այսորիկ փրկուի եղիցի 23
 մեզ՝ և զառաւելաւորաց պարսկաց: Եւ որք ի մեր վիշ
 զխորհուրդ մահու խորհին՝ նշ յերառանկ կորստեան:
 * Ամ քաղաք և ամ գաւառք որ ոչ աննիցին 24
 նից մերոց այսորիկ՝ սրով և հրով և բարկուք մաշեա
 ցին. ոչ միայն ի մարդկանն անապատ լիցի, այլ և գա
 ղանք երկրի և թռչունք երկնից՝ մինչ յաւառեան ի
 բոց մերեւելք ընկեացին:

ԳԼԸ.

Եւ պատմենք հրով արաւեայն ցուցեալ կարգացեալ 13
 լիցի առաջի ամ ալաց՝ յիմում Թագաւորութեան.
 և որ պատրաստել հանգերմեալ էին կորուսանել ըզ
 հրեայագլխաւորս յայտնի կորուսանել զմշտմիս քացա
 յիջ լիբուք: * Եւ հրեայանքն ելին փախթով կառաւ 14
 բնէ որ ի Թագաւորէն կարգեալ էր: և գրեցան հրա
 մանն և եղաւ ի սխիս քաղաքի: Եւ յաւարան յայտ
 արի յարժամ եղև այս. * և մուրգքե ել, և գլեցեալք 15
 զպատմաւ ձանն զարդունի, և պատկ ունէր ոսկի, և Թագ
 ի բեհեզոյ և ի Ծիրանուոյ. և տեսին որ ի սխիս քաղա
 քին էին, և ուրախ եղին յոյժ: * Եւ հրեկն լայս մեծ 16
 ծագեաց, և ուրախութ յոյժ * յամ քաղաքի և ի գաւ
 առոս, ուր և ընթեռնութն զհրամանս արքունի՝ խնդա
 րէ և ուրախութ լինէր նշ. և բազումք ի հեթանա
 սոցն գառնային ի հրեութեան անգր, և Թագաւորէն զմ
 ահին հրեկց:

ԴԼԹ.

( ) ի յերկոտասաներորդ. ամսոյն՝ և յերեքասանն 1
 Եւ արար աւուրն որ է ազար և կն հնաս հրապարակն՝
 որ գրեալ էր յարքունուս: ի նմին աւուր կործնէին
 որ մանգամ ընդ գիմագարդք լինէին հրեկց: * և ոչք 2
 էր

(22) Ռմտ. Կանաւորի ուրախութեան: (23) Բաղան. Եւսորիկ ուրախութեան զինի ձեզ, և զանկաւորաց մերոց պարսկաց. զխորհուրդ մահու խորհին: (24) Ամ. Ըստ բանից մերոց այսոցիկ:

ԳԼ. Ե. (13) Բաղան. Պատրաստել հանգերմեալ ըզ հրեայագլխաւորս յայտնի կորուսանել զմշտմիս քացա: Եւ հրեշ: (14) Ի Բաղան գաւառ. ի սխիս քաղաքի Եւ յաւարան յայտնի յարժամ եղև այս. և մուրգք: ԳԼ. Թ. Ամ. (1) Միանգամ գիմագարդք լինէին:

- էր որ ընդգեմ գառնայր նց ամենեւին. քանզի զահի
 3 հարան՝ ի նոցանէն : * Զի ի խնայքն որ ի վի նախարա-
 րացն նց կացեալ էին, և կառահալք՝ և արքունի գաղա-
 փաք՝ պատուէին զհրեայնսն, զի ահն մեարգբէի կոյց
 4 ի վերայ նց. * քանզի հրաման տուեալէր հրովարտա-
 կաւ Թագաւորին՝ անուանել զնա ընդ ամ Թագաւա-
 6 բուծին իւր : * Եւ ի սխիս քաղաքի կոտորեցին հը-
 7 բեայքն արս իբրեւ հինգ հարիւր : * Զփարակն, և ըզ-
 8 նեստեն, և զգովփոն, և զփաղգա, * և զփարգաթա, և
 9 զարարեա, և զարարադա, և զմարմախն, * և զարաւ-
 10 փեն, և զարսեան, և զարբուծեթան, * զորդիսն հա-
 մանայ որդւոյն ամագովթայ, որդւոյ բերդեայ Թըշ-
 11 նամւոյն հրեից : * Եւ յափշտակեցին ի նոցն աւար՝ և
 մատուցին զթիւն արքայի զկորուսելոցն ի սխիս քա-
 12 ղաքի : * Եւ ասէ՝ արքայ ցեալմեր. կորուսին կրեայքն
 ի սխիս քաղաքի արս հինգ հարիւր. և շուրջ զքաղա-
 քան մըլափ ևս տաւաւելոյցի կարեւո. արգ զինչ
 13 ևս կամիս զիարարից քեզ : * Եւ ասէ ցարդայեալմեր-
 տացի՝ հրաման արքայ հրեիցն սոյնպէս առ վաղիւ, զի
 14 զորդիսն համանայ կախեսցեն : * Եւ ետ հրաման տա-
 նել սոյնպէս, և հան արտաքս առ հրեայնսն որ ի քաղա-
 քին էին՝ զմարմինս որդւոցն համանայ հանել ի փնայ :
 15 * Եւ ժողովեցան հրեայքն ի սխիս, յաւաւրն յորեք-
 տասաներորդի ազարայ, և կուտեցին արս երեքհազ-
 16 րիւր. և սոյն յափշտակեցին : * և որ պղքն էին ի հը-
 բեից ամսի որ Է Թագաւորուք նք էին ժողովեցան,
 և անձանց իւքեանց օգնէին : Եւ հանդեսն նոքա, և
 զազարեցին յայնցանի որք պատերազմէին ընդ նոսա.
 17 զի կորուսին ի նոցանէ իբրեւ հինգ հազար ոգի : * Եւ
 բերասաներորդի ամսոյն ազարայ. և սոյն յափշտա-
 կեցին : Եւ հանդեսն նոքա յերեսասաներորդ աւարն
 նոքն ամսոյն. և կարգեցին զօրն զայն որ հանգատեան՝
 18 ինգուծի և ուրախուք : * Եւ հրեայքն որ էին ի սխ-
 փս քաղաքի, ժողովեցան ի յորեքտասաներորդ աւար
 ամսոյն, և ոչ հանգեան. և կարգեցին զհնգտասանե-
 19 րորդ օրն ցեծութիւն և ուրախուք : * Վն այսորիկ հը-
 բեայքն.

(6) Ոսեւ. Հրեայքն արս՝ 2 : (10) Ոսեւ. Որդւոյն առ
 մագապուծայ, որդւոյն բարդեայ : (12) Ոսեւ. Կաթ-
 ցեա՝ զի արա՝ : (13) Յօւնիսիւն. Եւ ասէ արքայ ցեալմեր,
 տացի հրաման : Եւ որում անի վրդախա և աշ օրինակի
 (13) Ոսեւ. Անուպէս առ վաղիւ : (15) Ոսեւ. Եւ հա-
 տեցան արս երեքհար : Ուր օսեւ՝ և կոտորեցին արս ե-
 րեքհար : (16) Ոսեւ. Եւ որք մնացեալքն էին ի հրեից
 ան՝ : (19) Ոսեւ. Ազարայ ամսոյն. և ընկեցի իւրում

Երեւոյն ընդ ամ երկիր, և ընդ գաւառսն տանէին ամեն
 ուրախութեւն. զօրն չորեքասաներորդ ազար ամսոյ,
 որ բարձր ուրախութեւն: և առաջին նուիրա այր ընկերք
 քաղոյ, և բնակէին որ բնակեալէին 'ի մարտապաշտման.
 և զհնգետասաներորդ զօրն զազարայ տանէին նոյնպէս
 բարեաց և ուրախութեւն: * Եւ գրեաց մուրգքէ զքանս 20
 զայս 'ի գիրս մասնեց, և առաջեաց հրեկոյն որ էին
 ընդ իշխանութիւն արտաշէսի արքայի, մարմաւորաց և
 հնաւաւորաց, * հաստատել կարգել զաւուրս զայտօրիկ 21
 տանել ամեն ուրախութեւն՝ չորեքասաներորդ և ըլ-
 հնգետասաներորդ աւուրն ազարայ: * զիս զի յայտմ 22
 իրենաւն աւուրս հանդեսն հրեւոյն 'ի Թշատեաց իւր
 եանց. և յամենանն որ գարմաւ սուգ նց յաւախութե-
 վն, այսինքն է ազար. և 'ի ցաւոյն որ գարմաւ յա-
 խութեւն, կատարել զաւուրսն զայն՝ աւուրս հարազ-
 նեաց: * ուց և գրեաց նց մուրգքէ, * եթէ մեզ համան 23
 ամառաւթեանց մեկեդոնացի պատերազմ ապր Ը նս, 24
 և մեզ հհան նց Թիւ համարայ և վիճակ կորուսանել
 ցոտս. * և կամ մեզ եմաւ առ արքայն՝ և ինգրեր կա- 25
 ինել զմուրգքէ զփայտէն. և միշտի մեռն 'ի գործ ար-
 կեալ անէր 'ի վր հրեկոյն զարիսն: Եւ եկին միմեքե-
 ցան լքան չարիք նք. և կախեցաւ նա՝ և որդիք նք ըլ-
 փայտէ: * զիս այնորիկ կարգեցան աւուրս այս պահոյ. 26
 զիս զի և ժամանակն իւրեանց բարբառափե ասի պահը,
 զիս բանեց հրովարտակիս այսորիկ. և որ ինչ փանգամ
 անց ընդ նս, և որինչ եղև նց, * հաստատեաց կացոյց: 27
 Եւ ընդունին զայս հրեւոյն յանձնիս իւրեանց, ու
 առցանէին և որդւոց իւրեանց. և միչ որ ինչ յաւ-
 լնայ 'ի նոսա. և ոչ զամիսն այլափոխեն. * և աւուրս 28
 այս յիշատակ լինին յազգս ազգս, 'ի քաղաքս և 'ի գաւ-
 առս, և աւուրսն այն պահոյ պատուեացին. և յիշա-
 տակ նոցա մի պահանեացէ ազգէ մինչև յազգս: * Եւ 29
 գրեաց եսթեր գուարտ ամենապարայ, և մուրգքէ այր
 հրեայ. և հաստատեցին զպահպանութիւն հրովարտակիս
 այտօրիկ: * Եւ մուրգքէ և եսթեր՝ կայուցին իւրեանց 31
 քաւանման. և ուխտեցին իւրեանց ուխտ, և խորհուրդ
 կատարեցին: * Եւ եսթեր երգամբ հաստատեաց մինչև 32
 յաւախանս ժամանակաց. և գրեցաւ 'ի յիշատակս:

ԳԼ.

(21) Այս. Առնել ամեն ուրախութեւն: (22) Ուրիս իրիկ. Յաւ-
 քութեւն, որ ինչ է ազար, կատար: (25) Ուրիս. Չեռն
 գործն արկեալ... Լքան չարիք նց: (26) Ուրիս. Ոչ զի
 ժամանակն իւր... զիս բանիս հրովարտակիս: (27) Այս. *
 Եւ այլ ինչ որ յաւախայր 'ի նոսա, և զամիսն ոչ այլափո-
 խեն: (28) Ուրիս. 'ի յիշատակ լինին:

ԳԼ. Ժ.

- 1 Եւ գրեաց Թագաւորն յիշխանուն իւրում չ ծով
- 2 Եւ ընդ ցամաք : * զգորունն իւր , Ե զգալայերու
ԹԵ իւր . Ե զմեծութն Ե զփառս Թագաւորութն նր .
- 3 Ահաւանիկ գրեալ է 'ի գիրս յիշխանաց պարսից Ե
մարայ : * Եւ իբրեւ աւնայր մուրդբէ զԹագաւորութն
յարաւախէ , Ե էր մեծ 'ի Թագաւորութնն իւրում . Ե
փառաւորեալ Ե սիրեցեալէր 'ի հրէից անսի . Ե պատ .
- 4 մէր զիրան եղեալն ամ ազգասողմն իւրում : * Եւ
- 5 ասէ մուրդբէ . յայ եղև այս : * վն զի յիշեաց զանիկ
երազոն՝ զոր ետես վն բանիցս այսոցիկ . զի ոչ զանց
- 6 եղև ի նոցանէ բան մի : * Փղորիկ աղբերն որ եղև զմե
մեծ . Ե էր լոյս Ե արև Ե ջուր յոյժ . եսմեր է գետն ,
զոր ամուսնացաւ Թագաւորն , Ե արար զնա արկինն :
- 7 * Եւ երկու վրասբն՝ ես եմ Ե համան : * Ե աղբ որ
- 8 ժողովեալ էին կորուսանել զանուն հրէիցն * որ է
- 9 իել : Եւ կարգացին աւ ամ Ե կեցին . Ե ապրեցոյց ար
զժողովուրդ իւր , Ե փրկեաց զմզ ար յամ չարաց յե
րեց : Ե արար ամ զնանս Ե կարգաւորեալ իւր մեծարեմ ,
- 10 որ մչ եղեն երբեք 'ի հեթանոսս : * Այս այսորիկ արար
վիշակս երկուս , զմն ժողովրդեան այ , Ե զմն ամ հե
թանոսայ : * Եւ եկին այս երկու վիշակքս 'ի ժամս
- 11 Ե 'ի ժամանակս . Ե յաւուրն գառասաննի առաջի այ
- 12 յամ հեթանոսս : * Եւ յիշեաց ամ զժողովուրդ իւր ,
- 13 Ե արգարացոյց զժառանգութն իւր : * Եւ եղիցին նց
աւուրս այս յամենան ագարայ 'ի չրեքասանն աշ
ուար , Ե 'ի հեղեասաներորդի նմն ամայ , ժող
գրգրքն հանգերէ ցնծութն Ե ուրախութն առնի այ ,
զստ ազգս յաւիտենից 'ի ժողովրդեանն իել :

ԳԼ. ԺԱ.

- 1 Եւ ամեն չորրորդի Թագաւորութնն փառաւանայ . Ե
կեդուրաւարայ , եմայ՝ զովսիմեոս քահանայ Ե զե
տացի , Ե պաղամբոս որդի նր , զազնուական գրեալ հե
րովբասանն , զփրուրեանն . որ ամուսնի վիսիմեդոս
պաղամայ , այն որ յեմ :

Կարգեցաւ Եֆեմ :

ԳԼ. Ժ. (3) Ոմեհ . Ամ աղբին իւրում : (6) Ոմեհս
Փղորիկ աղբերն : (13) Ոմեհ . 'ի չրեքասանն աւուրս ,
Ե զհեղեասաներդի նմն ամայ :

ԳԼ. ԺԱ. (1) Ոմեհ . Լուսիմեդոս : (1) Ոմեհ : Փաղ
մայ զբոգի աշն որ յեմ :

ՆԱԽԱԴԻՐՈՒԹԻՒՆ ԳՐԱՑՍ ՅՈՒԴԹԱՅ

( ) Գործ Ժողովին յարիւր, որ ապան զհալէիէնէն՝ զայն
 ■ Եւ որ պաշարեալէր զԲեդիզաւ՝ որ է սմարեա, առ նախ-
 փորանաւորաւ եղեալ՝ առ պարսկաւն. և ցաւսնէ զպաշարէն
 հալէիէնէնէն, զլաւին յեւ Գաբի գերացն 'ի Բաբելոնէ : Դի
 քաւսնէ ինքնոյն զի քի նախադրանաւոր այս՝ նա որ գերեաց
 զԵրանաւոր. զի առ էաւէի 'ի Գաբիէնէն, ի Բաբելոն
 պայս ին. ԶԼաւինէն որ յեւ ինքնոյն պարսիկ՝ առ 'ի հէ
 քայեցաւ երկուրդ նախադրանաւոր ինէ, առ որով հրէիցն զա-
 ճախ լինէլ առ. որ արաւթաղէն խածէլէն է Գաւ այս : Իսկ էի
 զԺամանակն Լաւինէն նախադրանաւոր, յալով առ. և ցա-
 ճաւն ի Բաբելոն, և զարմացի. զի իրոն նախ է առ զԳա-
 րաբաբել. Եւ յառաջ յալիլին, և զհաւանայի, որոսց յե-
 աւայ յալէիէնէն, և յառաջ է առ զԻրան երկուրդ :

ՅՈՒԴԻԹ Լ ԳԻՐ ՔԱ

ԳԼ Ա.

Յ ԱՄԻՆ ԵՐԿՈՏԱՍԱՆԵՐԱՌ
 ԳԻՐ ԹԱԳԱՆՈՐԱՆԻՆ ՆԱԽԱԴՐԱՆԱՎՈՐԱՅ ԵՐ
 ԹԱԳԱՆՈՐԱՆԻՆ ԱՍՈՐԻՆԱՆԵՐԱՅՆ՝ 'ի նիւ
 առի մեծի քաղաքի : յաւաւրս արքայաւ
 զայ որ Թագաւորեացն ժարաց յեկրատանացւոյ երե-
 բին. և շինեաց նա անգ քաղաք, և ան շաղջ զեկրատա-
 նացւոյն պարիսպս կոթածոյ քարանց, 'ի լայնութի
 կանգնաց երկ, և յերկայնութի 'ի զից կանգնոյ. և ա-
 բար բարձրութի պարսպին եւ Թանապուս կանգուն.
 և զաշտարակս նր հաստատեաց հիմամբ յայտնոյս և
 յայն

* Ոմեկ անիւն յերազիր Գրոյս՝ Յուդիթ է գիրքս այս : և
 գրեալ թ լի՝ Յուդիթ :
 Գլ. Թ. (1) Ոմեկ 'ի նիւառի մեծ քաղաքի : և անկո
 'ի նիւառի 'ի քաղաքի մեծի : (2) Յուդիթին. Հաղջ քա-
 ղանաւանացւոյն պարիսպս : (2) Ոմեկ յաւաւրս. Եւ Թագ
 նապուս կանգուն է երկայնութի յիսկս իսկոն :

Կէն յայտ անդր զայդաբին լի բարեկուք, մինչ արիւնն
գունգադունգ արտաքս հոսեր, և վերքն շարաշար պա-
տառեալէն, և ամբոնն առաջի անգ յայտկոյս յայնկոյս
46 փարատեր: * Եւ եկաց 'ի վերայ վիմի միոջ, յանգիման
կողմանցն երկացուն. խանարհեցաւ առ 'ի գիրկս իւր
զաղինն արեամբն հանգերձ, և ցոյց 'ի վեր յերկինս:
Կարգաց զար կենդանութե զոգւաց և զմարմնոց՝ և ա-
ռէ: զոյն հասուցումն հասուալիւր գու նմա: և նա
զոյս օրինակ փոխեցաւ յաշխարհէ:

ԳԼ. ԺԵ.

- 1 Ի սկ նիկանովր՝ իրբե անգ. եղև նմա զն յազալեանց
'ի կողմանցն շարաշարաց, խարհեցաւ պատրաստե-
2 ցաւ յաւուր պահոց շարաշար անկանել 'ի վերայ: * Եւ
հրեայքն՝ որ ընդ նմա եին, բանդադառաւ աանել 'ի
կանովր, սկսան աղաչել և ասել. քաւ քեզաներ, մի այգւ
պէս խիստ և խրժարար կատարեր զիսմ քո: * Եւ յառիւր
փառս, և գիր պատիւ յաւուրս որ պատուեցան 'ի պա-
3 տիւ հանգստեան յամենակալ արքայ: * Սկսաւ անգէն
հարցանել անօրէնն՝ և ասէ. և զայնմ ամենակալ յերկ
կինս որ հրամայեաց ձեզ փափուկ ունել զօրն շարա-
4 թուց: * Դորա պատասխանի ետան՝ և ասեն. այժ,
գոյ ար ամենազօր կենդանի, որ հրամայեաց փափուկ
5 ունել զեւթներորդ շարաթուց: * Եւ ժամատուան
ասէ արհամարհանց. ասէ՝ հզօրն երկրիս է. որ ապ
գործել զինու և զարգու, և գործել զգործն արքունի:
և սակայն ոչ մեղմացաւ անօրէնն 'ի հպարտութէ ան-
6 տի: * Եւ նիկանովր իմ հպարտութի խառապարանոց
զնապեալ, համարեր հասանել 'ի վր յազալեանց. հա-
7 տանել սատակել՝ և նշան յաշխարհէ կանգնել: * Իսկ
մակարեոս յիմ ժամ յառաջեալ էր 'ի ար, որ հանա-
8 պաղօր զօգնուի իւր ոչ ասնէր պակաս 'ի նմանէ: * միմի
թու

Կէն 'ի յայտ անդր... մինչ արիւնն գունգադունգ... առաջի
անդր յայտկոյս: (46) Ո՛հնէ. Եւ եկաց 'ի վիմի միոջ...
և ցոյց 'ի վեր... և կարգաց զար:
ԳԼ. ԺԵ. (1) Ո՛հնէ. Վասն յազալեան կողմանցն շա՛.
... անկանել 'ի վերայ նի: (2) Ո՛հնէ. Աղաչել և ասեն.
քաւ քեզ: (2) Օրինակ Գ. խիստ և խրժարարար կատա-
րեր... ուն պատուեցաւ 'ի պա՛... յամենակալ սիքն:
(3) Ո՛հնէ. Սկսաւ անգրէն հարցա՛... փափուկ ունել
զեւթներորդ օր շարա՛: (4) Ո՛հնէ. Զեւթներորդ օր շա-
րաթուց: (5) Ո՛հնէ. Ասէ արհամարհանգ. հզօրն երկի՛:
(7) Ո՛հնէ. Զգնապանութի իւր ոչ ասնէ պակաս: (8) Ո՛հնէ

ԽԲ T t

Թագեր զոյնսիկ որ ընդ իւրն եին, մի ճանդառաւ՝ մի
 զանգիւսիչ յանդին հիմարասաց . յարմարել, և գնեալ
 'ի ծոց զգործան բաժնէն զտաղքնաւ : և որ ոգնակա
 նուէրն ձեզ յերկնից գտան . և որդ' ակն ունեղ զնոյն
 'ի մէջ զյաղճութն և զմիկեմարտն : * Եւ միկեմարտեր 9
 զնա յարկնացն և 'ի ծարգարեից . առ յիշուցանել նոյ
 զմարտ պատերազմաց որ 'ի ձեռն նոյա կատարեցաւ .
 զանգաւարտեալ յամարագոյնս և առնէր զն, գնեմաւ 10
 նոսացն ևս տարեմ 'ի մէջ բերեալ, և զուխակցն առ
 ցանել, և զերգանացն անարգել : * և զմի մի 'ի նոցանէ 11
 առանել զտեղր միկեմարտն բանիւք, քան զինուոյն
 տիգր և ասպարազ : Եւ երան ևս սկսաւ պատնել նոյ
 պիտմիկ ժամանակին, զի տառակ զուարթացոյց զա
 մանական : * և եր անիւ երազոյն արկնակ այս . Ոյնիւ 12
 ան որ յայնժամ ընալ եր քահանայապետ . գնեղցնիկ
 հայելով, շերտ անանելով, հեղ բարոյիք և հանգարտ
 արտի . և եկաւ խոտ արկնակի գնեղցնիկ, ան ամէր եր
 'ի մանկութն, զամ գանձին բաժնէն . համարեմաւ
 զձեռն իւր արգելք 'ի վր արգացն փորքոյնուոյ հառ
 տառաւ : * Այս գործեալ անանիւր զնրոյն փաւ 13
 զաւարտեմն զբանքիկ և կարթ զայելուշ իմ, որ չարթ
 փաւել բակ անեալ ունիւր ' և ասէ : * անգուտս իւր 14
 մեղ սկսաւ ոմիւ ' և ասէր . Եղբայր ծերս այս . ան է
 որ բարուժ աղծա անպակաս յանձն մտառցանէ ոյ
 երեմիւս մարգարեի : * և ձգեր զաջ ձեռն իւր երեմիւս, 15
 և ասէր ձեռն 'ի ձեռն ցլուգոյ սուտեր մի ամէնան
 զերթ . և ընդ ամէն ' ասէր այսպէս : * Աւ գրուանք 16
 զոյգ անար արարակ 'ի մէջ, զի գովաւ տառակեացն
 զնձապիւս ամ : * Միկեմարտցան 'ի բանից անտի յաւ 17
 գոյ

մեկ : Եւ միկեմարտեր... և մի զանգիւսիչ յանդին հի
 մարասաց... ձեզ յերկնից գտանել : (9) Ոյնիւ . Աւ 'ի
 յիշուցանել նոյ զմարտ պարգունաց... կատարեցան :
 (10) Ոյնիւ . Պարտաւորեալ յամարագոյնս ևս առնէր :
 (10) Ոյնիւ . Եւս տառա 'ի մէջ բերեալ' և : (11) Ոյնիւ
 յանկան . Եւ տիգր և ասպարազ փիկարեալ ձեռն : Եւ
 երազ : (12) 'ի բազան գովտի . Ոյնիւ ան որ յայնժամ
 (12) Ոյնիւ . ձեզ բարուք : (13) Ոյնիւ . Բակտեաւաւ
 առնէր' և ասէր : (14) Ոյնիւ . Խոտեղ անանիւր ոմիւ...
 յանձն մտառցանէր երեմիւս : Այսպէս 'ի բազան գով
 տիւր' համար արտաւ արկնիկ, ինգիւ և պարգունաւ, բաց
 թաւ իւր իրարեւ ին յանդիւր գով բաւ 'ի պարտ
 այս, ան է և մի Ոյն երկու արկնակ և ին համար բարդին
 յանոյ անին, Եղբայրապետս այս, ան է, և մի : (17) Ոյ
 նիւ . 'ի զերթ և գնեղցնիկ... այս տիգր ամարտիկ :

- գայ՝ ի դարձի և ի գեղեցիկ, և բարձրացան յոյժ քաջալ
ընտաք: և անմիջ երկասարգաց վերադին նորոգե-
ցան: Եղին ի մեծ պինդահեռեւ մէջ պար անգր ասլիմա-
քեւ, այլ հաստատուն զոտո՝ ի թոյս հարկանել, յեմուղ
՝ ի համբերութե, պնտել ի պատերապոյ: Ժառանգել
զանուն քաջութե, հաստատել ի վր իրաց տխախն հա-
ւասարութե, առնուլ յանմ գնչնութե ի վր քաջա-
18 քին: * ի վր կանանց և մանկանց, և եղարց հարազա-
տաց ի վր գայեկաց բնակաց տանկանց քաջաբացաց:
և առաւել քան զայս ամ նշնութ պատերապոյ եր նշ
19 ի վերայ մեծի սանաթին սրբելոյ: * Եւր սակայն և ի
նորոք քաղաքացոյն մէջ թեթեւ վիշտ պատերապոյ, կար-
20 ծիք վշտագին գաստատանին: * Այլ իբրեւ կողմանց
զօրաց երկոցուց ի միմեանս հասանելն, քաջ հար-
կաներ, պատրաստութե լիներ, նահատ յարգաբեր *
զիբերն վառնալս զմզաց զմզաց ի դուռն յորինելոյ,
կացաւցանելն, զհեծելազօրն յաշ յախնելութեւս դար-
21 ծելն: * Զայն ահեղ անսել յազաւ հայեցեալ անա-
նէր՝ զգնդայն պրտու գրտու պատրաստութե, զգն-
նուցն զղեկալէս սրբութե, զնանայն քաղեղոյ, զմե-
ծանմ գաղանայն զանհարկն գաղանաւ, զմեծ յեր-
կինս համարմաւ ի նշանագործ արն կարգար: որ
մէջ թե ըստ կամե մարգէան, այլ ըստ կամե իրաւանց
22 իւրոց ապ պաղծուի արեաննայ իւրոց: * Եւ անտա-
տեւ յաղաքին իւր մյոպեւ: Գնւ նոր անրանց՝ առա-
քեցեր զիբերայն քո ի ժամանակս եղեկայ արդոյի,
և ստատկեցեր գու ի դօրոց անախ անեղբայրնայ հա-
23 բերաւ թուան և փնդհաղար փեծեալ ապառաղեան իւր
արգ. նոր ամենազօր որ բնակեալ եւ յերկինս, առաջեմ
զիբերայն քո առաջի մեր, յահ յերկեւ ի գաղունն ի
24 զօրուն բաղիք. քոյ, զի զահի հարցին՝ և պակիցին, * որ
հայեղութե հաստանն ի վերայ ժողովրդեան քոյ: և
25 սո գրանս իւր զախաննայ: * Իսկ նիկանոյք՝ մեծա-

շուք

(17) Յօրինալն պատեր: Եւ բարձրացան յոյժ քաջալ
(18) Որոք: Եւ ի վերայ գայեկաց: (19) Որոք: Որոք
թեթեւ վիշտ: (20) Որոք: Այլ իբրեւ կողմանց զօրաց
երկոցուց պատրաստութե լիներ, նահատ յարգաբեր
՝ ի միմեանս հասանելն: քաջ հարկաներ: զիբերն վա-
րնալս... յաշ և յահեակ: (21) Որոք: Զնուն զպեղալէս
սրբութե... զմեծս յերկինս բարձրաւ ի նշանագործ արն
կարգարն... զպաղծուի արեաննայ իւրոց: (22) Որ-
ոք: Մեծեղբայրն հարկեր: (23) Յօրինալն իտաղով
զի: Սնեղբայրնայ ԶԵՄ: (24) Որոք: Եւ ի գաղունն:
(25) Որոք: Բաղիք քաղաքի հարցին և պո: (25) Որ

քաղց 'ի գոգնան փողոց, բազում արուեստականաց ձայն
 նիւ զնախան յառաջ մատուցանէր : * Սղոս արտի բաւ 26
 զոււ աղօթիւք ինքզուստաց 'ի վիշաքմակէին : * զմեռաւ 27
 'ի գործ արարեալ, և զսիրտս առ ձեռն աղօթիւք յեր
 կնն : Հասանէին հարկանէին դուռն մակարեան յաւ
 դայ 'ի զօրացն հեթանոսաց, ոչնչ պակաս յերկից բիւ
 բուց և 'ի հինգ հազարն . մեծապէս զուարճացեալք
 յերեւել օգնականութե մեծութեցն նոյ : * և այսպէս 28
 զգործն ուրախութե վնարեալ ինքուրք գտանային :
 Անգ դառնակն անկեալ զնիկանովք առաջն գնդին եւ
 տօրեկոյ՝ զմեռն զարգուն նշանօք հանգերձ 'ի մեջ եր
 կոյս ձախատացն : * 'ի ձայն բարձր զայման մեծ աղաւ 29
 զբաւա զամենազօրն ձեռ յերեանց հայրենի բարբառն
 օրհնէին : * Հրաման ատար զարուրթն հաստատուք՝ 30
 առհասարակ քաղութիւն նահատակուք՝ մտադեւր հա
 ւանուք 'ի վիշ աղգին նահատակեալ՝ Հրամայեալ ըզ
 զգլխն հասանել զնիկանովքայ, և զաջ մեռն թիկմարն
 փանդերձ, և տանել լյեմ : * Իբրեւ եկն ինքն՝ եհաս, եւ 31
 ջնաց զազգատահն, զքահանայսն առաջի սեղանոյն .
 և ետ անել զամբաղաւ միջնաբերդին զակառանց . * և 32
 յոյց նոյ զանօրէն զհայհոյքն զնիկանովքայ զգլուխն, և
 զմեռն զոր ինքեաց մզել 'ի տաճար անգր յաթնապալ
 նոյ պարծանօք հպարտուք : * Եւ զեղուն հրամայեալք 33
 զանօրէն նիկանովքայ հասանել . և սակ, մանր մանր
 կտարեալ զայս թուռնոյ գեղապէշ ջոմբեցից : և զան
 մեռն բազումն յանգիման տաճարին հրամայեալ կա
 խել : * Այլ ամենքին յերկնս օրհնէին զերեւելին ձեռ՝ 34
 և սակին . օրհնեալ որ պահեաց անարատ զուրք սե
 ղի իւր : * Եւ կարեաց զնիկանովքայ զգլուխն զարձ 35
 բաժուր աշտարակէն յոյս յանգիման ամենեցուն . և
 յաթնապալ օգնականութե նն նշան յաղթուէ կանգ
 նեցաւ : * Ուխտ եղին առհասարակ, հրաման ետան 36
 Ընդ

մահ : Եւ բազում արուեստականաց ձայնից 'զնախ' :
 (26) Ուխտ . Սղոս արտի բազում : (27) Ուխտ . Եւ
 զսիրտս աղօթիւք առ ձեռ յերկ'... մակարեան յաւգայի
 զօրացն : (28) Ուխտ . Չգործն ուրախութե վնարեալ...
 երկուց ձախատացն . Իմ, ձախատացն : (29) Ուխտ .
 Մեծաւ աղապակաւ զամենապալն ձեռ յերկ' : (30) Ու
 փան . Կահատակեալ, զգլուխն հասանել նի' : (31) Ու
 փան . Իբրեւ եկն և եհաս... միջնաբերդին զակառանց :
 (32) Ուխտ . Եւ եյոյց նոյ... ամենապալն նոյ պարծանօք
 հպարտուէ : (33) Ուխտ . Չբազում... զանօրէն նիկանով
 քայ... մանր կարել զայն : (35) Ուխտ . Չարձար աշտա
 րակէն... նշան յաղթուէ կանգնեցին : (36) Ուխտ . Եւ

- ընդ ձմաղան՝ ի հասարակ կամաց հաւանութիւն առնել
 զօրն զայն օր առնից տարեկանաց . զի մի Թողցեն առն
 37 նշան զօրն զայն : * Եւ էր նշան տաւորն Թիւ Երեք
 տասնաներորդ օր , երկոտասաներորդ ամսեանն ագա-
 րայ , որ անուանեալ կոչի յասորւոյ բարբառոյ անտի
 այսպէս . որ միով տաւորք յառաջէր քան զամիսն մարդ
 38 քեփան : * Այն որ ինչ վն նիկանովոյ իրանցն՝ խօսք
 են , այսպսփ : և յայնց ժամանակաց յորում հասնու ե-
 ղեն Կերպոյեցիք քաղաքին՝ ի նմին վայրի և ես զբանս
 39 վախճանեցից : * Եւ Թէ իցեն ի կարգի՝ դովեցայց ի
 կարգել անգ . զայս և ես կամիմ . ապա Թէ հետեակս
 ինչ և ակարս ինչ խօսեալ իցէ , ես այդպսփ ինչ կարող
 40 եի : * Զի որպէս զգինի որ առանձինն ըմպիցի և դարս
 ձեալ զբուր առանձինն՝ անարգ է . այլ զորօրինակ ըզ-
 ջուր ընդ գիծի որ խառնէ : քաղցր և անյոշ առնէ ըզս
 շնորհս նր . սինպէս և բանից կաղմութի՝ զուարթու
 ցուցանէ զսեւ լիս որ ընդունին զսա : Յայսմ վայրի լին
 ցի վախճան բանիցս :

Կատարեցա զիս Երուստ Մովսէսոյ :

հրամանն նառն . . . կամաց հաւասարուէ : և ոմն : կա-
 մաց հնազանդուէ առնել : (37) Ոմն . Եւ էր նշանաւորն
 Թիւ . . . յերկոտասաներորդ ամսի՝ (37) Ուլան . Զամիսն
 մարդոցեական : (38) Ոմն . Այն ինչ որ վն նիկա՝
 (39) Ոմն . ի կարգել անգր զայս . . . ապա եթէ . . .
 ես այդպսփ իոչ կարող եի : (40) Ոմն . Անուշ առնի
 . . . որ ընդունի զնա :
 ի Երուստն ոմն . Կատարեցա Երկրորդ գլուխ Մա-
 կարեանց : և ոմն . Կատարումն Երկրորդ Մակա-
 բեացաց :

ՆԱԽԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ԵՐՐՈՐԴ ՄԱԿԱՒԱՅԵՑԻՈՑ

Երեւի երբեք չեմք մտածելու երեսուն և աւելի տեղ չառաջ
գալ տեղ վերջերս և պատշաճին . Իսկ ի վերջոյս
պարզեմք՝ առ որով իրապէս՝ այլ ոչ ոչ գոյ՝ ի պարզեմանն որ
գրեւորին երկրորդ : Այս ի վերջոյս Բազմապէս երկրորդ
եղ առ զիստ անտիտառ առաջացող և Երեսուն Բազմապէս . և
նա ի վերջոյս որով երկրորդ անգամ իսկին . այս է՝ զանոց
գրեւորայտոյն զոր պարզեմ գրեւորայտ , իսկին անտիտառ
Ի վերջոյս անտիտառ անտիտառ , և ապա երեսուն տեղ իսկ
գրեւորայտ անտիտառ իսկին , իսկին իսկին , իսկին երկրորդ
երեսուն , զոր իսկ առաջին և երկրորդ գրեւորայտ անտիտառ :

ԳԼՈՒԽ ԵՐՐՈՐԴ ՄԱԿԱՒԱՅԵՑԻՈՑ :

Ա . Օ . Ի վերջոյս Բազմապէս երկրորդ գրեւորայտ
գրեւորայտ անտիտառ անտիտառ առաջացող և առաջ
առաջ առաջ . և Բազմապէս անտիտառ , զոր որով Դիտ
անտիտառ , զոր իսկ անտիտառ , զոր որով Դիտ
անտիտառ :

Բ . Երեւի անտիտառ , իսկ , և ի պարզեմանն պարզեմանն իսկին
անտիտառ , որով անտիտառ իսկին անտիտառ անտիտառ . և
յապարհ գրեւորին իսկին զոր անտիտառ . որ Բազմապէս
Բազմապէս անտիտառ , զոր անտիտառ , զոր անտիտառ , զոր
որով անտիտառ և Բազմապէս անտիտառ և անտիտառ անտիտառ :

Գ . Երեւի անտիտառ և անտիտառ . և գրեւորայտ անտիտառ
անտիտառ անտիտառ : Որով անտիտառ անտիտառ , և իսկին
անտիտառ : Բազմապէս անտիտառ . և իսկին անտիտառ ,
այլ գրեւորայտ , զոր անտիտառ իսկին անտիտառ , և իսկին
անտիտառ իսկին անտիտառ : Չորով անտիտառ իսկին անտիտառ
անտիտառ , և անտիտառ անտիտառ անտիտառ անտիտառ անտիտառ :

Դ . Երեւի ի վերջոյս անտիտառ անտիտառ անտիտառ , և
անտիտառ անտիտառ անտիտառ , և իսկին անտիտառ իսկին
անտիտառ անտիտառ անտիտառ , և իսկին անտիտառ , և իսկին
անտիտառ անտիտառ անտիտառ . զոր իսկին անտիտառ , և իսկին
անտիտառ անտիտառ անտիտառ . զոր իսկին անտիտառ անտիտառ :

Գ Ի Ր Վ Ե Ր Ր Ո Ր Դ Մ Ե Կ Ը Բ Ը Յ Ե Ց Ի Ո Ց

ԴԼ Ա

ԸԴ ԵՂԵԻ ՓԻՂՈՎՊԱՏՈՎ Ա

Ըրայ 'ի գարնանց անտի զն կողմանցն յա
րոց մերժէր զնա՝ և զգորս իւր անտիդրոս .
ժամ ապա՝ հրաման հաներ ամ զորաց իւ
րոց հետևակաց և հեծելոց : և առնոյր ընդ իւր զորք
իւր զարտինոյն . չու առնէր, խազայր գնոյր գայր հա
սանէր 'ի կողմանս հաւաքեցւոց , ուր կէն հասեալ
2 ըանակեալ անտիդրոս ամ զորք իւրովք : * Թեոդոսոս
ամ անուն՝ գործ 'ի միտ արեաներ, առնոյր գունդ մ
որ Է իւրով ձեռամբ եր, ծածուկ վառեր , հասանէր
գեղերի ի վր խորանին փառաբանայ , 'ի ներս անկանել
և զնա անգէն ուղանանել . և միայն անձաքն վնարել
զգործ պատերազմին : Նմա պատահեալ մաւշկարգեր
գափկթէոս անուն յաղցէ հրեայ , օտարացեալ 'ի նախ
նեացն օրինաց : անգէն 'ի խորանի անգ արագ արագ
չիջուցանէին . և այսպէս մարտն բորբոքեր , և իրքն ան
3 տիկոյս առաւել յաջողէին : * Յառնէր վաղվազակի աք
սինոյն , 'ի ձայն ողորմ լալոյ , զգեստ արձակեալ առա
ջ արացն աղաւթ , այսուհետև 'ի վր անձանց և արգ
ւոց մարտնչել : Եւ եթէ ինչ յաղթուի չնարս գառ
նել մարԹացն , խոստանայր առ ինչ յայր երկուս
երկուս մանեակս օսկիս : և այնպէս գնաց լինէր Թշու
մին 'ի ձեռս անտիդրոյ և արքայն ապականել բաղումս
4 կատարելով . և քաղումս 'ի գերուէ վարելով : * Իբրե
սյա խորհուրդք յաղթեցան , և գործն այն 'ի ձեռս իւր
պատգամեցաւ . և գ. 'ի մտ իւրում հասանել ինքն 'ի
վր քաղաքաց որ շուրջ զԻւրի էին , և առ ինչ միւրԹար :
զայս առնէր կատարեր , ինչ ամ տեղիս պաշտամանց
պար

ԳԼ Թ . (1) 'ի լուս' . Հեռեաց և հեծելոց . հանձնի ուրոյ
'ի բնաբ' : (2) Ոմեռ . Անգէն 'ի ներքս 'ի խորանի անգ :
(3) Ոմեռ . Գեստ արձակեալ վաղվազակի առաջի զո' .
մարտնչել . Թերեա յաղթուէ հնարս ինչ մարԹացն .
և խոս' : (4) Ոմեռ . Եգ 'ի մտ իւր հասանել 'ի վր քա' :

պարզեա բաշխեր. քաղաքներուս և միջնարեւոյս ընդ
իւրե՛ կայուցանէր : * Արձակեցին և հերբայեցեքն 'ի
Եփրայիցոս ժողովրդենէ՛ անոք հարցանել զաղօքն . մոլ
տուցանել պատարագս . յորդապանել զինքսու մէջս .
Թուղեն արգիւթս թն . և հաս եղ ինքն 'ի մակ իրաւմ
յոժարել հասանել սիրով ուրախութիւն 'ի մէջ նոյ :

- Բ * Իբրեւ եկն եհաս յեմ մեծաւ շքով բազում պաշտօն
մամբը , ողակեղս պատարագաց մատուցանէր : Թինչ մի կամեր
աւելի պաշտօն 'ի տեղի անգր ցուցանել : Իբրեւ եկն ե
հաս 'ի տեղին շր , էր զարմացեալ ընդ զանգիցս թն
վայելչանց անձնորին , և ընդ օրէնս պատուոցն . Բար
հեցաւ ցանկացաւ մտանել ինքն 'ի պաշտօնանգր : * Եւ
կային առաջի և ցուցանէին , եթե ոչ գրեւեւ պատշաճ
է զայդ անձն . քանզի և հրէից իսկ ոչ է մարթ մաւ
նել , և ոչ քահանայից ամենեցուն : Բայց մայրն միւսմ
քահանայապետին , ասկաջի և նմա տարօրէ՛ ինտարի .
մտանգամ 'ի տարւոյ : * Եւ մտակայի ոչ ինչ թուաւ
նայր . Թեպեւս և բերէին զօրէնսն , առաջի ընթերնաւ
ին . և զյեզեւս ոչ թուլանայր . յամառեալ սրգեալ
էր զանձն 'ի ներքս մատուցանել . եթե նորս յիցն ա
սէ արժանի 'ի ներքս մտանել՝ ասկաջի ինձ արժանի եր
զայդ պատիւս անել : * Բայց աղէ՛ գաւ ընդ անձն .
զինորդ է զի յեմ տեղիս պաշտամանց անմասթր համար
մակ մտանեմ . և ոչք է որ արգել անէ : Եւ սրբ ոչ
անգօւստ յանգղանգոյնս բարբառեցաւ՝ ասէ : զի՞
պնդեալ յամառեալ ես . իցեն ինչ արգեալ՝ զո որոյ
չիցն արժան մտանել : նա ասէ , այժ . չիք ինչ հնար .
Թէ կամիք , և թէ ոչ կամիք . բայց Թէ մտանեմ : * Եւ
քահանայքն նմ պատուապան հանգեղանիքն իւրեանց ,
անկանէին տղէին , աղաչէին զան ծղենել նոյ , և փոխել

ԸՆ-

(5) Ռմտ . Անտի՛ առ նա հարցանել . . . և նա ինքն 'ի
մեծ իւրում յոժարեալ : (6) Ռմտ . Բազում պաշտ
մամբը . . . վայելչութե անձնորին . . . ցանկացաւ՝ ինքնին
մտանել 'ի տանար : (7) Ռմտ . Ստիցն և նմ տարւոյ
'ի տարի : (8) 'Ի լուս . Եւ ծուկայր ոչինչ թու . . . Կան
յայն երկայ նոր օրէնակայ 'ի թն : Ուր երեւ մտանգր՝ հո
մար միւսմ Բաբանի անին պնդեալ փոխեալ գրեալ . Եւ ծու
կայի : ոչ անի ե օրէնակն ասինայ , Բեպեալ ե անարդի նշան
իւս : (8) Ռմտ . Եւ յամառեալ էր պնդել զանձն : (9) Ռ
մտ . Չիցն ինչ արժան . . . Թէ կամիցիք Թէ չկամիցիք :
(9) Ռմտ . Եւ ասէ , այժ , չիք ինչ : (10) Ռմտ . Չիւր
հուրքն զայն 'ի նոյն . . . և որ ոչ անգ գիպեալէին քա
ղաքակց քն իւս : (10) Յօրէնային . Չտանջան ընդին :

- զորհուրդն զիյն 'ի նմանէ. արդարեւ. արեւսուց
զառնարն ընուն. և որ ինչ անգ. գիպեալ էին քաղա-
քացիքն խառնեալ յանկարծարի յոյն ժոյր հասանէին
վաղվարակի, զի'նչ իրք իրեն չընդէին: Կոյր 'ի նու-
առասանայ մարքն հանգերձ 'ի հրապարակն հասա-
նէին. հոգ արիեալ զվարսէւք, չիւ. աղաղակաւ զքա-
ղաքամէջն ընուն. և և որ արգ. և սորոմուն հարաւնք
առաքաւանեալք յորինեալք նստէին, զորինաւոր զա-
մեմն մուսցեալ, ընթացս յարգնութն ընդ քաղաքա-
մէջն ընթանային: Սոյնպէս մասաղաժարքն մանկամէջն
հանգերձ, զգարման մանկանցն թողեալ, և այնպէս
անդգայութի ընդ անգաստանս առանց գարձադարձի
յառաքաւանեալք առնար անգր պնդեալ ժողովիցն: Բիւ-
րաբանիկ իմն էին յայս և 'ի սոյն աղօթք ժողովիցն.
զիս պայտիկ որ անորմութն, խորհէր ձեռն յանձնի
հարեալ զինքն 'ի ներքս մասուցանել. Յայսր զի'քա-
ղաքացիքն բարկացեալ շանուին յանձն վարձաժ առ-
նէին:
- 12 Բարաբարաց զառն բռնուի: Խորհ. անոնք ինչ պրն-
գեալ հաստատեալ կայ զիւր կաման կատարել. մայն
հառն միմեանց, և յիւրաքանչիւր դէնս գնացին, զա-
ռել կայմնք պարաստել մարտնէլ՝ մեռանել 'ի զի'
կարգացն նստնեաց' և հայրենի օրինացն. և անգին
վաղվարակի մեծ խառվ 'ի անդունց կացուցանէին. մի-
շե հազիւ հազ ծերակոյտ ժողովրդեանն ցածուցանէին
զամբոխն. և զգարաստանաւն 'ի մարտն անտի անդ-
րին 'ի նոյն ժողովն խնդրունածոց գարձուցանէին: Եւ
զորք քաղաքին անգրեն 'ի նոյն խնդրուածս գառնացին:
- 13 Խիսկ որ զմաղաւորան ծերք և մեծամեծք ժողովր-
դեանն էին՝ ջանային զմիտն հարաւարեալս ցածու-
ցանել: և զհետեալ յամառութն զիջուցանել: և նր-
շիւր ինչ հմար. այլ պնդեալ յամառեալ էր զչոյն կամ-
նէին:
- 14 Կատարել՝ զոր յառմէն խորհեցաւ: Խոյնպէս գար-
մեալ և որ զնովան էին՝ իրեն յանձն պնդութի հայե-
ցան, այսրեն 'ի խնդրուածն գարձան, զամենազօրն
աղաւել զնո. այլեւրս օգնական ընել. զի մի արհա-
մար.

որ 'ի լամ'. աւագորի զքաղաքամէջն. հանձնի ալոյ 1
(11) Ռմսի յանկարծաւ. Առաքաւանք յորինեալք. և
այնպէս անդգայութի զհարաւարի գործ իւրեալ անգա-
ռիք ընդ անգաս'. յայս և 'ի սոյն էին աղօթք: (11) 'ի
լամ'. Յայսր զի'քաղաքակիցքն. հանձնի անոնք 'ի բնոք':
(12) Ռմսի. 'ի անդունց կացուցին: (13) Ռմսի. Եւ
զհետեալ յամառութն. զնոյն կամն կատարել, զոր
յառաքնութն խորհէ: (14) Ռմսի. Եւ այնպէս ստեղ-
տեալ: (14) Աստ. Այնպէս գործն իմն լինէր:

ժողովոց, և մի՛ ի մեռաց Թողեմ, և մի ընդ-ստե տեղ
յն հայրապետին խորհրդաց՝ զորհնան օրինաւորս : Եւ
այնպիսի ստեպ ստեպ որոհմեաց աղաքակ էր . զորացն
ժողովէլաց . անհարկն քաղին՝ ի նմին լինէր . զի հաջ
ծնալ այնպէս էր . եթէ ոչ միայն մարգիկն աղաքակն
յնն . այլ և պարկուղքն և յառակքն հանդէն . զի նմ
մարգիկանն ի մեծ եզեալ՝ զմահ ընդ կենաց փոխանա
կել . քան տեսանել զանդին որքուէ ի պղծուէ գաղ
ձուցեալ :

ԳԼ. Բ.

Ահարն աղաքի և տակ . Տիւր Թաղաւոր-երկնայ .
և նր նմ նմ պարտանոց , նք պրաց , ամենապ
ամենակալ . Հայկաց ի ցանկաւութեա մեր որ ի մեռն
անօրինին և աղծոյն՝ որ յանգհուութի հայրապետեալ
է : Թիւն սակզներ զնմ . գաւ որ զնմ ընդաւնիւս հե
ղաք և արդարուք . արդար եւ գաւ մը , և որ հայա
պուք և ամբարտաւանուք ինչ գարծեն՝ գաւթա զնմ ,
գաւ՝ որ յաւաղ ամօրհնութեան գարծէին հանքո՝ որ
յանանայ զորութի և ի քաղուէ յաւաղեալ երկն ջիւղ
ցեր , անկր ի վերայ նոյ զանգի ըւրոյն սառստեմին
Թիւն՝ որ գարծէին զամբարտաւանութի զաղաւալ
յնան՝ յայտ յանգիւննուք չարեղն իւրեանց հանգերմ՝
խաղաւապեցեր , ի հեւր և ի ծնումբ գաւանցեր , և ա
ռակ խաղաւապեւ յիւանոց Թողեալ : Թիւն՝ զյան
գաւն զրուան արքայն սառսիկ զխաղաւա՝ որ արե՛ ի
Ծառացուք զմարդուրդ քո սուրբ զիկն՝ պիտակն հաջ
ուանովք կշաւանցեր . ցուցեր զքո զրուան , և ցաւ
յեր գաւ նմա զմեռուէ զրուան քոյ . զի պարտաւանալ
զնեա կենաներ ժողովրդեան քոյ թաղում զարք՝ հաւաք
և երկվարք , ընկուղքեր զնա ի նմ կարմր : Թաղայ
զոյնսիկ որ հաւաքացինն ի քեզ , ի վի նմ պարտա
մոց՝ զարացեալս պահեցեր . որք իբրեւ տեսին զչարծա
մեռաց քոց , օրհնեցին զքեզ նր ամենակալ : Արու՝ Թաւ
գաւար , որ սակզներ զանգի զանգնին զերկինն նմ ,
և ընտրեցեր քեզ զքաղաքս զայս , և արեւցեր զանգիս
զայս յանուն քո քեզ որ աննխողգ եւ յմեծ : Թիւն՝
զովեցեր զաւ ի փառս մեծուէ , և ի պատիւ տնուան
քոյ :

ԳԼ. Բ. (1) Ո՞հն . Հայկաց ի ցանկաւութեա մեր որ ի
մեռա անօրինին . . . հայրապետեալ էր : (3) Ո՞հն . Եւ ի
ծնումբ գաւանցար . . . յիւանոց Թողեալ : (5) Ո՞հն . Թաւ
գաւար , սակզներ զանգնին զեր՝ . . . աննխողգ եւ յմեծ :
(6) Ո՞հն . Խաղաւապեւ . բանք ինչ անգեւաք որ հաղա՝ :

- այս. զի սիրելիքս զտառնարս զայս. և խառնացար գու-
տանս ելի. քան, ինչ գետնք որ հասանկիցն, կամ նե-
ղութիւն որ գայցին 'ի վր. գալ հասանկէ յայս տեղի
արդուին խնդրուածոց, լսելի տանել զազմու մեր:
- 7 Արդ հաւատարմի՞մ է քան քո՝ և շնորհաւ. ք. քանից բա-
զում անգամ յորժամ նեղեցան հարցն մեր՝ օգնելից
գաւ. նչ 'ի խնայահաւ իւրեանց, և փրկելից գաւ զնձ
'ի մեծամեծ չարեաց: Արդ աւատիկ և մեր քր թագաւ
ւոր, զի մեծամեծ և բազում մեղաց մերոց չարչարեալք,
հնազանդեալ եմք 'ի թշնամեաց մերոց պարտաւեալք
և տարտիւնեալք 'ի տեղաւթն մերում, և յառու-
նէ զուժն յայտիկ. պիտիս հպարտս և ազարատաւանս
ազգէն հարկ 'ի ներքս անկանել, թշնամեանէլ զտեղի
արդուին զանուանի ընդ տմ երկեր երեւեալ տառնար
- 8 Ժառաց անտառն քո. անմեղեւ և բնակուի քո երկ-
նից երկրից են, աներեւոյթ անմեղեւ հաս ձեռին մաղ-
գոյ. սակայն զի զի համեցար Ժառաց քոքս Է վայել-
լաւթն ելի. արեւոյնք զտեղիս զայս. թեպէտ և յան-
ցաւոր եմք քեզ, մի խնդրէր զքրեմն զայս հեթանոսաց
պիտուի. և մի պարտեացին անօրէնք յիւրեանց հպար-
տութին. և մի քննադոհն յամբարտաւանութի խօսից
իւրեանց. խափցին՝ թէ մեզ կոխեցար զտառնար սղ-
բութեմ, զորքինակ կոխեցին խառնակոք յառաւել մե-
- 9 Ներից. ք ջնջեալ զմեր մեր, և ցրուեալ զամ յանցանս
մեր, երեւոյն զազարմութիս քո զստ ժամանակիս ըստ
պատիկ: Ժառացայտի ժամանեացն մեզ ազարմուից քո.
է տուր օրհնութե 'ի քեզան կործանել լոյս և չարարե-
- 10 ցոյ. և արա ընդ մեզ խաղաղութե: ք իտէ քրն որ 'ի
մքս բնակեալ է, ամենազգին ամենակալն ամ լուաւ զ-
բնաւոր զազմու խնդրուածոց ժողովրդեանն: Զայն
որ արգես հպարտութի քմարտաւանութի մեծաւ 'ի
վր նչ համեցեալ տառնարեալ եր. հարեանեք զնա
աստի անտի սաստիկ. տանեք և արցո՞ւնք զնա իւրե քե-
զեզն 'ի հողմոյ, և անգին զշեմեք: և նա այնպէս ան-
կեալ զնեք անդգոյ ընդարմացեալ անմուռն՝ անգաւ,
մաղոյն լուծեալ քամ յօգից. զի սաստիկ և արագ ու-

րագ:

- (7) Ո՞րտ. Զարեաց իւրեանց, աւատիկ. . . պարտաւ
տեղք և տեղադրեալք. . . և յառու-քս 'ի ներքութեմ:
- (8) Ո՞րտ. Զի թանասաց ըստ պիտութե: զի մի պար-
տեացին. . . յամբարտաւանութի խօսից իւրեանց, և ու
փրկին թէ: (9) Յօրհալիս պատիկ: Ըստ ժողիս քո պար-
մի: (9) Ո՞րտ. Ժամանեացն տաւ մեզ ո': (10) Ո՞րտ.
'ի վր նչ. համարմեալ պատ. . . սաստիկ հարտաւ
ծովք տանեք և չար. . . իւրե քեզեզն 'ի հողմոյ:

բող հասաներ 'ի վերայ նր դատաստանքն հաղթաւն :
 Եւ խորեհանքն է որ զնովաւ սպասուողքն կին, իբրեւ 11
 տեւին Թէ այնպէս արագ հասաներ 'ի վր նր դատաւ
 տանն, զահի հարկանէին, ինէ դուցիկ և ողիկն սպա
 ռիցին : և վազվազակի զնա 'ի ներքուստ արտաքս քար
 շէին : զարհուրեալք 'ի սաստիկ հարուածոց անտի :
 Եւ իբրեւ ժամէ հարուստ 'ի վերայ անցին, և աւան ժող 12
 յինքն եկին : սակայն ոչ եմէն զջնցաւ 'ի միտս իւր յմտ
 մեծի պատահալին, այլ սաստկագոյնս ևս սկսաւ ըս
 պառնալ :

Գ Զբանայից չու գարնս աւանդ : Եւ իբրեւ եկն եհտս յեր 13
 կինն եղիպարացոց : և զարուծին ևս ըսն զէս յանձ
 իւր աննշուցանէր : առնալաւից ընկերակցն իւրով զ
 մեկն լովք յամ իրաւանց : և ոչ միայն անթիւ արգաւ
 դուծէն շարկեցաւ, և յանլսի յանգզնուծի հասա
 ներ, զի հայգոյուք զանդին ընդր : զի բղվէ 'ի բարե
 կամաց անտի իբրեւ Է Թագաւորն նայելն' և ինքնանք
 զմեա երթային կամաց նր : Եւ Գիր առնէր' և 'ի հրաւ 14
 պարակս ապր տարածանել, բամբասանս' և հայհոյա
 թէս : և զարահիւն շուրջ 'ի վր աշտարակացն արձանն
 հրամայէր կանգնել, և գիր հաստատել, հրամանն ստէ
 սանակուծք : ապա Թէ իցէ որ այնր' գացի որ ոչ զու
 հիցէ : մի ինչէն ամենեւին մտանել 'ի առնելու անգր : Եւ
 զնա՝ ազգն հրէից յաղնարհագիր խառնել, 'ի հարգս
 հարկի ծառայուծն օրինի : և որ ստիաւ մի խնուհալ
 ընդգէմ գառնայցեն, պատահամ մահաւ 'ի վերայնց :
 և որո ոչն սպանանիցեն, գրողեալս հրով նշանաւորս
 արգելական գիցն մեծի ժառ 'ի ձեռն պատկաւորս կա
 քանկցաւ յանել : Եւ Այլ զի մի ամենեցուն իբրեւ ըլ 15
 Թշառի երեւոցի, զայս ևս հրամայեաց գրել 'ի հրա
 վարտակի անգ : ապա Թէ վրն ոմանք 'ի նոցանէ որ
 յօժարիցեն զօրինաւորունի յանձնա իւրեանց ունել :
 զմտա բաղադրակիցս աղերսան գրացւոց համարել : Եւ ըս 16
 զուրկ 'ի նոցանէ ծանծաղամբոք, որ յառաջն իսկ գայ
 Թի գայթիկ կային յօրէնս՝ առաջինս, գիրաւ տային
 զանձնա իւրեանց 'ի ներս : իբրեւ մեծ իմն անուն փա
 ռաց ժառանգել խորհէին, եմէն մտաց Թագաւորին
 հնաւ

- (11) Ո՛հար. Տեսնալ խորեհանքն . . . անպէմերեւոյ հա
 տա' . . . և ողիկն անգէն սպասիցին : (12) Ո՛հար. Ոչ
 եմէն զջնցաւ քն 'ի միտս իւր . . . չու գարնի առնել :
 (14) Ո՛հար. Եւ 'ի գիր հաստատել . . . իցէ որ այն գացի
 որ . . . ոտս 'ի ձեռնս պա' : (15) Ո՛հար. Յանձնա իւր
 եանց ցուցանել : (16) Ո՛հար. Որ յառաջ իսկ գայթիկ
 գայթին կային . . . իբրեւ մեծ իմն անուն :

- 17 հետաքննեցին : * Բաղրաժք 'ի նոցանէ անդեցան հաս-
տատեցան 'ի սիրտս իւրեանց . և ոչ գրգուեցան յօրէ-
նացն իւրեանց սրբուն . արեկն առաջի զքանձս իւր-
եանց՝ ապա փոխանակ անձանց իւրեանց . զի յաներ,
կենդս զանձինս իւրեանց փրկեսցեն 'ի դրոյ անտի . և
յուսով հաստատեցին օգնականուէ գասանել : Եւ որ
մեկնէին 'ի նոցանէ . խորէին՝ դարչէին : և զնս սկսեա
համարէին . որոշէին զառանկէն յօրինացն հայրենի . և
յաշնուութն անտի սրբութն զնս 'ի բաց մերժեցին :

ԳԼ. Գ.

- 1 Իբրե 'ի ժք հասաներ անօրէնն՝ խորհրդաց նոց . յայն
չափ սրտամուլթն բարկաւ բոգեր, մինչև հրաման
ապր ոչ միջն : յնմացւոցն անել, այլ ընդ նմ . երկէր
ուր բնակեալ իցեն որդիք հերբոյեցւոց, հրաման ապր
անել ժողովել կուտել զնս, և չարաշքով մահաւ սպանալ
2 նել զկեանս նոց յերկրէ : * Իբրե այս հրաման կաշնուէ
սաստիկ ելաներ անօրէն, չար թուէր նոց ներքեւ փռ
3 փոխել օրինացն քան զմահաւն գառնուէ : * Իոկ որ
գիշն հերբոյեցւոց զօրէնս միամտաւ Է արքային՝ ար
զար պահէին, և 'ի նր նմ իւրեանց հաստատուն կային .
և զօրէնսն առեալս հաստատուն պահէին . վեկնութն
առնէին յապստամբացն անօրէնուէ . զն այսօրիկ չա-
4 արց յաչաց եկանէին : * Բայց զն հաստատուն դորնոց
ապստուն օրինաց՝ առաջի նմ մարգկան փառաւորեալ
կային . զն այսօրիկ զարդասիւն բարեաց ապրին՝ աշաղ-
գիշն 'ի համար ոչ բերէին : Բայց զպարտուն և զօրէնս
կերակրոցն 'ի հակառակուէ ապստամբուն տանէին՝ ա-
սէին . առ հասարակ արքայի և զօրացն արքունի թշա-
մի և ազգս այս : և այսպիսի բանիւք հայհոյութն մնա
արքունի և պատու հաս մեծ 'ի ժք հասուցեալ գնէին :
5 * Իսկ որ 'ի քաղաքի անգ հեմնաւորէին, իբրե տեօին
գլանկարծակի խռովութն մարդկանն, և զայնչափ հա-
լածանն յանկարծակի հատեալ 'ի ժք, օգնել ինչ ոչ կո-
րէին, և ոչ ընդգեժ գառնալ հրամանացն արքունի :
* Բայց

(17) Ո՛հնոյ . Զի աներկիւզ զանձինս . . . յօրինացն հա-
րենեաց . յաշնուութն . . . 'ի բաց մերժէին :

ԳԼ. Գ. (1) Ո՛հնոյ . Մինչ հրաման ապր ոչ միջն 'ի
ժք եմացւոցն անել զբարկուէ . այլ ընդ նմ . . . և չա-
րաշքով մահաւ սպանել զկեանս : (2) Ո՛հնոյ . Եւ ոչ
ներ յանօրինէն : (3) Ո՛հնոյ . Առնէին յապստամբ ան-
օրէնութն : (4) Ո՛հնոյ . Եւ զօրէնսն կերակրոցն : (5) Ո՛-
հնոյ . Եւ զայսչափ հալածանս յան :

6 քաղց անկայն արգահատելն միմարիին բաժանել
 րելին՝ և խնդրելն յանուշանել վաղվաղեմի զժամն բարե-
 կուսէ, և անելն. ոչ Թողու ար ամ խնդանց զայդպէ-
 տի գունդ. ասարապարտուց կարուսանել: և որ միջ ոք բա-
 րեկարէ և մերթաւորք՝ և վաճառակիցք եմն, լանդնայն
 և խառ գնեկն ագիակամ լինել՝ արշափ մնանդան լինելն: 7
 8 քաղց անկայն: անկայն համարանայեք՝ ի հարստու-
 թնն առ ժամանակ անդր, և անենին ոչ հայեր ի զը-
 րանէ մեծին եղանայս՝ այսպէս անէր զմտաւ. Թե մշտն
 թեան իցէ իւրոց խորհրդոցն ի խանութն: Ասդ՝ հրե-
 վարտան առնէր Է ամ կիւարճ՝ օրինակ զայս: 9 Աս-
 քայ անկարգոս՝ կողմանց. եղիպապապայ ի անդիս ան-
 զնա դրա արարապան, և առ զորապարտ, և առ զգլխ-
 ապետն. և ոչ միմեք և եւս մեծին խոյ ամեն ամ իւրեք,
 զորք, անդրամարտիկ: 10 Ձեր ինքնին լուսեալ իցե-
 զս ամանակից, անանպարկին, որպէս զնպատ. մեր եւ
 զիցն օգնականուք՝ ի անանպարկին: ոչ զորաւ թանա-
 թն, ոչ ի անդ Դիւղիպայ, ոչ ի հաստապետ. 11 թանա-
 թն անդիպայ. այլ գնդաւթ և խանարհուք, մարդա-
 սեր խորհրդովք, իւրեք զայնկարեւր անուշանել զամ-
 կողմանս ասորին ասորւոց և ասանկատանի. ընդ ամ-
 ամ բարեաւ եղի: 12 ամանպարտի. ամանպարտի արաւ: 10
 11 քաղ զամ հարման քաղապոյն: Եկաք ի խոր և ի բարեպե-
 ճեացոյ, և կար համեցաք մեանել ի սանանար ի չա-
 րադարանց վայր անդր, որ ոչ կամին կասել երբեք ի
 խորամանկութե չարեաց խնդանց: 12 Վրդա մեր ի մե-
 րոյ բանիւք ինդոյն զմեր ի նո հասանել, քաղց ար-
 զնամիք խորամանկութե չարանալ ի մեղ. և ոչ զմեղ
 ի սանար անդր մարմնոցոյն, և ոչ զերեւելի գահա-
 մունս պատարագայ մարոց ի սանար անդր խնդանց
 ընկալան, ի հարստութե ամարտաւանութե յնցեալ,
 յայն որ ի հմոց ժամանակայ հետեւ անելն, արգելքն
 զմեղ ի ներքս մասնելոյ: 13 Կարտապան արտապան ի
 մարմն խորեաց մարդաներ զորութե՝ զոր անելիք առ
 ամ մարդիկ: 14 և զխնդանց զանհարկն մասոյն թշուա 12,

մա

(6) Ոման. Եւ այլ ոք որ բարեկամք: (7) Ոման. Ասե-
 լով բարեբաղնեալ եր ի հարստութե... այսպէս անելու նա
 զմտա... ընդ ամ աշխարհս զօրինակ զայս: (7) Ոման.
 Եթե մշտնդնական իցէ իւրոց: (8) Ոման. Ասքայ ամ
 ախրաւս: (9) Ոման. Դիցն օգնականուք զայն անաւ
 պարհ խորհրդայ, ոչ զորութե թանաւթ, և ոչ: (10) Յորե-
 նայն Կիւր. ի խոր և ի բարեպե: (10) Ոման. Մասնել
 ի սանար անդր, ի չա... որ ոչ երբեք կամին կասել:
 (11) Ոման. ի մարդաներ զորութե: (12) Ոման. Կնանկ

- մեւէ զոր անկին ընդ մեղ, յայտնագին կամեցանց ցուցանել. իբրեւ միայն 'ի մեղ ամ աղգաց կամեցան կանունաւ երանել ակրել Թագաւորել Հայրաւանաւ՝ ամբարտաւանել յոյն կալ, բարձրադարանոց երեւել 'ի վերայ
- 13 երախտաւորաց իւրեանց: * Մեք իբրեւ կամեցաք ըստ նշ անմահին զմեր մաս զնստուցանել, մեծաւ յաղ, Թուք գարեալք անտի 'ի կարմնաւ երկրին եգիպտաց: Եւ զամ աղցաւ և զաղցնաւ մարգարէր հեղուծի խնամով՝ ող պարտ պատշաճն իր արինի մերուս՝ նուաճել
- 14 ցաք: * և զաղգատհմն նշ ասանց մին 'ի մտի սանելոյ և զն բաղմնապատիկ յանդգնութեն և ժպրհուսն նշ. առ կայն հրամայեցաք արեւմտեգրացւոց քնդարեակից ար:
- 15 Ժանիս ասել 'ի համարի: * Նորա ևս վառմար յեռս ստափա խորհրդովք՝ և անկեակից խորամանկութիւնք զայն բարիս յանձանց մարմնեցն և զանկի հանապաղ զմիտս իւրեանց 'ի շարին հաւանութեւ ունեցին, ոչ միայն 'ի բաց մերծնցին զերեւելի պատիւ մեծարանաց ընկերուոյ Թն. այլ գարշին և անարգեն, և պիղծ համարին բաշիւք և լուսութիւն: և զայն ևս սակաւս որ 'ի մեղ գլխով նուաճեցան, խտեն և անարգեն, և անկեաց կեանս շատաւ ատշնապաւ 'ի վր հաւուցանեն. կարճ 'ի կալ նոց վաղցեպակի՝ կործանուան իրաց նշ խոտանան ցուցանել:
- 16 * Յայտնով հաստատեցաք նշ ը մեղ Թնաւ մութի. և խորհուրդս 'ի մտի եգաք, Եթէ գուցէ առ պիպիսի խորամանկ բարոյիւք նշ յանկաթեակի խուս վառմն ինչ 'ի մեր վերայ հասանիցէ. և նորա ըստ իւրեանց անորհման զթիկեանս հաստ ասնիցեն, մտաղն առ 'ի ներքուստ արտաքս առ Թնամիս անդր պատնիցին: Հրաման առաք՝ վաղեպակի իբրեւ 'ի մեղն առ նուցաք զայդ մեր առ մեղ հրովարտաին. զմեկեան շարագործաք կնաւ և մանկամիւք հանգերձ մեծաւ Թըշնամեաք և արեւատութիւն, ստիւք մեռաք պարանոցաք կապելովք, շարժանակի պատեալք արաբարեալ պահաւ պանդ, ահագին պատուհասիւք առ մեղ արձանիւն:
- 17 * Զի իբրեւ նոցա՝ խորամանկ ըստ անորեն շարագործուեն պատիւ և պատուհաս ըստ իւրեանց արժանի գոր:

նաւ զեղմեւել ակրել... յաղնկաւ. բարձ' (13) Ռմտ. Ըստ նշ անդգամութե զմեր միտս... պատշաճն էր 'ի մերուս՝ նուաճ' (15) Ռմտ. Կեաւափա խորհրդով և ան... 'ի կործանուան իրաց նշ խոտանան անցուցանել (16) Ռմտ. Եւ խորհուրդ ևս 'ի մտի եգաք. Եթէ գուցէ առաջապի... և մեռաք և պարանոցաք... պաշարեալ պահաւաք: (17) Ռմտ. Տանձանդք պատուհասաւ. խա, պատուհասիւք: և անմտ. պատուհաս մեղաւորեան:

գործոցն երեսցին . խաղաղարդն և գիւրին միայն ի
բոց կազման հասարակեմք պատրաստեցին : Այս
Թէ գացի որ Թաքուացն որ ի նոցանէ մըր մի կամ եկին
մի, կամ ազգյ մանուկ մի յանցեալ ծերութե մինչ ի
գիւնցիկն ի գրիկի, չարազոր տանջանալ պատահաւ
մահու զնա տոհմաւ հորցին : * Այս Թէ որ գացի, 11
որ պատեալն Թաքուցեալն գուշակեացն, ինչքն և ստաց
տակին գուշակելացն լիցին, և յարցունի գանձէ քնն
պարգև լիցի, և ազատուեալ պատահաւ ի հը
բարարակաւ եկեաց և ունեցեալ : * Եւ եւմ տեղի՝ ուր 12
երեսացի միմա՝ ի նոցանէ որ զտեալ և Թաքուցեալ,
ուրիշ հրէից և անապատ լիցի, և եւմ ազգի մարդկան
յամպետս՝ տնայկա կոչցե մինչ յաւիտեանս ժամա
նայնց :

ԳԼ. Դ.

Լ և հրովարտակն՝ աղբուրն օրինակ զայն գրեցաւ : 1
Բայց Է եւմ տեղիս ուր և հասաներ հրամանաւ
բովարտակին, գաւառակոյս քաղաքաւորաւ տարաւ
Թէ լինէր հեծանոսացն, մեծաւ ցնծութե և ուրախաւ
Թէ, զաւազատեալ խորեմանց նմեզութե քաղաք
խորհրդոցն գաղտնեաց՝ յարմարեմք համարեմակութե
զմշտման զուշանէին : * Եւ քաղաքն ամեզ տնջաւ : 2
Բն և գերարտարաւից գոյմանք եւանդն ի մէր հա
տեալ զսիրտս չմէր : յանկարծակի հրամանն գաւառ
Թէ որ ի սաստիկութե զամենեւեան առհասարակ հրա
ւիրեր : * Քանզի զի նշ օրեիք կամ քաղաք, կամ բնիկ 3
ամենեւին տեղի բնակեալ մարդկանք, կամ մի անցք մը
զոցոց ընդ եւմ քաղաքս, որ ոչ գուժիւ տալարեալ կը
ծով ի զի նշ չմէն լիւալ չմէր : * Չի տրուես մե 4
հաւ ստատիս գաւառութե, և անոպրմ հրամանաւ զաղցն
ընտրեալ ի քաղաքաց քաղաքաց ժողովեալ յազարկէին
ի ձեռն զըրաւարաց գաւառացն, զի պատարդ բնակեա
Թէ

(18) Ո՛հնի . Թաղուցեալն գուշակել : (19) ԲԷԿ . Եւ
եւմ տեղիս որ երեսացի :

ԳՎ . Գ . (1) Յօդակալին միմի . Եւ հրովարտակն Երեմի
օրինակ զայն : (2) Ո՛հնի . Եւանդն ի վերայ համարալ
(3) Ո՛հնի . Կամ բնակեալ բնաւ տեղի մարդկան, կամ
մի անցք : (4) Ո՛հնի յաւելաւոր . Չի պնդես մեծաւ
ստատիկ գաւ . . . ի ձեռն զըրաւարաց տալարեալ և գա
ւառաց . . . գիւրդն յանոպրմ տեղի չարաբանաց մարդ
կան արտասուք քաղեին, զյանկարծալ : (4) ի լաւ .
ի տալ պայման հրա . . . համայն բաղնայ ի բնալ :

ԽԲ

Թէ՛ ի տար պաշտան հրամանին տարապարտաց մեռալ
 նեւ: և այնպիսի ասիտ տարակուսի եր՛ի վրանհարին
 զբայն, մինչև սխիսն փակեալ և ակն նախանձալից՝ վն
 հաւատար գիշի յոյն պարմանել չարչարանաց մարդ
 կանն, պարտաւար ջամբին: Չի յանկարծակի զթշուա
 5 ղաւթն նախապարհոյն՝ քոյի երթալիս տանին դրաւ
 մաւթն Երեւելոյս արեւոյն հնազանդ, հիւանդաբար
 տախք տարակուսանք ակարամբն՝ ի հաւաւ ժամանա
 կի: Իսկ որ արդեւ նորաք ամուսնութեք՝ ի միմեանս
 հասեալ թերալից ուրախութեք նորապէր առաքաւորին:
 6 չարաշար դաւախ մարկայեալք, ուղղոյ լինէին: ք իւ
 ամբանածակ ջաղմիկ մեկտակր չարաւնք, վարս
 մերկայեալ՝ գոյթ առեալ՝ դեւաւթուրմ ջրանան յան
 դգնեալ հոլանեալ՝ հալ՝ ի գլուխ տանէին: փոխանակ եւ
 դոյն ուրախութե անքանից զնիկրք, անընդէլ արեւ
 տուն տառապանք, հերարմեկ ցտեալք՝ և կապեալք
 ընդ հրապարական, մինչ ի նաւացն նաւահանգիստան
 7 բանութի քարեալք երթալին: ք և նոցին ամուսնիցն՝
 տուն ընդ անձն փոխանակ երկատապաւրուէ ցնեալն՝
 մեռակապք խառնամիկ՝ ի մեղքին լալց վն հասեալ
 ժամանակին, անգին առ տա խրեանց զորհաւ մահան
 8 գեւ՝ յանգիման առ ի գժփաւ նկարէին: ք իւ արդեւ
 զամենեւին իրրեւ զչաղանս ինչ ի վոյրե երկամեկպ
 անեալ, ընդ խնդ նաւաց զդարանաց կապէին: և նա
 մին շղթայեք բեռնէին: կիտցն զտախցն և գնեալց
 կապելոց առեալ ընդ վերնակողմն տախտակաման նա
 ւին բեռնէին: յամ կաղմեկ թմբեալք և յեմբեալք,
 զի անձին ինչ հրամայել յերթալ նաւացն նենդութի
 9 ինչ մի կարասցեն: ք իրրեւ արդեւ զամենեւին զն՝ ի
 նաւ անգր՝ ամացեալ տանէին: և ընդ հաղմեկ արդեւ
 ի հրամանի մարաւորին՝ ի տեղի հասուցանէին: Չբա
 ման ետանարապարդ քարայրին յապարհի անգ՝ յապ
 ճակ անգաւ յապարհիկոյս վոյրե մի խոյտառակեա
 թն աղցին: զի ամենեկուն համարման իցե անասնել
 որ յայեկոյս յայեկոյս շահատակէին: զառաջին քինու
 զբեռն

(5) Բեւ. Ուղղոյ լինէին: (6) Ոմեւ. Վարս մերկա
 ցաւեալ... մինչ ի նաւացն նաւա: (6) Ուր. Չիւ
 զամբարմ ջրանան: (7) Ոմեւ. Եւ նոցան ամուսնիցն...
 մեռակապք խառնամիկ... առ ի գլուխ նկարէին:
 (7) Ի լաւ. Սա ի գժփաւ նկարէին. համայն ոման ի
 բաւ: (8) Ոմեւ. Թմբեալք անձին ինչ հրամայել եւ
 թալ նաւացն նենդութի ինչ մի արասցեն: (9) Ոմեւ.
 Ի նաւ անգր ամացեալ տա... որ յայեկոյս յայեկոյս
 շահատակէն, զի զառաջին քինու:

ԽԴ V u

վրեժն զամենեցանց Է այն հանէին : * Իբրեւ այս մեծ 10
 լինէր . զարմեալ լու լինէր , Թե ազգակիցքն զարտու-
 ելանէն արտասուաց կցորդ լինել . վրան յանկարծակի
 Թշուառութեն 'ի վ ք ազգին հասնայ : Իբրեւ այն ազգ
 լինէր 'ի սրտմտութի բարկութե բրգեր Թագաւորն .
 Հրաման ապր և այնոցիկ որ 'ի ներքս 'ի քաղաքի անդ
 էին ' անել խառնել քնն , և առհասարակ 'ի նմին պատ-
 ժի պատուհասի արժանի մահու առնել զամենեւեան .
 և ընդ միով աշխարհամար գրովն զազգատահն մեծ յան-
 ուանէ գրել : * Զի առ յառաջ սակաւ մի յայտնելոյ 11
 գործոցն զի արտացաւուէ պաշտամանն պատուիրեալ
 էր , սաստիկ պատուհասիք մեծամեծ ասնջանդք 'ի
 միւս ժամանակի արագ արագ կորուսանել : * Եւ նոյ 12
 գրե համարոյն այսպէս գտանութե նստակի հրամանն
 սրտամտութե անգաղթեալ յարեւելից մինչ 'ի մուսա արեւ-
 ու անդախնան կատարած յաւուրս քառասուն ձգանէր :
 * Աւաւել մեծապէս քան զգրէն հանապազորդ ' Թա 13
 գաւորն լի ցնծութիւն հրամանն ապր ' մեծի ասանքին
 կանականս նուիրել յմեծ մեծամեծաց . մելորեալ մազ
 'ի ճշմարտութե , անօրէն պիգծ բերանովն զանիւրեանց
 զանձայն զանմուռն կուսան ' յարգէր գովէր . և յորի
 նաւոր սրբութեն խօսէր որինչ ոչ կր արժան : * Եւ 14
 յեա ժամանակեալ ժամագիր ժաման , եկին մատու-
 ջին աշխարհահամար զպիղքն զգլին սուսիկ Թագա-
 ւորին . սկսան պազատել , և անհմար համարեցան առ-
 նել գիր զաշխարհամար հրեիցն . ասէ , ոչ յազմեմք զի
 անլսիք բազմութեն . զի բազում մին են ասէ , որ ցան
 անա անդ ընդ աշխարհ անհամար միացեալ են արտա-
 քոյ այդք դրոյ անհամար կան . և որ 'ի անգիս անգիս
 յապարանս ապարանս 'ի կողմանս երկրին երկպառ-
 ւաց անհամար կան : * Իբրեւ զայն լուր Թագաւորն , 15
 պատուհասակոծ առնէր զցգիրսն իբրեւ դիպառուարեւո ,
 իբրեւ զայն ինչ խելս մեհրենայից խառնեալ զի ապրե-
 ցուցանել մարթոսոյն նոքա զնն : * Նոքա ' հաստա 16
 անին

(10) Ո՛հան . Ելանէին արտասուակցորդ լինել . . արժա-
 նի առնել , (10) 'ի լուս' . Աշխարհահամար դր' : (11) Ո-
 հան . Զի առ սակաւ մի յառաջ յայտնելոյ գործոցն զի
 սրտամտութե : (12) Ո՛հան . Զարեւելից մինչ , յարեւմուտ :
 (13) Ո՛հան . Զանջունը զանձայն : (14) Ո՛հան . Եւ յեա
 սակաւ ժամագիր ժաման . . աշխարհամար . . զերկւմ են
 ասէ որ ցրուեցան աստ անդ : (14) 'ի լուս' . Սկսան պաշ-
 տել , և անհմար հա' . հանցան անայ 'ի բաբ' : (15) Ո՛հան .
 Պատուհասակոծ արժակէր զգալ' . . խելս մեհրենայիցն
 խառնել : (16) Ո՛հան . Եւ յոյս յանգիման ցաւ' :

տէին և ասէին, յայտարարեման ցուցանէին զարարեան
պահանաւ, և զգրիչն մաշեալ: և այս ամ լինէր զ
օգնականութիւն բարձրելոյն, որ ցուցանէր զԹուով
խնամոց ի վր երրայեցւոցն:

ԳԼ. Ե.

- 1 Այնմ ժամանակի կողեր նա զհերմոն փղապետ, մե
ծաւ սատակութիւն վառել զփէղան ի վաղիւ անգր.
զի առանց յապաղելոյ պատրաստեցին զինեզինս խնկա
լինցա՝ զայրացեալս կնգրիաւ՝ զազանծոցեալս անապա
կաւ, ի հրապարակ ամեւ թուով ի բրեւեմն հարկւր.
ամեւ պատրաստել անգրին պատուհաս արջին եւ
2 րայեցւոց: * Եւ թագաւորն զայն հրաման տայր փղա
պետին, և թիքն յարմարեմն քառնայր՝ բազում զօրք
մեծամեծ աւագանով, որ առաւել ևս թշնամութիւն
3 չ աղքին երրայեցւոց քան զթագաւորն: * Իսկ փղա
պետն ի բրեւ լուսւ զհրամանն սատակութիւն՝ կատարէր,
ի ժամ անգրիչի պատրաստէր. և այլ սպասաւորքն
եղանէին կապէին զառնապելոցն զառ և զձեռս, և
զայլ պահ գիշերապահ շաբլ զնոցք զցուշութիւն բիւր
աղքի ամեւին: Ընդ միտս իւրեանց համարեալ, չ այգն
ընդ առաւտան ժաման սատակման ամեալ ի վր աղ.
4 գին տեսանէին: * Իսկ հրեայքն յամ կողմանց զանձինս
իւրեանց անգոր և առանց օգնականութիւն զիշ անկեալ
հեթանոսացն համարեին. զամենեկանն ամ, և զամ զը
րուովն զօրացուցիլ զողորմածն ամ՝ անգաւոր բար
քառով արտասուզք կարգային: անկեալ առհասարակ
աղաքին՝ զարձուցանել շրջիլ զխորհուրդն անօրինութ
իւն. մեծապէս յայտնութիւն անցուցանել զօրհանն, որ
5 անգին մտաշուտ զոտիւք զձեռք պատեալ է: * Փղա
պետն զանազորմ զազանան՝ գինեզինս խնկալիցս զայ
րացուցեալ ընդ առաւտան ի գաւառն թագաւորին հա
6 տուցանէր: * Իսկ այն որ յաւիտենից ժամանակաց գե
ղեցիկ արարածք. բարւոյ բաժին առնջեան և գիշե
րոյ վիճակ ելեալ յերկնաւոր ի պարգևատու յառա
տաւ

Գլ. Ե. (1) Ոման. Զարացուցեալս կնգրիաւ, զազա
նացուցեալս անապա՝... ամեալ թուով... յահագին
պատու: (2) Ոման յապիւն. Բազում զօրք բախտեմ
մեծամեծ: (3) Ոման. Իսկ փղապետն ի բրեւ առնից
զերս... և ի ժամ անգրիչի... ի միտս իւրեանց
հա՝... ամեւ ի վր: (4) Իւրա. Որ անգին մտաշուտ
քառով. և անպիսն սմանք ի բար: (6) Ոման. Եւ գիշերոյ
վիճակեալ յերկնաւոր... եղանէր պարզի միտանքն:

առանձնն և, և լաներ պարզեման մի քնայ՝ զոր առ
 ապեր՝ ի վր թագաւորին . և անգէն թանձր և խորին .
 և քողցր և անոյշ քնով ի զորութիւն ան կապեր զթա
 դաւորն , և զնա յանշարժ խորհրդոցն անտի խաբեալ
 վրիպեալ կայուցանէր : * Անդ որդիք երայեցոյցն՝ 7
 զժամանակեալ զմահաբեր զորհառի ժամանակն զան
 ցուցեալ , զսնն զերկնաւորն ամ օրհնէին : և զարձեալ
 անկեալ ի վր երեսաց իւրեանց՝ աղաչէին կատարել
 զպարգեն ի մեծազօր բազկէ անտի , ի մէջ հոգորաւ
 ցեալ հեթանոսացն երեւցուցանել : * Իբրեւ ընդ մէջ 8
 լինէր ժամ տոնաներորդ . և սպաս տաճարին ամ պատ
 րաստեալ էր , և կոչնականքն յիւրաքանչիւր ի լափս յը
 րինեալ կային . յանկարծակի խթեաց անդարաք , մերձ
 յանցանէլ լինել ժամ ուրախութե տաճարին : Զայն
 ժամ զուրախութե զմտաւ ամէր թագաւորն , և անգէն
 բազմեալ վաղվաղակի հրամայէր զկոչնականսն ի ներք
 կոչել , սպաս առնել տաճարին բարձիցն պատրաստու
 թիւ , զայր այր յիւրաքանչիւր դահ հրամայէր մատա
 ցանել : * ի ձեռն ատեալ զուրախութե խաբեալն առ 9
 նէր տաճարին , զանազան ժաման ընդ ուրախութե
 զուրախութե անցուցանել : Իբրեւ յերկարագոյն նուա
 զգոգ զբանիւք անկանէին . կոչեաց զգիւրաբանն ահեղ
 սատակութիւն դառնապէս պատահանէր . ընդէր կամ
 զմէ՛ զժամագիր պատիկ հրամանի զօրահառաւ՝ անցեալ
 հրեայքն , և զայս օր կեցեալ դառնէին : * Եւս կայր ցաւ 10
 ցանէր նմա զհրամանն արքունի՝ գիւրախառն կատա
 րեալ . և նորին կոչնականքն վկայէին բանիցն փառաբ
 ան . ապա թագաւորն զգառնութե գազանութեն յա
 ժուցանէր՝ և ասէ , երթ գուքեղ՝ զայս օր քնայ շնորհ
 կայքին նոցա : բայց անվրէպ զվաղեւ օրն պատրաստեա
 լիք ի նմիւր գազանութե զգիւրան ի վր անօրէն ազգին
 հրեից սատակման հասուցանելոյ : * Իբրեւ զայն ատէր 11
 թագաւորն . և ամենեքին լի ուրախութե ընդ մի բե
 րան զհրամանն գովէին , յիւրաքանչիւր վանս ի միմեանց
 բաժանեալք , զմ անապան ժաման մեկնէին . և տակոյն
 ոյնչափ ոչ տային քնայ զանձինս , որչափ զգիւրն ամ
 զմտաւ ամէին մեկնեանայել զինչ նոր նոր չարչարանս ի
 վր

(6) Ուստի . Թանձր և խորիւրդին և : (7) Ուստի . Զժա
 մանկալ զմահաբեր զոր : (8) Ուստի . Եւ անգրէն բազմեղ
 (9) Ուստի . Թերկարագոյն նուապէն . . կոչեցեալ զգիւր
 պեան . . և զայս օր կեցեալ դառնէին : Ուր տիւն . և այս
 օր կէ : (10) Ուստի . Եւ ասէր . երթ գու . . . զվաղեւ
 օրն պատրաստ : (11) Ուստի . Իբրեւ զայն ատէր . . . ուրա
 խութե երբե ի մի բե . . . իւրաքանչիւր ի միմեանց բա :

- 12 զի առաջացելոցն հասուցանել մարԹապեոն : * Այն ինչ հաւ խաւցաւ, կանախ ընդ առաւօտն զաղանալ ցուցեալ՝ վառեալ զգաղանսն՝ ի գինի և ի խաւնի, ածեալ պատարասեալ : և ինքն իջեալ ի մեծի սրահի անդ, մեծ առեալ չորեր : իսկ որ ի քաղաքի անդ կին, առ հասարակ ելեալ հեղեալ եկեալ ժողովեալ էին : գէտ ակն ունէին Թուառուն տեղեանն, որ ընդ այդն Է
- 13 առաւօտն ի զի հրէից սպանուցեալ պահեր : * Եւ հրէայքն ժամ ի ժամ անցեալ զորհասաւն, բարում տրասոր՝ պահաց պիգուէ ի մայն սկիբմ սղոց, զմեռս յերկինս բարձեալ՝ զմեծ զամենազոն Թն աղայէին, միասնաբամ պղծելու լինել փրկել զնս յանհարկն յոր
- 14 հասէն : * ԶԷ լինէր արեգական շառաղայթիցն յաւ խորհ սփռեալ, և Թագաւորն յարուցեալ գէտ ակն ունէր մեծամեծացն : հասեալ ի գուռն փղապետն, աչք ցուցանել զպատրաստութի փղացն, որպէս վա
- 15 ռեալ պատրաստեալ ի գուռն հասեալ էթա Թագաւորն շնորհակալ լինէր : զարմացեալ էր Է պատրաստութն : Դարձեալ միասնաբամ անդրեմ զառանաներ, զինչ իրք իցեն զն անարէն մեղոյն : զարձեալ զփոս զարձուցանէր, պատուհանս ի զի փղապետն կապէր, թէ որինչ հրաման տուեալէր, զայն մէջ վաղվադակի ի
- 16 գլուխ հանեալ ցուցանէր : * Եւ այս Թմ լինէր ի հըրամանէ Թն ամենակալի, զանհարկն զորհառն պիգուէ Թն խորհուրդոն յաղուշ զարձուցանէր : արդ մատուցեալ փղապետն զմեծամեծս յառազանւոյն ի վկայութն ասաներ : որպէս կանխաւ փիղքն վառեալ և զորքն պատրաստեալ, զհրամանն արքունի հաստատուն ի գլուխ
- 17 կատարեալ ցուցանէր : * Դարձեալ յայնմ ժամանակի Թագաւորն լնոր մեծաւ բարկութի զն մեծուէց գըթոյն Եյ, զի կամեր ցրուել զխորհուրդս նր : որ անգէն իսկ մեծաւ բարկութի՝ սաստիկ պատուհառեց
- 18 հայեցաւ ընդ փղապետն : Միտաւ խաւն՝ և տակ : * որ միանաբամ հարք և մարք և որդիք ի տեսանել իսկ եկեալ իցեն, գրեցի կնւր արկանել զաղանացն : և զքեզ Է նս փոխանակ անմեղաց գայդոյիկ, որ իսկզբանէ նախ

նծայ

(12) Ո՛հաւ. Այն ինչ հաւ խաւցաւ... անեալ պատրաստեալ... ի մեծ սրահի... իսկ որ ի քաղաքին զորքն էին, առ հասարակ եկեալ հեղեալ, (14) Ո՛հաւ. Թագաւորն սփռեալ... փղապետն աչք ցուցանէր զպատրաստութի փղացն : (16) Ո՛հաւ. Դարձեալ միասնաբամ անդրեմ զառանաներ : (17) Ո՛հաւ. Զի կամեր ցրուել զխորհուրդս : (18) Ո՛հաւ. կամ որդիք... գրեցի կնւր արկանել զաղանացն... փոխանակ անմեղաց գայդոյիկ... և զկառաւ պահեալ և առ մեջ հերքի :

նեայ մինչ 'ի նորինս անարատ զարգարութիւնս և զհա-
ւաստ՝ միշտ պահեալ է երրայնցւոցդ այգայցիկ : և երբեք
ոչ վասն գայեհաստոհմ միտմունք սխրոյն էր : զբազոր
արեգ յալանդ հասանէի, և զքեզ նմեզամբ շարագործ
'ի միջոյ պակսաւ առնէի : * Փղապտան ոյսպէս յանկարծ 19
ժամանակի յեղեանամբ պատուհասէն մտրապաւ և
լաններ . և յառաջին տուարթութիւնս անտի զիջեալ արտ-
մարդոյն երեսդ այդ զարամբ զինքն 'ի միջոյ անտի 'ի բանց
մերթեր . և բազմեալքն իւրաքանչիւր զգուխ 'ի վարդ
արկեալ, զամբոխն ժողովեալ յիւրաքանչիւր պէտաւ հը-
րաման առնալ յրուսէին : * Որդիքն երրայնցւոց իւրեք 20
լուսն զթագաւորին . զերեւելին զմը ան, զթագաւորն
թագաւորաց օրհներէ սկսան . առաւել իւրեւ զայն օգ-
նութե ևս 'ի վր անձանց քարեանց գալին : Կու անգին
վաղվաքանք : Թագաւորն հրաման տալիս կոշտականացն
յուրամբութիւն դառնալ : * Կոշտաց զփառստան գաղ 21
մեալ մեծաւ պատուհասիւ, սկսաւ խոսել ընդ նմա և
տակ . քանիցս անգամքեզ զմ նց, այ թշուառ՝ պատ-
ուեր տուեալ է : վառել կաղմել պատրաստել զփեղան .
գտնէ արգ՝ առ վաղիւ պատրաստեցես յեղեանաւոր
Թշուառական աղբին հրեիցն : * Իւրեւ զայն լսելն թաղ 22
մեկանքն ամ առաւել զարմանային Է յեղեանաւոր միտա
Թագաւորին : և ասեն . յերբ և այդ արքայ, ցեղք 'ի
միտա քո փորձես զմիշտ . այդ՝ երկցս անգամ՝ հրամայ-
եալ է ստատել զաղքդ ժողիւրհ . և գարձեալ միտան
գամ զքոյին հրաման անդրէն եղծանես : զիւրեւ վասն
այսարիկ և քաղաքս ամ 'ի ժողովս իւրեանց առաւել
վաղացեալ են քան զայն շարագործս : * Չայմանե և 23
մեծայնիւ վրիպակ արքայն լի եղեալ յիմարութիւն 'ի վա-
րան մասներ . և յայն ինչ ոչ հայեր՝ սր յերկնից այցե-
լութե եր 'ի վր հերրայնցւոց : Դարձեալ ստատեալ
երգնոյր զերգումն անկատար, ասե . առանց իրիք յերեւ-
ռանալոյ զմ 'ի գծոյս յուղարկեցից առաւելուր կո-
խեալս անհնարին գաղանացն . զօրաժողով լինել առ-
հա

(19) Ուստի . Մաղապտեմ ելանէր : (19) Ուստի . Դ զը-
ուարթութիւն անտի զիջեալ արամագին երեսդ այդ ընդ
արամբ : Բար օրինակի . այլ զարամբ զինքն : (21) Ուստի .
Սկսաւ խոսել ընդ նա . . . այ թշուառական, պատու իւր
եալ է վառել կաղ՝ . . . աղքէն հրեից : (22) Ուստի . Արգ
երկցս անգամ . . . զաղքն գծալիւր . . . զքոյին հրամանս
անդրէն : (23) Ուստի . Չայմանե ամբ . . . լի եղեւ յիմա-
րութ . . . զօրաժողով լինել հասանել վաղվաքանք 'ի վր
հրեաստանին առ հասարակ զփայտակերտան հաւրք քա՝ .
. . . և 'ի գերութե վա՝ . . . և օրինել կայ 'ի նմա : (23) Յօդ

- Հասարակ 'ի վրէ հրէստանի, զփայտակերտն հրով դա
տել, և զկաւակերտն ջուրը լուանալ . 'ի գերուն վա
րել առհասարակ, զինչս և զստացուածս, և զորինչ կայ
'ի նմա . և զայն պահեստ 'ի մէնջ զսաճարն նց հրձիգ
առնել, և զնա տուն զոհից զնոմ աւուրս ժամանակաց
- 24 կացուցանել : * Յայնմ ժամանակի հաստատուէ բանս
լուեալ կոշնակաքի, և բարեկամք տոհմային սիրելիք,
հաստատուի զբանն լուեալ զուարճացեալ գնային .
հրաժան տային զօրացն՝ յամուր վայրի արդելեալս,
25 շուրջ գիշերապահս և խրամապահս կացուցանել : * Իսկ
փղապետն յանհնարին մոլուի զգազանսն վառեալ պատ
րաստէր . ինգեալ գինուով կնդրկոխառն յահել պատ
րաստուն վառէր զգիւադին գաղանան առ վաղիւ անդր,
անթիւ գէշ անկեալ հասեալ յասպարիսի անդ : Արդ՝
եկն եմուտ 'ի սրահ անդր, ստիպէր տաղնապաւ զթա
26 դաւորն 'ի կոտորումն կապեալ ժողովրդեան : * Յայնմ
ժամանակի Իմ զօրքն՝ անհնարին գազանօքն գիւնեալ
գայր 'ի դուրս թաղաւորն, 'ի մոի եղեալ անգուծ ա
ջօր, անողորմ սրտիւ, ինքնին տեսանել զվշտագին սա
27 րակումն թշուառական գնդին : * Իբրեւ եկին հասին
փղօքն պատրաստելովք, և զօրք վառելովք 'ի դուռն
քաղաքին . անդ լինէր հրէիցն թնդիւն զօրացն, փայ
լիւն զինուն . փռլին որ ելանէր գիզանէր՝ յամպս հա
սանէր . ամբոխն աղաղակէին զնոքօք պատեալ, զփոսն
յապուշ գարծուցանէր . և զայս յետին կատարած հա
մարեցան 'ի վերայ թշուառուն կարծեացն : Հոլորմ
դուծ խանգապտեալ հարք և մարք, ուստեղք և զբա
տերք, քորք և եղբարք, տահնային բարեկամք սիրելիք,
զմեանց պարանոցօք անկեալ փարեալ պատեալ համ
28 բուրեխն : Թ և կեղք զմատաղածին մանկունս 'ի գիրկա
տեալ յետին զայն ծուծ ստին 'ի բերան եղեալ աղա
ռոյն՝ համարելին : Եւ մինչեւ յայնմ յաղէտս տարա
կուսի և 'ի շտապ տաղնապի երթեամեմեալ կային, յի
շեցին զառաջին օգնականութն որ եղև յերկնից . առ
հասարակ մարտն 'ի մեմեանց մեկնէին, և 'ի տալս ման
կանցն

Եսիւն . Զնոմ աւուր Ժմկաց : (25) Որտեւ . Բանհնարին
մոլորուն զգա՝... զահել պարստուն... անթիւ զօրաց
գէշ անկեալ... 'ի կատարումն կապեալ ժողովրդեանն :
(26) Որտեւ . Ամենայն զօրքն անհնա՝... գայր 'ի ներքս
թաղաւորն... թշուառական աղքին : (27) Որտեւ . Այլ
բոխ աղաղակին զնոքօք պա՝... և զայն յետին կատա՝ :
(28) Որտեւ . Արեալ զյետին զանեւծ ստին... և շտապ
տաղնապի եր՝ 'ի Թաւ մեմեալ կային... մանկանց բե
րանոյն... զհատեալս մերձեալսն 'ի գրունս :

կանցն ընթանայ զամեն 'ի բայ կարգին . և առհասարակ անկեալ առաջի մեծութեն անունն . Թաւաղէին : Չոյն բարձրաւ մեծաւ բարբառով 'ի գոգին լալոյ . զամենազօրն զամենախաւն աղաչին 'ի գոգն գառնալ մեծաւ սորունութի . քիչել զհասեալս 'ի յաւոյ . Ընդ համալ մեքնեցալսն 'ի գրանս գծօնոց :

ԳԼ. Զ.

Լ զի ազարտ ան անուն' սոք երեւելի 'ի գնդն թաւանայցին յեցեալ 'ի ծերութի, զարգարեալ լաւ ստօրեալ նմ քաղաքի և արգարութի 'ի մանկան, հաղիւ ինչ ծերս քանի մի արգիւրեն կին' հանգարանցաներ, և առ ինչն յարեալ 'ի նմն ան աղքատ մատակարար, և տանք սխալս : * Թաւաղաւր մեծաբար, բարձրեալ ամենախաւն նմ . որ զնմ' վարեա և աղքատ 'ի գնդութի ողորմութեց քոյ . հայեալ 'ի զքաղաքս համարն զաւակնս, 'ի արայ տակալ' յարգես յակարայ, 'ի բաժնին ժաւանդութե քոյ' 'ի ժողովուրդ տալ' յաւար երկրի 'ի կորուստ մնանեալ : * Իսկ այն նմ ես, որ զփարս ան բազմեցեալ կառք և երկխորդ և զբոլն եղեալ տալոյ, զհարստացեալ բարձրացեալ մեծարանեալ ամբարտաւան զբոլն հանգրձ' ժողովացս 'ի կորուստ յաղարկեալս ընկզմեցեր : * Դու' որ զանկնիս զբոլն քերտեցեալ պարճեցեալս' ամենաբազի արքայի տալ բնաւանեալ սատակեցեր, որ 'ի մի աղբ սուսերի, և 'ի մի ակզ նիզակայ ամենալ հաւաքեր ամբաժնել զերկիրն նմ հիպատանի . հարստացաւ ևս հասանել ծանր բարբառով յանգալն սատակութի մեծաւ նախաւանդ 'ի զքաղաքին արայ : Դու . որ հարեր բեկեր կորեալ նեցեր, յորո յանգրնմաւք յուցեր զարտութի բաղին քոյ նմ հիթանոսաց : * Դու' և որ յերկրին բարեւալաց

Գլ. Զ. (1) Ոհնտ . 'ի մանկութե իբրեւ . հաղիւ ինչ զծերան և զնմնին որ զիւրեն . . . մատակարար . և յառաջ մատակարար տանք սխալս : Ուր օրինակ 4 . Զծերան քան զնմնին 'ի մի արգիւրեն : (2) Ոհնտ . 'ի յարգես յակարայ, 'ի բաժնին արտան թո . . . յաւար երկրի 'ի կորուստ մնանել : (3) Ոհնտ . Ամբարտաւանեալ զբոլն հանգրձ ժողովացս 'ի կո' : (4) Ոհնտ . Մանարկով արքային տակալ . . . առաջեալ ամբաժնել զերկիրն . . . 'ի զքաղաքին արտութեց : (4) 'ի լու' . 'ի զքաղաքս հարեալս, եղևակի' աննեքերիմ : Ուր օրինակ 4 . Մանարկով աննեքերիմ արքայի : (4) Ոհնտ յանկուն . Դու . որ աննեքերիմ հարեալ : (5) Ոհնտ . Մանարկով արքայանեց . . .

- ւոյ երեք մանկանքն ինքնակամ զանձինս քի հուքն մտա
նեցին՝ զի մի երկէր պաշտօնն անտի պապականաց, իւր
կեցեր, զի և հերոյ վարդից նոցա ոչ մեղանդէր հուքն։
- 6 Զարակ ետուր հրոյն զորումէջ զԹշմառնս։ * Դու՝ և
որ ի նախնաձ նեղութեան ի դուր արկեալ զգանիլէ՝ ի բե
րան անհարկն զազանայն, ի լիյս ամեր անարատ պա
7 հեալ։ * Դու՝ և որ զհեւքն անգնդոյ . որ աներ զի
մաշէր ի պորտ ձկանն, անարատ ամեալ, յանգիման
- 8 ընտանեաց իւրոյ կացուցանելի։ * Դու հայր և արգ,
ամբարտաւանականաց, բարեմեր, ողորման, ազաւեն
ամբ, արաւգ երեւեաց ի լի ազգիս ինչապոյ, որ ի մեռս
պզծոց անորինաց հեթանոսաց անկեալ չարապար կան
- 9 ի պատուհասի։ * Ապա եթէ ըստ ամուսնացումն
կեանքս մեր ի վախճան մահու պսակ ստառիք հոյսեալ
կցեն։ ի մեռաց Թշմառնացս միայն փրկեմ զմեզ . և ո
րով կամօքիս ստառիկ պատիւ պատահաւոր զատեա
լիւր զմեզ . զի մի ընդունայնամբա զբարեբերեալ հեթա
նոց պարծեացին առաջի անոսեաց իւրեանց քով մե
րոյ կորսեան, և ստիցեն՝ Թէ և ոչ ան իւրեանց միջ
- 10 կեաց զնոսա ի մեռաց մերոյ։ * Առ զու որ զամ զը
բաւիս և զիշխանութե և զպետութե յաւիտեանից ի մեռս
քո ունիս, անուշակ անմահ ողորման ամբ ողորմաց
զԹմ ի մեզ, որ սխալի անորին Թշմառնաց զանկարգ
զանխաւս պատուհաս մահու յանձինս կրեալ ի կենաց
- 11 ի մահ՝ զորին չարագործաց յազարկիլի։ * Հաշտցե
մեղանցե զհեթանոս զորումն յաղթուէ քոյ . զի զմ
բարութե փրկութե պատուի քում ի լի փրկան յա
12 զփրկան առնիս։ * Անկեալ ազաւանիս աւառիկ ամ
ազանդի երան երան բազմութե ապոյոյ . և նոցանց
հարց և մարդ արտասուղ, զի ողորմութե քո յայտնի
լիցի ամ հեթանոսաց, եթէ գու ար մեր ընդ մեզ ես,
և ոչ զարեւոյցի զերես քո ի մեզ . պապականի իսկ
խառացար՝ Թէ և յերկրի Թշմառնաց նոյ զնս ի մեռաց
ոչ Թողից . արգ զնոյն բան կրամանի քոյ կատարեմքիւր
- 13 ար։ * Այն ինչ յիներ եղիպարոս զաղթմն առ ամ
մատուցանել . և Թագաւորն զազանայն և զարքն հան
գերմ

ոչ մեղանցեաց հուքն։ (6) Ոմն . Չգանիլէ ի բերանոյ
անհարկն գա՛։ (7) Բազուի . Դու և հեւքն անգնդոյ։
(8) Յորիսի . Արադ երեւելեաց ի վերայ ազգիս։
(9) Ոմն . Այս ստառիս . . . ի մեռաց միայն ի Թշա
մառնաց . . . և ստացեն եթէ ոչ ամն իւր՛։ (10) Ոմն .
Ծանձինս կաշեալ ի կե՛։ (11) Ոմն . Դ պատուի քում
ի լի . . . առնիս։ (12) Այս . Անկեալ ազաւան պատիւ
(13) Յորիսի պատիւ . Եւ համայն ազգին երկնեալ

գերծ'ի տեղի հանդիսին յասպարէս անդր մեծան բար-
կուք հասանէր : Չաչա'ի վեր բարձին որդիք երբայեց
ւոցն , իբրև զայն տեսին' ի ձայն մեծ գոչման յերկինս
զաղաղակ բարձին : Յայն ձայն գոչման առհասարակ
լերինք և հովիտք անդրէն կրկնեալ բարբառով չղէմ
հնչեցին . անհնարին խռովուէ յերկոցունց՝ ալաղակէ
գոչմանն' ի վր զորացն հասանէր : * Յայնմ' ժամանակի 14
բարձրեալն փառօք' մեծապատիւ ամենակալ շնամբիտն
եւծ երևեցոյց զերեսս իւր . բայց նա զգորուհս երկնից .
ուստի եկին իջին երկու անգ լուսնի փառաւորեալք աներ
և ոյթ հրեշտակք . զի ոչ ումեք ոչ երևէին' բայց միայն
հրէիցն : * և հարան' ի գիմի թշնամեացն , և լցին զզօրան 15
խռովութիւն , և լին արարին անիւ և գողութիւն . և առհա-
սարակ զամենեւեան անշարժ կապեալ պատեալ պա-
շարեալ պահէին : Եւ թագաւորին իսկ գլխովին՝ սոս-
կացեալ գողացեալ քսոմնեալ լինէին ոսկերք և մար-
մինքն . սաստն խռովութե գազանութեն' և սրամտութե
բարկութեն անգին յապուշ միտս եղծանէին : և գա-
ղաղքն անգին յետս' ի վր լուսնեալ զորացն յարձակէին ,
և զբազումս ինոցանէ առաքաւոր հարեալ անգին առ-
նոսս իւրեանց ստատակէին : * ի նմին անգաղ վաղվադա 16
կի թագաւորին բարկութեն' ի գութ յարատուս զո-
ռաւջին զնգութե յամենութե խառութեն հարկանէր .
զի իբրև լուսն զգոյնն բարբառոյցն , և զմաս ած ըզ-
կորուստն բազմաց , զայրացաւ՝ հարաւ յարտասուս .
իստել սկսաւ ընդ բարեկամն լին բարկութիւն և տակ :
* Անցեք զանցէք ապաքին , բռնացարուք , թաղաւ 17
րել կամեք . և զիս իսկ ի վր եւծ երախտեաց , ի մտաց
խորհրդոց' ի անբուծէ առհասարակ մորմէն կամեք .
գողացարուք առագիկ զմիտս իմ խորհրդականքդ առա-
քինք . և զինչ ոչ է օգուտ անբուծէ մերում , զոյն
առնել աւալ մեղքնայիւք : * Ո՛ր է որ զհոր զաշտա 18
բակդ հառատարիմ սասանէ , զաւանգապահագ ուխ-
տից մերոց : մ' է որ զսոսս յեւթոցանցիւր անգեաց բը-
նակութէ իբրև զգաղանս չարագործս յորս անդի կա-
պեալս կուտեալս պաշարեալս պահէ : մ' է որ զսոսս
որ իսկզբանէ ընդ մեզ միտքանութիւն և արգարութիւն քան
զեմաղլս և աղինս' ի մէջ բազում պատերազմաց և խա-
վաւ

(14) Ո՛րան . Չի ոչ ումեք երևէին : (15) Ո՛րան . Սաստն
խառութե գազանութեն . . . և գաղանքն անդրէն յետս :
(16) Յօրինալին պախաւեր . Վաղվաղակի խափառիւն բար-
կութեն : (17) Ո՛րան . 'ի մտաց ի խորհրդոց : (18) Ո՛-
րան . Ո՛ր է որ . . . իբրև զգաղանս ինչ չարա" . . . մի է որ
զսոսս իսկզբանէ . . . ի թմիկ հաւանութե զարդարութե

- վաթի ժամանակի, հաւանուի արգարուէ պահեալ,
այսպիսի անօրէն յարաւոր տանջանք տծեալ կապեալ
19 պատեալ պաշարեալ պահէ : * Լուծէք արձակեցէք զա-
նօրէն կապանսդ, յիւրաքանչիւր տեղիս խաղաղութիւն
յուզարկեցէք, զառաջին զեղեալ լիւութենն 'ի գրգու-
թիս ողորանաց . մօտեարեցէք զորդիսդ ամենակալի
այ երկնաւորի կենդանւոյ, որ 'ի սկզբանն նախնեաց
մինչև ցայսօր անարգել տերութիւն և հաստատուն իրա-
ւունք տուեալ են մեզ : և թագաւորն յայտմ' օրինակի
20 զբանս իւր մերկանայր : * Իսկ հերբայեցիլն վաղվա
ղակի յական թօթափել, լուծեալք 'ի կապանաց ան-
տի, զամենակալ փրկիչ զնրն ամ իւրեանց օրհնէին .
այն ինչ մաղապուր 'ի գրաց մահուանէ չաւանասլի զեր-
21 ծեալք : * Իբրև զայն գիւրուն գիւրեր հերբայեցուոյ,
թագաւորն ինքն 'ի ներքս 'ի քաղաքն դառնայր, կոչել
հրամայէր զմօից գպիրն և ասէ . հայա, վաղվաղակի
դինի և նաչիս, և որ զինչ պիտի յուրախուէ հանդերձ
հրէիցն մատուցանել զեւթն օր : զի հրամայեցաւ նց
'ի նմին տեղաջ ուր համարեցան զեղեռեաւոր սատա-
կումն անձանց իւրեանց կատարել, անդէն զայն եւթն
22 օր փրկութիւն ուրախութիւն անցուցանէին : * Հայնմ' ժա-
մանակի որ յառաջ մասնցոյց նախատանք եկեալ հա-
սեալ 'ի մահ, մանաւանդ թէ մահալ իսկ էին ը գրունս
զժոխոց . փոխանակ դառն այնք օրահախն 'ի նմին ու-
րախութիւն կապուցեալ 'ի փրկութեան տեղաջն, ուր առ-
տակմանն և վհին տին ունէին : Բազմականս՝ բազմա-
կանս բաշխեալ լի ուրախութիւն յիւրաքանչիւր կողմանս
23 բաժանէին : * և փոխանակ արտասուալից ողորոյն, երգս
առեալ 'ի ձայն օրհնութեան հայրենի բարբառափն զիշտ
նազարծ փրկիչն զամ օրհնէին : զլալէն և զհեծեծուն
'ի բաց մերժեցին . պար առեալ ուրախութեան խաղաղու-
24 թիւն ցնծուէ նշան կանգնէին : * Սոյն օրինակ և թա-
գաւորն զն նց 'ի մեծի տաճարին ժամ տուեալ ուրա-
խութիւն բազմա զկոչեալանսն հրամայէր 'ի ներքս կա-
շէլ :

պարհեալ . . պատեալ պարարեալ պահէ : (19) Ո՛հնդ .
Որ 'ի սկզբանէ նախնեաց մինչև . . յայն օրինակ զբանս :
(20) Ո՛հնդ . Մաղապուրք 'ի գրանց մահուանէ շաւա-
տալի զերծեալ լինէին : (21) Ո՛հնդ . Եւ որ զինչ պիտի
իցէ . Իսկ, պիտիցի յուրախութեան հրէիցն . . . եւթն օր
փրկութիւն անցուցանել : (22) Ո՛հնդ . Նախատանք մեր-
ձեցեալ . մանաւանդ . . . փոխանակ դառնածաղօք օրհն-
ափն : (23) Ո՛հնդ . Եւ փոխանակ արտասուալից . . . և զհե-
ծուէ 'ի բաց մերժ . . . նշանակ կանգնեցին : (24) Ո՛հնդ .
Վն նց մեծի տաճարին . . 'ի վր դրանչիւր փրկեալ . . և

լի, անպակաս բերանով յերկինս հայեցեալ, բազմա
 պատիկ 'ի վր յանկարծակի սքանչելի փրկուէ ժողովը
 զեանն զեւծ 'ի վեր օրհնէին : Եւ որ յառաջն 'ի ստատ
 կունս գազանագէշ հաւանքի զժողովուրդն նուիրէին
 խնդուէ, յողոց ելանէին ամօթ և վնաս յանձին կա
 լեալ և զհրաշունչ բարկութիւն իւրեանց շփուցեալ,
 ցնծուէ զուրախուէ զուարթացուցանէին : * Իսկ հը 25
 րէայքն ուն ասացաք յառաջագոյն՝ պարս ուրախութիւն
 կազմեալ զեւթիւրեայ ժամանակն զուարթուէ ցնծու
 թիւ օրհնէին զեւծ : 'ի հաւասար միաբանութիւն * օրէնս 26
 զնէին յեւծ տեղիս բնակուէ իւրեանց՝ ամէն զաւուրսն
 զայն ուրախուէ . ոչ վն հպարտութիւն, և ոչ վն որկորս
 տութիւն, այլ վն գոհութիւն և փրկուէ զոր արար լէ նն
 ան : * կարգեցին խառնել զաւուրսն զայնս 'ի տունս տա 27
 րեկանաց իւրեանց : և ապա խնդրեցին 'ի թագաւորէ
 անտի արձակել զինքեանս յիւրաքանչիւր տեղիս : յաշ
 խարհահամար խառնէին 'ի հինգերորդ քսաներորդ
 պարոնայ, մինչև 'ի չորրորդն եպիփայ՝ աւուրս քառա
 սուն : * 'ի արձեալ հրաման ևս արարին 'ի տեղոցն առ 28
 նել զլէս և զծախս 'ի հինգերորդէ անտի եպիփայ մին
 չէ յոր երրորդ ամոց աւուրցն, յորում մեծագէտ վա
 ռաւորեցոյց ան զողորմութիւն իւր, և փրկեաց զնա ա
 նարատս առհասարակ . և այնպէս ուրախ լինէին 'ի հը
 րամանէ թագաւորին : * զի հրամայեալ էր տալ զեւծ 29
 հանգերձանս զուրախութիւն, մինչ յորն չորեքստա
 ներորդ, յորում զաին զվնիւ արձակելոյն իւրեանց :
 Զանձն առ թագաւորն . հրաման եւ տալ հրովարտակո
 'ի թաղոս քաղաքս՝ առ զբաւար զօրավար օրինակ զայն

ԳԼ. Է.

Գ Լ Երայ փրկովորեալք արտադուստ՝ առ զօրավարս և :
 Եւ առ ան իշխանս՝ և պետս, որ 'ի վր իրաց արքունի
 են՝ ողջն . գուգ իրան լիջիք, զի ողջ եմք մեք օրգւովք
 և եղբարդք, և ան զօրգ հանգերձ, որպէս և ողորեաց
 ան

որ յառաջին ստատկունս գազանոս : (25) Ուսն . 'ի հա
 վասար միաբանութիւն : (26) Ուսն . Օրէնս զնէին ընդ
 ան տեղիս : (27) Ուսն . Յաշխարհամար խառնէին զնն
 և հինգերդ քսա . . . իպիփայ : (28) Ուսն . Զի փրկեաց
 զնն անս : (29) Ուսն . Զի հրամայեալ տալ զեւծ զհան
 գերձն ուրա :

ԳԼ. Է. (1) Ուսն . յառաջին . Պողոմէոս 'ի խղճան . Իմ,
 'ի խղճանց եգիպտացոց առ զօրավարս . . . որ 'ի վր մեկնայն
 իրաց արքունի . . . զն և մեք ողջ եմք որ . . . որպէս զն

ւորն տնդր՝ ազօթն մատուցանել՝ և ասել. յազգի առ
 տի հրէից՝ որ ընքն նո՛ր ինքնական ուրացան. և անցնե-
 ըստ օրէնսն նոյ, հրամայել տան՝ ի ձեռս նոյ, ըստ արժա-
 նի օրինացն անէլ զպատուհաս՝ ի վերայ նոյ : Ինէին ևս
 ի վր և ասէին . եթէ մարդք՝ որ վն պորտոցն աղետի
 և որկորոյն չարուէ յօժարեցին անցին ըստ օրէնսն նախ-
 նեացն , երբէք նոքա յիրս արքունի արգարանալ միամ-
 տուք ոչ կարեն : * Իրականս համարեցաւ Թագաւորն ,
 և ետ նոյ ի ինանուք զի սատակեացն զյանցաւորս օրի-
 նացն նոյ, ընդ նո՛ր տեղիս տէրուէ Թագաւորին ուր և
 գտցեն՝ նո՛ր համարձակուք . և որ ընդդէմ մի դարձցի՝
 մի իւրք սաստիւք արքունի : * Յայնմ ժամանակի գո-
 հացան օրհնեցին՝ որպէս օրէնք էին քահանայիցն , և նո՛ր
 ժողովուրդքն . և գլուխ բանից բարբառոյն և վախճան՝
 եզին զայլելուիս : Ինքեանք ցնծութիւն և ուրախութիւն
 պագին երկիր , և ի Թագաւորէ անտի գնացին : * Իբրեւ
 անկան յուզի . որ միանգամ անցեալ էին ըստ օրէնսն , և
 անօրինեալ պլծեալ էին յազգատոհմէ անտի , տանջա-
 նոքա տակելով սատակէին : և յայնմ ի միում աւուր անգ-
 սականին աւելի քան զարս երեք հարիւր . և զայն օր ու-
 րախութիւն կատարէին . զի զպիշմս զանօրէնս զյանցա-
 ւորս օրինաց իւրեանց՝ ձերբակալս ըմբռնեալ աստու-
 կէին . քանզի ինքեանք ի գրանց մահու յոյ ողորմա-
 թեցն զփրկուի գտեալ լինէին : * Չուեցին խաղայն
 գնացին ի քաղաքէ անտի ազգի ազգի անուռութիւն , և ի
 գոյնագոյն ծաղկոյ պսակեալք ուրախութիւն և ցնծութիւն
 և օրհնութիւն ի ձայն քաղցրուէ գոհանային զայն հարցն
 նոյ , որ յաւիտենիցն է փրկիչ էլի : * Եւ իբրեւ եկին հա-
 ռին ի քաղաքն փառաբանեացաւ որ անուանեալ Կոն զն
 տեղոյն յայնութիւն վարդաբերք . քանզի իսկ անցեալ
 կացեալ մնային նոյ նաւքն , որովք եկեալ անգ՝ ի հա-
 սարակաց հաւանութիւն , երեկացին աւուրս եւթն : ու-
 րախ լինէին , զի հրաման տուեալ եր նոյ Թագաւորին
 առատապէս հանգերմս առնել ի պետս ճանապարհին ,
 մինչ երթնցն յիւրաքանդուր տեղին : * Ի իբրեւ հաս-
 նէին ի տեղի , ըստ արժանի իւր պարգեացն գահանային
 Դար

ըստ արժանի գործոյն անէլ զպատու" . . . որ վն պաշ-
 տոյն և որկորոյն չարութիւն յօժարեցին անցանել ըստ
 օրէնսն նախնեացն . երբէք նոյ յիրս ար" : (9) Ո՛մանք . Ո՛ն
 օրէն եր քահանայիցն . . . և գլուխ բանից բարբառոյն ե-
 ղին զայլելուիս : (10) Ո՛մանք . Եւ յայն ի միում աւուր
 . . զփրկուի գտեալ էին : (11) Ո՛մանք . Ի ձայն քաղցրութիւն
 (12) Ո՛մանք . Երակացին աւուրս եւթն : և անանք . Երա-
 գեցին աւ" : (13) Ո՛մանք . Եւ աննեցին զաւուրսն զայն ի :

Դարձեալ եղին օրէնս, և զայն աւուրս ևս խառնել 'ի տօն տարեկանաց իւրեանց, կատարել յուրախուէն. նըւէրս մատուցին, արձանս կանգնեցին ըստ տեղեաց ուրախութե. խառնեցին զօրն զայն 'ի տօնս տարեկանաց:

14 * 'ի մի վայր ժողովեցան, աղօթս մատուցին և դոճալցան. մեկնեցան 'ի միմեանց ողջք և անարատք, ազատեալք, խրախամիտք, զուարթացեալք, ապրեալք ընդ ծով և ընդ ցամաք և ընդ դէտս 'ի հրամանաց տն, 'ի հրամանէ թագաւորին իւրաքանչիւր տեղիս սփռեցան:

15 * որ յառաջ ընդ ձեռամբ թնամուոյն էին՝ ապա իշխալ խանութե փառք և շքով գնային, զի ամենեւին զնոստ այնուհետև ոչոք կարէ խռովել: Եւ զիւրաքանչիւր ինչս և զստացուածս՝ յաշտարհագրին զամ ժողովեցին. զի ահիւ և զողովթք ամենեքին որ զինչ առ ումք կայր՝ բերէին տային 'ի դուրս վասն փրկուէ մեծին ձայ: Օրհնեալ է տօն որ յամէ փրկէ զիւր յամ նեղութեց՝ և վրտայ: նմա փառք և պատիւ և զօրուէ, այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից: ամէն:

Կարգեցաւ ԳԵՐԻ ԵՐԵՐԵՐ Մալաքայեցոց:

(14) Ո՞ւրեք. Եւ ընդ դէտս 'ի կամաց տն, 'ի հրամանէ:
(15) Ո՞ւրեք. Ու զք կարէր խռովել... որ յամ փրկէ զիւր յամ նեղութեց և 'ի վրտայ: Նմա փառք և պատիւ և երկրպագութե. յաւիտեանս. ամէն:
'ի Եփեսոսի՝ յօրինալն զիւր՝ Կարգեաւ ԳԵՐԵՐԵՐ, ԱՃ.
Եւ յայնչ օրինալոց տաեալ Լուսնոս:

**ԿԱՏԱՐԵՑԱՒ ԵՐԿՐԱՐԴ ԿԱՏԱՐ
ԱՍՏԱՒԱԾԱՇՈՒՆՉ ՄԱՏԵՆԻՍ:**

*Յարում պարունակին հեղատառան գիրք - տեղաշար
ևսին թղթունց մինչ յերբորդ մակապոյնքն:*

